

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

A standard linear barcode is located here, used for library cataloging.

DIPL
3 1761 00495556 3

for Aristotle
A 717

COMMENTARIA IN ARISTOTELEM GRAECA

PH
3902
A25
1882
V. 5
pars. 4-
EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS V

PARS IV THEMISTII IN LIBROS ARISTOTELIS DE CAELO

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MCMII

THEMISTII
IN LIBROS ARISTOTELIS
DE CAELO
PARAPHRASIS

HEBRAICE ET LATINE

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

199891
151.126

SAMUEL LANDAUER

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MCMII

P R A E F A T I O

Paraphrasis, qua Themistius Aristotelis *De caelo* libros illustravit, adhibita est olim a Ioanne Philopono et Simplicio¹⁾), commemoratur unus eius liber etiam in anonymo nuper edito²⁾. sed periit graeens eius textus, servata est sola hebraica versio, quam ex arabico textu³⁾ confeuit Zerahjah b. Isak b. Schealtiel ha-Sefardi a. 1284. eius duo codices mihi innotuerunt:

LONDINENSIS Iudaici Collegii codicum hebraicorum⁴⁾ 42, membranous, fol. 52v—108r, scriptura quae Hispanorum Rabbinorum dicitur conscriptus, finitus 1. Siwan 5184 i. e. a. d. III Cal. Apriles 1424. textum, qui huius editionis fundamentum est, meum in usum I. SPIRO descripsit, quod munus quam diligenter exsecutus sit, inde apparet, quod ex collatione paginarum 130,9—145,9, quam libenter precibus meis obsecutus los. HOROVITZ instituit, per pauca mutanda erant.

CASANATENSIS Romanus hebraicorum codicium 148, membr., fol. b 1—88. librarius scriptura vetere cursiva Italorum usus est et paginas 46 versibus implevit. contulit codicem cum exemplari Londinensi G. SACERDOTE⁵⁾, vir clarissimus.

¹⁾ v. *Comm.* VII p. 770.

²⁾ *Comm.* III 1 p. XVIII 8 εἰς τὰ περὶ οὐρανοῦ εἰς μὲν τὸ ἐν Θεμιστίῳ.

³⁾ de versionibus arabicis hoc refert Fihrist liber Mohammedis Isaaci f. p. 250,30 sec. A. Müller *Griech. Philos. i. d. arab. Überl.* p. 18, ubi de Aristotelis libris de caelo agitur: „Von Themistios aber ist ein Commentar zu dem ganzen Buche da, welchen Jāhjā ibn ‘Adī übersetzt oder verbessert hat.“

⁴⁾ v. Ad. Neubauer, *Catal. of the Hebr. MSS. in the Jews’ College*, London, Oxford 1886 p. 17.

⁵⁾ v. G. Sacerdote, *Cataloghi dei cod. orient. di alcune Bibl. d’Italia*, fasc. VI, Firenze 1897 p. 562.

b cum codice *a* tam arta familiaritate coniunctus est, ut non multa nova e collatione eius didicerim. uterque autem propria bona habet. nam ut *b* habet nonnullos versus in *a* omissos, ita totidem fere versus solus *a* tradit, quos per neglegentiam *b* praeteriit. quod autem de ratione, quae inter *a* et *b* intercedit, dixi, inde confirmatur, quod p. 15, 13—19, 16 huius editionis (fol. 57^v med. — 59^r inf. codicis *a*) eandem partium quarundam permutationem exhibent, quae inversis foliis communis archetypi nata est. hic enim est codicum ordo:

- b* p. 16,6—17,10 לְזַמָּן — יְהִי = 41½ versus
- a* p. 15,3—16,6 מִונְדָּרִים — יְשִׁים = 41 versus
- d* p. 18,13—19,16 יְחִבָּר — אֶלְוּ = 40½, versus
- c* p. 17,11—18,13 זְבָחִוֹת — לְנַמְרוּ = 41 versus

eum igitur verus ordo sit a b c d, duo folia inversa esse videntur. minor enim versus numerus videtur, quam ut quattuor folia inter se permutata statuas.

Opportune accidit, quod in interpretando textu niti poteram versione antiquiore. MOSES enim ALATINO medicus, dum Perusiae litteris operam dat, in Themistii 'vetustissimum codicem'¹⁾ incidit. quem per tempora subsicieva, dum artem et discit et exerceat, latine interpretatus est et quinque aunis in eo opere consumptis, diutino morbo impeditus tandem a. 1573 ad finem pervenit. ELIAS NOLANUS medicus Iudaeus maiorem versionis partem legit et saepius emendavit. publici iuris haec versio facta est Venetiis apud SIMONEM GALIGNANUM DE KARERA a. 1574. — Alatini codex vacabat vitio illo ex inversione foliorum orto. neque enim Alatinus is erat, qui verum ordinem suopte ingenio restituisset, si tantam perturbationem in codice invenisset. ceterum eius codex non multum discedere videtur a nostris codicibus *a* *b*. nam quae Alatinus plura habet, magnam partem ipse addidit, et conjectura eum aberrasse in addendo patet, velut p. 20,14. 23,3. 33,5. 54,28. 183,17. 209,20. 211, 14. 218,38. 39 etc. sed cum easdem habet lacunas atque *a* *b* (v. 12,27. 23,20. 26,4. 47,17. 79,36. 87,18 etc.), tum quod ad p. 96,22 schedam vel duas schedas periisse adnotavi, hoc quoque vitium cum *a* *b* commune habet. et quod Aristotelis verba p. 310^b 1—15, quae suo loco neglecta sunt, p. 225 post e. 3 (p. 311^a 14) tractantur, dubito an ex perturbato codicium ordine explicare liceat; immo ipse Themistius sic materiam digessisse

¹⁾ cf. Addit. I p. XII. ceterum etiamsi codex ab ipso interprete H̄ebraeo scriptus ei praesto esset, non plus annorum 284 tum erat.

videtur. quid, quod lacuna p. 213,31 punetis ∵ significata, quae una voce 'ratio' expletur, tribus testibus communis est? iidem consentiunt plus viginti locis, quibus negatio deest, item multis locis, quibus eadem perperam addita est. magni etiam momenti est, quod omnes habent easdem litterarum permutationes ex sephardico litteraturae genere oriundas, velut א et ב, ח et ב, מ et ח, eadem vitia inepta, velut רוח (spiritus) pro רוחב (latitudo p. 158,17 hebr.), הארץ (terra) pro הארץ (ignis p. 155,11), המים (aqua) pro המלא (solidum p. 145,23) et similia.

Ubi verba codicibus *a b* tradita nullo modo intellegi possunt, etiam latina versio sensu caret. ubi *a b* nonnulla verba repetunt, quia archetypi seriba in priorem versiculum oculo aberravit (velut 115,8. 218,39. 40. 240,12—15 lat.), repetitionis vitio etiam latina versio laborat. ne plura commemorem, satis habeo addere idem cadere in falsas litteras figurarum geometricarum (p. 25. 28. 29. 32. 41. 167 etc.) et in perturbationem p. 198 lat., quam feliciter sustulisse mihi videor.

Hebraico interpreti libuit nulla causa quasi ornamenti gratia arabicas quasdam voces recipere. quae Mosi, quamquam is erat, qui non vereretur de ratione inter hebraicam et arabicam linguam intercedente scholam quandam habere, difficultates pepererunt; et ipse narrat se frustra quaesivisse ex eis, qui arabice scirent. e. gr. commemoro زيد طبيعة زبعة بقابيا دأئما (passim) يتحولوا لأن استقلس et persicum مبيحةختة لا انه بالعكس متمنى. et graeca quaedam Themistii satis mutilata verbis arabicis vel hebraicis intermixta sunt, ut haec νήτη, παρανήτη, ἀποκατάστασις, νάρκη, διάλληλος (passim), ἀμφισβήτησις, τὴν Διός, κυρτήν, κόσμος ἀντικρούσεις¹⁾. bis vel ter mihi non contigit, ut graecas voces certo agnoscerem. externorum vocabulorum pars tribus punetis ∵ significata est; quo eodem signo lacunae indicantur et interpolata tolluntur.

Non tantum utilitatis, quantum sperabam, redundavit ex commen-tario et paraphrasi, quae IBN RUSCHD (AVERROES) ad Aristotelis De caelo libros conseripsit (Venetiis 1574). permultis locis Themistius commemo-ratur; partes quaedam paraphrasis ampliores, interdum Averrois com-men-tario illustratae, proferuntur, et interdum Themistii locorum, quos antea protulit, sensus postea in brevius contrahitur et quasi summa sub-

¹⁾ omnia numero, ut haec antiqua graeca ab eis discerni possint, quae ipse ex-plicandi gratia latinis adiunxi.

duceitur. haec omnia suis locis diligenter adnotavi, quo facilius textui adhiberi possent; raro autem habebam, quod versionem hebraicam his testimoniis usus corrigerem vel confirmarem. praeter spem vero accidit, quod Averroes saepissime non ipsa verba Themistii, sed sententiam neque satis accurate et nimis compendiose relatam proponit. scilicet mavult suo arbitrio procedere, aliam eamque, nisi fallor, Themistio rectorem Aristotelis interpretationem proferre; neque desunt loci quibus Themistium ideo nominet, ut refellat. in paraphrasi autem interdum Themistii vestigia legere videtur, cum nominare eum necesse non habeat.

Averroes autem quod suo potius arbitrio quam priorum auctoritati confidere solet, ipsi Themistio aliquo modo comparari potest. qui quidem saepe animum inducit Platonem ab Aristotele impugnatum defendere, sed tanto saepe defendendi ardore abripitur, ut ipsius Platonis verba accurate proferre neglegat; v. e. gr., quomodo p. 212,16 ss. Platonis de levi et gravi doctrinam defendat. in his autem ipsis, quibus litem quaerit, partibus — abundat autem eis liber —, non semper mihi contingit, ut corruptum textum emendarem. solent enim libri male traditi, quo liberius vagatur auctor, eo pluribus vitiis laborare.

Restat, ut dicam quid valeat versio ex arabica lingua facta. hoc meo mihi iure videor contendere, nisi textus Aristotelis et Simplicii commentarium nobis servata essent, Themistii paraphrasim intellegi non potuisse. quae intellegendi difficultas non tam copia lacunarum — plus enim triginta sunt — et mendorum paratur, quamvis difficile reddant editoris munus, quam ipsius interpretis inscitia. cuius haec exempla sint, quod saepe non distinguit *moveri* et *mocere* (נִיעַ, יְהוּעָז), *efficere* et *effici* (יְחִיֵּב et יְחִיֵּבְנָה), διαρρέειν et διαρρέειν. arabicorum nominum genus in hebraicas voces transfert, ut שָׁׂרָךְ צְדֻרָּה מִשְׁבְּכָה בְּנָה חִימָר (סְמִינָה) חִירָח et alia feminini generis habeat. quod saepe invenitur et pro אֲמָנָה vel אֲבָל (arab. مُؤْمِنٌ), compendium & prave intellectum causa erroris esse potest¹⁾. laudabile videatur, quod Arabem secutus saepe בְּנָה i. q. arab. בְּנָה apodosis significandae causa ponit; sed huius particulae vice gerit etiam הַ, ut saepissime dubium sit, utrum coniunctione ,et' utendum an apodosis statuenda sit. solet miro modo confundere genera et numeros pronominum suffixorum et separatorum²⁾, verbi tertiam per-

¹⁾ similiter nunc explico p. 106,22 hebr. mirum illud לְבָבֶל = לְשֹׁנִי הַמְּאֹמָרִים חַמְאָמָר

²⁾ imprimis falso ponit אֲלֹן pro בְּנָה

sonam singularem et pluralem; qua in confusione saepissime conjectura adhibenda erat. talibus in rebus, quamquam interdum arabica construendi ratione in errores inducitur, tamen non raro insectia mera pueriliter errantis agnoscitur. ut e multis exemplis unum afferam, p. 236,5 lat., ubi de igne agitur, cuius nomina in linguis semiticis fere feminini generis sunt, legitur: *siquidem aeri eminent, quoniam versus aerem moventur per eumque pertransenunt.* et potest fieri, ut tales commutationes, si difficilius agnoscuntur, legentes a vero sensu avocent atque adeo in gravissimos errores inducant. quod ipsum quoque uno exemplo, cum permulta praesto sint, illustretur. p. 312^a23 (Arist.) Themistius variam lectionem ab Alexandro allatam secutus πέρις legit et interpretatur (p. 239,18 lat.): *quae (materine) veluti duo earum fines existunt; fines autem non quemadmodum si diceremus superficies formarum superficies esse, sed veluti naturae earum finis, a quibus in aliquo diversae sunt ac illis communes existunt* אבל במו החרביה לטבעם אשר הם בדבר ומשופים להם primum expectes *fines* pro altero *superficies* et *earum fines* pro *earum finis*. tum quae inde a verbis *a quibus* usque ad finem leguntur, sensu carent. error ex eo ortus est, quod, cum arabica vox *natura* feminini generis sit, participia inde pendentia pueriliter interpres pluralis numeri esse putabat. corrigendum igitur est: *quae partim ab iis diversa est, (partim) vero iis communis existit.* Alatinum igitur, cum hoc errorum genus non agnoverit, multorum locorum verum sensum percipere non potuisse consentaneum est. quamquam qui quantas difficultates textus hebraicus prabeat cogitaverit, facere non poterit, quin aliquid laudis interpretis arti impertiat. quae ipse correxi, *cursivo* litterarum genere imprimenda euravi. nihil fere adnotavi, ubicumque intra unius verbi fines singulas litteras mutavi vel verba ex libidine addita delevi. ubicumque an ipse recte interpretarer dubitari poterat, prioris interpretis sententiam adnotavi. mea interpungendi ratione usus sum; in ponendo parenthesis signo () interdum Alatinum secutus sum, uncis [] inclusi Alatini additamenta, angulatis <> quae ipse e conjectura supplevi. adiectis interdum vocibus graecis legentium commodo inservivi (cf. p. VII¹). consulto autem omnes proprietates latini interpretis sermonis ad nostram normam redigere nolui. servavi igitur coniunctionem *quod* pro acc. e. inf. positam, item *secundum quod*, *ex eo quod*, *quatenus*, *similia*, quae facile intellegi possunt, nec mutavi frequens illud *extiterit*, toleravi etiam *quemadmodum* i. q. οἷον. quod autem ab hac norma conservandi praesertim procedente opere paululum discessi, ut facilitati intellegendi consulerem, secutus sum anetori-

tatem humanissimi collegae, qui ubicumque sermonis proprietates difficultatem parabant, consilio suo me adiuvit, nominari se, qua est modestia, vetuit¹⁾.

Denique, ne quid desit, MAIER BENEDICTUS COMPERS (MAIER KLEF) a. 1756 consilium iniit textus hebraici edendi. quod consilium cur abiecerit et qui codices ei innotuerint, nescimus²⁾.

Argentorati mense Novembri a. 1901

S. LANDAUER.

¹⁾ Dedicationem Alatini in Supplemento Praefationis iterandam curavi.

²⁾ cf. *Magazin für die Wiss. des Judenth.* VI 1889 p. 255.

S U P P L E M E N T U M P R A E F A T I O N I S

A L A T I N I V E R S I O N I S A D A L O Y S I U M A E S T E N S E M D E D I C A T I O

ILLUSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO ALOYSIO AESTENSI, PRINCIPI
ET CARDINALI AMPLISSIMO GALLIAEQUE PROTECTORI DIGNISSIMO, MOYES
ALATINUS HEBRAEUS S. P. D.

Inter veteres illos patres, bonorum nobis omnium autores, reverendiss. ac illu-
striSS. Cardinalis, ii mea quidem sententia summa laude digni videntur, qui philosophiam,
quam princeps ille ingenii et doctrinae Plato divinarum humanarumque rerum cogni-
tionem esse voluit, summo studio summaque animi attentione ac diuturna speculacione
invenere. equidem cum humana felicitas, ut omnibus est in confessio, in contemplatione
actioneque consistat, hac, quantum per hominis imbecillitatem licet, deo similes evadi-
mus. etenim duplices dei actiones sunt, una, qua cuncta cognoscit, altera, qua inferiora
gubernat omnia; eumque philosophia in contemplativam et activam partem commode
dividatur, harum prima quae sunt, hoc est immortalis Dei opera, cognoscimus, altera
vero inferiora disponimus recteque singulas exequimur actiones. iure igitur iis plurimum
debemus, qui philosophiae inventores extitere, cum ad humananam felicitatem capessendam
aditum ac viam nobis patefecerint. verum enim vero, cum hominis, in quantum est
homo, duplex sit actio, duplex quoque ponenda perfectio. atque ipsarum altera, quae
ratiocinatricis potestatis optimus habitus est, prudentia appellatur, quae veluti dispositio
quaedam ad veram beatitudinem existit; altera est secundum sapientiam operatio, quae
et maxime et proprie hominis beatitudo existimatur, cum in divinarum rerum contem-
platione ac dei optimi maximae cognitione consistat. contemplativae autem philosophiae
tres sunt partes, naturalis, mathematica et divina. haec primum obtinet loeum, licet
naturalis, quantum ad nos attinet, prima sit; mathematica vero eam ob rem medium sibi
vindicavit, ut consuetudine oculorum assuesceret animus ab ea substantia, quae materiam
haberet, illam cognoscere, quae intellegentia tantum et ratione comprehenditur. in
harum autem duarum, mathematicae nempe et divinae philosophiae, cognitionem nec
recte nec commode homo pervenire poterit, nisi eam philosophiae partem perspectam
antea habuerit, quae naturalis appellatur; per hanc itaque ceu per gradus quosdam
maxime convenit, ut in substantiarum abstractarum ac tandem in dei opt. max. cogni-
tionem devehamur, qui nullatenus quam per eius effectus admirandaque opera a nobis
congruentius cognosci potest. cuius quidem celsitudinis admirabiliumque effectuum
notitia cum ex aliis multis, tum vel maxime ex sempererna caeli natura perpetuaque

eius conversione neenon ex mutua elementorum quatuor ad invicem mutatione ac demum ex mundi ornatu ac huins universi admirando ordine facile procul dubio comparatur. de iis autem in Physiologicis libris miro quodam ordine ab Aristotele pertractatur, sed ea sermonis brevitate verborumque ambiguitate, ut editi et non editi eiusmodi libri non immerito ab eo dicantur. quod Themistius, philosophus gravissimus, animadvertens Aristotelicarum commentationum summas rerum diligenter colligere decrevit iisque limatam et compendiariam enarrationem adiunxit brevitatemque ac seriem philosophi assecentus initatusque est; quibus tantum splendoris ac perspicuitatis adiecit, ut lucidissimi interpretis nomine uno omnium ore appellandus veniat. is Libanii sophistae ac Iuliani Caesaris temporibus floruit fuitque peripateticae disciplinae aemulus. cui paraphrasticum interpretationis genus magnopere arrisit, quia paraphrasis, cum in ea verbis ac sententiis variari ac illustrari possit oratio, maiorem quandam dignitatem ac splendorem habere videtur nec non res arduae ac difficiles clarius ac facilius intelleguntur; veluti in iis de Caelo et Mundo commentariis facile perspici potest, quantum Themistianae lucubrationes praestiterint quantumque studiosis emolumenti attulerint. in iis enim cum de rebus arduis ac difficultimis Aristoteles pertractaret, multo sane clariores et faciliores sua hac paraphrasi a Themistio redduntur. quae cum per multa annorum secula, ab Averrois nempe aetate in hodiernum usque diem, in tenebris semper latitaverit, nescio quo fato contigerit, dum Perusiae⁷ sub magnifice domino Francisco Piccolomineo praeciptore meo clarissimo philosophiae operam navabam, ut vetustissimo quodam codice, hebraico idiomate manuscripto, ad manus meas pervenerit. quare tantum ac tamdiu reconditum thesaurum nactus magnifice domino Bartholomeo Eustachio, reverendiss. ac illustriss. Cardinalis Urbini medico nostra aetate eximio meoque in medicina praeceptor meo clarissimo, neenon Vitali Alatino fratri illud ostendi, qui tunc temporis ab illustriss. et reverendiss. Urbini Cardinali ad praefati domini Bartholomaei gravi et capitali morbo impliciti curationem accersitus, Perusiam venerat; quibus ut in omni disciplinarum genere ita in hebraicis litteris admodum versatis et rarissimum et gratissimum spectaculum fuit. quare hinc etiam spem non mediocrem concepi magnum quid boni me assecutum esse et, ut vere ingenueque fatear, magnopere laetus fui; fore enim aliquando sperabam, si eam latino sermoni reddidisse, rem me non ingratam philosophiae studiosis effecturum eisque non parum utilitatis allaturum. quod sane opus iam quinque ab hinc ammis inceperam; sed cum ob adversam ac diuturnam valetudinem, in quam incidi, tum ob alias multas animi etiam occupationes nec opus ad finem perducere nec colophonem ei imponere valui. nunc autem dei optimi munere restituta sanitate monentibus et quasi cum convicio nonnullis amicis meis efflagitantibus, ut opus iam diu incepturn tandem absolverem ac philosophiae studiosis illud communicarem, iustis monitis eorum parens id amplius procrastinare nolui. quare dedi operam, ut parum id otii, quod a medendi munere ac domesticis curis mihi relinquebatur, in hanc Themistii versionem dispensarem. qua tandem dei optimi gratia absoluta eam tibi, reverendissime ac illustratissime antistes, dicere atque consecrare volui, ut in manus hominum sub tuo clarissimo nomine veniat. hoc enim mihi aequissimum visum est, ut divina ac caelestis haec Themistii interpretatio divino ac caelesti heroi tribuatur. nam si principem considerare volumus omnis humanitatis, doctrinac ac pietatis amantissimum sique maximas tui maiorumque tuorum dignitates ad memoriam revocabimus, nullus est ex omnibus, qui te dignior hoc opere videri possit. quis est enim hoc tempore, qui non prudentiam, iustitiam, vitam religiose institutam, humanitatem, placabilitatem et clementiam tuam mirum in modum suspiciat et admiretur? quis non tui generis summam nobilitatem ac incomparabilem liberalitatem tuam celebret? quae omnia tanto illustriorem principem faciunt, quanto eum deo propinquorem et gratiorem reddunt. verum, ut cetera praetermittam, quo studio, quo amore litteratos omnes amplecteris, ut eos auxilio foveas, praemiis alicias et am-

plissimo stipendio locupletes? inter quos magnificus ac reverendus dominus Benedictus Mangiolus Mutineensis, vir omnium bonarum artium doctissimus ac tuus a secretis philosophus, connumerandus venit, qui ad hoc opus perficiendum me semper hortatus est et quasi torpentem excitavit, ut hoc nomine studiosi omnes non minus ei quam mihi debeat. haec certe immensa atque incomparabiles tuae heroicæ virtutes, princeps illustriss. ac sapientiss., efficiunt, ut non modo subditi, verum etiam externi populi te admirentur, suspiciant, colant, amant et venerentur. e quorum numero Senatus ac populus patriæ meae Spoletii existit. minquam enim satis explicare possem, quam immenso te amore tum nobiles cum cives nec non universa Spoletii civitas prosequantur. adeo enim Aestensi illustrissimo nomini sunt addicti, ut illud in intimis eorum visceribus exculptum habere videantur. quare si vitam pro tua dignitate profunderent, ne minimam quidem partem viderentur meritorum tuorum assecenti. ob has etiam virtutes tuas ad illustriss. D. T. amandam et colendam sum inflammatus, ut committere non potuerim, quin aliquod meae erga te voluntatis, observantiae et amoris testimonium darem, quod cum alia ratione facere non valuerim. hos saltem qualescunque meos labores nomini tuo clarissimo consecrare volui — mola namque litant salsa, qui tus non habent —, ut hinc gratum erga te animum meum liquido intellegeres. accipe igitur hilari et exorrecta fronte has nostras vigilias, princeps illustrissime; quod si feceris, ut spero, ad maiora deinde nomini tuo consecranda animum extimulabis meum. deus optimus maximus te in multos annos sospitem et incolunem conservet faxitque ut te singulari principe duntissime omnes frui valeamus. Ferrariae, Calendis Sextilis. MDLXXIII.

MOYES ALATINUS
HEBRAEUS PHILOSOPHIAE STUDIOSIS. S.

Cum superiori anno ad Patavinas thermae proprii ac diuturni morbi propulsandi gratia cum illustriss. ac maxime reverendi domini mei Camilli Varauni comitatu profectus essem, enratione tandem absoluta nihil mihi potius fuit, quam ut magnificum dominum Franciscum Piccolomineum, omni disciplinarum genere abundantem philosophum ac meum in philosophia praeceptorem clarissimum amantissimumque, salutandi gratia convenirem, qui in alno Patavino gymnasio iam per multos annos ordinarie philosophiae professor multis nominibus suspiciendus primas tenet. ei igitur rudem adhuc et inchoatam hanc Themistii paraphrasim ostendi, ut quid de ea sentiret milii libere pronuntiaret et gravissimum eius iudicium consulerem. qui obiter nonnulla percurrentis laudavit quidem opus, ut solet, meque summopere rogavit ac monuit, ut me ipsum non desererem ac operi tandem iam diu inchoato divulgatoque et a philosophiae studiosis admodum expedito extremam manum imponerem. ego vero, iuvenes amantissimi, licet de meo ingenio tantum pollicitus non sim, ut crediderim me alioquin in hac interpretandi professione non admodum exercitatum propriis, ut aiunt, nervis grave

hoc onus totum subire posse, praecipue in rebus tam arduis ac difficillimis, quae ipsi-
met Aristoteli nonnunquam imponunt ac negotium faceant, quod sane opus consum-
matis etiam professoribus perdifficile extitisset; sperabam tamen me ope doctissimi ali-
cuius viri adiutum, qui Arabum linguam profiteretur, in explicatione praecipue non-
nullarum vocum, quae per hanc paraphrasim arabice dispersae inveniebantur, posse
a tanto onere non nihil sublevari meaque interpretationem interim utcumque
prosequi. sed, bone deus, nedium talem adire hominem nunquam mihi contigit,
sed etiam multos locos iuveni, qui ad eorum explicationem diligentissimo atque exerci-
tatissimo homine indigebant. etenim cum ex Graeco Averrois tempore ad Arabas ac
inde in Hebraicum idioma eiusmodi paraphrasis fuisse delata, cui in dubium venit
ex hac multiplice versione errores aliquos contigisse, qui obscuriores difficilioresque
nonnullas orationes reddebant? quare, quod vulgo fertur, sero sapiunt Phryges.
agnovi enim, quam magnum onus suscepsem, et fateor, ingenni. sed cum amplius
referre pedem non liceret, necesse quidem fuit, ut tantum ac tale onus subierim,
quale certe vobis, o iuvenes amantissimi, nunquam explicare possem. at quo ordine
in hac versione incesserim, nunc audietis. primo enim cuiusque Aristotelis contextus
germanam pro viribus sententiam assecutus nonnulla, quae antea admodum confusa et
ambigua erant, mihi perspicua reddebantur, aliqua ob phrasim mutationem agnovimus
sensus perspicuitatem amisisse. idque ea potissimum ratione; etenim utrumque idioma,
hebraicum nempe arabicumque, ob multorum nominum verborumque affinitatem
magnum consortium habent inter se, in eo vero potissimum differunt, siquidem
hebraica locutio concisa admodum est, brevis et luculenta ac idem verbum plures
sortitur significaciones, arabica vero contra; utraque autem propriam phrasim habet,
differunt etiam in hoc, siquidem hebraicum idioma pronunciationem brevem habet,
arabicum vero longam eademque nomina ac infinita propemodum verba diverso quidem
modo in utrisque pronunciatione. hac itaque ratione agnovimus ob phrasim nempe
mutationem obscuriorum difficiliorumque sensum nonnullas orationes habere, quibus
deinde sano modo intellectis, hoc est in ordinem redactis, sensus perspicuitatem
recuperarunt. quaedam insuper redundabant in hebraico idiome, quae arabice con-
scripta perfectum sensum pariunt, quae omnino deleri oportuit, ut perfecta oratio red-
deretur. demum nonnullas voces arabice conscriptas latinas fecimus, quia graece
eandem significacionem habebant; nonnullas vero ex orationis sententia agnovimus
talem sensum necessario nobis significare voluisse, ut in toto opere unum vel alterum
verbum tantum intactum remanserit, quod latine omnino explicatum non fuerit. quod
vero orationis reliquum erat, semper conati sumus, ubi id commode fieri potuit,
verbum reddere verbo, ubi vero minus, orationis sensum non deseruimus ac integrum
sententiam dedimus auctori, non lusimus arbitratu nostro Themistiumque latinum
reddere voluimus, non autem cum Hermolao viro undequaque doctissimo atque ele-
gantissimo certare. res enim, quae per se arduae ac difficiles sunt, modo inculta ac
barbara oratione non explicentur, elegantissimo illo orationis cultu suavissimoque
verborum lenocinio decorari handquaquam facile possunt; etenim cum satis ornatae
ac luculentae per se sint, ornamentis extrinsecus additis fucatae corrumpuntur.
quare maluimus cum Themistio non adeo exquisite loqui, quam cum Cicerone longe
lateque divagari. non raro enim experti sumus ornamenti et cultus gratia in non-
nullis orationibus verborum seriem mutare velle, ac sensum simul mutatum esse om-
nino animadvertisimus. quare scio studiosos hac in nostra versione nonnullas orationes
offensuros, quae maiorem fortasse cultum requirent; quas libuit ita potius relinquere
minus elegantes, quam seriem verborum permutando earum sensum pervertere vel
quovis modo lacerare. ita etiam nonnullas voces reperient, quae forte Ciceronianis
auribus suavem armoniam non efficiunt; hae tamen ad faciliorem intellectum philo-
sophis permittuntur, qui non de exquisita dicendi ratione, sed de rerum veritate et

falsitate disputant. his ita utcunque a nobis animadversis ac interpretatione tandem ad finem perducta proprio iudicio non contenti, domini Heliae Nolani Hebrei medici undequaque doctissimi ac philosophi peritissimi opera adinti, maiorem denuo operis partem percurrere libuit nonnullaque diligentius adnotavimus castigavimusque, quae quonquo modo castigatione egere videbantur. accipite igitur haec nunc, qualiacunque sint; quae si vobis non displicuisse cognoverimus, meliora in dies a nobis favente deo expectate. etenim curabimus, ut primum Avicennae librum ex hebraico idiomate in latinum a nobis conversum aspirante deo propediem habeatis.

THEMISTII
IN LIBROS ARISTOTELIS
DE CAELO
PARAPHRASIS

ARISTOTELIS DE CAELO ET MUNDO

LIBER PRIMUS

*CUM THEMISTII COMMENTARIO A ZARAHIA ISACI FILIO IISPANO
EX ARABICO IN HEBRAICUM TRANSLATUS.*

Versio Alatini

f. I^r

5 Tria veteres caeli nomine appellare consuevere; etenim inerrantium stellarum orbem tantum, insuper corpus quintum, ac demum mundum *ipsum* caeli nomine usurparunt. iuxta vero tertium hunc dicendi modum invenimus Aristotelem hic de eo disseruisse. cum itaque de mundo in praesenti *libro* tractare instituisset ac huiusce-
10 modi speculatio in naturalium rerum scientiam ingrediatur, ab iis sermonis initium sumpsit, ut nobis illa referret, circa quae scientia de naturalibus versatur. haec autem (inquit) *circa corpora et magnitudines et quae in illis inveniuntur affectiones versatur, item circa principia quae talis substantiae sunt*, nempe
15 sensibilis naturalis, quibus omnibus [fere] mundus perficitur et clauditur. dixit autem [scientiam naturalem] *plerumque in illis esse*, naturalis enim speculationis est, de inani, infinito ac similibus pertractare, *talia vero in his, quae superius commemoravit, comprehensa non invenimus*, quoniam antea in Naturali Auscultatione
20 retulit, quae de his scire oportuerat. postquam autem de corporibus meminit, magnitudines *addidit*: quoniam magnitudo corpore universalior est, siquidem locus est etiam magnitudo, et similiiter corporis termini. naturalis^{*} *vero* scientia his omnibus perficitur, nec non affectionibus, quae illis accidentunt, corporibus nempe
25 magnitudinibusque, quo de genere sunt durities mollities, caliditas frigiditas, gravitas levitas, densitas et raritas, quae magnitudinis propria sunt. verum haec omnia communi nomine *affectiones* nominantur, quandoquidem ex eorum numero sunt, quae enti *ipsi* supervenire solent, sed per accidens tantum; nam consuetudine tantum
30 affectionum nomenclaturam illis imposuimus. spectat quoque ad

14 Al. add. *deque earum motibus*, cf. infra.

cam scientiam, quae de natura dicitur, motus corporum, quae f. I^r gignuntur, principiorumque cognitio, non simpliciter, verum principiorum huius substantiae tantum, quae natura et forma sunt, quamvis unum idemque existant, et si invicem dissideant, et materia 5 et privatio. naturalis itaque scientia, quemadmodum ante diximus, his omnibus perficitur. eius sane ratio perspicua est, deprehendimus enim scientiam hanc circa res naturales esse, res vero naturales corpora sunt et quae corpora, ut animal, sortiuntur, nee minus horum duorum principia, quae forma et *natura* sunt; 10 quamobrem naturalis speculatio circa haec omnia versatur. et non invenimus Aristotelem posuisse motum in affectionum numerum, siquidem motus, qui in locum fiunt, haud quaquam eum eorum, quae moventur, transmutatione fiunt, affectiones vero fiunt cum transmutatione, *immo sunt* transmutationes *quaedam*. cum itaque naturalis 15 scientia circa corpora et magnitudines versetur, corporis deinceps speculationem prosequitur.

Continuum est quod dividuum est in ea, quae semper dividi possunt; idque sane de loco, motu, tempore, superficie et linea dicuntur; etenim haec omnia secantur in id, quod semper 20 partitionem recipit, siquidem nunquam ad insectabile terminantur. at corpus, *inquit*, omni ex parte secari potest. dixit *omni ex parte* loco trium mensurarum. *qua vero* de causa tres mensuras omnes vocaret, *sic exposuit*. magnitudines circa lineam, superficiem et corpus tantum modo inveniuntur, nec citra haec magnitudo 25 aliqua inveniri potest, | quare magnitudo omnis his tribus necessario clauditur. invenimus autem corpus similiter ad tres dimensiones extendi, quoniam perfectum est, idque eo potissimum nomine, quandoquidem ternarius numerus de omni eo dicitur, quod perfectum *totumque* existit. hoc autem Pythagoricorum secta 30 attestatur; hi namque totum et omnia [ternario] hoc numero claudi ac finiri asserunt. et hac de causa haec duo huiusemodi numero terminantur, quoniam toti initium, medium atque extremum inest et ternarius numerus est id, quod primo haec obtinuit. quamobrem naturae legibus ducimur, ternarium ut numerum in 35 sacris administrandis constituamus, *ubicunque*, *necessitatum causa*, *suplices ad deum accedimus*. potest quoque probari ternarium numerum esse perfectum et totum illo vocabulo, *quod de ternario numero adhibetur*, dico *nos omnes*. hoc enim non nisi de tribus primo dicitur, de duabus autem minime *nos omnes*, sed *ambo dicimus*, 40 *de tribus vero extemplo omnes*.

Perspicuum autem est totum, omnia et perfectum unum et

4 quamvis . . . et si] fort. emend. *utrum . . an*, deinde: *et quae* 5 ante] p. 1,12—2,4
9 natura] *materia* Al., cf. supra 3 12 cf. Averr. p. 1 L

idem proprie esse. *cum vero secundum subiectum haec inter se differre f. 1^v putes, [Aristoteles addit]:* at non specie, sed materia distinguuntur. si enim quantitas seiuncta fuerit subiectum, *omnia* dieimus, si vero quae coniuneta est, *totum*, sin autem completum et perfectio in forma, qualitate, vel ceterorum praedicamentorum aliquo extiterit, *perfectum* nominabitur. cum autem, quemadmodum dicebamus, *omnia* et perfectum unum atque idem existant, et de ternario numero *omnia* dicamus, erit igitur ternarius numerus perfectum quoddam. corpus autem *tribus* terminatur (in trino enim suum esse invenitur) quare convenit, ut perfecti definitio ei competit, ac in eo suum esse constituatur. cum autem corpus perfectum esse statuerimus, consentaneum est, ut id ea ratione intellegatur, ac si dixerimus, corpus in tres dimensiones dividitur, nec non dicentes ad tres mensuras extendi, per omnes mensuras dividi volumus. divisio enim veluti dissolutio ac dissipatio quaedam existit, quodque dissolvitur ac dissipatur secundum omnes mensuras et in tres mensuras, tametsi opus non sit, hoc ut illi contingat, nisi ex eius affinitate *cum eo quod non existit*, maius est eo, quod perfectum *non* est. palam itaque est, *eo quod dicimus* per omnes dimensiones ac tres *mensuras*, corpus perfectum esse censeri, secundum partitionem *dico* ad tres *mensuras*, ac omnes diametros. reliqua autem continua dividuntur ad duas dimensiones, et hoc quia eorum extensio ad duo latera fit; etenim iuxta numerum dimensionum: si una erit dimensio vel duae extiterint, eorum numero respondebit divisio. sectabile igitur corpus (uti modo dicebamus) perfectum esse censetur, quia iuxta diametros omnes dividitur. sententia autem nostra *omne continuum dividiri posse, omnibus rebus, quibus hoc nomen contingit, non convenit.* etenim dixerunt quidam, tempus non nisi secundum rationem dividi posse; insuper alii nonnulli affirmarunt, *esse* in mundo corpora quaedam inseetabilia; quidam in eam sententiam devoluti sunt, ut asseverarent, lineam *hoc modo sese habere*. ceterum si corpus *esse* contingat, quod *tribus dimensionibus* plane et absolute minime discernatur, perfectum nequam existimabitur. quare dixit:

Magnitudinum, quae dividuae sunt, omnino etiam continuae sunt, nondum tamen constat, num hic sermo retro commeet, ut magnitudines continuae dividuae quoque existant. dividuas namque magnitudines ea ratione continuas statuit, qua

¹ subiectum scripsi: locum codd.: rerum discrimine Al: cf. Simpl. p. 9,6 καὶ οὐτὰ τὸ ὄποιούμενόν ποτε διαφέρει ² Arist. addit supplevi ³ si et sq.] iisdem fere verbis usus est Aver. p. 3 E ⁹ proprie: finitur (ώρισται) *hoc est terminatur*, sine dubio glossa interpretis cuiusdam. ¹⁸ cum—non est (19)] locus difficilis: *cum maius eo, quod perfectum est, inveniri non possit* Al

continuitas illis convenit, siquidem dum dividuas *cas esse praedi- f. 1^v*
cumus, id prima ratione eo sane iure intellegi debet, ut dividua
 videlicet magnitudo illa dicatur, quae utique dividi potest; quod
 autem esse potest, profecto nondum est, et ea quae iam [actu] 5
 divisa sunt, dividua minime dicuntur, non enim habent potentiam,
 ut partitionem admittant, siquidem actu divisa sunt. et quoniam
 corpus (ut modo dicebamus) perfectum dicitur, quoniam tres dimen-
 siones admittit, tametsi ex hac indagine perspicuum non sit, num
 continuum omne partibile sit (hoc enim iam in Physicis demon-
 stratum est) idcirco alia quoque ratione, corpus perfectum esse
 ostendere libuit:

Illud *autem, inquit.* manifestum est, corpus nullo modo
 posse in aliud genus progredi, veluti ex linea in super-
 ficiem. dicimus namque lineam, quae unam in se tantum di- 15
 mensionem admittit, in *aliud genus ipsa perfectius ferri, scilicet in superficiem.* | *superficieis* itidem, cum duas tantum possideat f. 2^r
 dimensiones, progreditur in corpus, quod perfectius est, tres nam-
 que dimensiones sortitur. minime vero deprehendimus corpus in
 aliud quippiam ferri, veluti (exempli gratia) in id, quod quatuor 20
 dimensiones admittit. ceterae vero duae magnitudines, cum ab
 uno ferantur in aliud genus, perspicuum est. nulla alia ratione nisi
 defectus nomine hoc illis contigisse. corpus autem, quia tales
 transitionem non admittit, ut omni prorsus defectu careat *et per-*
fectum sit, consonum est; erit igitur perfectum. alioquin, si im- 25
 perfectum extisset, in aliud commearet, quod *ipso* perfectius
 diceretur. cum autem ex dictis palam sit, corpus, ut tale, totum
 et perfectum esse, et mundus *ipse* corpus existat, mundus et totum
 erit et perfectum quoddam.

Neque totum mundusve hac dumtaxat ratione perfectus existit,
 30 hoc est, quatenus unumquodque ceterorum corporum illius pars
 aliqua est, sed quatenus etiam horum *unumquidque* secundum suam
 formam ad tres dimensiones extenditur. sed haec quatenus *se*
 invicem *tangunt*, alterum ab altero clauditur, sicuti aqua ab aere
 et aer ab igne, siquidem unumquodque horum *subsistit, cum alterum* 35
 sibi finitimum *attigerit*, et hac ratione non erunt perfecta, hoc est,
 quatenus *ad finem sibi finitimum* singula illorum *pergunt*, et a
 superiore elemento clauduntur. nec non quodlibet eorum aliqua
 ex parte multa existit, iuxta corporum contentorum numerum;
 quamobrem minime perfecta erunt, siquidem perfectio in se com- 40
 pleta est et non ad aliud comparata. et hunc in modum per-
 spicuum *est*, ea corpora, quae veluti mundi partes sunt, perfecta

9 Physicis] Z 1 31. 32 secundum formam Al: necessario codd.
 elemento Al: ab ipso codd.

37 a superiore

non esse. *Mundus autem non est perfectus, secundum quod ad tres diametros et ad omnes diametros extenditur, et imperfectus, quatenus terminatur, verum secundum hunc modum quoque in omnes diametros porrigitur, quemadmodum nomen ipsum significat.*

Itaque cum declaratum sit, totum esse perfectum, quatenus nil aliud extra ipsum invenitur, a quo claudi possit, quinimmo ab eo omnia clauduntur: rationi consentaneum fuit, ut diceret, quoniam modo nil aliud extra ipsum inveniatur, num quia infinitum sit, cum post infinitum aliud quidpiam inveniri minime possit. atqui disquisitionem hac de re distulit, cum nonnullis, quae illi praecedunt, ap-

prime indigeat, et de caelesti corpore pertractare aggreditur. cum enim de eiusmodi corpore verba facere sibi proposuerit, hoc in libro a nobiliore eius parte, quae orbis dicitur, exorditur. ubi terminatum, rotunda figura praeditum, ingenitum incorruptibilemque esse monstrabit. primo igitur esse eiusmodi corpus contendit, quoniam huius sermonis perserutationem relegavit in secundum librum de Caelo,

de ceteris autem corporibus in Tertio et Quarto libro disseret. dixit: utrum totum terminatum sit magnitudine, quandoquidem tempore infinitum esse potest. verum de partibus eius secundum formam verba faciet nempe de orbe, igne, terra, nec non de reliquis corporibus. cum autem de his corporibus ei dicendum sit, ab eorum motibus exorditur. at ne quispiam existimaret,

ex iis quae secundum accidens, et non per se sunt, illorum esse tractationem, omnia corpora, inquit, naturalia, secundum se ipsa mobilia esse secundum locum dicimus; motus enim eorum causa non fortuito, sed per se in illis consistit, eorum enim unumquodque existit, quoniam natura praeditum est, natura vero motus initium est.

Quare a motus perserutatione exorditur: motus inquit, omnis localis aut recto ordine aut rotundo aut ex his compositus est. causa autem, propter quam motus simplex duos tantum habet motus, est quoniam simplices magnitudines, hoc est dimensiones, quae motui annexuntur, [non plures quam] duas inveniuntur, recta nempe et rotunda. quamobrem hic de linea ipsa mentionem faciens, minime quidem secundum geometricam rationem eam considerat, sed quatenus lineae dimensiones sortiuntur. si autem localis motus est, diameter, hoc est dimensio, omnino invenitur. dicendo autem diametros omnino inveniri effectricem principalemque motus causam non assignat, sed hoc sigui loco tantum dictum est; minime namque necessarium foret, si plures

18 terminatum omnes; l. indeterminatum

19 infinitum Al: finitum codd.

27 unumquodque existit] unicuique inest Al

33, 34 non—quam] Al: om. codd.

38 cf. Simpl. p. 13,15

quam duae diametri extitissent, [*plures quam duos motus inceniri*]; at si diametri non nisi duae fuerint, consentaneum erit omnino, ut motus quoque duo tantum esse dicantur; non enim fieri potest, ut nullus sit absque dimensione motus. *quid vero obstat, quominus*
 5 *dimensio absque ullo motu inveniatur?* duo *igitur* sunt simplices motus, tertius vero ex his compositus existit. | at quoniam in **f. 2v** naturalium motuum numerum Aristoteles eos collocare intendit, quorum alter a medio, alter ad medium, alter vero circum medium fieri consuevit, idecirco, *inquit*, is quidem motus in orbem 10 fertur, qui cirea medium fit. — cum autem περὶ τὸ μέσον et non περὶ μέσου dixisset, id significare voluit, *quid sit illud, quod φυσικὸν σῶμα appellamus* — et quod motus ad supra inferaque duo motus sunt, qui recto quidem ordine instituuntur, motus nempe, qui a medio et ad medium feruntur. neque etiam hoc in loco ἐπὶ μέσον
 15 et ἀπὸ μέσου dixit, sed ἐπὶ τὸ et ἀπὸ τοῦ. cum autem dimensiones duae sint, hoc est recta et rotunda, ac recta dicatur, quae vel in imum locum, vel de imo sursum versus fertur, quae ambo simplicium naturalium corporum motui annexuntur, evenit ut corporis naturalis simplices omnes motus, *cum a medio aut ad medium,*
 20 *tum circum medium fieri necesse sit.* *hoc igitur aliqua ex parte necessario sequi videtur ea, quae diximus initio libri, hoc est ut totum et perfectum ternarium numerum insequantur eodemque iure corporis naturalis motus, quoniam triplex existit, eadem perfectione et complemento corporum numerum insequitur.* cum itaque
 25 simplex motus rebus, quae vel a medio, vel ad medium feruntur, accomodetur, eademque res naturales sint, *ad corporum speculationem ex eorum motibus regreditur.* siquidem naturalium corporum motus eorundem numerum definiunt; quodlibet enim corpus proprio suo motu praeditum est, motus namque in re mota consistit.

30 Cum autem corpora quaedam simplicia sint et quaedam ex simplicibus composita, fiet necessario, ut motuum quoque nonnulli simplices sint aliisque ex simplicibus compositi. ac nonnulli ex iis quodammodo compositi inveniantur. Aristoteles antem *dicit simplicia sunt corpora, quae motus principium*
 35 *secundum naturam* habent. *dixit secundum naturam*, ad differentiam animalium et plantarum. siquidem haec quoque *principium* motus sortiuntur, verum secundum animam, minime autem

1 [*plures—inveniri*] supplevi 10 *cum autem et sq.]* Simpl. 15,1 20 *aliqua ex parte*] interpretatio verborum ζετὰ λόγον esse videtur 23 *eadem—insequitur (24)]*
 locus suspectus; fort. vertendum est, *corporibus eandem perfectionem et complementum comparat* 32 *aliisque—compositi* (pr.) fort. ditto graphia, cf. paulo inferioris
 35 *ad differentiam et seq.]* cf. Simpl. 16, 12 ἀρχὴν μὲν γάρ κινήσεως ἔχει καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά, ἀλλ’ οὐ τῆς κατὰ τὴν φύσιν, καθὸ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῆς κατὰ τὴν ψυχήν.

secundum naturam hoc illis inest. anima enim, quae in plantis f. 2^v consistit, minime ut natura illis inest, veluti natura, quae in igne, terra reliquisque elementis invenitur. per ea autem, quae his cognata sunt, intellegi debent, quae species eorum sunt, neque 5 limites eorum egrediuntur, ut caligines, fumus ac rores sunt, quae vapores nominantur. dixit autem motuum nonnullos esse simplices, nonnullos vero ex illis quodammodo compositos, non ut id insinuaret, quod composito motu sursum (inquam) ac deorsum simul fertur, quoniam hoc dissentaneum est ac fieri 10 nullo modo potest, siquidem confringeretur id, quod ea ratione moveretur. sed id intellegi debet, secundum quod unico motu et ipsum movetur; verum ille motus est veluti confusus quidam motus ad duas partes. cui quidem sententiae sequentia adstipulantur, dum inquit Aristoteles: et quae hoc iure se habent moventur secun- 15 dum id quod in illis praevalet. ut si trabs (exempli gratia) igni corripiatur, hac de causa motus eius terrenus deorsum inclinans praevalet. cum itaque ut concessum sibi sermonem accepisset, duplice esse motum, ideoque dimensiones duas, hoc est duas lineas inveniri, nec non simplicem esse motum, qui vel a medio, 20 vel ad medium, vel circum medium fieri consuevit, et corporum nonnulla simplicia esse, nonnulla vero composita, ac simplicium motus esse simplices, compositorum vero compositos, haec autem ab eo moveri, quod in illis praevalet, nec non etiam positum sit, omnia naturalia corpora non per accidens, sed per se moveri, hoc 25 explicare incipit corpus inveniri, quod rotundo motu feratur. hoc autem iuxta hunc ordinem disponitur.

Si motum aliquem simplicem esse contingat, et is, qui secundum circulum fit, simplex existat, in simplici corpore erit. etenim si quispiam dixerit, corpus, quod in orbem movetur, esse com- 30 positum, et composita corpora (quemadmodum dicebamus) ab eo, quod in eis superat, moveantur, consentaneum est, ut vincens in eo corpore composito haud dubie corpus simplex existat. cumque victoria praevaluerit, erit eius motus iuxta victoriam illius corporis; quamobrem necessarium erit esse aliquod corpus simplex, cui tantum 35 conversio accomodetur. consentaneum itaque erit, ut ordine oratio recenseatur: si motus simplex inveniatur et ille, qui fit in orbem, simplex existat, simplicis igitur corporis propria erit conversio. atqui datur prius, dabitur igitur necessario et consequens. sed Aristoteles huiuscemodi demonstrationis forma minime usus est, si- 40 quidem ipse antecedentis loco ea posuit, quae antea retulit, vide- licet simplicem motum inveniri, quoniam simplicia | corpora re- f. 3^r

15 ut — praevalet] ut si ignita trabs .. proiiciatur, quoniam in ea terra praevalet, deorsum feretur Al

periuntur, nec non simplicium corporum motum esse simplicem, f.3r
 siquidem motus, qui in orbem fertur, simplex existit. etenim duas
 tantum simplices lationes sunt, recta scilicet et rotunda, quando-
 quidem simplices dimensiones, hoc est magnitudines, duae existunt.
 5 quod *vero* conversio debeat simplici corpori aptari, inde per-
 spieum est, quia eiusmodi corpus in orbem fertur. etenim si corpus,
 quod in orbem movetur, compositum esse statuerimus, cum dictum
 a nobis sit, compositorum corporum motum fieri vi dominantis, con-
 sentaneum itaque erit, ut in mundo simplex aliquod corpus in-
 10 veniatur, cuius conversio propria existat. haec itaque conclusione
 deducta, nempe corpus aliquod inveniri, quod natura sua in circulum
 feratur, ad alia progreditur, ex quibus haec eadem conclusio de-
 ducitur. verum antequam posteriorem sermonem aggrediatur, cum
 ex his deductum sit, omnino consentaneum esse, ut in mundo ali-
 15 quod corpus inveniatur, addidit Aristoteles deinde secundum na-
 turam autem impossibile, si uniuscuiusque corporis unus
 motus proprius existit. haec autem sententia ita intellegi debet,
 ac si dixisset, quod si ignis sit, vel aliquod quatuor elementorum,
 quod in circulum feratur, non erit rationi consonum, ut conversio
 20 horum alieni secundum naturam insit, si uniuersique corporum unus
 accommodetur naturalis motus, ac definitae sint naturales motiones.
 itaque iuxta syllogismi formam declaratum est, consonum esse, ut
 corpus aliquod inveniatur, quod non absolute, verum secundum
 naturam in circulum moveatur.

25 His *igitur* ita indicatis, aliam deinceps orationem prosequitur,
 quae est eiusmodi. motus praeter naturam contrariatur
 motui, qui secundum naturam existit, et motus, qui
 naturali motui adversatur. unus est (unum enim uni contrariatur),
 motus igitur praeter naturam unus existit. dum vero aliquod
 30 elementorum motu, qui in orbem fertur, movebitur, quoniam
 eiusmodi motus simplex est, erit illi praeter naturam, siquidem
 horum corporum naturalis motus rectus est; rectus *vero* motus motui
 recto contrariatur, sicuti motus, qui ad supera fertur, ei adversatur,
 qui deorsum tendit, et e converso. igitur motus hic, qui in circulum
 35 fertur, uniuersique illorum, hoc est propriorum, contrariatur. et si
 elementorum aliquod secundum naturam in orbem feratur, duos sibi
 invicem contrarios motus possidebit, quod sane ridiculum est ac
 valde absurdum. non itaque eo movebitur motu, qui in orbem instituitur.
 neenon rationi consentaneum est, ut motus, qui in circulum
 40 fertur, dum simplex fuerit, alienius corporis *praeter* quatuor ele-
 menta proprius sit. haec autem oratio praecedentem insequitur, ac
 iuxta ordinem in praecedenti oratione observatum, quae dicta a
 nobis sunt, manifesta *ecadunt*. ceterum eiusmodi sermonem subsequens
etiam insequitur, modo *ei* annexatur, ac unica oratione simul

explicantur, ille nempe qui dicit palam *igitur* est, aliquod f. 3^r
in mundo inveniri corpus et reliqua, quae deinceps sequuntur.
verba autem, quodsi in mundo aliud corpus inveniatur,
quod praeter naturam in circulum vertatur, omnino
5 *habebit* naturalem quendam motum: (*eiusmodi verba*) ita *in-*
tellejenda sunt, siquidem diximus *praeter naturam*. hoc com-
paratione *tantum est* ad eum, qui secundum naturam existit, et
fieri non potest, ut corpus externa latione praeditum sit, naturali
vero careat. nec alia relinquetur ulla naturalis motio, siquidem
10 motus ad supera atque ad infera quatuor elementis secundum
naturam inest. ratione igitur consentaneum est, ut motus, qui
secundum circulum fit, minime praeter naturam existat, ac quanto
corpori omnino accommodetur. congruum itaque erit, ut quintum
aliquod ac simplex corpus inveniatur.

15 Idem praeterea, hoc est in mundo quintum corpus inveniri,
alia quoque ratione hunc in modum explicatur. conversio ea latione
perfectior est, quae recto ordine fit, illa siquidem inter perfectas
lationes coniungeratur, rectae lineae vero motus minime perfectus
existit. circulus enim figurarum omnium perfectissimus est, siquidem
20 neque additionem admittit neque defectum, sed de numero eorum
est, quae perfecta gignuntur. at nulla recta linea perfecta existit,
cum si finita, tum etiam si infinita censeatur. si enim infinita
existimetur, cum indefinita ac indeterminata sit, perfecta esse non
potest. si vero finitam illam iudicabis, poterit et incrementum et
25 decrementum suspicere et sic diminuta erit. perfectum insuper habet
exordium, medium atque extremum, quae in circulo tantum de-
prehenduntur, in recta autem linea nulla ratione inveniuntur. in
eo enim, quod finem non habet, qua ratione haec reperiri possunt,
in quantum fuerit infinitum? finitum vero, cum fieri non possit,
30 ut medium habeat, quo iure etiam haec habere poterit? | etenim f. 3^v
si additionem suscepit, qui fieri potest, ut unum idemque medium
custodiat? . . . eum autem conversio motu recto *prior* sit: igitur quod
conversione movetur, eo *prius* erit, quod recto motu defertur. una
est enim proportio, quam hi duo motus inter se habent. at cor-
35 pora, quae recto motu feruntur, simplicia sunt, et consonum est, ut
id, quod *prius* simplici est, simplex quoque existat. igitur quod in
circulum movetur, congruum est, ut simplex sit, sique non erit
unum ex quatuor elementis (motus namque elementorum recti sunt)
relinquitur ut eiusmodi corpus existat. congruum vero non est,
40 ut sit aliquod corporum compositorum, *primum* quoniam corpus
simplex est (ut superius iudicatum fuit), eum simplici antiquius sit;

25 Alexander apud Simpl. p. 39,11 39 *eiusmodi* Al; om. codd.; fort. suppl. *aliud*
40 *primum* et (p. 10, 1) *deinde* scripsi: *vel primorum, vel secundorum* codd. Al

deinde si quod in circulum movetur, compositum extitisset, ab eo, f. 3^v
quod superat in illo, motus eius proficeretur. ex his igitur per-
spicuum fit, corpora composita moveri, si antea motus orbicularis ex-
stiterit. cumque eiusmodi motus alicuius quatuor elementorum pro-
⁵ *prius non sit, igitur consentaneum est, ut quinti corporis proprius*
existat.

Quod non modo iis, quae dieta sunt, verum alia ratione hunc
 in modum ostenditur. motus enim aut naturalis, aut praeter
 naturam est, et qui alicui corporum praeter naturam inest,
¹⁰ is alterius naturalis erit, hic autem sit veluti motus de-
 orsum. unusquisque enim motuum alicuius elementorum *naturalis*
 existit, qui ceteris elementis praeter naturam convenit. cum autem
 rotundus motus unicuique elementorum praeter naturam conveniat,
 quinto corpori secundum naturam competit. quare consentaneum
¹⁵ erit, ut quintum corpus inveniatur, cuius conversio naturalis existat.

Praeterea vero conversio aut naturalis aut praeter naturam
 erit. si naturalis, perspicuum est, quod quinto corpori inerit
 secundum naturam. non enim fieri potest, ut alicui elementorum
 accommodetur, haec namque alios praeter hunc naturales motus
²⁰ sortiuntur. et cum statuerimus corpus, quod in orbem rotatur,
 motu praeter naturam, eoque continuo moveri, (dixit autem *conti-*
nuto, ut eum motum insinuaret, qui versus medium defertur) *hoc*
irrationale erit. namque si motus eius fuerit praeter naturam, et omne,
 quod movetur motu praeter naturam, *ri* *movetur*, proptereaque illi
²⁵ interitus contingit, sieuti id in omni eo videre licet, quod eiusmodi
 motu movetur: necessario fiet, ut conversio corruptionem quoque
 admittat. at corruptionem non admittit (alioquin infinitis antea
 seculorum aetatibus hoc ei contigisset); non itaque praeter naturam
 est, itaque relinquitur, ut naturalis sit. quare eum nulli elemen-
³⁰ torum secundum naturam conveniat, necessario etiam fit, ut quinto
 corpori accommodetur. *deinde dicit, palam* itaque est ex hoc dicto,
 quod si eiusmodi motus igni inesset (ut quidam opinati
 sunt) necessario non tantum motus deorsum erit ei praeter naturam,
 si que praeter naturam erit, corruptionem admittit. igitur conversio
³⁵ iuxta sententiam eorum, qui eam igni accommodarunt, multipliceam
 corruptionem recipiet. et eae quoque rationes, quibus alii praedicta
 infringere conantur, sunt gravissimae. *hoc vero sermone absoluto in-*
 quit deinceps, corpus quod in circulum vertitur, ingenitum est ac
 immortale.

⁴⁰ Cum autem pro hypothesi statuisse, quod contrario caret, ac
 insuper adduxisset nonnulla tanquam *supposita*, alia vero

³ corpora — extiterit (4)] *proprium corporum compositorum motum conversionem non esse* Al 33 non — deorsum] sic Al, in codd. excidit aliquid per homoeoteleton

demonstratio comprobata, hoc deinceps hunc in modum f. 3^v
prosequitur: corpus (*quintum*) nec leve, nec grave existit, declarat-
que quo iure id necessarium sit; ac de eo primo meminit, quod
hoc loco sat sibi erat, retulitque, quid grave, quid leve esse dicatur,
5 quandoquidem de his erit absoluto sermone in Quarto Libro per-
tractatur.

Eorum autem quae dicta sunt, haec *supposita* fuere, nempe
motum, quo aliquid per locum movetur, esse de numero eorum,
quae naturalibus corporibus per se insunt, ac simplices motus in-
10 veniri iuxta mensuram simplicium linearum, nec non ex numero
specierum motus, simplicium corporum numerum deprehendi (dixi
specierum motus ut eos motus insinuarem, qui in circulum, et
qui recto ordine fiunt quique elementorum quatuor proprii existunt)
nec non motuum nonnullos simplices esse, nonnullos vero com-
15 positos, compositosque motus fieri ratione eius, quod in eis praevalet.
ac eum motum qui alieui corporum secundum naturam inest,
inesse alteri praeter naturam, unique unum contrariari, nec non id,
quod sursum et deorsum fertur, esse id, quod a medio et ad
medium movetur, ac rotundum motum eum esse, qui circa medium
20 instituitur, nec non motum praeter naturam, cum simplex fuerit,
contrarium esse, siquidem consentaneum non est, ut omne id, quod
inest alieui praeter naturam, contrarium *habeat*, tamen id, quod
praeter naturam est, ei contrarium sit, quod secundum naturam | f. 4^r
existit.

25 Haec sunt quae in praecedentibus supposita fuere, quae vero
comprobavit haec sunt: nempe in mundo corpus simplex quintum
inveniri, quod secundum naturam in circulum movetur, quodque ele-
mentis quatuor perfectius atque antiquius existit.

Deinceps ait: ex hoc autem sequitur, quintum corpus non
30 esse grave, neque leve: grave *enim est* id, quod natura
sua ad medium defertur, et reliqua, quae iuxta illius or-
dinem subsequuntur. *deinde dicit*, necessarium autem est ut
quiequid ad supera vel ad infera movetur, aut gravi-
tatem, aut levitatem, aut utramque simul sortiatur.
35 dixit utramque simul, etenim aqua et aer et gravitate et
levitate praedita sunt, haec vero in illis minime ea ratione in-
veniuntur, quasi unumquodque eorum et grave et leve existat;
fieri namque hoc nullo modo potest. non enim dieimus unumquodque
eorum grave et leve esse, si ad unum et idem referatur. verum
40 grave erit comparatione ad aliud, sicuti aqua gravis est, si ad aerem
conferatur, et comparatione ad duo diversa.

5 Quarto] IV, 1—4

21 contrarium esse] erit Al

22 habeat] illi existat Al

41 fort. post conferatur excidit: *levis autem, si ad terram conferatur* [comparatione igitur]

Quippe enim gravis ac levis definitionem retulisset, dixissetque grave esse id, quod natura sua fertur deorsum, leve autem, quod f. 4 natura sua sursum versus nititur, ac definitionem eum definito converti, in definitum ipsum tandem regreditur *dicens*, omne, quod deorsum tantum movetur, grave est, leve autem, quod ad superadumtaxat evolat. hoc autem ideo ab Aristotele factum puto, ut hinc perspicuum evaderet, corpus, quod in orbem movetur, non esse grave, neque leve, non enim a medio, vel ad medium, hoc est sursum et deorsum, neque secundum neque praeter naturam movetur. praeter naturam quidem nulla duarum motionum movetur, quandoquidem si praeter naturam deorsum moveretur, motus huic contrarius, nempe is, qui ad supera instituitur, necessario ei naturalis extisset; sed conversio fuit eius naturalis motus; igitur congruum erit, ut sint in eo duo naturales motus, uni praeter naturam motui contrarii; sed antea a nobis positum fuit, unum uni contrariari. quodsi ad supera praeter naturam moveretur, *idem sermo sequeretur*. neque etiam fieri potest, ut aliquo horum duorum motuum *secundum naturam* moveatur, quandoquidem motus eius secundum naturam conversio existit. ac unus est uniuscuiusque corporis naturalis motus. si autem aliquo duorum motuum, hoc est sursum vel deorsum, moveretur, esset utique unum ex iis corporibus, quae secundum naturam aliquo horum duorum motuum moyentur. si enim ad supera moveretur, ignis, si vero ad infera, terra extisset. at cum nullum horum duorum sit, igitur consentaneum est, 25 ut neutro illorum motuum feratur. et quoniam circulare corpus non movetur sursum nec deorsum, quod autem nec sursum nec deorsum movetur, nec grave, nec leve existit... at corpus, quod in circulum vertitur, non moveri sursum nec deorsum, id negative expressum est. sed *hac propositio*, in qua dicitur movetur nec sursum nec deorsum, non *praedicatur* negative, siquidem indefinitum tantum sermonem demonstrat, veluti si quis dicat, hic est non sanus, vel est non iustus. propositio enim in qua dicitur, Xanthus est non iustus, non est propositio negativa; etenim propositio negativa ea est, in qua dicitur, Xanthus non est iustus. et eius oratio ab eo

3 converti] cf. Simpl. 61,29 καὶ ἀντιστρέψει ἀναγκαῖως; cum definito Al, om. codd. 11—17 Simpl. 63, 19 ὁ μέντοι Θεμίστιος οὐχ οὕτως συλλογίζεται νομίζει, ἀλλ᾽ ὅτι, εἰ μὲν τὴν κάτω παρὰ φύσιν πινγηθεῖη, ἔσται αὐτῷ κατὰ φύσιν ἡ ἐναντία ταῦτη ἡ ἄνω· τὸν δὲ καὶ τὴν κύκλῳ κατὰ φύσιν τῷ κυκλοφορητικῷ· δύο ἄρα ἐνὶ ἐναντίᾳ κανόν τὴν παρὰ φύσιν πινγηθεῖη, πάλιν ἡ κάτω κατὰ φύσιν, καὶ τὸ αὐτὸν ἀποπον ἀκολουθήσει τὸ δύο ἐνὶ ἐναντίᾳ εἶναι. 27 excedit aliquid per homoioteleton. suppl.: ergo corpus circulare neque levitatem neque gravitatem sortitur. ad rem cf. Simpl. 62, 11, δείκνυσι δὲ οὕτως, ὡς Ἀλέξανδρος καὶ Θεμίστιος φασι· τὸ κύκλῳ κινούμενον οὔτε ἄνω οὔτε κάτω κινεῖται κατὰ φύσιν· τὸ μήτε ἄνω μήτε κάτω κινούμενον κατὰ φύσιν οὔτε κοινόν οὔτε βαρύς ἔστιν· οὐκ ἔστι δὲ ἀποφασικὴ ἡ ἐλάττων. . . , ἀλλ᾽ ἀδρίστον ἔχει τὸ κατηγορούμενον

pendet dieto, nempe grave et leve est id, quod natura sua aut sursum aut deorsum movetur, et corpus, quod in circulum fertur, non invenitur sursum vel deorsum moveri. eius autem, quod subdidit deinde Aristoteles, *vera sententia* (ut arbitratur Alexander) nec congrue explicata est nec rationi consona est, atque (*Alexander ipse*) diverso modo interpretatur, cuius herele interpretatio nec consona mihi videtur, nec congruum est, ut ex Aristotelis verbis eliciatur.

Et arbitratur sententiam, quod corpus circulare grave sit et non leve, eiusque motus quoque, quo movetur, quod non sit circularis, ab eius partibus diverso modo probari posse. siquidem ait, posset quispiam contendere hanc demonstrationem nondum sufficere, nempe quod eiusmodi corpus non sit grave neque leve, cum suapte natura nec sursum nec deorsum feratur — tali enim modo corpus neque grave esse neque leve confirmaverat — possibile namque esset, ideo non ferri deorsum, quia super cetera corpora natat et in profundum ne demergatur prohibetur, sicuti undequaque sustentata in reliquis corporibus deorsum quidem ferri posse, et gravitatem habere videmus, sed deorsum non feruntur, non quia ipsa gravitatem non habeant nec quatenus natura sua non moveantur deorsum, sed quia prohibentur, ne eiusmodi motu moveantur. isthaec namque asserenti hunc in modum poterit responderi. si verum esset, ut totum hoc corpus deorsum non praecipitetur, quoniam undequaque | f. 4v quodammodo sit sustentatum et omni ex parte prohibeat, ne eiusmodi motu feratur, at eius partes sicuti aliquod astrum, vel quaevis alia pars absolute, cum eo modo non sint sustentatae, nec ceteris corporibus emineant deorsum moveri poterunt, cum nihil obstet, quominus tunc pars ea gravis inveniatur. cuius ratione totum ipsum gravitate quoque praeditum esse cognosceremus; etenim si non fertur deorsum, quoniam omni ex parte ab hoc prohibitum est, secundum naturam vero illi non minus quam partibus motus deorsum competit, atque grave existit. quemadmodum enim in natura partium motus deorsum reperitur, ita quoque in natura totius reperiri debet; quo enim parva terrae portio movetur, eo et tota terra defertur; nunc vero quia eius pars non movetur deorsum, gravitatem non habet. igitur consentaneum videtur, ut eodem iure totum ipsum se habeat, eadem est enim natura totius et partis. *hoc itaque illi necessario continget, dum eius partes perscrutabuntur, nempe ut nec grave, nec leve existat.* deinde quod natura sua eo motu non moveatur, qui rectis lineis fit: partes enim huius corporis motu recto secundum naturam minime moventur, ut sol vel quaevis alia orbis pars, neque etiam violenter eo motu moventur. id omne autem

8 arbitratur] fort. levi emendatione vert. est: *arbitramur eius . . . probasse*, sed cf. Av. p. 14 D 16. 23 undequaque sustentatum] fort. *ἰστοπλές*

quod parti tribuitur, contingit etiam toti; ratio namque totius et f. 4^v
partis una eademque est.

Cum itaque satis hoc in loco demonstratum sit, inveniri in
mundo corpus quintum simplex, elementis quatuor antiquius ae-
5 longe praestantius, gravitatis levitatisque expers, deinceps *explicavit*,
eiusmodi corpus neque ortum neque interitum suscipere neque
incrementum alterationemve, primoque ingenitum esse tale corpus,
hunc in modum docet.

Quiequid oritur, ex contrario et subiecto aliquo oritur,
10 et in contrarium (corruptitur). non enim aequum est, ut ex eo, quod
non est, possit quipiam generari, ut in Physicis demonstravimus.
corpori autem quod in circulum vertitur, nihil contrariatur, ut paulo
post perspicuum erit: nec ullum subiectum habet, (alibi enim de-
claratum est *materia id carere*): igitur corpus, quod in circulum mo-
15 vetur, ingenitum existit. nec non eisdem propositionibus hoc in
loco declaratur, *id interitum non recipere*. quod etenim corrupti-
patur ex contrario quoque subiectoque in contrarium corruptitur, et
in universum contraria omnia contrariis quoque corruptuntur, con-
trarium namque fit ex corruptione contrarii in hoc contrarium. dixi-
20 musque omne, quod corruptitur, a suo etiam contrario corrupti,
quoniam eius corruptio ab eo provenit, in quod transmutatur. sani-
tatem namque a morbo corrupti dicimus, quandoquidem in eundem
transmutatur. et in universum, dum a contrario et in contrarium
dicit, eam contrarietatem intellegi *vult*, quae est secundum genus,
25 quaeque forma et privatio est, inter has namque vere contrarietas
intelligitur. cum igitur demonstratum sit, conversionem non habere
contrarium — *hoc vero demonstratum est — ergo id*, cuius motui
nullus motus contrariatur, contrarium quoque habere non potest. si
enim naturalia corpora ideo naturalia dicuntur, quoniam principium
30 motus in se habent, igitur contrariorum etiam pari modo
motus contrarios esse dicimus, sicuti simplicia quoque corpora
dicuntur esse simplicia, quatenus simplicium motuum initium in se
habent. et secundum hoc, quia natura existens in illis quidditas eorum
est, formaeque illorum substantaculum. At prima oratio vera est,
35 igitur secunda quoque vera existet. Aristoteles dicit: invenimus
igitur naturam id *quod futurum erit generabile* et quae deinceps
sequuntur.

Post haec ostendit quintum corpus neque augmentum neque
additionem admittere. crescit namque augeturque corpus, quando

10 corruptitur Al: om. codd. 11 Physicis] I, 7 23 cf. Simpl. 131, 24 καί τοι γε
δ Θεμίστιος . . . εἶπεν, ὅτι παθόλοι λαμβάνει ὁ Ἀριστοτέλης τὸ εὖ ἐναγτίον καὶ εἰς ἐναγτίον τὴν
γενικωτάτην λαμβάνων ἐναντίων εἴσους καὶ στερήσως 30 contrariorum—dicimus]
contrarii motus etiam pari modo contrarii dicentur Al 35 invenimus] locus corruptus,
intenditur Ar. 270^a 20

nutritur — sit autem quod nutritur, veluti hepar — dum aliquod f. 4v
cognatum advenit ac in eius materiam fuerit transmutatum.
 at non invenimus in eiusmodi corpore huius rationis materiam.
 caro etenim nutritur, cum ei quippiam familiare adiungitur, quod
 5 in proximam eius materiam, quae sanguis est, permutatum fuerit;
 hic igitur sanguis erit illi similis, nec non secundum eius substantiam
carni adhaerens, eiusdem alimentum evadet. nos vero non inveni-
 mus in circulari corpore materiam, ut sanguinem vel quippiam ei
 simile, ac in universum nullam in se materiam habet, quemad-
 modum hoc alibi a nobis demonstratum est. praeterea nullum huic
 corpori contrarium invenitur, a quo transmutari ac in illud con-
 verti possit. nutrimentum 1 igitur non habet, siquidem nutrimentum f. 5r
 in naturam eius quod alitur permutatur. Alexander autem aliter hunc
 sermonem interpretatur. eodemque iure possumus vere dicere
 15 quod *hoc corpus alterationem non recipiat*, alteratio namque
 motus est ad qualitatem. in Categorii autem declaratum est,
 quatuor esse qualitatis species, quarum prima habitus dispositioque
 est, secunda naturalis potentia habilitasve, ut aptitudo ad *artem cursorum* capessendam, tertia vero species activae (*sic*) qualitates ($\pi\alpha\theta\gamma\tau\alpha$
 20 $\kappa\alpha\tau$) sunt, dum quis (exempli gratia) erubescit, incaescit, delectatur,
 vel simili modo afficitur, quarta autem ea est, in qua figurarum species
 consistit, ut rectum, rotundumque.

Atqui ea tantum alteratio, quae ad quartam hanc qualitatis
 speciem fit, cum perpessione minime evenit. idque facile videre
 25 licet in eo, quod circulari triangularique figura praeditum sit; non
 enim cum delectu verecundiave, dolore aut calore hoc illi evenit.
 ea autem alteratio, quae iuxta primam qualitatis speciem fit, nempe
 habitus, ac etiam *iuxta secundam*, ut ignobilitas, dignitas, doctrina,
 valetudo invaletudoque, non nisi *suscepta passione oriuntur*, nisi quod
 30 habitus *passiones* non sunt, *iuxta tertiam autem speciem sunt qualitates κατὰ πάθος*. quod autem hoc in loco intendimus, est nempe: nos
 invenimus omnia naturalia corpora, quae secundum qualitatem
 alterantur, augmentum quoque accretionemque suscipere, veluti plantae sunt, animalium corpora et elementa, sicut
 35 ignis, aqua, nec non reliqua elementa. Si itaque circulare
 corpus neque augmentum, neque accessionem nec corruptionem
 admittit, quemadmodum declaravimus, igitur neque etiam
 alterationem recipiet. et inquit Aristoteles id vicissim in na-
 turalibus corporibus retrocommeare: ut omne naturale corpus
 40 passionem recipiens crescit decrescitque, quemadmodum ad sensum
 videmus, ita corpus omne, quod incrementum decrementumque ad-
 mittit, alterationem atque passionem recipit. dixit ut videmus,

quandoquidem iis de rebus hie sermonem habemus, quae nostris f. 5^r
 sensibus subiectiuntur. neque hac ratione sibi ipsi Aristoteles ad-
 versatur in Categoris dicenti, necesse omnino non esse, ut omne
 id, quod alteratur, crescat augeaturque, siquidem hoc in loco dixit,
 5 id, quod recipit alterationem $\pi\alpha\tau\alpha\pi\theta\sigma\zeta$, augmentum quoque atque
 accretionem recipit, quamvis illius accretio augmentumve secundum
 eius transmutationem minime fiant. nee te praetereat velim, ex iis,
 quae diximus, elici non posse, quantum corpus absolute quacumque
 alterationem non admittere, sed quod affectrices alterationes non
 10 admittat, quae secundum transmutationem fiunt.

Colligendo deinceps ea, quae dixerat, ait: et mundus neque ortum
 neque interitum admittit, et reliqua, quae deinde sequuntur. hoc
 autem manifestum erit, ut Aristoteles inquit, si quis hisce fidem adhi-
 buerit, ac demonstrationis loco ea statuerit, quae in praecedentibus
 15 sumpta sunt a nobis. haec autem sunt, omne, quod fit, ex contrario
 in contrarium fieri, omneque, quod crescit atque augeatur, tunc ac-
 cretionem et augmentum sumere, cum sibi simile quidam ad-
 iungitur in eiusque substantiam transmutatur et reliqua his similia.

Videtur autem et nostra sententia *iis*, quae apparent,
 20 attestari et ea quae apparent ac perspicua sunt, nostrae sen-
 tentiae attestari. per ea autem, quae apparent, manifestas omni-
 busque hominibus cum Graecis, tum Barbaris, communes scientias
 intellegimus. ei namque in eam existimationem ac animi notionem
 praevenere, ut supremum eum locum, qui mundum ambit, corpus-
 25 que, quod eo in loco consistit, glorio Deo *soli* attribuerent. quam-
 obrem invenimus eos versus eum locum manus extollere annuere-
 que eo potissimum tempore, in quo creatori preces effundunt atque
 ad *cum confugiunt*. fatentur namque ac aequum fore arbitrantur,
 immortale esse illud corpus ingenitumque. etenim dignitas, per-
 30 fectio continuaque perpetuatio ad immortalitatem consequuntur,
 quae omnia per ea, qua apparent intellegi voluit. *sententia igitur*
antea memorata, scilicet corpus, quod in orbem convertitar, in-
 genitum esse ac immortale nec ullam transmutationem perpeti
 posse, *huic cognitioni attestatur*; et haec etiam *cognitio*, quae omnium
 35 hominum applausu manifesta evasit, nostrae sententiae *attestatur*.
 quod si ea, quae dicta sunt a nobis, ex manifesta communique
 hominum scientia veritati consentanea sint, ac divinum corpus
 in mundo inveniatur (quemadmodum certe ac vere inveni-
 tur), sequitur ex hoc, quod dicebamus, nempe corpus, quod in orbem
 40 convertitur, ingenitum esse ac immortale, quandoquidem huius rei
 indubiam fidem facit communis omnium sententia. insuper per ea
 etiam, quae ad sensum videmus suam sententiam comprobavit. ait

namque: et id etiam contingit *ex iis*, quae ad sensum vide f. 5^v
mus, quantum fieri potest, ut in hominum animis sit ac penes illos
vere dicatur. etenim scientia, | quae ex communi omnium sententia f. 5^v
desumitur, longe verior ac dignior est ea, quae ope sensuum ac-
5 quiritur, ob illorum obscuritatem atque crassitiem, nisi quod sensus
quoque homini modum quendam praebent, quo manu dueatur in certitudinem
rei veritatisque cognitionem. poterit autem is sermo compro-
bari ac stabiliri per ea, quae ad sensum apparent, si quis *totum praeteritum tempus*,
10 quodque ex hominum memoria firmiter tenemus,
15 observaverit custodieritque. is enim nullam unquam in caelo, nec
in suprema aliqua eius parte, veluti in sphaera inerrantium stellarum,
aut in quavis alia illius parte, sicuti in errantibus stellis ac earum
sphaeris, mutationem factam conspiciet, quandoquidem figura,
motus illarumque mensura secundum magnitudinem uno atque
quid in stellis conspicitur.

Quinimmo et ipsum eaeli nomen, quod ceteris dignius est,
eodem modo semper ad haec usque tempora traditum est, quod
20 probat veteres in eadem, qua posteriores sunt, de caelo sententia
fuisse. veteres namque caeleste corpus aethera nominarunt, quod
semper eodem modo ad hoc usque aevum traditum est. cuius
nominis appellatione continuum motum intellegebant. verae etenim
sententiae perpetuo inter homines circumferuntur. consentaneum
est igitur, ut quod de eo a nobis edocutum est, nec novum nec
25 dissentaneum existat, sed iam a veteribns ipsis depromptum. ea
namque, quae modo a nobis dicuntur, non nisi ea sunt, quae iam
antea prolata fuere, nilque diversum de mundo unquam opinati
sumus ab eo, quod ipsi veteres sunt contemplati. eadem namque
non raro repertae sunt diversorum hominum sententiae diversis
30 temporibus prolatae, dum rerum veritatem indagantes eam adepti
sunt ac necessariam fecerunt. Anaxagoras autem nomen cueli
non recte interpretatus est, dicendo caelum appellari [aethera]
ἀπὸ τοῦ [αἴθερι, ὃ ἐστι τὸ] καίειν; nomen igitur, quo appellatur, corpus
igneum significat.

35 Palam est itaque ex dictis, fieri non posse, ut praeter
haec quinque simplicia corpora, simplex aliud corpus inveniatur.
cuius sane veritas certitudoque ex motione desumitur, siquidem
simplicis corporis motus, congruum est, ut sim-
plex existat. atqui simplices motus recti ac circularis tantum
40 sunt, hi vero soli, videlicet motus linearum simplicium, duarum di-

² quantum . . potest] emendavi: hoc est . . posse codd. Al (paraphr. est verborum ὡς
γε . . πλοτεῖν) 32.33 [] supplevi 40 motus—simplicium scripsi: duae lineae simplices
codd.: quandoquidem hae duae tantum diametri simplices, hoc est duae simplices lineae
existunt Al.

mensionum simplicium sunt. verum quatuor elementa rectae p. 5^v linea motu feruntur, qui deinde in eos discernitur, qui sursum *quique deorsum pergit;* *circulari autem motu* quintum corpus movetur. et quoniam inventae motiones in quinque iam dicta 5 corpora deducuntur, nec praeter has ullam motionem dari contingat, igitur consentaneum erit, ut praeter haec quinque nullum aliud corpus inveniatur. si enim conversio in plures motus secesseretur, sicuti rectae lineae motus, qui in duos invicem contrarios motus partitur, quorum alter sursum, alter vero deorsum movetur, 10 fiet utique necessario, ut alterum simplex corpus *motu illi opposito* moveretur. cum vero nullus motus conversioni contrarius inveniatur, neque igitur aliud corpus praeter haec quinque inveniri licebit.

Caeli autem volubilitati nullum contrariari motum, hunc in modum ostendi potest. si ea illi motio minime adversatur, quae 15 ceteris motionibus *aptior et dignior esset,* quae illi contrariaretur, multo igitur minus ea, cui minime convenit, ut illi opponatur, dictae motioni contraria extiterit. at rectae lineae motus, qui ceteris motionibus aptior enim sit, maxime conversioni contrarius esse deberet, tamen ei non contrariatur, igitur rationi quoque consonum erit, ut nullus alias motus non rectus conversioni contrarius existat. hunc vero motum contrarium non esse hac ratione declarari potest. concavum convexumque si unum alteri conferatur, duo sibi invicem opposita aestimabuntur; at si veluti res una, nempe 20 ut rotunda linea, statuantur, concavitas convexioque veluti duo rectiva erunt, quae ad eam referuntur, *aestimabiturque* rotundum recto contrariari. [quare] si motus aliquis invenitur conversioni contrarius, eum esse rectum convenit. verum conversio motui recto non contrariatur, siquidem rectus motus suis partibus, hoc est positione, contrariatur; motus enim sursum motui 25 deorsum contrarius est; inter rectum *autem* rotundumque motum, si ad loca respexerimus, contrarietas inveniri non poterit. *praeterea* quoniam contrarietas, quae est in motu recto, in partium eius essentia reperitur, siquidem motus sursum motui deorsum contrariatur, fieri non potest, ut inter eum conversionemque alia contrarietas de- 30 prehendatur, siquidem contrarietas cadit in eum ob locorum contrarietatem, sursum nempe ac deorsum, *unum autem uni contrarium est.*

Consonum igitur est, ut quod *antea* ostendimus, *nempe* quod nullum invenitur contrarium corpori, quod in orbem convertitur, ab 40 hoc sermone *dependeat* eique annexatur, hoc est, conversioni nullum contrarium motum inveniri. ea namque ratione, qua motus non

35 *locorum contrarietatem* et *nempe* om. codd.

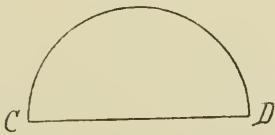
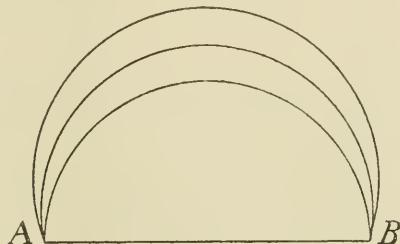
invenitur, eadem sane et res, quae per eum motum moverentur, in- f.5^v
veniri non debent.

Cum autem dixerit, huius | veritatem certitudinemque multis f.6^r
ex rebus stabiliri posse, nempe non esse aliquem motum conver-
5 sioni contrarium, ad aliam rationem transiit, quae est eiusmodi.

Si quis existimet eandem³ esse rationem in recto etc.
nempe si curva super recta linea circumdueatur, quae sit linea AB,
non erit eadem ratio, ut quem-
admodum motus, qui est ab A
10 ad B super recta linea AB, op-
ponitur motui, qui fit ex B ad
A super eadem recta linea, ita
quoque et ille motus, qui *fit* ex A
ad B super curva linea AB, illi
15 motui contrarius sit, qui fit ex
B per lineam hac superiorem,
siquidem uni unum contrariatur; et quoniam motus rectus, qui
fit ex A ad B unus est, ita etiam convenit, ut alter motus
illi oppositus, qui fit super eadem recta linea AB, unus tautum
20 existat. at vero in curva linea infinitae curvae lineae describi
possunt a puncto A ad punctum B, unde sequeretur, quod illi motui,
qui fit ab A per lineam curvam, infiniti motus contrarii existerent,
ii (inquam) qui ex B ad A super curva linea describerentur.

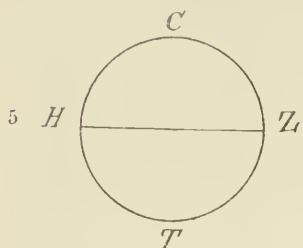
In dimidiato quoque circulo eadem ratio est etc. etenim
25 etsi non describamus curvam lineam in uni-
versum indefinitamque a C ad D produc-
tam, sed unam tantum curvam lineam,
hoc est semicirculum designemus, idem
serupulus continget (siquidem fieri potest,
30 ut infinitae curvae lineae in universum describantur; verum super
eisdemmet punctis unus tantum semicirculus fieri potest). nempe si
quispiam dixerit, quod in dimidiato circulo motus, qui fit a C ad D,
illi motui contrarius sit, qui per eundem semicirculum perficitur a
35 puncto D ad punctum C, attamen verum non est, ut motus, qui in
semicirculo fit, sit contrarius, sed qui per diametri lineam perficitur.
etenim etsi C a puncto D per curvam lineam summe distaret,
haec tamen distantia recta linea mensurabitur. nos etenim omnes
distantias rectis lineis dimetimur, et si in circulo fuerint, iuxta cir-
culi mensuram erit diameter.

40 Similiter sese res habet et in circulo. si duas quoque
res per unum eundemque circulum a duabus diametri extremitatibus ita

³ multis ex rebus] πλεοναχόθεν Ar. p. 270^b33
Averrois commentario petitiae videntur.

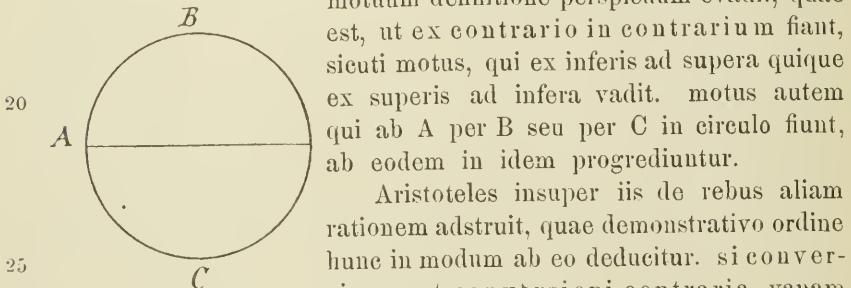
17 omnes quae sequuntur, figurae ex
25. 26 conicio curvas lineas infinitas . .

movenimus, ut unaquaeque ab unius semi-f. 6^v
circuli extremitate ordiatur, e.g. a H ad Z
per semicirculum C et a Z ad H per semi-
circulum T, idem continget, quod paulo ante
de iis, quae per semicirculum tantum mo-
ventur, dicebamus, nempe lineam contrariam
dici comparatione ad rectam. sed quamvis
etiam coneedamus hos motus in semicirculo
esse contrarios, congruum tamen ideo non
est, ut etiam motus, qui in toto circulo fit, de-

10 *quo sermo est, in contrarios dividatur. siquidem duo illi motus, qui*
in duobus semicirculis fiunt, in toto quidem circulo unum motum
constituant. neque etiam invenimus eum circuli motum,
qui fit ab A per C, alteri eiusdem circuli motui contrarii, qui ab
15 *eodem A initium sumit et per B in idem A revertitur.*

Hunc vero motum illi minime contrariari, ex contrariorum
motuum definitione perspicuum evadit, quae
est, ut ex contrario in contrarium fiunt,
sicuti motus, qui ex inferis ad supera quique
ex superis ad infera vadit. motus autem
qui ab A per B seu per C in circulo fiunt,
ab eodem in idem progreduuntur.

Aristoteles insuper iis de rebus aliam
rationem adstruit, quae demonstrativo ordine
hunc in modum ab eo deducitur. si conver-
sio esset conversioni contraria, vanam

quandam actionem natura operaretur, quae nullum finem respiceret,
sicuti mox declarabimus. at non invenimus otiosam indetermi-
natamque actionem naturam operari; consonum est igitur, ut con-
30 versio conversioni minime contraria existat. atqui natura vanam
actionem operaretur, si quod ab ea innovatur, eius naturae exti-
tisset, ut sibi interitum ascisceret. conversiones autem contrariae
destruunt sese. ratio igitur ita texitur: conversiones contrariae
destruunt sese; quae autem destruunt sese, frusta gignuntur et
35 nullum finem habent, conversiones igitur contrariae frusta gignun-
tut nullumque finem habent. | f. 6^v

Qua autem ratione eiusmodi conversiones destruant sese, hac
indagine declaratur. si imaginemur quippiam positum esse super

4 *idem continget—dicebamus]* Simpl. p. 188,6 είτα μέμφεται τῷ Θεμιστίῳ εἰπόντι, ὅτι τὰ
αὐτὰ λεκτέον τοῖς ἐπὶ τοῦ λόγου τοῦ πρὸ τούτου τοῖς περὶ τῶν ἐπὶ μόνου τοῦ ἡμικυκλίου
κινουμένων 7 sed—dividatur] Simpl. p. 189, 2 κανούσηση τις, φησί, ταῖς ἐπὶ τῶν
ἡμικυκλίων φοραῖς ἐναντίαις εἶναι, ἀλλ' οὐ τὴν ἐπὶ τοῦ ὅλου κύκλου, περὶ τῆς ὁ λόγος, συγχω-
ρήσεις ἄν τις μερίζεσθαι ὡς εἰς ἐναντίας. 14 alteri—revertitur om. codd.: quae lacuna
ab Al non satis apte expleta esse videtur.

regulam perpendiculi unius duorum circulorum, perpendiculumque in f. 6^v diametro collocatum et in centro quidem statuamus; deinde animo concipiamus, duo corpora per circulum moveri, quae duos motus a puncto A exordiantur, verum alterum eorum per B, reliquum per 5 C, dieti perpendiculi extremitates, proficiuntur: palam est igitur, quod, si pondus horum duorum corporum aequale extiterit, arcumque in quo AC affixa sunt, semicirculum esse imaginem, fieri (hercule) non potest, ut circulus eadem hora convertatur, qua motum incipiunt, nisi circulo alter per se motus inerit, neque si parum 10 moveatur, nec si motus in BC vergat, quae dicti perpendiculi extremitates existunt. converteretur enim, si coniunctim et non oppositis locis ponerentur atque hoc etiam fieri posset, si motus eorum celeritate minime aequales extitissent. quandoquidem 15 si motus corporum circulum moventium aequales statuerimus ac dictos motus proprios eorum corporum non posuerimus, quiescentibus corporibus cessat eorum motus et circulus tunc duobus motibus simul privabitur. at si motus celeritate aequales non essent, perspicuum est, quod in omnibus distantias coniungerentur, siquidem alterum ab altero traheretur; quare unius 20 motus ex omnibus fiet, et alter otiosus erit. si igitur duo corpora simul moveantur, id, cuius motus alterum superabit, frustra non erit, reliquum autem, cuius motus ab alio superatur, frustra ac otiosum existimandum erit, si ea tantum ratione, nempe ut moveatur, factum fuerit.

25 Et haec sunt ea, circa quae potissimum (ni fallor) huius rationis intellectus versatur, sed verba quodammodo corrupta sunt et ideo obscura et salebrosa huius sermonis sententia existit. quamobrem diverso modo ab Alexandro explicatur.

Illud deinde exploratu dignissimum dicit, utrum videlicet infinitum aliquod corpus dari contingat, an potius hoc falsum sit inventique non possit? hoc autem ideo factum puto, quoniam cum huius libri initio affirmasset, se de universo *ipso* velle pertractare, illud de eo inquirendum erat, finitumne an infinitum diceretur? distulit autem eiusmodi indagationem, cum opportunum fuerit 35 nonnulla antea de mundi partibus praelibare; sermo etenim de mundi partibus non parum habet momenti ad indagationem de universo.

Cum autem de partibus eius praecipuis, hoc est de quinto corpore, disseruisse, ad eum regreditur sermonem, quem antea

¹ regulam—statuamus] centrum unius diametri duorum circ. et centrum dictum statuamus
 A Al 5 perpendiculi] diametri Al 10 parum vitiosum 14 aequales
 supplevi 18 distantias coniungerentur] diametris opponerentur Al 28 Alejandro]
 cf. Av. p. 22 I 32 initio] p. 268^b11

intendebat, de eoque corpore nunc inquirit, *utrum finitum an infinitum* f. 6^v
 existat. at quoniam eadem est totius et partium congregatarum
 mensura, ideo de prima praecipuaque mundi parte dissernit, eamque
 finitam esse ostendit. *necessere autem est, ut de eo inquiratur, videlicet*
 5 *utrum mundus sit jinitus an infinitus, quia magni est momenti*
ad veritatis cognitionem, quam omnibus in rebus quaerimus.
 cognitio namque de infinito principii fundamentique vim habet ad
 veritatis cognitionem omnibus in rebus. etenim ea omnia, quae
 necessario in eo consistunt, in partium eius compositione inveniri
 10 debent, dato, quod infinitum inveniatur. idque in iis omnibus videre
 licet, quae principii fundamentique vim habent. ideireo longe
 enitendum erit, ne in eum labamur errorem, qui saepe contingere
 solet; etenim si initio vel in re minima a veritate deflexerimus,
 longe plurimum deinde ab eo scopo errabimus, quem ab initio inten-
 15 debamus. idque etiam intellegendum erit de principiis aliarum
 rerum investigandarum. *ut si quis minimam aliquam esse*
dieat magnitudinem indivisibilem, hic, minimum introducens,
permagnas tamen quaestiones movebit. hoc namque (exempli
 gratia) subverteretur *tota geometria;* non enim darentur magnitudines
 20 numero carentes vel eum admittentes neque etiam uniuersique magni-
 tudini altera illi aequalis inveniretur falsaque scientia Euclidis,
 quam iis de rebus instituit, extitisset. hac autem scientia falsa
 existente, quis non videt ea quoque omnia falsa esse oportere,
 quorum gratia eadem scientia fundamenti vim obtinebat?

25 Etenim ablatis principiis nonne ea omnia de medio tolluntur,
 quae eisdem principiis nitabantur? *omnis autem huius rei causa*
est, quoniam principium fundamentumque maximam vim habent,
omnia enim potestate quodammodo continent, ut lumen(?). atque
 hie error, *ut Aristoteles inquit.* causa fuit, ut veteres inter se dissen-
 30 tientes circa huius totius opinionem alter alterum oppugnarit.
 quamobrem non est ut pluribus eam utilitatem extollamus, quae ex
 scientia de infinito aequiritur, cum aliarum rerum principium sit et
 causa, veluti earum omnium quae quantitatis ratione inter se re-
 lationem habent, quo de genere sunt, locus, tempus, motus, corpus
 35 atque figura.

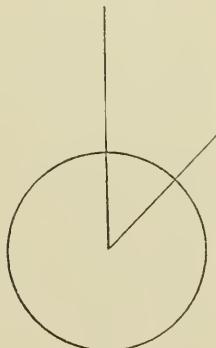
Quamobrem rationi consonum est, ut de eo disseramus. cuius profeoto indagatio hoc ordine procedet. cum omne
 corpus aut simplex sit aut compositum, infinitum igitur
 aut simplex erit aut eompositum. cum autem declaratum
 40 fuerit | non inveniri corpus simplex infinitum, atque simplicia omnia f. 7^v
 numero determinata fuerint, vel simplex vel compositus mundus sit,

14 *ab eo scopo, quem—intendebamus]* fort. vertendum ἐν τοῖς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς
in infinitum—compositum] ita Al: om. eodd. per homoeoteleton

fieri non potest, ut modo aliquo infinitus existat. at primo ostendamus non inveniri inter simplicia corpora corpus aliquod ulla ratione infinitum. verum antequam hoc efficiamus, probandum nobis erit, non inveniri inter simplicia corpus aliquod infinitum, ex eo corpore, quod in orbem torquetur, idque per deductionem ad impossibile hunc in modum demonstratur. Si corpus, quod vertitur in orbem, infinitum extitisset, lineae etiam, quae ab eius centro exirent, hoc est, quae ab ipsa terra producuntur, circa quam movetur, essent infinitae. cum autem eiusmodi lineae fuerint infinitae, ac duas esse statuamus, *distantia etiam, quae est inter eas — i. e. corda anguli prope centrum, qui duabus lineis infinitis protractis formatur — in infinitum* produceatur. nam eum hanc distantiam limitaveris, et has duas lineas circumscribes, cumque duas eas lineas terminaveris et distantiae itidem terminum statues; quandoeunque autem dictae lineae nec terminum nec finem admiserint, distantia itidem nec terminum nec finem possidebit. cum autem statuerimus pari modo haec duo se habere, poterunt eiusmodi lineae et earum distantiae semper augeri et terminari nunquam. si vero eiusmodi distantia fuerit infinita et hanc distantiam peragre intendat, praesertim eum paratum sit, ut iam moveatur . . . invenimus autem corpus circulare moveri, et per syllogismum quoque declaratum fuit consentaneum esse, ut detur corpus, quod in orbem feratur; at fieri non potest, ut corpus quod in circulum vertitur, moveatur et non moveatur, igitur rationi consentaneum erit, ut positum hoc fundamentum destruatur; dixit per syllogismum declaratum fuit, ne quispiam positum fundamentum subverti posse existimaret, quod quidem per ea tautum Aristoteles stabilivit, quae sensum necessitate asciscuntur.

Amplius dicit: distantiam autem linearum a centro productarum dicimus, extraquam nulla sumi (?) potest (magnitudo) etc., id est quae intervallum earum implet.

Altera vero ratio ab eo dedueta, hoc sequitur ordine. subiciamus quidpiam moveri: si tempus, in quo movetur, erit finitum, igitur motus etiam, qui eo tempore fit, finitus extiterit. sic itaque motus comitatur tempus, ac tempus motu metimur. *deinceps si motus*

³ verum — infinitum] ita Al: om. codd.: fort. legendum: probandum nobis erit de eo corpore, quod in orbem torquetur ¹⁸ poterunt — nunquam] codd. corrupti: conicio semper maiorem magnitudinem in hac distantia accipere potes ²¹ post moveatur deest aliquid, cf. Ar. p. 272^a4

fuerit terminatus, distantia quoque, hoc est magnitudo, per quam f. 7r
 motus perficitur, erit limitata; etenim magnitudo motus distantiae
 magnitudinem comitatur, sicuti temporis etiam magnitudo magni-
 tudinem motus insequitur, ut iam in Physicis principiis haec a
 5 nobis declarata sunt. cum autem contingat, ut si quintum corpus
 moveatur, terminatum aliquod tempus imaginemur, circulare corpus,
 quod hoc tempore convertitur, finitum erit.

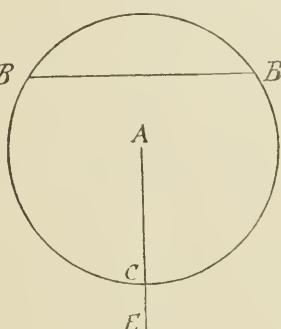
Statuamus autem eiusmodi tempus esse praesens, a quo eam
 portionem auferamus, quae usque ad meridiem est, sucedit tempus
 10 illud, quod inter meridiem et finem diei consistit (eius enim prin-
 cipium erat meridies). ideo quemadmodum eiusmodi *temporis* princi-
 pium est, id est meridies, ita invenietur principium totius motus,
 qui in eo est. scilicet illud tempus meridiei, et quemadmodum etiam
 15 invenimus tempus finiri ac terminari media diei portione terminata,
 ita etiam inveniemus motum, qui in eo est, una cum motus diei
perfectione et *fine* finiri terminarie. at quia eorum omnium ex-
 tremitates finitas terminatasque esse statuimus, si motus hic
 fuerit finitus, eius quoque intervallum, per quod perficitur, erit fini-
 20 tum. quo quidem finito existente corpus quoque, quod tale spatium
 peragrat, finitum erit. cum ergo ita se nostra habeat sententia,
 uti diximus, scilicet cum quintum corpus moveatur, tempus finitum
 sumi debere: caelum igitur, quod hoc tempore movetur, finitum
 erit. at prima propositio vera est, igitur consentaneum est, ut
 25 altera etiam, quae ex ea deducitur, vera existat. quare si fieri
 posset, ut huius totius motioni conversionique definitum aliquod
 tempus inveniatur, in quo totum hoc moveatur, totum etiam finitum
 terminatumque erit. sed Aristoteles ait hoc necessarium esse in re;
 deinde subdidit: in reliquis etiam motibus eodem modo res
 30 se habet, quae quidem ratio generalis est ad universalemque ser-
 monem refertur, qui est | si finitum tempus datur. ipse vero sim- f. 7v
 plieiter de eo non disseruit, sed si aliquam eius partem sustuleri-
 mus. id autem vel eo potissimum nomine ab eo factum puto, ut
 eius sermo *disquisitionis speciem magis praebaret*. Aristotelis enim
 mens fuit, ut potius in motu quam in quiete tempus consisteret, ne
 35 tempori, quod momento nunc conficitur, spatium aliquod statueretur.
 etenim si illud consideremus cum sequenti, erit hoc tempus, cuius
 finis mensurabitur. sed opportunum nobis fuit haec de re rationem
 adstruere, nam in se absoluta perfectaque est; Aristoteles vero de
 ea mentionem facit, non quia absoluta perfectave est, verum quia
 40 motui circulari deservit *adsumpta insuper* ratione quae necessaria
 ei videtur.

4 *Physicis*] IV, 12 sq. 40 *adsumpta-- videtur* om. Al: locus non admodum integer

Quocirea, *inquit*, cum eiusmodi rationem praemiserimus t.⁷
 statuerimusque, ponamus A lineam altera extremitate eius
 infinitam esse, hoc est latere quo
 E affixum est, alteramque lineam
 5 utroque simul latere infinitam, quae B sit linea BB, neenon dicamus lineam
 ACE a centro productam esse infinitam,
 insuper statuamus centrum infiniti esse
 A punctum. verum lineam BB infinitam
 10 subiciamus, non tamen ab eius centri
 latere. quibus ita suppositis ponamus id,
 quod finem non habet, moveri circa centrum
 A, ac una etiam linea ACE, quae a centro
 producitur, cum eo feratur. etenim cum hoc suppositum a nobis
 15 fuerit, inveniemus lineam ACE lineaee, cui BB affixa sunt, aliquando
 esse adhaesam. cuius adhaesio in aliqua eius medietatis parte non
 erit, hoc est lineae BB; namque si hoc pacto coniungerentur, non
 esset linea ACE infinita ex parte E; et si ei omnino annexetur
 (idque non fit in media parte) palam est nihil extra eam relinqu.
 20 quare sequitur ut tempus, in quo eiusmodi linea alteri coniungitur
 sic, ut illam permeat ac intersecet, — *donec vero permeat illam*
(lineae) partem, contrarium huic temporis erit — sit pars temporis
 totius circulationis. et si finitum tempus fuerit, scilicet circuitus,
 qui ex orbis revolutione fit, hoc etiam tempus, quia eius pars est,
 25 erit finitum. quare fiet, ut hoc tempore finito linea ACE lineam
 BB, quae infinita est, totam pertranseat, eiusque extremitati quoque
 annexatur, quod sane falsum est. igitur fieri non potest, ut
 quod infinitum est, in circulum vertatur. *quare ne caelum*
quidem si extisset infinitum, fieri potest, ut in orbem vertatur;
 30 at quoniam convertitur, minime infinitum existit.

Aristoteles autem antea dixit, si a finito tempore finitum
 tempus auferatur, et reliqua, quae sequuntur. *atque* hoc
 etiam sermone *statuit* tempus absolutae circulationis esse finitum
 ex eoque demit tempus, quod est ante duarum linearum con-
 35 iunctionem. consentaneum *igitur* est, ut tempus, quod inter
 connexiones medium tenet, finitum existat, pariterque magnitudines,
 per quas motus perficitur, *cum motus sit finitus*. etenim tempus
 est principium motus, ac eius, *per quod* motus perficitur. nec te-
 praeterreat velim Aristotelem per ACE distantiam tantum intelle-
 40 gere, non autem lineam in universum.

Praeterea hac etiam *ratione perspicuum evadit*, fieri

6 BB] B codd. Al 9 et 13 A] C codd. BB] CB codd. semper 22 *contrarium*] suspectum 31 *autem*] p. 272^a7

non posse, ut orbis infinitus sit. si duo corpora moveantur, f.⁷ quorum alterum *obrium* et iuxta positum sit *alteri* ut AB, sive aequalia sint sive diversa, celeritate aequalia aut diversa, quorum alterum quiescat, alterum vero moveatur, alterum ab altero separa-
bitur terminato tempore, ita ut corpus motum quiescenti corpori e
regione sit positum, ut duae lineae e regione positae, simulque per
terminum positum supra basim lineae e regione positae proficiantur
— quantum enim unum horum duorum corporum ab alio
aceperit, tantum alterum accipere aestimamus, et id prout
motus motum celeritate superet. si vero duo corpora simul
moveantur, velocius certe disiungentur. si alterum eorum
moveatur, alterum vero quiescat, tardius ab invicem sepa-
rabuntur, quamvis fieri possit, ut motus alterius ad unicum latus
velocior sit motu composito ex amborum motibus ad duo latera
simul, si quando magnitudines ab invicem segregantur. quarum segre-
gatio, cum fuerint finitae, simul etiam finitoque tempore perficietur;
finita namque magnitudo finito terminatoque tempore omnino secat atque
pertransit. at infinitae magnitudines, si ambae infinitae sint vel si altera
earum tantum infinita existat, siue ad duo opposita latera movean-
tur, sive altera moveatur, altera quiescat, necessario fiet ut tempus,
quo una ab altera separatur atque segregatur; infinitum sit, hoc est,
ut nullo possit tempore separata inveniri, sed si simul semper move-
antur, vel altera earum, non separatae segregatae erunt. quando-
cunque enim finitum segregetur ab infinito aut ab eo separetur, f.⁸
sequetur infinitum mensurari posse. similiter etiam si infinitum se-
gregetur a finito ab eoque separetur, idem profecto sequeretur,
hoc est, infinitum a finito mensurari posse. etenim segregatio
divisioque finito infinitoque competit, utriusque enim commune est
ac universale, aequali et inaequali, sive iuxta se sint posita et
non proxima, sive eorum alterum ita se habeat. perspicuum est
autem ex iis, quae in Physicis a nobis declarata sunt, motum in-
finitum, hoc est cuius tempus fuerit infinitum, non absolvit tempore
finito; etenim finitum, a quo infinitum se separat, quantumvis mini-
mum sit, infinito tempore ab eo separatur.

35 Quamobrem rationi omnino consentaneum est, cum magnitudo,
quantumvis minima sit, movebitur, ut infinitam magnitudinem
intersecet ac separet, congruum est, inquam, ut tempus, quo eam
intersecabit, indefinitum existat. nihil autem interest utrum hae duae
magnitudines, quarum altera alteram pertransit intersecatque, per
rectam an per curvam lineae oppositionem segregentur. corpus igitur,

4 post moveatur supple: aut si utrumque eorum moveatur 6 simulque] lege: aut simul
21 hoc est et sq.] cf. Simpl. p. 212, 26 . . ἅπειρος ἔσται ὁ γρόνος, ἐν τῷ ἀπολυθήσονται
ἀλλήλων, τουτέστιν οὐδέποτε ἀπολυθήσονται. 31 Physicis] VI, 7

quod in orbem convertitur, si infinitum extitisset, fieri non posset, f. 8^r
 ut ullo unquam tempore id pertransiret intersecaretque, quod ab eo
 pertransitur, utputa spatium unius *gradus* in terrae superficie,
 neque finito tempore *ab eo* separaretur. at videmus, quod distantias
 5 summe minimas paucis tempore peragrat separatque, igitur conse-
 taneum est, ut infinitum non sit. sententiam vero roborat iis, quae
 oculis assequimur; corpus etenim quod in orbem convertitur, *ab iis omnibus*, quae circumagit atque apprehendit, quamvis summe
 minima sint, finito tempore separatur. haec autem ratio congruit
 10 corpori, quod in orbem convertitur, quodque ad sensum moveri
 conspicitur. de hoc namque corpore pertractare intendit, minime
 autem de infinito in universum, quod moveri non possit, quemad-
 modum existimatur Aristoteles voluisse in eius dictionis exordio,
 cum inquit: *insuper autem* ex his manifesto apparet id,
 15 quod finem non habet, fieri non posse ut moveatur. enim qui declarare tentat infinitum moveri non posse, illi profecto
 indecorum est, si *ad hoc* assumat, quod corpus, quod in orbem
 fertur, tempore finito movetur. at quia hoc loco de rotundi cor-
 poris motu *tantum* pertractatur, quatenus eiusmodi motus finito
 20 tantum tempore absolvitur, *sequitur*, corpus, quod in orbem tor-
 quetur, ut infinitum censeatur, fieri non posse.

Deinceps cum dicit figuram eius esse *sphaericam*, ex hoc illius motum
 infinitum non esse deduxit. eius enim perennitas ex eo provenit, quod
 non movetur ad eum locum, quem iam transivit, siquidem ex hac
 25 ratione deduxit finitum esse, non autem *inde quod* circulari motu per-
 petuo non movetur, eo quod infinitae quietes ac morae intercipi-
 antur. etenim sic se habet, quem haec de re instituit, sermo: *si-*
cuti linea et praesertim finita fieri non potest, *in quantum*
 linea est ac eius figura est figura *lineae*, ut figuram non habeat,
 30 vel infinita existat, nisi secundum longitudinem, sic
 etiam superficies, ut est superficies (ex hoc autem finis at-
 que extremi pluralitatem innuit, nam superficies *est*, inquantum est
 finita) fieri herele non potest, ut sit infinita, nisi forte finis
 indefinitus existat; at si fines, hoc est lineae terminatae fue-
 35 rint, omni ex parte, figura videlicet et magnitudine, finita erit.
 eademque ratione impossibile est, ut circulus, quadratum, vel
 quaevis alia figura infinita existat. est enim figura, quae vel uno
 termino vel pluribus clauditur. etenim linea superficiesque si
 earum unaquaque finita extitisset, ut est linea et superficies, ac
 40 propria peculiarique eius natura, non dabunt nobis aliquo tempore,

3 spatium unius gradus] μοιριάνων διάστημα (cf. infra p. 36,9) 14 *insuper*] p. 272^a 21
 23 non supplevi 24 et sqq.] cf. Simpl. 213,12 ὅτι ή κύρλῳ πίνγος οὐκ ἔστιν
 ἀπειρος οὐτως, ὡς δει μὲν γίνεσθαι . . . ἀλλὰ τὸ ἀπειρον ἔχει τῷ πάλιν καὶ πάλιν.
 37, 38 Simpl. 213, 21 διότι σχῆμα ἔστι τὸ ὑπό τυνος ή τυνων ὄρων περιεγόμενον

ut lineam vel superficiem infinitam imaginemur. Cum autem fieri f.^{8r}
non possit, ut circulus vel sphaera infinita inveniatur, impossibile
quoque erit, ut eorum motus infinitus dicatur.

Dicimus autem hoc in loco motus infinitus, vel quia id, quod
5 movetur, est infinitum (motus enim in re mota invenitur) vel quia
spatia, per quae mouentur, sunt infinita. cum autem eiusmodi
spatia non sint infinita, eorum quoque motus non erunt infiniti.
quemadmodum etiam fieri non potest, ut motus sive rectus sive
circularis sive alterius figurae inveniatur, nisi antea figurarum
10 natura inveniretur. quodsi corpus, quod in circulum vertitur, figuram
non haberet, forte nihil prohibebit, quin infinitum esse dicatur;
et corpore infinito existente eins quoque motus erit infinitus; nunc
autem cum figuram habeat, sane finitum est. igitur consonum est,
ut eius quoque motus finitus existat.

15 Atqui Aristotelis sermo hoc in loco quasi obiter dictus depre-
henditur, siquidem mens eius non erat demonstrare rotundum
corpus non esse infinitum, verum figuram infinitam non inveniri.
perspicuum est autem, fieri etiam non posse, ut infinitus motus sim-
plieiter inveniatur, quemadmodum non invenitur eversio infinita. | f. 8v

20 Praeterea hypothetico quoque syllogismo probavit, corpus, quod
vertitur in orbem, non esse infinitum et tamen in circulum moveri.
statuamus dari conversionem infinitam, siquidem in Physicis de-
monstratum fuit motum infiniti corporis esse infinitum; quodsi
conversio infinita invenitur, supponamus infinitum circulum inveniri,
25 cui insit eiusmodi motus; etenim conversiones infinitae infinito qui-
dem circulo insunt. si igitur inveniretur corpus infinitum, quod in
circulum mouetur, ponendum esset infinitum circulum inveniri; at
fieri non potest, ut infinitus circulus inveniatur: igitur consentaneum
est, non dari corpus infinitum, quod in circulum vertatur. cum
30 autem quintum corpus in circulum moveatur, infinitum itaque corpus
non est. sed Alexander hanc partem expositione primae expli-
cationi simili declaravit. cum vero dixisset infinitum in circulum
verti non posse, quae huius quaestitionis est vera conclusio, eius
veritatem sequenti probat ratione, quae est eiusmodi.

35 Infinito centrum statuamus, sitque punctus C, ac transeat per
centrum C linea recta ab utroque latere infinita, quae sit linea AB,
ducatur autem linea et non per centrum, secans rectis angulis li-
neam AB in puncto, scilicet E, quam ponamus esse ex utraque
parte simul infinitam, et sit linea egrediens a centro C infinita sitque
40 linea CD et cum duxerimus lineam AB et lineam E hoc pacto, ac
vertatur linea CD intersecetque lineam E in puncto Z: igitur per-

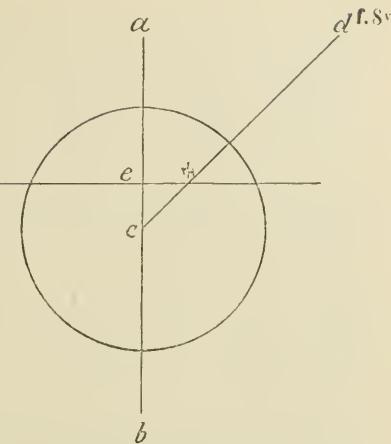
16 non erat ... verum suspectum. 22 *Physicis*] III p. 205^a 13 23 quodsi— invenitur om. codd.
31 Alexander] ita Al: codd. corrupti 40 E scripsi: AZ Al: EZ codd. 41 E] EZ Al. codd.

spieuum est. quod linea CD cum
 versabatur, intersecabit lineam E
 in puncto Z, sed eam non per-
 transibit neque continget, siquidem
 5 eam non intersecabit ex utroque
 latere puncti E, cum infinita existat;
 etenim congruum non est, ut id
 transeatur interseceturque, quod
 infinitum est. eumque eam non
 10 transierit, non convertetur ad latus
 oppositum puncto E, quo stante
 nullo tempore in circulum movebitur:
 igitur consentaneum est, ut infinitum
 nullo tempore in circulum ver-
 15 tatur. ceterum corpus quintum in circulum vertitur, igitur infinitum non est.

Idem praeterea, corpus nempe, quod in circulum vertitur, non esse infinitum, hunc in modum *ordine commutato comprobatur*. imaginemur punctum veluti proprium sphaerae finem, ad quem sphaera
 20 convertatur, itidem infinitam sphaeram subiciamus, quae tempore finito in orbem feratur, perspicuum est eiusmodi spatium esse infinitum; aequale est enim infinito mobili. cum autem in Physicis declaratum sit, fieri non posse, ut quipiam finito tempore infinitum spatium pertranseat, consentaneum est, ut infinitum non sit. et
 25 e converso idem stabilire possumus recto ordine non commutato. cum finitum sit tempus, in quo convertitur et in finito tempore transeat conficiatque spatium finitum, spatium autem aequale sit mobili, quod in eo movetur, igitur tale mobile finitum est.

Nee illud te lateat, oportet, hoc in loco non esse absolute de-
 30 claratum, infinitum non inveniri, sed corpus, quod in orbem circum-
 que movetur, infinitum non existere. etenim corpus, quod in orbem eireumque latum est, totius mundi posterior pars atque apparentior existit. etenim quispiam dicere posset, nihil prohibere
 hoc totum esse infinitum, quamvis declaratum sit de corpore, quod
 35 in orbem incitat, quia movetur, infinitum minime inveniri, siquidem
 fieri potest, ut rotundum corpus moveatur, et ab immenso claudatur.

Cum autem perspicuum fecerimus, corpus, quod in orbem ver-
 titur, interminatum minime inveniri, simul cum hoc etiam explicati-
 bitur, non inveniri aliquod ex quatuor elementis, quae recto ordine
 40 moventur, infinitum immensumque, cum unumquodque horum, cui
 competit velis interminatum esse, a corpore, quod in orbem circum-

2 E] EZ Al codd.

3 Z] serpsi: A Al: AC codd.

4 continget] vitiose (?)

22 Physicis] Z 2. 233a31

que defertur, claudatur, oportet. quin de his etiam seorsum finita f.8^v
esse ostenditur, ac proinde ultimo deducitur, totum ipsum, cuius
essentia ex illis constituitur, esse finitum. etenim haec fuit eius
intention, quam in orationis exordio innuebat.

5 Elementa vero quatuor non esse infinita hunc in modum de-
claratur. motus, qui est a medio, contrariatur motui, qui est ad
medium, et motus contrarius est contrarii: igitur moveri a medio
est in eum locum ferri, qui loeo, ad quem motus ad medium in-
stituitur, | contrariatur, ab eoque loco exorditur, qui ei loco, a quo f.9^r
10 hic motus initium sumit, contrarius existit; contrarii enim motus
sunt, superior et inferior, et contrariorum si alterum definitum sit, definitum etiam alterum, idque pluribus nominibus,
quae tamen ex eorum genere non sunt, quae per se inesse dicuntur.
quodsi eiusmodi propositio vera foret, dicendum esset contrarium
15 quidem dici comparatione ad aliud extra se ac extra propriam
naturam, *quamevis* non *contrariantur* inter se, veluti ea, quae praedica-
menti sunt relationis. ea enim quae relatione sunt contraria, eorum
esse consistit in unius ad alterum relatione, quae vero contraria
sunt, quia talia, eorum esse erit ad alterum, at eorum esse per se
20 ad relationem minime est. praeterea, si accipientur ut contraria
sint, erit alterum eorum comparatione ad aliud; amarum namque
(exempli gratia) homo cognoscit esse amarum, quamvis dulce non
cognoseat; quod autem illi contrarium sit, fieri non potest, ut in
illius cognitionem veniat crita naturae duleis cognitionem.

25 Quamobrem ubi intellegit quispiam alterum contrariorum, ut
tale est, et reliquum etiam ipse cognoscet. et omne id, de quo
scientia est, terminatum est; quare convenit, ut si alterum contrari-
orum sit finitum, reliquum etiam finitum existat. atqui definivit
medium, prout ipsi sursum contrariatur, medium namque ac deorsum
30 in sphaera idem sunt, igitur sursum est terminatum. cum itaque
loca fuerint terminata, corpora etiam, quae sunt in illis, finita
erunt. verum corpora, quae iis in locis consistunt, duo ex quatuor
elementis sunt, igitur consonum est, ut haec finita sint. medium
autem terminatum declarat, quia id, quod substas, undecunque
35 feratur *deorsum*, medium non transibit. cui autem non
competit, ut ab aliqua re pertranseat, eique finis inest, finitum
existit. et spatium etiam, quod inter sursum deorsumque medium
tenet, in quo reliqua elementa consistunt, hoc est aqua et aer,
omnino congruum erit, ut terminatum finitumque existat.

40 Cum igitur eiusmodi locus fuerit finitus, consentaneum quoque
erit, ut corpora, quae eo in loco consistunt, sint finita.

Haec sit prima demonstratio; quae vero ex ea colliguntur, haec
sint. si ea nempe quae veluti extrema ac principia sunt, fuerint
terminata, qui fieri potest, ut quae inter ea sunt, indefinita existant?

quandoconque enim spatium, quod est inter ea, immensum foret, f. 9^r
 non inveniretur aliiquid, quod ad supera inferaque moveretur, quae
 sunt loca, ad quae defertur, quandoquidem fieri non potest, ut fi-
 nitus motus sit per spatium infinitum. at cum dentur corpora,
 5 quae ex superiore loco in infimum deprimantur atque ex infimo in
 superiorem descendant, quando elementa inter se mutantur et cum
 mutatione unius ab altero in locum transferuntur, igitur consentaneum
 est, ut spatium quod inter eiusmodi corpora constituitur,
 infinitum non sit.

0 Hoc autem infinito non existente corpus quoque, quod in eo
 consistit, non erit infinitum. eademque ratio est de eo, quod nunc
 non invenitur, sed fieri potest, ut in eo inveniatur. consonum est
 5 igitur, ut quatuor etiam elementa infinita non sint, siquidem eorum
 nonnulla inveniuntur in eo, nonnulla vero, eum transmutantur, in
 eo inveniri possunt. ex his itaque manifestum est, nullum ex
 quatuor elementis infinitum esse.

Quod etiam manifesto appetat, si gravitas non est infinita
 neque levitas; etenim eiusmodi motus quatuor elementorum sunt
 propriae. et impossibile est, ut gravitas vel levitas infinita inveniatur.
 0 quia autem eiusmodi motus non sunt infiniti, corpora etiam,
 quae his motibus terminantur, non erunt infinita. atqui esset nobis
 dieendum gravitatem infinitam, si corpus, quod ceteris corporibus
 substratum est, infinitum inveniretur, dicendumque levitatem infinitam,
 5 si corpus, quod super cetera natat corpora, infinitum inveni-
 retur. sed fieri non potest, ut inveniatur levitas vel gravitas in-
 finita. id vero perspicuum erit, si praemiserimus assumptserimus
 que fieri non posse, ut in corpore infinito gravitas finita inveniatur.
 sit infinitum corpus linea AB, cuius gravitas, si finita esse
 poterit, ponamus esse C punctum et auferamus ab infinito
 10 corpore, quod per AB descriptum sit, partem finitam,
 quae est BD, sitque gravitas huius partis E: manifestum
 est igitur gravitatem E esse minorem gravitate C, statu-
 amusque mensuram minoris gravitatis ad gravitatem maiorem, hoc
 est gravitatis E ad mensuram gravitatis C, esse sicut mensura BD
 15 ad BZ.

Haec igitur fuerunt ad invicem relata, nempe quod maius
 quodque gravius est, fuitque prima gravitas, hoc est gravitas E, ad
 minorem relata magnitudinem, quae est BD: igitur consentaneum
 est, ut maior gravitas sit maioris magnitudinis, hoc est gravitas C
 20 magnitudinis BZ; sed gravitas C reperiebatur in toto corpore | f. 9^v
 infinito, igitur aequalis erit finiti infinitique corporis gravitas, itaque
 falsum est, ut gravitas finita in corpore infinito inveniatur. verum

*(Aristoteles) erravit assumendo mensuram gravitatis E ad gravitatem f. 9
C esse sicut mensuram magnitudines BD ad magnitudinem BZ, cum
ad totum corpus infinitum referri deberet.*

Etenim gravitas E est pars gravitatis C, eademque proportio
5 est, quae est magnitudinis BD cum magnitudine BA; sed finiti ad
infinitum nulla est proportio, neque invenitur etiam gravitatis partis
corporis infiniti proportio ad gravitatem corporis infiniti in se, sed
assumptum sicut, habere proportionem ad eam. ut vero absurdita-
10 tem exageraret, assumpsit gravitatem magnitudinis BH esse
maiorem gravitate C, quandoquidem magnitudo BH maior est magni-
tudine BZ. quare cum ita res se habeat gravitas partis maior erit
gravitate totius, quod fieri non potest.

Quare fieri non poterit, ut infiniti corporis gravitas sit finita,
quod et in levitate perabsurdum est. eum igitur non inveniatur
15 infiniti corporis gravitas finita, sed consonum omnino sit, ut infiniti
corporis gravitas infinita existat, declarato non inveniri gravitatem
infinitam simul etiam explicabitur non inveniri corpus infinitum.
non inveniri autem gravitatem infinitam hunc in modum declaratur.
praemisit autea fundamenta *quaedam*, quorum unum est. Si ali-
20 cuius mensurae gravitas super tanto spatio tanto tempore
moveatur, gravitas maioris mensurae minore tempore eodem
super spatio movebitur. *verba* οὐδὲ *εἰδη* *ἴδη* *τοῖς* *συνέπειαν* *αὐτοῖς*;
sed ipse universaliorum dictionem fecit, quam si dixisset, maiorem,
siquidem de *infinito* voce *μεγάθη* uti secundum veritatem non est,
25 *cum* οὐδὲ *εἰδη* *de infinito* quoque enuntiari possit.

Primum igitur praemisit, ut dixi, atque posuit, quod si tanta
gravitas per tantum spatium tanto tempore movetur,
tanta et amplius per idem spatium minore tempore movebitur.
manifestum namque est quod maius est, esse etiam gravius, quod-
30 que gravius est, quia celerius descendit, idem spatium breviore
tempore intersecaturum. atque ex fundamentis hoc unum est, quod
antea praemiserat.

Secundum est, quod proportio duorum temporum ad duas gra-
vitates est proportio permutata, vel (ut ipse ait) conversa. tertium
35 vero fundamentum est, finitam magnitudinem spatium terminatum
finito tempore decurrere. quibus quidem fundamentis positis ac
praemissis, si imaginemur, *inquit*, infinitam gravitatem inveniri, siet
utique necessario ut hoc absurdum dicamus, nempe consentaneum esse,
ut unum idemque moveatur ac non moveatur. *movebitur quidem*, nam
40 infinitum omni finito maius est, cumque statuerimus ex infinito finitum
quippiam aliquo tempore per aliquod spatium moveri, necessario

2 *BD ad . . BZ*] scripsi: *BZ ad . . BC* Al: *BZ ad . . BZ* codd. 26 *Primum*]
conjectura: *postquam igitur praemisimus* codd.: *siquidem ex praemissis* Al (omisso atque)

fiet, ut infinitum per idem spatium minore tempore moveatur. f. 9^v
 deinde ait, quare movebitur, quandoquidem si statuerimus eo modo
 moveri, hoc est minore tempore, necessario sequitur, quod per idem
 spatium moveatur. ut vero absolute moveatur, id omnino consenta-
 5 neum non est; sed [movebitur haec de causa. *non movebitur autem,*
quia] consentaneum est, ut ea sit temporum inter se proportio, quae
 est proportio illorum, sed *e contrario*, nos siquidem posuimus finitam
 gravitatem per spatium finitum tempore limitato motum *iri*: consentaneum
 10 *igitur* est, ut ea sit temporis limitati ad tempus, quo infinitum
 per idem spatium movetur, proportio, qualis est proportio gravis in-
 finiti ad finitam gravitatem. *itaque* posita fuit analogia, eius mentionem
 fecit, ad tempus, quod sit omnium temporum minimum. *at si* con-
 sentaneum est, ut illud tempus omnium temporum, quae ponuntur,
 15 minimum sit, certe id quod hoc modo se habet, tempus minime est.
 atqui si motus omnis erit in tempore et fieri non poterit, ut statuar
 tempus, in quo infinitum moveatur, penitus *igitur* immobile
 erit.

Verum si quispiam dixerit, inveniri tempus minimum, in quo
 infinitum movetur, nihil etiam vetat, quin ostendamus, ubi quispiam
 20 posuerit gravitatem infinitam, absurdum et inconveniens ex hac po-
 sitione sequi. etenim cum exstiterit eiusmodi tempus minimum
 finitum, sicuti esset posita in comparatione ad tempus, in quo in-
 finita quaedam gravitas movetur, erit ea gravitas, quae fuit ab
 initio (*sic!*). perspicuum est itaque motum *iri in hoc tempore* per idem
 25 spatium, per quod *(finitum)* movebatur, *quod fuit ab initio*. verum
 per idem *(tempus)* infinitum movetur, *si possibile sit, ut moveatur*
per hoc spatium, qua re aequali tempore finitum infinitum
 que unum idemque spatium intersecarent, quod sane
 30 absurdum existit; fieri itaque non potest, infinitam esse gravi-
 tatem. | f. 10^r

Hoc autem fundamentum, quod praemisit, nempe finitum omne
 tempore finito finitum spatium intersecare, legitimum est, quia
 verum existit; et hoc *inde* fit, quia statuit tempus, quo infinita
 35 gravitas movetur, esse finitum. atqui ex hoc ordine non invenitur
 infinitum tempus habere analogiam ad gravitatem, ex quo sequitur,
 infinitum non moveri.

Atqui verba: ex eadem comparatione, in qua infinitum
esset, ostendunt, hunc ordinem eum velle eandemque explicationem,
 quae in infinito est. quod etiam ait: *at necesse est, si in*

² *deinde, quare suspectum* 5. 6 *movebitur—quia* om. codd., et iure quidem, cum haec
 verba ab Al suppleta esse videantur ut locum corruptum sanaret 22 *sicuti*] quod
 sequitur corruptum videtur 33 *infinita*] finita codd. 34 *atqui* et sq.] ita Al:
 codd. corrupti 35 *tempus—infinitum* (36) om. codd. 37 *verba*] ^a11 39 *at*] ^a13

Comment. Arist. V. 4. Them. de Caelo hebr. p. II.

quantolibet tempore etc. non est alia propositio, sed ubi ab **f. 10r**
 surda, quae consequebantur, absolvit, sententiam *amplificat* et
 interpretando ait: at necesse est, si in quantolibet tempore
 et reliqua, quae sequuntur; quasi dixisset hoc consentaneum esse
 ac necessario contingere, dum quispiam in tempore minimo illud
 statuerit, aut in universum, dum statuerit quispiam gravitatem in-
 finitam finito tempore quantolibet moveri: inveniet gravitatem aliam
 finitam eodem tempore per aliquod spatium finitum moveri; quod
 si absurdum et inconveniens est, ut finitum infinitumque uno eodem
 que tempore per unum atque idem spatium moveantur, reliquum
 est igitur, ut negemus infinitum minimo aut quantolibet terminato
 tempore moveri. hoc autem subverso, explicatior nobis tota sen-
 tentia evadet; nam converso ordine ostenditur, non inveniri gra-
 vitatem infinitam, eodemque modo etiam declaratur non inveniri
 levitatem infinitam, cuius motus ad supera fertur. *ad hunc modum*
nos intelleximus, quod intendebat, hoc est non inveniri corpus in-
 finitum, si nec levitas nec gravitas infinita in eo deprehenduntur.
 non enim fieri potest, ut infiniti corporis motus finitus existat.

Nec id te praeterreat, decet, his verbis non esse declaratum non
 20 inveniri infinitum corpus in universum, sed nullum eorum corporum,
 quac *inclinatione* feruntur, infinitum esse; etenim, qui concederit
 infinitum quippiam inveniri. concedit *sine dubio* ipsum non moveri,
 praeterea quod neque gravitatem habeat, neque levitatem, prout
 de caelo etiam affirmamus non esse leve neque grave, ut etiam ab
 25 Aristotele edoctum est.

Quocirea in hunc finem declaratum fuit, nullum ex quinque
 simplicibus corporibus esse infinitum. quod autem in universum
 infinitum non inveniatur, Tertio Physicorum Libro declaratum fuit;
 etenim eius sententia eo in loco de principiis est. Aristoteles etiam
 30 arbitratetur idem se in fine huius declaraturum, ubi praemissum ac dictum
 fuerit: consentaneum autem est, ut videamus, num plures
 mundi inveniantur, hinc insuper ad id regrediemur, donec
 perspicuum fecerimus id, quod finitum non est, omnino non in-
 veniri.

35 Necesse est igitur corpus omne etc. haec eius ratio
 partium divisione nititur numeratisque eius divisionis speciebus ac
 modis singulorum investigatis demonstrat fieri non posse, ut in
 aliquo eorum declaretur immensum infinitumque corpus inveniri:
 quare *falsum est*, esse in mundo quicquam infinitum. quamobrem
 40 ait: corpus omne, aut immensum est, aut determinatum; spreta
 itaque finiti mentione (*nostra enim ratio eo non vergit*) circa

16 *hoc est*] 273^a22

28 tertio] cap. 4 sqq. 30 *praemissum*] cap. 8 35 *Simpl.*
 227, 27 ἐκ διαιρέσεως προάγει τὸν λόγον 38 *declaretur*] sic omnes testes

infinitum deocepemur. quod certe vel ex partibus inter se f. 10^v dissimilibus, vel *totum ex similibus* constat. sumamus itaque [dissimiliū] partium declarationem, — *de similibus enim partibus paulo post inquirendum est* — ac deinde illud dividamus dicamusque: si 5 ex dissimilibus inter se partibus constet, vel ex finitis vel ex infinitis; proprietates *vero*, *quibus* eiusmodi res *inter se differunt*, species appellantur. cum autem ad hanc divisionis partem pervenerit, ab ultima divisione exorsus est probare infinitum in ea non inveniri, inquiens: fieri non potest ut infiniti essentia ex speciebus infinitis 10 constet, si nostrae *propositiones* de omni simplici naturalique corpore, quod eius motus simplex existit quodque simplices motus sunt finiti ac iis motibus finitis corpora etiam, quae iis motibus moventur, sunt finita, *propositiones* verae erunt. cum autem ex hac divisione sustulisset, infinitum iuxta hunc modum inveniri posse, 15 alteram subdidit, inquiens: si infinitum ex partibus specie *finitis* constaret, necessario oporteret, ut singulae infiniti species magnitudine infinitae extitissent; cum autem infiniti partes fuerint finitae, ipsum quoque finitum erit. sed fieri non potest, ut partes eius secundum speciem magnitudine infinitae existant. hae namque 20 sunt vel ignis vel aqua aut aliquod ex ceteris elementis. docuimus autem horum neque *gravitatem* immensam esse neque levitatem, itaque consonum est ut finita existant. *praeterea* si infiniti partes magnitudine infinitas esse quis statuat, dabitur alterum infinitum infinito altero maius; duo *igitur* erunt infinita, quod omni 25 prorsus ratione caret.

Itaque fieri *non* potest, ut modo aliquo infinitae magnitudines constituantur. atque in universum si eiusmodi partes magnitudine f. 10^v essent infinitae, necesse etiam erit earum loca interminata esse, quibus infinitis existentibus, motus quoque eorum esse infinitos, 30 quid prohibet? fieri enim non potest ut quicquam infinitum spatium secet ac deinde quiescat. *quare* consentaneum *non* esset, ut ullo unquam tempore in aquam terramque ignis mutaretur, cum aeris regionem peragrari.

Atqui deprehendimus unum elementum in alterius locum re- 35 verti intermediaque spatio peregrinare, hoc autem per modum transmutationis eorum tantum fit; itaque consonum est, ut eorum loca infinita non sint, nec ipsa *igitur* infinita erunt. est autem a nobis palam factum in Octavo de Physico Auditu fieri non posse, ut motus rectus infinitus inveniatur, conclusiones *vero* eo in loco 40 declaratae principiorum loco hic sumuntur. *quare* si id, quod infinitum est, ad medium deferri non potest, [nunquam sane ad eum

2. 3 *dissimiliū*] iure supplevit Al 22 *praeterea* scripsi: at Al 30 *fieri enim non potest*] cf. Av. p. 41 G 38 *octavo*] cap. 9 41 *nunquam—movebitur* (p. 36, 1) om. codd. 3*

locum movebitur.] turpe enim esset existimare, eo quiequam ferri f.¹⁰
 quo nunquam pervenire potest. at res exemplo apertius diluebit:
 si fieri non potest ut *aliquis in Aegyptum perveniat*, an non
 vanum erit opinari ad eum locum illud moveri? itidem si fieri
 5 non posset, ut *gryps fabulosa avis* inveniretur. mirum (hercules)
 esset, si ad eam quiequam moveretur. eademque est qualita-
 tatis ratio; etenim si fieri non potest, ut linea calida vel dulcis
 inveniatur, fieri non poterit, ut incalenscat vel dulcescat, sique
 fieri non potest, ut translatio *unius gradus mensuram aequans*
 10 sit, fieri non poterit, ut *motus incipiat*. eademque ratio est in omni-
 bus *praedicamentis*. absurdum itaque est quidquam deorsum ferri,
 ad quem sane locum pervenire non potest. atqui non poterit
 quidquam deorsum *pervenire*, si positum medium infinitum censeatur.
 quae vero subdidit deinde εἰ τοι διεσπασμένα ἔστιν, non admundum
 15 perspicua sunt. atqui hanc dubitationem dissolvere proposuit. mon-
 stratum quidem est, infinitum corpus inveniri nullum, quandoquidem
 nulla est gravitas nec levitas infinita. at infinitabitur quispiam in-
 quiens id ea sane ratione evenire posse, quoniam corpora, quibus
 huiuscmodi motiones iusunt, non sunt coniuncta neque continua, sed
 20 *discreta infinita numero*. sin autem omnes partes *discretæ in unum*
coniungantur, carum quoque motus *infiniti extiterint*. partes namque
 (exempli gratia) quae nulla ratione dividi possunt, gravitatem non
 habent. sed ea ratione, qua dispersæ sunt, earumque motus, qui
 uniuersiusque illarum proprii sunt, invicem separati existunt, haec
 25 potissimum ratione fit, ut infinitae minime inveniantur. at si indi-
 viduae hae partes in unum compellantur atque ex omnibus unica
 tantum emanet potentia, quemadmodum dictæ partes si invicem
 copulentur, totius ratione, infinita magnitudo innovatur, ita quoque
 earum omnium gravitates si in unum conspirent, dubio procul in-
 30 finitae extiterint. cum itaque hanc dubitationem dissolvere statu-
 isset, inquit, *hac etiam ratione fieri non potest*, ut eiusmodi infinitum
 corpus inveniatur, quameis ipsum eiusque gravitas dissipata diffusa-
 que supponantur, et absoluto sermone ostensum a nobis sit,
 nullam infinitam gravitatem inveniri nisi diffusam dissipatamque,
 35 haec etiam ratione fieri non potest. *omne enim corpus ad omnes*
dimensiones distenditur, quasi diceret neque unum est neque

3 in *Aegyptum* emendavi: *ad medium* codd.: *infinitum ad medium praecipitur* Al
 5 *gryps* correi *(חַנְגָּה in שִׁזְבָּה)*; *meridiana aquila insignis magnitudinis* Al

9 *translatio—incipiat*] *translationis terminus ascensus terminus sit . . . ut sursum versus mo-*
reatur Al (cf. supra p. 27,3 *μετρίας διάστημα*) 19 *non sunt coniuncta* sqq.] Al legit: *de-*
inunctas dividuasque sortiuntur partes, numero infinitas existentes. veruntamen idem *dissidiūm*
sequitur, eademque plaga recipitur. quamvis enim *dissipataeque sint eiusmodi partes,*
invicem tamen connecti atque in unum coire possunt, ac ita eorum motus erunt infiniti.

20 *sin* emendavi: *quamvis* omnes testes

continuum sed divisum *dissipatumque*. at dissolutum hoc argumen- f.10v
 tum, si lubet, illi condonemus: qui *autem* fieri poterit, ut infiniti
 plures dissimiles partes magnitudine infinitae existant? illud praeterea
 animadvertendum nobis est, quod quamvis Aristoteles decla-
 rasset infiniti partes non esse nec specie nec magnitudine infinitas,
 nihilo secius adhuc declarandum erat, eas neque etiam numero in-
 finitas esse, qua de re ne verbum quidem fecit, quamvis maior
 eorum pars qui infinitum mundum posuere, eius partes numero in-
 finitas esse statuerunt, sicuti ii qui ex inseparabilibus atque etiam ii,
 qui ex consimilibus partibus mundum constare affirmabant. divisionis
autem infiniti altero modo investigato, hoc est infinitum ex
 partibus inter se dissimilibus nulla ratione inveniri posse, in alterum
 divisionis modum regreditur atque hunc in modum ostendit
 fieri non posse, ut universum ex similibus inter se partibus constet.
 si infinitum ex consimilibus inter se partibus constaret, motu *sim-*
pliei praeditum esset. at duo sunt simplices motus recti, qui sursum
 uenpe quique deorsum fertur, quamobrem horum alter sit eius
 motus consonum erit. atqui si ad supera feratur, leve, si vero ad
 infera detrudatur, omnino ponderosum erit. cum vero ita res se f.11r
 habeat, cum gravitas tum levitas infinita inveniretur, quarum ultra-
 que fieri non potest; quare neque etiam infinitum corpus consimilium
 partium inveniri unquam poterit. transtulit autem *consulto* sermonem
 ex corpore consimilium partium in corpus simplex, tametsi corpora
 quaedam consimilium partium inveniantur, quae simplicia non sunt,
 ut caro et os, quandoquidem (ut inquit Alexander) a ratione
 alienum (?) non est. etenim quod ex consimilibus partibus constat,
 tametsi aliqua ratione ex pluribus rebus constituatur, de eo tamen
 idem pronuntiare possumus ac de *illo*, quod *finitarum* *(non)* consi-
 milium partium existit nec non ex *illo* declarabitur, fieri non posse,
 ut infinitum inveniatur, quandoquidem eius *quoque* partes nec
 specie infinitae nec magnitudine existunt. atqui consequaneum est,
 ut de *(eiusmodi)* magnitudine *hoc* tantum dicamus, tametsi ex pluribus
 rebus constitueretur, a vincente tamen motum eius unum proficisci.

Is tandem motus relinquitur, qui in orbem incitat. *im-*
 possibile autem est *infinitum ferri circulo*. verumtamen ex
 his, quae dicta sunt, non fuit omnino declaratum, infinitum corpus
 absolute fieri non posse, ut in circulum feratur, sed corpus quintum
 tantum. ad sensum namque appetit eius conversionem finito tem-
 pore absolvit. itaque speculationem de infinito quinto corpori adiungit
 dicendo: nihil enim interest, *utrum* hoc dicatur an eaelum esse
 interminatum *dicatur*. sed ne omnino quidem quod infinitum
 est, moveri potest. nam aut snapte natura aut vi *contra na-*
turam movebitur. si *contra naturam* et vi, consequaneum est,
 ut *ipsi* etiam sit motus aliquis *naturalis*. etenim fieri non potest,

ut externo motu praeditum sit, naturali vero caret. ac utraque f. II^r
ratione simul quando *recto* motu cietur, quaerendus est ei locus
alius infinitus, in quem feratur; verum hic primus locus est infinitus;
quare consentaneum erit, ut in illo infinito minime infinitum sed
5 finitum consistat. hoc autem impossibile est. animadversione
autem dignum est, qua nam ratione dictum sit Aristotelem non
impugnare infinitum in universum absoluteque, sed dato quod in-
finitum moveatur, haec ratione inveniri non posse. ceterum pre-
sentem sermonem subsequenti hoc ordine connectit.

10 Fieri autem prorsus non posse, ut quod immensa sit
magnitudine, ab eo, quod definitum sit, aliquid patiatur
aut faciat *(in)* id, quod finitum est etc. Alexander vero
ait, eiusmodi sermones ita invicem coniungi: *quoniam* (inquit) omne
15 sensile corpus vel efficiendi naturalem vim habet vel patiënti vel
utrarumque particeps existit — efficiendi, quemadmodum cælestia
corpora, efficiendi patiëntique veluti cetera corpora ortus *(ac*
interitus) participantia — infinitum *autem* neque agere quiequam neque
affici poterit, quamobrem neque etiam inveniri. *si vero contingat,*
20 *ut non nisi existens inveniatur, sine dubio insensibile est.* nobis autem
id tantum asserendum videtur: nempe *quoniam* de infinito illi sermo
erat fierique non poterat, ut sursum vel deorsum vel in circulum
moveretur, reliquum erat ut ageret afficereturque vel motionibus
vel iis quae motionibus necessario deducuntur, (*sed*) palam est,
neque etiam his motibus moveri. *hoc vero impossibile esse,* ut vel
25 in finitum agat vel ab eo patiëntur, haec serie demonstratur. sit
enim A linea, quod infinitum est, B autem, quod finitum. si ergo
B, quod finitum est, agat in A infinitum, *eius action* in C tempore
erit; sumamus deinde D, quod sit minus quam B agatque similiter
in E eodem tempore C actionem specie *similem*, ponamusque quod
30 par est, eodem tempore parem actionem agere posse, ut puta cal-
facere, infrigidare ac ita de aliis actionibus dicendum, quae eodem
iure se habent, *et quod minus est, minorem actionem aequali tempore*
agere et quod maius est, maiorem actionem aequali tempore con-
ficere, talisque sit *(unius)* agentis *(ad alterum)* *in eodem tempore*
35 *proportio, qualem unum patientis habet ad alterum.* qualem igitur habet
unum agens, *quod est D, ad alterum, quod est B, proportionem,*

3 *primus* emendavi: *alius* codd. *verum — infinitus]* cui sane altero infinito loco opus
erit Al 4 *illo]* eodem Al 5 *animadversione — Aristotelem]* ita Al: codd. vitiosi;
at haec quoque interpretatio suspecta mihi videtur; lege ratione non impugnet
8 *hac — posse* om. codd. 13 ita Simpl. p. 231, 23 et Av. 43 II nomine Alexandri
suppresso 16. 17 *ac interitus* Al: om. codd. 18. 19 *si — est quo ablato qui fieri*
poterit, ut sensile esse dicatur? Al 34 *agentis et sq.]* ita emendavi: *agentis ad idem*
tempus proportio qualem agens et passum habent inter se Al.

talem habet unum passum, quod est E, ad alterum, quod est F; f. II^r
 ita etiam converso ordine dicere possumus, qualem proportionem
 F habet ad E, talem B ad D habet. at D agit in E in tempore C
 agitque in F ipsum B tempore C; nos autem possumus B in tem-
 pore C agere in infinitum; quare fiet, ut idem B eodem tempore C
 in duas impares magnitudines operetur, nempe in infinitum et F
 ipsum, quod absurdum sane ac dissentaneum est, siquidem antea
 statuimus idem vel par parem actionem posse pari tempore con-
 fidere; quare nullo modo potest finitum in infinitum operari.

Huius vero particulae sensus non admodum perspicuus existit.
 etenim per agens tum B tum D constitutum fuit, quod vero actionem
 recipit, per A, quod infinitum esse dicebat, ac etiam per F positum
 fuit, talemque proportionem dixit D habere ad B, qualem E habet
 ad id, | quod finitum existit, F. deinde ea fundamenta iecit, f. II^v
 quae in medio particulae posita sunt. antequam *vero* demonstra-
 tionem absolvisset, deduxit conclusionem, dum inquit non poterit
 igitur infinitum a finito ullo unquam tempore moveri,
 idque prosequitur per causam ab eo allatam, *in qua* obiter cursim-
 que includitur demonstratio, aitque, quod minus est etc., hoc est,
 si sumamus aliquid, quod sit minus quam B, utputa D, quod mo-
 veat aliquod minus quam sit A, sicuti E, *inde*, quod paulo ante
 dicebamus, necessario sequetur.

Postquam demonstratum est, quod finitum sit, in infinitum nullo modo
operari, dicit: [nec vero id, quod immensa est magnitudine
 25 *praeditum ei, quod finitum est, ullo tempore motum*
affert.] constituamus enim aliquod immensum, quod A littera de-
signetur, et BF, id quod finitae sit magnitudinis, et infinitum, quod
est A, agat in BF in tempore C. nec non etiam ponamus minus
quippiam quam infinitum sit, quod D littera describatur, agere in F,
 30 *quod est pars BF, eodem C tempore: quam igitur rationem totum*
BF ad F habet, eandem rationem alteram virtutem, quae sit E, ad
D habere faciamus; quare consentaneum est, ut ordine converso
eandem rationem FB habeat ad E, quam F ad D habet; at F mo-
vetur a D tempore C, igitur FB etiam movebitur ab E tempore C.
 35 *atqui FB movetur ab infinito tempore C; ita quoque consonum erit,*
ut BF moveatur tempore C ab E finito atque ab A infinito, quod
profecto dissentaneum est; nos etenim superius receptae positionis
*loco statuimus maius semper minore tempore *per idem* spatium *moveare.**
rationi igitur consonum est, ut finitum ab infinito moveri non possit.
 40 *verum eiusmodi sermo difficultate non caret; Aristoteles enim ali-*

23 *in infinitum]* emendavi: *palam itaque est finitum non posse nisi in rem finitam operari*

Al vitiouse 24—26 *nec—affert om. codd.* 32.33 *quare—habet om. codd.*

37 *superius]* p. 32,26 38 *moveare]* *decurrere* Al

quando ponit B tantum, nonunquam vero BF, cum F totius BF f. II^v
 partem facit. praecedenti vero sermoni error contigit; etenim
 Aristoteles inquit, quando immensum ab eo, quod definitum est,
 actionem acceperit, actio partis eius, quod finitum est, erit in partem
 5 infiniti, vel si infinitum agat in finitum, actio quoque partis infiniti
 erit in partem finiti. ex hoc namque loco consonum videretur,
 ut infinitum esset finitum; etenim si egerit infinitum veluti A
 (exempli gratia) in B, *quod* est finita magnitudo (*aut pars*) ipsius
 A vel in partem ipsius B vel in rem aliquam in universum *praeter*
 10 infinitum ipsum actionem attulerit, talem duae motae seu affectae
 magnitudines proportionem habent inter se, quamlibet duo agentia
 adinvicem habent, hoc est infinitum et magnitudines, quas com-
 memoravi; et quoniam infiniti pars terminata est, nil prohibet,
 quin totum infinitibile terminum suscipiat. *sed* quamvis huic posi-
 15 tioni quispiam assentiretur. ea tamen proportio, quam B habet
 ad F, non est eadem cum ea proportione, quam E habet ad F,
 sed illi proportioni respondet, quam infinitum, quod est A, habet
 ad F. eodemque iure se habet exemplum superius allatum.

Porro cum dixisset, fieri id non posse, quod ex huiuse-
 20 modi sermone colligebatur, quandoquidem posuimus maius minore
 tempore moveri, hoc deinceps prosequitur inquiens: *<sed semper>*
 tempus, quod sumitur, idem faciet. at quid per . . . idem
 faciet intellegi voluit? id sane, siquidem inquiritur tempus
 minus, quo infinitum finito motu afferat, seu moveatur. cum
 25 autem consentaneum sit, ut *omni tempore sumpto minus aliquid*
inquiratur, fieri non potest, ut aliquo in tempore consistamus nec
 tempus aliquid statuamus, in quo moveatur, sed omnino tempus
 nullum inveniri potest, quo illud moveatur. cum vero tempus sit
 nullum, quo moveatur, omnino quidem non movebitur; etenim omnis
 30 motus tempore perficitur, finito vero tempore finitum movere in-
 finitum aut moveri ab eo non potest. nec etiam deprehendimus
 immenso tempore idem movere, quemadmodum superius declaravimus.
 atqui tempus omne vel finitum est, vel infinitum existit, quare
 consonum est, ut in nulla temporis particula idem movere aut
 35 moveri possit; at actio omnis affectioque tempore perficitur.
in infinito autem tempore nec agere quiequam nec affici potest;
 motus enim qui infinito tempore instituitur, termino ac fine caret,

1 *BF* scripsi: *B* codd. Al 7 *A* scripsi: *AB* codd. Al 9 *praeter* om. Al

14 *magnitudines quae*] fort. *magnitudo quam* 21 *sed semper*] p. 275^a21

24 *seu moveatur* om. codd. 28, 29, 30 *moveatur*] fort. emend. *moveat*

29 *moveatur*] *motum offerat moveaturque* Al 32 *post movere add.* Al *aut moveri*
posse secundum Arist. p. 275^a23; ib. *superius* ab Al additum est; *lege declarabimus*
(scilicet l. 36)

actio vero omnis affectioque terminum ac finem habent, quorum f. ^{Illy}
 uterque veluti forma ac perfectio existit. per actionem autem
 affectionemque hoc in loco minime eae intelleguntur, quae in motu,
 sed quae in eo, quod iam fuit, consistunt. quod enim in continua
 5 generatione consistit, esse non habet, atque eo *minus in alia*
<affectione?> turpe est enim existimare eo quiequam moveri, quo nun-
 quam pervenire potest.

Ceterum cum deinde declarasset, infinitum non agere in infinitum nec ab eo perpeti posse, ex hoc necessario colligitur, *re vera*
 10 *esse, quod antea in universum declaratum fuit*, infinitum absolute
 non agere neque ab ^{f. 12^r} | alio affici posse. Aristotelis vero expli-
 catio, eodem primo ordine servato, ita procedit: sint A et B im-
 mensae duae magnitudines, quarum una ab altera, nempe B ab A,
 aliquid accepit, et CD tempus, quo ab ea afficitur, E vero, affectae
 15 rei pars, hoc est ipsius B, *<item>* ab A afficiatur: perspicuum est, id bre-
 viore tempore futurum, quam sit tempus CD. nec non principii
 loco ponatur, quod minus est, breviore tempore ab eodem pati.
 hoc vero tempus, quo E afficitur, D littera describat: talem igitur
 20 proportionem habet D ad totum CD, quam habet E ad alteram
 finitam partem B infiniti, *scilicet Z.* iuxta igitur relationem pro-
 portionemque, quam antea meminimus, Z aliquid accipiet ab in-
 finito, tempore CD; atqui secundum se totum B eodem tempore
 aliquid acceperat ab A. verum antequam id absurdum meminisset,
 25 quandoquidem dissentaneum videtur, ut de toto B deque eius parte
 dicatur, quod ab A tempore CD aliquid accipient. itaque ait:
 ponatur ab eodem, maiore brevioreque tempore, quod
 maius est et quod minus est pati. *insuper postquam di-*
 stinxit inter ea, quae maiore brevioreque tempore ab eodem aequa-
 30 patiuntur, et inter infinitum, quod ex numero eorum non est, quae pro-
 portione temporis dividendi possunt, *<ait:>* infinitum igitur nec agere
 quiequam nec pati finito tempore potest. num igitur immenso aget
 movebiturque? nee id sane fieri potest; etenim immensum tempus
 partem finemque non habet; id autem quod quidquam patitur vel
 35 operatur, terminum ac finem habet.

Intellego autem per id, quod quidquam patitur vel operatur,
 quod iam quicquam vel egit vel perpessum est; hac etenim de
 causa dixit Aristoteles id autem cuius motus allatus est et reli-
 quae sequuntur.

3 motu Al: quiete codd.

14 litteras quae sequuntur, omnes fere mutavi

22 B addidi

28 *insuper—ait* (31)] Al vertit: *ex his insuper reversus, cum ea relu-*
lisset, quae maiori breviorique tempore ab eodem aequa patiuntur: etenim non potest quicquam
in universum inveniri, quod proportione temporis divisum sit 38 *id autem*] p. 275^b4

Ceterum ut quodammodo colligeret, quod ex iis, quae inter f. 12 ea sunt, necessario deducitur, inquit: omne sensile corpus vim efficiendi aut patiendi habet, cuius veritas ex inductione desumitur; at nullum infinitum vel agendi vel patiendi vim habet, *igitur* in 5 secunda figura colligi potest, sensile corpus infinitum inveniri non posse. cum autem corpora, quae in loco sunt, sensu percipiantur omnia infinitumque sensu nullo percipiatur, infinitum igitur in loco non est; quod si in loco non erit, et qui extra caelum dieit, locum significat (extra enim locus quidam est) nullum ergo infinitum 10 corpus extra caelum consistit. quinimmo non infinitum corpus tantum, verum nullum corpus omnino extra caelum est neque etiam finitum. hoc autem insinuavit dum dixit: neque ad aliquam dimensionem. etenim si nullum corpus immensa magnitudine praeditum neque etiam finitum extra caelum consistit, corpusque 15 omne vel finitum sit vel immensa magnitudine praeditum, nullum ergo corpus omnino invenitur extra caelum. at vero si quispiam diceret Aristotelem minime probasse neque etiam deduxisse, corpus quod sub sensum cadit, extra caelum non esse, ideo inquit, si quidem individuae partes corpora sunt, at seusu minime percipiuntur, quinimmo materia ipsa (iuxta quorundam sententiam) corpus quoddam est, minime tamen sub sensum cadit, similiter et mathematica corpora. at nil prohibet (inquires) intellegibile aliquod corpus extra caelum esse posse. verum neque hac ratione inveniri potest. etenim si omnino extra inveniretur, in loco erit, *et si in loco, sensile erit*; quod enim locum obsidet, nihil sub sensum non cadit.

Hae itaque ratione mathematicis demonstrationibus ostenditur, infinitum inveniri non posse. rationibus autem *logicis* idem sane comprobari potest. mos autem Aristotelis est veras demonstrationes eiusmodi nomine appellare, eas tamen, quae communiores ac ceteris 30 minus perspicaces existunt. siquidem ex iis accidentibus, quae aliis quoque rebus convenire possunt, minime vero ex propriis primisque neque ex causis, ex quibus verae demonstrationes constituantur, desumuntur. *logicae vero dialecticæque* demonstrationes non sunt omnino eadem inter se. *dialecticæ* namque, etsi communes 35 sint atque ab accidentibus ut illæ proficiantur, omnino tamen verae non sunt, sed ἔνδοξοι tantum *et vulgares*; *logicae vero de-*

5 *secunda*] Simpl. p. 235, 36.

6—10 cfr. Av. 48 CD, qui hunc locum landat, sed non iisdem verbis. re vera Themistius noster argumentationem Alexandri secutus est cfr. Simpl. 236, 26 11. 12 *verum—finitum*] om. codd. 16 et sq. contra omnes testes mutare nolui, quamvis Them. ita scripsisse mihi videatur: *verum si quis diceret, cum deduxit et probavit extra caelum corpus sensibile non esse, nihil eum dedurisse siquidem . . . quis igitur prohibet intellegibile . . .* 26 *mathematicis*] Simpl. 238, 5 πραγματεῖδη 30 et 35 *accidentibus*] conicio ἀρχῶν, nisi præferas τέπων 33 *logicae vero dialecticæque*] *dialecticæ vero mathematicæque* Al semper

monstrationes omnino verae sunt, quamvis ἔνδοξοι vulgaresque f. 12^r
minime sint.

Logico itaque more probare intendit consimilium partium corpus
immensum esse nullum. plane de consimilium partium corpore
5 disseruit, ut ex haec indagine viam venaretur in id, quod per motionem declarare intendit. post haec ex corpore consimilium partium
in simplex sermonem transferet; posuit namque corpus simplex
eo simplex nominari, quoniam simplicis motionis initium in se habet.
immensum itaque corpus consimilium partium neque in circulum f. 12^v
10 ferri nec recte moveri potest. circulo quidem moveri non poterit,
quoniam eiusmodi motus circa medium quoddam perficitur, infinitum
autem medium nullum habet. (haec autem ratio *logica* est, quando-
quidem *subtilis* minime existit.) sed neque recto ordine ferri in-
finitum potest. quod etenim recto motu vel natura vel vi movetur,
15 locum mutat; at quoniam infinitum, locum occupat infinitum, locus
igitur, in quo est et ad quem movetur, erunt infiniti, quamobrem
duo vel plura erunt infinita. cum itaque hoc ordine sese res habeant
in infinitum finitum existit; quo terminato existente, fieri haud dubie
non poterit, ut immensum ad omnes dimensiones protrahatur.

20 Praeterea, sive natura sive contra naturam moveatur, [utroque modo] duo infinita corpora necessario esse oportebit. etenim in
Physica Auscultatione conclusum est infinitam vim immenso tantum
corpori inesse corpusque infinitum vim habere infinitam. cuius igitur
motus, si natura cieatur, ab immensa vi proficiscitur, *(eius vis)* corpus
25 esse nullo modo poterit; naturalium namque corporum vires cor-
pora quidem non sunt. atque in universum cum habeat motum,
qui secundum naturam est, alterum quoque habebit, qui praeter
naturam existit; etenim quintum corpus tantum nullum praeter
naturam motum sortitur, quandoquidem eius motui nullus motus
30 contrariatur. quod si vi ac praeter naturam moveatur, motus eius
ab infinita vi proficiscetur; haec autem vis infiniti corporis omnino
erit. quamobrem ex hoc consentaneum est, ut duo sint infinita
corpora.

Praeterea, cum omne, quod movetur, motum *accipiat* ab alio,
35 quid est quod motum affert ei, quod interminatum existit? *hoc per-*
mirum est. si enim se ipsum moveat, animatum erit atque animal;
uniuersiusque vero animalis motus in universum cum perpessione
sensibilique alteratione omnino sit nec non versus quandam termi-
natam formam ac partibus *proportionalibus*. sin aliquid aliud mo-
40 veat, quasi duo inter se diversa infinita erunt, alioquin unum non
ageret, nec alterum moveretur.

22 *Physica Auscultatione*] VIII,10
τῇ πρὸς ἀλητλα τῶν μερῶν ἐστι

39 *proportionalibus*] Simpl. 241,12 ἐν σομμετρίᾳ

At quoniam de continuo consimilium partium disseruit, *ait f. 42v
deinceps, ne hoc quidem fieri posse, quod quidam dicunt, infinitum
dividuum esse, ut partes inseparabiles, quae eandem naturam habent,
figuraque tantum ab invicem distinguuntur.* cum autem unam
5 habeant naturam, unam igitur propensionem atque unum quoque
motum possidebunt; quo enim gleba una terrae, eodem etiam uni-
versa terra, ad medium nempe fertur, et totus ignis ac scintilla ad
eundem locum moventur. quamobrem consentaneum erit, ut indi-
viduae partes omnes inclinatione una praeditae sint, quae si gravi-
tas erit, omnino leve et quod sursum feratur nullum erit corpus,
nee grave, si levitas; nos autem ad sensum videamus corpora quae-
dam gravia, quaedam levia esse, aliqua ascendere, aliqua vero
descendere; rationi igitur consonum est, ut infinitum inveniri non
possit. haec autem conclusio ex dictis minime elicetur, sed haec
15 profecto, nempe indivisibilium partium naturam unam atque eandem
esse. praeterea si levitatem ac pondus corpora habent, sursum de-
orsum ac medium omnino inveniuntur, infinitum igitur inveniri non
poterit. atque in universum si infinitum inveniretur, motus non
erit. non enim sursum vel medium nec alter locus esse posset,
20 quibus ablatis motus quisnam erit? quoniam autem omnino con-
sentaneum est, ut motus vel naturalis vel violentus inveniatur
motusque naturales violentique per sursum vel deorsum terminentur,
congruum est igitur, ut sursum et deorsum inveniatur. quare in-
finitum inveniri non poterit. etenim negare non possumus, quin
25 corpora suapte natura ad loca moveantur, alioquin quaedam levia
et quaedam gravia minime extitissent. *quare cum naturalem,*
tum praeter naturam motum sortiuntur; quibus enim naturalis est
ille motus, qui superiora petit, iis alter, qui ad infera vadit, praeter
naturam convenit ac viceversa, quibus naturalis est ille motus,
30 qui deorsum fertur, iis praeter naturam ille competit, qui sursum
instituitur.

*Quo namque contra naturam aliquid fertur, is locus
alicuius alterius naturae accomodatus sit, necesse est.*

Ex hoc itaque consonum est, ut corpora ad propria loca mo-
35 veantur; cumque sursum ac deorsum inveniantur, perspicuum est
fieri non posse, ut huius totius corpus immensum existat.

Declarato autem infinitum inveniri non posse, hinc modo re-
greditur, ut ostendat, cur plures mundi esse nequeant. hoc enim
in praecedentibus dixit videndum esse, ut tandem in fine huius
40 speculationis declararetur.

14—16 *haec—eandem esse]* laudatur ab Av. p. 50D

27 *quibus—instiuitur* (31)

ita Al: codd. leg.: *naturalis enim motus corporum terium ille est, qui superiora peti-
praeter naturam vero, qui ad infera invadit, et e converso est ratio corporum pondero-
sorum.*

39 *praecedentibus]* p. 274a24

Etenim ostenso extra mundum nullum esse corpus, perspicuum evadet, plures esse mundos non posse. hoc autem quamvis f. 13^r superius edoctum sit, se tamen particularem denuo haec de re dixit pertractionem aggredi velle, si quis non putet in universum 5 fuisse demonstratum fieri non posse, ut extra caelum corpus sit, sed de iis tantum ostensum fuisse, quorum locus interminatus existit, non de iis, quae mundi ordinem ingrediuntur. verum antea positiones nonnullas nonnullaque fundamenta praemisit, quorum unum est: omne naturale corpus, quod per rectam o lineam fertur, duplice ratione simul manet moveturque, nempe tum vi, tum natura sua. natura quidem in medio manet, vi autem in sublimi, ac similiter etiam motus se habet. terra namque natura sua in medio manet, vi autem in sublimi. in universum naturalis locus ille dicitur in quem corpus mittitur ferturque non violentia, in quem 5 autem corpus vi fertur, in eo quoque vi manet. secundum vero fundamentum ac positio est, violentum hunc motum esse non posse quemcunque motum absolute, sed eum tantum, qui naturali est contrarius; etenim contrarius motus eius, qui hac ratione fuerit violentus, naturalis erit.

Convenit autem, ut per sermonem Aristotelis *(μένετ)* universalis dispositionis *actio* intellegatur, quae tum quieti, tum alteri a quiete communis existit, et non quieti tantum, ac si ita pronuntiasset, si in proprio loco circumferatur. etenim congruum est, ut ignis in proprio loco moveatur; quamobrem dixit: in quo manet et movetur, et in quem revertitur naturalisque locus secundum naturam est.

Cum haec autem praemisisset, coepit declarare, ex elementis quatuor minime extra mundum posse quippiam inveniri, quo extra mundum non existente, nullum igitur corpus, quod in circulum vertatur, extra eum erit. corpus etenim quod in orbem fertur, circum quatuor elementa omnino movetur. si itaque universus mundus ex his corporibus omnino constituitur, extra haec vero nihil est, 5 igitur consonum quoque est, ut extra hunc mundum nullus alias mundus inveniatur.

Cum igitur eis, quae in superioribus accepta sunt, utamur, absurda et inconvenientia ad sententiam illorum, qui plures mundos esse affirmabant, consequentur. etenim si terra nostra ad huius mundi medium moveretur, et eius motus, quo illine hue commigrat,

1 mundum] mundos codd. vitiouse 4 si quis—fuisse (5) scripsi: ne quispiam putet Al: in universum minime fuisse Al codd. 7 non de iis] Simpl. p. 247,12 καὶ τὸ σορίστως δὲ ειπένων πρὸς ἀντιδιαστολὴν εἰρήνθαι νομίζω τῶν συντελούντων πρὸς τὴν τοῦ κόσμου οἰδέσσιν. 14 in quem . . . mittitur] conicio in quo manet γῆהנֶהוֹשִׁים? cf. infra (24) 22 si—circumferatur] fort. vertendum si proprium locum circumpleteatur 25 naturalis que locus fort. del. 31 haec vero nihil est] eum non erit Al codd. vitiouse 36 haec nostra] ad verb. huius mundi: conicio illius

praeter naturam sit, igitur motus, quo hinc illuc procedit, naturalis existit. ex quo sequitur terram violenter in medio manere, ac motum eius sursum mundum hunc versus, secundum naturam esse, quod plane absurdum ac dissentaneum est. at si motus eius, 5 quo illine hue procedit, violentus non sit, secundum naturam in huius mundi medio manebit, in hoc autem mundo violenter. sed motus illius sursum naturalis est, quoniam transitus eius de mundo in mundum erit secundum terminos, quos habent inter se. duos itaque naturales motus possidebit, quorum alter sursum, alter vero 10 deorsum fertur, qui ambo sunt contrarii inter se, si eius motus, quo illine hue procedit, secundum naturam extiterit. etenim in illo mundo ex medio loco ad supremum, in hoc autem ex supremo ad medium, hoc est ad imum locum commeabit. *quamquam a nobis dictum erat*, simplicium corporum motiones secundum naturam esse similes. istaee autem num ad illorum sententiam necessario consequantur, qui plures mundos esse pronuntiabant, in calee huius *sermonis* explicabitur. atqui eius demonstrationis principium super hoc, dum ita Aristoteles inquit: praeterea necesse est, non est alterius demonstrationis principium, quemadmodum nonnulli existimant, verum dissidium commemoratum ad illorum sententiam consequi demonstrat, qui plures esse mundos affirmant. id vero brevi consequetur, nempe cum primum explicaverit plures mundos non aequivoce dici sed univoce. in hoc autem ex eo non procedit, quod alter mundus intellectus, hoc est notus, non sit, vel 25 quacunque alia ratione volueris *mundi notionem* commutare, sed quod mundi huic *consimiles non existant*. quare dicit rationi consonum omnino esse, ut *unumquodque corporum*, ex quibus plures huiuscmodi mundi coaugmentantur, eandem vim habeat, ut ignis (exempli gratia), qui hoc in mundo reperitur, eandem vim 30 necessario habeat oportet, quam ignis ille alter habet, qui in altero mundo consistit, eademque ceterorum corporum ratio est. etenim si corpora, ex quibus plures isti mundi constituantur, solo nomine convenienter diversarumque rationum extitissent, mundi quoque, qui ex illis coaugmentantur, solo nomine convenienter. 35 *palam igitur est, ea*, quae eiusdem speciei sunt, si eandem vim possident, ad eadem loca natura sua commeatura. quod autem motus eorum, qui eadem specie convenient, ad eadem loca necessario instituantur, ex iis quae de simplicibus motibus [superius] a nobis dicta sunt, perspicuum esse arbitror, dum eos terminatos esse dicebamus, 40 eum nempe, qui recto ordine quique in circulum defertur. at

⁵ secundum—sed (6) deest in codd.; *in hoc*] conicio *iv illo*

¹² medio] ino Al

^{13—15} *quamquam—simpl.*] est interpretatio verborum μία ὅτι οὐτά φύσις
—existant codd.: *sed plures mundos huic consimiles esse non posse monstrabimus* Al

^{25. 26} se

quoniam simplicia corpora naturalia simplicibus motibus terminantur (naturalia enim dieuntur, quoniam initium motus in se habent) congruum igitur est, ut numerus corporum simplicium genere iuxta simplicium motionum numerum esse dicatur. *quare si motus iidem* 5 *sunt, eadem quoque in utroque mundo elementa erunt. quamobrem eorum motus ad eadem loca deferentur. quo enim unica terrae gleba, ibi universa terra invenitur. itaque ponderosa alterius mundi corpora ad huius mundi medium suapte natura movebuntur corporaque illius mundi levitate praedita contra medium huius mundi ferentur.* *si vero hoc accidat, necesse est, ut terra in proprio mundo sursum feratur — dum enim ex uno ad alterum mundum movetur, per utriusque mundi ultimos terminos proficietetur — ignis vero ad infera moveatur. hoc autem nec ad sensum appareat nec ratio illi assentitur iuxtaque secundae (?) figurae ordinem (?) quoque demonstratur, aut non ponendum esse simplicia corpora in pluribus his caelis eandem naturam habere, aut negandum prorsus plures mundos inveniri; ad duo namque haec absurdum non leve sequeretur.*

Hoc autem sermone absoluto nonnullae dubitationes diluenda
20 sunt, quae forte hac in re contingere possent, quas praestat antea
in medium afferre.

Si quis ideo putet necessarium non esse, ut terra illius mundi ad huius mundi medium feratur, sed ad medium illius, quoniam terra illius mundi medio eiusdem propinquior existit, ac ignis illius mundi proprii mundi terminis proximus magis est, nulla sane erit haec ratio. quae enim terrae diversitas *inveniri* poterit, ob quantamlibet ad medium vel distantiam vel propinquitatem, *cuius gratia* eius natura commutari possit? atqui in hoc tantum diversitas consistit, quatenus nempe distantia partium huius terrae, quae est apud nos, maior vel minor sit, distantia partium illius terrae, quae illie est. etenim si natura eius motusque dissimiles non erunt, nonne species quoque eadem extiterit? at si species eadem sit, nonne omnis terra ad eundem locum commeabit?

Post haec ad aliam dubitationem progreditur, quae est eiusmodi.
35 si quispiam nobis occurreret, inquiens necesse minime esse, ut
terra, quae illic est, ad mundum hunc moveatur, sed in eo maneat
quiescatque, huic ita responsum sit: necesse est corporum ali-
quem esse motum; etenim corpora haec moveri perspi-
cuum manifestumque existit; ad sensum namque appareat ea
40 corpora moveri, quae hoc in mundo sita sunt, quinimmo id oculis
nostris apertissime videmus: num ergo ea omnibus motibus vi cieri

9 illius] istius codd. contra] circa codd. (*πρὸς τόδε τὸ ἔσχατον* Ar. 276 b 13)
15 aut — habere] esse omnino statuendum vel utriusque mundi simplicia corpora eandem
naturam non habere AI falso 17 fortasse post aut plura exciderunt.

dicemus? an non de illis affirmabimus, quamvis contrarii extitissent, nonnullos ordine naturae, nonnullos vero violenter illis inesse? ex hoc namque absurdum quid ac dissentaneum sequeretur. quod enim in universum naturali motu caret, tantum abest, ut super apte natura moveatur, verum ne ulla quidem ratione moveri poterit; etenim linea e. g. violenter non movebitur, cum natura sua omnino moveri non possit; quare consonum est, ut naturali quodam motu praedita sint. quodsi quis est eorum naturalis motus, omnino vanum erit, quod superius dicebatur; necesse enim est, eorum corporum, quae eiusdem speciei sunt, ad eadem, et singulorum ad unum numero locum motum esse. quare consenteaneum erit, ut terra illius mundi ad huius mundi medium proficiscatur; quod si absurdum ac dissentaneum est, necessario fiet, ut plures mundi esse non possint.

15 Ceterum aliam de medio dubitationem tollamus, quae talis est.

Congruum est (inquit nonnulli) ut cum ignis, tum ceterorum elementorum species unius formae sint, numero vero plures existant; quare loca etiam (medium nempe atque extrema) unius speciei profecto sunt, numero vero plura dicuntur. et quoniam terra alterius mundi ad eius medium fertur, si ad medium huius mundi moveretur, non contingret, ut quipiam a propria natura eam dimoveret, quandoquidem huius atque alterius mundi medium specie non differunt. eademque ceterorum elementorum ratio erit. *hac autem dubitatio hunc in modum tollitur.*

25 Dum nos elementorum partes specie minime differre affirmamus, id non ita intellegi debet, ut uni scilicet mundo conveniat, alteri vero minime, sed aequa omnibus mundis, quorum partes inter se numero tantum differunt, conveniet, hoc est, ut partes terrae, quae hic apud nos est, sive ad invicem comparentur, sive alterius mundi terrae partibus conferantur, secundum unam atque eandem rationem deprehendantur et unaquaque a quavis numero tantum differat. sique aliqua terrae, quae hic est, pars sumpta fuerit, nihil inter eam atque alteram eiusdem terrae abscissam partem interest; hae namque, tametsi numero differant, ad eundem locum proficiscuntur; 35 partes autem, quae in alio mundo sunt, quamvis ab his partibus non differant, cum inter se numero tantum differant, ad eundem locum atque hae partes minime feruntur. *sin autem*, ut dictum est, illarum partium numeri diversitas in causa sit, ut ad diversa numero loca eiusmodi partes proficiscantur, *(quid est quod)* hae, 40 quameis plures sint in hoc mundo, ad unum atque eundem numero locum ferantur.

Si vero nos quispiam redargueret inquiens propriam proportionem, quam ad alterum locum habent, in causa esse, ut ad eum locum proficiscantur: ea igitur principia fundamentaque

tollenda erunt, quibus hoc necessario deducebatur, quac istaec f. 14^r
 sunt: simplex motus est terminatus corporaque simplicia ad eum
 consequuntur, siquidem simplicia dicuntur, quoniam simplicem motum
 in se habent, ac rursus quae eiusdem speciei sunt, ad unum atque
 5 eundem locum necessario feruntur. etenim si haec fundamenta
 statuerimus, necessario fiet, ut terra, quae in alio mundo est, ad
 huius mundi medium proficiatur, nec non etiam commemorata
 absurdum necessario consequentur; quod si eiusmodi sermo admitten-
 dus non est, plures igitur mundi non sunt, quare consonum erit,
 10 ut unus tantum mundus existat. hoc autem Aristoteles declaravit,
 dum perspicuum fecit, consentaneum esse, ut ea, quae in alio
 mundo sunt, si inveniretur, ad unum atque eundem locum move-
 rentur, nec minus terra, quae illuc est, congruum esset, ut ad hoc
 medium proficeretur.

15 Esse autem horum corporum loca terminata, ex aliis etiam
explicavit dicendo terminatum locum inveniri, quo suapte natura
 terra, alterumque, quo natura sua ignis feratur. *hoc vero exponit*,
 sicuti modo declarabimus. in universum, *omne quod* aliquo
 motu cietur, ex alio ad aliud movetur. atque haec,
 20 ex quo motus principium dicit et in quod desinit, specie
 differunt. cum autem motus sit finitus, omnino fiet, ut ex quo
 motus initium dicit *eo* in quod desinit, progrederiatur. quemadmodum
 id, quod curatur, motus eius ex morbo in valetudinem tendit; non
 enim ulla unquam tempore fieri potest, *ut* curetur atque ex morbo
 25 in valetudinem commutetur, *si* id, quod curatur, privatum sit, ut
 peruenire ad sanitatem possit, sed omnino necesse est, ut eam
 assequatur. quod enim suapte natura vel esse vel fieri tale non
 potest, *id* ab initio *non* movetur. itidem iis de rebus statuendum
 est, quae reliquis motibus feruntur. aequum itaque est eum motum,
 30 quo aliquid per locum movetur, ita se habere, ut in *eo* id, ex quo,
 et id, quo, ea ratione different, quemadmodum *morbus*, ex quo quod
 curatur initium dicit, et *valetudo*, in quam desinit, different inter
 se. neque different modo consonum est, verum etiam terminata
 sint, oportet, *ut* *morbus* *valetudoque*. non enim quo res tulerit,
 35 sed ad rem terminatam motus eius proficietur. congruum est
 ergo, ut ignis *etiam* *terraque* in terminata atque ex terminatis locis
 moveantur, quae etiam contraria esse debent inter se, hoc est id
 ex quo, et id quo, haec autem loca supra infraque sunt; quare
 convenit, ut supra et infra sint terminata. omnia igitur, quae eadem
 40 specie convenient, ad eundem numero locum moventur; quare terra,

12 *invenirentur* Al 19 post *cietur* codd. Al male repetunt: **[בכל]** **הנויות מה** **in universum omnino aliquo motu cientur**, quibus verbis Al. vim, quam non habent, subiecit, cum vertit: *omnino quidem, id eo moveri motu contingit*.

quae est in alio mundo, ad hoc medium movebitur, quod absurdum ac dissentaneum est. rationi itaque consentaneum erit, ut mundi pluralitatis speculationem relinquamus.

At quia dixerit quis, cum motus omnis ex aliquo ad aliud sit,
5 *quae duo contraria sunt, conversionem tamen non habere contrarium neque e proprio loco dimoveri, ideo inquit:*

In hac etiam quodammodo ex aliquo in aliud transitus invenitur. etenim etsi toti | conversioni non insit, esse tamen in ea inve- f. 14v niemus, si partes illius perserutabimur. etenim nonnullae eius partes 10 in oppositas transferuntur, quales sunt eae, quae per diametrum distant. quare convenit in universum, ut uniuersus motui aliquid opponatur, in quod eiusmodi motus fertur: alioquin in infinitum interminatumque motus procederet et non in id, quod finitum existit. non esse autem loca interminata nec quicquam quod in 15 infinitum feratur, (quod contingere quidem, si loca interminata fuissent) hinc etiam sciri potest, quod universa terra, quo propius ad imum locum accedit, eo celerius velociusque movetur, et ignis totus quo propius ad superiora; quodsi in infinitum moverentur, infinita et velocitas et caliditas motuum illorum extitissent, sique 20 illorum motus, propensiones quoque, hoc est gravitas levitasque. si enim aliquid velocius ad imum movetur, causa velocitatis est gravitatis accessio; quamvis enim gleba quaedam eiusdem magnitudinis semper remaneat, tamen quo propius ad imum accedit, gravitatis etiam maior erit accessio. atqui alibi docuimus, nullum finitum vim 25 habere infinitam. quare convenit fieri non posse, ut corpora, quae moventur, infinitam propensionem possideant, nec motus celeritatem infinitam habebunt; quamobrem rationi consonum est, ut loca sint terminata. Aristoteles autem sermonem suum ad finem non deduxit, ut quod eius supererat, deinde declararet.

30 Et quoniam ea omnia, quae dixerat, ut plurimum ex motione desumuntur, *deinceps obiectionem quandam adiunxit*, quae est eiusmodi:

Non est incongruum, ut quispiam existimaret, elementorum motus minime illis secundum naturam inesse, ut ex hoc deduceret, 35 elementa definita loca, quibus terminentur, non habere, sed violenter moveri, quo moventur, quatevus nempe vi aliqua ad ea protruduntur, siquidem ignis sursum pergit extrusione et coercitione, similiter [terra] deorsum, in quantum scilicet truditur et coeretur. cuius sententiae Stratonem Physicum fuisse existimatur, et Epicurum quo-

21 *gravitatis* Al, procul dubio per emendationem: *translationis* codd. corrupte

38 *terra supplevi duce* Al; post *coercetur* codd. add. *sursum* At vero is cum naturae ordinem minime insequatur, physice non loquitur legit Al post *deorsum* non bene

39 *Stratonem*] Stoter codd.: om. Al; cfr. Simpl. p. 267,30.

que idem dixisse. huic vero dubitationi Aristoteles occurrens ait, f. 14^v
 si elementorum motus minime naturales, sed violenti extitissent,
 conveniret utique, ut id in illis inveniretur, quod in aliis rebus in-
 veniri solet, quae violenter moventur, ut scilicet quo propius im-
 pellenti impetumque ferenti extiterint, eo velocius, et quo longius
 ab eo recesserint, eo tardius moveantur. haec autem duo con-
 trario modo in elementis deprehenduntur; quare convenit, ut eorum
 motus non sint violenti. si vero fuerint naturales, naturalia quoque
 loca eorum extiterint; rationi igitur consentaneum est, ut quae
 10 eadem specie convenient, ad unum medium moveantur; non itaque
 plures, sed unus tantum mundus existit. atqui videmus elementa
 absque ullo labore vel defatigatione, suapte natura, ad ea loca
 proficiisci, in quorum gratiam moventur. ex *omnibus* igitur, *quae*
diximus, fidem accipere contingit mundum unum esse.

15 Quin etiam rationibus et iis *quidem*, quae ex prima philosophia
 (metaphysica dicta) petuntur, doceri potest mundum unum esse. haec
 autem explicatio iuxta hunc ordinem procedit. etenim invenimus
 corpus, quod in orbem fertur, motu sempiterno moveri; quod autem
 sempiterno motu movetur, eius motus ab infinita vi proficietur,
 20 rotundi igitur corporis motus ab immensa quoque vi proficietur.
 si enim motus rotundi corporis a prima causa emanat, et prima
 quidem causa movet, quoniam immensam vim habet, finitum igitur
 quippiam non habet; quare convenit, ut primus motor infinitus sit.
 cum autem corpus omne sit finitum, igitur primus motor corpus
 25 non est, quo stante, a materia penitus segregatus ac intellectus
 quidam erit et [purus] actus. at si plures mundi essent, omnino
 plura esse corpora oportaret, quae in orbem vertuntur. si vero
 istaec corpora plura essent, plures quoque motores necessario
 extitissent. cum autem corpora, quae in orbem torquentur, specie
 30 non differant, motores etiam specie non different, sique in specie
 nulla erit diversitas multitudoque *in numero tantum invenietur*, ma-
 teriae *(id)* ratione proveniet; ex hoc igitur colligi poterit, motores
 primos materiae participes esse. atqui ex his, quae dicta sunt,
 palam est, primum motorem materiae non permisceri. consonum
 35 igitur est, ut corpora, quae in circulum feruntur, plura esse non
 possint; quare plures mundi minime inveniuntur. haec autem ex
 prima philosophia deprompta fuere.

Verum *aliis* etiam modis *considerantibus* perspicuum erit, mundum
 unum esse. cum enim tria genere sint elementa corporata (siquidem
 40 eorum inclinatione discrepant) tria etiam eorum loca omnino erunt.
 sique tria loca hoc in mundo erunt, *quinimmo* mundus his f. 15^r
 tribus locis *constituitur* eorumque locus est, necessario fit, ut nullus
 alias locus relinquatur: unus namque corporis eius, quod mergitur

et grave existit, locus est, alter vero eius corporis locus existit, f.15
 quod nec grave est nec mergitur, nec leve est vel natat, quique
 eius corporis locus dicitur, quod in orbem fertur, tertius in medio
 locatus, levus corporis locus existit, siquidem omnino convenit, ut
 5 *corpus, quod superfertur*, medium inter haec duo locum *teneat*; si
 enim inter haec non sit, extra erit. verum si aquam speculemur,
 nunquam sane eam inveniemus gravi corpori substerni, non enim
 natura sua mergitur, sed in corpus grave ascendit. neque etiam
 fieri posse deprehendimus, ut eius corporis loco existat, quod nec
 10 grave est nec leve, hoc est, quod in orbem fertur, siquidem
superfertur dicimus comparatione ad grave, minime vero ad id,
 quod grave non est. quare convenit etiam, si eiusmodi corpus in-
 veniatur, nec extra duo haec profecto consistat, ut inter illa me-
 dium teneat. si itaque loca haec tantum sint, mundus igitur unus
 15 erit; ipse namque loca haec implet, ac motus qui specie conveni-
 unt, ad eadem loca feruntur. nec non etiam corpus, quod *super-
 fertur et* inter haec duo collocatur, *praeter naturam* hoc in loco non
 est; alioquin oporteret, si ita se res haberet, ut aliud corpus in-
 veniretur, cuius naturalis locus inter ea constitueretur, *quia omne,*
 20 *quod alicui rei praeter naturam est, alii secundum naturam est.*
 huius autem corporis, quot differentiae sint, in Quarto Libro deinde
 explicabit.

Ac de corporeis quidem elementis deque eorum locis, quot
 numero absoluto sint, ex iis, quae diximus, perspicere possumus;
 25 quibus etiam declaravimus, mundum unum esse oportere ac fieri
 non posse, ut plures existant. nunc autem dicamus eum primo
 interire non posse, sed antea de eo quae sierimus atque obiectio-
 nis responsum afferemus, quae quidem ex se aliqua ex parte explicata
 ac manifesta existit. haec autem talis sit. omnibus in rebus, quae
 30 suapte natura proprii termini ambitu necessario non clauduntur,
 neque ex hoc defectus aliquis eis contingit, quo omnino unae
 tantum vel inveniri vel effici debeant, incongruum non est, ut
 plures res similes inveniantur vel efficiantur. quare satis constat,
 ea omnia istaec esse, quibus materia permiscetur, siquidem in his,
 35 quoniam aliud, quod est forma, invenitur, aliud vero, quod [simul
 cum] materia existit, nihil prohibet, quin intellectus facultas *eorum*
 plura similia conceipere possit. hac *vero* de causa non compre-
 hendet intellectus (exempli gratia) aeternorum pluralitatem, vel
 materiae primae, *vel si praeter hanc* quidpiam primi universi principii
 40 quandam similitudinem exprimat, siquidem in *eius* termino forma
quaedam invenitur, ut omnino principii instar unum tantum sit

5 *quod superfertur* emendavi11 *superfertur*] *leve* Al21 *Quarto*] c. 426 *primo suspectum*31 *defectus aliquis* Al: *alienum aliquid* codd.

oporteat. at vero nil prohibet, quin diversas regiones *ut aedi-*<sup>f. 15^r
ficia vel *plures* aves imaginemur, qualis *Phoenix* existit, aut in uni-
versum id omne, quod materiam possidet, tametsi hoc tempore uni-
cum existat ac par illi non inveniatur.</sup>

5 Haec proposita dubitatio est. quoere ad aequilibrium rationis
ducenda erit, ac videndum nobis deinde, quid horum recte,
quidve perperam dictum sit, quorum utrumque perspicuum ac
manifestum existit. huius etenim dubitationis solutio hoc ordine
procedet.

10 Quod ex omni materia constat, vel dissipatum vel concretum
sit, omnino quidem multa esse non potest, quandoquidem nihil
penitus materiae relinquitur. etenim materia non existente, fieri
non poterit, ut vel ullo unquam tempore quippiam inveniatur, cui
omnino materia debeat permisceari. mundus autem ex omni materia
15 constat. etenim plures homines sunt, quoniam eorum materiae
plures existunt; quodsi quis universam hominum materiam congrega-
ret eamque unam statueret, unus tantum ex ea homo constitue-
retur. et sane recte facit, quod ad propositionem, quodsi aliquid fiat
ex tota sua materia, adiecit verba: quae dissolvi non possent. ea
20 etenim quorum materia est una, sed forma, quae eidem materiae
annegetur, ab ea transferri ac separari potest, nihil prohibet, quin
plura numero existant.

Praeterea Aristoteles intendit declarare mundum de omni
materia omnino dici, non secundum quod caelum sub aliqua signi-
25 ficatione comprehenditur. quibus autem de rebus hoc caeli nomen
dieatur, earum nonnullae manifestae ac conspicuae sunt. tertio vero
modo caelum dictum constet necesse est ex omni materia omnique
corpore, quod sub sensum cadit; alioquin si ex omni eiusmodi
corpore non constaret, sed extra caelum corpus aliquod relinque-
30 retur, necesse esset ipsum aut simplex esse, aut concretum; quo-
eunque autem modo se haberet, adhuc vel natura vel contra na-
turam extra caelum teneretur. at simplex corpus esse non potest,
corpora etenim genere simplicia duo sunt, nempe quod in orbem
et quod per rectam lineam fertur. quod autem in orbem fertur,
35 id docuimus proprium suum locum | egredi non posse, si-f. 15^v
quidem natura motum contra naturam non admittit; nihil enim in-
venitur, quod illi contrarium existat nec contra naturam, compa-
ratione ad id, quod natura existit. verum supremum ac medium
corpore, veluti duo corpora sunt, quae ut principia atque extrema

1 *aedificia* corruptum; nomen regionis fabulosae exspectes 2 *Phoenix*] Simpl. 275,1
ό φοῖνιξ τὸ ὄρνεον 24. 25 *non secundum—comprehenditur*] text. corruptus; concio Praeterer-
cum Ar. intendit . . dici, antea commemorat, quot modis caelum dicatur. 35 *docuimus*]
p. 269^b30 et sq.

existunt, nempe quod in orbem fertur et quae substernuntur, f. 15^v
 terra videlicet et aqua. fieri etenim non potest ut haec extra
 mundum consistant, siquidem natura extra cum esse non possunt,
 cum alia eorum sint loca propria secundum naturam; neque etiam
 5 contra naturam; etenim alterius corporis naturae is locus accomo-
 datus sit, necesse esset, in quo eiusmodi corpus contra naturam
 consistit; locus enim qui huius naturae alienus est, is alterius na-
 turae accommodatus sit, necesse est. praeter haec quinque igitur
 aliud corpus erit, cuius naturalis locus extra caelum consistit. at
 10 fieri non potest, ut praeter haec quinque aliud simplex corpus in-
 veniatur. quare convenit, ut nullum omnino corpus simplex extra
 caelum esse possit. quod si nullum simplex, nullum etiam eorum,
 quae ex pluribus naturis conflata sunt; in concreto enim simplex
 corpus omnino invenitur.

15 Ex his itaque quae dicta sunt, perspicuum fit, nullum extra
 caelum neque simplex nec concretum corpus esse, quin ne *fieri*
 quidem posse, ex eisdem intellegi potest. nam aut simplex est, aut
concretum; et si simplex, vel quod in orbem fertur, vel quae
 per rectam lineam moventur, omnino erunt. sed quod in circulum
 20 torquetur, fieri non potest, ut alio in loco moveatur, eius nam-
 que naturalis locus is est, qui in circulo consistit. at quod
 praeter naturam moveatur, hoc profecto de consuetudine eius
 non est. sed quae per rectam lineam moventur, quamvis caelum
 egredientur, fieri tamen non potest, ut natura extra caelum con-
 25 sistat; horum namque *corporum* loca *naturalia* terminata sunt;
 neque etiam contra naturam; esset enim locus extra caelum,
 alterius *corporis* naturae accommodatus, praeter haec quinque autem
 nullum aliud corpus invenitur: [extra caelum igitur, aliud corpus
 esse non potest]. si vero ex pluribus iunctum extitisset, *quid con-*
 30 *sequatur, iam declaratum est.* ex iis igitur, quae dicta sunt,
manifestum est extra caelum nullum omnino corpus esse,
 nec *fieri* posse. perspicuum est ergo caelum suo complexu uni-
 versam naturalem materiam continere atque ex omni ea constare.
 rationi igitur consentaneum non est, ut plures quoque mundi vel
 35 sint, vel *fieri* possint, sed unus hic solus perfectusque
 existit.

Postquam ostendit, universum unum tantum esse, quoniam ex
 omni constat materia, cum nullum omnino corpus extra mundum
 nec sit nec *fieri* possit, ad alia deinde progreditur *inquiens*:

2 et aqua] fort. suppl. et ignis.

23 per rectam lineam scripsi: in circulum codd.

Al. 25 corporum] caelorum codd. Al

28 extra — potest (29) ita Al: om.

codd.: fort. scrib. *corpus simplex*

Simul etiam perspicuum est, nec locum nec inane f. 15^v
nec tempus extra caelum esse.

Horum autem singulorum causa est eiusmodi. locus quidem fieri non potest ut extra caelum sit, locus enim est id, in quo corpus 5 esse potest *ac est*, extra caelum autem corpus *non est*, *ergo nec* locus *etiam*. inane *autem* est id, in quo corpus non est, sed esse potest. cum autem *sermoni eam partem quoque adiunxisset*, inane inveniri posse, *dicit*, quoniam fieri non potest, ut extra caelum corpus sit, quemadmodum docuimus, omnino etiam fieri non poterit, 10 ut ibi inane existat. qua etiam ratione nec tempus extra caelum erit; tempus enim naturalium corporum motionis numerus est, cum autem extra caelum naturale corpus non sit, nec extra illud quoque tempus extiterit.

Alexander autem existimavit una cum harum rerum explicatione 15 Aristotelem declarasse, mundum esse aeternum. ctenim si ea omnia, quorum esse *a tempore terminatur*, omnino corrumpantur, et sphaerae tempore non circumscribantur nec ab eo defectum accipient, sed aequae semper existant, omnino igitur aeternae dicuntur. ea etenim, quae *a tempore defectum accipiunt*, tempore corrumpuntur, siquidem 20 ipsa circumscribere potest et antea posteaque invenitur.

Huic autem sermoni proximum hanc in modum deinde connectit. itaque ea, quae ibi sunt, non sunt in loco, nec etiam fieri potest, ut tempus ipsa faciat senescere.

Haec autem omnia, illi corpori necessario contingunt, quod in 25 circumulum fertur.

In loco autem non *est*, quoniam locus (iuxta eius sententiam) continentis corporis terminus est, eius ambitu corpus contentum continetur; corpus autem, quod in orbem torquetur, a nulla quidem re circumserbitur. porro dixit: *neque tempus ipsa facit 30 senescere*, id namque corpus, ut tempus sit, causa est, siquidem tempus motus eius mensura est, *id vero tempore minime circumserbitur*, quoniam nullum nec ante nec post tempus invenitur; quod autem tempore non circumserbitur, non corrumpitur, quod vero non corrumpitur, senectus ei non contingit, est etenim se- 35 nectus | via ad interitum. Alexander vero imaginatur, hoc *vel f. 16^r* de prima *substantia* ac de motrice causa dictum fuisse; etenim cum nec forma nec ulla perfectio ipsa existat (quia non est nisi actus per se existens), neque etiam tempore afficiatur, cum sit aeterna, ideo transmutationem non admittit. ait deinde: si enim

7 verba *quoque* et *dicit* (8) addidi 14 Alexander et sq.] laudatur ab Av., sed non eisdem verbis, p. 67L 17. 18 *sed—existant*] pro his verbis conicio *nec generationem: nec* *aeque exist.* codd. 35 *vel* om. Al. cf. Simpl. p. 287, 21 ἡτοι περὶ τοῦ πρώτου κινοῦντος... . ἡ περὶ τῆς τῶν ἀπλανῶν σφαῖρας; cfr. Av. p. 67J 39 *ideo* om. codd.: locus non admodum integer *si enim*] Simpl. p. 288, 1 ὅπερ δὲ τὴν ἐξωτάτω φορᾶν εἰ μὲν

primam causam intellexerit, *verbis τὴν ἔξωτάτῳ φορᾷ motum* f. 16^r *sphaerae superioris intendet.* haec itaque ratione invenimus Alexandrum duplice modo hunc sermonem intellexisse. mihi tamen secunda explicatio magis arridet; sermo etenim *hoc modo tantum ordinatur ac praecedenti connectitur.* quoniam eius verba habent, quod extra caelum non invenitur locus neque tempus, et cum hoc etiam quia per ea, quae ibi sunt, pluralitatem, minime autem unitatem ostendit, quare per ea, quae ibi sunt, *causam vel substantiam fore intelligendam censeo.* ait insuper: *neque fieri potest, ut tempus ipsa faciat senescere,* et non dixit *ipsum.* ac rursus, nec earum est aliqua transmutatio, et non *eius* est aliqua transmutatio ac *in universum eius sermo pluralitatem non autem unitatem insinuat.* inquit deinde, optimam vitam agunt. per id autem, quod de continuitate aeternitateque rursus addidit, *easdem sane res minime intellegebat, idque apertius explicans ait deinde: ipsaeque (sic) motu incessibili* carentur. corpus, *inquit, quod in orbem torquetur, in loco non est.* eum autem eiusmodi corpus non claudatur nec circumserbatur tempore, igitur ad senectutem non compellitur, sed *in eius perennitate (αἰώνι) vitaque sempiterna perseverat,* quippe eius *αἰών* aliud non est nisi tempus, quod cum illius esse protrahitur. tempus enim quo cuiusque rei vita protrahitur, perennitatis nec non etiam permanentiae nomine divinitus a veteribus fuit pronuntiatum. idque poetarum testimonio comprobatur, qui vitae privationis loco, perennitatis aeternitatis privationem pronuntiant. eademque ratione *et ipsius caeli finis* (per finem autem non interitum nec privationem, sed perfectionem intellego) *quatenus (omne) tempus cum eius vita ac esse protrahitur infinitaque permanentia clauditur, αἰών dicitur.* atque eiusmodi nomen sortitum est (nempe sempiternum ac perdurans) quoniam divinum est atque *immortale.* atque ab illius esse ceterarum etiam rerum esse pendet, harum quidem evidentius, harum vero obscurius, secundum quod illi propinquiores vel remotiores existunt. persaepe enim in vulgi plebisque de rebus *sempiternis* disputationibus exponitur omnino necesse esse in omni eo, quod primum est et *summum*, ut divinum sit nullamque mutationem consequatur. nos autem videmus id ita se habere, quemadmodum dicunt. quod etiam quae a nobis dieta sunt, confirmat: nam divinum corpus, quod in circulum fertur, profeeto non commutatur nec mutationem admittit; alioquin si

λέγοι, φησί, περὶ τοῦ πρώτου αἰτίου, εἴη δὲ λέγων τὸ ὑπὲρ τὴν περιφορὰν τῆς ἀπλανοῦς σφαῖρας. 5 quoniam et sq.] cf. Simpl. p. 290,5 et sq. 15 minime addidi 16 deinde] 279 b 1 24 poetarum] Simpl. p. 288,14 laudat Homerum 31 ab—pendet emendavi: *ex quo etiam ceteris rebus, quae in generatione consistunt, communicatae sunt status et vita Al ficticie* 39 alioquin et sq.] cf. Simpl. p. 289,5 et sq.

commutaretur, necessarium foret, ut vel ex se, vel ab alio mutationem f. 16^r
reciperet. si ab alio, omnino id, a quo commutatur, nobilis extitisset, quare consonum esset, ut ipsum nec divinum nec primum diceretur; si vero ex se, in id profecto commearet, quod nobilis esset.
5 etenim falsum foret, ut mutaretur in id, quod turpius extitisset. nec defectus in eo invenitur, ut hoc nomine debeat in aliquod nobilis mutari, nec demum turpe quippiam, ut id fugitaret. rationi itaque consentaneum est, ut motus eius nullum vel statum vel moram habeat. ea etenim, quae a suis motibus quiescent, *tantum*
10 modo quiescunt, eum ad id pervenerint, quod antea minime possidebant; corpus autem, quod in orbem fertur, nullum alium loeum habet, in quem tandem terminari possit.

His autem explicatis ad disputationem *de mundo* progreditur, utrum genitus sit an *ingenitus*, et utrum *corruptibilis* an *incorruptibilis*. ante autem, inquit, aliorum hac de re sententias exponere debemus. etenim in omni *disquisitione* non parum confert, dubitationes de re quaesita praemittere, praesertim eum veterum contrarias sententias ante meminerimus. contrariorum enim confirmationes atque probationes sunt dubitationes de contrariis. et haec sit
20 prima ratio, quamobrem aliorum opiniones recensemus. secunda vero est, quoniam ea, quae de aliqua quaestione nobis dicenda sunt, magis redditur credibilia, si eorum, qui de hac quaestione disceptaverunt, oppositas sententias praemiserimus. nos nempe ut ullo modo afficiamur longius abest, quam ut quispiam opinetur, nos contrarius
25 sententias absente auctore diiudicare atque condemnare causamque nostram agere: esset enim res prorsus nobis | indigna philosophiam pro- f. 16^v fitentibus. ii etenim qui verum iustumque inquirere volunt, se ipsos sicut positarum sententiarum disquisitores exhibere debent, non autem adversarios.

30 Deinde ponit opiniones aliorum. omnes quidem philosophi mundum generatum esse dicunt, sed non omnes uno atque eodem modo. nonnulli enim dicunt ea ratione esse generatum, ut possit etiam aeternus remanere. quidam vero generatum quidem mundum faciunt, sed quemadmodum quidvis aliud eorum, quae generata sunt; omnia enim, quae ortum habent, interire constat. nonnulli autem eum hoc modo generari ac interire asserunt, nempe interdum generari, interdum vero interire.

His itaque ita positis de mundi ortu sententiis, prima hoc modo de medio tollitur. dicit, fieri non potest, ut aliquid sit generatum et
40 tamen aeternum. super hoc enim nullam demonstrationem inveni-

10 minime fort. del.
inseritur.

36 hoc modo corrupta: l. *vicissim*, quod ab Al ante nempe

mus, neque convenit ut in *maiore parte rerum* inveniatur; at nil f. 16
 (me hercule) absque demonstratione adsumere debemus, nisi id in
 multis *sine dubio* apertissime inesse animadvertissemus. nos autem
 videamus, quod generatum est, tantum abesse, ut aeternum rema-
 5 nere possit, ut opposito modo res se habeat ac omne genitum interire
 manifestum sit.

Convenit autem, ut id hoc ordine disquiramus. quod non
 habet principium nec causam, ut sic se habeat, sicuti fuit aliquando,
 sed veluti quaedam eius perfectio est, ea dispositione praeditum esse,
 10 id aliter se habere non potest. convenit igitur, ut in generatione sui
 absque accidente causam habeat, ut id postea susciperet, cum fieri
 non possit, ut eo tempore, quo transmutatur, omnino absque acci-
 dente consistat. mundus igitur, si ita fuit, quemadmodum nunc est,
 et non sit huius dispositionis principium et causa, veluti immortalis
 15 Deus mutuaque materiae et formae connexio vel quippiam simile,
 fieri non potest, ut alio se habeat modo *atque* eo, quo nunc est. si
 enim mutaretur, oporteret, ut eius generationi huius dispositionis
 causa inesset; at quae nam (obsecro) causa erit, si prius ipse con-
 stiterit? quod si ita est, ut secundum debitam ac necessariam
 20 causam ita esse debeat, quemadmodum nunc est, nec mutari nec
 interire poterit. eum autem per hunc sermonem Platonem insi-
 nuaret, nonnulli extiterunt, qui Platonem tueri conantur, dicentes,
 quod non habet causam, ut ita se habeat, commutari non posse
 verum esse; quod vero causam habet, *ut ita se habeat*, necessario
 25 *commutari*, falsum existere, sed hoc omnino sequitur: nempe quod
 mutatur, principium habet et causam ita se habendi. ratio etenim
 qua contrario ordine omnino *concluditur*, ita exstruitur: quod mu-
 tutatur, ideo mutatur, quoniam causam mutationis habet, quod vero
 mutationis causam non habet, mutari non potest; inde autem non se-
 30 quitur, ut quod mutationis causam habet, omnino mutetur. itaque
 ex Platonis assertione, quod mundus principium *habeat* ac motum,
 minime deducendum est, ipsum *commutari*, sed omnino non mutabitur.
 etenim praecedentis sermonis continuitas hoc solum concludit,
 nempe quod mutationis principium non habet, mutari non potest,
 35 quodque mutatur, principium habet.

Verum quod intendit, id profecto est. asserentes si mundus
 principium et causam non habuerit, ut ita se habeat, omnino mu-

11 *cum—consistat* (13)] ita Al: codd. corrupti 18 *si prius et seq.]* interpretatio in-
 certa 25 *commutari* addidi: *causam habet, necessario sic se habere oportere* Al
 36 asserentes et sq. codd., quae vitiis scendent; fort. vertenda sunt: *asserentibus mundum*
principium et causam minime habuisse, ut ita se habeat, necessario dicendum est, eum
esse immutabilem. quamvis vero ea, ex quibus mundus est conflatus, prius ita non se
habuisse non dicant, si postremo in ipsa generatione id fieri, hoc perfectionis in eo
statueris.

tari non potest, quamvis ea, ex quibus mundus est conflatus, f. 16^v
 aliter prius se habere posse non dicant, si penes eorum generatio-
 nem deinceps erit, hoc perfectionis eum statuant. *itaque haec*, quae
 5 aliter prius, quam nunc sunt, se habebant, sic se habebunt semper,
 quemadmodum erant, nec fieri potest, ut illa secus se habeant,
 quam nunc sint; quodsi ex eis quipiam fuerit generatum, palam
 est igitur, *ea* aliter se habere potuisse nec semper ita habere; non
 enim ex eis quipiam generari potuisset, nisi hac ratione se habe-
 rent. verum si eo nunc se habeant modo, sicuti prius se habebant,
 10 ut aliter quam sint, habere non possint: qui igitur fieri poterit, ut
 ex illis mundus generetur? *verum* si fieri posset, ut aliter se habe-
 rent ea, quam nunc habeant, et hac potissimum ratione ex illis
 mundus esset innovatus, quoniam scilicet duas haberent potentias,
 quarum una ita *nunc* se habent, altera vero secus antea se habe-
 15 bant: cum indifferens sit ad has duas potentias, et ex hac in illam
 transferatur, poterit ergo viceversum ex illa in hanc denuo commare.
 quare convenit, ut tunc mundus generetur, cum ex illa in hanc
 procedit, cum vero ex hac in illam proficisciatur, *iterum* dissolvatur,
 idque multotiens contigerit atque in infinitum progredietur, vel
 20 contingere poterit. quodsi ita est, mundus igitur *incorruptibilis*
non erit, neque si interitus illi accedat, dum in aliam dispositionem
 commigrat, neque si non commigret, sed *aptus sit ad commigrandum*, f. 17
 cum eiusmodi potentia praeditus sit.

Cum haec autem Aristoteles dixisset, possent nonnulli illorum
 25 sententiae patrocinari, qui mundum generatum esse pronuntiant
 (eius sententiae Plato fuit) dicentes omnino quidem secundum
 alterum divisionis membrum non dicitur mundus esse innovatus,
nempe si ex iis quidem generatur, quae fieri non potest, ut aliter
 quam prius se habeant, antequam mundus generaretur. hic
 30 enim sermo destruit sese. qui enim fieri potest, ut ex huiuscemodi
 rebus mundus constituatur? verum id asserimus (inquit)
 secundum alterum divisionis membrum, ut mundus videlicet
 ex iis rebus genitus sit, quae prius quomodolibet se haberent,
 poterant deinde aliter se habere. dixi *quae prius quomodolibet se*
 35 *haberent*, non intellegens per hoc prius, quod est ad aliquid, veluti
 relativum, quod in elemento est; etenim nihil prohiberet, quin duae
 res simul tempore esse possent, quarum altera antiquior altera
 imaginari potest, veluti trahens attracto, effectu causa ac filio pater.
 quamvis enim in his noster sermo *prius* non recte procederet, ipse
 40 tamen si ad id, quod hic intendimus, redigatur, perspicuus erit;
 quamobrem non est, ut maiorem de nominibus curam habeamus.
 aiunt itaque, cum dicimus mundum ex iis rebus esse genitum, quae

4 post *sunt* add. codd. Al: *vel sunt futura*

prius hoc pacto se habeant, omnino quidem nobis necessario non f. 17 evenit, ut dissolutae cum essent prius, potentiam haberent *ad dissolutionem ipsam*. etenim dicimus mundum ea dispositione esse innovatum, qua consistere quidem potest, verum eiusmodi potentiam 5 duobus de illis simul dici modis hoc pacto non asseveramus, nempe fieri posse, ut consistant ac simul etiam dissolutionis potentiam habeant, quemadmodum nos obligavistis. at quoniam unam potentiam habent, qua conflantur constituanturque, vel formam aliquam recipient, aut quippam simile, ideo sic constitutae manent. verum 10 tamen, quod illis inest, ut congregentur, hoc est consistant, ad constitutionem potentia existit. congruum est ergo, ut eiusmodi potentia non terminato quodam tempore, sed perpetuo in illis inveniatur. nos enim *eas* non dicimus eam potentiam non habere, qua omnino perpetuo remaneant, sed eiusmodi potentia 15 *privatas manere*, qua illis contingat, posse in primam eorum dispositionem reverti, quemadmodum iis usu venit, in quorum proprio termino est, ut formam aliquam induant, vel alio quopiam modo afficiantur; sed hoc profecto iis non contingit, nisi quia natura sua parata sunt, ut haec suscipiant. quare con- 20 venit, ut duas habeant potentias, quarum una est dispositio ac receptio, altera vero rei adeptae perpetua conservatio. *quasi* quispiam diceret, ferrum duas habere potentias, unam scilicet, antequam candens evadat, qua igneum caliditatem adipiscitur, alteram vero, postquam candens evaserit, qua igneum caliditatem 25 perpetuo conservat, tertiam potentiam non habet, qua ex ignea illa caliditate in frigiditatem proficieatur.

Etenim id omne, quod in potentia est, non potest ex se ad actum devenire; convenit autem, ut ad actum deducat id, quod hac ratione in potentia est, altera duarum potentiarum, vel creator, vel 30 forma, vel aliud quippam; quod postquam fuerit in hoc, id conservat, quod iam in actum devenit; potentiam *enim* habet, ut sie possit semper servare; non enim aliquid invenitur, a quo e propria, qua nunc est, dispositione commutari queat. summus etenim creator, quatenus creator est, id efficere non poterit, neque etiam 35 potentia poterit se ipsam transmutare. eupreum enim *idolum* si ab aurifice ex idoli materia in aliud quippam non commutetur, non euprum, sed idolum extiterit, nec rursus in euprum transmutabitur. quamobrem convenit, ut dicamus vel materiam ex se moveri ac se ipsam transmutare ab ea *dispositione*, in qua erat, postquam

1 *omnino—evenit*] *id tantum nobis nec. evenit* codd. 3 *ea dispositione—potest*] *ex re[bus] esse genitum, quae hoc pacto se habere possunt* codd. 4—11 ita Al commenticie: lectio codd. est corrupta 18 *sed—contingit*] ita Al: om. codd. 22 *ferrum suspectum* 35 *cupreum enim idolum*] scripsi, *cuprum* codd.

formam accepit, *in priorem dispositionem*, vel si ab alio tantum com- f. 17^r
mutari possit, non esse aliquid, quod eam transmutet, donec in primam
cius dispositionem transferatur.

Haec autem omnia convenirent, si a tempore determinato
5 mundi generationem initium duxisse affirmavissimus. atqui nos di-
cimus mundi generationem principium non habere, sed eum genitum
concipimus, quatenus ex pluribus secundum esse diversis rebus innovatur,
eius partes simul *cum eo* conveniunt. at ex hac sententia quoniam
modo sequitur, quod mundus sit corruptibilis? dicimus namque, ma-
10 teriam in universum formam induisse, ac ita corpora innovata esse,
sed non dicimus ipsam hac ratione transmutari, ut in ea tandem
forma non inveniatur, quamvis etiam dicamus recipiendi potentiam
illi inesse. non enim eorum, quae afficiuntur, aliquid deprehendim-
15 us, quod partes eius tempore diverso, partibus ipsis non existen-
tibus diversis, suscipiat; dicimus namque materiam suscepisse
formam cum singulis eius partibus, non tamen hac de causa in ea
fieri posse asseveramus, ut secundum se formam cum singulis eius
partibus | non recipiat. f. 17^v

Atque in universum, cum generatio diversis modis dicatur, con-
20 sonum erit, ut *corum, quos hoc nomen significat*, alii multi modi de
mundo dici possint, quorum unum de eo praedicat, nempe composi-
tionem in id, quod eam recipit.

Praeterea Aristoteles deinceps commemoratos hos sermones
refellit illorumque absurditatem apertissime demonstrat. etenim,
25 utecumque concederat dicentibus mundum hoc modo genitum esse,
hoc est tempore minime generatum, sed discendi causa vel quavis alia
simili ratione *(se hoc dicere)*, nihil proficiunt, tametsi hunc sermonem
asseverent, quin pessimam rationem protulerunt. quamvis autem supponamus
30 eos eo modo, quo ipropriam sententiam explicabant, errasse,
verum cum dicant mundum tempore non esse generatum, consen-
taneum non est, ut mundum *(tempore)* esse genitum fateri cogantur.
at videamus (quaeso) quanam ratione eo etiam modo, quo de
mundi ortu loquuntur, illi erraverint. dicunt enim, se ipsos de mundo
35 dixisse, genitum eum esse, quamvis genitus non sit, eo modo, quo
geometrae figuram ponunt, discendi causa. geometrae namque
dum cubum (exempli gratia) in sex quadrata resolvunt, eorum com-
positione cubus ipse innovatur; cubus vero ubi compositus est, ea
ipsa complectetur, quae sunt eius partes, ita ut simul cum eo
existant. dicit: at vero mundi generatio non sic se habet, quem-
40 admodum isti dieunt; cubi etenim quadrata minime opus habent,

7 secundum esse] specie Al. 21. 22 unum—recipi] ita b: in a per homoeoteleuton
aliquid excidit: unus concretio compositione existit Al.

ut ad primam illorum generationem altera generatio sequatur, f. 17*
 neque ad eubi innovationem intereunt, sed una cum cubo sunt,
 et hac de causa illorum sententia, *ipsa quasi discendi causa gene-*
rata dici vel quatenus ipsorum generatio mente concipiatur, recte
 5 *procedit.* ad ea autem, quae de mundi ortu isti protulerunt, ante
 et post, temporis particulae, omnino consequuntur. ex iis enim
 quae inordinata erant, nunc vero ordinata facta sunt, mundum
 compositum esse affirmant. simul autem inordinatum esse et or-
 dinatum, *quemadmodum superficies sunt una cum cubis,* idem esse non
 10 potest, sed ordinis *privatio* tempore praecedit, cumque ordo innova-
 tur, ordinis perturbatio evanescit, *ex cubi vero generatione, eius*
superficies minime tolluntur. inter ordinis vero perturbationem et
 ordinem generatum invenitur; etenim ante generatum, ex ordinis
privatione transitus innovatur. cubum autem superficiesque nihil
 15 omnino intercedit, superficies namque in cubo deprehenduntur.
 cum itaque dicant generationem hoc paeto se habere, ac fieri
 in ea non possit, ut hoc iure simul absque tempore sit, con-
 venit ergo, ut mundi quoque generatio absque tempore non
 contingat. huic autem forte quispiam occurret inquiens, cum
 20 dicimus mundum ex ordinis perturbatione esse innovatum, id
 profecto non asserimus, quatenus ordinis perturbatio antiquior sit,
 sed quatenus universum, totum ac perfectum existat, atque ex ordi-
 nis privatione et ordine simul perficitur; veluti si quispiam
 diceret aer perlucidus omnino quidem ex eo, quod *luce* non per-
 25 lucet, perficitur. cum autem dixisset *ex eo quod luce* non perlucet,
 noluit profecto asserere, quod *aerem, qui perlucet, praecedat,* quo-
 niam propria eius natura non sit, *quod illuminari potest,* neque
 etiam illuminatum, sed *quod illuminari potest* simul cum illuminato
 invenitur, quamvis natura sua minime luceat.

30 *Itaque* nos de corporibus quoque dicimus, quod ex nuda atque
 a qualitatibus seiuncta materia innovantur, quamvis eiusmodi
 materia simul cum illis inveniatur nec eam esse antiquiorem
 dicimus.

Praeterea Aristoteles deinde adversus secundae sententiae
 35 auctores sese opponit, qui mundum vicissim generari ac interire
 asserunt. quare (inquit) mundus iuxta horum sententiam aeternus
 est; dicere enim mundum dissolvi terminarie diversis temporibus,

1 *ut ad—sequatur]* fort. vert.: *priore generatione, quae cubi generationem praecedit.*

4 *recte om. codd.* 25 *luce* fort. emend.: *ex aere qui non perlucet: ex eo quod non*
perlucet et ab ipsa luce Al 26 *praecedat* scripsi: codd. corrupti: *quod ea de causa*
aer perluceat, quoniam propria eius natura hoc ei inerat, ut ipse non sit lux neque Al.
 27 *illuminari potest . . . illuminatum, sed quod illuminari potest* scripsi: *lux, illuminans, sed*
lux Al.

a nostra sententia alienum minime existit, quae est, ut mundus f.^{17r}
 aeternus custodiatur. sed nos dicimus, si eius transmutatio a
 quavis dispositione in aliam esset corruptio, hoc nihil aliud esset ac si
 quis putaret, si unus idemque homo ex pueritia in senectutem,
 5 oppositam dispositionem, transmutatus sit, eiusmodi transitus ac di-
 versas transmutationes corruptionem esse. etenim si quemadmodum
 elementorum, quae mundi materia sunt, concretiones numero semper
 diversae inveniuntur nec possunt aliquando in una eademque dis-
 positione permanere, ita etiam formae, quae in illis compositionibus,
 10 non numero solum verum etiam specie diversae inveniuntur, ita
 quidem ut prima forma desineret esse ac in aliam formam unde-
 quaque diversam commutaretur: forsitan hoc modo probabilis hic
 sermo extitisset. verum si ad eandem formam omnino semper erit
 regressus, non poterit mundus hoc quoque iure non aeternum
 15 esse, praesertim secundum eorum sententiam, qui duo contraria po-
 nunt in eo ac utrumque dispositionis ei convenientis causam statuunt,
 quemadmodum Empedocles opinabatur, qui dissolutionis causam
 odium, concretionis vero amorem esse pronuntiabat. quare con-
 venit, si mundi constitutio est veluti corporis | idque in duabus f.^{18r}
 20 dispositionibus simul consistat, ut mundus quoque semper maneat.
 non enim consentaneum erit propter mundi transmutationes, quae
 in terra fiunt, qualis sunt aestas atque hiems, quae duae dispositiones
 diversae sunt, de illis affirmare, ut eius generatio et interitus
 existant.

25 Deinceps adversus tertiae positionis auctores regreditur, qui
 mundum esse genitum uno tempore, altero vero ita interitum ad-
 struunt, ut minime amplius renascatur, quemadmodum reliqua
 omnia, quae ortum interitumque perpetiuntur.

Deinde ait, si itaque mundi infiniti extitissent, tametsi non vera,
 30 posse tamen esse haec positio aestimaretur; apertius autem inferius
 explicabitur, num videlicet haec positio esse possit nec ne, cum
 investigaverimus, num fieri possit, ut genitus sit mundus et non
 intereat, an ingenitum aliquod possit interire. etenim si plures,
 ut diximus, mundi essent, fieri posset, ut mundus aliquando inter-
 35 iret et amplius non reverteretur. at si plures mundi non sint, sed
 unus tantum existat, fieri non potest ita eum interire, ut amplius
 minime revertatur.

Nos autem dicemus, quanam ratione eveniat. etenim si unum
 mundum esse statuerimus, cui interitus contingat, id profecto ei
 40 evenit, cum regreditur in eam dispositionem in qua, antequam
 esset, constiterat. etenim quemadmodum genitus est propter eam
 dispositionem, quam habebat, antequam generaretur, mediante

14 non supplevi

15 praesertim emendavi: nempe codd

transmutatione, quae fit ex ea in hanc *dispositionem*, in qua modo f. 18^r consistit, ita cum in eam haec dispositio dissolvetur, revertetur eadem dispositio, quae ab initio erat, quandoquidem eadem de causa ad illam revertetur. non enim fieri posset, ut mundus ex ea dispositio generaretur, quae in hanc dispositionem commutari non potest; quod si ita se haberet, omnino non transmutaretur. si vero in ea dispositione, quae mundi generationem praecedit, erat potentia, qua poterat hic mundus generari, in eam mundus hic rursus dissolvetur, siquidem manet eius potentia. quare mundus quoque infinitiens generabitur. etenim eius dispositio, quae mundi ortum praecedit, non desinit esse nec commutabitur, siquidem ingenita existit, et hic mundus, *etsi* genitus sit, ea dispositione, quae ortum eius praecedit, remanente mundus hic ex ea generabitur; si autem in infinitum procedat, ea prima dispositio, *sicuti erat*, semper remanebit nec non quod ex ea generabitur, etiam remanebit. hac itaque ratione perspicuum sit, mundus si unus tantum existat, fieri non posse, ut ea corruptione intereat, a qua amplius minime revertatur. *si vero cum corrumpetur*, in primam dispositionem, in qua antea fuit, non revertetur, sed in alium mundum transferetur ac de eo mundo in alium et sic in infinitum, fieri non potest, ut ad id, quod finem non habet, regredi ac reverti possit; infinitum enim pertransiri non potest.

Et quoniam Aristoteles nonnullos commemoravit, quibus videtur posse aliquid, quod ortum non habuerit, interire, et non interire id, quod habuit originem, et reliqua quae sequuntur, hic profecto disquirere intendit, num fieri possit, ut id non intereat, quod habuit originem. de hac autem positione disseruit et in hoc quidem non peccavit. quare consentaneum est, ut *non solum* de mundo inquiramus, an *incorruptibilis* existat, tametsi ortum habuerit, verum abs solute quoque convenit investigare de eo, quod generatur quoque originem non habet, ac de eo, quod interit quoque interitum non admittit, quoniam modo unum ad alterum omnino consequatur. etenim ab universalis sermone de his rebus *haec* de mundo quoque speculatio intellegetur.

Hanc disquisitionem cum sibi proposuerit, primum significata nominis γενητόν ceterorumque nominum divisit. non generatum namque (exempli gratia) tribus modis dicitur, ac tertius modus in duos secatur, ita ut significata huius nominis, nempe non generatum, sint quatuor. uno quidem modo dicitur, quod in universum sive [nunc]

14 post procedat add. omnes testes minime *sicuti erat*] quando erit Al

24 aliquid, quod—originem (25)] aliquid esse incorruptibile, quod habuit originem codd.

28 *non solum* addidi 29.30 verum quoniam abs. codd. Al 39 sive . . . sive] cf. Aver. p. 75 M Themistius autem dixit quod dicitur in ambobus, scilicet apud esse, et non esse.

est, sive non est, non generatum est; quo omnia excluduntur, quae f. 18^v
per generationem subsistentium habent, quemadmodum videmus sensum
cum generatione minime innovari, veluti caliditas, quae cum cale-
factione ac domus, quae cum aedificatione fit. secundum signifi-
catum huius nominis, scilicet non generati, est, quod esse quidem
potest, sed nondum generatum est; etenim id non generatum ap-
pellant, quoniam adhuc generatum non est, siquidem eius ortus
secundum generationem fieri posset, veluti tactus, quoniam om-
nino paratus est, ut generari possit, id tamen nondum contingit.

Nec non etiam non generatum dicitur veluti circum mille
stadia murum erigere ac ex torrentis fundo percipere sonum vel
aliquid simile, de quibus dicitur non esse, quia non sunt, sed esse
possunt; etenim per id, quod dixerat omnino, non intellexit ea,
quae non sunt, sed quae esse possunt ut navis, domus, filius. et
apud Alexandrum secundum hoc significatum omnia generabilia,
antequam generentur, non generata sunt. | f. 18^v

Tertio vero modo non generatum dicitur, veluti quod bis duo
tria constituant, nec non diametron lateri commensurabilem esse.
haec etenim non generata dicuntur, cum nullo tempore sint nec
esse possint, in tantum ut de illis dicatur, quod quandoque
sint et quandoque non. sed quoniam id, quod fieri non potest,
duobus dicitur modis, uno quidem modo veluti bis duo fieri non
potest, ut tria existant, altero vero modo dicitur, quod facile qui-
dem esse non potest, veluti circum mille stadia murum erigere:
primus modus sub tertio continetur eorum, quibus iuxta nostram
assertionem non generatum dicitur, secundus autem modus secundi
ambitu circumserbitur, eorum nempe, quae fieri non possunt, vel eo
quod bonum non est, quod fiunt, vel quod non cito fieri possunt.
atque iam dictum a nobis est, qua ratione is modus contingat, quo ali-
30 quid non facile fit. is autem modus, quo non bene aliquid fit, est,
quemadmodum si unius provinciae homines ebrii extitissent; hoc
enim fieri non potest, quia bonum non est, tametsi nihil prohiberet,
quin vel sponte vel vi omnes ebrii esse possent; id namque ex
eorum numero non est, quae omnino fieri non possunt. verum is
35 modus, quo cito aliquid non fit, est veluti circum mille stadia vi-

11 cfr. Aver. Paraphr. p. 28SB utpote decem mille leucarum spatium circumvallare muro
13 sic omnes testes; sed ad ἔλως (Ar. p. 280^b11) minime referri potest. fort. emend.
est: quod dix., non intellig. ea, quae omnino non sunt. ad sensum cfr. Av. p. 76 B Them.
autem dixit, quod non dixit possibile in eo, nisi ad distinguendum inter ipsum, et impossibile.
et intendit per possibile gravem possibiliteratem. 14 filius suspectum

15 Alexandrum] quo spectant verba Av. (ib. E): et singit, quod Alexander explanabat hunc
sermonem secundum intentionem, qua nos explanavimus, id est res generabiles, antequam
generentur 26 secundus emendavi: tertius omnes: cfr. Av. ib. D

ginti dierum spatio murum erigere; haec etenim actio quoque f. 18 fieri non potest, sed non omnino fieri non potest. hi tres modi, quibus aliquid fieri non posse dicitur, sub secundo modo continentur, quo non generatum dicitur. his itaque tribus modis aliquid non 5 generatum esse potest, nec invenitur quartus modus, de quo hoc nomen dicatur, quemadmodum ait Alexander.

Eadem ratione quod generatum est tribus modis dicitur, ad differentiam eius, quod est non generatum. uno quidem modo de eo dicitur, quod non *fuit et postea generatur*, veluti tactus qui 10 quandoque *non existit*, quandoque *existit*. secundo vero modo de eo dicitur, quod non facile innovationem recipit, veluti circum mille stadia murum erigere, ac de eo, cuius generatio nec cito nec celeriter fit; haec etenim quoque *quamvis interdum sint*, interdum non sunt; quare convenit, ut in secundum modum, quo non generatum 15 dicitur, collocetur. tertio autem modo de eo dicitur, quod e regione illi existit, de quo non generatum tertio modo dicitur. etenim secundum modum tertium non generatum dicitur, quatenus nunc non est nec ullo tempore esse potest. primum autem *(generatum)* quatenus vel nunc est, vel *postea* esse potest, iuxta ordinem gradumque positionis primi modi eorum, quibus non generatum dicitur, et secundus modus secundo, nec non tertius tertio oppositus est. atqui existimatur *hunc (tertium) modum descriptionem* primi esse eorum, quo hic noster sermo dicitur, *nempe si generationem sensu artiore dicimus, quo ait: sive genitum, sive absque generatione,* 25 quandoque prius! invenitur, quandoque vero non. sed secundus modus, quo generatum dicitur, ponitur ad differentiam secundi modi, quo non generatum pronuntiatur, nec non etiam tertius ad differentiam tertii. at alia generationis species invenitur, veluti domus navisque, quae nec secundae nec tertiae generationi convenit; etenim non 30 est veluti circum mille stadia murum erigere, neque etiam a si necessario inveniretur, verum generationi non *proprie* convenit, cuiusmodi tactus existit, qui *vel iam generabilis est vel ingenerabilis, utrumque simul, et alter modus ab altero colligitur.* sed non invenimus Alexandrum hunc sermonem explicasse, quemadmodum nos eum declaravimus.

3 secundo] tertio omnes testes ut supra 9 quod et sq. emendavi: codd. et Al exhibent: quod non est (*generatur* Al) nec *postea generabitur* . . . qui non est quandoque (*cum generatione* Al.) et quandoque non. 11 non facile] codd. om. non, at infra omnes legunt nec cito . . . 14 in secundum] cf. Av. p. 77B et Themist. intellexit ex hac intentione illud, quod est difficilis generationis, et dixit, quod haec intentio secunda, quam dixit ex hoc nomine generabile, eadem est cum opposita secundae intentionis, quam dixit ex eis, de quibus dicitur non generabile . . . 17 secundum modum tertium scripsi: horum duorum secundum omnes testes; fort. deest aliquid. cf. Av. p. 77C et Them. dixit quod intendebat per hoc, illud, quod necessario generatur. 19 vel nunc est] hoc tertio modo convenire videtur, minime primo. 22 atqui et seq.] ad rem cf. Av. p. 77C et existimatur 24 ait] p. 280^b 15 28 post at omnes leg. quoniam

Atqui eadem quoque ratione quod *corruptibile* est f. 18^v
dicitur, sed hoc secundum quod convenit *corruptioni*. Si enim
aliquid prius erat, postea non est, *vel* non esse potest,
id *corruptibile* dicitur, sive *illius privatio fiat per aliquam corruptio-*
nem, veluti si trabs aliqua comburatur, sive *privatio fiat absque ali-*
qua corruptionis causa, veluti taetus. *deinde* quod non esse potest
corruptionis causa, *quae supervenit*, ut si magnum flumen (exempli
gratia) de loco ad locum commutetur; is etenim interitus, qui ex
magni fluminis transmutatione contingere potest, non est quemad-
modum si in proprio loco stetisset ac *deinde* ab eo recessisset,
neque est hic aliquis modus eorum, quibus *corruptibilis* nomen col-
leatum dicitur; quamobrem de eo non meminit absolute, sed post-
quam fieri posse illi connexit. *tertio* autem modo *corruptibile* di-
citur, quod facile ac celeriter interit, quemadmodum flamma ignis
15 ac flores plantarum et id genus alia. id etenim aequale est ei,
eui non convenit, ut interitum non admittat, quemadmodum id,
quod esse potest et quod non potest esse, quoniam contingens
existit.

Eadem est etiam ratio eius, quod *in corruptibile* est,
20 atque idem sermo. aut enim de eo dicitur, quod sine *cor-*
ruptione modo est, modo non est, *veluti sensus tactus* — etenim
est et postea non est *absque corruptione* — *vel* quod est | et eum f. 19
corruptione de esse ad non esse transire potest, si contigerit ali-
quando non esse, vel quod non modo convenit aliquando non esse,
25 sed esse non potest, quemadmodum magnum flumen dicitur trans-
mutari posse, quamvis minime transmutetur; id etenim in hoc *in-*
corruptibili simile existit.

Tu autem [nunc] es et taetus exempli loco ab Aristotele
dictum fuit, eoque inquirit, qua ratione de aliquo *in corruptibile* dici
30 possit, quamvis eum *corruptione* desinat esse, sed fieri non potest,
ut hoc praesenti tempore minime *corrumpatur*, quod sane dixit esse
in corruptibile. maxime autem proprie *in corruptibile* est, quod
e regione *corruptibili* positum est nec ita *corrumpi* potest, ut
nunc sit et postea non sit, aut id etiam, quod nunc est, postea

3 vel Al: *quin codd.* 8 de loco et sq.] *magno flumini* (ex. gr.) *corruptio aliqua* (?)
superveniat codd. (corr.). quam difficilis sit huius loci interpretatio, apparebat ex verbis
Av. p. 77G et Them., secundum quod reputo, intellegit ex pronunciatione huius *cor-*
ruptionis, cum *corrumpitur* sine alteratione, et sine *corruptione*, sicut *corruptio fluvii*
magni cum transmutatur de loco ad locum. cf. etiam Paraphr. p. 288D et infra ad
in corruptibile. 9.10 *quemadmodum*] fort. corrig. est: *aliud ac*, sed cf. Paraphr. l. c.

14 *flamma ignis* et sq.] cf. Paraphr. l. c. 21 < > supplevi; ib. etenim *vel est vel postea*
non est, ac *deinde* sine interitu desinit esse omnes testes; at verba *ac deinde des. esse altera*
eiusdem sententiae interpretatio esse videntur 31 *minime vitiose*; exspectes: *ut*
aliquando non corrumpatur, *verum hoc praes. temp. existit*.

non erit, vel *corruptionem* quae ei contingat, vel sine *corruptionem*, f. 19^r
quam recipiat. dictum est autem tactum non corrumpi, ipse enim
nullo unquam tempore *corrumpitur*; cum eo autem fuit enumeratus,
quod natura sua *corrumpitur corruptione superveniente*, veluti homo,
qui cum secabitur, interibit, verum ipse adhuc est; quamobrem
dixit: *quod corruptionem admittit, cum nondum corrumpatur.*

Et dixit id quoque, quod non facile *corrumpitur*,
incorruptibile dici, veluti *petra dura*, si solito ordine pro-
cedet. atqui invenimus eum posuisse divisionem in quatuor illis
10 in universum in eosdem modos, ilque iure optimo, convenientique omni-
bus illis, ut de singulo eorum *diverso modo dicantur*. et hac de causa
rem paulo obscuriorum reddidit, ut eam Alexander recte assequi
non valuerit. *quare haec <quatuor>* de tactu deque ceteris omni-
bus dicuntur, *dico*, quod non generatum et quod generatum est,
15 quod *corruptibile* quodque *incorruptibile* existit.

Tactus autem est *ingenerabilis*, quoniam eius innovatio non fit
ordine eius, quod generatur, et *generabilis*, ipse enim non fuit prius
et postea innovatus est; est autem *corruptibilis*, quoniam desinit
esse, postquam fuit, est etiam *incorruptibilis*, quandoquidem sine
20 *corruptione* desinit esse. eodemque ordine eum modum intellege,
nempe circum mille stadia murum erigere.

His itaque modis, quibus haec nomina dicuntur, ita explicatis,
ad propositum scopum regreditur, qui est eiusmodi: num fieri
possit, ut quod innovatum est, non intereat? sed quoniam hac in
25 disputatione explicare debebat, num fieri possit, ut intereat, de-
finivit, quid fieri posse dicamus. ex eo enim maxime proprie
incorruptibile aliquid dicimus, quod interire non possit,
nec interdum esse, interdum non esse. dicitur etiam
maxime proprie id non generatum, quod non potest nasci
30 et quod *impossibile est*, ut prius non sit et sit postea, ut
diameter qui costis aequari non potest. palam itaque est,
cum fieri aliquid aut efficere aliquid potest, semper eius quod maxi-
mum plurimumque potest, rationem nos habere, ut si de hoc exempli
gratia dicatur, qui per centum stadia moveri vel pondus centum talen-
35 torum attollere possit. perspicuum namque est, eum qui totum ipsum,
quantum in ipso est, praestare potest, eas etiam partes, quae citra
sunt, facilius quam totum ipsum secundum se et attollere et con-
ficere posse; totum enim ex omnibus partibus coaugmentatur.
si quidem is, qui centum talenta attollere potest, et duo etiam potest,
40 quae centum ingrediuntur. verumtamen de eo non dicitur, quod,
cum ipse quidem possit centum talenta attollere, possit attollere

6 conicio non admittit

9 atqui et sq.] cf. Av. Paraphr. p. 288F

24 non ad-

didi, contra ante intereat (25) non delevi.

35 perspicuum—conficere posse]

per-

spicuum est, hoc ipsum partes facilius quam totum ipsum movere et attollere posse codd.

duo, quemadmodum dici illud recte poterat, propterea quod eius- f. 19^v
que *potentia* ex eo, quod maximum potest, terminatur; possibilitas
etenim ac esse posse, impossibilitas ac esse non posse veluti po-
tentiae sunt. is autem, qui centum confidere stadia aut centum
5 talenta attollere non potest, neque maius spatium confidere aut
maiis pondus attollere poterit, ut puta trecentum stadia totidem-
que talenta. *impossibilitas* autem (videlicet *duplum eius*) per mini-
mum quod potest terminatur. *summa enim potentia* (videlicet possi-
bilitas) sicut eius *duplum quoque* (*veluti impossibilitas*) secundum finem
10 [χαρά τὸ τέλος] determinatur atque definitur. etenim quispiam di-
cere potest eum, qui per mille stadiorum spatium navem videt
talis tantaeque molis, per idem spatium minorem navem non visurum;
itidem qui talis tantaeque mensurae sonum percipiet, minorem certe
per idem spatium percipere non posse, *sed e contrario*, qui per
15 aliquod spatium *(tulis tantaeque mensurae sonum percipit)*, maiorem
certe per idem spatium percepturum. quare convenit etiam, si potentia
per ultimum finem terminatur, fieri non posse ut ea, quae in eodem
fine, qui *corum gratia diminutus existit*, inveniantur, vel tantillum
e termino recedant. at nihil ad rem, quoniam in *visibili* consti-
20 tutus fuit, non autem in *eo*, quod *potentias* [*δύναμεις*], secundum
quod possunt, considerut. visoriae quidem facultatis munus est,
ut per stadium terminatam quandam magnitudinem videat, qua
certe minorem per idem spatium videre non poterit. in universum
autem id, quod dixi, est *explanatum*, ac ultimum finem constituimus et
25 sic in aspectu, iis vero in rebus, quarum est actio, ex eo quod
plurimum est, fieri potest.

His autem terminatis, de *eo*, | quod deinceps sequitur, f. 19^v
dicendum est. dicimus itaque *potentiam*, hoc est esse posse et
quod actionem aliquam efficere potest, *optimo iure* ex ultimo fine *rерum*,
30 *quarum actio possibilis est*, et ex *eo*, quod maximum potest, definiri
statuique debere. si de quovis esse posse et posse non esse dicimus,
ut de animali *quodam* vel quantitate vel qualitate vel posito aut
quovis alio in universum ceterorum praedicamentorum, hae duae
potentiae eodem modo terminato tempore in *eo erunt*, ut tempus,
35 quo est, in universum terminatum existat et tempus, quo non est,
vel tempus, quo est album, nec non etiam, quo album non est, si

7 *impossibilitas* et sq.] *duplum* (7. 9) fort. ὅπερ βολή. hunc locum obscurum Al circumire videtur
verbis: *nihil autem nos conturbet finis et quasi summa eorum, quae quisque potest, constituantur*
enim ex eo quod maximum potest, vel non potest, finis ac terminus eius, quod quisque proprie posse
vel non posse dicitur. 14—16 *sed—percepturum* om. Al.: <> supplevi 24 et
—*potest* (26)] ita Al: fort. levi emendatione vertendum est: *optimo iure in rebus, quarum*
actio possibilis est, <et> id quod plurimum est; cf. adnotat. seq. 29 *optimo et sq.]* hoc
loco ne ipse quidem Al. interpretationem conatus est, superiori similem veluti: *in visibili*
ex ultimo fine, in rebus, quarum actio possibilis est, ex eo . . .

erit in eo potentia, *qua* album et non album *erit*, ac in ceteris f. 19^v
praedicamentis eodem modo. si enim non sit certae eiusdem
magnitudinis tempus, quo in eo essendi vel non essendi potentia
erit, quidquid illud sit et in quovis sit, sed tempore interminato haec
5 ei insit, ut maximum *summumque* tempus in rebus non sit, cuius com-
paratione sit alterum minus, sed eo maius semper, quod *adversarius*
aliquis proponit, existat et possit quoque plus alio tempore operari:
profecto igitur eius potentiae, quibus erit et non erit, infinitae ex-
titerint, quod fieri non potest.

10 Id autem apertius diluebit, si ea, quibus id, quod fieri non
potest, et falsum differunt inter se, ante explicuerimus, cum unum
idemque ea non sint. quare cum eam, quam intendebat, demon-
strationem Aristoteles praemisset, siquidem unumquodque eorum
duobus dieitur modis, ait, (*antequam singulas partes prosequatur*):
15 haec duo atque eorum contraria duobus modis dicuntur. deinde
exemplo alterum duorum modorum docuit, quibus unumquodque
eorum dicitur, atque ad alterum regreditur. *hoc ordine oratio eius*
procedit. nunc autem a me intelleges, qua ratione unumquodque
horum duorum duobus modis dicatur. *quod fieri non potest*, aliud
20 ex *suppositione*, aliud vero suapte natura absolute dicitur. ex *sup-*
positione quidem, ut triangulum non posse duo tertio aequalia
habere latera; haec autem eius positio fieri non potest absolute,
quandoquidem suapte natura necessaria est, vel eam quidem loco
corum posuit, quae sane esse non possunt, veluti ex *suppositione*
25 falsa. *quod* autem absolute, eius explicatio cum proprio exemplo adhuc
dicetur; etenim *quod* absolute fieri non potest, est veluti triangulum
habere angulos quatuor [*rectis aequales*]. itidem *quod fieri potest*,
aut ex *suppositione* aut omnino et absolute dicitur. ex *suppositione*
enim, ut diametron *lateribus commensurabilem* esse; hoc vero fieri
30 posse ex falsa quadam *suppositione* posuit; atqui absolute aliquid
fieri posse dicitur, ut diametron *lateribus incommensurabilem* esse.

Falsum quoque, aut ex *suppositione* aut absolute erit. ex *sup-*
positione quidem, ut si, ambulante aliquo, *se* ambulare dixerit, alter
deinde superveniens *ei* dicat: falsum profers; hoc etenim verum
35 est, at falsum statuimus. absolute vero falsum dicitur, ut si, non
ambulante aliquo, *se* ambulare dixerit. eodem iure et *verum* quo-
que aut ex *suppositione* dicitur, veluti positio quaedam, quae falsa
sit, ut si Xanthus vivus sit, ac mortuum esse dicamus, aut absolute,
ut si Xanthus vivat, ac eum vivere affirmemus. cum autem hos
40 modos posuisset, quibus istaec nomina dicuntur, ac eum modum

6 *sit—minus*] ita Al duce Aristot.: codd. corrupti probares; fort. *tertio* delendum et pro *fieri non potest* (22) legendum *non est impossible* 27 *rectis aequales* qm. codd.

21 adsumptum exemplum vix

assignasset, quo aliquid absolute fieri non posse et quo absolute f.¹⁹
falsum dicitur, ad ambo in universum regreditur eorumque differ-
entiam enumerat, inquiens: non igitur idem est, quod abso-
lute fieri non potest et *absolute falsum*, siquidem differunt
5 iuxta exemplum ab eo allatum ac eo etiam, quoniam id, quod fieri
non potest, omnino falsum est, non autem e contra, ut scilicet quod
falsum est, omnino fieri non possit.

His praeterea aliud modum adiunxit, qui scopo ab eo pro-
posito suffragatur, aitque: *accidit autem impossibile ex im-*
10 *possibili*, siquidem affirmare voluit, ad id, quod fieri non potest, id,
quod fieri non potest, non autem *id*, quod fieri potest, omnino sequitur;
nec non etiam ad falsum omnino falsum consequitur, quemadmodum
in Primo de Syllogismo declaravit. praeterea ostendit, qua ratione
aliquid potestatem ad opposita habere possit, et quando id verum,
15 quandove falsum existat. etenim vere quidem aliquis has duas
potentias habebit, veluti quod stet ac sedeat, falso autem, ut vide-
antur hae duae potentiae simul in eo operari, hoc est, ut simul et
sedeat et stet, fierique etiam potest, ut vis quaedam *ad unam*
quamque harum duarum actionum terminato tempore in aliquo sit,
20 veluti quod sedendi tantum vis hoc tempore in eo existat, alio
vero tempore standi potestas; etenim si hoc iure in eo se habebunt,
simul esse minime dicuntur. verum dicemus ei vim contrarietas
inesser; etenim quoquaque tempore altera potentiarum erit
in eo, et reliqua etiam in illo extiterit. hac igitur ratione f.²⁰
25 consonum erit in iis, quibus terminato tempore potestas inest. si
vero nonnulla immenso tempore multorum potestatem
habebant, fieri igitur non poterit, ut facultatum actiones
alio tempore in illis ostendantur. *dixit*: sed *hoc* simul in-
venitur, et non dixit, quamobrem simul deprehendatur. omnino
30 vero convenit, ut aliquando simul inveniatur; etenim altera duarum
potentiarum, quae in iis sunt, si semper existat, et alterius potentiae
actio nullo unquam tempore sit, *eam* facultatem, *quae hanc actionem*
agit, non habebunt; vis namque dicitur in respectu ad actionem.

At cum ipse *hoc* absolute asseruissest, propterea conclusionem
35 ex eo non deduxit idque contrario ordine demonstravit, inquiens:
quiequid semper *existens corruptionem admittit*, actu vim habet,
quae cum infinito tempore protrahitur, quemadmodum mundo *ipsam*
semper inesse asserunt, *ac insuper* convenit, ut eius privationis
potentia actu sit, quae eadem ratione infinito tempore protrahitur.
40 toto enim eo tempore, quo altera duarum potentiarum in eo existit,

13 *Primo*] Anal. Prior. I, cap. 15
om. Al,

18 post *etiam* add. omnes non

28 *dixit*

reliqua etiam potentia invenitur. et si eiusmodi potentia semper f. 20^r in eo extiterit, igitur fieri non potest, ut ponamus actionem potentiae, quae semper est, in eo aliquo tempore inveniri, adeo ut haec actio sit atque alterius quoque potentiae actio existat. ita 5 igitur consonum esset, ut duae actiones simul ambae inveniantur; haec autem si ita se habent, suum esse et non esse simul erunt, siquidem istaec duo *harum* duarum potentiarum actiones sunt. hoc autem simul et fieri non potest et falsum existit. etenim si id, quod ad hunc sermonem omnino consequitur, falsum (ut dixit) 10 tantummodo extiterit, atque *<potentia>* falsa posita fuerit nec non etiam alterius potentiae actio, ex adiunctione non *<ens>*, *fuerit* statuamusque id quoque falsum positum esse, si itaque hoc pacto res se habeat, omnino fit, ut unum idemque sit et non sit, necessarium ex adiunctione falsa, hoc est, aliquam duarum potentiarum actionem 15 esse; modo autem quoniam, *etsi* falsum sit, fieri quoque non potest, perspicuum est, *hoc* ad id, quod fieri non potest, omnino consequi.

Altera vero enuntiatio falsa tantum existit, hoc est, ponere actionem eius, quod non est; haec etenim locutio si fieri non posset, ex ea utique remeatio fieri posset: cum fieri non possit, ut mundus 20 non sit, convenit ergo, ut necessario sit.

Atqui sermoni locum reliquit, alteram divisionem fieri non posse, nempe dicentem, omne, quod semper est tempore infinito, omnino fit, ut id semper non sit. etenim haec enuntiatio semper *<existens>* non solum interitum non admittit, quoniam propriam corruptionem evadit atque ab ea reredit, verum etiam absolute interitum non recipit.

Si vero id, quod semper est, absolute interitum non admittit, necessario fit, ut non generatum quoque existat. si enim generatum est, omnino *idem* gignitur atque efficitur absurdum; etenim 25 fieri poterit, ut aliquo tempore non sit. cum enim dicimus illi potentiam inesse, ut non sit, convenit, ut illius potentiae actio aliquando ei contingat, quo quidem tempore non sit, sive hoc tempus, quo non est, infinitum extiterit sive finitum. verum si non semper sit statuamusque ipsum aliquo tempore 35 non esse, finitum existet: ex hoc igitur colligi poterit, id esse et non esse; sin minus, *quocunque* modo *ens* ortum sit, aliquo tempore non esse poterit. generatum enim ac corruptibile idem est; verum in hoc tantum differunt, quoniam id corruptibile est, quod nunc est,

2 non codd. Al; at coll. 281b21 ἔστω διπλόγον fort. del.

10 atque—posita scripsi:

atqui falsum positum libri 11 alterius susp. ex adiunct. non sit Al (*ens addidi*): huius sermonis sit, ridelicet non esse (?) codd. 14 falsa] falsum omnes 16 hoc] falsum Al.

24 existens supplevi: ad rem cf. Simpl. 327, 17 non scripsi: si codd. Al 34 aliquo emendavi: verum quoniam semper non est, statuamus ipsum esse in tempore, quo nullum finitum existit Al.

et postea nullum est, et quod fieri non potest, ut sit postea, f. 20^r
 generatum vero est, quod prius non fuit quodque non esse poterat,
 sed postea ei contingit esse. quemadmodum vero nos, quoniam posui-
 mus, quod semper est, *esse corruptibile*, quia adest semper vis, qua fieri
 5 potest, ut non sit, plane omnino sequebatur unum et idem simul
 esse et non esse, eadem etiam ratione, si ipsum generatum esse
 posuerimus, quoniam potentiam habet, qua aliquo tempore non esse
 potest, hinc necessario fit, unum et idem esse et non esse. sed
 non est tempus, quo possit, quod semper est, sempiternum
 10 nempe, non esse, fierique non potest, ut hoc tempus sit, *sive*
finitum sit, quo id non erat, *sive infinitum*; *in infinito enim fi-*
nitum plane est comprehensum. et quamvis absurdum ac dissentaneum
 sit, ut dicamus idem esse et non esse, id tamen ex ea
 15 suppositione omnino dedueitur, quam antea posuimus. perspicuum
 igitur ac manifestum est fieri non posse, ut unum et idem
 semper essendi ac non essendi potentiam habeat, hoc est
 ut semper possit esse et non semper possit esse. haec etenim eius
 loeutio, *semper potest*, quae essendi vim habet, convenit ut antea
 20 communiter intellegatur *cum eo*, quod non est. harum vero du-
 arum contrariarum oppositio est; affirmationi *quidem*, in | qua di- f. 20^v
 citur, semper potest esse, illa negatio opponitur, *non semper potest*
 esse. plurimae enim sunt, quae simul falsae existunt, ut puta
 Callias vivit vel Xanthus certat, siquidem, si dixerimus, semper
 25 Callias potest esse, falsa haec propositio erit, pariter et haec, non
 semper Callias potest esse, nee ullo unquam tempore contingit ut
 ambae simul verae existant. *corruptibile* etenim nos aliquid dici-
 mus, vel ex eo, quod semper potentiam habet, ut non sit, vel ex
 eo, quod potentiam habet, qua omnino non sit, et ex eo, quod habet
 30 potentiam, ut omnino non possit semper esse; nec aliqua harum
 duarum inest ei, quod semper est. hoc autem deduxit, dum asseruit
 neque negationem etiam, veluti si pronuntiassem, non est
 semper.

Perspicuum est igitur in hoc sermone *id* duobus modis simul om-
 nino fieri non posse, si id, quod est, positum fuit, posse non semper
 35 esse, et si ponatur, quod potest semper esse, non fieri posse, ut
 semper sit. hoc autem apertissime declaravit; etenim huic pro-
 positioni, potest semper esse, illa opponitur, non potest semper esse,
 oppositione contradictionis, siquidem negativa propositio est, in
 qua praedicatum tantum negatur. insuper *eodem modo*, quo con-

19 *harum et sq.] fort. emend.: hae vero duae contrariae sunt atque oppositiae*

22 *plurimae—ut puta] ita Al: fort. vert.: plurimum enim simul falsae existunt, quemadmodum*
si dicas 25—27 *nec ullo—ut non sit* excid. in codd.: *vel* (pr.) suspectum mibi
videtur. 28 *et] fort. vel* 39 *insuper et sq.] cf. Simpl. 329, 19 et sq.*

traria opponuntur, si modum aliquem illi adiunxerimus, veluti f. 20^v
est necesse vel est contingens, *ubi* negativam quidem particulam
his modis *adicimus*, *ut* in Libro Ηερὶ ἐρμηνείας demonstratum est,
ita hoc in sermone eam terminamus *ordinamusque* negativam parti-
5 culam, dum *non* adverbio *semper adicimus*, quod essendi modus
est. et cum hoc etiam, adverbium *semper* in aeternis ipsi *esse*, quod
dicimus in corruptilibus, aequatur; simul *autem* eum verbo *esse* dis-
ponimus negativam particulam semper iis in rebus, quae ut contraria
opponuntur, ita in his hanc particulam *non* cum adverbio *semper* disponi-
10 mus. hoc autem in loco ostendit fieri non posse, ut unum et idem possit
semper esse possitque semper non esse et non possit semper esse.

Practerea deinceps, hunc sermonem cum altero *ei* proximo
prosequitur eumque omnino deducit, dum inquit, fieri non potest,
ut aliquid sit semper ac simul generatum existat. eius autem
15 scopus, quem sibi ab initio sermonis proposuit, hic est: nempe fieri
non posse, ut aliquid sit semper et idem sit *corruptibile* neque etiam
aliquid generatum, quod interitum non admittat, ac eo potissimum
in loco, ubi inquit: *nonnulli autem existimarunt fieri posse*,
ut *ingenerabile quippiam corrumpatur et generatum in-*
20 *corruptibile perduret, ut in Timaeo invenimus.*

Qua autem ratione id omnino contingat, hoc in loco retulit,
dum ait:

Duorum (enim) terminorum, si posterior sine priore in-
esse non potest, et reliqua, quae sequuntur. Aristoteles autem
25 hoc in loco intendit, quod si duo *termini* sint, quorum prior ad
posteriorem consequatur, si prior non sit, neque etiam posterior
erit; etenim animali non existente, neque etiam homo erit. ita si
duos *terminos* statuerimus, quorum alter sit, fieri non posse, ut non
sit, ac alter interitum non admittere, si quod semper est, fieri non
30 potest, ut non sit, ipsum quoque immortale erit. atqui maior pro-
positio vera est, quare minor etiam vera erit. si itaque hanc se-
quelam perpenderis, veram profecto eam invenies. etenim, quod fieri
non potest, ut non sit, omnino ut sit, necesse est; quod vero
omnino convenit ut sit, idem plane immortale est. similiter quod
35 semper est, fieri non potest, ut sit generatum, si in hac tantum se-
quela mortalis loco genitum sumatur; etenim *si ei, quod semper*
est, non contingit aliquando non esse, ingenerabile quoque
existit. atqui maior propositio vera est.

Huic autem aliquis fortasse occurret, inquiens, hanc po-
40 sitionem congruam esse, nempe quod semper est, ingenitum
existit, id vero omnibus iis modis non est, quibus geniti nomen
dicitur, sed eo tantum modo, quo temporis initium demonstrat.

3 Ηερὶ ἐρμηνείας] cap. 12

18 *nonnulli* et sq.] p. 280^a28.

siquidem est secundum alios modos etiam minor, secundum f. 20^v autem secundum modum, quo id nomen, hoc est non generatum, de ea significatur, facile excluditur, cum falsa sit propositio, quae habet, fieri non potest, ut id, quod semper est, ortum habeat, sed 5 haec eius positio fuit, nempe quod semper est, fieri non potest, ut non essendi vim habeat; eam igitur incongrue retulit, alibi namque id fieri posse declaravit.

Hic autem noster sermo, qui id excludit, quod ex adiunctione finitum dixit, syllogismo locum reliquit, qui non causam ut causam 10 ponit. in universum autem id in toto sermone nostro deprehendi licet, si id, quod semper est, fieri potest, ut non semper sit, absurdum nempe ac dissentaneum non esse, ut statuamus id actu non esse, ac ponamus id, quod aliquando contingit, interminatum quidem | esse, quandoquidem id etiam, quod semper est, potest f. 21^r 15 esse ita, et non esse; haec autem positio *absurda est* ac fieri non potest. sed huic profecto ita occurritur, hoc perabsurdum omnino non convenit, ut ex ea adiunctione deducatur, nempe quod semper est, potentiam habet, qua potest non esse, sed ex adiunctione eius quod fieri non potest, hoc est, id quod est, aliquo tempore sui esse 20 non erit; hoc primae sententiae auctores minime posuere, *quare neque etiam deprehendimus*, ut ad id omnino consequatur, quod illi statuerunt; atqui de hoc superius meminit. post haec hunc sermonem ita producit.

Quoniam autem negatio huius, semper posse esse, et 25 reliqua quae sequuntur.

Atqui in hac enarratione intendit alio quidem modo declarare, id, *quod semper est*, non habere potentiam, ut possit non esse. cum autem, qui contendit aliquid alicui alteri rei non *inesse*, ad confirmandum suum dictum declarare oporteat, quoniam modo illud 30 assumat, quod dicit huic minime inesse, id sane hac in explicatione fecit, quandoquidem, cum *id, quod existit*, ea quoque potentia privasset, qua non esse posset, perspicuum fecit, quibus in rebus haec potentia, hoc est non essendi, inveniatur. id vero hoc ordine demonstratur. hoc in universum omnibus contrariis inest — contrariorum 35 autem notio hoc in loco *latius patet* — utrumque nempe negationem simul eidem convenire, medio inter contraria existente [utriusque naturae participi], vel minus, sed alteram in universum naturam habenti. etenim album et nigrum (exempli gratia) contraria sunt, horum autem singulorum negatio est, non album et 40 non nigrum; hae vero duae negationes vere de eo colore dicuntur,

1 *siquidem* et sqq.] locus non integer
5 *utriusque* — *participi* om. codd.

13 *aliquando—esse* (14)] ita Al: *aliquo tempore* *interminato* *contingit*, *eo contingere* codd.

14 *est*] *efficit* codd.

37 *utriusque—participi* om. codd.

qui album nigrumque intercedit, siquidem medius est, ac etiam f. 21r
 de sono, qui medius non est. quodsi contraria quoque medio va-
 cent, idem sane contingit; universa etenim negatio eidem convenit,
 quemadmodum si dixerimus, sonus non est par neque impar. id
 5 vero eum egisset, quod semper est et quod semper non est, veluti
 duo contraria statuit idque in hac explicazione posuit: nempe *hanc*
enuntiationem, semper non esse, *illi* opponi, semper esse, oppositione
 contrarietas, *quod* vero *non* semper est, contradictionis oppositione
 illi adversari. quoniam vero *haec duo contraria sunt, eorum* negatio,
 10 hoc est non semper est (*et non semper non est*), eidem convenit,
 nempe *ei*, quod aliquando est et aliquando non est, *quod* non
 semper est, medium inter ipsum ac suum contrarium locum teneat
 vel omnino diversum sit ab iis; sed Aristoteles medium illud posuit.
 dum vero ait: utriusque enim negatio aliquando conveniet,
 15 si non sit semper, non ita intellegi debet, perinde ac si dixisset,
 quod quamvis utrorumque contrariorum negatio simul medio non
 conveniat, negatio tamen alieuius eorum ei convenit — etenim con-
 venit, ut simul in eo semper sint — sed ita profecto intellegitur,
 ac si dixisset, quod utrorumque contrariorum negatio ei, quod me-
 20 dium est, omnino convenit, si non semper non ens est nec semper
 ens est, sed aliquando hoc, aliquando alio modo sit.

At quoniam *demonstratione non probaverat*, utrorumque contra-
 riorum negationem eidem convenire, de hoc etiam verba facit ac
 huius rei demonstrationem in *litteris* posuit. duo igitur contraria,
 25 quae eidem simul convenire non possunt, AB litteris designavit nec
 non negationem τὸ A τὸ C, negationem vero τὸ B τὸ D esse vo-
 luit; atqui statutum fuit ambas eiusmodi negationes sibi invicem ut
 contradictoria opponi, horumque duorum A et B medium sit E.
 tunc inquit: ipsi E aut A inest aut C; at A ipsi E non convenit,
 30 igitur C conveniet E. praeterea quoque statuamus vel B vel D ipsi
 E inesse, sed B non convenit ipsi E, igitur D conveniet E. con-
 sonum igitur erit C et D, quae AB negationes sunt, eidem, nempe
 E ipsi, convenire, siquidem E non est B neque A, sed *utrorumque*
 medium absolute. verum cum id, *quod* in aliquo duorum contra-
 35 riorum non est, alterum per se genus ingrediatur — sonus enim
 non est albus neque niger, *quoniam* ex eorum genere non est —
 eorum medium non erit; medium namque ex eorum genere esse
 debet. eolor autem, qui inter album et nigrum medium tenet,

6—8 *hanc—contrarietas*] huic negationi non semper est, illam affirmationem . . . oppositione
 (inquam) contradictionis Al. 8 non addidi 10 () supplevi 11 *ei* scripsi, si codd.
 et Al 11.12 *quod—est* fort. del. 15 si addidi: nisi sit Al. 29 *E* (pr.)
 supplevi: *aut ipsi inest, aut B: at A* Al male 37.38 esse debet emendavit Al: *est*
 codd.: *medium — debet* fort. del.

quamvis neutrum sit contrariorum, medium eorum existit, quando- f. 21^r
quidem ex illorum genere est. quae vero subdilit: nec igitur,
quod semper est, oriri et interire potest et quae deinde se-
quentur, perspicua sunt, quippe in altero duorum contrariorum non
5 esse ac medium eorum esse, idem est dicere. veluti si dicamus,
album non est nigrum et nigrum non est album; cum vero id,
quod inter album et nigrum medium tenet, album non sit, igitur
neque nigrum quoque erit, aequivaletque huic sermoni, qui habet,
quod ortum habet aut interitum admittit et eius ratio est ratio
10 medii, sempiternum igitur non est. sempiternum namque caput
principiumque existit. si enim sempiternum ortum haberet aut
interitum sentiret, hoc est dictu, ut principium medium extisset,
ex hoc colligeretur unum et idem posse semper esse ac interitum
admittere, quod falsum est ac fieri non potest. | f. 21^v

15 Praeterea inquit: [quod fieri non posse] supra ostensum est,
siquidem in idem revertitur. cum autem hoc in loco dixisset,
principia non converti neque ad media reverti, sempiternum namque
fieri non potest, ut oriri [vel interire possit, ac id, quod oritur
vel interit, sempiternum esse non potest, ex inductione hoc deduxit,
20 ut experiretur, num ingenitum] cum sempiterno recurrat. addidit autem
generationi esse ac interitui esse, ut ostenderet, ea, quae retulit, esse et
maxime proprie intellegi debere, non autem de illis dici, quod originem
non habent atque interitum non sentiunt secundum alias
modos, quibus haec duo nomina dicuntur. etenim quod originem
25 non habet ac interitum non sentit, id *(etiam)* est, quod omnino non
est neque ex generatione ortum est, et reliqua, de quibus superius
meminimus.

Hoc autem Aristoteles in proprio sermone explicavit se quod
originem non habet et quod interitum non sentit, pro-
30 prie accipere. *deinde unumquodque definitivit.* primum enim id est,
quod nunc est nec superioribus temporibus vere dici
potuit non esse, neque vere etiam dici poterit postea non
esse. ac his duabus propositionibus definitivit quod originem non
habet et quod interitum non admittit.

35 At quoniam posuimus haec mutuo sese consequi ac unum cum
altero recurrere, definitio igitur cuiuscunque eorum de singulo quo-
que vere dicitur. quare si hae duae definitiones invicem con-
iungantur, utique ex illis sempiternum innovabitur; igitur consen-
taneum est, ut sempiterni definitio unicuique eorum conveniat.
40 praeterea ait, quod ortum habet cum eo retro combeat, quod in-

18 *vel—ingenitum* (20) om. codd.21 *generationi*] exspectes τῷ ἀγενήτῳ .. τῷ
ἀφθάρτῳ .. esse] δύ δέ (a 25) 32 definitio eius, quod interitum non habet, excidisse
videtur. fort. ante neque (32) addend.: *incorruptibile vero est, quod nunc est*

teritum admittit, haec autem cum eo non recurrunt, quod semper f. 21v
 ternum existit. et iuxta hunc ordinem haec duo invenimus aliud ex
 alio consequentia esse, nempe quod non generatum est et quod
 interitum non sentit. ac unumquodque eorum cum altero recurrere
 5 ostendit, cum ante explicuerit, id, *quod* ortum habet et *quod* interi-
 tum sentit, mutuo sese consequi; hoc enim nondum declaratum
 fuit, sed suppositionis loco antea statutum fuit, dum dicebat, quando-
 cunque statuerimus id, *quod* originem non habet, interitum non
 10 sentire, omnino etiam convenit, ut *id*, *quod* genitum est, mortale quo-
 que existat. praeterea cum hanc sententiam in medium attulisset,
 nempe haec duo mutuo sese consequi, facile profecto intellegi po-
 terit, si duos terminos in universum statuerimus, quorum unus omni
 insit, ambo vero nulli, si fieri poterit in duobus illis secundae com-
 15 binationis terminis, poterit quoque in altero termino primae combi-
 nationis, ut cum alio secundae combinationis termino recurrat. et
quoniam *quod* natum est, *quod* interitum sentit et *quod* interitus
 expers est, hoc iure se habent, cum declarasset genitum mortale-
 que reciprocari, iis etiam demonstrat, *quod* originem non habet et
quod interitum non sentit, eadem ratione vicissim retro commeare.
 20 *quod* inter *id*, *quod* semper est, ac *id*, *quod* semper non
 est, medium tenet, cum *neutro* convertitur, *id* vero est,
quod aliquando est et aliquando non est. etenim utrumque con-
 trariorum negationi, nempe eius *quod* semper est et *quod* semper
 non est, convenit, *quod* quandoque est et quandoque non est, *id*
 25 *vero* est, *quod* originem habet et *quod* interitum sentit;
id namque est, *quod* esse et non esse potest et horum du-
 orum utrumque definito tempore. per *id* vero *utrumque tempore*
definito tempus, in quo est, et tempus, in quo non est, intellegi volo,
 tametsi fieri non possit, ut *id* tempus terminetur, in quo non est.
 30 tempus enim, *quod* ante illius ortum praefuit, infinitum est, ita et
 tempus, *quod* post eius generationem est. *quod* *vero* hae ratione
 non esse dicitur, *id* convenit, ut aliquid sit ac deinde esse et non
 esse de eo dicatur. eo etenim non existente etiam *quod* eius causa
 non esse dicatur post suum esse, eius generatio percipitur dicitur.
 35 *que* de eo non esse secundum modum generationis eius, siquidem
 non erit in tempore, in quo nullum est, veluti domus et pannus,
 quorum utrumque terminatum quantitatisque participem esse constat.
 praefinitum est enim illud tempus, in quo genitum ac mortale
 erit, et tempus, in quo nou erit, vel actu postquam interit, vel

11 *facile*—*poterit* om. codd.

13.14 *si fieri*—*terminis*] vitoiose; conicio *itemque* *duos*
alios, *si fieri* *poterit*, *ut prior* *terminus* *prima* *combinationis* *convertatur* *cum priore* *secundae*
combinationis, *poterit* etc. 16 *post* *natum* *est* *supplendum* *et* *quod* *originem* *non* *habet*

21 δὲ μηδετέρῳ ἀχολουθεῖ vix probandum

potentia, antequam generaretur, potentia quidem ex eo, quod est f. 21^v
vel genitum vel mortale.

Tempus autem, in quo est, quod semper est, ex utraque extremitate simul indefinitum est, ita etiam et tempus, in quo non est, 5 quod semper nullum est. quod autem originem habet interitum-[que] sentit, quandoquidem utrisque dispositionibus simul communne existit, hoc est, ut sit aliquid et non sit aliquid, definitione quoque segregatum erit. ex his itaque congruum est id medium esse inter id, quod semper est, et id, quod semper non est.

10 Deinde id ipsum litteris explanavit posuitque genitum et mortale inter A, quod semper est, et B, quod semper non est, medium esse. etenim quoniam tempus, in quo A non est, non datur neque tempus etiam, in quo B invenitur — A etenim semper est et B semper non est — | tempus autem, in quo genitum et mortale est, actu f. 22^r 15 vel potentia dari potest, hoc est, in quo est et in quo non est, ex hoc colligitur genitum et mortale medium esse inter id, quod semper est, et id, quod semper non est, adeo ut aliquando sit et aliquando non sit.

Deinde hanc sententiam prosequitur dicitque, sequuntur igitur 20 se invicem generabile et corruptibile. etenim in his, quae de Logica a nobis dicta sunt, palam fecimus, quod si duo termini unius tertio convenerint et cum eo reciprocantur, ii etiam convenienter inter se ac alter cum altero recurret. quare cum genitum et mortale cum eo recurrent, quod quandoque est et quandoque non est, con- 25 venit igitur, ut vicissim utrumque eorum cum altero recurrent; genitum enim ut quandoque est et quandoque non est, ita etiam mortale. consentaneum igitur est, ut vicissim utrumque eorum retro committat ac alterum ex altero consequens sit eoque ordine adinvicem tempore comparentur, quo non genitum immortali comparatur. itaque 30 fieri nullo modo potest, ut genitum et non genitum eidem simul inesse possint, quorum unum omni necessario convenit. ita etiam quod interire potest et quod interire non potest, nullo quidem modo fieri potest, ut eidem simul convenient, quorum alterum omni ex necessitate inest. sit vero generabile cum eo recurrens, quod 35 interire potest. at si haec duo hoc ordine sese habeant, ponamus, quod incorruptibile est, non consequi ad ingenerabile: necessario igitur generabile ad ingenerabile consequetur. at antea retulimus haec duo simul unum constituere non posse, quare convenient, ut, quod natum non est et quod interire non potest, alterum ex altero 40 consequens sit. Aristoteles autem id in terminis explicavit nec

1 potentia fort. del. et scribend. actu quidem (loco vel actu)

5 interitum sentiet

Al 21 de Logica] Analyt. priora, B, cap. 22

36 ante necessario duo versus

desunt

non etiam hac eadem indagine declaravit, quod natum est f. 22^r
et quod interire potest, vicissim remeare ac alterum ex altero
consequens esse. ex his igitur satis constat primum id esse,
quod natum non est nec interire potest. quibus ita ostensis
5 atque explicatis ad oppositas adversariorum sententias refellendas
accedit.

Dicere autem nihil esse impedimento, quominus ali-
quid, quod sit natum, non intereat et, quod natum non
sit, intereat, [semel] existente primi ortu et secundi in-
10 teritu, perspicue est supponere nos eas res non explicasse, quas
explicavimus. haec autem positio falsa est ac fieri non potest.
consonum enim esset, ut haec positio esse posset, si tollantur de-
pellanturque nomilla eorum, quae dicta sunt; at non potest quis-
piam aliquid eorum subvertere ac tollere: convenient ergo, ut hic
15 sermo verus non sit. *quae verba sunt instar argumenti sciuncti per*
se. praeterea deinceps alterum sermonem hoc ordine deducit, post-
quam suam positionem sic antea statuerit. *uniuersiusque*, quod
esse vel non esse potest, vis, hoc est potestas, ex ultimo fine ter-
minatur atque ex eo, quod illius actio maximum potest. etenim
20 nos dicimus hoc iure posse hunc (exempli causa) stadium con-
ficiere aut talentum attollere. quoniam enim aliquam rem efficere
potest, *sive fuerit* eiusmodi potestas *in* interminato tempore *sive in*
terminato, potentiam definitam habet; infinitum enim tempus definitum
est quodammodo, *quia aliquid* maius *eo accipi non potest*, sed semper
25 in ea constitutione manet, qua infinitum existit. tempus autem in-
finitum *quo*, quemadmodum id, quod natum est et quod interire
potest, interminatum existit. etenim non invenimus, cur hoc tem-
pore potius ortus initium habeat quam alio tempore, *nec magis*
interitus, cur potius sit hoc tempore quam quovis alio tempore,
30 convenient ergo, ut his nulla insit potentia; qua non existente, non
poterunt igitur esse vel non esse. haec autem in secundae figurae
syllogismum hoc modo rediguntur. quicquid actionem aliquam
edere potest, dicitur terminato quodam tempore eam efficere posse;
at nullum, quod natum est aut quod interire potest, eius rationis
35 potentiam sortitur; *quod vero* absolute fieri non potest, non est
etiam in termino essendi vel non essendi, quod autem esse potest,
veluti genitum et mortale, terminato tempore potentiam non habet;
quare sequitur ut vim, hoc est potestatem, non habeat, quemad-
modum in calce huius Libri demonstrabitur.

40 *Quoniam vero* dixit εἰπεῖν, aliam in hoc rationem deduci existi-
mamus. eorum enim, quae hoc modo originem habent et interitum

16 *præterea*] fundamentum huius demonstrationis laudat Av. 91 L 19 *atque—potest*
eius quod perfici potest codd. (cf. supra Ar. p. 281^a7) 26 quo addidi.

40 εἰπεῖν] p. 283^a11

sentient, si *quid*, quod natura sua *postea* oritur et interit, *semper* f. 22^c
potentiam habeat, vel ut eius causa sit, quemadmodum id, quod
ortum habet, vel ut non sit, sicuti id, quod interitum sentit: nec
generabile potius hoc tempore generari *incipiet* quam alio tempore,
5 cum superioribus temporibus non fuerit, nec quod interitum ad-
mittit, poterit id *postea* recipere, | cum superioribus temporibus f. 22^v
fuerit. si enim potius hoc tempore contingit quam alio tempore,
erat eius potentia terminata; si vero nihil potius in hoc quam
in illo tempore contingit, sed absolute et in omnibus temporibus
10 habet potentiam, antequam sit, ut in illis inveniri possit, et haec
tempora infinita erunt, ita etiam quod mortale est, *si* habet po-
tentiam, qua omnibus infinitis temporibus non esse potest: eiusmodi
potentiae terminato tempore illis non insunt, sique non insunt ter-
minato tempore, potentiam non habebunt.

15 Si autem quispiam assereret habere potentiam posse et non
aliquo terminato tempore, siquidem puncta τοῦ νῦν, quae ante gene-
rationem praefuerunt, sunt infinita, et tempus, in quo est mortale,
et tempus, quod inter momenta consistit, sunt infinita: hinc colligi
potest, quod utrumque eorum habet, immenso infinito tempore
20 protrahi, quod nasci et quod interire potest. sed nos antea de-
claravimus, ea, quae tempore infinito multorum *potentiam* habent,
in eo fieri posse, ut illarum potentiarum actiones simul recipient.
quare convenit, ut quod natum est et quod interitum sentit, essendi
ac non essendi dispositionem recipiat, quod sane implicat ac fieri
25 non potest. nec recte aliquis existimare poterit hunc sermonem
iis rebus convenire, quae temporis ambitu elauduntur, quemadmodum
animal et navis; *de his enim duobus*, antequam generarentur, minime
dicebatur, ut potentiam haberent, cuius causa essent *vel non essent*;
non possumus *enim*, antequam Sorates sit, de aliquo vere dicere,
30 Socratem habere potentiam, ut sit in eo. id vero, quod infinito
tempore contingit esse, omnino convenit, ut sit vel non sit, quic-
quid illud fuerit. nec non *id* veluti positum fundamentum statui
debet: *nempe* si quid multorum vires simul habeat, illarum poten-
tiarum actiones simul recipiet, minime autem alias nunc, alias
35 vero alio tempore. *atque* cum dicimus essendi et non essendi actio-
nes simul omnes non posse semper esse, adverbium *semper* in-
finiti temporis loco ponitur, et quod omnino sequitur ad id, quod
multorum vim semper habet, hoc est, ut illarum potentiarum
actiones recipiat simul cum hoc, quod in illo invenitur, siquidem
40 neesse est, quod multorum vim habet, ut infinito tempore procedat.

⁴ *incipiet* scripsi; (*nec generabile*) *quod incipit* omnes testes

addunt *non*

²² *eo*] videlicet *tempore*

⁶ post *postea* omnes

³⁰ *id vero*] hinc apodosis *incipere*

videtur.

eum autem ostensum sit ea, quae ortum ac interitum habent. f. 22^v
 potentias habere, quae infinitis temporibus procedunt, *indeque consequi*, fieri posse, ut unum et idem sit et non sit, tandem eorum
 sententiam refellere oportet, qui id, quod natum est, non interire,
 5 et quod est non natum, interire posse affirmant. hac ratione quod
 ab eo dictum fuit (ut opinor) intellegi debet. hoc autem id non
 est, quod ipse intendebat, sed alia quaedam ratio, qua fieri non
 posse demonstratur, ut post sit aliquid semper esse, quod antea non
 fuerit, quemadmodum id, quod natum est, neque ut id, quod antea
 10 semper fuerit, postea sit semper nullum, veluti mortale.

Prius autem de eo disseramus, quod interitum sentit. dieimus itaque,
 si superioribus temporibus id semper fuerit, erit igitur infinitum aliquod,
 sed suum esse erit secundum similitudinem eius, quod interitum
 sentit. quod vero habet potentiam, ut intereat, palam est toto eo
 15 tempore, in quo est, talem potentiam *ei* inesse; alioquin si eiusmodi
 potentia in quolibet puncto statuti temporis, hoc est omni tempore,
 in eo non sit, sed aliud punctum sit ab his statutis, in quo
 eiusmodi potentia in eo consistat, sitque hoc punctum finitum segregatumque
 ab eo tempore, in quo est, tempus *etiam*, in quo est,
 20 eadem ratione se habebit. sin minus, consentaneum erit, ut haec
 vel illa puncta ad eorum finem terminata non sint. at si mensura
quaedam infinita non erit, omne praeteritum tempus non erit
 infinitum; omne vero tempus, quod *elapsum est*, infinitum est
 — *hoc enim omne tamquam principium suppositum est* — convenit ergo
 25 ut non sit punctum segregatum terminatumque, quo potentiam
 acquirat, ut interire possit. quodsi certum ac definitum punctum
 huic non erit, in omni puncto dato potentiam habet, ut interire
 possit. quare convenit, si punctum temporis praeteriti nec numerum
 nec terminum admittat, ut immensum infinitumque existat;
 30 quo infinito existente, tempora etiam, quae inter ea sunt, infinita
 erunt; igitur tempus quoque, quod illorum causa colligitur, infinitum
 extiterit. *verum etsi aliquid* in omni eo sit, ei tamen potentia inest,
 qua potest in eo non esse. sed iam antea a nobis demonstratum
 est, ea, quae multorum vim habent tempore infinito, fieri posse in
 eo, ut illarum potentiarum actiones simul recipiant. et cum
 35 statuerimus ipsum, dum interitum admittit, habere quoque actionem
 illius potentiae, hoc est non essendi, id falsum statuimus,
quoniam immo ex eorum numero est, quae fieri non possunt. atqui
 sequitur hoc absurdum ad positum fundamentum, | a quo f. 23^r
 noster sermo initium duxit, quod habet: fieri potest, ut id, quod omni
 40 praeterito tempore fuit, omni consequenti tempore postea non sit.
 et haec differentia est inter hanc et illam rationem, quae est ad-

3 non posse omnes

29 *eu*] observa plur.: conicio puncta (27) . . . admittant, ut im-
 mensa infinitaque existant; quibus . . .

versus positum fundamentum, quod habet: quando aliquid alicui f. 23^r
 semper inest, potentiam habet, qua potest non esse. etenim prima
 ratio ponit tempus, in quo est, ex utraque extremitate infinitum,
 praeteritum videlicet et consequens, secunda vero ponit idem
 5 tempus ex altera duarum extremitatum eius infinitum, mortali enim
 omne tempus praeteritum, generato autem omne tempus consequens.
 iis autem id non convenit, quae terminato tempore consistunt,
 quandoquidem si potentia in *iis* non extiterit, in *eo* certe inveniri
 non poterint, siquidem statuere aliquid oportet, quod eiusmodi po-
 10 tentiam recipit.

Eademque ratio est eius, quod omni praeterito tempore non
 est, veluti generatum, quod in designato puncto esse potest. si
 enim in omni punto non esset, punctum, cui convenit, ut in eo
 sit, terminatum extitisset ac eius terminus erit comparatione ad
 15 tempus praeteritum et consequens; quibus enim temporibus mensum
 contingit, hoc ordine erit. atqui ea tempora mensurata non sunt,
 siquidem infinita existunt; convenit ergo, ut in omni puncto tem-
 poris, in quo non est, essendi potentiam *habeat*. at tempus, in quo
 non est, infinitum existit; quare tempore infinito in eo potentia erit,
 20 *qua sit et non sit. et reliqua, quae de hac re dicenda supra memo-*
ravimus.

Hic autem sermo non convenit, ut de genito dicatur, quod in-
 finito tempore generatur, tametsi tempus, in quo est, infinitum
 existat. etenim etsi fieri possit, ut sit omni tempore, quo non est,
 25 et hoc tempus infinitum existit, hoc tamen non ita se habet, ut hoc
 omni tempore esse possit.

Ceterum cum dixisset, potentiam, *ut non sit et sit*, iuxta
 ordinem sermonis praemisit, *ut non sit*, deinceps vero *addidit*
ut sit.

30 *Prius quidem*, videlicet ut non sit, *si corruptibile est*, si-
 quidem tametsi omni praeterito tempore sit, *eodem* tamen tempore
 potentiam *habet*, cuius causa non sit.

Posteriorius vero, videlicet ut sit, si generabile est; etenim
 quamvis omni elapsu tempore non fuerit, in omni tamen eius po-
 35 tentia erat, ut sit.

Et hoc ordine utrumque eorum has potentias habere de-
 prehenditur nec opus erit, ut a puncto quodam ex punctis tem-

1 *aliquid—qua* (2)] ita Al: *quidpiam semper existens potentiam habet, eius gratia potest*
 codd. 8. 9 *iis... eo... poterint*] *eo... illis... poterit omnes testes.* 15 enim...
 erit (16)] *exspectes autem... erunt* 18. 20 *potentiam habeat... qua sit*] *potentia in*
illis sit... ut sit in illis omnes testes 27 *dixisset*] 283^a15 *potentiam*] *si pot.*
 omnes 30 *Prius quidem* emendavi: *primo enim magis convenit, ut codd. Al*
 31. 32 *eodem tamen tempore potentiam habet* emendavi: *praesenti t. t. ei inest omnes*
 36 *hoc ordine*] 283^a18

poris praeteriti initium dueat, sed omni tempore, quo non erat, f. 23^r
hoc ei inheret.

Ex his itaque intellegi potest, in omni eo, quod de non esse
ad esse commutatur, vis ac potestas essendi actum praeceedit. po-
tentia enim ad senectutem ipsam senectutem praeceedit. quare
generabile, *dum non est*, essendi potentiam habet ac ea potentia,
qua *est*, eum ea dispositione *concurrit*, in qua non *est*. quodsi
tempus, quo non est, infinitum existat et omni eo tempore inheret
ei potentia, qua erit, consentaneum ergo non erit, ut postea sit
10 quandoque, sed semper quoecunque tempore, quod ei assignabitur.
potentia etenim, cui essendi actus continget, non est hoc tempore
(exempli gratia) maior, quam sit alio tempore; alioquin si ita esset,
conveniret utique, ut eiusmodi tempus esset terminatum, id videlicet
quo convenit, ut non sit, et quo convenit, ut sit. et si erat, quem-
15 admodum diximus, illud tempus infinitum, quo non est, toto hoc
tempore inheret ei potentia, ut sit. potentia *vero* actu antiquior est;
[quare] si posuerimus aliquo temporis momento, quo non est, esse
innovatum, siquidem inest ei potentia, quae, ut omnino sit, causa
est, falsum fuit, quod statuimus, verum id non erit, quod fieri non
20 potest, videlicet unum et idem simul *actu* esse et non esse. huius
vero rationis captione quoque excluditur, ut genitum eam potentiam
infinito tempore habere possit, cuius gratia convenit, ut sit. omnes
autem eiusmodi rationes ab eo sermone pendent, qui habet: quod
multorum vim ac dispositionem habet, actiones illarum potentiarum
25 in eo simul esse posse.

Deinceps alia etiam indagine, quae antea praefata sunt,
Aristoteles prosequitur. in his autem longo verborum progressu
minime utitur; etenim eius opinio hoc in loco non est indicare, si
interitum admittit, semper antea non fuisse, nec si interitum sentiet,
30 semper antea fuisse, sed in universum dixit: *corruptibile corrumpetur*;
sin minus, convenit ut sit, *cum* natura sua interitum sentiat; et *gene-
rabile*, fieri non potest, ut semper sit. perspicuum est autem, id
alia ratione evenire. ex iis namque ipsis declarat, quanam ratione
quod retulit, esse contingat, et eum hoc etiam eorum sententiam
35 refellit, qui aliquid esse pronuntiant, quod semper interire potest
et tamen nunquam interit. nos autem dicemus, quo pacto super
hoc demonstratio exstruatur ex hoc eodem sermone. eum *corruptibile*
aliquid omnino non interit, | simul *corruptibile et incorruptibile* erit; f. 23^v
etenim *corruptibile est*, quoniam non essendi potentiam habet,
40 *incorruptibile* autem, quoniam nunquam interit; quare simul
essendi et non essendi potentiam *habebit*. sin vero dicamus,
quod infinito tempore has duas potentias habeat, ac deinceps po-

3 Ex his] 283^a20

21 *genitum . . sit* (22)] conicio *ingenitum . . non sit*

namus, quod non est, *actu* existere, falsum erit, quod posuimus, f. 23^v
impossibile vero nequaquam, idemque absolute deducetur, quod in
eisdem antelatis dictum est.

Convenit ergo, ut id intereat, quod interire potest. haec
autem positio alterum sermonem non requirit, ut puta, si superioribus
temporibus semper fuerit vel non fuerit, sed absolute quidem,
si interire potest, interit. hinc fit, ut hic idem sermo eorum sententiam refellat, qui aliquid semper interire posse affirmant, quod
tamen nunquam interit. ita etiam quod natura sua nasci
poterit, omnino convenit, ut aliquando generatum sit vel generetur,
sive, postquam natum fuerit, illud semper esse statuimus, sive id
semper esse minime statuimus, sed desinit esse. neque etiam hoc
in loco explicatur, postquam innovatum fuerit, *utrum* semper, *an*
non semper sit; quod enim consonum videtur, est, ut genitum
tantum sit. *etenim* si semper generabile esset, sed ipsum superioribus
non fuerit nec ullo unquam consequenti tempore erit, essendi
ac non essendi potentiam infinito tempore habebit; ex eo enim,
quod ortum habet, inest ei potentia, quae ut omnino sit, causa
est, ex eo vero, quod superioribus temporibus non fuit nec con-
sequentibus erit, inest ei potentia, quae, ut omnino non sit, causa
est. id autem cum posuerimus, falsum erit, sed impossibile nequaquam,
ut hoc iure esset et non esset, et reliqua, quae in aliis dis-
positionibus dicta sunt.

Hoc autem ex ea positione omnino deducitur, videlicet quod
natura sua interire potest, consequentibus omnibus temporibus
sine interitu permanere posse. *corruptio enim et mutatio*, quae
est causa corruptionis eorum, quibus inest, non erunt, si genera-
bile non generabitur. sed quod in fine eius sermonis addidit:
nempe convenit igitur, ut non semper sit, et quod ab
hoc sermone pendet, videlicet siquidem convenit, ut sit,
idem jere est, quod antea praefatus fuit, dum inquit etiam,
semper *(enim)* erit, cuius causam *deinde* assignavit, inquiens:
si quidem fieri potest, ut sit, fierique etiam potest, ut non
sit semper.

Idem praeterea hoc etiam modo doceri potest. nullum ingenitum invenitur, quod vel casu vel fortuna innovari possit. ea enim, quae casu vel fortuna eveniunt, raro fiunt et sunt
praeter id, quod est semper aut plerumque; quod autem ingenitum est et immortale, aut semper est aut plerumque; *semper*, si ex

12 *sed scripsi: nunquam omnes*29 *convenit*] p. 283^a 29 οὐκ ἀτὶ ἄρα εἶναι30 *si quidem*] δύνατόν γάρ γεγονέναι37 *raro* emendavi: *plerumque* codd.39 *semper* supplevi

utraque extremitate *in infinito tempore* distrahatatur, aut plerumque, f. 23^v
 si ex altera duarum extremitatum distrahatatur, quemadmodum id,
 quod ortum habet, omni consequenti tempore, et id, quod interitum
 sentit, omni tempore praeterito. *cum autem generabile tale et cor-*
ruptibile tale non sint casu vel fortuna, perspicuum est, quod na-
 tura sunt. etenim omne, quod est, aut natura est aut casu —
 ea enim, quae ex arte fiunt, extra haec sunt — res vero omnes
 naturales proprias earum potentias custodiunt. si vero eas non
 custodierint ac in alias dispositiones commearint, earum transitus
 vel casu erit — *tum* rerum naturalium et *carum*, quae easu vel
 fortuna sunt, dispositio una atque eadem esset — *vel* carum trans-
 itus quoque secundum naturam *erit*. *Itaque* transitu servato si
 ipsae mutabuntur, transitus quoque earum aut natura erit aut
 casu; quare convenit, ut naturales potentiae terminos habeant.
 15 quodsi terminos habuerint, et id, quod nunc ortum habet aut in-
 teritum sentit, natura erit ante interitum. perspicuum est igitur,
 id, quod nunc evenit naturae ac his duabus dispositionibus sub-
 iectae materiae, videlicet generationi rerum earumque *esse*, priva-
 tionique et *non esse*. *terminum habere*, ex quo *amplius non mutatur*.
 20 quare convenit, ut genitum privatum non sit, quin possit com-
 mutari; interitus ergo ei quoque eveniet, tempore quo est. itidem
 non deprehendimus, quod interitum sentit semper, propriam eius
 naturam egredi et eum permanserit *aliquando* natura sua, *permanet*
 quoque ea dispositione, in qua *est* immortale, et eum naturam suam
 25 custodierit, eam potentiam quoque servabit, eius causa transmu-
 tatur. quare convenit, ut plures potentias infinito tempore simul
 habeat et eum statuerimus, ut huius potentiae actio permaneat,
 quod statuimus, falsum erit, quod fieri non potest et reliqua, quae
 toties | praefati sumus.

f. 24^r

30 *Impossibile enim est, ut dicatur genitum proprias potentias* (*exempli causa*) *custodire ac aeternum incorruptibile permanere una*
cum ea potentia, quae mutationis causa sit, videlicet mutationis in
praeterito. quare actionem potentiae, quae ei interitum adsciscat, cum
statuerimus, id nos statuisse eam iam praeterisse atque tunc non fuisse.
 35 *Itaque ex hoc sermone omnino eliei non posse unum et idem*

5 non Al: om. codd. 10 vel natura vel b Al 11 vel emendavi: *atque omnes*
 13 *mutabuntur*] ita Al: codd. corrupti 16 *interitum*] fort. excidit aliquid 17 *id*
quod et sqq.] fort. emend.: has duas dispositiones, quae naturae et materiae subiectae accidenti, videlicet generationem . . privationemque . . mutantur 30—35 locum obscurum Al sic
 vertit: *Etenim scrii non potest, ut genitum . . custodiat ac una cum ea potentia immortale*
quoque permaneat, quae ut omnino mutetur, causa est: ipsa enim mutata est, abiitque u
illius potentiae actio, quae . . asciscit, si facile inveniri poterit, facile quidem erit, quoniam
iam abiit praeteritque, et tunc projecto non erit. 34 *statuerimus . . statuisse*
emendavi: (cum) eius esse facile putemus, ita facile putare codd.

esse et non esse. non enim est aliquis, qui hoc asseveret. vis f. 24r
 enim, quae futura est, de eo, quod praesens est, non autem de
 praeterito dicitur. cum enim dicemus quidpiam habere potentiam,
 qua eras omnino non erit, absurdum haec assertio ac dissentanea
 5 non erit; si vero dicamus habere potentiam, qua heri omnino non
 sit, hoc profecto ridiculosum ac dissentaneum existit. idem prae-
 terea de eo, quod originem habet, sed interitum non sentit, intellegi
 potest, siquidem cum occidet, custodiet potentiam, quae ei omnino
 esse adsciscit. si vero haec potentia inheret ei, quod iam praeteriit,
 10 et quod iam praeteriit, potentiam actionis non habet, quae illi in-
 teritum omnino afferat, igitur eius potentia erit secundum id, quod
 superioribus temporibus fuit ac id quod iam praeteriit.

Praeterea post has generales novas etiam rationes adducit.
naturaliter etiam, inquit, si consideremus, videlicet rationem
 15 particularium eorumque, quae sub sensum cadunt, *non incenimus ullo modo fieri posse, ut ea, quae non generata sunt, intereant, et quod interire potest, ingenitum sit.* etenim ad sensum videmus ea omnia, quae originem habent, interitum sentire *et e converso.* alterantur autem contrariis, *ut puta* valetudo morbo et quiete motio, eorumque
 20 commutatio e contrariis in contraria erit, et reliqua, quae in Libro de Ortu et Interitu dicta sunt. cuius sane ratio est, quoniam id, quod semper est quodque interitum non sentit, contrarium non habet. *similiter etiam quod genitum est et semper existit et quod ingenerabile est et corruptibile,* quemadmodum dixerunt.

Finis

Primi Libri de Caelo et Mundo.

7 *originem habet . . non sentit*] ita omnes testes: sed leg. videtur: *non habet, sed interitum sentit* cf. p. 283^b14 18 ante *alterantur* aliiquid excidisse videtur 23 el] *vel* omnes testes: locus minime sanus. *et quod corruptum: fort. leg. non aliter est ac id;* Al exhibit: *Ita quod genitum est, vel ut semper sit, et quod generatum non est, ut interire possit . . falsum existit* procul dubio ex emendatione.

*DE CAELO ET MUNDO
LIBER SECUNDUS
CUM THEMISTII PHILOSOPHI COMMENTARIO
MOYSE ALATINO MEDICO HEBRAEO INTERPRETE.*

5 Quoniam autem in Octavo Physieorum Libro declaratum fuit rationi consonum esse, ut corpus, quod in circulum fertur, semper tamen inveniatur — etenim aequum est, ut motus ac motor semper tenuis sit, et hic motus ei *tantum* inesse potest, quod in orbem fertur — cumque in eo, qui proxime hunc praecepsit. Libro dictum 10 sit congruum esse, ut quintum corpus ingenitum immortaleque existat, ac tandem monstratum fuerit mundum ingenitum esse ac immortalem, illuc modo regrediemus nobis erit, ut praefatae disputationis principia colligamus ac ita ea repetamus. *Aristoteles inquit:* *(omne quidem caelum)* nec ortum esse nec interire posse, et *reliqua* — per haec autem nec *interire posse non solum* absolute non interire intellegit, sed neque habere potentiam, ut possit interire — sed unum esse atque aeternum, omnis aeternitatis principium et statum non habens — durationis nempe, non autem magnitudinis; magnitudine enim finitum existit — *habens autem et 15 continens in se ipso infinitum tempus* cum ex iis, quae dicta sunt, perspici potest, tum ex sententia illorum, qui oppositum dixerunt. dixit *habens autem et continens in se ipso infinitum tempus*, quoniam duo diversa haec respiciunt; siquidem dixit *habens*, quoniam cum universo tempore distrahitur, et *continens in se ipso*, etenim causa est, ut tempus proferatur, quandoquidem in eius circumvolutione tempus consistit. cuius veritas cum ex iis, quae a nobis dicenda sunt, tum ex sententia illorum, qui aliter dicunt, intellegi potest.

Etenim si eo modo, quem illi inducunt, esse potest et eo etiam

5 *Octavo]* cap. 9
ex sententia] proprie:

18 *statum]* lege finem

27 *dicenda]* exspectes dicta
tum
quam sententias

modo, quem nos dicimus, *non est, cur persuasum cuiquam sit id f.* 24^v
magis hoc, quam illo modo se habere. verum si eo modo, quem
illi inducunt, esse non potest, eo vero, quem nos dicimus, potest,
hoc tametsi demonstrationis vim non habeat, magnum tamen pondus
⁵ *habet ad huius veritatem persuadendam.* quodsi inter has duas
sententias medium non sit, sed genitus aut ingenitus sit, quemad-
modum nos dicimus; at genitus non est: omnino igitur ingenitus
sit, oportet. deinceps eorum sententias, qui aliter dicunt, ponamus.

Itaque praecclare nobiscum agetur, si hoc sibi quisque nostrum
¹⁰ persuadeat veterum sapientium, maximeque Graecorum, de hoc veras
esse sententias. hi enim supremum corporum quam divinum animadver-
tentes, siquidem convenit, ut divina in sublimioribus locis collocentur,
caelum versus, dum deos praecabantur, manus extollebant. videtur
¹⁵ *autem Aristoteles non huic, sed illorum sententiae adstipulari, qui*
deum immortale animal esse pronuntiabant et, si animal est, sine
dubio corpus motu praeditum, qui omnino cessare non potest finemque
non habet, sed ceterorum motuum ortuumque principium est, cum
sempiternus deus sit omnium rerum causa. cum itaque id de eo
²⁰ *corpore sentiret, quod in circulum vertitur, in postulati modum in-*
quit: motus finem motus principium esse, quod a deo emanat.
illud namque finem ceterorum motuum, videlicet globosum corpus,
appellant, quia finis quoque ex eo finis dieatur, quod continet. et
circulatio ac corpus, quod in orbem fertur, perfectum existit
²⁵ *— circulus enim incrementum non suscipit — et imperfectum*
motum eumque, qui finem habet, continet. etenim is motus,
qui recto ordine instituitur, finem habet, haec autem nec prin-
cipium habet nec finem, siquidem unumquodque punctum, f. 25^r
quod in circulo designetur, et finis et principium existit.

Caelum autem summumque locum (*etc.*). haec est una ratio
³⁰ de sphaerici corporis dispositione a veteribus desumpta. veteres
 enim supremum locum, in quo est illud corpus, quod in circulum
 torquetur, diis quidem attribuerunt.

Quae vero nos de eo diximus, assertionis illorum vim confirmant;
ostensum enim est corpus, quod in circulum torquetur, interitus et
³⁵ *ortus expers esse, quodque affectiones non admittit;*
praetera liberum est a molestiis, quae mortalibus accidunt, sed non
penitus absoluteque; forte enim eas admittit vel ea ratione, qua
lumen recipit, quemadmodum lunare corpus; dum vero de ceteris
affectionibus loquitur, sane verum est. ubi vero corpus meminit,

¹ *non—sit]* affirmare quis non poterit Al

¹¹ cf. Ar. 270^b 6

¹⁹ in postulati

modum Al: fort. per abusionem

²¹ illud emendavi: illi codd. Al

³⁹ *corpus]* ex-

species caelum; fort. tamen supplendum (*corpus*) quod in circulum torquetur

etiam in postulati modum summum locum nominavit, siquidem f. 25^r
quod per summum intellegimus, diversum ab eo est, quod per τὸ πέριξ nominamus; τὸ ἄνω enim est a medio ad lunae orbem usque,
τὸ πέριξ autem dicitur a lunae orbe ad extimam supremae sphaerae
5 superficiem usque.

Aristoteles inquit: et quoniam *caelum* laboris et defatigationis expers est. — per caelum autem hoc in loco praestantius intellegit — propterea quod ad motus eius perpetuitatem vim non requirit, quae, ut hae motus specie omnino moveatur, cogat, cum 10 ipsum [aptum] natum aliter ferri impedit prohibeatque; etenim ea omnia, quae hoc ordine moventur, labore defatigationemque participant, et quo motus eius praeter naturam ac naturalis constitutionis privatio permanentior extiterit, eo laboris ac eius defatigationis maior erit accessio.

15 Neque vero hoc est secundum fabulam antiquorum, videlicet poetarum, quemadmodum inquit Homerus ac id genus alii poetarum nonnulli, *caelum* *⟨Atlante quodam⟩ sustentari ipsumque ad se tuendum indigere tali necessitate*, videntur enim ii etiam, qui hanc fabulam commenti sunt, in eadem esse sententia, qua posteriores nonnulli physici, qui 20 existimavere corpora caelestia esse terrea et gravia, causamque afferre conati sunt, eur caelum ad infra non inclinet nec praecepitur; quorum nonnulli huius causam conversionem esse dixerunt, alii vero arbitrati sunt animam quandam caelum ferre ac sustentare; animam autem violenter ipsum tenere. etenim quamvis ab anima eius- 25 modi corpus custodiri dicant, ab ea tamen cogi non affirmant, ut id natura recipiat, quemadmodum animatis evenit. consentaneum igitur non est affirmare, ut vi quadam animata *perpetuo* in proprio loco permaneat nec quod propter conversionem eius sustineatur prohibeturque, ne ad infera praecepitur. etenim neque divinum corpus, 30 neque etiam anima (ut convenit) poterit semper moveri. fieri enim non potest, ut eius vita molestiae expers sit, cum corpus moveat, quod alio modo suapte natura feratur, continenterque moveat, sed *sine vacatione*, ab omni etiam quietis voluptate libera extitisset, — coluptas enim corpoream 35 requiem sequitur — *sine defatigatione otioque*. atque ita animae contingere, ut deteriorem quam mortalium animae sortita conditionem esset; iis namque somni tempore requies quaedam omnino

1 *in postulati modum* Al: fort. *per abusionem* (ut supra) *summum locum*] p. 284^a11;
6 verba et quoniam *caelum* falso addita esse patet 7. 8 *per—intellegit*] fort. emend.:
scilicet *caelum* et *locus*, qui *sursum est* . . . 24 *animam—tenere*] anima namque *salvum* et
incolumem permanet Al 28. 29 *sustineatur—praecepitur*] ita Al: *permanenter inclinetur*
codd. 30 *pro ut convenit conicio contra naturam* 34 *voluptate pro ἐμφόνος* (284^a32)
35 *sine et sq.*] fort. propter *defatigationem pigritiemque*

conceditur, haec autem, quoniam semper movetur, ea etiam requie f. 25^r
esset orbata ac otiosam vitam ageret, si (quemadmodum dicunt) semper moventur ex eo, quod in continua celeritate sit ob eius vitam, quae in eo apparet. *nonne* vides hunc sermonem, similem ei, 5 quem vel alias nominatus poeta de Ixione protulit? qui quidem animantium more trochum movere arbitrantur, et nunquam ab eo absolvii datum est.

Aristoteles inquit: quodsi corpus, quod in orbem movetur, eo modo, qui expositus est, esse potest, nempe quinto tum esse naturaque hoc motu cieri nec non secundum dispositionem minime commutari, aeternum quoque esse perspicuum nobis evadet. praetereaque nostra sententia, quae de deo est, congrua erit; ea videlicet, quam communis consensu affirmare poterimus. communem autem consensum *caticinationem* appellat; *caticinatio* 15 enim vera est, licet sine demonstratione sit, ita etiam communes *consensus*.

Quoniam autem nonnulli sunt, qui caelo dextram et laevam partem esse dicunt, utrum *habeat dextram et laevam* eo modo, ut illi tradunt, an aliter, videndum est, quemadmodum paulo inferius dicetur, si modo omnino conveniat, ut haec principia mundi corpori *adaptanda* sint. principia nominat partes loco differentes; principium enim harum partium positus dextra et laeva pars est, quemadmodum illarum positus f. 25^v principium supra et infra, quae eiusmodi *sectae homines* habent. atque 25 in universum istaec principia in communibus ac perfectis corporibus *tantum* inveniuntur; perfecta vero corpora ea sunt, quae animata dicuntur. tria autem voco, superiorem, anteriorem et dextram partem, quarum uniuersique altera opposita adiungitur, nempe inferior, posterior et laeva pars; hae namque secundum *tres corporis* 30 dimensiones perficiuntur. eiusmodi vero dispositiones comparatione ad motum contemplabimur, ut singulae earum dinoscantur, cuiusnam motus principium existant. est enim superior pars *motus longitudinis* principium *sursum versus, anterior profunditatis anterius versus, dextra latitudinis dextram versus*, ut motus sint 35 ex inferiore in superiorem, ex posteriore in anteriorem atque ex laeva in dextram partem; et haec sunt principia cuiuscunque motus, iuxta tres dimensiones. cum autem hi motus tres sint, *primus quidem, puta a superiore parte, accretionis causa est, sic ut eius, quod*

1. 2 *moventur, essent, agerent* codd. Al 2 *otiosam*] ita Al codd.: *lege sine otio*
2-7 *si—datum est*] Alatini interpretationem licet omnino commenticiam retinui, cum locum vitiis scatentem emendare conatus non sim: *conicio cum semper moveatur, quemadmodum poetae dicunt de eo, qui in continua celeritate sit ob eius vitam — quam sententiam aut poeta quibusdam locis memorasse videtur aut aliquis eorum, qui caelum ab anima animalium moveri existimabant . . .*

a sensu manat, a prioribus motus atque loci mutationis a dextris f. 25^v
motus causa est. atqui motus is, qui acretio dicitur, eum, qui
manat a sensu quique loci mutatio dicitur, praecedit. siquidem,
si euipiam hi duo motus insunt, utique et ipse acretionis motus in
⁵ *eo inveniri debet, non autem e contra, ut, si acretionis motus in*
aliquo inveniatur, in eodem motus, qui manat a sensu quique loci
mutatio est, omnino inveniri debeant, quemadmodum in plantis.
sique convenit universo, ut principium ei adhibeamus, ut
principium nempe motus, qui dextram versus in latitudinem fit, con-
¹⁰ *veniet utique, ut etiam principia aliorum motuum ei adhibeamus,*
quae eo priora sunt, videlicet motus, qui in superiorem quique in
anteriore partem fit. de his autem in Libro de Animalibus
scripsi, ibi namque est huius disputationis proprius locus, hoc
¹⁵ *autem in loco de eo principio nunc disserimus, quod in eisdem*
partibus ipsum praecedit, quemadmodum dextrum sinistrum, supra
infra, ante pone.

Principia autem haec dieo, unde primum motus eorum,
quae moventur, proficieuntur.

Per *principia* autem hoc in loco, *unde motus proficiuntur,*
²⁰ *motricem potentiam intellegit. ob id tamen non concedimus, ut*
haec euiseunque corporis principia sint; licet enim omne corpus se-
cundum omnes has tres dimensiones moveatur, hoc natura sua
non habet, sed rebus tantum animatis insunt. etenim his hi motus
naturales sunt, sed partim eos simul habent, partim vero eum
²⁵ *tantum sortiuntur, qui in sublime instituitur, sicuti acretionis*
motum in plantis cernimus. ipse autem ex unaquaque combinatione
unum assumpsit, quod nobilis est, alterumque reliquit, siquidem
ab eo continetur. ipse namque (exempli gratia) ex horum motuum
combinatione, videlicet motus, qui in sublime quique deorsum
³⁰ *fertur (qui quantitatis motus est), motum, qui sursum fertur, accepit;*
hic enim alterum continet, qui deorsum instituitur, siquidem fieri
non potest, ut motus, qui ad supera fertur, sit, nisi alter motus in-
veniatur, qui ad infera proficietur, atque eodem iure ceterae
etiam motiones se habent. quare cum dicimus principium motus
³⁵ *accretionis esse motum, qui ad supera fertur, per motum,*
qui ad supera fertur, ambos motus simul combinatos intellegi
oportet, videlicet motum, qui in superiorem quique in inferiorem
locum instituitur, ac in ceteris motionibus eodem modo. alioquin,
si contingere, ut id hac ratione minime intellegatur, conveniret
⁴⁰ *utique, ut per motum in superiore partem, eum motum intellege-*

14. 15 *de eo—praecedit]* fort. vert. emendatis emendand.: *de principiis motuum supra memoratis, quea in eisdem partibus sunt.* 23 *his addidi* 34 *principium]*
 284b27

geremus, qui supra versus fit, ac ita etiam in ceteris motionibus. f. 25^v
 atque in universum, ea quidem pars supra appellatur, unde vere
 motus innovatur, quam quidem ob causam et finis quoque pars
 superior appellatur, et in plantis radices. per dextrum vero eam
 5 partem intellego, a qua vere motus proficiscitur; principium enim
 loci mutationis in animalibus pars dextra existit, quemadmodum in
 Libris de Animalibus explicatum fuit animal a dextro pede motum
 exordiri, deinceps sinistro pede moveri; etenim sinistro pedi innititur,
 dextro autem motum incipit. ea vero pars, quae supra versus
 10 existit, unde motus proficiscitur, appellatur; etenim augmenti ac-
 cretionisque causa est eorumque naturalis motus, unde motus pro-
 ficiscitur, appellatur. loci autem mutatio, a quo dicitur; hae enim
 tantum invenitur egredi aliquid locum, in quo erat, ac alio profi-
 cisci. a prioribus autem motus, qui manat a sensu, quo dicitur,
 15 quandoquidem loco quodam perficitur, in quo sensus insunt; sensus
 enim sensile attingit et quasi ad illud movetur. haec autem in
 iis, quae anima praedita sunt. in nullo enim *inanimatorum*,
 unde initium motus proficiscitur, invenitur, quia natura eorum
 propria tales motus non moventur. quandoquidem partim non mo-
 20 ventur omnino, | partim moventur, sed non aequa singulos f. 26^r
praedictos (*motus*); quasi dicas partim prorsus non moventur, quem-
 admodum ea, quae in propriis eorum locis consistunt, partim (*mo-
 ventur quidem, sed*) non aequa ab omni parte; non enim iis motibus
 moventur, qui a dextris ac a sinistris et a prioribus vel a poste-
 25 rioribus partibus instituuntur, sed vel in sublime, vel deorsum
 tantum feruntur. nos autem quamvis ea dicamus a dextris et si-
 nistris partibus moveri, hoc tamen de illis non affirmamus, ex eo,
 quod propria eorum natura id habeant, sed ex eo, quod ad nos
 refertur, hoc profecto de illis pronuntiamus. persaepe enim accedit,
 30 ut *divinatores* eam stellam, quae ad dextram oceidit (?), dextram,
 et quae ad sinistram, sinistram stellam appellant, quamvis natura
 sua neque ad dextram, neque ad sinistram occidat (?), eademque
 ceterarum divinationum ratio erit. nos enim imaginabimur in eo,
 quod inanimum est, si ad nos referatur, dextrum esse aut sinistrum.
 35 ac de statua quoque dicemus, ex nostrarum partium simili-
 tudine, dextram ac sinistram partem habere. idem quoque de eo
 dicemus, quod cum nostris partibus dextris vel sinistris simili-
 tudinem non habet, sed contrario modo sitas partes habet

5 a qua] unde omnes, sed cf. 285 a 24; fort. linea excidit, in qua anterior pars trac-
 tatur. 7 de Animalibus] cf. de anim. incessu cap. 4 9 ea et sq.] locus non in-
 teger 15 pro in quo sensus insunt fort. vertendum (loco quodam) sensuum 20 moventur
 —praedictos (21) scripsi, cum leni mutatione: mov. illa quidem, sed non quae aequa
 uno modo se habent Al.

iis, quae dextrae vel sinistram sunt; quemadmodum si a posteriori f. 26^r
 muri cuiusdam parte collocati essemus ac *tanquam* sinistram eius
 partem *eam constituamus*, quae dextrae nostrae respondeat, *tanquam*
 dextram autem, quae sinistram. et quamvis partes huius rationis
 5 natura sua non habeant, hoc tamen modo eas nominamus compa-
 ratione ad nos habita; ita etiam, si volvamus, hoe ordine *eas no-*
minabimus. cum autem in iis, quae anima praedita sunt, eiusmodi
 sex principia inveniantur, mirari itaque licet Pythagoreos,
 cur duo tantum eorum meminerint *inter ea*, quae de partium
 10 mundi principiis retulerunt quaeque iuxta eorum sententiam sunt
 veluti unum et multa, mas et foemina, lumen et tenebrae, dextrum
 et sinistrum, et reliqua, quae eiusdem rationis sunt, quatuor
 autem reliqua praetermisserint, licet non minus propria ac vere
 principia existant? non enim affirmare possunt principia ab eis
 15 commemorata esse veriora *maioremque inter se* habere *differentiam*
 quam supra et infra, et ante et pone; haec enim figura eorum non
 differunt, siquidem dextra manus figura a sinistra non differt; etenim
 viribus tantum differunt, siquidem partes dextrae validiores sinistris
 existunt; *eorum vero quae supra et infra, ante et pone sunt, pone quidem*,
 20 non viribus sed figuris differt, *atque* pes et caput (exempli gratia)
 fine, figura, ac viribus differunt, ut hoc nomine posterior thoracis
 pars ab anteriori atque a scapulis, venis ac nervis differat. atqui
 dextrum et sinistrum in animantibus tantum consistunt, supra
 autem infraque in plantis quoque inveniuntur; quare iis etiam supra
 25 et infra convenient. praeterea cum longitudine latitudine
 prior sit (convenit namque ut primo aliquid crescat, ac deinde in
 latitudinem extendatur), prioris autem prius est principium,
 longitudinis autem principium sit pars superior, et dextra
 latitudinis, igitur superior pars dextra prior erit. nec
 30 quaevis pars tempore alia prior existit. dicitur enim multis modis
 prius alterum altero, ut *quod aufert quidem, minime vero aufertur*,
 nec non etiam id, *quod ordine quodam antevertit, quodque deinde*
 potentia dignitateque prius est ut rex, ac demum quod generatione,
 tempore videlicet, alterum praecedet, prius esse dicitur. atqui longi-
 35 tudo latitudine natura prior est, siquidem ad eius ablationem
 aufertur et ipsa; etenim si linea non est, planum non erit, hoc
 autem non existente, lineam esse nihil prohibet. verum Aristoteles
 non ait latitudinem latitudine generatione ac tempore simul

6 *volvamus*] fort. *convertamus* 19. 20 *eorum vero quae, sunt, pone quidem* om. Al
 21 *ut—differt* (22)] ita Al, dubio procul ex emendatione: *quapropter inventur pone*
(tergum) inter anteriorem thoracis partem et scapulas interque venas et nervos codd. prorsus
corrupti 29 fort. emendandum: *nec quavis ratione prior existit, sed tempore.*
 31 cf. Simpl. 385, 9 ἢ τῇ φύσει ὡς τὸ συναίρον μὲν μὴ συναίρομενον δέ

priorem esse. *deinde* inquit: *praeterea*, si superior pars est, f. 26^r unde motus proficiscitur, dextra vero id, a quo, prior id, quo, et unde motus proficiscitur, naturalis motus est, quo autem motus est, qui manat a sensu, a quo vero loci mutatio existit, naturaleque sensu prius est nec non sensus ac sensiles motus loci mutatione priores sunt, *licet non* omne sensile locum mutet: convenit igitur, ut superior pars dextra prior sit. *itaque* duplii nomine Pythagorei reprehendendi sunt, quod principia ea, quae principatum potius tenent, praetermisserint, et haec ipsa, *quaecunque sint*, in omnibus inanimis aequae ac animatis inesse putaverint. veruntamen, quamvis *cognitum sibi habuerit* id eos effecisse, *ubi illud retulerint, reperiri non potest.* siquidem omnino quidem iis ea attribuerunt, quae inanima sunt, qui igitur fieri potuit, ut quod principalius est, praetermisserint?

Quoniam autem nos ante explicavimus haec principia iis inesse, quae anima praedita sunt, inanimis vero haec *tribui* comparatione ad nos tantum et caelum quoque animatum esse f. 26^v diximus: quod cum ita sit, convenit profecto, ut haec omnia principia *caelo attribuamus*; non enim consentaneum est, ut, quia globosum existit ac eius partes similes sunt semperque moventur, his principiis privatum sit. Aristoteles autem per hunc sermonem Platonem insinuavit; is enim supra infraque natura in caelo inesse negabat, eum globosum existat. quare, cum haec principia posuerimus, convenit ergo, ut distinguamus ac terminemus. *hae differentiae* non solum potentia in illo inesse apparent, sed etiam specie et tametsi secundum formam commutari non possit, tamen globum imaginari poterimus, cuius omnes partes similes sint ac potentia tantum distinguantur inter se, quarum dextrae ceteris validiores sint, etsi propter figurae similitudinem minime appareant. convenit igitur, ut de hoc universo dicatur inter principia *motuum* eius, quod validius est, *principium a dextra esse, quod ab orientali parte proficiscitur*, sique dextra ac sinistra pars in eo inveniatur, omnino etiam superior et inferior in eo poterunt inveniri. dextrum autem sinistrumque duo latera dicuntur, et duo latera sunt supra et infra; longitudinem autem eius voco axem eius, cuius duae extremitates duo vertices sunt, ac supra infraque duos vertices intellego, quorum unum superiore, alterum vero inferiorem esse dicimus. etenim supra et infra aliis etiam de causis distinguuntur inter se; atqui secundum globum quidem, in perfecti globi actione, ex his duobus verticibus terminus innovatur. *in aliis enim hemisphaeriis* praeter haec duo diversae figurae temporibus diversis

si—est emendavi: *si locus est sup. pars codd.: tametsi* (pro *praeterea*) *locus sit sup.*
rs Al male 6 *licet* emendavi: *et dicit codd.: cum autem sens. omne locum non*
tet Al 27 *cuius—sint]* ita Al: *undique aequalē* codd.; excidit aliquid.

nobis innovantur, haec *autem* duo hemisphaeria unam atque eandem f. 26^v figuram semper habent et non commutantur; vertices enim nunquam moventur ac eodem modo semper manent. etenim etsi latera, hoc est pars superior et inferior, distinguantur, vertices 5 tamen latera dicere non solemus. longitudo enim huius totius est inter hos duos vertices. duo *autem* vertices sunt, superior et inferior pars; *atque meridionalis* eorum supra est, *infra vero septentrionalis*. etenim caeli dextra orientalis pars est, unde principium dueit motus, neque caeli conversio alia ratione naturalis erit, 10 nisi *meridionalis* vertex superior inveniretur. etenim si *septentrionalis* vertex superior esset ac eius motus a sinistro latere initium dueeret, omnino sequeretur, ut ii, qui versus septentrionalem verticem morantur, in superiore hemisphaerio in dextroque latere consisterent, ac ii, qui in altero hemisphaerio habitant, contrario modo 15 se haberent iisque superiorem partem dextram, inferiorem vero sinistram vocarent, atque de iis nominibus id efficeretur, quod de illis Pythagorei facere consueverunt, siquidem Pythagorei dicunt superiorem partem eam esse, quae dextrae e regione existit, quemadmodum invenimus Aristotelem *hoc confirmare in commentariis* 20 (*ἓπορηγματι*), quos adversus Pythagoreorum sententias conscripsit, ubi contra eos disputat, qui superiorem partem dextram (?) esse contendebant.

*

*

*

si hie quoque actio quaedam *est*. universum enim alienius actionis gratia perfectum existit et unumquodque eorum, quorum opus est, 25 operis est gratia. causa enim quamobrem oculi sint [fabrefacti,] est, ut illis videatur; itidem hominis constitutionis causa est, ut speculetur opereturque, navis autem, ut proficieatur, atque *horum causa hae res inveniuntur*; quod autem non per se opus aliquod molitur, neque etiam operis gratia esse dicitur, quemadmodum 30 oculus ut speculetur. ea autem, in quibus non iudicatur esse opus, sed si erit, de numero simplicium ut punctum (?) extiterit, ac in natura rerum inveniantur, in iis eorum opus essentiaque in unum coeunt. eum autem unumquodque, *quod operis gratia est*, profecto propriae quiditatis ac formae gratia *sit*: deus igitur, cum simplex

12 *septentrionali*] *meridionali* codd.hic (Ar. p. 285^b27) antiquitus scheda una vel duae perierunt31 ac] fort. vertendum *cum* et *in iis* del.

17 cf. Aver. p. 105 E

22 *contendebant*]23 *si*] Ar. p. 286^a8

sit, substantia quidem eius et opus in unum coeunt; *neque ipse al-* f. 26^v
terius gratia est, sed propriae quidditatis causa, quae est eius actio sane
indefinita (?): igitur ipse quoque eius gratia est, quod *indefinitum* (?)
existit, hoc est vitae ipsius semipernae gratia. quare si vitae
5 semipernae gratia est, aeterno igitur vivens est, quemadmodum ei
convenit vita. verum si semiperna vita invenitur, aliquod etiam
aeterno ordine animatum erit, quod, non aliter ac si viveret, hoc
est vitam haberet, antequam vivat, existit, quemadmodum cum
primum lumen invenitur, luminosum est, videlicet id, quod lumen
10 recipit.

Quoniam autem supremum tantum caelum tale est,
corpus enim [quoddam] divinum est, quod in orbem movetur,
atque eiusmodi conversio veluti eius vita est. ob eam causam inter
eetera haec ipsum tantum | est, quoniam motus veluti vita quae- f. 27^r
15 dam existit, tantumque conversio semipernus motus est, etenim
continua est, haec autem ei tantum accommodatur. cum itaque
caelum dumtaxat hoc iure se habeat, quemadmodum praefati sumus,
necessse est ei tantum semipernam vitam conversionemque conve-
nire. sed conversio, immo omnis motus, super manente ac quiescente
20 aliquo omnino celebratur. in iis autem, quae de Animalium motu
a nobis dicta sunt, monstratum est id, quod manet ac quiescit,
illius partem esse non posse, quod super ipso movetur. etenim si
eius pars aliqua quiesceret, naturalis eius motus versus eam insti-
tueretur; hac autem ratione motus eius versus eam partem reetus
25 quidem, non autem circularis foret. ac praeterea fieri non posset,
ut aeterno ordine converteretur, siquidem conversio praeter naturam
ei conveniret. nihil enim aeterno prius est; atqui motum praeter
naturam is motus praecessit, qui secundum naturam existit: con-
sonum igitur est, ut semipernus motus praeter naturam non sit.
30 num autem naturalis motus eo motu prior sit, qui praeter naturam
existit, perspicuum ac manifestum est. etenim in iis, quae ortum
interitumque admittunt, a naturali constitutione discedere est dis-
cedere ab ipsa natura. et quoniam rationi consonum erit, ut aliquid
maneat, super quo semipernus motus instituetur, fierique non
35 potest, ut id eius corporis pars sit, quod semiperna conversione
movetur, nec non ex terrae dispositione manifeste appareat ipsam
quiescere ad eamque ponderosa omnia inclinationem habere,
quandoquidem in medio consistit, id vero, ad quod ponderosa in-
clinant, medium est, (hoe enim alias a nobis demonstratum fuit):
40 quare convenit, ut terra ipsa quoque medium sit, eirea quod con-
versio defertur. at terrae ignis contrarius est; contrariorum autem

4 *si—vivens est* (5) Al: *vitae semipernae gratia est* codd. 20 *de Animalium motu*] cap. 2 25 *non addidi coll. p. 286^a17 οὐ γὰρ ἡν δίδιος ἡ κτίνησις.* 34 *non addidi*
Comment. Arist. V 4. Them. de Caelo hebr. p. II.

si unum existit, alterum etiam existere necesse est: quamobrem f. 27^r omnino convenit, ut ignis existat. terrae autem contrarius est, non secundum primas qualitates, quae formas constituant, siquidem ignis, cum calida siccaque natura praeditus sit, siccitate eum terra con-5 sortium habet, sed propriorum motuum principiis ei contrariatur; naturalis enim motionis principium ignis quidem supra, terrae vero infra existit. convenit ergo, cum unum eorum sit, ut reliquum etiam omnino esse debeat; eadem enim omnibus subiecta materia est eademque ratione simul in iis consistit, nec mutatur 10 causa, quae operatur, sed vel illa, quia sunt, vel haec, quia non sunt. atqui si terra est, non modo convenit, ut ignis necessario sit, sed omnino convenit ignem terra priorem esse. habitus enim, qui contingit huic, necessario privatione prior est. eum autem habitus in iis, quae natura contraria sunt, privatione nobilior sit, privatio vero 15 ignobilior, ignique caliditas, quae praestantior est (calido namque vivimus), maior insit. terrae vero frigiditas, ac ignis quoque levitatem habeat in superiore que locum ascensum, terra vero gravitatem et in inferiorem locum descensum, praeterea que ignis motum, terra vero quietem habeat, ac illa habitus sint, haec vero privationes existant (in Physicis enim explicatum fuit quietem motus privationem esse): ignis igitur terra prior est. quare convenit, ut terra et ignis simul sint. quibus existentibus, ea etiam sint necesse est, quae medium eorum locum tenent; qualitate enim contrarietatem unumquodque elementorum ad unumquodque habet. et 20 quoniam calidum siccumque invenitur, omnino etiam frigidum humidumque, aqua nempe, inveniatur oportet. insuper cum sit aliquid frigidum siccumque, videlicet terra, ut aliquid calidum et humidum sit, aer nempe, necessario etiam oportet. dixit [hoc etiam pos-25 tum sit] nunc; [postea autem id docere conabimur], quando-20 quidem eum in his libris tum etiam in iis, quae de Ortu et Interitu dieta sunt, id profecto explicabitur.

His ita positis, omnino quidem ortum interitum que esse oportere perspicuum est. quod enim contrarium habet, sempiternum unquam esse non potest; aeternitas enim affici non 35 potest, contraria autem suapte natura omnino quidem patiuntur alia ex aliis. praeterea eum haec quoque mobilia sint eorumque naturalis motus is sit, qui recto ordine procedit, nee non rectus motus (ut Octavo Physicorum Libro declaratum fuit) aeternus esse non possit, convenit iis, ut aeterna etiam non sint; etenim consentaneum 40 est, ut ea ipsa eadem ratione se habeant, quemadmodum motus eorum principium se habet.

15 calido—maior (16)] magis namque vitalis est codd. 20 in Phys.] 226^b 15 25 fort. post invenitur supplendum: videlicet ignis 30 de Ortu] II 1 sq. 38 Octavo] cap. 7

Omnino itaque convenit, ut ortus, interitus eorumque inno- f. 27^r
vatio sit, prout ab aliis et aliis causis contingit, videlicet divinorum
corporum causis. omnino siquidem necesse est, ut iuxta diversi-
tatem, quae in sphaeris et elementis consistit, divina corpora plura
5 sint eorumque conversiones plures quoque existant nec non diversa
ratio sit, qua res specie sunt aeternae, ab ea, qua illae | numero f. 27^v
aeternae manent.

Deinde inverso ordine solutionem faciemus. omnino consentaneum
est, ut divina corpora plura eorumque conversiones plures sint,
10 nempe quod ortus esse debeat; ortus autem *tantum* est
necessarius, si [ctiam] ignis est. *ignis* autem et cetera ele-
menta, si [et] terra. terra porro ob eam causam necessaria est,
quod aliquid *eadem dispositione semper manere* oportet,
15 si modo aliquid necesse sit perpetuo motu circum illud eieri. idque
etiam omnino esse debet, quandoquidem vita aeterna animatum-
que aeternum in eo deprehenduntur, quod aptum est ea recipere.
hoc demum necessarium est, siquidem quod animato animam ac
vitam praebet, videlicet immortalis deus, semper existit.

Post haec de caeli figura disserit, quam prima animi apprehen-
20 sione retundam esse iudicavit. haec enim figurarum omnium caeli
essentiae a commoda tissima est et prior natura; caelestis-
que corporis substantiae propria est, quoniam figurarum omnium,
quae terminum habent (ut inquit Plato), capacissima est. Aristoteles
vero infra natura *priorem* esse tunc profecto explicabit, cum abso-
25 lute in omnibus figuris perspicuum fecerit, quaenam earum prior
sit. *omnis* igitur figura et quae sequuntur perspicua sunt.

Porro num circulus ceteris omnibus planis figuris prior sit, *alia*
ratione deinceps explicavit. equidem assumpsit circulum esse perfectum,
sicuti etiam dictum est, et quod perfectum est, prius est. et quem-
30 admodum prima planarum figurarum erit circulus, ita globus in
solidis primum locum tenebit; etenim *ut* circulus ad ceteras
planas figuras *sese* habet, *sic* globus ad solidas. Aristoteles
autem propriac sententiae veritatem, nempe rotundam figuram, *cum*
simplex sit, priorem esse, testimonio quorundam comprobavit, qui ex
35 planis corpora generabant, quemadmodum Timaeus fecit. ii
enim, qui ceteras figuras dividunt ac in simpliciores eas *resolvunt*,
quemadmodum *pyramidem* in triangulum *resolvunt* et triangulos in
rectos angulos habentes, eademque ratione ceteras figuras *resolvunt*,
sphaeram non secant, quasi simplex quippiam ac individuum existat,
40 ut quae *superficies* plures non habeat. si enim imaginemur
sphaeram in extremitates dividi, *quaecunque* haec divisio erit, in con-

³ siquidem] exspectes autem corrupti

²³ Plato] cf. Tim. 33B

⁴¹ extremitates Al: codd.

⁴¹ quaecunque—formas (p. 100, 4) locus difficilis. Al exhibet: *cum divisio*

similes partes non fiet; *sphaera enim in sphaericas figuris minime f.* 27^v
dividitur. quemadmodum ceterae figurae in suas partes secantur
ae earum quaelibet in formas rectarum linearum, sed in alias
formas.

5 *Atque alia quoque indagine.* si numeralem ordinem contemplemur, profecto inveniemus *circulum* ceteris planis figuris priorem esse. et ideo *sphaeram* primas in solidis figuris tenere. etenim trianguli figura duobus formatur, qui duo primus numerorum existit, *cum consentaneum sit*, ut trianguli species non lateribus, sed angulis formetur; *circuli* autem figura unitate exstruitur. etenim si quispiam trianguli figuram unitate formarit, *cum nihil unitate prius sit fierique non possit*, ut *circulus* triangulo *posterior* existat, ac omnis figura vel triangulo prior vel posterior sit: necessario fit, ut *circulus* figura non sit, quod absurdum est. hae itaque ratione ne cesset, ut *circulus* prima figura sit; ac eodem iure etiam globus. *globus autem cum in solidis figuris primas teneat, ea de causa consentaneum fuit, ut primum corpus ab eo penderet.* primum autem corpus, *eaeleste* corpus est; etenim *magis completum ac perfectum est* eique magis convenit, ut sit causa et aeternum. quod autem tale est, 20 *globosum esse debet.* corpus igitur, *quod in orbem circumque fertur, globosum existit.* et *corpus etiam illi coniunctum globosum est;* *quod enim coniunctum est ei, quod globosum est, idem etiam est globosum, cum fieri non possit, ut inter ea inane omnino existat.*

25 Corpora autem, quae ei *coniuncta sunt, errantium stellarum orbes sunt.* ita et ea corpora, quae penes medium, hoc est versus medium consistunt, quae quidem corpora quatuor elementa sunt, similiter etiam globosa existunt, quandoquidem divini corporis, quod globosum est, concavam extremitatem contingunt; quod autem 30 *globosum contingit, globosum sit oportet.* *id enim accedit, cum quatuor elementa vagantium stellarum orbium concavam extremitatem contingant in humiliore superstantium vagantium stellarum orbium sede.* quoniam igitur haec ad medium sunt, quod ab *extrema circumferentia* initium dueit, eorum omnium partes globosae sunt; unumquodque enim eorum 35 rotundam alterius extremitatem contingit, et omne caelum ex his | f. 28^r corporibus constituitur. quare convenit, ut universum hoc globosum existat.

Quod etiam alia ratione intellegi potest. superius enim diximus, num divinum corpus in orbem circumque moveri possit, 40 ac ita moveri diximus, quemadmodum oculis nostris appareat. prae-

quaelibet in consimiles partes non fiat, hac igitur ratione evenit, ut rotundae figurae minime dividantur . . . linearum, sed in eas, quae specie differunt 30 *id—elementa emendavi: haec enim vagantium . . . contingunt, et quatuor elementa in humiliore . . . sede constituantur* Al

terea etiam explicatum fuit extra summum orbem nullam prorsus f. 28^r inanitatem esse. ob has itaque causas extima luius universi superficies, extra quam nulla superficies est, rotunda sit necesse est. si enim rotunda non erit, sed alia rectarum linearum figura praedita sit, ita omnino fiet, ut et locus extra caelum sit et corpus et inane, quorum nullum extra caelum esse posse antea monstravimus. etenim *inane* fit, quoniam loca, quae rectarum linearum anguli tenebant, ob eorum recessum inanita sunt et tunc inane generatur. *locus* autem est inane corpore repletum; cum enim 10 inane repletur, locus evadit. *corpora autem* <*propter angulorum vicissitudinem*>; nihil enim, quod rectarum linearum figura descriptum est, cum motu sempiterno moveatur, cundem locum occupat, sed in loco, in quo antea aliquid eius fuit, postea non erit, et quo aliquid eius postea erit, antea non fuit, propter corporum angulorum 15 succendentium vicissitudinem. *similiter autem si quavis alia figura circulari describatur, ut lenticulari et ovali; continget enim, ut extra ipsum sit vacuum.*

Atqui consentaneum est, ut hunc sermonem iuxta communem sententiam prosequamur; eum enim non ita, ac si indefinitus esset, 20 Aristoteles pronuntiavit, sed quando *axis certo modo positus est. istae enim figurae iuxta quandam axis proportionem in orbem ferri possunt, nulla extra caelum inanitate existente.* in globo autem omnino in universum necessario non sequitur, ut extra caelum aliquid sit.

25 Praeterea, si caeli motus, videlicet tempus caeli motus, quo caelum una circumvolutione movetur, ceterorum motuum mensura est, quemadmodum in Quarto Physicorum, cum de tempore ageret, explicatum fuit, *quia hic motus est regularis* <*et*> perpetuus, in quoque autem quantitatum genere mensura est earum 30 minimum, veluti in numero unitas ac simplex in ponderibus, *ut uncia, eademque ceterorum ratio est*, quod vero aliquid metitur, saepe ac aeque illud mensurare debet: tempus igitur caeli motus minimum quoque est. minimum autem tempus est in mobilibus magnitudine aequalibus, idque est, *quod celerrime movetur celerrime-* 35 *que movet, ac magnitudine aequale est, quod minimum terminum pertransit;* minimus vero corporum magnitudine *aequalium terminus circularis existit:* igitur caeleste etiam corpus, si celerrime movetur ac circularis terminus in eo deprehenditur, globosum existit. caeleste

10 *propter angulorum vicissitudinem* scripsi ex coniectura. codd. hic et infra (14) vocabulum peregrinum <*παράλλαξιν*> mutilatum exhibent. Al omnino ficta praebet: *atqui divina corpora rectilinea non sunt* 18 *Atqui et sq.] cf. Aver. p. 113 CD*

27 *Quarto] cap. 11* 34 *idque est fort. delendum et loco ac magnitudine aequale est scribendum: ac celerrime movetur, cum magnit. aequale sit* 36 *aequalium] celestium* codd. Al

itaque corpus ob eam causam globosum est, nempe quod celer- f. 28
 rime movetur; eelerrime autem movetur, siquidem minimo tempore
 movetur; minimo vero tempore movetur, si eeterorum motuum men-
 sura existit; porro mensura est, quandoquidem eiusmodi motas
 5 aequabiles ac perpetui sunt. *quae ab eodem ad idem pergunt,*
corum terminum significat; circuli vero terminus eorum omnium
 minimus existit, qui aequalis superficiem nanciscuntur. idque aper-
 tius ex eo demonstrat, quod aequalis terminus aequirit.

Et possit aliquis credere figuram caeli esse rotundam, ex iis cor-
 10 *poribus, quae circum medium locata sunt, aqua videlicet, cuius ex-*
tremitas rotunda est; aer vero circa aquam, ignis autem circa aera,
circa haec autem superiora corpora inveniuntur, cum ea contingant,
licet iis non terminentur. cum itaque ea corpora, quae caelestia
 15 *corpora contingunt, globosa sint, igitur quod ex illis constituitur et*
coaugmentatur, universum nempe, globosum sit oportet. aquae
autem extremitatem rotundam esse, hoc modo perspicuum
erit, si hoc positum sit, quod omnibus est in confesso, aquam vi-
delicet confluere ad concavitates ampliores, quae ad eentrum pro-
 20 *prios accedunt. centrum namque existit, tametsi figura sphaerica*
adhue demonstrata non sit. etenim ob maximum eius pondus
undique ponderosa confluent inibique alia eius pars ab altera colli-
geretur, nisi ipsa in terram desinaret. demonstratio autem, quae
ex lineis sensui apparentibus desumitur, mox commemorabitur. prae-
 25 *tereaque *(mundum)* ipsum non modo simpliciter globosum esse, verum*
etiam perfectissime, cuius veritas et certitudo ex nobilioris corporis
natura desumitur, ex eo nempe, quod celerrime descendit. similiter
ipsi attribuitur, quod maiorem suscipit aquabilitatem quam omnia, ex
quibus mundus constituitur, iuxta proportionem eius, quod pluri-
 30 *mum | quoque abest. et quemadmodum aqua spissitudinem et f. 28^v*
terminum aequa ac aquabilitatem facilius quam terra recipit, ita
etiam aer facilis quam aqua reliqua elementa, quia nempe
veluti servilis quidam respectus inter ea versatur. eam namque
rationem habent subsequentia corpora ad prima, quam famulantes
 35 *partes ad principes habere dicuntur, cum id primum sit, quod vero*
deinceps est, ei eoniunetum existat. ea autem demonstrativa ratio,
quae ex nobilissimi corporis natura desumitur, ex eo nempe, quod
corporum omnium celerrime volvatur, ipsum absolutissima per-

2 *celerrime* (*alt.*)—*si* (3) om. codd. 5 *quae*] Ar. ^a27 8 *ex eo quod aequalis terminum*
acquirit] fort. haec verba ex linea praecedente repetita sunt 13 *terminentur*] plur. scripsi
contra omnes testes. 31 *quia nempe*—*dicuntur* (33)] antiquam versionem, licet prorsus
falsam, retinui, cum certiore praebere non possum. fort. vertendum: videlicet quod dicitur per
analogiam privationis de ratione corporum, prima corpora subsequentia, est ratio privatorum
penes principes [prima corpora?] 34 *id scil. caelum* 37 *ipsum*—*esse* emendavi:
tametsi . . . sit codd. Al

fectissimaque rotunda figura praeditum esse, non videtur eadem f. 28^v
esse cum ea, quae super hoc ex eo desumitur, quod extra *caelum*
inane non sit. etenim si omne corpus, quantumvis minimum sit,
haud dubie in loco existat, cum extra *caelum* locus non sit, neque
5 etiam corpus erit neque omnino eius quippiam aliqua ratione mor-
tale existet. num autem caeli figura hoc iure se habeat an seeus,
ante dictum explicatumque a nobis fuit.

Sequitur, ut de hoc etiam disquiramus, si nihil *frustra* et for-
tuna in iis sit, quae *circulo* feruntur, eur in unam partem, non
10 in alteram convertitur? at sempiternae conversioni nullum
motum contrariari in praecedente Libro *iam* explicatum fuit. con-
trarii enim motus sunt, qui ex contrario in contrarium instituuntur;
conversiones autem, quamvis in alteram partem fiant, ab eodem in
idem progrediuntur. dicimus autem Aristotelem, *cum dixerit*, *<cur>*
15 in unam partem moceatur, *<addidisse>*: omnino autem convenit,
ut id *<vel>* sine causa et principio sit — etenim quod est, *eo modo*, *quo est*, absolute existit — *<vel ut>* id, quod est, *eo modo*, *quo est*, propter causam et principium existat. igitur vel hoc erit, vi-
delicet ut id in unam partem feratur, sine principio, adeo ut
20 motus eius in unam partem fiat, quoniam is in unam partem fit,
vel causam aliquam principiique habuerit.

Et quoniam Aristoteles in hoc iuxta doctrinæ indagationem
procedit ac medium sumit, ab eo errore tuetur sese, qui ex *ni-*
mia indagine eiusque stultitia contingit; qui *cum terminum vali-*
25 *dorem* non inveniat, quem contendat, ea tantum prosequitur ac ponit,
quae secundum *humanam potentiam esse videntur*. dicimus enim natu-
ram semper facere eorum, quae fieri possunt, id, quod dicitur
ceteris praestantius optimumque existit. quibus id sane intellegi
volumus: etenim ante et pone in eaelesti corpore inveniuntur,
30 *<cum>* dextra etiam et sinistra pars, ut ante dictum est, in eo in-
veniantur. dextra autem ea caeli pars est, quae orientalis appellatur,
prior vero ea dicitur, quae supra capita nostra supraque
terram ipsam consistit. prior autem eius pars posteriore
35 *praestantior* existit, quemadmodum in recta linea superior
locus inferiore honorabilior. natura autem semper reddit mo-
veturque ad id, quod nobilis, et ad *praestantiora eorum*, quae fieri
possunt; quare consonum est, ut huius corporis motus in priorem
partem feratur. caelum autem priorem partem habere, *ipsa*
quidem quaestio declarat; convenit autem, ut eiusmodi quaestio

11 *praecedente*] cap. 4. 14 et seq. *cur . . addidisse . . vel* (16) . . *vel ut* (17) adieci
24 *qui—videntur* (26)] qui terminum non invenit, ut de ea disserere possit. nunc autem ea
tantum dicenda ac ponenda sunt, quae humanæ mentis capacitatem minime egrediuntur Al
imitans verba Aristotelis (p. 288, 1) νῦν δὲ τὸ φανόμενον ἥγετον 30 *cum supplevi*
ante] cap. 2.

explicetur. at nulla ratione explicari potest, nisi quia *in partem f. 28^v praestantiorem nec non priorem* ($\pi\rho\tau\epsilon\rho\nu$) *vertitur*. quare convenit, ut id ob hanc causam accidat, quoniam nempe in praestantiorem partem movetur; etenim *solutio eius*, quod quaeritur, *est*, *quod 5 haec pars prior* ($\pi\rho\tau\epsilon\rho\nu$) *existit*, ac natura hanc partem movetur. natura enim in id, quod praestantius est, commigrat. et quemadmodum *motum simplicem movet*, quoniam eiusmodi motus praestantior est, *itemque incessabilem*, ita in nobiliorem ac praestantiorem partem defert; prior autem pars ($\tau\theta\pi\rho\sigma\theta\varepsilon\nu$) ceteris nobilior 10 ac praestantior est.

Deinceps vero demonstrationem indagemus, *cur caeli primi motus*, nempe motus inerrantium stellarum, aequabilis sit. in corporibus enim, *quae subter sunt*, videlicet in iis stellis, *quae vagantes sunt*, plures iam motus in unum convenerunt; una 15 quaeque enim vagantium stellarum plures motus habet, quorum causa evenit, ut in illis diversitas appareat. huius autem caeli motus aequabilis est. si enim non aequabiliter movebitur, *sed inaequabiliter*: quoniam omnis motio, *quae inaequabilis est*, tum constantiam habet, tum vigorem, tum remissionem — est autem vigor 20 eius, quod movetur, summae velocitatis terminus; remissio autem retardationis eius finis est; constantia vero illud incrementum existit, quod in horum duorum medio consistit — *ergo primi caeli motus ista* (*tria*) *habebit*. *vigor vero* in iis, *quae naturae vi* *cientur*, *in motus principio medioque fit*, in iis autem, *quae contra naturam* 25 sunt, *summus vigor in principio tantum* | *apparet*; solvit enim ac *f. 29^r* finitur eius motus, *quoniam* naturam rerum egreditur ac de earum essentia non est, et ob hanc causam violentus etiam motus dicitur. ac caeli *quoque*, cum natura sit, si motus inaequabilis sit, vigor illius motus erit, vel unde ineipit, vel in medio, vel quo pervenit; 30 sed caelum principium motus *tempore* non habet et ob hanc causam nec medium nec finem sortitur, *praeterea que nec forma, vel loco, quem secet* — etenim locus non est, sed cohaerens magnitudo *et inrangibilis*, hoc est angulorum minime capax, *cum circulus et globus sit* —: inaequabilis igitur eius motus non est. ceterum per 35 *unde initium motus, per quo terminum, per medium autem medium motus intellegimus*. natura autem summum motus vigorem *plerumque* in fine tantum praestat; terra enim *ex sententia Aristotelis*, cum e sublimi versus medium descendit, quo propius ad medium accedit,

² *vertitur*] *vertuntur* codd. Al: *quia ex sui ipsius partibus, quae in ipsum vertuntur, priores, ceteris praestantiores existunt* Al ex conjectura. 11 *primi* emendavi: *nobilior* codd. Al 23 *ista—habebit* emendavi: *si ita se habeat* Al 24 *in motus—fit*] *exspectes: nec in principio motus nec in medio est, sed in fine; sed coll. l. 29 et p. 105, 4 fort. corrig. vel fine* 35 *medium* (alt.) Al: *veritatem* codd. ($\tau\eta\gamma\pi\alpha\kappa\tau\alpha\gamma?$)

eo velocius movetur, ad nos autem contrario modo se habet; ac s. 29^r
 similiter etiam ea omnia, quae locali motu feruntur. ea autem,
 quae motu praeter naturam moventur, *contrario* quidem modo *quan-*
tum ad motum se habent. atqui in ceteris naturalibus motionibus,
 5 qualis *accretionis* motus est, corpora quidem in medio *esse* eius,
 quod movetur, extremam motus celeritatem habent; sed quae *gene-*
rationis motu moventur, omnino quidem in motuum eorum fine
 summam motus celeritatem nanciscuntur, et ita *transitus* erit ad id,
 quod melius est, donec momento existat. porro, *inquit*, ea corpora,
 10 quae in latus moventur, quemadmodum sagittae, quae iaciuntur, in
 medio motus vigorem habent. est autem id in animalibus perspi-
 cuum et manifestum, quae in latera moventur, *quorum* quae *volant*
teloque (?) *petuntur*, in medio celeritatis vigorem habent potius quam
 vel in principio, vel in fine. atqui in similibus *{sermonibus}*, quamvis
 15 vere quidem comparatione, non autem proprie dicantur, nec sint
 quemadmodum *ii*, quibus haec proprie insunt, sed *per abusionem*,
 finis spectetur oportet. eum enim facile persequimur, prout qui-
 dem relinquitur, dum ea ratione illum perceperimus nostraque
 imaginatione ante contemplati fuerimus, quemadmodum in praece-
 20 dente sermone res se habet; ibi enim ea ratione caelum rotunda
 figura praeditum esse dixit, quoniam *eius* motus ceterorum motuum
 mensura existit; Aristotelisque sermonis maior pars hanc sententiam
 complectitur.

Nec non demonstrativo ordine aliam super hoc rationem ad-
 25 struit hoc modo. si caeli motus inaequabilis esse posset, inaequa-
 bilitas motus proficiscatur necesse est vel ab eo, quod *movetur*, vel
 ab eo, quod motum affert — siquidem omne, quod movetur (ut in
 Physicis explicatum fuit) ab aliquo movetur — vel ab utroque. sed
 30 eius, quod movetur, fieri non potest, ut motus inaequabilis sit;
 caelum *enim* docuimus *immutable* esse corpus, ortus interitusque
 expers *et simplex*; multoque magis propter id, quod motum affert,
 motus laboriosus esse non potest; simplicior namque est ac in reli-
 quis etiam praestantior. neque propter utrumque motus inaequa-
 35 bilis esse potest; alioquin qui fieri potest, ut ambo commutentur,
 si neutrum eorum commutationis capax existit? igitur caeli motus
 inaequabilis esse nullo modo potest.

In hoc autem sermo perspicuus est. ceterum ad huius veri-
 tatem persuadendam tertia quoque ratio hoc ordine disponitur. si

1 *ad nos—se habet Al: minime vero e contrario* codd. 8. 9 *erit—existat*] fort. vertendum:
{summa} erit *{celeritas}* potius, quando momento existit. 9 *inquit*] ^{a22} τοῖς δὲ πίπτου-
 πέντε 12. 13 *quorum—petuntur* conieci: *quae autem pulsionis aut projectionis pulsu-*
agitantur Al male 18 *dum—fuerimus* (19)] ita Al commenticie: conicio quem cum
perceperimus, in his nobilior inerit vis. 28 *Physicis*] VIII 4 32 *laboriosus*
 suspectum.

primi caeli motus inaequabilis extitisset interdumque celerior f. 29^r
 esset et interdum tardior, id profecto erit, vel quando totus, vel
 quando eius partes commutantur. (Aristoteles autem per partes
 motus, partes eius, quod movetur, nec non etiam per caeli partes,
 5 inerrantes stellas intellexit). vel [itaque] totum, ut dictum est, vel
 eius partes mutantur; sed totum non mutatur, quemadmodum ex-
 plicabimus, neque etiam eius partes mutabuntur. eius autem
 partes mutabiles non esse ostendit comparatis observationibus, quae in
 speculis factae sunt inde ab antiquissimis temporibus; minime enim
 10 hoc testantur, eas in ullo temporis intervallo aliam partem habuisse di-
 versam ab iis, quas nunc habent, atque omnino vel in minima
 quavis re ab ea constitutione unquam commutatas esse, in qua
 nunc existunt. nec vero fieri potest, ut totum aliqua ratione mu-
 tantur; uniuscuiusque enim rei mutatio et remissio ex duplicitate
 15 diversitateque nascuntur. etenim si mutatio fiat in id, quod igno-
 bilius est, eam profecto ex imbecillitate nasci perspicuum est; quin
 immo etiam si in id, quod praestantius est, mutatio fiat, siquidem
 ex illius imbecillitate accidit, ut in ignobili exstiterit; quodsi com-
 mutatur, id eo plane iure ei contingit, quo illi evenire solet, quod
 20 ad senium commutatur. itaque si toti quoque transmutatio accideret,
 ea profecto ex debilitate ac virium lapsu exoreretur; imbecillitas
 autem ac virium lapsus praeter naturam sunt. porro dixi, imbecilli-
 tatem praeter naturam | esse, quemadmodum senium in animali- f. 29^v
 bus nec non etiam in morbus, qui phthisis appellatur, ac praeterea
 25 visus hebetudo atque eius amissio. etenim auimantium consti-
 tutio ex rebus, quae inter se differunt quaque locos specie (?) contrarios
 tenent, diversitatem in auimantium corporibus efficit. terra enim in
 animalibus superiorem locum tenet, veluti ossa, ignis autem in-
 feriorum, quemadmodum sanguis caliditasque, ita etiam et reliqua.
 30 quare iure imbecilla evadent nec uno eodemque modo constiterint.
 at quoniam fieri in illis non potest, ut cum remissione consistant,
 desistunt ac quiescent eorumque remissio et status ex imbecillitate
 illorum contingunt. si igitur in primis corporibus, scilicet
 caelestibus, nihil est, quod naturae adversatur — simplicia
 35 enim sunt et ob hanc causam impermixta et compositionis ex-
 pertia existunt, nec extraneum locum occupant, ut in proprium
 convertantur, nec quidquam eis est contrarium — profecto nec
 imbecillitatem nec remissionem nec quietem contingunt. quodsi

5 vel [itaque] fort. emend. dico totum] sc. caelum; Al hic et in seq. totus
 8 comparatis ex coniectura 10 partem] exspectes διάστασιν 13 totum] omnes
 Al 14 duplicitate] conicio debilitate 20 itaque—exoreretur (21) emendavi:
 quod quidem si commune universaleque fuerit, cum transmutatione eveniet, quae ex imbecillitate
 ac virium lapsu exoritur Al 22 porro dixi Al ex coniectura falsa: codd. corrupti
 33 si igitur emendavi: eis codd. Al

illorum motus nec remissionem nec requiem recipient, ita neque f. 29^v
intensionem neque incrementum admittent; intensio enim eius, quod
remissum est, intensio existit, et remissio intensionis causa fit. his
5 itaque minime existentibus neque etiam inaequabilitas illorum causa
omnino erit.

Idem praeterea alia etiam ratione doceri potest. [non enim
est hoc consentaneum] id, quod motum affert, infinito tempore
potuisse et non potuisse contra naturam et alio infinito tempore
secundum naturam et, ut dicatur in universum, potuisse et non
o potuisse. ut hoc autem apertius nobis dilueat, hoc paeto se
habere dicimus. si primi orbis motorem speculemur, fieri non po-
terit, ut inaequabilitas in motu deprehendatur; inaequalitas enim
eius, quod motu cietur, intensione et remissione omnino fit, cum
videlicet moventis vis remittitur intenditurque. si itaque motus
5 caeli (quod semper movetur) inaequabilis extitisset, igitur vis etiam
moventis imbecillior validiorque semper redderetur. cum autem
imbecillitas praeter naturam sit, vis autem secundum naturam, id
igitur, quod motum affert, infinito tempore ac semper contra na-
turam ac secundum naturam esse inveniretur atque posse et non posse;
10 sed dissentaneum est (ut antea monstravimus) quod infinitis tem-
poribus multorum vires habet, ut sit in hoc aequale ei, quod se-
cundum naturam existit. etenim si caelum inaequabiliter moveri
posset, hoc eveniret, aut quando infinito tempore distrahitur motus
ac intenditur, ut aliquis dicat, ad hoc usque tempus ac totum reli-
15 quum tempus in infinitum magis magisque semper remittitur, ut
insit ei ad hoc usque tempus unica intensio atque ab hoc tempore
ad illud reliquum tempus unica remissio, aut quando eius motui
horum duorum alterum tantum inest, intensio videlicet aut remissio,
absque eo, quod ex uno in aliud transferatur, sed semper tantum
20 intenditur nec ullo modo remittitur, aut tertio modo esse poterit, videlicet
cum quandoque intenditur et quandoque remittitur. at fieri non
potest, ut eius motus ullo paeto inaequabilis sit. ipsum autem duos
modos simul infinito tempore habere, haec ratione refutacit, siquidem
fieri non potest, ut unum idemque immensis temporibus multorum
25 vim habeat et, quod a natura alienum est, ei, quod naturae aptum
est, aequale existat, ac ita (quemadmodum inquit Alexander) vel
hoc secundum naturam, vel illud contra naturam minime erit, si
pari tempore sint. compertum siquidem minime habemus neque
ab aliis fuit nobis relatum, ut, quod naturae aptum est et quod ab
30 eadem alienum existit, pari tempore sint; sed omnino deprehenditur

6 non—consentaneum (7)] ita Al duce Aristot.: om. codd. 8 ante contra aliquid ex-
cidisse videtur 20 antea] lib. I, cap. 12 24 ut—dicat emendavi: quemadmodum si
dixerimus hominem . . semper intendi Al 38 compertum — sint (40)] ita Al: codd. corrupti
40 sed . . deprehenditur emendavi: tametsi . deprehendatur codd. Al

id, quod secundum naturam est, longiore tempore quam id, quod f. 29^v
contra naturam existit, perdurare. non enim si quispiam per uni-
versum eius vitae curriculum morbo aliquo laboraret, *tum* morbosa
illa dispositio *potius* secundum naturam illi inesset, tametsi hoe
5 verum existat, *cum* ceteri homines longiore sanitatis quam valetu-
dinis constitutione serventur. atqui eousonum est, ut, quod secundum
naturam est, mutetur atque segregetur a forma rei et ab habitu
sibi proprio, non temporis longitudine, quemadmodum sanitatis ac
valetudinis dispositio. etenim ita est in eo, quod praeter naturam
10 illorum existit, etsi toto suae vitae tempore quispiam aegrotaret.
quare haec quidem ratione prima positio de medio tollitur.

Secunda vero, quae ponit ipsum | semper tantum intendi, f. 30r
vel semper tantum remitti, hoc pacto destruitur. omnis enim motus
finem ac terminum habet, ex eo, quod in quietem finitur, vel sibi
15 sufficiens semper convertitur; motus enim ex aliquo in aliud fertur.
quod autem infinito tempore intenditur remittiturque, hinc notum
existit.

Id vero, quod quovis motu terminato ac minimo tempore ae
maximo tempore movetur, eius motus terminabitur, si hae continui-
tate moveatur. exempli gratia inveniatur tempus aliquod (maxi-
20 mum), ita ut in maiore, quam illud sit, haec trabs excidi non
possit, si eius excisio continua erit ac nulla in ea requies extiterit;
similiter etiam si quis ambulet aut fides pulset. quare si quis in
statu caeli minimum quodvis tempus accipiat, ita ut in breviore,
quam illud sit, caelum moveri nequeat (siquidem in eo motus
25 aliquis deprehendatur, quo celerior incitari non possit; alioquin bre-
viore, quam illud sit, tempore moveretur) quae cum ita sint, fieri
etiam non poterit, ut caeli motus in infinitum intendatur; et ob
hanc eandem causam nec infinito tempore remittitur.

30 Nec non etiam alia ratione. remissio est veluti dissolutio
quaedam, quae omni intensioni contrariatur; *similiter enim ambo*
et alterum, si modo eadem horum utrorumque intensio
erit, vel maior [et] immenso tempore. rationi autem con-
sentaneum est, ut hoc modo ipsum eadem mensura vel maiore in-
35 *tendi et remitti intellegatur, quemadmodum si quispiam dixerit, una*
atque eadem mensura intendi id, quod in figuris a summa ad imam
procedit; haec etenim distantia semper erit in ampliorem mensuram,
tametsi superficies una sit. intensio vero maiore mensura perficitur,

3 tum . potius (4) emendavi: *curriculum* (3) vel *amplius* codd. Al 5 cum codd.:
ut Al 16 *hinc corruptum: lege huiusmodi non esse 18 terminabitur*] sic emendavit Al:
fort. *legendum: id vero, quod quovis motu moveretur, tempus terminatum habebit, sive minimum sive*
maximum . . . 22, 23 quis . . accipiat scripsi: si caeli status [motus Al] minimo quovis
tempore intendatur codd. Al

si quidpiam a minore parte vel a principio quodam exorditur et f. 30^r in ampliorem mensuram extenditur, non unica extensione, quemadmodum anguli (?) extensio, sed pluribus quidem extensionibus, sicuti in iis figuris videre lieet, quae secundum ordinem partiuntur.

5 *dixi hoe de figuris, ut explicatior sermo evaderet. attamen convenit, ut <etiam> in motum et sonum transferatur; etenim in his duobus quoque deprehendimus continuam intensionem et remissionem fieri, veluti in iis sonis, qui *λειχατα* dicuntur; praeterea nos videmus intensionem et remissionem in illis multiplici mensura fieri, e. g. in o musicorum instrumentorum pulsationibus. atque in coloribus quoque idem conspieimus, siquidem videmus ipsos a quibusdam exordiri et in contrarios terminari, nec interim ab illis quicquam perpetiuntur. eademque caliditatis, frigiditatis alimentique ratio est codemque modo localis quoque motus sese habet.*

5 *Deinde tertiae positionis fundamentum funditus pervertit, vide lieet caeli motum variis temporibus vieissim semper intendi et remitti, quandoquidem id sub sensum non cedit, tametsi consonum esset (si id aliquo fundamento niteretur) ut sensui abseunditum non sit, cum partes invicem altera alteri comparantur; neque in eo ulla 20 causa invenitur, ut omnino ex se vicissim huius motus intensionem et remissionem admittere debeat. quia vero absolute id positum est, fictioni simile videtur.*

Post haec tria de astris perserutari conatur, nempe ex quibus constent et quas figuras admittant quique sint eorum motus. *atque extemplo a prima quaestione incipit dicens eorum essentiam et quidditatem ex nobili substantia constare. hoe autem consentaneum ex iis maxime est, quae dicta ac posita a nobis sunt, nempe quantum quoddam corporis *inveniri*, quod in orbem fertur, ac ceteris praestantius esse, cum consentaneum sit, ut faciamus unamquamque 30 stellam ex eo corpore constare, ex quo illud <corpus>, in quo motum habet. praeterea alia quoque ratione id ad sermones de circulari corpore iam dietos insequitur. etenim si quintum corpus nec afficiatur, nec genitum sit, ac naturae vi in orbem feratur, nec non omnes quoque stellae hoc pacto se habeant: omnino igitur ex 35 quinto corpore constant. num autem stellae ex eo corpore constent, ex quo illud corpus, cuius motus et conversio eadem est, constare dicitur, hinc plane notum fiet. ii etenim, qui eaelum igneum esse dicunt, stellas quoque igneas ponunt, cum ex illorum sententia rationabile sit, ut earum corpus se habeat, quemadmodum 40 illud corpus se habet, in quo motus earum invenitur.*

Numquid autem consentaneum sit, ut stellae ex eo corpore constent, in quo colleatae sunt, haec plane communis omnium sententia est. an vero eiusmodi corpus quintum non sit ignis, hoc nobis dieendum relinquitur. non enim convenit, ut id ea ratione

probetur, quoniam nempe ignis natura sua calefacit ac splendet, f. 30^r
 et stellae similiter hos duos effectus agere posse videntur. etenim
 ab ipso sole pari ratione [calor | ac etiam] lumen proficiscitur, f. 30^v
 nec non etiam a reliquis stellis, verum ipsae quidem *non* calefaci-
 unt, propterea quod igneae sunt, *sed* igneam caliditatem acquirunt
 quemadmodum ligna, ferrum et ea, quae diximus. quare con-
 venit ut caliditas, quae ab illis emanat, non sit caliditas solis vel
 alienius astri, sed caliditas ipsius aeris, qui quidem incalescit. cum
 eis propinquior extiterit, quemadmodum in telis *accidit*, quae
 10 iaciuntur. tela enim ipsa a motu succenduntur aeremque sibi
 vicinum excalefaciunt. cum autem hoc exemplum ab Aristotele
 deductum sit, ut ex eo perspicuum evaderet astra quoque hoc
 pacto aerem calefacere, nec non iuxta exemplum omnino necesse
 sit, ut aerem quidem excalefaciant, cum ipsa etiam incalescant,
 15 modo proprium sermonem dirigit stabilitque ac, *quid huius exempli*
ei simile, quid dissimile sit, explicat inquiens: tela ignescunt, quoniam
 ipsa similiter afficiuntur eorumque motus per aerem fiunt, *qui su-*
apte natura quoque igneus redditur, stellae autem nec afficiuntur,
nec etiam in corpore moventur, quod vel affici vel succendi con-
 20 *sueverit.* qui igitur fieri potest, ut corpus, quod soli contiguum
 existit, illud non calefaciat, quod inter ipsum et elementa (quae quinto
 corpori subiecti) medium tenet, et aer *(inferior)* ab eo calefiat?
huius autem dubitationi respondit Alexander inquiens, quod quemad-
modum maritimus ille pisces, qui torpedo appellatur, cum ceci-
 25 *derit in rete, rete torpere non facit, ac veluti color albus lucem*
videre non facit, qui tamen facit visum videre, ita etiam sol caelestia
quidem non succedit, verum corpus, quod iis subiaceat, calefacit.
qui (me hercule) sermones sicuti per se veri non sunt ita neque
etiam necessarii, ut aliis in locis afferantur. non enim visus colores
 30 *aliqua ratione videre posset, licet visioni foret paratus, si inane in*
medio extisset, nec praeterea pescatoris manus torperet, nisi rete
ante afficeretur, tametsi fieri (Hercules) non possit, ut torpore affi-
cietur, nisi addat negari quintum corpus calefcere statuatque diversam
illi affectionem inesse, quemadmodum rete ab eiusmodi pisce affi-
 35 *citur, sed ipsum hac ratione affectionis expers omnino non erit.*

Atque in universum, si aliquo modo afficitur, quamobrem igitur
 non incalescit? et inquit Alexander ipsum vocare hic locum

3 calor ac etiam sic Al: om. codd. 4 non, propterea quod emendavi: om. Al 5 fort.
 post acquirunt excidit aliiquid 6 et ea quae diximus suspectum 10 aeremque—ex-
 calefaciunt (11)] ita Al: aerque iis vicinus incalescit codd. 17 qui—redditur emendavi:
vel . . ignea redduntur codd. Al. 21 ipsum scripsi: astra Al: ea codd. fort. vertendum:
existit et inter . . medium tenet, non calefiat 23 Alexander] cf. Simplic. p. 440,27 et 373,6
 et Averr. p. 125 DE 25 rete—ficit (26) emendavi. fort. insuper per homoioteleton
 excidit aliiquid. 33 negari—calescere] torpere, propter quintum corpus, quod calefacit Al.

proximum caelum eum, qui illi contiguus existit. ait insuper: f. 30^v
neque enim ignem propriè intellexere, quandoquidem si haec eorum
sententia extitisset, minime quidem expers contrarietatis foret.
5 consentaneum enim iuxta hanc sententiam videretur, ut quaque
versus aer incalesceceret et non in concava tantum caeli parte, si
ignis suo ambitu universum aerem complectitur, hincque omnino
sequeretur *vanam et inutilem* eam assertionem esse, aerem videlicet
contritione quadam igneum reddi; ipsi vero aiunt aerem, qui sub
o sole est, magnitudinis eius causa succendi nec non propter sub-
stantiae ipsius spissitudinem ac demum affinitatis eiusdem gratia.
lumen autem non ab igne tantum, verum et a quinto corpore pro-
ficiuntur; de hoc autem explicatius in Libro de Sensu et Sensili,
nec non etiam in Libris de Anima disseruit.

Quod tertio loco de astris quaerebat, motus eorum erant, de
5 quibus nunc pertractare intendit. hic autem de stellis in universum,
errantibus videlicet inerrantibusque Aristoteles pertractat ac de-
monstrationes in medium afferit, quae inerrantibus stellis accommo-
dantur atque ut plurimum errantibus quoque conveniunt. mihi
autem videtur vel eo potissimum nomine Aristotelem *de fixis ser-*
monem instituisse, quoniam nempe hac ratione facilius proprium ser-
monem stabilivit, eademque est inerrantium atque errantium stel-
larum ratio. *incipiamus autem, quid sibi velint ea, quae videntur,*
cum dicit: quoniam et stellas moveri loco et totum caelum
videtur. intellegit autem per totum caelum orbem praestantissi-
mum, qui <moveri> existimatur; sensu enim non videtur, sed secundum
imaginationem invenitur, cum vagantes stellae *in anterius* ferantur
in comparationem ad eas, quae minime moventur; sed erit illis
<simil> opposita conversio ab ortu in occasum. quare cum stellas
ac primum caelum moveri manifestum sit, necesse est vel quie-
o scientibus utrisque hanc mutationem fieri, vel cum moventur, vel
cum unum quiescit et alterum movetur.

Primum quidem huius divisionis membrum, nempe utraque
quiescere, nulla alia ratione esse posset, nisi quia terra non qui-
esceret; at terra quiescit, quemadmodum suo loco declarabitur, utra-
que 5 igitur quiescere non possunt. secundum vero divisionis mem-
brum, utraque videlicet moveri, neque etiam esse potest. reliquum
est igitur, ut tertium membrum verum existat. at quo iure utra-
que non moventur? audi (quaeso), qua id eveniat | ratione. f. 31^r

caelum] caelo codd.; locus corruptus 2 et sq. pluralis numerus in verbis *intellexere,*
orum, ipsi aiuni suspectus mihi videtur 8 *ipsi]* Simpl. p. 440,6 et sq. 11 *lumen]*
ine dubio ante lumen lacuna existit 12 *de Sensu]* cap. 3 (?) 13 *de Anima]* II cap. 7
5 *existimatur et sq.] cf. Averr. p. 127G* 34 *declarabitur* scripsi, cf. cap. 14: *de-*
claratum fuit codd. Al.

unaquaeque enim inerrantium stellarum in una eademque primi f. 31
 caeli parte nec non in uno et eodem loco conspicitur. eius
 veritas hinc elici potest. Saturnus siquidem vel quaevis alia ex
 errantibus stellis ab ortu ad oceasum ad primi caeli motum mo-
 5 vetur, siquidem inerrantes stellae, quae ei propiores sunt, iuxta
 eundem ordinem eandem illi affinitatem servant, quemadmodum
 errantes, nec sensationis [atque aspectus] ordine in proprio eius
 motu ante eum declinant, tametsi motu ad oceasum una cum
 fixarum orbe et ipsae moveantur. perspicuum itaque est inhaerentes
 10 quoque una cum primo caelo in unum locum moveri. disquiramus
 autem, num utraque moveantur, videlicet inerrantes stellae ae
 primum caelum, et centra inerrantium stellarum num eadem loca
occupent nec mutent eorum loca. si utraque moveantur, hoc
 est primum caelum et inerrantes stellae, colligitur celeritatem stel-
 larum et orbis primi caeli (in quo inerrantium stellarum unaqua-
 que consistit) unius et eiusdem ordinis et gradus esse, quando-
 quidem simul convertuntur. hoc autem (inquit) consentaneum
 non est; contingit enim, ut *eodem tempore simul* stellae circulos
 lustrent, *quos secundum imaginationem describunt*, et circulus
 20 primi caeli, in quo stellae inveniuntur, suo motu latus sit.
*atqui in ipsis signis, quae inveniuntur, diversae stellarum velocit-
 ates existunt, e. g. velocitas stellarum circuli aequinoctialis et earum,*
*quae in circulo tropico sunt. eandem vero rationem habet magni-
 tudo circuli aequinoctialis et illa tropici.* ergo concluditur unam
 25 atque eandem rationem esse earum inter se, iuxtaque comparationem
 hanc stellae omnes earumque sphaerae ae magnitudines illarum
 imaginantur consideranturque. *quod vero celeritas motuum sphae-
 rarum iuxta earum magnitudinem sit, non modo absurdum non est,*
verum etiam necessarium existit, cum sphaerae omnes simul move-
 30 *antur regredianturque, et quo quaeque maior sit, eo velocius semper mo-
 veatur.* quod autem stellarum velocitas magnitudini orbium inter
 se proportione respondeat, hoc plane nulla ratione consentaneum
 est. *etenim si stellae, quoniam in maiore orbe sunt, velocioris*
motus sunt, hinc sequitur, ut earum motus ab orbe proficiseatur;
 35 *etenim ea de causa earum motus velocior est, quoniam in circulo*
*feruntur maiore. et si astra, quae in maiore sunt circulo, trans-
 ferri in minorem, et quae in minore, in maiorem transferri*
mente concepiamus, motus eorum commutabuntur, cum hoc pacto
eorum motus se habeant, quoniam instar duorum circulorum sunt,

2 cuius—stellis (4) om. codd. per homoioteleton 7 errantes et sqq.] illae err. . . de-
 clinat (8) . . . moveatur (9) codd. fort. legendum *illa errans quoque sensationis ordine . . . non*
declinat . . . ipsa moveatur 14 stellarum scripsi: motus codd. Al 30 *et quo quaeque*
maior sit, eo velocius scripsi: quaeque velocior est, semper codd. Al

hineque omnino fit, ut suos proprios motus minime habeant. si f. 31^v
 vero necessario non contingat astra quaedam velocius, quaedam
 tardius moveri, quoniam in maiore vel minore circulo sunt, sed
 casu id eveniat, ut stellae, quae in maiore circulo sunt, velociore
 5 motu ferantur, ne sic quidem erit consentaneum, ut in *toto caelo* simul casu et orbis maior sit et celerior motus
 stellarum, quae haerent in eo. nam *ut in uno aut duobus circulis id casu vel fortuna eveniat, impossibile non est;* at cum in om-
 nibus inveniatur, fieri non potest, ut casu vel fortuna contingat;
 10 etenim figmento simile est. rursus alia ratione probari potest. si
 omne naturale corpus a casu vel fortuna proficiisci falsum existit,
 nec in caelesti corpore, ut res tulerit, vel casu aliquid esse potest,
 non igitur quod in omnibus sphaerae partibus est, potest a casu
 vel fortuna proficiisci. reliquum est igitur, ut tertium divisionis
 15 membrum verum existat, nempe in quo dicitur alterum duorum
 quiescere, alterum moveri. quod rursus in duo alia membra par-
 titur; aut enim orbes quiescent et stellae moventur, aut opposito
 modo res se habet. quare si *sphaerae quidem quiescant,* stellae vero
 moveantur, iidem incongrui sermones peraeque deducen-
 20 tur. etenim si stellae in universum aequalibus temporibus move-
 rentur regredierenturque, sic fiet, ut stellae, quae extra sunt, quo
 [magis] erunt ad latus extra positum atque a polo remotiores ex-
 titerint, eo velocius moveantur, omnesque stellarum celeritates ex
 orbium magnitudine ponderentur. atque haec eadem incommoda
 25 convenit ex hoc necessario deduci fateamur.

Quoniam ergo nec utraque moveri consentaneum est, nec utra-
 que quiescere, neque cum alterum movetur et alterum quiescit,
 astruni id, quod movetur, esse potest, relinquitur orbes moveri
 et astra quiescere atque orbibus suis affixa alligataque
 30 converti. etenim si affixa ordinataque moveantur, consentaneum
 est, ut in maiore circulo maior velocitas appareat — ipsi enim circa
 idem centrum volvuntur — atque in universum maioris corporis maior
 erit motus; quare consonum est, ut iis corporibus id quoque
 conveniat, quae in orbem moventur. quod autem maiori circulo
 35 maior insit motus velocitas, | ad huius dicti veritatem ostenden- f. 31^v
 dam ipse assumit unam orbis portionem; longitudo enim in magni-
 tudine apparentior est. explicatius autem id plane ostendit, dum
 inquit: *<maior> enim est eorum, quae auferuntur ab <iis, quae ex> centro, maioris circuli portio.* convenit enim, ut per cen-
 40 trum hoc in loco, polus tantum intellegatur, siquidem huius ser-
 monis intellectus hic est: nempe *inter portiones oppositas, quae in*

31 *ipsi . . . volvuntur* (32) scripsi: *ipse . . . devolvitur* codd. Al

38 *maior* emendavi;

iis, quae ex supplevi: magnitudines, quae a centro ducuntur, maioris orbis esse Al

*circulis circa polos designatis inveniuntur, maioris orbis maiorem f. 31^r portionem esse. itaque rationi consonum est, ut orbes, qui moventur, aequalibus temporibus revertantur, cum motus orbium, qui sunt maiores, velociores quoque existant. deinde contingit quoniam ipsae 5 non morantur, ut nec scindant nec separent orbis partes, idque contingere potuisse, si motus velocitate aequalis extitisset; stellae enim, quae in circulis maioribus feruntur, morarentur retardarenturque, quoniam maius spatium designant. et hinc optimam rationem desumpsit Alexander, ut haec de inhaerentibus stellis dicantur; 10 vagae enim nec scindere neque etiam dividere dicuntur, quoniam continuae non sunt. haec autem de *jixi*s stellis et earum sphaeris asserimus.*

Aristoteles autem idem alia ratione aggreditur, quae est eiusmodi.

15 Quoniam rotunda sunt sidera, quemadmodum et alii dicunt et ex nostro sermone elucescit, qui quidem quintum corpus ponit iubet, ac eius corporis, quod rotundum est, duo per se motus sunt, volutatio et conversio, perspicuum est igitur, si astra moventur, horum altero ciebuntur; at neutro eorum ciebuntur, ut demonstrabitur: igitur stellae non vertuntur. hoc autem manifeste appareat ex sequentibus. conversio enim eodem in loco super idem centrum et eundem axem perficitur; stellae autem non videntur moveri eodem in loco, quod et omnes asserunt, et ratione quoque modo comprobatur. etenim eodem modo consentaneum est, 20 ut omnes se habeant, quo una earum invenitur; at sol, qui, cum oriatur oecidatque, potissimum converti putatur, conversionem tamen non habet; et ratio a maiore desumitur. qua igitur ratione fieri poterit, ut solem sese convertentem videamus, cum versus finitoris latus extiterit? cum videamus dici affectionem hanc iuxta hanc 25 similitudinem inveniri, id profeeto propter aspectum nostrum contingit. aspectus enim cum longe intenditur, vacillat et quodammodo vertitur; ipse vero affectionem opinatam soli inesse existimat. quod fortasse causa est, eur stellae inhaerentes micare videantur. inerrantes autem inhaerentes dicuntur, non quod vagae etiam orbibus 30 suis non inhaereant, sed inhaerentes ac fixae hoc in loco dieuntur, quoniam primo caelo inhaerent. Ad errantes enim visus noster firmus et cum vigore percenit, sed ad manentes e longinquio pertingit; quare tremor, qui ipsi contingit, stellarum esse putatur. nihil enim interest, quantum ad hoc, quod *aliquid* videatur moveri, aspectus moveatur, an id, quod videtur, quemadmodum de iis hominibus dieimus,

1 circulis scripsi: portionibus codd. polos] exspectes polum 9 Alexander] cf. Simplic. p. 451, 9 10 scindi codd. 11 *jixi* scripsi: vagantibus codd. Al 16 quintum—iubet (17) codd.: ea ex quinto corpore gignimus Al duce Arist. 40 dicimus] conicio videmus

qui in orbem feruntur ac saltandi ludo utuntur, siquidem illis f. 31^v
parietes circumvolvi videntur. quamobrem igitur inhaerentes con-
verti non conspiuntur? et dicamus: hoc forte alia ex proprietate
erit, *quam illae habent, minime vero sol ipse*. atque in universum
5 consentaneum est, ut eiusmodi sermones eo modo intellegantur,
quemadmodum ii, qui ab accidentibus desumuntur.

Praeterea neque motu volutationis stellae moventur, hoc siquidem
erat ultimum membrum partium divisionis superius allatae, assu-
mitque volutationis motum ex eorum numero esse, qui rotundis
10 corporibus accommodantur, quatenus eiusmodi sunt; etenim *cor-*
pora minime recta in superficie terrae revolvi dicuntur. at voluta-
tionis motu astra non moveri hinc perspicuum evadit, quoniam
nempe *forma*, *quae facies lunae* vocatur, una eademque semper
apparet; qui igitur fieri posset, ut una eademque semper ap-
15 pareret, si volutationis motu moveretur? sed dicendum nobis est,
si lunae facies similitudo quaedam esset, sicut in speculo, puta terrae
vel aliis corporis, qui hoc admitteret, eandem similitudinem videret,
licet luna semper volutationis motu moveretur. at quis hoc dicet?

Quare, si stellae moverentur, consonum esset, ut proprio motu
20 moverentur; eum autem proprius motus sit volutatio vel conversio,
nec uno vel altero horum duorum moveantur, perspicuum est igitur
nullo modo cieri. tametsi posteriores mathematicae disciplinae
professores nonnulli, veluti *Eudoxus* (?) nec non etiam Ptolomeus,
qui inhaerentium stellarum coniunctiones assecuti sunt, eas
25 ante versus centum annorum curriculo unum gradum conficere pro-
nuntiaverint. sed convenit, ut eiusmodi sermones modo relinquam
ac idem quaesitum alia quoque ratione comprobemus. si
proprio ac peculiari motu astra moverentur, dissentaneum videretur,
nullum eis *conveniens* | instrumentum dedisse naturam; nihil enim f. 32^r
30 otiosum natura facit, nec maneam quippiam vel supervacaneum
operator, et *minime* in supernis rebus. *etenim rationabile non est,*
ut natura curaverit de ceteris animantibus, ut ea omnia habeant,
quae illis condecorantur, corpora vero caelestia tanto prae-
35 stantiora atque excellentiora neglexerit. sed, *inquit, <natura> cae-*
lestia haec corpora omnibus instrumentis, puta corde et intestinis,
privasse videtur, [quasi] consulto, ne aliquid praestantius operarentur
et quam longissime ab illis, quae instrumenta ad motum apta
habent, sevocasse. hac itaque de causa et ipsum caelum

2 *inhaerentes*] cf. Simpl. p. 454, 15 et Averr. p. 131 B. 4 *quam—ipse* emendavi: *quae illis adiungitur, quam tamen ab ipso sole minime adipiscuntur* Al 8 post *membrum* repetunt
codd. Al *nihil—videtur* (p. 114, 38—40) 18 *at—dicet* scripsi ex conjectura; ad rem cf. Simpl.
p. 457, 15 23 *Eudoxus*] ita codd.: *Hipparchus* Al, procul dubio ex conjectura; cf. Simpl.
p. 462, 15. 34 *inquit* scripsi, fort. locus sanus non est. Al plane perverse vertit: *ut cum omni*
caelestium corporum instrumenta quodammodo in cor et intestina natura redegisset etc.

rotundum, consonum est, et unumquodque astrum videri. f. 32^r
 nam eum ad eum motum, qui in eundem locum vertitur, nulla figura sphaera aptior sit ac eius motus celerior existat, nec non consentaneum sit, ut *in caelo huiusmodi motus inveniatur*, natura sagax
 5 sphaericam figuram illi dedit. haec enim figura velocissimo motui accommodatissima est. siquidem caelestes figuras amplectitur, quemadmodum superius explicatum fuit; *pariterque undequaque aequalis est*, nihil habens, quod eius motum intercidere ac remorari possit, ut ea figura, quae rectis lineis concluditur. atque hoc posse
 10 tissimum nomine caelum *ipsum* rotunda figura praeditum esse natura voluit; astra vero, quoniam motu quodam proprio secundum naturam *in anterius* non moventur (haec enim figura huic motui minime convenit, eum nihil sit, quod ponderosorum corporum instar in ea *emineat*, veluti pedes in progressibilibus animalibus atque
 15 aliae in volatilibus). itaque maxime consentaneum fuit, ut eiusmodi figuram et caelum et stellae assequerentur; hoc enim modo eo motu, qui *in se fertur* (?), carent convertunturque stellae nee non etiam quiescent, caelumque eodem in loco movetur. *eadem vero ratione*,
qua dixit, *totum caelum non esse in loco*, *hic inquit*: *eundem occupat 20 locum.*

Alexander hoc in loco de orbe in universum deque singulo quoque orbe eredit Aristotelem disseruisse. et tametsi ita res se haberet, quemadmodum Alexander opinatur, *tamen qui hoc de orbe universe sigillatimque disserit rationemque deducit*, non convenit, ut de quodam orbe *non dicat*; quod enim absoluto nomine de animalibus *tamquam animalibus* dicitur, convenit et acquum est, ut de quodam animali dicatur. praeterea non erit eius sermo de orbe in universum, sed de caelesti orbe deque orbe mundi. atqui hinc Aristoteles regreditur, ut Pythagoreorum sententiam eo usque prosequeretur, quo usque *sermonem de motibus stellarum tamquam consentaneum inveniremus*. hinc etiam huius sententiae veritas perspici licet, astra nempe *tantum moveri*, *quia affixa alligataque sint*; quasi ipse Aristoteles convertendo sermonem denuo affirmare velit ipsa in universum non moveri, neque veluti animata neque etiam vivi, sed secundum naturam. dixit: *non veluti animata, quatenus moveruntur, non quod astra inanimata sunt*. at ipse sermonem *quasi convertendo* ait: si proprio motu moverentur, omnino consentaneum esset ex motibus eorum sonum effici, et ob hanc causam Pythagorei ita statuerunt, quatenus videlicet existimarent motu proprio astra moveri. *deinde dicit*, perspicuum est autem nullum confici

7 *superius*] II, cap. 4 9 *ea—concluditur* Al: codd. mutilati 16 *eo—fertur* om. codd.
 17 *stellae* Al: om. codd. 18 *dixi*] Phys. IV, 5 et in hoc libro I, 9; ad rem cf. Simpl. p. 459, 26 et 460, 4. 21. 23 verba *deque singulo quoque orbe et sigillatimque suspecta mibi videntur* 24 *non scripsi* 33 *neque veluti animata*] Arist. p. 291^a 23

sonum, quandoquidem consentaneum foret, si sonus aliquis con- f. 32^r
ficeretur, fieri secundum adiunctionem magnitudinis huius, siquidem
ob velocissimum motum ederetur, veluti quod in solis lunaque
motu, quae magna duo corpora existunt, invenitur, et quemad-
modum in stellis, quae tanta sunt magnitudine et multitudine, in-
venitur; *tanti soni vero* impetu corpus scinderetur. soni enim, qui
multo minores sunt, idem etiam efficiunt, quemadmodum tonitrua.
hoc autem non contingit, non propter consuetudinem, quia nempe
a primo ortu hoc sonitu aures nostrae oppalentur, quemadmodum
10 isti pronuntiant, sed quia *<sonus>* nec a principio *existit*. ad con-
suetudinem enim nihil interesse videtur, quin sonus a nobis percipi-
piatur, quemadmodum aurifices, tametsi mallei strepitui sint assu-
eti, non ideo prohibentur, quin sonum percipient. huic autem aliam
rationem addidit Alexander; ait enim: si ex stellarum motu sonus
15 conficeretur, sonum ceterorum corporum, quae stellis minora sunt,
nullo modo perciperemus, siquidem maiores soni minores semper
corrumpunt. *hic sermo* vero per se alia propria eget indagatione;
etenim quid ipse ait, si sonus stellarum motus ad id, quod ante
est, nullo modo pervenit, et hoc, quia *ipsum* spatium non ita
20 facile scinditur neque sonus ex quoconque ad quemcunque locum
pervenit? stellae vero num ipsae moveantur | ex eo, quod affixae f. 32^v
sunt, *hoc in sermone nullam rationem adducit*; sique minus, *quid*
nobis opponitur dicentibus, licet stellae ex se moveantur, ob aliam
tamen rationem earum motu sonum non confici? ipse vero omnino
25 hac tantum ratione sonum non confici *contendit*, quoniam nempe
stellae infixae sunt, et hoc, quia neque sie etiam earum partium
sonus explicatur, quae in flumine vehuntur. *potest autem aliquis*
dicere, quod neque etiam partes animalium, quae per aera volitant,
sonum edunt, nec insuper eo tempore, quo velocissimo motu feruntur.
30 non igitur quia infixae ac rei motae alligatae sint, ideo sonum non
conficiunt, sed vel sonum edunt, qui auditum nostrum fugit, vel
sonum non conficiunt, *sed id etiam non contingit*, quia omnino in-
fixae et *alligatae* sint, cum alia quoque relinquatur ratio, quam-
obrem corpora sonum non edunt, tametsi etiam infixae alligatae-
35 que non sint. et inquit, hoc autem natura illis condonavit, ut
scilicet stellae ex se minime moveantur, sed postquam orbibus suis
alligatae fuerint; quandoquidem de illis sollicita fuit natura, ut id
praecaveret, quod *futurum esset*, si quando minime alligatae mo-

10 *sonus—existit* emendavi: *nec a pr. assueti sumus* codd. 14 *Alexander*] cf. Simpl. p. 465, 21 19 *quia idem spatium*] laudatur in Averr. commentario p. 134F et in eiusdem paraphr. p. 304E. ad seq. cf. ibid. p. 136A et 304G 26 *sic* et sq. locus corruptus; cf. Arist. p. 291a11, 12 29 *sonum edunt* scripsi: *quae non moventur* codd. Al; fort. legendum: *qui non movetur* 35 *inquit*] p. 291a24

verentur. etenim nihil custodiretur et conservaretur eorum, quae f. 32^v
hie sunt, quemadmodum nunc custoditur conservaturque. hic autem
nexus et positio ponitur, quatenus custodiam ac praeervationem
eorum, quae hie sunt, ex alligatione stellarum pendere ac fieri ipse
5 animadvertis.

Ait insuper: de ordine autem vagantium stellarum deque inter-
vallo earum *sufficiens* cognitio, ex iis, quae a Mathematicis traduntur,
petenda erit. ii namque asserunt ex caelestibus sphaeris non-
nullas esse celeriores, eas nempe, quae terrae propiores sunt,
10 nonnullas vero tardiores, eas videlicet, quae *magis* a terra distant.
tarditas autem et celeritas earum pro *distantiae* ratione necessario
sunt. quoniam enim *supponitur*, partes, quae in iis consistunt, quae
minime vagantes sunt, non vagantes, sed minimas, hoc est citissi-
mas esse, *earum vero, quae sequuntur, conversiones esse* tardiores ac
15 plures, consentaneum *erit*, quoniam motu e regione contrarioque
prima feruntur, quae ex illis propinquiores sunt, tardiores esse,
quoniam brevi absolvuntur, non aliter ac si proprius *earum* motus
prohiberetur, quae vero longe distantiores sunt, concitatiores
existere. et tempora quoque pro ratione haec insequuntur. quo *(quae-*
20 *que)* enim magis primae circumvectioni propinqua est, eo a multitudine
eius, quod primo movetur, longe plurimum vincitur ac superatur,
distantiores autem minus victae ac superatae erunt, et *hoc quidem*
propter *distantiam*, quae autem in medio locatae sunt, pro (*distan-*
tiae) ratione.

25 Stellarum autem figuram globosam esse et antea a nobis
dictum est et non sine ratione quispiam ita esse existimabit, si
inde rationem desumat. quoniam determinatum est astra
per se motu aliquo non moveri, cum motu proprio *non move-*
30 *antur, nec instrumenta habeant* motui accommodata — natura enim
nihil frustra facit et praecipue in divinis corporibus — eam figu-
ram sortiuntur, quae *minime est motiva*. quod autem tale est, glo-
bosum existit; figurae igitur globosae sunt. *supra igitur probavit*
ipsa motu aliquo per se ae proprio non moveri, siquidem globosa
sunt; *hic vero probavit ipsa globosa esse*, quoniam motu aliquo
35 per se ac proprio non moventur, existimaturque eius demonstra-
tionis species esse, quae *διάλληλος* vocitatur, hoc est, quando ignotum
per ignotum demonstratur, qualis est demonstratio circularis. verum
in praecedentibus minime hac tantum ratione Aristoteles declaravit
ipsa motu proprio per se non moveri, sed aliis quoque rationibus,
40 et super hoc desumpsit rationem ex hoc; modo autem, quoniam

12 *partes — citissimas* (14) corruptum: fort. emend. *circulationem sphaerae fixae, quae com-*
posita non est, minimam, hoc est citissimam

15 *e regione contr. Al: codd. corrupti*

probatum est, ut ei placuit, ipsa per se motum non habere, hoc f. 32^v utitur ad eorum sphaericitatem ostendendam.

Nunc vero alium ipse addidit syllogismum, qui a simili desumitur, et inquit: cum eadem unius et omnium stellarum ratio sit,
5 et luna, quae stellarum una est, rotunda figura praedita sit (quod satis ex splendoris *cius* qualitate videri potest, siquidem eiusmodi splendoris species orbiculari tantum figurae inesse potest) igitur aliae etiam omnes stellae orbiculari figura praeditae sunt.

Post haec, duas proposuit dubitationes, quas philosophico more deduxit, ambasque dissolvere conatur. eum multa sint eius generis, hoc est, de quibus non absque ratione dubitari potest, non minus de his quoque ambigi poterit. ex his autem, quae dubitandi locum nobis praebent, unum est, quaenam causa sit, cur eae *sphaerae*, quae [plurimum] a prima circumvectione *absunt*, pluribus motibus non cieantur. consentaneum enim esse videretur, eum primus quoque(?) | orbis uno tantum pulsu agitetur, f. 33^r eos, qui deinceps sequuntur, pluribus semper motibus secundum proportionem moveri debere.

Secundum est, ut investigemus, quanam ratione in primo globo plures stellae sint, in reliquis autem stellarum sphaeris in unaquaque earum una tantum stella consistat. idque Aristoteles commemorat, de quo ipse met testimonium praebet: lunam nempe aliquando vidit Martis stellam subisse eamque *occultasse*, hincque rationem desumit, ut luna ipsi terrae propior sit.

Reliqua autem, quae ab eo deducuntur, perspicua sunt. quare (inquit) praellarum est quaerere de his et consentaneum est non ignorare id, quod ceteris rebus seu partibus praestantius est; *quamvis* vero parva adiumenta ac principia nobis suppetant, tantisque locorum intervallis haec quoque principia absint ab iis, quae subsequuntur, ex quibus eiusmodi scientia acquiri posse videtur, ab iis tamen modicis adiumentis ac principiis *si* versus inquisitionem *contemplatione moveamur, neque* incongruum nee admirabile quoque erit, ut quemadmodum sunt, ita inveniantur.

Nos enim in universum de eis ut de corporibus et rebus, 35 quae animo prorsus vacant, dubitamus; modo vero ratione quadam fruuntur, immo animata sunt; quod si ita est, mirum hoc certe nullo modo erit, ut ita se habeant, quemadmodum sunt.

Videtur enim in universum ei naturae, quae praestantissima est, perfectio ac bonum cum quiete ac sine actione et labore con-40 venire, ei vero, quae huic proxima est, quamvis haec duo absque

26 inquit] 292^a14 et consentaneum—est (27)] ita Al male: fort. vertendum est: et intelligentia rerum singularium ceterarum praestantior requiritur. 33 sunt et inveniantur scripsi: est et inveniatur codd. Al. 34 corporibus et] ita Al.: om. codd. 35 modo vero supplevi animata] inanimata codd. Al. 37 habeant et sunt] habeat et est codd. Al

voluntaria actione non convenient, una tamen tantum actione *inveniri*, f. 33^c
 iis autem, quae longissimae absunt, ut *opponerentur ceteris*, pluribus; quae autem inter haec duo medium tenent, secundum proportionem se habent. id quod in humanis *quoque corporibus animalibus* madverti licet. salubria cuim corpora *sine labore* secunda valetudine perfruuntur, quae vero *respectu sanitatis* parum recedunt, modice quidem labore sanitatem ipsam recuperant. et reliqua, quae hic afferuntur, manifesta existunt. caelestia igitur corpora eodem iure se habent. prima enim causa cum praestantissimo ordine bonum possideat, si omnino dici possit ipsam bonum habere, sed cum praestantiore ordine *inveniatur*, pulchritudinem igitur habere dicitur (*sine ullo motu*). atqui inherentium stellarum multitudo, quoniam ei proxima existit, proxima (inquam) non *positione*, sed potestate et vita, unico motu pulchritudinem habet; quae autem longissime absunt, pluribus; at quae inter haec medium occupant, pluribus quidem motibus, pro distantiae ratione. *deinde alium sermonem inducit*: aut multa aut saepe recte efficere difficilis est quam pauca aut paucioribus rationibus. rursus, cum duo vel plura alterius *nobilioris* causa adipiscenda sunt, *tum* quod pluribus acquiritur. difficilis est, quod vero paucioribus, facilius. quare, cum ita se res habeat, consentaneum videtur, ut quod multa recte effectum est, quibus sustinetur, maiorem mensuram requirat quam id, quod in se sustinetur. consonum est autem, ut maiorem mensuram requirat ex eo, quod illorum causa adeptio eius difficilior est. quare *actio astrorum* adinvicem talis existimanda erit, [qualis hominis est.] etenim hominis plures sunt *actiones*; multa enim [bona] consequi potest; et eorum gratia, quoniam nempe multa sunt, quae *quidem ad unam entelecheiam conducunt*, dico nobilissimam eius *perfectionem*, quare multa operatur, nec non etiam alterius causa, ob perfectionem scilicet. atqui plures ac similes actiones, quae perfectionem praeeedunt, ei auxilio sunt, ut dietam perfectionem assequatur, quae aegre habetur, quoniam pluribus rationibus acquiritur. cetera vero animantia pauciores quam homines actiones habent. quamobrem terminata quadam mensura distat, quod bonum est, cum orbata sint, ut, quod optimum est, assequi possint — etenim difficile est, ut acquiratur, quod pluribus rationibus acquiritur — quare ad id, quod bonum est, non accedunt, quo *perfectio et summa acquiritur*. in plantis autem

5 *sine labore* emendavi: *modico labore* codd.: *brevi ambulatione* Al

9 *praestantissimo*

— *motu* (12) sic emendavi: *praestantissimum bonum possideat, consentaneum videretur,*

ut absolute pulchr. habere diceretur: sed quoniam . . . ordine pulchritudinem admittunt . . .

dicuntur Al 15. 16 *pluribus quidem motibus* Al: *permultis mot. codd.: suspectum* 16 *deinde*

quamobrem codd. Al. fort. deest aliiquid. 26 *qualis hominis est om. codd.*

exiguæ *actiones* inveniuntur, quibus ad exiguam mensuram f. 33r
dueuntur, ac eo magis, si una tantum actio in eis inveniatur.
quod autem homo assequitur, (exempli gratia) unum est, quod
optimum existit quodque a ceteris omnibus aequiri non potest;
5 neque etiam a solo homine, sed pluribus aliis etiam cum eo re-
quisitis. igitur optimum quoque unum est, quemadmodum retulimus,
reliqua vero [omnia] ad id auxilium praestant, ae eorum quidem
hoc optimo participat (hoe autem dictum | a nobis ae positum f. 33v
est), illud autem, quod optimum est, omnino non assequitur, sed ad
10 illud prope per pauca accedit, aliud vero fieri non potest,
ut illud adipiscatur, sed satis ei est, si ad ultimum prope
acedat. idque exemplo magis illustrat. ut si valetudo finis
[ponatur], aliquis valet semper, aliquis attenuatione, alter
cum cucurrit, quidam dum aliud aliquid operabitur currendi
15 gratia, quod sanitati antecedit, quamobrem motus, qui finem praece-
dunt, plurimi sunt; alter autem longe plurimum abest ac fieri non
potest, ut sanitatem [assequatur], sed cum attenuatione tantum
relinquitur maioremque gracilitatem adipiscitur. non itaque san-
titatem, sed horum duorum alterum intendit, maciem quidem attenua-
20 tionemve, ut mortem evadat, cum simile quipiam operetur.
etenim optimus finis eius quidem perfectio est, ceterorum vero
illorum sanitas, semperque ii meliore sunt condicione, qui proprius
ad illud optimum acedunt.

Et quemadmodum in his, ita etiam in caelestibus corporibus
25 haec conspiciuntur, atque eo magis, quo primo principio propria
extiterint. in hoc autem Aristoteles eo usque sermonem protelavit,
quo usque ad terrae speculationem pervenerit.

Etenim prima causa optimum est ac *sui ipsius causa* existit,
quamobrem nulla omnino actione indiget. actio autem semper in
30 duobus ad minus eernitur, in eo nempe, cuius gratia ali-
quid agitur, et id ipsum, quod agitur gratia huius. ea autem
substantia, quae primae causae dignitate propinquior erit, unica actione
optimum consequitur, quae vero longe plurimum ab ea distat, plu-
ribus, quae autem ultimo loco positae sunt, quoniam fieri non
35 potest, ut hanc perfectionem consequantur, nec pluribus actionibus
indigent. quare ea corpora, quae primae causae finitima sunt,
paucis actionibus hanc perfectionem assequuntur, media pluribus,
extrema autem, quoniam perfectionem adipisci non possunt, nee
pluribus actionibus indigent.

40 Hic autem sermo unus existit et convenit, ut *propositio prae-*

9 illud autem . . omnino non assequitur scripsi leni emendatione: partim . . vel habent vel Al
14 cum cucurrit et currendi gratia scripsi: tempore quo est et in gratiam eius quod fit codd.
Al 16 plurimi om. codd. 20 cum scripsi: vel codd. Al 22 semperque—ac-
cedunt (23) ita Al ex conjectura: codd. corrupti

cedens subsequatur, dico, difficile est recte facere. Alexander f.^{33v} autem non sic eum intellexit, sed ut sermonis principium illum accepit. quare si alter sermo per se extitisset nec ut pars unius sermonis sumeretur, igitur invicem contrarii extitissent. in primo namque sermone asserit ea, quae optimo propius acedunt, unica tantum actione suam perfectionem adipisci, et *quae longius distant*, quo longius ab eo distant, eo pluribus motibus indigere; in secundo vero sermone ait, ea, quae optimo propiora sunt, pluribus quidem actionibus optimum finem consequi, quemadmodum plantae. 10 nonne igitur a germana huius sermonis intelligentia deficit Alexander? omnino itaque consonum est, ut hunc in modum intellegatur, siquidem id convenit ei, quod in huius sermonis fine attulit. ait namque: ob eam causam terra omnino non moveretur, quae autem prope sunt, paucis quidem motibus carent, 15 et reliqua, quae hie ab eo in medium afferuntur. hoc ex his perspicuum evadet; dicimus enim terram, quae corporum omnium ultimum existit, eum ad perfectionem pervenire non possit, omnino quidem non moveri, primum autem caelum uno motu id statim consequitur, illa vero, quae interiecta sunt, pluribus quidem 20 motibus.

Deinde ad secundam quaestionem dissolvendam progreditur. ea autem talis erat, cur primus orbis inherentes omnes stellas moveat, unusquisque vero ceterorum orbium non moveat multas stellas, sed plures orbes unam tantum vagantium stellarum moveant? haec autem dubitatio duplice dissolvitur, quarum altera hinc potissimum elicitur, quoniam videlicet primi orbis vitae principium, potentia eiusque conversio ceterorum orbium vitae principiis, quae orbium animae sunt, multo antecellunt. rationi etiam consonum accidere videtur, ut vita ac potentia illius 30 orbis ceteris paestantiores existant, eum *ille*, quatenus unus est, divina corpora, veluti stellas, moveat, plures vero orbes [unicam tantum cieant stellam; unamquamque enim vagantium stellarum plures orbes movent.] ex iis igitur, quae posita sunt, *credibile* fit primum orbem vita ac potentia multo reliqui praestare. insuper ex hac etiam ostensione fatentur rationem, propter quam primus orbis plures stellas moveat, nec non etiam unica stella pluribus his motibus moveatur, consentaneam esse; nee erat aliqua species illius demonstrationis, quae *τιτάνης* appellatur, quando videlicet ignotum per ignotum demonstratur. sermo

1 *difficile*] 292^a28; cf. Averr. 141 M et Simpl. 485, 8. *recte facere* emendavi: *ut tanquam primi sermonis pars subsequatur, siquidem aegre admodum praecedere potest Al male 9 plantae]* conicio homo 18 *id—sunt* (19) Al duce Arist.: codd. corrupti 24 *moveant* scripsi: *moveat* codd. Al 32 *unicam—movent* (33) om. codd.

enim, in quo dicebatur primum orbem plures stellas movere ac f. 33^v
ceterorum orbium pluribus vagantium stellarum unamquamque cieri,
locus est, quem ipsi fatentur. hoc autem omnino contingit, quoniam
primi orbis vitae principium multo ceteris antecellit.

Quod autem rationi consonum sit, ut ita res se habeat, hinc
profecto ostenditur, nempe cum dicitur primum orbem plura
divina corpora movere, nec non plures orbes unam va-
gantium | stellarum ciere. haec igitur de causa unus orbis f. 34^r
plura astra movebit ac plures orbes unam stellam ciebunt. et
praeterea, quoniam *sphaerae*, quibus vagantes *stellae infixa*e sunt,
multa *moveant* corpora, siquidem eiusmodi *sphaerae* a multis
sphaeris continentur, qua de causa motus eius, quod movetur, non
est ita sensui conspicuus; siquidem *sphaerae mediae* in causa sunt,
ut motus, qui ab unaquaque earum extenditur, ad *vagantem stellam*
in *citimum orbem* perveniat. unaquaque enim *sphaera*, quae eas
continet, *proprium* habet *motum*; inveniturque in omnibus vagan-
tium motibus *communis* quasi *operatio*, quae *caelestis* est, supra
motus *harum sphaerarum*, quae quidem non permittit, ut *motus unius*
cuiusque sphaerae, quae reliquis mediantibus vagantium multitudinem
continet, semper illis subiaceat, sed ipsa per se huic sufficit; ipsa
enim finiti motoris vim adipiscitur. hic est litterae intellectus. in
hoc autem non videtur Alexander recte sensisse, siquidem *ficta*
quaedam, aliunde adsumpta, sua explicacioni adiecit.

Quod vero ait Aristoteles: sic igitur natura exaequat
25 *ordinem quendam* facit, et reliqua, quae sequuntur, hac
ratione intellegi debent, nempe naturam eiusmodi astra, se-
cundum quam habent excellentiam, aequaliter constituisse, ac illi
orbi, qui nobilior dicitur, plures stellas ciendas dedisse, ceteris
vero orbibus, qui minore virtute praediti sunt, ut plures stellas non
30 moverent, imposuit.

Post haec ad terrae speculationem regreditur, quam in medio
locatam ac rotundam esse, monstrat. primo autem aliorum sententias affert, qui in media mundi sede terram locatam dicunt;
Pythagorei autem in medio ignem esse pronuntiant,
35 terram autem (quae et ipsa sit unum astrum) motu suo,
quo circum medium fertur, in comparationem ad solem noctes
et dies efficere; *praeterea* iuxta illorum sententiam alia etiam
terra invenitur, quam ἀντίθεσα nominant. nec ex iis, inquit, quae

18 *motus—sphaerarum* scripsi: *motum huius orbis* codd. 20. 21 *ipsa . . sufficit; ipsa . .*
adipiscitur] sic emendavi: *ipsi (orbis) . . sufficiunt; ipsi . . adipiscuntur* codd. Al
24 *al[!] p. 293^a2* 36 *circum*] ita Al; cf. Arist. *a medio* codd. *in comparationem*
ad solem] cf. Simpl. p. 511,32 *κατὰ τὴν πρὸς τὸν ἥλιον σύγεσην*

videntur, [causas et rationes rerum exquirunt, sed ea, f. 34r
quae videntur,] ad opiniones quasdam suas accommodant,
ornareque conantur *abruptis* (?) verbis orationem suam. sane
aliis compluribus rationibus *putari* poterit terram nequa-
5 quam in medio collocatam esse oportere, si quis *fidem*
ex iis, quae apparent, sumere minime voluerit, sed abrupta (?)
quaedam, quemadmodum isti, et ipse insequatur.

Ignis namque, inquietum, ceteris elementis *nobilior est; quare*
locus etiam ceteris *praestantior ei debetur*, qui medium existit;
10 locus *autem medius, qui igni debetur, ceteris, qui a medio sunt,*
praestantior est, siquidem centrum, cum extremum sit, finis
quidam est; finis autem praestantior est iis, quae ab ipso
fine distant.

Haec *igitur, inquit, proprietas erit Pythagoreae sectae ad-*
15 *modum consona. deinde aliam eorum sententiam commemorat.* in-
quietum enim consentaneum esse, ut custodiatur *praestantissi-
mum quidque eorum, quae in hoc universo sunt.* at *ignis*
rerum omnium *praestantissimus est; nullus autem locus ad conser-
vationem aptior quam medium existit, quod Iovis carcer nominant,*
20 *et in eo etiam ignis collocatur.*

Quasi vero uuum et idem sit medium *ipsius rei et magnitu-
dinis, vel substantiae et potentiae.* enimvero vel ex animantibus
facile intellegere poterant unum et idem non esse. medium enim
magnitudinis in his est hepar; quod autem proprie medium dicitur,
25 est quid longe *praestantius, sicuti vitalis facultas vel aliiquid simile,*
aut (si lubet) cor poterit quispiam illud nominare.

Sic etiam de caelo iudicandum erit. non est igitur con-
sentaneum, ut id, quale centrum existit, pro vero medio statuatur
nee similiter etiam perturbari debemus, si quod honorificentissimum
30 est in medio non extiterit, sed consonum est, ut medium sub-
stantiae sit, cuius munus est custodire, siquidem eiusmodi
medium vere principium est et praestabile neenon ad
omnem custodiam idoneum. atqui medium loci convenit, ut
relinquatur, cum *magis assimiletur ultimo, quod potentia non*
35 *comprehenditur;* etenim hoc medium continetur ac terminatur,
finis autem ac terminus continet atque determinat, videlicet
corpus *praestantissimi.* at res, quae continet, eo est, quod
continetur, *praestantior, et id, quod determinat, terminato,*
siquidem hoc materiae, illud formae compositi rationem
40 obtinet. ac de loco quidem terrae *quod secundum sententiam*
Pythagoreorum determinavit, ex iis est, quae ut omnino intelle-

1. 2 *causas—videntur om. codd. per homoioteleton*
dandum videndum est, quid

30 *consonum—ut] fort. emen-*

gantur, non erit necesse. et forte nec ipse etiam horum f. 34^r
sententiam satis percepit; | eam namque in suo sermone non f. 34^v
retulit.

Numquid autem terra quiescat an moveatur, non eadem
5 philosophorum omnium sententia est; sed qui eam in media
mundi sede locatam esse *negaverunt*, circum medium
volvi eam asserunt — et ii sane Pythagorei sunt — neque hanc
solam, sed eam etiam, quae ei adversa est ($\alpha\pi\tau\iota\chi\theta\alpha$).
nonnullis autem *plura* corpora circa medium ferri posse
10 videntur, quae nobis terrae obiectu oblitescunt, non aliter ac si
ipsa post hanc inveniantur; eam enim proportionem ad terram
habent, quam fere illa habere dicuntur, quae post eam in-
veniuntur. hinc plures lunae defectiones *dicunt* existere.
non enim sola terra solis lumen intercipit, sed eiusmodi etiam cor-
15 pora, quae post terram inveniuntur; non enim impossibile est, ut in
centro quoque haec corpora sint, quae omnia solis lumen inter-
cipiant. quamvis enim ipse fateatur in huius totius centro terram
inveniri, attamen illud quoque perspicuum est eius etiam corpus,
quod est prope superficiem, qua *quiescimus*, solis quoque lumen
20 intercipere, etiam si a centro distet; et *hoc quidem*, si *rotun-
ditas ipsa de ea praedicetur*, si *ipsa undequaque a centro egreditur*,
idque similiter si rotunditas de ea non praedicetur, qua-
tenus extra centrum egreditur, *tota tamen* *(terra)* lumen *intercipit*:
sic etiam et reliqua corpora, quamvis a centro distent, lumen inter-
25 cipiunt.

Sunt qui eam, cum in medio sita sit, circum verticem
eius *volvi et moveri* asserunt, quemadmodum in Timaeo
scriptum est, terram nempe circum huius universi verticem
semper *volvi*. dixit autem *volvi*, non *moveri*, siquidem consentaneum
30 non est, ut per hoc, quod dixit, terram volvi, eam moveri intelle-
gatur; sic enim asserit, quoniam ipsa super verticem ac circum
ipsum devolvitur, et *ita* aliis quoque de rebus solitus est pro-
nuntiare.

Hinc autem ad eos sermones explicando sese Aristoteles con-
35 vertit, qui de terrae figura dicuntur. *similiter, inquit, etiam hac*
de re philosophi diversantur. aliis enim rotunda videtur esse,
aliis autem lata ac tympani speciem repraesentare. *faciunt*
autem indicium, quod sole oriente atque obeunte lumen

9 *plura addidi*

19 *quiescimus* scripsi: *quiescit* codd. Al

20 *et hoc*

quidem — intercipiet (23)] emendatis emendandis sic interpretatus sum; Al *vertit: siquidem*
universam eius rotunditatem ostendet, si ipsa . . egrediatur, idque similiter si non ostendet ro-
*tunditatem eius, quatenus . . egreditur, sed omnia lumen interciperen*t; cf. textum 293^b 27
 $\delta\mu\sigma\omega\varsigma$ 32 *aliis de rebus*] fort. *alibi*

cius rectum, non autem rotundum appareat, perinde ac f. 34v
lunae forma in principio mensis, et quemadmodum in *solis* defectu
contingit, quem eclipsim nominant; siquidem oportet, ut aliqua
solis portio, dum a terra oritur occiditque, ad lunae similitudinem
5 in principio mensis, appareret, si terra rotunda extitisset. *deinde*
dixit eos ita pronuntiasse, quoniam *solis* intervallum non re-
putant nec etiam intellegunt circulos maiores, quando minores
intersecant, videri non aliter, ac si linea recta eos intersecarent;
sectio enim *sphaerica* maiorum circulorum recta appareat. quam-
10 obrem, cum ita res se habeat, sol ob eius distantiam ut parvus
circulus nobis appareat — hoc autem non re ipsa, sed secundum visum
et imaginationem potius contingit, alioquin magnus sane est — terra
autem magnum admodum circulum *non* describit, ita *tamen* appareat.
quare si procul admodum a sole non essemus, qui nostro sensui
15 parvus offertur, videretur a terrae circulo in orbem secari.

Sed hoc, *inquit*, addere volunt, si terra natura sua quiescit,
tympani figura esse oportere. *deinde dieit*, *cum ad id, quod* *(terra)*
movetur, figura quedam propriu in eo invenitur, tum *(ad id, quod*
quiescit) *habet certam formam concidentem.* *quare consentaneum est,*
20 *ut eius forma ac motus dinoscatur.*

Atqui dubitare ac modis omnibus, quantum fieri potest, ea
pervestigare, quae iis de rebus admirati sunt, id certe non erit ab
re, quin immo ratione quadam necessarium. siquidem aliorum
est, non philosophorum, qui formarum cognitionem diligunt, *(non ad-*
25 *mirari)*, qui tandem parva [terrae] particula semper ac celerius
descendat, id autem toti terrae non contingat, sed tantum pondus,
quantum id est, quiescat et non moveatur? atqui si quis
terram effoderet subter particula sursum elevara et versus terram
centro adiacentem descendere, ut descendantibus terrae particulis,
30 ante quam deciderent, locum faceret, nulla re impediente semper
magis deorsum ferentur. *(quare)* dubitare circa hoc inter
omnes philosophos physicis maxime convenit; dubitationes autem
solvere ineptis rationibus, de quibus multo magis dubitandum est, id
sane fieri sine pudore eorum non potest. nonnulli enim propositam
35 dubitationem ita dissolvere conantur, aiunt namque terram secun-
dum se quiescentem remanere, quoniam supra se ipsa sustentatur
per spatium infinitum, quemadmodum inquit Xenophanes. hi
enim dubitationem hunc in modum sustulerunt, ob eorum segnitiem,
quia, | cum causae inquisitionem non dilexisserint, ideo veritatem f. 35r

17 *deinde dicil]* dicunt codd. Al; cf. Arist. p. 294^a10 ραι γρῳ δῃ
quiescit addidi; Al vertit: *siquidem* (*aiunt*) *in eo, quod movetur, secundam proprietatis or-*

18 *ad id quod*

quiescit addidi; Al vertit: *siquidem* (*aiunt*) *in eo inveniri, iuxta proportionem ad formam*

24 *non*

admirari (25) addidi

31 *dubitare—convenit* (32)] locum corr. sic emendavi: *verum enim vero*

non iniuria etiam mirari quispiam potest, quod naturales philosophi non adverterint . . . Al

indagandi laborem subire minime voluere. sunt alii, qui causam f. 35^r assignantes, cur terra non moveatur, dicunt propterea quod innatet, quemadmodum lignum super aquam *et alia eiusdem generis* — siquidem haec in aere non *natant*, in aqua autem 5 natant — de aqua enim remanet dubitatio, quandoquidem illi non asserunt, quid illud sit, quo aqua sustinetur; neque enim aqua suspensa (?) manere solet natura, nisi aliquo sustineatur. sed quemadmodum aer, cum aquam levitate superet, innat nec ad infera demergitur, sic quoque consonum est, ut aqua existat, quippe 10 cum terrae levitate praestet, sursum natat nec infra terram demergitur.

Praeterea eadem totius et partis ratio esse debet. si itaque tota terra in aqua *natat*, consentaneum est, ut etiam eius partes in aqua *natent*; nunc cum partes ipsae in aqua non *natent*, 15 neque etiam tota terra in aqua *natabit*, et quaestio non satis bene soluta erit.

Hoc autem illis evenit, quoniam eatenus non perscrutantur, quoad veritatem veramque dubitationis solutionem attingant, *sed quoad contrarios sermones refellant*, idque, *inquit*, nobis 20 *ipsis in more positum est*. at in maiore hominum parte intellegere possumus, id eorum disputationibus evenire, quod huic quoque de terra sermoni contingere videtur. non enim sufficienter hunc sermonem exquiri posse arbitratur *recta tantum solutione oblata*, nisi adversariorum quoque rationes de medio sustulerit. [itaque] 25 eum oportet, qui [recte] velit de re proposita quaerere, *promptum esse ad occurrentum et obiciendum non accidentia*, *sed quae cuiusque generis, de quo inquiritur, sunt propria*. neque sat erit *ultimam inquirere obiectionem, quae sibi ipsi tantum in promptu fuerit, sed obiectiones exquirat ac consideret oportet, quae 30 omnino obici possint*. *quod sane is facere poterit, qui diligenter quoque perscrutatus fuerit ac possibiles omnes differentias suo animo conceperit*.

Anaximenes autem, Anaxagoras, atque Democritus latitudinem causam esse dicunt, cur terra maneat et 35 quiescat; hoc autem superius relatum fuit, dum *aliorum sententiam de figura terrae meminit*. hi enim asserunt terram propter sui latitudinem non dividere ac secare, sed operire (?) aera, *a quo sustinetur*, id quod cetera quoque corpora, quae latitudinem habent, facere [videntur]. siquidem eiusmodi corpora non modo 40 absque aliqua vi aegre moventur, sed etiam, si vi pellantur, vix moventur, ut neque etiam eo tempore, quo venti ea impellunt,

⁷ suspensa Al sec. Arist.: *parata* codd. falso *sed*] exspectes *praeterea* (cf. Arist. p. 294^b 1) 35 *aliorum sententiam*] p. 293^b 34

moveantur, sed maneat propriae naturae causa. idem quoque f. 35
 terrae erga sibi subiectum aerem, a quo sustinetur et
 fertur, contingisse dicunt. hic enim quasi inanem locum non
 habeat, quo celeriter pervenire possit, quiescit ac infra in
 5 unum locum descendit. quare terra perpetuo manet, donec ad in-
 finium locum deveniat, quemadmodum iis vasis contingit, quae
 clepsydra nominantur, scilicet *impedimentum*. contingit enim, si quis
 eius superius os ocludat, ut per illud foramen, quod in fundo est,
 nihil illius egrediatur, quod, antequam superius foramen ocluderetur,
 10 ab eo emanabat. posse autem *clausum* aerem magnum
 pondus sustinere, ex aere in utribus clauso argumentum de-
 sumpserunt et ex *multis* eiusmodi exemplis.

Sed illud primo huic rationi obiei potest: si terra *lata* ex-
 titisset, *latitudo* causa esse, eur terra maneat, non potest, multo
 15 igitur minus, si latitudine praedita non sit, *latitudo* causa esse
 poterit, eur terra maneat.

Atqui si terra plana esset, latitudinem quietis eius causam
(non) esse consonum foret, ut ex iis, quae afferunt, concluderetur.
 aiunt enim, quod aer propter coarctationem non inveniens
 20 locum, quo pervenire possit, in proprio loco quiescens re-
 manet, siquidem ob multitudinem non habet exitum. multus
 porro est, quod a *magnitudine* terrae, quae magna et *extensa*
 est, coereatur. ut autem terrae magnitudo *multum*
 protrahatur, hoc contingit, etiam si terra globosa sit. con-
 25 sentaneum est igitur, ut ea, quam assignarunt, causa terrae com-
 petat, etiam si rotunda sit. quid enim eos remoratur, quin praedi-
 tam terrae figuram fateantur ac *(magnitudinem)* eius quietis
 causam esse statuant? in universum autem adversus eos,
 qui ita de motu terrae et quiete dicunt, ut *ratione* eius figurae
 30 potius, *praeter* naturae necessitatem, terram quiescere colligant, hunc
 in modum dicamus.

Quaestio de motu quieteque, cuius causa compulsionem exten-
sionemque fieri super aerem et aquam statuerant, non de terra tantum,
quae naturalis corporis pars quedam existit, ponenda est, sed de
35 motu et quiete omnium naturalium corporum in universum. [principio
 enim] constituendum est, utrum sit eis natura motus ali- f. 35v
 quis et quies, an nullus? et utrum natura, an vi eis con-

5 manet emendavi: nec permittit terram per ipsum transire Al 12 multis supplevi
 18 non addidi 27 magnitudinem addidi 32—37 locum difficilem non sine haes-
 itatione hunc in modum emendavi. Al plane perverse interpret. est: si a potentia vim
 inferente (motus enim et quies eodem modo dicuntur) efficiente videlicet, compulsionem exten-
 sionemque super a. e. a. id incipit, terrae ipsi convenire aimus, quae.. existit, sed motum
 et quietem omnium.. universum sustulerimus. 37 natura an vi corruptum

veniat motus? sed quoniam, *inquit*, de his ante determina- f. 35 v
 tum fuit (in Physicis namque atque in praecedenti Libro de illis
 disseruimus) consentaneum erit, ut eis *tanquam concessis*
 nunc utamur dicamusque naturalibus corporibus proprios naturales
 5 motus et quietes natura inesse; unicuique enim ipsorum natura is
 motus inest, qui ad proprium locum instituitur, quies autem eo in
 loco consistit, in quem suapte natura is motus defertur, qui ex na-
 turalium motuum numero existit. praeter naturam vero in uno-
 quoque ipsorum innovatur, siquidem motus e proprio loco tran-
 10 situs est, quies autem et status eo in loco, in quem violenter mo-
 vetur. motus praeter naturam finis existit, si quies in eo inveniatur;
 ignis enim omni in loco eum tantum motum habet, qui aera versus
 instituitur. etenim si naturalibus corporibus motus nullus
 secundum naturam inest, nec violentus erit; quod enim
 15 praeter naturam est, aliud est ab eo, quod secundum naturam
 existit. si nec alter horum duorum motuum corporibus inest, nihil
 prorsus movebitur, sique nihil moveatur, nec motum nec
 quietem etiam possidebit; quies enim motui annexitur, cum sit eius
 finis. at fieri non potest, ut sit corpus aliquod naturale, quod non
 20 moveatur neque etiam quiescat; convenit igitur, ut sit ei motus
 naturalis et quies.

Si igitur non natura, sed vi terra in medio quiesceret,
 sicuti physici nonnulli asseruerunt, violentus igitur eius motus ad
 hunc locum videretur. siquidem aiunt conversionis causa ipsam
 25 ad medium quasi pelli coque ferri, cum ex iis, quae in aqua et aere
 flunt, argumentum sumant; in his enim duobus propter conversionem
 gravia ad medium conversionis feruntur, cum ab iis, quae sunt
 graviora, pellantur. [itaque] etiam qui caelum ortum esse
 dicunt, conversionis causa terram ad medium venire
 30 confirmant. motus igitur terrae ad medium hanc assignant causam.
 eur autem in medio stabilis maneat, postquam ad eum locum de-
 venit, causam exquirunt, aliique causam afferunt figurae eius lati-
 tudinem, alii vero aliam causam assignant, ut Empedocles, qui
 caeli motum, qui in orbem fertur, cum maioris sit celeri-
 35 tatis, rectum terrae motum (qui deorsum instituitur) cohibere
 dicit, terramque undique ad medium compellere. at si, *inquit*,
 nec conversio prohibet nec latitudo, sed suo, quo potest
 moveri, motu moveatur, quo tandem feretur? etenim ad medium
 non movebitur, ad illud siquidem *impulsa iam* pervenit; transitus
 40 autem ad medium cum vi *(tantum)* consistat, eius igitur quies et
 status in medio vi erit. quare convenit, ut motum aliquem a medio

2 *Physicis*] V 6 12 *aera versus suspectum*
 species ἀττικέμνη

Libro] cap. 2 17 *nec motum fort. delendum*

15 *aliud*] ex-

Comment. Arist. V. 4. Them. de Caelo hebr. p. II.

possideat. is ergo in sublime *tantum* omnino feretur — ipsa namque f. 35^a corpus est et ideo necessario convenit, ut in loco consistat — quod si non deorsum magis [quam] in sublime fertur, sed sursum movetur, et aer eum motum, qui in sublime fertur, non impedit, neque motum *etiam*, qui deorsum fertur, impedit, siquidem convenit unum idemque impedimentum ab eodem idem impidere.

Praeterea magis proprie adversus Empedoclem illud etiam dici potest.

10 Siquidem ab Empedocle quispam quaerere posset: si terra ob conversionem *tantum* in medio nunc quiescit, antequam conversio igitur et mundus extisset, cum elementa ab amicitia ad mundi constitutionem non essent congregata, sed mundus per discordiam separatus esset, quae tandem causa erat, cur terra tunc quiesceret? 15 et in universum, illud absurdum est non cogitare mundum hunc ab initio ita esse constitutum — licet verum non sit, fieri tamen potest, ut imaginemur — ut terrae partes ad medium compellente conversione congregarentur, dum ab aere, qui prope conversionem vertebatur, trudebantur compellebanturque; nunc 20 autem, licet aer in loco convertatur, in quo etiam duo illa inveniuntur, ullo *tamen* modo terrae propinquus non est, quasi inflata esset, ut inquit, mundi magnitudo tota haec sua mole, cum a terra plurimum distet: quae igitur causa est, cur terra maneat et quiescat? et qui fieri potest, ut propter conversionem terra maneat et 25 quiescat, cum ipsa toto hoc longo intervallo distet ab eo, quod convertitur? ac praeterea (quemadmodum inquit Alexander) quod conversione truditur et pellitur, non ea ratione pellitur, ut scilicet quiescat, sed ut ad medium tantum feratur, et secundum quod in medio invenitur, etiam movebitur. aitque praeterea, si cuivis 30 rei aliqua ratio assignari potest, quamobrem sine conversione feratur, qua igitur necessitate coacti conversionem causam statuunt, ut terra ad medium cieatur? conversionem autem cuiuscunque motus causam non esse vel ex igne doceri potest. igitur enim aliqua causa in sublime fertur; hanc autem non esse conversionem 35 perspicuum est. insuper ne conversione quidem, quod grave est et quod leve, definita sunt, ita ut, quod conversione pellitur, grave sit, quod autem non pellitur, leve, tametsi grave ab ea f. 36^b pellatur, leve vero minime. id enim et grave unum et idem non est, quemadmodum grave et quod natura sua ad medium fertur 40 unum et idem existit, idque etiam definit grave — eius namque essentiam determinat ac definitionem illius ingreditur — quod suapte natura deorsum fertur. at si, quod leve est et quod grave, con-

versione etiam minime determinantur, erant igitur etiam ante f. 36^r nonnulla gravia, levia quaedam. cum autem id, quod grave est et quod leve, per superiorem et inferiorem locum terminentur, supra 5 igitur et infra ante conversionem quoque inveniebantur; sed ante eaclum erat quippiam infinitum: igitur supra et infra in *hoc infinito minime* existunt. quoniam autem *haec* duo per supra et infra terminantur, perspicuum est igitur supra et infra etiam ante conversionem fuisse terramque natura sua deorsum ferri; ante conversionem 10 igitur ad eius locum, qui est secundum naturam, movetur.

o Illuc modo regreditur, ut illorum sententiam disquirat, qui propter similitudinem, quam habet cum caelo, quod vertitur circa ipsam, terram in medio caeli stare affirmant — *haec sententia in Timaeo quoque invenitur*, tametsi ipsi Anaxagorae eam aseribat — huius etenim sententiae auctores dicunt terram, 5 quoniam rotunda est atque in medio caeli collocata (quod quidem caelum sphaericum quoque existit), necessario omnino quiescere, quoniam ad omnem partem ob eius similitudinem aequalem inclinationem habet; ipsa siquidem non magis ad hanc quam ad illam partem inclinat, *ita ut moveatur*. oporteret enim, 10 ut in hanc *aut* in illam partem inclinaret; *si* igitur in hanc partem *non* inclinat, simul autem in omnem partem inclinare fieri non potest, cum versus hanc partem movetur, omnino itaque relinquatur, ut in medio stabilis quiescat. haec autem vestra sententia *persuasibiliter* (inquit Aristoteles), non autem vere dicitur. hac 15 enim sententia, quicquid in *medio* locabitur, id in *eo* necessario quiescet; ita ignis in *medio* locatus vi quiescet. ita namque sermonem statuerunt. *atque* in Timaeo etiam ob terram ipsam talis sermo necessario exstruitur, *ibique* ut universalis fuit receptus ac omnibus in rebus eodem modo. ait namque Timaeus: *res similis, si similis in medio locetur, versus nullam [extrematum] partem inclinabit*. at nos videmus ignem in *medio* non manere. si igitur in universum sermo intellegatur, non erit verus. hoc autem ipsi terrae vos necessario imponitis, *ita ut sermo universaliter accipi possit*, quoniam in *medio* *commoratur*. *cum* 20 igitur *hic* sermo, si in universum recipiatur, verus *non sit, quietis terrae propriam dare causam* oportebit.

Verum enim vero facile quidem haec dubitatio de medio tollitur, si dicatur [Platonem] hunc sermonem in universum non attu-

5. 6 *hoc-minime* codd.: *ea in infinitum* Al 13 *Timaeo*] exspectes *Phaedone* (cf. Simpl. p. 531, 34)
 13 *Anaxagorae*] 1. *Anaximandro* 20 *aut* scripsi: *et omnes* 25 *medio . . eo*
 emendavi: *terra . . ea* codd. Al 30 *Timaeo*] cf. supra et *Phaed.* 109a ισόρροπον γὰρ
 πρᾶγμα ὁμοίου τινὸς ἐν μέσῳ τεθὲν οὐχ ἔξει μᾶλλον οὐδὲ ἡτον οὐδαμότες κλιθῆναι et Averr.
 p. 1571 et sq. et 310 G et sq. 34 *commoratur* emendavi: *succenditur inflammaturce*
terra ipsa Al

lissee nec dixisse scilicet omne simile in medio similis positum f. 36^r
inclinationis causa ad aliquam [extremorum] partem non inclinare,
 nisi quando proprium ac inseparabilem motum non habuerit; hoc
 enim semper habebit, ut propter aequalem inclinationem in medio
 5 consistat. quemadmodum neque etiam si quispiam dixerit (exempli
 gratia) omne, quod stat, tanquam in ponderis aequilibrio maneret,
 non inclinare, *propter hominem, qui et ipse ad aliquam partem in-*
clinat, quoniam vult aliquid efficere, similiter et in alia actione,
hic sermo plane falsus extiterit; at si declaraverit inanimatum ali-
10 quod corpus, in quantum in ponderis aequilibrio manet, posse incli-
nare. qui igitur consentaneum erit, ut sermonem, qui in universum
verus existit, ignis tantum ratione mendacem constituas, eum ignis
in medio non maneat, si ex eorum corporum numero non est, quae
manere et quiescere possunt? qua igitur ratione in loco quiescat?
15 terra enim quiescendi facultatem habet. hoc autem posito inqui-
ramus, quoniam in loco quiescere possit. post haec universalia
quaedam inveniuntur, quae quidem permittunt, ut in medio quiescat,
ob rationem etiam superius allatam. verus itaque eiusmodi sermo
extitisset, si esset aliqua ratio, qua ipse in medio quiesceret. at
20 ignis nec similis est neque rotundus neque etiam in medio manet;
videmus namque ignem modo in sublime e terrae superficie attolli
et longe plurimum a medio distare.

Sed hoc (inquit) non est necessarium; <terra> enim non
solum in medio quiescere, sed in medium [etiam] ferri vi-
25 detur, et reliqua, quae sequuntur. hanc particulam Alexander
hunc in modum explicavit. inquit enim, necessario omnino non
convenit, ut terra in medio hac ratione quiescat, propter similitu-
dinem nempe eius, a quo continetur (διὰ τὴν τοῦ περιέχοντος ὑποιότητα)
nec non propter inclinationis aequalitatem. terra enim non solum
30 in medio quiescit, sed ad medium quoque defertur, neque | etiam f. 36^v
motus eius causa inclinatio aequatur. haec autem Alexandri
explicatio non videtur esse intellegibilis. ponimus enim terram
non solum natura sua in medio quiescere, sed ad medium quoque
deferriri; quod si eiusmodi motus causa nec similitudo nec incli-
35 nationis aequalitas est, qua de causa ex hoc demonstrative colligitur,
quod inclinationis aequalitas causa non est, ut terra in medio quies-
cat? nam videndi facultas, quamvis ambulationis causa non sit,
videndi tamen causa est. ipse vero ait causam, propter quam
existimavit terram ad medium cieri, esse etiam causam, quamobrem
40 ipsa in medio quiescat; inquit enim, si similitudo et inclinationis

2 *inclinationis* codd.: *similitudinis* Al 7 *propter hominem qui et scripsi: veluti homo,*
ipse enim omnes 31 *inclinatio aequatur* Al: *commutatur* codd.: *exspectes erit incli-*
nationis aequalitas; ad seq. cf. Averr. p. 158 G et reliqua 36 *quod scripsi: tametsi*
codd. Al *non* Al: *om. codd.*

aequalitas causa non sit, ut terra ad medium feratur, igitur non f. 36^v
 erit causa, ut in medio quiescat. hoc autem falsum esse facile
 ostenditur. alioquin, unde didicet, ut causa, quamobrem terra ad
 medium in universum feratur, sit etiam causa, ut ipsa in medio
 5 quiescat? hoc enim absolute falsum existit. idem enim atque
 eodem modo in eadem re est eiusdem effectus causa, nec idem
 eodem modo in eadem re diversorum causa existit. cum autem
 terram in medio quiescere unum sit, et eam ad medium deferri
 alterum, fieri non potest, ut una atque eadem horum duorum sit
 o causa *in terra*. ex hoc autem ipse etiam declarat terram, cum in
 medio extiterit, gravem non esse, quandoquidem si gravitas causa
 est, ut deorsum feratur, fieri non potest, ut ipsa sit causa, cur in
 medio quiescat. si itaque gravitas, dum terrae inheret, causa erit,
 ut deorsum feratur, terra quiescente nulla erit in ea gravitas;
 5 etenim si terra gravi existente quies in ea inveniatur, hoc profecto
 erit, vel quando aliquid eam impedit, ne moveatur, vel quando
 nihil erit illi impedimento. si [primo modo, hoc est tunc] quies
 in ea sit, quando aliquid eam prohibet, erit vi, non autem natura.
 si vero, quando nihil motum impediet, non moveatur, ex hoc ita-
 que colligetur ipsum grave motus causam non esse, cum eo existente
 omnino motus *esset* necessarius, quatenus nihil prohibet, sed erit
 causa motus terrae, quando extra medium invenitur. non igitur
 pondus motus per se causa erit, *neque* absolute, *multoque* etiam
 minus *huius* motus causa ullo modo est, sed aliud quippiam requi-
 ritur, nempe extra positio. haec sane, quae erit causa gravitatis,
 etiam tunc motum requiret. etenim ex ea parte, unde terra mo-
 vetur, pellit corpus sibi oppositum; vis enim pellentis erit gravitas,
 quoniam aer, tametsi levius sit, et similiter etiam pilus hominis,
 cuius tamen si pars aliqua sumatur et deorsum pellatur, aer gravis
 30 apparebit propter pulsionem e sublimi. inquit Aristoteles: sed
 ex parte, qua egreditur, non *est* necessarium, *ut* propter similitu-
 dinem medium relinquat; quasi dicat, non est haec propria causa,
 ut maneat in medio. etenim si propria manendi causa extitisset,
 35 hac certe ratione dissentaneum (?) videretur, cum manendi [seu
 quiescendi] causa sit is motus, videlicet qui in medium fertur. con-
 sentaneum est enim, ut causa eorum, quae per se ac necessario
 sunt, non sit causa eorum, in quae commutantur, quae propria
 sunt, cum eorum causa sit secundum naturam, non autem per vo-
 luntatem vel per aliud quippiam. num vero terra propter si-
 40 militudinem ad medium feratur, ex eius partibus intellegitur, quae

17 *primo*—*tunc* Al: om. codd. 30 *Aristoteles*] hic commentum ipsius Themistii ad
 locum supra laudatum (Ar. p. 295^b 19) incipere videtur; quare loco verborum *medium*
relinquat expentes *in medio maneat*. 37 *in*—*propria* Al: fort. scribendum *quae*
iisdem in rebus diversa

versus medium feruntur; quo enim cumque eius quaevis pars f. 36^v fertur, eo etiam [fota] *ipsa* feratur, ibique natura maneat ne-cessse est. etenim hoc etiam terrae peculiare ac proprium est, ut in medium scilicet feratur; quod autem ab extremis secundum 5 eandem similitudinem aequaliter distet, eius proprium non est. ignis enim, qui hic est, erit ab extremis aequaliter distans et non quiescat, neque etiam aqua, tametsi quiescat (hoc enim commune omnium est); non igitur aliquid proprium causa est, ut in medio quiescat. huic autem quispam respondere posset negando, quod 10 eo, quia partes terrae in medium feruntur, ob hanc causam et tota etiam terra ac eius partes in medio quiescant. *sed id ipsum utut sese habeat, nihil interest;* ipsa enim propter inclinationis aequalitatem manet ac quiescit, movetur autem ob contrariam causam, nempe propter inclinationis inaequalitatem. etenim partium eius 15 inclinatio non erit aequalis, cun ipsa medium egredietur.

Illud etiam absurdum est, quae tandem sit causa, cur in medio terra stet, quaerere et non quaerere, cur in *extremo* loco ignis loeatur. si enim superior locus naturae ignis aptus non erit, convenit, ut disquiramus, qua nam necessitate cogatur, 20 ut sursum ascendet. si enim illius naturae summus hic locus aptus est, non est ut aliam causam inquiramus. quid enim prohibet, si aliquod corporum, quoecunque nomine, naturalem aliquem locum habeat, quin alterum corpus natura aliud locum possideat? et haec de *causa* locus, qui | vere medius existit, terrae f. 37^r 25 naturae fuit accommodatus, nec necessitate indigebit, ut in medio remaneat. nec etiam illa necessitas *alia est atque ista similitudo*, quae in capillo invenitur, qui, cum tenditur, non frangitur neque dirumpitur; etenim quod illi de capillo afferunt, cum consimilium partium sit, licet vehementer tendatur, eum non dirup-30 tum iri, iam vides hoc mendacium esse. *praeterea iure* quaerenda eis erit causa, ob quam ignis in summo loco omnino necessario maneat et quiescat, cum alioquin ipsi assignent causam, quamobrem terra omnino necessitate stet in medio. si autem quispam occurrat inquiens ignem natura in medio consistere, is nullam huius sententiae 35 *causa* necessitatatem habebit; terra autem num in medio natura quiescat, id etiam isti fatentur. etenim non quia ipsi assignent causam, ob quam terra in medio natura quiescat, ideo inquiunt eam in medio natura quiescere (non est etenim rationi consonum, ut dicamus absque causa ali-40 quid inveniri, vel quod natura absque causa aliquid sit), ponamusque eam in medio manere, quemadmodum re vera manet, sed *quam ob causam* id omnino fuit, *cum* veram causam minime assignet?

2 ante *ibique* fort. lacuna

7 quiescat et (10) non susp.

27 non addidi, neque

scripsi: ac codd.; quod Al exhibet, plane commentarium est

36 non omnes, sed

delendum

quod vero inquit, hoc *nec* necessario *nec* vere concludi posse, quo- f. 37·
 miam convellitur confringiturque capillus, qui tenditur, non recte
 dictum est. primo enim vel propria in universum *separatio ibi* non
 est, *ubi* capillus dirumpitur; *deinde capillo quoque non* contingit
 5 dirumpi, *quamdiu* eius similitudo remanet, sed quando ad dissimilitudinem commutatur; firmo autem hoc eodem termino manente,
 nullo modo dirumpetur. quod autem dissimilitudinis causa fuerit,
 divisio sane ac disruptio est, quemadmodum ad sensum videmus;
 non enim secundum similitudinem *tantum capillus invenitur*. quare
 10 consentaneum est, ut dirumpatur. *< sane >* sermo *< verus esset >*, si pateret
 dissimilitudinem in positu terrae vel in figura eius *apparere*, quemadmodum
 in capillo ad dissimilitudinem transmutatio appetit, quando
 futurum est, ut dirumpatur. hoc autem si ex naturae necessitate pro-
 veniret, terrae permanentiam utique praecedederet. etenim si a quopiam
 15 non commutabitur, ob hanc causam semper eodem modo manebit.

Sed [illud quoque] mirum est eos motuum eorum causas
 non quaerere, recte siquidem fecissent, si perceperissent eorum
aliud alio natura moveri, in tantum ut intellexissent, *aliud alium*
 locum natura possidere, *adiuncta vero causa, quae est praeter naturam*.
 20 haec itaque adversus eos *vit*, qui terram in medio natura manere
 asserunt, et sic *huic causae amplius* aliam *adiungunt — id quod*
inanimatis tantum rebus, quae naturam non habent, convenit.

Atqui *ut quaectioni satisfactum sit, ait* adversus eos, qui fatentur
 terram in medio natura manere, sed secundas causas huic addunt:
 25 *cum haec consentanea non sunt, tum id, quod isti afferunt omnino*
quiescere oportere in medio id omne, quod nihil magis
hue quam illuc ferri deceat, verum absolute non est. non
 enim ob hanc causam, quia nempe nihil magis hue quam
 illuc ferri deceat, necessario omnino consonum erit, ut quiescat,
 30 sed quoniam nihil magis hue quam illuc ferri decet, ad
 omnem locum movebitur. etenim si id quiesceret ac maneret,
 cui non convenit huc moveri, ob hoc quidem ideo non
 quiesceret, sed alia de causa ex accidenti, quoties in omnem
 partem fertur secundum accidens, *cum nihil magis hue quam illuc*
 35 *ferri deceat; siquidem quemadmodum huic non convenit, ut magis*
hue quam illuc feratur, ita rationi magis consonum non est, ut in
omnem partem feratur, quam uno in loco maneatur. praeterea ex
 eodem sermone oppositum omnino deducitur, ut magis nempe
 quiescat, quam in omnem partem feratur. etenim cum ad loca

1 *inquit*] inquiunt omnes

3. 4 *separatio — ubi*] *diruptio non est causa, qua* Al

4 *deinde capillo quoque non*] *non enim* Al; ad seq. cf. Averr. p. 160A 9—11 *quare*
— apparere] *sane, verus esset* supplevi; *consentaneum igitur videatur, ut sermo verus sit, cum*
... poneremus Al male 19 *non natura* Al 21 *huic causae emendavi: et aliam*
(sive propriam) mundi causam omnes 39 *ante quiescat* fort. addend. *non*

movebitur, non movebitur totum, adeo ut secundum se totum ad f. 37^v
singula loca moveatur — hoc enim fieri non potest — verum id quidem
tune erit, eum certe divulsum atque in partes divisum fuerit. con-
venit enim, ut haec ratio de igne quoque dicatur. si imagi-
5 nemur eum esse in medio, convenit, ut in hanc partem moveatur,
eum eandem ad extrema signa rationem habeat, cumque
nihilo magis hue quam illuc ferri deceat, in omnem partem move-
bitur, sed non totus ad unum locum movebitur, sed media eius pars
(exempli gratia) versus caeli medietatem movebitur, veluti tertia
10 versus tertiam et quarta versus quartam eius partem feretur,
eademque ceterarum partium erit proportio. non enim omnes eius
partes ad duas lineas centur, siquidem insectilia corpora non sunt,
nec punctum. idque ex sermone de similitudine necessario
contingit, videlicet ut, si terra in omnem partem moveretur, non se-
15 cundum se totam, sed secundum eius partes in omnem partem mo-
veatur; verum ut absolute quiescat, id, quod non magis hue quam | f. 37^v
illuc ferri deceat, id non magis ex sermone de similitudine con-
tinget, quam ut in omnem partem feratur. atqui contra id paulo
ante disserimus, hoc nimis dictum non esse de omni re absolute,
20 adeo ut pro eo quoque sumatur, quod natura sua semper etiam
movetur, verum quidem pro eo sumitur ac dicitur, quod suapte na-
tura quiescit, sed moveri etiam potest, hoc est, quod natura
quiescit, si ei simile fuerit, quod ipsum ambit. dictum est itaque
consonum esse, ut quandoque quiescat; igitur non ex accidenti,
25 sed per se quiescit. atqui pluribus etiam rebus contingit, siquidem
dissentaneum non est, ut in eius cognitione afferat sermonem,
perinde ac si ex accidenti extitisset. dicere autem eam in medio
hac de causa manere, quoniam hic locus naturae eius est aptus,
eius sermo est, qui ad perfectionem pervenit, deficit autem in
30 addendo causam, cur hoc verum sit; veluti si quispiam dixerit hoc
agere in hoc, vel agere, antequam hoc natura ei insit, idque quo-
niam pluribus rebus convenit, falsum hoc utique inveniretur.

Alius autem sermo est sermo sophisticus, tametsi prima fronte
persuasibilis videatur. ait enim: ut autem aliquid, si densius
35 fiat, ex magna in minorem mensuram pervenit (?), sic etiam
ex minore in maiorem iterum venit, eum tenuius fit. terra
igitur quin moveatur, quando tenuior fit mollitudinis cuiusdam
causa, nemo prohibet propter eum sermonem, qui a simili ducitur.
verum quispiam dicere posset, inde quod terra in inclinationis
40 similitudine existit, quid prohibebit, quin tenuior fiat eum mollior .

4 quoque scripsi: igne dicatur. Praeterea si omnes

16 non addidi

18 cf.

Averr. p. 160E 30 cur hoc emendavi: hoc si omnes

33 est sermo scripsi. cf.

Averr. p. 161F, cuius lectio cum nostra plane discrepat.

redditur, *cum* nihil quoque prohibeat, quin ob inclinationis f.<sup>37^v
 aequalitatem moveatur. verum quidem aliis de causis haec
 necessario prohibentur. siquidem non ait, *quemadmodum* propter
 inclinationis aequalitatem non moveatur, vel aliud quippam
 5 operetur, quiequid illud sit, *sic* neque, si terra rario rario fiat,
 ob eius mollitudinem remanere, quin in medio quiescat, donee ad
 alteram duarum extremitatum deelinet. atque in universum con-
 venit, ut ex sermone intellegatur terram ad alteram duarum ex-
 tremitatum ob eius inclinationis aequalitatem non inclinare, sed
 10 ipsam non esse minoris mensurae, nec rariorem fieri et in maiorem
 mensuram reverti, etsi nihil ex his ei contingat. quae igitur de
 terrae figura, quiete et statu existimarentur, haec sunt,
 quae retulimus.</sup>

Nos autem primum dicamus, moveaturne, an quiescat?
 15 alii enim (quemadmodum diximus) terram moveri existimarentur,
 quorum nonnulli (ut Pythagorei) circa medium verti aiunt, non-
 nulli vero eam in medio moveri et (quemadmodum in Timaeo
 inquit Plato) circa sui ipsius centrum ferri. fieri vero non potest,
 ut ipsa moveatur. *etenim* si feratur, sive sit circa medium, sive in
 20 medio, motu, qui fit in orbem, praeter naturam movebitur; alioquin
 eius partes natura eo motu non moverentur, qui per rectam
 lineam fit. at si praeter naturam moveretur, ipsa etiam perpetua
 non erit; mundi autem ordo perpetuus est: terra igitur praeter
 25 naturam non movetur. at motu recto, qui natura ei inest, *non mo-*
vetur, non movetur igitur omnino.

Praeterea corpora, quae in orbem feruntur, sicuti vagantes
 stellae sunt, [duplici motu moventur.] *etenim* si inhaerentium stel-
 larum orbis non moveretur et terra moveretur (testantur id sidera,
 quae nobis perspicua sunt), vagantes igitur praeter primum motum,
 30 qui ab ortu ad occasum etiam fit, si propter inhaerentium orbis
 motum vel propter motum terrae *sit*, ab oceasu ad ortum diversis
 motibus ferri conspiceremus: motu nempe, qui secundum longitudinem
 fit, qui est ab eo separatus (quandoquidem ipsae faciunt
 35 *ἀποκατάστασιν* in motu secundum longitudinem), nec non etiam motu
 ex accidenti simul — motus vero, quem in longitudinem habet, er-
 rantibus stellis inesse *aperte* videbitur; atqui motus ex accidenti,
 qui est ibi, propter motum terrae ponitur esse — itaque colligitur
 duos motus simul *terrae* *(quoque)* inesse, eum nempe, qui ex occasu
 40 ad ortum fit, et qui ex accidenti. quare omnino sequeretur, ut

11 *etsi* suspectum 27 *duplici—moventur*] ita Al: om. codd. 31 *ab occasu ad*
ortum] codd. Al ponunt haec verba ante *sit* 34 *ἀποκατάστασιν* scripsi: *Apostasim*

Al, *apoptasim* codd. 35 *accidenti*] fort. leni emendatione (*حَوْضٌ* *عَوْضٌ*) hic et
 infra legendum *latitudine*

occasus et ortus inerrantium stellarum in finitore essent diversi. f. 37v
 hoc autem non videtur fieri. itaque sermo, qui finit, quod
 terra movetur, non sufficit. hoc igitur, quod extra contingit, propterea,
 quia apparet [Vasorah] simul atque hoc loco ponit deinde, terrae
 5 causa eum motum, qui vagans dicitur, ex accidenti esse.

Praeterea motus naturalis partium terrae et eius
 totius in medium fertur, cumque ad medium instituatur, erit
 rectus. motus vero rectus finem habet; atqui et cum finis motus f. 38r
 sit quies, hac igitur etiam de causa terra quiescat. non enim semper
 10 per reetam lineam movebitur; quies autem, ad quam motus eius in-
 stituitur, perspicuum est, quod medium existit. insuper nec etiam
 in circulum movebitur, quandoquidem circularis motus eius
 naturae aptus non est. dicamusque, si quaerat quispiam,
 cum utrorumque, terrae nempe et universi, idem sit
 15 medium, ad utrum ea, quae gravia sunt, feruntur?
 utrum quia universi medium est, [an eo quod terrae? necesse
 est autem ad medium mundi locum;] etenim levia, et ignis
 etiam, quae opposito motu ac gravia feruntur, non utique
 ad extremum terrae finem, sed ad huius universi finem feruntur.
 20 itaque consonum est etiam, ut corpora, quae ad medium feruntur,
 ad huius universi medium deveniant. accedit autem, ut idem
 sit terrae medium et universi; quare cum in medium universi
 fertur, ex accidenti in medium terrae fertur. hoc autem contingit,
 si huius universi ac terrae medium unum et idem sit. ferri vero
 25 gravia in terrae centrum ac universi centrum hinc seiri
 potest, quod ea non moveantur iuxta invicem — hoc est se-
 cundum aequalem distantiam; cumque aequaliter moveantur, non
 poterit eis inesse nisi ordo multiplex — verum semper in universi
 medio congregabuntur: igitur terrae et universi centrum idem erit.
 30 similes anguli hoc est aequales, qui ex eis ipsis, quae super eos
 protrahuntur, similes circulos faciunt; si minus, afficientur iuxta invicem,
 hoc est secundum aequalem distantiam. et quoniam in loco, ad
 quem unumquodque corpus natura movetur, in eo etiam quiescit,
 et terra ad medium natura fertur, in medio igitur terra natura
 35 etiam quiescit. dicit ob eas itaque causas, quae expositae
 sunt, et quod ea corpora, quae vi iaciuntur, etiam si sine

1 *occasus—diversi*] sic emendavi duce Simpl. p. 537, 14 οὐχέτι τὰ ἀπλανῆ ἀστρά κατὰ
 τὰ ἀβτὰ σημεῖα τοῦ ὑρίζοντος ἀνατέλλοντα καὶ δύνοντα φανήσεται ἡμῖν: loca ad occasum et
 ortum sita neconon etiam inerrantes stellae in diversorum locorum finitore existerent Al

3 *hoc et sq.*] ita Al; textum corruptum sanare non possum 6 et seq.] cf. Averr.

p. 162M 15 *ad utrum* Al: codd. corrupti 16. 17 *an—locum*] ita Al: om.
 codd. 30. 31 *qui—affidentur*] *affidentur* susp.; Al vertit: *et quod ipsamet secundum*
se, super quam similes circuli protrahentur, afficitur: et si non ..

fine iacentur, ita ut longum spatium pergrarent atque id ad f. 38^r
multum tempus, cum tamen deorsum labuntur, in eandem terrae
particulam decidunt; si vero terra moveretur, non ita in eandem,
sed in aliam particulam laberentur. haec autem sententia vera
5 est, sed causam non affert, quamobrem terra non moveatur; at
ostensum fuit ipsam non moveri. quare cum huius sententiae
sensus talis sit, subdidit et inquit: perspicuum est terram
extra medium quoque non moveri. nec dixit, quamobrem
extra medium quoque non moveatur, tametsi ita deinceps pro-
10 to sequatur, quasi ex his, quae dieta sunt, causa sit perspicua; statim
vero eius quietis causam hunc in modum disquirere conatur:

Si enim terrae partes undique ad medium ferantur,
ac uniuersa natura praedito unus insit naturalis motus, fieri
igitur non poterit, ut quaevis terrae pars sine vi a medio
15 feratur; alioquin duos sibi invicem contrarios motus possiderent,
cum natura altera earum ad medium, altera vero a medio move-
retur. et quod de eius partibus dicitur, de tota etiam terra dicatur.
perspicuum est igitur, quod neque etiam terra secundum se, sine
alieuius impellentis vi, quae eam pellat, quemadmodum nosmet ipsi
20 membra nostra compellimus, poterit (me Hercule) a medio ferri.
quare si a quopiam non pellatur, donec a medio feratur, ipsa non
movebitur ac necessario in medio quiescat. rationem itaque, quam-
obrem non moveatur id, quod non movetur, Aristoteles retinuit
nec de ea disseruit, sed dixit tantum ipsam non moveri, cum tamen
25 praemisisset dixissetque id se nobis fore demonstratum.

Haec etiam res mathematicae confirmant, cum hac
tantum ratione salvantur, ea quae videntur, dum figurae mutantur,
quae secundum astrorum ordinem innovantur, si terra quiescat. per
haec autem dicere vult: dum figurae stellarum earumque ad in-
30 vicem proportio mutantur, quibus earum ordo determinatur, non
custodirentur nec servarentur ea, quae nostris sensibus sternuntur,
nisi terra quiesceret. quandoquidem si proportio, quam ad invicem
habent, semper una atque eadem esset, nihil certe prohiberet, si terra
moveretur, quin aequales semper quemadmodum stellae etiam inhae-
35 rentes viderentur. ac terram quidem in media mundi sede locatam
esse, in eaque manere neque moveri, cum in ea extiterit, sed cum
ad medium fertur, iis, quae modo retulimus, dieta sint satis.

Deinceps de eius figura, quod sit rotunda, disserit. in hoc autem
primo texitur demonstratio ex eo, quia unaquaeque eius pars
40 pondus habet, quo usque ad medium feratur, ac ea non habet pondus,

4 cf. Averr. p. 165 C
astrorum ordo innovatur Al, ex coniect.

12 cf. Averr. p. 164 I

28 quae-innovantur] quibus

eum ad medium pervenerit. et quae hac de re dicuntur, recte f. 38^r
 quidem dicta sunt. ceterum, *inquit*, convenit, ut perpendamus de-
 claremusque: si minor pars a maiore *pellatur*, non *demovetur*
 nec *quasi fluctuat*, dum *movetur*, sed *comprimitur et recedit*, perinde
 5 quasi corpus omne, quod congregatur, aequaret id, quod iam f. 38^v
 praecessit. postremo *inquit*: necessitas autem, quamobrem terra
 globosa sit, convenit ut intellegatur, ac si eo modo fieret, quo
 etiam nonnulli physici ipsam asseverant ortam esse, et cum ea
 etiam mundum, quatenus huic quidem iuxta nostram sententiam
 10 additur, ipsam nempe naturali *tantum* generatione ortam esse, non
 autem vi, quemadmodum physici illi afferebant. id enim, quod magis
 congruum magisque consentaneum est, non ponunt, generationem
 videlicet natura, non autem vi existere. ac nobis in mentem venit
 secundum quandam mathematicam formam ipsum de ingenito
 15 disseruisse, cum pro hypothesi statuerit eam ortam esse, quae
 tamen genita non est. et tametsi huie positioni Platonis sententia
 reluctetur, quatenus ponit mundum esse genitum ac ipsam generari,
 nil minus audi (quaeso), qua ratione fieri debeat, si terra generetur.
 eum sit *potentia gravitate praedita*, Aristoteles ait, videlicet
 20 quoniam ipse non enumerat gravitatem nisi potestate; si enim gravis
 actu extisset, in medio inveniretur in eoque collocata nec certe
 adhuc foret genita. sed evenit, quando haec gravia ex potestate in
 actum feruntur, ut re ipsa gravia sint, cumque aetu gravia eva-
 serint, ab omnibus iis levitate praeditis corporibus secernuntur ae
 25 separantur, quae circum illa consistunt, nec non undique ad medium
 revertuntur. sive enim hae partes distinetae, quae numero magni-
 tudineque aequales existunt, iuxta eandem similitudinem ab extremo
 aeris ad medium conveenit, sive non modo eadem similitudine,
 sed aliquo alio modo et (ut res tulerit) numero magnitudineque
 30 aequales non sint, nil minus idem facient. atqui per *idem facient*
 intellego, efficere, ut corpus, quod in medio coaugmentatur, rotunda
 figura praeditum sit. undecunque enim ex superiore aere in medium
 partes congregentur, omnino consonum erit totum corpus, quod ex
 illis constituitur, omni ex parte omnique modo aequale existere.
 35 siquidem undecunque partes undique aequales pellantur tanganturve,
 ac iuxta eandem similitudinem in medium pellantur, et id,
 quod pellitur, alterum supra alterum non pellatur, *omnium* par-
 tium unaquaque corporis, quod fit, aequa a medio distet necesse
 est et haec est *proprietas sphaerae*. *sin vero non similiter congrega-*
 40 *gentur partes, nihil ad rem intererit, quin corpus, quod ex partibus*

13 cf. Averr. p. 166 M
 codd. Al

19 *cum*] p. 297^a 17

non supplevi

39 *sphaerae* emendavi: *multitudinis*

constituitur, rotundum sit, quandoquidem cuiusvis ponderis earum f. 38^v
 partium, quae congregantur, inclinatio ad medium est. maior enim
 pars minorem ad medium impellit; haec autem eo usque cogitur,
 quo usque aliam minorem partem impellendo attingat, donec aequales
 5 potentiae pellantur ordinataeque ex omnibus oppositis lateribus in
 oppositum, siquidem omnes partes ad medium *inclinant*. haec autem
 minor pars eadentem ac prohibentem sustinet camque prohibet
 quoque, ne tangat prohibeatque. nihil vero ad rem interest, hoe
 sit penes centra vel id, quod longe distat; partes namque ad id
 10 moventur, hoe est ad duo latera, donec *ex omnibus partibus*, perinde
 quasi *ponderatus essent, aequale pondus inveniatur*. et haec est *pro-
 prietas sphaerae*.

Quod enim quispiam quaerere potest, [eandem] habet expli-
 cationem. si enim terra medium mundi locum teneat et multo
 15 maius pondus ad alterum hemisphaerium addatur, perspicuum est
 terrae medium, praeter centrum huius gravitatis, aliud medium
 existere. necessario igitur non contingit, ut per se terra [in medio]
 maneat. si enim foret parata, ut in medio quoque maneret, *manceret*
 nunc etiam, donec pondus alterius hemisphaerii ad medium evolaret,
 20 quando tota terra una cum suis partibus movetur.

Istam quaestionem dissolvit, cum dicit: consonum est autem, ut
 consideremus, quemadmodum censemus, dum dicimus omnem mag-
 nitudinem ad medium ferri. hoc siquidem non dicimus, quasi
 25 omnis magnitudinis fini conveniat, ut centro huius totius aequalis
 sit, sed hoc erit (?) necesse: si terra per se sphaera una existat, vel
 sit secundum eius magnitudinem, eo modo, quo ipsa nunc est per
 se, et maius pondus alteri hemisphaerio addatur, quoniam *omne*
 illud pondus, quod fuit terrae adiunctum, *necessario fertur* et ad
 30 medium *deducitur*, omnino igitur necesse est, ut universa terra ad
 id feratur, siquidem ab initio convenit, ut huius totius medium sit
 et ad id tantum is motus deferatur, qui modicus est. nec dubium est
 eam nullo modo moveri, verum plurimo motu non cietur, siquidem
 media ponderis profunditate movebitur, quod ei adiunctum fuit. convenit
 35 autem, ut mente concepias ac statuas eum affirmare terram moveri,
 quandounque | eius inclinatio non erit aequalis, ac quiescere, si f. 39^r

5 *ordinataeque*] *ordinatumque* omnes 6 *inclinant* emendavi: *exordiuntur* codd. Al
 7 ac *prohibentem* Al: om. codd.; fort. mendis sublati vertendum est: *hoc autem mi-*
norem partem eadentem sustinet . . . tangat moveatque 18 *non maneat* codd. Al
in medio] *exspectes sic maneret nunc etiam donec* (19) emendavi: *ac lapis* (?) *etiam extisset*
in tantum ut Al falso 19 *donec*] *conicio antequam* 25 *sed—deducitur* (29)] *locus*
dificilis neque integer. omne (27) *scripsi: ad* codd. Al. *versio antiqua exhibet: hoc autem*
foret necesse, siquidem terra . . . extisset vel esset . . . per se. etenim si maius . . . quoniam ipsum
non fuit, quoad ad illud pondus feratur, quoad fuit . . . adiunctum, et quo ad medium descendit
 31 *et ad . . . moveri* (32) *corruptum*

modo eius medium huius totius medium esse sumatur. nihil vero f. 39r
 interest, sive hoc dixerit, sive ita pronuntiaverit: quando simile
 simili clauditur, si in eius medio ponatur, quiescat — idque est
 quod destruere conabatur — siquidem *eius sermo rationi huius ser-*
 monis congruit, tametsi in verbis dissimilis videatur. *audi, quod*
dicit: ita sive tota alieunde ferebatur [sive] secundum eius
 partes *singulatim*, ad hoc feratur necesse est, dum aequa
 omni ex parte medium teneat; quibus sane nil aliud intellegi
 voluit, nisi quod nulla sit alia eius mansionis causa, nisi aequalitas
 inclinationis, obliquitas videlicet ac eius similitudo.

Sive [ergo] orta est, hoc modo orta est; sive aeterna
 semper invenitur, eodem modo se habet, quo si *orta* [prin-
 cipio] orta esset. haec itaque ratione *terrae* figura globosa
 est et quoniam id, cuius ambitu continetur, globosum est idemque
 15 medium utrorumque extiterit: *quare* lineae, quae ab eisdem angulis
 prope centrum existentibus ad duas planicies egrediuntur, planiciem
 nempe corporis terram ambientis et planiciem ipsius terrae, similes
 erunt. necesse est autem, ut una cum centro anguli sint, siquidem
 motus in oppositum et aqualem distantiam ⟨παρ' ἀλληλά⟩ non fertur.
 20 aut igitur terra rotunda est, aut *si* vere rotunda ob montium
 ascensum et vallium descensum et reliqua, quae eius superficie acci-
 eidunt, non erit, suapte natura eam figuram habet, qua ita circum-
 datur, et ob hanc rationem dicetur rotunda. unaquaeque enim
 res talis dicenda est, qualis naturalis eius dispositio vult esse et
 25 qualis est, non qualis contra naturam propter ea, quae sunt extra.
 et sic nostro intellectu concipere poterimus terram esse rotundam.
 praeterea etiam ex iis, quae sensu animadvertisimus, intellegi potest
 terram esse rotundam. etenim lunae defectiones fiunt, cum luna
 30 in terrae umbram incidit; linea enim, quae lucidam lunae partem
 ab obscura distinguit, semper contingit, ut semper sit *curva*; haec
 autem linea ea est, qua luna a terrae umbra dividitur. palam
 itaque est umbram ipsam esse rotundam, quoniam terra rotunda
 est. *etenim necesse est, ut umbra sit rotunda,* quemadmodum *re vera*
 35 est, ⟨aut⟩ cylindri figura ⟨κυλινδροειδής⟩. etenim hiemali tempore
vespere sat non est, ut sit rotunda, cum lunae figurae non aliter ac
 ipsa luna *divisiones habeant* omnes; ipsa enim curvam sectionem
 recipit, eam nempe, qua in duas dividitur partes.

Nec quod supra in aere est, quod lumen recipit, semper idem
 non est. atqui ipsa luminosa est. in defectionibus *autem* rotundam

22 *ita* Al: *potestate* codd. male 24 *et* Al, ex emend. 30 *curva* scripsi: *terminata*
 omnes 34 *aut* emendavi: *et* codd.; cf. Averr. p. 170II et Simpl. p. 546,34 et sq.
 35 *non supplevi;* Al *vertit: sat est ut hiemali tempore sit rotunda in iis defectionibus, quae*
lunae figuris contingunt; *non aliter ac ipsi lunae sectiones omnes male* 37 *post partes*
deest aliquid 38 *Nec]* conicio *sed id*

sectionem tantum recipit, *qualem κυρτήν* nomine significant f. 39^r — est enim figura areus similitudinem referens —; ipsa enim quando lueidam eius partem convertit, a figura terrae rotunda disseeabitur. hoc autem de eius sectione non dixit, quasi ab umbra 5 terrae innovetur, sed ob terram quidem ipsam, dum ei obicitur, id ea ratione innovari affirmavit, qua in solis defectu, dum luna soli obicitur. idem contingere solet, si luna terrae umbra superior inveniatur, *videlicet quod ipsa ei obicitur*; verum defectum non efficit.

Praeterea ex astrorum contemplatione non solum 10 perspici potest terram esse rotundam, sed, *cum diligenter consideres*, nec maiorem magnitudinem sortitam esse quam ea sit, qua stellis comparatur. eum enim ad meridiem vel septentrionem progradimur, semper utique nobis aliae stellae oriuntur, aliae vero oecidunt. ratio autem, qua terrae figura sit rotunda, hinc potissimum colligitur, quoniam nempe diversae stellae semper appareant; *etenim si terra plana* esset, ubique eadem prorsus stellae eademque configuratione viderentur. *quod autem magna non sit, eius ratio* ex eodem desumitur. nobis namque modicum terrae spatium peragrantibus quaedam stellae apparebunt, quae antea minime vi- 20 debantur, quoniam, *cum hoc spatiū transgredimur, <alter> fit horizon;* si vero terra magna mole esset praedita, eius finiens circulus magnus quoque extisset. partes enim magnae magnorum motuum (?) sunt veluti superficies, quemadmodum partes magnorum *circularum* veluti lineae rectae existunt. atqui quatenus veram hanc sententiam 25 existimant (nempe terram non esse ampla magnitudine praeditam), si is locus, qui columnis Hereulis finitus est, *loco, qui est circa Indiam,* coniungeretur et hoc modo *mare unum* esset, non recte dicunt haec loca esse coniuncta; arbitrantur enim terram esse maiorem, quam ut possit hoc tantum copulari. ii vero, qui con- 30 iuneta ea affirmant, hoc plane existimarunt, quoniam *elephantorum* genus in duobus lateribus simul erit, *quasi id penes eos ob horum duorum locorum affinitatem necessario contingat.* in | verbis f. 39^v quoque dubitatio quaedam invenitur ex altera parte, quae attendi non debet, nec non etiam Alexander eam reliquit. quin etiam si 35 mathematicis rationibus terminum terrae iudicabimus ac illis eam comparabimus, ex hoc etiam convenit existimare ipsam esse rotundam, ac Mathematici *ipsi prodiderunt* talem figuram fuisse adeptam *eiusque molē parvam esse,* si eum astrorum ceterarumque superiorum mundi partium magnitudine conferatur. *quibus omnibus* 40 de causis perspici ac intellegi potest terrae figuram esse rotundam

¹ κυρτήν scripsi: *Iridis* Al 20 *alter* addidi 22 *motuum corruptum:* fort. *sphaerarum*
²⁷ *mare* emendavi: *unus terminus omnes* 30 *elephantorum* scripsi: *meridionale codd.: septentrionale* Al

ae omnes partes, quae pondus habent, ad medium ferri, inter f. 39^v
quas erit terra, quemadmodum dixi. hoc siquidem modo similitu-
dinis causa motus gravis, omni ex parte consimilis, *ad medium* ex-
titerit, ipsa *autem*, *si consimilis non est*, *ad idem medium semper*
5 impellitur, donec totam ad inclinationem aequalem revertatur.

Finis

Libri Secundi de Caelo et Mundo.

3 *motus*] exspectes quies

DE CAELO ET MUNDO

f. 40r

LIBER TERTIUS

*CUM THEMISTII PHILOSOPHI COMMENTARIO
MOYSE ALATINO MEDICO HEBRAEO INTERPRETE.*

5 Cum huius libri, qui de Caelo et mundo inscribitur, tractationem Aristoteles incepisset, statim declaravit ideo sermonem de caelo in hanc ingredi speculationem, quoniam de eo pertractare intendebat, cuius ordinis naturalis contemplatio existit. cumque praecedentibus duobus libris tractationem de Caelo absolvisset ac 10 postremis his duobus de quatuor elementis vellet pertractare, (siquidem omnis naturalis speculatio ac praecipua eius pars circa haec versatur) rationi igitur consonum erat, ut ad illorum tractationem regrederetur. quamobrem ait:

Quoniam de primo quidem caelo, nempe praestantiore, et eius partibus, quae octo sphaerae sunt, tametsi plures (*quam*) octo esse dicantur, in praecedente sermone satis nobis explicatum fuit, praeterea etiam de astris, ex quibus constent, corpore videlicet nobilissimo, *ex quo et ipsum constat*, quaeque ac qualis eorum natura sit (siquidem et vitam et voluntariam actionem participant ac figuram rotundam 20 habent et reliqua, quae de illis antea meminimus), et cum non tautum caelum ex naturalium rerum numero sit: relinquitur igitur, ut de ceteris rebus naturalibus sit nobis disserendum. eorum enim, quae natura esse dicuntur, partim essentiae sunt, partim opera et affectiones earum, quarum sane aliae simplicia corpora sunt, aliae vero composita. simplicia autem [voco], ut ignem et terram, quaeque eiusdem sunt, cuius haec, generis, praeterea etiam et quae his simpliciora sunt, ut caelum secundum se et mundi partes — per mundi vero partes et stellas et orbes praestantiores intellego; haec etenim tametsi simplicium omnium non sint, alicuius tamen eorum, nempe quinti sunt elementi — praeterea et quae ex his conflata sunt, ut animantia

et plantae et membra eorum et partes. affectiones f. 40^r
 autem et opera motus uniuscuiusque elementorum sunt
 et aliorum, quae ex illis constituuntur, quorum causae haec
 elementa sunt — et ipsa causae illorum, quemadmodum causae
 5 effectrices, formales, vel finales — sed quae vi sua ita sunt, ac
 eam potentiam habent, qualis est potentia materiae; practerea
 et eorum inter se mutationes. et quoniam ea contemplatio,
 quae de natura est, circa corpora corporumque affectiones ac il-
 lorum principia versatur, secundum quod naturali speculationi con-
 10 venit, ut iis principiis se induat, perspicuum est omnem naturalem
 tractationem in corporibus versari. [omnes] enim naturales
 essentiae aut sunt corpora, aut cum corporibus sunt,
 quemadmodum perfectiones, quae naturales *quidem* essentiae sunt,
 corpora *tamen* non sunt, sed cum corporibus existunt. palam est
 15 autem ex iis, quae in Physicis dicta sunt, naturam id esse, cui videlicet
 initium motus per se inest; haec autem corporum dispositio existit.
 idque manifestum est etiam per ea, quae inductione antea re-
 tulimus.

Cum autem in eo, quod proxime hunc praecedit, libro de
 20 primo, hoc est de quinto, elemento, deque iis, quae ad id spectant,
 dictum sit, reliquum est, ut de duobus existentibus elementis disser-
 ramus. ea autem voco duo elementa, *quatenus* alterum suapte na-
 tura sursum, veluti ignis et aer, alterum vero deorsum, sicuti terra
 et aqua, natura fertur. cum autem probasset, quod eo, quia con-
 25 templatio, quae hoc in loco habetur, naturalis est, ideo etiam con-
 venit, ut elementorum quatuor causas dignoscamus: | perspicuum f. 40^v
 est (inquit), quoniam haec ars de ortu et interitu est, consentaneum
 esse, ut de his duobus quoque disputemus, num videlicet ortus in-
 veniatur nec ne. nam aut ortus non est omnino, aut si est,
 30 non nisi in his tantum quatuor elementis et iis, quae ex
 illis constant, cernitur; etenim non nisi in *substantia* duorum
 corporum deprehenditur, non autem in quinto corpore aut in iis,
 quae ad id spectare dicuntur.

Philosophi quidem *anteriores*, qui de veritate disseruerunt, inter se
 35 ipsi in hoc disreparunt. per philosophos autem, qui de veritate
 disseruerunt, eos intellegit, qui veritatis rerum tantum indagandae
 gratia philosophiae operam navarunt, et non propter aliud quippiam,
 quemadmodum *ii*, qui circa *moralia philosophati sunt*; finis enim
 moralis philosophi propter veritatem quidem non est, quae in rebus
 40 indefinitis consistit, sed omnis eius conatus circa id tantum ver-

1 *affectiones . . opera* Al: *affectio . . opus* codd.

4 *sunt* Al: *non sunt* codd. male

11 *omnes* Al: *om.* codd.

15 *Physicis*] II 1

31 *substantia duorum corporum*

emendavi: per se enim non nisi in duobus corporibus Al.

satur, ut bonum nempe illud assequatur, cuius gratia veritas in f. 40v
iis disquiritur.

Philosophi itaque, qui antea (?) de veritate disseruerunt, et huic nostrae, quam hoc tempore afferimus, sententiae non consentiunt, et inter se ipsi discreparunt. nostra autem, quam hoc tempore afferimus, sententia est ortum atque interitum non omnibus in rebus inveniri, sed in quatuor tantum elementis atque in iis, quae ex illis constant. horum autem nonnulli ortum [et interitum] funditus sustulerunt — nihil enim eorum, quae sunt, oriri aiunt vel interire — nonnulli vero ortum omnibus rebus accommodarunt. atqui prioris sententiae auctores, quoniam ortum non posuerunt, minime nobis satisfaciunt. verum alterius sententiae auctores neque etiam videntur nobis recte sentire, quandoquidem omnibus in rebus ortum omnino esse volunt. nec etiam consentiunt inter se, quandoquidem primae sententiae auctores ortum in nulla re inveniri asserunt, auctores vero alterius sectae oppositum statuerunt; dicunt enim ortum in omni re inveniri. ii vero, qui ortum in universum sustulerunt, Melissus et Parmenides fuere, quos veluti captivos ducere conabimur ad oppositum illius, quod velint. siquidem hi, quoniam incorporeas tantum essentias posuere, forte res sensibiles essentias non vocarunt; illae vero cum substantiae sint sublimioris, non corpora, ortum non admittunt; idem rebus sensibilibus quasi attulerunt (?). viam autem invenire possumus, ut sermo eorum intellegatur. etenim etsi, quae de aliis dicunt, praecclare dicta sunt, haec certe non ex naturae arte existimandi sunt dicere. esse enim naturas quasdam, quae ortae non sunt, et quae omnino immobiles, etsi in hoc recte dicant, hoc tamen dicere alterius artis, metaphysicae nempe disputationis, est proprium. non esse autem physice locutos vel hinc intellegi potest; physicae enim speculationis non est, si res, de quibus disputatur, non genitae ac immobiles sunt. convenit autem ut ea ratione sermo intellegatur, quatenus nempe illa causa adiungitur, cuius gratia ea, quae *<in>corporeis maxime congruunt, ad sensibilia transtulerunt*; hoc autem (inquit) contingit, quia nihil aliud proueter sensibil*<i>ium</i>* substantiam inveniri existimabant. alia vero ex parte recte sentiebant, siquidem convenit, si qua esse debet cognitio ac scientia eorum, quae sunt, ut naturae quaedam ingenitae atque immobiles inveniantur. cognitio namque et scientia de iis non est, quae variis temporibus varie se

3 antea Al male: codd. corrupti; cf. p. 146, 34 9 et interitum Al: om. codd.
 22 illae—attulerunt (23) emendavi: *cum res ipsae incorporeae corpora sublimiora sint: quippe incorporeae, quoniam ortum non admittunt, perinde quasi earum corpus supra res sensatas constituitur* Al male 30 non supplevi 32 illa causa scripsi: *causae omnes 33 incorporeis] corporibus* codd. Al

habent, sed de iis, quae semper eodem modo se habent, quae f. 40^v quidem *ingenita* posuere; atque res, quae sub sensum cadunt, imaginariae, illa vero tantum entia dicuntur. *etenim ea tantum, cum semper eodem modo sese habeant, entia appellantur*, sed res sensatae 5 ut entia dicantur, non est necesse; existimantur quidem esse, sed re vera entia non sunt — *aliae enim post alias oriuntur* — hae vero entia non sunt, sed illa entia dicuntur, quae corpora non sunt.

Illi igitur, inquit, res omnes esse ingenitas existimabant. alii vero nonnulli in alia, quae huic contraria est, fuerunt 10 sententia. *etenim nullam rerum ingenerabilem esse dicunt, sed oriri [omnia]; sin autem aliquando orta sunt, eorum partem semper sine interitu manere, partem rursus interire.* in his fuere *sextatores* Hesiodi, deinde ceterorum etiam, qui primo de natura disputatione. alii quoque sunt, qui omnia 15 oriri labique dicunt, nihil autem stabile esse, positam vero tantum naturam permanere, ex qua res genitae constant; quoties enim haec erit natura, et aliae erunt dispositiones. quidam enim omnium rerum materiam aquam esse voluere, alii terram, alii vero aliud quiddam esse posuere; quod placuisse cum plerisque aliis, 20 tum Heraclito Ephesio videtur. qui sane si hoc modo de re omni absolute decernerent, nemo quidem eorum sententiam admitteret; verum si iis de rebus tantum, quae sub sensum cadunt, hoc f. 41^r decrevissent, dissentaneum forte non erit, ut a veritatis scopo non deviarint.

25 *Deinde dicit: sunt et alii nonnulli, per quos Platonem intellegit, ob ea quae in Timaeo retulit.*

Modo autem intendit contra hos sermones disputare; aliorum enim impugnatio *(aliis in locis)* apparebit. facile autem est videre, quae contraria probatis mathematicorum artibus iis dicere et disputare contingat, qui haec affirmarunt, quamquam aequum erat, postquam ea in medium adduxerunt ac tales sermones obligarunt, quibus mathematicorum fundamenta tolluntur et destruuntur, aut horum fundamentorum *principiorumque nihil amovere*, aut si in universum ea convellere ac subvertere velint, veris rationibus ea 35 *convellere*. qua autem ratione mathematicorum fundamenta ac principia hic sermo subvertat, nempe in quo dicitur corpora ex *superficiebus* conflari, et quot dissidia ac fatuitates ad eiusmodi sermonem hic necessario subsequantur, utpote alias *ab ipso* demonstrata, in praesentia relinquunt. de hoc enim eo in libro Aristoteles pertra-

8 inquit corrixi: inquiunt codd. Al

11 omnia Al: secundum se codd.

19 quod

—videtur (20)] ita Al secundum textum Arist. lectio codd. mendosa

23 a—de-

viarint (24) incerta

26 Timaeo] cap. 20

33 nihil scripsi: quippiam codd. Al

etavit, quem de insectilibus lineis edidit, eum nempe, quem non- f. 41^r
nulli Theophrasto ascribunt. deinde cuivis in promptu est has
fatuitates intellegere. hac enim ratione omnino sequeretur, ut res
dividuae ex individuis rebus constarent, ac ea, quae crassitudinem
5 habent, ex iis, quae eadem destituuntur. praeterea etiam omnino
sequeretur, ut nec divisio in immensum procederet, nec omnis mag-
nitudo esset partibilis, neque sectio omnis super duas lineas in duas
fieret medietates; quemadmodum lineam ex punctis numero segre-
gatis componi ob hanc etiam causam sequeretur; neque etiam ea
10 omnia, quae haec praecedunt, *ex quibus* initium sumunt, nec demum
principia ipsa mathematicorum subsisterent. quod autem demon-
stratione (?) (quemadmodum diximus) ea incommoda eos sequantur,
qui corpora ex *superficiebus* conflant, nec non etiam mathematicis
principiis adversentur, id sane Aristoteles silentio praetermisit, nec
15 de eo ullam mentionem fecit; hoc vero naturali *divisione* explicare
intendit, ex *ea ratione*, quam in medium affert. cum enim mathe-
matica (quemadmodum ipsem et ponit) ex detractione dic-
cantur — *etenim* si et materia et corporeae affectiones abstra-
hantur, quod reliquum est, trina tantum dimensione praeditum
20 quadam cum forma existit, idque mathematicum corpus dicitur —
cum naturalia vero ex additione dicantur — si ei namque,
quod trina dimensione praeditum est, durities, caliditas, frigiditas,
motus et quae eiusdem sunt, cuius haec generis, addantur, ex hoc
naturalis corporis qualitas conflatur —: mathematicum *igitur* corpus
25 naturalis corporis ambitu clauditur, cum eius finis existat,
verum non ita *e converso* res se habet. omnia igitur incommoda ad
eos etiam sequuntur, qui corpora ex *superficiebus* conflant mathe-
matica divisione.

Perspicuum est autem, *inquit*, ad eum sermonem, in
30 quo dicitur corpora ex *superficiebus* conflari, necessario
consequi, ut partes lineae non sint lineae. an autem hoc dissen-
taneum sit, in *Naturali Auscultatione expositum est*. haec
incommoda in mathematica *divisione* sequuntur et ideo ordine
praecedit.

35 Cum autem, *inquit*, mathematica ex detractione, naturalia vero
ex additione dicantur, [multa] igitur inveniuntur, quae iis,
quae ex detractione dicuntur, *non conveniunt*, iis vero, quae ex
additione, omnino convenient. punctum enim (exempli gratia) in-
dividuum est; ei igitur nullo modo quippiam inesse potest, quod

1 *de insectilibus lineis*] cf. Simpl. p. 566, 2515 *divisione: auscultatione* Al. male26 *e converso* scripsi: sed contrario modo codd. Al; *omnia*] exspectes negationem29 *inquit*] p. 299^a632 *Naturali Auscult.*] VI 136 *multa*

Al secundum textum

Aristot.

37 *non conveniunt* scripsi: om. Al codd.

dividuum sit, si punetum individuum existat; *in* dividuo autem f. 41^r omnino quidem dividuum quippiam inest. et hae de causa affectio-nes quaedam in eo deprehenduntur, quemadmodum caliditas, dulcedo et quae eiusdem sunt, cuius haec, generis; punetum autem cum in-5 dividuum absolute dicatur, in eo quidem haec minime inveniuntur, verum in corpore, quod dividuum est, cernuntur. cuius rei causa est, quoniam affectus duobus modis dividi potest, secundum speciem aut secundum accidens. secundum speciem quidem, quoniam ex affectione in affectionem commutatio fiet, qualis est mutatio ex 10 caliditate in frigiditatem, ex albedine in nigredinem, ex mollitie in duritatem, et similiter etiam in aliарum unaquaque. secundum accidens vero, quoniam etsi affectus unus et idem specie maneat, veluti si esset caliditas (exempli gratia) aut dulcedo vel motus, haec etsi remaneant, id tamen, in quo inest, dubio procul ad cor-15 poris sectionem partitur. itaque ineonimodum, quod eos sequitur, qui corpora ex extremitatibus constant, ad naturalia spectat.

[Praeterea in iis est, quae fieri non possunt, ut, eum duae f. 41^v res sint, quarum neutra gravitatem habeat, ambae simul iunctae gravitatem habeant. scite autem dictum esse opinor, 20 ambas simul iunctas gravitatem habere. si enim totum diceremus, forte quispiam occurrere potuisset inquiens, fieri posse, eum duae res sunt, quarum neutra gravitatem habet, ut [totum,] quod ex illis conflatur, gravitatem sortiatur, quemadmodum id, quod ex materia et forma colligitur, quorum neutrum possidet gravitatem; 25 id vero cum Aristoteles dixisset, omnem sustulit dubitationem, quae hac in re contingere potuisset. sique fieri non potest (quemadmodum diximus) cum duae res sint, quarum neutra gravitatem habeant, ut ambae simul iunctae gravitatem habeant, et corpora, quae sensu percipiuntur, vel omnia vel ali-30 qua gravitatem habeant, ut terra et aqua: perspicuum est igitur ea, ex quibus constant, gravitate quoque esse praedita. si ergo ex superficiebus constarent, superficies etiam gravitatem haberent, sique iis gravitas inesset, puneta etiam, ex quibus illae lineae constant, gravia quoque extitissent; sed puneta gravitatem non habent: 35 neque igitur lineae, nec etiam superficies gravitate praeditae sunt. ex hoc etiam eadem ratione deducetur, ut corpora quoque gravitatis sint expertia; sed secundum existimationem gravia sunt — hoc autem dissonum est — non igitur corpora ex superficiebus consistant.

Atque in punetis nullam gravitatem inesse perspi-40 euum est. quod enim grave, dividuum est; punctum autem di-

16 naturalia] τούτων p. 299^a24: naturalem considerationem Al

19 scite — dicere-mus (20) om. codd.: cf. Averr. p. 178H, qui Alexandrum laudat, et Simpl. p. 573, 12

22 totum Al: om. codd. 27 gravitatem om. codd. 33 post inesset excidisse videtur: lineae etiam, ex quibus illae superficies constant, graves quoque extitissent, sique iis gravitas inesset

viduum non est, nec quod dividuum est, fieri potest, ut in in- f. 41^v
 dividuo sit. an autem grave dividuum sit, hunc in modum doceri
 potest. *omne grave* *⟨gravius⟩ alio et levius* *alio esse* potest; quod
 autem levius est et gravius, id leve et grave non est ne-
 cessario. et quod *eligibile* est, aliquo *eligibilis* vel *magis fugien-*
dum *esse* potest; *⟨quod autem eligibilius est et magis fugiendum⟩*, fieri
 potest, ut *eligible* vel *fugiendum* necessario non sit. ex hac autem
 sententia colligitur, quod plane et absolute dicitur, ex earum rerum
 numero esse, quae finem admittunt. homo enim non dicitur com-
 paratione, siquidem homo non dicitur *magis comparatione* ad alium
 hominem, quodque *eligibilius* est altero comparatione, haud dubie
eligibile non est. pleraque enim sunt, quae, cum absolute
 parva sint, aliis maiora sunt, quemadmodum *eligibile* etiam
 aliquo *eligibilius* erit; quod vero *eligibilius* altero est, haud dubie
eligibile non est; etenim morbus malo *eligibilius* quiddam est, absolute
 autem *eligibile* non erit omnino. quibus praegustatis perspicuum
 evadit, iuxta hypothetici syllogisimi ordinem, hoc modo sermonem
 procedere. si quicquid penes nos, quatenus *grave est* et *gravius*
 quoddam est, necessario *pondere quodam gravius esse* dicitur, *grave*
 20 *omne dividuum erit*; atqui verum est assumptum, igitur et con-
 sequens. *omne itaque grave dividuum est*; punctum vero dividuum
 non est: ex hoc plane in secunda figura deducitur punctum *grave*
 non *esse*. hic autem sermo verus est, sed ea ratione exstruitur,
 qua illationis causam non habet. primo quidem quoniam propositio,
 25 quae de gravi dicebatur, quod *alio gravius* et *alio levius* etiam
esse potest, contingens est; item et ea, in qua dicitur, quod *gravius*
 et quod *levius* est, fieri potest, ut *grave* vel *leve* *necessario non sit*;
 dicere enim *non est necesse* potestate idem est ac dicere *potest*
esse. exemplum *vero*, quod in hoc deduxit, videlicet sicuti mag-
 30 num *maiis* erit, *maiis* *vero non omne magnum*, ut ne-
 cessarium quidem ponitur, quatenus sermonem sensim disponit
 postulatque, ut hoc modo intellegatur. deinceps, cum haec *prius*
 disposuisset, quatenus positionem accepit ad conclusionem minime
 ordinatam nec ei accommodam, cum eam de hoc non dixerint, se-
 35 cundam illi adiunxit, non aliter ac si ei assentirent, eique consequens
 adiecit, perinde quasi illud faterentur, ex eo, quod neque etiam
assumptum explicavit, quoniam ei non assentitur. etenim cum haec
conclusio, in qua dicitur *omne grave dividuum est*, eius consequens
 sit, *assumptum igitur natura tale erit*: nempe quicquid *grave est*
 40 vel *gravitate praeditum fuit*, haud dubie *necessario maius erit*; id

3 *gravius* scripsi: *gravitas* codd.6 *quod—fugiendum* supplevi

14 et seq.] cf.

Simpl. 570, 7 οὐδὲ τὸ αἱρετώτερον καὶ ἀπλῶς αἱρετόν· καὶ γὰρ αἱρετώτερον νόσος νοστάς..

18. 19 *gravius—esse* emendavi: *grave quoddam est, necessario gravius* codd. Al male 24 cf.Averr. paraphrasin p. 315 F 35 illi, *ei assentirent* emendavi: *illis, eis assentiret* codd. Al.

autem assumpti loco dispositum non fuit, siquidem *id ponit non f. 41^v*
potest, sed eius loco hunc sermonem ordinavit: si omne grave gra-
 vius est, quatenus supposuit id, quod quaerebatur.

Si itaque, quod grave est, idem est gravius, tunc ad id sane
 5 eius consequens subsequitur. at si ipsum quidem de hoc | *tantum-f. 42^r*
modo dicatur, nec eius consequens desumptum ad illud consequi
 videbitur; non est enim consequens illius assumpti. assumptum
 namque *cum sit* propositio, in qua dicebatur: si quod grave est,
 10 *quotenus* gravius est, gravitate aliqua omnino maius erit,
 huius consequens erit: necessario omnino convenit, ut omne grave,
 quod gravius est, dividuum existat. sique penes id, quod praedicti
 antecedentis loco posuit, consequens ei accommodum sumpsisset,
 nihil ex eo supervacaneum dederetur; convenit enim, ut ex ser-
 15 monē dederetur, non omne grave dividuum esse, sed si grave
 simul gravius est, dividuum existere. modo autem sermonem dis-
 posuit et assumpti loco praefatam propositionem statuit, oppositam
 vero propositionem consequentis loco sumpsit, nempe necessario
 convenit, ut, quicquid grave est, idem et gravitate quadam maius
 sit, quatenus in eo, hoc est in antecedenti, hoc iam fassus non est.

20 *Verum* neque etiam comparatio, quam retulit, recto ordine fuit
 disposita; ea enim, in quae cadit comparatio et proportio, convenit,
 ut sub eodem ordine comprehendantur, quemadmodum victor et
 victus sub eodem genere continentur. quod vero absolute dicitur,
 fieri potest ut comparatione ad aliud dicatur, et quod comparatione
 25 dicitur, fieri potest ut absolute dicatur. sint duae res (*exempli*
gratia), quae rectae dicantur, ea nempe, quae absolute recta dicitur,
 et quae dicitur esse altera rectior; *itaque* ea, quae absolute recta
 est, dicitur esse rectior altera, *et quae rectior est altera, dicitur esse*
 absolute recta, siquidem perspicuum est esse altera rectiorem.
 30 idque apertius in dignitatibus dilucebit. felicitas namque (*exempli*
gratia) *eligibilior* est . . . , ac praeterea fortitudine *eligibilior*
 est. ac *in universum* hoc iis in rebus tantum hoc modo pro-
 cedit, quae sub uno ordine comprehenduntur. inter ea autem,
 quae sub eodem ordine non continentur, similem proportionem
 35 ac rationem non ponimus; non enim felicitatem malo *eligibili-*
liorem esse dicimus, sed felicitatem quid eligibile, malum vero *fugi-*
endum asseveramus. praeterea etiam non dicimus morbum malo
eligibiliorem esse, sed morbum paulo minus quam malum *fugiendum*
 asserimus; malum namque morbo magis *fugiendum* est. *miserorum*

19 *quotenus* et sq.] ita Al: codd. corrupti 28. 29 *et quae—recta* scripsi: *relinquitur*
ut absolute recta sit codd. Al 30 *in dignitatibus*] fort. ἐν τοῖς καθ' ὑπεροχῆν. se-
 quentia mendis scatent; loco. *eligibilis* semper *effectus* legitur

namque (ut inquit Plato) non est unus altero *beator*, sed [mi- f. 42^r
serior quidem]; *praeterea dicit*: duorum enim malorum non est unum
eligibile, sed *magis fugiendum*. si haec itaque hoc modo sumantur,
5 vere quidem dici non poterit: quod scilicet comparatione dieitur,
plane et absolute dici non posse, siquidem necessario convenit, ut,
quod comparatione dicitur, absolute etiam dicatur. cui enim absolute
non convenit quippiam, neque etiam comparatione ei conveniet;
etenim is magis musicus dici non poterit, qui absolute musicen
ignorarit. sed dici quidem poterit magnum ex eo, quod maius est,
10 magnum non esse, tametsi (quemadmodum in Categoriis docuit)
eiusdem generis sint. atque invenitur aliquid comparatione, quod
absolute non est; si hoc enim (iuxta aliorum sententiam) in quanti-
tatis, illud vero in praedicamento relationis esset, poterunt nonnulla
comparatione inveniri, absque eo tamen, quod eiusdem ordinis esse
15 dicantur. dulce enim dulcius est; subiecti *quidem* eorum ratione
in praedicamento sunt qualitatis, proportionis *vero* et comparationis
gratia in relationis praedicamento existunt. similiter etiam magnum
et maius; equidem magnum absolute in praedicamento est quanti-
tatis, sed ex eo, quod ad aliquid refertur, quando non absolute
20 magnum, sed maius dicitur, in praedicamento relationis existit. ita
et rectum et rectius dicuntur. sed convenit, ut id modo relinquamus.
maius *vero* magnum absolute non *esse*, et similiter *eligibile* et quae
eiusdem generis sunt, *hoc obseurum non est*. magnum *enim* causa
magni non *est*, sed eius, quod maius dicitur; magnum namque et
25 maius unum et idem plane non sunt, sed magnum magnitudinis
causa est, maius vero magni causa existit. etenim quemadmodum
magnum et maius unum et idem non sunt, tametsi inveniatur, ut
magnum maius sit, et sicuti etiam ad magnum sequitur magnum,
ita magnum, quod magni causa est, unum et idem non sunt. si *vero*
30 in his comparationibus eodem modo res procedit, quemadmodum
dictum a nobis est, quando scilicet sumitur proportio, ut eiusdem
sit ordinis — quod enim maius est comparatione, absolute quoque
magnum existit, quandoquidem magnum ex eo, quod magnitudo *est*,
dicitur, non autem ex eo, quod magnum existit; hoc siquidem modo
35 maius dicetur, vel qualitate — quam *igitur* afferes necessitatem, si
comparatione aliquid dicatur, ut id | non absolute sit *id*, ad quod f. 42^v
comparatur, sed quod absolute dicitur, comparatione etiam dicatur?
nonne quod circulo magis perpetuum est, absolute etiam perpetuum
est? quam enim in hoc afferes necessitatem, ut, si comparatione
40 dicatur, absolute perpetuum non sit? quam afferet ob hanc causam
necessitatem, adeo ut, quod absolute est, secundario perpetuum sit?

1 *Plato*] Gorg. 473 D 2 *praeterea*] nescio ubi? 10 *Categoriis*] p. 5^b 19 41 *secundario*
perpetuum Al, sed suspectum: codd, corrupti; conicio *quod absolute perpetuum est, aliter se habeat?*

an non eiusmodi regiones perpetuae essent, nisi antea tales f. 42^v *extitissent? quasi id, quod immensum absolute est, comparatione etiam immensum non dicatur, cum de nulla re dicatur eam magis infinitam esse quam infinitum, ne hoc modo infinitum multitudo vel mensuratum fiat.* *praeterea nihil magis infinitum quam finitum esse dicetur ex eo, quod ambitu finiti infinitum non comprehenditur. sed non convenit, ut superstitione indagine hunc sermonem quispiam disquirat nec controversiarum avidus sit, quandoquidem nec ipse etiam ut necessarium hunc sermonem accepit, videlicet consentaneum esse, ut omne grave gravius inveniatur, sed ut possibilem eum posuit. licet forte omnino necessario sit, ut grave etiam gravius esse inveniatur — siquidem grave corporis, quod continuum est, naturae est; haec autem recta semper est — prout vero in suo sermone invenitur, quod hoc in loco asserit, non est necessario.* 15 *si autem re vera necessario non esset, secundum quod convenit ex eius sermone, qui fit, ut statim in necessarium hypothetico syllogismo illud transferat, cum id hoc quidem modo in initio sermonis non posuerit?*

Sed consentaneum erit, ut hinc ad proximum sermonem progrederiamur, ex quo idem per ea, quae de raritate et densitate dicuntur, intellegi potest. densem est, quod aequalis mensura ac multa essentia existit, rarum autem quod aequalis mensura et parva essentia est; *ad* grave *autem* densitas, *ad* leve *autem* raritas consequitur. *quare* si punctum grave et leve invenitur, quoniam in gravi densem, in levi autem rarum inest, necessario quidem hac comparatione fiet, ut gravi puncto plus insit *de essentia*; *cui autem additum ac redundans est, dividi potest:* punctum igitur dividuum quoque est. sed punctum dividi posse absurdum est; in puncto igitur nulla inest gravitas neque etiam levitas. 30 post haec idem alia indagine ex eo deducit, quod durum et molle facit. etenim grave et leve si mollitatem habent, debent intra se cedere, *in profundum*; quod autem intra se cedit et cogitur, dimensionum particeps est, *sed* *hac tantum ratione ad minus colligitur;* *quare* cui haec insunt, expers *partium* non est. punctum autem in dividuum est: in puncto igitur gravitas non inest.

Conclusio autem horum sermonum vera existit, punctum nempe nec gravitatem habere nec partes. ea autem propositio, ex qua

1 regiones suspectum: fort. *sphaerae* 3—6 *cum—dicetur*] *cum de eo quod maius est, non magis finitum quam infinitum dicatur, nec erit hoc modo infinitum multitudo, et erit mensuratum, praeterea de eo quod maius est, non magis finitum quam infinitum dicetur* Al 10 *gravius* scripsi: *grave* codd. Al 13 *haec autem*] Al addit *propositio recta*] *exspectes: διατετόν.* 31 *et leve* fort. delendum, nam codd. legunt: *habet, debet* 34 *partium*] *dimensionum* Al

conclusio deducitur, inclinatione ac multiplicitate (?) omnino non f. 42^v
vacat. cum enim dicitur: *si grave densum est*, ex eo deducitur,
quod verum non est; ignis namque terra ceterisque corporibus
densior est, siquidem tenuium partium existit, gravis tamen non
est. sed nec etiam quod de densitate dicebatur, videlicet id esse,
cui in pari mole plus inest, verum (mehercule) erit, nisi quis-
piam dixerit corpus mergi in corpus; densitas enim figura et
qualitas quaedam, non autem quantitas est. etenim si hoc quispiam
fatetur, fateatur etiam oportebit inane inveniri; quod enim fit
densum, in minorem locum revertitur, quam is esset, quem antea
possidebat, quod vero rarum evadit, maiorem quam antea locum
occupat. id igitur, quod densum fit, inanem *relinquit* locum, *quem*
id, *quod* rarum erat, *occupaverat*.

Illud deinceps perspicuum fiet nec id omnino verum esse, quod
15 asserunt nonnulli, ex iis videlicet grave *componi posse*, quorum unum-
quodque nullius ponderis existit, quemadmodum (praeter id tamen,
quod opus sit) in aliis rebus conspicimus; duorum enim colorum,
ex quibus (exempli gratia) caeruleus color conflatur, caeruleum
nullum *esse*, ex illis tamen caeruleum colorem *fieri*. etenim quo-
20 modo explicabunt, quot numero sint ea, quae gravitate carent, ex
quorum *vero* congregazione oritur grave, et in qualibus contingent,
cum interminata indefinitaque mensura collectio non sit? quare
convenit, ut grave, quatenus numerus, nihil conferat ad rationem
gravis.

25 Sed hoc perspicuum est, nempe *id*, quod gravi aliquo gravius
est, omnino quidem gravitate maius et gravius esse et si id, quod
gravius est, tale quidem sit, quia quatuor habet puncta, cum id,
quod est minus grave, tribus punctis praeditum sit, perspicuum est
et manifestum, *ipsum* grave esse, quia gravi gravius absolute *grave*
30 est, quemadmodum *id*, quod albius est, *omnino* album
existit. addidit autem hunc sermonem ex eo, quod antea dictum
fuit | *id*, quod comparatione aliquid est, non esse absolute *id*, f. 43^r
ad quod comparatur, siquidem non absolute *eligibile* est, quod
eligibili eligibilius est, quemadmodum antea dictum fuit. *⟨quod igitur⟩*
35 *ex* quatuor punctis *⟨constitutum est⟩* *quatenus* gravius est *eo*, quod

2 *si—est] grave durum esse aut molle* Al 4 *densior] mollior* Al 21 *contingant*
scripsi: contingat codd. Al 23 *quatenus—gravis* (24) Al *ex emendatione: codd.*
corrupti 29.30 *grave est* scripsi: *gravius non est* codd.: *non est* (*omisso grave*),
sed gravius quidem est Al 33 *non—est* (34) scripsi, *levi emendatione: non* *quod*
absolute dignum est, *sed cum erit aliquid, quod digno dignius est* Al *male* 34.35 *quod*
igitur et constitutum est supplevi: (*fuit*) *de quatuor punctis penes id, quod gravius est eo,*
quod tribus punctis praeditum est; etenim in eo maior gravitas inest Al

tribus punctis praeditum est, *gravitas* est. et ideo, si ab hoc graviore f. 43^r
grare auferatur, quod tribus punctis praeditum est, *gravitas*, quae
 remanet, erit punctum; in hoc autem puncto *gravitas* inheret; cum
 enim ex gravi *gravitas* quaedam detracta fuerit, quod remanet, erit
 5 *ipsum etiam grave*. itaque iuxta hanc proportionem quoque ne-
 cessario illis dicere contingit in puncto esse gravitatem; si autem
 corpora ex *superficiebus* constarent, omnino ea dissidua et incom-
 moda necessario sequerentur, quae antea commemoravimus. ipse
 autem de puncto disseruit; quod enim convenit ut de iis dieatur,
 10 constat de *superficiebus* quoque dici posse. sunt qui hunc sermonem
 hoc modo refellere studeant: cum sententiam eorum comprobasse vi-
 deretur, qui rationem numeri nihil ad generationem gravitatis conferre
 asserebant, tamen cum rem exposuit, sic egit, quasi numerus non nihil
 hae in re conferret; ponit enim id, quod *gravius* est, ex quatuor
 15 *punctis* (exempli gratia), quod autem minus *grave* est, ex tribus
punctis constare. at si numerus ad generationem *gravis* nullo modo
 conferat, nihil certe prohibebit in eo, quod *minoris numeri* est, minorem
 esse gravitatem, in eo vero, quod *maioris numeri* est, haud dubie
 maiorem esse gravitatem, ita ut numerus hae ratione etiam aliquid
 20 conferat.

Præterea non convenit, nisi ut, quemadmodum linea cum linea
 componitur, et secundum longitudinem et secundum latitudinem, ita
superficies etiam cum *superficie* componatur. linea autem componitur
 duobus modis . . . si [ad latitudinem] *superficies* componantur, erit
 25 [aliquid] corpus, quod ex hac compositione innovatur, nec ele-
 mentum nec aliquid ex elementis *(compositum)*; absurdum
 autem ac dissentaneum est corporeum quippam nec elementum nec
 aliquid ex elementis *(compositum)* esse. atqui nec elementum nec
 aliquid ex elementis ex hac compositione innovatur, siquidem ex
 30 eiusmodi compositione non innovatur corpus octahedrum neque
 etiam cubus, quemadmodum neque alia compositio ex ea innovatur,
 non illud videlicet corpus, quod dodecahedrum, neque illud, quod
 icosahedrum appellatur quaeque elementa existunt. dicendo autem
 ex longitudine componi lineam intellegit coniunctam et iniectam
 35 *(προστιθεμένην)*; similiter cum dicit *superficiem* componi eique ex
 longitudine annexi, quando [cum linea] coniungitur ex eaque alia
superficies secundum rectitudinem innovatur. at *superficies* ad latitu-

1. 2 et ideo – auferatur emendavi: *gravitate igitur id grave minus erit, quod tribus* [l. *quatuor*] . . . *est, quare gravitas* Al 11 *refellere studeant*] sic conieci duce Al: codd. corrupti
 15. 16 *punctis* scripsi: *superficiebus* codd. Al (ut supra) 22. 23 et secundum – *latitu-*
dinem scripsi: *et longitudo et superficies* codd. Al 24 lacunae signum post *modis* posui;
ad latitudinem Al: om. codd. *componatur* codd. Al, 30 πυρφύτις excidit
 36 *cum linea* Al: om. codd.

dinem cum ea coniungitur et componitur, dum ad unam partem f. 43^v coniuncta vel posita erit *(ἐπιτιθέμενον)*. *superficierum* autem compositio, de qua meminit Timaeus, ex longitudine quidem dicitur, siquidem neque etiam *superficies*, cum coniunguntur *(ἐπιτιθέσται)*, 5 corpora innovabunt.

Praeterea, *inquit*, *ex eorum sententia* unum corpus altero gravius est, vel quoniam substantia eius *ex maiore superficierum multitudine* constat, quemadmodum *(Platonem)* in Timaeo dixisse existimat — et hoc quemadmodum de igne asserebat *ipsum talem esse*, quoniam 10 eius essentia *ex paucioribus* constat partibus — *vel non superficierum multitudine* gravius est, sed quoniam suapte natura ac propria tale existit. at si aliquid ea ratione grave extitisset, quoniam eius essentia *ex multitudine superficierum* constaret, ex hoc omnino sequeretur eiusmodi *superficies* quoque graves esse. etenim 15 nihil prorsus conferet, ut aliquid gravius sit, si id ei adiungatur, quod expers gravitatis est; quibus gravibus existentibus, linea et punctum etiam gravia erunt; etenim quemadmodum linea ex punctis, ita ex lineis *superficies* atque ex his corpora fiunt. si vero *(multitudine)* non erunt graviora, siquidem *quam comparationem* pro- 20 portionemque corpora habent inter se, *eandem superficies* ad invicem habere dicuntur eademque de linea et puncto ratio erit: sic etiam eadem prorsus absurdia omnino sequerentur, punctum nempe dividuum ac individuum esse.

Omnino quidem, *inquit*, iuxta horum sententiam accedit 25 nullum corpus aliquando inveniri, aut certe fieri posse, ut non inveniatur. si enim corpora *superficierum* causa sint et in ea, quorum gratia aliquid est, cum *dissolvitur*, aliquando dissol- vatur, tunc sane corpus tolletur, quandoquidem dissolvi potest. cum vero *facile sit ad intellegendum*, non *antea posuit corpora dis-* 30 *solfi in superficies* et quemadmodum corpora in *superficies*, ita *superficies* in lineas et has in puncta dissolvi. *praeterea hoc quoque dicit*: tempus ex momentis constat pariter ac compositio ex punctis; cum *igitur* tempus in momenta dissolvitur ac momenta tempus non sunt, fieri potest, ut tempus aliquando non sit. sed quod ex nostro 35 sermone intellegitur, cum | dicimus tempus aliquando non *esse*, in f. 43^v universum necessario *efficit* temporis constitutionem. qua autem ratione eiusmodi sermo iuxta sententiam Aristotelis duabus sententiis eorum aduersetur, qui *dicunt corpora ex superficiebus constare*,

4 coniunguntur scripsi: *coniungitur* codd. Al

18 *multitudine supplevi*

26 *pon add.* Al: om. codd.: res incerta

29 *non addidi: corpora — superficies*

scripsi: codd. Al exhibit: (*cum vero ipsem praemisisset posuissetque*) *extremitates in puncta corpora (sic) dissolvere . . . et haec in puncta dissolvuntur.*

36 et sq. cf. Averr. p.

183L et sq. et p. 316EF

37 *duabus iure om.* Averr.

captu (id me hercule) faeile non est, nisi captiosus quis esse f. 43^v velit. idem, *inquit*, etiam positioni Anaxagorae *accidit*, qui mundum ex numeris constare pronuntiabat; *etenim* (Aristoteles) asserit ex iis mundum generari, quae gravitatem habent — naturalia 5 *enim* corpora et gravitatem et levitatem habent — nee igitur ex unitatibus neque etiam ex numeris constat.

Sed contra hoc Plato obicit, quod in Timaeo scriptis, quasi — Protogoras (?) dixisset Socrati: si tua conclusio iuxta mei sermonis intellectum esset, vere quidem (concluderet); cum autem agendi vis ratio-10 que ex eo projiciscatur, quod mei sermonis sensum non perceperisti, quin aliquando in aliun detorsisti, mea res non agitur. si vero non, quonam 15 igitur in loco inquit Plato lineam ex punctis vel superficiem ex lineis componi? vel qua ratione ex eo, quod inquit corpora ex extremitatibus constare, sequitur, ut esseutiam linearum ex punctis constituat? etenim quemadmodum praefati sumus, duobus modis extremitas cum extremitate eomponitur, quorum alter est ad lineam, alter vero ad latitudinem iniectionemque, et ita linea eomponitur eum linea; linea autem ex punctis ac extremitatem ex lineis componi non nisi eongregatione unius eum altero intellegi debet; 20 corpora autem iuxta eius sententiam non congregatione, sed ad lineam ex extremitatibus eomponuntur: qui igitur sequitur, ut linea ex punctis generetur, eum generationis modus eiuslibet istorum diversus sit a generatione alterius? atque in universum modo aliquo absurdum non est, ut, eum de prima forma, quae est in materia, 25 quaeasierit aliquis — et est id, quod tribus dimensionibus praeditum est — quam reliquae naturae, nempe caliditas, frigiditas, siccitas, humiditas et qualitates, quae ex eis constant, consequuntur — et ideo tantum invenitur forma per se, eum quaeasierit primam formam, quae est in materia, et formas dissolverit — (dico, absurdum non est) ut 30 primo superficies sint et istae ante rectangulos (ad eas namque sermo terminatur), quoniam ipsae longe plurimum praecedunt, in quantum etiam inveniuntur reliquas qualitates corpori impartiri, sed

2 *Anaxagorae* corruptum: ὥσπερ τῶν Πυθαγορείων τινές Arist. p. 300^a16 3 pro-nuntiabant codd. (cf. adnotationem praecedentem) 7—11 hic quoque locus in scriptis Plat. non invenitur. *Protogoras* scripti: *Anaxagoram* Al Averr.: codd. incerti; *conclusio . . . concluderet* ita Averr., quem Al sequitur: codd. corrupti. fort., ut vult vir cl. Ed. Zeller, *Theaetetus* 166 A—C intellegitur. Al vertit: *Quod autem in Thimaeo circa hunc sermonem inquit Plato, id projecto est. sed Anaxagorus dixit Socrati: si tua conclusio iuxta mei sermonis intellectum mihi adversaretur, vere quidem concluderet: cum autem mei sermonis sensum non percipias, eam mihi adversari non puto.* 15 et sq.] cf. Simpl. p. 575, 8 et sq. 17 *iniectionemque* Al: *et superpositionem* Averr. (recte) 183M et sq.; cf. supra p. 156, 34 26 *quam emendavi: quae reliquias naturas nempe caliditatem . . .* Al 29 *dico — ut* scripti duce Averr.: *donec* codd. Al.

ea ratione, qua forma, non praecedunt, siquidem corpus eis prius f. 43^v existit. forte autem de eo quispiam existimare poterit, ipsum nempe posuisse corpora ex extremitatibus constare, ex eo, quod corpora congregazione ex extremitatibus constituantur, non autem compositione. si autem compositione *existente in extremitatibus per lineas constituerentur*, id, quod inter extremitates terminabitur, immensum non erit, neque etiam corporeum densum per extremitates perserutandum itaque erat, quid mirum hoc in loco sibi vellet philosophus iste. de his autem haec dixisse sit satis, quando-10 quidem idem convenit, ut de illis dicatur, qui Pythagorae sectam secuti sunt.

His autem sermonibus explicatis, qui ideo dicuntur, quoniam multum interest dicere, corpora ex extremitatibus constare, *cum in eis assumpsisset corpora gravitatem et levitatem habere*, id illis in-15 esse probare aggreditur. *hoc autem eo probatur, quod naturalem motum habent*. *hic autem omnino efficitur*, quoniam inclinationem habere sumuntur; inclinationis autem species duae, gravitas et levitas, sunt, siquidem grave est, quod ad inferiorem, leve autem, quod ad superiorem locum inclinat. simplicibus *autem corporibus*, videlicet elementis, prima quidem ratione motum aliquem a natura datum *esse* hunc in modum docet. quoniam enim, *inquit*, corpora moveri videntur, vel vi vel contra naturam moventur; *si vero vel vi vel contra naturam moventur, omnino itaque illis alter etiam motus naturalis inest*; quemadmodum 25 *enim superius dictum, in Physicis autem demonstratum fuit*, fieri non potest, ut quiddam contra naturae ordinem moveatur, nisi natura cieatur, ac plane et absolute moveri non potest, cum eius propriam ac peculiarem naturam hac comparatione egrediatur. in universum autem cum aliquid aliquem motum habet, *quocum* *alios 30 <eiudem rei motus> comparare licet*, qui vel leviores vel confusi ac sine ordine vel breviore tempore sunt, vel ob aliud quippam — et haec est ratio eius, quod contra naturam dicitur —, fieri non potest, ut ille motus una cum quolibet horum contra naturam existat. *quamvis autem aliquid plures habeat motus praeter naturam, tamen 35 ex praedictis causis motum quoque naturalem, et unum quidem, habeat necesse est*. quemadmodum enim unaquaque res uno quidem modo

1 praecedit et ea codd. Al

6 *inter extremitates* Averr. Al: *inter lineas* codd.12.13 *qui—dicere suspecta: conicio qui refuturunt*23 *moventur supplevi*25 *superius] I 2 et 295a2**Physicis] IV 8*

27 ac Al: om. codd.; fort. supple-

*dum: et si naturaliter non movetur*29 codd. Al addunt *non ante habet**quocum et sqq.] Al vertit: verum si ei cetera illa comparentur, vel leviora vel confusa ac**sine ordine deprehenduntur, vel eo quia parvo tempore sint . . . fieri non potest, ut aliquo dicitorum modorum motus hic contra naturam existat*34 *quamvis—est* (36) om. Al

est, diversis vero modis non est, ita etiam se habet, quod natura f. 43^v
et quod contra naturam existit. quae enim natura sunt, uno modo
inveniuntur, quae autem contra naturam, diversis modis, ob trans-
mutationem, quae est in natura; nihil enim prohibet, quin trans-
5 mutationes plures sint. naturalis igitur motus in corporibus in- f. 44^r
venitur.

Quod etiam ex quiete perspici licet. etenim *omne*, *quod quiescit*,
vel vi vel natura [quiescit]; natura ibi quiescit, quo suapte natura
fertur [vel eo in loco, ad quem inclinationem habet], vi autem ibi
10 *quiescere videtur*, quo vi fertur. quoniam igitur *aliquid in medio*
manere videtur, quemadmodum terra, vel igitur hunc in locum
violenter movetur ac vi *quoque* in eo quiescit, vel natura. *quod si*
eius quies hoc in loco erit natura, *perspicuum* est eius
etiam motum ad medium esse natura — eodemque modo motus
15 corporis erit — si vero vi in medio quiescit, omnino aliquid esse
oportet, quod eam cogat impeditaque, quominus moveatur loco. et
sumatur corpus, quod eam impedit, vel quiescens impedire vel,
dum movetur, hoc efficere. si eo, quod quiescit, eam impedit et
omne, quod quiescit, vel natura vel vi quiescit, erit etiam eius quies
20 vel vi vel natura. quare ad eandem rationem revolvemur; dicemus
namque, si natura quiescit, natura motus invenitur, si autem vi,
eosdem sermones proferemus ac sermo in immensum procedet,
quod fieri non potest. quodsi id, quod terram ferri impedit ac
eam quiescere cogit, ea quidem ratione eam cogat ac impedit,
25 quatenus nempe movetur, quemadmodum *Empedocles* dixit
magnam conversionem rotationemque terrae quietis causam esse:
animadvertisendum erit, quo nam terra *ferretur*, si *ferretur*; con-
venit enim, ut locus quidem sit, quo terra *feratur*, siquidem
omnis motus hinc illuc fieri debet. si enim propriae terrae naturae
30 esset, ut *tempore praeterito in infinitum lata* esset, motus igitur
nunquam finisset, cum id, quod fine caret, transiri non possit; quod
autem transiri ac finiri non potest, nec initium habere poterit.
etenim si impossibile erit, ut homo (*exempli gratia*) *incedat per longi-*
tudinem *(campi)*, neque etiam est generatione. *itaque* convenit, ut
35 eius motus terminum ac finem sortiatur. si enim feretur, in eo
etiam quiescat; ad hunc autem locum quando terra movebitur, in
eo natura quiescat: igitur eius etiam motus in eum locum erit na-
tura. quare motus quidam natura etiam invenitur. eadem quoque
de eo nobis dicenda sunt, quod prohibet terram natura sua et quod
40 eam ferri impedit, siquidem vel impedit eam natura vel contra

9 *vel—habet* Al: om. codd.

25 *Empedocles* emendavi: *quemadmodum diximus, se-*

quetur maximum caeli conversionem Al

34 *campi* supplevi secundum Averr. p. 186H;

codd. habent signum lacunae: *quod enim homo longitudine esse non potest* Al

naturam. convenit autem, ut naturalis motus eam praeeedat; quod f. 44r enim contra naturam est, ad id aseendit, quod secundum naturam existit. quare si aliquid aliud cieatur, et quiescat propter aliquid aliud vi. itaque eonvenit, ut secundum positum hunc sermonem motus aliquis natura deprehendatur.

Quare, *inquit*, nec Leucippus neque Democritus confessionem subterfugere possunt, quin motus quidam natura inveniatur, siquidem insectilia, quae prima corpora ab eis dieuntur, vi in inanitate infinita adinvicem moveri dicunt. Omnino enim 10 *dicendum* erit eorum *aliquid primum esse*, quod natura cietur; in infinitum namque *sermo* progreditur, si alicubi non insistat penes id, quod natura movet. ex his autem ad id, quod in *Timaeo* scriptum est, Aristoteles regreditur. ait namque ex eo, quod elementa confuso atque inordinato motu ante caeli ortum moveri solebant, immortalis deus ea in ordinem redegit. *quemadmodum* (*inquit*) Leucippi et Democriti sequaces, siquidem ponunt insectilia vi adinvicem in inanitate moveri, fateri coguntur *primum aliquid* inveniri, *quod natura movet*: ad eundem sermonem necessario et ii dueuntur, qui, cum elementa ante mundi ortum inordinato ac 20 fuso motu eierentur, a deo fuisse dicunt in ordinem redacta, quemadmodum in *Timaeo* scriptum est. haec enim ratione *tantum* hae duae sententiae differunt inter se, quoniam haec ponit, quod ea, quae ante mundi ortum ipsa inordinate movebantur, *(in)dividua* erant, illa vero elementa esse, quae hoc modo se habent, affirmat. ita- 25 que necessario *huic quoque* motum aliquem natura inveniri fatendum est. aut enim vi ante mundi ortum inordinatus erat elementorum motus aut natura; si vi, ne sermo in infinitum procedat (quemadmodum paulo ante dieebamus), convenit, ut in id terminetur, quod natura quidem movetur; quodsi hi motus natura extiterint, igitur 30 motus natura invenitur. si autem hoc *tamquam* manifestum sumatur, omnino efficitur, ut ordinis perturbatio prius [ordine non sit; siquidem quod natura est, prius] est eo, quod praeter naturam existit. si enim *primum* *(movere)* moveatur, natura, non vi moveatur atque illa etiam, *[quae moventur,]* non vi in propriis 35 locis quiescunt, quandoquidem neque etiam praeter naturae ordinem ad *ea* ferebantur; etenim id, quod motum affert, natura quidem movet. cum *(vero)* id, quod movetur, natura etiam existat, si- quidem *[ea etiam, in quibus levitas est, sursum,* ea autem, f. 44v *in quibus pondus, deorsum* quemadmodum nunc ferentur:

6 *confessionem*] *petitionem* Al10 *cietur*] *fort. movei*13 *ait*] 30 A18 *movei*] cf. supra31 *ordine—prius* (32) Al: om. codd.34 *quae mo-*venientur emendavi: *(illi etiam)* videbant Al codd.37 *vero addidi*

Comment. Arist. V 4 Them. de Caelo hebr. p. II.

id omnino *χάρακος* est, quasi dieas suprema descriptio et ordo; f. 44v
talis enim mundi nunc ratio est.

Idem praeterea alia ratione explicavit, quatenus de eo ad
certum quandam terminum *überius* disseruit, reliquum vero sermonis
5 dimisit, ut illum nos absolveremus. *etenim* ait: iam vero hoc quis-
piam ab eis quaerat, utrum fieri possit, ut inordinato hoc motu
consensu quodam nonnulla adinvicem congregentur ac eiusmodi
permixtione inter se misceantur, ex qua quidem, si nunc fieret,
10 planta et animal innovaretur, quemadmodum Empedocli in amicitia
fieri placuit — ait enim, si capita sine cervicibus extitissent ac
aliae partes, statim congregabantur, ex quorum compositione animal
quoddam innovabatur — *an* hoc fieri non possit? cum autem
usque ad id loci *überius* disseruisset, [reliquum sermonem] reticuit,
ut nos illum absolveremus. *etenim* si fieri potest, ut simili per-
15 mixtione miscerentur, planta ergo et animal ante mundum invenie-
bantur, quae duo mundi partes sunt, quin immo mundus quidam
ex eis perficitur atque ordinatur. si vero fieri non potest, ut tali
permixtione misceantur, nec motus eorum interminati in infinitum,
sed ordinati extiterint; iidem namque sunt, qui erant in iis, a
20 quibus proficieuntur. si vero non, nihil prohiberet, *quin* hoc modo
misceantur, si motus eorum inordinati existant; motus enim inter-
minatus nullam partem impeditam habet, ad quam pervenire non
possit.

Eorum autem sententiam, qui ante mundum in inanitate ac
25 tempore infinito innumerabilia corpora *velut insectilia* extitisse asse-
runt (quemadmodum Leucippus ponebat), omnino idem necessario
consequitur, ordinem nempe ac supremam descriptionem semper
praecedere. sive enim id, quod ponunt moveare infinitum, *unum* sit
ac ita id, quod motum affert, moveat vel ut causa vel ut forma,
30 quemadmodum figura vel exemplar vel aliiquid eiusdem ordinis,
sive *multa* sint, quae moveant, atque, ut sermo continuetur, dia-
mus, quod vel *unum sit*, quod ponunt insectilia haec corpora mo-
vere, vel multa; si *autem* multa, vel finita *sint* vel infinita, ac
motus quoque et species motus infinitae *sint*: omnes *(motus)* ad *eundem*
35 motum relationem habebunt atque ad unum et eundem locum et
iuxta eandem rationem, quemadmodum *ii*, qui insectilia gravitate
movent, tametsi ipsa infinita existant. si *autem* omnes motus ad
(eundem) motum atque ad eundem locum relationem habent, iuxta
hanc etiam rationem *inordinati* non invenientur; non enim ex eo,

3° et sq.] Averr. p. 189 D—F iidem fere verbis utitur
impossibile est, ut transferantur ab eo, secundum quod sunt Averr.
Democritus secundum Simpl. 588, 10 (cf. supra)

19 iidem et sq.] quia
26 Leucippus]

quod non eodem et eadem ratione feruntur corpora, id, quod in f. 44^v ordinatum est, sequitur.

Alexander vero postremum hunc sermonem hoc quidem modo minime explicavit, sed diminutum esse illum affirmavit; dīcere namque debuerat fieri non posse, ut species motuum *sint infinitae, ac fieri non posse*, ut ipsi quoque motus infiniti existant. sed dissentaneum est hoc dicere, videlicet ut, cum quispiam secundum positionem statuerit motum esse infinitum, inquirendo, quid ex hac positione sequatur, dicat ex ea sequi, motum non esse infinitum. hoc enim simile est, ac si qui disquireret, si hoc esset animal, quid ex hac positione sequeretur, diceret: si hoc est animal, sequitur, ut non sit animal. etenim cum positione aliquid statuatur, omnino considerari debet, quid ex illa positione sequatur. nos vero dicimus fieri non posse, ut ponatur aliquid esse animal, si dixero: si id animal est, ergo hireocervus; sed non est hireocervus, 15 igitur nec animal. atque qua ratione hi duo sermones differant inter se, *facile intellegi potest. querenti, quid consequatur, omnino convenit, ut positionem fateatur; et cum positio erit perfecta, quod contingit, utique apparebit. exempli gratia, si, quid ex hac positione sequatur, disquirere velimus, nempe si homo habet alas, [profecto non convenit, ut positio sumatur: videlicet si tu habes alas,] non es homo; sed tu es homo, 20 igitur non habes alas; sed convenit, ut id sane speculemur, quod quidem hoc [vel simili] sequitur ordine: nempe si tu habes alas, necessario eae tibi insunt. ex hoc autem necessario efficitur, ut voles; ex hoc vero, quod non sis in terra nec in aqua vel id genus alia. hoc autem alio quidem ordine nunc etiam positum fuit, non ut infinitum motum destrueret, sed eius intentio fuit demonstratione explicare, ordinem semper inveniri; quod similiter effici potest, si motus etiam infinitus pos- 25 neretur.*

Praeterea illud inordinate nihil est aliud nisi contra naturam, siquidem proprius atque cognatus ordo eorum, quae sub sensum cadunt, natura est. ad unum enim contrarium aliud sequitur, quando per se, non autem ex accidente | f. 45^r ad illud sequitur. si enim elementa infinitis temporibus inordinate moverentur, *eorum* 35 igitur *status, qui praeter naturam est, in infinitum procederet. quod autem in unoquoque genere natura uest, id quidem maiore ex parte ac diutius ei uest — homo namque (exempli gratia) natura sanus est, siquidem hoc in maiore*

¹ *eodem — ratione*] ita Al: *ad eundem locum* codd. ³ *Alexander*] cf. Averr. p. 189 M
et sq. ^{9.} ¹² *non om.* Averr. ¹³ *nos* Al: *non* codd. ²¹ *profecto — alas* om.
codd. ³⁶ *eorum — status* emendavi: *nonnulla igitur ordine praeter naturam in infinitum*
procederent Al ³⁹ *sanus* Al: *verus* codd. *male*

hominum parte ac diutius inest; *quod vero aeger est*, huius con- f. 45^r
trarium existit — infinitum autem *amplius* est ac in maiore parte
temporis, cum sit in tempore infinito: nihil igitur inordinatum in eo
inest. itaque *iis, qui hoc posuerunt*, (innuit autem Platonem)
5 contra contingit: nempe ut ordinis perturbatio a natura
proficieatur, quoniam longo tempore perseveravit, ordo autem
et mundus contra naturam sit, quoniam eius tempus hoc tem-
pore brevius existit. hoc enim tempus infinitum est, mundi vero
tempus semper a finito tempore initium sumit, siquidem omne
10 tempus, quodecumque sit, finitum existit. *inde*, quemadmodum praefati
sumus, sequitur, mundum esse contra naturam, tametsi natura
quidem sit. *nihil autem secundum naturam et simul praeter naturam*
esse potest, cum *nihil eorum, quae sunt secundum naturam*,
sit ut contingit, ridelicet inordinatum et praeter naturam.

15 *Quare Anaxagoras bene fecit.* qui praedicta absurdia declinavit. non enim ponit mundum ex iis constare, quae antea inordinate movebantur, sed ex iis, quae non moventur. *quare etiam* alii, cum mundum quodammodo ab initio colligunt (quemadmodum Empedocles), *ad hunc modum* ponunt, ex iis videlicet, quae quiescent. et reliqua, quae huic addidit sermoni.

Atque in universum haec verba et quae paulo ante retulit hunc sensum habent. *<nos vero dicimus:>* quod contra naturam et quod natura est, non posuere *tamquam* esse et non esse, sed ambo esse ponuntur, *quatenus* motu aliquo sunt. quod enim 25 *natura* in homine inest, non est, ut absolute esse dicatur — alioquin hac quidem ratione, quiequid est *natura*, esse diceretur —, sed hoc quidem ex eo dicitur, quod est agere et movere. quemadmodum illud *egredi naturam* aliud non est, nisi ut aliquid sit — alioquin ex hoc omnino sequeretur, ut non essendi *hireocervi* dis- 30 positio contra naturam inveniretur — sed ex eo dicitur, quod est agere et movere. ita in reliquis aliis rebus *natura* aliquid invenitur et contra naturam, motu aliquo et actione. quod autem *natura* est, prius est eo, quod contra naturam atque inordinatum existit. videtur autem motu et non motu. *sed non motus absolute neque quadrat in id,* quod 35 *natura*, neque *in id*, quod contra naturam existit, siquidem, si desinentiam sumpseris [intermissionemve], quae ex iis est, quae non motus ac contra naturam esse existimantur, atque exacta diligentique indagine *cuius* dispositionem indagaveris, omnino quidem invenies eam quoque aut motum aliquem esse aut motu prorsus non esse desti-

2.3 amplius—tempore] ita codd. (recte): *praeter naturam est, ac in maiore parte et diutius*
Al e coniectura 3 *inordinatum* scripsi: *ordinatum* codd. Al 12 *nihil—*
naturam (14) om. Al 19 *non ponunt* codd. Al 22 *nos—dicimus addidi*
27 *movere*] *moveri* Al (hic et infra) 34 *sed addidi* 35, 36 *desinentiam . . .*
intermissionemre] codd. hie et infra unam tantum vocem habent

tutam, siquidem rei desinentia actio quaedam est. praeterea sic f. 45^v
 etiam dici potest: rei intermissio [seu desinentia] sine ulla actione
non invenitur. huius vero agentis actio si fuerit mutata, haec
 5 quidem mutatio non erit eius intermissio [seu desinentia], sed cor-
 ruptio tantum; si autem continuo mutetur, haec est eius inter-
 missio [ac desinentia]. quemadmodum intermissio eius, quod cale-
 facit, perinde est ac si ipsum commutatum sit, sed dispositionem quandam
 secundum transmutationem accepit, ac omnis transmutatio motus
 quidam existit. istaec autem cum hoc quidem modo se habeant,
 10 consentaneum est, ut exacta discussione illorum sententiam perpen-
 damus, qui mundum ex iis, quae ab initio in aeternitate inordinata
 extiterant, constare affirmabant. dicunt nempe mundum ex iis
 innovatum esse, quae aliquo modo *non mota sunt*. perspicuum est
 15 aufer dispositionem eius, quod natura existit, motu quidem in eo
 inveniri: mundus itaque ex eo, quod contra naturam est. *Quod*
igitur contra naturam est, comparatione prius erit; quod absurdum
 ac dissentaneum est. iis vero, qui mundi condendi initium ab iis,
 quae non moventur, ducunt, nulla harum incommoditatum contingit.
 20 non enim per non motum *et motum* intellegimus id, quod contra
 naturam et quod natura existit: igitur quod natura est, ex eo non
efficitur, quod contra naturam existit. videtur enim hoc etiam con-
 cedere, siquidem non quod non est neque *generabile* ex genito, ne-
 que etiam quod naturam egreditur ex eo, quod est natura, *effi-
 citur*; hac enim ratione esset id, quod contra naturam est, eo
 25 prius, quod natura existit. Anaxagorae autem atque Emped-
 oclis opinio fuit loco eius, quod contra naturam est, ponere id,
 quod natura existit, quatenus id, quod natura est, eo prius erit,
 quod contra naturam quodque postremo loco existit; hic
 quoniam ait ex eo, quod res tranquillae manebant, intellectum eas
 30 segregasse, ille autem, quoniam *dicit* ex iis, quae segregata erant,
minime constare neque fieri posse, ut hoc quidem modo fuerit.
etenim ex uno eodemque non convenit, ut dicamus unum et idem
 fieri eum affirmare, siquidem nunc ex distinctis, non autem ex f. 45^v
 confusis rebus constat. neque dicebat mundum mediante concordia
 35 *generatum esse*, sed penes id, quod de medietate concordiae retulit,
 dicebat *mundi* ortum vincente concordia moliri. etenim dum in-
 quirit: *tentant congregantes aliquo modo*, huic adstipulatur; con-

7 sed—quandam] sed eius dispositio est quam Al 13 non, item (15. 16) quod—est,
 item (19) et motum addidi 26 loco—ponere locus incertus; fort. quod contra nat. est,
 quodammodo ponere tamquam 28 hic] videlicet Anaxagoras: hoc Al 30 ille]
 scil. Empedocles: id certe Al 30. 31 dicit et minime supplevi: quoniam ex iis, quae
 segregata erant, constabat. at dicere non potest, . . . fuisse Al 35 generatum esse]
 exitisse Al 36 vincente] fort. victa (locus difficilis) 37 tentant] Arist. p. 301. 13

cordia enim veluti coniunctio quaedam existit. atque hi duo, f. 45^v
quemadmodum dicebamus, praedieta incommoda evaserunt. qui
vero ex inordinatis rebus dicunt mundum esse generatum, haec ab-
surda evitare non possunt.

5 Potest autem his sermonibus aliquis occurrere: *praeter id, quod*
non recte dispositi inveniuntur, Platonis sententiam, mundum
et ordinem ex inordinatis rebus constare, *non satis intellexit*; id
namque ex eius verbis elici non potest, sed id, quod nos modo
narrabimus: videlicet non ex ordine et mundo ordo (*et mundus*)
10 efficitur, quandoquidem neque etiam ex sanitate. at quia inordi-
natum duobus dicitur modis ut ineultum ac informe — utrumque
enim duobus dicitur modis — quorum alter turpitudinem et eon-
fusam dispositionem, alter vero [*omnimodam*] privationem signi-
ficat: similiter *etiam* non ordinatum. ut dicimus hominem (exempli
15 gratia) omnino non esse ordinatum *eodem modo, quo aliquid* informe
dicimus, non eo. quod indecenti forma praeditum est, sed eo, quod
omni forma et creatione privatum existit — veluti materiam primam
informem vocare solemus, quatenus eam intellegimus nullum prorsus
ordinem habere — *nos autem cum dicimus ex* inordinato mundum
20 fuisse constitutum, *hoc ita intellegi* debet, *ut ex materia qualitatis*
omnis aliquando experti fuerit constitutus; etenim non quale altero
horum duorum modorum omnino est non ordinatum, *cum ordinatio*
sit qualitas aliqua: igitur non quale est etiam non ordinatum. haec
enim nostra sententia et opinio est de eo, ex quo ordo et mundus
25 constituuntur. quod autem Plato similiter fatetur ordinem ordinis
confusionem praecedere et *id*, quod natura est, id *praecedere*, quod
contra naturam existit, hoc ex quam plurimis suorum librorum locis
perspicuum et manifestum existit ac ex his, quae *nos* (*etiam*) *in*
hanc cogitationem adduxerunt, unusquisque etiam id perpendere
30 potest. *etenim* cum posuerit ordinis perturbationem in malo, ac
divinum omne suapte natura bonum existat, ergo malum et dis-
cordia (quemadmodum dixit) in divino non sunt, sed in natura
mortalium ac in eis, quae sunt posteriora; omne enim quod hoc
modo vivum fuit, fieri potest, ut primo sit mortale et ut intereat.
35 et alibi etiam (*ait*), quod dens est aeternus sine fine et ordine. non
itaque convenit, ut de his sermonibus absolute inquiramus, sed per-
inde ac non *universaliter* essent dicti. sermo autem qui habet:
ordinis perturbationem ordinem praecedere, non est absolute verus
neque etiam assertio, in qua dieitur ordinem ordinis confusione

2. 3 *qui vero—efficitur* (167,3) Averr. p. 192L iisdem fere verbis

secundum Averr.

31 et sq.] verba ipsa reperire non possum. de locis similis

argumenti, quales sunt Theaet. 176A, Phaedr. 247A et Rep. 381A, Eduardi Zeller litteris edocitus sum.

37 non Al Averr.: om. codd.

9 *et mundus* supplevit

priorem existere, siquidem in his particularibus ordine aliquo f. 45v ordinis confusio prior existit et in universum, quia omnis ordo ex ordinis confusione efficitur.

Cum autem *his argumentis* demonstrationem in hoc absolvisset,
 5 corpora nempe motum quandam naturalem habere, posuit id, de cuius indagatione sollicitus fuit, ea videlicet gravitatis et levitatis inclinationem habere. *omnino* enim consentaneum est moveri ea;
 fieri autem non potest, ut alia ratione hoc illis eveniat, nisi quia inclinatio in illis invenitur. Alexander autem nobis commemo-
 10 ravit hunc Aristotelis sermonem, in quo dicitur omnino consentaneum esse, ut inclinationem habeant, absolute de omnibus corporibus non esse intellegendum, sed de nonnullis tantum, quando quidem quintum corpus inclinationem non habet. *Aristoteles autem sic argumentatur:* si id, quod movetur, incli-
 15 nationem non habet, moveri aut ad medium aut a medio non potest. *quare perspicuum est omnino consentaneum esse,* ut ordinata inclinatio in eo existat. cum itaque ex his perspicuum fecisset naturalem quandam motum in eo inveniri, *per deductionem ad impossibile*, quod intendit, palam facere conatur, siquidem ait:
 20 si fieri posset, ut deorsum inclinaret, quemadmodum movetur, quod grave non est, et ob hanc causam A littera notetur, tempore quodam per CD spatium feretur. sitque aliud corpus B, in quo pondus inest, ac ipsum quoque eodem tempore feratur *(per spatium CE)*; deinde ponamus eam rationem corpus B, in quo pondus inest, ad suam
 25 partem habere, qualem rationem habet spatium CE ad spatium CD, quod quidem est eius pars: fieri *igitur* potest, ut tempore, quo B idem spatium CE conficit, eodem *(eius pars)* spatium CD dividat ac eodem tempore corpus, quod sine pondere est, *nempe* A, idem spatium persolvat. corpus igitur, quod sine pondere est, et
 30 quod grave est unum et idem spatium eodem tempore conficient. hoc autem falsum existit. non itaque spatium corporis, quod sine pondere est, cui nempe A affixum est, spatium terminatum terminato tempore existit. ipse autem in sermone dis-
 posuit id, quod pondus habet, eodem tempore longius *quam eius* motum
 35 cieri, qui sine pondere est, ex proportione ad leve. *etenim* omne, quod gravius est, longius *quam id* cietur, quod *(minus grave est, ergo*
quod gravius est, multo longius quam id cietur, quod) sine | pondere f. 46r

1. 2 *ordine aliquo* et *prior* om. eodd. 2. 3 *et—efficitur*] fort. cum Averr. legendum: *et universaliter omnis ordinatio est prior inordinatione, ita ut τὰ οὐδὲ ἔχαστα et ἀπλῶς δὲ inter se opponantur.* 21 *non* om. codd. fort. scribendum: *ut eodem modo, quo id, quod grave est, moveretur, id quoque, quod grave non est, deorsum inclinaret* 22 *CD et sq.]* litteras, prorsus depravatas, omnes mutavi 23 *spatium CE addidi* 27 *eius pars* supplevi 36 *minus—quod addidi*

prorsus existit, tametsi *qui* ponit aliquid deorsum moveri, *quod* f. 46^r
 grave non est, huic dicto sane non assentitur. et assumit etiam
 absurdum ac dissentaneum esse, quod sine pondere et quod grave
 est, aequale spatium eodem tempore decurrere, *tametsi* huic *etiam*
 5 assertioni non assentitur, *qui* ponit moveri aliquid deorsum, quod
 grave non sit. eadem sententia convenit, ut de levitate
 etiam dicatur. etenim in hoc *tantum* differunt, siquidem con-
 venit, ut *(hic)* motus ponatur *non nisi* sursum institui; reliquos autem
 sermones eadem proportione de hae etiam dici convenit.

10 Cum autem in hoc sermone explicuisset fieri non posse, ut
 aliquid cieatur, quatenus non inclinat, hoc ex eo declaravit, quod
 iis in rebus deprehenditur, quae natura moventur. *cum vero* non
 modo motus natura inveniantur, sed etiam vi, idem *de hoc* etiam
 15 *motu* explicat: nempe si, quod sine pondere est, vi moveretur, ex
 hoc omnino effici, ut *[infinitum* spatium conficiat. fieri igitur non
 potest, ut vi moveatur, quatenus inclinationem non habet. perspi-
 cuum est autem, si aliquid vi moveretur, quatenus inclinationem
 non habet,] tempore finito immensum spatium decurrere. idque *per*
deductionem ad impossibile ita demonstratur. si fieri potest, ut
 20 corpus cieatur, quod grave non sit, A littera descriptum per *CE*
 spatium tempore finito: ab eadem potentia eodem tempore corpus
 grave movebitur B littera notatum per minus spatium quam id sit,
nempe cui *CD* affixum est; si enim ambo haec corpora vi ciebuntur,
 quod sine pondere est, longius vi quam id, quod grave vel minus
 25 grave est, movebitur. *atque* si posuerimus, *ut* spatium *<CD* se
 habet ad *spatium CE*, ita et) B ipsum ad suam aliquam partem *se*
habere: igitur quoniam eiusmodi pars longius vi quam totum ipsum
 feretur, convenit, ut velociori motu praedita sit. eadem enim erit
 30 proportio velocitatis eius ad velocitatem totius et magnitudinis
 inter se, qualis est proportio, quae in duobus spatiis inest et
 qualem haec duo spatia, quibus *CE* et *CD* affixa sunt, habent
 inter se. igitur qualis est proportio, quam duo spatia habent inter
 se, videlicet *CE* et *CD*. talis etiam erit velocitas partis corporis
 35 B et velocitas *ipsius* corporis B, nempe tempore, quo pars corporis
 B spatium *CE* conficit ac peragrabit, *<eodem tempore ipsum corpus*
B spatium CD secabit.) sed tempore, quo intersecabit *ipsum B spatium*
CD, posuit corpus sine pondere A spatium *CE* conficere ac intersecare.

12 *cum vero* et inveniantur emendavi: *inquit . . . inveniuntur* codd. Al

15 *ut in-*

finitum—habet (18) om. codd. (fort. iure)

25 *CD—et* (26) supplevi: Al male sup-

plevit *ipsius corporis B se habet ad aliquam sui partem*

35 *eodem—secabit* supplevi;

contra codd. Al legunt post ac intersecare:

siquidem eodem tempore corpus A, quod

caret pondere, idem C spatium secabit.

itaque corpus sine pondere et grave *⟨idem spatium⟩ codem f. 46^r* tempore intersecabunt, quod fieri non potest: igitur corpus, quod pondere vacat, finitum spatium *non conficet*, cui nempe *CE* affixum est. et hoc sufficit ad declarandum ex hoc sequi infinitum 5 spatium conficerere, explicare scilicet, finitum spatium non conficerere, cum codem tempore maius *⟨semper⟩ spatium conficiat*. etenim si ex corpore *B* minor etiam pars tollatur, maius spatium conficet *quam id sit*, quod *CE* litera notatur: corpus *igitur*, cui *A* *affixum est*, maius etiam spatium omni eo conficet, quo corpus grave movebitur. id 10 itaque corpus, quod nullo pondere praeditum est, immensum conficet. perspicuum est igitur corpus, quod seiunctum est, necessario pondus habere atque levitatem. convenit autem, ut diligenti, quantum fieri poterit, indagine hoc in loco disquiramus, quonam modo intellegendum sit unumquodque corpus, quod e suo 15 loco segregatum est, pondus ad medium habere. atqui in propriis locis nec gravia nec levia sunt, quemadmodum neque etiam mundus per se. — numquid autem mundus sit in loco nec ne, alterius est speculationis; inclinationem autem non habere perspicuum ac manifestum existit — at per segregatum quidem intellego corpus a 20 quinto seiunctum ac segregatum, quod in proprio loco consistit. Alexander autem dicit per segregatum id intellegi, quod sane seiunctum ac segregatum est, in tantum ut *aliud* gravitatem, *aliud* levitatem *habeat*, vel per segregatum illud corpus intellegi debere, quod terminatum, non autem rotundum est. optime autem inter 25 ea, quae per hoc verbum *segregatum* intelleguntur, hoc statui posse, nempe segregatum idem ac naturale significare et quod actu in locis invenitur, non autem potentia corpus est, ut hoc nomine manifestissime ab eo discriminetur, quod *corpus adhuc non est neque consistens in loco suo*. quin credibile esse ipsum hoc verbum *segregatum* addidisse mathematicorum corporum causa, siquidem eiusmodi corpora, quoniam nec gravitatem habent nec levitatem, hac quidem ratione neque segregata etiam neque actu existunt.

Quod autem praedictae omnes opiniones et sententiae omnino verisimiles et necessariae sint, id sane facile eredi potest. quoniam 35 autem quo in sermone dictum fuit omne, quod natura movetur, aut leve esse aut grave, motus *ipse in naturalem et violentum divisus est*, in utroque membro | explicuit fieri non posse, ut aliquid cie- f. 46^v

1. 2 *spatium—tempore* scripsi: *tempus* codd. Al 3 *non addidi* 6 *cum et conficiat* scripsi leni mutatione: Al arbitrario scripsit: *cum autem his in B parte usus est, codem (inquit) tempore maius spatium conficiet* 8 *A addidi* 15 *pondus*] exspectes inclinationem 21—32 *Alexander*] cf. Simpl. p. 594, 16 sq. 23 *vel*] *sed* codd. Al (errore pervulgato) 27 *non—est* emendavi, duce Simpl.: *tamen actu corpus non est* codd. Al 28 *corpus—est* emendavi: *non procul a corpore distat* Al

atur, quatenus inclinationem non habet. sane dicit violentum f. 46v
 hunc motum, qui vi aliqua est, *in eo* motu aliquando *inveniri*, qui
 natura fit. *intellege* autem, qua contingat ratione. *omne, inquit,*
quod movetur aut natura aut vi, principium motus *habet*, sed vel
 5 in eo inest vel in alio; in eo quidem, veluti vis, quae plantam vel
 animal vel lapidem movet, in alio vero, quemadmodum potentia,
 quae in lapide inest quaeque ex accidente movet — veluti dum lapis
 descendit, aliquid eorum secum trahit, quae sibi proxima existunt —
 cumque motus omnis vel natura vel vi feratur, profecto si ei motui,
 10 qui est naturae accommodatus, virtutem adieceris, celerior extiterit,
 quemadmodum continget, dum lapis e superiore loco in inferiorem
 ceciderit. motui autem violento nec maior celeritas nec maior
 numerus vel aliquid simile adiungitur, sed totus per se absolute
 extiterit. violentus *enim* motus a potentia quadam proficiscitur. in
 15 utroque vero motu, hoc est violento et naturali, omnino causa,
 quae est secundum vim, aere, cuius inclinationis medio hi duo
 motus proficiscuntur, quasi instrumento utitur. est enim
 aptus et gravis esse et levis, quandoquidem inter grave et
 leve medium tenet. sic itaque virtutis erit instrumentum in
 20 motu, qui in sublime fertur, *quoniam* levis est, cum impulsus
 fuerit et motus principium a vi acceperit, ex eo.
 quod ob eius levitatem a medio (?) inclinat sursumque *inclinat* et
impellit, quod in sublime fertur. ad eum autem motum, qui de-
 orsum instituitur, virtutis instrumentum existit, *quoniam* gravis
 25 est, ac motui deorsum hoc quidem modo auxiliatur, cum impulsus
 fuerit, quemadmodum dictum est, ac motus principium a vi acceperit.
 etenim cum vis pervenerit annexiturque duobus simul, quae mo-
 ventur — ei nampe, quod sursum et quod deorsum cietur — eius
 causa *aer* movebitur, eum motum acquisierit. quemadmodum vero
 30 hic *aer motum* auget, licet vis non augeatur, ita etiam movebitur,
 quatenus vis nec ei proxima nec continua existit *ub coque* movetur
id, quod vi vel praeter naturam movetur. nisi (enim) aliquod
 corpus eiusmodi esset, motus, quem vis excitaret, quomodo
 esset? etenim *quoad* motum violentum, cum aliquod grave, quod
 35 vim adfert, existat ac aerem moveat transferatque simul ad id, quod
 pulsu agitatur, hac ratione aer commutabitur et erit instrumentum;
quoad motum vero naturalem *aer* iuvat, dum secundum proportionem
 ac per se vim ac principium ad motum acquirit in unum et

2 *in eo . . . inveniri* emendavi: *ab eo . . . impediri* codd. Al3 *intellege* emendavi:

novit codd. Al

3.4 *omne — habet* scripsi: *quoniam autem cius, quod movetur, prin-**cipium motus est natura, sed* Al secundum Arist.; codd. corrupti29 *quemadmodum*— *augeatur* (30)] ac vi etiam non comitante, *id* ulterius exercuerit ac Al

eundem locum, quando erit terminatus (?), quemadmodum si f. 46^v ventus a tergo navis motum celeriorem efficeret. omne *igitur*, quod per rectam lineam movetur, vel leve esse vel grave ex his perspicuum fit; nec non etiam qua ratione in his, quae 5 per rectam lineam feruntur, motus praeter naturam ac violentus sit, simul etiam *ostensum est*, siquidem declarat, quod hic ab eo, quod extra movet, proficienscitur, cum aere quasi instrumento utatur.

Ex iis autem, quae dicta sunt, intellegi potest nec omnium corporum ortum esse nec nullius omnino. fieri enim 10 non potest, ut nullius omnino ortus sit. perspicuum est enim huius sententiae auctores superius commemoratos, nempe Parmenidem et Melissum, nullam habere viam, ut id in iis, quae sub sensum cadunt, nobis explicare possint, sed in eo, quod est quodque ingenitum existit; in rebus autem sensibilibus id omnino efficiunt, quo 15 man res sensibiles entia esse existimarentur. idque ex actionis fundamento et sensu omnino statuerunt, siquidem animal *esse* et plantas et cetera, quae eiusdem sunt generis, perspicuum existit. fieri etiam non posse, ut omnium corporum ortus sit, manifestum sane est, cum omnis ortus in universum in corpore, et in terminato 20 corpore, sit. id namque, in quo ortus invenitur, corpus nempe, absolute et genitum non est; non enim ex eo, quod prius *ab initio* non fuit, ex extremitatibus, constabit, cum demonstratum sit, hoc fieri non posse. in universum namque omnium corporum (hercules) ortus non erit, nisi quispiam adiungat ponatque inane quoddam 25 separatum inveniri, in quo corpus sit nullum, siquidem convenit, ut corpus omne locum occupet; in quo enim loco erit corpus, quod deinceps ortum est, si ortum sit, is sane convenit, ut ante sit inanis, *cum* in eo nullum corpus existat. etenim hic locus deinde quidem innovatur. aliud enim corpus 30 ex alio *oriri* veluti ex aere ignem *fieri* potest, plane *vero* et absolute *oriri* *(impossible)* est; *(ex hoc enim)* omnino consequitur, ut ponamus inanitatem inveniri, *ex illo vero*, ut corpus, quod deinceps ortum est, in primi corporis loco, ex quo oritur, existat. atqui si dicamus ex non corpore corpus esse, omnino quidem necesse erit 35 dicere privationem fuisse; *actu enim fiet corpus ex corpore potentia | existente*. sed si id corpus, quod potestate est, nullum f. 47^r sit aliud corpus actu *prius*, separata seiunctaque deinceps a corpore inanitas erit. si itaque omnium corporum ortus esset, ac absolute corpori ortus inesset, consentaneum erit inanitatem 40 quandam inveniri; quodsi hoc fieri non potest, fieri etiam non

1 *terminatus* Al, sed corruptum (*τερμηνούσις* b29); cf. Simplic. p. 597, 1
perius] p. 147 21 *et fort. delendum* 27 *non convenit* codd Al
scripsi: *vel quod* Al 31 *impossible* et *ex hoc enim* supplevi

11 *su-**Al*28 *cum*

poterit, ut omnis corporis ortus sit. hoc autem ipsum praeclare f. 47^r
admodum *dixisse* Alexander videtur, nempe perspicuum esse
Aristoteli non videri materiam *actu* corpus quoddam esse — huic
autem quispiam addere posset, neque aliud quiequam *actu* inveniri,
5 *ex quo* existat — verum materiam *ipsam* et formam separari qui-
dem ac duas res *esse*, secundum existimationem *tantum* et in-
tellectum, at re ipsa fieri non *posse*, ut earum *altera* per se existat;
sed cum dicitur, secundum quod existimat, aliquid esse ex materia,
ex eo, quod re ipsa invenitur; hoc autem, quoniam id etiam est
10 velut id, quod potestate existit; hoc est quantum est in hoc,
tantum erit ex hoc, videlicet tale aliquid erit, quatenus ex materia
constat.

Cum autem omnium corporum ortus non sit, restat, ut, quo-
rum corporum ortus sit, et cur sit, dicamus. quoniam igitur
15 in omnibus, quae prima et *principia* habent, cognitio ex primis
haurienda est, prima vero *ac principia* eorum, quae sunt, elementa,
quae in illis inveniuntur, habentur: primum *hoc videndum est*,
nempe num talium corporum, quae ortum habent, sint elementa;
deinde si inveniuntur, quamobrem sint, videndum est. exempli gratia
20 quoniam simplex motus invenitur, *qui* in quantitate et qualitate
quadam *est*. in hac autem indagine convenient, ut primo sumamus
ac ponamus, quae elementi natura sit. itaque corporis elementum
ultimum eius sit, in *quod* cetera corpora composita divi-
duntur, quatenus vel potestate vel actu in eo inest; hoc
25 enim utro modo sit, adhuc ambiguum est. si enim ortus et in-
teritus causae congregatio et segregatio sint, elementum *actu* erit
in corpore; si autem ortus causa non sit congregatio, sed alteratio
et transmutatio, elementum potestate in corpore extiterit. ex hoc
autem sermone, cum dicimus *ultimum eius esse*, in *quod* corpora
30 dividuntur, intellegitur etiam, quod sint prima, quandoquidem in ea
primo dividuntur, quae specie differunt. *prima* autem eorum, in
quibus sunt, elementa habentur, siquidem multa alia in illis etiam
inveniuntur, quemadmodum operationes et motus, atque in uni-
versum omnia accidentia, sed haec prima quidem non sunt. *tale*
35 autem aliquid elementum esse ex eo quidem manifestum est, quod
omnes [*et in omnibus*] *hoc elementi nomen iuxta hunc naturae*
ordinem volunt dicere, cum si de rebus naturalibus, tum si de
artificialibus, vel in universum de iis, quae congregatione fiunt,
sermonem habeant ac disputent. etenim plantae et animalis ele-

2 *Alexander*] cf. Simpl. 598, 26 sqq.

10 *hoc est et sq. locus vix sanus*

24 *hoc—adhuc (25)* Al secundum Arist.: codd. corrupti

Simpl. 601, 6—9

3 *corpus quoddam*] ἀτόματος Simpl.

21 *post quadam est lacuna hiare videtur*

25 *si—extiterit (28)*] cf.

31 *prima*] πρῶτα δὲ τῶν ἐνυπαρχόντων 302a12

menta hoc quidem modo vocant, quae ignis et aqua et reliqua f. 47^v sunt; ita etiam toni partem appellant, nec non et primas vocis partes primasque *sermonis ac primus omnium compositorum* particulas.

Quodsi hoc naturae ordine elementum se habeat, omnino 5 convenit, ut aliqua eiusmodi necessario sint; non enim aliquod compositorum propter aliquid aliud fit. numquid autem aliqua eiusmodi in corporibus inveniantur, perspicuum ac manifestum existit; nos enim ad sensum videmus ex corporibus alia corpora simplificiora elici, quemadmodum ex osse et trabe ignis elicetur. hoc 10 autem minime *ita se haberet*, nisi potestate in illis existerent; cum autem ex illis eliciuntur, ex potestate in actum redduntur. posset namque quispiam occurrere: quanam ratione (inquiens) tantum convenit, ut haec illorum esse elementa credantur, et non dicetur res contrario modo se habere? etenim quanam de causa tantum 15 ignem dicemus esse elementum, ex quo et aliis nonnullis trabs constituitur, et non dicetur trabs ignis elementum esse, cum manifestum sit ignem ex lignis oriri; id autem, ex quo aliquid fit, eius quod fit, elementum esse potest. verum id, ex quo aliquid fit, quatenus est in eo, eius quidem elementum esse potest; si autem 20 in eo non existat, *licet ex eo fiat*, fieri non potest, ut illius elementum dicatur. siquidem non convenit, ut inde hac in re absoluta ratio desumatur, quia nempe eorum unumquodque ex eo constat, quod sibi finitimum existit, quemadmodum ignis ex corpore (?) et trabs ex igne, sed consentaneum est, ut speculationi de hac re 25 illud etiam adiungamus, quatenus nempe alterum *in altero existit*; nam in trabe, in ossibus et in unoquoque eiusdem generis videamus haec potestate inesse, siquidem perspicue ex illis elici videntur, in igne autem, et ignis in illis reliquis partibus, trabs et caro non videntur inesse, neque haec duo ex illis eliciuntur; elicerentur 30 enim, si in illis invenirentur. neque convenit, ut dicamus ossa et carnem fieri ex his, non haec ex ossibus et carne, si ele- | f. 47^v menta plura quam *unum* tantum extitissent; verum si unum modo sit, quemadmodum materia, et ex *hac omnia corpora*, et ex corporibus erit materia dissolutione in contrarium. siquidem, *licet id* 35 ita se habeat, consonum *tamen* rationi non est, ut hoc modo dicamus materiam ex corporibus fieri — quandoquidem convenit (quemadmodum dicebamus) ut perpendatur generationis modus — non ex eo, quod adinvicem commutari videntur. *itaque hac de causa putandum est, unum tantum eorum elementum esse; etenim elementa ex*

3 *primas* scripsi: *primorum* codd. Al 9 *trabe*] fort. pro *trabe* semper *lignum* (ξύλον)
ponendum 25 *alterum.. existit* emendavi: *alter ex altero oritur* codd. Al
28 *et ignis in*] si conferas *illis* et sq. fort. emendandum et *terra et* 32 *unum et hac* (33)
scripsi: *haec et his* codd. Al 37 *non suspectum: conicio sed* 38 *itaque—*
congregatione (174,2) om. Al

corporibus compositis dissolutione quadam oriuntur, composita vero f. 47^v
ex simplicibus congregacione. et haec de causa elementa ex corporibus compositis eliciuntur, quandoquidem potestate in illis existunt; corpora vero composita ex illis simplicibus minime elicuntur, quoniam nec potestate, nec etiam re ipsa in illis inveniuntur. convenient autem, ut hoc verbum *elici* (ἐξαρτίσθαι) latius sumatur pro eo, quod est videri. debebat enim in trabe, in carne et aliis, quae eiusdem generis sunt, ignis videri; caro autem nec in igne, nec in ossibus quoque videtur. et forte *plane ita dixit*, quoniam videamus elementa ex quam plurimis compositis elementis elici, quemadmodum ignis ex ferro et lapidibus videtur, ventus autem et aer ex aliis rebus.

Cum autem ex his rebus perspicuum evadat elementa et prima inveniri ac ipsa initia et elementa qualia sint, et ceteras tantum res esse compositas, statim deinceps refert subiungitque Empedoclem ponere ignem et aquam et quae eiusdem generis sunt elementa aliorum esse, Anaxagoram vero contra ac Empedocles de his sentire. atque in universum dicamus, quod unusquisque eorum contra de his ac alter sentit, quoniam Empedocles ait corporum elementa esse ignem et terram et quae inter haec medium tenent, Anaxagoras vero contra; eas enim partes, quae inter se similes sunt, quemadmodum caro, os, lignum et unumquodque talium, elementa esse, aerem autem et ignem mixturam horum, corporum nempe consimilium partium, quae semina appellabat. siquidem ait aera et ignem ex omnibus eiusmodi similibus partibus constare, ea ratione, ut ob exiguum earum molem indistinctae sint, sed simul coacervatis ac confusis res distinguitur; quae vero elementa appellat, sunt ignis, aer et reliqua eiusdem generis. hanc autem ob causam unumquodque ex his constabit, nempe ex aere, igne et aliis eiusdem generis, quoniam in his omnia corpora similiūm partium insunt, sed ob exiguum eorum molem sub sensum cernendi non cadunt. quoniam vero Anaxagoras ignem aethera appellat, convenient ut intellegamus, quod de igne retulit, eius sermoni additum esse. quare ait: 35 Anaxagoras enim ignem et aethera pro eodem appellat.

At simplicia inveniri hoc sermone ostenditur. omnis motus eius, quod movetur, motus est; motus autem rei concretae concretus, simplicis vero simplex existit. sique motus simplex inveniatur, simplex mobile itidem invenitur: igitur elementa etiam in 40 veniuntur. etenim corpus simplex mobile simplex est, quod ele-

8. 9 in ossibus] fort. scribendum ossa
 10 elementis suspectum

9 plane (ὅρτως): ortum hic significavit Al
 27 indistinctae emendavi: inordinatae codd. Al (Arist. ἀοράτων)
 28 quae—sunt scripsi: quae elementa appellantur, qualia sunt Al

mentum vocatur, etsi id simplex sit, quod in ea, quae specie f. 47^r
differunt, dividi non potest; haec enim elementi definitio est. at
ne quispiam existimaret, *cum ex motu declarasset elementa in-*
veniri, hoc non ex iis esse habendum, quae proprie eis insunt, sed
5 ex accidentibus, ideo alterum sermonem huic suo ita conexuit:
omnis corporis, quod natura constat, suus est proprius
motus. quod dixit autem motum simplicem inveniri, verum est,
quoniam hoc omnes fatentur; siquidem motus, qui in sublime et
qui deorsum fertur, simpliees sunt. etenim licet aliquod composi-
10 *torum iis motibus eieatur, id tamen (quemadmodum in Primo Libro*
praefati sumus) ea quidem ratione movebitur, quatenus eius motus
a praevalenti in eo proficiscitur.

Quoniam vero retulit elementa in corporibus inveniri, statim
deinceps ex eorum actione videndum erit, utrum finita sint,
15 an infinita, et si finita, quot numero sint? ac primum quidem
non esse *infinita* ostendit, *cum* eorum sententiam refellit, qui
infinita ea posuere. primo autem contra Anaxagoram disputavit,
qui elementa infinita facit ac eas partes esse, quae sint inter se
similes. siquidem haec eius sententia recta non est; neque etiam
20 *aliorum sententia*, qui corpora consimilium partium esse elementa
posuere, *recta est*, quandoquidem corpus consimilium partium, veluti
caro, ossa et quae eiusdem sunt, cuius haec, generis, composita
sunt; nullum autem compositum est elementum: igitur non omne,
quod esimilibus partibus constat, elementum erit, sed omne id,
25 *quod in ea, quae specie differunt, dividi non potest (quemad-*
modum ante dicebamus) elementum erit. convenit autem ut praesens
sermo nobilissimo quidem eius significandi modo accipiatur, *sermo*
videlicet, quod omne simplex, quod in ea, quae specie differunt, di-
vidi non potest, elementum est. siquidem (mehercule), tametsi ali-
30 *quid ita* se habeat, nempe quod simplex est nee in ea, quae
specie differunt, dividatur, tamen elementum non est; neque materia
etiam (mehercule) elementum vocabitur, nisi nomen ipsum mutuo
acceperit. etenim convenit, ut sermoni, quae remanent, | adieci- f. 48^r
antur, veluti *dictum nostrum*, quod in eo sit, et in quod res primo
35 dividatur.

Atqui eius *refutatio* corpora consimilium partium *non esse ele-*
menta, quoniam non omne, quod sui simile est, elementum existit,
vera non est. Anaxagoras namque non ait omne, quod sui simile
est, esse elementum, neque etiam eius, quod sui simile est, atque
40 elementorum una eademque ratio est, in tantum ut, cum *non omne*
id, quod sui simile est, elementum sit, falsum sit, ut eius, quod

7 *verum* emendavi: *unum* codd. Al
33 *remanent*] cf. supra p. 173

10 *Primo*] cap. 2

14 *ex—actione* suspectum

sui simile est, ac elementi una eademque ratio sit; sed elementum f. 48r
 sui simile est, sermo autem retro non commeat, ut omne, quod sui
 simile est, elementum existat; et ideo nos etiam dicimus eiusmodi
 elementa, quae secundum nostram sententiam sunt, consimilium
 5 partium esse.

Cumque dixisset se *primo* velle eorum sententiam refellere,
 qui innumerabilia elementa posuere, praesenti quidem sermone
 hanc sententiam non refellit, sed non omne, quod sui simile est,
 esse elementum explicavit. quamobrem revertitur ad ostendendum,
 10 quod nec sermo nec quippiam aliud in universum hic est, quod
 omnino efficiat, ut, qui ponunt elementa partium consimilium esse,
 necessario asserere cogantur ea innumerabilia esse — id quod a
 veritate alienum existit — quare neque isti necessitate aliqua coguntur,
 quae ex sermone, quihoc necessario efficiat, vel ex causa quadam eliciatur.
 15 quamvis enim non ponatur corpora consimilium partium esse in-
 finita, quiequid tamen de ortu hoc quidem modo dicetur, verum
 erit; quemadmodum si finita, vel duo, vel tria tantum esse po-
 nerentur. idem namque Empedocles fecit, cuius quidem factio
 impossibilis est, siquidem ipse ponit has omnes partes *esse* ex elementis
 20 numero definitis, et Anaxagoras etiam fatetur, id quod hoc iure
 se habet, ex iis constare. quae eo iure non se habent. etenim etsi
 ea, quae generantur, innumerabilia sint, omnino necesse *non* erit,
 ut ex innumerabilibus rebus constant. dixi: quod hoc iure se habet,
 ex iis constare, quae eo iure non se habent; ut hoc modo intelle-
 25 geretur, quem modo referam, videlicet, quemadmodum si ex eo
 constaret, quod non est ullo modo. quare si esset *inter* nos, qui
 poneret elementa sui similes partes habere, necessario omnino
 efficitur, ut non ponat omne, quod fit, fieri ex simili; vultum enim
 ex vultu alio non facit. quid igitur prohibet Anaxagoram, ut in-
 30 finitum claudat circumseribatque, cum principiorum finem ter-
 minet? etenim *terminata et finita facere principia*, et *haec quam*
paucissima, profecto est actio longe nobilior, dum ea, quae illis ad-
 dicit(?), prorsus eadem sint, quemadmodum mathematicis placet ter-
 minatas astrorum positiones sumentibus. hi namque ea assumunt,
 35 quae congregata nobis videntur, eaque vel specie vel numero ter-
 minant, dum ea observant, quae sub sensum cadunt. siquidem
 etiam in naturae ordine longe magis consentaneum erit, ut ea ob-
 serventur, quae prorsus eadem sunt, in iis, quae numero quam
 paucissimo eoustant, idque etiam naturae lege necessario efficitur.
 40 in contemplatione etiam, quae scientiae deservit, longe melius ac

15 *quamvis et sq.]* cf. Averr. p. 202K

corruptum videtur: conicio vultus ex non vultu fit

ex linea subsequente eiusmodi operatio longe praestantior erit

19 *conicio non est*

31

post etenim addunt codd. Al

25 *si—modo (26)*

rationi magis consentaneum videtur, ut definitis principiis atque f. 48^v eis, quam fieri potest, numero paucissimis speculemur.

Numquid autem elementa specie sint definita, ex *argumento perspicuum evadet*, quod deinceps *inducit*, ita inquiens: si corpora 5 definitis distinctionibus differunt. *quod hunc in modum explicari potest*. corpus a corpore differre dicitur (quemadmodum in Libro de Sensu et iis, quae sensibus percipiuntur, docuimus) iis distinctionibus, quae sensus movent; quae eadem si finitae sint, corpora 10 igitur, *quae his distinctionibus differunt, sunt finita*. sed quoniam in Libro de Sensu et iis, quae sensibus percipiuntur, explicatum 15 suit differentias omnes definitas esse, omnino igitur eiusmodi differentiae, quae sensum movent, erunt definitae. *etenim omne id, quod sensum movet, ex contrario quidem fit*; cum autem contraria in extremitatibus, principiis videlicet ac finibus, consistant, 20 omnino necessario convenit, ut ea, quae inter haec medium tenent, sint definita. horum autem, quae sensum movent, differentiae sunt in iis, quae inter illa medium occupant. quod autem adversus Anaxagoram disputavit, ac dissidium, ad quod eius positionem deduxit, facilius *per deductionem ad impossibile* in Primo Libro de 25 Ortū et interitu desumptum fuit, *ubi per deductionem ad impossibile explicat*, quod sui similes partes habet, specie infinitum non esse. etenim cum Anaxagoras dicat unumquodque corpus ex consimilibus partibus constare, hae si infinitae extiterint, necessario fit, ut re ipsa corpus inveniatur, quod ex innumerabilibus rebus constet. 30 quod vero re ipsa ex innumerabilibus constat, id etiam infinitum existit; hae quidem ratione fiet, ut unumquodque corpus sit in- f. 48^v finitum, quod sane falsum existit: non igitur quod sui similes partes habet, est infinitum.

Cum autem Anaxagorae sententiam reprobasset et contra 35 eum illam reflexisset, ad Leucippi et Demoeriti sententiam refellendam sese convertit declaratque, quod nec rationi consentanea sunt ea, quae ad amborum sententiam consequuntur. quamobrem ait, quod ambo hi posuerunt principia individua, quae primae magnitudines dicuntur, ac ea numero infinita esse aiunt. at 40 magnitudine ponunt ea individua, hoc est minime discreta, cum e corporum numero haec tantum continua sint, quandoquidem in iis aqua (?) non inest. cum ipsa individua sint, nec ex [uno plura, nec ex] pluribus eorum unum efficitur. siquidem aiunt fieri non posse, ut aliquid sit *divisible*, nisi ea, in quae segregatur,

6 *corpus*] cf. Averr. 203 G 7 *de Sensu*] Simpl. p. 608, 1 citat Phys. VII 2. 244^a28
 10 *de Sensu*] cap. 6. 445^b23 (Averr. l. c. laudat *de Anima*) 19 *per—ubi* (20) om.
 cōdd. 20 *de Ortū*] Averr. scribit in *Primo Phys.* (cap. 4) ut Simpl. 608, 12
 37 *aqua corruptum: 1. inane* 39 *divisible . . . in quae*] *continuum . . . quae Al*
segregantur ac dein A)

connectuntur et complexu colliguntur; sed haec quidem ratione f. 48^v necessario convenit, ut inter ea inane sit in illis extensum. di- euntque omnia haec non mixtione et corruptione, sed [concurso et] complexu generari. id autem, quod apud eos complexu et con- fusione oritur, collectionem et confusionem appellant. ex similiu- vero collectione nullum continuum generatur, nee aliquid erit unum, nisi quando continuum extiterit.

Deinde dicit: ambo quodammodo omnia, quae sunt, numeros faciunt et ex numeris. et in hoc aliqua ex parte 10 Pythagorae sententiam insequuntur, *sed (non) absolute, quoniam ipsi non ponunt corpora ex numeris constare, qui ex unitatibus componuntur, quasi haec corpora non sint, sed ex individuis corporibus effici, quemadmodum unitates etiam individuae sunt. quamvis autem non ponant eiusmodi corpora ex incorporeis unitatibus con-* 15 *stare, quia tamen mundi constitutionem ex individuis rebus ponunt, aliqua quidem ex parte illud absurdum admittere videntur, quod unitates individuas comitatur, quasi ipsi ponant ea, quae sunt, non aliter ac si ex unitatibus ac numeris corporeis constarent.* ac ambo etiam in eadem sententia sunt cum iis, qui ea, quae sunt, ex 20 numeris quibusdam constare asserunt, dieentes fieri non posse, ut ex individuis continuum unum efficiatur, iuxta sententiam dicentium nullum continuum ex unitatibus effici.

Et cum hoc etiam dieunt eorum omnium individuorum fi- guras infinitas esse, siquidem in hoc differunt inter se. non enim 25 ex eo differunt, quod individua sint, neque etiam quatenus unum corpus continuum sint, cum id omnibus illis sit commune; quorum vero principia sunt infinita... igitur individua etiam dieunt esse in- finita. neque figuram aliquam, *quae innovatur, unicuique elemen- torum tribuunt, quemadmodum ii, qui igni figuram pyramidalem* 30 *tribuunt, dieuntque terram eius figurae similitudinem repraesentare,* quae cubus appellatur, reliquis vero duas alias figuras accommo- dant; siquidem ambo igni modo tribuunt figuram, *videlicet sphaeri- cam*, quoniam continui motus ac partium admodum tenuum existit, et ob hanc causam immergitur ac omne permeat corpus, quoniam 35 caret angulis, neque etiam a re aliqua prohibetur; atqui aeri, aquae et terrae nullam propriam tribuunt figuram. neque etiam eiusmodi elementa nisi magnitudine inter se distinguuntur; terrae namque elementa aquae, nec non aquae elementa aeris elementis magnitudine praevalent. secundum figuram autem eadem omnium

3 sed concursu et (4) Al: sed non codd. corrupti
infinita supplendum: haec et ipsa sunt infinita
34 immersitur] διαδύεσθαι Simpl. 610, 20

10 non addidi 27 post
28 neque et sq.] cf. Averr. 204 I

ratio est; nihil enim *eorum, quodcumque est, ex aliqua figura particulari, sed ex omnibus figuris quasi generatio ex semine confusa generatur.*

Primum quidem in eodem etiam isti atque *Anaxagorae sectatores* errore versantur, nempe fieri posse, ut inveniantur, quae prorsus eadem sint, licet elementa infinita non efficiant, sed ad sermonem de infinito inelinant, quatenus nec sermo, nec ratio aliqua invenitur, qua ad id dedueantur. deinde in hoc etiam aberrarunt, quoniam non animadvertisunt, si corpora *sensibilia*, quae totum appellant, infinitis differentiis non differant inter se, neque etiam individua elementaque, quorum causa eiusmodi corpora generantur, quae sensum movent, infinita existere, idque est, quod *adversus Anaxagorae sententiam ante praefati sumus. praeterea, inquit, eos necesse est, qui individua corpora dicunt, 15 mathematicorum scientias destruere, tametsi eos deceret, ut vel probabilioribus rationibus eas destruerent — ae idest, quod ante dictum fuit, dum ad alios responsionem afferebat — vel quod quiequam earum non moverent. atqui eos admonet, ut non asserant divisionem non fieri in infinitum, siquidem magnitudines semper dividuae non erunt, neque etiam magnitudo perfectior erit, nec demum magnitudo omnis in duas aequas partes secabitur. haec autem 20 etsi in universum hic per se magnum pondus habere non videantur, ad ea tamen, penes quae principiorum vim habent, magnum pondus habere dieuntur. et hac quidem ratione mathematicorum scientias tollerent; | multisque praeterea adversa- f. 49^r rentur ex iis, quae manifesta sunt sensuque perspicua, quemadmodum non dari temperamentum <*χρῆσιν*>, neque continuitatem in corporibus, neque etiam effectus in eo, quod afficitur, nec insuper animatum et plantam in corpore uniri, neque mutationem, neque conversionem, neque accretionem continuam et quae eiusdem generis sunt, quae partim sensuque perspicua sunt, partim hominum multititudini videntur. et subiungit: de quibus ante, dum in Libris de Natura de motu disputavimus, dicebamus: fieri non posse, ut continua divisio in infinitum non procedat, sed in numerum quendam terminatum; etenim minima quae-dam magnitudo inveniretur, quae prima existeret.*

Simil autem et ea, quibus pugnant ipsi secum, dicant necesse est. siquidem aiunt terram, aquam, aera et ignem alia ex aliis oriri, dum individua magna a parvis segregantur, distinguuntur ac separantur et ex contrario; sed hoc quidem modo alia ex aliis sic tantummodo oriri possunt, quatenus, dum magna dividuntur,

4 *Anaxagorae sectatores* (5)] *Pythagoraei Al*
33 *Natura*] VI 1 37 cf. Averr. 205 M

16 *ante*] Arist. 299 a 5

parva ex illis efficiuntur. exempli gratia, dieunt terram differre f. 49^r
 ab aqua, non quia individua, ex quibus unaquaeque earum per-
 ficitur. figura different inter se, cum individuorum, ex quibus
 unaquaeque earum innovatur, quaevis forma profecto eadem sit,
 sed differunt ex eo, quod individua, ex quibus terra ac eius formae
 perficiuntur, secundum se magna existunt, individuorum autem, ex
 quibus aqua perficitur, multa quidem *in* aqua inveniuntur, at indi-
 viduorum, ex quibus terra perficitur, longe plura *in* terra depre-
 henduntur. dieuntque ex terra in aquam secretione, divisione ac
 segregatione individuorum, quae terram *innovant*, *vel omnium vel*
plurimorum, fieri transmutationem, ac terram etiam ex aqua fieri, se-
 retione, divisione ac segregatione individuorum, quae aquam *con-*
stituunt, *vel omnium vel plurimorum*. si enim individuum dividuum
 extitisset, quod in partes dividi non potest per *sui ipsius partes*
 incrementum et defectum magnitudine admitteret; quare ex eis aqua
 innovabitur ea ratione, qua magna parva efficiuntur, terra autem,
 secundum quod magna revertuntur. cum autem magnitudine trans-
 mutationem non admittat, omnino quidem contingit, ut alterum de-
 ficiat, vel terra, vel aqua, nec ex iis, quae terram constituunt,
 aqua, vel ex iis, quae aquam efficiunt, terra fiet, cum haec duo
 iuxta eorum sententiam alterum ex altero oriatur. haec enim duo,
 videlicet alia ex aliis oriri ac ea individua esse, sibi invicem ad-
 versantur. cum autem modum explicasset, quo individua vieissim
 alia ex aliis oriri ac praeterea aliud ex alio effici asserunt, hae
 nempe ratione, quod maiora vel minora sunt, huic sane aliud
 quaesitum *adiungendum*, quod nos *inquirimus*, quam ratione vi-
 cissim alia ex aliis oriuntur. cum autem se illis opposuisset, ac
 illo altero quidem modo eos reieisset, secundum quem aliquid per
 individua *ipsa generari* dicunt, quatenus nempe maiora vel minora
 efficiuntur, cum hoc sane refellit alia ex aliis vieissim generari.
 iuxta vero eorum sententiam modus, quo aliud ex alio fit, alter
 est, quatenus aliud etiam per segregationem et secretionem invenitur;
 siquidem haec ratione dicetur ex eo, quod medicina coneoquitur, hac
 de causa aliud efficitur, ut eum tenuiores vini partes ab igne re-
 solvuntur, quod reliquum vini est defrumentum efficitur. atque in uni-
 versum sive hoc modo res se habeat, sive alio, convenit, ut in suffragium
 eorum convertatur, ex eo, quod eo modo, quo ipsi loquuntur, eodem
 sane referre deberet, ut res contra se habeat, et non per aequi-
 vocationem sermonem illorum refellere.

23 *individua—oriri*] locus vix integer
 non ex eo quod Al

25 (*ratione,*) quod scripsi: non quod codd.:

26 *adiungendum—inquirimus*

emendavi: *adiunxit* atque *inquit*

Al

31 *iuxta et sqq.*] cf. Averr. 206 A et eius Paraphr. 321 C

Praeterea neque secundum eorum sententiam, qui Leucippi et f. 49^v
 Democriti sectam insequuntur, elementa, quae horum duorum
 sententia individua sunt, infinita videntur existere. modo vero se-
 cundum sententiam Anaxagorae de elementis infinitis plane et
 5 absolute sermone non loquitur, sed dixit: ne horum quidem duorum
 sententia, *quia iam* *(supra)* explicatum fuit, videlicet: neque etiam
 sententia aliorum. atqui *(antea)* docuit (iuxta eius sententiam)
 nullum elementum esse infinitum ex eo, quod posuit ea, quae con-
 similes partes habent, differentiis, quae sensum movent, sibi in-
 10 vicem opponi; explicatum autem fuit has differentias esse finitas,
 ergo *hac* sententia elementa infinita non sunt. et *simili* ratione
declaratur horum duorum sententia individua esse finita, siquidem
 ipsi ponunt individua figuris differre inter se; atqui monstratum
 fuit figuras esse finitas. porro figuras dixi (?), quoniam figura
 15 omnis vel rectis, vel rotundis lineis concluditur, quarum duarum
 unaquaeque hoc quidem modo consumitur. etenim figura, quae
 rectis lineis continetur, in triangulos et pyramides dividitur, vide-
 licet *superficies in triangulos*, solida vero in pyramides. | at figura, f. 49^v
 quae non rectis lineis constat, in octo partes secatur, quemad-
 20 modum est in sphaera; hae vero octo existunt, secundum quod
 sphaera in duas medietates, unaquaeque autem medietas in quatuor
 partes secernitur. *verum argumentatio ita procedit, quatenus figurae (?)*
in principia finita resolvuntur. atque tamquam praecedens sermo de
 primis figuris positus est, sed retulit tantummodo hanc, quae *pyramis*
 25 dicitur, esse octavam sphaerae partem, *ut consequens vero inducit,*
quod ait: omnino consentaneum esse, ut principia aliqua sint finita.
 sed non inquit omnino consentaneum esse, ut haec sit figurae
 principium; sed *quotcunque* hae numero sint, *projecto* tot sunt
 simplicia corpora, quot numero illae existunt. perspicuum est
 30 autem et manifestum figuras regulatas esse finitas, quemadmodum
 sunt omnes figurae, quae aequilaterae sunt ac aequis angulis con-
 stant, figurae autem irregulatae termino ac fine vacant. *itaque* si
 isti dixerint individua ita se habere, quemadmodum etiam dicere
 solent, consentaneum non est, ut *per hunc sermonem eis opponatur.*
 35 Aristoteles autem deinceps ex simplicium corporum motu
 rationem *inducit*, qua quidem perspicuum fit ea infinita non esse.

3 *infinita* scripsi: *finita* codd. Al 6 *supra*] 303a3 ἀλλὰ μὴν . . . 7 *eius*
 scripsi: *horum* codd. Al 11 *hac* scripsi: *horum duorum* codd. Al 22 *verum*
 et sqq.] sublati mendis locum difficilem ita interpretandum esse censeo. Al exhibet: *verum ad id figura ascendit, quatenus ei, quod finitum est, illius ascensus addunt.*
cum vero ante a de primis figuris mentionem non fecisset, sed retulit hanc . . . partem prae-
senti sermone id prosecutum esse invenimus, siquidem ait 27 *sit . . principium* scripsi:
sint . . principia codd. Al 29 *perspicuum—opponatur* (34)] cf. Averr. 206L et eiusdem
 Paraphr. 321F

quoniam enim simplicium corporum motus duo sunt, unus rotundus, alter vero rectus, quorum unusquisque simplici corpori inest, ac suus cuiusque corporis naturalis proprius motus est, convenit, ut corpora simplicia duo genere sint. cum autem loca etiam 5 sint terminata, secundum quod corpus omne natura praeditum sui proprii motus initio determinatur, quo provenit ac suam formam adipiscitur, cum cuiusque corporis natura generata sit: quae unum et eundem motum habent, una et eadem prorsus erunt. [igitur si plura corpora ad eum locum carent, qui inferiori proximus existit, 10 omnia ex terra constabunt;] si vero multa corpora in superiore locum feruntur, omnia ex igne conflabuntur. idem etiam convenit, ut de iis dicamus, quae circa medium sunt, cum de medio ea contrarietas sit declarata, quae penes aliud consistit. itaque cum explicatum sit simplices motus non esse infinitos, quibus non existent 15 tibus infinitis, igitur simplicia corpora, quae his motibus terminantur, quibus formam adipiscuntur, infinita non sunt: ergo elementa non sunt infinita.

[Quoniam autem finita sint oportet, restat, ut videamus] utrum unum an plura existant? cum enim nonnulli elementum, ex quo 20 reliqua corpora constant, unum modo ponant, properea de eorum opinione quaestionem constituit. hoc unum vero elementum partim aquam, partim aera, alii inter aera et aquam aliquod medium, quod est aqua minutius, aere vero densius duriusque, ponunt; nonnulli vero dicunt caela ac mundos infinita esse. ii quidem, qui hoc 25 elementum unum primum, ex quo reliqua fiunt, ignem faciunt vel aquam vel aliquod aliud, quod inter aera et aquam medium tenet, deinde ex eo raritate et densitate cetera corpora generant, se ipsi fallunt, ac eorum sententia necessario efficitur, ut id quidem, quod primum ponunt, primum ab illis positum non sit. siquidem aiunt 30 primum et elementum id esse, in quod corpora dissolvuntur, posteriori autem, quod ex elemento compositum est. si enim raritas est dissolutio, quemadmodum densitas est compositio, eorum sententia necessario etiam efficitur, ut ex hoc uno raritatis ordine multa fiunt, quatenus id, quod ex eo constat, omnino quidem raritatis ordine 35 generatur. quoniam autem id, quod raritate fit, primum est — hoc enim modo elementa prima fiunt, videlicet omnino raritate — necessario illis efficitur, ut id, quod ex hoc uno raritatis ordine fit, eo antiquius existat. cum autem ignis omnium corporum subtilissimum sit,

8 igitur—constabunt (10) om. codd.

12 circa medium scripsi: media inter haec codd. Al . . itaque cum scripsi: cum autem de . . ac codd. Al . . 16 quibus

—sunt infinita emendavi: ac forma eorum provenit, quaeque elementa non sunt, infinita non sunt Al codd. 18 Quoniam—videamus om. codd.

Al: codd. corrupti. cf. p. 188, 1

12 circa medium scripsi: media inter haec

codd. Al . . itaque cum scripsi: cum autem de . . ac codd. Al . . 16 quibus

—sunt infinita emendavi: ac forma eorum provenit, quaeque elementa non sunt, infinita non sunt Al codd. 18 Quoniam—videamus om. codd.

25 ignem faciunt vel . .

27 se ipsi fallunt Al arbitrario: codd. corrupti

qui quidem raritate sit, sequitur eis antiquorem esse. nihil f. 49^v
autem interest; si enim quispiam diceret, ignem corpus non esse,
quod ceterorum omnium corporum minutissimis partibus constat,
sed tantummodo tenuiorem existere, esse autem unum aliud ab igne: id
5 *igitur hoc uno antiquius erit, ex quo dicunt cetera corpora con-*
stare. Aristotelis autem sermo *si ipse per se spectatur, ab eius fine*
pendet, cui alligatus est, ubi inquit raritatem esse dissolutionem;
sed qui haec ponunt, huic forte minime assentuntur. quare in
10 *eiusmodi sermonibus sane duplicata est depravatio veritatis (?)*, si-
quidem illi ponunt id, quod rarum et densum intercedit, nec primum
nec elementum esse, cum ipse sententiis eorum contortis ratiocinetur (?),
quasi inter haec duo constaret. ambae enim extremitates eo *priores*
15 sunt, quod in medio locatum est, et si ambae non sint, tamen
haud dubie earum altera *prior* est; siquidem album et nigrum
15 *purpureo colore (exempli gratia) priora* sunt, quoniam inter ea
medium tenet, senectus autem ac aetas florens, ambae quidem
[clamosae aetatis, seu extremae senectutis tempore] *priores* non
sunt, sed | earum altera dubio procul *prior* est. praesentem f. 50^r
autem sermonem, quem modo afferemus, contextit, ac perspicuus
20 existit.

Praeterea ex hoc uno *tali modo*, hoc est raritate et densitate,
reliqua generari aliud non est quam tenuitate et crassitudine;
nam quod *rarum* est, id *tenue*, et quod *densum [crassum est]*.
rursus autem tenuitate et crassitudine idem est, quod
25 magnitudine et parvitate; *tenue enim est, quod minus est,*
et crassum, quod maius; quod enim valde extensum dilata-
tumque est, tenue dicitur, quale est id, quod ex minutis
partibus constat. quare hoc modo omnino efficitur, ut reliqua
30 ex hoc uno siant magnitudine et parvitate, *ita ut ex relativis*
speciem innovent; ponunt enim hoc modo inter se apertissime
distingui. itaque ex hoc necessario fit, ut in singulis eorum propria
substantia non insit, sed omnis substantia ad aliud referatur. at

4 *sed—existere* scripsi levi mutatione: *siquidem ea, quae raritatis ordine fiunt, tenuiora*
existunt Al male 6 cf. Averr. 207M 208A et eiusdem paraphr. p. 322A, qui
dictum Themistii laudat, quod nusquam reperimus 9 *depravatio—constaret (12)]*

loc. difficilem sic verti: *quare in eiusmodi sermonibus duplicata fuit vera conversio, si-*
quidem hoc eos ponere, est, id quod rarum et densum intercedit, nec primum nec elementum
esse affirmare, ut convertatur et infringatur sermonibus eorum, quod ex his duobus constat
Al 17 *clamosae—tempore addidit* Al, cui ego non assentior

19 *contextit ac]* ita Al procul dubio falso: codd. corrupti; coll. p. 187, 40 vertendum est:
ratio autem sermonis, quem modo attulimus, perspicua est. 23 *crassum est supplevi*

29 *relativis* scripsi: *duobus additamentis* codd.: *que, tametsi additamenta sint, speciem inno-*
vant Al *ficticie*

quoniam ratione hoc necessario sequitur? dieimus id omnino ne- f. 50^c
 cessario effici: quoniam inter se quantitate terminantur, hoc
 est magnitudine et parvitate, itaque magnitudines inter se
 aliquam relationem habebunt ad ignem et terram, ac earum
 5 proportio talis erit, qualem ea nota, quae παρανήτη appellatur, ad
 eam habere dicitur, quae νήτη vocatur. si igitur eandem similitu-
 dinem sumpseris in aliis magnitudinibus maioribus vel minoribus,
 earum quidem vel haec erit ignis, vel illa terra, quemadmodum in
 aliis sonis maioribus vel minoribus efficitur, ut vel hie paranete,
 10 vel ille nete existat, modo quidem soni, - qui desumuntur, omnino
 secundum eam proportionem sumantur, quam paranete ad nete
 habere dicitur. si vero cum his tertia alia magnitudo accipiatur,
 cuius proportio ad magnitudinem ignis talis erit, qualem ignis
 magnitudo ad terram habet, *tum* illa tertia magnitudo desumpta
 15 proportione ad ignem, qui a principio est, *ignis erit*, et ignis, qui a
 principio est, *comparatus ad* hanc tertiam magnitudinem desumptam,
 terra extiterit, eritque *ad* terram, quae principium principii est,
 ignis; quemadmodum si paranete penes alium tertium sonum, qui
 20 gravior sit, inveniatur, nete extiterit, sed penes nete erit paranete,
 ac ita in reliquis. convenit enim, ut magnitudo, quae desumitur,
 elementi eiusdem proportione semper dividatur, quandoquidem
 minores magnitudines maiorum ambitu semper claudun-
 tur, ac omnis proportio in una magnitudine clausa est, propter di-
 visionem in infinitum. *quod quidem et iis accidit*, qui plura
 25 elementa ponunt dicuntque magnitudine et parvitate
 inter se differre. hi vero sunt, de quibus antea meminit, quod
 igni tantum figuram *tribuunt*, reliquis autem nullam propriam figu-
 ram accommodant, sed dicunt hoc omnino evenire ac fieri magni-
 tudine *ac parvitate* insectilium. ex iis autem, quae reliquis his de
 30 rebus retulit, videlicet raritatem et densitatem tenuitatem et crassi-
 tudinem esse, ac tenuitatem et erassitudinem magnitudinem et
 parvitatatem existere, confirmavit atque omnino deduxit consentaneum
 esse, ut ignis, terra et reliqua *iuxta relationem tantum* ad invicem
 existerent. etenim si aeris tenuitas mensura sit terminata, *tum* omni
 35 eo, quod eiusmodi mensura tenue est, id, quod tenuius existit, ignis
 tantum erit; nec *amplius* *(ignis)* erit, quatenus eo tenuius *aliquid*,
 tota hac mensura, existit, *qua* *hoc terram tenuitate excedit*, cum
 fieri nullo modo possit, ut ignis et aeris tenuitatem *multum egrediat-
 iatur*. etenim si ei, quod tenue admodum, quemadmodum ignis et
 40 aer existit, extensio inesset, ignis et aer *minime* *essel*, nec remaneret

4 *ad-terram*] conicio *velut ignis et terra* (fort. lacuna hiat)
 codd. Al graece 37 terram scripsi: ignem codd. Al 40 minime . . . nec scripsi:
pulchritudine (185, 1) corruptum; locum difficilem Al vertit: (36) nec *quatenus eo tenuius tota*

5 post *paranete* addunt

40 *minime . . . nec* scripsi:

in sua pulchritudine, quatenus ignis tenuissimus existit. ipsi f. 50:
 enim ita asserunt, hunc aerem tenuem admodum esse, *talemque*
 comparatione ad aquam ignem esse, ac rursus aera comparatione
 ad ignem aquam. haec igitur dubitatio, quam retulimus, sat est
 5 ut horum suffragio adversetur ac sermones eorum infringat; hoc
 autem est, quando *elementum* medium extiterit et inter duo extrema,
 fieri non potest, ut sit primum. quamobrem ipsem ait: qui
 autem ignem primum *elementum* ponunt, hanc illi tantum
 10 dubitationem evitarunt; ignis namque veluti extremum quod-
 dam ac finis apparat, non autem medium, siquidem corporum, quae
 per se subsistunt, tenuissimum existit. quare fieri non potest, ut
 se ipso tenuius existat ac ex eo aliud signatur.

Deinde dicit: qui ignem prius et antiquius ponunt, tametsi
 15 hoc quidem incommodum vitant, alia tamen absurdia suscipere co-
 guntur. eorum enim *alii* figuram ad ignem adhibent, alii figura-
 ram *non adhibent*. de hoc autem postea sermonem absolvit, cum
 haec in medio posuerit, videlicet qui igni figuram adhibent, quo-
 niam eius figuram pyramidem esse iudicarunt. horum nonnulli
 20 causam dicunt, *quamobrem ignis figuram habeat pyramidalem*, [eo
 quod figurarum quidem pyramis una ex omnibus maximam vim
 secandi habet, ideoque] eiusmodi figura igni accommodatur. alii
 autem magis quidem sufficiente sermone de forma loquuntur, si-
 quidem | aiunt, quemadmodum id, quod ceteris corporibus tenuius f. 50^v
 est, *ignis esse videtur*, ita omnia ex pyramidibus constant; *itaque*
 25 primum in corporibus ignis erit, in figuris autem pyramis; primo
 vero corpori prima figura *convenit*. *quare cum ignis primum corpus sit*,
prima figura ei inest; haec autem figura ea est, quae pyramidis vocatur. dicit,
eos quasi hunc sermonem ostentationis (?) gratia protulisse, licet similem
sermonem ipse etiam Aristoteles in Primo Libro contexat, ubi palam
 30 fecit corpus quoddam quintum inveniri. inquit enim: quoniam
 motus, qui in orbem fertur, simplex est, ac id, quod motum affert,
 simplici motu movetur, [convenit igitur, ut, quod simplici motu mo-
 vetur, simplex existat]. si vero quispiam diceret, *quod*, quia motus
 in naturalibus rebus ex iis est, quae per se existunt, vel quia na-

hac mensura exuberantia quadam existit, igne tenuius erit: cum . . . possit, ut in ignis . . . te-
 nuitatem transeat: posset namque, si ei . . . inesset: at ignis et aer est, remanetque in . . .
 existit 2 *talemque* emendavi: nec is est Al 4 *haec—infringat* (5) corruptum:
 fort. scribendum: si haec vero dubitatio . . . sat sit, ut in horum suffragium convertatur, nec
 hoc sermones eorum infringet. ad rem cf. supra p. 183 6 *elementum* scripsi: *dubi-*
tatio (media)codd. Al 19 eo—ideoque (21) om. codd. 24 *ignis—videtur* emendavi:
primum existit, videlicet ignis Al 28 ostentationis suspectum: iocandi more Averr. p. 322:
intelligitur ζωψιέρως 304^a13 23 *primo* emendavi (cf. Averr. p. 210EF et eiusdem
 paraphr. p. 322 H1); *superioribus Libris Al 30 inquit*] Arist. p. 269^a2, sed mutilatum
 32 *convenit—existat* (33) Al (sed vix probandum): om. codd.: fort. inter est et id lacuna
 statuenda

tura etiam est principium motus, — eiusmodi *namque corpora naturalia* dicuntur, *quia natura eis inest et quia motus (quemadmodum memoravi)* in rebus naturalibus natura invenitur — *non indignum videtur eiusmodi sermonem contexere: dicimus nos formam etiam per se in corpore inesse; convenit enim, ut in corpore naturali propria etiam forma inveniatur.*

Li enim, qui ignem primum corpus ponunt, partim (quemadmodum praefatus est) ei figuram adhibent, partim hanc quidem non adhibent, sed plane et absolute eum ceterorum omnium corporum tenuissimis partibus constare faciunt, perinde quasi inflatione surgant, annexantur evadantque, quemadmodum auri scobes, quae quidem, secundum quod segregantur (?), in unum colliguntur. utriusque autem sectae professoribus, videlicet qui igni figuram adhibent et qui eam illi non adhibent, si dixerint magnitudine eius individuum esse ut individuum, rursus eaedem rationes, *quibus illi refelluntur*, qui individua faciunt, *opponi possunt ac eadem incommoda eos sequuntur*, nec non etiam mathematicorum principiis adversantur. praesens autem sermo praeter id, quod incongruus per se ac dissentaneus videtur, naturae ordine falsus invenitur. siquidem convenit, ut magnitudine inter se eadem sit relatio, quemadmodum terra, aer et aqua, ac figura, hoc est magnitudo, corporum, quae sunt tenuiora, maior semper appareat. hac enim ratione aer maiorem quam aqua occupat locum, [siquidem eius magnitudo magnitudine aquae maior existit, et ignis etiam maiorem ac] aer locum occupat, et reliqua eodem modo. itaque necessario convenit, ut ignis elementum natura his elementis maius existat; atqui ignis elementum aeris elemento magnitudine praevalet et aeris elementum elemento aquae: igitur aeris elementum ignis elementi magnitudine clauditur. ex iis autem non deducitur eiusmodi elementum individuum non esse, sed parvum non existere; quoniam ii, qui individua faciunt, non dicunt ea parva admodum esse, quandoquidem in eis invenitur, quod existimatione in septem partes sectionem admittit, dicuntque hoc in pauciora non dividi. atque in universum non convenit, ut ponamus ignem, quoniam aere maior existit, ex elementis conflari, quae eum constituant, neque [aer], quia maior non est, sed magnus tantum existit, propter eum innovari. nec non ad hunc sermonem alter sequetur, nempe si *divisibile* existerit, et reliqua, quae sequuntur, perinde quasi explicatum sit eiusmodi elementum individuum non esse.

9 *eum—partibus* (10)] ita Al, fort. ex coniectura falsa: codd. corrupti
 Al: *quantitas* codd. 23 *siguidem—ac* (24) om. codd. 28 et sqq.] cf.
 Averr. p. 211LM! 31 *eis* scripsi: *eo* codd. Al 32 *hoc in pauciora*
 corrupta; conicio *haec actu* (cf. infra) 37 *divisibile* (Ar. 304^b 2) scripsi: *rectum*
 codd. Al

Atque dicit, quae eos sequantur, qui ignem describunt, f. 50^v
hoc est qui ei figuram tribuunt, nec non et eos, qui eum magnitu-
dine determinant, ac ii sunt, qui eum tenuissimum posuere; ipsi
enim differentiam, quae est secundum tenuitatem, secundum magnitu-
dinem cognominant. quare iis, qui igni figuram tribuunt, *accidet*
ignis partem non esse ignem; *etenim* propterea quod
elementum est ignis, qui pyramis est, huius pars autem est ignis,
perspicuum est ignem partem habere, si aliquo modo dividuus est;
et propterea quod pyramis, secundum quod dividitur, in consimiles
figuras non dividitur, quae pyramides dicuntur, ignis igitur in
ignem non dividitur. itaque ignis partes, et ignis et non ignis
extiterint; ignis quidem, quoniam ignis pars est, non ignis autem,
quoniam pyramides non sunt ei similes, quae a principio dividitur.
praeterea cum hoc etiam necessario efficitur non omne corpus
vel elementum esse, vel ex elementis. pyramidis *enim* pars
hoc quidem iure se habet, quandoquidem non est etiam elementum —
cum pyramis tantum apud eos elementum sit — neque etiam ex ele-
mentis — id enim, quod ex elementis est, id esse dicitur, quod ex
pyramidibus constat — haec autem ratio eo fundamento nititur, quod
antea posuit, nempe ignis elementum ex eo, quod dividuum est, re
ipsa etiam dividuum existit, licet in sermonibus superius allatis ex-
plicatum non fuerit dividuum esse, sed minimum quidem non | f. 51^r
existere. atqui nos dicimus ex eo, quod minimum *non* est, divi-
duum non existit.

At iis, qui magnitudine illud determinant — tenuitatis
autem loco magnitudinem sumit — omnino continget, ut aliud ele-
mentum sit, quod eiusmodi elemento antiquius existat;
atque eo aliud prius, et sic in infinitum; semper enim minus eo,
quod assumptum est, assumere possumus, idque ob divisionem in
infinitum. at si in suo sermone tenuitatem posuisset, dicendum ei
non erat, quod, antequam tenue esset, aliud tenuius sumeretur
et hoc in infinitum; quamobrem tenuitatis loco magnitudinem dicere
voluit.

Deinde dicit: praeterea iis etiam idem accidit atque illis,
qui corpora similium partium raritate et densitate terminarunt, hoc
est elementa existere secundum relationem ad invicem. siquidem id,
quod aere tenuius est, secundum quod aer aquae tenuitate prae-
valet, ad aerem comparabitur, ac eam rationem ad aeren habebit,
quam aer ad aquam habere dicitur, ac similiter in ceteris; sermonis
enim eiusmodi ratio perspicua est. cum autem propria incommoda
retulisset, quae ad unumquemque illorum duorum necessario se-

7 autem non est ignis codd. Al
 23 non ante est addidi

15 elementis (hic et infra) Al: elemento codd.
 36 elementa emendavi: inane codd. Al.

quuntur, qui unum ponunt elementum, *sive aquam sive aerem sive f.* 5*l*^r aliquid ex his duobus *sive ignem* illud posuere, deinceps *quod in universum omnibus contingit*, in medium affert *dicendo: commune omnium peccatum, hoc est errorem, esse*, quod unum atque solum 5 motum naturalium *cuiusque corporum efficere coguntur*. *etenim cum in omnibus corporibus, quae natura constant, motus principium insit*, si omnia iuxta horum sententiam unum quiddam sint vel ex uno, omnia sane eiusmodi *tantum motu ciebuntur*, ac *summa motus pluralitatis eorum summa terminabitur*. itaque consentaneum erit, 10 si eiusmodi elementum, ex quo reliqua efficiuntur, ignis extisset, ut, *quot et quanta illa corpora fuerint, eo motu in sublime tantum ferantur; nunc autem huius oppositum manifestum est*, nempe inveniri corpora, quae quo *plura maioraque fuerint, eo magis [celeriusque] ad infera, et alia corpora ad supera cieantur*, cum motus 15 principia sint diversa. *quare cum ob hanc causam plura etiam elementa inveniuntur, tum ob eas incommoditates, quas superioris retulimus, quae ad eos omnino sequuntur, qui unum elementum posuere*. cum enim (quemadmodum ante *praefati sumus*) motus quidam simplex inveniatur, corpora igitur, quae natura eo motu 20 feruntur, simplicia sunt; quae quidem elementa existunt.

Quoniam autem, *inquit*, nec innumerabilia sunt elementa nec unum tantum, relinquitur, ut [plura ac] finita sint. at cum dicendum ei relinquatur, quot ipsa numero sint, ait: sed primum videndum est, utrum aeterna sint vel *innovata*; 25 hoc enim ostendo perspicuum erit, quot et qualia sint. aeterna quidem esse non posse, id in corpore ostendit. nam et aquam et ignem et unumquodque simplicium corporum dissolvi cernimus; quodsi eorum natura, cum dissolvuntur, aeterna extisset, uno eodemque tempore simul orirentur dissol- 30 verenturque, sique dissolutionis tempus infinitum esse ponatur, omnino efficitur, ut tempus, quo generantur, infinitum existat. etenim ortus et compositio difficilior ac eius tempus longius existit, cum dissolutio quidem sit veluti dissolutio quaedam eorum, quae ipsa compositione sunt innovata; hac autem ratione [tempus compositionis 35 dissolutionis tempore *prius* erit, ac ita fiet, ut] tempus infinitum infinito tempore prius existat, hoc est tempus generationis; quasi dicit tempus compositionis corruptionis, hoc est dissolutionis, tempore prius erit. atque ex hoc necessario efficitur, ut extra infini-

1 *sive aquam* scripsi: nec codd. Al

7 si] etiam si codd. Al

18. 19 *motus quidam*

simplex et (19) *eo motu*] plur. numerum praetulerim

21 *quoniam*]

praececidit lemma

mutilatum

22 *plura ac* Al secundum textum: om. codd.

31 *etenim* scripsi:

non enim codd. Al

34 *tempus*—ut (35) om. codd.

35 *non erit* Al: *non*

existit codd.

tum aliquid existat; quod cum fieri non possit, dissolutio igitur f. 51^r
non erit in infinitum.

Elementa vero si ad certum quandam terminum devenerint,
non insistere nec *cessare* in id, quod dissolvi ac corrupti nequit,
5 hoc quidem pacto declaravit; nempe si dissolutio *eo perveniet*, quo
insistet, terminabiturque *in id*, quod dissolvi nequit, in tantum ut
aeternum existat, erit *illud, apud quod stabit, aut individuum* — *(id*
quod antea refutavimus) — aut dividuum quidem, sed quod nunquam
dividetur, *(quemadmodum qui Empedoclem sequuntur, contendunt*
10 *elementa) dividua quidem esse, sed non dividi.* ipsi enim incorrupti-
bilia illa posuere, ex iisque dicunt reliqua oriri, *ipsa vero ingenita*
esse, quoniam communem materiam non habent, quae ex illis constet.
dicunt enim, quod, etsi haec vicissim alia ex aliis oriri videantur,
tamen non oriuntur tempore, quo *(alia generata)* destruuntur, sed
15 ex eo, quod alia *in aliis re ipsa insunt, in tantum ut alia ex aliis*
dissolutione et segregatione fiant. clementa igitur (quemadmodum
dicebamus) vel in iis insistent, quae individua sunt, vel in iis, quae
dividua, *scilicet* in iis, quae *nunquam corrumputur, si in iis in-*
20 *sistunt, quae dissolvi nequeunt atque aeterna sunt.* ipsa autem *in*
individuis non insistere, hoc iam satis superque ex iis perspicuum
evadit, quae ad huius sententiae | impugnationem superius a f. 51^v
nobis sunt allata. nec ipsa *in iis insistere, quae nunquam cor-*
25 *rumputur, perspicuum est.* minus enim corpus facilius quam
maiis secundum *accidens consumi potest; corpus autem maius in*
minus dissolvitur in eoque insistit ex eo, quod hoc celerius quam id
corruptitur. duobus autem modis id, quod minus est, con-
sumitur. nam vel a contrario interit, cum extinguitur, atque
30 in universum ab alia re, vel extinguitur eo, quod *(per se) dissol-*
vitur (?), quemadmodum ignem his duobus modis interire cernimus
atque his duobus modis affici, a contrario, nec non ab eo, quod *(per*
se) dissolvitur (?). tantoque celerius minus afficitur, *quanta maiore*
35 *excellit* multitudine agens, quod in eo operatur. atqui id *quidem,*
nempe multum in paucum et magnum in parvum dissolvi, perspi-
cuum est ex eo, quod multum ignem finiri cernimus, secundum
40 quod in paucum ignem dissolvitur, ita et multa aqua. corporum
igitur elementa intereant et ortum habeant necesse est.
etenim cum in immensum non dissolvantur, perspicuum est igitur

7 *id—elementa* (10) supplevi 12 *communem*] cf. Simpl. p. 628, 11 *quae—*
constet] fort. emendandum: *ex qua constent* 14 *alia generata* supplevi
15 cf. Simpl. p. 628, 12 18 et 22. 23 *nunquam (corrumputur)* emendavi: *alio*
tempore (incorruptibilia sunt) codd. Al 18 *si* emendavi: *non itaque* codd. Al
25 fort. autem *ex eo* supplendum: *itaque quod minus est hoc pati magis est rationabile*
27 *cum extinguitur*] fort. delendum 28 *extinguitur*] *lege interit*

ae manifestum dissolutionem eorum remanere; cumque dissolutio f. 51v
eorum insistat, *omnino* hoc sit absque eo, quod in aliquod immor-
tale finiatur; igitur dissolutio quidem insistet, secundum quod in
mortale quipiam finitur; igitur corporum elementa hae quidem
5 ratione corruptibilia etiam sunt.

Cum itaque corporum elementa ortum habeant, aut ex
corpore aut ex *incorporeo* eorum erit origo; si ex corpore,
aut ex alio corpore extra, hoc est aliud ab iis, aut ex eo, quod
aliud ab ipsis non est. cumque hanc divisionem posuisset, a prima
10 primae divisionis extremitate exorditur disquiritur, ex quonam
ortus eorum proficiatur.

Ac eorum quidem sententiae, qui illa ex corporibus generari
volunt, *continget dicere* inane *existere*; cum autem explicatum sit id
fieri non posse (quemadmodum alibi docevit) fit, ut eiusmodi sermo
15 improbetur. qua autem ratione eiusmodi sententia inane intro-
dueatur, eodem sermone videndum nobis erit. omne enim quod
oritur, aut oritur, *quatenus*, quo in loco oritur, corpus existit, ac
ita consentaneum erit uno in loco duo corpora simul consistere,
quod falsum est — esset enim hac ratione *possibile*, ut omnia corpora
20 in parvo loco congregentur, si *unus et idem* locus omnia corpora,
quaes ad eum inclinant, una cum iis, quae in eo praeerant, *semper*
reciperet, et reliqua incommoda, quae *ad* eiusmodi sermonem *con-*
sequuntur — aut oritur, *quatenus*, quo in loco oritur, corpus *non*
existit, eritque hae quidem ratione eiusmodi locus inanitas; quando-
25 cunque enim antea non erat in eo corpus, ac deinceps in eo ex-
titerit, inanitas est. in *hac* autem Aristotelis sententia difficultas
inest, *cum* *voci* *alicui* *vim*, *quam non habet*, *subiecerit*. eum enim
dicere debuisset: non est in eo corpus, vel corpus in loco invenitur,
inquit: vel *est*, vel non *est* corpus *ἀτόματον*. omne enim, inquit,
30 quod nascitur, vel *incorporeum* *erit*, in quo ortus *eius*
existit, nec . . . in eo duo sunt corpora; dicit autem *incorporeum*
pro loco, in quo corpus non consistit. quamobrem reete quidem
inquit Alexander, quod, eum ait: *in quo ortus eius existit*, con-
sonum non est, ut intellegamus materiam, *sed locum*; qui enim
35 dicit materiam *esse ἀτόματον*, quod posuit, de medio tollit; materia
autem si corpus fuerit tempore, quo illud nascitur, et non materia,
erit ex corpore, id quod ipse *non* ponebat; sique materia ex uno
corpore in aliud mutetur, in uno eodemque loco duo corpora non
erunt. si vero ea, qua inveniuntur ratione, remanent, qui igitur

14 *alibi*] Phys. IV 8

16 cf. Averr. p. 216 M

19 *possibile* scripsi: *im-*

pediens codd. Al

26 cf. Averr. p. 217 BC

27 *cum*—*subiecerit* emendavi:

et quasi transpositio in verbis Averr.: *et magna verborum contrarietas* Al
corpora] mutilata sententia

33 cf. Averr. ib. D

37 *non* addidi

31 *nec*

fieri poterit, ut primum illud corpus aliud veluti materiam recipiat, *cum* locus modo eiusmodi materiam debeat recipere; id sane perspicuum est.

Quare primum divisionis membrum hoc ordine indagavit; secundum autem ita disquirit.

Si elementa ex alio (?) corpore orirentur, necessario efficeretur, ut aliud corpus sit elementis *prius*. hoc autem si gravitate aut levitate sit praeditum, omnino quidem elementum quoddam erit, non autem elementis antiquius, *nec ex eo elementa generabuntur*; si autem nulla in eo sit inclinatio nullaque gravitas neque levitas, immobile erit et mathematicum; quodsi tale est, neque etiam erit in loco. si enim in loco esset, omnino quidem immobile non extitisset; quo enim loco aliquid quiescit, eodem etiam moveri potest, si vi in eo quiescit, vi in eo movetur, si vero natura, [natura] etiam movebitur. si vero in loco non sit, nihil etiam ex eo oriretur. itaque necessario fiet, ut id, quod nascitur, et illud, ex quo oritur, eodem loco simul existant et ut id, quod nascitur, et illud, ex quo oritur, locum occupent. quodsi id, ex quo elementa conflantur, in loco non existat, neque illud ens, neque etiam haec entia, cum nihil ex particularibus corporibus sit, quod in loco non consistat. [ac si in loco sit et alicubi, erit f. 52^r] aliquod elementum;] siquidem vel superiorem, vel inferiorem, vel medium locum tenebit; si enim inferiorem, terra est, si vero aliis in locis extiterit, perspicuum est aliquod elementorum esse. eius autem sermoni ἐν τόπῳ adiecit πον, ut corpus ab iis discriminaret, quae ex accidenti in loco inveniuntur, quemadmodum albedo, dulcedo et quae eiusdem sunt, cuius haec, generis. haec etenim ex eo, quod in loco ex accidenti consistunt (quandoquidem ea, in quibus ipsa consistunt, in loco esse dicuntur), alicubi non sunt. at fieri potest, ut ἐν τόπῳ καὶ πον meminerit, *cum* de loci significatione dubitetur. quoniam igitur nec ex *incorporeo* nec ex alio corpore elementa oriri possunt, relinquitur tertium divisionis membrum, ea nempe alia ex aliis oriri.

[Rursus] ergo videndum est, num ortus ceterorum omnium corporum ab elementis sit, quemadmodum Empedocli placet — congregazione videlicet corpora ex his oriri, quatenus ipsa aetu in illis inveniuntur, corrupti vero, secundum quod ab invicem segregantur — an ut ii, qui ex extremitatibus corpora conflant — siquidem

² cum emendavi: *vel quod* codd. Al 16 fort. ante *si* lacuna hiat (Ar. p. 305^a28/9); cf. infra 21 *haec* supplevi 22 *ac—elementum* (23) Al secund. text.: *et ubi aliquod elementorum necessario existat* codd. corrupti 26 ἐν τόπῳ et πον scripsi (cf. Arist. p. 304^a19): (*sermoni*) locum Al 31 *cum—dubitetur* incerta.

hi ponunt elementa, hoc est ignem et reliqua, ex extremitatibus, f. 52^r
 deinde ex his cetera corpora oriri, quatenus non sunt in eo, ignis
 videlicet et reliqua elementa — sique hoc modo non erit neque altero,
 profecto alias modus invenitur, quo id fieri poterit. eum itaque ex
 5 his, quae proxime dicuntur, perspicuum sit prescriptis his duobus
 modis generationem fieri non posse, in Libro de Ortu et Interitu
 explicatur, quoniam modo id fieri contingat. modo autem adversus
 Empedoclis sequaces se convertit, inquiens, hos propriam positionem
 oblitos esse, cum non ponant generationem inveniri, sed [secundum
 10 existimationem tantum]; ignis enim non generatur, quando *sensus*
existimat, quasi *ignis ex aere oriatur*, sed *eius sensatio ipsa est*, quae
oritur; atque ita de aere reliisque statuendum erit. si minus,
 qui fieri poterit, ut ortus in iis existat, quae ab eo *exemta* inveni-
 untur? sed oriri quidem existimantur, quoniam ad sensum non
 15 apparent, quod in iis consistant, ex quibus generantur. etenim
 generatio est, ut hoc modo aliquid sit ex eo, quod hoc modo quidem
 non est, nec quicquam erit, quod per se unum remaneat. etenim
 modo, quoniam mutationem esse dicunt eorum, quae ex subiecto
 aliquo elicuntur, non quatenus tale subiectum secundum se quidem
 20 mutatur, sed ad instar separationis segregationisve *ex vase*; sed id
 profecto evitare non poterit aliquis, neque ut sit etiam generatio.
 quamvis autem concedat fateaturque generationem hoc modo *existere*,
absurda evitare non poterunt, quae ex eo sequuntur. eadem enim
 magnitudo constrictione fieri non potest, ut gravior red-
 25 datur, siquidem lana haec vel aliquod aliud corpus, quod eiusdem
 sit, cuius haec, generis, constrictoris causa gravior non efficitur,
 quod confiteri ii coguntur. cum enim dicant aquam ex aere oriri,
 omnino dicant oportebit aquam, dum aeri *infusa est*, leviorem esse,
 cum vero ab aere dissolvitur ae cogitur, gravorem reddi, siquidem
 30 maioris gravitatis dispositionem coaretationi omnino ascribunt.

Praeterea, *inquit*, corporum, quae inter se permixta
 sunt, fieri non potest, alterum cum secretum separatum
 que fuerit, ut maiorem locum obtineat, maiorem (inquam)
 quam is locus sit, quem ante possidebat, dum eum altero permix-
 35 tum fuerat. at eum ex aqua aer exoritur, maiorem locum
 tenet: aer igitur ab aqua non separatur, quatenus re ipsa in ea
 consistit. sermonem autem in secunda figura hoc ordine contexit:

2 non—eo corrupta

6 de Ortu] II cap. 7, 8 Al secundum textum: *fieri posse ut inveniatur* codd.9 secundum—*existi-**mationem* (10) Al secundum textum: *fieri posse ut inveniatur* codd.10 quando—
atque (12)] Al exhibet: *quemadmodum appareat, dum ex aere oriatur, in eoque sensatio per se**quidem inest male*13 eo emendavi: *iis (illis) codd.* Al15 *ex—generantur*]fort. emendandum *quae ab eo* (videlicet *sensu*) *segregata sunt*codd. corrupti: Al exhibet: *hoc quidem modo confiteri illis non poterit, quin absurdia sint ea,**quae*28 *infusa*] *κεχυμένον* Simpl. p. 632, 33

aer cum ex aqua oritur, maiorem locum tenet; nullum autem f. 52^r
 corpus, quod ex permixtione *cum* altero secernitur ac separatur,
 maiorem locum tenet: aer igitur cum ex aqua oritur, minime quidem
 ex partium permixtione separatur. et iuxta hunc ordinem neque
 5 *aliud* etiam, cum ex *alio* oritur, ex aliis permixtione segregatur
 separaturque. at si aer maiorem locum occupat, hoc quidem fit,
 quoniam ex subtilioribus partibus constat; quod enim ex subtili-
 oribus partibus constat, in latiore loco est. id, quod in
 transitione, hoc est alteratione, perspicuum est. cum enim aer
 10 ex humore quodam ascendit ac in vaporem convertitur, quemad-
 modum vinum (?), latiorem locum tenet; propterea vasa, quae eundem
 humorem continent, rumpuntur scinduntur, siquidem non potest
 genus aer maiorem locum obtinere. quoniam autem hoc in loco
 dubitatio quaedam occurrit, siquidem quispiam dicere posset, cum
 15 ex aquae transmutatione aer oritur, maiorem locum non occupat,
 quam is locus erat, quem antea tenebat, dum aqua erat — hac enim
 ratione conveniret, ut inanem locum occuparet, eum maior sit quam
 antea, et propterea maiorem locum circumscribat — vel si ita sit, f. 52^v
 necessario efficitur, ut aqua in aerem mutetur, ac sat erit. et
 20 quoniam hic (quemadmodum dicebamus) dubitandi locus erat, pro-
 prium sermonem prosequendo ait: si ergo esset, quemadmodum
 aiunt ii, qui eiusmodi sermones de corpore afferebant, perspicuum
 est hoc fieri non posse; est autem impossibile, quoniam fieri
 non potest, ut aer, cum ex aqua oritur, maiorem locum occupet.
 25 cum autem ipse non velit, ut conversio efficiatur, sed contra con-
 tineat se in referendo id, quod hie fieri non potest, ut erendum
 sit impossibile, quod retulit, necessario quidem contrarium efficere:
 hanc vel similem solutionem acquirit ac reddit causam, cur proprium
 sermonem non dividat, ex eo, quod [alteri] sermoni contra-
 30 rietur asserendo fieri non posse, ut aer, dum ex aqua oritur, ma-
 iorem locum occupet et dicit: sin est inane ae extensio, *<ir-*
rationale est> maiorem locum id, quod mixtum est, separatione obtinere,
 quam is locus sit, quem ante eius separationem possidebat. in alia
 enim permixtione non appareat, ut id *hoc modo se habeat*, e. g. in
 35 tritici hordeique permixtione; siquidem haec duo, si ab invicem se-
 cernantur, eorum unumquodque aequalem ei locum tenebit, quem
 ante segregationem possidebat. sed Alexander hunc locum alio
 quidem modo explicavit.

Ipse autem deinceps aliquid deducit, quod ad illorum sen-

4 *aliud . . . alio . . . aliis* (5) scripsi: *unus . . . aqua . . . aliorum* codd. Al 27 ne-
 cessario—dividat (29) fort. mendis sublati vertendum: *eius tantum esse, qui eiusmodi so-*
lutionem contrariam perhibet, rursus causam acquirit, cur proprius sermo non tollatur (?)

29 *alteri* Al: om. codd. 32 *irrationale est* supplevi; cf. Averr. p. 220 H

tentiam necessario sequitur, qui elementa ex mutua eorum se- f. 52^v
gregatione dilatationeque oriri existimabant: *videlicet quod* deficit
desinitque origo elementorum alterna. terra enim (exempli gratia)
cum finita sit, nullum in se continet corpus, quod re ipsa infinitum
5 existat. aqua *igitur* si ex eiusmodi terra, quae terminata posita
fuit, seeretione separationeque oriretur: aqua, quae in terra remanet,
minor quam antea extiterit, idque semper eveniet, donee ea
ratione terra relinquatur, ut aqua in ea re ipsa nullo modo existat;
eum autem terra hoc quidem modo non remaneat, sed semper in
10 terra aqua relinquatur, necessario fiet, ut in re finita infinita
insint, siquidem terra actu finita existit. eum igitur fieri
non possit, ut semper aqua ex terra, quae remanet, oriatur, nisi
omnino fiat, ut infinita corpora contineat, perspicuum est igitur
terram remanere, *ex qua aqua non oritur*, et deficiat maneatque
15 necesse est origo elementorum alterna; at terra non deficiet, quin
ex ea oriatur aqua, siquidem in omnibus terrae particulis manebit:
non igitur segregatione separationeque vicissim elementa oriuntur.
idemque de reliquis formandum ac statuendum erit.

Cum itaque elementa segregatione separationeque alia in
20 alia verti ac mutari non possint, relinquitur ergo alterutro modorum
hoc fieri posse, *nempe aut transfiguratione*, veluti ea, quae
ex cera finguntur, aut dissolutione in extremitates. at si *transfiguratione*
elementa oriuntur, in tantum ut figura, quae pyramis dieitur,
ignem innovet, et quae tessera appellatur, terram, et reliqua simili-
25 liter: sequetur necessario, ut partes elementorum — eum eorum figura
et ipsae formentur atque ad eas illa perveniat — figura elementis
aequales non sint; *aut prima corpora individua erunt*. at cum ex
iis, quibus id ante reieimus, manifestum sit ea individua non esse,
perspicuum est igitur ac manifestum, elementorum partes figura
30 elementis aequales non esse. cum enim causa, ut ignis inveniatur
ignis, sit figura eius — pyramidis *enim* causa ipse invenitur — pyramidis
vero partes pyramis non sit omnino: ignis etiam partes
ignis non erunt. idem quoque de reliquis censendum erit.

Quodsi figurae mutatione elementa alia ex aliis minime ori-
35 antur, tametsi sensu percipiamus alia ex aliis oriri, *(relinquitur ergo hoc dissolutione in superficies fieri)*; etenim *hoc quoque modo elementa oriri possunt*. quoniam autem extremitates, quae omnia elementa definiunt, eaedem prorsus non sunt — siquidem hac ratione,
trianguli, qui terrae existentiae praesunt, iidem trianguli non
40 sunt, qui reliquis elementis insistunt — atque eiusmodi triangulos

5 *terminata* om. codd.35 *relinquitur*—*fieri* (36) supplevi
emendavi et transposui: in codd. Al haec verba post *non sunt* (38) leguntur.36 *etenim*—*possunt*

aiunt in alios triangulos non mutari: neque terra in reliqua f. 52^v elementa, neque haec similiter in terram mutabuntur. hoc autem neque per se verum existit, neque etiam ad sensum appetit. *verus non est sermo*, siquidem nullam habent viam, ut causam in 5 hoc assignare possint; *sensu autem* oppositum percipimus; terram enim in eetera elementa verti animadvertisimus: igitur reliqua elementa in terram mutantur. *consentaneum autem fuisse*, qui de rebus, quae videntur ac nostris sensibus sternuntur, disserunt, aliam viam non *inire* ad illorum sententiae veritatem persuadendam, nisi 10 per eamet, quae sensu percipiuntur; *at non congruenter* iis, quae videntur, dicunt. *causa vero, propter quam* non recte primis initiiis utuntur, *est, quia principia propria vera non sumunt*, sed ipsi propria quadam | suppositione facta alia principia f. 53^r acceperunt, quae omnino volunt, ut congrua sint, inter quae et ea, 15 quae sensu percipiuntur, vi comparationem faciunt. quod sane facere minime deberent; sed decebat eos rerum, quae sub sensum eadunt, principiis uti, quae sensu percipiuntur, cum haec earum propria principia sint, aeternorum *autem*, quae aeterna sunt, eorum vero, quae intereunt, quae eiusdem 20 generis sunt — quemadmodum convenit, ut in mathematicis disciplinis mathematica, et non alterius scientiae principia sumantur, sicuti illis contingit, qui ex extremitatibus corpora constituebant — et uno nomine eiusdem generis principia esse debent et quae ex principiis constant. at si figuratum corpus mathematicis con- 25 venire dixerunt, naturalium rerum non naturalia, sed mathematica principia sumunt. ac praeterea omnino illis efficitur, ut omnia eiusmodi rerum exempla sibi invicem opponantur. idem namque iis contingere videtur, quod illis evenire solet, qui positiones aliquas etiam si apertissime falsas statuunt ac omnia *inepta*, quae ex illis 30 concluduntur, admittunt. hoc autem *malunt, quam* positionem suam de medio *tollere*. veluti si quis ponat non inveniri animal, is igitur necessario efficit, *ut neque ipse etiam animal sit*. ex hoc etiam deducitur, fieri non posse, ut ponat vel fateatur quippiam, quod huic assentiri videatur, *licet* vera atque indubitate po- 35 sitio statueret consentaneum esse, ut id ita non sit. etenim principiorum electio et locorum eorumque transpositio et ratio, cur ipsa primo inveniantur, omnino convenit, ut ex iis sumantur, quae illis convenient, maximeque ex fine et perfectione; ex his enim contrarietas et diversitas apparebit. ita etiam in natura convenient, 40 ut ratio principiorum, quae ponuntur, eligatur ex iis, quae ad ea

19 post *intereunt* addit Al: *interitui opportuna et*
(θμογενεῖς τοῖς ὑποκειμένοις Arist. 306^a11)

23 *generis* Al: *corporis codd.*

deinceps consequuntur (ἐξ τῶν ἀποβαυόντων). quod autem f. 53^r
proprie sensui videtur, *finis naturae* est, *id*, quod perfecto sensu
percipitur; *perfectio autem scientiae naturalis* id sane est, quod nobis
ad sensum apparet, *quemadmodum* idolum, domus et tectum in
5 artibus, quae manuum opera perficiuntur.

Sed iis et aliud quipiam contingit, nempe ut fateantur terram
tantum elementum esse, vel maxime inter elementa, eamque
solam *incorruptibilem*, siquidem *incorruptibile est*, quod
indissolubile est, terra autem (iuxta eorum sententiam) dissolvi
10 non potest; ipsa enim in reliqua elementa non dissolvitur ob tri-
angulos, ex quibus ceterorum elementorum essentia constituitur.
et cum hoc etiam dieunt fieri non posse, ut in triangulis *superflua*
quantitas et distincta inveniatur. cum enim solidae figurae ex in-
aequalibus numero triangulis constent, quemadmodum essentia illius
15 solidae figurae, quae pyramis dicitur, ex quatuor triangulis, et
essentia illius figurae, quae ex octo similibus triangulis, quam aeris
accommodarunt, aquae vero essentia ex viginti triangulis similibus:
eum igitur ex aqua fit aer, non innovabuntur ex hac figura, quae
20 viginti basis *habet*, *tria solida*, quorum uniuscuiusque essentia ex
octo basibus *constat*, sed omnino quidem ex his *duo* solida innova-
buntur, ac trianguli quatuor distincti remanebunt. et *hic est sermo*
penitus et omnino *ineptus*. sin minus, quanam ratione ex his se-
paratim quispiam intelleget, secundum quod verba eorum contem-
nit, suaque intellegentia concepit et quomodo ostendet nobis tri-
25 angulos quatuor distinctos, nisi ad eum sermonem illos cogat, ut
scilicet unum tantum figuratum corpus *ex* viginti basibus con-
stans in duo solida dissolvatur, quorum unumquodque *ex* octo basi-
bus constet, et quatuor trianguli relinquuntur; etenim si fatentur
30 duo solida transmutari, quorum unumquodque *ex* viginti basibus
constet, ex illis plane solida octo basibus praedita innovabuntur
nec distinctus triangulus remanebit. eum namque deceret, si con-
sonum esset hoc illis adversari, declarare dissentaneum esse, ut
ex numeris figurarum numerus quidam in quosdam numeros *perfecte*
mutetur, sed omnino convenire, ut in triangulis distinctus relinquatur.
35 verum sua non interest hoc explicare.

Praeterea necesse est eos, qui corpora ex extremitatibus
conflant, ponere corpus *ex* non corpore oriri; *at ex non corpore*
minime oritur, cum explicatum sit hanc positionem necessario *con-*
sequi, *ut vacuum existat*, quod a corpore *posteriori* *innovato* occu-
40 patur, quod *vero* ante non erat. *ad haec necesse est non omne*
corpus dividuum ponere repugnareque scientiis, quae aliis

20 *duo supplevi**ut verba . . contemnat*22 *separatim—contemnit* (23) *corrupta: conicio separatos . . ita*

certiores existunt, *veluti* mathematicis scientiis. *nam iuxta f. 53^v*
mathematicas scientias id etiam, quod ratione invenitur, ut superficies,
linea et corpus, dividiri potest, iuxta horum vero sententiam omnino
fit, ut ne id quidem, quod sensu percipitur, dividuum esse conce-
5 dant. qua autem ratione id necessario sequatur, hoc pacto in-
telleges. hi enim ponunt ac statuunt formam elementorum super-
ficiebus similem esse; at si primae formae dividantur, hoc profecto
non servatur. cum enim corpus dividitur, quod quatuor triangulis
10 constat, qui pyramidae dicuntur, non dividetur in solida, quorum
unumquodque pyramis sit. itaque horum duorum alterum ne-
necessario fit, vel ut individua elementa existant, ut eorum partes si-
miles sint, vel ut primae formae dividantur, eruntque hac ratione
15 elementorum partes specie dissimiles, et pars ignis ignis non erit,
pars aquae non aqua; tametsi necesse esset, ut forma quaedam in-
veniretur, quae veluti elementum prius quam forma elementi existeret,
siquidem cum omne corpus aut sit elementum aut ex ele-
mentis, omnes pyramidis partes conveniet ut sint elementa. at
si contingit, ut non omne corpus dividuum sit, duo haec auxili-
20 abuntur; hoc autem cum ita se habeat, vanum erit dicere corpora
ex extremitatibus constare.

In universum autem *irrationabile* est figuram ad corpus simplex adhibere, nec quisquam *hoc proponet*. primum quidem, *quia sic accidet universum [non compleri]*; deinde *quia simplicia corpora [loco]*, qui continet, describi vi-
25 dentur, maximeque aqua et aer; *hoc vero fieri non potest,* si propria eorum figura permanere possit; ea *autem [loco ipso,]* qui continet, describuntur, alioquin neque undique *tan-*
gerent. si *vero* propriam eorum figuram non retinent, neque
30 essentiam eorum quoque custodient, si eorum esse ac permanentia
in figura consistat; sed videntur essentiam *suam* retinere
nec non *[loco]* ipso, qui continet, describi, quemadmodum aqua
[in vase], et aer et reliqua duo: figurae igitur formam eorum *non*
constituunt, neque consistunt neque permanent earum dissolutione.

Per hoc autem, quod dixit: universum non *compleri*, id
35 profecto significare voluit. etenim si punctum quendam in super-
ficie ponamus, existimare quidem non possumus, *ipsum* infinitorum angu-
lorum eadem in superficie caput *esse;* sique eiusmodi anguli in unum

³ *superficiebus* scripsi: *ambobus* codd. Al 9 *dividentur* codd. Al 11 verba
ut individua—sint (12) in codd. Al ante *itaque* leguntur et insuper ante *individua* adduntur:
omnino itaque convenient 14 *tametsi*] conicio *praeterea* 15 *prius quam forma*
scripsi: propter formam codd. Al 23 *non compleri* om. codd. 32 *in vase*
Al: om. codd. *formam*] conicio *essentialiam*

caput, hoc est in positum punctum, coiverint, hi [*vel* illius figurae f. 53^v
 anguli erunt, quae sex basibus constat, *vel* anguli formarum
 aequiangularum, *quae* quatuor lateribus constant, vel anguli tri-
 lateri erunt; si enim anguli fuerint *tres*], illius figurae anguli
 existunt, quae sex angulis constat, si vero quatuor, anguli quadrati
 esse dicuntur, si autem *sex*, profecto *anguli* trianguli existent.
 eius rei haec causa est, siquidem omnes anguli, secundum quod
 extremitas eorum causa erit, ex *quatuor* rectis atque aequis *angulis*
constant. at *ex duobus angulis* minime perficiuntur. *initium* autem
 10 *angulorum*, quos *aequales* vocant, qui magni admodum sunt, *tres*
 existunt, ex eo quod *unusquisque* eorum est *angulus rectus* (*et tertius recti*); *secundi* vero *anguli*, *qui* (*ex tribus quartis*) *prioris numeri constat*, quatuor sunt, ex eo quod *unusquisque* eorum in *reto* est; *tertii* autem *anguli*, *qui* *dimidium prioris numeri est*, *siquidem*
 15 *figura aliqua aequorum angulorum cum perficere debeat*, *sex sunt anguli*, *quorum unusquisque* *ex duabus tertiiis recti anguli constat*, et hi *trianguli aequilateri anguli sunt*. *nec ab eo quidem perficitur*, *qui inter quartum et sextum medium tenet*. *etenim si ab eo perficeretur*, *figura aliqua inveniretur*, *quae ex pluribus quam tri-*
 20 *anguli ac paucioribus quam quadrati angulis constaret*; *nec ex his duabus figuris aequales figurae oriuntur*, *siquidem neque etiam inter tertium et quartum numerus quidam invenitur*. *neque etiam ex septimo ac reliquo numero perficitur*. *conveniret enim, ut angulorum figura trianguli angulis paucior existat*; *at similis figura minime*
 25 *invenitur*, *eum triangulus figurarum rectarum linearum initium sit eaque, in qua anguli paucissimi existant*. *his igitur tantum universus positus*, *qui in centro et tota extremitate consistit*, *perficitur*, *ut nullus inter ea medius locus relinquitur*.

Ita etiam de solidis intellegendum erit, eum per se positus,
 30 *qui circa punctum quendam consistit, octo angulis solidis rectis perficitur*. *quamobrem convenit, ut imaginemur quatuor quadrata, quorum mutua perfectione in hoc eodem puncto tota ea extremitas perficitur, quae circa punctum constituitur*. *eumque imaginabimur unumquodque ex quatuor quadratis in ascensu super*
 35 *basim attolli, super unoquoque quadrato unus cubus innovabitur*; *nee non quatuor cubi ad invicem perfecti in ea extremitate innovabuntur, quae ad latus basis super unico puncto constituitur*.

1 *vel—tres* (4) om. codd. *hi vel* scripsi: *hic* Al 2 (*angulus*) *erit et atqui*
 (loco *vel*) Al 3 *quae*] *vel* Al 4 *tres*] *sex* Al 6 *sex* scripsi: *tres*
 codd. Al 8 *quatuor* scripsi: *duobus* codd. Al 9 *at emendavi: vel*
 codd. Al. 11 *et tertia recti et ex tribus quartis* (12) addidi 23 *ac*
reliquo numero Al: *prioris numeri* (ut supra) codd., *qua cum lectione numeros* *septimo*
discrepat

mutua autem haec eorum perfectio super linea, a puncto super f. 54^r columnā provenit; sed in extremitate quoque perfectio est mutua, in puncto vero tantum. si enim commemoratam basim in extremitate existentem, quam cuborum basim posuimus, imaginemur 5 altera ex parte sumi, in tantum ut *his ipsis* cubis communis existat: ex duobus lateribus quatuor eubi summe adinvicem perfecti in ea linea innovantur, quae super columnā illius puncti consistit, qui a principio positus fuit, *atque* hic punctus in cubis, qui ab initio vi- 10 cissim inter se fuerunt innovati super *sumpta* extremitate, *quasi axis cylindri* sit. ac eiusmodi positus totus est cubis repletus circa punctum, ex eo quod nullus locus *inter eum et cubos* relinquitur. at si imaginemur eiusmodi bases *minime* esse quadrata ex una et eadem extremitate: in eodem puncto ali quidem trianguli aequilateri circa punctum existentes innovabuntur. hos autem si ponamus 15 bases, in quibus solida existunt, quae quatuor triangulis constant, quaeque pyramides aequilaterae dicuntur, erunt sex; implebiturque locus solidus ex altero duorum laterum, quae quatuor cubis fuerunt repleta, quatenus spatia infra eos existentia sex pyramidibus replentur atque inflantur; videlicet si ponimus illas, quae circa punctum 20 consistunt, *quod* quasi centrum his omnibus existit, *circa* centrum congregari, quasi in caput colligerentur. sique alia etiam ex parte *sex* alias imaginemur, hoc quidem modo *duodecim* erunt, quibus totus locus impletur; et hoc, *in quantum ex tribus angulis* ex angulis pyramidis aequilaterae *fiunt* duo anguli ex angulis cubi. cum igitur 25 totum locum octo cubi impleant, convenit, ut *<duodecim pyramidēs>* locum hunc solidum impleant, in quantum nempe extremitas perficitur, ac eam proportionem, quam habent triangulus (exempli gratia) et quadratum *in extremitate* ad extremitatem, eandem proportionem habet id, *quod super ea exstruitur*, ad solidum; quam enim 30 proportionem triangulus ad extremitatem habet, eandem sane pyramidis habet ad solidum. itaque *ex his duabus figuris* locus impletur, *ex tribus vero <ceteris>* nullo quidem modo invenitur; declaratum est enim nullam aliam corpoream figuram rectorum angulorum solidorum praeter quinque figuras corporeas inveniri.

35 Hoc vero sermone existimatur refellere quod innuit (Plato), sed *id*

10 *axis* emendavi: *pyramis* codd.; Al. *vertit: quasi super extremitate, quam ex latere coni pyramidis sumpsit* 11 *cubos* addidi 22 *sex—angulis* (23) scripsi: codd. Al. *habent: alias duodecim hoc quidem modo imaginemur, in quantum implet totum locum; et hoc super lateribus trium angulorum . . erit ex illis unus angulus* 25 *duodecim pyramidēs addidi* 29 *quod—exstruitur* emendavi: *de quo existimatur* codd. Al. 32 *ceteris* scripsi: *tertia* codd; loco verborum *itaque—ceteris* exhibit Al: *ex eo namque quod triplici extremitate implet, erit in corpore solido, quatenus vero duabus, locum impletunt; ex eo autem quod tribus, tertium* 35. 200,1 *Plato, non, reiecit* scripsi; Al *vertit* locum corruptum:

*⟨non⟩ dicit, quatenus ad priorem sermonem ⟨reiecit⟩. sicuti ante dictum f. 54v
 fuit, cuiuslibet horum constitutio prima ex solidarum figurarum
 compositione est, veluti pyramis, quae tametsi totum locum non
 impletat, quodam tamen modo compleetitur. hoc igitur resellit
 5 (quemadmodum in praecedentibus retulimus): elementa enim cum
 corpora sint, ac figura in corpore reliquas omnes differentias praec-
 cedat — figura namque in eo tantum invenitur, quod dimensionis
 capax existit, siquidem vel corpus tantum, vel primo mensurae
 eapax existit — si quis corpus dissolveret in ea, quae per se in
 10 illo inveniuntur, ⟨figura⟩ profecto erit in eo, ac penes id, quod
 praevalet, quod in unoquoque illorum appareat, neessario siet ex
 hoc nec non ex figuris (?), quae harum rerum uniuersique relin-
 quuntur, quae illis attribuuntur, quatenus aliae distinctiones etiam
 inveniuntur ex illis, quae speciem innovant, inveniri rationem, cur
 15 in unaquaque specie relatio figurae inveniatur, quandoquidem cor-
 pora ex his omnino minime constituuntur, sed in ea tantum dividuntur,
 quemadmodum ipsae si dividerentur in id, quod amplius (?)
 est, idque ex eo quod species quaedam ex speciebus mathematicis
 existit. et forte Philosophus hoc in loco rem aliquam innuit pro-
 20 fundiorem, quae nobis perspicua evadet, siquidem ex parte Platonis
 ac eius intelligentia non est, quod non cognoverit rationi consen-
 taneum esse, si corpus erit ex non corpore, quod erit inane, neque
 etiam quod eiusmodi figurae locum non impletant, ac ea omnia,
 quae in positionibus dicta sunt.*

25 *Sententiam* igitur confutavit esse in elementis figuras, atque contra-
 riā protulit, siquidem ait: videtur hoc nobis natura ipsa signifi-
 care, elementa secundum propriam eorum essentiam figuram non
 habere. hoc autem natura significatur, quandoquidem posuit ea
 quasi materiam comparata ad animantia et plantas, quae ex illis gene-
 30 rantur. et hae de causa ipsa modo quodam materia inter se vi-
 cissim etiam existunt, quippe materia sunt, quatenus separantur
 ⟨ab eis⟩ ceterae illae qualitates, quoniam ipsa immutabilia non sunt;
 at si omnino quidem alia recipient, materiae tamen potentiam sor-
 tiuntur. etenim eum ex illis quasi | ex materia res constant et f. 54v
 35 corpora, quae ambiant, consentaneum est, ut nee ortum nec pro-
 priam aliquam figuram habeant, eum sint parata formas corporum,
 quae ambiant, et quae ex illis constituuntur, recipere.

(innuit), dixit autem, et quodvis, quatenus nempe in suo sermone innovat, se intellexisse ab
 initio sicuti . . . 5 praecedentibus] p. 158, 29 10 figura emendavi: dimen-
 siones . . . erunt Al ex falsa coniectura ac penes et sqq.] locus difficultis
 20 evadet] conicio non evadit 25 non confutarit (ul sint) et figurae, quae contrario
 modo proveniant codd. Al falso

Praeterea qui potest iuxta horum sententiam, qui *j'ormas* f. 54^v
elementis accommodant, generari forma carnis, vel ossis,
 vel cuiusvis eorum corporum, quae cohaerent? et quonam
 modo hoc erit? si ex formis compositio extitisset, non implebit, ut
 5 antea *(dictum est)*, locum, excepta ea compositione, quae ex cubis
 et quae ex pyramis fit; os *autem* et caro et quae eiusdem sunt,
 cuius haec, generis, ex naturalibus cohaerentibus sunt. neque ex
 10 ipsis extremitatibus ante compositionem formarum haec erunt;
elementa enim (iuxta horum sententiam, *qui formas ponunt*) ex ex-
 tremitatibus erunt, quae vero *ex* formis sunt, naturalia *sunt* cohae-
 rentia. quoceira si quis accurate exquirere velit rationes, quae de
 elementis ab ipsis afferuntur, inveniet *ad* praedictas rationes hanc
 15 unam *consequi*, videlicet iuxta horum sententiam generationem quo-
 que *non esse* eo modo, quem dixerunt. etenim secundum *quod de*
 20 *elementis posuerunt*, non os, non caro, nec quippiam ceterorum
 corporum, quae cohaerent, in quibus proprie generatio inuenitur,
 iuxta illorum sententiam *generabitur*. *argumento huius sermonis sic*
perspecto Alexandrum minime intellegimus, eo, quia a vera intelle-
 25 gentia recedit. siquidem *illius* sermo hic per se sane *responsum*
 dat ad eos, qui *linearum formas elementis* accommodant, et se-
 cundum eos *concludit*, ut continuum quippiam *neque* ex elementis
 esse possit — cum eiusmodi formae totum locum non impleant — *neque*
 etiam ex extremitatibus, quandoquidem ex his sane *principia* illa
 30 tantum generabuntur. Alexander vero dicebat sermonis partem
 [ab Aristotele] dictam fuisse, ut Democrito responsum daret; qui
vero de positu disseruit: *neque ex extremitatibus composita*
sunt et reliqua, narravit ac responsum dedit ad eos, qui corpora
 ex extremitatibus ponunt. sed ab eo quidem loco, quo sermonem
 35 exorditur, totum *omnino* illis *tantum* responsum dedit, qui elementis
 figuris accommodant.

Quin etiam quantum ad *passiones*, *potentias* [et motus] attinet,
 non consonae sunt elementis reliquae figurae; quorum tamen cum
 rationem haberent, proprias eorum figuras distribuerunt. per motus
 autem locales motus intellegimus, per passiones vero frigiditatem,
 35 caliditatem et reliquas qualitates; videtur autem per potentias
 combustio, incisio, compositio et similia intellegi debere. etenim
 cum ignis calefaciendi et incendendi vim habeat ac facilis
 motus sit, alii eum sphaericae figurae fecerunt, alii illius

1 *formas* om. Al 2 *elementis* scripsi: *formis* codd. Al (cf. infra l. 20) 5 *dictum est*
 supplevi 9 *elementa* scripsi: *corpora* codd. Al 10 *ex formis* emendavi: *inter formas*
 codd. Al 14 *non addidi* 20 *linearum—elementis* emendavi: *lineis seu formis* formas
 Al (cf. supra l. 2)

figurae, quae quatuor bases triangulares habet, quae pyramidis f. 54^v
dicitur, hae siquidem facillime moveri possunt, quod
minus haerent et minus in subiecta illis extremitate stabiles sunt
quam ceterae eiusmodi ac extremitatis partem minimam tangunt.
5 hic autem sermo de sphaera congruus existit, de pyramide vero
non est ita *ullo* modo; non enim extremitatis partem minimam
tangit, cum extremitatis eius parte tangat, nec etiam parum haeret
et stabilis est, sed plurimum, siquidem per partem *longitudine ampliorem* haeret ac stabilis est, hoc est per eius basim. cum autem
10 pyramidalem figuram facilis motus esse iudicant ac ignem (ut in
Timaeo inquit Plato) facillime moveri, quoniam modicam basim
sortiatur, utique in errore versantur; dicere autem, quod minime
stabilis sit, unus idemque [orationis] terminus existit. at indaga-
15 tione dignum foret, quanam de causa id, quod modicam basim
habet, facilis motus sit; sed ille *(simpliciter)* dicit hac sane de
causa illos eiusmodi figuratas igni accommodasse, ex eo, quod facilis
motus sit.

Maximam vero calefaciendi et incendi viam habent,
quia *(angulis)* incendunt (quemadmodum dicunt) et calefaciunt ista
20 corpora, et sphaera quidem tota est angulus — quod enim
secundum se totum gibbosum est, veluti angulus quidam existit —
et solidi, quod pyramidis dicitur, *anguli* ex ceteris omnibus rectorum
angulorum figuris *acutissimi sunt*. cum autem dixisset, quod
eiusmodi figurae, quas ut proprias igni accommodarunt, ei non
25 convenient, si accurate et diligenter considerare velint rationes,
quibus hoc ei attribuerunt, dicit incipiens a causa, quam super
motum adduxerunt ac circa has duas figuras attulerunt, quod
utriusque in errore versantur. sphaera namque et solidum, quod
pyramis vocatur, ex omnibus figuris facillime quidem moventur,
30 hic vero motus proprius ignis minime existit; motus enim ignis se-
cundum rectam fit et sursum, sed motus sphaerae est volutatio,
sicuti motus *(rotac)* plaustri, nec non etiam motus illius corporis,
quod pyramidis dicitur, volutationis motus existit; ignis vero f. 55^r
volutationis motum non adhibet, qui conversione torquetur. deinde
35 dicit: si terra (iuxta eorum sententiam) stabilis est, non secundum
ordinem conversionis, *(sed)* quia quietis illius causa ea figura
est, quae cubus dicitur quaeque natura in ea inest, terra si
ex alieno in proprium locum fertur, huius motionis causa sphaera

11 Timaeo] 56B

19 *angulis* addidi23 *angulorum* Al: *linearum* codd.

acutissimi sunt emendavi: desumuntur codd. Al male 28 utriusque Al secundum
textum: de utraque codd. 32 motus—plaustri] cf. Arist. 851^b18 ὥσπερ δὲ τροχὸς δὲ
τῆς ἀμάξης κυλεται 35 terra scripsi: ignis codd. Al 38 et 203,4 alieno emendavi:
proximo codd. Al

ac pyramidalis figura existit. omnino itaque convenit, ut vel f. 55^r
 ambas vel tres ipsas figuræ admittat; ex eo enim, quod in suo
 ipsius loco manet, figura eius erit figura cubi, in quantum vero ex
 alieno loco fertur, erit figura eius sphaera et pyramis. ita et reli-
 5 qua, dum in suis propriis locis manent, eorum figura erit cubus,
 cum autem movebuntur, et sphaera et pyramis illorum figura
 extiterit.

Praeterea si ignis angulis suis comburit, nec non reliquæ
 omnes figuræ, viginti basis praeditæ ac cubus et quæ octo sedes
 10 habet, angulatae sunt: omnino igitur hæc omnes calefacient et
 comburent, quatenus in hoc differunt inter se, quoniam hæc
 maiore, illæ minore vi id efficiunt, eum nonnullæ earum angulos
 mihius acutos sortiantur. atqui hoc falsum est, nempe ut hoc
 15 angulis perficiatur. simul autem fiet, ut mathematicorum
 quoque figuræ calefaciant et eomburant, si anguli horum
 duorum causa extitissent. habent enim illæ quoque figuræ
 angulos, siquidem inveniuntur (ut illis placeat) figuræ mathe-
 matische individuae, quæ permanentiam habent, sicuti videntur in
 20 illis corporibus etiam, in quibus ipsæ inveniuntur. sed corporum
 figuræ fieri potest, ut id efficiant, figuræ vero mathematicæ
 nequaquam convenit, ut id operentur; perspicuum est autem et
 manifestum id omnino alicuius diversitatis causa evenire, quæ
 25 inter eas invenitur. convenient igitur, ut dissimilitudo haec ab illis
 præferatur; non proferant autem, quia non habent viam, ut illam
 proferre queant.

Deinde dicit, quod nec lignum, quod eomburitur, nec pannus
 vel aliquod simile in ignem vertatur; si enim figura ignis vel
 sphaera est vel pyramis, necessario fiet, ut id etiam, quod com-
 buritur, harum duarum figurarum alteram recipiat. ac si dixeris
 30 id præter rationem esse — sic namque omnino diceremus gladium
 non modo secare id, quod ab eo secatur, sed illud in gladium
 dividere, et similiter etiam serra serram faceret, quod plane ab-
 surdum est — igitur alter locus dissentaneus existit. si enim
 35 hoc necessario absurdum est, ignis igitur omnino suis angulis non
 comburet.

In universum autem non percipiet quis, quoniam ignis con-
 trahere magis videtur quam secernere, idque hebetis atque in-
 curiosi hominis est. ajunt enim: ex eo, quod ignis separat ac di-
 vides, ideo haec figura necessario ei convenit; quasi id tantum sit
 40 in eo, ac quasi id tantum ei convenire faciant, nempe ut separet.

ac (mehercile) separat quidem, sed hoc per *accidens* ei convenit; f. 55
 per se namque omnia ea *congregat*, quae eiusdem generis sunt,
 quale est eius operatio in *metallis*, aere nempe, auro et quae
 ex *metallis* eiusdem generis sunt. et quoniam haec colligit ad
 5 invicem, separat et *segregat* quod *alienum* existit ab eo, quod
aliquando invenitur in illis; si non invenitur, in unum tantum
 colligit, quemadmodum appetet ac in auro experiri lieet. etenim
 si cum eo aliquid mixtum invenerit, format illud, in quantum
 separat ac reduceit id, donec in profundum mergatur; at si cum eo
 10 aliquod mixtum non invenerit, versus unam tantum partem illud
 deponit. igitur quoniam fieri poterat, ut has duas actiones opera-
 retur, aut, si hoc erit, consonum extiterat, ut has duas potentias
 ad figuram adhiberent, aut, si unam *tantum* harum duarum poten-
 tiarum ei adhibent, eam, quae ei propria existit; haec quidem ratione
 15 fiet, ut id huic figurae non adiungant.

Praeterea calidum frigido contrariatur. si igitur calidi *forma*
 aliqua figura proveniat ac ex eiusmodi figura caliditas in igne in-
 veniatur: ex hoc igitur consonum erit, ut frigidi *forma* contraria
 figura procedat ac percipiatur; contrariorum namque et causae et
 20 figurae contrariae sunt. sed nihil ei contrarium est: igitur
 calidum in quantum *frigido* contrariatur, figura ei contrarium non
 est. figuram autem figure non contrariari, perspicuum est.
 nullus enim eorum, qui ad figuram elementorum formas reducunt
 atque ascendere faciunt, frigidum ad aquae figuram ascendere
 25 facit; atqui consonum erat, si eorum sententia fuisset, ut
 frigidum ad formam reducerent atque ascendere facherent, ut ad
 formam *calido* contrariam illud referrent ac reducerent. sed quo-
 niam figura figure non contrariatur, neque etiam ignis causam
 ad figuram reducant; quod tamen si illi invenissent, congruum
 30 erat, ut ascendere facherent ac reducerent, quae necessaria
 sunt, omnia ad figuram, vel ut nullum eorum ad eas re- f. 55 v
 ducerent.

Nonnulli autem, *inquit*, cum de frigidi vi conati
 sunt dieere — per hoc autem innuit, quod in Timaeo dictum
 35 fuit — sibi ipsis contraria dicunt. qua autem ratione sibi
 ipsis contraria dicant, audi queso. siquidem ipsi consimilium
 partium distinctiones ad figuram reducunt, ac sermone prohibue-

5 et segregat quod alienum emendavi: (*separat*) illa ac id in eis relinquit, quod proximum
 codd. Al 8 formal corruptum 13 non adhiberent codd. Al

13 unam tantum emendavi: unamquamque codd. Al 21 frigido scripsi: igni codd. Al

27 calido] frigido codd. Al 33 Nonnulli et dicere (34) Al: codd. corrupti

34 Timaeo] 62^a et sqq.

runt eas ad figuratas ascendere, sed in parvitatem eas retulerunt. f. 55^v
 igitur sibi ipsi contraria dicunt. referunt enim ac ascendere faciunt ea, quae consimilium partium sunt, ad figuratas, ac praeterea etiam non referunt ea ad figuratas, sed ad parvitatem.] *dicunt*
 5 *enim* frigidum esse id, quod magnas partes habet, si quidem refrigerat, in quantum contrahit ac premit; hoc autem efficit, quia non mergitur nec permeat, sed obstruit atque co-neetit, idque ob partium eius magnitudinem. calidum igitur, quod frigido contrariatur, hoc potissimum iure ei contrariatur, *videlicet*
 10 ob partium exilitatem mergitur ac permeat; ita fit, ut parvitate magnitudineque, non figura distinguantur. si etiam existimaverint, quod magnae et parvae pyramides inveniantur, necessario etiam fiet, ut inter calidum frigidumque *quoque* differentia inveniatur, *si* inter magnitudinem et parvitatem differentia
 15 inveniatur. ex hoc autem consonum erit, ut magnae parvaeque pyramides caliditate et frigiditate distinguantur. *at si* fieri possit, ut frigidum quidpiam pyramidalem figuram habeat, *figura* similis huius caliditatis causa non *erit*, sed contrarium, nempe id, quod figura *similis* non est, [ae] *pyramis* vere caliditatis
 20 causa non *erit*. atque has omnes rationes (quemadmodum dictum fuit) deduxit contra eos ac iudicavit illos propter intellegentiam ac receptionem ipsius.

Elementa *igitur* non distingui figuris ex his, quae dicta sunt, perspicuum *est*. sique figura non distinguantur,
 25 figuratas igitur inseparabiles non habent, neque etiam ex propria eorum essentia figure sunt; distinctiones enim, quae inseparabiles dicuntur, eae sunt, quae in substantia inveniuntur. non enim planta ab animali distinguitur, in quantum desinit vel non desinit, sed per sensibile et insensibile. quoniam autem distinctiones
 30 maxime eorum propriae eae sunt, quae ex illorum affectionibus, operibus et *potentiis* sumuntur, de iis differentis proxime insequente Tractatu dicet, quibus alia ab aliis distinguuntur, in Libro vero de Ortu et Interitu de generatione et corruptione eorum disseret. per *affectiones* autem mollitiem
 35 duritiem, caliditatem, frigiditatem, humiditatem, siccitatem et quae eiusdem sunt, cuius haec, generis intellegit; *operationes* vero motus eorum dicuntur, veluti exsiccare, calefacere et similia; at per *potentias* eorum gravitas et levitas intellegi vult. in universum autem, *potentiae* eorum eae dicuntur, *quaes* opera-

2 *igitur*—*parvitatem* (4) altera interpretatio ipsorum verborum *qua autem ratione* (204, 35)
 — *retulerunt* (205, 1) esse videtur 19 *similis* scripsi: *genita* codd. Al 37 *motus*]
 fort. emendandum τὰς ἐνεργειας

tiones *efficiunt*, quemadmodum vis combustibilis, cuius operatio f. 55^v est comburere, potentia vero *uniens* (?), cuius operatio est coniungere; *affectiones* vero ipsaemque qualitates dieuntur, nempe eorum caliditas, frigiditas, humiditas et quae eiusdem generis 5 existunt.

Finis

Libri Tertii de Caelo et Mundo.

2 *uniens*] *universalis* Al

DE CAELO ET MUNDO
LIBER QUARTUS

f. 56r

CUM THEMISTII PHILOSOPHI COMMENTARIO
MOYSE ALATINO MEDICO HEBRAEO INTERPRETE.

5 Quoniam Aristotelis propositum ac id, quod sibi in hoc opere instituit, naturalis speculatio fuit, statim in Primi Libri initio declaravit, *suum propositum esse*, naturalem speculationem explicare; speculationis vero initium ab ea parte sumit, quae naturalium omnium verissima ac praestantissima existit, et haec nobilissimi 10 corporis dispositio est. cumque de mundo etiam disseruisset ac in Secundum Librum hac de re sermonem protraxisset, praeterea que initio Tertii Libri statim quoque affirmasset eorum, quae natura dicuntur, nonnulla substantias esse, et reliqua, quae retulit in hoc, ac insuper dixisset, postquam de primo quidem caelo verba 15 fecimus ac sermonem de eo antea absolvimus, reliquum est, ut de quatuor elementis, quae in generatione et corruptione consistunt, disseramus, explicassetque superius nec elementa nec alterum elementorum infinitum, sed finita esse ac ortum interitumque participare, eorumque ortum ex non corpore non esse, neque etiam ex 20 aliis corporibus, sed alia ex aliis generari, quorum mutua adinvicem generatio *segregationis* compositionis ordine non sit, neque dissolutione in extremitates, ac demum etiam exposuisset consentaneum esse, ut de potentiis, affectionibus et eorum operibus disquiramus: de primis illorum potentiis (gravitate nempe et levitate) hoc in Libro pertractandum proposuit. quamobrem ait: de 25 gravitate autem et levitate eorum, quid sit utraque [et] quae illorum natura, videndum est, quamque ob causam vel id grave, vel illud leve existat. de reliquis autem eorum

17 nec *elementa—finita* Al: *elementa infinita non codd.*

potentiis, operibus actionibusque in Libro de Ortu et Interitu f. 56
 tractatur. at hoc in loco causam etiam adiungit, quamobrem de
 his dñobus tantum hic verba facit, dicitque id ea potissimum
 ratione fieri, quoniam ea, quae de his tractatur, disputatio
 5 sermonibus de motu conveniens ac propria est; grave enim
 aliquid aut leve ex eo dicimus iudicamusve, quod natura aptum
 est, ut tali motu cieatur, quemadmodum id, quod dimensiones
 habet, quoniam aptum est, ut describatur, vel quod protrahi possit.
 etenim gravitas et levitas quorundam motuum vires existunt, veluti
 10 rhetorices scientia rhetoris vis, medicinae scientia vis medici, qui
 medetur, scientiaque aedificandi aedificatoris vis, hoc est ars aedi-
 ficandi, existit (οἰκοδομική). atqui operationibus harum potentiarum
 imposita nomina fuere, gravitatis autem levitatisque operationibus
 imposita nomina non sunt, qualia haec sunt, οἰκοδόμησις, rhetorica
 15 ac ἴστρευσις, sed potentii tantum, hoc est gravitas levitasque,
 nomina insunt. ceterum sermo de motu naturali speculationi con-
 venit, cum natura motus quidam sit, immo principium motus.
 quoniam autem physica tractatio in motu versatur, atque
 haec duo in se, hoc est gravitas et levitas, quasi *fomentum*
 20 quoddam motus continent, merito igitur omnes, qui de natura
 disputatione et locuti sunt, de illis quidem disseruere. verum
 sufficienter ea nec terminarunt nec explicarunt, sed pauca tautum
 de ipsis attulere. quamobrem si [ante] quae hi dixerunt, vide-
 rimus, quae sierimus dubitaverimusque, ea ab illis se-
 25 cernentes, quae ad hanc considerationem oportuna sunt,
 deinde nos id dicemus, quod nobis videtur de illis.

Dicitur quidem horum duorum unumquodque, hoc est
 grave et leve, duobus modis; uno nempe absolute et per se, f. 56
 altero vero comparatione ad aliud, quemadmodum nobile
 30 vel absolute dicitur, vel comparatione ad aliud. quod vero grave
 et leve inveniuntur, quae non sunt absolute, sed comparatione ad
 aliud, id perspicuum est. praeterea cum nos sustineamus haec duo,
 gravitatem nempe et levitatem, de eadem re dici; si enim leve et
 grave absolute tantum dicantur, non poterunt ambo illa de una
 35 eademque re dici — non enim fieri potest, ut unum idemque grave et
 leve simul dicatur, quemadmodum neque etiam calidum et frigidum —
 sed cum haec ad unam rem retulerimus, omnino quidem hoc modo
 ea pronuntiabimus. et haec etiam ratione dicitur ignis absolute
 levius, sed lignum (exempli gratia) non dicitur absolute leve, sed

1 operibus] conicio affectionibus

9 gravitas et levitas scripsi: grave et leve codd.

Al 14 rhetorica fort. delendum

19 fomentum emendavi: pondus codd. Al

29 nobile] fort. quod gravitate praeditum est

comparatione ad aes, quoniam *lignum* penes lanam vel aliquid f. 56^v
 aliud grave existit. *dicit*: si grave et leve inveniantur, duobus
 modis dicuntur. *ii vero*, qui primum de his duobus disseruere,
 non indagarunt *de iis*, *quae absolute* ita dicuntur,
 sed de his, *quae cum aliis collata* dicuntur. neque enim
 veteres ac primi *physici*, quid grave et quid leve, expli-
 carunt, sed terminarunt, quod grave est et leve, comparatione ad
 aliud, ex eo, quod dieunt aquam (exempli gratia) [terra leviorem
 esse, ac aerem aqua, et ignem] aere leviorem existere. sed quod
 dicitur, planius fiet (?) hoc modo, si cognoverimus, quid horum
 duorum unumquodque absolute et quid comparatione ad aliud di-
 catur. ex corporibus *autem id quidem*, *quod suapte natura*
 a medio fertur, in sublime [ferri dicimus], quod vero ad
 medium movetur, deorsum *redit*; quod sursum fertur, ab-
 solute leve dicitur, quod vero ad infra torquetur, grave
 absolute nominatur. leve autem comparatione ad aliud
 dicitur, quod non absolute leve, sed levius existit; cumque duo
 corpora gravia *aequalis molis* fuerint, veluti *lignum* et aes, quorum
 alterum natura, non vi celeriore motu deorsum feratur, id, quod
 20 celeriore motu movebitur, *levius* dicitur. ita si duo corpora levia
aequalis molis extiterint, quorum alterum in sublime feratur, id,
 quod tardiore motu sursum feretur, *gravius* dicitur. *adiunxit ser-*
moni: aequalis molis; etenim si ab eo, quod absolute grave est,
 veluti terra existit, minor quam lanae portio auferatur, *fieri potest*,
 25 *ut motus eius deorsum lanae motu tardior sit*. cum autem *ipse*
 superum et inferum fecerit, ex eo *autem*, quod caelum rotundum
est, facile minime permittatur, ut in eo superior et inferior locus
 inveniatur: in orationis eius medietate hoc adducit aculeumque et
 calliditatem illius infringit, cum inquirat explicare in hoc toto su-
 30 perum et inferum existere. inquit autem: nonnulli vero, quia *con-*
simile est, negant in hoc toto superum et inferum inveniri —
 per hoc autem Platонem innuit — siquidem hae duae distinctiones
 non sunt in hoc toto per se, sed comparatione ad nos; et com-
 paratione ad nos etiam non erit ratio superioris et inferioris
 35 loci absolute, quemadmodum in Timaeo Plato explicavit. etenim
 si dixerimus superiorem caeli locum eum esse, qui supra capitis
 nostri medietatem *undiique* existit, ac *aliquem ex opposita terrae*
parte adsumamus, cuius pedes *oppositi sint loco*, quo antea ab adver-
 sa

7 sed terminarunt *quod grave* emendavi: nec terminarunt *quod absolute grave* codd. Al
 8 *terra—ignem* (9) om. codd. 12 ante *ex corporibus* fort. lacuna 2 linearum statuenda
 20 *levius* scripsi; sed fort. legendum *gravius*: *grave* codd. Al. Al arbitrio addidit post
quod (19): *tardiori motu cietur, comparatione ad id, quod* (cf. Simpl. p. 678, 25)
 35 *Timaeo*] cf. 63 A

terrae parte insistebat: tum caeli pars, quae supra caput eius ex- f. 56v
titerat et quae antea erat superior. invenietur deinde inferior, cui
modo pedes eius insistent. quod dissentaneum est: igitur neque
comparatione ad nos omnino superior et inferior locus in hoc toto
 5 *invenietur. cum itaque Plato absolute et comparatione ad nos*
*etiam hoc refellat, ne verbum quidem adversus *eum* modo profert.*
*ac in universum sermonem adducit: nos autem, *inquit*, ultimum*
huius universi superiorem locum dicimus; sufficiens enim
ratio, quamobrem in eiusmodi universo superior locus inveniri
 10 *debeat, est, ut dicamus ultimum suum nobis huius universi superi-*
orem locum esse.

Quoniam autem, *ait.* in caelo ultimus finis et medium
 invenitur, perspicuum est igitur superum et inferum
 quoque in eo inveniri. post haec parati sumus, *ut opem a vulgi* f. 57r
testimonio petamus. omnes namque de superiore et inferiore loco
 dicunt, non tamen satis, propterea quod non existimarent
 caelum sphaericum esse, sed hemisphaerium, quod circum eos est.
 si enim cognovissent, quod omni ex parte simile extitit, utique
 dixissent hoc etiam superum esse, medium vero inferum. igitur
 20 superum et inferum omnino quidem *iuxta* nos secundum veri- f. 57r
 tatem existit, *non autem iuxta illos alios;* posuitque superum et in-
 ferum in hoc universo inveniri. atque haec ad supera, illa vero ad
 infera ferri. eum autem quaerimus, quid leve, quidve grave esse
 dicatur, si quispiam definierit dixeritque leve id esse, quod ab-
 25 solute in sublime natura movetur, grave vero id, quod natura de-
 orsum torquetur, is gravis et levius essentiam minime definierit;
 quemadmodum si quis plantam definiens dixerit id esse, quod
 fibris, quae per folia ac ramos eius disseminantur, nutritur, veri-
 tatem quandam dixerit, sed nihil adiecit ei, quod *sensu* percipitur
 30 ac manifestum existit. etenim nobis conveniret, ut formam defini-
 remus, qua res levius vel gravis dicatur, et qua in sublime vel de-
 orsum movetur.

(Dicit.) eum sursum *natura* movetur, levius est; terra enim
 fieri potest, ut aliquo modo sursum feratur, sed vi talis motus erit;
 35 leve autem natura id habet. nec declarat, quid natura sit, qua tali
 motu feratur, sed quod natura sic moveatur. et *huius* quidem

18 post *extitit* codd. Al ex linea antecedente iterant: *ac hemisphaerium, quod circum eos*
est. fort. supplendum καὶ κύκλῳ τοιοῦτον: sed cf. adnotationem seq. 19 post *inferum*
 codd. Al tamquam alteram interpretationem, parum diversam, inserunt verba: *tametsi huic*
quispiam occurrere (?) potuisse, inquiens, ea de causa vulgus superiorem et inferiorem locum (l.
minime) posuisse, quoniam existimarent id, quod est, esse quidem hemisphaerium, quod subter
terram existit: sique agnорissent caelum undique simile esse, dixissent hoc superiorem,
illud inferiorem locum esse. 20 secundum] non autem secundum codd. Al
 33 *natura supplevi*

generis iudicium super unaquaque re et super quavis adiunctione f. 57^r
facile erit, videlicet si dicamus leve id esse, quod sursum moveretur,
vel sursum moveri, quod leve est.

Cum itaque leve et grave comparatione ad aliud ita defini-
 5 visset, ait: *plurimi de gravi et levi disputatione, sed eorum dis-*
putatio de iis non fuit, quae absolute ita sunt, sed de iis tantum,
quae comparatione ad aliud gravia et levia dicuntur. eorum
autem, inquit, ratio de levi et gravi, ut iuxta eorum sententiam
sunt, eis non congruit, quae absolute ita sunt; id quodque perspi-
 10 *cuum erit, cum ultra progressa haec erit disputatione. qua*
autem ratione id perspicuum evadat, modo audies. aiunt enim
levius et gravius, ut in Timaeo scriptum est, id esse, quod vel
ex pluribus vel ex paucioribus partibus constat, cum dicant gravius
id esse, quod [partium multitudine aliud antecedat, quod minus
 15 *grave existit]; partes namque in omnibus iis unius et eiusdem*
formae sunt, quantitate autem distinguuntur inter se. quemad-
modum enim in iis corporibus, quae forma aequalia sunt, plumbum
maiis minore gravius est, ita in aliis animadvertis, quae forma
similia non sunt, veluti lignum et aes. cuius enim essentia ex
 20 *excessu partium constat, id gravius est. eorum namque si-*
militer alterum alteri gravitate praevalet, comparatione ad partium
multitudinem, siquidem eorum essentia simul omnium ex quibus-
dam eisdem partibus constat, tametsi ita non appareat. sed
 25 *eum eorum sententia ita determinata sit, non de eo, quod omnino*
[leve] est [et] grave, dixerunt; etenim si partes ignis plures
fuerint quam partes terrae, leves quoque esse ac sursum ferri vi-
debuntur, terra vero gravis esse et deorsum descendere, quamvis
ex ea minor portio sumatur — ignis enim quanto fuerit maius,
 30 *tanto celerius sursum feretur — cum tamen consentaneum*
foret (iuxta horum sententiam) ut res contrario modo se haberet,
siquidem levitatis et gravitatis causam id non auget, sed ex eo tantum,
quod res ex pluribus vel paucioribus partibus constat, levitas et
gravitas efficiuntur. neque haec (mehercle) iuxta horum sententiam
 35 *gravi et levi convenient, quae omnino et absolute talia sunt, nisi*
id fuerit propter causam, quae gravi et levi convenient. praeterea
inquit, quamvis hoc de omnibus corporibus non dicant, sed de iis,
quae sunt eiusdem generis, tamen hoc quoque modo sermo eorum,
qui leve et grave multitudine et parvitate definiverunt, absurdum
non effugit. ignis enim et aeris multitudo modicum aquae pondere

1 *et—adiunctione corrupta: fort. (facile erit;) quid adiungitur (si dicamus et sq.)*

14.15 *partium—existit] sic emendavit Al locum corruptum; fort. legendum secundum Arist.*
ex pluribus partibus, levius autem, quod ex paucioribus constat 37 *tamen—effugit (39)]*
ita scripsi; Al exhibet: non propterea id sermone eorum significatur, qui leve . . . definiverunt
 39 *multitudo scripsi: constitutio codd. Al*

superabit ac magis deorsum *inclinabunt*, siquidem eorum essentia f. 57^r
ex pluribus *eisdem* triangulis *constat*. sed ad sensum appareat
[omnia] contra evenire; semper enim aer aqua magis as-
cendit, eoque magis, quo maior extiterit. *et pariter* de igne ac de
5 horum unoquoque *credendum est*.

Hos autem sermones retulit ad eius impugnationem, quod in
Timaeo scriptum est, nempe ignem levissimum esse, quoniam ex
paucissimis partibus constet. *at ipse non recte* Platonis sententiam
10 *intellexisse videtur*. non enim ullo modo Plato fatetur leve vel grave
quippam inveniri, dum in proprio loco manet; *sed quando* corpora
ex proximis in propria loca feruntur, quia natura opprimuntur, at-
que ab hoc toto compelluntur, quod ea inibi in huius universi
globum ducit, *quando* vult, ut penes se congregentur: *tum* ea,
15 quae ad id, quod iuxta pedes nostros existit, moventur, gravia di-
cuntur, quae autem supra caput nostrum evolant, levia nominantur.
quamobrem ait, si quispiam inter ignem et caelum *insistat*, velitque
ignem ponderare *et maiorem* ignis *partem* in altera duarum *lancium*
posuerit, ignis maior ad id, quod iuxta plantas pedum eius con-
sistit, magis inclinabit; *dicitque*, ignem maiorem minore igne esse
20 graviorem, quandoquidem nos grave consideramus secundum motum
in id, quod iuxta plantas pedum nostrorum existit. *atque* quispiam
adiciat dicatque: terra si transponatur suspendaturque, cogetur
homo affirmare unum idemque veluti aerem gravem et levem
existere, cum dixerit levitatem gravitatemque corporibus per se
25 inesse, | ipsasque causas motus in sublime vel deorsum *esse*. f. 57^v
contingit enim, ut gravis sit aer eo tempore, quo ex aqua in pro-
prium locum movetur, diciturque horum duorum triangulorum (?)
gravitatem non provenire a loco in locis alienis, sed dictos tri-
angulos (?) inseparabiles ab eo existere necessarioque fiet, ut unum
30 grave et leve simul esse dicatur. dicere enim comparatione unius
ad alterum, sermo callidus est; quod enim sursum vel deorsum
manet, unius ad alterum comparatione dicetur, sed grave et leve
non dicuntur comparatione ad aliud; quae enim unam atque eandem
in universum inclinationem habent et ad unum eundemque locum
35 feruntur, gravia et levia ex inclinationis ac celeritatis motus ad-
iunctione ad invicem dicuntur. etenim haec iam antea fecit; sed
nemo universum mundum levem vel gravem affirmaret, tametsi in
universum moveretur ac fundamentum positionis, in qua modo in-
venitur, egrediceretur. si enim ad eum locum declinaret, a quo
40 initium sumpsit, hoc profecto ex eo non erit, quod gravis vel levis
existat. etenim non poterit quis *hominem* levem *esse* affirmare *ipsumque*

16 *ait*] Tim. 63B17 *et*] *vel* codd. Al27 *diciturque—dicitur* (30) corrupta:conicio *dicitque . . duorum elementorum . . sed inseparabilem ab eis*35 *sed gravia* codd.

Al

41 *hominem*] *mundum* Al

tunc supra capitū nostri medietatem moveri, neque etiam f. 57^v
 gravem, tametsi ad id moveretur, quod iuxta plantas pedum
 nostrorum existit. *etenim* si ob eam causam, quia ad nostri
 capitū medietatem movebatur (quemadmodum inquit) penes nos
 5 levis extitisset, *tum is ipse*, quia ad id movetur, quod iuxta
 plantas pedum eorum consistit, qui ex alia terrae parte, quae
 nostris pedibus e regione opponitur, sunt constituti, penes eos
 gravis diceretur. nec eo, quia locus est impossibilis, quod omnino
 deducitur, falsum extiterit; non enim ob eam causam, quia, cum
 10 homo evasissem, fieri non poterat, ut aliae mihi inessent, falsa ac
 impossibilis erit haec enuntiatio: si aliae mihi inessent, ego vo-
 larem. cum itaque Plato (quemadmodum dictum est) non ponat
 fundamentum, ut inveniatur omnino aliquid, quod, si in proprio
 loco maneat, leve vel grave existat, ac igni, *quacunque causa*
 15 *sit, pyramidis figuram attribuerit: qui dicit consentaneum esse*, ut
ignis levissimus sit, quandoquidem ex minimis atque eisdem tri-
angulis constet, hie projecto Platonis sermonem iuxta propriam
sententiam innovat, quatenus optima quidem significacione eo non
utitur, quod a philosopho acceperat. si Plato namque (quemad-
 20 *modum vir iste opinatur) operationes elementorum, essentias et*
affectiones eorum figuree accommodasset, utique consentaneum di-
ceret necessario omnino effici ac deduci, figuram levitatis causam
existere. at quamvis ignis ex minimis atque eisdem triangulis
*constet, tamen primaria ratione *hanc ob causam triangularum parvitas**
 25 *nullo modo causa levitatis existit, sed forma talis quantitatis ab his*
triangulis efficitur, levitas vero formae causa existit; quandoquidem
siccitatis causa (exempli gratia) frigiditas erit, siccitas vero non
nisi ex accidenti febris causa erit. igitur triangularum parvitas ex
accidenti levitatis causa existit; verum ob hanc causam omni in
 30 *loco parvitas levitatis causa minime erit. etenim si per se haec*
*causa extitisset, utique huic sermoni *(ratio)* inesset; at si hoc*
ex accidenti fit, nihil prohibet, quin eorum causa existat, quae
maxima distat contrarietate. cum enim Plato ponat aquam aerem-
 35 *que ex eisdem formis constare, sed quae mutabiles sunt, ac illis*
materiae elementorumque proportionem attribuat, omnino quidem
nullo modo sequitur. etenim ipse etiam fatetur ex eisdem elementis
aliqua oriri, quae maxima contrariate distant.

15 qui scripsi: et dicit codd: *dicit Al*sed et *formae causa* (26) emendavi. Al vertit lineas 25. 26 hoc modo: *sed primaria ratione*
causa huius non est, quippe triangularum parvitas horum causa ullo modo ad omnem formam
existit, quemadmodum haec quantitas in his triangulis causa est; sed levitas forma eius
*existit.*25 *levitatis scripsi: horum codd. Al*36 *etenim*31 *ratio supplevi: Al habet i. m. hic nonnulla desunt*

fort. delendum et emendandum ut . . . fateatur

Ut autem ad id, unde nostra haec oratio digressa fuerat, ro- f. 57^v
 vertamur, dicimus, Aristoteles deinde ait: nonnulli igitur grave
 et leve multitudine et parvitate primorum, ex quibus corpora con-
 stituuntur, definiverunt. aliis autem non satis visum est
 ita explicare, sed [quamquam] vetustiores sint, novorum
 tamen magis ratione rem disposuerunt. dixit vetustiores, pe-
 rinde ac si dixisset errori magis obnoxios, per novorum autem *(magis)*
 rationem maiorem perfectionem facilitatemque maiorem intellegit.
 hoc autem de Democrito et Leucippo pronuntiavit; etenim de
 his duobus dixit non satis illis visum fuisse, ut hoc quidem modo
 grave et leve terminarentur. videmus enim multa corpora
 magnitudine quidem minora, graviora autem, quemadmodum
 terra aere gravior existit. at qui fieri potest, ut id ita se habeat,
 si ex primis partibus eisdemque [gravioribus] constituatur? itaque
 fiet, ut quod ex primis partibus] aequalibus constat, aequale non
 sit; neque etiam quod ex pluribus partibus constat, gravius ex-
 titerit. sed quoniam modo hoc isti terminarint, ipse paulo infra
 referet; *hoc vero modo, quo dicitur, ipsi non terminant.* etenim
(ainit:) nos videmus multa corpora magnitudine minora,
 graviora autem, sicut aes in respectu ad lanam se habet.
 ait primo: qui extremitates partes primas ponunt easque elementa
 ad reliqua haec constituunt, non fatentur, ut de primis partibus
 dicatur nonnullas graviores et leviores aliis esse, tametsi dicant
 nonnullas [maiores], alias vero esse minores; absurdum enim est
 concedere extremitatem altera | extremitate graviorem esse, f. 58^r
 tametsi maior existeret. iis autem, qui dicunt primas partes non
 extremitates, sed corpora esse, quemadmodum illis, qui ponunt
 corpora partium insectilium, absurdum et inconveniens non est
 affirmare alterum eorum altero gravius esse, sicuti maius etiam
 existit, quandoquidem corpus id est, quod natura sua grave vel
 leve existit. sed haec sub sensum non cadunt; quare perspicue et
 manifeste *(non)* appetit fieri posse, ut insectile *hoc altero gravius*
sit, quamvis hoc altero minus existat. eorum vero corporum,
 quae ex insectilibus composita sunt, quoniam ipsa sub sensum
 cadunt, nos videmus magnitudines minores, quae tamen graviores
 sunt [fieri non potest, ut dicamus quae ex illis minores sunt,
 omnino graviores existere.] et hac potissimum ratione hi etiam
 aliam causam indagarunt inanisque interceptionem invenere. inane

7 errori—obnoxios] minus peccantes Al male codd.

14 gravioribus—partibus (15) Al (fort. ex falsa conjectura): om. codd.:

conicio (14) partibus eisdem aequalibusque constituantur? *deinde* (cf. adnotat. ad l. 9, 10) non intellegunt, cur? (l. 16) quod ex pluribus primis partibus constat, gravius existat?

supplevi 36 fierique—existere (37) om. codd., et iure quidem

9, 10 de his duabus Al; duabus rationibus

32 non

enim cum sit corporibus *implexum*, evenit ut corpora, quibus f. 58r
 inane maius est *implexum*, leviora existant, quatenus eadem quandoque ex paucioribus, vel ex eisdem numero partibus constant; cum enim inanis *implicatio* solvitur, magnitudo eorum *hoc quidem modo*
 5 appetet. atque *in universum* levitatis causam inanis *implicationem* esse dicunt. necesse autem ii habent dicere, corpora *per se* graviora *esse*, inanis *vero implicatione* leviora apparere; ac ita etiam Epicurus necessario efficit grave, sed indivisible. cum itaque leve hoc quidem pacto definiant, *ne sermo eorum everti*
 10 *possit*, non absolute *eis dicendum erat* in eo, quod levius est, maiorem inesse inanitatem, sed addendum non solum maiorem habere inanitatem oportere, sed etiam plenitudinem soliditatemque minorem; ipsi autem *cum* hanc particulam non adiecerint atque eiusmodi distinctionem *distinxerint*, haec eorum oratio
 15 infringitur; quoniam si nos aurum capiamus, in quo maior inanitas sit quam ea, quae in quadam ignis portione existit, iuxta hunc sermonem consentaneum erit, ut aurum igne levius sit. et ideo nos videmus hos etiam, cum dixerint hac de causa *ignem* leveni *esse*, quoniam in eo inanitas maior inest, addidisse distin-
 20 xisseque, quod in eo sit etiam minor soliditas. *atque minoris ratio comparatione* etiam ad inane *ei inglexi potest*, perinde ac *si de hoc dicatur plenum atque solidum esse minora comparatione* ad quippiam in alio. Alexander autem assumit diei *comparatione ad aliud plenum consonum esse*, ut *hoc plenum sit minus*. at si hoc
 25 *pacto eius sermo intellegatur*, eadem dubitatio remanebit, nempe consentaneum esse, ut auri quaedam portio ignis portione quadam levior sit. non enim fieri non potest, ut aurum quoddam imagine-
 mur, in quo plenum et solidum sit minus, ex eo, quod in igne quodam *maius* existit quam in eo esse dicatur. non itaque omnino
 30 convenit, ut sit plenum, quod est in hoc, minus *pleno*, *quod* in alio existit, cum hoc quidem pacto quod minus est, *neglecto inani*, levius extiterit; sed omnia convenit, ut in eo minus soliditatis quam inanitatis esse dicatur. etenim hoc quidem modo dicetur de
 35 igne inanitatis plurimum in eo inveniri comparatione ad plenum et solidum, quod in illo existit. per id quoque, quod dicit: ac etiam *comparatione ad haec idem plane significare voluit*. si quidem convenit, ut inanitas maior sit soliditate, quae eadem in re invenitur, comparatione et proportione quadam, in tantum ut, si

2 fort. ante quatenus lacuna hiat 18 *ignem* emendavi: *capillum* codd. Al 22 *solidum*
 scripsi: *trabem* codd. Al (locus corruptus) 29 *maius* codd.: *inanitas maior* Al
 30 *pleno*, quod scripsi: *aqua*, quae codd. Al 35 ac—haec (36)] τῆς τοιωτῆς ἀναλογίας
 (Arist. 309^a 14)?

inanitas in corpore levi, vel contra existit, nempe ut solidum, f. 58
 in quo erit huius corporis inclinatio, modicum sit, eritque inanitas
 haec proportione levitatis causa, nec leve dicetur comparatione ad
 aliud secundum proportionem *adaequatam* plenitudinis inanitatis-
 que, e. g. *auri ad ignem*. sed ex iis, quae paulo infra dicit,
 perspicuum evadet Alexandrum rem iuxta propriam sententiam
 assumpsisse; itaque necessario ei contingit, ut dubium non tollat,
 etenim adieci plenum modicum esse, non tollit, quin conser-
 taneum sit, ut aurum igne levius sit. cum itaque inanitas pleno
 10 completoque (?) maior sit, forte convenit, ut ei assentiamur; veluti
 cum quantitas quantitati comparatur, quemadmodum, si dicere so-
 lemus locum rei locatae aequalem esse, intellegimus in tribus
 tantum dimensionibus, non in pleno, neque in eo, quod sensu tactus
 percipitur.

15 Post haec in hac oratione afferit consentaneum non esse id,
 quod [hoc quidem pacto quidam deduxere]; nonnulli enim
 eorum, qui inane non esse posuere (quemadmodum Anaxagoras et Empedocles) leve et grave minime termina-
 runt. nonnulli vero terminarunt quidem termino quodam,
 20 sed causam non tradiderunt, cur corpora quaedam *abso-*
lute levia sint, alia vero absolute gravia, atque quaedam
 in sublime, nonnulla deorsum ferantur. etenim hi omnino
 quidem leve et grave comparatione ad aliud terminarunt, non
 autem grave et leve absolute. *praeterea* cur aliqua corpora,
 25 licet maioris sint molis, leviora sint minoribus, non tra-
 diderunt. in universum autem ex eorum sermonibus perspicuum
 non evasit, quanam ratione haec dieta | iis, quae videntur, con- f. 58
 sentanea sint. atqui eiusmodi sermones alia quidem ratione dicti
 sunt, nec iis aliquo pacto in levis gravisque cognitionem iuvamur,
 30 cur ad supera atque ad infera moveatur ac seindat, sed contra-
 dictionis initium invenimus.

Praeterea etiam ex disputatione, qua ad istos respondit, ad
 sententiae illorum impugnationem regreditur, qui levitatis ignis
 causam in magna vi inanitatis, quam habeat, ponunt, et hi sunt,
 35 de quibus antea retulit, quod necesse habent addere plenum in
 illo esse modicum, si velint, ut ad illorum sermonem omnino non
 sequatur aurum quoddam levius esse et ignem quendam graviorem.
 deinceps ait: neque haec etiam ratione erunt immunes, quin ea

1 *rel—solidum* corrupta videntur; conicio *maior existat, quod ei contrarium est, nempe solidum* 4 *adaequatum* emendavi: huius rectitudinis codd. Al 10 *completoque*
 Al: conicio (*maior sit*) et *absolute quidem* 12 intellegimus emendavi: intellegitur Al:
intelligit codd. 13 *neque—percipitur*] et *status permanentiae in sensu tactus* Al
 16 *hoc—deduxere*] sic explevit Al lacunam codd. 36 *illo* emendavi: *illis* codd. Al

dicant, quae iis, quae videntur, contraria sunt. *ac quispiam dixerit, f. 58v*
 ad quid haec additio? non oportebit aliquid addere, si eadem incommoda necessario sequantur eos etiam, qui inanitatem in levi inveniri et modicum plenitudinis asserunt. etenim fieri etiam poterit,
 5 ut ignis portionem quandam animo concipiamus, in qua soliditatis et pleni *maior pars* quam in aliqua terrae portione continetur. hac igitur proportione terrae quaedam portio ignis portione quadam desumpta levior extiterit. id vero fiet, si leve cum plenitudinis modico terminabunt. *atqui ut verborum gravitatem augeat, tantummodo declarasse videtur,* quodnam incommodum *unam particulam* sequatur, *videlicet sententiam*, quae dixit, si minus plenitudinis in eo existeret, ne si ambas particulas in hunc modum simul, *videlicet modicam* plenitudinem et plurimam inanitatem, pronuntiasset, quispiam existimaret se ad sermonem, quo illorum sententiae adversatur,
 15 supervacaneam aliquam adiunctionem adduxisse in eorumque sermones intromisisse, idque fuit, quod antea retulit, *cum ad necessitatem addendi illos cogeret.* et ob hanc causam cum ab initio sermonem adduxisset, perinde ac si *ipse* cum ita posuisset, nempe consequaneum esse, ut multa sit inanitas, solidum vero minus, non
 20 oppugnat eo tempore *eum* divisionem, quae fit cum adiunctione, quam retulit. etenim secundum *hunc sermonem* terram quandam *adsumere possumus*, in qua plenitudo minor, inanitas vero maior quam in quadam ignis portione inest, atque hac sane proportione conveniret terram, quae hoc iure se habet, igne levior-
 25 rem existere. sed ipse ad aliam divisionem *de gravis definitio-*ne progradientur, quatenus inquirit, ut sermo *refutetur, non eius quod* dicitur comparatione ad aliud, sed absolute et per se; ipsi namque grave definiverunt, secundum quod omnino convenit ex definitione, quam levi accommodarunt, *sive* definiunt *dicendo* id esse in quo
 30 soliditatis plurimum inest, *sive dicendo*, in quo inanitatis modicum existit, *quod* levi contrariatur. deficit autem ex divisione adiunctionio, in qua dicitur, *sive* erit id, in quo soliditatis plurimum inest, inanitatis vero modicum. ex eo enim, quod sic etiam ad eam divisionem progressus est, quae cum adiunctione fit, si haec defecerit, de uno-
 35 quoque membro illius per se unumquodque incommodum, quod necessario evenit, demonstratur. si enim grave id esse definierint, in quo maior tantum soliditas inest, ex hoc incommodo necessario fit, ut ignis terra gravior sit; *etenim* ignis quaedam portio assumi potest, in qua soliditas maior inest quam in quadam terrae portione.
 40 si vero grave definierint, quatenus id est, in quo minor inanitas inest, convenit etiam, ut ex corporibus, quae deorsum feruntur, (veluti aqua et terra) corpus quoddam inveniatur, in quo inanitas

³ *in levi*] fort. corr.: conicio plurimam

ea inanitate maior insit, quae in aliqua ignis portione consistit. f. 58^v
 atque haec etiam comparatione ignis assumptus terra vel aqua de-
 sumpta gravior extiterit. *at dicere non possunt <sane> adsumptum*
hoc modo se habere, et in terra maiorem inanitatem esse ea inani-
 tate, quae in quadam ignis portione desumpta consistit, *ideoque*
ignem, licet pondere levis sit, nihil secius ex numero eorum esse,
quae deorsum feruntur: nihil enim, quod deorsum fertur, leve dicitur,
 nisi omnino levius tantum dicatur, quemadmodum aqua terra levior
 est. neque etiam quod leve non est, eo levius erit, quod omnino
 10 et absolute leve existit, ad superaque feretur, sed contra, nempe
 si quidem sursum fertur ac omnino et absolute leve est, omni eo
 levius existet, quod deorsum movetur.

Ex hoc autem ad alium modum se transfert, quo id refellat.
 hic vero est eiusmodi.

15 *Sin autem dicamus* leve et grave, unumquodque eorum,
 terminari secundum proportionem, quam inane ad plenum in uno
 eodemque corpore habet, quemadmodum si quispiam dixerit, leve
 id est, in quo inanitatis duplum quam plenitudinis inest, grave
 autem, quod contra se habet: *neque etiam hoc modo dubitationem*
 20 *solevimus explicamuse*, | qua deducitur omnino necessarium fore, f. 59^r
 ut terra igne levior, vel ignis terra gravior existat. *at qui fiat*, ut
 neque etiam hoc modo eadem quaestio non dissolvatur, audi.
 quoniam leve definivit secundum proportionem, quam inane et
 plenum habent inter se, non aliter ac si duplo vel alia mensura
 25 definiret, omnia igitur, quae unius atque eiusdem rationis sunt, vel
 leve sit, vel grave, eandem proportionem habebunt. sed maior et
 minor ignis copia unius et eiusdem proportionis existunt; atqui
 maior ignis levior est, et ob hanc causam maiore celeritate ad
 supra evolat. et rursus maior et minor terrae portio eiusdem
 30 proportionis sunt; *atqui maior terrae portio minore gravior est, licet*
hoc fieri non oporteret, si grave hac sane proportione defini-
 retur; etenim haec proportio in maiore et minore copia eiusdem
 rationis existit.

Hoc etiam absurdum est dicere corpora, inanitate eis im-
 35 plexa, in sublime ferri ob ipsam inanitatis implicationem, quae faciat,
 ut grave in sublime feratur, et inane ipsum non ferri. post haec cum
 maiore contrarietate se illis opposuisset, inquit, consentaneum est
 iis, qui ponunt inanitatem in sublime ferri, [ut quasi ipsis conveniat
 inanitatem definire ex eo, quod in sublime feratur.] perinde ac
 40 si illis necessario convenire faciat, ut de hoc tantum amplius disqui-

6 *levis sit* emendavi: *leves* (sive *levia*) non sint codd. Al
 om codd.: fort. haec quoque verba temere addita sunt ab Al, cum mea quidem
 opinione verba perinde (39) — faciat (40) nihil nisi alteram interpretationem contineant
 verborum consentaneum est (37), quae per neglegentiam librarii in textum irrepit.

38 *ut quasi—feratur* (39)

rere debeant, quamobrem videlicet inane natura sua ad supera f. 59^c
 et plenum ad infera feratur, si haec duo, *cum* in compositis cor-
 poribus inveniantur, *efficiant*, *ut ipsa* sursum vel deorsum ferantur,
 ac ea corpora, in quibus inane est circumfusum, composita dicantur,
 5 quoniam ex inani et pleno composita sunt; ipsi enim de his per-
 seruntur, quandoquidem eorum indagatio erat de levi et gravi,
 quae comparatione ad aliud dicuntur. insuper si inane natura in
 sublime et plenum deorsum feratur, atque hi duo loci *oppositi* alter
 ab altero dissideat, qui igitur et haec duo, plenum videlicet et
 10 inane, non separantur a se invicem nec alterum ab altero *dis-
 iungitur* ex eorum celeritate in loca ipsorum, *quae sibi propria sunt*,
 sed ipsa remanent confusa ac utraque in eundem locum rever-
 tuntur? posset quispiam sermoni addere, ipsa ne transmutationem
 15 quidem ad invicem habere, ut, quando transmutantur, ex propriis
 locis moveantur, quemadmodum ignis (exempli gratia) et terra;
atqui conveniret toto hoc tempore *praeterito*, quod infinitum
 existit, ut *iam separata essent*, nec inane aliquod deorsum, nec plenum
 sursum extaret, *atque* in universum *ut* haec permixta non con-
 current. inanitati autem in universum locus quidam omnino non
 20 convenit, quandoquidem id praeter rationem existit; *sin autem mo-
 vetur*, aliquis locus sit necesse est, ex quo [et] in quem feratur,
 quasi ipsum [inane] locus non sit, ut locus ei conveniat. si
 enim loco locus omnino conveniat, necessario fiet, ut res in in-
 finitum procedat, ex eo, quod uniuersus loco semper locus requi-
 25 ritur. at *quaenam* dicetur motus inanitatis causa? non enim fieri
 potest, ut inane quatenus tale moveatur. si enim inane ex eo, quod
 tale, moveretur, ceteris rebus, quae inane non sunt, motus non in-
 esset, ac omnia unico motu, videlicet inanitatis motu, qui in su-
 blime fertur, moverentur; modo autem ex eo, quod inane deorsum
 30 fertur, perspicuum fit non moveri aliquid, quatenus est inane, ne-
 que etiam moveri, si inanitatis motu omnino moveatur.

Ad hunc autem locum Aristoteles sermonem suum reposuit, ut
 ad eos responderet, qui multitudine et parvitate extrematum cor-
 porumque insectilium leve et grave terminarunt. *respondendo autem*
 35 *illis hanc eligit dubitationem*, *quod* ipsi de levi gravique non nisi
 comparatione ad aliud disseruerint; *etenim* leve et grave unam esse
naturam statuere, *alii vero* extremitates posuere, *alii* insectilia, atque
 haec duo magnitudine et parvitate separarunt distinxeruntque.
 fuit insuper eiusmodi dubitatio ordinata, ut illis *quoque* responsum
 40 afferret, qui levitatis causam inane *implevum*, gravitatis autem
 plenum esse posuere; unaque cum aliis rebus super iis est dubitatio,

37 posuere scripsi: erunt codd. Al exhibet verum quaedam eorum extremitates erunt,
 quaedam vero

cur ipsi de levi et gravi disserant, quae omnino et absolute f. 59^v
 ita sunt, et quoemque modo extiterint, *corum* autem, quae his
 interiecta sunt, nempe *corum*, quae ex gravi, levi graviore, existunt,
 non dicant rationem, propter quam differant, licet dicere possent
 5 *haec* etiam terminari multitudinis inanitatis vel gravitatis confusione.
 eum itaque ad hunc locum disputationem suam in respondendo
 ad illos reposuisse, prosequitur hoc et inquit: *similiter con-*
tingit et sequitur, si quis etiam leve et grave aliter termina-
 verit, quatenus haec duae inclinationes ad magnitudinem et parvi-
 10 tatem, hoc est tenuitatem et crassitatem referuntur, aut quovis
 alio modo, ut si haec duo duritie et mollitie distingueret ac se-
 pararet, modo una illis tribuatur materia, unum *subiectum*,
 vel duae naturae, sed *duae* contrariae. quod autem *similiter se-*
quitur vel omnino efficitur, est, ut vel de gravi et levi, quae | f. 59^v
 15 absolute talia sunt, non disserant, vel de iis quidem, quae illis
 interiecta sunt et comparatione ad aliud, sermonem *non* faciant.
 iis enim, qui eandem materiam his duabus inclinationibus omnino
 tribuant partiumque magnitudine et parvitate eas distinxerunt ac
 separarunt, nec non *mollitie* et duritie tantum, necessario efficitur,
 20 ut de gravi quidem et levi tantum loquantur, [quae comparatione
 ad aliud dicuntur, non] quae talia absolute existunt, [quemadmodum
 iis usu venit, qui leve et grave ex eisdem triangulis conflant,] ac
 iis, qui grave et leve ex insectilibus partibus constituunt. ii autem,
 qui duas his tribuant naturas invicem contrarias, quemadmodum
 25 illi, qui plenum et inane ponunt ac horum duorum contrarietate
 duarum inclinationum contrarietatem terminarunt, fateri quidem
 coguntur *se* de gravi et levi absolute verba facere, de his autem,
 quae his duobus interiecta sunt quaeque gravia et levia compa-
 ratione ad aliud dicuntur, non terminare; neque *etiam* eur haec duo
 30 (aqua nempe et aer) gravitate levitateque cum *se* inter se, tum
 ambas extrenitates superent, dicunt, quemadmodum eur aer aquam *et*
terram, levitate, et ignem gravitate superet, ac similiter etiam aqua.

Multitudine autem et parvitate, hoc est partium crassitatem
 et tenuitatem vel *mollitie* et duritie, leve et grave terminare
 35 falsum ac commenticium quoddam videtur; non enim his
 duobus grave et leve distinguuntur. atqui *propterea quod hic certus*
 ex ea dubitatione evadit, quae illi occurrit, *(nempe)* consonum esse,
 ut quae interiecta sunt quaeque comparatione ad aliud dicuntur,
 terminentur, — *hoc enim modo* quaesitum *cuius* explicavit, qui grave
 40 et leve plenitudine inanitateque terminavit — *ratio quaedam ei in-*

3 *ex—graviore suspecta*12 *unum subiectum* emendavi: *unus locus* codd. Al15 *vel si disserant* Al16 *non supplevi*20 *quae—non* (21) om. codd.21 *quemadmodum—conflant* (22) addidit Al: om. codd.

venitur. fieri enim potest secundum sententiam istorum, ut inclinatio nationis distinctiones etiam terminentur, quae in iis inveniuntur, quae inter leve et grave consistunt, quorum unum alteri comparatur, tenuitatis et crassitiae ac molitiae et duritiae comparatione.

5 *at sane eorum sermoni. qui hoc asserunt dicuntre, duorum locorum ad has duas inclinationes unam esse naturam, necessario contingit, . . . quasi dieat: fieri non poterit (iuxta illorum sententiam) ut quicquam leve absolute inveniatur, sed omnia corpora (exempli gratia) ad infera et ad eundem locum inelinabunt. existimantur autem levia esse, quoniam ipsa ex privatione gravitatis eius, quod movetur, manent superius, ut tardius moveantur, vel non est ita, sed tempore, quo pelluntur, ipsa sursum quasi protruduntur caliditate (?), quae videlicet levia esse iudicantur. continget autem iuxta illorum sententiam, qui ita terminarunt, ut magna aeris et*

10 *magna ignis copia aquam terramque gravitate vineant; hoc autem sit, quoniam propria parvarum et magnarum partium inelinatione eadem est, nempe ad infera. perspicuum est autem ac manifestum: si ex corporibus parvarum partium magnae adjunctionis substantiae portio quaedam sumatur, profeeto propria etiam inclinatio, et quae ad infera instituitur, ob qualitatem plurimam corporum parvarum partium, inelinationem propriam quantitatis corporum minoris contrariarum partium, quae et ipsa deorsum versus proeedit, superabit; sique multa quantitas ex corporibus parvarum partium, vel ignis vel aeris, existat (siquidem his aer et ignis terminantur) necnon parva portio ex corporibus magnarum partium, vel terrae vel aquae sit (siquidem his istaee duo etiam terminantur), eveniet, ut ignis gravior solidiorque deorsum feratur.*

15 *Cum autem hoc in loco aliorum sententias de levitate et gravitate retulisset et qua ratione impugnari possent, iuxta propriam modo opinionem hac de re pertractare intendit.*

Nos autem, *ait, primum id explicemus ac distinguamus, de quo reliqui quaerunt ac dubitant, eur alia corpora natura in sublime, alia deorsum, quaedam et in sublime et deorsum ferantur, quod utrumque declarabit; deinceps de gravitate levique dicamus ac de eis affectionibus, quae illis contingunt, verba faciamus. statimque regreditur [ac refert], quamobrem nonnulla deorsum ferantur, causamque addueit, eur eiusmodi motu moveantur et ait huius causam eam esse, propter quam corpora ceteris illis motibus etiam moventur, quemadmodum*

5 *at emendavi: tunc codd. Al* 6 signum lacunae posui; una fere linea excidisse videtur 10. 11 *gravitatis eius, manent et moreantur serpsi: levitatis, manet et moreatur codd. Al* 20 *ob qualitatem plurimam] conicio quantitatis plurimae*
22 *minoris* serpsi: *multarum* codd. Al

ea, quae ortus, mutationis et aceretionis motu moventur, inclinatioque motus horum causa existit, quorum unusquisque est ad formam, quae potestate existit; *motus igitur corporum*, quae vel supra vel infra moventur, ad haec duo loca *efficitur*, ut ad proximam eorum perfectionem inclinent, *hoc est*, ut ad propria eorum loca perveniant. quamobrem ait: de eo quidem, quod sursum vel deorsum movetur, eodem modo, quo de iis, quae aliis motibus et mutationibus moventur, iudicandum est. quoniam enim tria sunt motus genera, unum nempe in magnitudinem, atque aeretio dicitur, alterum ad formam, ac ortus et mutationis proprium est — mutatio enim ex una in aliam formam fit, quantum hoc in loco qualitas forma dicitur — tertium autem secundum locum: in quoque horum mutatio erit non ex quavis re, non enim ex albedine in lineam fit mutatio, sed ex contrario in contrarium, vel in id, quod inter contraria invenitur, quemadmodum ex albedine in nigredinem vel in purpureum colorem. ex eo enim, quod corpora commutantur, non remanet in eis, quod antea extiterat; cumque in id mutantur, quod antea in eis non extiterat, non in quidvis mutantur, quemadmodum albedo in lineam, verum cum in id, quod maxime distat, *tum in id*, quod finitimum est, mutantur. si igitur in id, quod maxime distat, commutabuntur, in contrarium mutabuntur; si vero in id, quod finitimum est, mutantur, in id, quod inter contraria consistit. et quemadmodum id, quod mutatur et movetur, non movetur quidvis: ita nec quod movet et mutat, quidvis in quamvis rem *movet*. sed quemadmodum id, quod augetur, ex eo, quod augetur, in maiorem magnitudinem, non in caliditatem mutatur, ita etiam *id, quod auget*, quatenus *auget*, omnino quidem in maiorem molem, non in caliditatem movet ac mutat; tametsi contingat quandoque, ut id, quod augescit, incalescat; sed quemadmodum id, quod *auget*, non est *id, quod calefacit*, ita auctum quoque excalefactumque utraque etiam differunt. eodemque modo statuendum ac intellegendum est id, quod loco etiam movetur; non enim quidvis a quovis loco movetur, neque etiam *motivum* quidvis *movet mobile* quidvis. igitur superius et inferius cum contraria sint, motiva quidem sunt grave et leve, *mobilia* vero, quae potestate gravia et levia existunt, quorum unumquodque, nempe eorum, quae pulsu agitantur, a *motivo* sibi. accommodo in id movetur, quod potestate in ipso existit. potestate autem in ipso .

10 *formam* Al (ex emendatione): *speciem* codd.20 post *mutantur* codd. Al iterant:cum autem in id mutantur, quod maxime distat, quodque finitimum existit 24 *moret et*mutat scripsi: *movetur et mutatur* codd. Al 25 *quidvis—moret*] in *quidvis ex quavis*re *mutatur* Al 27 *id, quod auget et* (28) *movet ac mutat* scripsi: *auctum et moretur ac**mutatur* codd. Al 30 *auget, calefacit*] *augetur, incalescit* Al

est, ut in proprio loco maneat: igitur ferri in hunc locum, in f. 60^r
suam formam est ferri. etenim ferri aliquid in id, quod potestate
est in ipso a *motivo* sibi proprio, in perfectionem et finem, quem
habet, est ferri.

5 At *quoniam modo* conveniunt eiusmodi sermones *huius rei*, de
qua nos pertractamus? dicemus: quando movebuntur corpora, quae
natura supra infraque ad eorum perfectionem moventur, non con-
venit, ut quiequam haec in re inquiramus, hoc est in motu eorum
ad haec duo loca, nisi inclinationem eius, quod potestate est, ad
10 perfectionem, hoc est ad actum et finem; *similiter* in reliquis
motibus; non est enim, ut quispiam hanc causam quaerat, cur
seilicet quod curatur ad sanitatem moveatur, quasi non conveniat
ei, quod curatur, ut ad valetudinem, sed ad albedinem revertatur,
et quod febrescit, ex eo, quod tale, ad *febrem*, non ad . . . regre-
15 diatur. moveri enim *eodem iure* se habet, quo transmutari et augeri,
in proprium eorum finem. *quemadmodum enim* quod augetur,
cum mutatur, quatenus augetur, profecto non ad san-
tatem, sed ad maiorem magnitudinem revertitur — *etenim* ad
20 quantitatem quandam transmutatur — ita levia etiam et gravia, si-
quidem haec superiora petunt, nempe levia, illa autem ad in-
feriora praecipitantur, nempe gravia. ea enim, quae motu locali, et
quae ceteris motibus feruntur, in hoc potissimum differunt inter se,
siquidem quae locali motu moventur, initium motus in se habere
videtur, reliqua vero extrinsecus, *quemadmodum* id, quod
25 curatur, et quod augescit; quamquam haec duo etiam, dum
parvum motus initium acquirunt extrinsecus, interdum ex
se ipsis transmutantur, id siquidem ad valetudinem, hoc
autem, veluti quando *febricitat*, vel id ad morbum, hoc vero, qua-
tenus alitur. et quia id, quod curatur, haec duo admittit, nempe
30 valetudinem et morbum, *ideo* si eius motus in valetudinem *existat*,
ut plurimum ex se ad eam movetur, si vero ad morbum, *pariter ex se*. *<et>* *quemadmodum* dicimus haec duo interdum ex se mo-
veri, cum parvum motus principium extrinsecus sumpserint, eo
magis leve et grave; *sed* initium motus in illis inveniri vi-
35 detur, quoniam horum duorum materia, hoc est subiectum
eorum, proxime ad rei substantiam accedit. *signum autem*
est, quod eiusmodi quidem motu moventur, quandoquidem ex eorum
essentia *absoluta* inveniuntur. quae vero ortu generantur, nondum

14 post *non ad* codd. Al legunt *caliditatem*

15 *eodem — quo* emendavi: *enim*
transmutari . . . finem, eo iure se habent, quo id quod augetur; quod enim . . . Al

18 *etenim supplevi: et quod transmutatur Al*

28 *febricitat et alitur fort. trans-*
ponenda sunt 36 *signum — quod* (37) emendavi: *ac illi, quod in ea invenitur; etenim*
eiusmodi Al

levia nec gravia sunt, sed tum levia erunt, *quae ortu generantur*, f. 60^r
et gravia, quando perfecta et omnibus numeris absoluta extiterint;
et quoniam perfecta sunt, motus initium in illis esse apparebit.
etenim cum ex aqua oritur aer, veluti cum aqua in vaporem
5 convertitur. ex re gravi levius fit, et quod ad supera evolat, *absolutus* aer et levius invenitur, quippe haec duae inclinationes in
illis deprehenduntur, cum perfecta | erunt ac in propriis locis f. 60^v
extiterint; convenit igitur, ut in his localis motus initium inveniatur.
scire autem debes reliqua illa quoque non privari, quin in eis
10 initium motus inveniatur; etenim hoc ipse dedit *omnibus* naturalibus
in universum, et non ei, quod curatur; nec quod curatur motu etiam
ad valetudinem privabitur, neque id quod mutatur motu ad albe-
dinem. cum autem dixisset leve et grave potius quam haec principium
motus in se habere, atque in hoc causam attulisset, *hoc*
15 *tantum modo intendit*, ut ex eo, quod horum duorum subiectum per-
fectum est, in eo per se motus, *hoc est motus perfectus* inveniatur;
ac maioris perfectionis existit, siquidem ceterorum motuum
ortu postremus est. *adiecit ortu consideratissime*; alibi namque
dicitum fuit *hunc esse praestantiorum*, quoniam ceteri, dum moventur,
20 loco moventur, sed non est necesse, ut *hic* ceteris motibus feratur;
modo autem dixit *hunc motum esse* alia ratione ac motuum om-
nium partes *et in substantia nobiliore*; etenim hic quidem motus
protrahitur eo tempore, quo *aliquid* generatum *est* ac perfectum.
quemadmodum motus in locum omnino quidem navi debetur post
25 ad generationem motum, cum in *alicuius* animantis gratiam perfecta
existat, et reliqua, quae eiusdem generis sunt. at existimabit quis-
piam omnino quidem haec duo aliud ex alio *confirmari*; siquidem
ait, in gravi levique principium motus per se inveniri, *quoniam per-*
fectiora sunt, et perfectiora sunt, quoniam perfectus motus in eis
30 invenitur, qui motus localis est, ac principium in eis existit. [ad
unum autem locum quippiam moveri ac in eo localis motus prin-
cipium inveniri idem non est.] *nos vero dicimus*: haec duo aliud
ex alio non *confirmari*; motus namque in locum principium in illis
est; ad unum autem locum quippiam moveri ac in eo principium
35 motus per se inveniri idem non est.

Perspicuum est, inquit, id, *quod est potentia ens*, ita ut
in locum revertatur, in locum reverti, et si in hoc quantum
et in hoc quale, ad hoc ferri, in quantum perfectionem ac-
quires; hoc autem totum eo feretur, quo actus potentiae invenitur.

19 *hunc . . . praestantiorum* emendavi: *haec (illa Al) esse praestantiora* codd. Al

21 *hunc—et* scripsi: *motuum omnium partes esse alia ratione ac in* codd. Al

29 *quoniam—sunt* addidi 30 *ad—est* (32) ex lineis 34 et 35 repetita videntur

32 *nos—dicimus* scripsi: *et dicit* codd. Al

Eadem autem causa est, quamobrem corpora *ad propriam f.*^{60^v eorum perfectionem moveantur, cum non modo id, quod perfectum non est, veluti vapor, qui in aerem mutatur ac sursum ascendit, sed corpora etiam perfecta ad propria eorum loca celeriter moveantur; etenim huius rei causa in omnibus illis ad propriam perfectionem inclinatio est. cum itaque ex numero corporum, quae perfecta existunt, veluti aer, ignis et reliqua, quaedam in propriis eorum locis, quae naturalia sunt illis, *non* existant, quasi illa motum festinant, ut id adipiscantur, sponteque ad sua loca, nulla re impediente, moventur, quemadmodum alimentum, dum mutatur ac refertur ad alitum, movetur in illudque convertitur, si nulla alia re praepediatur. *ait: sed* *<ne>* *talia quidem <perveniunt>* per se ad propriam perfectionem, quae est in illis, dum motus per se *<non>* existit, quemadmodum in praecedentibus sermonibus, hoc est in Octavo Naturalis Auscultationis Libro, dictum fuit. motum autem *quidpiam* extrinsecus affert, quemadmodum *accidit*, *si aliquid iacitur*; *atqui* eos, qui curantur quique *febrescunt*, prima eorum dispositio movere facit, si id, quod motum affert quodque valetudinem *in aegritudinem* mutavit, et quae eiusdem generis sunt, non insequantur. quod vero *iis*, quae deorsum feruntur, motum affert, *est* quod trahit pellitque, quemadmodum *motivum reiecti* id esse dicitur, unde aliquid reiectum est, veluti a pariete pila.}

Inclinatio igitur ac versus propriam perfectionem praeparatio, motus in propria loca causa existit; unumquodque enim ad simile movetur, et quod potestate est versus id, quod simile est ei, quod actu existit. etenim quod potestate est, sua potestate fertur, *cum dispositio*, quae versus id contendit, similitudo quaedam existat; ferri itaque ad id, ad hoc simile atque ad eius formam est ferri. atque hinc *quispiam* existimaverit id, quod veteres tradiderunt, quod simile feratur ad simile, hoc est *quod id*, quod potestate est, ad actum movetur. haec enim duo (quemadmodum diximus) similia sunt. consentaneum namque non est existimare veteres dixisse simile ad simile plane ferri; neque enim si terra nostra cogitatione eo transferatur, ubi nunc luna est, eius partes, *quamvis* ei similes sint, ad ipsam ferrentur, sed ad medium, quo in loco manere solent, *cum perfectae sunt*, siquidem vim tantum habent, ut ad medium ferantur. atque in universum *alio sermone mani-*

1.2 *ad et moveantur*] exordiantur Al 2.3 *non—est*] ita Al: codd. corrupti
 8 *non addidi* 12 *ait emendavi: utpote* codd. Al 15 *Octaro*] cap. 4 16.17 *quemadmodum—atqui*
(utpote) ex iis, quae sunt Al *Octaro*] nec et *perveniunt supplevi:*
ita codd.: tum quod impedimentum detraxit, tum Al *17 prima . . dispositio]* ad primam
. . dispositionem omnes testes 25 et 31 *movetur*] exorditur Al (ut supra)
 29 *id—tradiderunt*] ita Al secundum Aristot.: *veteres iudicasse* codd.

Comment. Arist. V. 4. Them. de Caelo hebr. p. II.

*festum evadit corpora, cum in propria eorum loca feruntur, f. 60
in similia ferri. partes enim corporum, quae omnino consumilium
partium sunt, eodem motu in eundem locum ferantur [necessus est],
quo totum fertur: et quemadmodum fertur totus ignis. aer et reli-
5 qua, dum in id, quod proprium est illis, et in formam unius- f. 61r
eiusque eorum propriam feruntur, in extremum eius, quod ambit,
contendunt, sic cum partes in haec loca feruntur, ad id, quod sui
simile est, moventur. quoniam autem termini ac fines omnium
corporum, quae per rectam lineam feruntur, ultima illa extremitas
10 est et hoc medium, hoc est supra et infra, evenit, ut id, quod natura
vel supra vel infra movetur, ad sui simile feratur; hic enim finis,
qui deinceps est quique sequitur et ambit, *quodammodo* eius forma
existit. quare cum elementa tota secundum se ad extremum eius,
quod ipsa ambit, transferantur, quod quidem forma efficitur quo-
15 dammodo eius, quod continetur, et simile (?), cum transfertur, *ad*
eius totum eodem motu moveatur: quispiam dixerit dupli mensura
simile ad suum simile transferri, hoc est, *quatenus* partes ad totum
transferuntur, cui similes existunt, et *quatenus* ipsa transferuntur
ad extremum eius, quod ambit, quod quidem forma est *quodam-*
20 *modo* eius, quod continetur, et ob hanc causam partes etiam.
si quidem ea, quae ambient, *quodammodo* forma sunt eius,
quod continetur. ea enim, quae *deinceps veniunt*, *inter se si-*
milia sunt, si quidem aqua aeri similis est et aer igni; e
converso *autem* cumque ab igne incepimus, in circuli modum in-
25 cedamus oportet, donec ab igne in terram regrediamur, convenit
que, ut secundum rectitudinem ex igne ad aerem fiat regressus,
sique versus regressum contendemus, oportebit, ut in aerem fiat.
ea enim, quae inter se similitudinem habent, ea existunt, quae inter
se iuxtaposita sunt, cum id, quod continetur, materiae, quod autem
30 continet, formae rationem habeat et *quodammodo* ad id referatur,
quod actu existit. atqui cum ambitum sumemus, dicendum nobis
non est ea, quae in ambitu sunt, unum post aliud similia esse;
etenim si quod ignem sequitur, terra exitisset, cum horum duorum
unum proxime non contineat et alterum proxime non confineatur,
35 nec etiam id formae, hoc autem materiae rationem obtineat, neque
etiam hoc iure inter se similia erunt.*

Convenit igitur ut intellegatur, ferri aliquid in suum locum,
ad simile esse ferri. dicendo autem *ad simile quodammodo* ad totum
dicit; atqui ambientis extremum forma totius existit; id igitur est etiam
40 forma partis. quandoquidem si *quod dicit* absolute ad finem am-
bientis, ad eius partem referamus, haec non erit eius forma, quae

³ *necessus est* om. codd.

⁷ *partes* emendavi: *reliqua* Al codd.
fiat lacuna hiat (locus non integer).

27 fort. post

ipsam tantum contineat. atqui *rationes*, quibus apparet transi- f. 61^v
tum in aliud natura supra et infra *versus contingere*, hae sunt.

Si autem *convictus*, vim verborum eius meditatus fueris, ea
sane demonstrare ac perfectam intellegentiam praestare invenies,
5 ut unicuique elementorum, quemadmodum datur forma danturque
propriae potentiae, ita et reliqua illa; alioquin secundum se tota
perfecta etiam minime extitissent. ipsa enim non modo qualitates
ac proprias potentias tantum assumunt, sed etiam loca. veluti in
animali perspiei licet; *etenim* sanguis *non* est perfectus *neque*
10 hoc alimentum, quod est commutatum, *si* talem *tantum* humorum
speciem adipiscitur (quemadmodum hanc substantiam, colorem cali-
ditatemque et reliqua illa, quae in sanguine deprehenduntur) *nisi*
simul cum hoc etiam proprius positus illi accedit, *ut* si in venis
collocetur. quemadmodum enim sanguis (exempli gratia) eo in
15 venas contendit, *ut* quasi ad propriam eius perfectionem moveatur,
scilicet ad eius positum, qui iuxta venas constitutus est, et ob hanc
causam *versus* venas movebitur: ita ea etiam de causa ignis terra-
que et quod ex illis, *versus* superiorem ac inferiorem locum *mo-*
ventur, cum ipsa eo, quod potentia *praedita* perfecta minime
20 existunt, ad propriam eorum perfectionem natura inclinent, idque
penes unum eorum in propriis locis, in quibus aecommendantur,
perficiunt, et ideo ad duo haec loca moventur, dum in perfectionem
ipsorum contendunt. nec convenit, ut ad motum eorum aliam
causam quaeramus, *neque* eur id, quod curatur, ad valetudinem
25 moveatur, nec etiam alimentum, quod in carnem, cerebrum et ossa
transmutatur, cur partim in carnem, partim in cerebrum et partim
in ossa mutetur. *etenim* nobis conveniret oppositum indagare, si
in haec non mutarentur; modo autem cum *eorum* mutatio in ea
sit eiusmodi, consentaneum plane *esse* sermonem dicimus; nec quis-
30 piam hoc animadvertis.

Causam *autem*, quam ad naturalis corporis motum affert, suffi-
cientem *esse* nemo fatebitur; *licet enim* ad proprium *eorum* locum,
quasi ad propriam perfectionem moveantur — consentaneum est enim
hoc fateri — *tamen* quaerere convenit, quomodo eorum transitus ad
35 perfectionem sit et quae huius causa existat. *etenim* fieri poterit,
ut omnes homines fateantur loca, ad quae moventur, propria il-
lorum esse eisdemque locis ipsa perfici, sed cum hoc quaerere
convenit, quomodo ad ipsa forantur. causa enim, quamobrem ad
sua loca proficiscantur, | potentia *quaedam* extrinsecus est, veluti f. 61^v

2 in aliud suspectum: conicio cuiusque (cf. Arist. 311^a13)
om. codd. 9 non addidi 15 ut om. Al 16 *scilicet — qui*] quando eo
movebitur, ut Al 20 *idque — perficiunt* (22) corrupta: fort. emendanda sunt *idque per-*
ficiunt, *cum ad propria loca pervenerint* 28 *mularentur*] *mularetur* codd. Al
29 *nec et sq.* fort. delenda.

6 secundum se et minime
15 16 *scilicet — qui*] quando eo
movebitur, ut Al 20 *idque — perficiunt* (22) corrupta: fort. emendanda sunt *idque per-*
ficiunt, *cum ad propria loca pervenerint* 28 *mularentur*] *mularetur* codd. Al

attractio, expulsio et forma, vel gravitas aut levitas aut aliud f. 61^v
 quippiam eiusdem generis. dicere autem huius inclinationis causam
 esse, eo, quia id, quod potestate est, modo quodam actu existat,
 multoque magis affirmare, ex eo, quod potestate est, transferri in
 5 id, quod in perfectione consistit — illud enim „potestate“ nihil aliud
significat — neque mutationis eorum causam reddit, nec *quod dicit* quo-
 modo mutentur. etenim cum sermonis similitudinem inspexerimus,
causa, quam retulit, sufficiat oportet; num si quis dixerit cor-
 pora in propria loca ferri, eo, quia potestate existunt, et convenire
 10 ut illuc ferantur et ad haec loca moveantur: hic sermo facilis est;
 sed quaenam causa est, cuius gratia in actum revertantur? et
 quomodo ferentur? etenim si quispiam (quemadmodum retulimus)
 ita causam adiciat, is non causam, sed aliud quippiam profecto
 adiciet eorum, quae omnibus iis, quae natura moventur, aequaliter
 15 concenit, siquidem haec omnia ad propriam eorum perfectionem
 moveri deprehenduntur. ideo cum quaerimus, quomodo sanguis
 feratur in venas et cur ad eas contendat, non sat est asserere
 hoc fieri, cum sanguis in sua perfectione non sit, antequam ad eas
 revertatur, atque ad venas incitari, quasi ad proprium eius locum
 20 perfectionemque moveatur; sed cum hoc fassus erit, quaeret causam,
 cur ad eas moveatur. quamobrem medici huius causam adiciunt,
 dicentes attractionis eiusdam causa sanguinem ad venas commicare,
 cum a potentia attractiva, quae in eo consistit, innovetur. insuper
 si quaeramus causam, cur pili in barba circa vicesimum annum
 25 efflorescant, si quispiam dixerit hoc a natura provenire, quae ex-
 citatur in nobis ad finem, quem habet, is quidem aliud quippiam
 nobis referet, sed huius causam non addueet; huic autem causam
 adiunget, cum dixerit supervacaneae humiditatis redundantia,
 quae in membris consistit, in puerili quidem aetate, quoniam crassam
 30 substantiam *(non)* habet et corpus etiam humiditatis causa *rarum* est,
 fluit ac dissolvitur, et ideo ex ea pilorum generatio non perficitur;
 cum autem calor invalescit, ut humiditati praevaleat eamque ex-
 siccat, efficit, ut crassiorem essentiam acquirat, ideoque ob eius
 crassitatem et corporis siecitatem non dissolvitur. corpus enim, quo
 35 antiquius, eo siccus evadit, cum humidum semper dissipetur,
 quodque ex eo relinquitur, durius efficiatur a naturaque per poros
 extimae maxillarum cutis expellatur, ut ex pilis, qui ex eo gignuntur,
 utile quoddam perficiatur, ac ita pili generantur. novit enim natura
 incrementa quaedam hoc tempore occultationi et absconsioni circum-
 40 speetae formae opportuna esse, ipsaque ad congruam actionem ac-

1 vel—levitas corrupta: ad gravitatem et levitatem codd.

7 etenim—oportet (7)] non

enim convenit, ut cum . . inspexerimus, sufficiat nobis quod retulit ut causa Al

39 in-

crementa quaedam] menses Al (sic)

et ante circumspectae codd. Al

commodata. ita etiam *causa* motus corporum natura tunc saue f. 61^v afferetur, cum existimabimus ipsa quidem regredi ex eo, quod potestate est, ad id, quod est actu, eo tempore, quo ad propria eorum loca profieiscuntur, si huic *modo* adiunxerimus dixerimus que, quomodo ferantur; (*exempli gratia*) ut hoc illis perficiatur vel ex eo, quod vi quadam attrahuntur vel pelluntur, vel ex eo, quod vim quandam efficiunt vel proprium eorum principium, quoeneunque modo esse dicatur. dicere namque hoc fieri, quoniam cadit mutatio ex eo, quod potestate est, in id, quod actu existit, dissentaneum est. *id enim* omni in re facili statui poterit; (*exempli gratia*) si quispiam quaerat, cur gressus animali insit, respondemus: hoc erit, cum potestate animal sit; convenietque interroganti, *quomodo* hic aegrotus curetur, respondere hoc illi inesse, quoniam potestate sanus existit, et haec sanitas hoc iure se habet, tametsi sanitas 15 *huiuscemodi* causam habeat; vel enim computrescentium humorum evacuatio vel frigidorum membrorum calefactio vel calefactorum refrigeratio vel simile aliud quippiam sanitatis eius causa existit. iuxtaque hunc modum quaerenda *fuisset* causa, cuius gratia elementa moverentur; atqui motus *ipse* eorum est veluti res perspicua, quam 20 *omnes* fatentur, est autem quaestio, quamobrem *ipsa* ita moveantur; et ob hanc causam licet ad *haec* loca moveantur, quoniam eorum propria existunt ac iis ipsa perficiuntur, quamvis hoc (quemadmodum prae-fati sumus) unusquisque fateatur, sed *illa causa est*, quae quaeritur et *cuius* gratia est indagatio.

25 Cum igitur hic ita affirmasset, ad secundum quae situm regreditur; etenim primum quae situm fuit, cur elementa ad propria eorum loca moverentur, secundum autem, in quo de *differentiis* levis et gravis disputatur, quae eis contingunt, *<nunc>* disseremus. *ait:* quoniam de his hoc in loco disputatur, primum quidem *praestantissimum* eorum eiusque *explicatio* positum sit, se- 30 cundum quod omnibus videtur. grave nempe absolute id est, quod omnibus corporibus substernitur, leve autem e contra se habet; *est enim* id, quod omnibus corporibus *super-eminet*. dicit autem *absolute* ad horum duorum differentiam et illorum, 35 quae inter haec sunt collocata, aquae nempe et aeris, quoniam haec duo nullam harum inclinationum per se | habent, sed sunt in eis f. 62^r simul permixtae ac comparatione ad aliud levia *<et gravia>* existunt; quaevis enim [ignis] pars superiora semper petit, nisi aliud contingat, hoc est, nisi aliud existat, *quod* impedit, et terrae

6. fertur, attrahuntur, pelluntur codd. Al 11 cf. Averr. p. 248L et eiusdem Paraphr. 331F et sq. 14 *hoc—habet* codd. Al: *est perfectio eius* Averr. et (p. 331) *aut quia* *eius more est, ut moveatur ad sanitatem* 19 *ipse* scripsi: *motus eorum causa* codd. Al 37 *et gravia* addidi 38 post enim signum lacunae; *ignis* supplevit Al

quaevis pars deorsum semper eodem modo declinat, nisi quid s. 62^a
 forte impedit; idque grave *(et leve)* per se, non comparatione ad
 aliud existit, et ideo maior pars maiore semper celeritate, ignis
 quidem versus superiora, terrae autem versus inferiora movebitur.
 5 *utrumque vero* illorum, quae inter haec sunt collocaata, et grave
 est et leve, siquidem alieui eminet et alteri substernitur, neutrum
 autem per se et absolute grave et leve existit, sed compa-
 ratione ad aliud; utraque enim terra *leviora*, igne autem
graviora existunt; quaevis enim pars ex illis sumatur, terrae
 10 eminet, *igni* autem substernitur, . . . *aqua* absolute gravis est,
 quoniam semper aeri substernitur. . . . *sed quamobrem eorum, quae*
 non comparatione ad aliud perpendantur, hoc est ignis et terrae, ab-
 solute terra gravis, ignis vero levius deprehenditur, ea autem, quae
 inter haec collocaentur, propria eorum natura nec gravia nec levia
 15 dicuntur? etenim si leve id dicatur, quod omnibus corporibus
 eminet, grave autem, quod omnibus illis substernitur, prius igitur
 quam aliquid omnibus corporibus emineat, leve non est, et antea-
 quam omnibus illis substernatur, non est grave; non enim aliquid
 propria ratione dieitur, antequam ad propriam eius essentiam re-
 20 grediatur. ignis igitur levius non dieitur, antequam omnibus cor-
 poribus emineat; sique levius non erit, eum in alieno loco extiterit,
 igitur sursum versus non feretur, quia versus superiorem locum in-
 clinationem non habet, et haec levitas est; sed ipse sursum fertur:
 igitur igitur ratio non est, ut omnibus corporibus emineat. mihi
 25 autem videtur magis congruum ac consentaneum esse iis, quae ad
 sensum apparent in elementis, ut inclinatio in illis inveniatur,
 quando in alienis locis extiterint, ut *haec* sit in eis motus causa
 ex proximis in propria eorum loca, inclinatio nempe ad ea. *etenim*
ipse paulo post idem operatur eo in loco, quo invenitur: et leve est,
 30 *quod natura sua semper ad supera movetur, et grave est;* quod na-
 tura sua semper ad infera movetur; non enim omnibus corporibus
 eminere et natura semper sursum *ferri unum et idem est.* igitur
 proprie quidem definitur ex eo, quod semper sursum movetur, non
 autem ex eo, quod eminet. insuper si eminere aliquid ac leve esse
 35 unum et idem esset, omne igitur, quod quacunque ratione eminet, leve

2 *et leve addidi* 10 *igni* scripsi: *terræ* codd. Al ante *absolute* et *post sub-*
sternitur (11) lacuna statuenda; *aqua* supplevi 11 pro *verbis sed—que* Al *arbitratio*
et male addidit: atqui quomodo aer levius est? non alia sane ratione, nisi quia terræ (sic!) emi-
nem. si autem secundum naturae eorum genus 15 cf. Averr. Paraphr. p. 332 A
et sq. 24, 25 *miki autem et sq.]* cf. Simpl. p. 70, 2 ἀλλὰ καὶ ὁ Θεοτόκος . . . καὶ
 ἀθετῆ τὸ βαρύ καὶ κοῦφον . . . ἀλλὰ τὴν γέ ῥοπήν ὑπάρχειν φησί τοῖς στοιχείοις ἐν ἀλλοτρίοις
 τόποις οὖσι λέγων “εὐλογώτερον δὲ ἦν καὶ σύμφωνον τοῖς περὶ αὐτὰ φαινομένοις τὸ ἐν
 τοῖς ἀλλοτρίοις τόποις μᾶλλον τὰς ῥοπὰς ἀποδιδόνται τοῖς στοιχείοις” 29 *loco*] 311^b 14
 30 *quod—est* supplevi

exitisset, *etiam si vi emineret* — quemadmodum valetudo *et iusta* f. 62^r
sieci frigidique proportio et similia in viventis corpore unum idem-
que existunt, et animans, qui iusta eorum proportione utitur, sanus
est, tametsi vi ad eius medioeritatem deveniat — at fieri potest, ut
5 *quod eminet, grave sit; non igitur eminere aliquid ac leve esse*
unum idemque existunt. ita neque substerni et grave esse idem
sunt, neque quod subsidit et quod grave est unum et idem esse
dicuntur.

Deinde ait: cum igitur his inclinatio ita tribuatur. gravitas
10 *autem et levitas in compositis <quoque> corporibus inveniantur, per-*
spicuum est igitur, ipsa iuxta eorum constitutionem ex illis inclinatione
inter se differre, secundum quod simplicia corpora sortita sunt,
quorum id levius, quod ex pluribus levibus elementis constituitur.
igitur corporum ab elementis compositorum differentia ad primorum
15 *corporum differentiam sequetur. quod quidem ipsum ante dicebat*
oportere facere et eos, qui inclinationis differentiam ad inanis impli-
cationem retulerunt.

Deinde dicit: fit autem, ut non ubique unum et idem
aliquid grave sit vel leve, neque *etiam uno eodemque* levius
20 vel gravius; trabs enim, quae centum librarum pondus habet, in
aere quidem gravis, in aqua vero levis existit; trabs enim in aqua
innat, plumbum vero subsidit. idque causae esse dixit, quod in
omnibus corporibus praeterquam in igne in propriis eorum locis
[modo] pondus invenitur, in locis autem ceterorum illorum praeter-
25 quam in locis, quae <*inferiora*> sunt, graviora sunt. ac *hoc modo*
terra omniaque corpora, quae maxime terrena sunt, ubi-
que pondus habent — *eu enim et in terrae loco et in locis ceterorum*
illorum pondus habent — aqua autem in proprio loco et in locis cete-
rorum elementorum pondus habet, non autem in terrae loco — terra
30 enim aqua gravior existit — aer vero in proprio loco id habet *et in*
ignis loco; at pondus non habet in locis ceterorum illorum ele-
mentorum, quae pondus habent, terrae nempe et aquae. num
autem in proprio loco pondus habeat, hinc intellegi potest, quod
uter inflatus *trahat plus quam inanis.* si quid igitur com-
35 positorum corporum *plus habeat aeris quam aquae et terrae,*
veluti trabs, in aere quidem erit gravis, ex eo, quod *in hoc ex*
omni vel ex maiore parte ponderosum constat; etenim ex plurimo
aere, qui gravis est, constat, nec non etiam ex terra atque ex aqua,
quae gravia sunt, conflatur; in aqua autem levis est, ex eo, quod
40 ipsa in hac *maiore ex parte* levis est, quoniam *| aer et aqua levia* f. 62^v
sunt ac ex modico pondere constant. hac itaque de causa lignum,

15 *dicebat* ex conjectura 20 *centum* codd. Al et Averr. hic et infra 25 *inferiora*
addidi 36 *trabs*] ξελον (cf. supra) 40.41 *exspectes in aqua levis est . . . constat*

quod centum librarum pondus habet, *in aere* gravius est quam f. 62^v
plumbi libra, in aqua autem levius existit. unumquodque enim
eorum triplici gravitate in aere constat, *quamvis leve aliquid*
celut ignem habeat; tres autem gravitates appello, aerem, aquam
5 et terram. si *igitur* trabs ex plurimo aere constat, et horum unum-
quodque (quemadmodum praefati sumus) triplici gravitate constat,
tum qua exuberantia trabs, quae centum librarum pondus habet,
plumbi libra gravior est, *eadem* in aere eo gravior existet ac
maiore celeritate movebitur. at si in aquam ceciderint, trabs
10 quidem plumbio levior hic extiterit, quoniam ipsa ex plurimo aere
levis est (aer enim modica gravitate in aqua *<et>* levis existit)
plumbum autem *subsidet*, quoniam multa gravitate constat. *hoc*
certe, si elementis praeter ignem gravitatem *attribuas*, *immo* om-
nibus illis praeter terram levitatem *attribuas*. ita enim eius oratio
15 *intellegi* posset; aeris namque levitas eum maior sit in aqua, ob
hanc causam trabs in aqua plumbio levior fuit.

At non convenit, ut veram hanc orationem affirmemus, *eam*
nempe, quae tribus elementis in propriis eorum locis omnino pondus
inesse statuit. primo quidem, cur illis in propriis locis existentibus
20 non levitas, sed gravitas *evenit?* etenim duobus illis, quae medium
tendent, levitas etiam convenit, sed hoc non in proprio eorum loco,
sed aeri in aqua et terra, aquae autem in terra tantum; si *igitur*
in omnibus elementis praeterquam in terra (*iuxta eius sententiam*)
levitas inesset, sed hoc non inest eis in locis, quae supra innatant —
25 etenim contra res se habet et his in locis pondus habent — *neque* in
suis locis praeterquam ignis, remanebit, ut levitas sit illis in locis,
quae substernuntur ac deorsum existunt. *dicimusque*, *hoc* perspi-
euum est; ac paulo infra, dum de iis, quae innovantur, sermonem
habet, illa (*inquit*) versus inferiorem locum moventur ad loca,
30 quibus id innovatur, quod ignis non est, quoniam ignis modo levis
est, *quamquam iam* ipse affirmavit ea, quae in medio posita sunt,
nec gravia nec levia absolute existere, si ad duas extremitates
comparentur, sed collata inter se eorum unum *quidem*, aer nempe,
absolute leve, alterum vero, videlicet aqua, absolute grave existit.
35 cum autem ea, quae in medio locata sunt, gravia et levia sint,
collata inter se, *verum* in propriis eorum locis *levia* non *sint*, hac
ratione non *erunt* gravia comparatione ad aliud, sed absolute. cum

1 *in aere* scripsi: *potestate* Al: *potestatis* codd. 12 *subsidet* scripsi: *innovabitur* codd.
 Al (cf. l. 28 et 30) 15 *intellegi* e conjectura: *multiplex reddi* Al 17 *At non convenit*
 et sq.] cf. Averr. 257A.F.II et sq. eiusque Paraphr. 333E et sq. 22 *si igitur*
 nisi Al 24 *levitas*] *gravitas* Al 27 *dicimusque* scripsi: *dicitque* codd. Al
 36 *levia* scripsi: *gravia* codd. Al. Al *vertit*: *inter se in propriis . . . non erunt*; *hae enim*
ratione non essent

itaque eorum, quae in medio sunt, unius ad alterum collatione f. 62^v
 id quidem absolute leve, hoc autem absolute grave existat, quo-
 niam id, quod penes aquam absolute leve dicitur, est veluti aer,
 qui penes se *ipsum* absolute gravis extiterit, eritque absolute gravis,
 5 cum in proprio eius loco fuerit gravis: cur igitur (quemadmodum
 dieebamus) convenit, ut in elementis praeterquam in igne in pro-
 priis eorum locis gravitas, non autem levitas esse dicatur? rationi
 autem, quam de utro inflato adduxit, ut aeri in proprio loco pondus
 inesse monstraret, sensus *repugnat*; non enim uter inflatus, si in
 10 aere ponatur, ab eo magis recedet, quam si inflatus non sit. sed
si verum esset, quod contendit utrem inflatum magis trahere, et in
universum, si elementa in propriis eorum locis pondus haberent,
in proximis locis levia non erunt; igitur ex locis, quae substernuntur,
ad propria eorum loca non movebuntur, si ex his locis in superio-
 15 *rem sine levitate non feruntur, propterea quod his in locis ea levia*
non esse ex iis, quae supra ea eminent, intellegi potest; ipsa namque
iis substernuntur in locisque eorum substernuntur, quae sub eis
existunt. sique levia essent futura, utique conveniret ea sursum in-
clinare pluraque evadere in quovis loco, ubi aer versus aquam
 20 *sursum inclinat, et in suo loco si gravia extitissent, quatenus*
natura gravia sunt, deorsum etiam, moverentur inclinarentque; hac
itaque ratione eveniret, ut natura duobus contrariis motibus mo-
verentur, quod dissentaneum existit. si enim motus ad infera na-
tura ei inesset, quoniam in proprio eius loco grave est ac deorsum
 25 *versus innovatur, et pars superior esset ei praeter naturam, sursum*
versus nullo modo inclinabit nec levitas haec ratione in eo erit;
levitas namque supra est. et absolute, si quispiam dixerit elementa
in propriis eorum locis pondus habere, congruum sermonem nou-
pronuntiabit, si dixerit ea esse levia. et hoc non modo de iis, quae
 30 *in medio sunt, dicendum erat, sed de duabus quoque extremis; ignis*
enim in extremo fine levis non est, sed versus extremum finem
talium quidem existit, nec terra in medio pondus habet, sed supra
medium sane talis invenitur: non igitur in propriis eorum locis
gravitate levitateque praedita sunt. natura enim nec ad propria
 35 *eorum loca moverentur nec in iis etiam quiescerent, sed motus ab*
iis locis illis inesset. hoc enim dabitur illis, quaecunque natura
existunt, dico | suapte natura in locum inclinare; etenim ob f. 63^r
hanc causam dicimus terrae, si in aere ponatur, motum deorsum
natura inesse, eo, quod ad hunc locum inclinat; dieimus etiam
 40 *ignem ex terra sursum moveri, quoniam ad hunc locum inclinat.*

4 se *ipsum* codd.: *eam per se* Al. quae sequuntur usque ad *cur* (5) corrupta videntur
 15 post *feruntur* addunt codd. *neque in proximis locis levia sunt, cum in propriis eorum*
locis pondus habeant 19 *ubi—inclinat* (20) corrupta 25 *innovatur*] cf. supra
 232,12 *subsidet* 31 *extremis finibus . . versus extremos fines* codd.

si autem in proprio *eorum* loco inclinatio quoque eis inesset, *tum* f. 63^r
quae ex illis pondus habent, natura hoc habebunt, non ut *in propriis*
eorum locis moveantur neque ut ad propria eorum loca moveantur, sed
ex his in locum, ad quem inclinant, nempe deorsum movebuntur;
5 *corpora enim, quae gravitate praedita sunt, deorsum inclinabunt; et*
quae levitatem habent, eodem modo natura hoc tantum erit in eis,
non ut in propriis eorum locis quiescant [neque etiam ad haec
ferantur, sed in propriis eorum locis movebuntur]. hoc autem ita
se habere mirum profecto existit, neque hae ratione has duas in-
10 clinationes iuxta exitum eorum [*ex propriis locis*] admitterent. nos
autem dicimus hoc mirum non esse, siquidem nos etiam cuique
fatemur non modo absurdum non esse, ea extrinsecus inclinationem
admittere, sed omnino etiam fore necessarium, cum dicimus trabem,
quae centum librarum pondus habet, in aere gravem, in aqua
15 *vero levem esse, immo trabem, quae pondus habet centum libra-*
rum, in aere quam plumbi libram graviorem, in aqua vero leviorem
esse. cuius rei indagatio explicatioque alibi difficilis non est; etenim
hic locus paulo infra in calee huius tractatus explicatur, ubi de
formis, quae per se motus causa non sunt, locuturi sumus. fieri
20 autem potest, ut de his *separatim* disseramus. corporum enim,
quae continua sunt, quaedam facile, quaedam difficile
sectionem admittunt; ita etiam [divisiva] alia magis,
alia minus dividunt. *ex continuis autem facile dividitur,*
quod facile terminos suspicere potest; *quod vero aegre divi-*
25 *ditur, secundum quod decisiva potestate et fortitudine deficiunt, existi-*
matur, quatenus supra divisibilia natant. quae autem potestate
quadam vel aegre sunt divisibilia, ad divisionem protrahuntur vel
divisioni repugnant, cum alicuius eorum vis praevaluerit; si enim
30 *divisibilis potentia praevaluerit ac ipsa quasi propulsioni divisionique*
repugnet, non innovabitur divisio; si autem divisivum praevalu-
erit, divisio innovabitur, et hac ratione contingit, ut divisivum di-
visibile ingrediatur. si autem *iis ad invicem* non inheret potentia, ut
palpitent tantum, quemadmodum *iis*, quae iuxta posita sunt, *contingit:*
35 *secundum* potentiam et fortitudinem, quam *divisum* supra divisione-
nem habet, vel *ob eius amplitudinem* quidem deficient morabuntur
que, vel *prae formae eius tenuitate et angustia* divisionem prohibebit(?) et non dividetur. vis autem eius, *quod dividitur, contra*
se habet; siquidem amplitudo modo quodam oppositioni rerum

7 *neque—movebuntur* (8) om. codd. exspectes *sed a propriis . . . sursum movebuntur*

10 *iuxta Al: immo codd. ex propriis locis* om. codd. 18 *calce]* 313^b 6

22 *divisiva et dividunt* scripsi: *divisio et dividuntur* codd. Al 25 *divisira* scripsi:

divisa codd. Al 26 *supra . . . natant]* *ad divisa inclinant* codd. Al 28 *divisioni*

repugnant] *divisum dividetur* Al 35 *ob eius amplitudinem* emendavi: *a spiritu* codd.

AI 36 *divisionem prohibebit]* *a divisione prohibebitur* AI (*locus corruptus*)

auxiliatur, praedivisici vero angustia corrumperetur, cum divisio(?) loci f. 63^r deficiet. si autem divisus divisibili secundum inclinationem *magis* praestet, *quam ut* a propria forma, *veluti latitudinis mensura, prohibeatur*, divisibile secabit; sique eius inclinatio et propulsio modiae 5 extiterint, latitudine eius prohibebitur et non dividet. *veluti trabs,* quae dividit, cum aer et aqua facile dividantur ac terminentur; et aer facilioris divisionis quam aqua existit. atqui in aere *impedimentum*, quod latitudinis causa *existit*, minoris *momenti* est, *quam potentia eius* inclinationis, divisio *autem densitatis aquae variatur, <secundum id>*, 10 quod latitudinis eius causa separat. ita quoque inclinatio trabis, quae centum librarum pondus habet, in aere quidem *ob trabis latitudinem minus prohibetur*, in aqua autem *plus*; et plumbi librae latitudo in aere, et praecipue in aqua, minor est, *quam ut* inclinationis eius firmitudinem, qua tantum dividit, prohibere possit. 15 non convenit igitur, ut a naturali inclinatione divagemur et absurdam quadam positione hunc locum explicare imaginemur; absurdum namque est existimare inclinationem corporibus in propriis eorum locis existentibus omnino deberi; magis autem dissentaneum erit, si quis gravitatis inclinationem omnino statuerit, eundem 20 casura elementa ponere atque ea, dum in propriis locis sint, ad casum inclinare.

Cum autem in orationis limine grave et leve posuisset dixisset que absolute leve id *esse*, quod corporibus eminet, tamquam hoc omnibus perspicuum sit, ea autem deinceps in medium adduxisset, 25 quae in medio et composita sunt, quomodo nempe in illis gravitas et levitas inveniantur, quodque illis haec ubique non insint: post haec intendit declarare esse aliquid absolute grave et aliquid absolute leve. antequam vero explicet haec duo inveniri, *unumquoque eorum statim constituit, inquiens: absolute autem leve id* 30 appello, quod semper in sublime *ferri solet, nisi aliquid impedit,* et absolute grave, quod semper deorsum ferri solet, *nisi aliquid impedit.* quod autem inveniantur corpora, quae hoc iure se habeant, ac *bipartita* haec natura vera sit nec una tantum existat, ut alii nonnulli putant, veluti dicentes insestili- 35 bus pondus modo inesse, hoc ita explicat. sumit illud *tamquam ab omnibus concessum,* quemadmodum et aliis nonnullis placet ad sensumque apparet, inveniri *nempe* grave quippiam, | quod semper f. 63^v ad medium declinat; pauloque infra ait: atqui medium definitum est; sique illud medium dicatur, *quod definitum illico existit,*

² *inclinationem—prohibeatur (3)] inclinationem praestet, a propriae formae loco eo privabitur, quod latitudinis mensura extiterat Al male* ⁹ *secundum id addidi* ^{di-}
divisio—separat (10)] locus incertus; ex divisione enim sustentaculi aquae transmutabatur, quod latitudinis eius causa separabit Al ²³ *leve scripsit Al; sed cum codd. grave ex-*
hibeant, lacunam statuere praetulerim

ex eo, quod medium definitum est, extrellum invenitur; scias enim f. 63^v
oportet medium *comparatum ad* extrellum ita nominari. si enim quod
 ad medium fertur, omnibus corporibus substernatur, . . . erit *leve*;
 et quoniam nos videntur ignem sursum versus ferri ac ceteris
 5 elementis innatare (siquidem aeri eminet, quoniam versus aerem
 movetur per eumque pertransit ac supra illum ascendit et ibidem
 quiescit) perspicuum est et manifestum ignem elementum esse, quod
 omnibus corporibus eminet. quod si ita est, quod absolute est leve,
 ignis existit, quandoquidem quod omnibus corporibus substernitur,
 10 absolute grave appellatur. etenim si ignis non esset absolute levus,
 sed pondus haberet, alteri corpori substerneretur; tale autem
 corpus, cui ignis substernitur, aliud quicquam *praeter* quatuor elementa
 omnino existeret, quod ei emineret ac suapte natura ad ultimum
 ferretur. nunc autem praeter quatuor elementa nihil videtur suapte
 15 natura sursum moveri ac igni eminere: ignis igitur corpus est,
 quod absolute leve existit. quodsi levus est ignis eminetque,
 nullo pondere praeditus, quoniam alieni corporum non substernitur,
 pari ratione quod ad medium fertur absolute grave existit, cum
 alteri substernatur nullumque corpus, cui innatet, sub eo existat,
 20 siquidem ultimum eius, quod deorsum fertur, medium est, ad quod
 movetur. si igitur corpus invenitur, quod ad medium fertur ac
 ceteris omnibus his partibus substernitur, idque terra existat, ac
 rursus aliquid invenitur, quod versus extrellum movetur ac omni-
 bus illis innatet, sitque ignis tale corpus: invenietur igitur aliquid
 25 absolute grave et aliquid absolute leve. his namque definitum quod
 absolute grave quodque absolute leve existit; ac absolute grave
 terra est, et absolute leve ignis. convenit autem, ut eius orationem
 de iis, quae has duas inclinationes habent, hoc paeto intellegamus,
 quatenus nempe cui una earum inest, altera non inest, veluti com-
 30 positum, cum in propriis eorum locis has duas inclinationes sorti-
 antur. num autem hoc fieri possit, superius explicatum fuit.

At vero quod in oratione deduxit definitum quoddam medium
 inveniri, ad quod gravia corpora moventur, id ipsum initio explicavit
 inquiens: fieri non potest, ut infinite quicquam moveatur;
 35 *deinde quod* omnia corpora, quae ad terram feruntur, ad pares angulos
 feruntur. cur vero impossibile sit, ut quicquam infinite moveatur,
 ita perspicuum fiet. motus ortus quidam est nec ortus aliquis im-
 mortalis invenitur; quemadmodum enim non est ullum im-
 possible, veluti ut trianguli anguli sint tres tribus rectis aequales,
 40 ita etiam nec fit. si enim esset, fieret etiam aliquid impossible
 possibile et ens, sique etiam fieret, esset quoque aliquid, quod fieri

3 *leve* codd.: *grave* Al ex conjectura; sed lacuna unius lineae statuenda 9 verba
 quandoquidem—appellatur (10) aliunde huc illata esse videntur. 31 *non possit* codd.
 40 *fieret* scripsi: *inveniretur* codd. Al

non potest; sique motus non erit in infinitum, finem possidebit. f. 63^v
 si autem totus hic finis fuerit corporibus, quae versus terram ferantur,
 secundum oppositionem unius ad alterum (*παράλληλα*), in unaquaque
 5 motatione alter finis erit; fieri autem *non* potest, ut eiusmodi fines
 in medio consistant, quoniam uni unum datur medium. insuper
nihil est, quod cogit, ut eorum medium unum sit, siquidem fieri
 potest, ut omnium eorum medium non sit unum. si autem ad
 pares angulos moveantur, necessario convenit, ut quod versus
 terram movetur, si nihil prohibeat, *(aliud alii)* ocurrat, ac idem
 10 locus, cui occurrit, necessario medium extiterit. omnium vero mo-
 tuum, qui versus terram instituuntur, finis medium existit, quoniam
 medium (quemadmodum in mathematicis scientiis demonstratum fuit)
 sphaerae centrum existit. motuum autem finis, *si (levium) erit cor-*
 15 *porum, cum eo sit, quo aliquid (leve) attingat*, fieri etiam posse existima-
 bitur, ut sursum feratur, [siquidem id quod a centro movetur, sur-
 sum fertur.] an autem terrae centrum sit finis vel universi
 centrum, *nostrum non est in praesenti sermone pertractare*. supra
 autem dictum fuit idem utrorumque centrum existere, ac primum
 20 in huius totius centrum ferri et, cum huius totius centro contingit,
 ut terrae etiam centrum sit, hoc iure ad centrum terrae quoque
 moveri.

Deinceps explicabitur omnino consentaneum esse, ut corporum
 inclinationes duae existant. quoniam autem medium invenitur et
 ad id corpus fertur, quod omnibus corporibus subest . . . ex-
 25 tremum igitur loci invenitur, in quo *eorum motum faciunt;* etenim extremum invenitur ac medio opponitur; necesse igitur
 erit, ut corpus, quod omnibus corporibus eminent, ad id feratur.
 adiunxitque extremo: loci, in quo *| eorum motum faciunt*, ut f. 64^r
 distingueret, de quoniam alio extremo loquatur; quod enim in ex-
 30 tremo huius totius consistit, nempe quintum corpus, *hoc quidem in-*
clinationem non habet. necessario itaque convenit (quemadmodum
 retulimus) ut corpori, quod omnibus corporibus eminent, *id*, quod ad
 medium fertur, contrarium sit; omni namque contrario *(contrarium)*
 alterum invenitur, si quod est, per se quidem, non autem ex accidenti
 35 existat. atqui medio extremum contrariatur, et quod eminent,
 ei, quod substernitur, contrarium existit. quoniam autem duo sunt
 loca, necessario fit, ut duae sint inclinationes; eius nempe quod

9 *aliud alii* addidi: *ei* Al: codd. corrupti

15 *si* - sursum (15) scripsi: *quoniam si*

erit, postquam aliquid attigerit, fieri etiam . . . ut grave quippam sursum Al

inferius pertractabimus Al male

24 post subest lacuna hiat

reponit Al

13 *nostrum — pertractare* scripsi: *de hoc*

supra] Arist. 296^b9 et sqq.

25 *eorum, faciunt emendavi hic et infra (28): eius,*

substernitur, ac eius, quod eminent, inclinatio, quarum una gravitas, f. 64^r
alia levitas dicitur.

Oratione autem in longum producta ex hoc in id fertur,
quod ei annexitur, cum dicat: est [etiam] aliquid in horum
5 medio locatum, quod ad utrumque eorum dicitur alterum.
intenditque etiam explicare, quod, si inter haec duo extrema locus
medius inveniatur, qui duobus modis invenitur, rationi quoque con-
sonum erit, ut inter haec duo corpora duo collocentur, quae ad utrum-
que eorum relata alterius vim obtineant. *quare (dicit:)* quod et *ut ex-*
10 *tremum et ut medium eorum invenitur, medium est, cum in-*
teriectum sit et ad utrumque eorum alterum sit et extremum, siquidem
superiori relatum, quod inter illud ac inferius existit, deorsum in-
veniri dicitur, inferiori autem contra pari ratione sursum. hoc
igitur modo continget, ut quod inter haec duo interiectum est ad
15 utrumque latus inclinet ac supra et infra existat; ob eamque causam
quod inter absolute grave et absolute leve consistit, grave et leve
extiterit, ut aqua et aer.

Idem *deinceps* alia oratione hunc in modum explicavit.

Quod continet, id formae, quod vero continetur, id
20 materiae esse ubique dicimus. haec vero duplicatio et *diffe-*
rentia in omnibus generibus invenitur; nam in qualitate
hoc formae, illud autem materiae locum tenet,
exempli gratia, operationes quidem formae, dispositio vero ma-
teriae vim obtinet atque in universum dispositio materiae, habitus
25 formae rationem obtinet; in quantitate etiam quod *non* rectum
est et reetitudine caret, materia existit, sed in eo, quod rectum
est et mensuram *quandam* habet, *forma* invenitur; et in iis,
quae in loco dicuntur, supra quidem formae, infra vero ma-
teriae locum tenet; supra enim terminus quidam ac finis est, infra
30 vero terminatum propriumque. *similiter in* inclinazione quoque, id,
quod leve est, veluti forma, quod autem grave, veluti dispositio
existit. [quapropter] *in ipsa* etiam eius, quod leve est et
quod grave, materia, illa ut forma, haec ut materia est. *levis*
autem et *gravis* materia, dispositio primae materiae ad inclinatio-
35 nem *est*; dispositio namque ad colorem ab ea dispositione diversa
est, quae ad caliditatem frigiditatemque existit, idque secundum
proportionem. ita gravis etiam dispositio est. nec per allatam ora-
tionem *discerni vult*, utrum materia dispositioque unum idemque
existant, *an* duo diversa sint. et *in ipsa* etiam materia, illa quidem
40 ut forma, haec autem ut materia *est*; ut forma quidem dispositio ad
levitatem (perspicuum est enim dispositionem cum supposito esse),
ut materia autem dispositio ad gravitatem existit, ex eo, quod
una et eadem ambobus est, sed dispositione distinguuntur; non
enim uniusque eorum essendi ratio eadem est. quem-

*madodium sanabile et aegrotabile secundum subiectum unum et f. 64r
idem sunt, uniuseuiusque vero eorum essendi ratio eadem non
est; hoc est: eadem ratio non est eius, quod aegrotare
potest, et quod valere; etenim morbis obnoxium esse affectionis
5 facilitate, hoc autem, nempe valere, affectionis fit difficultate.*

Corpus enim quod eiusmodi materiam, levitatem nempe sortitur, veluti ignis, statim leve et supra invenitur, quod autem contrarium materiam habet, contra grave et infra est, quemadmodum invenitur terra; et *veluti* ignis ex materia et 10 forma coniunctis ad modum formae constat, ita terra ex materia et forma ordinatis ad modum materiae, ob eamque causam ignis quidem continet, terra autem continetur. et cum harum rerum ordo hoc modo se habeat, in gravis et levis materia has duas statuit distinctiones; vultque deinceps inter haec duo elementa, 15 quae ad duas partes inclinant, duas alias materias collocare; *cum autem* mancum sermonem adduxerit, ideo obscuram et *inexplicata* orationem statuit.

Inter has quidem, *inquit*, duas materias, levis nempe et gravis
materiam, duae aliae materiae collocantur, quae veluti duo earum
20 fines existunt; fines autem non quemadmodum si diceremus super-
ficies formarum superficies esse, sed veluti naturae earum fines:
quae partim ab iis diversa est, <partim> communis existit. quem-
admodum si de coloribus diceremus, terreum colorem cuiuscunque
albi et nigri coloris fluem esse, cum eius terminus penes alterum
25 ita sit. ac cum illae duae materiae inveniantur, | *quae iis oppositae f. 64v*
sunt, *<et>* duo fines illarum, illae ut forma sunt ordinatae, hae
vero ut materia existunt; ambae hae vero proportione ad duo ex-
trema ac duo *ultima* supra et infra movebuntur, comparatione
vero unius ad alterum, haec superioris absolute, illa inferioris
30 rationem habet. ob eamque causam aqua et aer, quibus hae
duae insunt materiae, levitatem et pondus habent, quorum
unumquodque duarum materiarum motum, versus superiorem et in-
feriorem locum, insequitur. aqua *quidem omnibus corporibus*,
praeterquam terrae, substernitur, quoniam *eius suppositum*
35 finem materiae, quae absolute gravis existit, *proximum insequitur*;
id vero locus est, qui post ultimum locum existit. atqui aer ob
eandem causam [omnibus corporibus,] praeter ignem, eminet.

⁹ quemadmodum et sqq.] Al exhibet: *et quemadmodum incenitur terra, ita et ignis quoque, ex materia enim et forma coniunctis terrae materia, ex materia autem et forma ordinatis, ignis materia constat* 20 *fines*] cf. Simpl. p. 719.29 non om. codd.

21 superficies (alt.)] exspectes fines fines] finis codd. Al 22 quae—existit scripsi:

a quibus in aliquo diversae sunt, ac illis communes existunt codd. Al 23 *fuscum*

ac *terreum* Al; intellege τὸ φυῖον 25 ac cum scripsj; quemadmodum codd. Al

26 ac terrenum Ait: Intellige to pax, 27 ac tam scripti: quoniam uolum eorum illi
26 et addidi.

quoniam autem materiae, quae initium ac finis dicuntur, duae f. 64^v
 sunt, quae igitur interiectae sunt, duae extiterint. cum enim
 unum sit modo elementum, quod omnibus corporibus
 eminet, id est ignis, unumque tantum, quod omnibus sub-
 sternitur, hoc est terra: duo necesse est esse, quae simul et
 eminent et substernuntur — nun autem hoc necessarium sit, in
 Libris de Ortu et Interitu explicabitur — et haec aquae et aeris ratio
 est. quoniam autem haec omnia quatuor sunt, quatuor tantum
 erunt eorum materiae; primae vero materiae hoc quidem modo
 10 quatuor sunt, secundum quod unam communem ac primam incli-
 nationem habent. necessario autem convenit, ut communi alieni
 occurrant, quod unum est . . . cum id, quod omnibus corporibus sub-
 sternitur, unum existat, ita et quod omnibus eminet. omnino igitur
 15 conveniet, ut quae interiecta sunt, duo existant. num autem hoc
 conveniat, in Libro de Ortu Interituque explicabitur. atqui abso-
 lute nullo pacto duo sunt, quoniam contraria, cum duo sint, quae
 interiecta sunt, convenit, ut duo existant. *<et>* cum fortuito nume-
 rum elementorum sumat atque ex hoc necessario *<non>* efficiat materias
 iuxta elementorum numerum esse quatuor, tametsi ex iis, quae
 20 deinceps dicuntur, perspicuum evadet ratione consonum esse, ut,
 quem diximus, *motus* fiat, *inquit*:

Nihil enim obstat, quominus in medio contrariorum
 unum et plura sint. et inquit Alexander: qui omnino quatuor
 plieem materiam efficit, quae uniuscuiusque elementorum inclinationi
 25 accommodatur, difficultates omnes evadet, quas innuit supra eos,
 qui unum vel duo loca inclinationem posuere. atqui eos necessario
 fateri cogit, ut plurimi aer, *cum* maior *in eo* inanitas sit quam
 in pauco igne, eo levius existat, ac ignis sit, qui ex pluribus tri-
 angulis constet, cum illa (?) per se esse dicantur. magis autem
 30 conveniret, ut *elegantiore ratione ac disputatione* dicatur, eum existi-
 metur haec de elementis ab eo dicta esse, ac inclinationis ma-
 teriam istaec ponat, nisi quod retulit: gravitatis materia est,
quatenus tale est potentia, quatenus vero tale, materia
 levis, id ipsum prohiberet; elementa enim potestate materia incli-
 35 nationis non sunt, sed actu ita dicuntur esse. ac id etiam, quod
 retulit: ipsam quidem eandem existere, *<esse autem>* non ita
 se habere, quemadmodum id se habet, quod valere et

1 duae (materiae) codd. ac finis Al.: finium codd. 7 de Ortu] II 2 11 ut—
 quod (12) scripsi: quod communi alicui occurrit, unum sit quodque Al (fort. post est lacuna
 hiat) 12 cum—explicabitur (15) delenda sunt 14 et 16 duo Al: aequales codd.
 16 duo sunt corruptum: conicio declaratur (*cur . . . conveniat*) (cf. Averr. p. 263 K)
 17 et addidi sumat scripsi: sumamus codd. Al 21 motus suspectum
 23 Alexander] cf. Simpl. p. 720, 9 et sqq. (locus corruptus) 27 aer Al (cf. Simpl.
 l. 17): aurum codd. 29 ante cum lacuna hiat 32 retulit] 312^a 17

aegrotare potest, intellegi prohibet hoc de elementis dictum f. 64^v
fuisse.

Deinceps explicare *vult* elementis, quae interiecta sunt, [pondus] inesse . . . , praeterquam (?) iis in locis, *quibus supereminet* de hoc autem supra etiam meminerat, modo vero ubiorem hac de re tractationem aggreditur. etenim haec etiam una ex actionibus est, quae levi gravique necessariae existunt, estque illi de iis disserendi locus. probat autem haec duo in propriis eorum locis pondus habere ex eo, quod, cum illa, in quibus nitebantur, subtrahuntur, statim ad haec eorum loca moventur, aer quidem ad aquae locum, aqua autem ad locum terrae; sursum *vero* ad ea loca, quae supra eis existunt, non nisi vi moventur *illis ablatis*. aqua enim ad aeris quidem locum vi *tantum* movetur, ac aer etiam in iguis locum vi *tantum* fertur; aqua namque vi sursum trahitur, quemadmodum si per fistulae cavitatem vel aliquid simile ore sursum trahatur, cum aeris, qui in fistula existit, extremitas, quam superficiem ipse appellavit, ad subiectam aquae extensionem colligitur, extensiisque, qua in unum coeunt, una *fit*; hoc est ipsa attrahitur, cum ad attractionem aeris, qui in fistula est, una secum aqua movetur atque ad aeris attractionem attrahitur, quando nempe *celeritas* motus aeris, qui una cum aqua sursum attrahitur, et aquae motio, *celeritate* aquae *celerior* fuerit, qua ex superiore loco in inferiorem movetur. quemadmodum in *cucurbitis accedit*, dum corpori *cuiquam imponuntur*, veluti *collo* (?) vel *alicui simili*, idque deinde sursum attollitur; humor etenim | f. 65^r aufertur, donec eo ordine trahatur, qui ab eius gravitate discrepat, atque *a capite* deorsum descendat. in [sublime] autem [ad] ignis regionem, nisi vi, idem aer non feretur; terra autem ad locum aquae simili hac divisione non feretur, propterea quod aqua fieri non potest, ut eadem extremitate cum terra trahatur. et ob hanc causam, quoniam aer ea extremitate cum aqua trahitur, qua aqua colligitur, ac ea extremitate, qua aqua colligitur, terra non attrahitur, aqua in vas trahitur, secundum quod incalescit, quoniam aer eius caliditate movetur, et quoniam ipse in ignem sursum convertitur ac secum aquam attrahit, cui ipse alligatur, ab eodemque aqua attrahitur; terra autem non attrahitur, eo, quod ipsa

4 signum lacunae posui

17 *ad—colligitur* (18)] exspectes subiectam . . ad se . . colligit18 *extensiisque* et *una fit* (19) emendavi: ponitque extensionem et unam esse codd. Al21 *celeritas—simili* (25)] locum obscurum vertit Al: *levitas motus . . aqua attrahitur*, sursum extiterit et aquae motio, *levitate aquae levior fuerit . . quemadmodum iis usu venit*, quae lentore visciditateque praedita sunt, *quibus aliquid annexitur*, dum aliquis corpus quidpiam eis adhaerere facil, veluti trabem vel aliquid simile.29 *divisione*] fort. emendandum

attractione

non contrahitur alligaturque aeri excalcefacto, qui in vase con- f. 65r
sistit. siquidem penes exitum (?) aeris, qui in aere consistit ac in ignem con-
vertitur quique in vase consistit, vel aqua trahitur, si proxima
erit, vel aer, qui extra existit; aer namque fieri potest, ut una cum
5 aqua trahatur. et quemadmodum terra in sublime non fertur
detracta aqua, quae supra existit, ita ignis etiam infra non sub-
sedit, si aer auferatur, qui sub eo manet, propterea quod
consentaneum est, ut id, quod infra subsidere potest, gravitatem
possideat, ignis autem nullius est ponderis, quemadmodum nec terra
10 ullius levitatis est particeps; quare neque haec etiam alieui eminet.
duo autem, quae in medio locata sunt, deorsum feruntur, si
ea, in quibus nituntur, auferantur, quoniam id, quod absolute
grave tantum est ac omnibus corporibus substernitur, infra am-
plius descendere non potest, quoniam nullus alter sub eo locus in-
15 venitur; quae autem inter haec duo locata sunt, quoniam absolute
gravia non sunt, sed ad aliud relata, eum ipsa omnibus corporibus
non substernantur, locum habent, in quo, dum trahuntur, profundius
substernuntur. et ideo ad propria loca moventur, si in locis, quae
illis superstant, inveniantur, et ad loca, quae sub illis manent,
20 feruntur, quibus supereminent, si <injera> subtrahantur.

Haec autem sententia cum *iis*, quae ad sensum apparent, *dissentanea* est, tum etiam propter illa, quae antea a nobis dieta sunt, *rationi ac veritati dissentanea* est. absurdum namque ac dissentaneum est elementis in propriis eorum locis omnino pondus inesse. num autem *iis*, quae ad sensum apparent, dissentanea haec sententia videatur, hinc perspici licet. etenim parva illa vasa, quae a medicis exstruntur quaeque cœurbitulae dicuntur, si aerem in eis contentum suxerimus, eoque magis, quo crassior extiterit, ac is (!) attenuetur, inaniatur, excalcefiat ac suscipienda aquae diverso quidem modo ab eo, quo antea erat, disponatur (nihil enim interest, quo-cunque modo *inanitas fiat*, dum modo haec vasa aquae suscipienda disposituerimus) cum itaque praefato modo disposita sumantur, siue vasis orificio claudatur ac super aqua ponatur atque operculum orificii tollatur deincepsque vasis orificio aquae superficiem palpitet, perspicuum est aquam in vasis capacitatem ascendere. itaque manifeste appetet tunc nihil esse, cur aer in vase contentus trahat, nisi quod in vase, quod magis contineat, extiterit; et hoc magis aquam etiam non attrahet. cur enim, antequam vas tangat aquam, attractio aliqua in eo non existit? praeter 40 terea (?) postquam eius orificio clausum fuerit, et secundum quod

1 non addidi 32 cum—sumantur suspecta 36 itaque et sqq.] cf. Averr. p. 265 I et eiusdem Paraphr. p. 335 G et sqq. cur et nisi quod scripsi: quod (aerem . . contentum) et si codd. Al (locus non integer) 38 cur . . non existit emendavi: non . . extiterit codd. Al

tangit, *<cur>* fertur in illud? ipse autem dixit non alia ratione aquam f. 65^r ascendere, nisi quia *cum* aere, dum tangit, aquam ascendere deprehendimus, cum ipse contrahitur; is enim, qui in vase considit, antequam aquae proximus evaderet, quiescebat; aquae autem 5 proximus faetus *statim* aquam trahit; attrahit deinceps secum aquam, quandoquidem ei alligatur. hoc autem, ex quo huius rei probationem assumit, ex iis positum fuit, quae ad sensum apparent, nempe cum aquam violenta suxerimus, hoc ita se habebit; cumque id, quod est ante, operetur, multo magis id quo- 10 que operabitur.

Alexander autem inquit, quod, si aer attenuetur ac in maiorem mensuram effundatur repleaturque inanitas, quae eodem in vase consistit, *rursus deminuitur*, secundum quod ex aquae frigiditate incrassatur, quando eam tangit, et *statim aquam* attrahit, quae ei 15 proximum extiterit, siquidem ei *tantum loci cedit, quantum tempore transmutationis auctus ac deinceps diminutus occupaverat*. sed dissentanea est huius dubitationis solutio; *quomodo enim fieri potest, ut corpus continuum maiorem vel minorem locum occupet, nisi inane in corporibus circumfusum ac in illis interceptum sit; corpus 20 enim minime permeat corpus.* et tametsi alibi fateantur id facile animo concipi non posse, tamen, etsi ambiguum sit, nil minus huic dicto assentiuntur, nempe: quemadmodum aer frigiditate colligitur ac incrassatur, ita caliditate diffunditur ac rarer efficitur; et si aqua, quam tangit, calida existat, attamen in vas | trahitur, f. 65^v 25 etiamsi aer, qui in vas transfunditur, in eo non colligatur nec aquae locum cedat, in quem ingrediatur. atque existimavit alia ratione fieri posse, ut in vas aqua trahatur, *eamque* ad Aristotelis sententiae confirmationem *attulit; etenim* inquit, fieri posse, ut aer, qui in vase consistit, dum caliditate attenuatur humoremque attrahit, 30 ex attracto humore conteratur opprimaturque ac in vaporem convertatur. verum haec oratio destruit sese, si quidem ponit incalcentem aerem ab humore a se attracto expelli; dissentaneum namque est fierique non potest, ut trahens quipiam ex eo, quod attrahit, simul etiam ab attracto expellatur.

35 Quod autem *rationi* dissentaneum sit, quod in hoc allatum est, iam diximus; et ex eo, quod in his duobus elementis ad propria eorum loca inclinatio praecessit, multo magis, si necessario id ceteris illis contingat, neque in propriis eorum locis quiescere, neque ad haec loca moveri necessario illis contingat, 40 sed ferri ex his. aer namque (exempli gratia) si in proprio loco

¹¹ Alexander] cf. Simpl. p. 724, 11 et Averr. p. 265 I et sqq.
emendavi: *occultabitur* codd. Al 24 *attamen—etiamsi*] ita Al e conjectura; codd. corrupti *quod* et sqq.] cf. p. 242, 22.

13 *deminuitur*

gravis extitisset ac deorsum inclinaret, ex hoc omnino conve- f. 65^v
 niret, ut motus deorsum natura ei inesset, siquidem eos motus ele-
 mentis natura inesse dicimus, quibus ad quemvis locum ipsa in-
 clinant. aqua enim ex aeris regione infra natura movetur, quo-
 niam ad hanc partem inclinat, postquam in aere extitit; cumque
 5 alio in loco etiam fuerit, quivis esse dicatur, deorsum ad terrae
 locum inclinabit; *cetera elementa similiter* (?). atque in universum
 ex hoc conveniret, ut motus naturalis dicatur ex proprio eius loco
 in illum; etenim duo fines *tantum, veluti ignis et terra, eum nullus*
 10 igne superior nec terra inferior locus inveniatur, necessario in
 propriis eorum locis consistunt; ea autem, quae interiecta sunt,
 cum dno proxime illis constituta loca natura possideant, quid pro-
 hibet, quin ad ea inclinent? et quamobrem necessario efficitur, ut
 aqua et terra una cum aere, extremitatum illorum coniunctionis
 15 causa, sursum et non eadem ratione deorsum trahantur? et
 cur aeris cum aquae extremitate coniunctio non efficit, *ut eum*
aqua deorsum trahatur? *cur* pondus *hoc efficit*, quamvis consentaneum magis sit dicere aereum cum aqua trahi (quandoquidem ipse, *cum <facile>* terminetur, *capi potest* ac praeterea tenuior
 20 est) quam affirmare aquam, quae gravis est, cum aere ipso
 trahi. itaque Platonis sententia, in qua dicitur nullam alicui ele-
 mentorum in proprio eius loco inclinationem inesse, proposito magis
 convenit veritatique magis consentanea existit, quemadmodum
neque ipsi toti caelo haec inest; quare omnibus corporibus natura
 25 *inest*, ut locum sibi ordinatum minime egrediantur, sed in eo ma-
 neant ac quiescant, ex eo, quod *non* ad alium locum inclinationem
 habent, alio *vero* in loco quiescunt. causamque adiecit, cur ad
 alia loca revertantur, cum ad huius totius ambitum protrahuntur,
 siquidem (*inquit*) forte et durum ad propriam essentiam sese colli-
 30 *gere vult* nec inane quippiam relinquit, effictque antierosas?, ut
 horum causas praeter *eum* quispiam assequi non valeat. quo
 autem huius totius ambitus distinguatur, et quomodo istaec alia
 separentur et distinguantur, id ex iis, quae scriptis mandavit, ex
 sociis ac eius sequacibus perspici potest.

35 Modo autem de eo, quod hac in oratione dicendum remanet,
 disseramus.

Itaque dicimus, quod eo, quia ad elementorum inclinationem
 propriae materiae necessario requiruntur, ideo explicare intendit
 huiuscemodi ordinem inveniri. parem autem, *inquit*, distinctionem

7 *cetera—similiter*] interpretatio incerta: *ad idem, cum in eo extiterit Al male*

17 *trahatur* scripsi: *coniungatur* codd. Al 29 et 30 cf. Tim. 58 A *antierosas*] *ἀντι-*
ερούσας? 31 *eum* scripsi: *eos* codd. Al

in eis ponendam esse, qua propria natura *propriaquae differentia* f. 65^v circumscribuntur, ne motu distinguerentur, perspicuum ac manifestum existit. si enim unam quis ponat omnium corporum materiam, ut inane aut plenum aut triangulos aut corpora immobilia, vel omnia corpora in sublime, vel deorsum omnia una inclinatione ferantur necesse erit, alia vero loci mutatio non erit. *quare* vel nihil erit absolute leve, si omnia corpora deorsum inclinant, veluti insectilia aut plenum; et quae ex maioribus, quaeque ex pluribus partibus constant, levia *(potius)* dieuntur, cum vel ob partium eorum exilitatem vel paucitatem vel aliquid simile parum deorsum inclinent. atqui hoc demonstratum est ante et videmus corpora quaedam propria eorum natura in sublime semper et ubique ferri, sive parva, sive magna portio ab eis sumatur, et quaedam deorsum ferri. at si quis omnium corporum materiam inanitatem esse posuerit aut aliquid tale, *quod sursum movetur*, consentaneum erit, ut omnia corpora sursum ferantur, nihil autem propria eius natura deorsum feratur. ex hoc autem omnes eae incommoditates necessario sequentur, | quas superius f. 66^r retulimus. etenim si quid eorum accipiatur, quae inter terram et ignem medium tenent, maiore celeritate quam terra [deorsum] movebitur; quemadmodum si quaedam aeris copia accipiatur, in qua quae habet insectilia vel trianguli vel ignis multo plura sint quam ea, quae in quadam terrae portione inveniuntur. praeterea erit aliquid, quod maiore celeritate quam ignis sursum feretur, veluti aqua *(vel aer)*, si inanitas maior in aere vel aqua quam in igne sumatur. verum nec aliquid eorum, quae inter ignem et terram medium occupant, maiore celeritate deorsum quam terra, nec sursum quam ignis movebitur. id autem necessario sequitur (quemadmodum dicebamus) si quis unam tantum inclinationi materialiam statuerit. si vero duas veluti ii, qui inane et plenum posuere, hac etiam ratione in iis corporibus, quae inter ignem et terram constituuntur, aliena conspicerentur; cum enim ipsa emineant, quemadmodum moventur modo, neque etiam subsidunt? etenim cum ignis (iuxta eorum sententiam) inane esse dicatur, terra autem plenum, grave quidem absolute et leve absolute essentiam habebit; ea autem, quae interiecta sunt, cum iuxta illorum sententiam horum duorum permixtione orientur, etsi aer plus ignis, hoc est inanitatis, aqua vero plus terrae, hoc est plenitudinis, habeat, nihil prohibet, ut aliqua aeris portio plenitudinis plus quam aquae portio quaedam habeat. *quare oportebit* hunc

2 ne] conicio ut

4 immobilia] exspectes indivisibilitia

7 si scripsi: aut codd.

Al 15 *quod—movetur* emendavi: *parvum in sublimi* codd. Al

30 si scripsi:

vel codd. Al

aerem *etiam celerius deorsum quam hanc aquam moveri*; quod f. 66^r
 nunquam videmus. non itaque convenit, ut, quae in medio lo-
 eat a sunt, ex horum duorum extremorum confusione constitui po-
 namus. quodsi ex illorum permixtione non constituantur, necessario
 5 conveniet, ut propriae atque aequales distinctiones illis omnino de-
 beantur; et quemadmodum terram dicunt propriam distinctionem
 habere et hac de causa deorsum semper moveri, *quoniam plenum*
 habeat, sic de aere eos dicere oportebit, ipsum ad proprium eius
 locum, *supra aquam inquam, propria quadam distinctione moveri*,
 10 quia haec *tantum ratione propriam quandam naturam in se conti-*
neat. eadem quoque aquae ratio erit. *quamquam his minime assenti-*
untur, sed inclinationi duo statuunt loca, quemadmodum inane
et plenum; et quoniam terrae inest plenum, necessario fit (quemad-
modum saepe diximus) ut portio quaedam sit utrumque illorum,
 15 *quaes in medio sunt constituta, quae contrarietatis ordine euidam*
portioni illius alterius praepolleat, si, quae interiecta sunt, ex du-
orum extremorum permixtione constituantur. etenim aeris quaedam
 copia aquae portionem quandam inclinatione ad infera, et aquae
 portio quaedam aeris portionem quandam inclinatione ad supra
 20 superabit. consentaneum autem non est, ut eodem *argumento Aristotelem impugnemus, qui omnibus quatuor elementis unam materiam*
posuerit, quo illi impugnantur, qui inclinationi unum locum statue-
runt, aut insectilia aut triangula aut aliquid tale. siquidem ii uni
 huic loco unam inclinationem necessario attribuerunt, veluti gravi-
 25 *tatem omnibus corporibus insectilibus;* ipse autem universalis ma-
 teriae *ne unam quidem inclinationem attribuit posuitque omnes*
quatuor materias ex istiusmodi materia constare. eum itaque illo-
 rum motum eum inclinatione eorum combinasset ac horum unicuique
 30 *propriam materiam statuisset, quae in propria eius distinctione*
consistit, modo quidem explicare intendit figuram non ita se habere,
quemadmodum nonnulli existimarunt, dicentes, insectilibus corporum,
ea quae rotunda figura praedita sunt, celeriore motu moveri, cum ipse
contendat figuram motus elementorum in universum causam non esse,
 35 *sed ut celerius moveantur, quatenus modo quodam illis opem ferunt,*
aut tardius, ex eo, quod illa prohibent. nec eur figura prohibeat ac
moretur, difficile est animadvertere, quemadmodum neque etiam
difficile est dubitationem, quae hoc loco contingit, dissolvere. dicit:
(Democritus enim) putabat causam, cur corpora, quae lata sunt, in-
 40 *natent, et quae angusta sunt, in profundum ferantur, insectilia esse*
corpusecula, quae ignis essentia praedita sunt, cum ex aqua sursum
exspirant ac dissolvuntur; dum enim latis corporibus occurunt,

5 aequales Al: distinctae codd.
enim hoc tempore Al male

38 Democritus enim scripsi ex conjectura: quaeritur

cum multa sint *insectilia* [praevalidaque], ea sustinent ac ferunt; f. 66^r
 cum autem angustis corporibus obviant, quia *pauciora sunt*, quae
ipsis occurunt insectilia, non possunt ea sustinere. *dicit: quodsi* a
 Democrito etiam quaeramus, cur hoc in aere *non accidat*, ut corpora
 5 lata in eo innatent, angusta autem in profundum ferantur, *ipse de-*
bilem ac mechanicam explicationem affert, dicens hoc in aere non
 contingere, quoniam *insectilia* corpuscula, quae sursum exspirant,
 hac caliditate et firmitudine nou moventur, quia in eo diffunduntur.
 Aristoteles autem huius rei causam | affert, inquiens, ea cor- f. 66^v
 10 pora, quae cohaerent, partim facile dividuntur, possunt,
 partim minus, et ea, quae vim secandi habent, eodem modo
 alia maiorem vim, alia minorem habent. lata *igitur cor-*
pora, quia multum amplectuntur, facile dividuntur non possunt;
 quo *quid enim maiorem quantitatem amplectitur*, eo difficilius *disrum-*
 15 *pitur*; si autem non secentur, neque etiam in profundum feruntur,
 sed innatent; corpora autem, quae magis angusta sunt ac con-
 trario modo se *habent figura*, propter contrarias causas secant
 ac *disrumpunt neque eminent*, sed deorsum feruntur. [quoniam]
 autem [et] pondus inclinationis vim quandam habet, qua etiam di-
 20 vedit, et in continui natura alia potentia invenitur, quae obstat,
 quominus pellatur, ac *repugnat*: *concluditur eiusmodi potentias ea*
ratione, *qua inveniuntur sibi invicem collatas efficere*, *ut ea*, *quae*
continuata sunt, dividantur, *si vis inclinationis superabit, ut vero*
non dividantur, si ea vis superabit, quae divisioni <et> propulsioni
 25 *eorum, quae continuata sunt, [repugnat.]*

Finis

Commentarii Themistii in Quatuor Libros
 Aristotelis de Caelo et Mundo.

4 *accidat* scripsi: *in profundum non feratur* codd. A1 (cf. p. 232, 12) 17. 18 fort. cum A1
 legendum secantur ac *disrumpuntur* 23 *ut—repugnat* (25) emendavi: *minus autem*
dividantur, cum eorum corporum, quae continuata sunt, vis expulsionis superabit A1 (cf.
 p. 234, 30).

I N D I C E S

I N D E X N O M I N U M

Alexander in Arist. de caelo 37,25 38,12
55,14,35 et sqq. 65,15 107,36 110,23.
37 114,9 116,21 117,14 130,26 132,25
167,9 169,21 172,2 190,33 240,23
citatitur tantum expositione non adiecta
15,13 21,28 28,31 66,6,33 68,12 123,
22 143,34 193,37 243,11 impugnatur
13,4 122,1 et sqq. 132,31 163,3 201,
18,24 215,23 sqq. 243,16 celato no-
mine compilatur 9,25 42,6 150,19

Anaxagoras caelum *αἰθέρα* appellat *ἀπὸ*
τοῦ αἰθεροῦ 17,31 mundum ex iis con-
stare, quae non moventur 164,15 in-
tellectum res, quae tranquillae manebarant,
segregasse 165,28 de consimilibus
partibus, ex quibus elementa constitu-
untur 174,21 et sqq. defenditur contra
Aristotelem 175,36 cum ignem aethera
appellaret, ea, quae de igne retulit, eius
sermoni addita esse oportere 174,33
elementa infinita esse 175,17 176,20
refutatur 177,15 cf. 179,4 181,4 et sqq.
de quiete terrae 127,33 de levitate
et gravitate nihil statuit 216,17 vitiouse
loco Pythagoreorum 158,2 (cf. 159,10)
pro Protagora (?) 158,8 pro Anaxi-
mandro 131,13

Anaximander de terrae quiete 131,12
sqq.

Anaximenes una cum Anaxagora et De-
mocrito latitudinem causam esse dicit,
cur terra maneat 127,33 sqq.

Aristoteles de infinito simpliciter non
disserruit . . . ut eius sermo disquisitionis
speciem magis praebaret 24,31 iuxta
doctrinae indaginem cum procedat ac
medium sumat, ab eo errore sese tuerit,

qui ex nimia indagine eiusque stultitia
contingit 103,22 ad certum quendam
terminum uberius disserruit, reliquum
vero sermonis dimisit, ut illum nos ab-
solveremus 162,3,12 mos A. est veras
demonstrationes logicas appellare 42,
28 in quibus physica disciplina ver-
setur 1,9 sqq. de continuo, corpore et
ternario numero 2,17 quomodo totum,
omnia et perfectum inter se differant
2,41 sqq. de tribus motus generibus
222,8 de dupli motu locali 5,29
corpus quintum inveniri, quod rotundo
motu feratur 7,27 sqq. levitatis et
gravitatis expers 11,29 incorruptibile
et ingenitum 14,9 minime infinitum 21,
29 sqq. cur plures mundi esse neque-
ant 44,37 sqq. num mundus gigni
et corrumpi possit 57,13 sqq. 71,34
notiones nominum γενητὸν καὶ φύαρτόν
64,35 δυνατόν 68,26 quomodo falsum
et impossibile distinguantur 70,10 de
dextra et laeva parte caeli 91,16 sqq.
de figura caeli rotunda 99,19 sqq.
de motu inerrantium stellarum aequa-
bili 104,11 sqq. de earum essentia fi-
guraque 109,23 118,25 orbes moveri
et astra quiescere 111,14 sqq. de sono
stellarum 116,35 de quiete terrae 137,
14 de eius figura 125,34 139,38
de eius magnitudine 143,11 de na-
tura elementi 172,22 de ortu et in-
teritu quatuor elementorum 146,29 147,
6 171,8 188,22 num finita sint et quot
numero 29,36 sqq. 175,14 177,3 181,35
nec ex incorporeo nec ex aliis corpori-
bus, sed alia ex aliis generari 190,6

sqq. figuris non distingui 200,25 246,
30 de superiore et inferiore loco 210,
7 gravis levisque definitio 11,30 sqq.
209,12 impugnatur 210,23 sqq. corpora gravitatem et levitatem habere 150,
17 sqq. 159,12 167,4 quod gravius et levius est, necessario grave et leve non esse 151,4 de duobus gravis et levis modis 208,27 de absolute gravi et levi 235,22 de iis, quae interiecta sunt 238,3 241,3 unumquodque distinctam habere materiam 244,37 corpora ad propria loca quasi ad eorum perfectiōnē moveri 225 sqq. impugnatur 227,
31 elementa in propriis locis gravia esse 231,23 refutatur 232,17 242,23 cur lata corpora innatent, angusta autem ferantur 247,9 videtur illorum sententiae adstipulari, qui deum immortale animal pronuntiabant 89,13

Callias (pariter ac Xanthus ab Alatino exempli gratia adhibitus) 73,23—25

Democritus de quietis terrae causa 127,
33 cur lata corpora innatent, angusta vero in profundum ferantur 246,38 sqq.
— Leucippo iunctus: de motu 161,
6,16 principia individua, quae primae magnitudines dicuntur, infinita numero posuerunt 177,30 sqq. sed corporea 178,10 figuris praedita infinitis 178,
23 igni soli propriam adscribunt figuram 178,28 sqq. refelluntur 179,4 sqq. de gravitate corporum 214,9 sqq.

Empedocles dissolutionis causam odium, concretionis amorem esse pronuntiabat 63,7. 162,9 si capita sine cervicibus extitissent ac aliae partes, statim congregabantur, ex quorū compositione animal quoddam innovabatur 162,10 ignem et terram et quae inter haec medium tenent corporum esse elementa 174,16,19 elementa numero esse definita 176,18 et dividua quidem, sed non dividi 189,9 corpora ex elementis congregatione oriri, segregatione corrumpi 191,36 refutatur 192,8 ob magnam conversionem terram quiescere 129,33 160,25 impugnatur 129,36 sqq. 130,8 sqq. mundum ex iis constare, quae quiescunt 164,19 165,30 sqq. de levitate et gravitate nihil statuit 216,18.

Epicurus exstitione et coercione ignem sursum pergere terramque deorsum 50,
39 de gravitate 215,8

Euclides. eius geometria 22,21

Eudoxus nec non Ptolomaeus, qui inhaerentium stellarum coniunctiones assecuti sunt, eas ante versus centum annorum curriculo unum gradum confidere pronuntiaverunt 115,23 (fortasse pro Eudoxo scribendum est Hipparchus)

Graeci veteres de supremo corpore 89,10 Heraclitus Ephesius unam tantummodo naturam permanere censebat, ex quae res genitae constant 148,20

Herculis columnae 143,26

Hesiodi sectatores genitorum partem semper sine interitu manere, partem rursus interire censebant 148,13

Hipparchus v. Eudoxus

Homerus caelum Atlante quodam sustentari dicit 90,16

India 143,27

Ixion (?) 91,5

Leucippus ante mundum in inani ac tempore infinito innumerabilia corpora extitisse asserebat 162,24 v. Democritus

Mars planeta luna intercedente Aristotelis tempore occultata est 119,22

Mathematici de ordine vagantium stellarum deque intervallo earum 118,6 de figura terrae rotunda eiusque mole parva 143,17 fundamenta mathematicorum 148,32 sqq. terminatas esse astrorum positiones censebant 176,34

Melissus v. Parmenides

Parmenides et Melissus ortum in universum sustulerunt 147,19 sqq. 171,11—17

Philosophi de ortu mundi 57,30 147,3. 9 de terrae figura 125,36 formarum cognitionem diligent 126,24 qui de veritate rerum disseruerunt iis opponuntur, qui circa moralia philosophati sunt 146,35 sqq.

Physici nonnulli terram vi ortam esse asserunt 140,8 et vi in medio manere 129,22 inter omnes philosophos physicis maxime convenit de totius terrae quiete dubitare 126,31 posteriores nonnulli corpora caelestia esse terrea et

- gravia existimabant 90,19 primi ph.
grave et leve absolute non explicarunt
209,6
- Plato de mundi ortu et aeternitate 57,38
140,16 contra Arist. defenditur 58,22
59,24 caelum cum globosum sit, supra
infraque in eo non esse 95,22 209,32
figurarum omnium, quae terminum
habent, rotundam figuram capacissimam
esse 99,23 terram in media mundi sede
esse locatam 131,10 sqq. circa ipsius
centrum ferri 137,18 a Themist. defen-
ditur 131,37 corpora ex superficiebus
confleari 99,35 148,25 196,36 super-
ficiem cum superficie secundum longi-
tudinem componi 157,3 propter ma-
iorem superficierum multitudinem cor-
pus corpore gravius esse 157,8 211,12
contra Arist. defenditur 158,7 212,7
sqq. elementa cum ante mundi ortum
inordinato motu cierentur, a deo in or-
dinem fuisse redacta 161,13 164,4 quae
Arist. in medium protulit, refutantur
166,5 de figura ignis et terrae 202,
11 de frigido 204,34 elementis in
propriis locis nullam inesse inclinatio-
nem 244,21 cur ad alia loca rever-
tantur 244,27 efficit ἀντικρόσεις (?), ut
horum causas praeter eum nemo asse-
qui possit 244,30 et fortasse Philo-
sophus hoc loco rem aliquam innuit
profundiorem, quae nobis perspicua nou-
evadit 200,19
- Ptolomaeus de motu inhaerentium stel-
larum 115,23 (cf. Eudoxus)
- Pythagorei de ternario numero 2,29
inter mundi partes dextram et sinistram
tantum meminerunt 94,8 sqq. inde du-
plici nomine reprehendendi sunt 95,8
sqq. quamvis Aristoteles cognitione sibi
habuerit id eos effecisse, ubi illud re-
tulerint, reperiri non potest 95,11
superiore partem eam esse dicunt, quae
dextrae e regione existit, quemadmodum
invenimus Aristotelem hoc confirmare
in commentariis (*ὑπομνήματι*), quos ad-
versus Pythagoreorum sententias con-
scripsit 96,18 ex motibus astrorum
sonum effici statuerunt, quatenus vide-
licet existimarunt motu proprio astra
moveri 116,28 sqq. ignem in medio
mundo collocaverunt 123,24 124,8 sqq.
quod Aristoteles de loco terrae secundum
sententiam Pythagoreorum determinavit,
ex iis est, quae ut omnino intellegantur,
non erit necesse. et forte nec ipse etiam
horum sententiam satis percepit; nam-
que eam in suo sermone non retulit
124,40 de antichthona 123,38 125,8
terram et antichthona circum medium
volvi 125,5 137,16 corpora ex numeris
constare, qui ex unitatibus componuntur
178,11 qua ratione differant a Leucippo
et Democrito ibid.
- Socrates (exemplum) 81,29.30 v. 158,8
- Strato physicus de motu elementorum
violento 50,39
- Theophrastus. eius liber de lineis in-
secabilibus 149,2
- Xanthus (nomen ab Alatino exempli
gratia adhibitum loco alterius apud
Arabes eodem modo usitati) 12,32 70,
38.39 73,23
- Xenophanes terram quiescentem rema-
nere, quoniam supra se ipsam sustentatur
126,35

II LOCI PLATONICI

Gorgias 473 D	153,1	56 B	157,8
Phaedo 109 a	131,30. 10. 27	58 A sqq.	244,29
Timaeus 28 sqq.	57,38 sqq. 140,16	62 AB	204,33
30 A	161,12 161,4	62 D	95,22
33 B	99,23	62 D sqq.	209,32 sqq.
40 B	137,18	63 B	212,16
53 C sqq.	99,35 148,25 196,36	63 E	244,21
56 AB	202,1 sqq.	incerti loci	153,2 158,7 166,31

III. LOCI ARISTOTELICI

Categoriae	
6.5 ^b 19	153,10
8.8 ^b 25 sqq.	15,16
14.15 ^a 22	16,3
De interpretatione	
12.21,10 sqq.	74,3
Analytica priora	
A 15.34 ^a 25 sqq.	71,11
B 22.67 ^b 27	79,21
Physica (general.)	1,19
A 4.187 ^a 25 sqq.	177,20
A 7.190 ^b 1 }	14,11
A 8.193 ^b 13 }	
B 1.192 ^b 13	146,15
Γ 4 sqq. 202 ^b 30 sqq.	34,28
Γ 5.205 ^a 13	28,22
Δ 5.212 ^b 8	116,18
Δ 8.214 ^b 12 sqq.	190,14
Δ 8.215 ^a 2 sqq.	159,25
Δ 12.220 ^b 15 sqq.	24,4
Δ 14.223 ^b 18 sqq.	101,27
E 2.226 ^b 15	98,20
E 6.229 ^b 23 sqq.	129,2
Z 1.231 ^a 21	4,9.179,33
Z 1.231 ^a 24 }	149,32
Z 10.241 ^a 3 sqq. }	
Z 2.233 ^a 31	29,22
Z 7.238 ^b 19	26,31
Θ 4.254 ^b 7 sqq.	225,15
Θ 4.256 ^a 3	105,28
Θ 8.9.261 ^b 32 sqq. . .	35,38 88,5 98,38
Θ 10.266 ^a 24	43,22
De caelo	
ΑΒΓ	207,5 sqq.
ΑΒ	145,5 sqq.
A	88,9 sqq.
A 2.268 ^b 11 sqq.	129,2 159,25
A 2.269 ^a 1.2	175,10
A 2.269 ^a 2 sqq.	185,29
A 4.270 ^a 32 sqq.	103,11
A 9.279 ^a 18	116,18
A 12.281 ^b 1 sqq.	107,20
B 2.284 ^b 11	103,30
B 4.287 ^a 2 sqq.	116,7
B 13.292 ^b 34	127,35
B 14.296 ^a 24	111,34
B 14.296 ^b 9	237,17
Δ 1-4.307 ^b 28 sqq.	11,5
Δ 4.311 ^a 15 sqq.	52,21
Δ 6.313 ^b 6 sqq.	234,18
De generatione (general.)	208,1)
A 3.4.317 ^a 32 sqq.	87,21
B 1 sqq. 328 ^b 26 sqq.	98,30
B. 2.329 ^b 7 sqq.	240,7
B 7.8.334 ^a 15 sqq.	192,6
De anima	
B 7.418 ^a 26 sqq.	111,13
De sensu	
2.3.437 ^a 19 sqq.	111,12
6.445 ^b 23	171,10
De animalium motione	
2.698 ^b 8	97,20
De incessu animalium	
4 sqq. 705 ^a 26 sqq.	92,12
4.705 ^b 33 sqq.	93,7
De lineis insecabilibus	149,1
De Pythagoreis	96,20

**THEMISTII
IN LIBROS ARISTOTELIS
DE CAELO
PARAPHRASIS**

PARS PRIOR

TEXTUS HEBRAICUS

יקיפו כמות מרוכبة. ולא יתרכזו בנכלה. מפני שהוא כל אשר היה מקוף יותר. היה התחלקו יותר קשה. ואם לא יתרכזו לא ישקעו גם כן אל תוך אבל יצופו. אבל הגשטים שהם יותר צרים וענינים בצורה בהעך אחר. מפני עלות מגירות יחלקו ויתרכזו. ולא יצופו אבל ישקעו. כי הבדורות ייחד לו נח מה בחשיה. כי יתפרק גם כן. וימצא למתרדק כה אחרתי יקבלו ברוחיה ויחלוק. הוליד כי אלו הבדות. כמו שימצאו אצל מה שיזקיש קצתם בקצביהם. יהו עלה להתחלק המתודבקים. וזה אם נזהה כה החשיה. ואשר לא יתחלקו. כשינצח כה חלוקת דחיית הגשטים המתודבקים:

נשלט המאמר הרביעי מפדרו תאמסטוז לספר השמים והעולם לארטטי
וב להשלם זה המאמר כל הספר נשלם תרלה לאל אשר אין כל דבר
10 מענו נעלם והוא ברחמיו יוכנו לימות המשיח ונורש לחוי עולם:

יבقابل = יקבל 5 b. fort. del. 1 אחר codd. 2 אחד a: post et (6) יהיה 3 תחתך
ib. et (6) יהיה 6 scripsi: אם codd. 7 post supp. חקלת דחיה
ib. quoque: ej. (nisi verbo vim repugnandi attribuas
5 וחלוק.

שהוא מפני היהת האש על דעתם ורקנית והארין מל' אמן המכבר לגמרי והקל לגמור יהיה לו עצמות. ואמנם אותם אשר בין שני אלו. אחר שהיה הווייהם לפי דעתם מעירוב שני אלו. עם שהאויר בו אש הרבה כלות' הריקות. והמים בהם הארץ הרבה כלות' המלא. כי אין מונע שימנע שיחיה ישיעור מה מן האויר. בו מן המלא יותר מטה בשיעור מה 5 מן הימים. על כן ראוי גם כן שיחננווע זה האויר אל מטה יותר מהיר טוה הרים. וזה דבר איןanno רואים אותו. לא יהיה ראוי אם כן שנשים [מ]וצעים טעריך השני קצחות. כי אם לא יהוו טעריכן. יהיה ראוי בהכרח שיחויב להם פרקים מיוחדים וטשנתים. וכן הם יאמרו לאוין כי לה פרק מיוחר. ובכבודו ואת הסבה תחנונווע חמיר אל מטה מפני שיש לה טלא. כן ראוי עליהם שיאמרו שהאויר גם כן יסוד אל מקומו והוא למלעל 10 הרים בוגדרל מה מיוחר. מפני שהוא אמן הוא כזה העניין מטבע מה מיוחר. וכן הימים גם כן על זה המשיל. וاعי'פ' שלא יוזו אלא. אבל הם ישימו להתייה שני מקומות כמו הריקות והמלא. ומפני שלאוין הבלא החביב. כמו שאמרנו פעריכים רבות. שיחיה ישיעור מה מבל אחד מאוחם אשר באמצע יגבר על דרך ההפקות לשיעור מה מאותו الآخر. אם 15 היו המוצעים טעריך השני קצחות. וזה כי ישיעור מה מן האויר יגבר בהתייה אל מטה ישיעור מה מן הימים. ושיעור מה מן הימים יגבר בהתייה אל מעלה ישיעור מה מן האויר. ואינו ראוי לתפיש על אריסטוטלים מפני שם ליטודות ארכובות חומר אחד בדיבורו אשר יתפשו בו אשר ישימו להתייה מקום אחד. או בלתי מתחלקים או המשולשים או דבר אחד כמו זה. וזה כי אלו ייחינו לוה המקום האחד התייה אחת. כמו הנכוד לכל הגשמי' בלחי המתחלקים. ואמנם הוא לא יחייב לחומר הכלול ולא הטייה אחת ושם החטורים 20 ארבעעתם מוה החומר. וכשהכפיל חנעותם אל הטียม. ושם לאלו חמרי מיויחדים בכל אחד מהם כפרק המיויחד בו. ירצה לבאר שאי' העזרות כמו שישחטו בני אדם. אצל מה שיאמרו כי הכרזות מן הגשמי' הבלתי מתחלקים יחנעווע יותר מהרה. כי הוא אמר כי הצורה בכלל איו' הוא סנה לתנות ורטונות. אלא שהם יסרו בו אמן מורהה מעד ישיעורם על צד מה מן המינים. או מאוחרים מצד שימנעם. אבל הסבota לעוזר 25 הצורה או ימנע. ולא יקשה לעמוד על זה. ולא גם כן יקשה הורת הסבק הנופל בכלל. ואמר כי סברתו כי בשסכמה אשר בעבורה יהיו הגשטים הרחבים יצוף והגשטים הצרים ישקען. יאמר או זולתי המתחלקים אשר מהם עצמות האש אצל היהת נחך ויעלה מן הימים ויפגש גשטים רחבים אמן ישאם באוטו ומן בלחי מתחלקים להם מאד וחוקם. אבל בשיגוש גשטים צרים מפני שהוא יפגש מבלתי המתחלקים יוטז ביותר

קטון מחלקה[ם] לא יוכל לשאת אותן:

ואמר anno כשנשאל גם בן לדימוקרטים. לא' זו סבה לא ישקע זה באור. עד ¹⁰⁸ שהיו גשימים הרחבים יצפוי למעלה לנו. והגשימים העצמיים ישבקו. כי הוא יתריך וההתה חלושה מלאותיות כשיאמר. שהוא לא יקרה באור. מפני שולות הפתחלקים העולים לא יתנוועו בזה החמור והחויק. כי הם ישחפכו בו. וארסתו יביא העלה נובה בשיאם. כי ⁸⁵ הגשימים המתדבקים. מהם שיתחלקו בקלות ומהם שיתחלקו הילקה פחות. כי אשר תילק על זה המשל בעצמו שצחים יותר וקצתם פחות. כי הגשימים אשר להם רוחב. מפני שהם

לهم יתנווע להם וווחלא בו [ווחאים בהם	8. 9. codd.	להם יתנווע להם וווחלא בו [ווחאים בהם	8. 9. codd.
הכטיל 20 שיוויו 12 addidi 11 על וו למעלה	11. 12. codd.	הכטיל 20 שיוויו 12 addidi 11 על וו למעלה	11. 12. codd.
loco (?) אضاف 23 observa et seq. (masc., cum שקל repondeat צורה)	23. 24. codd.	loco (?) אضاف 23 observa et seq. (masc., cum שקל repondeat צורה)	23. 24. codd.
אמר סברתו כי et et (27) שיעור 26 codd.; ib. לעזר ej. שיעור 26 codd.; ib. לעזר ej. שיעור 26 codd.	26. 27. codd.	אמר סברתו כי et et (27) שיעור 26 codd.; ib. לעזר ej. שיעור 26 codd.; ib. לעזר ej. שיעור 26 codd.	26. 27. codd.
corrupte 27. 28. 1. הווים נחכים לhem et et cet. omnia plur. 28. ej. בשייגשו	27. 28. 1. הווים נחכים לhem et et cet. omnia plur. 28. ej. בשייגשו	corrupte 27. 28. 1. הווים נחכים לhem et et cet. omnia plur. 28. ej. בשייגשו	27. 28. 1. הווים נחכים לhem et et cet. omnia plur. 28. ej. בשייגשו
loco 29. codd. יומאו 31. השע false; cf. p. 156, 27. תחלה 35. codd.	29. codd.	loco 29. codd. יומאו 31. השע false; cf. p. 156, 27. תחלה 35. codd.	29. codd.

בסכת החאהו פשוטיהם. ולא יהוה המשים אל מטה לאוויתו הסכה בעצמה. ולטה לא יהוה החאהו פשוט האoir בפשותם הימים הסכה בהחאהו עם הימים אל מטה. לא בסכת שיש לו כובר. וזה עס שהמאמר בשאהoir יטשע עם הימים הוא יותה הקנעה. מפניהם שהוא יכול קיבולו להגורה. ומפני שהוא יותר דק. מן המאמר בשחים והוא כובד למשיכה 5 עס האoir. אם כן מאמ' אפלאטון. שהוא לא יטצא ולא לאחד פן היסודות בטקטו הטיווח בו החיה. הוא יותר ניות בעניין. יותר ראיו לאמת. וכמו שהוא ולא לכל השמים עצם גם כן. עד שייהה לכל הגשים בטבע לא הארץ מטה סדר שלהם אבל הטנוחה וההתקטה מטנו. מצד שני הארץ אל מקום אחר ומנוחתם אל להם. ואל הארץ ישוב אל מקומות אחרים. בשסתמוך אל הקפת מקום אחר. וויסוף הסכה. אשר בעבורו ישוב אל מקומות אחרים. 10 וה הכל. והוא שהוא כמו שאמ' החוק הקושי וירצה להתקבץ אל עצומתו. ולא יעובי דבר ריקן. ויעשה אנטיקורוסאט אשר אין לאדם שיימרו על עלות אלו חוצה מהם. ואmens בטה והיברל הקפת וה הכל. ואיך יבדלו יונצל אלו העניות. והנה ראיו שיעוד זה מספורי ומחייביו וסייעו.

אבל עתה נזכר במה שנשאר מזה המאמר:

15 **ונאמר שהוא מפני שהחביב בהתייחס היסודות הרים טיווחים בהם ירצה לבאר מציאות**^v **כמו זה הסדר:**

ויאמר וזה שהוא מוכרכה ששים להם חולוף שווה. שיקיפםطبع טיווח. כדי שלא יהוה מתחלים בהעתק והוא ירוע נראת. וזה שהאדם אם שם לכל הגשמי חומר אחד. כמו הריקות. והמלאות. והמשולשים. והגשים כלוי המתנוועים. הללו היה 20 מונרכה שיזרו כל הגשים מתנוועם בחתייה אחת. או אל מעלה או אל מטה. ולא יהוה העתקה אחרת. או שלא יהיה לגמרי כל או שייטו כל הגשים אל מטה כמו בalthי המתחלים או המלא והగדרים החלקים והטורבים החלקיים. ויאמר קלם המש אשר יטו מעט אל מטה. או בסכת קטנה חלקיהם או בסכת מיעוטם או בסכת דבר אחר כמו זה. והנה התבאר בטה שקדום ונראה גם כן. כי קצת הגשים מתנוועם בטבעם הטיווח בהם אל מעלה בכל מקום חמד. שיירור מועט לוקח ממנו או שיירור מרוכבה. או קצתם מתנוועם 25 אל מעלה או מטה. כמו הניה אדם כי חומר כל הגשים הוא הריקות או דבר אחר כמו זה. יתנוועם אל מעלה. כי הוארוי שיזרו כל הגשים מתנוועם אל מעלה ושלאל היה שום דבר יתנוועם אל מעלה יותר מטה. והוא חביב מה שבאש. ואן ולא אחד מאשר בין האש והארן ילכו אל מטה יותר מן הארץ. ולא מה שיתנוועם אל צד העליון יותר מן האש. וזה מה שיתחביב כמו 30 שאמרנו אם שם אדם חומר אחד להתייחס. או שם שני חקרים. כמו אותו אשר שם הריקות והמלאות. כי הוא על וה הצד גם כן יראה בגשים אשר בין האש והארן עניות ודים. וזה שהוא מפני שהם יצופו. כמו שיתנוועם עתה. ולא גם כן ירוו שוקעים. וזה

שיטמצא בארץ מה:

ועוד יהיה שום דבר שיתנוועם אל מעלה יותר מטטה ממש. אם יוקח ריקות באoir או בטים יותר ממה שבאש. ואן ולא אחד מאשר בין האש והארן ילכו אל מטה יותר מן הארץ. ולא מה שיתנוועם אל צד העליון יותר מן האש. וזה מה שיתחביב כמו 35 שאמרנו אם שם אדם חומר אחד להתייחס. או שם שני חקרים. כמו אותו אשר שם הריקות והמלאות. כי הוא על וה הצד גם כן יראה בגשים אשר בין האש והארן עניות ודים. וזה שהוא מפני שהם יצופו. כמו שיתנוועם עתה. ולא גם כן ירוו שוקעים. וזה

2 et 8 codd. והם כבורים שהם משיכה [יהיה] et 4 ej. 10) כבאים למסכה codd. 11 ej. ירצה (ib. et 9 codd. ואדר ומונחתה, הטיטה et 17. 18 ej. ישבו et 21 (alt.) ej. שיחיו et 27 codd. שנשים כהם 15 ej. אחר 24 codd. 25 1. וקצתם 28 המושב scripsi: שראה et 29.] הגניות ואם 1. או et 29.] שראה et 29.] הגניות

אל תוך הכלל. ונראה שהוא אין דבר או ימישך האoir אשר תוך הכלל אם היה בכל הוו יותר מקוף ויוותר טוה לא ימשוך המים נס נן. וזה שהוא אין קודם شيئاו הכלל אל המים לא יהיה בו משיכת מה. ועוד שאחר סיתום פיז. ואצל מה שנגע. סר בו. אבל הוא אמר כי אין עליית המים על דרך אחרת. אלא מפני שהאoir בשיגע ימצא עלה עמו המים. 5 מפני שהוא מטלחת. כי אשר בכל עדר שיחיה קודם שגע מן המים היה נתה. וכשיקרכ ממנה ימשוך המים על הרבקות. ימישך אחר כן עמו המים להתקשו עמו. ווינה וה אשר מפני יוכח החידק לזה כמו ישנאה והוא כי כנסמונין המים מציצה מקעיה. ושוחוא יהיה בין וכשיטעל וה אשר קודם וכל שכן זה גם כן. אבל אלסנדורי אמר כי תרדך האoir יורך אל שיעור מרובה. ויתמלא ה Helvetica אשר בכל עצמו. יחסיד מן הראש אצל מה 10 שיתבעה מקריות המים. אצל מה שגענו. ימשיך בזה הפעם המים אשר ירכב ממנה. ווינה לו מקום אל זה בהפלגת מה שהוסיף וחור בזמן שהורך. וכמה מגונה התרת ואת הקושיא. וזה שהוא כמו שהוא אפשר שיחיה הגשם המתפרק בליךת מקום נספה או מהסורה. מבתיו שיחיה ריקות משובך לגשם ומשולח בהם. ואין גשם נכנס בגשם. ואעפ' שיוינו בו במקומות אחר. כי זה אינו נקל שיציר ציר בלהי שהוא מטוק אל שוחוא ענן 15 מודרים בו. והוא שהוא כמו שהוא יתקשה מן הקור ויתקביין. בן ישתקף מן החmittות יושוב יותר רפה. ואם היה המים אשר יגע ממשני חפן אמנם הכלל מפני שהאoir המורק בו לא יתקין האoir אשר בתוך הכלל ווינה לטים מקום יכננס בו. ויחשוב שביא בא בטבה. בשהיטים יקוף אל תוך הכלל. על צד אחרת. שביא בצדוק על מאטר ארסטון. מהו שהוא יאמר שהואה אפשר האoir אשר בכל בדקונו מן החmittות ימשוך הלהות יופין בשליחין מן 20 הלהות המשוק ישבוב איד. וזה המאמר יסתור עצמוני. וזה שהוא ישים לאoir שישום. שירדה מן הלהות אשר ימשוך בו. וזה שהוא אי אפשר שבין שום דבר שימשוך מצד ימשוך וירדה יחד גם כן מה שירדה ממנה. ואמנם שמה שנאמ' בזה הוא הוצה מן ההקש הנה אמרנו. ובמה שקדמה ההייה לזה הירודות השניים במקומותיהם המוזהרים בהם. וכל שכן אם התהיב וה לאוותם الآחרים. לא יהויב להם לא המונחה במקומותיהם המיזוחים בהם. 25 ולא התנעה אל אלו המקומות. אבל התנעה מן אלו. וזה כי האoir על דרך של. אם היה במקומות המיזוח כו כבד. ונוטה אל מטה. הנה ראוי מזה שיחיה לו התנעה אל מטה בטבע. וזה שאנו אמנם נאמר כי ליסודות התנעות בטבע. התנעות אשר לה אל איש וזה מקום הם נוטים. וזה כי התנעה למיט מצד האoir אל מטה מהם היא לנו בטבע. מפני שהוא אל וה הצד הוא נוטה. אחר מה שיחיה באoir. וכשהיה במקומות כהן. 30 אי זה מקום שהוא. והוא אל מטה כל מוקם הארץ. ולאלו בשחוין. ובכלל ראוי מזה שיחיה התנעה בטבע מן המוקם המיזוח לו לאלו. וזה כי שני התחליות כמו האש והאדמה. מפני שהוא אמנם לאוותם מפני שאין מקום יותר עלין מהם כלות' האש. ורותה הארץ אין מקום שלל מהם. התהיב שישכנו בהכרח במקומותיהם המיזוחים בהם. ואמנם אשר בינויהם. מפני שלהם שני מקומות סטובי אליהם בטבע מה המונע 35 מישטו אליהם. ומה הדבר המהיב. שיחיה המים והארץ עם האoir ימשכו אל מעלה

1 ante אם suppl. ? אלא ? און 2 scripsi: און אויך 3 היה ניהה ?
 סתויר sive סחויר ???? 7 הוא [נחו] ? עלי ?
 5 post ???? 8 אמר addidi 9 יחסיר ?
 codd. Al 10 (alt.) scripsi: אמנם 11 המים ?
 השועו ???? 12 post ???? 13 והיסר 1. [וחזר]
 suppl. ???? 14 male: אמנם 15 suspect. 19 יופין ????
 גנט ???? 16 ???? 17 מכם ???? 18 ????
 (alt.) התנעה 25 ממה ימשיך ???? 21 fort. 22 שנבן ????
 sive ???? 23 (וכאשר " = יומשך) יקצת ????
 et מבנה . . לאותה 28 ה ???? 29 (היא ????)
 (33) ממנה 34 המונע ???? 35 המוחיב ????
 ממנה (33) מונע ???? 36 המוחיב ????
 מונע ???? 37 המוחיב ????
 מונע ???? 38 המוחיב ????
 מונע ???? 39 המוחיב ????
 מונע ???? 40 המוחיב ????
 מונע ???? 41 המוחיב ????
 מונע ???? 42 המוחיב ????
 מונע ???? 43 המוחיב ????
 מונע ???? 44 המוחיב ????
 מונע ???? 45 המוחיב ????
 מונע ???? 46 המוחיב ????
 מונע ???? 47 המוחיב ????
 מונע ???? 48 המוחיב ????
 מונע ???? 49 המוחיב ????
 מונע ???? 50 המוחיב ????
 מונע ???? 51 המוחיב ????
 מונע ???? 52 המוחיב ????
 מונע ???? 53 המוחיב ????
 מונע ???? 54 המוחיב ????
 מונע ???? 55 המוחיב ????
 מונע ???? 56 המוחיב ????
 מונע ???? 57 המוחיב ????
 מונע ???? 58 המוחיב ????
 מונע ???? 59 המוחיב ????
 מונע ???? 60 המוחיב ????
 מונע ???? 61 המוחיב ????
 מונע ???? 62 המוחיב ????
 מונע ???? 63 המוחיב ????
 מונע ???? 64 המוחיב ????
 מונע ???? 65 המוחיב ????
 מונע ???? 66 המוחיב ????
 מונע ???? 67 המוחיב ????
 מונע ???? 68 המוחיב ????
 מונע ???? 69 המוחיב ????
 מונע ???? 70 המוחיב ????
 מונע ???? 71 המוחיב ????
 מונע ???? 72 המוחיב ????
 מונע ???? 73 המוחיב ????
 מונע ???? 74 המוחיב ????
 מונע ???? 75 המוחיב ????
 מונע ???? 76 המוחיב ????
 מונע ???? 77 המוחיב ????
 מונע ???? 78 המוחיב ????
 מונע ???? 79 המוחיב ????
 מונע ???? 80 המוחיב ????
 מונע ???? 81 המוחיב ????
 מונע ???? 82 המוחיב ????
 מונע ???? 83 המוחיב ????
 מונע ???? 84 המוחיב ????
 מונע ???? 85 המוחיב ????
 מונע ???? 86 המוחיב ????
 מונע ???? 87 המוחיב ????
 מונע ???? 88 המוחיב ????
 מונע ???? 89 המוחיב ????
 מונע ???? 90 המוחיב ????
 מונע ???? 91 המוחיב ????
 מונע ???? 92 המוחיב ????
 מונע ???? 93 המוחיב ????
 מונע ???? 94 המוחיב ????
 מונע ???? 95 המוחיב ????
 מונע ???? 96 המוחיב ????
 מונע ???? 97 המוחיב ????
 מונע ???? 98 המוחיב ????
 מונע ???? 99 המוחיב ????
 מונע ???? 100 המוחיב ????
 מונע ???? 101 המוחיב ????
 מונע ???? 102 המוחיב ????
 מונע ???? 103 המוחיב ????
 מונע ???? 104 המוחיב ????
 מונע ???? 105 המוחיב ????
 מונע ???? 106 המוחיב ????
 מונע ???? 107 המוחיב ????
 מונע ???? 108 המוחיב ????
 מונע ???? 109 המוחיב ????
 מונע ???? 110 המוחיב ????
 מונע ???? 111 המוחיב ????
 מונע ???? 112 המוחיב ????
 מונע ???? 113 המוחיב ????
 מונע ???? 114 המוחיב ????
 מונע ???? 115 המוחיב ????
 מונע ???? 116 המוחיב ????
 מונע ???? 117 המוחיב ????
 מונע ???? 118 המוחיב ????
 מונע ???? 119 המוחיב ????
 מונע ???? 120 המוחיב ????
 מונע ???? 121 המוחיב ????
 מונע ???? 122 המוחיב ????
 מונע ???? 123 המוחיב ????
 מונע ???? 124 המוחיב ????
 מונע ???? 125 המוחיב ????
 מונע ???? 126 המוחיב ????
 מונע ???? 127 המוחיב ????
 מונע ???? 128 המוחיב ????
 מונע ???? 129 המוחיב ????
 מונע ???? 130 המוחיב ????
 מונע ???? 131 המוחיב ????
 מונע ???? 132 המוחיב ????
 מונע ???? 133 המוחיב ????
 מונע ???? 134 המוחיב ????
 מונע ???? 135 המוחיב ????
 מונע ???? 136 המוחיב ????
 מונע ???? 137 המוחיב ????
 מונע ???? 138 המוחיב ????
 מונע ???? 139 המוחיב ????
 מונע ???? 140 המוחיב ????
 מונע ???? 141 המוחיב ????
 מונע ???? 142 המוחיב ????
 מונע ???? 143 המוחיב ????
 מונע ???? 144 המוחיב ????
 מונע ???? 145 המוחיב ????
 מונע ???? 146 המוחיב ????
 מונע ???? 147 המוחיב ????
 מונע ???? 148 המוחיב ????
 מונע ???? 149 המוחיב ????
 מונע ???? 150 המוחיב ????
 מונע ???? 151 המוחיב ????
 מונע ???? 152 המוחיב ????
 מונע ???? 153 המוחיב ????
 מונע ???? 154 המוחיב ????
 מונע ???? 155 המוחיב ????
 מונע ???? 156 המוחיב ????
 מונע ???? 157 המוחיב ????
 מונע ???? 158 המוחיב ????
 מונע ???? 159 המוחיב ????
 מונע ???? 160 המוחיב ????
 מונע ???? 161 המוחיב ????
 מונע ???? 162 המוחיב ????
 מונע ???? 163 המוחיב ????
 מונע ???? 164 המוחיב ????
 מונע ???? 165 המוחיב ????
 מונע ???? 166 המוחיב ????
 מונע ???? 167 המוחיב ????
 מונע ???? 168 המוחיב ????
 מונע ???? 169 המוחיב ????
 מונע ???? 170 המוחיב ????
 מונע ???? 171 המוחיב ????
 מונע ???? 172 המוחיב ????
 מונע ???? 173 המוחיב ????
 מונע ???? 174 המוחיב ????
 מונע ???? 175 המוחיב ????
 מונע ???? 176 המוחיב ????
 מונע ???? 177 המוחיב ????
 מונע ???? 178 המוחיב ????
 מונע ???? 179 המוחיב ????
 מונע ???? 180 המוחיב ????
 מונע ???? 181 המוחיב ????
 מונע ???? 182 המוחיב ????
 מונע ???? 183 המוחיב ????
 מונע ???? 184 המוחיב ????
 מונע ???? 185 המוחיב ????
 מונע ???? 186 המוחיב ????
 מונע ???? 187 המוחיב ????
 מונע ???? 188 המוחיב ????
 מונע ???? 189 המוחיב ????
 מונע ???? 190 המוחיב ????
 מונע ???? 191 המוחיב ????
 מונע ???? 192 המוחיב ????
 מונע ???? 193 המוחיב ????
 מונע ???? 194 המוחיב ????
 מונע ???? 195 המוחיב ????
 מונע ???? 196 המוחיב ????
 מונע ???? 197 המוחיב ????
 מונע ???? 198 המוחיב ????
 מונע ???? 199 המוחיב ????
 מונע ???? 200 המוחיב ????
 מונע ???? 201 המוחיב ????
 מונע ???? 202 המוחיב ????
 מונע ???? 203 המוחיב ????
 מונע ???? 204 המוחיב ????
 מונע ???? 205 המוחיב ????
 מונע ???? 206 המוחיב ????
 מונע ???? 207 המוחיב ????
 מונע ???? 208 המוחיב ????
 מונע ???? 209 המוחיב ????
 מונע ???? 210 המוחיב ????
 מונע ???? 211 המוחיב ????
 מונע ???? 212 המוחיב ????
 מונע ???? 213 המוחיב ????
 מונע ???? 214 המוחיב ????
 מונע ???? 215 המוחיב ????
 מונע ???? 216 המוחיב ????
 מונע ???? 217 המוחיב ????
 מונע ???? 218 המוחיב ????
 מונע ???? 219 המוחיב ????
 מונע ???? 220 המוחיב ????
 מונע ???? 221 המוחיב ????
 מונע ???? 222 המוחיב ????
 מונע ???? 223 המוחיב ????
 מונע ???? 224 המוחיב ????
 מונע ???? 225 המוחיב ????
 מונע ???? 226 המוחיב ????
 מונע ???? 227 המוחיב ????
 מונע ???? 228 המוחיב ????
 מונע ???? 229 המוחיב ????
 מונע ???? 230 המוחיב ????
 מונע ???? 231 המוחיב ????
 מונע ???? 232 המוחיב ????
 מונע ???? 233 המוחיב ????
 מונע ???? 234 המוחיב ????
 מונע ???? 235 המוחיב ????
 מונע ???? 236 המוחיב ????
 מונע ???? 237 המוחיב ????
 מונע ???? 238 המוחיב ????
 מונע ???? 239 המוחיב ????
 מונע ???? 240 המוחיב ????
 מונע ???? 241 המוחיב ????
 מונע ???? 242 המוחיב ????
 מונע ???? 243 המוחיב ????
 מונע ???? 244 המוחיב ????
 מונע ???? 245 המוחיב ????
 מונע ???? 246 המוחיב ????
 מונע ???? 247 המוחיב ????
 מונע ???? 248 המוחיב ????
 מונע ???? 249 המוחיב ????
 מונע ???? 250 המוחיב ????
 מונע ???? 251 המוחיב ????
 מונע ???? 252 המוחיב ????
 מונע ???? 253 המוחיב ????
 מונע ???? 254 המוחיב ????
 מונע ???? 255 המוחיב ????
 מונע ???? 256 המוחיב ????
 מונע ???? 257 המוחיב ????
 מונע ???? 258 המוחיב ????
 מונע ???? 259 המוחיב ????
 מונע ???? 260 המוחיב ????
 מונע ???? 261 המוחיב ????
 מונע ???? 262 המוחיב ????
 מונע ???? 263 המוחיב ????
 מונע ???? 264 המוחיב ????
 מונע ???? 265 המוחיב ????
 מונע ???? 266 המוחיב ????
 מונע ???? 267 המוחיב ????
 מונע ???? 268 המוחיב ????
 מונע ???? 269 המוחיב ????
 מונע ???? 270 המוחיב ????
 מונע ???? 271 המוחיב ????
 מונע ???? 272 המוחיב ????
 מונע ???? 273 המוחיב ????
 מונע ???? 274 המוחיב ????
 מונע ???? 275 המוחיב ????
 מונע ???? 276 המוחיב ????
 מונע ???? 277 המוחיב ????
 מונע ???? 278 המוחיב ????
 מונע ???? 279 המוחיב ????
 מונע ???? 280 המוחיב ????
 מונע ???? 281 המוחיב ????
 מונע ???? 282 המוחיב ????
 מונע ???? 283 המוחיב ????
 מונע ???? 284 המוחיב ????
 מונע ???? 285 המוחיב ????
 מונע ???? 286 המוחיב ????
 מונע ???? 287 המוחיב ????
 מונע ???? 288 המוחיב ????
 מונע ???? 289 המוחיב ????
 מונע ???? 290 המוחיב ????
 מונע ???? 291 המוחיב ????
 מונע ???? 292 המוחיב ????
 מונע ???? 293 המוחיב ????
 מונע ???? 294 המוחיב ????
 מונע ???? 295 המוחיב ????
 מונע ???? 296 המוחיב ????
 מונע ???? 297 המוחיב ????
 מונע ???? 298 המוחיב ????
 מונע ???? 299 המוחיב ????
 מונע ???? 300 המוחיב ????
 מונע ???? 301 המוחיב ????
 מונע ???? 302 המוחיב ????
 מונע ???? 303 המוחיב ????
 מונע ???? 304 המוחיב ????
 מונע ???? 305 המוחיב ????
 מונע ???? 306 המוחיב ????
 מונע ???? 307 המוחיב ????
 מונע ???? 308 המוחיב ????
 מונע ???? 309 המוחיב ????
 מונע ???? 310 המוחיב ????
 מונע ???? 311 המוחיב ????
 מונע ???? 312 המוחיב ????
 מונע ???? 313 המוחיב ????
 מונע ???? 314 המוחיב ????
 מונע ???? 315 המוחיב ????
 מונע ???? 316 המוחיב ????
 מונע ???? 317 המוחיב ????
 מונע ???? 318 המוחיב ????
 מונע ???? 319 המוחיב ????
 מונע ???? 320 המוחיב ????
 מונע ???? 321 המוחיב ????
 מונע ???? 322 המוחיב ????
 מונע ???? 323 המוחיב ????
 מונע ???? 324 המוחיב ????
 מונע ???? 325 המוחיב ????
 מונע ???? 326 המוחיב ????
 מונע ???? 327 המוחיב ????
 מונע ???? 328 המוחיב ????
 מונע ???? 329 המוחיב ????
 מונע ???? 330 המוחיב ????
 מונע ???? 331 המוחיב ????
 מונע ???? 332 המוחיב ????
 מונע ???? 333 המוחיב ????
 מונע ???? 334 המוחיב ????
 מונע ???? 335 המוחיב ????
 מונע ???? 336 המוחיב ????
 מונע ???? 337 המוחיב ????
 מונע ???? 338 המוחיב ????
 מונע ???? 339 המוחיב ????
 מונע ???? 340 המוחיב ????
 מונע ???? 341 המוחיב ????
 מונע ???? 342 המוחיב ????
 מונע ???? 343 המוחיב ????
 מונע ???? 344 המוחיב ????
 מונע ???? 345 המוחיב ????
 מונע ???? 346 המוחיב ????
 מונע ???? 347 המוחיב ????
 מונע ???? 348 המוחיב ????
 מונע ???? 349 המוחיב ????
 מונע ???? 350 המוחיב ????
 מונע ???? 351 המוחיב ????
 מונע ???? 352 המוחיב ????
 מונע ???? 353 המוחיב ????
 מונע ???? 354 המוחיב ????
 מונע ???? 355 המוחיב ????
 מונע ???? 356 המוחיב ?????

באותם אל מעלה. כמו שיטוין בפה הקנה החלול. או דבר אחר כמו זה. וזה שהוא מפני
היות קצה האיר אשר בקנה. והוא שקראו הוא שטה. נאוסף אל פישוט הטים אשר
חתה. ושים הפשט אשר יאוסף בו אחד מהם الآخر. אחד. כלותם שהוא ילך
כשישוך האיר אשר בקנה יתנווע עמו המים. וימשך להלקחו בו. כשתהיה קלות
6 חנות האיר אשר תחלקה עם המים אל מעלה. והעתק הטים יהיה יותר קלות מקלות
המים אשר יתנווע בו ממעלה אל מטה. כמו שיקרה בעניינים הרבקים אשר בהם יודבק.
בשחברנה! אדם אל גשם מה. יהוה במו הקצחה או דבר אחר וירטנו אל טעה. וזה כי
הלחות תירומות עד שיתממש אל הדרך החולק מכברותה! וירד מן הראש אל מטה.
ולאתו האיר כשיצחכו בו על התנוועה אל מקום האש אמן יתנווע אונס. ואטנס הארץ
10 לא יתנווע אל מקום המים בכמו והחילוק. והסביר בו כי הטים אי איטשר שילקה
באדמה שטה אחד. ובבעור ואת הסבה. מפני היהת האיר שילקה במים בקעה אשר
יאוסף בו הטים. ובקעה אשר יאוסף הטים הארץ לא ילך בו. יהוה המים יליכו אל
הכלאי צל מה שיחחם. מפני שהאיר יתנווע בחומרו. ומפני שהוא ישוב אש אל
מעלה. וימשוך עמו הטים אשר הוא נקשר בהם ומתלקח בהם כלותם המים. ואטנס הארץ
15 לא היהת נטשנת. מפני שהוא לא תחלקה וחתקשו באור הטחומי אשר בכלם. כי
אל יציאת האיר אשר יתחם וישוב אש והוא אשר בכלם או ימשך המים אם היה
קרוכים או האיר אשר מכובן. וזה כי האיר איטשר שילקה במים. וכמו שהאדמה לא
תחליל אל מעלה. כשיינשא הטים אשר למעלה לה. בן האש גם לא ישקע אל מטה
כשימשך האיר אשר חתינו. והסביר בו שהוא שהוא ראיו שיהיה. מה שהוא מוכן על
20 ישקע אל מטה. לו כובר. והוא אין כבר לו כמו שהוא ולא הארץ לה קלות. וכן
ולא זה גם בן הצוף למעלה משום דבר. אבל השנים אשר הם באמצע יתנוועו בהמשך
אל מטה. מפני אשר הוא כבר למורי לבר ושוקע תחת כל הגשמי. אין לו שירבה
יותר אל מטה. מפני שאין נמצא מקום אחר חתינו. אבל אשר הם בין שני אלו. מפני
שהם אינם כבדות לגמרי. אבל בהקש אל דבר אחר. כי הם לא ישקעו תחת כל הגשמי. אם היו
25 שהם מקום ירבו בו כשבירעו וישקעו. וזה שהם יהיו נעתקים אל מקומותם. אם היו
נמצאים במקומות יותר עלינים מהם. ואל מקומות אשר תחתם אשר ישחה למעלה מהם.
אם ימשכו אותם:

זה המתאר חוצה בעבור שיראה להוציא. וחוצה מטה שנאמר בטה שקדם מן ההקש והאמת.
והוא מן המוגנה והמכוער שיוחיב ליסודות במקומיהם הטויוירם בהם כובר. אבל
30 אם זה חוצה ממה שייהי נראה לחוש. והוא מכואר מזה. וזה כי הכלמים הקטנים אשר
יעשום הרופאים. והם הנקראים ביטו אגינעך. כשהאננו נמיין האיר אשר אשר בהם. וכל שכן
107 מאשר הוא יותר גס. ונדרקנו והרכנו והומנו והומנו להבלת הטים על דרך אחרה
שחיה. וזה שהוא אין חילוף כוה על אי זה שחייה בוה המלה. ונונן אלו הכלמים לבר
לקלת המים. אטנס נכח אלו הטמים אשר ונרכתי. כי אנחנו אם נסתום פ' הכלאי. ונשימנו לטעל
35 המים. ונסור הסתימה מפיו. ואחר בן ייטש פ' הכלאי שטה המים. כי הטים יועז ויעלה!

ע sive לאחר ej. [האחר] ib. ; יוושוב ej. [וישום] 2 אל לטישוט codd. 3 ej. [וישום] 8
1. ej. [האחר] vel قصرٌ = הקצחה 7 fort. [החולק] 15 codd.;
怯سرى et يروك et الدakis 1. 6 [החולק] 12 הילך et (18) 12 הילך codd.;
ib. (alt.) addidi 16 a Al: b 18 חתחל [החולק] 15 הילכה codd.; ib. לו codd.
= ביטו אגינעך 26 יטטו אלו codd. et זאת [להם] 21 לה 21 male 33 השיה (33) et המלה 33 male
סוקשאלא 32 השיה (33) et וחריקונתו ורומנוו והומנוו 33 המים [הטמים] 34 ib. למעלה codd.

וזאת הסבה יהו המים והאוויר. אשר להם שני אלו החמורים. להם קלות ונובך. וכל אחד מהם יודוף תנועת שני חמריהם אל צד המעללה ואל צד המטה. ואמנם המים ישקע תחת כל הגשמי מלבך הארץ מפני שהוא מפען מהמונה לו אחר שהוא תבלית חומר אשר הוא נבר לגמור. שהוא המקום אשר אחור הטעום האחרון. ואמנם האוויר הוא בעבור זאת הסבה 5 בעצמה יצוף למעלה מלבד האש. ומפני היהות שני החמורים. שהם ראש התבליות הם שניים. יהיו אשר בינויהם שניים. כי מפני היהות היסוד אשר יצוף למעלה מכל הגשמי הוו אחד לבך בלוֹט' האש. והוא אשר ישקע תחת כל הגשמי אשר אחד לבך בלוֹט' הארץ. הנה ראוי בהכרה שיזיה הרכיר אשר ישוחף העז והשוקע שניים. ואמנם אם זה הואר דרכו הכרחי הוא יבואר וזה בספרו ההורוויה וההפסדר. וזה הוּא עניין המים והאוויר. כי מפני שכל 10 אלו הם ארבעה יהיו החמורים להם ארבעה לבך. ווחמרים הרשונים הם באלו¹ המין 106 ארבעה אצל אשר להם הטיה שליהם אחת כוללת ראותו. והנה ראוי בהכרה שיפונש⁷

בדבר כולל הוא אחד ואשר ישקע תחת כל הגשמי הוא אחד. וכן אשר יצוף למעלה מכלם. יהיה ראוי בהכרה שיזיוו אוטם אשר בינויהם שניים. ואמנם אם זה ראוי יאמר וזה בספרו ההורווים וההנסדרים. ואמנם למגורי אוטם שווים בכלל. מפני שני ההפכים אחר 15 הווים שניים. כי אשר בינויהם הוא ראוי שיזיהו שניים. אחר שנכח על דרך הצלחה מספר היסודות ויזיב מזה כי מספר החמורים ארבעה לפחות לפ' היסודות. עם שהוא יבואר بما שביאו בו מאחר. שהוא מן הראו שעשה העתק אשר נאמר:

ואמר וזה שהוא אין מונע שיטנע. משיזיה מה בין ההפכים אחד ויותר אחד. ויאמר אלסנדרי כי מה שיזיה החומר הטויחם להתייחס כל אחד מן היסודות ארבעה. וכן ניצל מן הקשוות אשר חומם על אותם שישימו התייה מקום אחד או שניים. והנה הוליד על אלו. שיזיה הוהכ המרוכبة הריקות בו יותר ממה שכשא המועל. הנה ראוי 20 שיזיה יותר קל ממנה. ושיזיה האש אשר עצמותו מן המשולשים הרבה אחר שהם עצם. והוא יותר קל ממנה. ושיזיה האש אשר עצמותו על דרך שהוא יותר חיקרי. אחר שיזחשב שהוא אמר ביטוות ושהוא ישים אלו הולי התייחס. לול שמלת אשר אמר בו. כי הולי אל כבודות. אשר באלו ימצא כת. ואשר באלו. הولي הקל ימנע. כי היסודות אינם בכח הולי התייחס. אבל בפועל כן. והמלה גם כן אשר אמר. שהיא המצוא היא עצמה ואשר אינה היא כמו שאצל הביראי והחולני. הוא גם כן מונע. בעבור שיזון שהוא אמר ביטוות:

ואחר זה יבקש שיבאר שהיסודות אשר בין שני אלו להם ... אלא שבמקומות אשר 30 יצוף למעלה מהם. והנה נבר זה למעלה גם כן. אבל הוא עתה ירוחיב המאמ' בו. וזה כי זה גם כן אחד מן המעשיים המוכרחים לקל ולכבד. והוא מוקם לו שירבד בהם. והוא יאמת שהוא הנה ימצא לשני אלו במקומות המוחדרים בהם כוכב. מהו הוא כישיטבו אשר תחמס. תנוועו משעתם אל מקומותם אלו. ואמנם האוויר הוא אל מקומות המים. ואמנם המים הוא אל מקום הארץ. אמן אל מעלה. אל מקומות אשר למעלה 35 מהם. כי אין תנויותם כן אצל שנישאו אלו אלא באונם. וזה שהמים אמן יסרו אל מקום האוויר אונם. והאוויר גם כן אמן יסור אל מקום האש באונם. וזה כי המים ימשק

לבר — והוא 7 codd. Al recte 5 Al ראש וחכליות שווים [שנים] 6 ? ניל אשר יצוף למעלה 11. 12 ej. et in m. כיל מר האש addito et 13. 14 ej. אין מחובב. אין שוקח. אין מחויב. אין שווים [שנים] 14 Al (18) Al recte 20 post fort. 21 חיכם 22 post lac. 23lac. 24 codd. ?? 25 המדי [הבראי] 26 lac. 27 ib. post lac. 28 post lac. 29 שכבאר 30 post add. codd. Al ? כי יצוף אן [אמן] 34 codd. Al ? כי יצוף אן [אמן] 36 ej.

ונothה אל שני הצדדים. ושייה מעלה ומטה. ובמעבר ואות הסכה יהיה מה שהוא בין הכרך לגמץ ובין הקל לגמץ הכר או קל. וזה הוא עניין המים והאייר:

זהה בעצמו ביאר אותו במאם' אחר על הרובות בן יامر:
זהה שאנו נאט' בכל מקום למה שהוא מוקף שהוא. ולמה שהוא מוקף שהוא
כהומר. וו ההכלה וההשינו ימצא בכל הסוגים. וזה שהוא באיכות אמתנו והוא
כזורה. או זה הוא כמו היזול. המשל בוה הפעולות כמו הצורה. ואננס הקין כמו
היזול. ובכלל ההיכנה כמו היזול והענין כזורה. ובכחות גם כן. אשר הוא כתלי ישד
ואשר אין יושר לו הוא היזול. אבל אשר הוא ישד וימצא לו שיעור כזורה. וככוגן אננת.
אםנס המעללה כזורה ואננס השפל כיזול. וזה כי המעללה הוא גדר מה ותבלית. ואננס
השלפ' הוא מוגדר טיווחה. [ז]הrichtיה גם כן, אבל מה שהוא כל הוה כמו כזורה. ואננס
מה שהוא כבד כמו ההנאה. ובחומר הקל והכבד גם כן עצמן. ואננס אותו כזורה או
וה כבוד החומר. והיזול הקל והכבד הוא היכנה היזול הראשן אל החתייה. וזה שההיכנה
אל המראה מתחלף לה[היכנה אל החמיות והקריות. וזה לפי הักษ. וכן ההיכנה אל
הכבד. ואין כוונתו עתה במאם' שספר אם החומר וההיכנה דבר אחד בעצמו הוא או שני
ענינים משתנים. וכזה גם בן החומר. אנתן אותו כזורה ואננס והחומר. ואננס כזורה.
ההיכנה אל הקלות. ומין הטבואר הנגלה שההיכנה עם המונת. ואננס בחומר. ההיכנה אל
הכבדות. مصدر שהוא אחד בעצמו לשנייהם. אבל בהיכנה הם מתחלפים. כי אין עניין
המצוות לכל אחד מהם אחד בעצמו. כמו הבריא והחולני. אשר הם במוניהם דבר אחד.
ואננס עניין המצוות לכל אחר מהם אין אחד בעצמו. כלות' בשיהיה חולני ושיהיה
בריאי אינו דבר אחד בעצמו. אנתן היזול יודה בקהלות הנפעל. אנתן וה כלות' הבריאי
הוּא בקשי הפעולות:

הוּא בְּקֹשִׁי הַהֲפָעָלוֹת:

בי הוגש אשר לו כמו החומר כלוט' חומר הקלה כמו האש הוא נמצא משעתו כל ומעלה. ואטנס אשר לו הויל נגידית יהיה על נגידותה הוא? כבד ולמתה כמו שיטמצא הארץ. וכמו האש יהוה מהויל ומצוורה מחוברים כזרה. כן הארץ מהויל וצורה מסודרים 25 כמו הויל. ולזאת הסבה אטנס האש הוא מקף. ואטנס הארץ מוקפת. ומפני שסדר אל העניינים על והטען. שם בחומר הכביד והקל שני אלו ההברלים. ורצה אחר [זה] להשים בין שני אלו היסודות הנחות לשני פנים שני חפרים אחרים. ומפני שרברן הביבא בו על החפכו. ועל בו שם המאמר עטוף ובמלוי מבואר:

ויאמר כי בין שני אלו החרמים. ככלומר חומר הקל והכבד. שני החרמים אחרים. והם כשי נחלויות אלו. והתכלויות אלו כמו שנאמ' כי השתחווים הם ששת הערות. אבל כמו התרבות לטבעם. אשר היא מתחלפת להם ברכבה. ומשותפת להם [ברכבר]. כמו שייאמר האדם במראים. כי המראה העפרי הוא תכלית כל אחד מן הלבן והשחור אחר שగדרה! אצל الآخر הוא כן. כמו שיימצאו ההיוליטים הנסיכים אשר קבלום. ואשר הם שני תכלויות להם. אמנים אוטם מהם הם מסודרים כצורה. ואמנים אלו הם במין ההיוול. ושניהם בהקשיהם אל שני הקצוות ושני התרבות יתגונעו אל מעלה ועל מטה. ואמנים בהקש אחד מהם אל האחד אמנים זה לערין המעליה לגטרוי. ואמנים וזה המטה. ובעבור

11 אום addidi coidd. כוונתי 14 ib. הכהנה ej. בזורה coidd. אומם addidi coidd. 15 אהת בעכמה 17 coidd. אומם בזורה ואמנם אלן בחומר ובאלן [בזה] coidd. Al; ib. 16 אהת בעכמה coidd. כזרת הארץ וכיהילו 24 coidd. 25 coidd. קוקפה scripsi: וה 26 coidd. supplevi 80 coidd.; ib. post (alt.) supple negat. secund. Al; שנימר ומשופטים, הם מתחלהים, התרבות coidd. אשר 31 coidd. ואמר scripsi: 32 coidd. ואמר coidd. 34 coidd. אלן (alt.) הם ה הוא [בזה] coidd.

שווים לשולש ווויות עומדות. בן לא יתוהה גם כן, כי שהוא היה וימצא גם בן שום דבר מבלתי האפשרות איפשרו וונצאות ואם היה גם בן שיתוהה. גם בן היה דבר בלתי אפשר. ואם לא היה העתק כלתי תבלית. היה בעל תבלית. וזהת התכלית כללה אלו היהת לגשמי אשר היו נעהקים נוכח הארץ. ומה שהיה אפשר כל קצחות. 5 היהת כל אחד מן העתקות הכליות אחרת. ומה שהיה אפשר שהיה אלו התכליות בamu. כי האחדאמין לו אמצע אחד. ועי מה שהיה שום דבר מוכרכה שהיהו אמצעיהם אחר. וזה שהוא אשער שלא היה אמצע כולם אחר. אבל אם זהה מונענו נוכח ווויות טהרות. היה ראי בהכרח שהיה מה שהיה נעהק נוכח הארץ הפגישו אם לא ימנעו מונע. והמקום בעצמו אשר יגש בו. היה בהכרח אמצע. והתכלית לכל 10 התכוונות אשר נוכח הארץ אמם והויתו אמצע. מפני שהוא מרכז הכרה. כמו שהתבvier בLIMITORUM. אבל תכלית התכוונות מפני שהוא אם היה טהר שפוגש בשום דבר מן הכרד יכול יוציאר אפשר גם בן אל מעלה יהיה נעהק. אבל אם מרכז הארץ הוא תבלית או מרכז הכל אם כוונתינו הסיפור בו כמה שהוא תחtiny. והנה נאמי מעלה. כי טרכיהם שניהם מרכז אחד. וזה היה נעהק תלה אל מרכז וה הכל. ומפני שהוא קrho למרכזו 15 הכל. שהיה מרכז הארץ גם בן. היה נעהק כל והemin אל מרכז האדמה גם בן:

ומאהר וההתברר שהוא מן הראי התהיב שהיה הטהיר הגשמי שני הטויות: ואמר שהוא מפני היה שטמא האמצע. אבל וה טהור הגשם אשר ישיק תחת כל הגשמי. הנה נמצוא תכלית אחרונה למוקם בו ישימו תנועתם. וזה כי התכלית האחרון ימצא ויאמר גם בן נוכח האמצע. והוא מוכרכה שהיה נעהק הגשם אשר יצוף 20 על כל הגשמי אל זאת והופך על הצללית אחרונה. למוקם אשר ישימו תנועתם. כי שיכריל באיו וה תכלית אחרית ידרבר. וזה כי אשר הוא בתכלית אחרונה מזה הכל. והוא הגשם החמשי. לא ימצא לו חמיה גם בן. הנה ראי בהכרח שהיהו כמו שאמרנו. שהגשם אשר יצוף למעלה מכל הגשמי לו הפך יסוד אל האמצע. וזה שהכל הפך ימצא הפך. כשהיה הנמצוא נמצא בעצמו והוא הויא במרקלה. והאמצע הפך הקצה האחרון. 25 והצף השוקע. ומפני היהת המקום שני מקומות התהיב שהיה הטהיר השנייה והטהירות.

כלט' הטהיר השוקע והטהיר העף. אמם וזה הוא כבודת. ואמם וזה הוא קלות: ובחרבותו בידיו נעהק מזה אל אשר היה דבק בו. אחר שייטם' שהוא ימצא שום דבר בין שני אלו. יאמר אצל כל אחד מהם אותו الآخر. והוא ירצה שיבאר

גם בן שהיה שטמא מקום בין שני הקצוות ימצא על שני פנים. בן הראי גם 106^r בן שיזו שני גשמי בין שני אלו. יאמר אצל כל אחד מהם אותו الآخر. ועל בן שהוא ימצא על צד הקצה האחרון גם בן נון והאמצע שביניהם. אמם האמצע. כשהוא נמצוא ביניהם. והוא אצל כל אחד משנייהם الآخر והצללית האחרון. אמם אשר אצל למעלה הוא אשר בין ובין אשר מטה יאמר שהוא נמצא מטה. אמם אשר אצל מטה יאמר מעלן על גדריות על משל אחד. ויקרא אם בן על וזה הצר שהיה אשר בין שני אלו

1 addidi; ib. 2 כו (alt.)] בן codd.; להעתק [העתק] תוהוה 1. [וימצא ib. 3 כו (alt.)] תוהוה ib. 4 היה נעהקים תכלית — (alt.)] fort. היה addidi sec. Al 5 נעהק מוחר אמצעו? אמי? [אמי?] אמצעו? 7 om. a 11 אן אם [אנו] חסם תנועה? 12 ib. 13 אן הקלים corrupt.; ej. 14 הקל. [הכבד?] post 18 post per homoeoteleuton lac.; ib. 15 נאתה חסם תנועה? 16 ib. 20 אלו [נאתה] חסם תנועה? 17 post הנשים codd. Al 21 השכל 1. [שהכל?] 22 אמן השם תנועה? 23 codd. Al 24 אמן post verba 25 אמן post

אמר ארسطו וארצה לומר بكل לגמרי אשר מדרכו שיויה נעהק תheid למעלה. כיוון שלא ימנענו מונע. והכבד לגמרי הוא אשר מדרכו שיויה נעהק אל מטה תheid.

אם לא ימנענו מונע:

אמר האמפטיזום ואמנם שהוא ימצא גשמי אל עניינים. ושהשניתה וההבע דבר אמרת. 5 ואינו הוא אחד בלבד כביד כתו שיחשבו אנשיים אחרים. כמו אוטוס שאצוו כי וולתי המתחקלים אצנים להם כבוד לביד. כי הוא ייכיר וזה בן. יקחנו בעניין המורה בנו. ומה שיראנו אנשים אחרים. והוא נראה לחוש. שהוא ימצא בבד הוא תheid נושא אל האמצע. ובין אחר מעט. כי האמצע מוגדר. ואם היה הוא יאת' אטצע והוא משעחו גורר. כי מפני שהאמצע גדור. הנה ימצא התכלית האחרונה. ודע לך כי האמצע אמן יאדר 10 אמצע אצל הקעה האחרון. כי אם היה מה שיתנווע אל האכצע. ישקע תחת כל הגשמי וויא. קל. ומפני שהוא שאנו רואים מעין האש שהיא מתנוועת נוכח מעליה. והצזק^v

105 למעלה מן היסודות הנשאות. וזה שהוא תעוף למעלה מן האוויר. וזה שהוא חסור בגדרו ותעבור בו ותעללה למעלה לו ושם תנווע. ומן המבוואר הנראה כי האש הוא היסוד אשר יצוף למעלה מכל הגשמי. כי אם היה זה אשר הוא קל לגמרי והוא האש מפני כי 15 אשר ישקע תחת כל הגשמי הוא הכביד לגמרי וזה שהוא אליו לא תהיה האש קלה לגמרי. אבל תהיה לה כבדות. היה שוקעת תחת גשם אחר. והנה יהיה וזה אשר תשקע התהוו. דבר אחר בלחית היסודות הארבעה על כל פניהם. היה צף למעלה. והוא מדרכו שיתנווע אל התכלית האחרונה. אבל אין דבר אחר וולתי היסודות הארבעה הראה. שמדרכו שיתנווע למעלה ויצוף למעלה לו. אם כן האש הוא הגשם הקל לגמרי. כי אם 20 [היא] היה קלה וגסה אין כבד לה כל. מפני שהוא לא תשקע תחת אחד מן הגשמי. ועל זה המשל אשר יעתק אל האמצע הוא כבד לגמרי. אחר היותו שוקע תחת האחרא. ואין גשם אחר תחתיו יצוף עלי. וזה כי התכלית האחרון אשר יתנווע אל מטה הוא האמצע אשר אליו יתנווע. כי אם היה נמצא גשם ישוב אל האמצע. וישקע תחת כל אלו החלקים הנשאים. והיתה ואת היא עניין הארץ. והוא נמצא דבר יתנווע אל 25 התכלית. ויצוף למעלה מכלם. והיה וזה הוא האש. ימצא גם כן דבר הוא כבד לגמרי וקל לגמרי. כי באלו גדר אשר הוא כבד לגמרי וקל לגמרי. והכבד לגמרי הוא הארץ והקל לגמרי והוא האש. וראי שנסתכל כי מטהו באותם שלדים שני אלו הפתוחות מצור כי אשר לו אחד מהם אין לו الآخر כתו המרכיב. כי מקומות המוחדים בהם שני אלו החטיות. ואמנם אם זה בלחית אפשר וזה כי התבادر למעלה.

30 אבל מה שהנהינו במאם' מישווא ימצא אמצע מה מוגדר. אליו יתנווע הגשמי אשר להם כבדות. וזה בעצם ביאר אותו מתחלה. מה שהוא אמור. שהו איסטר שיתנווע שום דבר אל מה שאין תכלית. כי כל הגשמי אשר והוא נעהקים אל הארץ. יהיו נעהקים אל ויותם לפי דמיון. כי הוא לא יכול שיויה נעהק דבר אל וולתי תכלית בן יודע. ההעתק הוא הווייה אחת תמצא בלחית נסורת. מפני 35 שהוא כמו מה לא ימצא שום דבר מזולת האפשר. כמו שיויה שלוש ויותם מהמשולש

ויצוף — שהוא מתנווע ib. כבד [כל 11] 8 ומין 1. [ובין 1.] שהוא 4
et b: לגמרי — וזה יונח, ייעור. וועלה (13), שם יסוטו — שם יצופו?
et Al: om. a 15. 16 addidi; ib. חם codd. 17. 18 om. a 20 ישקע codd. 21
האחרים [האחר] 22 om. a 23 om. a 24 et pro codd.; ib. et del.? 25 om. a 26 אשר 26
אתה [אמר] 27 om. a 28 om. Al; ib. et 29 om. a 30 om. a 31 אדר codd. Al
גתקים — אל om. b 32 שיתנווע — אל om. b

בטע לא המנוחה במקומות הטיווחים להם אלא שוה פלא כלום' שהיוו וכן בוה העניין יקבלו שני אלו התייחסו אבל עצם המיווחים בהם. ואני אימ' שוה אנו פלא. וזה שאנו נורה גם כן למי שאין קבלת הטיה מוחזקה הוא מגונה אבל הבהיר גם כן. 5 בשנאות' שהקרויה אשר משקלה מהה ליטרין היא באיר כרכה ובטים קללה. אבל שהקרויה יותר כל מטנו. ואין חקרתנו וגילויינו להה העניין במקומות אחרים קשחה. וזה כי התורת זה המתוקם אחד מעש בסוף זה המתאם). במקומות שנגיד טענין העזרות אשר אין מעצמת עללה לתנועה. ואחר היה שאפשר בהם שנספר באלו על צד אחר. וזה כי הגשמי הרכבים מהם שהם נקלים להחלה. ומהם שהם קשי החולק. וכן חילוק מהתבדקים שיקל ג[ר]ן. 10 יותר. ומהם פחות. והנקל להחלה הוא מה שהיה מן הגשמי המתבדקים שיקל ג[ר]ן. והקשה להחלה ישוער על העסך הנחלקים כלם בכך והחווק. מצד שם נוטים אל הנחלקים. והנחלקים בכך מה או בקשה ימוך לחילוק או חילוק הנחלק בשתגבור מה אחד מהם. כי אם היהה כה הנחלק היא אשר תגבור מהו הדריך בדרכיה וכחולקה. לא חדש החלוקת. ואם היהה [בְּ] החלוקת היא אשר נצחה כי החלוקת 15 חדש. והוא על זה שיכנס החלוקת בחוק הנחלק. ונשלא יהיה להם אחד מהם אצל האחד כה שתמשש לכדי בעניין העניינים המונחים קצתם אל צד קצתם. בכך וכחווק אשר להחלק על החלוקת אמונה מן הרוחב יחסרו וחעקבו. אמונה מן הדריות וצורות צורתו ימנעו על החלוקת ולא חקיע. ואמונה כה המתחיל הוא בהפוך זה. שהוא אמונה הרוחב יעוז צד מה על נגידות העניינים. אמונה מזרות החותק היהה נספר. מפני שהחלוקת 20 המקום יחבר. ואם היהה נגנון החלוקת על הנחלק בהשיה יותר ממנה יגענו מוקם צורתו מה שהיה שיועור הרוחב. כי הוא יחתוך הנחלק. ואם הטיטהו ורחיתו מעתם. הוא נמנע מרוחבו. ולא יחתוך. בקרה והוא חולקת כי האיר והמים הם נקלים להחלה ולഗדר. והאור יותר כל החלוקת אין המים. אמונה באיר המונע בסכת רחבו פחות מחוווק הטיטהו. כי חולקת סטכת המים ישנה מה שיפוריד בסכת רחבו. וכן הטיטה הקורה גם כן אשר 25 משקלה מה ליטרין אמונה באיר כמה שקרה לו מן המונע ההווה מרחכו הוא פחות. אבל בטים הוא יותר. כי רוחב העופרת אשר במשקלו מנה באיר ובכל כמיים הוא פחות טשימנע בחוק הטיטהו. והוא אשר בה בלבד יחתוך. ואינו ראוי גם כן שנתרחק מהטיטה טבעית ולהשוו ההתרה מקום גנות. כי הוא מן המוגנה שיוחייב ההטייה לגשמיים במקומות הטיווחים בהם. יותר מוה גנות אם יתהייב האדם הטיטה המכובד. הוא ישים 30 היסודות שיפלו. ושיהו במקומות המיווחים בהם נוטים אל הנפליה:

ובשש בתחלת המאמר בכבר ובכל. כי הכרד לגמרי הוא אשר יצוף לטעלת מן 35 הגשמיים. עם שוה דבר נראה לכל בני אדם. והנaging אחר זה מאותם שבאמת עצם והמורכבים. איך ימצא להם הבודד והקלות. ושאנין וזה להם בכל מקום. ואחר זה יהשוב לבאר. שהוא ימצא דבר הוא כבד לגמרי. ודבר הוא קל לגמרי. וקדום שיבאר שהוא 40 ימצא שני אלו מקרים מיד כל אחד מהם אחר שיאמר:

1 post 7 AL אל צאתם מן מקומות המיווחים בהם in b לע (?) צוריהם [אבל צאתם lac. 2 codd. 8 אמר] אחר secundum AL (alt.) corr. 9 scripsi 11 defectu: 12 ej. et ib. 13 החלוקת [המחלקים] נשתגבור codd.; ib. 14 ej. 15 החלוקת [המחלקים] או [אכם] 16 addidi 17. 19 codd. AL 18 ej. 19 codd. AL 20 addidi 21 scripsi: נמצא [מנגע] codd. 24 1. לפי טה. 20 post 22 lac. 23 ej. מה (מה =) כי מה [כמה] 25 הוא כלlac. 24 om. 26 מקום codd. AL

האש. ונשאר שיחיה להם קלות. שיחיה להם והמקומות השוקעים ומטה. ויאמר זה
נראה. ומאחד מעט כשדרב באתום שיחחרשו. ויאמר שהם יסרו אל צד החתה אל
טקומות אישר יתחדש מה שוזלתי האש. מפני שה האש לכדר הוא קל. אעפ' שה הוא אמר
טה. כי אוחם אשר באמצע. אין לא כבדים למטר וללא קלים מכל וכל. כשייקשו אל
5 שני הקצחות. אבל בהקש קצחות [אל קצחות]. אם נמנ אחדר מה הוא קל לגמרי כלומי
האויר. אבל אחר והוא המים בכדר מוחלט. ומפני היות אותו שם באמצע. שהם כבדים
ולקים בהקש אחדר מהם אל الآخر. אין כבדים בטקומות המיזוחים בהם. כי על זה
הקש לא יהיו כבדים בהקש אל דבר אחר אבל לגמרי. ומפני היות אשר הם באמצע
בಹקש קצחות אל קצחות אמנים וזה הוא קל לגמרי. אבל זה כבד לגמרי. כי אשר הוא קל
10 מוחלט אצל המים הוא כמו האויר. שיחיה למטרו עצלו בעצמו בכדר. והוא כבד לגמרי.
כשיחיה בטקומו המיזוח בו בכדר. אם כן לאו יסבה כמו שאמרנו ראי שנאמר שהיסודות
מלבד האש להם בטקומות המיזוחים בהם הנסיבות לא הקלות. והיציק אשר הביבא בו
מן הנאר הנפה. כי לאויר בטקומו כבוד. יוצא מן ההרגשה. כי לא יסוד הנאר הנפה
15 ממנה בהניחו באויר יותר מטנו בשלא יהוה נפה. אם היה אשר ילך אליו הוא שהנאר
הנפה יותר הכרעה. ובכלל אם היו היסודות בטקומות המיזוחים בהם כבדים. לא יהי
בטקומות הקרובים קליט. אם כן לא יעתקו מטקותם השוקעים אל מטקותם המיזוחים
ביהם אם היה אשר לא יהי נעתקים באלו המזקות אל מעלה בולתי קלות. ולא גם כן
יהיו בטקומות הקרובים קליט. אם היו בטקומות המיזוחים בהם כבדים. מפני כי
20 בטקומות אלו אשר יצוף למעלה מהם יודה מעננים בשיהם אינם קליט. וזה שהם ישקו
תחת אלו. והם ישקו בטקומות אותם אשר חחתם. ואם היו מועדים שייהו קליט. הנה
ראי שיטו וירבו למעלה באויר והם שיחיה האויר נוטה לצד המים אל מעלה.
ובטקומו גם כן אם היו כבדים יתנוועו ויטו מצד היותם כבדים בטבע אל מטה. ויהו על
זה ההקש בטבע יתנוועו שת חתונאות מחחכבות וזה מגונה. כי אם היהת החתונאה אל
טטה היא לו בטבע. וזה שהוא כבד בטקומו המיזוח בו ויתהדרש אל צד מטה. ואנד מעלה
25 היא לו חוצה מן החבע. ולא ייטה אל מעלה כלל. ולא יהוה לו לפוי וזה ההקש קלות.
זהו כי חקלות הוא למעלה. ולגמרי כי האדם אם אמר שיחסות בטקומות המיזוחים בהם
כבדים לא יאמרمام' יש. אם אמר ששם קליט. ולא יהייננו זה. אם אמר זה. בדבר
באמצע לבך. אבל ייחיבנו שאמרו בשני הקצחות גם כן. וזה שה האש אינה קללה כתכלין[ה]
האחרונות. אבל אמנים היא כן נוכח הכתליות האחרונות. ולא הארץ היא באנטץ כבדה.
30 אבל אמנים היא כך למעלה מן האמצע. אם כן אין בטקומות המיזוחים בהם כבדים
וקלים היה להם בטבע לא החתונאה אל הטקומות המיזוחים בהם ולא המנוחה גם כן
באל. אבל החתונאה מלאו הטקומות. וזה כי ואת יתן להם אי זה שהם בטבע ואת היא
105 אבל יהו אל טקים לטבעם שיטו. וזה כי לאות הסכה נתם' בארץ בשתונה באויר
אשר יהו אל מטה היא לה בטבע. משכמו והם המקום תטה. ונאטם' באש גם כן שהחתונאה
שהחטונאה אל מטה היא לה בטבע. מפני שהיא אל זה המקום תטה. ואס היה לה החטיה בטקומה
לה מן הארץ אל מעלה. מפני שהיא אל זה המקום תטה. ואס היה לה לא שייהו נעתקים
35 המיזוח לה גם כן. כי מה שהו מהם להם כבוד. בטבע יהו להם לא שייהו נעתקים
בטקומות המיזוחים. או אל אלו. אבל אם יעתקן מלאו אל מקום שיטו כלומי' למטה.
זהו כי הגשותים הכבדים אל מטה יטו. ואשר להם קלות על וזה הטשל אמנים יהיה להם

ואם 1. 14. 7. המיזוח codd. אבל scripsi: אמנים 5. אמר 2. cjj.

b bis (17) בהם — כבדים 15. יהיה codd. ib. et 18 et 16. ועתק 15. אהיה הכרעתינו
שhai'a 32? אשר אמר זה = שאמרו 28. הם [היא] 24. 25. codd.?

22. cjj. ובטקומות 28. הם [היא] 24. 25. codd.?

הם [היא] 28. הם [היא] 24. 25. codd.?

הם [היא] 28. הם [היא] 24. 25. codd.?

הם [היא] 28. הם [היא] 24. 25. codd.?

עוצמו מיסודות הרכה קלים. אם כן השנות הגשמיים המורכבים מן היסודות אמורים ירדוף שינוי הגשמיים הראשונים. וזה הוא העניין אשר היה עומר קודם שהרימו שינוי התייה אל שיכון הריקות. ואמר כי זה בעצם ראי שיפעלתו אזהם: ומאהר זה יאמר. כי הוא אין ככל מקום יקרה שיהיה דבר אחד בעצם דבר נבדך או קל. ולא שיהיה גם אין יותר קל ווותר בכדי דבר אחד בעצם. וזה כי הקורה אשר משקלה טאה ליתרין היא באיר כבירה ונכמים קלה. וזה כי הקורה הצוקה לטעללה מן הרים. אבל העפרה ישקע. ויאמר כי הוכח בו זה שככל הגשמיים מלבד האש יצא لهم במקומיהם חמיותם כהם נבדך. אבל במקומות אותם האחרים מלבד מקומות אשר הם יותר נבדדים. ובזהו המין הארץ וכל הגשמיים אשר הארץ בהם ריבים להם מכל מקום כובד. וזה כי בהם במקום הארץ ובמקומות אותן האחרים כובד. אבל הרים יש לנו במקומות המתויר בהם ובמקומות היסודות אלא במקומות האדמה. וזה כי הארץ יותר נבדך טן הרים. אבל האיר לו והוא במקומות המתויר בו על זה המשל ובמקומות האש. ולהי שאין לו בכדורות במקומות אותן היסודות האחרי הכבידי' כלומי הארץ והרים. אבל אם לו במקומות המתויר בכדורות. כי ההוראה על זה הוא. שהנאר הנפוח לו יותר הכרעה 15 מן הנאר הרוקן. כי כשיהיה אחד מן הגשמיים המורכבים בו מן האיר יותר מן הרים והארץ כמו הקורה. אמנים באיר תהיה בכירה טפני שהוא בזה מכל הבודדות או מן רובה. וזה שהוא מן מאיר הרכה הוא כבד. ומן ארין גס אין בכירה. ומלהות הוא גס אין בכירה. אבל בזמנים היא קללה מפני שהיא או בזה היא קללה הרכה. וזה כי האיר והרים קלים ומוכבר טועט. ובכבודו ואת הסיבה העז אשר משקלו מהא ליתרין הוא באיר יותר נבדך 20 מעופרת משקלו מנה. אבל בזמנים היא יותר קל. וזה כי כל אחד מהם הוא באיר שלשה בכדורות. ואם היה בהם דבר קל כל לומוד אש. ואני אבנה שלשה בכדורות האיר והרים והארץ. כי אם הייתה הקורה מאיר הרכה. וכל אחד מלאו כמו שנאתי' הוא שלשה בכדורות. אלא שהוא הפלגת מה. שהקורה אשר משקלה מהא ליתרין הוא יותר מעופרת משקלו מנה אחד. כי בזה הפלגה הוא יותר נבדך ממנו באיר ויתנווע יותר מהו 25 טמנו. ואמנים כשייפולו במים. אמנים הקורה היא הנה יותר קללה מן העופרת. מפני שהיא מאיר הרכה היא קללה. וזה כי האיר קל במים. מכדורות טועט. אבל העופרת הוא יתרחש. מפני שהיא מכדורות הרכה. בכדורות. אין שהוא תחן על היסודות כובד לבדר מבתי האש. אבל הוא תחן להם כולם מלבד הארץ קלות. וזה כי הוא בן היה אמרו מוכן שורבה. וזה כי הוא מפני היות האיר קלתו בזמנים יהיה יותר. היתה בעבור זה

ואין ראוי שנאמר זה המאמ' בכוונה. ככל'ו' המאמר אשר ייחיב הוכן ליסודות השלשה במקומות המיויחדים בהםם. אטמן חלה כי לאו זו סבה שבה להם כשיינו במקומות המיויחדים כובד לא קלות וזה שהוא ראוי אל השניהם אשר באטען הקלות גם כן. אבל אין זה במוקומם המתויח בהםם. אבל לאior במקומות והארץ. ולמים בארץ בלבד. כי אם היה 35 בכל היסודות מלבד הארץ לפי דעתו קלות. אלא שהוא אינו להם במוקומות העזים למלعلاה. וזה כי העין בהפק. ובאיזה המקומות הם נברדים. ולא במוקומם שלהם וה מלבד

1 השתנו codd. Al
et המיווד codd.
et כהם codd.; ib
20 המים codd.
(28) היא codd.
codd. et כשיתה

ובין שני המוצעים בינויהם כולם' הם והאור. מפני שאין לנו אלו אחד משני אלו הטעיות לבך. אבל הם מושפעים בהם יתיר. והם בהקשר אל דבר אחר קלטם [וכברדים]. וזה כי אי' וזה החלק אם הוא מחולק :: [האש] כי הוא עולה חמיד אל מעלה. אם לא יקרה דבר אחר ירצה לומר אם לא יהיה דבר אחר ימנע. והחלק גם כן מן הארץ יכריע תמר על וההמשל אל מטה. אם לא ימנעו מונע. והוא כבך [זוקל] בעצם לא בהקשר אל דבר אחר. ועל כן החלק היותר גדול יותר יתנווע חמיד יותר מהו. אטנן האש אל צד מעלה. אבל הארץ אל צד מטה. וטפני הווות [כל] אחד משני אותך. אשר בין שני אלה. הוא כבד וקל. וזה שהוא יצוף למעלה בשום דבר. וישקע תחת אחר. אבל לגיטרי ובעצמו אין אחד מהם כבד וקל. אבל בהקשר אל דבר אחר. וזה כי שניהם יותר קלים מן הארץ 10 אטנס מן האש והם יותר כבדים. וזה כי אי' וזה חלק שלוקח מהם הם י Zuspos לארין וישקע תחת האש... [וחטים] הם כבדים לגיטרי כי הם ישקע תמר תחת האור... ואטנן אין [אשר] לא בהקשר אל דבר אחר כלום' האש והארין בכלל. אבל הארץ מהם מצא אותה כבירה. אבל האש היא קלה. אבל אותך שהם בין שני איןם לפ' טבעם הם קלים וכבדים. וזה שהוא אם היה מאת' הקל הוא שיצוף למעלה מכל הגשטי'. ומתר 15 הכביד הוא שישקע תחת כלום. כי קורם שיצוף הרבר למעלה מכל הגשמי' איננו הוא بكل. וקורם שישקע תחת כלום' איננו כבד. וזה שהוא אין' דבר יאטר במאטרו קורם ישיב' בעצמו המיוחר בו. אם כן אין האש קלה קורם שתצוף למעלה מכל הגשמי' ואם לא היה קלה. אחר היווח נמצאת במקום זור. אם כן לא תעכידנו! אל צד העליוי. מפני שאן לה הטעיה אל צד מעליה. וזה הוא הקלה. אלא שהוא התנווע אל מעלה. 20 אם כן אין אמר האש הוא שתצוף למעלה מכל הגשמי'. כי אי' רואה כי העין היותר ראוי והניאות לעניינים הנראים לעין ביסודות. שיימצא להם ההטעיה כשייחו במקומות זרים. עד שהייתה בהם הסבה בהעתקה במקומות הקרים אל הטקומות התיוחדים בהם כלום' הטעיה אליהם. וזה כי שהוא יפעל זה בעצמו אחר מעט במקומות שנמצוא. והקל והאשר מדרכו תמיד שיתנווע אל מעליה. והכבד בשווא הוא אשר מדרכו תמיד שיתנווע אל מטה. וזה כי לא [אשר] יצוף הדבר אל מעלה בכל הגשטי'. כי אשר היה מדרכו תמיד הטהרך אל מעליה. עניין אחד בעצמו. אם כן אטנן יותר על דרכ' היחס. כשהוא יהיה געתק אל מעליה תמיד. לא בשיאוף. ועוד כי אלו היה עניין שיצוף הדבר. וענין 25 שיווה קל. עניין אחר בעצמו. היה כל מה שצוף על אי' וזה הצר היה קל. ואם היה צפ' באונם. כמו שהבריאות אטנן יושר היבש והקר. ואשר ככל החם דבר אחר בעצמו בגוף הח. והבעל חום שהוא ביושר אלו הוא הכריא ואם ייכא אל מיציעו אונם. אלא שהוא אפשר שיווה מה שיצוף כבד. אם כן אין הדבר יצוף על הדבר ושיווה קל עניין אחד בעצמו. וכן ולא השקעה והכברות עניין אחד בעצמו. ולא השוקע והכבד עניין אחד בעצמו: ואמר אחד שניתן הטעיה לאלו' כן. מפני שימצא הבדוד והקלות בגשמי' הזרובנים. אם כן הוא מן המכואר. כי לפי עצומתם мало' לה ישתו בתהייתם קצחים 30 מקצתם. לפי מה שבhem מון הגשמי' הפחותים. ויאמר כי היותר קל מהם מה שיווה

[אמנם 10 אם et 5 supplevi 3 (alt.)] וככל האשׁ 3, וכבדים כבד [לבד 2 codd.; ib. codd.] אשׁר et post lac. 11 scripsi: הרים הארץ codd. Al; ib. (12) supplevi; ib. ante et post lac. 13 (alt.) אבל codd. 14. 15 — ומאמר אבל [lac.] אבל codd. שומציאו 21 ישׂוֹבָן . . שהוא ינוח על הרים codd. 22 אמן ישר 29 הכריות 30 codd. עצמות ej. ib. ישתנה codd.

בעניינים אשר יתנוועו בטבע ענין אחר. וזה כיימצא בכל אלו שהם יתנוועו אל שלמותם המוחיד בהם. ועל כן בשנcker. אך יstor הדרם אל הגידים. ומה הסבה בלחמה אליהם. לא יספיק אותו המאמר. בשזה מפני שהוא איןנו זה בשלמות קורות שוכן אליהם. והחתורוותי אל הגיד. כסרוו אל המקום המוחיד בו והשלמות. אלא בן יוסיפו הרופאים הסיבה בזוהה. בזוהה אשר בעבורו יstor על אלו. ועל בן יוסיפו הרופאים הסיבה בזוהה. כשייאמרו. כי הסבה כלתו אל העורקים הוא משיכת מה. מפני שיחידש מן הנה המשוכנת אשר בו. ועור אס נבקש הסבה בצמיחה הגוף לעשרים. אם ענה אדם שזו מן הטבע. תחוור בנו אל התחלת אשר לה. כי זה יספור לנו בעניין עניין אחר. אלא שהוא לא יוכל בזוה בסבה. אבל יוסיף הסבה בזוה כאשתם. כי מותר הלחות הנוסף אשר באיברים 10 באמן בשני הנערות. מפני שהוא גם כן הוא רפה בסכת לחות. ירין ויהך. ועל כן לא ישלם מטנו הוויית השער. וכשתחזור החמיות והוקה על הלחות וייבש אותו ותקנה אותו עצמות יותר עבר. כי מפני זה לא יתרחק לסתות וליבש הגוף. וזה כי הגוף כל אשר הרבה בשנים היה ישבו יותר. מפני שהלחות חפשש חמץ. ויתקשה מה שייאר ממנה. וירדה מהטבע בנקבים אשר בנגלה העור מן הלחים. עד שיתם מן 15 השער המתהילד מהם הולעת מה. וכן יהיה השער. וזה כי הטבע הוא יודע בשחדשים בזוה העת יכיאום הצורך אל כספיו וסתירת דמות [ה]וויה. ומפני שהם יתישבו אל העולה הרואיה. והסבה גם כן בחגיגות האghostים בטבע או נבייא בה. כנסנער שהוא אמן חשוב ממה שבכח אל מה שבפועל בזמנם לכתם אל מקומות המוחיד[ים] בס. והוספנו והגדנו אל זה איך יstorו. על דרך משל. שווה יתם להם או אצל מה שיטשו או ידחו בעבור 20 נח מה. או אצל שעוזם נח מה והחללה מיזהרת בהם. על אי זה צר שיחיה. וזה כי מאמי האדם כי וזה מפני שהוא יפול השינוי מטה שבפועל. והוא מאמר מגונה. והנה יהיה נקל שיעשחו בכל דבר. המשל. שאם ישאלנו אדם לאי זו סבה יהיה ההילכה לבעל חיים. עינה בשזה יהיה מפני שהוא בעל חיים בכח. וישראלו בחיותו שואל. בזזה והוא יתרפא זה החוללה. בשזה לו מפני שהוא בריא בכת. וזה הכריות 25 וזה עניינו. עם שלבריאות וזה עניינו סבה. וזה או שיחיה דרקת הליחות המטעשות הוא סבה בראיותו. או חימום האיברים הקרים. או קירור האיברים אשר התחטמו. או דבר אחר מדרמתה 104^r לזה. ולפי זה המן יבקש הסבה אשר בגללה יתנוועו היסודות. ואטנים הסבה בתנוועם בדבר המבואר המורה בו. והטבוקש הוא כי מפני מה זה יעתקו כן ומפני וזה הסבה תהיה העתקתם אל אלו המקומות. מפני שהם מוחדים בהם. ובזה ישלים וזה. 30 עם שזה כמו שאמרנו יודה בו כל אחד. אבל זאת הוא אשר חבקש ובכבודה החקירה. ובישאמר בזוה כן. יחוור אל המבוקש השני. וזה שהוא אמן המבוקש הראשון והיה לאוי זו עליה יתנוועו היסודות אל מקומות המוחדים בהם. אמן השני. והוא המאמ' بكل והכבד בראשות המוחדים להם ונאמר. ככלומר מפני שהוא חושב על המאמ' בזוה והנה ראוי לי חלה. כי יותר מעולה שבunningים ופירושו מונח לפי מה 35 שיודה בו כל אדם. כי הכבד לגטרי הוא מה שישקע החת כל גשם. והקל הוא בגדר. וזה שהוא אף למעלת מכל גשם. ואטנים הוסיף במאומו לגטרי. להבדיל בין שני אלו

5 תקנה et ויבשה ej. 8 אחרת fort. 11. 12 post add. 12 post add.
 codd. et 5 עלי fort. 13. 14 post add. 15 גסותו ib. ej. 16 et
 ומחירה ודמות et 1. 17 ישובו . . . 18 שמי codd.; fort. 19 שמי codd. et 20 male, ej. 21 השבריאות 22 גענה 23 גענה 24 ירחה
 ib. scripsi: 25 כשתעתק codd. 26 codd. 27 כבדו 28 male, ej. 29 ירחה
 והיה 30 אלו הם . יבקש ובכבודם 31 codd. 32 או [אמן] (post) (אָמַן) (post) (אָמַן) (post) (אָמַן)

זה שראו שיבון כי ענין ישוב הדבר אל מקומו הוא שישוב אל הדומה. ובאמתו אל הדומה. תחת אptrו אל הכל. וקצת הטיקף הוא צורת הבל והוא אם כן צורת החלק גם כן. מפני שהוא אם הינו למרי מאptrו אל חכלית הטיקף לחלק עצמו אין וזה היא צורתו אשר בה יקוף לבן. ואמנם העניינים אשר נראה כהם סבח העתק האחד יהה ראוי אשר בטבע אל מעלה ואל מטה הם אלו.

ואם אתה התקיימה והשתכלה כה דבריו. מצאת אותן מופתת תחת דעתך שלם. לחת כל¹⁰⁸³_v

אחד מן היסודות כמו שתנתן הצורה והבחנות הטיווות. ואמת העניינים האחרים כן. ואם לא היהה כן בכללם שליטים. מפני שהם לא אמנים לקחו הארכיות והבחנות הטיווות לבן. אבל הטיקות גם כן. כמו העניין בבעל חיים. כמו שהרכס אין והוא שלם. וזה המון אשר נשנה לא יהוה. בשווה המין מן הלחות קנה. כמו והעצמות והאראה וחטימות ואמת העניינים האחרים הנמצאים ברום לבן. אבל בשיאו לו עם זו ההנחה הטיווות גם כן. כמו הינו בגידים. כי כמו שהרכס על דרך בשל העלה בלבתו בגידים. והוא ככל הוא יתעורר אל השלמתו המיחיד בו. והוא הנחתו אצל הוות בגידים. ועל זאת הסבה יתנווע אל צד הגידים: בין הסבה בתנוועה האש והארין. ואשר מהם. אל צד מעלה ואל צד טטה. אחר שהרכס על דרך בשליטה יטו בטבע אל שלמותם הטיווים ושילטו וה אצל אחד מהם למקומות המיווים להם. ועל כן יסרוו אל שני אלו הנקומות בלבתם אל השלמתם. ואין ראוי שנבקש לתנוועם סבח אחרת. ולא להליכת המרפא אל הכריאות. ולא למון גם בין אשר השנה אל הבשר והמתה והעצמות. כי טני טה והוא יעתק קצחו אלבשר וקצחו אל מיה וקצחו אל עצמות. וזה 20 שהוא היה ראוי לנו שנבקש המתגה. אלו לא היה נעהק אל אלו. ועתה כי העתקתם הוא בן להם. הנה נאם מאptr גמור נכוון ואין שם אדם שראה בות.

ואמנם אספה העלה אשר יביאה בתנוועת הרגשים אשר בטבע היא מספיקת. כי אין שום אדם יזרה בות. ויהיה אשר יתנוועו אל מקומות המיחיד בהם. בתנוועה אל ההשלמה המיווירה. וזה כי זה מה שראו שיזורה בו. אלא שהוא ראי שיבוקש. איך יהוה הלחיבם אל השלמות. 25 ואו וזה היא העלה בות. וזה יוכל שייחו בני אדם כלם מודים. כי המקומות אשר יתנוועו אליהם מיווירות בהם. ושחם ישלומו באלו הנקומות. אלא שהוא ינוקש עם זה. איך יסרוו אליו. כי אטנם הוא סיבת הלחיבם אל מקומותם. אשר הוא נח מbehizן כמו החשיכה והדרייה והצורה אל הכביר או הקליות או רבר אחר כמו זה. ואמנם אשר יאptr כי סבח זאת הטעיה הוא שאשר בכח הוא צר מה בעועל. וכל שכן אשר יאמר שהוא יעתק 30 ממה שבכח אל מה שב להשלה. כי בות אמר טאמרו בכח. ולא יתן סבח העתקתם ואייך יהיו נעהקים. וזה שהוא ראוי לשגרהה בדרכו המאמר שישפיך לנו מה שאptrו בסבנה. מפני שלאדם שיאמ'. שהagationים יהיו נעהקים אל מקומותם המיווים מפני שהם בסבנה. וניאותות שיזרו נעהקים אל שם. מתחולים אל אלו הנקומות. וזה שהמאמר בות קיל. אבל מה הסיבה אשר בעבורו ישבו בעועל. ואיך יסרו. כי הוא אם יוסיף אדם כמו שאptrנו 35 שהסבה כן. כי לא יוסיף הסבה. אבל אמן יוסיף דבר אחד מן העניינים אשר עניינים

לא היה	בון suppl.	4 fort. post codd.	8 fort. post codd.
בגדים [הנדיים 3	addidi	11 om. a	13 scripsi: הנחתו codd.
או Al	codd.	16 ej. 20 ej. אַחֲדָמִם	22 מיזוחת codd. et 23 יתנוועם מפסיקיות codd.
ונעתקם	codd.	ib. 26 codd.	26 מזוחת codd.
34 יסוב et	34. 35 codd.	33 מתחולים cf. supra 151, 26	34 יסוב et

המתקדמים כלוט'¹ במאם' השמיי מן השטע הטבעי. אבל יגין וו שום דבר אחר הוכח לו כמו מה שיקרה אשר יושליך בה. ולמרפאים ולמהחמים ינייע אל ענן להם חלה וו. עם שהוא לא ירדוף המנייע. ולאשר שנה הביראות אל ההחללה או משל' אל. ואנמנם המנייע לעניינים אשר יסרו אל מטה והמושך והדוחה. כמו שהמניע אשר יחתוף 5 הוא אשר ממן חטיפתו כמו הכותל לכדור:

אם כן החתיה וההכנה נכח השלומות המיוחד הוא סכת התנוועה אל הטעומות הטמיוחדים. וזה כי כל דבר ייחיל אל רומה לו. ומה שהוא כבכ נהנה שרותה למה שהוא כפועל. כי אשר בככ ילק בכחו כי ההכנה אשר חלך נהנה והוא דמיון טה. ובזאת הסבה ההולך אל זה הוא ההולך אל וההדרמה ואל צורתה. ולאדם שייאמן כי לאאת 10 הסבה הדנו הקרטונים כי הרומה יסור אל הרומה. כלוט' שמה שכבה ייחיל אל הפועל. וזה כי שני אלו כמו שאמרנו מחרדים. כי אי אפשר שייאמן בקדמוניים שהם יאטרו כי הרומה יסור אל הרומה לגטר. וזה כי לא שאנחנו העתקינו הארץ במחשכה ושמונה אל מקום הורה אלא שיתנוועו חלקיה כישונווע אל שמה. וזה על שם מחרדים לה. אבל הם אמנים יתנוועו אל האטען ובמקרים דרכם שיימדו והואו שלמים. וזה כי הכה 15 אמןם הוא להם שישורו אל האטען. ובכלל שהוא הבהיר במאמר אחר כי הגשטים כישינוועו אל מקומות הטויחר[יט] בהם. שם יסורו אל המחרדים. וזה כי חלקיו הגשטים חמחרדים בחלקיהם שישורו מן התנוועה בעצמה אל המקום בעצמו אשר אלו יסור כלו. וכן שיסור כל האש והאוויר ואוותם האחרדים. כישינוועו אל הטויחר בהם והזורה הטויחרת מכל אחר מלול. הם הולדים קצה החקף. כישינוועו האחרדי אל אלו 20 המקומות. הם היליכם אל הרומה. כי מפני שהוא קעוזה וכבלותם כל הגשטים אשר יתנוועו ביישר הוא אותו קצה האחרון וזה האטען. והם הטעללה והטטה. והנה יקרה אשר יתנווע בטבע אל צד מעלה ואל צד מטה. הוא שיסור אל הרומה. וזה כי תכליתו והאוויר דומם לאויר. והואיר דומה לאש. על גדריות. וכשהתחל לנו מן האש. ולנו 25 בשיעוקו החלקים אל כללים אשר הם דומים בהם. וכשהם יהיו נעתקים אל תכלית המקיף אשר הוא כזרה למוקף והוא לואת הסבה החלקים גם כן. וזה כי המקיפים הם על צד מה צורה למוקף. מפני כי אשר יבוא אחר קצתם מקצתם הם מחרדים. וזה כי הימים דומים לאויר. והואיר דומה לאש. על גדריות. וכשהתחל לנו מן האש. ולנו 30 לךת כמו בטיבור עד שייעתקו מן האש אל הארץ. ולנו להשים החורה על היישר מן האש על האויר ואם נסור לצד החורה לנו לעשוה באויר. כי הרומה קצתם מקצתם הם אשר קצתם אצל קצתם. אחר שמה שהוא מוקף הוא כמו החול. ואשר הוא מוקף הוא צורה. ואשר הוא מוקף לאשר הוא בעועל צד טה. ואנמנם כשונקה הקפה אין לנו לומ'² אשר בהקפה אחד אחר האחד מהה מחרדים. וזה שהוא אם היה מה שימיצא 35 מאחר האש הארץ. כי כשהיו שני אלו אין אחד מהם מוקף וואחר מוקף מקרווב. ולא גם כן וזה מהם כזרה וזה מטה כחול. כי זה הטעון לא יהיה ולא טהורה גם כן:

1 אשר יתנוועע [גניע] codd. 2 אל fort. del. 3 (item 4) codd.; ib. sec. Al
אלא 13 4 יחתוף החיטופו corr. (?) יקופין³ 5 שנאמן⁴ 9 codd. 12 codd.
corrupte (ex arab. *nunc*); ib. et 14 לסתם 17 ante fort. suppl. ib. יחתיב כעצמה [בעצמו] שיסורו post lac. 19 האחרדים
האתרים 26 כללה הם בזרה [הוא בזרה] 24 et 27 codd. 32 codd.
לאג'ז pro الآخر ? שנטק [שייעתקו] 31 fort. post lac.

יהו קלים. בטה שיתהו והחווות. וכבדים בוטן השלמה והוא שלמים. וטפני שהם שלמים. ימצא להם החהלה חנעה היא בהם. וזה כי הוא כשייה האיר טן הרים. כמו שישוב הרים איד. וזה הקל מן המכד. ומה שהוא עולה לטעה מוצק אויר וקל. וזה שני אלו התיוותם הם ימצא להם בהיותם שלמים ובכומתום המוחדים בהם. אם כן טן הרואו ימצא לאלו החהלה החנעה בטוקם. והוא שתרע שהוא לא יפרק גם כן אוחם הנשאים שיוהה בהם החהלה חנעה. וזה שהוא נתן וזה הכל הטעים בכלל ולא למופא ולא ישולל גם כן המרפא התנווה אל הבירות ולא המסתנה התנווה אל הלובן. וכשאטר שהוא ימצא לקל ולכבד החהלה החנעה בעצם יותר והביא גם כן סבה כזה ואם אמר שהוא מפני שהמוונה לשני אלו שלם שהוא נמצאו לו חנעה כלומי 10 תנווה שלמה לעצמה. והוא יותר גודל שלמות. וזה שהוא מחרה בתהוות מכל התנווה הנשאות בהויה. ותוספת מאמרו בהויה היא בתכלית החקירה. וזה שהוא את' כטומות אחרים שהוא יותר ראייה. מבני אלו الآרים כשיתנוועו יתנוועו בטוקם. ואינו מן המוכרה שתהה מתחנווה התנווה הנשאות. אבל עתה אמר שהם חלקו התנווהם כלם אל צד אחרה ובצעם יותר ראי. מבני שזאת התנווה אטנס חמיש 15 בזונן שתההוות ותשלים כמו שהנתנווה בטוקם אטנס החביב לסייענה מאחר חנווה בהויה כשהשלם לאו הבעל חיים. ושאר העניינים שהם כמו אלו. והנה יחשוב אדם שני אלו אטנס יאטח אחר מהם באחר. וזה שהוא ימאר שיטצא לקל ולכבד החהלה התנווה בעצם מפני שהם יותר שלמות. ואשר הם יותר שלמות הוא שהוא ימצא להם חנווה שלמה. והוא התנווה בטוקם היא והחללה בהם. אלא שאין עניין 20 שיתנווע הדרך בטוקם אחד ימצא לו החהלה התנווה בטוקם. ונאמר שהוא לא יאתה שני אלו אחר מהם באחר. כי התנווה בטוקם היא התחלה בהם. אלא שהוא אין עניין 2^r שיתנווע הדרך בטוקם אחד ימצא לו החהלה התנווה בעצמו עניין אחד בעצמו:

ונראה אמר כי מה שהוא בכח דרכ טה שישוב אל מוקם והנה ישוב אל מוקם. ואין היזה אל כמו והגדר. ואם דותה אל איות טה. ועל זה היה נתקף. אל מה שיקנה בתמיות. וזה וה כלו נתקף כמו ימצא שלמות הבח:

ואמר ואת הוא הסבה גם כן. אשר בעכוירו ייחלו הגשים אל שלמותם הטיוור. אחר היה בלחץ חמיד בלבד. כמו האור אשר ישתנה אל האיר ויעלה לטעה. אבל הגשים השלמים גם כן יטהרו אל מקומום המוחדים בהם. וזה כי סכת זה בכולם הוא ההטיה אל השלמות הטיוור. ועל כן כשייה מן הגשים שהם שלמים כמו האיר והאש והנשאים. אשר לא היהו 30 במקומות המוחדים להם. ואשר הם בטבע להם. ככלו הם יטהרו התנווה למען קנו זה ויתנוועו אל מוקם טרכו. אם יהיה שלא ימנע תנוועם מונע. כמו המזון בהשתנותו ויחספו הנזונים כשהוא יתנווע וישוב אליו אם לא ימנעו מהו מונע. אחד מרטין אלו העניינים טעכם אל ההשלמה הטיוור כהם כשתהה עצמות התנווה כמו שנאתי' במאורים

2 26 et τόποι [αττίρ] ? οὗτος (passim); ib. 27 πέτυχοντο s. πετυχίηλοι = ייחלו;

ib. 28 et τόποι [μενίν] 29 המיוור (et 30) Al 30 בלחוי 31 מקומם טרכן. ej. [מדרכו]

3 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33

כמו הלבן אל הכו. והנה ישתנה גם כן אל מה שהוא יותר רוחק ממה שהיה. ואל מה שהוא יותר קרוב. כי אם נשתנו אל מה שהוא יותר רוחק. יהוה שניים אל ההיכים. ואמ חיה אל היותר קרוב. היה זה אל מה שהוא בין ההיכים. וכמו שמה ישתנה יותר נגע לא יתגע אי זה דבר שידמן. כן ולא אשר יגע ויישנה יגע אי זה דבר שידמן 5 מהם לא זה דבר שידמן. אבל כמו שמה שיגדל באשר הוא גודל אמנים ישתנה אל גודל יותר נוף לא אל החמיות. וכן המגדל גם כן באשר הוא גודל אמנים יגע ויישנה אל שעיר יותר גודל לא אל החמיות. ואם היה קורה לעתים לאשר הוא גודל שיחטם. אלא שהוא כמו שמה שהוא [מ]גדל בלתי המתחם. כן הוא הנגדל והמתחם שניהם גם כן מתחלפים. וכן הונח וחושב כמה שהתגע בעקבות גם כן. וזה שהוא לא יתגע שום 10 דבר מהם מי זה מקום שהודמן. ולא גם כן אי זה מה מגע יהה מען לאי זה מתגע שhadמן. אם כן בהיפוך הפעלה והחטה. אטם המניעים הכבך והקל. והמתנוועים הכבדים בכח והקלים בכח. יותר נגע כל אחד מהם בЛОט מן המתנוועים מן המנייעים המזחים לו אל מה שהוא נמצא לו בכח. ולבי בכח שייה במקומו המזח כו. אם כן שייה עתק אל זה המקום הוא שייה עתק אל צורתו. וזה כי העתק הדבר אל מה שהוא נמצא לו

15

בכח מנייע המזח בו הוא העתקו אל השיטות והחבלית אשר לו.
ואמנם בא זה דבר יהו ראויים אלו המאמרים בעניין אשר אנחנו בשבייל. ואומר כי כישיגנווע הגשים אשר יתגע בעקב אל מעלה ואל מטה אל שלמותם. ואין ראי שנקש מהו כלמי' להנווע אל שני המיקומות האלו. שום דבר וולתי החתייה מה שבסכח אל החשלמה בLOWT' בפועל ובתכלית. כמו התנוועות הנשארו. וזה שהוא אין על האדם ואת הסכח. ובקש לאי זו סבח יתגע הרופא נכח הבריאות. כאשר הוא אין ראי שישוב הרופא נכח הבריאות לו. אבל נכח הלבן. והמתחם כאשר הוא מתחם נכח החומיות. לא נכח החמיות. וזה כי דמיון המתנוועות והמשנות והגדלות בתכליתם המזח כהם. כי כמו מה שיגדל בהשתנותו באשר הוא גודל אטם ישוב אל שעיר יותר גדול לא אל הבריאות. והמשנה אל כמותה מה. בן הקלים והכבדים גם כן אטם שאלות יותר נגע אל מעלה בLOWT' הקלים. ואלו יותר נגע אל מטה בLOWT' הכבדים. וזה כי בזה יתרף אשר יתגע התנוועה אשר בטוקים. ואשר יתגע התנוועות הנשארות. כי המתנוועות בטוקים יראה כי תחילת התנוועת הוא נמצאת בהם. אבל האחד[ים] מבחן. כמו המרופא ואשר יגדל. ושני אלו גם כן [אצל] הקנותם מכחיז'ת תחילת מועטה לתנוועה. כי הרבה פעמים ישתנו מעצםם. אטם וזה אל הבריאות וזה כמו מה שיתחטמו. או זה אין אל החול' וזה אצל מה שתחרנו. והמרופא מפני היווח מתקבל לשני אלו העניינים בLOWT' הבריאות והחול'. כי אם הווח התנוועתו אל הבריאות ברוב תחייה תנגעו אל זאת מעיטה. ואמנם אם הווח אל החול' מזאת נמצאת. כמו שנאמר לשני אלו גם כן שייתנוועו מעצמם הרבה פעמים. בשילקה החהלה מעט מבחוין. וכל שבין הקל והכבד. והנה יראו שימצא בהם תחילת התנוועה מפני שהחיייל לשני אלו בLOWT' המונח להם הוא קרוב מעצם הדבר מאר. וענן הנמצא לו זה. שואת התנוועה אטם יתגעו מאר' שהם נמצאים מוצקים מטעיותן. ואטם אשר יתחוו תחוות אטם עדין קלים ולא כבדים. אבל אז

וזה השתנה אל היותר רוחק ממנה שייה post codd. Al iterant (tanquam alt. interpr.) כרוב קרוב יתגעו, הנגדל 6 post. ואל מה שהוא יותר קרוב. 4 ואמ חיה יותר נגע ויישנה יגע אל מה שהוא יותר רוחק. 20 ואל מה שהוא יותר נגע ויישנה יגע אל מה שהוא יותר רוחק. 18 post השבה et ליתנוועה 8 המתחם המש דמיון הפט' הדמיון מט' susp. 22 שיבקש ואות הבקשה. 27 אלו מעצםם [זאת מעצמה 31 post supplivi 28 אצל codd.; ib. האחר codd.; ib. השגה et (32) מטעיותו זה אל נמצאים 35 post et (32) מהו . . . מאלו נמצאים 25 codd. Al et מהו . . . מאלו נמצאים

והקל במלוא ובריקות. ימצא לו מאמ'. וזה כי הוא עוכר לפ' דעת אלו שיגדרו פרקי ההתייה גם כן. אשר ימצא לאותם אשר ימצאו בין הקל והכבד. אשר אחד מהם בכהש אל האחד ביחס הדרקתו והעובי. והרטין והקשוי. אמןס ייחיב מאם' אותם אשר יתנו כן 5 ייאמרו כי טבנ' שני המקומות לשני אלו התייחסות אחת כלומר' שלא יהה לפ' דעתם דבר הוא קל בכלל. אבל שייהיו כל הגשמי על דרך משל יטו אל צד המטה. ואל מקום אחר בעטמו. ומה שיחשב בהם קלים מפני שהם בהעדר קלות המתנווע יקיים למעלה משיתנווע יותר מואחד. או אין כן. אבל במנ' שידחקו ככלו הוא ישליך 10 בהם אל מעלה בחימום כלומר' אשר יחשב בהם קלים. והנה יקרה לפ' דעתם אשר יגידרו כן שהייתה האור המרובה והאש המרובה יותר כבד מן הרים והארץ. וזה שהווע 15 מפני שההעתק המויחד לקטנות החלקים וגדלים אחד כלומר' אל מטה. ומן המבוואר הנגלה שהוא אם לזכה שייעוד מה מן הגשמי' הקטני' החלקים עצם גדול נספה. הנה היהה התייה גם כן המויחד. ואשר הוא למטה. לאיכות המרובה מן הגשמי' הקטנים החלקים. יותר מן התייה המויחד לכמות הגשמי' הטרוני' החלקים הנחכים אל צד המטה. ואם 20 תהייה הכמות המרובה מן הגשמי' הקטניים החלקים מן האש יהיו או מן האור. כי בוה יגידרו האור והאש. ויהיה השיעור המועט מן הגשמי' הגולוי' החלקים מן הארץ או מן הרים. כי בוה יגידרו שני אלו גם כן. ויהיה שיויה האש יותר כבד גשמי' אל מטה:

ובספר בוה הנקום דעת בני אדם الآחרים בקהלות וככבודות והיפוכם. ריצה עתה שיבאר מדרתו בוה. והוא חלה יאמר שהוא ראוי שנתר וונבדיל הענן אשר יספקו 25 בו הנשארים ויחקרו עליו. והוא לאו זו סבה היה קצת הגשמי' יתנווע בטבע אל מעלה וקצתם אל מטה. וקצתם אל מעלה ואל מטה כמו שיבאר שני אלו. ויהיה ראוי אחר אלו שנדר בכל ובכבר. ונגיד בעבור הנפעלים המנורחים להם. והוא יתרו טיד. לאו זו סבה יהיה קצתם יתנווע אל צד מטה. ויביא בסבב אשר לו יתנווע כתו ואחת התנווע ויאמר. כי הסבה בוה הוא הסבה אשר בעבורו יתנווע הגשמי' אותם התנוועות הנשארות גם כן. 30 כמו המתנוועים בשער הרוחינו והשינוי והגידול. והסבה בתנוועות אלו הוא [ה]תייה. ויהיה כל אחד מהם אל צורת מה שיהיה בכתה. אם כן הגשמי' המתנוועים אל צד מעלה ואל צד מטה. הסבה בתנוועם אל שני אלו המקומות הוא התייה אל השלמת המויחד בהם. וזה בעצם בשינויו במקומות דמיוחד בהם. וזה שהוא אם'. ראוי שנאנטן במה 35 שיתנווע אל מעלה ואל מטה. כהאמינו באותם שיתנווע התנוועות והשינויים الآחרים. וזה שהוא מפני חתנוועות בסוג שלשה כלומר' אשר בגורל והוא הגידול. ואשר בטיון. אשר ייחד אשר בהוויה ואשר בשינויו. וזה כי השינוי אמןס יהוה מצורה אל צורה אחרת. מצד שיאמר בוה המקום לאיות צורה. והשלישית התנוועה במקומות. יהוה שינוי כל אחד мало לא מאי זה דבר הזרמן. וזה שהוא אין השינוי טן הלובן אל הקן. אבל מן ההפק אל ההפק. או דבר נמצוא בין וכוין ההפק. כתו שיהיה טן הלובן אל השחרות או אל מראה השני. וזה כי הגשםazel מה שישתנה לא ישאר בו מה שהיה עליו קודם. וכשישתנה אל מה שלא יהיה עליו קורם. לא ישתנה אל אי זה דבר הזרמן.

3 scrupsi: post 4 post 1 l. excidit אמןס ex depravatum, codd. Al

6. 7 שידחק וכאלו 7 בהעדר בדורות . . . וקימנו . . . משיתנווען codd. et quasi Al

8 המורבים 1. 13 והחלקים ib. לאותם. ej. בכה codd. 12

15 שיטהר ונדיל יסופק 19 הגדים a: b הנקומים codd. et

28 הגשמי' 32 החשיוני' 32 codd. et 35 codd. כבשינויו [כמיין] et

(שינויים, נשתנו 2 ק"ג et וקשייתנו sed cf. p.)

ובכל לא יהיה לריוקה מקום מה. שהוא דבר הוצאה מן החק. וזה שהוא אם יהיה מתנווע בתנוועתו ללא ספק טמון אל מקום ובמקום מה. וכך הוא אין הוא עצמו מקום. עד שראוishi היה לו מקום. כי אם נחייב למקומות מוקם. החביב לנו ההליכה אל מה שאין תכליות. מצד שיבוקש חמיד לכל מקום מקום. ומה אשר יאט' שהוא סבתת תנוועת הריקות. וזה שהוא כליה אפשר שיתנווע הריקות. מאשר הוא ריקות. אלו היה הריקות יתנווע כאשר הוא ריקות. לא היה לעניינים הנשארים. טמה שאינו ריקות. תנוועה. וזה כל דבר יתנווע תנוועה אחת. ככלומר תנוועת הריקות אשר היא אל מעלה. ועחה בטהה שהריקות יתנווע אל טטה. יתבادر מזה שהוא לא יתנווע הדבר באשר הוא

ריקות. ולא גם כן יתנווע והוא יתנווע על כל פנים מהנווע הריקות.
10 ואל זה המקום ישים מארגו. להסביר על אותו אשר יגדרו הקל והכבד ברכבי השטחים
והגשטים כתלי המתחקלקי ומיעוטם. והקושיא אשר היה כוחה בתשובה עליהם.
והוא שם לא דברו بكل ובכבר כי [אם] בהקש אל אחר. אחר שהו אמנים ישימו הקל
והכבד טביעה אחד. אמנים קצחים היו שטחים או קצחים כתלי המתחקלקים. ויבדלו ויפצלו
שני אלו במיעוט וברכבי. והנה היה הקושיא גם כן בתשובה על אותו שמו סכת

15 הקיימות שיבוך הריקות וסכתה המכבד המלא. והוא הפק על אלו עם עניינים אחרים כשבהמ
הביאו המתאר בקהל ובכבוד אשר הם בקהל בן ועל אי זה צד שיחנו. ואמנם אשר במא
ש-bin אלג. והם אשר מן המכבד יותר כבד מן הקל. ואין להם שישתנו בהם מאמר. וזה
על שיש להם לומי' שאלו גם בן יוגדר עירוב הריקות המרובה או המכבד. וכששים מתארו
אל והם המקומות בחשוכה עליהם רפה זה ויאמי' שהוא ראוי ויחייב על מישל אחד. ואם
20 גדר האדם הקל והכבד על צד אחר. מצד שיייחסו שני אלו ההתייחס אל הגורל והקנתנו
כלומר הדקות והעובי. או על צד אחר. אי זה צד שיחנו. כמו שיבידיל וופריד שני אלו
ברפויון ובקושי. כל זמן שיושם להם היולי אחת. מקום אחר. או שני טבעים אלא שם
הpecificים שונים. ומה שהוא זה אשר يولד או ייחיב על דמיון אחד. או שלא יתנו דבר
בקל ובכבד שם בכלל. או אם הביאו על אשר בינויהם וכקהש אל אחר. וזה כי אשר
25 יתחייב לשני אלו ההתייחסות חומר אחד בעצמו. ויפצלם יוכרלים בקבינותו החלקים ובגדלים
וכרפה לבך ובקשה לבך. יתחייב לו שייהי אמן ניתן המתאר על המכבד והקל בלבד הם
אחד בעצםם. ואלה אשר יעדתו הקל והכבד מבalthי המתחקלים להקלים. ואמנם אשר
ישים לאלו שני טבעים זו הפק זו. כמו אותן שישמו המלא והריקות. וגדרו היפוך שני
ההתייחסות בהפנות שני אלו. והנה יקרה שהוא אמן יודו שיתנו המתאר בקהל ובכבד
30 אשר הם לגמרי. ואמנם אשר בין שני אלו. והם המכדים והקלים אשר בקהש אל דבר
אחר. יקרה להם שהם לא יגדרו בהם. ולא סבה שני אלו רוצה לומ' הרים והאייר הם
יותר בכבודו ויותר קלות קצחים וממשני הקצחות. כמו שהוא לאי וסבה יהוה האויר

35 יouter קל מון המים והארץ. יותר כבדה מן הארץ. וכן המים גם כן.
ואמנם גדרות האדרס לקל ולכבד בריבוי וכקענותם כלות' בדקות החלקים ועבאים או
ברפין ובקושי הוא כוב וידמה שקר מה. וזה כי אין חילוף הכביר לקל בשני
אלן. ואמנם בחיות בריא מן הקושיא אשר נבקש בהן. היה ראי שגדור אשר באצע.
ואשר יאמרו בהקש אחד מהם אל الآخر. וזה אשר ביאר בו שאלת אשר יגידו הכביר

שם מה מן הגשטים אשר ירדו אל מטה כמו המים והארץ. בו ריקות יותר טן הריקות אשר בשיעור מה מן האש. ויהיה גם בן על וההקש האש הלקוח יותר נבר טן הארץ הלקוחה או המים. כי אי אפשר להם شيئاו כי הלקוח על וזה הצד והארץ בה ריקות יותר מן הריקות אשר שיוער טה מן האש אשר לוקחה ויהיה אש עם שם אין 5 קלם במשמעות מן אשר הם יודדים לטטה. וזה שהוא אין דבר מן הרכבים אשר ירדו אל מטה יאמר שהוא קל. אלא אם היה על כל פנים יאמר שהוא יותר קל לבב כטו שחתים יותר קלים מה הארץ. ולא גם בן טה שאינו קל יהיה יותר קל טה שהוא קל לגמרי יונתנווע לעלה. אבל הפק זה כלום אטטן יונתנווע אל מעלה והוא קל לגמרי הוא יותר קל מכל מה שיתנווע אל טטה.

10 ויהיה געתק מהו אל טין אחר בintel בו והמין הוא ות. אמר שאשר יאמר כי הקל והכבד יגדר כל אחר מהם כי הם אשר לריקות אל הפלא אשר בגשם אחר בעצמו. כמו שיאיט' אומר כי הקל. אשר בו טן הריקות פ' שניים מן המלא. ושהכבד הוא אשר עניינו הפק וה העניין: אשר אריסטו ולא בוה המין גם בן נבריל ונחיר הקישיא אשר יולד שהוא היה מבריח שיחיה ארין יותר קלות מאש או אש יותר נבר מארין:

15 אמר תאמאטטי' ואטטן איך לא נחיר הקושיא עצמה ולא בוה המין גם בן ושמט. מפני שהוא גודר הקל בערך הריקות והמלא קצתם אל קצת. כמו שגידור בכם או בשיעור אחר. כי כל העניינים אשר להם ערך אחד בעצמו. והשיעור המרובה ממנה אלא שהשיעור המרובה טן האש והטوطט בה. הם ביחס אחר בעצמו. והשיעור המרובה ממנה יותר קל. וככבוד ואת הסבה יעליה יותר מהרה. וכן השיעור הגדול בארטן והקטון ממנו 20 ביחס אחד בעצמו. והשיעור הנדרול ממנה יותר נבר מן הקטן. ואט לא יהיה ראי שקרה וה. אם היה אטטן יגידר הכביד בוה היחס. כי זה היחס בשיעור הגרול והקטון על דטינן אחר: ויאמר ומוגנה הוא שייאמר גם בן כי הגשטים אשר הריקות משוכך להם יהיה געתק אל מעלה. מפני שיביך הריקות בעצמו אשר הוא עליה הכביד אל טטה. ולא יאמרו שהוא יהיה געתק אל טטה. ואחר זה אחר שיבחכם היופך יותר. יאש' שהוא יותר על 25 אלו שימנו בשחריקות יהיה געתק אל טטה. כאלו יחיב על אלו שיחקרו על וה לכבד יותר. והוא אי יוז סבה מטבח הריקות שיתנווע אל מעלה והמלא אל טטה. אם היה שניים אלו למצוותם בגשמי המורכבים יסוו עליה התנוועותם אל מעלה ולא מטה. וקראו הגשטים אשר הריקות להם משוכך מורכבים. מפני שהם מרכיבים מן הריקות והמלא. וזה שהם יחקרו בעבורו אלו למה שהיתה קירחות בעבור הקל והכבד מהם בהקש אל אחר. 30 ועוד בשיחיה הריקות בטבע יונתנווע אל מעלה והמלא אל מטה. והוא שמי אלו הטקומות מתחלפים וקצתם הפק לקצת. אם בן איך לא יברלו שני אלו כלות' המלא והריקות. ולא נצל קצתם מצד מהוורותם אל מקומות המאוחר בהם. אבל הם נשארו מערבים ושבו שנייהם במקומות אחד בעצמו. הוא לאדם שיויסף במאט' שאין להם ולא השינוי קצתם אל קצתם. עד כי כישישתנו יהיו נעתקים ממקומיהם כמו האש על דרכ' משל והארץ. הנה היה ראוי בוה הוטן בלו אשר הוא בלחתי בעל חללית שפזרו כמה שעבר ולא יהיה ריקות מה למטה מלא לטטה. ואוט' בכלל שהם לא יהיו יתרגשו טורכבים.

שhai'a 1. 4. 5. 1. אל [או] 3. בו שיעור (2) ריקות מן (alt.) codd. addunt et leg. (2) ריקות et בהם 18 נאמר ib. ej. a?; או: b: a? [אמם] אינה קלה יהיו געתקים post secundum Al 1 lin. deest 21 יגידור 22 בריקות 24 melius ef. [ניצל] 32 יבריל ושני 31 codd. ? אלה 25 המתוידים ej. [המאחר] 148, 13 et 25 fort. להא לאדם 88

ומאהר זה המאמר ייכא בכרב לא יאות הענין אישר .. וזה ההוו ששהוא יאמ' כי אינש
מאותם שאמרו שאיןו ריקות לא גדרו הקל והכבר כמו אונכסאגורש ובנדקלים.
וקצתם גדרו גדר מה אלא שהם לא הגידו לא' זו סכח הי' קצת הגשימים קלים לגמרי
וקצתם כברים לגמרי. וקצתם נעתיקם אל מעלה וקצתם נעתקים אל מטה. ואמר זה כי
5 אלו גדרו הקל והכבר אשר בהקש אל דבר אחר. לא הקל והכבר בכלל. ועוד כי לא הגידו
כי סכח קצת אלו הגשימים על שם יותר גודלים הם יותר קלים מטה שהוא יותר
בצונו מהם:

ויאמר שהוא בכלל לא יודע מאמרים איך יאות מה שאמרו מה שנראה לען.
ואלו המאמרים אמנים נאטו על צד אחר. ולא יועיל בהם שום דבר מן הדברים
10 בשער ידיעת הקל והכבד. והוא ישות אל מעלה ואל מטה ויקרע. אבל אנו נמצאים
התחלה הטיטרה. וזה גם כן יחוור מן המאמר בתשובה על אלו אל סתרת מאמר אותו
שיישמו כי העילה בנסיבות האשראיות אשר בה. ואלו הם אשר אמר בהם קידם.
יכיריהם שיטשו במאמרם כי הטלא בה מועט. כשרצוי שלא יהיה מאטם והב מה יהיה
יותר קל ואש מה יהיה יותר כבד. ואחר כן יאמר שהוא ולא על זה הצד גם כן יהיה
15 נקיים משיאמו מאמרים הפוכי לעניינים הנראים. ולאחר מכן שיאת' מה הצורך אל תוספת
לא תהיה צריך שום דבר כי אלו הוא ישותה ואם אמרו שהם שהם יפלו ברכות
בעצם שאמורים גם כן שהוא ימצוא הריקות בקל והמלא מועט. כי הוא אפשר
גם כן שנתקבב ציוויל שיעור מה מן האש. בו מלא גושיות יותר מאשר טיעור מן הארץ.
והיה אם כן על זה ההקש שיעור מה מן הארץ יותר קל משיעור מה מן האש אשר
20 לזכה. וזה אם יהיה שיגדרו הקל עם מלא מועט. ויראה שהוא לה יותר הנח
אמנם עשה כשביאר אי זה רכבה ייחיב חלק אחד מהם. והוא המאמת שהוא אם
הייה הטלא אשר בו פחות. לפחות לא יהיה בעשוות השני חלקיים יחד כלות' המאמר
כשהטלא מועט והריקות הרכה. ייחסב בו שהוא הביבה במאמר המהףק למאמריהם
בתוספת דבר הוא יתרון והבנינו במאמריהם והוא אשר אמר קורם שהם יקרים אל
25 תוספת. ובכבוד ואת הסבה כשביביא במאמר מן הראש כאלו הוא ישימחו הוא. והוא
שהוא ראוי שישיה הריקות הרבה והטלא מועט לא יחולק עליו באותה שעה בחלוקת
ההווה עם התוספת אשר אמרה. וזה שהוא ראי לנו לקחת במאמר ארין מה הטלא
בו פחות והריקות יותר טיעור מה מן האש. והוא ראי על זה ההקש שישיה הארץ
אשר היא כן. יהיה יותר קללה מן האש. אבל הוא ענתקחלוקת ארחת בגדר הכבך מעד
80 שידרש שיחפה המאמר. ואין אשר יאמר בהקש אל אחר. אבל אשר הוא לנמר
ובעצמם. וזה שהם יגידרו הכבך לפי מה שיתחייב מוגדרם לקל. אבל שיגדרו בשאמרו
אשר בו מלא טרוכה או שייאמרו הוא אשר בו ריקות מועט. הפק הקל. וחסר מן החלקה
התוספת האותרת או יהיה הטלא בו נסוף והריקות בו מועט. כי מצד שיצא כך גם כן אל
החלוקת אשר בתוספת כשיעור מזה. הוכח באחד מחלקו לבר אי זה רכבה שחתביב.
25 כי אם היו גורמים הכבך שהוא הוא אשר בו מלא נסוף לבר. יתחייב מן הרכה שישיה
האש יותר כבד מן הארץ. וזה שהוא שיעור מן האש יותר מלא טיעור מה
מן הארץ. ואם היו גורמים הכבך שהוא הוא אשר בו הריקות מועט. יתכן נסכן שיטצא

6. הַסְבָּה כִּי sive סכת מה ej. [כ' בכת
13. בhem] מאמרם 15. om. a הרבה ej. [בכל 17. ?ולאומר שיאמר
או 1. [אבל 34. שתחביב codd. ממלא בשיעור codd.
ib. ממן et והוא יתר קל 11. codd.
16. כי אלו altera interpretatio verborum
20. ליחרין 1. [לה יחרון 31. ej. גדרם;
36. codd. על] codd.

שזהו יותר גם כן. אחר שהגשים אשר הוא מטבחו שיהיה כבר או קל. אלא שלא לא יכול החוש עליהם. ויתגלה ויראה שהוא אפשר שיהוה והחולתי מתחלק עם מה שהוא יותר קפין מוה ולתו יהיה יותר כבר ממן. ואטנם הגשים המורכבים מהם. פנוי שהם נופלים תחת החוש. הנה נראה גדרם הם יותר קטנים ושם יותר כברים. ובכבר זאת הסבה בקשנו גם כן אלו עליה אהרת. ומצאו חתיפת הריקות. וזה שם **מן** היה הרים המשובך בಗשמי. קרה שייהו הגשמי אשר הריקות המשובך בהם יותר. הם יותר קל[יט]. מצד עמידה עניינים בעצםם לפעמים מחלקים הם יותר פחות. או מחלקים מחרדים במספר. וזה בהחפה בשכנת הריקות נראה גדרם כוח העניין. בכלל עלת הקלות היא שיבוק הריקות. והנה יתחייב לאלו האנשים בשגשמי בעצםם הם כבדים ושם אטנם רואים קלם בשיכון הריקות. וכן **מן** אפיקורש? גם כן יורייב המכבר אבל בלתי מוחלטים. ואחר היו יגרדו הקל בו הטען אם כן מן ההכרת. אם היה מתארם מועדת! שלא תהפך. שלא יאמרו בכלל. שהקל ברוכ הו כו ריקות נסفة. אבל שיטשו עם שבוי ריקות נספה. שיש בו מלא ושמיות פחות גם כן. וזה שם לא יוסיפו את התוספת ויברגלו ואתה! ההרבל וישתבר מתארם זה. שענו אם נקה והב כו ריקות יותר ממה שבשיעור מה מן האש. **מן** והנה ראוי לפפי והמתאם' שיריה הוהב יותר קל טן האש. ועל כן אנו רואים אלו גם כן כי הם הוסיפו והבדלו אחר שיאמרו כי פנוי וזה השער קל **מן** שיש בו ריקות נספה.¹⁰¹

בשאמרו כי יש בו גם כן מלא מעט. ויסבול שיבוק עניין המוטע בהקש אל הריקות המשובך לו גם כן. כמו שיאמר מוה כי המלא והקרה מעטים בהקש אל מה באחר. אבל אלסנדרי יקח שהוא יאמר במלא אחר יהוה ראי המלא מעט. כי אם הבין מתארו על והמין יהוה והספק בעצמו נשאר. ככלות' שהוא ראוי שיחזור מה מן הוהב יותר קל משיעור מה מן האש. וזה שהוא אין הוא בלחתי אפשר שיחשב והב מה בו מלא ושמיות פחתה ממה שבאש מה. יש בו יותר מטה שבו. אם כן איינו ראוי על כל פנים שיריה המלא אשר בו פחתות מן המים אשר באחר. פנוי שהוא על והמין יהוה מה שהוא יותר כל מולתי ריקות. אבל אטנם ראוי שיריה המלא אשר בו פחתות מן הריקות אשר בו. ובמה שאמי' גם כן וגם לפי הדתון אשר לאלו יורת עליו עצמן והאגשיות אשר בו. וזה שהוא מון המלא והוא יתגלה והוא יתגלה והוא יתגלה והוא שיריה הריקות יותר מון המלא אשר בדרכו בעצמו בהקש מה וייחם. עד שהוא اسم היה הריקות בגשם קל ואם היה הפק והו הוא שיריה המלא אשר בו יהיה השיטות וההגשם מעט. והוא הריקות על וההיקש סיבתן לקלות. ולא יאמר כל בהקש אל דבר אחר בדתוון וזה היושר מון המלא והריקות. וזה אין הוהב מטנו לאש על דרכן ממש. עם שהוא מאשר יאמ' אותה אחר מעט יראה אלסנדרי לך הדבר לפי דעתו יתחייב לו אם כן שהוא לא התהיר. וזה כי תוספת שהמלא מעט לא יבטל. שהוא לא יהיה ראוי להזות כל מן האש. ואטנם אחר שהריגנו לו מר שסתום שהוא דרכך ראוי שירדה לך. כמו מה שיקושים הכמות בכמהות. כמו שהרגלנו לו מר שסתום שהוא דרכך אשר הוא מקום לו יתבוננו בשלשה הרחשים בלבד לא במלא והעמידה בחוש המשיש:

2 suppl. negat.	3	הוֹלָה וַיְהִי et מהם	codd.	4 post בְּרוּם addit Al 1 lin.
6 הוּא] חָמֵךְ	7 om. b	בְּשִׁבְתָּה [בְּשִׁבְתָּה	fort.	10 קָל a;
expects נֶרְאִים	12 codd. et 13	חָסִיפָה וְשָׁהָקָל	סָמָרוֹ a;	טָפְנִי 16 om. a;
ib. השׁער vitiose;	1. 17	הַאֲשָׁר	codd. Al	18 corrupt.;
1. והגשימות	19 מִתְלָא ej. [כִּמְלָא	— מִן מה —	20. 21 om. a	וַיָּקֹות 22 Al. addit
post יותר	28 המלָא I. [הַמִּלָּא	כִּמְלָא	codd.	חוּשָׁר 30 יותר om. ej.]
cj. הַיְשָׁר	33 לְהִיוֹת	תַּחֲנוֹנוֹ	35 ej.	וַיָּהִי 10

אפשר יהוה מה שיתחייב כוב. כי אין בסכת שניי בשורתו אדם לא היה אפשר שהיו ¹⁰⁰
לי נפים. היה המאמר כי אם היו לי נפים ואני עופף כוב ואוי אפשר. וכשיהוה
אפלاطון כמו שנאמר לא ישים שורש שהוא מצא כל דבר הוא קל או כבד אך יהיה
בתקומו המיוחד כוב ונתן האש. באוי זה דבר היהת. צורת פוראמטס:

5 ואמר שהוא מן הרואי היהת האש קלה מאר מפני שעמידתו ממשולשים קטנים הם הם
בעצם. וזה ייחדש אמר אפלاطון אל דעת עצמה. מצד שלא שימוש במה ששמעו
מן הפילוסוף אל הטוב שכובפני. וזה כי אם היה אפלاطון כמו שhabב והאיש אמר
ירמו בעפולות היסודות ועוצמות ונפעריהם אל הצורה. רראי היה אום' שהוא יתחייב
ויליד שתיהה הצורה היא עלת הקלות. ושה האש ממשולשים הם קטנים מאר אחד אמר
10 עצמן. אלא שאין עלת וה על הכוונה הראשונה הם קטני המשולשים עליה לאלו כלל.
כל צורה כמו וה כמות באלו המשולשים היא העלה. אבל הקלות הצורה עליה. מפני
שהרוכש על דרך משל היה הקור עלתה. והויבש לא תזהה סבה לקדחת אלא על דרך
הטקרה. אם כן קטני המשולשים סבה לקלות על דרך הטקרה אלא שאין להזאת הסינה
שיזיה הקטנות בכל מקום עללה לקלות. וזה כי אלו הווה ואת סבה בעיטה היה לה
15 המאמר ז' אבל אם היה זה במרקחה. אין מונע שיתמען שהיה עלת העניינים היא הפוכה
מאר. וזה שהוא כשייה אפלاطון משים הרים והאויר מצורות אהת בעצם. אבל מצורות
משתנות. והם אשר יחסם יחים החומר והיסודות. לא יתחייב בשום פנים מפני שהוא גם
בן מורה בשמן היסודות אחת עצמן יהוה עניינים הפוים מאר:

ונשוב אל מאמרינו מפני שטרנו ממנה אל אלו העניינים ונאמר. אחר זה אמר אריסטו
20 אמרנו אנשים גדרו הנבר והקל בריבוי ומיעוט הריאוני אשר מאר מנה עצמו
הגאים. ואננו אחרים רואו שהוא לא יספיק שגדרו זה. אבל אחר שם יותר קדמוניים
סדרו הדבר על דרך המהדרים יותר:

אמר תאמאטיטו' אמרנו יותר קדמוניים אמרו במקום שהם יותר פשיעת. ואננו על דרך
המהדרים [יותר] אמר' במקום מיותר חכמים יותר קרחות. ואם' וזה הדבר בדטוקראטים
25 ולוק[ב]ש. כי בשתי אלו אמר שאנים רואים שהוא מספיק בשיגורו הנבר והקל על זה
העד. וזה כי אנו רואים הרבה מן הגאים והם בגדרם חותת אלא שהם יותר כבדים. ז' 81
כמו שהארץ יותר כבדה מן האויר. ומה שהיה זה להיות כבה. אלו היה אז מקנה
חלקים הראשונים הם הם בעצם שווים אין שווים ולא אשר מחלקים הראשונים יותר גם כן
יותר כבדים. אבל באוי זה צד גדרו אלו זה והוא יאמר אחר מיכאן. שהוא אין על זה
30 העדר אשר נאמר יגדרו הם. וזה שאנו רואים הרבה גושים הם בגדרם מועטים והם יותר
כבדים כתו עניין הנחשת אצל הצטמר. ואם' תחלה כי אישר ישימו השתחמים החלקים הראשונים
ישמות יסודות לאלו הנשאים כי הם אין מודדים שיאמרו בחלקים הראשונים כי קצתם
יותר כבדים ויותר קלים מקטצתם. ואם' אמרו כי קצתם יותר ז' יותר קטנים. וזה שהוא
35 מגונה שאם' כי שטח הוא יותר כבד משטח ואם היה יתר. אבל אותו שאם' אין
לחלקים הראשונים שטחים אבל גושים כמו אותם שישימו גושים בלתי מתחלקים
לחלקים. כי אין מגונה ולא מכוער. שיאמרו שהאחד מהם יותר כבד מן الآخر. כמו

= לאלו 10 ממשולשים 9 codd. 6 מה כתה scripsi: מה כתה 6 אם אמר ej. [ואמר 5
עלתה ej. ib. עלייה ej. ib.; כאלו ej. ib.; אבל ej. ib.] לאט ut saepe 11 [כלל 11
בשתי 25 את fort. del. 21 codd. 17 מפני מה הפקם 15 codd. 25 את fort. del.
ושהו 28 post (pr.) secundum Al 1 linea deest 29 ej. שווים ? בשני
30 codd. 31 יאמר [ואמר fort. del. 36 לחלקים]

חלק מועט. וב悍לגת מה שהחיה האש הרבה יותר. לפי שיעוד זה יהיה יותר מהר התנעה אל מעלה. עם שהוא ראוי שישוה העין לפני עצמו אלו נגד זה. כי לא יוסיף סבח הקול והכבד. כי אם ענן שהיה עמידה הרכבת מחלקים הרבה ומעט הוא בעצמו הוא ענן הקל והכבד. ולא אלו נאותים על דעתם עם הקל והכבד שם לגמרי האלים אלא אם היה בעבר עליה הייתה בקהל ובכבר:

וועוד אמר שהוא ואם לא יאמרו וזה בכלל הגשטים אבל המתדרים בסוג. כי הוא ולא על זה גם כן יצא מאמר אשר יגידו הקל והכבד בריבוי והמעיות מן הרבה. וזה כי מפני היהות עמידת האש והאוויר יותר כבדים מן הטעט מני המים. ושיהיו מכרעים אל מטה יותר. וזה כי עצמות מטשולשים הרבה הם אחת עצם. אלא שהנהרא להען 10 ממה שיקירה נגד זה. כי האירח חמץ הוא יעלה יותר מן המים. וכל שכן כל מה שהיא יורה. וכן האמין באש ובכל אחד מלאו:

ואלו המאמרים אסרים לחלק על מה שאם בספר טימאים. משחאש היה קלה טאר. מפני שהיא מחלקים הם פחות מה שהיא. וכallo הו לא הבין המאמר על 15 המשלומות. וזה כי אפלאטון לא יודה כלל. שהוא ימצא דבר קל או כבד בהוויה במקומו המיויחד. ואמנם הגשטים בהחנועם מן המקומות הקרובות אל מקום המיויחד בהם. מפני שהם יוחקו מן הטבע ואנום הכל אשר יביאם שם עיגול וה הכל. כי אצל מה שידיצה שיתקbez לעצמו. אמנם אשר תחנועו אל מה שסמן נקרים כבדים. אמנם אשר תחנועו לבעל מריאשינו נקרים קלים. ועל כן אמר אם עטר אדם בין האש והশמים ובא לשקל אשי. ושם באחת ששת הכהות אש יותר. תחת האש הרוב אל מה שסמן 20 נפות רגליים. והוא אוטי כי האש יותר הוא יותר כבד מן האש יותר פחות. מפני שאנו אמנם נהנון הכבב בתנוחה אל מה שסמן נפות רגליים. ולאם שישוף ויאמר שהארין כשיתקינה ויתלנה יהיה מוכחה האדם שישים דבר אחד בצעמו כמו האירח קל וכבר. בשאמתי כי הקלות והכבדות לגשטים בעצם. ושאלו הם הסבות לתנוחה אל מעלה או אל מטה. וזה שהוא יקרה בונן שיתגניע האירח עצמו הניטר המיויחד שיחיה 25 כבד. וישאמתי כי שני אלו המטשולשים אין אמנם כבדותם מן המקומות בטקומות ורים. אבל שם בלתי נבדלים לו. ויתחייב שישיה דבר אחד בעצמו כבד וקל ייחד. וזה כי המאמט בהקש אל אחר ואחר הוא מאמט ערום. כי מה שהוא אל מעלה או אל מטה יאמר בהקש אל אחר ואחר. אבל הכבב והקל לא יאמט בהקש אל אחר. וזה כי איש יאמר הטיחם בככלם אחר בעצמו ואל מקום אחד בעצמו יסרו. אבל יאמרו כבדים 30 וקלים קצחים אצל קצחים בחופפת הטיחם ומחריות תנוחתם. וזה כי אלו גם כן כבד עשאים קודם לנו. אלא שאין אחד מבני אדם שייאמר. שהעלים כלו קל או כבד. ואם תחנועע בכל ויצא עיקר ההנחה אשר ימצא לו עחה. כי אלו שישיה כבד או קל. וזה כי לא יהיה לאדם שהוא מפנו החחלה. אלא שאין זה מצד שישיה כבד או קל. וזה כי לא יהיה לאדם שהוא קל. וושאו זהה מתנוחע אל חצי ראשינו. ולא כבד גם כן. ואע"פ שיתגניע למה שסמן 35 אל נפות רגליים. וזה כי אם היה בסכת שהוא היה מתנוח אל חצי ראשינו. כמו שיאמר. קל אצלינו. אלא שהוא מפני שהוא מתנוח אל מה שסמן נפות רגלי אוטם אשר על צד האחרת מן הארץ הנכחדי לרוגלינו יהיה נאמר אצלם כבד. ואינו מפני שהמקום בלתי

למה [על מה codd. Al; ib. sciss. codd. Al]

8. הופתו . . עצמותו . . codd. falsio. ej. ריבוי. עמידת

codd. 15. הורות ut supra. ej. הקרובות.

16. הבהה codd. 17. שיתקbezno?

19. השתייה בכליה 29. או שם [ושם

27. sciss. codd. או שם codd.?

1. אבל pro codd. 29. הגועטה, השתייה (80), אומר כבדה וקלה . . יסוד

7. codd. Al

9. sciss. codd. falsio.

12. ?

16. codd. 17. ?

27. sciss. codd.?

29. הגועטה, השתייה (80), אומר כבדה וקלה . . יסוד

אמר ארטש ומנפי שהוא ימצא לשיטים חכליות אחרון ואמצע. הוא נראה שימצא לוגם
בן עניין המעליה והטטה:
אמר תאמאסטיי' אחר זה נהיה מוכנים לעוזר עדות המון העם. וזה כי כל בני אדם
יאמרו בעניין מעלה ומטה ולתי שאין זה אמרו כהשפקה. מפני שהוא אין סבירתם
שהששים בדוריהם. אבל ייחסבו שם החז' כדורי. והם אשר סביבם היו אומרים שהוא גם בן מעלה
שם מתרדים מכל צד. ושלהם כדורי והוא אישר סביבם היו אומרים שהוא גם בן מעלה
ושהאמצע הוא המטה. [זה עם שלאות' שיאמר כי הסביר בשום הרמן המעליה והטטה
הוא וזה כלומי' סבירתם כישנה מצא אמנם הוא חז' הכרוד אישר למעלה מן הארץ ואלו
ידעו כי היטמים מתרדים מכל צד מה שהוא אומרים שהוא מעלה והוא הוא מטה].
אם בן המעליה והטטה אמנם הוא אצלינו אצל האמת. ולא גם בן אצל אחים האחרים.
וישם שהוא ימצא המעליה והטטה בוה הכל. ושויה יתגונע על מעליה ואלו אל מטה. וכיוון
שנתקש מה הקל ומה הכב. כי אשר יגדר ויאמר כי הקל הוא אשר ניע לגבורי למעלה
בטבע. והכבד הוא אשר יתגונע בטבע אל מטה לא גדר עצם הקל והכבד. אבל זה כמו
מי שיגדור החומר בשיאם' שהוא אשר יתפתרנס בגידים אשר בעליו ובسرעיפוי הוא יאמר
אמת מה. אבל לא יוסיף על מה שהוא מושג בבראת. וזה שהוא היה ראי עליינו שנגידור
הצורה. אשר הדרב בה קל או גבד. ובזה יתגונע על מעליה ולא מטה

הצורה. אשר הדבר בה קל או כבד. ובזה יתנווע אל מעלה ואל מטה.
 אבל מפני שהוא יתנווע אל מעלה [בטבע] הוא קל. וזה כי הארץ יהיה אפשר על 100
 שום פנים שייתנווע אל מעלה. אלא שהחטינה היא שכנית. אבל הקל הוא לו ^ר
 בטבע. ולא יגיד מה הוא הטבע אשר בו יתנווע כן. אבל שהוא בטבע יתנווע בן.
 ומשפט על זה יקל על כל דבר ואוי והחומר ירצה לומר בשיווה כל הוא הוא 20
 אשר יתנווע אל מעלה. או שייהו מה שייתנווע אל מעלה הוא הקל.
 ומפני שגדיר הקל והכבד אשר הם בהקש אל אחר כן. אמר כי רוב בני אדם קרו על הקל
 והכבד ולא היה חקורתם בעבורו אותו شأنן כן בכלל אבל על אותו אשר הם כן
 בהקש אל אחר. ואמר שלא יאות מאמרם بكل ובכבד אשר לפני רעםם לאשר הם
 בכלה למתרי:

ואמר יודע זה גם כן כשנרכה בדיבור. אבל איך יודע ושם וזה:
אמר כי היותר נבר והיותר כל כמו שנאמר בספר טימאום יאמרו שהוא לא-שר מחלקים
הרבה או מן החלקים מעטים. אחר שייאמרו כי היותר נבר הוא המתקדם מחלקים
יותר פחות. אחר שהחלקים בכלם הם בעוריה אחת בעצמה משתנים בנטות. וזה כי כמו
30 שבגיטים המתדרים בעוריה העופרת המרובה הוא יותר נבר מן המועט. בן רואים בollowתי
החדרמה בעוריה כמו הקורה והנחות. כי מה שהיה בעצםו מתחספת חלקי והוא היותר
נבר. וזה כי אחד מהם יהיה עורך על חברו בכבודו כמו כן לפि הקיש ריבוני החלקים.
מן עזמותם יחד כלם על חלקים הם אחת עצםם. כי אם היה שלא היה נרא השם
גם כן. כי מפני היהת מאמר אלו מקוף על אלו הפנים. לא דברו בתה שהוא נבר לגמרי.
35 וזה שהוא ואם הוא הلكי האש יודע מחלקי הארץ הוא בן יראה גם כן שם קלים ושם
יתנוינו אל טעלת. והארץ הזה נראית כבירה ושהיא אל מטה תרד. ואם יוקח ממנו

(9) מטה—זה 7 לעצמים [לשותים] codd. 4 והmeta 6 codd.: cf. 1. 8
 intra cancellos posui cum altera interpretatio esse videatur 10 codd. Al
 14 supplevi בטעען אבןם [אבל ib;?] corr. 17 נשנאמר
 19 codd. Al 20 וריצה [ריצה] 24 ואחר .. כי אשר ..
 codd. 26 והmeta .. כבד lac. 29. 30 המשתנים, בעטם depravat. ex והוירח כל המתקדים (pro)
 (codd. 30 העומדת codd.?? 32 הקשי codd. 34 לא בטה codd.

ונאמ' כי כל אחד משני אלו כולם הכביד והקל יאמר על שני טנינים. האחד מהם לגטרי ובצמגו. והאחד בהקש אל אחר. כמו מאמרינו הנכבד או שייאמי' לגטרי. או שייאמר בהקש אל אחר. או שהוא ימצא קל וכבד אינו על דבר מוחלט אבל בהיקש אל אחר והוא ירווע. ומשאנו נסובל שני אלו על דבר אחד כולם' הכביד והקלות. כי 5 אנו אם נאמר הכביד והקל מוחלט לבדר לא היינו נושא' אותו שניותם על דבר אחד.⁹⁹

אחר כי היא כבדה:

אמר אם היה הכבד והקל נמצאים. והוא אמר על שני מינים. כי אותם שדברו תחלה בשני
אלו לא בקשו בעבור מה שהוא למגרי כנה. אבל אותם מהם שהקש אל דבר
אחד. כי מפני שהתבוניות המתקדימות הראשונות לא גדרו מה הנכד ומה הקל. אלא
גדרו מה שהוא כבד וקל בהקש אל דבר אחר. כשיודע מה כל אחר משני אלו למגרי.
ולמה שהוא יאמ' בהקש אל דבר אחר. וכשיהיה זה מן הגשים מדרך שיתנווע מן
האמת. יהיה אל מעלה. ואשר אל האמת. וזה שיתנווע אל מעלה.
יאמר שהוא קל בכלל. ומה שיתנווע אל מטה. הוא נקרא כבד בכלל. אבל הקל בהקש
אל אחר הוא שאינו קל בכלל. אבל הוא יותר קל. וכוהות שני גשמי' בדברים שווים
בשיעור. כמו הקורה והנחות. ואחד מהם תנווע אל מטה בטבע לא אונס תנוועה
יותר מהורה. כי אשר יתנווע במהירות יותר נאמר שהוא יותר קל. וכן כי היו שמי' שני
גשים להם קלות יותר מאשר שיתנווע. ואחד מהם לו תנוועה אל מעלה. כי אשר יתנוועה
הণועה יותר מאוחרת אל מעלה. נקרא יותר כבדה. והויסף על מנתרו שמי' השיעור.
משמעותו אישר שהיה מה שהוא כבד למגרי כמו הארץ. כשישוק ממנו שיעור פחה
משיעור הצmr. תהיה תנוועתו אל מטה יותר מאוחרת מתנוועת הצmr. ומפני היות שעשה
הטעללה והמתה מפני שהשים נדרויים לא יודה נתקלה כי יש לו מעלה ומטה.ibia
בזה באטצע אמרו ישבך יודודו וחוטמו. יון שיבקש לבאר כי בזה הכל הטעללה והמתה:
ואמר שהוא יודה בני אדם הטעללה והמתה מוה הכל מפני דמיוני. והוא רמזו במאמרו
אל אפלאטון. וזה שהוא אין עין הטעללה והמתה על הכלל. כמו שבאר אפלאטון
אלינו. ובקש אלינו גם כן אין עין הטעללה והמתה על הכלל. כמו שבאר אפלאטון
בספר טמייאום. וזה שהוא אם היה שנאמר הטעללה מן השמים אשר סיכם מה שהוא
על חצי ראשינו. כי אם נשים אדם מעד הנכחים אין הארץ רגליו נבחחים למקומות אשר
זה עומדת עליו מן הצד המקביל מן האדמה: כי מציאות החלק מן השמים אשר היה
טעללה בראשו והוא היה תחללה לטעללה יהוה אחרונה אל מה שסמכים רגלו ומטה
מננו. והוא מוגנה. אם כן ולא בהקש אלינו בכלל ימצא הטעללה והמתה בזה הכלל.
ואחר היות אפלאטון יכטול וזה על הכלל ואשר בהקש אלינו. אם כן לא יאמר שם דבר
ונכח מאמרו עתה ויביא בכללי יאמת. אבל אנו יאמ' כי הכלכלה האחרון אשר לה הכל
טעללה. כי היציק המופיע בשווה נמצוא בזה הכלל עין הטעללה. שנאמ' כי הכלכלה
האחרון לנו לה הכל הוא:
האחרון לנו לה הכל הוא:
טעללה:

המאמר הרביעי

מפריש תאמאסטיו' מספר השמים והעולם לארטסיו'

אמר מפני שהותה כונתו והענין המונח לו בזאת הטלאכה העיון הטבעי. ביאר מיד מהותהו במאמר הראשון שכונתו שיבאר עיון טבעי. והזהלה העיון מן החלק
 5 אשר הוא יותר אמת ויתר מעולה בטבעים. וזאת היא עניין הגוף הנכבד. וכשידע מן הולמים גם כן והאריך בזה המאמר אל השניות. ואם, במאם' השליishi טיר בהזהלה. כי עניין הנאמרים בטבע. מזמן שדם עצם ושאר מה שאמרו זה. ואם' ואחר שדברנו בשמים בראשון. והנה יצאנו מן האאט' בהם. נשאר שנדרבר ביסודות הארכעה אשר בהוויה ובהפסד. וביאר כבר שהסתורות אין כלתי בעלי חכליות. ושהם הוים נפסדים.
 10 ושהויהם אינה מבלח גשם. ולא גם כן מגשים אחרים. אבל קצחים מקרים. ושהם אין הווית קצחים על דרך הסתירה או על דרך ההרכבה או על דרך ההזהלה אל השתחווים. ומפני ספרו גם כן שהוא ראוי שנחקרו על כוחותם ופעוליהם ופערולותם: לך הספר בזה המאמר בעבר כוחות הראשונים כלוט' הכבוד והקלות. וזה כי אמר' הוא ראוי שנחקרו על קלותם וכבדותם. כי וזה שיותה אחד מהם. ומה הוא טبعו. ומה הסבה
 15 אשר בגלה או וזה היה כבד או וזה הוא קל:

אמר תאמאסטיו' אמן בשאר כוחות ופערולותם ופערולותם נזכר בהם בספר ההוויה וההפסד. ובמקום זה יוסיף גם כן הפסבה אשר בעבורו יחקור בעבר שני אלו בלבד. ויאמר שהוא מפני שהعيון בהם ניאות ומיוחם למאט' בתנועה. וזה שאנו מתבונן בכבד ונדרן עליהם בויה כי הוא יסבול שיתנווע בטבע כן. כמו מה אשר לו הרחקים מפני שהוא ישוב שיחוא או יפול לעליו המשנית. וזה כי הכבוד והקלות הם הכה לתנועות מה. כמו שחכמת המליציה הוא כה המליצין. והחכמת הרפואה הוא כה הרופא שירפאה. וחכמת הבניין הוא כה הבנאי כלוט' מלאכת הבניין. אמן לפערולות אלו הכוחות והושמו שמות. אבל לפערולות הקלות והכבוד לא הושמו שמות. כמו אלו בנין ומליצה רפואה. אבל לכחות בלבד כלוט' הכבוד והקלות שמות. והמאט' בתנועה נאות לעיון הטבעי.
 25 אחר הויה הטבע תנועה מה. אבל התחלת התנועה. כי מפני הויה טלאכה הטבעי דרישתה בעבר התנועה. וויקחו בשני אלו שהם כמשקל מה לתנועה כלוט' הכבודות והקלות. אם כן לפוי הדואי דברו בהם כל מי שדבר וחקר בעבור עניין הטבע. אלא שהם לא ידברו ולא יבואו המאמ' בהם על המסתפיק. אבל מה שהביאו בו בזה הוא דבר מועט. ובבעור זאת הפסבה נאמר לנו בראותינו כמה שאמרונו אנחנו ונחקרו לעליו ונקשה ונכידול המועיל
 30 ממנה בחקירה אשר אנחנו בשביבלה. כי אנו נקיין כמה שנראהו בזה באחרונה:

5 suspect.

codd.

15 codd.

22 codd.

fort. depravat. ex

קמשעל

8 ej. הראשוני

15 codd.

supplevi

(23) codd.

fort. deprivat.

בזה כל מה

12 et et 14 כוחותיה et et

16 נזכר (ייר) codd.

20 הנזכר codd.

24 נאות codd. ??

26 נחקרו codd.

27 נחקרו codd.

13 כוחותיה ופערולותיה

14 נזכר (ייר) codd. et deinde

20 הנזכר והקלות serpsi: codd. Al

24 נאות serpsi: codd. ??

26 נחקרו codd.

27 נחקרו codd.

פעולתם נקראות הכלויותיהם כלוט' היבשות וההרים ודרומיהם. ואטנם כוחותיהם ירצה לזרם בהם הכוור והקלות. ובככללות מן המאמ' נקראים כוחותם העניינים אשר ישפיעו פעולתם כמו הכח השורפת אשר פעלתה השריפה הוא. הכח הכללי אשר פעלתה החיבור. ואטנם הנקודות נקראי" האיכות בעצם כלוט' הCHARACTERES וקרירותם ולחותם ויבשותם והרמותם לאלו:

5

נשלם המאמר השלישי מפירוש האמsstוּם מספר השטמים והעולם 99r
לארסטוֹ:

1 חנווניותיהם scripsi: codd. Al 3 et פועלתם et reliqua codd.

מן אם ייחיבו לה אחת משתי הכתובות אלו, מה שהוא מיוחד בה יהיה. לפיו זה ההקשרות יבינו טופיפים זה אל זה בראובן:

ועוד יאמר כי החם הפך לcker. כי אם היה צורת החם אמן הגע בצורת מה. ומואת הצורה חטעה החמיות לאש. והנה ראוי מהו שהייה הcker גם כן ייגע ותת צורתו בצורה הפוכה. וזה כי סכום העניינים המהיבים וצורו[ו] הם הם מתחבאים. אלא שהוא אין דבר שהוא הפכו לנו. אם כן החם מצד שהוא הcker אין שהפוך בצורה. אבל אין הצורה מהפכת לצורה כי זה נראה. מפני שהוא ואין אותו אישר יעלו וישבו צורות היסודות אל הצורות העלו הcker אל צורת המתים. וזה הוא ראוי ALSO הודה מהשכחים על שעילו וישבו הcker אל הצורה. שהסתווו וישבו אל צורה הפוכה בצורת החם. אבל מפני שללא היה 10 צורה שתהפוך הצורה לא ישיבו סבת האש אל הצורה גם כן. עם שהם אלו מצאו. היה ראוי עליהם או שעילו וישבו כל העניינים המוכרים אל הצורות. או שלא ישיבו ולא אחד מכם אלהב:

ויאמ' כי קצתם אצל מה שהחכו לרבר בכח הkr. מעד שירטו בוה אל מה שוכר בספר טיטאום. הביאו מאמריהם הפוכים לעצם. ואתנים איך חס הטעמים לעצם 15 חשמע זה. וזה שהם יעלו פרקי המתדרים החלקים אל הצורות. והשם מנען בריבור לא לא יעולם אל הצורה אבל ישיבום אל הקטנות. אבל הם ייחסו עצם בהעלותם וישיבו המתדרים החלקים אל הצורות. ולא ישיבום גם כן אל הצורות. אבל אל הקטן, באדרם כי הkr הוא מה שהוא החלקים גדולים. וזה שהוא יקרר כשהוא יקבע וילחץ. ויעשה זה מפני שהוא לא ישקע ולא יעבור אבל יסתום ירדבק. וזה בסכנת גודל החלקים. אם כן החם 20 והוא הפך הkr לו העך זה הענן. כלום ישיקע ויעבור מעני קטנות החלקים. אם כן יקרה شيءיה החילוף ביןיהם וההבדל בגודל ובקטון לא בצורה. ואם שייעור גם כן שהם ימצאו פוראים גדולים או קטנים. הנה יתחייב شيءיה גם כן נמצוא להם ולקר הベル. אם כן בגודל ובקטנות ימצא הベル. והנה ראוי מזה شيءיה והפוראים הגדולים והקטנים יתחלפו קצתם מקטם בחתימות ובCKERות. ואם היה שאפשר شيءיה דבר Kr לו צורת 25 הפוראים. והוא וזה רותה לא יהיה סבה לחמיות ובCKERות. ככלות מה שאינו שהוא צורה הויה. לא היה הוא皇上 באחת לחמיות. וכל אלו הטענות כמו שנאמר הביאו בהםandi רבם בעבור ברומר ובירולו:

אבל שהוא אין היסודות אטמי יתחלפו קצחים בקצתם בצורה זה מבואר ממה שנאמר. ואמנם לא יתחלפו בצורה אין הוצאות אם כן בוגוטי נבדלותם להם ולא גם כן הם בעצמותם הטוייחר בהם. וזה כי הפרקים הבלתי המודלים והם אשר יוצאו בעצמם. וזה כי 30 לא יהלף הצומח [מן] הבעל חיים בשווה יפסק או לא יפסק אבל עם המרגיש ווילוי המורכש. ומפני היות פרקיים אשר הם אמתות בהם מארם הם הנמצאות בנסיבות ופעולותיהם וכוחותיהם כי הוא בחקרו במאמ' הסמוך לווה המתאר. ויהק ההבדלים אשר בין קצחים ובין קצחים [ז.] יזכיר בספר ההוויה והഫדר בהוויתם והפסdem. ונוקאים אטמי 35 נפעלים החלטות והקסוי. והחטיפות והסרירות. ולהלחות והיבשות. והזרומים לאלו. ואטמי נפעלים החלטות והקסוי. והחטיפות והסרירות. ולהלחות והיבשות. והזרומים לאלו.

לאש [לקר suspect. 6 מושיפים codd. et loco ib. אל codd. 2 לא [אל 10 הkr] החם 9 עלייה העלו 8 scripsi: codd. Al 13 קצחים codd. scripsi: codd. 16 ישבותה .. יולה .. 18 l. נמצאים codd. scripsi: ? 21 מוצא codd. 22 ej. et codd. 25 מהו ej. 26 דוכמה ej. הווה 23 הבדל codd. 30 המרגיש ej. הטרוגש 31 supplevi 32 ib. 33 פרקיה codd. 34 בפרקיו ej.

היא הצורה המעניינת הוּא נמצוא לה בטענו. [ז]פני שהארץ מתנוועת מן היקום הקיים אל מוקמה המזוהה בה והיתה סכנה חנועה הוא צורתו הגדולה וצורתו הפוראטיבים: הנה ייחיכנה שתהיה מסקלת לשני! העורות או לשלשות. אבל עצל היוחה נחה במקומה המזוהה לה יהיה דמותה המעווק. וכותנוועת מן היקום הקיים יהיה דמותה דמותה הגדולה ופוראטיבים. וכן האחרות בהיותם נחות במקומותם הקיימים כשם היה דמותם מעוקב גורומו שיענוינו בו גורם ברובו גורם גוראמו:

וכו^{טן} שיתנו^{ענו} יהיה דמותם כדרוי וצורת פוראים:

ועוד שם היה שכנת שrifת האש אטמן הוא הווית והוא כל הצורות הנשאות.
בבעל עשרים מושבות. והטעקב. ובבעל שמנה מושבות גם כן להם זויות: התהיב
שהיה גם כן כל אלו מחמות שורפות. מעד שיחלפו קצתם אל קצחות בוה. והוא שמהם
10 מה שיפעל וזה יזהר מהם מה שיפעל וזה פחדות. אחר היה קצתם מה שוויינו פחדות
חידור. אלא שהוא נוב כלות' שהיוז אלו אטמן ישלו עם הווית. ועוד שיקרא שהווית
הצורות הלטניות גם כן שורפות ומחמות. אם תהיינה הווית הם הסוכות בשני אלו.
והו שאלו הגנותם להם גם כן זויות. וזה שהוא ימצא לפ' דעתם נזרות לימודיות בלתי
מתחלקות להם עמידה. כמו שיראו באומות הגשותם גם כן שם נמצאים. אלא שצורות
15 הגשותם אפשר שיפעלו וזה. אבל הצורות הלימודיות לא יתכן שייעשו זה. ומן המכואר
הנראה כי זה אטמן יהיה בסכנת חילוף מה שימצא בינויהם. אם כן היה ראי עלהם
ישיפרו מה הוא וזה החילוף. אלא שהם לא יספרו בו. אחר שאין דרך להם לספ"ב כי:
אחר נון יאמ' שהוא ולא העץ אשר ישrown או בגד או דבר אחר כמו והוא ישתנה אל
האש. כי אם היה צורת האש הוא כדריות או פוראמש. התהיב בהברה שהווית
20 מה ישrown גם כן יקבל אחת משתיהן אלו הצורות. ככלות' שהוא מון ההקש. וזה כי
חויב האדם לויה רומי' במאמטי' כי הסיף איינו חותך לכבר לאותו שהוויה נחתך בעבורו אבל
יתהכננו אל טיף וחותגרה גם כן על זה המשל. אלא שהוא מגונה אם כן המוקם האחד
מגונה. כי אם היה זה החזיב מגונה. יתחייב שהוא לא שהאיש תשוק עם הווית:
ויאמר שהוא בכלל שלא יוכל האדם שהאיש אטמן תהיה נראה שהוא תקוץ יותר
25 מטה שתפריד והוא מעنين ארם ז שותה. וזה שאטמיםם שהאיש מפני שהוא
תרפיד ותחלק התהיב לה בעבורך ואת הצורה. נאלו היא אטמן לה והוא העניין לברך
988 ונאלו הם חיכבו לה זה בלבד. ככלות' תפריד. ובחיי כי לה שתפריד אלו שהוא אטמן לה
בתקרא. וזה שהחיא על הבוננה והראשונה אטמן היא [תקבוצן] כל העניינים המוחשיים אל
גודר אחד. כמו פעולתה בגשותים המק[ן]רים. והם הנוחות והוחב ורומייהם מן המקוויות.
30 ומפני שהוא תקוץ אל עצם חסתור מהם ותשמיד מהם הרבר הור מטה שימצא
ביהם. אם היה נמצוא. ואטמן אם לא ימצא אטמן תקוץ קבוץ' בלבד. כמו שנראה ונעים
בזהב. כי אם ימצא בו שום דבר עבר תארו ממנה מצד הכלול וישבענו עד שיצלול למטה.
אבל אם לא היה בו שום דבר עבר אטמן ישמענו אל צד אחד בלבד. אם כן מפני שהוא
בזה שתפעל شيء אלו הפעולות. או אם היה הוה ראוי שיחיכבו שתי אלו הכהות לצורה.

אָמַן = אָבֵל 3 היהת הירוב proقرب) (غريب?) 2 fort. שיחנוועם 9 scipisi: codd.??
 5 et 6 supplevi 8 לְהָם שיחנוועם 18 אָמַן codd. et 20 fort. יְשִׁיף 22 codd.; ib. הַמּוֹסֵךְ fort.
 18 אָמַן codd. Al; ib. וְהַתְּכִנָה 26 שְׂמָחָה 25 ej. לְהָם שְׂמָחָה 27(?)
 הַמּוֹנָה leg. 28 supplevi 30 יְקַבְּצָו et (etiam Al) הַרְבָּב (ותשאיר, יסתור, שם יקbezו
 הַרְבָּב ut supra 4), codd. 32 corrupte, fort. (et 38 תבערו . . וְחַצְרֹפֶת . . תארו יְקַבְּצָו)
 הַשִּׁמְנָה 34 codd.; ib. בּוֹ שִׁפְעָל Al

מן העניין. וזה כי דברו הנה בפני עצמו אמן הוא התשובה על אותו שיסכימו צורות הקווים עם היסודות. ולפי דעתם יולד שהוא ולא מן היסודות יהיה דבר מתרך טאל' הצורות לא יטלו המיקום כלו. ולא גם כן מן השתחים מפני שהוא אמן יהה מאלו 98 אוטם הראשונים לבר. אבל אלסנדרי היה אוטם כי קצת מאמרו אמן בבחובה על 5 דיטוקראטיו. שהוא מן המונה אשר אמי' בו ולא גם כן הם הרכבה מן השתחי' אל הנשאר מן המאמ' אמרו והסביר על אותם שישימו הגשתים מן השתחי'. אבל מן המיקום אשר אמי' בו מאמרו כלו בכלל אמן חשבה על אותם אשר יצירו היסודות: ועוד יאמר ארטשו שם ולא חייבו גם כן ליסודות הנסיבות הנשארות ונפעריהם וכוחותם ולא עוד בשיראו שהייתה חתם להם הנסיבות המזוהות מאחר עיינוס בהם. ונרצה 10 לומר בתנועות המקומות. אבל הנעלמים מהקריות וההמימות ושאר האיכות. ווארה בכחות השריפה וההתיקון וההיבור ומשליהם. וזה שהוא מפני היה האש מחומת ושרפתן וקלת התנועה. קצחים דנו אוטה בעורה כדוריים. וקצתם דנו אוטה בעורה בעלה ארבעה מושבות משולשות. והוא הזרה הנקרה פוראם. לטען יהו נקלות התנועה מפני שהשענים והתקיימים על השטה אשר חחם פהו מאלו האחרים. ויטשו שטח פחות. וזה 15 המאמ' או בכדור והוא ישר. או פורטס ואניון כן בשום פנים. וזה כי אין ממושו בשטה הוא פחות מأد. אחר היה שמש בחלק משטחו. ומפני שאין השענו וקיוומו טועט גם כן אבל יותר. כי השענו וקיוומו בחלק הוא יותר רחב מרוכבו ואתה הי' המושב. ואם דנו בעורהenkri' פוראם בנקלת התנועה. וזה כי האש נאמ' בספר טיטמוס שהיא נקלת התנועה. מפני שהמושב אשר לה מעט ואניון זה. והמאמר בשהי' נסמכה על מה שהוא 20 פחות. גדר אחד בעצמו. והנה ראוי שיבדקש לאיזה סבה היה מה שהיתה! מושבו מועטה הוא נקלת התנועה. זולתי שהוא יאט' שהם יהיו אלו הזרות לאש על שהיא נקלת התנועה:

נקלה החנוועה:

ועם שם יתר חמיימות וויתר שריפה. מפני שהם ישרפו כמו שיאמרו ויחטמו אלו
הghostים [בעבר הווית] והבדור הוא בכל אלו כמו הווית. וזה כי מה שהיה כלו
בכללו מגוכן הוא כוחות מה. והמוגשים הנקר' פוראטים וויתורי לוקחו מכל הצורות היישרות
בקויהם הנשאות. וכשאמ' שאלו הצורות האטסופרות אשר חיבום לאש כמו המיוורת נס
לא חיבום בהשכלם ועיינום בעניין מה שייחיב להם ות. כי בהתחילה בעה אשר הביאו
בה אל התנוועה ואמרו בשני אלו הצורות. יאמר בו כי המאמת' בשניהם שגגה. כי הבדור
והמוגשים הנקר' פוראטים הם קלי התנוועה יותר מכל הצורות. אלא أنها אין ואת התנוועה
30 האש. וזה כי התנוועה האש היא ישירה והוא אל מעלה. אבל התנוועה הכרור היא הפכבות
התנוועת העוגלה. והתנוועת הגשם הנקר' פוראטים היא גם כן התנוועת הפכבות וזה אינו
דויצה בהפכבות התנוועה אשר חווין בשיטת הכהלה. ואמננס נאם' שהוא מפני הוות
הארץ לפ' רעכם הוא קיימת קיום על דרך בלתי השיטה מפני כי סכת מנוחה

1	codd.	המונה [המקום] הקוים היסטוריות עם הקווים	2	codd.
3	sive	בעבור געלאחים וכוחות ותגועותם כשיראו	4	codd. עינם 9 ליפ' codd.
5	codd.	8. 9 1. הרראשון	6	וימצ' 14 codd.
7	codd.	זה היה בקלה (bis) codd.	8	codd. 13 codd.
9	codd.; ib.	אוחם מן (pr.) (בנ')	10	codd. 15 codd. במושם
11	codd.	בשם נסמכות addidi	12	codd. et codd. Al
13	codd.	שאן להם	14	codd. om. codd. Al
15	codd.	חזרה... ויחמם	16	בעבור הזויות
17	codd.	יבנ' לפני שהיא... ועם שהיא	18	

בכללו. ej. [ככל אלו	(اَحَدٌ لُّوْكُו)	false 25	בזוויתם [בקייהם 26 Al
27 et ויעינו codd.; cf. 1. 8	ولا انما (ad ubi Al!)	29	[ואמנם נאמר 32
ej. ובארן scrpsi: codd. Al	הארץ 33		

זהה המאמר ייחס ששהוא הפק בו אשר אליו ירמו. ואט' ואי והוא ידבר מצד שיתחרדש אל מאמרו הכוינו מתחלה כמו שנאנו בטה שקרם. עמידת כל אחד מלאו הוא וראשון מהרכבת הצורות המקשות כמו פרטמים אשר ואס לא יטלא המקום כלו אלא שהוא יסובב על צד. אם כן הפק זה כמו שאנט' קודם בטה שקרם. טשהוא מפני היהת 5 היצרות גשמיים. והיה מציאות הצורה לגשם קודם כל החברלים הנשארים. אחר היהת הצורה בלבד בבעל רוחק והיה הגשם בעל העכברה או לברו או הוא תחלה. כי מי שיתר המשם אל העניינים הנמצאים בעצם ייו ביהם ואצל מה שניצח אשר וראה בכל אחד מהם יתחייב מהו וממן הקלות הנשארים לכל אחד מלאו הענייני המויחסים להם מצד שימצא פרקים אחרים גם כן מן הפרקי המחרשי' התין יזר שהוא יטצא הטענה בסכמה 10 מה שיטצא לכל אחד מן ייחם הצורה בעבורו שאין הגשמי מרכיבים מלאו על כל פנים אבל הם יתחלקו אליהם כמו שהם יחו מתחלקם אל מה שהוא יותר וזה שהוא הוא מן מה ממשי הליידרים. ואולי שהפלוסופי ירמו באמרו זה אל עניין אחר יותר עטוק ונדרען. וזה שהוא אינו مصدر אפלאטון והבנתו שלא ידע שהוא ראוי שאם היה הגשם מלא גשם שהיה ריקות ולא גם כן שאלו הצורות לא חמלאנה המקום. וכל העניינים

שנאמרו בהנותה:

15

אם כןبطلishiyo ליסודות בצורות ויבא בהפק זה. וזה שהוא יאמר שאנו רואים מעניין הטבע שהוא יורה על שאין ליטורות בעזים עצומות צורה. והנה תורה הטבע על זה מפני שהוא שטחה כחומר נוכח הבעל חיים והצחים אשר יהיו מהם. ובכבוד ואת הסכמה הם על עד מה חומר קצתם לקצתם גם כן. וזה שהם חומר אצל מה שתבדלנה 20 אותן האיכות היותר הנשארות. מפניהם שהם אינם בתי משתנים ואם יהיו מקרים בהכרה אחרים אבל להם כה החומר. כי מפניהם שהם לעניינים מהם כחומר ולגשמיים אשר יסובבים. הוא ראוי שלא יהיה להם יצירה ולא צורה מיוחדת להם אחר היהת מוכנים שיקכלו צורות הגשמיים אשר יסובבים ואשר יהיו מהם:

ועם זה אך אפשרו שהיה על דעת אלו אשר יסוכבו הצורות בצורות עם שם צורת 25 הבשר או העצם או דבר אחר אי זה גשם שהיה מוגשמי הרכבים ובאי זה ורק היהתו. אם היהת ההרכבה מן הצורות לא חטלא [שנאמר] קודם המקום טלבר הרכבה אשר מן המעוקבי' ואשר מן פוראמים. וזה כי העצם והבשר וודאותם מן הטבעים הנדרכים. ולא גם בעבור השתחים בעצם קודם הריכבת הצורות יהו אלו. וזה כי היסודות יהו מן השתחים על דעת אלו אשר אמר הצורות ואשר מן הצורות הם מן הטבעים הנדרקים. וזה שהוא אם ישכל המאמרים אשר היבו ליסודות יטצא שהוא [יהיב] המאמרים אשר חיווה ביסודות ואת האחת והוא שלא יהיה לפי רעתם ההוויה גם כן על הימן אשר נאמר. וזה כי לפי המונה ביסודות לא העצם ולא הבשר ולא שום דבר משאר הגשמיים הרכבים והם אשר ההוויה להם ביחיד תהיה ההוויה להם לפי דעתם. אבל אלסנורי לפי מה שעלו המאמר הנה מן המונה לא נבינהו לפי מה שיסוכב

1 שיחיחס ej. [שתחדש ib. ; ואן אפלאטוי ej. ib. fort. ; ואן אפלאטוי ej. [אמר]	2 שקדם p. 106
3 שהפלוסופי codd. 12	3 תהייה [הקלות 8 Al
16 בחומר נוכח et 7 [יהיו codd. ib.	16 שמתם 18 exspectes ;
19 היזה וסובבם 22 et 23 מפניהם 21 scripsi: ;	19 השם 21 codd. et et del. (pertinet
ad עם שם et 24 והיה et מוכנת שחבל . . . יסוכבם codd. et del. addidi;	ad הרגשמי 28 scripsi: ;
ad עם זה 26 supplevi	ad 29 Al
et בין et loco codd. Al 31 scripsi: ;	et היהת om. b.

של אחת מהם בקמלה. והשלישית בחצי המספר הנשאר במקום שיחיה צורה מה שווה בזוויתו אשר יתמיימת. כשיוחיו ששה יהיו כל אחד מהם שני שלישי זווית קמלה. ואלו הם זוויות המשולש השווה לצלעות. ולא יתמייננה אשר בין הארכבה והששה. מפני שהוא אם יתמיימת. שיוחיה הצורה זוויתו יותר מזוויות המשולש ופחות מזוויות המרובע. וכן אין 5 משתי אלו הצורות צורות שוות הוויזות. מפני שהוא ולא עוד בין השלשה והארכבה ומצע מספר אחד. ולא גם בן חמש מן השבעה מן המספר הנשאר. וזה שהוא ראיו שיוחיו זווית צורה זוויתו פחות מזוויות המשולש. ולא ימצאו כמו זה הצורה. אחר היות המשולש תחלה הצורות הישרות הקויים ואשר זוויתו פחות מה שיוחיה. אם בן אללו לבר יתם ההנחה

נולא אשר במרכו והשתה כלו עד שלא ירד ולא מקום אחד בינויהם:
 10 וכן בGESCHENKE הנקשה גם בן בהנחה ההנחה לפני עצמה אשר סביב נקודה מה שמנה וויזות מגישמות ישרות. על כן ראיו שיחשב ד' מרובעים. תמיימות קצחים בקצתם בזאתן הנקרה עצמה יתם השטה כלו אשר סביב הנקרה. וכשנחassoc שהוא החורם כל אחד מן המרובעים הארכבה בעליו על מושב הוא יתרחש על כל מרובע מעוקב אחד. ויחדרשו ארכעה מעוקבות תמיימות קצחים בקצתם לשיטה המונה לצד המושב על נקרה אהה. 15 ותמיימות קצחים בקצתם על הקו הוא מן הנקרה על העמור. אלא שהוא בשיטה גם בן שמנוחו מושב ומעוקבים ללחן הצד الآخر עד שיוחיה מושותף לעקבים אשר פעם: שני הצדדים יתנו מתחדרשים ארכעה מעוקבים בסוף תמיימות קצחים בקן הויא על העמור הנקרה אשר הוושמה מן התחלה. ותוהיה זאת הנקרה למעוקבים אשר התחרשו 20 מהלה קצחים על כמו השטה אשר ללחן על צד מתחדר האצטונה. והוא זה ההנחה כלה מלאה בעקבים סביב הנקרה מצד שלא תשאר בינה ובין העקבים מקום אהה. ואם חשבנו שאותם המושבות אינם מרובעים משטה אחד בעצם. אמן יתחרשו בנקרה עצמה טשולשים אחרים שווה הצלעות אשר סביב הנקרה. כי אנו שמנוחו מושבותם כהם מגשטים בעלי ארכעה משולשי' הנקרי פוראמס שותה הצלעו'. והוא ששה. ויתם מקום 25 מקשה מצד אחד משתיו' הצדרי' אשר מלאים המעוקבים הארכבה. מצד שיתם ויתבעה הרהקים אשר בינויהם בששה פוראמים. לך אשר אצל הנקרה אשר כמו המרכז לכל אלו יתקבעו אצל הנקרה והתקבעם אל הראש. ואם נחassoc גם בן מצד الآخر [שהה]
 30 אחרים [יהיו שנים עשר] על זה המשל. כשהם יملאו המקום כלו. וזה על צד שני זווית מזוויות פוראמס מן הווה הצלעות. יהיה מהם שתי זווית מזווית המעוקב. אם בן בהחמלא המקום כלו המעוקבים השמנה הוא ראיו שיטלאו [יב פוראמס] וזה המקום המשקה לכלי' אשר יהיה בעבור אשר יתם השטה. ואותו היחס אשר למשולש על דרך טשל וללטל בשיטה אל השטה. הוא היחס בעצמו אשר יהיה לאישר ייחשב עליו אל המקשה. כי היחס אשר למשולש אל השטה היא עצמה היחס אשר לפוראמס אל המקשה. אמן אשר 35 מן השנים יملא המקום. ואמן אשר משולש הנשארים אינו הוא ולא נמצוא מציאות כלל. וזה שהוא הבהיר שאין צורה אחרת מוגשתה מן השותה הוויזות המקשות בלבד הצורות התחלה המוגשטים:

וכקצתם 20 codd. codd. Al 11 היה מתחדרה בקצתם 18 codd. 26 codd. [לקח 26 מחהר] מחהר (fort.) מכבור.
 אחר שנים עשר אחרים על זה . . . 27. 28 sic emendavi; codd. Al legunt. . . .
 et. אם נכח 29 om. codd. ib. 30 יב פוראמס על צדדים ג' זווית . . מהם זווית אורה
 משל 31 addidisi codd. Al 32 יט: ייחשב אשר לשיטה 33 codd. 34 codd. codd. sciptis: השלשי' הנשארים.

ועוד יאמ' שהוא מוכחה לאותם שישימו הות הגשים עד שישימוו טלא גשם. כי לא יהיה מלא גשם. אחר היהות שהתבהר שהוא ייחיב וההנחה שהיהה איד. יטרידנו הגשים אשר יחרש בסופו. והוא אשר לא יהיה כתה שקדם. ויתחייבים עם זה שלא ישים כל גשם בטל מתחלק. ושיחלקו לחכמת אשר מוצא בטהורה טאר 5 החכמתן כמו החכמת הלימודיות. וזה לפי אל ותחלק אשר מוצא במחשבתנו גם כן כמו השחת והקו והגשם. ויתחייב לפי וזה שלא תהיה מתחלקת המורשתת גם כן אבל אין ייחיב והשענו. והוא שאל האנשים אשר ישים ויקיימו צו[ן]ת היסודות רומות לשתחמים. אבל אם נחלקו הצורות הראשונות לא יהיה זה שט/or. וזה שהוא במחALK 10 הגשם אשר עמידתו מסדרעה מושלמים הנקראים פוראמיט. לא תחלק אל מוגשים כל אחר מהם פוראמיט. והנה התחייב בהכרה אחד משני אלו העניינים. או שלא יהיה היסודות מתחלקים למן היוו הלקיהם מתרדים. או שיחלקו הצורות הראשונות יהיו על והצד חלקי היסודות בלתי מתרדי הצורה ולא יהיה חלק האש אש ולא למים מים. אעפ' שהוא 15 יתחייב שימצא צורת מה הוא יסוד לפני צורת יסוד. וזה שהוא מפני גשם או שהיה יסוד או בעבר היסור. וכל חלק הפורמים היה ראיו שיhiro יסודות. אטמנ אם יתחייב שלא יהיה כל גשם מתחלק שני אלו יעורו. ובחוות זה בן או יכט' שיhiro הגשים

בעבור השתחמים:

ויאמר שהוא בכלל [ש]ציר האדם הגשם העששת אין מציע לו והוא חוצה מן ההקש. אטמנ תחלה מפני שהוא יקרה מוה השם שהוא לא יתם הכל. אבל אחר זה חשבו מפני שהוא יורה הגשים הפחותים יתאורו לפני טה שיקיפס וכל שבין המים והאוויר. 20 וולתי אפשר אצל מה שהיה שישאר צורתם המיוחתת. וזה שהם יתאורו בו במה שיקיפס ואם לא לא היו ממששים מכל הצדרים. כי אם לא ישמרו צורתם המיוחתת לא ישטרו ולא עצמותם גם כן. אם היה המזויות להם והעמידה בצורה. אלא שהם נראו שומרים לעצמותם גם כן. ויצוירו בצורה המקיפה להם כמו המים והאוויר. ושני אלו הנשאים. אם כן אין הצורות יעדתו לצורות ולא המזויות להם והעמידה על

התורה כהמ:

אבל מאמרו שהוא לא יתם הכל. יורה בו על זה העניין. והוא שהוא נשתחם נקודה מה נשתחם לא יהא אפשר שיחשב שהוא ראש לוויתם בלתי בעל כליה נשתחם עצמן. ואם היו אלו הוותים יתבקטו אל ראש אחר והוא הנקודה המושיטה. כי הם היוו זיוות הצורה בעלת ששה צלעות. ואטמנ [אם היוו שלושהם] זיוות הצורה כעלת ששה ווות. ואם היו ארבעם זיוות המרובע. ואם היו שיש [זיוותם] מושלשל. והסבנה בזה וה כל ווית אצל מה שהחיה שתה סבון (?) מארבע זיוות קמות ושות. אטמנ שתים לא יתמן. והחלה הוותים אשר יקרום אשר הם ש'וות והם גדולות ממדם שלשה. מצד שביל אחד מהם זיוות קטה [ישילש]. זיוות אהרות במספר הנשאר ארבעה. מצד

לשניות [לשתחים מוגשם] pr. codd. 6 המתחלקת מורגשת codd. 8 post. Al. 2 מוגשם [pr.] codd. 9 מהדרים in codd. Al. ante leguntur et insuper ante iterantur 10 verba (cf. והנה — בהכרה) אם כן הוא ראוי בהכרה טה של אל codd. 11 והוא [או] (א' מ[ר]) מארבע זיוות קמות ושות. אטמנ 12 נפנ' scripsi: לטני codd. Al. 13 scripsi: לטני האט למים מים — א' מ[ר] 14 וורה ib. 15 om. codd. 16 del. (mutil. ex. 17 om. 18 19 post. 20 codd. 21 וראה 22 ויצויר . . . לה et et השהיא נראות שומרת המיוחתות 23 post. 24. 25 היא תהיה או זוות . . . בעלי 28. 29 codd. 26 והעמידה . . . post. 27. 28. 29 codd. 29 supplevi 30 codd. 31 מארבע 32 שלשה היו מושלש adddi. 33 ושליש משתי codd. Al; ib. omnes

ההקלות אחרות על דרך הנחת מה מיוחרת. והכrichtו שיאווגו. ויהססו בינויהם ובין העניינים הנראים לעין על דרך האונס. ולא היה ראיו להם שיפעלו זה. אבל היה ראיו להם שניהגו מה שלהרשות בהתחלות מוגשות. אחר היהו אלו הם הנרכות לאלו. אבל החורות חיללה היהו בהתחחלות הזרות הילילה ולנספרים התחלות הם מדרגתם. כמו שהוא ראיו 5 שיקחו לימודיהם התחלות לימודיות ולא היהו ראיו שיחלפו אלו כמו שקרה אשר יולדו הגשים בעבור השטחים. ובכלל כי הוא ראיו שייהוו התחלות ואשר מן ההחלות מגשם אחד בעצמו. אבל אל אט' כי המוגשם למלמות. שמו לעניינים הטבעיים לא התחלות טבעיות אבל לימודיות. עם מה שהתחייב להם כל משלי' אלו העניינים אשר יהפץ קצחים בקצחים מטה שקרה להם בוה רומה במה שיקראו לאוותם שיישטו הנהנות מה. וاعיפ' 10 שהיו מופלאות כוכבות. ויקבו כל הרבות המוכרות להם ויכרתו וזה [מ]לכטן הנחתם. כמו ארם ישים כי לא ימצא בעל חיים. אם כן חיבו שהוא ולא הוא גם כן יהיה בעל חיים. הוליך מהו גם כן שהוא או אפשרות שישים או יאמון דבר הורה בוה גם כן. על שהוא חייב להנחת אמתית גמורה על שהוא איןנו כך הוא הראי. וזה כי הבחנת התחלות והתקומות והעתקות והדין שהם נמצאים תחלה אטמן ראיו שייהי מן העניינים הרואים 15 להם וכל שכן מן התחלות והשלמות. וזה כי בוה יראה ההיפוך וההשניה. וכן בטענו גם כן אטמן ראיו שיבחר עניין התחלות אשר יושמו מן העניינים אשר ידרפס אחריו כן. ואשר היהו נראות לחוש על האמתות הוא האחרון בטבע והוא אשר ישיגו החוש האמתי. והשלמות בטבע הוא מה שנראה לחוש כמו התרפים והביה והגג במלאות

הנחות בידים:

20 ויקרה להם גם כן דבר אחד. שישיוו והארץ לבדה יסוד. או הרא ביהוד יותר מולה. ושיהיא לבדה בלתי נפסרת. אחר היהו וולתי נפסר הוא מה שלא יתקח. והיה הארץ לפ' דעתם בלתי נחתת. כי היה לא תחך אל היסודות הנשאורות. פנוי המשולשים אשר בעבורם עמידת היסודות הנשאורים. ועם אלו יאמר שהו אי אפשר שייהו למושלים כמו בטל והבדל. וזה כי מפני היהו הזרות המוגשות עמידתם בעבור מושלים בלתי 25 שווים במספר. כמו עצמות המוגשם הנקר' פוראמס ארבע משולשים. ועצמות הצורה אשר היא משמנה כמו אלו משני שמנה משולשים והו אשר יחייבו לאויר. ועצמות המים מעשרים משולשים מכטו אלו בעצם. ובcheinות מן המים אויר. לא יתחרש מוה ערוה מה בעלת עשרים מושבות שלשה מוגשים. אשר עצמותם כל אחד מהם משמנה מושבות. אבל אטמן יתחרשו שני מוגשים мало ויאשרו ארבעה משולשים פרק. וזה הוא מאט' 30 מי שהוא מבה מכל וכל. ואם לא איך יבין האדם מהם על ה策 אצל מה שיבחו ברבריהם ויתבונם בהבנהו ואייך יראינו המשולשים הארבעה הפרק. אבל אם יאנס אל המאט' כי אין מוגשם אחר לבד בעל עשרים מושב יוחר אל שני מוגשים אשר הכל אחד מהם בעל שמונה מושבות וארבעה משולשים. וזה שהוא אם הורה שהיא ישנה שני מוגשים. כל אחד מהם בעל עשרים מושבות. יתחרש מהם מוגשים בעל' שמנה מושבות ולא 35 ישאר משולש פרק. כי הוא היה ראיו עליין. אם היה ראיו שייחפה בוה. שי��אדר שהוא בלתי ראיו שיינה מספר מה מוגשים מזנינם מה חטים. אבל ראיו שיישאר על כל פנים למשולשים פרק. אלא שהוא לא יהיה לו לבאר לה:

לבטל 10 כי מה ej. [ממה 9 generis Al.] מגשם 7 [ללייבוריס]
שהמשולשים 22 ושהם לבדים . . נפסרים 21 codd. ידרפס 16 dd. Al
משני שמנה loco ???: פוראמס 25 del. זה = אלו 23 supplevi 32 addidi; ib. et יתרו 36 המוגשים?

וזהו יכיא אחר זה בדרכם המחויב בהכרה לרעת האות' שהיסודות יהיו קצחים מקצתם על דרכ הבהיר והפירור. וזה הוא כי שהוויתם קצחים מקצתם יעדוד ויספיק וינוע, וזה שהוא מפני היהת הארץ על דרך טשל. אחר שהיה בעלה הכללית. אין בה גשם כלתי בעל הכללית כפועל. יהיו הימים אשר ישארו בארץ פחות ממה שהיה. אשר הושטה וסודרה על דרך ההבדלה והפירור. יהיו הימים אשר ישארו בארץ פחות ממה שהיה. ויקרא זה תמיד עד שתשאר הארץ אין בנו מים כפעול כלל. וזה שהוא אם לא תשאר הארץ כהה העניין. אבל יהיה בארץ אשר ישארו מים תמיד. התחייב שהוא עניינים בלתי בעל הכללית בדרכ בעלה הכללית. אחר היהת הארץ היא בעלה הכללית כפועל. אם כן מפני היהת שאי אפשר שישיה תמיד המתים מן הארץ הנשאות. ואם לא התחייב שחשוכב על גשים בלבד ⁹⁶ 1. תכלית. אם כן מן המכואר הוא ישאר אין מים כל מים. ויעמוד ויספק הויתם היסודות קצחים מקצתם. אלא שהארץ לא יעדוד מהנה וזה שהמים יהו בכל חלק מחלקי הארץ. אם כן אין הויתם היסודות קצחים מקצתם על דרך ההבדלה והפירור. וזה בעצמו צירו וורדה([?]) באותם הנשאים:

ואחר היהת שאין העתקת היסודות קצחים אל קצחים ושינויים קצחים אל קצחים על דרך ההפרד וההבדלה. הנה נשאר שיטה זה על אחד משני טנים. או על דרך שניי העזרות כמו העניים אשר יתכו מן השעה. או על דרך התכח אל השתחים. אלא שהוא אם היה הוויים בשני הזרה עד שהייה הזרה הנקראה פוראים חדש אש. והצדקה הנשנית כמו העקב ארן. וכן אותו האחרים. התחייב שייהיו חלקו היסודות. אחר היהת ערותם היא אשר יצירוי בה ויגיע צורם בהם. לא יהיו שום להם בזרה. או יהיו הגשים הלהלה כלתי מחלקים. ומפני שם אנס בלתי מחלקים. בסכבה המתאים אשר השיב בהם זה בטה שקדם. אם כן מכואר נראה הוא שם אין חלקו היסודות שווים להם בזרה. וזה שהוא מפני הסקה במציאות האש אש בזרה. כמו שחייא נמצאת בסכנת פוראים. וחלק הפוראים אין על כל פנים חלקו האש אש. והוא בעצמו יאמ' באותם האחרים:

ואם לא יהיה הויתם קצחים על דרך שניי הזרה ע"פ' שהוא רואים אותם שהם יהיו קצחים מקצתם... מפני שאין השתחים אשר יחמו כל היסודות אחת בעצם. כי וה כמו כן יעדוד היזוג. כי הוא על וה מן מפני הזרה המושלמים המעניינים לאין בלחוי המשולשים המערדים ליסודות הנשאות. והוא אלו המשולשים כאשר אמרם לא ישתנו אל מושלים אחרים: אם כן אין הארץ השתנה אמרו אל היסודות האחים ולא אותן כemo במו כן ישתנו אל הארץ. וזה לא הוא בעצמו אמרת ולא גם כן נראה לעין. אולם שהוא במאמר אין לו אמרת מפני שהוא אין דרך שיביאו בזה בסכבה. ואנמנ בחוש כמו שיראה הפק זה. והוא שהארץ נראית השתנה אל היסודות האחרות אם כן היסודות האחרים ישתנו אל הארץ. הנה יתחייב להם כמי שהיו אמריהם כמראים והענינים הנראים לעין שלא יהיה אמרת[מ] לאמיריהם בהם מטוקם אחר אלא מן העניינים בעצם הנראים לעין. כי מאמיריה' בלתי ניאותם לממה שנראה לעין. והסקה בזה שם לא הטיבו בהנחות בהתחלות ואשונות הוא שהוא לא הניחנו לא התחלות מיחסות צורקות. אבל הם לךו

8 ej. 9 fort. ? שווי 5 fort. 6 supplevi 10 تحبيط على :מוסדרה post 7 del. 8 [= שוכב] 9ASHASHAR .. ממנה 1. 11 codd. 12 הינה ל' לא תהיה שוה לה et 13 אש עזיר בהם 14 אש אשר 15 וחישר 16 כלו' 17 codd. 18 כלו' 19 codd. 20 כלו' 21 ib. 22 fort. 23 codd.; 24 שם נמצאים 25 ponenda sunt 26 החתחים 27 ej. 28 מפני ante היותו — כי; 29 אמרה corrupte 30 או [אנמנ] ut saepe: ej.

ללא ממש ישתנה אותו המונח בעצמו. אבל על דרך ההבדלה והסתירה מובלש מה. כי האדם לא יברח מעניין זה ולא שהוא הווייה גם כן. ואע"פ שהקל והורה שהוא הווייה הוא על זה הצר. לא יותר לאוטרים בו טן מניפולציה. וזה שהగורל האחד בעצם אי אפשר להיות שווייה כליבוד יותר כבוד. כי ה策ר וזה אס התחלה. או גשם אחר אי וזה מן הגשים שווייה מדומה לאלו לא יהויה בסכת הליבור יותר כבוד. הנה יתחייב לאלו הธนาנה בעבור זה. כי אחר שהם אמרו כי המים יהויה מן האויר הנה ייחיכם שיוטרו כי המים בהוויהם נזוק באוויר והוא יותר קל. ואצל מה שהותר מן האויר והתלכד שב יותר כבוד. ואמנם ייחיבו עניין יותר כבודות לlibcוד.

ועוד יאמר כי כשוּהוּ הגשׁים מעוֹרְבִים אֵי אַיָשׁ אֶל הַפְּרָשׁ אֶחָד מֵהֶם
שִׁיטְרִיד מֶקֶם נוֹסֵף בְּלֹטִים יוֹתֵר נוֹסֵף מִן הַמֶּקוֹם אֲשֶׁר הוּא מַטְרוּדוֹ בָּעֵת שְׁהָיוּ
מֻוּרְכָּב עִם וּלְתוֹן. וְאַתָּה בְּהַוּתוֹ מִן הַמִּינִים יָתְרִיד מֶקֶם נוֹסֵף. וְלֹא יִכְלֶל הַאוֹיר אֵם
בְּן מִן הַמִּינִים מֵצֶד שְׁהָוָה נִמְצָא בּוֹ בְּפָעֵל בְּהַוּתוֹ זֶה וְחַבְרַת הַמְּאֹרֶב בְּשְׂדָה הַשְׁנִית וּוּלִיד
מְמָנָה עַל זה הַצָּדֶן:

אמר האoir בשיהיה מן הימים. הטריד מקום נספּ. ולא אחד מן הגשמים אשר יבדלו
ויתפרדו מן העירוב עם האoir טריד מקום נספּ. אם כן האoir בשיהיה מן הימים
לא אמנים יבדל ויתפרדו מן העירוב עם החלקים. ולפי זה החמן ולא הוא אחד גם כן בשיהיה מן
הימים אמנים יבדל ויתפרדו מן העירוב עם האחים. ואמנים אם האoir טריד מקום נספּ יותר
ימצא וזה מפני שהאoir היה דק החלקים. ומה שהיה מחלקיו יותר דק טריד מקום יותר
רחב. ואם כי הוא והוא נראה בהעתק כלמי' בשינויו. וזה שהוא בשיהיה האoir מלוחה
20 מה שללה וישוב אדר כמו היין טריד מקום יותר רחਬ עד שישדקו בעבור זאת הסבה
הכלים הסוכבים אותו או תבקעו. וזה כי הוא לא יוכל לגבור האoir ההווה מקום נספּ.
ומפני שהיה בוה ספק מה. מפני כי לאדם שלא יאמר כשהואoir ההווה משינוי הימים
טריד מקום יותר רחוב מן המקום אשר טרידנו במקום שהיה טים מפני שהוא ראוי על
וההקש שהיה מקום ריק טרידנו בהיותו יותר טמה שהיה קורם ושחוא ייחדש מקום
25 יותר גדול או אם יהיה זה יתחייב בהכרה שישנה הימים אויר ויטפרק העניין. [מן השה
כמו שאמרנו מקום ספק. יודוף במאמנו ויאמר שהוא אם היה כמו שייאמרו אלו המתארים
טן הגשם. וזה בלתי אפשר נגלה. וולטי אישר הוא הרכבר בשחוא לא יהא אפשר
שהאoir בשיהיה מן הימים טריד מקום יותר גדול. ומפני שהוא לא אמנים ירצה שיעשה
ההיפוך. אבל בהפק יחויק עצמו מלוטר מה שהוא בלתי האפשר כוה. עד שירטמה
30 שולתי האשפר אשר ספּר אמנים היה המהפק כמו זאת התרה יקנה וישוב סבה שלא
יבדל מאמנו מצד שיחילוק באמנו שאין אפשר שהיה האoir בהשתנותו מן הימים טריד

מקום יותר רחכ:
 ואמר שהוא אם היה ריקוע וההמשך במאמר כי מה שהוא מעורב יתריד בהכרל מקום
 יותר רחכ מה שהוא בו קודם שיברך. וזה כי בעירוב האחר לא יהיה נראה שווה
 יהו. כמו העין בעירוב החתה והשערה. וזה כי שני אלו אינם בדרכם. טרידת כל אחד מהם
 מקום שווה למונח אשר היה מטרידיו קודם שיברך. אבל אלמנדרי יפרש זה המקום על
 צד אחר:

והיבدل. אמרו 9 ej. codd. 4 a 6 codd. כובד . . וזה עם 4. et infra) codd.

סיביגָה loco סיביגָה שדה repetit. ex lin. anteced.; ib. 15 codd. אם] עם 12bj. התיו ז'

החויה [החויה 21 codd. אחר. ej. 31 codd. יכרלו ej. 17] התמים 1. האחר. ib. 17

אמם אם יבדלו 35 codd. scripsi: מאמרו pro יבטל sive corrupte 33

בדיל codd.

אחר. לא יהיה שכן גשים במקומות אחד בלבד. ואם יהיה נשארים מעד היהום נמצאים. אותו הגשם הראשון אם כן איך תקבלו! גשם אחר כמו ההורל. אחר שהמוקם לבד לו שיכבלו את ההורל זה מבראך.

אמנם הקצה הראשון מן החלוקה לפי זה המין חקר בעברו. ואמנם הקצה השני נספר מהירוה עלייו בין:

נאמר אם היה היסודות נתהרו מgenes אחר התהייב שהייה קורם היסודות genes אחר. וזה אם היה לו כובד או קלות הנה יתהייב בעניינו שהוא אחד מן היסודות. ולא קורם היסודות. ולא גם כן טמנן יהיו היסודות. ואם לא יהיה לו ולא התייה אחת ולא כובד ולא קלות יהיה כלתי מתנווע ליטורי. ולפי זה התין וההקש לא יהיה ולא במקום כובד גם כן. וזה שהוא אם היה במקום יתהייב שלא יהיה כלתי מתנווע. וזה כי המקום אשר יונח בו הרבר איפשר שיתנווע בו גם כן. ואם היה נח בו אונס תנעותו אליו אונס. ואם היה טבעי יתנווע אליו גם כן [בטעב]. ואם לא יהיה במקום לא יהיה פניו גם כן שום דבר. הנה הכרה כייא להיות השיטה ההוות. ומה שמננו יהי. במקום אחד ייחד. ושיהיה אשר יהי ואשר פניו יהיה יטרידו מקום. ואם לא יהיה אשר פניו יהיו היסודות במקומות איננו הוא 15 נמצא גם כן ולא הם נמצאות. אך רשות אין רבר מן הגשמי החקרי אין במקומות שהתחייב אחת מן היסודות. וזה או שהייה למלعلا או שהייה מטה או ביןיהם. כי אם היה למטה הוא ארץ. ואם היה במקומות אחרים הוא נראה שהוא שעווה אחת מן היסודות. והוסף על מאמרו מקום להפרש בין הגוף ובין העיניים הנמצאים במקומות בתקרה. כמו הלוכן והמתיקות וטשליהם. וזה כי אלו מצד שהם במקומות בפרקה פנוי שאשר הם 20 בו הם במקומות אינם במקומות מה. והנה איפשר שהייה מאמרו במקומות ובמקומות שאמרו יוסוף במאט' הנקר' ז' המקסום. וכוהיות היסודות לא יהיה לא מלא גשם ולא genes אחר. נשאר

ההקוצה השלישי מן החלטוק והוא שם יהו קצחים מקרים:

ונחקור אם הוויתם כל הגשטים הנשארים מן היסודות אם הוא על משל מה שהוא שאמ'
בנណליס טשהגשטים יהיו מallow בהתקבצם מעד שהם נמצאים בהם בפועל.
ושההפסד יהיה אצל מה שיתפרקו. או כמו שישימו האומרי' שהגשטים יהיו מן השטחים.
זה שאלו ישימו היסודות כלות' האש ואותם הנשארים מן השטחים. ואחר כן יאמרו
מלל אותם הגשטים הנשארים. מעד איןם בו כלות' היסודות והאש הנשארות. ואם לאז 96
יהיה זה על הצד האחד ולא על צד אחר גם כן. כי הנה ימצא צד אחר עלייו יהה וזה.
ובהתברא במה שפטו לוי שהוא ולא על שני הפנים המתוירים תורת ההוויה. התברא בספר
ההוויה והחפסד על אי זה הוא. אבל עתה יתפרק בוכות סיעת בנណליס ואומר. שאלו
ישכחו הנחתם אחר שאינם טשייטים שההוויה תמצא אבל אפשר שתימצא. וזה כי האש
איינו אנטם הוויה. כשתחשב הרגשה באש הווה מן האוויר. והרגשה בה אל עצמה
שהיא חיה וכן המאמ' באור ובאותם הנשארים. ואם לא איך אפשר שתהייה ההוויה
לענין אשר הם נמצאים יוציאים מהם. אלא שהוא יחשב בהם מחשבה שהם יהו.
85 מפני שהם יחתיאו החוש שהם נמצאים בעניינים אשר יבדלו מהם. וזה כי ההוויה היא
שיהיה הדבר בוה העניין טמה שלא יהיה בוה העניין. ולא שום דבר יהו נשאר אחד
בעצמו. וזה עתה כי מה שהוא שניי הים אותו שאותם שעניינים אשר יהו טבר

2 scripsi: ואחר codd. Al התהייב 7 codd. ימוד 9 codd. מהנוועים יהו . .

[אינס 20] במקומות ובזמנים מוה [באמורו מקום fort.] האש והיסודות 27 Al recte
 18 del. 15 המ supplevi 18 ששים codd. 25 שׂוֹשִׁים codd. 27 fort.
 19 אינו codd. 28 המ] הָיא codd. 31 שׂמְצָא codd. 32 חוויה ej. 33 חוויה ib.
 20 אונס codd. 29 אחרה עלה codd. 30 ממנה ej. 34 יוחטיאן 35 יוחטיאן 36 בעצמה
 21 הוּא אוטם ej. 37 המ נשאר 38 ??כאר שוד ?? 39 ממנה 40 בעצמה

ענינים הם כלתי נפסרים בזמן אחר. אם כן לא יכולו אל ולתי מותירות וחוראות חיללה. ואמנם שהם אינם כלים אל ולתי המתחלקי' זה כבר הבהיר ביאור מספיק במאדרים אשר נאמרו בתשובה והדעת. אטמנם שהם אינם כלים אל ענייני' בזמן אחר בלתי נפסרים הנה הבהיר. מפני שההגשים הקטן יותר יוסר יותר מקרה מטה שיפסיד הגוף 5 יותר גדול. והางם השויר גדור יתר אל מה שהוא יותר קצוץ ויעמוד בו מצד שהיה זה יותר מהיר אל ההפסדר טה. וזה אשר הוא יותר קצוץ יהיה נפסדר על שני מינימ. וזה או שיפסיד בשיכבה מהפכו או בכלל מדבר אחד או שיכבה מאשר הוא יותר. וזה כמו מה שיראה באש שהוא ידומו שני אלו המינימ. והנה יפעלו שני מינימ אלג'. מן ההעף לו ומהו שהוא יותר. והוא מהויה הפעולות היותר קצוץ בהפלגת ריבוי הפעול אשר יפעלן 96 בו. ואמנם זה המאטר והוא המאטר בשחררכה יתר אל המעת והגדול אל הקטן. והוא מבואר. משאנו רואים אש הרבה יכלת אצל מה שייתר אל אש מועט. וכן המים המטוביים. אם כן יתחייב בהכרח שיהיה יסודות הגשים הוים נפסדים. וזה שהוא מעני היות שלא יתכו אל לא תכליות אם כן מן המכואר הנגלה שהוא נשarra התרום. וכשיפנה אטמנם שהייה זה כלתי מה שיכלה אל דבר כלתי נפסדר. אם כן אטמנם תפנה התרום אצל מה 15 שיכלה אל דבר נפסדר. אם כן יסודות הגשים על וזה הักษ גם כן הם נפסרים: ואחר שישירות הגשים הוויה או שיירשו מגשים או מכלתי גשם. ואם היו מגשים או שיירשו הוויה מגשים אחר חיצה כלום' ולתוכם או מה שאיינו אחר ולתוכם. וכשהם זאת החלוקה החחיל מן הקצה הראשון מן החלוקה הראשונה והוא יחקור ממה שהוא הוויתם:

ויאמר שמאמר האומר כי הוויתם מן הגשטים יחייכנו המאמר בריקות נמצא. וטפני שהדבר
הבהיר שהוא בלתי אפשר. במקום אחד כמו שבתבואר מוח. יכטל זה המאמר.
ואמנם אין יתרהיב וזה המאמר בריקות. לנו שנספר באותה המאמ. כי כל מה שהיה או
שיה היה מצד שימצא במקום אשר יהיה בו גשם. וככה היה מה שרואי מוח שיריה שני
גשים במקום אחד יה. והוא שקר. כי בעבור היהות מונע על זה ההקש שיתקצטו כל
25 הגשטים אל מקום קטן. אם היה תמיד המקבל לכל הגשטים אשר יסרו אלו. עם אשר
הם נמצאים בו כטה שקרם. מקום אחד בעצם. ושאר הרובות אשר יחביב וזה המקום
יחביב זה המאמר. ואם היה מצד שאין במקום אשר יהיה בו גשם. היה לפ' וזה ההקש
וההמקרים ריקות. וזה כל ומן שלא היה בו גשם כטה שקרם ואחר בן היה בו מן
האחרונה הוא ריקות. ובאמתיו הנה קושי והפכות הרבה בולתו עצמו. טפני שהוא במקום
30 אמרו שאין בו גשם או מה שימצא גשם אטר שייה או אין גשם. כי כל מה שייה
או כשייה אשר [ב'] היה חירשו לא גשמי ושהוא אין בו שני גשים. ויעשה מאמרו
לא גשמי תחת אמרו מקום אין בו גשם. ועל בן היטיב מה אמר' אלסנדרי שהוא
כשאמ' אשר בו יהיה חירשו לא יהיה ראוי שנבני ההיולי אלא המקומות. וזה כי האוט'
בחויל' שהוא אין בה גשם שישא מה שהנית. כי אם היה ההיولي גשם בהיותו ולא ההיולי
35 יהה מן הגש ושהוא אשר היה ממש. ואם היה משנה ההיולי מגשם אחר אל גשם

1 et 3 אחר] ej. del. 3 או [אמנם] codd. 4 מקרה fort. del. 8 ej.
 וכהה .. וכשופנה . (bis):
 melius femin.; ib. codd. 10 ואמנם אם להם] codd. 13
 הוויה .. התרה] התרות codd. 16
 14 הוויה ej. 17 הוויה 19. הוויה aut שליכו 1. [שיטות
 במקם 20 הוויה ej. 21 הוויה codd.
 22 post ponendum est 24 ימצע 1. מונע fort. del.
 26 ייחיב זה המקום 29 אמר במקום loco et (80) אמרו במקום אמוריו; הרבר אל זלה 1. הרבה בולתו
 31 supplevi 83 אל] ej. codd. 84 שיאז ib. בהם כו

אחד. מים שמדוברו או אויר או שום דבר שני אליו או אש: יספר אחר וזה בדבר מחויב על הכלל לכלם. מעד שיאמר שהוא שגגה שככלם וזה הטעות והוא שהם יצטערו אל שיחיבו בכל אחד מן הגשמיים הטעמיים תנוועה אחת בלבד. וזה כי כל הגשמיים הטעמיים בהם התחלה לחנוועה ואם היו כולם על רעה אלו אחד או אחד. היו כולם אמנים יתנוועו ואת ההנוועה. והיתה סוף תנוועתם כסוף ריבויים. והנה היה ראיי אם כן אלו היה זה היסור האחד אשר בעכוו מזיאות אוחם הנשארים אש או שייהיה כל מה שייהיו אוטם הגשמיים הרבה ונדרלים שייתנוועו ההנוועה אל מעלה לבך. אבל עתה מהה שייעוד הפק זה. והוא שהוא ימצאו גשמיים כל אשר היה יותר ויותר גדול. כי בזאת הפלגה יתנווע[1] אל מטה שהוא ימצאו גשמיים אל מעלה עם שהחלהו התנוועה מחלפות. ובכבוד זאת הסבה יעצאו גשמיים אחרים גם כן. ובכבוד אלה הרבות גם כן אשר נאמרו שהם יתחייב[1] לאוטם אשר יסודות הרבה הרבה גם כן. מפני שהוא כמו שאנו ספרנו למלعلا שימצא תנוועה מה פשטוה שמו כי היסור אחד. מפני שהוא כמו שאנו ספרנו למלعلا שימצא תנוועה מה פשטוה:

אם כן הגשמיים גם כן אשר יניעם בטבעם פשוטי ואלו הם היסודות:
ואמר שהוא אוטם ימצא יסוד אחד ולא גם כן בלא כלויות. ואם לא יהיה היסודות בלחוי
בעל כלויות ולא הם גם כן אחד לבך. ישאר שייהו היסודות בעלי כלויות. ואחר
15 שנשאר עליו شيء אוטם כמו שהוא יאמיר שהוא ראיי תחלה שנחקרו אם יראו הם
חוורים חיליה או מתחרשים. וזה שהוא כשייכאר והידעת כמה הם ומי זה הם. ואוטם
אם הם אוטם חוותים חיליה זה ביאר בגשם. וזה כי אנו רואים הרים והאש וכל אחד מן
הגשמיים הפשוטים יתרו. ואם היו מטבחם כשיירשו شيء חוותים חיליה ויתהו ויפסדו
בזמן אחד בעצמו יתר. ואם שם שהומן אשר יתרו בו בלתי בעל כלויות. התחייב שייהיה
20 הומן אשר בו יהיה בעל כלויות. וזה שאין ההוויה וההרבעה יותר קשה ומנו יותר
ארוך. אחר הוות ההתרה אוטם היא בהתרה מה בעלעכם לעניינים אשר החדרשו בה
בררכבה. כי על זה ההักษ יהיה ומן בלתי בעל כלויות קודם ומן בלתי בעל כלויות.
בלוט' ומן ההוויה כלוט' ומן הרבעה קלוט' ומן ההפסד כלוט' ומן ההתרה. ויתחייב
מהו שייהי דבר מה חזואה מועלתי הבעל כלויות. ואחר שזה בלתי אפשר אם כן לא
בבון בהברה אל מה ששיין ברלוון לו.

ואמנם אם היסודות אמ' כן באו עד תכלית מה שלא יעמדו ולא יסרו אל דבר בלתי ניתר ולא נפסד ובכאר כן. והוא אם היה החרה אמ' כן הגע אל דבר יעדו ויכלה אל דבר בלתי ניתר עד שהיה חור חלילה. ואמנם היה אשר יפליג אליו בלתי מתחלק מן הרבר יקרטנו הרכבה לא ולתי המתחלקים אלא שם לא יתחלקו. וזה 30 שם ישמוו בלחני נפדרים ומאליו יאמרו שהם נחחו אוטם הנשאים. והם בלתי מתחווים מפני שאין לאלו היול, כולל שהיה מהם. וזה שהם אמרו שהוא ואם היה רואה שאלות יהוו קצחים מקצתם אלא שלא יהיה יתרו בזון שפסדו אותן המתארים אבל מצד שהענינים אחרים מהם כפועל בענינים אחרים יהיו קצחים מקצתם בסתרה והפרדה. אמ' כן היסודות כמו שנאם או שיבלו אל עניינים בלתי מתחלקים או אל מה שהם מתחלקים אבל אל

¹ scripsi: אָלֶה codd. Al ⁴ ואפיילו] ואמ codd. Al ⁵ רבויה, תנוועתה codd.
⁶ וְיַדְךָ del. [פָּנָמָן]² ¹² וְיַדְךָ לְמִינָה מִלְתָא (Arist., 204b, 61).

13 lemma mutilatum (Arist. p. 304b 21) – **שהוא** תכלית – ?
או 6 [טמנם] del. 15-16

^{15.} מתחדשים et תורה היא חזרה ^{16.} ?ירע את [ידיית 16] ^{17.} יתרו infra; יתכו

בליו 22 באלעקס 21 cum signo inductionis ותפקיד יתר (19) et ותתחוות ib.

כבר הקרוּבָנָה [טן] corrupte, cij. 29 — ההרבה לא יהיה codd. Al om. a Al (alt.)

הכובתו [הרביה?] ib. לא זולתי corrupte, insuper 2 lineae desunt: היה .. החהילק codd.

שענינים 32; המתחווים corrupte cj. המאמרים 31 נהייה fort. ישימים I. 30

הghostים אשר הם יותר דקים יותר גדול. וזה כי האיר על זה הצר יתריד מקום הוא יותר גROL מן המקום אשר יטרינו האיר וכן ואות הנשארים. אם כן ראי בהכרח שהיוו יסודות האש יותר גדול בשיעורם יסודות אלו. אמנם יסודות האש מיסודות האיר. ואמנם יסודות האיר מיסודות הטעמים. אם כן יstor האיר כלוא בגROL יstor האש. ואלו המאמרים לא יולדו שוה היסוד אינו הוא בלח' מתחלק אבל איינו קטן. מפני שאותם שכנים בלח' המתחלקים לא יאמרו שהם קטנים מאר מפני שהוא ימצא בו מה שיקבל החלקה במחשבה אל שבעה חלקים. ויאמרו שהוא איןנה זאת בלח' מתחלקת בפחות. ובכלל אין ראי שנשים שהאש מפני שהוא מינה יותר גROL מינן הינה מן היסודות המטעמים לנו. ושהוא מפני שהוא איןנו יותר גROL אבל הוא גROL לבך יתחרש בעכורה. והוא נטה נטש במאמרו 10 וה מאמרו שהו אם היה ישן ושאר מה שטמך כלו התחבר כי אין זה היסוד בלח' מתחלק:

ויאמר איזה מן העניינים יחייב לאותם שיוציאו האש כלומי אשר יחייבו לה צורה. ואותם אשר ידרו בגROL ואלו הם אשר יישמו שהיא דקה מד. וזה שהם יכנסו הבדל ברקוח בגROL. והנה יחייב אשר יציררו האש שלא יהיה חlek מן האש אש. וזה 15 שהוא מפני היסוד הוא האש וזה פוראים כי חlek וזה גם כן הוא אש. הנה התברא שיש לו חלק אם היה מתחלק בשום פנים. ומפני שהפוראים אצל מה שיתחלק לא יתחלק אל הצורות הרומות בה הנקר פוראים. אם כן האש איןנו מתחלק אל האש. והוא אום כן חלק האש אש ולא אש. אמנם אש מפני שהם חלקי האש. אמנם לא אש מפני שהם איןם פוראים הדומים באותו אשר יתחלק מן התחלק. ויתחייב עס זה גם כן שלא יהיה כל גשם או יstor או מן היסוד. ענין חלק מן הפוראים וזה העניין. מפני שהוא אינו גם יstor אחר היות פוראים לברו הוא אצלם יstor ולא הוא גם כן מיסוד וזה אשר הוא מן היסוד הוא מה שהוא מן הפוראים. וזה הדבר בני בעינינו על השורש אשר שם שיסוד האש מפני שהוא מתחלק הוא מתחלק בפועל גם כן. וזה על שהוא לא יהיה מכואר במאמרים אשר בהם מעלה שהוא יתחלק אבל איינו קטן מד. והנה נאמר

95 r ²⁵ שהו אין בשמה שהוא אינו קטן מד הוא מתחלק:

ואמנם אשר ידרוו בגROL. כי יקח מקום אמרו דוקות אמרו גROL. והנה יחייב שיהיה יstor אחר יstor קדמון טהו היסוד. והוא קודם זה אחר זה והוא بلا תכליות. וזה שלנו לקחת חמץ מן הלקוח וזה בסכת החלקה بلا תכליות. וזה עס שהו אל הווש מאמרו בדוקות לא היה לו לומר שהו קודם הייחו דק יוקח אחר יstor וזה بلا תכליות

³⁰ ועל בן חחת אמרו דוקות באטרו הגולד:

עוד אמר ואלו גם כן ייחיכם מה שתהוויב אשר גדרו האנשים המתדרים החלקים בקשי וכורפין כלומי שהיה ריקות נמצא בהקש קצטם אל קצטם. וזה כי מה שהוא יותר דק מן האיר היה הקשו אל האיר כהגלגת דוקות האיר מן הטעמים. ותוהה יחסו אצל האיר כיהם האיר אל הטעמים. וכן באחרים. כי זה רוחק מן התאמיר והוא נראה. ומפני ספר הגנוויות הטיווחות אשר התחביבו כל אחד מן שני המשפטים כי היסוד

2 post linea excidit; ib. יסודות האש, יסודותetcetera: exspectes singul.

6 6 כהמ. ej. 8 etc. codd. 10 מתחלק. 12 a אין זה מהר. 12 a

15 15 codd. Al 16 codd. 17 a אל אלא: b scrripsi: אין הוא כן אינו הוא

ואל הוא 21 או לא... שהו אין... הדומה באתום מפני שהיא אין... codd.; ib. 21

24 24 fort. addidi 25 איתן 32 ריקות [באמרו ej.] מעלת העלה

1. היסודות. 35 שנייהם. ej. [שמי] (חוק) = ordo: דוחק Al (cf. p. 123, 84)

ספרינה היא חספיך בהפק זכותם אל אלו ולשבר דבריהם והוא שהוא כשותיה הקושיא מטעצת ובין שתי הקשוות אי אפשר שתהייה מתקרבת. ועל כן יאמר הוא עצמו שישתו שהיסוד הראשון הוא האש הם לבד נצלו מזאת הקושיא. כי האש נראית כלו היא קצת מה והכללית ואינה מוצעת. אחר היותו יותר דק שבגושים הנשארים בעצם

5

ועל כן אי אפשר שתהייה מזאת שהוא מטנו דבר אחר: עוד אמר כי אומם אשר ישתו כי האש הוא היותר ראשון והתקדים ואם יהיו נצלים⁹⁴ מזאת הקושיא אלא שהם יפל ברכנות אחרות. וזה כי קצתם יחיב לה דמות וקצתם לא יחיב לה דמות. ואולם הביא בזה המאמ' ומלאו אחר מא' אחר הכנינו באמצעותם.

ואולם אשר יחיבו לה דמות מפני שהם שעורחה הנקראת פרואמים: 10 אמר כי קצתם הביא בחרורה? הסבה אשר בגלה יהיה דמותו הצורה הנקראת פורטאמ בצורתי היהת הצורה הזאת טויהת לאש. וקצתם מפני היהת מאמריהם בצורתי הכנסים בשער ההסתפקות יותר הביאו בכמו והוא המתאם. ואמרו כי כמו שככל הגשים הנשארים מה שהיה מהם יותר דמותו הוא *כלום'* האש וכן ככל מרכיבים מן פורטאמ. כי המתקרים גם כן בגושים הוא האש ובצורות הצורה הנק' פורטאמ. אם כן מן הראו גם 15 כן יהיה לגשם הראשון הצורה הראשונה. ובכיוון כן אם כן האש הגשם הראשון היה לה הצורה הראשונה. וזאת היה הצורה הנקראת פורטאמ.

ובධוthon בזה המתאם יאמר שהוא גדורל. על שהוא הוא עצמו יעשה כמו כטו זה המאמ' ועשותו בראשון מן המאמרים אשר ביאר בו שהוא ימצא שם חמישוי. כי הוא אמר מפני שהיתה התנועה העגולה פשוטה והוא אשר יניעם תנועה פשוטה. 20 כי אם א' שום אדם כי מפני שהחנועה בעניינים הטבעיים היא מן העניינים הנמצאים בעצם או מפני שהטבע גם כן הוא החלה התנועה ואולם הגשים טבעי בתבב מפני שהוא נמצאת להם. ומפני שהחנועה כמו שאמרתי לדברים הטבעיים בתבב. ואינו מוגנה שיעשה כמו זה המאמ'. ונאמר כי הצורה גם כן היא לגשם בעצמו. והנה

זה ראי שימצא לגשם הטבעי צורה מיוחדת גם כן:

25 כי אומם שישתו שהאש הוא הגשם הראשון וקצתם כמו שא' יחיבו לה צורה וקצתם לא יחיבו לה וה. וישתו מכל וכל שהיא בחלוקת משאר הגשים הנשארים מעד כי אלו הם ינפחו נפחה ויתרכקו ויעברו (?) כמו שיפויי הוהב אשר אצל מה שיתפרדו

יתקבעו אל אחד:

30 ואמר כי שני אלו הכתות *כלום'* אשר ישמו מתחם לאש צורה ואשר ישים שהוא אין צורה לה. אם היו אומרי' שהיא בחלוקת מתחלקה בגדרה כמו כלתי המתחלקת. המאמ' בעצם אשר יאמ' כתשובה על אותם שיכניסו וולטי המתחלקים הם בעצם השיב שני אלו ויחביבם הרבות אשר היוו אלו וההפק לשרשים הלמידים. וזה המתאם עם שאנו רואים בכינויו וגונת העיר ברוך טבעי ימצא כוב. כי הוא ראי שהירה קצתם אצל קצתם בגודל על אחד כמו הארץ והאוויר והמים. ויראה חמי' כמות *כלום'* גודל

1. האנטקיא. 2. שהייה מתקדם. 3. מוצעים. 4. codd. 5. obserua
פרואים. 6. פראים. 7. להם. 8. ה. 9. et a et b. 10. ה. 11. corrupte et insuper 1. excidit 12. codd. et 13. in m. 14. נצלאו. 15. נצלאו. 16. נצלאו. 17. נצלאו. 18. נצלאו. 19. post lacuna 20. ה. 21. נצלאו. 22. fort. 23. נצלאו. 24. נצלאו. 25. נצלאו. 26. fort. 27. שיפוי. 28. ponend. 29. החשב (pro) ? חשב. 30. שיכנסו. 31. נצלאו.

1 om. a	2 הוא הуб codd.	3 שחם היה [שם] supplevi	4 [בשם]
יבניאו מותרת 7	6. 7 כבוד ובקוטן . . .	7 מאותם . . . היה codd.	7
1 fals.: ib. ושמו: וממנו; ושמנו; מן מצורפות 1.	ib. Al 9	ib. codd. 13 (pr.)	14 היה
αι codd. (οι semper in ai mutare minime ausus sum); ib. בקלה codd.	15 ib. codd.	ib. codd. 16 אותן [הוּא] codd.; ib. codd.	17 [האש]
ויהם ויהיה (alt.) codd.	17 ib. codd.	18 כלומר = כלו? 30 ונהחותה codd.	31 דקות
אש (alt.) codd.	25 ib. codd.	32 אי אפשר ej. [אל] לאן corrupte; ib. ביטוף 33	34 ואין [אין] Al
הארך? 1. cum Al	33 שי אשור ej. [אל]		

עגולת והאהרת ישרה וכל אהת מהם הם לגם השפט. והוא לכל גשם טבוי תנועה מה טיוויה בנו ראי מוה שיחיו הגשטים הפשטיטים בסוג שניים. ומפני שהמקומות גם כן טוגדים מצד כל גשם טבוי אמנס יגידיר בהחלה תנועתו המיווירה בו ובו יגיע ויתבע צורתו אחר הוות החטב על כל אחד מהם מתחוה כל הגשטים אשר שלם תנועה אחת בעצמה 5 הם דבר אחד עצמו. אם כן ואם יהיו גשטים הרבה תנועה אלו טבעה כי כולם הוא מן האש. וזה המאמ' בעצמו ייאמר שיאמר במשמעותם אין בלתי בעלי הכללית. וכשלא יהיו הוא אצל الآخر. ווחבאך כי התנועות הפשטיטים אינם בעלי הכללית. וכשלא יהיו אלו בעלי תנועות יוצרו ויגיע צורכם מהם איןם היסודות בעלי הכללית.

10 [וואהר שהתבادر שהיסודות בעלי הכללית החוליל לחקר] אם הוא אחד או הם הרבה. ומפני היות בני אדם שאמרו שהיסוד אשר מטנו מציאות הגשטים הנשארים הוא אחר ליה יבקש בעבור דעת אל. וזה היסוד ממשוקם האחד שמהו קצת מלאו הנשארים שהוא טיס וקצתם שמהו שהוא אויר. וקצתם שמהו שהוא דבר אחר בין האויר והטם הוא יותר דק מן המים ויותר עב מן האויר ויתוך קשה טמן. ומהם שאמרו שהם 15 ממשים וועלותם ללא הכללית. כי אומם אשר ישימו שוה היסוד האחד הראשון אשר מטנו יהיו הנשארים אש שמהו והוא מטנו על צד הרפין והקושי כי אלו יקרו מאמריהם הגשטים הנשארים יאמטו טם היה מטנו על צד הרפין והקושי כי לא ישימו שהוא תחלה. וזה שם יאמרו שהתקדר והיסוד הוא מה שאליו יתכו הגשמי' והמתהדר הוא הטורכטן מן היסוד. כי 20 אם היה הרפין הוכח כמו שהקוושי הוא הרבנה יהחיב להם גם כן מה שאמרו כי מטה⁹⁴ האחד יהיה הרבה על צד הרפין המתאם' בשמה שיחיה מטנו אמנס יהיה על דרך הרפין. ומפני שהויה המתקרם הוא אשר היה מן הרפין. וזה שהויה על זה המין היסודות הקדוטים הם כל מה שהוא ברפין. והוחביב להם כי מה שהוא מטה האחד על דרך הרפין הוא יותר קדרון מטנו. ומפני היות האש יותר דק שבגשטים כלם ואמנס יהיה ברפין יולדר 25 מה שהוא קדרון מהם. ואין הפרש בזה. ואם אמר' אדם שהוא אין הגשם אשר הוא יותר דק שבגשטים הנשארים ואמנס הם על דרך הרפין יותר. ואם' שהוא גשם אחר ולחי האש. כי זה אשר יהוה יותר קדרון מהו האחד אשר יאמטו שטנו יהו הנשארים. ומאמטו בפני עצמו קשור תלי' בסופו כי הרפין הוא תורתה. וזה אולי לא יודו בו אשר ישימו אלו העניינים. ועל כן יהיו כתו אלו המתארים אמנס הונפל ההיפוך 30 האמתי. על שימושם הוא שהוא אשר הוא בין הרפין והקשה אינו הוא תורתה וסוחה. שיתהפק וישחבר במאמרים שהוא משני אל. וזה כי השני קצויות יותר קדרון מן המוצע ביניהם ואם לא יהיו שניהם אבל אין ספק כי אחר מה שאמטו וזה כי הלבן והשחור יותר קדרון מן המטרה השני על דרך משל מפניהם שהוא בינויהם. ואמנס הוקנה והכחורה אין שניהם יותר קדרון. וחיקק זה המאמר אשר נאם' הוא נראה:

תכלית — שם 9 — יגורו 3 codd. Al 5 addidi; ib. post 1 נן linea excidit corruptum et mutilatum 10 נן supplevi; ib. היא אחת LHAKROR — ואחר codd. יאמטו 17 12 الاسטלאקס = נאסקס 16 corrupte; cf. p. 127, 1 suspect. a, הפהה 20 scripti: הרכה הינה מהם היה corr., cf. p. 129, 31 corr., יקרו del., cuius loco ex linea seq. ponendum est b; ib. נפנה. אל[ה] חם 24 ej. יחי? 27 codd. et (25) מטנו קדרום. 26 ej. חם 29 ej. היפוך 30 fort. וחקק fals. cf. p. 126, 34

וישעלו וה דבר אחד מדבר אחר על זה המtin לא כשם והוא יותר גודלים או קטנים יחוור אל-⁹³
וה בקשה אהורה ויבקשנה איך יהיה קצחים. ובו היו מגדרים ומעברים באותו המtin האחד
אשר יאמרו בו שהדבר יהיה בollowתי המתחלהים עצם אצל מה שיגדר ויקtan ריחת כוה
הוויות קצחים. ולפי עצם יהוה המtin אשר בו היה דבר אחד מדבר אחר טין אחר וזה
עם שהוא יוציא מן אחר להסתירה ולהחרדה. וזה שהוא על זה הרוך יאמר שהרפוואה אצל מה
שיכחשל יהוה בעוריה דבר אחר כמו שישליך באש החלקים הרוקים מן הין [ויהי] המביבתagi
דיל-ין חאנים. ובכלל אם היה על זה הצד היה הדבר. ואם לא היה על זה הצד הוא
ראוי עלייו ישערך בוכותם אצל מה שישפר באי זו טין יאמרו כי הדבר היה בהפנס באותו

המינו בצעמו ולא יפסיד מאמניהם מפני שיתו השם:

10 ועוד אמר ולא עוד לפ' מהשכבה כה ליקש ורימוקראטס היסודות. והם לפ' דעת שני אלו בלחי מתחלקים. הם בלתי בעלי חכלית. ועל כן לא יאמר עתה שהוא לפ' סכורה אנטסאגוראש מן היסודות כלתי בעלי חכלית מאמר על עניין המוחלט אבל אם ולא גם כן לפ' שני אלו כמו שהתבادر שהוא ולא לפ' מהשכבה אנשים גם בן, והנה התבادر כי לפ' מהשכבה אלו אין היסודות כלתי בעלי חכלית במה שניהנו כי המתדרמים 15 החלקים יהפכו קצחים בהבדלים מרוגשים. והתבادر כי אלו הדברים הם בעלי חכלית. כי לפ' סכורה שני אלו אין היסודות כלתי בעלי חכלית. ולפי זה ההמשיל יתבادر שהוא בלחי המתחלקים בעלי חכלית לפ' דעת שני אלו. כי הם ישימו כי זולתי המתחלקים יתחלפו קצחים בצרות. והצורות התבادر שهم בעלי חכלית. והצורות השווה אותן מפני כי כל צורה או שתורה מקיים משותים או מקו עגול. וכל אחד משני אלו יפסד על 20 זה המtin. אמנם הצורה אשר הוא מקיים משותים יחולק אל משולשים ואל קומראמים. או

בשוחטים ולא הפלגים או במרגשיות ולא פוראמים:

ואמר כי הצורה ההוות מקיים בalthי שווים יתחלקן אל שמנה החלקים. ויקח חלק לא
שווה כמו שהוא בcordor. ואלו החלקים יהיו שמנה אצל אחד מה שמתחלק הcordor אל
שני חצאיין. וכל אחד משני חצאייה יתחלקן אל ד' החלקים. ועתה הצורה אל וזה מצד
25 שיסופו עליהם אל בעל תכלית. ומה שתהייה מושחתת החקדרם הממא' בעזרות הראשונות.
ואמנם ספר שזאת הנקרת פוראמים הוא שמנית הcordor והטאמטר נמצא רף; וזה שהוא
ראיוי בהכרה שייהיו התחלהות מה בעלי תכלית. ולא יאמ' שהוא ש嘲ר שיחיו אלו
התחלהות הצורה אלא שהוא כמה היה סוף אבל כי סוף מספר הגשים הפחותים הוא
נסוף מספרם. וכן המבואר היודע כי האzuות המסדרות בעלי תכלית כמו כל האzuות גם
30 אין אשר הם מן השווים הצלעות והישועים היזוות. ואמנם הצורה היזויה מסדרות הם בalthי
מודגורות ובalthי בעלי תכלית. וכן אם אמרו אלו שולות התחלהות הם בכמה כבמו שמתבעם

יאמרו גם כן ולא יאות שיקבילו בזה המאמת:

והוא יביא אחר זה בטענה מטעני הגשומים הפחותים יתגאר בהם שם אין כלתי בעלי כללים. וזה כי בפניהם הוו נזעם הגשומים הפחותים שתני תג�ו אחת שבס

נמצא טאמר מה או הקש יכias אל זה. וטاهر בן יחיכם טעות אחר. והוא שם לא
יבינו כי הגשים המוגשים כשייחו והם אשר יקראום הכל אין החלוף ביןיהם בעריקות
בלתי בעלי תבלית כי אין גם כן בלתי מתחלקים והיסידות אשר בענורם יהוו אלו
הגשים המוגשים בלתי בעלי תבלית. וזה הוא אשר נאמר קודם לנו לדעת אנטכאנורש:
5 ועוד אמר שהוא יתחייב להם עם אלו גם כן שייחו סוחרים הלמודים בשום גשותם
בלתי מתחלקים. עם שהוא שחויה ראי עלייהם שייחו או שנטלים במאטרים יותר
אמתים וזה הוא אשר נאמר במאחר שקדם בתשובה על אחרים או שלא יתנווע מהם שום
רכבר. והנה יעורם שלא יאמרו שהחלקה לא תהיה אל מה שאין תבלית. וזה שהוא לא
יהו הגדלים מתחלקים תמיד ולא יהיה גם כן גורל יותר תם ולא גם כן יתחלק כל גורל
10 אל שני חלקים שיומו. ואלו העניינים ואם הוא בכלל זה העין מיעש בפני עצמו כי
עניינים אצל העניינים אשר כהן אצלם כה החלה להם חלק גורל. על זה התין בסתרה
החשיבות הלאיטוריות. ועוד לחلك על כמו עניינים הרבה מן העניינים המפוזרים וכמו
הunnyini הנראים לחוש כמו שהוא מג ולא גם כן רבקות בגשותם ולא גם כן
הרמותה בנפעול ולא גם כן התהדר בجسم החיו והצומח ולא השינוי ולא החלוף ולא
15 האירול המתפרק וכל משלו. אלו אשר קצתם נראה וקצתם יראה קהל האנשים.
ואם' שאנו דרבנו באלו העניינים במאטרינו כי היא נאט' בתנועה בשטעה הטבעי שהוא
אי אפשר שתהיה חלוקת הpartition לא אל מה שאין תבלית לו אבל אל ספר מה.

והה כי יימצא גורל מה יותר קטן מה שייהו הוא תבלה:

עוד אמר ועוד הנה ראי בהכרה שישתדו על עצם. וזה שהוא יאמרו כי הרים והארון
20 והואיר והאש יהיו קצתם מקטנת בונן שיתפרדו ויתפרקו ויבדלו בלתי מתחלקים
הגדולים מן הקטנים או הפק זה. אלא שהוא על זה הצר לא יהיה קצתם מקטנת. אם
לא יהיה אצל מה שיתחלק הגדולים יסרו מהם הקטנים. התשל שהם יאמרו שהארון
הוא חלוף הרים לא מפני שוויתי מתחלקים המסתניטים לכל אחד מהם קעתן
לקעתן בזרה. אחר הרים וויתי מתחלקים המהדרים לכל אחד מהם הצורות אשר להם
25 אי וזה מן הצורות הוא היא אחת בצעמה. אבל החלוף הוא בשווי מתחלקים המסתניטים
לארין וצורתה הם בעצםם הם גדולים. ואבמנם בלתי מתחלקים המסתניטים למים ימצעו
במים הבהה וויתי מתחלקים המסתניטים לארין ימצעו לארין הרבה מהם. ואטרו שהו
הייה השני מן האדמה למים אצל מה שיתפרק יבדלו ויפרדו וויתי מתחלקים המהדרים
לארין או נולם או רוכם ותהי גם כן האדמה מן הרים בהסתדר ובכחדר ובבדל בלתי
30 מתחלקים הפעולים למים או נולם או רוכם. כי אלו הוי וויתי מתחלקים מתחלקים הוי
בלתי מתחלקים לחהקים בעצם יכלו חוספת והיחסון בגורל ויהה בענורם הרים אצל
מה שיקטנו הגדולים מהם ותפעול האדמה בשובם גדולים. וטענוי היה בלתי מתקבלים
לשינוי בגודל יקרה שייחו אטמן יתמו דבר הארץ או הרים. ולא יהיו מן הפיעלי' לארין
הרים ולא מן הפעולים למים ארין אחר שייחו שתי אלו קצתם מקטנת לפי רעתם. וזה
35 כי שני אלו כלות' המאט'. בשום יהיו קצתם מקטנת. והמאמר בשמה בלתי מתחלקים
יסכור אחד מהם الآخر. וכשבייאר המין אשר בו יאמרו בלתי מתחלקים יהיו קצתם מקטנת

2 7 post add. b אגשימים ib. fort. plur. sensu activo ut saepe
ib. [חונוע] 10. 11 melius 22 pro? כ' סת' 23 quae seq. scatent: codd. leg. 25 המסתניטה [כ' בעזמה]
המחלקה [היא — בעזמה] 26 המסתניטה [bis] 28 המסתניטה [bis] 27 המסתניטה
שסתדר ותבדל וויתי מתחליך, שייחו תחיה 30 הפעילה, כולה, רוחבה, תחיה, רוחבה, כולה,
המחלקה היה, היותה, היותה, רוחבה, רוחבה, כולה, הפעילה, כולה, רוחבה, כולה, הפתחדשת
31 32 מתקבלים, גדולים, תקדב, בעזמה, המסתניטה 33 36 ישטור ej. [פסכו]

ובשהפסיד רעת אנטנסאגורש והפכו על דעתו חור על רעת לוקש ורימוקראטישים וכי איר
 אמר כי שני אלו גם כן ייחיבנו עניינים בלתי ישרים ודריבות. וזה שהוא אמר כי שני אלו יישמו התחולות בלתי מתחולות ונקראו אלו הגדלים הראשונים וישראלים
 במספר בלתי בעלי חכלית. אבל בגודל ישימים בלתי מתחולות כלטם בלתי נפסקות אחר 5 היהות אלו בלבד מן הגשים הם מתחדקים מפני שהוא אין בהם טעם אחר שהם בלתי
 מתחולות ולא יהיה דבר [אחד מהם הרובה ולא] הרובה מהם רבר אחד. וזה שהם אמרו
 שאפשר שהיה דבר מתחלק ולתי מה שיחזרו אליו ויתקשרו ויתחצפו. אבל ראוי
 בהכרה לאות הסיבה שהיה כינוים ריקות מתחפשות בהם. ואמרו כי כל אלו לא יהיו על
 דרכם וההפסיד אבל לא על רך החשיפת. וקראו זה אשר אצלם התחטה והעטער
 10 הקיבוץ והעירוב. וטבמו זה הקיבוץ לא יהיה דבר מתרבק. והרבך לא היה אחד אלא

כשייה מתרבק:

ואמר כי שני אלו יישמו על צד מה כל רבר מספרים ומון המספרים. והם בוה על צד
 מן הצדרים על דעת פיתאגורש והם בוה על צד המוחלט. מפני שהם לא יישמו
 הגשים מן המספרים המוחברים מן האחדים. אבל אלו ולוغو גשמי. אבל הם מן 15 הגשמי' בלתי המתחלקים כמו שהאחדים גם כן הם בלתי מתחלקים. כי אע"פ שלא יהיו
 משיים אלו הגשים מן האחדיות בלתי הגשות אלא שווים למצוות העולם מבלתי
 מתחלקים הוא על צד מה על מובל מה שהוא מתחדים בלתי מתחלקים ונכאלו הם
 יישמו הנמצאות כאלו הם מן אחדים ומণינים גשמיים. ושניהם גם כן משותפים לאחדים
 בשנותצות מהמניניות מה. שייאמרו שהוא אי אפשר שהיה מבלתי המתחלקים רבר
 20 אחד מתרבק על משל מטה' האומי' שהוא לא יהו מן האחדים דבר מתרבק.

ויאמרו עם זה גם כן שצורות כל אותן מתחלקים הם בלתי בעלי חכלית. וזה
 כי החלף ביןיהם הוא בוה. אחר היהות שאין הילוף ביןיהם אטנם הם בלתי
 מתחלקים ולא גם כן בשום גשם מתרבק. אם כן בלתי המתחלקי' גם כן אמרו שהם בלתי
 אשר שרשיהם בלתי בעלי חכלית. אם כן בלתי המתחלקי' גם כן אמרו שהם בלתי בעלי
 25 חכלית. ולא ייחיבו דמות מה שיתחריש כל אחד מן היסודות. כמו אותן אשר חיו לאש³
 הצורה הנקרהת בוראמם. ואמרו כי הארץ בערזה כמו עקב. ולאותם האחדים בשתי
 צורות אחרות. וזה כי שני אלו אטנס חיו לאש לבדו צורה והוא צורה כדוריית. מפני
 שהוא דבקה החנעה והוא קתנה בחלקה מאר ובבעור ואת הסבה תשקע והעבור בכל
 30 גשם מפני שאין לה וויזות ולא גם כן תמן מושם דבר:

ואטנס הרים והארץ והאייר לא ייחיבו שום דבר מהן דמות טויה. אבל גם כן ישחטו
 אלו היסודות קצת מקטצת אבל גדול. כי יסודות הארץ יותר גודלים מיטוסות
 הימים. ייסודו' הרים יותר גודליים מיסודות הארץ. ואטנס בערזה עניין אחד. מפני
 שלא יהיה שום דבר ממנה או יה דבר שוויה מאהת מן הצורות אבל מכל הצורות. כמו
 ההויה טן הורע המערוב:

35 כי תחולת הטעות אשר ייחיב לאלו גם כן הוא עצמוני הטעות אשר ייחיבנו סיבת
 אנטנסאגורש. והוא שהוא אי אפשר שימצא יהה עניין אהת! עצמה. ואטנס היסודות
 בלתי בעלי חכלית לא יפעלו כן. אבל הם נוטים אל המאמר בללא חכלית מצד שאין

לא 9 מתפשטה et ?שהיה [שיהי] 8 supplevi ולא — אחד 6 ריק' [מייס]
 ej. post? אדר [אנטנס] 22 codd. 18 suppl. negat. 13 ישםו 12
 orrupt. ממנה 33 = אבל 31 nisi ואוותם lac. 26 fort. 30 השמשים codd. 36 תחולת הכליה
 שימצא יהה codd. ib. ai אדר codd.; ib. מאחד כהה; ואן [ואם] codd.

טטרטה החלקים הוא יסוד. ועל כן ישוב לבאר שאין הנה מאמר או שום דבר כבושים פנימית ביריה אשר ישמו שהיסודות הם גשמיים מתרדמים החלקים אל המאט' בשמה של הלי בעלי תכליות חזקה מן האמת. ולא הכריחם וזה ההכרה מטמא' שהיכים זה או סכה. וזה ואעפ' שלא יושם כי הגשמיים המתרדים החלקים בלתי בעלי תכליות. הנה יהיה כל מה 5 שיאמר בהוויה על והמין ישר. כמו שהוא אלו הושמה שם בעלי תכליות ואו שהם שנים או שלשה לבד. וזה כי בנדקלים עשה והוא בעצמו ופועלו ואו בלתי אפשרר. וזה כי הוא ישום כל החלקים טיסודות נמנים. ואנכטאגורש גם כן וירה שהוא יהוה הדבר⁹² אשר בוה העניין מעניינים אינם בוה העניין. וזה כי אין ואם יהיו העניינים ההווים ללא תכליות. והנה ראוי בהכרה שיינו מעניינים בלתי בעלי תכליות. ומאמריו שהוא היה דבר 10 וזה עניינו מעניין' אינם וזה עניינים ירצה לומ' בוה העניין אשר אני מספר. והוא כמו שייהי טפה שהוא לא בשום פנים. אם כן אם היה אצלנו משים אדרם שהיסודות הם המתרדים החלקים. הנה יהיינו שלא ישים כל דבר שייהי אמן היה מודחן. אחר היות בלתי אום' שהפנים יהיו ממה שם פנים. אם כן מזה אשר מונע לאנכטאגורש 15 שיכל לא יקוף בעלי ובעל תכליות אצל מה [ש]יגדור תכליות התחולות. וזה כי וזה הפעול הוא יותר מועלה מאר אחר היות הכלאה התחולות ותכליות במספר פחות מה שאיפשר. וזה פועל יותר מועלה מאר. אחר היות שיינו העניינים אשר יוסיף בהם רם אהת בעצם. כמו שהענין בבעל הלמורים מהכלאים בהגנות הבוכניות. וזה כי אלו יקו' העניינים אשר יראה לנו בקיום ויכלאו או במין או במספר נשימטו העניינים אשר יראו. וזה כי אצל הטבע גם כן הוא יותר ראוי שתשתמר עניינים אחת בעצם בעניינים מעט' העניין. 20 וחביב ואות הטבע גם כן הרצך להכמתה היותר ראוי והיותר ניאות שייהי עיונינו בהחולות מוגדרות מעט' המספר. מה שאיפשר וזה:

ואמנם אם היסודות הם בעלי תכליות בזורה. והוא מכואר בטענה יביא בה מאחר כן כנה. אמר אם יהו הגשמיים משתנים בהבדלים בעלי תכליות [ג]הוא מכואר בוה הטמן:

25 אמר כי הגשמיים יתחלפו קצתם בקטעם כמו שהחbare בספר החוש והטוחש בפרקם מוגשים ואם היו הפרקם המורגים בעלי תכליות. אם כן הגשמיים המתחלפים הם בהבדלים בעלי תכליות. אלא שההבדלים המוגשים לפי מה שהחbare בספר החוש והמושך של הפרקם הם בעלי תכליות יהו הפרקם המורגים בעלי תכליות. מפני של טורגים אמנים הוא מן ההעף. והחכים מפני הוותם בקטעו. ובתחולות ותכליות. הוא 30 ראוי בהכרה שיינו העניינים אשר יהיו ביניים בעלי תכליות. והכרדי אלו העניינים המורגים הם באלו אשר בינייהם. ומה שקס נגניו אנטטאגורש ובכיאו למזה שבו מן הרבה היה לקוח ביזור קלות בדרך החילוף כי אין המתרדים החלקים בעלי תכליות בזורה. וזה שהוא מפני היות אנטטאגורש יאמר כי כל אחד מן הגשמיים הוא מן המתרדים החלקים כולם כי אם הוא אלו בלתי בעלי תכליות שייהי גשם בפועל מעניינים בעלי 35 תכליות. ומה שהוא מעניינים בלתי בעלי תכליות והוא בפועל הוא גם כן בלתי בעלי תכליות. יהיה על וזה ההקש כל אחד מן הגשמיים בלתי בעלי תכליות וזה שקר. אם כן אין המתרדים החלקים בלתי בעל תכליות:

2 a? יקרו 2 3 fort. 9 שחיה [שייה] codd. 11 האדם codd.
14. 15 ita et Al sed del. 16 יוקף [יוסוף] ? 27 fort.
28 fort. del. 31 fortasse et cngd. 32 post excidit 1 l. 36. 37 om. a

האש והאוויר ואותם הנשאים. ובעבורה זאת הסבה מאלו יהוה כל דבר כלום' מן האיר
והאש ואותם הנשאי' מפני שבhem כל הגשמי המתרדים החלקים אלא שהם יחתים
הרהורשה לקטנותם. ומפני היהות אנטנסאגורוש קורא לאש נכבר הוא ראיי שונכני מה
שאמרו באש חספה על אמריו ואט' כי אנטנסאגורוש קרא האש והشمם דבר אחר בעצמו:
6 אמנים שימצאו הפשוטים יחתם במאמרו כן. אמר כל חנועה היא תנוועה לפתנוןוע. ואט

חנועה הדבר המעורב היא מעורכה ותנוועה הרבר הפשוט היא פשותה. ואט
חנועה פשותה מציאן כמו כן מנייע פשוט. אם כן ימצאו היסודות גם כן. וזה כי
הגשם הפשוט הוא מתנווע פשוט וזה הוא יסוד. ואט היה הוא פשוט בלתי מתחלק אל
המתחלפת בצורה כי זה גדר היסודות. ולטמען שלא יחשכ בזאתו שהיסודות נמצאים
10 מן התנוועה איינו הוא מן העניינים העצמיים להם אבל הוא מן המקרים להחכר אל
מאמריו זה מאמריו כי לכל שם טבעי חנועה מה מיווחת בו. ואטנים אמרו שהוא מציאן
חנועה פשוטה אחת עם שהוא מורה בו. וזה כי התנוועה אל מעלה והתנוועה אל מטה
הם פשוטות. וזה שהוא ואט היה דבר מן המרכיבים שותתנווע אלו התנוועות כמו ספרנו
במאמר הראשון אלא שהוא אטן חנועה לירער גובר מה שב:

15 ומפני ספר שימצא בגשמי יסודות יכוון על הרכבות פועליהם הם בעלי הכליה
או בעלי בעלי הכליה. ואט היו בעלי הכליה כמה הם במספר. והוא יבטל תחולת
שם בלחוי בעלי הכליה מצר רוחו וופש על דעתו ואט שר שמובן בלחוי בעלי הכליה.
והוא תחולת יתפוש על דעת אנטנסאגורוש במאמריו כי היסודות בלתי בעלי הכליה והוא אשר
במאמר השם המתדרמתה החלקים:

16 ויאמר שאין מאמר זה ישור ולא גם כן מאט' וולחו ממי שישים כי השמיים המתרדים
החלקים הם יסודות מאמר ישור. מפני שהഗשם המתרדמה החלקים כמו הבשר והעצמות
ודומיהם הם מרכיבים ואין דבר מרכיב הוא יסוד. אם כן אין כל מתדרמתה החלקים
הוא יסוד:

ואמר כי כל מה שאינו מתחלק אל עניינים משחנים בצורה כמו שאמרנו אנחנו הוא
יסוד. וראוי שנמשש במאמרו זה אל הטוב שבעניינו. והוא אמרו שככל פשוט
25 אינו מתחלק אל עניינים משחנים בצורה הוא יסוד. וזה שהוא אל ואט היה אחד
וה עניינו כלום' שהוא פשוט ולא יתחלק אל עניינים משחנים בצורה איינו הוא יסוד. וזה
ולא ההיולי גם כן יקרה יסוד האלוהי! אלא אם היה על דרך ההשלה שם.
שהוא ראוי שיטוסף במאמר אוטם העניינים הנשאים כמו אמרנו מה שפטנו היה
30 ומארינו אליו יתחלק הדבר תחולת. אטן ביטולו בשינוי הגשמיים המתרדים החלקים
יסודות מפני שהוא אין כל מתדרמתה החלקים הוא יסוד ואין הוא ישור. וזה כי אנטנסאגורוש
לא יאמר כי כל מתדרמתה החלקי' הוא יסוד. ולא גם כן ענן הדמיון בחלקים וענן היסודות
דבר אחד בעצמו. עד כי כשייה כל אחד מן המתדרמתה החלקים איינו הוא יסוד יבטל
שייה מתדרמתה החלקים והיסוד עניין אחר בעצמו. אבל היסוד הוא המתדרמתה החלקים.
35 אלא שהוא לא יתרפק המאמת. עד שייה כל מתדרמתה החלקים הוא יסוד. ועל כן נאמר
אנחנו גם כן כי אלו היסודות אשר הם לפי דעתינו הם מתדרמים החלקים.

וכשאמ' בשקרים וכינון להפטיד על (?) דעת אותם אשר שמו היסודות בעלי
תחולת וסתירתם לא נסתור בזה המאמת וזה הדעת אבל ביאר שהוא אין כל

אמת 1. ut הגשמי 1. [השמי] 20. שמי [שם] 19. ? ? ? מספרם ? ? ? אט אותם [פעולתם]
mobile Al recte 9 fort. שאמתו 12 codd. Al.: אהת 12 codd. Al. —————
וכשאמ' בשקרים וכינון להפטיד על (?) דעת אותם אשר שמו היסודות בעלי
תחולת וסתירתם לא נסתור בזה המאמת וזה הדעת אבל ביאר שהוא אין כל

או [אמנים] 30. ? ? ? האלים = לא בזורה — הוא ימוד 26 codd. Al

שהם נמצאים בהם ככח ובהתחרון מהם יראו בפועל. *כלוטו*¹ שיש לאוטו שיאמר לאי זו סבה בלבד היה שיאמן שאלו הם יסודות לאותם ולא יאמ' הפק זה. וזה כי הוא לאי זו סבה בלבד יאמר כי האש הוא היסוד אשר מטנו ומעניינים אחרים תחיה הקורה ולא יאמ' כי הקורה הוא היסוד לאש. כי הוא יראה שהיריה האש מעזים. ומה שמננו 5
יויה הדבר אפשר רשייה יסוד למתה רשייה:

ויאמר כי מה שמננו היה היסוד מצד שהוא נמצא בו הנה יהוה אפשר רשייה יסודו. ומה שאין נמצא בדבר אשר יהוה מטנו אי אפשר רשייה יסודו. וזה שאין ראוי שתראה בעין בזה ראייה מוחלטת. והוא שבל אחד מהם יהוה בעבור הקروب לו כמו האש מן הגוף והקורה מן האש. אבל ראוי שנחבר אל העיון בהם מצד הווייתם קצתם מקטצתם. וזה שהוא בקורס ובעצמות ובשר העניינים אנו רואים שהם נמצאים בה ככח אחר היותו נפסק מטנו הפסק נראיה. ואמנים באש והאש באותם החקקים הנשארים לא יראה שהקורה או הבשר ימצא בהם ולא יתחרשו שני אלו מהם. וזה שהם היו נחדרים אלו הם אם היהו נמצאים בהם. ואין ראוי שנאמ' שהעצמות והבשר יהוו מלאו לא אלו מן העצמות והבשר אם היהו מחדר בלבד אם וזה אחד בלבד כמו ההיולי ומאות יהיו הגשמיים 15
ומן הגשמי יהיה הילוי על דרכ התהנה בהפך. כי הוא ואם היה זה אין על זה המין ראוי שנאמ' שההיולי היה מן הגשמיים אחר היהות ראוי כמו שאמרנו שישקו צד ההויה לא מצד שהוא שאנו רואים ישנה קצתם אל קצתם. ועל כן ראוי בעבור ואת הסבה שנחשוב שאחד מהם בלבד הוא יסוד לה. כי היסודות יהיו מן הגשמיים המורכבים על דרכ התהנה. ואמנים המורכבים הוויתם מן הפשותם בתהקבצם. ועל כן היסודות 20
ייפסקו מן הגשמיים המורכבים מפני שרם נמצאים בס בכת. ואמנים הגשמיים המורכבים לא ייפסקו מאותם הפשותם אחר שאינם נמצאים בכח ולא בפועל גם כן. וראי שיבוכן מאמרו יפסק על יותר כלל. וזה כי הוא עשה שם ההפסקה מקום של החראות. כי היה לו שהוא יראה האש בקורס ובבשר או דבר אחר דומה לו. ואמנים הבשר לא יהיה נראה באש ולא בעצמות גם כן. ואפשר כי הוויה אף וזה מפני שהוא היסודה 25
ייפסקו מהרבה מן היסודות המורכבים כמו שריה האש מן הכרול ומן האבנין והרוח⁹²

ואהיר מעניינים אחרים:

ומפני שידע באלו העניינים שהיסודות והראשונות נמצאים ושהם ראשונות ויסודות ואמנים הם העניינים האחרים אשר הם מורכבים יספר ויאמר אחר זה על הרכבות כי בנדקים יניח שהיסודות אותם הנשארים הם האש והמים ואותם הנשארים. ואמנים 30
אננסאג'ורש דעתו הפק דעת בנדקים באלו. ואוטו בכלל כי כל אחד מהם הפק להיבורו בדעתו באלו. וזה כי בנדקים יאמר כי יסודות הגשמיים הם האש והארמה ומה שבוניהם. ואמנים אננסאג'ורש יאמר הפק זה. כי הוא יאמר שההגשמיים המתדרמי החקקים כמו הבשר והעצמות והעצים וכל אחד מן הדומים לאלו הם יסודות. אבל האיר והאש יאמר שהםם בעבור עירוב אלו *כלוטו* הגשמי הדומים החלקים מצ' שום כתלי טופורוּם ויקראמ' זרע. וזה כי הוא אט' האיר והאש הם מכל משלי אלו הדומי החקקים מצד שהם כתלי מסודרים לקטנותם אלא שבתהקבצם והתערכם יתרור והדבר ויקרא יסודות והם כמו 35
et seq.: ej. . . הם יקרא . . . והוא שיבוכן

1 אפייל melius [אשר susp. 7 cf. supra]
2 מהם . . . היותם . . . כוה ib. forte
3 סבב 10. 11 fort. 9. 10. 11 fort. susp. ib. forte
4 ומאלו [ומאות מאלו] codd. 14. 15 (alt.) addidi
5 שישקו sive שנשוך b; ib. fort. 16. 27 fort. 28 שנדע
6 signum expunctionis 34. 36. 1. [מסודרים מוכרים] ib.
7 et seq.: ej. . . הם יקרא . . . והוא שיבוכן

יהו גשם לא מוגש הנה יכaining הברה כشنשים שהוא היה העדר. וזה שהוא היה גשם בפועל מוגש מה בכח. אלא שהוא הגשם אשר הוא בכח אם לא יהיה חלה גשם אחר בפועל יהיה ריקות נפרד נבדל מן הגשם לאחרונה. אם כן שבל גשם היה והכל לגשם הווייה הנה היה ראי שיהיה ריקות מה. כי אם היה זה בלתי אפשר הרמאם גם 5 כן כשלל הגשים הווייה בלתי אפשר. וכמה היטיב מה שאם אלסנדרי שהוא מבואר שלא יראה אריסטוטלים שהחומר הוא בפועל גשם מה. ולאדם שישוף על זה ולא דבר אחר בפועל מוצא אשר טפנו יהו אצל ההוויל בעצמו והזורה אמנים יפרדו והם שניטע בטחשה ובשכל. אמנים בפועל וולתי אפשר שייהו אחר מהם בפני עצמו. אבל הוא בשיאם כמו שיחשוב שהוא היה דבר מן הילוי. מטה שהוא מוצא בפועל. ואמנים אלו כי זה גם כן בכח מה שהוא בכח כלות' מה שייהי בוה אותו הדבר מהו הכלות' מה שייהי לו עלי שהוא פהויל:

ומפני היהות שאון לכל הגשמיימ 'מצא הוויה' נשאר עליינו שנספר לאי יה ומן מין הגשמיימ הוויה ולאי יה סבה 'מצא הוויה'. והויה יודיעתינו לכל העניינים אשר להם התחלה ותחלה אמנים תהיה מודיעתינו בהתחלהם. וייהיו ההתחלוות והראשון יסודות 15 העניינים אשר הם נמצאים בהם. והנה ראוי תחלה שנחקרו בעכור והענין זה והוא אם ימצאו היסודות לבטו אלו הגשמיימ אשר ימצא להם הוויה. ונחקרו אם היו נמצאים לא יה סבה הם נמצאים. המثال בוה ששהוא מפני היהות שימצא תנוועה פשוטה ותודה בכמות ואיכות מה. ובחקירה בוה ראוי שנתקה תחלה ונשים מה טبع היטדור. ונאמר שהיטדור ² : ונשים שוה הוא אשר אני מספוג. והוא שיסוד הגשמי הוא סוף מה שיחלק 20 אליו שאר הגשמי המורכבים מצד הוא נמצאו בו בכח או בפועל. וזה כי כרין לאחד שני העניינים אחד ספק. וזה שם הוא סבונות הוויה וההפסדר בקבוץ והפרדה הישור בגשמיימ נמצוא בפועל. ואטנס אם לא יהיה סיבת הוויה הקיבוין אבל השינוי והחילופי הישור נמצוא בגשמי ³ בכח. ובידורו ששהוא סוף מה שיחלקו בו הגשמי הננה יקיף מאמתו שהם ראשונים אחר היהות שיחלקו תחלה אל עניינים אחרים בעזורה. והוא חלה ²⁵ לעניינים אשר הם נמצאים להם מפני שהם ימצאו בהם גם כן עניינים אחרים הרבה כמו המעשים והתנוועות. ובכלל כל המקרים. אלא שהוא אין אל חלה. ואטנס אם זה הישור. תשביל בני אדם אטנס יפליל יה השם והוא אמרת יstor על דטינן והטבע. היה דבריהם ודורייתם בעבור דבר מן הדברים הטבעיים או היה דבר מן המלאכה או היה דבריהם בכלל בעניינים המוקובעים. וזה כי יסודות הצומה והבעל חיים על זה הצד יאמרו שהוא האש והמים ואותם האחרים. וכן גם כן יקרו החלק מן הנוטא וכן יקרו החלקים הראשונים מן הקול. והחלקים הראשונים מן הרבר וכן חלקי כל המורכבות ³⁰ הרשותה.

אם כן הוה עניין טבעי והענין הנה ראי בהכרה שימצא דבר כמו זה. וזה שהו לא שום דבר מן המורכבים יהיה בעבר דבר אחר. אבל אם הוא ראי בהכרה שימצא לגשמיים כמו אלו והם מובאות נגלה. וזה כי אנו רואים שיתחכר מן הגשמיים גשמיים אחרים יותר פשוטים מפוקם בינו לביןם נזקם ובקבוקם האש. ולא יתבה באשר יהנה לו לולוי

אלו כי תחיה — **לכל** מידייתנו (loco) היה — **או** אמנם 8
 iterant codd. **יאמר** ej. **כלומר** ib. ; **כallow**
 נאנפדר שהיסוד post suppl. מה (pr.) lacuna esse videtur; ib.
 אחד post corrupt. 21 fort. **הקבוץ** 23 codd.; ib.
 השם .. **שהוא** 24 fort. **חלה** 26 om. a 30 **תְּזַקֵּן** 31 **הדבר**
 אמר loco **אם כן** 33 הדבו

אבל היו כולם בעצם למגרא. וזה כי התנוועה השבירית מכה מה. ובשתי התנוועות על כל פנים בЛОט' השבירית ואשר בטענו הסכח אשר הוא לפי הכה יעשה האור בהם אשר כמיוציאו השתיו יהו שתי התנוועות כמו הכל' מפני שהוא המכנה כבד וקל מפני שהוא בין הכל' והקל. וכן היהי כל' לכת או אצל התנוועה אל טעה מפני שהוא קל. כי היהי אצל מה שירוחה ויקנה מן הכה החלה לתנוועה אצל מה שיטה ממש בסתוב קלתו טעה אל טעה ודרחה המתוועע אל מעלה. ואמנם הוויהו כל' לכת בהתנוועה אל טעה מפני שהוא כבד. והוא היה עוזר בתנוועה אל טעה על זה המשל. לשירותה כמו שנאמר כשיקח מן הכה החלה התנוועה. וזה שהוא כבשtagע הכה ודרקה בשני המתוועע יחר כל'ו במתנוועע אל טעה והמתוועע אל טעה יתנווע בעבורו לשיקנה התנוועה. וכשהרבה זה מצד שליא ירבה עמו הכה. וכן יהיה מתנוועע מצד שאין הכה קרוב מטנו ודרק בן. ויתנווע מפני שהוא גשם. וזה מפני שירוחה דבר כבד האונס ויסוב אותו ויעברנו יחד אל המתוועע או בתנוועה השבירית על זה העד ישנה וזה היה כל'. ואמנם התנוועה אשר בטעו היה עוזר בה אצל קנווה כה ורחלה על צד הדמיון ומעצמו אל התנוועה אל מקום אחד בעצמו בשינוי נערך. וזה כמו שהיה אחר הספינה רוח ווישם מהלכה יותר מהיר. אמןש שלכל מתנווע על היושר או שהיה קל או כבד כי זה ביאר [ב]allo המתארים. וביאר עם זה איך היה לאלו המתנוועים על יושר התנוועה היוצאת מן הטבע והאנוסת. וזה כי הוא יבאר כי אלו יהיה מן המני מוחוצה בעשותו האור על דרך הכל':

ואמנם כי אין לכל הגשמי תמצוא הוויה ולא שהוא גם כן לא תמצוא הוויה ולא לאחד מהם בכלל. והנה יודע מכל' הענינים אשר נאמרו. וזה שאין זה המטמי והוא האומי' בשואה ולא אחד מהם לו הוויה הוא אמרת. והתחבר או משאום שמשמו ואחת ההנחה והם אשר זכרם לטעללה בЛОט' האסלס וברטיננד לא יהיה להם דרך שכברנו לנו וזה במודגשים. אצל במה שהוא נמצוא וולטי מתחווה. וחיבקו למוגשים מפני שהמודגשים הנה השבו שהם נמצאים. ועוד כי יעדנו על זה מעיר העולה והעין. אחר היהת הבעל חיים והצחים ונענינים אחרים מכמו אלו יופרנס עניים שהוא היה. ואמנם שהוא אין הען בשלל הגשמיים להם הוויה באמת וזה ידוע משבל הוויה בכלל הוא הגשם והוא לא לישם מה. וזה אשר בו תמצוא הוויה בLOW' הגשם איינו הוא לגמרי ומתחווה. כי אין אצל מה שלא תחיה תחלה במה שקדם היה בעבור השתחווים. אחר היהת שהתחבר שוה בלתי אפשר. כי הוא בכלל לא תהיה הוויה לכל' גשם האלהים אלא אם יוסוף אדם וישם ריקות מה נפטר אין בו גשם. וזה שהוא ראיי בכל' גשם שיטיריד מקום. והטוקם אשר יטרידנו הגשם אשר התחדר באחרונה אלו היה מתחדר בו אין ראיי שהוא ריק במה שקדם או לא יהיה בו גשם. וזה כי זה המקום אמןש יתרחש באחרונה. או שירוחה גשם אחד מגשים אחר כמו הוויה האש מן האור הנה אפשר. או שירוחה מכל' וכל' לא יהיה. ראיי בהכרח שישים שהוא ריקות נמצוא וזה שהוא יהה הגשם אשר יתרחש באחד במקומ' הגשם הראשון אשר מטנו היה. ואמנם אם נאמר שהוא

1 exspectes חיה כולה בעצם 4 אמן. 1. או corrupte: ממשל 5 אל תהיה כה בסמוך 12 fort. 1. או מטמי' 1. או forte 9 codd. 10 ירבה et seq.] genus 12 מטמי' ? טועל כשתנה 13 codd. 14 fort. 18 פלְלָה = או מטמי' (scilicet הנעה 13 codd. 14 fort. 18 מטמי' 1. או ar. 1. או 27 ? למשם; הגשם 22 codd. 22 Melissus; ib. 22 שיבאר obserua (!) יהיה 22 codd. 22 Melissus; ib. 22 שיבאר 28 om. a 30 נפטר נאש = ! נפטר אן. 1. או ante 32 אמןש 1. או ar. 1. או 23 אמןש . . אמןש = או . . או אחרונה 1. או ante verba quaedam desunt

וחתוק ויעבור הרוחק אשר עליו ג'. ה. אם כן הגשם אשר אין כובד לו ואשר לו כובד חחתכו ומן אחד בעצמו. וזה בלתי אפשרר. אם כן לא יתנווע גשם אין כובד לו רוחק בעל הכללית והוא הרוחק אשר עליו ג'. ה. והוא מספיק כשביאר שהוא יולד מוה שהוא יתנווע רוחק אין חבליה לו בבראו שהוא לא יתנווע רוחח בכלל חבליהם:

5 אמר שהוא בהניעו בominator אחד בעצם רוחק יותר. ואם לך גם כן מן הגשם אשר עליו ב' חלק פחota מזה הוא יתנווע רוחק יותר מן הרוחק אשר עליו ג' ה' ויתנווע גם הגשם אשר עליו א' רוחק יותר גדול מכל רוחק יתנווע הגשם אשר לו כוכב. אם כן הגשם אשר אין כוכב לו יתנווע אל מה שאין תכלית לו:

ואמר ומן המכואר אם בן שהוא ראוי בכורה שיהיה לגשם הנפרדר כובד וקהלות. וראו
שנשתכל במקום זה מן העניין אשר יתכן להשתכל בו אך היה אitem כי כל אחד
מן הגששים הנאהווים ממקומם אمنנו לו כובד אל האמצע. ואמנם במקומותיהם המתוירות
בשם אינם לא כבדים ולא קלילים. כמו שהוא ואין העולם גם כן בפני עצמו. אלא שהעינוי
אם היה העולם במקומו או לא הוא מחוק מאמר אחר. ואמנם שאין הטהיה לו הוא מכואר
נגלת. אבל הנכבר ירצה בו הגשם הנאהו הנפרדר מן הגשם החטפי לו במקומו המתויר.

15 אבל אלסנדרי יאמר שירצה לוט' בנפרד אטנס אשר הוא נפרד נברל עד שישיה או לוה מצא לו קלהות. או לוה הכהרות. או שירצה לוט' בנפרד הגשם הנפסק אשר אינו עגול. והמבואר שבענינים שיוכן ממאטו הנפרד שהוא אט' מקום מאטו שהוא טבעי ושהוא נמצא במקומות בסועל. ואינו הוא בפועל גשם עד שירוח הפרש בין ובין אשר אינו הו רחוק גשם ולא הוא גם כן ממקנים. עד שיאמן שהוא הוסף מאטו נפרד 20 בסכת הגשםים הלמודי' והוא שאל הגשםים מפני שהוא אין כובר להם ולא קלות כי כוה הענן אינם נפרדים גם כן ולא בפועל.

ואמר בזאת התנוועה אשר היה בהכרה והיה בעורו כה מה שהוא תמן עלפעים בחנוועה ההוויה בטבע. ירע איך יהיה ויאמר. כי כל מתנוועה אשר בטבע [ואשר בכח לו] התחלה לתנוועה אלא שהוא בדבר או בדבר אחר. ואטנס בדבר כמו הכל אשר הוא המנייע לצומח ולכעל חיים או לאבן. ואטנס בדבר האחר הוא כמו הכל אשר לאבן אשר היה מטהנוועה על דרך המקורה כמו מה כשריד האבן ימשוך עמו רכבר מה מן הקוראים ממנה. וכשהיתה התנוועה מתנוועת או שתהיה בטבע או באנס. כי בהושיפ הכל על התנוועה אשר בטבע היה יותר מהירה כמו מה שהיה בנטול האבן מעלה אל מטה. ואטנס האונגה לא יסרו בה יותר מהיר או יותר ריבוי או עניינים אחרים רמו מה

כ' בו בעצמו ייחוץ הגשם אשר אין כובד לו והוא אשר עליו הרוחק cum Al: et add. et add. codd. et add. ej. אמר 5 יתנווע אחר supplevi 3 codd. 2 בעצמו אשר עליו נ' 6 codd. Al 7 addidi 10 post l. codd. tanquam secund. interpretationem ב' בו 16 אבל [2] או ?? אטנמ' ?? סקוטו [בפקומו 14 בטה שאמרו 17 והםבוואר 19 לא 1. [אינו הוא רוחק Simpl. 594, 18 וחייב loco = *μεινον* *λατινιν*] [והםבוואר

b טמה: a. מצד נחלק 24cj. מتمكن ?בְּعֵד loco **בְּעֵד** היה
בדבר אחד ודרכו, אשר הטען אשר הוא ib. ווער [ירע]
1. חמצע 27. אפנום בדבר אחר . אפנום supplevi 28. 29. codd.
ib. 31. מאגנו ואפנום הרבר . ואפנום ככח לו. מהירות
codd. 32. היה ה. מהם codd. 33. fort. et et.

לו כובד עליו ב' ויתנווע הוא גם כן בומן בעצמו רוחק עליו ג' ה' כי אנחנו שמונו כי ערך הגשם אשר לו כובד והוא אשר עליו ב' אל חלק ממנה כיהם רוחק ג' ה' אל ג' ד' אשר הוא חלק ממנה. אפשר אשר בו ייחוץ ב' בעצמו רוחק ג' ה' בעצמו כי בוצעמו ייחוץ [חלק מ'] ב' רוחק ג' ד'. ובזה הומן בעצמו ייחוץ והרוחק הגשם אשר אין כובד 90 ו הוא אשר עליו א'. אם כן הגשם אשר אין כובד לו והוא אשר לו כובד ייחכו מהלך אהדר בעצמו כומן אחד בעצמו וזה שקר. אם כן אין רוחק גשם אין כובד לו והוא אשר עליו א' רוחק מה כומן מה. והוא יסדר המאטיר כי אשר להם כובד יתנווע בומן אחד בעצמו תנעה יותר מהנווע אין כובד לה מן היחס אל הקל. וזה שהוא אם היה כל מה שהוא יותר כבד כי מה שהוא יותר כבד יתנווע יותר טמה שאין כובד לו כלל הרבה. עם שהוא 10 לאשר ישם שהוא יתנווע הרבר אל מטה מאשר אינו כבד שלא יהה בוה. ויה גם כן שהוא מן המגונה והמכוער שישתווע מה שאין כובד לו והכבד רוחק שוה בומן אחד בעצמו על שלמשים להו שלא יודח ולא בוה גם כן כלות האות' שיתנווע הרבר ואינו כבד. וזה המאט' בעצמו ניאות שיאט' בקהלות גם כן. וזה שההפרש בוה אטנס הוא בשחווא ראוי שישים שהחנווע חיה אל מעלה לבך. ואטנס הנשארים הם גם כן ניאותים 15 שיאטרו באלו גם כן על דרך היחס:

ובשביאר בוה המאטר שהוא אי אפשר שיתנווע הדבר מצד שלא תהיה הטיטה. היה ביארו להם עם שהוא בעניינים המתנוועים במקבץ. ואחר שהוא אין שיטצאו החנוועות בטבע לבכ' מצא החנווע אטנס גם כן. והוא ביאר בוה גם כן זה העניין בעצמו. והוא שהוא אם היה מה שאינו כובד לו יתנווע שכורה. הנה יתחייב מוה שיתנווע 20 רוחק אין חבלת לו בומן בעל חבלת ברוך החלוק:

אמר וזה שהוא אם היה אפשר שיתנווע שם שאין כבד והוא אשר עליו א' רוחק עליו ג' ה' כומן בעל חבלת ויתנווע גשם לו כובד והוא אשר עליו ב' מן הכה בעצמו בומן בעצמו רוחק פחות מוה הרוחק עליו ג' ד'. כי הוא שיתנוועו שניהם אטנס יהיה אשר אין כובד לו יותר הכהה לשכורה יותר טמה שלו כובד פחות כובד. כי 25 אם נניהם שהוא כמו שהרוחק אשר עליו ב' אצל חלק מה ממנה אם כן מפני שהוא החלק יותר הכהה לשכורה יותר מהכהה הכל כי היה לו תנעה יותר מהירה. וזהו יחס מהירותו אל מהירות הכל והגדיל קצחו אל קצחו היה בעצמה היחס אשר לשני הרוחקים ושני הרוחקים אלו אשר עלייהם ג' ה' וג' ד' קצחים אל קצחים. אם כן לפי הערך אשר ימצא לשני הרוחקים קצחים אל קצחים כלומר ג' ה' וג' ד'. וכן גם כן יהיה מהירות חלק 30 היחס אשר עליו ב' ומהירות היחס הב' בעצמו. וזה כי בומן אשר כו ייחוץ ויועבר חלק היחס אשר עליו ב' הרוחק אשר עליו ג' ה' כי בו בעצמו ייחוץ היחס אשר עליו ב' בעצמו הרוחק אשר עליו ג' ד'. אלא שהוא בומן אשר ייחוץ כו היחס אשר עליו ב' בעצמו הרוחק אשר עליו ג' ד' הנה כי היחס אשר אין כובד לו והוא אשר עליו א'

ב' ה' מפטו מפטו ג' אל ג' [ג' ה' אל ג' ד'] supplevi 3 addidi; ib. 26 (alt.) del.;
תנווע — יתנווע ג' אל ג' [ג' ה' אל ג' ד'] supplevi רוחק עליו ג' ה' 1 addidi; ib. 27
שימאר 15 שחתשים. 16 כטחים. 17 אטן חבלת לי post secundum Al 2 l. desunt
om. a 9 post (pr.) excidit linea 12 l. ? אשר [לאשר] 10 addidi; ib. 28 כטחים אל קצחים. 29 אטן [לאשר] 17 addidi; ib. 30 post secundum Al 2 l. desunt
codd. 22 supplevi cf. p. 114 adnot. 1 28 codd. Al; ib. 23 codd. Al; ib. 24 et seq.

א' ג' ד' — כטחים אל קצחים, מהירותה נסֶבֶת = יחס. 27 שחתה ה' [כ']
ib. 28. 29 ג' ד' — כטחים אל קצחים. 30 addidi; ib. 31 codd. Al; ib. 32 (bis) ג' ד' — כטחים אל קצחים. 33 supplevi, item ג' ד' — הרוחק כטחים אל קצחים. 34 et seq.

אצל מה שיחברו על צד. על והענין יורה. וזה כי האבהה היא כחברה מה. ושני אלו כמו שאמרנו ינצלו מן הרכות אשר ספרנו. ואטנס האומרים שהעולם היה מעוניים בalthי סטודרים אין להם העלה מלאו הרכות:

ולאדם שייאמי תשובה על אלו המאמרים עם שהם לא ימצאו על הראו. שהוא לא יובן מאט' אסלאטון כי העולם והסדר היו מעוניינים בלתי מוסדרים על היזוש. 5 וזה שאין זה הענין יובן ממלת האיש. אבל זה הענין אשר נספר בו אנחנו. שהוא לא מסדר וועלם סדר. וזה שהוא ולא גם כן מן הכריות. אבל מפני שהוא לא מסדר מניינים על שני מניינים כמו הולחי מיטופה וולתי מצויר כי יאמר כל אחד משניהם על שני מניינים אחד מהם יורה על הטכוער וענין מצטרע. והאחר יורה על העדרתם. וכן כשלא 10 סדר. כמו שייאמי אדם על דרך טשל שהוא אין לו סדר כלל כמו מה שייאמר הולחי המצוייר לא אשר הוא מצויר ציר רע אבל יאמר זה למה שהוא נעדר לגמרי לצורה ולבריה. כמו שטמנגהינו שנכנה ההיוויי בלתי מצויר על עד אשר יובן ממנה שהוא לא סדר לה כלל. ולא מסדר אשר נאמר לנו אשר ממענו היה העולם אשר יאמרו זו הצד שדעתו במאמרינו שהוא מהוילי בלתי מאוקן מזמן מה. וזה כי לא 15 מאייך הוא באחד משני אלו המניינים על כל פנים הוא בלתי מסדר. אחר היה הטדר הוא אינוכות מה ולא אין גם כן הוא לא מסדר. וזה שווה ענין האמתינו ודעתינו בטה שמננו הוא הסדר והעלום. ואטנס אם אסלאטון הוא כמו כן מודה אם הסדר הוא יותר קדמון מלא סדר. ומה שבטעו יותר קרטון מה שהוא חזעה מן הטבע. כי לנו שנעמד על זה ונדענו מנקוטות הרכה מספורי. ומותר לאדם שיקיש על זה מהוילם אשר 20 העירונו עליהם והולכנו על דעתינו. וזה שהוא מפני שהוא לא סדר בתחו הרע. וכל מה שהוא אלהי הוא טוב בטבעו. והוא הרע והריב כמו שאט' איינוabal המש בטבע המתים ומה שהוא מתהדר. וזה כי מה שהוא חי על זה הצר אישר תחלה שייהה מה ושווה ימות. וכמקרים אחר גם כן שהאלוה נצחיה לא בעל הכליה ולא סדר. ואין ראוי 25 שהוא בקשתיינו לאלו המאמרים לגמרי אבל על שהוא על דרך הכלל. ואין מותר קרטון מלא הסדר. וזה כי בעניינים החלקיים יהו לפעמים לא סדר מה. ובכלל כי כל סדר הוא מלא סדר:

ובשעמד בו המופת עם שהוא ימצא לגשמי תנועה מה בטבע אל אלו העניינים. יניהם מה שהוא וריו על בקשתו. והוא שללים החמית המכור והקלות. וזה שהוא היה 30 ראוי בהכרה שיתנוועו אל בollowי החטיה והקלות. אבל אטנס כהכרה שיתנוועו אל בollowי החטיה. ואלסנדורי יוכור לנו שטמא'⁴ וזה אשר אמרו. משווא ראיי בקעתם. אחר היה הנשם החטישי אין הטיה לנו. ומה שאמרו גם כן. שלא יהיה למה שיתנווע הטיה או אפשר שיתנווע אל האמצע ומן האמצע. התברר ממענו שהוא ראוי 35 בהכרה שיהיה לו הטיה נערנת. ואחר שהתברר שהוא ימצא לו תנועה מה בטבע הוא יכאר מה שיכוין אליו במופת החלף:

ויאמר וזה שהוא אם רוחה אפשר שיאו אל מטה כמו שיתנווע מצד שלו כבוד כי בעבור זה מושם עליי א' ויתנווע בזמנ מה רוחך עליי ג' ד'. וווק השם אחר

אשר ימצא 13. 14. codd. 11. המצויר [ollowי המצויר] b וועלם 7. a: וועלם 7. חמתא' 4. post 26. והוליכנו et עליו exspectes 20. מארתו fort. del. 15. (alt.) del. add. Al Averr. יאמratio 32. אבל וollowי. ej. [אל בollowי] 20. יותר קרטון מן הסדר. שיטה 87. שיתאו fort. del. g [ג' ד'] 88. גשם שאין לו. ej. [מציד שלו. ib.]

הענינים בלחין מתנוועים. ועל כן היו אנשים אחרים גם כן בוטן שיקבצו חלה העולם על צד מה כמו בנדקלים כי לא ישימו על זה המין מן ענייני נחים ומה שיזספה:

ובכלל כי נח דבריו בעצמו אשר אמר כי לטעלה מזה עניינה. והוא כי מזה שהוא תוצה 5 מן הטבע ומה שהוא בטבע לא ישימו לדבר נמצוא ובלוו נמצוא. אבל שניהם נמצאים עם שהם בתנועה מה. כי ענן אשר הוא בטבע לאדם אינו הוא שיריה נמצוא לגמרי. ואם לא. היה על זה ההקש כל מה שהוא בטבע אינו הוא אלא שיריה נמצוא. הוא בשער איך ישל ויתנווע. כמו שענן היציאה מן הטבע אינו הוא כל זה העניין אמןם ואם לא. היה מתחייב על זה ההקש שהיה ענן שלא היה בלוו אליו נמצוא לו 10 חוצה מן הטבע. אבל הוא בשער איך ישל ויתנווע. וכן בענייני האחרים הנשארי אמןם ימצא ענן מה בטבע והויזא מן הטבע בתנועה מה ופעולה. ומה שבבטבע יותר קדמן ממה שהוא חוצה מן הטבע ולא סדר. ואמן יראה בתנועה ולא הנעה אשר היא אין תנועה כלל לא יסובב מה שבבטבע ולא מה שהוא חוצה מן הטבע. כי אתה אליך תחק הבלתי והוא ממה שיחשב שהוא לא תנועה וחוצה מן הטבע והשתכלת 15 עניינו השגחה גמורה תמצאו שהוא גם בן תנועה מה או לא יהו נודר טן התנועה. וזה כי ביטול הדבר הוא פעולה מה. ויאט' עוד בן וזה שהוא לא ימצא ביטול הדבר אינו הוא פעולה כלל. וזה הפעול אם היה פועלתו נשנה אין זה העניין ביטולו אלא הפדרו בלבד. ואם היה תמיד ישנה זה הוא ביטולו. כמו שביטול המהם כאלו הוא נשנה אבל עניינו הוא שהוא לך בשינוי. וכל שינוי הוא תנועה מה.

וכשהיו אלו הענינים על וזה העניין הוא ראי壬 נשナル השתכלות גמור במאט' האדרם 20 90 שהעולם היה מעוניינם שהו מתחילה בקרdotות בלתי מסורדים. והוא שאט' כי חידושו היה מעוניינים [בלחין] מתנוועים על צד מה. ומן המפкар כי ענן מה שבבטבע אמן ימצא לו בתנועה. אם בן העולם הוא ממה שהוא חוצה מן הטבע. [זמה שהוא חוצה מן הטבע] על ההקש יהה יותר קדמן וזה פגונה ואטם המאט' בשוואן בן עניינים בלתי מתנוועים לא יחויבנו שם דבר מלאו הכיעורים. כי לא ירוין העניין המובן ממאמרינו אין תנועה בתנועה] למה שהוא חוצה מן הטבע ולמה שהוא בטבע. אם בן ולא מטה שהוא חוצה טן הטבע מה שהוא בטבע. וזה שהוא יראה יהן וזה גם בן. וזה שהוא לא מה שהוא בלתי נמצוא ולא המתהווה טן המתהווה ולא גם בן היוצאת מן הטבע מה שהוא בטבע. כי הוא יהה על וזה הצד מה שהוא חוצה מן הטבע יותר קדמן מטה 30 שהוא בטבע. אבל אנקאג'ורש ובנדקלים דעתם להשים מה שהוא בטבע במקום מה שהוא חוצה מן הטבע. מצד מה שהוא בטבע הוא מתקדם למטה שהוא חוצה מן הטבע אישר הוא באחרונה. אמן זה מפני שהוא יאמר שהוא אצל מה שהוא אוניה נחה המבדיל לה הוא השכל. ואטם וזה מפני שהוא היוטו מעוניינים מתחדרים. ואיל איפשר שייאמר שהוא על וזה הצד היה. וזה שהוא אין מדבר אחד בעצמו היה ואוי שנאמר 35 שדבר אחד בעצמו היה אומ' שהוא היה. וזה שעתה אמן היה מעוניינים נבדלים לא מעוניינים מצחערם. ולא היה אומ' שהעולם היה במצווע החובבה. אבל אצל מה שישפר ענן מה במצווע החובבה היה אומ' שהוינוו בניאוח מן החובבת. וזה כי אמרו שהם ידרשו

2 corr.: מה והוא; מזה והם nisi legas cum Al; ib. fort. exspectes [בג'] 4 del. (ci) לא 2 oj. תמצאים שם, עניינים והם כרך 5 codd. 14 et seq.: codd. habent ואנחנו אומרי. 18 מהויה גערת התנועה – וכוה addidi: item 28 שבכלי 22. מהויה גערת 26 codd. add. post (pr.) למה 27 codd. (alt.) susp. 28 מהויה גערת 1. lac. 31 codd. iterant (pr.) מהויה אותם נחים . . . להם 32 del. מהויה אומרו שם ידרשו

זה העד גם כן ולא ימצא בלחי סדר. וזה שהוא אין מציאות כלתי סדר והוא שלא
יתנויעו הגשים ואל מקומות אחד בעצם ועל דמיון אחד.
ואמנם אלסכנדרי לא ביאר והמאמר האחרון כן. אבל הוא יאמר שהוא חסר המאמր⁷
בזה שהוא לו לומר שישו מני התנוועות בלבד הכליה והוא איז איפשר שרוין
ה탄ועות גם כן בלבד תכלית. וזה המאמת הוא סכלות בלבד שיווה אדם אצל מה שישים
על צד ההנחה שהtanועה בלבד בעלה תכלית וחקר על מה שיתחייב לה ההנחה יאמר
שהוא יתחייב שלא היה בעל תכלית. וזה כי זאת הפעולה ידמה פועלות אשר היה
אצל מה שיעין מה אשר יתחייב אם היה והרב בעלה חיים. יאמר שהוא אם היה
בעל חיים יתחייב שלא יהיה בעל חיים. וזה שהוא אמן כשמו על דרך ההנחה דבר
אחר הוא ראוי שיבוקש מה אשר הניה זה. ואני אומר שהוא אי אפשר שזונה שהיה
הדבר בעל חיים אצל אמריו שהוא בעל חיים הוא בעל אל לא שהוא אין
בollowתי אייל אם כן אין הוא בעל חיים. ולעתוד על ההפרש בין שני המאמרים
והכינוי מה שיקל. אבל הקשה על הספק אמן ראוי שירדה בהנחה ובשיווה ההנחה
חטימה יראה מה אשר יקרה. המשל בזה אם היה מקומו שנבקש שהוא אם היה לא רום
כనף מה אשר יתחייב מה אין אתה אדם אלא שאחה אדם אין לך אם אין ננים. אבל
ראוי שייה עיוניון בדבר יתחייב על זה הטמי והוא שהוא אם הוא לך ננים התחייב לך
שייה ננים ויתחייב זה שיעוף וזה יחיינו שלא היה על פני הארץ ולא על פני
המים ורומה לה. וזה על דרך אחרת גם כן מונחת! היתה עתה. לא שנכטל שהtanועה
בלתי בעלה תכלית אבל כונתו היה לבאר בתופת על שהסדר ימצא תמיד. וזה אשר
אפשר שיתחייב כמו כן ואם הוושמה התנוועה בלבד בעלה תכלית גם כן:
ועוד יאמר כי עניין בלתי מסודר אין הוא דבר אחר אלא אם ילק העניין חוצה
מן התבכע. וזה כי הסדר המיותם הטוחן במורגים הוא טבעם. וזה כי החקך
אמנם יהיה נמשך אחר החקך כשייה נמשך אחריו עצמותו לא בטקרה. כי אם יהיו
היסודות מחנוועות על זולתי הסדר ומנים בלבד תכלית היה הולך עניין על דרך חוצה
מן התבכע בלבד תכלית. וזה כי כל מן הסוגים אמן לו בטבע מה שהוא יותר ומן
יותר ארוך. וזה שהוא אמן על דרך משל לו בטבע שייה אמת מפני שהוא נמצא לרוב
בני אדם ומן יותר ארוך. אמן שירדה חוליה והוא החקך וזה. ואמנם בלבד הבעל תכלית הוא
זיד והוא יותר והוא בזמן יותר ארוך אחר היה בזמן בלבד תכלית. אם כן אין עניין
מסודר נמצא לו. ויאם' שהוא אט' באלו המאמרים והוא רומו בו הדבר אל אפלאטון
80 שייהינו המאמת בהחקך והוא שהблתי סדר י היה בטבע מסני שהוא היה ומן ארוך.
ושייהו [ה]סדר והעולם חוצה מן התבכע אחר היה ומן יותר קוצר מזמן זה. וזה כי זה
הזמן הוא בלבד תכלית. אבל אשר לעולם תחיל מזמן בעל תכלית תמיד. וזה כי כל ומן
אי זה ומן שייה היה בעל תכלית. ויחיינו כמו שנאמ' המאמת בטבעם יעצה מן
התבע עם שהוא הוא בטבע. ואין דבר ימצא בטבע יותר אחר היה היה ש אין
35 דבר מן הדברים אשר בטבע הוא כמו שיזדמן בלבד על זולתי הסדר וחותעה מן התבכע:
ויאמר ועל כן הויטיב אנטסאגורש בכרכו מן אותם הרוכות אשר ספרה. כי הוא לא
ישם העולם מעניינים אשר היו מתנוועים בקדימות בלבד. אבל ישטנו מן

1 במאמר 3 בעצמו et מקום ej. אם הוא fort. ולא pro לא codd.; ej. 2 ante linea deest
4 התנוועה a: הפעולה ib. 7 היה codd.; ib. 7 ante linea deest
10 recte 18 והביט [הכינוי] codd.? 15 ante linea deest
24 codd. Al או [אמם] 27 בריא 1. [אמתי] 26 עניות
מסודר 80 [שייחיינו] 1. [שייחיינו] 29 l.

ובכללו אינו מוגנה בשום פנים אצל מה שהייתה בקשו לעצורה הראשונה אשר בהילו והוא בעל שלשה הרכיקים אשר יתחייב לטבעים הנשאים כלומר החתימות והקרירות והיביש והחלחות והaicויי אשר בעבור אלו ועל כן בכלל חמצא העורה עצמה כשביקש העורה הראשונה אשר בהילו. והתיירעו העזרות: עד שהייתה הראשונה השתחים ואלו קודם עמדו הווית שיכלה בו המאמץ אל אלו מפני שהם מתקדים מאד מצד שימושו יתנו לגשם האיכותי גם כן הנשאים אלא שהוא מצד שחזרה יותר קדימה אחד היה הגשם מתקדם עליה. ואולי לאדם שיחשב בו שרווא ישים הגשים מן השתחים על שהוא יאמר כי עמידתם מן השתחים על דרך האסיפה. ואמנם עתה על צד ההרכבה.²⁷

אבל אם היהת על צד ההרכבה ההווה לשתחים בזמנים ומה שיתנווע בפנים מוקיים ¹⁰ אינו הוא לא חבלית ולא גם כן מוגשים מוקשה לשתחים. הנה היה ראי שיבקש מה אשר יראהו זה תהה הנה הפילוסוף בעצמו. הנה יספיק גם כן המאמץ באלו אחר היהות זה המאמר בעצם ניאות 'שייאם' כת פיתאגור.

ומאהר אלו המאמרים שהם מפני היהת הפרש המאמץ בשחוויות הגשים מן השתחים. והיה כזה כשהוא לkeh שליהם בכדרות וקלות ולkeh לבאר כי להם וזה. והוא יבאר ¹⁵ זה בשיש להם תנועה בטבע. וזה אמן היהת על כל פנים מפני שהוא יוקה לו הטיה. ושני טיני ההתיה הם הרכdot והקלות. וזה כי הכביד הוא אשר יטה אל מטה והקל הוא יטה אל מעלה. ואמן אם לגשים הפשוטים תנועה בטבע כלומר היסודות בכוונה הראשונה הוא ביאר וזה בוה המתין. יאמר כי מפני היהת הגשים נראים שהם מתנוועים. מתנוועים או אונס או חוזה מן הטבע. [ו] אם כן הם מתנוועים או אונס או חוזה מן הטבע. הנה ימצא להם על כל פנים תנועה אחרת גם כן בטבע. כמו שנאיט' לטעללה. והחכבר בשטח הטבע שהייא בלתי יאפשר שיתנווע דבר חוזה מן הרוך הטבע אם לא היהת מתנווע בטבע אינו מתנווע כלל אחר היותו יוצאת מן הקש מן הטבע המיחוד עצמו. ובכלל שלא היה לדבר תנועה וכשהקיש אליה אותם האחרים תמצאים יותר קלים מהם או שהם מצערירים בלחוי מסורדים או שהם יהיו בוטן מועט ומפני דבר אחר. ²⁵ וזה הוא עניין מה שיאמר חוזה מן הטבע אי אפשר שתהייה זאת התנוועה חוזה מן הטבע ואי זה דבר שהייה פלאו. ואם היהת גם כן לדבר תנועות הרכה חוזה מן הטבע הוא ראי לאלו הסיבות שהייה להם התנוועה אשר בטבע גם כן ישתחיה זאת אחת. וזה שהוא שבכל אחד מן הענינים הוא נמצוא על צד אחד והוא בלתי נמצוא על צדדים הרבה בן אשר בטבע ואשר הם יוצאים מן הטבע. כי אשר הם בטבע נמצאים על צד אחד. ואמנם הוציאים ³⁰ מן הטבע הם על צדדים הרבה מפני השני אשר הוא בטבע. ואין מונע שיתנווע שהייה השינויים הרבה. אם כן ימצא לגשים התנווע בטבע:

2 ej. תחיהב et והוא בעלה	3 om. בלבך	4 ערד I. hic incipit apodosis
5. 6 לאן loco [אין היא sive שמיינא ויתן codd.	6 I. et suppl. האורה	בכת
9 אבל—ההרבה supplevi secundum Averr. et Al; pro ואין: (8) Al	12 ej. ואין: Al	12 susp. 15 לו: ej. להם 17 אם b: אל a 18 יאמרו codd.
18 מthem אלה, ואיליה lacuna 22 ante 19 מתניעים (alt.) supplevi	23 vitiouse	זה 32 וושיה אלוי ושותהיה זאת בלא [בלתי] codd.
24 addidi 33 אן ej. ואמנים 34 מטנוν עליו 1. הוהלהכת נגהו והיה כה [כתה] 85 מטהנון עליו	27 suspect.; ib. להם	codd. codd.; codd. codd.

הרכבת השטחים אשר הוכר בטימואס אמן יאמ' באורך. וזה שהוא גם כן לא יתרדשו
הגשימים אצל מה שופרב;

ועוד יאמ' שהגשם הוא יותר כוכב מגשם לפי רעם או מפני שעצמו מصحابים מספרם יותר כמו שיחשב שהוא אמר בטעמאם. וזה כמו שאם' באש. ואמנם אין 5 מפני שעצמותה מחלקים פחות. ואמנם מפני שהוא יותר כבודה בטבע המוחדר לא בסכת ריבוי השתחמים. ואם היה הרברכ נבד בsburg שעצמותו משתחים מוהת החביב מוה שייהו אלוי השתחמים גם אין כבדים. וזה שהוא לא וועל בשום פנים בשיחה הרברכ יותר כבודות חוספת דבר אין כוכר לו. ואם היה אלו כבדים הקו והנקורה גם אין יהוו כבדים. וכן 10 שוקן הוא מנכותה בן השתחמים מן הקורים ומן השתחמים הגשים. אבל אם לא יהיה יותר כבודות. וזה שהחักษ והיחס אשר לא גשים קצתם בקצתם הוא עצמו הוא לשתחמים אצל השתחמים. וכן המאמ' בכו ובנקורה. ויתחייב גם בן הרבות בעצםם והם שתחהה הנקרה

ויאמר שהוא יקרה בכלל לפי דעתו אלו שיחיה בעה אהה שלא נמצא גשם או אפשר שלא נמצא. וזה כי אם היו הghostים בעבור השתחמים והענינים אשר בעבורם 15 מציאות הרבר יהוה ניתר אחר שהוא בעה מן העתים אל אלו אשר בעבורם הייתה מציאותו. וינשא או הגשם אחר שהוא אפשר שיתר. ובחוות ראו בעצמו הקדים והניהם השתחמים יתרו הghostים אל הנקרות. וכן שהghostים יתרו אל השתחמים.cn השתחמים יתרו אל הקדים ובאלו אל הנקרות. ועם אלו יאמר גם כן זה העניין. והוא שהומן מרכיב 20 מעותות כמו ההרכבה מן הנקרות. כי בהתר הומן אל העותות והעתות אין ומן. והנה איפשר שיחיה בעה מה שלא היה זמן. אלא שהענין המובן מטמארינו בעה מה שלא היה זמן והרבר למשיכת מטען המאמרים שהghostים היו מן השתחמים וזה מה שלא היה נקל להבין האלהים אלא אם ירצה האדם לרמות. וזה בעצמו יאמר שהוא התחייב הנהנת אנטכג'ורש אשר יאמר כי עמידת העולם הוא מן המסתפרים. והוא אשר יאמר שמהם הויות העולם 25 כהם כבוד. והghostים הטבעיים להם כבוד וקהלות. אם בן אינו לא מן האחדים ולא גם בן מן המסתפרים. אלא שאפלאטון יאמר נגד זה המאמן מה שיש בספרו טימאוס וקיניאג'ורס כאלו אמר לסוקראט אולי היה שומע לבררי מצד שבבנה אל אי וזה דעת היה הולך בו ומה השגחת בו הייתה אני ". אבל אם היה פועלתק לאז מצד שלא יוכן עניין דבריו אבל מצד שנentity ברבר אל עניין אחר מקום קבלך אם בן אין אני. ואם לא أنها אמר 30 אפלאטון שהקו מרכיב מן הנקרות או שהשתח מרכיב מן הקדים או איך יתחייב בשאמר כי עמידתghostם בעבור השתח" שיאם' בעצמות הקדים מן הנקרות. וזה שהוא מפני היהות כמו שנentity במה שקדם לשתח עם השתח שתי הרבות. אהר! מהם לך ואחר במרקחה ובכחסכמה. וכן הרבכת הקדים עם הקדים. ואם הנ היה בעבור הנקרות והשתח מן הקדים אמנס יובן על דרך האסקה האחד אל האחד. ואם הנ היה הגשם מן 35 השתחים לפי דעתו אינו היה על דרך האספה אלא בכו: אם בן איך יתחייב שיאם' שהקו תילד בעבור הנקרות. וזה כי צד היהות כל אחד מאל מתחלה לתהיות האחד.

(ערוך) ברוחב 1. [כמקרה 33] יאמרו 24 והיא codd. ib. codd.; (bis) 25

בעניינים אחרים בלחמי מה שעריך. וזה כי כל אחד משני המראים אשר היהו בעבורם המראה הוכח על דרך משל. ואינו הוא הוכח. יהוה בעבורם מראה ההוכחלה. כי הם אין להם שייאמרו נטה הם כמספר אלו העניינים אשר הם בלי כובד ומקיומם תילך חכבר וכמו אי והדבר הוא אחר היהת שאין קיבוץ שער מה על ולתי הגעה אי זה שער שהודן.

הנה ראוי שהכבד מצד שלא יועל במספר בעניין הכביד:

אבל והוא דבר נראה והוא כי מה שהוא יותר כבד מרבר כבד אטום יותר מרמן וויסוף עליו בכובד. ואם היה הדבר אשר הוא יותר בכבוד הווא בעבור ארבעה שטחים מצד היהות אשר הוא שטח כבודות טשלשה טפחים ומן המכובאר הנראה שהוא כבד פסני שהוא למגרי יותר מכבוד מכובד הווא כבודות כמו שהוא יותר לבן הווא על כל פנים לבן. וחוסף והטמא' פסני שהוא נאם' קורם לבן כי מה שהוא דבר מה בהקשה לא יהיה למגרי הרבר אשר יוקש בו. וזה שהוא אין טה שהוא נרשם למגרי בשיהיה דבר הוא טרושם יותר מן המורושים כמו שנאמ' קורם לבן. מארבעה נקדות אצל מה שהוא יותר בכבודות מה שהוא על שלשה נקדות כי הוא יותר מכבודות פנסנו. אם כן הכבודות 16 הנקודה ימצא מה כבד. אמר כהן הנטה שיטרושם מן הכבוד כבודות מה. ואחת יותר גבורה ממנה הכביד אשר הוא על ג' נקדות. אם כן הנשאר הווא גם כן כבד. אם כן החביב להם על זה ההקש גם כן המאמר בשלנקודה כובד. ויחביב אם היו הghostים מן השטחים הדרות והביעורים אשר טיפורי. אבל הווא שם טאמרו בנקודה. כי מה שיותו שיאם' באלו הוא מוסכם שיאם' בשטחים גם כן. ויש הנה גם כן לא יטשש המאט' על אלו הנסים לבטלה אבל אם שהוא היה רוזה לחפש מאם' האמורים כי לא 20 יועל בחיות הכביד בשער המספר. ויעשנו בשיבאר שהוא יועל במספר בוה העניין. וזה שהוא ישים כי מה שהוא יותר מכבוד הווא מארבעה שטחים על דרך משל. ומה שהוא שטחה כבודות משלשה. אלא שהוא אם לא יועל בחווית הכבודות המספר בשום פנים. g. 88 אין מונע שיבגע משיהיה הפהות בו פחות כבודות ולא היהת גדוֹל שכבה!

הוא יותר כבודות. ולא היהת מושע על זה ההקש טועיל גם כן:

25 ועוד יאמר שהוא אין בראיו אלא שישיה כמו שהקו יתרנכ' מן הקו והאווך והשתח גם כן יתררכ' עם השטה. והקו יתררכ' על שני מיני... כשיתרכ' השטה שם הghost המתחדר בעבור ואת הרכבה לא יסוד ולא שום דבר מן היסודות. ומן המגונה והמכוער שיותו הדבר והוא גשם אינו יסוד ואין גם כן שום דבר מן היסודות. ואטנס איך לא יתרחש טן כמו זאת הרכבה לא יסוד ולא שום דבר מן היסודות. כי כמו זאת הרכבה לא יחדש ממנה ואת הרכבה האחרת לא הצורה הנקראת קתרון ולא הצורה הנקר' בקוטא אדרון ואלו הם היסודות. ואטנס טאמרו כי הרכבת הקו באורך ואטנס מקום אטרו מחוכר וטונת. וכן המאט' שהשתח יתררכ' והוא סטוק לו באורך. כשי היה דבק ויתחרך ממנה שטח אחר על היושר. ויאמר שהשתח יהיה סטוק לו ויתרכ' ברוחב בשיהיה דבק או טונת אל צד.

נקודות 1. [שטחים] 7 ונוסף 6 מצד שהוא במספר לא יועל 5
 ut Al secundum textum Arist.; cf. infra l. 21 ut Al secundum textum Arist.; cf. infra l. 21
 כבד ib; נקודות 8 שטחים [שטחים] 8
 rep. codd. נדפס למגרי אבל 11 נדפס למגרי אבל 11
 12 ante suppl. ej. 14 יorts פנסנו 15 ואשר מארבעה
 לא ימצע 15 כבוד 18 corrupt. 19 שם et לכתלו ej. 18 corrupt.
 17 rep. codd. במספר 17 לא ימצע 18 corrupt. 19 שם et לכתלו ej. 18 corrupt.
 28 ej. 25 באורך וברוחב 1. [האורך] 25 יהוה loco שיזיה. 26 codd. ib. 1.
 29 ej. 29 שם corrupt., verba quaedam desunt מן (pr.) supplevi

30 מזקב = מזקב 81 corrupt. ex dodecahedrun, ex icosahedrun

לגמריו חווור חילילה גם כן. כי אי זה הכרה תכיא עם וזה עד שיהיה אם יהיה שיאמר על דרך ההקשה שלא יהיה חווור חילילה למג'רי. כי אי זה הכרה יביא בזאת הסבה עד שיהיה מה שהוא למג'רי חווור חילילה שני מיטות. כי אין אלו המדיניות חווורות חילילה כי אם 37-
הו קדומות כהה. כאמור והוא אין מה שיאמת' בלחי בעל חכלית למג'רי יאמ' גם כן בהקשה 5 בלחי בעל חכלית אחר שלא יאמר בדבר שהוא יותר לא בעל חכלית מן שלא בעל חכלית. ושלא יהוה על זה הטמן בלחי בעל חכלית ריבוי ויוה טשוער. ועוד לא יאמ' בדבר שהוא יותר לא בעל חכלית מן הבעול חכלית אחר היהת בכלל הבעול חכלית איינו הוא בלחי הבעול חכלית. אלא שהוא אין ראוי שישחטן אדם על זה המאמר הלוקה קשה ולא יರבה התואה במחולקת. וזה שהוא ולא הוא גם כן לך מאמרו שהוא ראוי שיהיה כל כבד ימצא לו שהוא יותר כבד עם שהוא אכלה שמנו על שהוא איפשר. עם מה שהוא אויל' יהיה שיתחייב בהכרה שיהיה הכביד ימצא לו שהוא יותר כבד. אחר היהת הכביד מטבח הגשם הנדרך ואות היא ישירה חמיר. ולפ' שימצא ממאמרו אין זה אשר יאמר עתה הכרחי. כי אם היה זה אשר יאמר שהוא איינו הכרחי לפ' מה שרואו ממאמרו ואין גם כן יעתקינו משעונו אל הכרחי בהקשתנאי אחר היהת שלא ניחנו בהתחלה

15

אלָא שַׁהוּא רָאוּי שְׁנִפְנֶה מֵהַוָּנוֹרָה בַּמְּאָמָּת אֲשֶׁר סְטוּךְ לוּ אֲשֶׁר יָולִיךְ מְמֻנוּ וְהַבָּעֵצָמוּ בְּקוּשִׁי וּבְרוּסִוּן. וַהֲ שַׁהוּא יִמְצָא הַקְשָׁה שַׁהוּא אֲשֶׁר הַשִּׁיעָר שָׂוָה וְעַצְם הַרְבָּה. וְאַמְנָם הַרוּסִוּן כִּי כְּמוֹ שִׁיחָה שִׁיעָר שָׂוָה וְעַצְם מָעוֹט וְיִחְיֵב הַכְּבָר הַקּוּשִׁי וְהַקְּלָה הַרוּסִוּן. וְעוֹד יִאמֶר שַׁהוּא חַמְצָא נְקוּדָה כְּבָדָה וּנוֹקוּדָה קָלָה. כִּי לְכָבְדָה קּוּשִׁי וּלְכָלָה רְסִוּן וְהַנָּהָה יִתְחַיֵּב עַל וְהַהְקָשָׁה שִׁיחָה מִן הַنְּקוּדָה עַצְם הַרְבָּה. וּמָה שַׁהוּא חָסָפתָה וּמָתוֹר הוּא נְחַלְקָה. אֲסָם כִּן הַנְּקוּדָה גַּם כִּן נְחַלְקָתָה אֶלָּא שַׁהְיָה נְחַלְקָתָה וְזֹה מְגֻונָה אֲסָם כִּן אַיִן לְנְקוּדָה כּוּבָד אֲסָם כִּן וְאַיִן הַקְּלוּתָה גַּם כִּן לְנְקוּדָה. וּסְמָךְ אֲזֶה הַבָּעֵצָם בַּמְּאָמָּת אֶחָד מִצְדָּךְ שִׁיעָשָׂה הַקְשָׁה וּבְחַלְקָה. וַהֲ כִּי הַכְּבָר וְהַקָּל אֲסָם הַיָּה לְזַהֲלוּתָה לוּ שִׁיטָּמָן אֶל עַצְמוֹ חַחַת הַעֲומָק וְתָהָ שִׁיטָּמָן אֶל עַצְמוֹ וַיְלַחֵץ הוּא בָּעֵל רְחִיקִים. וְאַמְנָם 20 יַתְקַבֵּץ בָּוּה הַעֲנִינִין אֶל הַפְּחוּת. וְמָה שְׁלֹבוּ הַעֲנִינִים אֲנוּ הַוָּא בָּלָחֵי בְּעַל הַלְּקִים וְאַמְנָם הַנְּקוּדָה הִיא לֹא הַלְּקִים אֲסָם כִּן אַיִן לְנְקוּדָה כּוּבָד. וְהַתְוֹלָהָה בְּכָל אֶלָּו הַמְּאָמָרִים וְהִיא צְרוּךְ. וַהֲ שְׁהַנְּקוּדָה אַיִן כּוּבָד לָהּ וְלֹא הַלְּקִים. וְאַמְנָם אֲשֶׁר עַבְרוּה הַחֹלְרָה אַיִן הִיא נְקִיהָ תְּן הַהְטִיָּה וְהַרְבִּיכִי(?). וַהֲ כִּי מְאָמָרָן שַׁהְכָּבָר הַוָּא קָשָׁה אַיִן מָה שְׁחִיבָוּ אַמְתִּיכִי. אֲסָם חַחַת הַאָשָׁר יוֹתֵר קוּשִׁי מִן הָאָרֶץ וּמִן שָׁאַר הַגְּשִׁיטִים הַגְּנָשָׁאים אֲחֶר הַיּוֹתֵר דְּקוֹת 25 בְּחַלְקִיהָ אֶלָּא שְׁהִיא אִינָה אֲסָם כִּן כְּבָדָה. וְלֹא גַּם כִּן וְלֹא מָה שְׁנָאָטָם מִן הַקּוּשִׁי הַוָּא מָה שִׁיחָה בְּשִׁיעָר שָׂוָה יוֹתֵר וּפְחוֹת הַאַלְהָוִם אֶלָּא אֲסָם יִאָמֶר אֲדָם שְׁהַגְּשָׁם יִשְׁקַע בְּגַשֵּׁם. וְזֹה כִּי קוּשִׁי הַוָּא צְרוֹתָה מָה וְאִיכּוֹת לָא בְּמֹתָה. כִּי אֲסָם הוֹדָה אֲדָם בָּוּה חִיבָוּ שִׂוּדָה בְּרִיקּוֹת. כְּשִׁיחָה נְרָאָה כִּי מָה שִׁיתְקָשָׁה יִשְׁבַּן בָּמְקוּם פְּחוֹת מִן הַמְּקוּם אֲשֶׁר הַיָּה בּוּ קָרוֹד. וְמָה שִׁירְפָּה יְהִי בָּמְקוּם יוֹתֵר מִן הַמְּקוּם אֲשֶׁר יְהִי קָרוֹד. יִפְנַה אֲסָם כִּן אֲשֶׁר יִתְקָשָׁה מִקְּמוֹ 30 חִוּי וְיוֹרְדוּ אֲשֶׁר בָּוּה בְּרִיךְ.

35

ומאהר זה יתברר שהוא ואין זה גם כנאותה כלות' אמר' האוט' כי כשלא יהיה כל אחד מן העניים אשר מהם יהיה הגרם המורכב כבד יהיה הוא כבד כמו שנראה

וזם להלורה	26.	27	codd.	26.	27	codd.	ח'יב.
מן הנקי הקלחה	מן	הנקן	codd.	מן	הנקן	codd.	26.
במאתר	22	לנק'	codd.	במאתר	22	לנק'	26.
etc?	17	scripsi,	codd.	etc?	19	רפסין	20?
בקושי	[בעובי]	כלות	codd.	בקושי	[בעובי]	scripsi,	20?
שוננה	17	codd.	codd.	שוננה	17	codd.	שוננה
סן?	20	codd.	codd.	סן?	20	codd.	סן?
קלה	21	לטין	codd.	קלה	21	לטין	21
רפסין	20	corrupt.,	ib.	רפסין	20	corrupt.,	ח'יב.
memnon	ib.	fort.	ib.	memnon	ib.	fort.	ח'יב.
הכדרותים	cj.	הכדרותים	cj.	הכדרותים	cj.	הכדרותים	ח'יב.

ב' הוא ולא הักשה אשר אם אורה אותה על הירושר. וזה כי העניינים אשר יפל בינויהם הักשה והיחס הוא ראי שיחיו מונחים תחת מרוגה אחת כמו שהונוץ והণיצו הם בסוג אחד. ומה שיאת' על הכלל אפשר לומר על צד הักשה על الآخر ומה שיאמר על צד הักשה הנה אפשר לומר בכלל. המשל בוה כי שני אלו העניינים 5 הישרים בЛОמי אשר יאמר ישר בכלל. ואשר יאמר שהוא יותר ישר מן الآخر. כי אשר יאמר לו ישר בכלל יאמיר שהוא יותר ישר מן الآخر ואשר הוא יותר ישר מן الآخر יאמיר שיחיו ישר בכלל. אחר היהות מבואר שהוא יותר ישר מן الآخر. יותר נראית במתה שיחיו זה כמורשתים. משל זה הצלחה מעשה מן: ועוד היא מעשה מן הגבורה. וככלל 10 והוא אמן הוא בוה העניין בעניינים הכלאים בסדר אחד. אבל בעניינים שאן הם כלאים בסדר אחד אין אנו משיטים בינויהם כמו ואת הักשה והיחס. אחר היותנו בתלי אמורים כי הצלחה מעשה הרעה אבל אנו נאמר כי הצלחה מונחרת והרעה נעוברת. ועוד לא נאמר כי החול מעשה מן הרעה אבל נא�' שחוחלי הוא מעובך פחות מן הרעה כי הרעה היא נעוברת יותר מן החול. וזה כי אבל אתנן יאמ' כי העטלים אין אחר מהם הוא יותר הצלחה אבל יותר :

15 ועוד אמר כי מן השתי רעות ואין אחר מהם יאמיר שהוא בחורה אבל יותר עייבה. וכשיקחו אלו על זה המtin לא יאמ' הatzam' כי מה שייאמר על צד הักשה לא יאמר על כל פנים למשדי ואמת. וזה שהוא ראוי בהכרה שיחיו מה שהוא על דרך הצלחה הוא גם כן בכלל. כי אם לא יהוה בכלל לא יכול לעלו ולא הักשה גם כן. כי לא יאמר שהוא יותר מוסיקי מי שלא היה מוסיקי בכלל. אלא שהוא יאמ' שהగודל מה שהוא 20 יותר מוסיקי כבוקטגוריאש בסוג אחד. והנה ימצא דבר מן הדרבי אשר ימצא על דרך הצלחה איןו הוא על המוחלט. כי אם היה זה על דרך אחרים בכמות וזה במצטרף ימצא עניינים על דרך הצלחה מכלתי שיחיו במדרגה אחת. וזה כי מה שהוא טהור מתקן או מצד מונחיהם הם באיכות או מצד הצלחה והיחס הם מסוג המצטרף. ועוד הגודל והיותר גדול. אמן הגודל הוא הגודל 25 למורי בכמות. או מצד היהם אל דבר הוא מן המחויר כשללא יאמ' גדול לגמרי אבל יאמ' שהוא יותר גדול. וכן העניין בישר וביותר ישר. אלא שהוא ראוי שנעובר זה עתה. אבל אם הוויה גודל איןו הוא גודל לגמרי וכן המוחדר וולחו כי אין דבר נעלם. כי הגודל איןנו הוא סבה לגודל אבל ליותר גדול. וזה הוא אין הגודל והיותר גדול דבר אחד בעצמו. אבל הגודל הוא סבה הגדולה. אבל היותר גדול הוא בסבה הגדול. כי 30 כמו שאין הגודל והיותר גדול דבר אחד בעצמו ואע"פ שימצא לגודל שיחיה היותר גדול. כמו שיחיה נמשך אחרי הגודל בן אין הגודל אשר הוא בסבה הגדול דבר אחד בעצמו. ואם היהת כאלו החקשים הענין לפי מה שנאמר בשילוק היחס ואשר הוא מדרגה אחת. וזה כי מה שהוא יותר גדול על דרך הצלחה הוא גם כן גדול לגמרי אחר היהות אמן נקרא גדול באשר הוא גדול לא באשר הוא גדול. כי בוה הגדול אמן 35 יאמ' בו שהוא יותר גדול. או באיכות: כי אי זה הכרה תכיא שיחיה אם יאמיר על דרך הצלחה איןו הוא מה שיקש אליו בכלל. אבל יאמיר על הדבר בשוחה בכלל כי הוא על כל פנים יאמיר על דרך הצלחה. והוא מה שהוא יותר חור חלילה בסביבה איןו הוא

2 קהה מונחת codd.

6. 7 ישורה (saepe), לְה (bis), מאחרת ib. loco

8 pro semper מעשה legendum

9. 10 supplevi secundum Al. 11. 1. הצלחה 21 codd.

22. 23 fort. 28 post delevi legendum 28 post delevi היותר אין et codd.; אבל אם melius

32. 24. 25. הצלחה כשתליך Al. אבל אם melius

שיהיה יותר נרשם מרכך אחר או יותר נועוב כי אפשר שלא יהיה מן המוכרה נרשם או נועוב. וכל מזה החמאתי מה שהיה על החלטה כשייה מן העניינים אשר יכלו התבכליות. וזה שהארם לא יאמר בהקישה אחר הוות שלא יאמיר אדם כשיוקש אל אדם אחר שהוא יותר ומה שבמכלול האחר בהקש ואין הוא אין ספק בחירה. וזה כי הוא ימצא עניינים 5 הרבה והם בעצםם קטנים והם יותר גדולים מעניינים אחרים. כמו שהמורשים גם כן רושם מולתו. ואמנם הרושים מולתו אינם הוא מורשים אין ספק. וזה כי החולי רושם טרע אלא שאין החולי מושם על כל פנים. וכשתקדמים אלו העניינים הוא מבואר ויצא המටר בהקש התנאי. ונאמ' שהוא אם מה שआצלנו מהו שהוא כבר ומוכבד מה וכובד מה מן הכרה יאמ' שהוא יותר כבד. כי כל כבד הוא נחלה. אלא שהמורדים הוא 10 צורך וופטוק לו אם כן כבד והוא מתחלה. והנקודה בלתי מתחילה.

יולד מזה בזורה השנית שהנקודה אינה בכדרה. וזה המאמת' הוא צורך בבלתי שהוא מושם הרכבה אינה עליה לתולדה. אמן תחולת מפני שהקרמה הנארמת כבר שהוא אפשר שיהיה יותר כבד מולתו ויתר כל מה אחר והוא האפשרות. וכן האומרת כי מה שהוא 15 שווה בכח לאמרו אפשר. כי המתשל אשר הביא בו והוא אמרו כמו הגדול כשייה יותר גדול. ואין כל מה שהוא יותר כבד הוא גדול. הנחתו כמו ההכרחי מצד יסוד המאמת' מעט וישאל שישמע אלו והצ. ואחר זה כי בשקדרים וערק אלו העניינים מצד שלקה ההנחתת בלתי נערכת לתולדה ולא מיזוחת אחר הוות לא אמרו זה בזה השיג בה השני אלו הוא מודה בסם השיג בו הפטוק לו אלו הם מודים בו 20 מצד שלא ביאר גם כן בקדמון מפני שהוא בן. וזה שהוא מפני התולדה האומרת שככל כבד הוא נחלה הפטוק לו. אם כן המוקדם בטבע היה והוא שאם היה הכבדר או מה שהוא לו כבד בלא ספק יהוה יותר גדול מן הכרה. ולא יסוד זה 37 המוקדם. וזה שלא היה לו שיעמוד כך אבל סדר במקומו מאמרו אם יהה כל כבד הוא

יותר כבד מצד שהנחת העניין המבוקש:

25 ואמר שהוא אם היה הדבר כשייה כבד לו עם וזה שהוא יותר כבד כי או יהיה נמשך אחריו הפטוק לו. אלא שהוא אם היה שאמנם נארמת על זה ואין הפטוק לו אשר לוקח ימצא שהוא סטוק לו. וזה כי אינו אותו הפטוק למוקדם. כי היא מפני שהמורדים הוא המאמת' בשזהו אם היה הכבדר עצל טה שייה יותר כבד כי בכובד מה על כל פנים יהה יותר גדול. כי הדבר הפטוק לו היה המאמת' בשזהו ראי בהכרה שייה כל כבד 30 אשר הוא יותר כבד מתחלה. ואלו היה עצל מה ששם המוקדם אשר סדר לך הפטוק הנערך לו לא היה מולד דבר לו מותה. וזה שהוא היה ראי בעבור המאמת' לא שכבל כבד הוא מתחלה אבל אם היה מה שהיה כבד יותר כבד יחר הוא נחלה. ואמנם עתה ערך המאמת' והנחת המוקדם הגורה אשר נוכרה וכשלקה הפטוק הגורה המקילת שהוא ראי בהכרה שייה כל כבד כי בכובד מה הוא יותר גדול ממנו מצד שלא יורה בו וזה

כבר כלות' במקודם:

35

בתריא. ib; יותר מן האחר ej. 4 אבל מה שהוא יותר נרשם געוב suppl. יותר כבד מה כי בכובד 1. [ומcobד מה וכובד 8.] ברע 6 codd. (cfr. infra 103, 15) 12 om. a 13 אמן תחולת קלה מהארמת, בכדרה כובלחה, שתהיה 14 אמן תחולת 15 codd.; לכה 16 codd. 17 om. a 18 אמן תחולת 19 codd. Al; ej. et om. Al 20 לא om. Al (iure); ej. (על בר שיבער) 21 om. Al 22 לה [ל] 23 codd. ut saepe 24 לא (alt.) 25melius 26 codd. Al 27 לא (alt.) 28 codd. Al 29 לא (alt.) 30 לא (alt.) 31 לא (alt.) 32 לא (alt.) 33 לא (alt.) 34 לא (alt.) 35 לא (alt.)

שהוא חכלה לו, ואין העניין בכך. אם כן כל הרכות גס כן דבקים לאמרם בשגששים יתלירו טו השחטים בחלופה ליטוריות:

אמר שהוא נראה שהוא במתאם אישר נאמר בו שהגשטים יהו מן השתחטים בו בעצמו ייחביב שלא יהיו חלקי הקווים. אבל אם זה מוגנה והחיבור בשיטת הטבעי. ואלו הרומות יתנוינו במחלקות לתיוורוי. יול בו ברמה מרובה:

ואמר שהוא מפנֵי הזוח הענייני הלמודי הוא בשער החסרון והטבע בתוספת. הנההו
מצאו העניינים אי לעניינים שהם בשער החסרון. اي אשר הם כהוספה והם נמצאים.
של וה הנקורה על דרכו והוא אינה נחלקה אין לה שווייה בה דבר נחלק אינה נחלקה.
אבל המחלקל לו שווייה דבר מתחלך. ובעכBOR ואת הסבה ימצאו בו הנעלמים שהם כמו
10 החיטות והמתיקות וכל אשר הם כמו אלו. אבל הנקורה נאמר לגמרי לו לולתי המחלקלים
לה לא ימצאו אלו. אבל הגשם מפנֵי שהוא מתחלך הוא ימצא. והסביר בזה כי הפעולה
מפני היתו מתחלקל על שני טיניס. וזה שהוא או שווייה מתחלקל בטין או במרקלה. אמן
במין מפנֵי שהוא העתק טמעה אל מעשה כמו ההעתק מן החיטות אל הקירות ומן
הלווןן אל השחרות ומתן הרסון אל הקושי וכן בכל אחד מאותם הנשארים. ואמן במרקלה
15 מפנֵי שהוא ואם יודה המעשה הוא נשאר אחד בעגנון בטין. כמו אם היה חמיות על
דרך משאל או מתיקות או תנועה נשאר מה שהוא. וולתי שהרב שר Howard הוא נמצא בו
הוא נחלק אין ספק בגשם. ועל כן ראוי כי הדרבה המחויבת אשר יולדו הגשם ממן
השתחים מן הטעבים:

ועוד יאמר אחר זה שהוא כלתי אופישר כשייחו שני עניינים כל אחד מהם אין כובד לו
שיהיו שניהם כשיתקבצו יהיה להם כובד. כי אלו אמי' והאמת' היה חולק עליון
ארם ויאמר שהוא אפשר כשייחו שני עניינים אין כל אחד מהם כובד שייחו למקובץ
שניהם כובד כמו הטענו וזהו אשר אין כל אחד מהם כובד. וכשאמ'
זה נשא המחלוקת אשר היה הולך. ואם יהיה שאי אפשר כמו שנאמ' כי שייחו שני
עניינים אין כל אחד מהם [קובץ] שייחה לשניהם כובד. ויהיו הגשים המורגים או
25 כולם או קצתם להם כובדר כמו האימה והמים. אם כן פן המכוון כי העניינים אשר מהם
אלו להם גם כן כובדר. ואם هو מן השתחמים יהיה לשתחחים גם כן בכבדות. כמו כן ואם
היתה לאלו הכרבות הוא לנקרות אשר מהו אותם הקווים בכבדות. אלא שהוא אין
לנקודות כובדר. אם כן אין לקוים כובדר ולא לשתחחים. ווילדר מוחה החוקש שלא יהוו
לגশמים נס בין כובדר. אלא שהוא נפל האומר בשלהם כובדר. וזה מגונה אם כן אין
30 הגשים בעבור השתחמים:

ואמנם אם אין לנקורות כבדות והוא מכוון משחוכבר מתחלק. ואטנס הנקורה בלחי מתחלקת. ואין דרכ נחלק אפשר שישיה בזולתי הנחלק. אבל אם הנכר הוא מתחלק הוא מכוון אל זה והזינו:

אמר כל נבר אסור שייה המכבר מדבר אחד ויוחר כל מדבר אחר. אבל מה שהוא יותר כל ויוחר נבר אין מן ההכרה שייה כל ונבר. וכל נהשם הוא איפשר

1 scripsi, אבל הפק בהפק 7 לחרטורים [הענינים] sive legend.
 לא ימצא: החזרון ut Al; או . . או codd. Al; supple post הרבה עמי sive
 8 ponend. ante alt. et pro (alt.) 1. אינה נחלקה על דרכּ supplevi;
 ib. exspectes 16 הוא fort. del. 17 codd.?
 20 ante lacuna 2 linearum 24 supplevi 31 om. a 34 הכהן
 1. מוכבר sive יותר כבד 35 = *aīperōv*, quo vocabulo interpres Averrois hebr.
 quoque hoc loco utitur, sed in marg. נחרח legitur (cf. infra)

שהם נמצאות אבל ייחשב בהם שם נמצאות ואנש. אלא שהו אחר הווים אלו היו אלו
הווים ואין אלו נמצאות אבל הנמצאות הם אלו אשר הם בלחתי גשטים:
והנה אמר שהם חשבו שכן הנמצאות הם בלחתי הווות. אבל אנשימים אחרים דעתם העך
זה הרעת. והוא שום יאמרו שאין דבר טן הדרכים בלתי הווה. אבל העניינים
בעצם נחחו התהווות. ואצל מה שיתהוו פעם אחת קצתם ישאר תשיר בלחתי נסיך וקצתם
ישפער מן הרראש ויאט' שאלו הם כת אסידורים ואנשימים מאותם האחרים המתפרקטים
המרברים בטבע. ויאט' שהוא ימצעו אנשימים אחרים גם כן יאמטו כי כל העניינים נחחו
ירוץיו ושאן רבר נשאר על הקיום מלבד הטבע המושם אשר מטנו והוא העניינים ההווים
כל ומן שתיהוה זה הטבע עניינים אחרים. וזה כי אין אנשימים שמו שהחותר כל העניינים הוא
10 המים. ואחרים ישים שהוא הארץ. ואנשימים אחרים שמו שהוא דבר אחר והכרחו אמריהם
אכומתחלטים ואנשימים אחרים. ואלו אם הוא דנים בוה הדין בכל דבר על צד מוחלט אין
ארם מן האנשימים שיקבל טאמיריהם. אבל אם היה דנים זה במורগשים לבר אפשר שאין
ראי של לא יוטו:

ואמר שאנשימים אחרים ירמו בו אל אפלאתוי' מכל מה שאמי' בספר טיטיאוס. וכונתו
15 עתה לחלק על אלו המאמרי' מעד שמתמעא סתרתו לאלו האחרים. ויאמר שהם
קריה להם שיחלקו ושיאמרו בעניינים אשר שמה טטרים סותרים לעניינים טוריים בהם
מן הלימודיות וזה נקל לעמוד עליון. והנה ראי עליהם אחר הוותם מבאים וחיבנו
טטרים סותרים לשරשים הלימודי'. ומבטלים להם או שלא יניעו טalto השרשיהם
והתחלה רבר מה. או אם בטלם וחסרים בכללishiיה ביטולם להם במטרים צורקים.
20 ואננס אין יבטל זה. והוא האומר בשגשוגים יהו מן השתרום. השרשים והתחלה
הלימוריים. וכמה כיעורי' ובוכת יתחיבנו מזה המאמ' בוה: והנה עוב להגיר בוה על שוה
התברא במקומי' אחרים. וזה שהוא דבר בו בספר אשר עשה ב��ום שאים מתחליקים
והוא אשר יחסותו אנשימים אל הפרשוטם. ופסני שהוא נקל על האדם שבין אלו הדברים.
וזה יתחיב על זה ההקשותיהם לעניינים חלקיים להם מענני' אין חלקים להם עניינים
25 להם עומק מענינים אין עומק להם. והנה יתחיב גם כן שלא תהיה החלוקה אל מה שאין
תכלית. ויתחיב גם כן על זה ההקשות שלא יהיה כל גורל מתחלק ושלאל תהיה כל חילקה
על שני קיומם בשני חצאים כמו הנקו המרכיב מנקודות טספרם נסדר בעבור זאת הסבה. ולא
גם כן כל העניינים אשר קורם אלו ואשר מה תקה התחלה על זה ההקשות ולא גם כן
התחלה הלימודיות. ואננס כי מופתו החיבנו כמו שאטרונו הרבות אשר יתחיבנו האמור'
30 בשגשוגים יתילדו מן השתרום ושהוא חולק בעניינים למדודים: ועבו ולא זכר שום
דבר מן הדרבים. והוא ירצה לבאר וזה עם מחלוקת טבי' مصدر שיביא בסכת וזה. וזה
שהוא מפני היהת העניינים הלימודים כמו שישים הוא עצמו בשער החיסרון. וזה אצל
מה שתגנשא החומר וההעלויות אשר בגשמיים כי הנשאר אחר זה והבעל שלשה קריטים
לבר עם צורת מה שהוא הגשם הלימודי'. ואננס הטבעיים מציאותם בשער התוספת.
35 וזה שהוא כשיוסיף אצל בעלי שלשה קריטים הקושי והחמירות והקרירות והתנוועה וודמים
ליה היה מזה חכונה הגשם הטבעי. אם כן הגשם הלימודי' כלוא בגשם הטבעי עם

שם [alt.] שהוא 10 אטטוריום 6 melius [בעצם] codd. 5 בכלהם codd. 21 הולימודים
codd.; ib. 11 וחכרחו; אחד מוחלטים corr. ex Heraclito; ואנו מוחלטים 18 scripsi. 22 מוחלטים
17 a: b על מן הדרבים 20 codd. 23 הדרבים 27 fort. 29 הדרבות [et infra] היכיערים כי מופתו

אשר כין לו טבעי הנה ראי שנדע עלות היסודות הארבעה גם כן: יאמר שהוא יודע מפני שהויה ואת המלאכה בהויה וכחפסד הוא ראי שנחקרו על שתי אלל גס נן כלות' אם חמצא ההויה או לא. וזה שהוא או שלא היה היהו כלל. ואם היה של חלק על דרך אחרת אלא עם שהוא לאלו היסודות הארבעה לבך ולענין המורכבים מהם. וזה שהוא לא ימצא אלא בעצם שני הגשמיים ולא בגשם החטישי או בעניינים אשר:

הם ממן:

ויאמר שאთם הקדמוניים מן הפילוסופים על האמת קצתם אינם ניאויתים עם קצתם בוה. וירצה לוּטָבָא אאות שנהפלספּו על האמת והם אשר היו חוקרים בעבור האמת אשר בעניינים לכדר לא בעבור דבר אחר. כמו שהענין בפילוסופים במרות זה כי תכלית 10 אלו אין הוא בעבור האמת אשר בעניינים המשולחים. אבל התחרתם כוה לknوت הטוב אשר בעבורו יכוּשְׁ האמת באלו. כי אותם שנהפלספּו באמת הוא קדרמן לא ניאוית לא על זה המටר אשר נאמר עתה ולא גם נן נאותו קצתם בקצתם. אמן המටר אשר נאמר עתה הנה נשים שהוא ימצע ההויה והחפסד לא לכל העניינים אבל ליטודות הארבעה ולמורכבים טה. ואמנם אליו קצתם בטלוי ההויה לנמרי. וזה שם יאמרו שהוא 15 ואין שום דבר טן הנמעאות יתרהו ויפסר. וקצתם ישים ההויה לכל דבר. והקדוניים משיח אלו הכותה מפני שהם לא ישיימו ההויה לא יאוחו לנו. אבל בעלי הכת השני אין ניאויתים לנו גם נן מפני שהם ייחיבו ההויה לכל דבר. ולא גם נן ניאוית קצתם לקצתם. מפני שבבעל הכת הראשון לא ישימו שתמצאו ההויה בדרכם. אבל בעלי הכת השני עניינים הפך וזה העניין והם שם אומריו שהויה חמצא לכל דבר. כי 20 אוטם שיבטלו ההויה בכלל הוֹא מיליסים ובתרינדרס והם אותם שנקש להשיכם אל 86

הפך מה שם רוצים. וזה שהוא אמר ששני אלו מפני שהם ישים עצמים בלתי גשמיים 25 לבך. ואמנם המורושים איפשר שלא יקרואם נמצאים. עד שהם גרים יותר לעליון וולחי הגשמיים שהם לא יקללו ההויה כאלו הם אמנם גרמים על המורושים. והנה חמצא הדרך עד שיזוכן מאמרם. מפני שהוא ואם יהיה מה שיאמרו בעניינים אחרים כי מאמריהם כהם אמר ישר. בלתי שהוא אין ראי שיאמן שם שיאמרו לך דרך טבעי. כי היישר מהם אומרי מאמריהם בנמעאות מה שם בלתי הוים. ובכלל בלתי מתנוועים. והדיבור באלו מדין פלאכה אחרת והוא بما שאחר הטענו 30 אשר בגללה נתקו אשר היה דינם בגשמי דין ישר אל המורושים. כי הוא יאמר שהוא מפני שאלו לא ייחסבו שימצא דבר אחד יוזא מעצם המורוש. וראו דעת על צד אחר שהוא ראי אם היה מדרך היהודעה והטופת שיהיה בעניינים הנמצאים שימצאו טבעים בלתי הוים ובבלתי מתנוועים. מוה שהודיעה והטופת אינם לעניינים אשר מציאתם בעיתים טשתנים על צד משנה. אבל זה בעניינים אשר הם על ענן אחר בכל ומן ושם שאלו 35 בלתי הוים. ואמנם המורושים' הם נחשבים ושאותם לברכם לבך והוא מפני שהוא מאמין בלאו הוהו... מתנווע בלתי הויה... מטהנוועם [ej. גרטה] 26 כי אין b om. a לאל: 27 cor. [ej. גרטה] 28 fort. et 29 loco שם שאין הוא 30 melius בבלתי גשמי. 1; העתיקו. 2; נתקן 31 melius 32 codd. 33 קראום 34 codd.

הם המתפלספּים [הפילוסופים] 7 שהיא לא חמצא fort. 8 ej. לא om. עתה — ולא גם 17 b; נאותה: נאותו 12 מן הקדמוניים. ej. [קדמן] הוא 11 [כבי] חם [ej. שם] 23 b [ב] תאלים, a, 20 הואהילס 19 om. b העיין ייחיבו 24 a לכל b על; 25 cor. [ej. גרטה] 26 fort. 27 loco et שאין הוא 28 29 codd. Al. אל [אל] 29 codd. Al. 30 melius 31 קראום 32 codd.

המאמר השלישי

מפורש האמאסטרים מספר השמים והעולם לאристוטליס:

בשתחילה לדרכ כוה הספר והוא ספר השמים והעולם ביאר מיד שהוא מפני שהיתה כוונתו בעניין אשר הוא ררכו העיון הטבעי כי המאטר בשמות נכט כוה 5 העיון. וכשהשלים בשני המאטרים אשר קדמו קודם וזה המאטר המאמת' בעניין השמים. והוא חושב שידבר בשני אלו המאטרים האחורייםabis יסודות הארכעה. אחר הזית כל העיון הטבעי ורכבו כי הוא באלו. יבאר כי הוא מן הראו' שיחוזר לרבר בהם. מפני שאוט' שהוא מפני הדוחינו מדברים במאט' אשר קודם וזה בשמי הראושונים כלומר' במכבים ובחלקיים אשר הם שמנה כדורי'. ואע"ם שם יותר משמנה. ורכנו גם כן במכבים 10 והגדנו מעניים מאי זה דבר עצמותם כלומר' שם מן הגשם המעליה אשר הוא גם כן בו וספרנו כמו אי זה דבר הם כלומר' שם משותפים לחיות והפעלה הרצונית ישורתם צורה כדריות ושאר מה שדרבנו בהם. כי מפני הזית שאין השמים לבר מן הטבעיים שצורתם צורה כדריות ושאר מה שדרבנו בהם. הנה נשאר עליינו שנדרב בשאר הטבעיים. וזה שהעניינים שיאמר שהם בטבע קצחים הם עצמים וקצתם הם פעולות ונפעלים לאלו 15 העניינים. כי מן העצים גשמי פשטוטים ומהם מורכבים. ואטנס אשר הם פשטוטים כמו האש והארץ ודומיהם. ועוד אשר הם פשטוטים מאלו כמו השמים בעצם והעולם בחלקו. וארצה לוט' בחלוקת העולם המכבי' והנדורים הנכבדים. וזה שאלו ואעיפ' שלא יהיו מכל הפשטוטים אלא שם מאחר מהם. וזה שם מן היסוד החטישי. ועוד אשר הם מורכבים מאלו כמו הבעלי חיים והעצמים ואיכרי אלו וחקליהם. אבל הפועל והנפעל הם תניע[ח] 20 כל אחד מן היסודות ושאר העניינים המורכבים מהם אשר אין אלו היסודות עליהם והם עלות להם כמו העולות הפעולות וכמו העולה על דרך הצורה או כמו הצלחה. אבל עם שם ככה בכוחם והנה אשר הם בכח החוויל. ועוד שניינים קצחים אל קצחים. ומפני שהיה העיון הטבעי הוא כזה אשר הם גשמי וນפעלי הגשמי ובהתקלות אלו לפי מה שרואין בעניין הטבעי שלביבש אלו ההתקלות. והוא מן המוכאר כי כל העיון הטבעי הוא 25 בגשמי. וזה כי העצים הטבעיים או שישיו גשמי או שישיו עם הגשמי כמו השמלות שם עצימות טבעיות אלא שם אינם גשמי אבל הם עם הגשמי. והוא ידוע מן המאמר אשר הביא בטבעים שהטבע הוא זאת כלומר' אשר תמצא לה בעצמה התחלה התנויה ואלו הם עניין הגשמי. והוא גם כן מטה שטפר תחלה מן החישוב.

וכשהיינו מדברים במאטר אשר קודם וזה כיסור הראשון כלומר' באותו היסוד החטישי 20 ובאשר הוא ממנו. הנה נשאר לנו לדבר בשני היסודות הנמצאות. וארצה לוט' בשני היטודות אשר יתנווע אחור מהם בטבע אל מעלה כלומר' האש והאוויר. והאחר יתנווע אל מטה בטבע כלומר' הארץ והמים. וכשאתם שווה הטעום מפני שהיא העיון

5 בהם — שגורותם 18 codd. בשתוי 6 המאטרים fort. ib; b; העיין om. Al 14 melius הפעול והנפעל. תנוועת 19 הבעל codd.; ib. השם 20 recte om. Al 25 שייה (pr.) codd. [ואלו הם 28 טבִּיגָה generis fem.] [= طبִּיגָה = מבע] זהות היא I.

לא יציקו. שאלו המקומות דבקיות מעני שהם יחשבו כי הארץ יותר גדול מהיוון מתרבע כוה לבר. ואמנם אוטם שאמרו שם דבקים יחשבו על והמשוג הפליטות תחיה בשני הצדרים ייחד. עד שוה החביב עצם מפנוי קורבת שני אלו המקומות. וימצא במלה ספק מה גם בן לא היה ראוי להשגיה מצד אחד ואלסנדרי גם בן עזב. ועוד שנם בן נשחוור בגרר הארץ מצד הליטורים והקשנו אותה. הוא ראוי שנחשב מוה גם בן שהוא כדוריות ושבעליהם הליטורים גם בן כשהיא נקנית בצורת בך וימצא לה גודל קטן אצל מה שיוקש בינה ובין היכוכבים ושאר החלקים העליונים מחלקי העולם. כי מלאו הפנים כולם ראוי שיראה ויאמין כי צורת הארץ כדורית. וזה שיהיה בונה הטין עלת דמותה העתק והכבר המתוודה וכמה תהיה הארץ כמו שאמורתי. וזה שיהיה בונה הארץ עד שורה מה שידחה עד שומו כלו 10 מכל הצדרים האמצע. עם שהוא תדרה אל וזה כשלא תדרה מה שידחה עד שומו כלו
שווה ההייניה:

נשלט המאמר השני מפורוש תאמתאסטיום מספר השמים לאリストוטליום
תיל יתעלה ויתברך שם לנצח נצחים א"ס:

הנגבא [הפליטות] omnes; ib. דבקה a?; om. b; ib. scripsi: שם ib. לנד 2
שוכת כולה 6 c. תדרה 10 codd.; ej. אבל [אצל; אמרו בהיא 6 ej.

צורת הארץן בדוריות. ומפני שמה שיצורנה הוא כדורי ואצטעריה ואצטעריה אחד. ועל כן היו הקיימים היוצרים מן הווות אשר בעצם אשר אצל המרכז אל השני שתחום כלומי' שתה הגשם המקיף הארץן ושמה הארץן בעצמו היה מתרמים. וכן המוכרה שתהיינה הווות עם המרכז פנוי שההעתק לא יהיה נתק נכחי ישוה הרוחק. והארהה כדוריות היתה או אינה כדורית ב证实 בסכת עליון הרים וירידת העמקים. ושאר אצל השוויי⁵ 5 הדרוריות. כי לה טבעי הצורה אשר בכח הוא מקוף בה. ובὑברות זאת הסבה התא�' הדרוריות. וזה כי כל אחד מן העניינים אמנס יאמר שהיא נמצאת לפני מה שביא העניין אשר טבעי עד שהייה עלינו. לא על מה שהוא חוצה מן הטבע. בסכת העניינים אשר מוצאה. ועד הנה יגוע בשכלינו שהארץ היא כדורית. וועוד נראה אצלנו צירוקמן הנראות גם כן שהארץ היא כדורית. וזה כי לקיים הירח הינו כשלול הירח בצל הארץ וזה כי היקו אשר יעבור חלקו במאור מבלתי הטעיר תמיד יקרה שהירח תמיד מוגדר וזה היקו הוא אשר יפסיק בו הירח מצל הארץ. אם כן מן המבואר הוא גם כן כי האל עצמו הוא עגול לויל' שהארץ כדורית. ולא ימלט לאומ' שיאמר שהצל הוא צורה עגולה כמו שהוא גם כן וכצורה אסתטואנית. וזה כי הוא מספיק שהירח עגול בימי החורף בערכיים 15 אשר יהיה לצורות הירח כמו הירח בעצמו כל החיזוכים. וזה שהוא מקביל חיתוך עגול כלותם המלחך אל שני החלקים ואין מה שלפעלה באירוע הוא אשר יכול האורה אין דרב תמיין והנה הוא מאור. ובקליקות אמנס הוא מקביל חיתוך עגול בלבד כמו שיריצה מהנו ואראש והנה הצורה העשויה בקשת. מפני שהוא כשיתפהך צדו אשר הוא מאור אשר יפסיק מצל הארץ העגול. אמנס הוא איןנו כן אמי' בחיתוכו כלומי' שהוא מתחדש מצל הארץן. אבל הוא אמנס אמר זה יתחדש בעבור הארץן עצמה. כשיודה על פניה. על דמיין מה שהייה בכלות המשמש כשים הירח בפינוי היה זה וכן אם ימצא הירח יותר עליון מצל הארץן בשהייא חוף לפניה אלא שלא יחדש הלקוק:

הארץ בשיהיא תקום לפניה אלא שלא יחדש הלקות:

ועוד אמר שהוא מן המבואר שאין הארץ כדורית לבר אבל ושהיא אינה בהקפתהינו יותר ממה שידמה הכוכבים מאשר רואים יראה כשאנו רואים הכוכבים. וזה שהוא כשלג 25 בדרנים אל צד הצפון או אל צד הדרום אנו רואים תמיד בכוכבים אחרים והואו מטהנו בכוכבי אחרים. אמנס הרואה על שדרמות הארץ כדורית תקחנו מהנה כלום' מכוכבים מתחלפים נראים תמיד. כי אלו היה הארץ פשוטה היה נראה בכל מקום בכוכבי עצם והוכנתם. ועל שאיןה גדולה כי טוח בעצמו תמצוא הרואה. והוא שהוא שנחחן טן הארץ מעהל מועט יראו לנו וכוכבים לא היו נראים לנו מעין. מפני שהוא אצל מה שנלך זה המהלך האופק אחר. ואלו הייתה גדולה היה האופק שלו! גדול גם כן. כי החקקים הגדולים מן התנועות הגדולות הם כמו שטחים כמו שחALKי העגולות הגדולות הם כמו החקקים היישרים. ואמנס מצד מה שיאפינו והי הדעת כלום' שאין הארץ בגודלה אם היה המקום אשר אצל טנוחת הרקל רבן עם מנחת הדרון. ובזה המין יהיה הוא אחד.

2 יאמר [ח] אמר ככה [ככה; היא מkapת שוה (pr.) del. 4 fort. 6 melius 6 שוה (pr.) Al recte; ib. 11 יעבור וער (pr.) 9 וער (pr.) 8 שוה נמצא 7 forte et seq. 8 עד 13 מוגדר? חלקו המ-air forte? מפנֵי? (Al.) [ללו? יגור? [ובודול? ib. corr.

14 addidi	b אצטוי; ej. ib. ej. אין הוּא; eo. ב' [ובוצרה ממנו וארש והנה corr.]	18 כשתחיה על פיו 20 l. מבל b: סצל 19 וכן ?] ממלח	21 יהיה et seq.] fort.	22 יהיה זה אחר שילך 30 codd.; ib. 28 שאינה גודלה 28 דבקה 83 (pr.) om. a

codd.; הגדָר (الحدّ) scripsi: البحْر = הים omnes

ואלו הם ייחור הכרדו. כי אם לא יתקבצו החלקים על דמיון אחד אם כן יתלך דבר בשתייה הגים אשר מן קיבוץ החלקים כדרוי. וזה מפני כי החיתות איזה והCOVER החלקים אשר יתקבצו אטמנם הוא אל האצצע. והחלק הגדול אטמנ יודה אשר הוא יותר קטן אל האמצע יודה מוכrho עד שיפגוש החלק קטן יותר והוא שיתרתו הכהות השווא והטמונה מכל הצדדים הטקבילים על קיובל. מפני שהחלקים כולם יתחלו אל האצצע. ויסתמן וזה החלק הקטן אשר יפול ויטנענו משיפגוש גם בן וימנע. ואין חלוף בדבר היה זה ואצל המרכזים והה על מה שרחוק. וזה כי החלקים יתגעוו אל זה כלום אל שני הצדדים עד שישובו נאלו הם במאוניהם שווים המכבר מכל הצדדים. ואלו

הם ייחור הכרדו:

10 ואמר אולו יקשה ארם מוה יהוה התורה. ויקשה ארם באמצעות האדמה אחר שיאמר אם היה כבוד שיוור על החז כדור הארץ. טן המכבר הוא כי אמצע הארץ אחר כלתי מרכו והה בכבודות. אם כן לא יקרה בהכרה שיש היה הארץ עצמה באמצעות. כי אם היה מודעת גם כן שתיהה באמצעות. שיהה אכן גם כן עד שתיהה בכבודות אשר היה עלי צד מן הארץ פורתה אל האצצע. כשהחנונו העדרה כולה עם חלקייה. כי הוא 15 יחולק וזה אחר שייאדר. שהוא ראוי שנשתכל אל יפהו יפהו אל האמצע. וזה שהוא אין וזה הוא אשר נאמר משתכליות כל גורל ראי שיהה שווה למסכו וה הכל. וזה הרוח מהויב כי אילו היהת האדמה עצמה עוגלה אחת או היהת בגירה על מה שהוא עתה בעצם כי הוא אם הוסיף כבוד אל החז האחד מן הכרדו מפני שהוא לא היה עד שתיהה נתתק אל המכבר אשר הוסיף אל האדמה והורד כה אל האמצע. 20 אם כן ההכרה שיתנווע כל האדמה אל וזה וזה שהוא ראוי מן הראש שיהה אמצע וזה הכל. ואל זה בלבד יתנווע התנוועה היא מעוטה ואין ספק שהוא לא את התנוועה כלל אבל לא חתנווע תנועה פרוביה כי היא חתנווע בחז עומק המכבר אשר הוסיף עליו. וראוי שעה לה על מחשבת שהוא יאמר כל וכן שלא היה הטית הארץ שווה התנוועה. ויהיה נהנה כשליח אמצעיתו וה הכל. ואין הפרש בין אמרו זה והוא אמרו כי 25 הדומה כשיוה נכלא ברומה כי בשונה באמצעיתו היה נזה והוא אשר היה מבקש מאר שיכפרה. וזה שהמתאם אשר הוא שווה לנכח וזה המאמער ואעפ' שיכלפנו במלחה.

ושמע מה שהוא אומר:

אם' אריסטו אם כן אם היהת כליה נעתקה מטוקם או תחליה תחליה על דרך החלק אם כן מן המכבר הוא שתיהה נעתקה אל וזה כלום עד שתתקה האמצע מכל

30 עד על דמיון אחר:

אם' המתאטיטו וזה שהוא אין מה שיטפרקו בוה המתאם' בכה שהוא עלת קיומה דבר אחר בלתי שיורי הטיטה כלום עוקטה ורומייה:

אמר ואות הותה מתהווה על זה הצד נתהווה. ואם היא נמצאת תמיד הורות חלילה מקנה בוה המתין בעצמו אשר בו היהת נתהוו אל הותה. ובכבוד זאת הסבה הוא

והטמוניות 5 ej. כובב [מכבר] הרובי [הכרדו]
1 codd. Al; לא supplevi 2 codd. 5
ib. melius [אל המרכז] 7 forte 8
6 יוניען [וימנע] 6 יתטילו = יתטילו
10 codd. forte deest aliquid 11 שומר [שייה] 12 codd.; ib.
om. codd. 13 Al 14 et codd. 15 גודל
15 codd. 19 ej. כב; ej. כב; ej. כב; 24 om. a
26 אשר אמר אל; ib. forte 28 supplevi
29 codd. 31 קומה alt. pertinet 34 שיקח
30 מתחווות [נתהווות]

ועוד אמר שהוא יעד על אלו העניינים הלימודים. כשהיוו על זה המין בלבד ישטרו העניינים אשר יראו בזמנ שישחנו הוצאות אשר ייחדשו סדר הוכובים. אם היה נח הארי נחה. ירצה לומ' בוה שהוא אצל מה שישחנו צורות הכוכבים והיחס אשר לקצתם אצל קצתם אשר בהם יוגדר סדרם לא יישמרו ויאשרו העניינים הנראים אם לא היה נח הארי נחה. מפני שם היה הרק אשר להם קצתם אצל קצתם הוא אחד בעצמו תмир לא היה מונע שימנע אלו היה הארץ מתהוותה שתהיה נראית תמיד אחת בעצמה בעניין הכוכבים הקיימים גם כן. אמנים אם הארץ היא באמצע ושיהיא נחה בו והוא אין חנווה לה כשהיה בו אבל אצל מה תעתק אל האמצע. הנה הביא בוה במאט' אלו: ומאהר אלו ירצה לספר על צורתה שהיא כדוריית מצד שיקדים ווירוך המופת על זה שהוא לחלקה כבוד עד שישתו אל האמצע והוא אין כבוד להם בהגיים 10 באמצע. ומה שנאמר בוה הוא מאט' ישר:

ועוד אמר שרואו להשתכל ולברא שאם יודה מה שהוא יותר קטן مما שהוא יותר גדול ממנו לא ידרק. וכאלו הוא יימתה בעת שיהיה עתק. אבל הוא יליחן ותפנה. וכאלו הוא יהיה לכל הגשם אשר יתקבע ישחו מה שיתקדם. ובסוף זה אט' שהוא ראוי 15 שיבון ההבראה אשר בעכוו הארץ בדוריות במקום שיוציאו שהוא כמו שנחתוותה על הצר אשר יאמר בו קצת מן המדברים בטבעים היה היא לרבה הוי והוא עטה העולם גם כן מצד שיסוף אל וזה במחשבתו שהוא אמן תהילה לפי שיאמר שהוא נתהוותה הוי בטבע לא אונס כדעה המדברים בטבעים. וזה כי היותר ראוי אבל והיותר נכון לא יאמרו. שההוותה היה בטבע לא אונס. ועל דעתנו שהוא יעשה על מן טמיini הלימודים 20 במלתי המתהוות אשר יניח בו בהנחה שהוא נתהוותה וה על שהוא לא נתהוותה. ועם שהוא בוה חולק מאט' אפלאותן לפי מה שנייה משעהולם נתהוותה והוא יתהוות. אבל איך ראוי לעשות אם הארץ נתהוות הנה חשמע זה:

אמר ארسطו בהוותה כבירה בכלה:

אמר תאפסטיו ירצה לומ' כי מפני שהוא לא יהיה מונה הבודדות אלא בכלה. וזה⁷⁴ 25 כשהויה כבד בפועל הוא נמצא באמצע מוצק ממנו. ואין אמנים יתהוות עדין התהוות אבל היה עם יציאת אלו העניינים הבודדים אשר בכלה הפועל כלום' שהוא כבדים בפועל. וכששבו כבדים בפועל נבדלו ונחרדו מכל הגשמי הקלים אשר סביבם ושבו מכל הצדדים אל האמצע. כי אם היו אלו החלקים אשר נבדלו והם שווים במספרם וגדלים יהיו נעהקים על דמיון אחד מן מעלה לאיר אל האמצע. ואם לא על דמיון אחר אבל על צד אחר ועל זה הצד שיודען אינם שווים במספרם או בגדלים כי הם יפעלו פעללה אחת בעצמה אינה פחות. וארצה לומ' באמרי פעללה אחת בעצמה במקום אמרי שהם יעשו הגשם המוקוץ אל האמצע דמות כדורוי. וזה שהוא אצל מה שיתקבעו החלקים מפעלה לאיר אל האמצעי יהיה ראוי בהבראה שהוותה כל הגשמי הווה בעבורם שהוא מכל הדרדים והפנים. כי הוא אצל מה שידחו והחלקים השווים מכל צד ויתמששו וירוח אל 35 האמצע בדמיון אחד בעצמו. והוא אשר נדרחה לא יהיה נדרחה וה על זה. התהייב בהבראה שהוא כל אחר מן החלקים האחרים מן הגשמי הווה רחוקים מן האמצע רוחק שות.

שיהיו נראים .. בעצםם 5 ej. (bis) codd. 6. ej. כשייה
 1. 4. כבידה. 5. ישמר, כשייה
 לה בהגעה, שתסгор 10. כבודו 9. שהוא codd. 10. המאמר 8. יעתק
 ותפהה. 11. ידרה codd.; ej. יתcka 12. כענין
 codd. 13. (Jer. VI, 24 = ενυπαιροῦσα) scripsi: יתcka; ej. יתcka
 16. ויהיא תהוותה 17. שנאמר et שנוסף fort. [שיסוף] 17. היהת [היתה]
 ולא [אם לא om. a 29. codd.] אם [אם 22. codd.; אן [אך 20. שווים 32. שהוא עשה במספרה או בגדרה כי היא תפעל

ההנوع דאמא מפני שהוא אין התנועה העגולה לה בטבע. ונאמ' שהוא אם יקשה האדם ויאמר שהוא כשיוה מרכו שני אלו כלומר האryn והכל הוא אחד ואלו יתנוועו הגשים המכרים הלא תראה מפני שהוא מרכו והכל. והצדוק על זה והוא שהगשים הילם והאש גם כן כשייפגש על מקבלי המכרים לא יונגע התכליות האחרית אשר לארין אבל אל חכליות וה הכל. אם כן מן הרاوي גם כן שהגשים אשר יונגעו אל המצע אטנים אל אמצע וה הכל. אבל שהוא קרה שהיה אמצע זה הכל והארין אחד בעצמו. על כן כשתפגש אל אמצע הכל הפגיש בדרך המקלה אל האמצע. וזה שהוא קרה אם היה אמצע זה הכל ואמצע האדרמה אחד בעצמו. ותהייה ראייה על שהכבדים יהוו נעהקים אל מרכו האryn ומרכו וזה הכל שם אינם נעהקים על נעהקה כלומר' על רוחק 10 שוה וכשייהו רודפים שוה לא יהיה אפשר להם סדר לבך הרכה אבל יוסוף תheid במרכו וה הכל. אם כן מרכו האryn וזה הכל אחד בעצמו. והוואוות המתדרות כלומר' המשתוות. ואשר היא עצמה אשר יתמשבו עליה עגולהות מתדרות הפעל אם לא יתפעלו⁸⁴ 15 על נעהקות כלומר' השוה הרוחק. כי מפני המקום אשר יעתק אליו כל אחד מן הגשים בטבע בו בטבע גם כן ינוח. והארין אל האמצע יהוה נעהק בטבע אם כן באמצע תנוחה:

הארין בטבע גם כן:

ואמר כי מפני אלו העולות אשר נאמרו ועוד מן הגשים אשר יושלמו באונס וause שיזולך גם אל מה שאין בו חכליות. ומפני שתנוועם וחוויכם לרוחק המרובה ישארו בו ומן הרכה. אבל שם כשייפולו הם יפללו על החלק الآخر בעצמו מן האryn. ואלו היהה הארץ מתנוועת לא היו נופלים בכיה אבל הם יפללו על חלק אחר. וזה 20 המאמר הוא אטמי אלא שהוא לא יבא בסבכה אשר בעבורו לא תנווע הארץ אבל התבادر שהוא איננה מתנוועה. ועל כן מפני היהת והטמאר וזה עניינו הוסיף אליו ויאמר:

אמר אריסטו ידוע הוא כי הארץ אינה מתנוועת חזקה מן האמצע גם כן:
אמר האמסטוי ולא אמר מפני מה זה לא תנוועה נס כן חזקה מן האמצע וause שהוויה רודף אחר זה במה שאמרו מוה ויאמר אבל הסבה באלו המאמרים

אשר נאמרו. ויבקש מיד להביא סبة מנוחה באלו הדברים:

אמר וזה כי אם היה חלקו האדרמה יסרוו אל האמצע מכל הצדרים. ואם היהת התנוועה לכל אחד מן הטבע בטבע גנוועה אחת. אם כן וולתי אייפשר שהיה חלקן מן הארץ יהוה נעהק מן האמצע אלא אם היה אונס. ואם לא. היהת להם בטבע שתי תנועות זו והפק זו. מפני שהוויה מהם מה שהיה נעהק בטבע אל האמצע והאחר ממנו היה נעהק 30 בטבע ממנה. ומה שייאמר על החלקה הנה ירדן בה על כולה. אם כן מן המכואר גם כן שהוא ולא הארץ עצמה תהיה נעהקת מן האמצע האלקי' אלא בכח שכירחנה ויאנוס אותה כמו שנאנס אנחנו איברינו. ואם לא יאנוס אותה שום דבר עם שחתנוועה מן האמצע. אם כן היה לא תנווע לא יתן הדיבור בו. אבל שהוא לא תנווע לכבר בעבורה לא תנווע אשר לא תנווע לא יתן הדיבור בו. אבל שהוא לא תנווע לכבר

עם שהוא היה מקדים והניה שייעילנו זה:

35

1. מפני שהוא אין התנועה העגולה לה בטבע; אל מה ej. [אליו] 2. post linea deest 4 forte
וכשתהיה רודפת 10 לא יהו post add. aiens et; יונגעו 9. post codd. האחרים; יונגעו et;
הם בעצם .. עליון 12. המשנה (passim) codd.; ej. תיאוסף לה; pro exspectes 18. יתמשכו
הויה 19. השיא כשותל השיא הפל, תשאר 18. הילם הפל. . . היא הפל
24. כי אליו 27. om. a 28 ante om. a 30 post codd.
29. ממנו יתפעלו. . . מהן (deest aliquid; ib. codd. 29. post codd. 30 post codd.
add. אל האמצע 32. ej. וב 32. am.]

מה שהיא מונע מהפתחה כשיתרפה. אחר היות שאין מונע שיטמנע גם כן מפני שהוא הטייה עד שיעתק. אבל אטנים ימנעו אלו הכהרחים אחרים. וזה שהוآن זה הוא אשר יאמר שהוא כמו מפני מפני שיטמייה לא תהיה נעהתק או תהיה נפעלה דבר אחר אי זה הדבר שהוآن ולא אם נפתחה! האדומה בסכת רפינה תשרא טהורת קיימת באמצע 5 עד שחתה אל אחד משני הצדדים. ובכלל אטנים ראיו שוכן מן המאמ' שהארין לא חטה אל אחת משני הצדדים בסכת שיטמייה אלא שהוآن לא תהיה אל שייעור יותר קפזון והוآن לא תפתח ותשוב אל שייעור יותר גדול. ואם היה שלא יקרה לה שם דבר מוה. אטנים באלו אשר חשבו באומר הארץ ובנהתק ובוינמה ובאלנו פהרבונה:

ואם' וanon נאם' תחילה הלא תורה מתנווע ניענו או היא נהה נהות. טפנ' שהוא ימצאו בני אדם כמו שאמרנו אבל יהשכו שארין מתנווע נהועה. וקצת אל' יאמ' שהיא מתנווע סביב האמצע והיא כת פיתאגורשי. וקצת יאמ' שהיא מתנווע באמצעות כבבם של מטליאום שהוא השוטט סביב מרכזה. ווליחי אפשר שתחנווע. וזה שהוא אם היה מתנוועה סביב האמצע או באמצעות היא מתנוועה תנעה עגולה ויצאה מן הטבע. ואם לא לא היה חלקיה מתנוועים תנעה ישירה בטבע. ואם היה מתנוועה חוצה מן הטבע אין גם כן היא חוות תיליה. וסדר זה הכל הוא חור חיליה. אם כן אינה מתנוועה חוצה מן הטבע. אבל מתנוועת הישרה לה בטבע לא מתנווע. אם כן לא תחנווע כלל.

אם בן הגברים השםניים הפתנוועים סיבוב כמו הוכבבים הנbowים. כי אם היה כדור
בלתי הנbowים לא יתנווע והארץ מתנוועה. כי הוכבבים מרים שהם נראים. אם
20 בן הנbowים טבלתי התנוועה הראשונה אשר מן המורה אל המערב גם כן. אם תהי
בעברן חנוועת כדור בלתי הנbowים. ואם תותח בעבור תנועת הארץ. מן המערב אל המורה
כי תהיה נראית מתנוועת תנועות אחרות כלומר' אשר באורך ונפרדה ממנה גם כן מפני
שהיא העשה אופטיאסם בתנוועה אשר באורך ואשר במרקחה יחד אבל התנוועה אשר
לهم באורך תריאינה נראית שהיא לנובבים הנbowים. ואטמנ התנוועה אשר במרקחה שהיא
25 שם ממשים שהיא תהיה בעבר חנוועת הארץ. הנה יתקבען כי יש בה שתי התנוועות יהוד
כלומר' אשר מן המורה אל המערב. ואשר במרקחה. ויתחייב וזה שייחיו מקומות המערביים
והזרחיים מן הוכבבים הקיטיים באופק מקומותadas. וזה דבר לא יראה שהוא.
להה לא יספק המאמר כ驶דמה שהיא תנועה. וזה אם בן אשר יקרה חזה בעבור
אשר יראה באסידר עם זה המקום אשר ישים כי בעבור הארץ תהיה התנוועה אשר הוא
הנbowה במרקחה: 30

ועוד אמר ועוד העתק חלקו הארץ וכלה אל האמצע בטבע. וענניין (?) האמצע כשהיות אל האמצע ישרא. והתנוועה הישרה לה תבלית. והויה תכלית התנוועה המנוחה. ובכבודו ואת הסבה גם כן חננו האורתה. וזה שהוא לא תנתנווע על הוישור חמד. וזה כי ההנחה אשר אליה היה התייחס הוא ידו ששה האמצע. ונשוו ולא בעיגול

אשר יודו כי הארץ באמצעות בטיבו וויסיפו ויביאו בעלות שניות גם כן אלו אינו ניאות. ויאתך גם כן אמרם שהוא ראוי בהכרה שיהיה כל מה שאינו ראוי שישתנווע עד הנה יותר משישתנווע אל הנה שנייה באמצעות ראיינו הוא צריך לגמרי. כי אינו בסכת שהוא אינו ראוי שישתנווע אל הנה יותר מששתנווע אל שטעה יהיה ראוי בהכרה על כל פנים שתקיים. אבל מפניהם שהוא אין ראוי שישתנווע אל הנה יותר משישתנווע נעהך אל כל מקום. כי אם היה מתקיים וומר וה אשר אין ראוי שישתנווע אל הנה. על כן אין אטטם העמוד מפני זה. אבל יתקיים מפניהם דבר אחר בדרך המקלה. כל ומן שירוה נעהך אל צד במקורה אשר לא יהיה ראוי שישתנווע אל הנה יותר מטה אל הנה. וזה שהוא כמו שהוא הדבר אין ראוי מוה שישתנווע אל הנה יותר מטה אל הנה. אינו בשיטה נעהך אל כל צד יותר ממנה שיתחייב מן התאט' בעצמו והוא והמקל והוא שהוא יותר מששתנווע אל כל צד. וזה שהוא כשיתנתנווע אצל המוקמות לא יהיה נעהך כולו עד שישתנווע בכללו אל כל אחד מן המוקמות. אחר הרות וה בלתי אפשרר. אבל זה אמן יהוה בזמנ שיחלך ויחחך אל חלקיים. וזה שהוא המאט' ניאות שיאט' באש. ועוד שאנו כשבשניאל שהיא באמצעות ראיינו שישתנווע אל הנה. אחר היהת אצל הקצוות האחרונות על דמיון אחד. ומצד שלא יעתק אל הנה יותר מטה יהיה נעהך אל כל צד. אבל אינה כולה תחת נעהך אל כל אחד מן המוקמות אבל יגידו על דרך טשל יתנווע אל צד החיצוניים ושלישיתה נוכח שלישתו ורביעיתה נוכח ורביעיתו. ולפי זה היותם בשאר החלקים. וזה שהוא אין כל חלקייה יהו נעהך אל שני הקוי' אחר היות הגשמי' אינים וולחי בעלי חלקיים ואינם נקודה. וזה יקרה בהכרה מן המאט' בדמיון כלותם אם היהת הארץ מתנוועת אל כל העדרים אין בכללה מתנוועת אל יכולתך חלקייה. ואם תחקים לgematri אשר אין ראוי שתעתק אל הנה יותר ממהנה לא יקרה מן המאט' הדמיוני יותר מששתעך אל כל צד. והנה נאמ' נוכח וזה כשבער מעט. שהוא לא אט' וזה בכל דבר מכל וכל עד שיוקח על מה שמדרכו שליה מתנוועה תמיד גם כן. אבל אמן לך והנה נאמר על מה שדרכו שינוי ואיפשר שישתנווע גם כן. כלות' שינוי בטיבו אם היה רומה במקוף אותו. והנה נאמ' שהוא כראוי ניחוח בעט. אם כן זה אינו שינוי מדרך המקלה אבל עצמו. והנה הגע בעניינים רבים גם כן שאינו מגונה שיביאו טאמ' בידועה נאלו והוא על דרך המקלה. אבל שנאמר שהיא תחקים באמצעות סכת³ כי זה הטעם לה הוא בטבע. כי הוא מאט' מי שהוא על השלמות ונunder להוספת העלה וה אם היה אמת. כמו אדם אלו אט' שהוא הדבר יתפעל בו וה דבר או יתרעל קודם שהוא לו בטבע. וזה כי וה בעניינים הרבה הימצא כוב.

אבל המאט' الآخر הורם אוכב הנצחון מכל צד. וاعף' שיטה מקנע על נגלה העניין. כי הוא אט' וזה כמו שהדבר יתנווע ויושב משיעור גדול אל שיעור קטן בשיקבץ. בן ישוב ויתנווע משיעור קטן אל שיעור גדול כשיתנווע על וה cedar ויתפתח בסכת רפיון מה. ואין מונע שיטנע מטיהה וזה לפי מה שחייבנו המאט' אשר מן הדמיון. כי לאדם שיאט' בעניין כי אם היהת הארץ לפי דמיוני הטיטה

[שנה] 3 אל melius [עד om. a ib. 2 ראיו — בהכרה 2.]
 אינס נולס יהו 16. 17. מונח העניין.
 נס co. 14 loco 1. ועוד כו. 11. כשיתנתנוועו
 (?) ניגדים חזיה post cum Al adde (forte loco etc. codd. 17 post cum Al adde)
 זה השם שיטנע מטיהה גודם, נעתקים 20 אבל]
 21 supplevi 22 forte post
 addendum est 28ams זה אס זה ej. 29. לכ הלא
 אחר 31. אס זה ej. 28. כבר אמרנו
 מה שאמטר 32 post add. codd. מה שיטנע
 [באדמה 33 ej. החרון הוא מאמר forte]
 כי הארץ 35 post adde מה בעניין?

הتبליות האחרוניות ולא תקיקים ולא גם כן המים וause שתחטמו. וזה הוא כולל לכלם. אם כן אין הרבר אשר הוא מיוחד והוא סכח לנוחותה באמצעותו. ולאות יש לומ' השובכה להה שהוא אטנס נשלול שוללות מפני שחילקי האדרמה יהיו נעהתקים אל האבעז ותתקיקים גם כן כליה באבעז וחילקייה. וזה יהיה כשייחיה הוא היא. וזה שהיא תקיקים מעני שיויו הנטיעות והתניעות בסכת מה שהוא העך וה כלום' בסכת לא ישווה החטיה. וזה שהוא לא

יהיה הטיית חלקה משתוויה בהיותה יוצאה מן האמצע:

ואם' ארסחו שהוא מן הפגונה גם כן שנבקש במתה וה סכת הארץ באטען. ולא' בקשות
לא' זו סכח היהת האש במקום الآخر. כי אם לא היהת מטעה מוקם לאש
בטבע הוא ראי' שנבקש גם כן ההכרה אשר יאנוס אותה לבא אל מעלה. כי אם היה
זה המוקם הוותר עלין לה בטבע. אין ראי' שנבקש סכח אחרת כי מה זה ימנע כשיהה
בשום פנים מקום מה לאחרן מן הגשמי בטבע. שהיה לאחר גם גם מוקם אחר בטבע.
ולו הסביר היהת המוקם הוותר ממצוע לארץ בטבע ולא יצטרך אל הכרה כי ישאר
באטען. וכן הסבירה כמו שימצא אשר מן הרימי' השער המושך יתפרק. וזה מה
שהוא נאמר שהשער מתרמה החלקים וכשתמשך בכך שלא השבר הלא תראה וזה אינו
15 הוא כוב. עם מה שרואין עליהם שנבקש עניינים יאנסו האש בקומות ובכמירותה לטעללה.
אחד הווים ווננס סכח לאונס הארץ לעדרה באטען. ולאדם שיאמר נגד שהאיש היא
בטבע באטען אין לו על זה ולא הכרה אחר לסכת והחומר. ואננס אם הארץ קיימת
באמצע בטבע הנה יזרו אלו גם כן. וזה שהוא אין מען שהם יביאו סכח אשר בעבורה
עדרה באטען בטבע. הנה בקשׂו שהיא קיימת בטבע באטען. כי אין ראי' שנאמר שימצא
20 דבר בלא סכח או שהיה בטבע בלא סכח. ויונח שהוא קיימת באטען כמו שהיא באמת
אלא שהוא מה אשר יחיב וזה כשהוא לא יתון עליה קוטט על האמת? ואננס מה
שאמרו שהוא אינו אשר יחיב וזה באחתות אחר היות שיכפה וישבר מן השער אשר
יחסך. ואינו הוא ישר. וזה שהוא [או] מרך תחולת אינו הפסק בכלל בעצמו מקום השער
אשר ישבר. ואחר וזה גם השער לא יקרה לה שיקרע כל ומין שדריונה נשאר אבל
25 בשחשתנה אל וולת היומי. ואם היא קיימת כוה הגרור בעצמו לא החתק כלל. והחדרש
בollowתי הדריון הוא ההפרדה והקריעת כמו שהיה נראח בחוש כי לא תחחק כולה על
דטין אחד לכבר. כי היה ראי' אם כן שכפה המאטר בהתבادر שהוא יראח בollowתי היומי
בהנחה הארץ או ברמותה כמו שראתה השני אל וולת היומי כוכב השער בשתזה
טיודת שתקרע. כי אם היה וזה מן ההכרה היהת מתקדמת לקיום הארץ. וזה
30 כשלא ישנו שום דבר היא תחיד על וזה הענן קיימת מען ואת העלה:
ויאמר שהוא מן המופלא שהם לא יבקשו סכوت לתנועותיהם. כי הם היו מישראלים אלו
עדתו על שמותם מה שיתנווע בטבע אל הנה ומזה אל הנה ערד שידעו כי קצטם
לו וזה המוקם בטבע. וקצתם זה. יחברו אליה כוה סכח יוצאת מטבחה. ואלו [או] נוכח
אותם שיאמרו שהארץ היא באטען בטבע וחיננו עליה לעולם בפניע עצחה ככה וככלו היא
85 לollowתי הנפשות וששהא אין לו טبع בלבד. והנה נאמר על ההפסקה. ואתנו נוכח

משותים, חקיים . . . ויתנווע, ויתקיימו . . . כלם 3-6	codd.	3 ej. יישול;	3 ej. יישול;	3 ej. יישול;
האחרון [συγάπτων] suspectum (ej.) סכנה 7	codd.	האחרון [συγάπτων] suspectum (ej.) סכנה 7	codd.	melius (8) המאוחר יותר 8
ישבר sive יתרבר 15	codd.	ישבר sive יתרבר 15	codd.	יאנום 15
לאחר אחד [λαχορ] 13	codd.	לאחר אחד [λαχοר] 13	codd.	יבן 1. ib.
ונמושך — במאצע [λαρόμ — ομ] om. a 18 אין suspect.	codd.	ונמושך — במאצע [λαρόμ — ομ] om. a 18 אין suspect.	codd.	קוכחה 21 l. 24 etc.] לה etc.]
et masc. et fem. construir 25 ואם addidi 27 ante המאוור deest	codd.	et masc. et fem. construir 25 ואם addidi 27 ante המאוור deest	codd.	יען 25 ואם addidi 27 ante המאוור deest
aliquid 28 בדומות codd.	codd.	בדומות codd.	codd.	בדמותם 31. 32 צמהנה, ליתנוועותיה (bis) עצתה (pr.) codd.
אליה ej. אליהם et מטבחם 34 לעלים ej. לעילתה .	codd.	אליהם et מטבחם 34 לעלים ej. לעילתה .	codd.	אליהם et מטבחם 34 לעלים ej. לעילתה .

האטצע. ואין גם כן סיבת חנעה תשודה החטיה. וזה המאט' ידמה שהיוה בלחי מוכן. וזה שהוא נניח כי אין מטבח הארץ שתחנוו באטצע בלבד. אבל תשודה געתקת אל האטצע. ואם לא תהייה סיבת זאת! ההעתק הרימי ושיויו החטיה. ומה שיתתקבץ מוה במופת. עם שהוא שיוי החטיה סבה למנוחת הארץ באטצע. וזה שהוא אין סובב מה שזכה 5 הרואה אינה היא סבה כשלאו יהיה לוatz הסבה עליה בשידראת. אלא שהוא אמר כי הסבה בטה שחשב אשר בגלו תחנווע הארץ אל האטצע הוא גם כן הסבה אשר בעכוו תהייה קיימת באטצע. כי הוא אמר אם לא היה הרימי או שיוי החטיה סבה בשתודה הארץ געתקת אל האטצע. אם כן אין סבה לעמוד באטצע. וזה יתפרק שהוא כוב נקללה. ואם לא. מאין ידע שהסבה בשתודה געתקת הארץ אל האטצע בכלל היא בעצמו הסבה 10 שתעתוד באטצע. וזה שהוא כוב בכלל. וזה כי דבר אחר בעצמו בצד אחד בעצמו הוא עליה דבר אחד בעצמו לדבר אחד בעצמו ולא יהיה דבר אחר בעצמו עליה ענייני מתחלפים לדבר אחד בעצמו לעדר אחד בעצמו. ואם היה שקיימה הארדה באטצע דבר אחד. ושתייה געתקת אל האטצע דבר אחר. א' אישר תשודה לעלה לשני אלו בארץ אחת עצמה. גם כן לדבר נאלו הוא יוציא מה בשבדאר מתנו שהארדה בשתודה באטצע 15 אינה כברה. וזה שאם היה הכבדר הוא הסבה כשרוד אל מטה. הוא בלחי אישר שהיוה וה סבה לנוח מטה. ואם יהיה כשיטמצע יהיה סבה להעתק אל מטה בשתייה לה מנוחה לא יהיה נמצאו כב. וזה כי בהיות הטישקל נמצוא אם היה הנחות נמצוא לה. ואטנס היה והוא כין שיטנענה דבר מההעתק. או בין שאין דבר ימנענה. ואם תהייה הנחות אטנס היה בזמנ שיטנענה מונע. הוא אונס לא בטבע. ואם היה כזמנ שלאל ימנע העתק הארץ לא 20 יתגעווע. הנה התקבץ מוה כי אין הכבדר בעצמו סבה לתנועה. אחר הוות והוא נמצוא ייחיב ההעתקה מצד שני. אבל יהיה עליה העתק הארץ בהיותה נמצאת חזקה מן האטצע. אם כן אין הבדות סבה בעצמה להעתק ולא מוחלט גם כן כל שבן ושאיינו עליה העתק כלל גם כן אבל דבר אחר יתבע מן הנחה חוצה. וזה אשר היה עליה הבדות גם כן או יתבע העתק וזה מצד תשודה געתקת הארץ תרחה הגשם המקביל לה. כי אונס 25 הרוחה היה בכורות. פפני שהאור וauseפ שהיוה קל ושייער האדם בשיקח חלק ממן שישרנו אל מטה אבל יראה ככד מפני הרධיה מפעלה:

אמר ארسطו אבל מצד שני אין מורה עד שעוזב האטצע בסבת הרימי: אמר חאסטיו' בלוט' אין זה עליה בעצמה לקיום מוחלט. וזה שאם היהה סבה לעצמו לקיום לא יהיה להיות עליה הקיום כלומר התנוועה אל צד האטצע וזה שהוא ראיו שלא היה על העניינים אשר הם בעצם ועל דרך ההכרה עליהם עליה לעניינים משתנים בעניינים בעצם אחר היהם בטבע לא ברצון או בדבר אחר. ואטנס אם הארץ מתנוועה אל האטצע על הרימי היה נודע מחלוקת אחר שהיוה געתקים אל צד האטצע. ואל מקום שישנוועו חלואה אי וה חלק שהייה והנה ראוי בהכרה שתנוועה עצמה אל שם וחתקים שם בטבע. כי וזה גם כן כייחוד הוא הטיווח באדרה והוא 35 שתנוועה אל האטצע. ואטנס תשודה רוחקה מן העניינים אשר סביבה רוחק שוה על דטין אחד אינו הוא מוחך לה. וזה כי האש אשר היהה על השוויו רוחקה מן

1 בשייך לא 5 corr., l. ambulationis
codd., aequatur Al; ib. כי [זה] מה שינה codd. והה כי [זה] מה שינה codd.
Al et Averr. p. 158 J 6 ib. בגלו codd.; et seq.: observa suff. masc.
9 codd. 11 codd. 14 ej. שכבר 17 אם addidi; in iis quae seq.
leg. codd. 22 ej. 24 a שהייה 27 שמיו post אמר חאסטיו' אם היה 30 ej. sive והי העניינים ponendum est et עליהם delend. 32 שהייה געתקת 35 שיטנען codd. et שהייה

ואחר נן יהוור לחקר על אותו שאומר תתקיימה באמצעות השמים בסכנת הרומי אשר לה אצל השמים אשר יסובבנה. ונאמר שוה הדעת בתמיינוס גם נן והוא ייחש והדעת אל אנסגורוש. וזה כי אלו אשר ישימו והיאמרו שהאדמה מפני היותה כדרוית. והיתה באמצעות השמים אשר הוא כמו נן כדרו. הנה נקיימה ננה מן ההכרה מפני 5 שהתייחס אל כל צד שווה. וזה שהוא לא תחת אל הננה יותר מהתוחה אל שמה עד שתתנווע. כי הוא ראוי שתתיה נותה אל וזה הצד או אל זה. אם נן לא לא היה נותה אל והצד. והוא בלתי אפשר שחתה אל כל צד יחד אחד והוא אל והצד תתנווע. אם נן נשאר שתתיה קיימת מן ההכרה באמצעות. וכשאמרו בעלי זה הדעת אלו המאמרים. אמר. כי הדעת אשר אמרות אמן הוא על צד ההקעה בלתי 10 היוו אמת. אחר הוות לפי וזה המאמר ראוי בהכרה שיזה כל מה שינוי על האמצע תנוט. אם נן האש כשיושים באמצעות תנוח באננס. וזה כי ננתנו המאמת כי בטמייאי גם נן התהייב וזה המאמת בסכנת האדמה והנה יוקח על שהוא כללי ושהוא כן בכלל דבר. וזה כי טמייאום אם' כי הדבר החדרה בשינויו באמצעות הרומה לא יטה אל שום אחד מן העדרים. ואנו רואים מן האש שאנו שוכן באמצעות. אם נן אין המאמת כשוקח כללי 15 יהיה אמת. ואתם תהייבו וזה לאדרה עד שהמאמר כללוי מפני שמתהלהכת באמצעות. אם נן לא יהיה המאמר בשילקה כללוי אמת יצטרך בהווית וזה הארץ אל מאמר מסגיר: ולא יקשה על האדם שיחלך בויה בשחווא יאמר בשחווא לא יאמר וזה המאמת' בכלל דבר כלות' שהוא אם שם דבר מהדרה באמצעות בהווית וזה הארץ אל צד מן הצדרי' בסכנת ההתייה אלא כשלא יהיה לו בעצמותו תנועה בלתי נבדלת. כי וזה היה לו תמיד כוב והםאמטר. אבל כשיבאר כי דבר מן הגשים בלתי המתחנפי' מה שהוא עמוד 20 בסיבת שוויו ההתייה שתעמור באמצעות. וזה שהוא ולא גם נן אם' ארם על דרך משל כי כל מה שהוא עומר כאלו הוא בעמוד המשקל לא יטה כמו האדם שהוא כי אדם נותה אל אחד מן העדרים מפני שהוא רוצה לעשות דבר או על פועלה אחרת היהוה כובה כוב והםאמטר. אבל כשיבאר כי דבר מן הגשים בלתי המתחנפי' מה שהוא עמוד בטלויות שביביא בכירבתו או והוא באש כשבחוא אינה עומרת באמצעות: כשתיה האש אינה בגשים אשר אפשר שינויו אם נן איך ינווח במקומם. אמן האדמה יש לה סכלנות הנחות. ואחר ששם והברקש أنها תסכלן שנותן. ואחר וזה נמצאו הכללים שהם סובלים שנותן באמצעות מפני הסבה אשר ספר גם נן. הנה נאם' בזה המאמת' הנונן שהוא אם היה סבה והיא באמצעות. אבל האש אינה מהדרה ולא כדרוית גס נן ולא אינה! 25 30 באמצעות. וזה שהוא רואים האש עתה למלعلا שהוא תעלת מפשות הארץ ושהיא רוחקה מן האמצע מאר:

אמר אריסטו והנה היא אינו הכרה. וזה שהוא עתה למלعلا שהוא תעמור באמצעות ⁸² אמר לבד. אבל היא נעהקה אל האמצע והנשאר:

אמר תאמטיטיס וזה המאמת' פירש אותו אלסנורי על והצד. אט' שאין ראוי בהכרה שנותן האדמה באמצעות לזאת הסבה כללוי לדמות המקוף בה ובסכנת שוויו ³⁵ ההתייה. וזה כי האדמה לא היא שתעמור באמצעות האדמה לביר אל תריה נעהקה גם נן אל

³ codd. add. ⁶ יאמרו ante אשר או ⁶ scrispsi, ואל per homoioteleuton om. lineam
⁴ Al 15 1. שמתהלהכת, שמתהלהכת omnes 10 הצד — ואל
⁵ כי מן (=פָּגַן). ej. [כמו האדם שהוא כי אדם] אט' = אם נן (15. 16) sive ויצטרך
⁶ ej. corr., ej. שישיב בעל המת' ej. [שושים המאמת' 24 האדם אשר Al; ib. ib. codd. 26 addidi qua igitur ratione נכחש 1. [נכחש (inquiramus Al)]
⁷ post פאר add. codd. 27

אל האמצע לא חוויה נעהתקת. וזה שהייא הגיעה בו ונדרחה ועם העהתק גם כן אל האמצע טענישו מהו לא אונס. אם כן הטענה והעמידה באמצע היהה לה אונס. וראוי שיהיה לה העתק מה מן האמצע. וזה או שיחיה בלא ספק אל מעלה. טענישו שהיא גשם וזה כי הוא ראי בחברה שתורה נמצאה בזמנים. ואם לא תורתה הנעיה אל מעלה או אל מטה יותר אבל יתנווע אל מעלה ולא יהיה האור מונע לה מן התנוועה אל מעלה: ואין גם כן ימנענו ולא גם כן מן התנוועה אל מטה והוא כי הוא ראי שיחיה מנעה אחת בעצמה מנעה מדבר אחד בעצמו דבר אחד בעצם.

אבל בתשובה על בנדיקטס ^{ביחור יאט'} שיש לאדם לומ' שהוא אם זיהה האדמה אמונה היא קיימת עתה בסנת טיבוכ. כי קורם היוות הסביבה וקורם היוות העולם. מפני שלא התקבצו היסודות מז החיבה לעמידת העולם אבל היה העולם נפרד על הניצות.

82r איזו סבה היהת או סבה לקיום הארץ:

ואמר בכלל כי הוא טגונה אם לא נבון בוה העולם בא אל וזה העצמות תחילה ואעפ' שאינוי אמת אבל אפשר שציויר כי הלקי האדמה מפני שרחק אותן הובעה התקבצו אל האמצע בזמן שודחה אותן ורחף אותן האיר אשר היה משוטט קרובמן ¹⁵ הובעה. אבל עתה כי האיר אשר ישוטט במקומות שימצא הימים גם כן. ואני קרוב גם כן מן האדמה כלל. ככלו הוא התנפּח כמו שיאמרו גודל העולם בזאת ההפלגה כללה כמו שיחיה רוחק מן האדמה מאד. מה הסבה בקיים האדמה במנוחה. ואיך אפשר שהשאר נחה בסבתה הובעה אחר היהת וחוקה והרוחק כלו מאשר ישוטט. ואמנם אחר זה כמו שיאמר אלסכנדרי כי אשר ירchner הובעה ותחדינה אין דמייתה בעבור הובעה ²⁰ בתנועה. אבל שהעתק אל האמצע לפדר. לעי מה שתהייה נמצאה באמצע גם כן בתנועה. ועוד יאמר כי אם ימצא לדבר סבה בשום פנים להעתק חוצה מן הקפה והובעה. אי זה הכרה יבאים שינחו שהעליה בהעתק האדמה אל האמצע הוא הסביבה. ואמנם שאין הקפה סבה לכל העתק והוא מבואר מן האש. כי לו סבתה מה התנוועה אל מעלה. יודע שהוא אין זאת הסבה הקפה. ועוד ולא הקל ולא הכביד יוגדרו בסביבה. ²⁵ עד שייהיה מה שירchner בעבור הובעה כבר ומה שלא ירchner קל ואם היה הכרד ירchner טמוני והקל לא ירchner כי אין זה ושיחיה כבר עניין אחד עצמוני כטו שהוא שיחיה כבר ושיתנווע בטבע אל מטה דבר אחד בעצמו. וזה גם כן יגדור הכרד וזה שהוא יגדור מזיאותו וימצא בדיבורו שהוא נעהתק אל מטה. ואם היה הקל והכבר לא יוגדרו בשיטתה גם כן אם כן היה הכרד והקל נמצאים קודם לנו. ושני אלו יוגדרו בעניין ³⁰ המעללה והמטטה. אם כן ענן המעללה וענן המטה גם כן נמצאים קודם הובעה. וקורם השמים היה דבר כלל תכלית. אם כן אין המעללה והמטטה בה בollowי תכלית. אבל טענישו שני אלו מוגדרים במעללה ובמטטה. אם כן המבוואר גם כן שיחיה המעללה והמטטה קורם השיטתה והארץ לה חנווע אל מטה בטבע. אם כן חנווע אל מקומה אשר בטבע

קורם השיטתה:

- 1 ווה [2] המוקם [המנוחה] 2 שיחיא לא, עם addidi; ib. (2) codd. 3 ווה [2] codd.
ואמר [יאמר] 4 המוקם [המנוחה] 5 כטליה [pr.] בעצמו 6 ימנעה et החנייע ej. 7
אותה 8 codd. 9 כי זה כבוח [pr.] נחקיימו 10 [התקבצו] 11 היותה 12 ej. 13. 14
[השניים] 15 שדרחה אותה ורחפה אותה 14 הובעה [=; בדעת] הבקבזה
בשנתונה אצל, ותחרפנו, ירchner 18 הובעה codd. 19–21 השם השיבוב 20 post
forste, והארצנו, ותחרפנו, ירchner 21 הובעה codd.? 22 והובעה [הובעה] 23 אלו... . לchnoue codd. 28 post
legitur punctis superser. 29 השיטתה codd. 32 אלו addidi

שלל הספק ישאר בזמנים. וזה שהם לא יאמרו על מה זה המים טונת. וזה שהם אין מטבחם שיישארו מזומנים מלתי היהום נשענים על שם דבר. אבל כמו שהוא מסני שהוא יותר קל מן הימים יצוף ולא ישקע למיטה. בן ראיי שהם גם כן מפני שהם יותר קל מן הארץ יצופו למעלה ולא ישקעו למיטה לה. ועוד מה שיראה סכללה היה ראיי שיראה בחלקה. כי אלו היהוה כל האדמה חצוף על המים הוא ראיי שהו שחקה חלקה גם כן יצופו למעלה למים. ועתה לא יצופו ולא האדמה בעצתה חצוף למעלה לטמים.
ולא תהיה הקושי אמותרת החרה ישורה :

וְלֹא תְהִיּוּ קֹשְׁחִים מִתְרַת הַתְּרָתָה יִשְׂרָאֵל:

ואמר שוה מקרה להם מפני שהם לא יקשו עד שיגיעו אל האמת ואל אמתה הביקשות כי עד שדרחו מהם המאמרים ההופכים. ויאמר שוה טמנהינו בעצמינו. וראוי 10 שנשחט כל נבкар ברוב בני אדם שהוא בן מוצא דבריהם. וידמה שהיה זה בעצמו קרה למת' באדם. וזה כי הוא אכן רואה שהוא הביא בו על המסתיק אם לא יבטל וירוח דעתו האחרים במסתיק. אבל לא יאמר בלבד מאם ישר הוא. שהוא ראוי לאשר הוא רוץ בחקירה בעברו דבר מה מן העניינים שיתעורר להביא לחילוק על עצמו ולסתור לא במקורה. אבל בעניינים החשובים כמו המבוקש. ולא יסתיק בשוויל בחקירה בסוף המהלך 15 ירמוו אווה בדעתו לנכ' אבל יחוקו ויעין ועלה על לבו לחילוק אשר אפשר שיטמי נגדו. וזה כי זה יהיה לארם משווה ישקו ויוחקו הקירה רבה ויקח במחשבתו כל הגרלים האפשריים.

אבל אנטאסמאוס ואנתרופ רודימוק[ר] צוטס אמר שהם יישמו כי סכת קום הארץ ונחותו
הו רחבה. והנה נזכר וזה במתה שקדם כזמן היותו מספר מה שאמרו אنسיאס
20 אחרים בסכת דמות הארץ. וזה כי אלו ייאטרו שהארון בסכת רחבה באטרם לא תחתך
ותקרע האיר הסומך אותה אבל תצוף למעלה לו כשאר הגשמיים הרחבים גם כן. וזה
כי כמו אלו הגשמיים אינו שהם יקשה תנוועת לבא אונס לבך. אבל אצל מה שתתרמה
באונס כי התנוועת בקושי. עד שהוא ולא גם כן כזמן שחרדנה אותה הרוחות תתנווע
81 אבל השארותה בסכת טבעה. ואטרו כי כמו זה יקרה לאין אצל האיר אשר תחתה
25 והוא הנושא אותה והוא הסומך. וזה שהוא כאלו הוא אין לו מקום ריקן יסוד אליו
בழירות וינוח וירד למתה נקומות אחר ולא ימלט הארץ שייעבור בו עד שנגע למטה.
כמו שקרה לכלים הנקיים אקלטומים כלות' המונעה. כי הוא יקרה אצל מה שיקבען
סיה העליין שלא יצא מפה השפל אשר היה יוצא ממנה קודם לשיטות הפה העליין.
ואתנים אם האיר איפשר שישא כובד הרבה אצל מה שישגיר הנה יכיאו בוה [ראיה] מן

והוא חלק על אלו בשיאם' שהוא מחלת אליה האדרטה ורבה לא היה והסב
מנוחתת כלות' ורבה. אם כן אם לא תהיה ורבה הוא יותר ראוי שלא תהיה
ורבה סבת מנוחה. ואמנס היצירוק עם שהוא אלוי היהת ורבה היהת ורבה
בסכת מנוחתת הנה ראוי שנקחנו מן המאמרים אשר יאמרו. וזה שם יאמרו שהאויר
35 בסכת הצורות הלחיצה מפני שהוא לא מצא מקום יהה נתקע אליו ישאר בפסמו כיים.

ויאמר כי אנשים אחרים יאמרו שהוא כיוון מונח באצע הסוכב וחנווע על המחו
שלה כמו שנאמ' בספר טימואש שהוא הסוכב תמיד מהו והבל. ואמנם יאמר
שהיא حقה אבל שהיא חנווע ולא יאמר. ואין ראוי שיראה שאמרו יסיב אטנן יורה
אצלו על שהיא חנווע. וזה שהוא אטנן אמר כן משהיא עגולה על התהור וסבירו.
ושנוא אמר בעניינים אחרים כי

5

והנה הוא נעהק מזה אל סיפור מתרים שאמרם בסבב צורת הארץ. ויאמר כי הפילוסופים 18
גם כן מתחלפים בזה על זה המשל. וזה כי קצתם ראה רעם שהיה כדרורית.
וקצתם רעתם וסבירתם שהיא רתבה ועשוייה כתוֹף. ויקחו ראייה על זה כי בשחשש יערב
ויעלה יהיה אורה ישרה לא עגולה וודמה בצורת הירח בראש החדש וכמו שיקרה
10 כישיטירנו הירח והוא אשר יכנחו ל��יות זה שהוא ראוי שתהיה החתיכה מן המשמש אשר
תהייה בעלותו ובהעריבו מן הארמה יעמדו בפניהם כדמות הירח בראש החדש אלו והו
הארמה כדרורית. ויאמר שהם יאמרו זה מען שהם לא ייחסו ברוחם המשמש ולא יבינו
גם כן כי העגולות הגדולות כשייחכו עגולות קטנות יראו נאלו הם ייחוכום בקו ישר. פנוי
שהחיתוך עם הכלליות מן העגולות הגדולות נראות כאלו הם ישרות. ועל כן מפני היהת
15 בן יהיה נראה המשמש בסבב ריחוקה שدوا עגולה קשנה וזה שוויא אמן ראיית בן
במדאית העין ועל צד הרוטין כי גדלה באמת בן. והויה הארמה לא עגולה גROLה מאד
יראה גם בן שהוא קר. מפני שאין לנו [אמ] אין אנו וחוקים מאר מן המשמש אשר היה
אצל הרגשותינו בטנה תראה שהוא חפק מגל הארמה בדרוריות.

ויאמר שם ירצו לום' במאמריהם אם תהיה הארץ מדרוכה שחנונה. מן הראי לה שדרמותה חופפי. ויאמר כי אשר על חתנווע ימצעה בה אשר טן הדמות על דרך הסגולה. אשר ימצעה ממנה אשר על יחס מן הצורה אם כן לו שידע דמותה ותוונעה. ואמנם שיקשו ויהקרו מכל הטענים האפשריים כל אשר יחקרו בעבור העניינים ואין זה רחוק אבל לעלה תהיה עניין הכרחי. וזה כי הוא לדעתו אחרת לא לפילוסופי אהוב למזר הצורות ושבבת זה החלק הקטן ירד חטיר וטהרה יותר וכל הארץ לא קירה לה.cn. אבל כל הגברות אשר כן יעדמו ולא יתנווע. ע"פ שאם חפר אדם טן האדמה אשר חחת אשר ישא וירד אל הארץ המנוחה על עמוד כדי שחתן מקום לחילק הארץ אשר ירד קודם שירד על הארץ יהיה נעהק תמיד נכח השפל יותר והרבה כי אין דבר יסמננו. ואם יספק באשר כמו אלו על דרך הדאי לטבעים בכל הפילוסופים. אבל שיתור הספקות במאמרים מגונים ומKENIM ספקות יותר כי איןו בזולתי גנות. וזה כי אנשי התירו הספק האסופר. ואם אמרו כי הארץ עצמה תשאר נחה כי היא נסמכה על עצמה ברוחק בלתי כלית כמו שאם' סאנופנס. ואמר כי אלו התירו הספק על הצד בסכנת עצולותם וכוכבת שהם לא יאהבו להקור בעבור הסכה ויקשו לבחון הטורה והعمل. ואחר אמר כי הסבה באדמה שהיא לא התנווע שהיא צפה על הרים כטו הקורה ואשר הם כמו אלו. וזה שאלו גם כן או על האיזור לא צפה או על הרים והצוק. וזה

¹¹ תעתומך בפניה או [אבל] 3 codd. 11. תסובב et כיוון שהוא ej. 12. תעתומך בפניה או [אבל] 3 codd. 13. תעתומך בפניה או [אבל] 3 codd. 14. תעתומך בפניה או [אבל] 3 codd.

הנה ימצא דמותו ותנייתו, כמנה (pro מהם כו, ואמרו 20, 21 codd. 21 ante add.) והנ' יאבן 29 post exspectare עלי pro 28 סכתה et leg. 24 post זכרות aliquid 24 post זכרות aliquid et leg. 28 pro עלי exspectare 29 יאבן 29]

באנוקס ואכדו codd. codd. 31 כבלתי pro] אם ?? ???? 30 pro] אם 30 codd. codd.

32 forte post **לבחן** deest negatio 34 .. או .. או .. אָמַם ..

32 forte post 1127 accept negative

מڪיעים. ואכן שיחשב במאדרים אחרים הרכה גם כן כי אין ראוי שתהיה האדרה במאצע אם לא יקח האדם הצדוק על זה מן הענינים הנראים לעין אבל ירדפו קעיות מה כתו שענין באלו גם כן. והוא שהאיש אמרו יותר נכבר מבל היסודות על כן הטעום לו הוא הטעום היותר מועלות מכל המיקומות והוא האטען. אם כן הטעום גם כן האטען והוא הטעום לאש הוא יותר מועלות שבתקופותן האטען מעنى שהטרכו הוא חילתה מה מפני שהוא אחרון. והתכלית יותר מועלות מאשר רוחק ממןנו. ואכן שזאת היא סגולתו ניאוהה לכתחילה כפיטה גורש. כי הוא ישמר דעתם אחר. וזה שהם יאמרו שהוא ראוי שישמרו מה שהוא יותר מועלות מטה שהיה כוה הכל. והמעולה מכל הענינים הוא האש והוא יותר מהתקופות שתרה והוא האטען אישר יקראוו הינר. ואך ובו גם כן האש. 10 אמר שיאמרו שאומריו וזה באלו הדבר האחד בעצמו ודוח אטען לעין בעצמו והזודל או יהיה לעצם הכה ולכת. וזה על שהוא היה ראוי שילמדו מן בעל חיים אחר שאין זה אחד בעצמו. וזה כי אטען הגדול כוה הכביר. אבל האטען העצמי הוא אשר הוא יותר מעולה מאר כהה החזוני או דבר אחר כמו אלו ואם ירצה אדם שיאמר הלא וזה בעצמו ראוי שיראה בעין השטים. אם כן אין ראוי שישים האטען האמתי הוא 15 אשר כמו המרכז. ולא כמו כן יש לחוש אם לא היה מה שהוא יותר מועלות באטען. אבל ראוי כי מה שהוא אטען העצם שטרך וזה שישמר. וזה כי האטען הו באמת התחלה והוא המעלוה הרואו לכל שטירה. ואמנם אטען הטעום הוא ראוי שיעובי בשואה רומה באחר[ו]ן יותר לא ח幡שנו הכה וזה כי הוא האטען יוגדר וווקף. אבל הקעה והתכלית יגדירו ויקייפו כלות הגשים הנכבר. והתקוף יותר מועלות מן המוקף והגדור מן 20 המוגדר. וזה כי הוא כמו החולוי אבל הוא באלו צורה המורובכת. וזה מה שגנור אותו מעניין מקום הארץ לפי כת פיתאגורש מאלו אשר לא יהיה הכרחה להשתכלם. ואולי שלא הבן גם כן דעתו אל על המפסיק מעنى שהוא לא סקרה במאמנו

ואמנם אם האדמה ננה או מהונעה כי לא יהיה דעת כל הפליטים על מין אחד. אבל קצחים אשר יאמרו שהארץ אינה מונחת באמצעות יראו שהיא תחנعوا סביר 25 האמצע חורה חלילה כמו כת פיתאגוריש. וזה בעצם מאמרים. ובאמת אשר יקרוהה בלשון יון אנטיקון *כלומר הארץ* המקבילה. ויאמר כי אחרי יהשבו גשמי [רכבים] לא יידועם יסכלו שיתנו עשו סביב האמצע מעין שהארץ עומדת בפניםם נאלם נמצאו אחריה מפני שהם אצל הארץ בערך שהיה מה שאחריה. ויאמר כי [מןפni] זה לירוח לקויות הרבה. מפני שאין הארץ בלבד שפטק אור השמש אבל ייעשו והגשמי אשר 30 מהארץ. והוא כי אין כתאי אפשר שייהיו גשמי גם כן במרבו אלו כולם יפסיקו אור השמש. כי הוא ואם הוא מודה שהאדמה נמצאת במרבו והכל אבל הוא ירוע כי גשמה גם כן אשר סמוך השטה אשר יונת בו פסק גם כן אור השמש עם שהוא רחוק מן המרכז. וזה כי הוא יספור כדוריית בעצמה אם היא יוצאת מכל צד מן המרכז וזה כמו כן אלו לא יהיה מספר כדורייה בשהייא יוצאת חוץ למרכו. אבל ככל הין מפסיקים 35 האורה. וכן עוד הגשמי הנשאי עס שם רוחמים מז המרכז יפסיקו האורה.

1	אָרֶם suff. ad סְגֻלָּה 6	מִקְוְתִּיעִים [מק齊יעים fort. pertinet (1, 2)	7	forfe
	אַחֲר [אַחֲר] אָמֵר 10	אַחֲר codd. 11 sive del.		
	אַיְוֹס עַנְהָן תֵּין 9	לְמַרְטָב יְרַצָּה 12	16 ej. 18. 19	זִכּוֹר
	אַדְבָּה 13 post codd. add. 13 post codd. add. 16 ej. 18. 19	הַתְּהָא 14	וַיַּקְרֵב 15	וַיַּקְרֵב
	אַדְבָּה 14	הַדְּבָר 15	הַכָּנֵד 16	הַכָּנֵד
	וְאַדְבָּה et וּבְעִצְמָה 25	אַשְׁר 24	כָּפָר 25	וְאַדְבָּה et וּבְעִצְמָה 25
	אַדְבָּה 26	אַדְבָּה 27	מִפְנֵי 28	אַדְבָּה et בְּפִנְיָה 26
	וְאַדְבָּה 27	אַדְבָּה 28	בְּאַלְוֵי הַיּוֹם 29	בְּאַלְוֵי הַיּוֹם 27
	וְאַדְבָּה 28	אַדְבָּה 29	מִפְנֵי 30	וְאַדְבָּה 28
	וְאַדְבָּה 29	אַדְבָּה 30	כָּפָר 31	וְאַדְבָּה 29
	וְאַדְבָּה 30	אַדְבָּה 31	וְאַדְבָּה 32	וְאַדְבָּה 30

והוא יחוור אחר מיכאן אל התרת הסעך השני. וזה היה מעני מה כשייה הכרודו
הראשון יניע כל הכוכבים הקיימים ובכל אחד מן הנשארים לא יניעו בכוכבים הרבה
אבל יניע כוכב אחד מן הנוכחים כדורים הרבה. והוא יתר וההסעך על שני פנים. ואחת
מן השתי החרות יוציאנו טהה העין. והוא כי התחלה חיוז הכרודו הריאישן וכוחו וסיבוכו
לهم עילוי הרבה על התחלה חיוז הכרודו הנשארים שהם נפשות הכרודו. אם כן לעלי
הרואי גם התחביב שייהיה חיוז אותו הכרודו וכוחו יותר מעוללה. לאחר היהו אוטם יניעו
גשימים אלהיים כמו הכוכבים מצד שם אחת והוא כדורים הרבה. אם כן מלאו העניינים
אשר הונחו יצרק כי הכרודו הראשון נעללה בחיות וככח מאוחם הנשארים. ועוד שהנה
ירדו מוה הצדוק על שהעהילה בגללה היהו הכרודו הראשון יניע בכוכבים הרבה והוא
הרבה מלאו התנוועות יניעם כוכב אחד היא עלה ראותו. ואנן וההטן מהموظת המין אשר
דיאלום כלומו הנמל בנסכל. וזה כי המאוחר בשחכודו הכרודו הראשון יניע בכוכבים הרבה
והריבוי מאוחם הנשארים יתנוועו כל אחד מן הכוכבים הוא מקום יודו בו ויתחביב זה
שייהיה בהתחלה חיותו עליוי לראשון על אותם הנשארים. ואטמנ שהוא כראוי הוא כן
הנה התהבר בטמא' בשחכודו הכרודו הראשון יניע גשמי הרבה אלהיים. והריבוי מלאו אטמנ
15 יניעו כוכב אחד מן הנוכחים. כי על ואה הסيبة תהייה כדור אחת יניע בכוכבים הרבה
וכדורים הרבה יניע כוכב אחר. ועוד מפני שהכדורים אשר לכוכבים הנוכחים בהם יניעו
גשמי הרבה. וזה שאלו הבדורים יסיגרים כדורים וטשבת זה לא יהיה להחנון ע
תנוועה נראית לעין כשהמציעו אשר באמצעות צפלייג התנוועה אשר התפשט מכל אחד
מהם אל הכוכב הנבוק בכדור האחורי כי כל אחד מן הבדורים אשר יסיגרים להם תנוועה
80 מיוודה וימצא לכל תנוועות הנוכחים כפעולה הכלולה שהוא שיטמיית ככללה על תנוועת^a
כדור אלו ועל כן לא תהיה סובלת שכל אחד מן הבדורים אשר יסיגרו ריבוי הנוכחים
במייצעו אותם הנשארים שהגנוועו שליהם חטיך מתחמת אבל יהו הם לברם יספיקו מוה
זה שם מקנים נכה מניע בעל הכללית. וזה הוא עניין המלה. וזה אשר יהיה אלסלנדרי לא
יפחות בו כי הוא הבני מוחזקה בפירושו שהוא דמיון וכוה יאט'. ואטמנ אטרו כי באלו
25 יישר וייטה הטבע בינויהם ישים מדרגת מה ושאר שסמרק ממאוחרו בן ראוי שתכינהו.
והוא שההבע נתנה אלה הכוכבים כלם דבר שווה לפ' העילי אשר להם ונתנה הכרודו
אשר הוא נ cedar בטמא' שיניע הרבה. ואטמנ הבדורים המחווסרים בנה לא יניעו
לכוכבים הרבה;

ומאהר בן חור אל המאמר בארץ ובכאר שחייב באםצע ושהיא כדרוית. כי תחלה יגורו
80 מאמורים מבני אדם אחרים ויאמר שאלה הזרים ייחיבו כי מקום האדרמה האמצע
בי כת פיתאגורש יאמר כי האש הוא באמצע אבל האדרמה כשיתנווען מן האמצע הקפה
יעשה הלילה והיום בערך אל השימוש כי היא גם כן כוכב. וימצא לפ' דעתם אדרמה
אחרת גם בן ויקראו נכחית. ויאמר כי אלו חושבים אלו הענינים לא מצד שיפרעו
הענינים הנראים לעין אל דבריהם. ובcheinות זה לחם ויתחבל ליפומ מאמריהם בברבים

1	בשׁחַהְיָה	codd.	16	ונִיעַן, deinde vero (cf. l. 16)
2	הוּא נִיעַן	cj. [כג] כ	17	הרבה post; והוא נייע . .
3	וַיֵּצֶא כְּהַלּוֹת	5 l. ej.	18	שהוא אחד התחלות
4	exspectes per homoteleuton	6. 7 ej.	19	9. והיוה aliquid excidit (cfr. infra l. 14)
5	אֲזַר דָּאַלְלָה	codd.	20	נייעום 10. והיוה codd.
6	אֲזַר דָּאַלְלָה	codd.	21	codd.; ib. post אֲזַר deest יאכַר זה כן
7	אֲזַר דָּאַלְלָה	codd.	22	יב. post אֲזַר nisi emendes נים 1. הנשאים
8	הַכּוֹכְבִים	cj. ej.	23	תְּהִוָּה הִיא 16. ינִיעַ כל אחד אחד מכם
9	תְּהִוָּה הִיא	codd.	24	תְּהִוָּה כְּדָוִרִים 20. 21. 25. יושר corr. מקנית et לברה מספקת
10	לְאַלְמָנוֹם	codd.	26	27. נִכְדְּרָת linea deest

ימצא דבר משוחך בו. וזה הנה אמרנו והנהנו. וימצא דבר אחד מקנה לו ולא כל ופליג אל קרוב ממנו בעניינים מסוימים. והנה ימצא דבר אחד אי אפשר שיפליג אליו כלל אבל הנה יספיק לו שיקרב מאותו הראשון. והחמתה מה שיאמר אותו בזה הטעש האמת. כי הבריאות הוא הכללי. ושאחד מבני אדם ימצא לא הבריאות תheid. והאחד ימצא לו 5 כشيخיה בחוש. והאחד בזעןشيخיה. וואחד בזען שיעל דבר אחר בסכנת החווה אשר הוא קורם הבריאות. על כן התנוועות אשר הם קורם התבלית הרבה מאד. ואחד גם כן הוא יותר רחוק הרבה מאשר אי אפשר שייחסת אל הבריאות אבל ישאר שיכחש לדב ושישיגו הניגוב יותר ואין מונטו הבריאות אבל אחר משני אלו אמנים הפתוח והרל. כדי שימוש מהו מן המות או יפעל דבר דבר כמו זה. וזה כי הטעלית הנכבר[ת] היתה לה שלמות 10 ולאותם الآחרים הבריאו אבל מהם תקועה שככל אחד מהם מה שהוא קרוב מהם. והנה אנו רואים הדרורים נאלו בן נראה בגשמיים השמיימיים גם כן ולא כל שכן בכל אשר התחילה הראשונה. וזה שהוא הארייך דבריו בוה עד שהגיעו אל עניין הארייך. כי העלה הראשונה הוא העניין הטוב והוא בעבור עצתו. ועל בן אין בו צורך בדבר טן הרכבים אל הפועל. והפועל פחות מה שהיה בשני עניינים. דבר מעקו יהי זה שום דבר 15 והדבר עצמו אשר היה בעבור זה. כי אשר היה קרובה מן העצם טואת העלה בעילוי הנה תקינה אשר היה הנה במעשה אחר. אבל אשר היה רתווק מה הרבה אנטם תקינה והם בעועלות רכבות. אנטם אשר הם אחרונות טענוי שאי אפשר להם להקנות וזה השלמות ולא יצטרך אל פעולות רכבות. עד שהגשותים הקורובים מן העלה הראשונה יקנו וזה השלמות בעועלות מסוימות. ואנטם הביבניות בטעשים רכבים. ואמנם לאחרות טענוי שאי אפשר

לهم להקנות השלמות ולא יצטרך אל מעשים הרבה:

וזה הרבר הוא אחד. וראוי שירדנה הנורה אשר קורם לה אשר אמר שהוא קשה
שיקדי'. אבל אלסנדרי לא הבין אותו על זה העדר. אבל יכח זה המתאם על שהוא
התחלת המאמר על שהוא מאמר אחד בעניין אחד בעצמו ולא יכח חלק ממאמר אחד
הנה ימצא שני הפסים. וזה כי המאמר הא' אמר בו שהענינים אשר הם קרובים ההרבר
הנכבר יותר אמנים יצטרכו אל מעשה אחד בשיקנו הנאות והראות אשר הם יותר ריחוק
כל אשר יהיה וחוקות הוא לפי שצדך אל התנועות יותר. ואמנים המתאימים השני יאמ' כי
אשר הם קרובות מן העניין הנכבר אמנים יקנו התבליית הנכברת בתנועות רבות כמו
הצחים אם כן לא ייחס אלסנדרי חכמה בזה העניין על השלמות וכן אמנים ראוי שתחבינם
על אלו הפנים וזה שהוא יאות וזה מה שאמרו גם כן בסוף הרבר. כי הוא יאמר שלזאת
הפסבה היהח הארץ לא תחניע כלב. והענינים הקרובים מהם אמנים יתנויעו תנועות
טועחות ושאר מה שאמרו בו. כי מ[ח] המאמר יתבادر וזה אשור אמרנו אנחנו ונאמר
כי היותר אחרון מכל הגשותים והוא הארץ אשר לא יתנויע כלב אחר שאי אפשר
שתגיע אל השלמות. ואמנים השמים הראשונים התנוינו אחת תקנה תולעת בעניין הגשם
אללא שהם אמנים יקנו בתנועו רבות :

אללא שם אמנים יקנו בתנועו' רבות :

1 שירוץ codd. (corrupt. ex א');	ib. וחפליג codd.	corr.: ej. ההוּה שיהיה 5.
ב' 13 תקועה supplici	corr. האומות [המות] 10 susp.	codd. שיתאמות 9.
6 הרכה codd.	14 הפעול addidi	codd. בצווך [צורך] 14.
עכברו. ej. מערקו	15 העצים קינה	cj. 16. מנהה הקנה
שודפנו. codd.	17 מתרכו 1. ut supra 20 l. 21 ej. יצרנו	18. ממנה כהה
et et לו	22 שוקרים 1. שימור ej. על שהוא 23 et et כי 24	22 שוקרים 1. שימור ej. על שהוא 23 et et כי 24
ib. אמר codd.;	25 הקדימים קרובים	et ib. pro. בשננקה יוצרך 25.
ואשר ej. אשר אשר	26 exspectes רוחקים . . .	תקנה 27. codd. יהו רוחקים נזיכים
28 spurium	31 om. a usque תנעטו	31 ej.—אנחנו corr. et deest aliquid

נוכח החקירה והדרישה בעיון אין בלחתי ראיו ולא הוא מופלא גם כן שוויה נמצאת כן
כמו שהיא:

זה שהוא בכלל אמנים יסופק בעניינים בזמן שנראה בהם שם בלתי מתחנשיהם וטknים
בדעת מה אבל הם בלתי מתחנשימים. ואם היה זה כן אין מן הנפלא בשום פנים
5 שוויה לפי מה שהוא עלי. וזה שהוא בכלל מה שהוא נזכר הנה ימצא לו עניין
השלומות והטוב עם מנוחה ובלי טורה ועמל. אבל מה שהוא קרוב טה מאר שהוא ואם
לא ימצא לו שני אלו מבלתי פעללה צוניות אלא ישצוא לו פעללה אחת. אבל מה
שהוא רחוק ונניינו הפך עניין זה אמנים ימצא לו בפעולות הרבה. אבל אשר בין שני אלו
לפי יחס עניינים. וזה ישכון גם כן הגשמי האנושיים. אמנים הבראים והוא להם אשר
10 הם טובים בטרור מועט. אבל אשר הם פחות בשער הבריאות אמנים יגע להם בטורה
מעט. אבל אשר הם פחות שאר מה שלו בונה הוא מבוואר. אם כן השטימות גם כן על
זה העניין. אמנים העלה הרשותה בשלחה הטוב על היותר מכובד מאר אם היה ראי
שיאמר בכלליות שללה הטבות אבל מפני שהם נמצאות על העניין הנה יותר אם כן
להם הנה. ואמנים רבים הכוכבים הקיימים מפני שהם קרובים ממן מאר. והם קרובות!
15 ממן לא בהנחת אבל בכח והחפים. כי הנה ימצא להם עניין הנה בתנועה אחת. ואמנים
הרחוקות מאר להם תנעות הרבה. אמנים אשר בין אלו בתנועות הרבה מאר הוא לפי יחס
עניינים. מפני שהוא יבא במאמר אחר כמו כן כמו אלו. שיעמיד הרבה או פעמים הרבה
יותר קשה משיעיד טעם או פעמים מועטם. ועוד אם תהיה הקנאה שני עניינים או
עניינים הרבה לעניין אחד יהיה קודם ואם יקנה אשר יקנה בעניינים הרבה יותר קשה
20 משיקנה אשר יקנה בעניינים מועטים. ואחר שלאלו בין הוא ראי כי אשר הוא מועט
שייעיד עניינים הרבה אשר בהם יעמיר הוא ראי שייעור מאר בו יעמיד. וראי
שיהיה שייעור יותר מאשר בסכחים הקנאות יותר קשה. אם כן הוא ראי שייחשב כי
פעולות הכוכבים קצותם אל קציהם. ולאדם ישצוא פעללה הרבה. וזה שהוא יסבול שיקנה
uneiינים הרבה בסכחים כי הם הרבה ואשר יعلו אל שלמות אחר הוא חמיימות מעולה
25 באמת. ומפני זה יפעל ענייני הרבה ומפני אחר בעבור התמיימות. ובallo הפעולות המרכיבות
אשר כמו אלו אשר קדם התמיימות הם לו עוז בשיקנה אותו התמיימות והוא קשה
שיקנה מפני שהוא יקנה ענייני הרבה. ואמנים הבעלי חיים הנשארים ימצא להם פעללות
פחות מן הרבר אשר לאדם ועל כן יתרחק אל שייעור מה הרבר אשר הוא טובי כשם
חרסים משיקנו אשר הוא יותר נכבד. וזה שהוא שיקנה אשר יקנה בעניינים הרבה.
30 על כן לא יפליג אל אשר הם טובים ישים לה השלמות ומה שאלוי הפלגה. ואמנים
הצחמים ימצא[ן] להם פעללות מועטות יבואו אל שייעור קטן כל שכן אם היה נמצאו
8 להם פעללה אחת. ואשר יקנה האדם על דרך משל הוא רבר אחר והוא אשר הוא יותר
מעולה ואין כל השאר הקנה ולא האדם לבדו גם כן אבל עמו אחרים הרבה גם כן. אם
כן התמיימות גם בין הוא אחד כמו שאנו שנאמן. אבל הנשארים עזורים נוכח וזה בונה התמיימות

1 3 ante deest aliquid 4 del. בלתי codd.; ib. l. שתהייה (מק' 1) וטknים בעיון

8 8 13 בליהם שלם codd. בלוי טורה מועט corrupt., ej. למלה בפעוללה

ib. ej. 10 14 post humili fort addend. בלוי תנעה הסם [ליהם] לה et שהיא נמצאת

17 16 20 post suspect. 21 post addde 25. 26 fort. 29 codd. שיהיה

(pr.) משיקנה [בשם] 27 לו [ליהם] 28 codd. 29 codd. ואלו et deest aliquid

80 23 24 34 aut. 34 ej. 34. 1 יקנה [בנה] 34. 1 הפלגה להם ופלגנו

ורצוני למל' מהירות מאד. אבל השטיות אשר אחריו והם מאחריהם יותר הם רכבים. והוא מן הרاوي כי מפני שהם יתנווע על מגמתה הראשון הקרכבים מהם מאד היה איחורם יותר מפני שהם יפסיקו בקרוב וככלו ימנעו בעבר התנוועה המיוודת אבל הרחוקים מהם מאד הם במהירות יותר. והותנים גם כן ירדפו אליו לפנייהם. וזה כי כל שקרוב מן 5 ההקפה הראשונה יהיה אנוס מנוצעת אשר יתרנווע תחליה יותר. וייהו הרהkokות אונסות טנוועות פחות. וזה בסבב הרוחק. אבל אשר בין שתי אלו בהווית עניינים:

לפי היחס:

או[מר] בצורת הכוכבים הנה אמרנו לטעה שם כדרויים. ורעת הארץ בהם והדרעת ראיו בומן שיקח עליי ראייה משווה יבאר שהוא לא יתנוועו הכוכבים עצמה 10 תנוועה. וזה מפני שהם לא יתנוועו תנוועה מיוודת ולא גם כן להם כלוי התנוועה. וזה כי הטבע לא חפעל דבר לבטלה וכל שכן בגשמי האלוהים. אבל להם צורה לא מדרגה⁷⁹ שיתנוועו כן כלל. ואשר הוא כן הוא הדרורי אם כן הצורות כדרויות. הנה התבואר במה שקדם שהם אינם מתנוועים תנוועה בעצם מטה' כי הם כדרויים. וה התבואר עתה שהם כדרויים כי הם אינם מתנוועים תנוועה בעצם ממש. ויוחשב בו המין מטני המופת 15 אשר יאמר לו דיאילוטם כלומי הנסכל בנסכל ומופת ההקפה. אלא שהוא במה שקדם אין אמנים ביאר שהם לא יתנוועו תנוועה בעצם נשוא בו להבדל אבל בעניינים אחרים גם כן. ולכך הצדיק על זה טזה. אבל עתה מפני שהוא החattaת כמו שרצה בה אין להם בעצם תנוועה לך בשיעשו כשייבאר שהם כדרויים:

והנה עתה יוסף היקש אחר ל Kohן מן הרומה. ויאמ' שענין אחד מן הכוכבים עניין כל 20 הכוכבים. והירה והוא אחד מן הכוכבים לו צורה כדרوية. כמו שה התבואר מאיכות בהירותנו. וזה כי והטין מן הבירות אמנים הוא לצורה הדרורית בלבד. אם כן שאר

כוכבים כלם להם דמות כדרוי:

ומאהר זה הניה ספקות והזיאם על צד פילוסופי ישתרל שיתרים שנים ויאטר:

אמר אריסטוטלי' הנה ימצא ריבו כמו אלו:

25 אמר חמאסטוס כולם מן הדין הוא להקשות עליו אינו הוא וולתי כי אלו גם כן הם להקשות. ואחד מallow אשר הם מקום הקושיא הוא לאי זו סבה יהיה אשר היא! רוחקה מהקפה הראשונה לא החנוועה תנוועה הרכה. וזה שהוא היה מן הרاوي שהחיה הדרור הראשון גם כן אמנס התנוועה תנוועה אחת תהיה אותו הנשארות יתנוועו תמיד על היותם תנוועות הרבה. והשני הוא שנבקש לאי זו סבה בכורור הראשון כוכבים הרכה. 30 ובגלליהם וכוכבים הנשארים אמנס היה ככל אחד מהם וכוכב אחד בלבד. ווינור גם כן מה שהעיר הוא עצמו. שהוא ראה בעת מן העתים שהירח רין תחת המדים והסתירו מצד שיביא בו צירוק על שהירח יותר קרוב מן הארץ. אבל הנשארים ממה שייאמר אותו בו הוא נראה. ויאמר שהוא מן הראו' לחזור על אלו ושווה ראוי לרעת אשר הוא יותר הוא נראה. וזה העניינים החלקי מועצת הנשארים. וזה על שללים צד והחתלה 35 ירמו נוכח זה ועם זה שאלו החתלות גם כן רוחקות הרכה מאשר ירדוף אשר יסבול מהם שיקנה ואת החכמה. אבל [אם] יתנווע מallow הצדדים והחתלות המועטות

כ) הוותej. 6. מגמת ej. [מגמת 2]
ה) המרחוקות 5. מגמת 4. ה) [הו.]
דיאטלאט 15. מגמת 12. 1. שתנווע 16. מגמת codd.
או [אמור 8. codd. codd. 11. codd. 17. כה.]
שניהם 23. כה. ej. [= איזה et אשר מן הדין 1. 24)
שפטות נפסם 28. fort. post ponend. 25. ej. כוכבים (?) post ponend. 34. post ponend.
fort. post ponend. 28. fort. post ponend. 35. והרבבה supplevi
והחלה ponend. 36. supplevi

בכדור השמיימי ובכדור העולם. ומהנה ישב לדרוף מאטר כה פיחאגוריש עד שנמצא מאטר תנועת הכוכבים היא! צורקת. ומהו גם כן יקה הצידוק על מאטרו כי הכוכבים אמנים יתנווע והם הקועים וקשורים. וכאלו הוא בהפכו המאטר ירצה לשוב לומר שהם אינם מתנוועים בכללם ולא כמו המתנוועים ולא כמו גם כן באונס אבל בטבע. ואטרו לא במתנוועים אמנים אטרו כשהם מתנוועים לא על שם בלתי מתנוועים. אלא שהוא כהפכו המאטר באמרו שהוא אלו היה מתנוועים תנועה טוירה ראיו בהכרה שיריה לתנוועתם קול. ובכBOR זה הניה כה פיחאגוריש כך טצד שחשבו בהם שהם יתנוועו תנועה טוירה. ואמי' שהוא ידוע שלא היה קול. טשהוא היה ראיו אלו היה לפי תוספת גורל זה מפני שהוא היה בכBOR תנועה מהירה כמו הדבר אשר יצא מ-¹⁰ תנועה המשמש והירח שני הגשמיים הגדולים. וכמו שיטצא לכוכבים בגודל וכמספר. כי כל זה אונס יקרע הגשם. וזה כי הקולות שהם פחות מזו גם כן יפעלו וזה כמו הרעמים. אבל לא יקרה זה. ויאמר אין מפני שהוא סדרנו עמו. גם כן מטה על מנהג לא נשמענו. כמו שיאמרו אלו. אבל מפני שהוא לא יהו הוותנו גם כן מתחלה. וזה כי טה כולם' משאנו נהיה מסדרים עם הקול יחד לא יטנע שנשמענו. כמו שהצורות לא ימנעם ¹⁵ הוותם רגילים לקול הפטיש משישטו בקהל. וויסיף אלסנדורי וזה טעה אחרות יאמר בה שהוא אלו היהת תנועת הכוכבים קול לא היינו שומעים קול אחר מטען הגשמי שהם פחות מן הכוכבים כלל. וזה כי הקולות הגדריים יבטלו תמיד מה שהוא פחות מהם. וזה העניין יצטרך בעצמו אל חקירה אחרת. כי מה שהוא אומר אם לא יגע קול תנועת הכוכבים אל מה שקדם כלל? וזה כי המהלך בעצמו איינו חיקוכו בנקל ולא יגע הקול ²⁰ מכל מקום ואל כל מקום. אבל בכוכבים אם הם מפני הוותם תקוות לא יביא עליהם בזה המאטר ולא צידוק אחד. ואם לא מה אשר לו שהוא אום' אם יהו הכוכבים מתנוועי' מעצם אלא שהם לא יתחדש מתנוועם קול לעלה אחרת. אבל הוא אמן יחיב שלא יהו להם קול בעבור זה הסיבה בלבד מלט' מפני שהם תקוות. וזה כי ולא כן גם כן הביאור בקהל ולא האבירים אשר יתנוועו בנהר. ולאדם שיאמר גם כן ²⁵ שהוא ולא אבירי הבעלי חיים אשר יתעוופו באוויר אשר לא יתנוועו. ולא עור בוטן שיתנוועו תנועה מהירה מאר. אם כן אין הסבה בשלא היהת בהם קול הוא שהם תקוות וקשרות במתנוועו אלא שליהם קול ויחתיא שמעו. או שלא יהיה להם קול. ולא יקרה וזה גם כן בסבב שהם תקוועים וקשררים על כל פנים. אחר היות שיואר סבה אחרת בಗלו לא יהיה לגשמיים קול. בשלא יהיו גם כן קשררים ותקועים. ויאמ' שוה לא יתנוועו ³⁰ הכוכבים בעצם אבל שהם קשררים בגלגוליהם נתן להם הטבע בשחשיה בהם ה策עלת מהה שהוא מועד להיוות אלו התנוועו אחר היותם בלתי מקשררים כלט' שלא ישמור! ויציל אלו אשר הנה כמו שישמור ויציל עתה. וזה חיבור והנחה מצד שהוא יראה ששמירת אלו אשר הנה וה策לן תליה מסוכבת בקשרת הכוכבים:

ואחר זה יאמר ואמנים במדרגת הכוכבים הנקובים וכבריהם ראיו שתדע Ridley מספיקה ³⁵ מן העניינים אשר אמורים בעלי הלמודים. כי הם יאמרו כי הגלגלים השמיימים מהם מה שהם יותר מהרים כלט' אשר יותר קרובים אל הארץ. ומהם שהם יותר מאחרים כמו אותם שהם יותר רחוקים מן הארץ. ואחריהם ומהירותם יתהייב מהם רוחם. וזה שהוא אחר שיימדר כי החלקים אשר הם בollowת הנקובים והם בלתי נוכך מעת מاء

negat. [גמ' כן supplevi 9 codd. Al 11 codd. exspectes 12 negat.]
 b הכלול [הקהל] 19 ? הוא? 18 fort. [שהוא] 17 [מן] 14 ej. נמנע.
 13 fort. 37 fort. 33 ו hatcho 38 יתנוועו 25 השם melius [שהם]
 22 fort. 37 fort. corr. 38 שעבור cor. ; ib. מרחוקם
 מרכוב. [נזכר] fort. והוא [זהם] החלקות

אשר קדם הנחתה. ויקח שתנועות המהוויות ממה שיויחסו הגשתיים הגדוריים כמו אלו משאטו היה בגורםו שלתי היישרי¹ אשר יתגלו על פני הארץ. אבל אם הוכבבים אינם מתנוועים תנועה המהוויות והוא מפואר. שהרטמיון הנורע לפני הירחי תמיד אחר עצמו. אם כן אין יהיה אפשר שיראה אחד בעצמו אל שיראה היה מתנווע תנועה המהוויות. 5 וזה שהוא לנו לוטי אם היה זה יאטר לו לפני הירח רטין מה כטו שבמראה פן ארצה או מגשם אחר וזה כי הוא סובלן כי רואה כשתנוועה הריח תמיד תנועת המהוויות הרטיאן אחד בעצמו אבל יאטר שם אדרם. [טפנוי שהוא אל שיראה הוכבבים היה ראי שתנוועו תנועה טיזודה. והתנוועה הטיזודה היא הגלגול או תנועה המהוויות. ואינם מתנוועים אחת ממשים. אם כן לא ניתן כלל. ע"פ שהאהרוני מבעל הלימורי² כמו אידיקס 10 ובטלטום שעמדו על עניין הכהבבים והקיטים אדרו שהם מתנוועים אל פניהם מטה מה שנה מדורגה אחת. אלא שרואו שנחיק ונמנע עתה מכטו אלו המאמרים. והוא שנאתה וזה המבוקש בעצמו על דרך אחרת. ויאמר כי אלו הכהבבים יתנוועו תנועה טיזודה בהר[ס] היה בלתי ראוי שלא תחן לה[ס] הטבע כלים מושפעים כזה. אחריות היה הטבע לא תפעל שום דבר בטל ולא חסר ולא מטור ויוחדו בתוכנה. וזה 15 שהוא אין ראוי שתשוגה הטבע בבעליך חיים הנשאים עד שיקחן כל מה שרואו בהם. ותשטור בכמו אלו הכהבבים האלהיים והם יותר מעולים ויותר נכבדים. אבל לפי הרואו אחר שהופקדו הכהבבים השטימים כל הכלים נטעים וכלב כדי יטעהו דבר הוא יותר נכבד. ורקה אחותם מן העניים אשר להם כלים נוכח התנוועה רוחוק וגдол. ובverb ואחת הסבה ייחס שהוא ראוי יהיו השטמים בעצם וכל אחר מן הכהבבים גם כן בדוריהם. 20 וזה שהוא מפני שיראה ואת הצורה ניאודה בתנועה אשר הרה במקומו אחר בעצמו וכשתהיה התנוועה יותר מהויה. והנה ראוי שיהי נמצאים לשם: לפי הרואו בתרה להם הטבע בצרה כדוריות. וזה כי ואית הצורה ניאודה לתנועות המהוויות מפני הקפתה בצרות השמיימות לו כמו שהתקבר לטעללה. ומפני שהוא אין שוה מכל צדריו אין בו דבר ייחוך ויטנווע כמו שימצא בעניינים אשר בהם. ואטמן השטמים בעצם בעבור 25 ואחת הסבה שם הטבע כדורים. אבל הכהבבים מפני שהוא מטבעם שיתנוועו אל פניהם תנועה טיזודה בם. וזה כי ואית הצורה אינה ניאודה לאות התנוועה אחר היה אין לה דבר שיתקדים בהם כמו לגשים הכהבבים כמו הרגלים בעליך חיים החולכים והכהבבים לבעל חיים המתופפים. אם כן לפי הרואו גם כן נתן זה הדרות לשטמים ולכהבבים³ וזה כי על והצד יגלו וויסבו הכהבבים אל כהה וישראל נחים והשטים יתנוועו במקומם 30 אשר עצמן. אלא שהוא על זה הצד שהוא הוא יאטר אין כל השטמים במונח אם עתה:

בו שהוא יכח מקום אחד בעצמו:

ויאמר אלסנדרי בזה כי אמרו והו בדור בדור וכפרט. ועם שהוא אם הוא כמו שאמר אלסנדרי אטמן אומר זה בדור בדור וכפרט והכיה סבה לא יאות כשיאטר זה בדור מה. וזה כי מה שיאמר בשם מוחלט בעליך חיים כאשר הוא בעל חיים יאות והוא ראוי שייאמר בעליך חיים מה. ועוד לא יהיה אמרו בדור המוחלט אלא

9 ואינה אחת ואני מתנוועה אחת

10 supplevi, ושהם codd.

[ויהו] 14 codd.

16 ^{ח'א} אחר (?) ולא תשרור ^{ז'א'} (ז'א' cor. fort. ותשכח) 17 ; אבר. ej. c. 17 ; שאהו 23 del.? לו 23 et seq.] נמצא ib. 21 fort. ; ובשחהה ה'א' במעים בלבד 22 fort. 24 post excidit aliquid 25 codd. 27 codd. 26 שם . . כדורו . . ה'א' femin. 29 sciptis: יוסכו הכהבבים (?) 30 והוא אמר codd. ib. 34 fort. אבר. ej. כשלא יאטר

הגדול. כי הוא ראוי שיבין הנה במקומות המרכו הקוטב בלבד והוא ירצה בזה המאמר זה העניין והוא שהיותר גודול[ה] שכחתיות נכחות אשר ימצאו מן הגלגים אשר סמוך הקטבים היא החתיכה אשר מגלגל יותר גדול. אם כן הרואו הוא שישובו הגלגים אשר יתנוועו כומנין שווים מפני שתנוועת הגלגים אשר הם יותר גודל. והה קורה 5 הנה יקרה שהיה מפני שהם לא יקערו ולא יבדלו חלקי הגלגל. וזה היה קורה אליו היהת התנוועה שווה ב מהירות. מפני שהכוכבים המתנוועי בגלגים יותר גודלים היו מטההרים ומטעבאים מפני שהם רומיים וחוק גדול. ומן הנה יקח אלסנדרו ראה נכמה על שלאלו יאטר בכוכבים בלתי הנוכבים. וזה כי הנוכבים לא יאטר שהם מתקרעין יוככל[ג]⁷⁸

גם כן מפני שהם אינם דבקים ונאמר אלו בכלתי נוכבים וכגלגים:

10 והוא יבא על העניין בעצמו בשעה אחרת והוא זאת:

אמיר שהוא מפני היהת הכוכבים כדוריים כמו שיירו אנשים אחרים ותלנו וכמו שיגוזר אמרינו אשר יתחייב אשר נאמר בجسم החטישי. והיה הגוף הכדורי לו בעצמו שחי התנוועות והם השטיטה והתנוועת המהירות. אם כן מן המבוואר הוא כי כשייה הכוכב מתנווע הנה יתנווע באחח משתי אלו התנוועות. אלא שהוא ולא באחח משתי אלו התנוועות 15 יתנווע כמו שהחטאאר אם כן לא יתנווע חורת הלילה. ואמר כי מהבוואר מהנה. והוא שהשטייה אמנס היהת במקומות אחד בעצמו ועל מרבי אחד ועל יתר אחד. ואמנם הכוכבים אין נראה שם מתנוועים במקומות אחד בעצמו. וזה הרבה יודה בו כל אדם. והצדוק עם שהוא! לא יסוב נמצאו שהוא ראיו שיויה כמו האחד מהם בן אותו הנשאים גם כן. והמשש אשר היא נחשבת יותר שהוא חשות אל צדי המורוח והמערב אין לו שטייה. וההקש מאשר 20 הוא יותר. אם כן איך נראה המשש אבל הוא ישוטט בשיויה צד האופק. וזה כי נשאנו רואים שיאמר שוה הרושם שיתחרש כמו והרטין אמנס הוא בראות אשר לנו. וזה כי הראות כל אשר וחרחק יחלש יותר ובallo הוא יסוב והוא אתרי בן ירמה הנרשם אשר ידחו על שהוא לשמש. וזה העלה כשייה הסביר אשר בעכורה נשמר הכוכבים הקיטים כלום' שהם יחרבקו. ונקראים הכוכבים הקיטים תקוועים לא על שהnocבים אין גם כן 25 תקוועים אבל אטרו הנה תקוועה קשויה לקחו על שם תקוועים בשמיים הראשונים. וזה כי הראות יגיע אל הכוכבים הנוכבים והוא קיים מחזיק. אמנס בלתי nocבים ויגיע הראות אליו והוא אחר ועל כן יחשכ ברכס אשר ייחרוו שם לאחיהם. וזה שהוא אין הפרש משיחשב שם מתנוועים שיויה הראות הוא אשר יתנווע או אשר יראה כמו שהוא שאנו אומרים באתם שיסובכו ויישחקו. וזה שהקדירות נראים להם שישובכו. אם כן מפני מה לא 30 נראה הכוכבים הקיטים ישוטטו. ונאם אולי שוה יהה מפני סגולת הארץ שהוא מקנה להם אין המשש מקנה לה. וככלל שלאו המאמרי אמנס ראיו שתסתבלם באתם שיויה

מן התקרים:

ולא יתנווע הכוכבים גם כן תנועת המהירות. וזה שוה היה הקצה האחרון [מאי זה אין הפרש משהו יראה כן אלא בשווא היה הראו מתנווע והנראה] מן קצוות החלקה

2 המהירות, *tunc* הוא [היא] הגלגים emendaemus codd.

3 היה הגלגים add. b גדולים 4 ante add. b הוא [היא] 3 הגלגים 5 היה השם et seq. 6 add. b קרוונים

5 לא אחר והנה יקער ולא יבדל [.] השם codd. 6 codd. 7 (אנו?) נאcharo 8 שיינו 9 נבי נבי?

9 [אנו] 10 השם 11 a Al 12 השם 13 om. a 14 השם 15 השם — השם 16 השם 17 השם 18 השם 19 השם 20 השם 21 השם 22 השם 23 השם 24 השם 25 השם 26 השם 27 השם 28 השם 29 השם 30 השם 31 השם

fort. supra p. 1. 16 codd., et seq. fals., ej. 22 השם 23 cor. 24 השם 25 השם 26 השם 27 השם 28 השם 29 השם 30 השם 31 השם 32 השם 33. 34 [.] codd. et Al exhibent; sed haec verba a 1. 27. 28 repetita videntur;

מן supplevi

המשל יציוירו כל הכוכבים והגללים וגדלים. וזה כי מהירות תנועות הגללים הם לפני גדים קצחים אל קצת ואין בלתי נמנעה לנבר אבל היה גם כן הרכחית. כי היה לבל הגללים שטיטה והורה ייחד. ויתנווע אשר הוא יותר גדול יותר מהיר תמיד. אבל אם תהייה מהירות הכוכבים לפי יחס עצם הגללים קצחים אל קצחים וזה בלתי ראוי בשום פנים כלל. וזה שהוא אם היי הכוכבים בסכט שהם בגלל גדול יותר מהירים הנה ראוי בהכרה שתהייה תנועתם מן הגלל. וזה שאמנים תהייה תנועתם בעבר וה יותר מהירה מפני שהם בגלל יותר גדול. ובעה שאחיה עתיק הכוכבים אשר בגלל גדול ממשבאה אל עגולה קטנה והעתקת הכוכבי אשר בגלל קטן אל גלל גדול ישתנו תנועותיהם. כיון שענין תנועתם על זה העניין. מפני שהם אלו שני הגללים. 5 ותחייב מטה שלא יהיה תנועותיהם מיזהותם בלבד בינם. אבל אם היו שלא יתנוועו מן ההכרה יותר מהיר או יותר מאוחר מפני שהם בגלל גדול או קטן. אבל קרה אגב גורה שתהייה תנועת הכוכבים אשר בגלל גדול יותר מהירה בשואה. ולא על אלו הפנים הוא מן הרואי גם כן שתהייה כל השמים עם הגלל הגדל יחד תנועת הכוכבים גם כן אשר בהם מהירות במקורה. וזה כי בגלל אחד או בשני גללים היה אפשר 10 שיקור וזה מן הצלחה והטקרה. אבל אחר שהוא נמצא בהם כולם אי אפשר שהייה במקורה ובהצלחה וזה שהוא דומה בשטירה. והוא על דרך אחרת מפני היה כל הגשם הטבעי בעבור הצלחה [ו]הטקרה בטל ולא יקרה גם כן בגין השמים שום דבר מן הצלחה והטקרה אם כן אין מה שהוא בכל חלקי היבוד אפשר שהייה בעבור הצלחה [ו]הטקרה. אם כן נשאר שהייה החלק השלישי מן החקיקות הוא הצדיק והוא האומר כי אחד משני אלו ישרנה והאחר יתנווע. והוא גם כן יתחלק שני החלקים. וזה שהוא או שהייה הכוכבים נבוכים והגללים נחים או שהייה העניין הפק. ונأتي שאם יהו הגללים נשארים נחים והכוכבים יתנוועו. הנה התחייב מטה אלו הרבות בעצם על רטזון אחד. וזה כי בשינוי הכוכבים בכללם ישבו וזהו כומני שום הנה יקרה שהייה הכוכבים אשר הם הוציאת הכוכבים בסכט גדול הגללים ואלו הרבות בעצם 15 רוחוקן מן הקוטב ושהייה כל מהירות הכוכבים בסכט גדול הגללים ואלו הרבות בעצם

רָאוּ שְׁנָאָמָּה לְהַסְּתֵּה שְׁהָם יְמִיחִיבָו מִזֶּה:

אם בן מפני היה שאי אפשר שהיו שניהם נחום ולא שנייהם מתנוועים ולא כשיוהו אחד מהם יתנווע והאחר נח שיוהי הכוכב הוא המתווע. אם בן ישאר שיוהי הגללים הם המתנוועים ושיהיו הכוכבים נשאים נחמים ושהם יושטו אחר שהם קשורים ורבקים עם גלגוליהם. וזה שהוא אם יהיו מתנוועים והם תקועים מסודרים מן הראי הוא שיראה לנו בעגלה האגדולה מהירות נספה מפני שהוא על מרכו אחד. ובכלל כן 30 המאמר שהഗשם הגרול תנוועתו גדולה. אם בן לפ' הראי יהיה זה בגשים גם בן התנוועים בגלגלי. אבל אם התנוועה אשר היה בгалלים גדולים היא יותר מהירה והוא יבוא וזה כשקה במקצת עליו חתיכה את מגלגל מפני שהארוך יהיה בגודל יותר ונראה 35 יותר מבואר מזה שהוא יאמור כי היותר גדול מאשר הימן המרכז הוא אשר מן הגלגל

יודר מהי גROL יותר supplevi 3 יהוד [יחם] 4 שהייא 5 codd.; ib. שהייא [שהם] 5 supplevi
 בעת לא et postea 6 (bis) codd. 7 שהוא codd., ib. pro גROL haben codd. 6 הנעווע
 כבשורה 16 fals., 11 supplevi 12 susp. 14 l. כו מהירה 16 כבשורה
 fort. cfr. י"ע l. 23 17 post codd. add. כו 18 post בצל בשום [שומ] 17 post
 codd. repet. ex linea 17 נס בטל et iterant insuper 18 post גגמים — ולא super-
 scriptis punctis 31 שהייא הסוב 35 scripsi: הגדליים codd. et Al. [ה יותר גROL]
 et Al; ib. fort. post suppl. טן אשר סמור היגלגולים cfr. p. י"ע l. 2

ויהו להפעלות אחר. כמו שהיה בשבכה מואת הרג. אלא שהוא על זה והענין לא יהיה
בלתי נסעל. ובכלל אם היה נסעל בשום דבר אחד לי זו סבה לא יחתם גם כן.
ויאמר אלסנדרי שהוא קורא עתה במקום הקרוב מן השמים הסטוק לגו. ועוד יאמר לא
ירצו לוטם שהוא אש ממש כי הם אלו נתנו וזה הדעת היה פוגש וזה המאמר הפק מה.
וזה שהוא היה ראוי לפיו וזה שיחם האoir מכל הצדדים לא תחת השמים לבן אם
יהיה האש צפ על כל הארץ. והוא מהויבר מוה שהיה המאמר בשאהיר אמן מתחם בסבכה
ברוחך בבלתי אין עין לו. אבל הם יאמרו שהאייר אשר תחת השמש יחתם בסבכה
גדלו וכשבת שעצמו קשה וכשבת יהוד מה. כי אין האש לבדו מאיר אבל הגשם
ה חמישי. והנה אמר בוה המאט נגלה בספר החוש ובספר הנפש:

10 ואמנם הטעוקש השליishi מן המוקשים אשר לכוכבים והיה בתנועתם ובו יחול עתה.
וכוonto המاطר בכל הנוכבים הנוכבים והקייטם. ויביא מוסתים אמן ראי
שיאמר בכוכבי הקייטי' ובכוכבי ראי בנוכבים גם כן. ואני רואה שהוא אמן שם טאטרו
באלו מפני שהוא כה הצד יקל לעמוד על דרכו יותר. עין הנוכבים כענן אלו. ונחילה
במה שכון לו מוה העניים הנראים. ויאמר שאנו רואים בכוכבים וכל השמים בתנועיהם.
15 אחר שייקרא כל השמים הגדור הנקבר אשר ידמה אבל בחוש אינו נראה אבל במחשבה
ימצא. שהמוכבים יתנווע אל פניהם בהקש אל ולתי המתנוועים. אבל יהיה להם
הופך שיטה מן המורה אל המערבי. אם בן יראה שיטתה הנוכבים והשמים הראשוני'.
ויחביב שהיה זה או מזר שניות נחים או מזר שנייהם או מזר שנייהם או שהיה אחר
מהם נח והאחר מתנווע. אבל החלוק הראשון הראשון כלום שהארון נחה
20 נחים כי אי אפשר שהוא על צד אחר אלא על שלא הרוח הארץ נחה. אלא שהארון נחה
כמו שהתכאר בה אם בן אין שנייהם נחים. אבל החלוק השני והוא אומר כי שנייהם יתנוועו
כי הוא ולא הוא גם בן נשאר אשר שם שנייה החלוק השלישי. ואמנם איך שהיה
אין שנייהם מתנוועים ותשמע איך זה. כי כל אחד מן הקיטים יראה בחלק אחד בעצמו וטוקם
אחד בעצמו מן השמים הראשוים מן המורה אל המערב. כי כוכבים הקיטים הקרים
78 25 ממנה יתקיימו על אותו המשל קרוב טנו כמו שהוא הנוכבים ולא יטה על דרך ההרגשה[⁷⁸
בחנוועתו המיחודה לפניו. ואם יהיה מתנווע התנוועה אל המערב עם הגדור בלתי הנוכבים.
אם בן נראה כי בלתי הנוכבים גם בן מתנוועים עם השמים הראשוים במקומות אחד.
ונחפש אם הוא שנייהם מתנוועים כלום' הכוכבים הקיטים והשמים הראשוונים. ומרכוי
הכוכבים הקיטים אם הם מקומות אחד בעצם ולא יהלפו מוקם. אם יהיו שנייהם
80 מתנוועים כלום' השמים הראשוים והכוכבים הקיטים הנה התקבע שיויה מהירות
התנוועה וגלל השמים הראשוים אשר בהם כל אחד מן הכוכבים הקיטים מדורגה מסדרת
אחד בעצמה מפני שם יסכו יחד. ואמר שאלה ולתי טענה. וזה כי הוא יקרה שיחתכו
הכוכבים הסיבוכים אשר יצירר שם ירש[¹²] וכgalל אשר בשמים הראשוים אשר בהם
ימצאו הכוכבים כיון שייחתכו כל סיבוכיה בזמן אחד יחד. ואמנם המולות הנמצאות בהם
85 בעצם מהירות תנועות הכוכבים קצת בקצת כמו מהירות הכוכבים אשר בגלל עצם
היום וטהרות אשר בגלל טרופיקם. ובזה הענין בעצמו גם בן גורל גלגל חצי היום
והאר לטרופיקם. וכן יולד שהם נמצאו על הקש אחד בעצמו קצתם בקצתם. ולפי זה

אמר ej. cij. [אחר fort. פלאי.] מזה 14 fort. שיאמרו. 15 [בשאהיר codd.?]
שאומם. 20 טבקלים [נחים] codd.; ib. 24 ante linea exedit 25 התקיים codd.;
הכוכבים 33 ej. sing. 32 הכוכבים 31 [בחנוועה] codd. sing. 34 סיבוכיה — כיון
טרופיקם 36 codd.; ib. 37 שהוא codd. 37 שמי נמצאת codd.

בקצתם. ולא ימצא לו סיבה מה ש[ח]ייננו מעצמו כחותסת ואת התנועה ויחסר בומנים מתחלפים. וזה שיוונה וה עלי עניין מוחלט הוא סבבו בכוכב מה:

ומאהר בן ישתרל בשלשה עניינים בכוכבים. והוא מאוי וה עצם עצמות. ואוי זה צורה להם. ואוי זה תנועותם. והוא יוח[ן]ל מיד במתבקש הראשון ויאמת. כי עצמותס⁷⁷

5 ועתידותם מן העצם הנכבד. וראוי שימצא הראיה על וה מאשר בכרכ' מהנהחו בשעה ימצא גשם מה חמישׁ ישוט בעוגלה והוא ראי בכל אחד מן הכוכבים גם כן שהוא מן הגשם אשר ממננו היה גם כן אשר ימצא לו השטייטה. ועל פנים אחרים וה גם כן ידרוך המאמרים ביחס הסיכון. וזה אם היה הגשם החטישי לא נפעל ולא הווה ויתנווע טבע בגלול והכוכבים גם כן כלם נאלו! אם כן הם גם כן מן הגשם החטישי.

10 אבל אם המאמם' בשתכוכבים הם מן הנשים אשר ממננו הגשם אשר תנוועו וסבירו אהדר: כי יעדר על זה כי אשר חשבו כי הגלל הוא אש ושפטו כי הכוכבים הם אשים. מפני שהוא ראי על וה הצד שיהיה גרם כמו הגרם אשר בו ימצא לו [ה]תנוועה:

אבל אם הכוכבים הוא ראי שיווה מהגשם אשר הם בו וה אודר כולל. אבל אם וזה הא גשם חמישׁ לא איש ומה שנאדר ועופ. כי אין ראי שיצדק בזה מפני 15 שהאש מטבחו שיחסם ויאור והכוכבים נטו בין חראים סובלות שיפעלו שני אלו. וזה כי המשש מוחיר גם כן. והכוכבים הנשאים גם כן. אלא שהם אטנס יחתמו לא שם אשים אלא שהם יקנו האשיות בעניין העצים וחטימות אחד מן הכוכבים אבל חטימות האור בעצמו אשר ייחסם בקרבו ממנה. וזה כי החטים מפני אשיהם יקנו האשיות מהחנוועה ויחטם האור קרוב ממנה. ומפני הווות והטשל 20 אטנס הביאו למן יבادر כי הכוכבים גם כן אטנס יחתמו האור על וה הצד. והיה מחייב לפיה המשל שיהיה אטנס יחתמו בזמן שיתחמס הוא גם כן. בזמן שרצה לתקון מה שאמרנו ויעמידנו ויבادر מה שהוא במשלים דומים לו. יאמר שהחיצים יקנו האשיות מפני שהם בזמן מתחפעלים ותנוועותיהם באור או מטבחם שישובו אש. אבל הכוכבים אינם 25 מתחפעלים ואינם מתחנוועים גם כן בגשם מתחפעל טרכו שיתחמס. אם כן איך לא יחתם הגשם הרדק לשמש המונה בינויהם ובין היסודות אשר תחת החטישי והאור ייחסם אחר כן. ויוננה אלכנדרי על וזה בשיאמר שהוא כמו שהרג הייטי הנקרא באראקה לא תקנה השבנה אשר יפל בה הירדים והטראה הלבן גם כן לא יקנה הנר הראות וישם הראות שיראה. כן השטאש גם כן אטנס השמים לא יחתמן. אבל הגשם אשר תחתו יחתמו. 30 ואלו המאמרים אינם בעצם צודקים ולא יהייבו גם כן אשר נאדרו במקומות אחרים. וזה שהוא לא הראות שיראה המראים בשום פנים כלל אליו הוה כמו כן שיראה בזמן שיווה הריקות במציאות. ולא עוד אשר ימשכו השבנה המששים לה יהוה מעורב עטם ביטול החוש. אלו לא היהת השבנה מתחפעלה תחוללה. ואעפ' שאי אפשר שיבטל. האלהים אלא אם היה מוטיף שיבטל בעברה הגשם החטישי שהוא יחתם. ויוננה שהוא

5 הוא [שהוא] הוכבים addit a ק' codd. 6 post מהנהחה וכשהוא [מהנהחו בשעה] 7 codd. משזה זיה ib. post subintellig. 8 זה post adde (cfr. lin. 10); ib. post (הנש) 9 שיעילם (?) 10; ? שיעילם (?) 11 שיעילם (?) 12 אודר fort. 13 אודר emendavi. 14 לא 15 שיעילם (?) 16 לא 17 שיעילם (?) 18 אודר 19 לא 20 מהם 21 (alt.) susp. 22 בזמן 23 מהם 24 שיזובו — 25 בינה 1. [בניהם] 26 מטבחו 27 Barak 28 חירוק correi, omnes testes [חקרה] 29 יחתמו 30 מלחמות Levi b. Gerschon 31 יחתמו 32 המשכים Al. (recte)

תנוועם בלתי שווה כלל. ואמנם המאמר כשהם ימצוא להם שני עניינים יחד ומן בלא תכלית שהוא בטלנו. כשהוא בלתי אפשר שיהיה הדבר אחר בעצמו [לו] כח העניינים הרבה ומנים בלא תכלית. ושם שהוא חוצה מן הטבע כלתי שווה למה שהוא בטבע. וכן כמו שאמר אלסנדרו לא היה או אותו בטבע או הוא חוצה מן הטבע. כשייה זמן 5 כל אחד מהם שווה לזמן الآخر. ואין אנו מוצאים שייה נפקד ושיעלה בירינו ומה שהוא בטבע באורך הזמן ישך. ואם יהיה נמצאו למה שהוא בטבע שייה יותר ארוך ומן מטה שהוא חוצה מן הטבע. ואין כי אם יחלה האדם כל ימי או יותר ימצא עניין החולי לו בטבע. עם שוה אמת. וזה כי שאר בני אדם ישאירו על הכריות יותר מהשארות על ענן החול. ואמנם ראוי שישתנה מה שהוא בטבע וידיל מצורת הדבר 10 וקנינו המיוור בוט לא מאורך הזמן כמו העין בבריאות וכחול. כי הוא בן בזולתי מה שבטע מיהם. ואם יהיה האדם חוליה כל ימי. הוא יבטל ההנחה הראושונה על זה העדר: ואמנם השני האומ' שהוא אמן יוסף חוספת לכדי הזמן או שיחסר תмир חסרון ויבטלנו. כי כל חנוועה לה הכללית וגדר מאשר יכלה עניינה אל המנוח או יסתפק ויחוור חיליה. וזה כי וחנוועה אמן תהיה מן רבר אל רבר. ומה שישראל ויחר 15 ומן בזולתי הכללית. כי ידוע הוא מהנה. אבל מה שיתנווע אי זו חנוועה שתיה זמן מוגדר מעת מאור ואורק מאר בז התנוועה אם יהיה מתנווע והרכוקת. משל זה שהוא ימצא זמן מה שלא יהיה אפשר שתגorder את הקורה בוטן יותר ארוך ממנו כשייה נשירתו דבקה ולא תהיה בו מנוחה. וכן בהליך ובניגון. וכשותוף ענן השמים ומן פחות מה שהוא לא יהיה אפשר שישוב השמים ומן פחות אחר ממנה. וזה שמצויא לו חנוועה 20 אי אפשר שיתנווע תנעה יותר מהורה ממנה. ואם לא רוחה סובכת בזמן פחות מזה הוטן. ובזיות זה בן הבלתי אפשר גם בן שתיה התנוועה השמים מוספת בלא הכללית. ובבעור ואת הסבה עצמה לא תחסר זמן בלא הכללית. ועל עד אחר גם בן החסרון כהכחנת מה בהפק כל נספה. וענין כל אחד מהם ענן אחר. היה החוספה בשני אלו אחד בעצמו או היה שיתופק בשיעור יותר ומן בלא הכללית. וראו שיווכן ענן שהוא יתוספ' 25 בשיעור אחד בעצמו ובשיעור הרבה יותר בן. כמו אם אדם שהוא הורקה תמיד אל שעיר יותר רחב עם שהשתה אחד. והחוספה בשיעור יותר גדול והוא לה שיתחיל מחלק קטן או מהתחלת מה ויתפרק אל שעיר יותר רחב לא בפשוט אחד כמו פישוט הידור אבל בפישוט ריבוי כמו מה שכזרות המחלוקת על הסדר. ואמי' זה בצרה כדי שיצדק בו יותר. וראו שנתקנו בתנוועה וככל וזה שאנו מוצאים בשני 30 אלו גם בן שהם מוסיפים מתרבכים ומתחרים מתרבק[ים] כמו הקולות הנקרים בזקאי. ועוד לנו שנראה כי החוספה והחיסרין יהיו בהם בשיעור הרבה כמו שניגונים וכמראים לנו שנראה וזה בעצמו גם בן. וזה שאנו רואים כמראים שהם יתחלו מפראם מה וככלו אל הפנים מבטוי שירגיזו מהם. וכן העין בחמימות ובקרירות ובטונן. ועל זה הטען גם בן 35 בחת�י המקומי.

ומאחר זה יבטל המקום השלישי כלומר ההנחה המכללת כי תנועת השמים יותר
ויחסר במנים מתחלפים ותחללה תחללה תמיד. מפני שלא יופל זה תחת ההרגשה עם
שהוא היה ראוי אלו היה לה שורש שלא יעלם על החוש כشيخשו החלקים קחתם

2 וואמנם 1. [ואמ' 6] או 1. [או 7] ante deest aliquid
3 והוא (שהוא ej.)
4 expectes femm. corr. (מהנה)
5 . . . שיחר; העין [השנ']
6 fort. ponend. est et ante suppl.
7 oneant = נקאייא 31 oneant

מה שישתנה ויחדר אמן יהו בעבור הכלול והחולוף. וזה שאמ' היה השני אל מה שהוא יותר פחות. מן הנראה שהוא אמן היה מפני החולשה. ואע"פ שהיה אל מה שהוא יותר נכבר. כי מפני חולשתו היה בטה שהוא פחות. ואם ישתנה ישתנה כמו מה שישתנה אל השיבת. ואלו היהה הכללית גם כן ימצא לה השני היה מן החולשה ג' גנטילם הכה. והחולשה ונפילה הכה הם יוצאים מן הטבע. וזה כי במקום אמר היהת החולשה הוא יוצאה מן הטבע הוקנה בטה חיים וכמו ה[פת]ישיש והחולי והשבח הראות ואיכורה. וזה כי עטירת הבעלי חיים מאשר הם מתחלפים נקנים במקומות רטינון מתחלפים יכירה להחיליפם בגשמי הבעלי חיים. וזה כי הארץ בבעלי חיים היא טعلاה כמו העצמות. והאש מטה כמו החימות והדם. וכן אותם הנשאים. מן הראו' היהו חלושים ולא יהו על עניין אחד בעצמו. ומפני שהוא אי אפשר להם שיקויתו בחסרון והעדרונה ותשקוננה וחסרונו ועמידרכם מחולשתם. ואע"פ שהיה בנסיבות הראשונים. כמו הרבר אשר ימצא הגוף השמייני עלי. לא ימצא עניין היוצא מן הטבע. כמו שמתה פשותם ובכבודו זאת הסיבה אין מרכיבים ולא מרכיבים ואיים בזמנים ורעד שהחיל אל מקומם הטעים להם ולא עוד להם העך: ולא ישוג חולשה ולא חסرون 15 ולא העדרונה מתנוועה. ואם לא ישוג תנועתם חסرون ולא ההנחה גם לא התופת גם כן והגידול יהיה להם. כי החופפת אמן הוא תופת מה שחויר והחיסרונו הוא בעבור התופת. אם כן לא יהיה אלו העניים לא גם כן ולתי השיווי ייחיכם.

ועל פנים אחרים והוא בעצמו עליה ויבאר. כי המנייע מקנה סבל ואני מקנה סבל וכן כולתי תכלית הוצה מן הטבע. ומנים בלא תכלית בטבע. ויאמר בכלל מקנה סבל ואני מקנה 20 סבל. ונאמר ביאור יותר כי מה שיאמר בכלה הוא. שאנו כשניעין במניע השמים הראשונים אז אפשר שימצא בתנועה בלתי השיווי. וזה כי ולתי המנייע אמן היה בתופת ובחרונו אשר היה למתנווע להיות כה המנייע יחולש ויתחזק. כי אם היה השיטים והם מתנוועים חמיר תנועתם בלתי משווה. אם כן הכה גם כה המנייע לו חולשה ותחזוקת תPAIR. ומפני שהחולשה הוצה מן הטבע והכח הטבעי הנה ימצא המנייע זמן בלתי תכלית ותPAIR יוצא 25 מן הטבע ובטבעו. וימצא לו האישורות ולא ימצא לו האישורות. אלא שהוא מן המתגונה כמו שיבאר בטה שקדם שהיה לדרכ כוח על עניינים הרבה ומנים בלא תכלית ויהיה כוחה משווה לטה שבטבעו. וזה שהוא שיגול שיתנווע השיטים על ולתי שוו. כי היה כשתחמיר התנועה ותוסיף זמן ולתי תכלית. כמו שיאמר אדם. עד עתה ותחמיר חמיר הומן הנשר כולם כולתי תכלית כשתחריר יותר ווותר. עד שהיה לה תופת 30 אחת עד עתה. וחסرون אחר מן העטה ואל הומן הנשר עצמוני. או שהיה בתנועות אחד שני אליו לבך מועלתו או מתופת או החסרון טבלתי שהיה או ישמע מאחד טהם אל الآخر אבל חמיר תופת לבך טבלתי שתחריר כלל. או שהיה העניין השלישי כלמי' שהיה בעיתים מתחלפים לעתים תופת ועתים [תחריר]. אלא שהוא בלתי תחמיר שתהיה

אלו לא... לו בשינוי 4 sensu debilitatis? ضعف pro הכלל 1

et	codd.	היתה [הוּא]	אחר [אמ'?	7 codd. ואיבודם
et seq.: 1. masc.;	ib.	5 היה]	וכאשר	13 codd. ואני
11	fals., l.	ואע"פ שהיה]		
12	codd.	15 ישגס	18 post excidit aliiquid (sort.	
13	codd.	16 שיטנווע	23 ej. [שיחgil	
14	codd.	19) תכלית	item post	מן (המנוע
15	codd.	22) היה]	codd.	והתחזוקת.]
16	codd.	27 a?	28 Al	32 tert.) del.
17	codd.	שנאמר [שיאמר	28	31 om. a;
18	codd.	בשיחסר 29	a?	33 usque ad (72, 1) om.
19	codd. (semper);	יבאר	30	
20	ib.	שתחסר	31	
21	codd.	שיחוסף [שתחסר supplevi	32	

גס בן. ויתן המכע הרכה חומרה התנוועה בלבד כשתמתם. וזה כי הארץ יתנווע אצלו יותר נוכה האמצע כל אשר תרד בשפהול ממעלה. ואיננו בהפק זה. וכן כל הענינים אשר יתנוועו תנועה מקומית. ואטמנ אשר יתנוועו תנועה יוצאת מן המכע עניינים בתנוועם הפוך זה העניין. ואטמנ בתנוועה הנשארת מן התנוועות הבלתיות כמו תנועת הגידול. ואטמנ תהיה לגשטים הבלתיים במהירות התנוועה במיצוע ההוויה בתנוועה. אבל הענינים אשר יתנוועו תנועה ההוויה להם הבלתיים ב מהירות התנוועותם אצל חכיהם בתנוועה. וכן ההעתק יהוה מן היותר טוב עד שימצא פהאם. ויאמר הגשטים אשר יתנוועו אל צד כמו החצים אשר יורה בהם תנועה התנוועה החדרה כשיתמצע בה. וזה מכוון נגלה בבעל חיים אשר יתנוועו אל העדרים. ואטמנ אשר יצור ממנה ואשר תורה אטמנ תנועה לה הבלתיים 10 ב מהירות התנוועה הרכה כשותמצע בלבד יותר ממנו ב מן שיחיל ובמן שכלה. וכדרבר אשר הוא באילן. עם שהוא תוקש באמת ואני עצמיות ואני אשר בבעל העניינים אבל מן הרוחב ראוי שישתכל בתכלית. כי היא רודפינו בנטלה לפי מה שנשאר כמשמעותה להבה מהשבה קדמתה. כמו שהענין במאמר אשר קדם. וזה אשר היה מוקש בה על שצורה השמים כדורי מ شأنנוועה התנוועות הנשארות. ורוב

לברור גם בו עניינו זה האנגיון: 15

ודוא ב'יא במופת על ואת הטענה אחרת כן. יאמר שהיा אם היהת תנווע השיטים מועדה שתהייה בלתי שווה. או שתהייה בלתי שווה בסכת המתנווע. וזה שהוא ימצע דבר מנייע. וזה כי כל מהנווע אמן יתנווע כמו שייכאר בשם עטבי מדבר. או שייהי בסכת שניהם אלא שקודם המתנווע אי אפשר שתהייה תנווע בלתי שווה 20 והנה התכבר שהשיטים בלתי משתנים וולתי הוים וולתי נסרים ופושטים. וזהו מזה ולא בעבור אשר יניע תהיה תנוועה מצערת. וזה שהוא פשט יותר ובאותם הנשארות יותר אמתות. ועוד לא בסכת שניהם אפשר שתהייה תנוועה בלתי טשתה. ואם לא אין יתכן' שיחיה השני ישיג שניהם ואין אחד מהם יתרוב בו השני. אם כן לא יהיה לשיטים תנוועה בלתי שווה בשום פנים:

25 ומאמרו בוה נגלה. והוא יכיא בוה טעה שלישית על זה המtin. אמר אם חמצא תנווע
השטים הראשוניים בלתי שוה עד שתהיה לעיתום יותר מהירות ולייעתים מהיה
יותר מאוחרת. וזה יהיה או שחתנה בעצמה או בעה שישתנו הלקה. והוא יקח חלקי
התנוועה הלקי המתנוועה. ויקח גם כן חלקו השם למכבים הקיטמי. או שייחו כמו
שאמרנו ישתו בעצם או ישתו הלקין. אבל לא בעצם ישתו כמו שאנו עדים
לכאר. ולא חלקי גם כן לא ישתו. ואטנס אם הלקין לא ישתו הוא יבהיר זה מצד
שיעור הענינים הנראים בכוננות בזטנים אין מסוף להם. וזה שהוא לא יכול עליהם
שם היו בדור פן הדורות לבדר הלק מה שם עלייו עחה ולא שם נשתו ברכר מטה
שם עחה עליו. ועוד וולחאי אפשר שישתנו כולם בשום גנים. וזה כי שינוי וחרבון כל

1. 1. fem. 3. ענינה בהונועה codd. 9. יזרע obscur. (וצוד aut יטפִיר); quoad genus
 cfr. etiam perturbat. lineae sequ. 14. המים [השמים] codd. 17. 18. מצע זהה — מצע falso;
 fort. מצע codd. 19. שקרים fort. falsa interpret. vocab.

שכבה I. מין قبل	22	אָחִיך <i>sensu</i> אֲמֹתִי [אֶחָתָה] (dignior)
23 שיכתה . . . חלקייהם יושגה יישנים codd.	26 שיכת שווים codd.	27 שיכת שוה codd:
29 שם ה' הלקיהם I. הלקיהם (pr.) ישתנה om. a;	32 ib. et seq. הלק'ת a. גההן codd. et seq.	זהם
a. ולא [נשור] שחרות אלן (23) הדריא ושם נטה גההן		

ולא החרלה. כי הנמצא אמן הוא נמצא כי הוא נמצא מציאות מוחלט. ומה שהוא נמצא או שישיה או נמצא כי ישיה לו סבה וההילה. אם כן ראוי שישיה וזה כלות' שיתנווע אל צד אחר [ללא החרלה עד שתהייה תנוועה אל צד אחר. כי היא מהנוועת אל צד אחר. או שישיה לו עליה מה וההילה וטפנישילך אחר החרלה בוה העין 5 ולקח באמצע שמר עצמו מן המכשול אשר מצד החרלה הנוספה ומצד השותות מי שלא ימצא גדר גROL למן יאמר בוה אבל רודוף ונינה אשר יראה על הכה האנושי. וזה שהוא נאם כי הטעם חבעל תמיד מן האפשרים מה שהוא יותר ניאות יותר ראוי מן הנשארים. וירצה לוט' בוה המאט' והעניין. והוא שהוא ימצא לגשם השטמי הנסים והאהור [כasher] יצא לו גם כן הימין והשמאל כמו שהחכאר לטעללה. ויטין הוא החלק אשר 10 במורא. ולפניו הוא החלק אשר לטעל וראשנו ומעליה לאין. וחלקו המוקדים הוא יותר טעולה מן המאוחר כמו שהמעלה בזישר יותר מעולה מן השפל. והטעם תמיד ישוב ויהנווע אל אשר הוא יותר נכבר ואל האפשרים אשר הם יותר טעולים. אם כן ראוי שחויה תנוועה והגשם אל הלפינים. ואמנם יש לו לפנים ראייה בוה הספק עצמו. וראיי 15 שישיה לו התרה ואין לו התרה אלא שחלקו אשר אליו יתנוועו הוא טעולה יותר מתקדם. אם כן ראוי שישיה למן יתנווע אל הצד הוא יותר מעולה. כי החרלה והספק הוא המתקדם ושטבע אל והצד יתנווע. וזה כי הטעם יבא בדרכו אל מה שהוא יותר מעולה. וכמו שהוא תנוועה פשוטה מפני שיוזת התנוועה היא יותר מעולה. וינוועה תנוועה בלתי 20 כליה. בין יניעו אל צד הוא יותר מעולה יותר נכבר. ואיך מפניהם הוא יותר מכוכב יותר מעה: ומאחר זה נבקש המופת על שתנוועה השמים יותר וראייה כלות' תנוועה המכוכבים הקיימים היא תנוועה שווה. וזה כי בגישות הטהה כלוט' בכוכבים הנכונים יקבעו תנוועות רבות. וזה כי לכל אחד מן הנכונים תנוועות הרבה. בסיבותם יקרה מה שישיה נראת מן היחלוּך בהם. אבל תנוועה ואחת השמים היא שווה. כי היא אם לא תהיה שווה אבל החרלה בלתי שווה — מפני כי לכל מה שהוא ימצא בלאו שווה ימצא לה הוספה והוועה. ואמנם החומר היא הכללית היוזמת המהנווע. ואמנם החומר היא הכללית איזורו. 25 ואמנם היחספת היא היחספת בין שני אלו — כי תנוועה השמים הראשונים אחד מהם נקדים לאלו. אבל החומר יהיהelta שבדברים הטעיים כי בהחילה בתנוועה ובהתזיעו באה אם כן נשלה. אבל היוזמתה מן הטעם אמן יראה בה הבעל הכללית בחירור בההילהה בלבד. וזה כי היא הכללה וחומר מפני שהיא יוצאת מטעם העניים ואני הוא מעצומם. ובמעבר ואת הסיבה יאמר לה גם כן שרירות. ולשומים גם כן כשם טبع אם היה 30 תנוועם בלתי שווה או שישיה לתנוועם הכללית ב מהוות אצל הוחלים בתנוועה. ואמנם אצל מה ימיציע בה. ואמנם אצל מה ישיכלה. אלא שהוא אין לשום היחספת התנוועה בוטן ובכבוד ואחת הסבה אין לה[ם] אמצע ולא סוף. ועוד לא בצוורה או בمكان אשר יתתנווע. וזה כי אין מקום. אבל גודל מתרדק בלתי נשבך כלות' שהוא בלתי בעל ווועת על מה שהוא עליו העולה והכדור. אם כן אין תנוועם בלתי שווה. וזה כי הוא יורה על 35 החרלה התנוועה באמתו וה. ויורה על סופה באמתו אליו. ויורה על אמתה באמתו אמצעיתה

גדול 6 לה [ל] 2 et 4 codd. אחר . . אמן . . או מה 1. [או . . (2) או . . ומה 1
שמן חליך . . . המתקדם 14 למעליה [למעל] 10 supplevi casar 9 a גדור
אלדי = היורר רואה 19 וינוועה . . . שהוא יניעו 1. 17 יוניעע, שחלקו, גשמי. ej. 21 הגשים om. a 23 חומרה [חומרה]
חומרה [חומרה] 23 om. a 23 הגשים ej. 20 הרשנים 1.
עליו 28 הcharla 27 del. הבעל 28 a הcharla [הcharla]
עליו post 34.corrupt. (ej. 25 et seq. codd. או 30 (bis) ואמנם הcharla [הcharla]
מעזבנה 30 suppl. מאיה. ej. 35 תנוועה מן

הטבי במאמרו על הומן. וזה כי זאת התנועה שווה נצחים. והשיעור בכל סוג הכתוב הוא יותר קטן ממה שבמה. כמו האחד במספר והפשות במשקלים על דרך של האוקיאן. וכן בולתםילך כמנוגם. כי הרבר אשר ישרר הרבר ראי שישענו פעמים רבות שווות: אם כן ומן תנועת השיטים גם כן מעת מאר. והוּמן המעת מאר הוא במתנוועים השווים בגודל והוא הרבר אשר יתנווע מהרה מאר וייעז מהרה מאר והוא שווה בגודל כישיות בגדירות מועט. והגדירות המעת בגושים השווים בגודל הוא הסיבובי. אם כן הגשם השמיימי גם כן אם יהיה מתנווע מהרה מאר וימצא לו גדרות סיבובי כדרורי. אם כן הגשם השמיימי הוא גם כן כדרורי והוא שהוא יתנווע מהרה מאר מפני שהוא שייעזר לשאר התנועות והוא שייעזר מפני שאל התנועות שווות נצחים. ושהוא מטנו בעצמו ואליו עוצמו יורה אצלו על גדרותון. וגדרות העגלה פחות מאר מדורות אשר הר מאנקה

ויאמר עוד שהאדם ימצא בדרך עד שיקה כי צורת השמים כדורו מן הגשמיים הנאהים סכיב האמצע כלומר המים. כי שטח זה כדורי. וסכיב זה ימצא הארץ. וסכיב זה האש. וסכיב אל הנבדים אחר שפיגושים ואע"פ שלא יגדרו בס. ותהייא איש חמשון 15 מן הגשמיים הנאהים כדוריים. אם כן המחבר המקובץ סתם כלומר העולם בעצמו הוא כדורי. ואמנם אם שטח המים כדורי הוא יבאר וה בشيخ דבר יודו בו. והוא שטחים יודין אל הטקומות אשר הם יותר עמודים הקוראים מן המרכז. וזה כי ימצע המרכז ואע"פ שלא יhabר עדין הצורה הcordorית. וזה כי מרוב כבודו יבוא הנבדים מכל הצדדים ושם יהיה מתקבץ קצחו מקצתו לoli שהוא יפסיק על הארץ. והמוספט אשר בקיים הנראים יוכרנו עדין. 20 ושזהו אינו הוא נמצוא כדורי סתם אבל בהכלית האמתות אמר שיתקבחן דברו ואחתחו מטעו הגשם הנבדי מעד שהוא ירד בנקלה מאד. וכן ייויחס השוה יותר משאר אשר העולם מתחווה מטנו בהפלגה מה שהוא רוחך הגם כן. וכמו שהמים יכלו העובי והగורות והוא מקבל השווי יותר בקלותמן האדמה. כן האירן המים והיסודות האחרות הנשאותן כלומר אשר יאמר לה על דרך ההקשה הנעדרת מעניין הגשמיים אשר אחר עניין 25 הגשמיים הראשוניים הוא עניין הנעדרים אצל הראשים. אחר היות זה הראשון ואשר הוא כבר סמוך לו. ולא יראה כי עניין המוספט והצידוק הלוקחים מטעם הגשם הנבד בשהוא ירד בנקלה יותר מכל הגשמיים עם שצורתו כדוריית בהכלית והאמת. כמו עניין המוספט והצידוק הלוקחים על זה שהוא אין חוצה ממנה ריקות. וזה שהוא אם היה כל גשם ואם היה מטט מאד הוא במקומות בלבד ספק. ומפני שאין חוצה לשמיים מקום אין גשם גם כן 30 ימצע האשצה לו. ולא גם כן שבחubar וייצאנו ממנה:

ומאוחר זה נחקר בוה העניין. והוא שהוא כשייה שלآل היה בעניינים החמורים חלילה מה שייה בטל ומעצמו. לטה והוא נעתק אל צד אחד לא צד אחר. אבל אין תנועה החירות חיללה תנועה תהוו לה הפק כי זה כבר התבкар במאמץ הראשון. כי 35 התנועות המהופכות הם אשר תהיינה מהפק אל הפק. אבל התנועות העגולות וause שהם אל צד אחר אלא שהם יתחלו מטה בעצם וישובו אליהם עצם. ונאמ' שארסטו באמתו יתנווע אל צד אחד [אמר] וזה שהוא ראוי בהכרח שייה והוא לנו [או] ללא עלה

2 והאקויא codd.	5 יתנווע codd. plur.	6 השווים omnes	14 הָם הַוּם יגדרו
omnes	15 מִן fort. del.	16 שהשווים [שהמים] codd.	17 codd. יגדרו
18 ej. 20 אחר codd.	23 כבוכום codd. ut supra	19 אמר [כברות]	
27 ej. ib; עיל עם	33 ej. האממות (20) supra	36 אחר codd.	
fem. (fort. etc.)	87 וכו' על בעצמו addidi		

שנוציר מן המשולש עם הווות לא בצלעות. ואמנם העוגלה צורהה היה נבראה כאחר. וזה כי אם יקרה שם אדרם צורה המשולש עם האחד. מפני שאין קורם האחד שם דבר. והיה בלתי אפשר שתהיה העוגלה אחר המשולש. וכל צורה או שתהיה אחר המשולש או לפניה. התחיכיב בעבו והשלא תהיה העוגלה צורה ווה מגונה. אם כן יתחיכיב 5 על זה הצורה העוגלה מתקדמת. וכן העניין בכדור. כי מפני היה הבדור יקרים שאר הצורות המוגשות היה ראיו בעבור בן שיתלה בו הגשם הראשון. והגשם הראשון הוא השם השמיימי. מפני שהוא יואר הם וחומר שלם ויואר שיזה סבה ונצחי. ומה שהוא כן ראוי שתהיה צורה כדורית. אם בן הגשם המתנווע סיבוב הוא גם כן 10 הגשם הסטוק לו הוא גם בן כדורית. וזה כי הגשם הסטוק לגשם כדורית הוא גם בן כדורית. אחר היה בלתי אפשר שתיזה בינויהם ריקות כלל. והגשים הסטוקים לו הם כדורוי הנקבכים הנכוונים. ובן הגשים אשר אצל האמצע כלום אשר אל צד האמצע. ואלו הגשים הם היסודות הארבעה. הם כמו בן כדוריות. מפני שהם נוגעים לשתח החלול מן הגשם האליה אשר הוא כדור. ומה שהוא משתמש לכדורו הוא גם בן כדור. ואלו 15 הם פגישת חללי כדורוי הנקבכים והארבעה היסודות בשפל כדורוי הנקבכים אשר הם המעללה מהם. אם בן מפני שהם יהוו אל האמצע שהוא ייחיל טן הצלאה אשר היא חזקה חלקו כדוריות. וזה כי כל אחד מהם ימשש השטהה הכדורית מן الآخر. וכל השיטים הם мало הרים אם בן ראוי שתזהה אלה הכלל כדוריות:

ויתברא וזה על פנים אחרים. והנה אמרנו במה שקדם שהגים האלוהי אם היה מוכן 20 שיתנווע תנואה סיבובית ושתנוועתו לפי מה שיזראה מעניו בן. והנה התבכאר שהוא אין אחורי ריקות כלל. ושהוא יקרה מה הכל שיזה שתחו היוצא אין שטח אחורי כדורו. ואם לא יהיה כדורו. אבל צורה אחרת מן הצורות היישרות הקומי. חייבו מהו ההכרה שיזה חזקה לשמים מקום וגוף וריקות. [ו] הנה התבכאר שהוא בלתי אפשר שיזה חזקה לשמים אחד מלון העניינים. אמן מציאות הריקות מפני שהתקומות אשר יטלאו וויות הקומי היישרים ויפנוו בהעתקותם מהם הוא הריקות. ואמנם המקום הוא 25 הריקות אשר יטלאו כי הריקות כשיתמלא יהיה מקום. ואמנם הגרמים האلطאטשיר כי אין דבר טקנה צורה מקיים ישרים כשיתנווע תנואה חטידית במקום אחד בעצמו. אבל בטקום שיזה קורם שם דבר טמנו לא יהיה באחריתו. ובמקום שיטצא טמןו שם דבר בסופו לא יהיה קורם נמציא. מפני שהזאות האلطאטשיר כלום העניינים הקומיים יחולפו מוקומות:

30 אמר ארسطו ועל זה המשל. ואם יודה מנה צורה אחרת עוגלה כמו העדרשי והבייני כי הוא יקבץ שהוא חזקה ריקות:

אם תאמאטיסוס וראי שנדוף המאמר בדעת כללי. וזה שהוא לא אמרו מאמר משולח. אבל כשיזהה השם בעניין אחד והוא שהוא אפשר באלו הצורות שיתנווע סיבוב לפיהם השם אליו מבתיה היה חזקה לשמים וריקות. ואמנם בכדור לא יתחיכיב בכלל 35 על שיזה חזקה כלל:

ועוד כי תנועת השיטים כלום ומן תנועת השמים והוא אשר בו יתנווע השם הקפה אחת שיעורו שאר התנוועות הנשאות לפי מה שהtabcar בטאטר הרביעי מן השטעה

זה כי [והגשם 9 codd. החנוועות [הצורות 5 et (6) codd.; ib. et codd. 1 Al מין 1] זהה כי id vero accidit 20.] שיזהה היא sive זהה והוא 13. 14. [ואלו הם הגשם codd. 22. במקומות [המקומות 24 codd. 25 (et 28) במקומות [המקומות 33. 34. אליהם ej. [שיזהנווע, אללו 35. כללו [כללו 287 a 18) codd. corr. videtur ex מִלְאָה פַּאֲגָלָלָאָזִין (p. 287 a 18) codd.

הישראל אינה נצחים כתו שבירם במאם' השטני מן השטע הטבי היה ראוי בהם שלא היו גם כן נצחים. וזה כי הוא ראי שחייה העניין בהם בעצם כמו שהענין בהתחלה תנוועם. אם כן ראוי בהכרח שחייה הוויה והפסד ושתייה התחרדש לפיו מה שיפול מפקח הסיבות וקצת כלום' בסככות הגשמיים האלוהיים. וזה שהוא יתחייב בהכרח לפיו הילוף אשר בגללים והhilוף אשר ביסודותיו שיהיו הגשמיים האלוהיים הרבה ושיהיו תנוועם הסיבוביות גם כן הרבה ושיהיה להשאדות העניינים בטין סבה אהרת ולהשאורות בטמפר שבות ולחלו' אותם. ונעשה ההורתה הדפק. הנה ראוי בהכרח שיהיו הגשמיים האלוהיים הרבה ושיהיו תנוועם הסיבוביות גם כן הרבה כי [ה] הויה תחייב מציאותם בהכרח. וחיון מציאותם הוא כהכרח פסני שהASH נמצאת. וחיבר מציאות האש וולחט מן היסודות 10 אמתם הוא למציאות הארץ. וחיזב מציאות הארץ אמן הוא מפני שהוא ראוי שיהיה דבר עומדר על עניין אחד תמיד. וזה להיות הדבר המתנווע תמיד יתנווע סביבו. וזה גם כן אמן והחיבק להיות החיים הנצחים והנפוש הנצחי נמצאים לדבר המוכן לקבלם. וחיזב וזה גם כן אמן הוא כי הדבר אשר יתכן הנפש והחויה נמצוא תמיד והוא האל ית': והוא אחר זה ידבר בצורת השמים יודע בתחלת מחשבה כי צורחות כורניות. ויאמר כי הסבה כזו שזאת הצורה היא היומר ראוי שבעזרותם שביהם יציר עצם השמים ויתהר קרטן בטבע. והוא מיוחד בעצם הגוף השמיימי מצד שיבלא ויוצר יותר מכל הצורות אשר הם מקנים גדר כמו שם' אפלאלון. והוא ייכאר כמה שעדר לבא שהוא יותר קדמון 15 בטבע. ואמן ייכאר שהוא כן כשביר בכלל כל הצורות אי וה מהם המתקרם :

אמ' ארסטו וכל צורה ואותם הנשארים נראים :
20 אמר תאטטיסטוס ואטנס אם העגולה יותר קדימה מכל הצורות השתוות יבואו דבר אחד
כן. אמנס בלקחו כי משהעגולה היא תהה כמו מה שנאמר גם כן. ומה שהוא הוא
יותר ההקרטה. וכמו שהעגולה תקדמים שאור הצורות השתוות בין הבודר ותקדם שאור צורות
הגשם. וזה כי הקש העגולה אל שאור הצורות השתוות בהקש הבודר אל הצורות
המוגשות. וארטסיו יעד על בריאות מאמנו בהקטה הצורה הכרורית שהיא פשוטה בני
25 אדם אשר יולירו הגשים מן השתחמים כלומי טמאום. וזה שהם בשיחלון שאור הצורות
והירום אל מה שהוא יותר פשטוט מהם כהתרם פוראטיין אל המושלוש והמושלושים אל
המושלושים העומדים הוויות והתדרו שאור הצורות על זה המשל והכדריות לא יהלום
כנאלו הם דבר פשוט וולתי מחולק אחר היותם וולתי בעלי שתחים הבהה. וזה שהוא
כשנחשוב כי שלוחים חלקו כי חלוקה אי זו היא לא היה אל חלקים מתרדים
לهم. וזה שאין חלוקה אל צורות כדריות. כמו שנמצא החלוקה חפעלנו בשאר הצורות
26 מהקלים אי והם אל צורות ישרות עם קיים אבל נמצאים יהלום אל צורות אחירות :
ועל צר אחד גם כן כשנשתכל הסדר המספרי נמצא העגולה קודמת לשאר הצורות
השתיות. ועל כן נמצא הבודר יתקדם וולתם מן הצורות המוגשות. וזה שהוא
משני היוות צורת המושלוש אטנס יזעיר בשניות והוא מספר ראשון ובבעורן ראי

¹⁻³ sic emendavi; codd. exhibent נזעטה . . . בה עצמה . . . תהיה . . . נחיתת . . .

חביב מזיאותם 8. usque ad ושייה הנעומת הסכובית 6. והשורה להצארות codd., deinde repetunt inde ab (7) סבוח loco סבה legatur 7. 1. אotta nisi ut גם בן הרמה supplevi זולחה 9. 1. תחביב מזיאתו 1. וציר יוצר 15. מפני שהוא 10. codd.

הענולה המשנה ej. [משהענולה כשבאר כשבאר 21 20 יכארו יכארו כודד כודד וכבר וכבר 18]

שָׁהָוָה 23 כְּהַקְשָׁתָם fort. . כְּהַקְשָׁתָם 24 codd. שָׁהָוָה
 וְהַתְּרוֹהָ 26 כְּדָרְיוֹת הַכְּדָרְיוֹת 27 codd.; fort. plural. quae sequuntur,
 ex femin. depravata sunt 29 שְׁלֹחִים 30 extremitates Al = שְׁלֹחִים 31 b; מהם { שָׁהָוָה
 ib. יְחִילְקָם 33 l. זְוָלָן codd.

הענין בשחשומים לבד הוא וזה עניינים לפי מה שאמורנו הם לבד מקבילים החיים הנעהית[ה] והתנוועה הסיבוכיה. אלא שהתנוועה הסיבוכית. אבל כל תנוועה שהיא. אטמנת היה על דבר נח עומר. וזה שהוא הוכח באספר תנוועת הבבלי חיים כי אין לדרכ העומד הנה שיזיה חלק מן המתנווע אל-ו. וזה שהוא אלו היה הילקו נח הודה תנועתו אשר לו בטבע 5 שם יחו נגד זה. ועל אלו הטעים תנועתו נגידו אטמנת היה ישרה לא עגולה. וכן עוד היה אי אפשר שיתנווע סובוכית על דרך הנעהיות. כי היה היה לו יוצאת מן הטבע עיה אין מוקדם הנעהי דבר מן הרברם. והתנוועה הוצאה מן הטבע הנה קדמה התנוועה בטבע. אם כן ראי של-א היה תנועה נעהית יוצאת מן הטבע. אבל אם התנוועה הטבעית מתקדמת לתנוועה הוצאה מן הטבע והוא נגלה ומוכר. וזה כי בעניינים אשר יכלו 10 ההיויה והഫסר הייצאה מן העין הטבעי היה הייצאה מן הטבע. ומפני שהיה ראיו שיזיה דבר נח עליו תהיה התנוועה הנעהית והיה אי אפשר שיזיה וזה חלק מן הגשם המתנווע חורת חילתה. והיה נראה מעניין הארץ שהיא נחה ושבל המשקלים אליה יכריעו כי היה באמצעות. ומה שהכריעו בו היטקלים הוא אמצע. לפ- מה שביארו כבר. והנה ראוי גם כן שתהיה הארץ האמצע אשר סובוכיתה היה התנוועה הסיבוכית. אבל 15 שפהך הארץ האש. וכשימצא אחר משני הפהכי' החך الآخر נמצא. על כן ראוי על כל פנים שתהיה האש נמצאה[ח]. ושהיא הפcta לא באיכות הראשונים הפעולים לצורות. וזה שהוא אחר שהאש מטה ויבשה משותפת לאבן ביבוש. אבל הופcta לה^ז כהחללות התנוועות המיוירות. והםבעית היא התחלה התנוועה אטמנת האש אשר נוכח מעליה אבל הארץ נוכח מטה. הנה ראי אם כן כשייה נמצוא אחר משנייהם שימצא 20 הארץ. וזה שהוחומר המנה לבולם אחר והוא עצם חד על דמיון חד לא התחלה העלה אשר חפעל אלא שאותם כשייו או אלו שלא יהיו. ולא אטמנת ראי לבד שתהיה הארץ נמצאת שתהיה האש מן הכרה נמצאת אבל ראי שתהיה האש בהכרה נמצאת קודם לא-ארץ. וזה כי הכנין אשר יקרונו וזה מהויבת יתרוקת העדר. ומפני הוות הכנין בעניינים המתהפלים בטבע יותר מה טעה וזה העדר יותר גרווע והיה לאש החמיות אשר היה 25 יותר מעה והוא שהוא היה יומר ולארץ הקירות. והיה לאש גם כן הקלות והעלוי אל מעליה ולארץ היכור וההשכעה אל מטה. והיה לאש עוד התנוועה ולא-ארץ המנוחה. והוא אוטם העניינים קניינס ואלו הם העדרים. וזה שהוא כבר הוכח בשמע הטבעי כי המנוחה היא העדר התנוועה. אם כן האש יותר קרמן מן האדמה. אם כן ראי שתהיה הארץ והאש יחד נמצאים. וכשייהו נמצאים יהיה נמצאו מה שנמצא בינויהם. וזה כי כל אחד מן 30 היסודות יגדר את הכוויא באיכות. ומפני שהוא ימצא גם כן דבר חם לח והוא האור. ומתני' שימצא ימצא יבש והוא הארץ ימצא גם כן קר לח והוא האור.

ואת' בזה המקומ עתה גם כן וזה שהוא אביו הנה ועוד בספרו בהוויה ובഫסיד: ובהיות זה כן יהיה ראוי בהכרה שישור ההוויה והഫסיד נמצאים. וזה כן אין דרכ לו הפק שישור אפשר בו בעת שישאר תמיד. והנץחות בלתי מוחלט. מפני 35 שהפלכים מטבחם בהכרה שיפעלו קצחים בקצחים. ומפני היהות אלו העניים גם כן מתנויעים. והיה התנוועה נמצאת להם בטעז היא התנוועה היישרה. אחר ביתם התנוועה

1	שהיא cor�. שם יהו	5	1. שהשניים [בשניהם
	הנوعה 3 codd.		
	כן שהם om. — אלייה — בו המתקלים 12		
	איא addidi hic et infra 1. 11		
	תהייה 6 a: b exhibet		
	נמצא ושהוא הפק [נמצאת ושייא הפקה 14		
	om. a 16 codd.		
	זה הוא נח אלה 20		
	codd. נקראנו 23 codd.		
	הארץ החקלאות 22 codd.		
	יבניהם post 29		
	melius masc. הוא לאש . . 24		
	codd. הפקה 30		
	נמצא 36 codd.		
	susp., cfr. Ar. p. 286 a		
	בזה המתוקם 32		

ובצורה. ואם היו בלתי מישתנים בצורתם. נצייר כדור מתדמה טבל צד ושהחילוף בהם אמן הוא בכח ושחלקיהם הימניים[ס] יותר חזק מאשר חלקייהם ואם היה שיחשב כהם שהם כלתי מישתנים בדמותם. הנה ראיו שיאמר בזה הכל כי החזר חזק בהתחלה חנעוותו והוא ההתחלה הימנית מה שהוא מטר המורה. ואם היה למציאותו ימין ושמאל 5 למציאותו על כל פנים מעלה ומטה. ונקרא הימין והשמאל שני צדדים. ושני הצדדים הם הפעלה וחמתה. וארצה לומר ארכו הקוטר שלו אשר שתי קצוותיו השניים קטבים. ואכנה מעלה ומטה שני הקטבים אשר אחד מהם לפעלה והאחד מטה. וזה כי מעלה ומטה מתחלפים בזולתי זה תן העניים. ואמנם לפי הבדור אמן יתחדש בפעולת הבדור האמתי גדר בעבור שני הקטבים. אבל זולתי שני אלו החזאים מציאותו יתחדש[ג] לנו 10 צורות מתחלפות מישתנות בעחים התישתנים ואלו שני חזאים צוריהם לעולם צורה אחת בעטמה לא ישתנו. כי הקטבים קיטים לעולם על עני לא ישתנה. וזה ואע"פ שהיו הצדדים אשר הם מעלה ומטה מתחלפים. אלא שהוא לא נמצא לנו מנגנון שנכנה הקטבים 15 צדדים. כי האורך בזה הכל הוא בין שני הקטבים. ושני הקטבים הם מעלה ומטה כי הנגבה מהם הוא המעליה והשמאל הוא המטה. וזה שהוא שער המורה והוא הימין ומשם תחיה התנוועה. ולא תחיה חנוועת השמים בטבע על פנים אחרים אבל בשימוש הקוטב הגברי מעלה. כי אם היה הקוטב השמאלי הוא הפעלה ותחיה חנוועה מן הצד השמאלי: 20 יקרה מוה כי מה שישbezן בעדר הקוטב הנגבי הייז בחזי הבדור העליון ובצד הימני. ומי שיישbezן בחזי الآخر יהוה בחלף זה והם יקראו מעלה ימין ונקרא מטה שמאלו ויעשה מאלו השמות מה שהיות פיתאגורוש夷ουrho מהם. וזה שהם יאמרו כי מעלה הוא 25 נגד הימין כמו שנמצא ארסטו יחתקו בוכורנות אשר שעשם על דיעות פיתאגורוש וסייעתו כשהוא ייאמר עם סיפור עליהם ירצו לוט מעלה הנגבה. . . . ואם יהיה הנה גם כן פועלות מה. וזה שהכל נמצא שלם פועלות מה. וכל בעל פועלות. אם היה בכלל פועלתו. וזה כי העליה במצוות העינים אמן הוא שיראה בהם. ובמציאותו האדם משווה יעין או יעשה. ובמציאותו הספינה ההליכה. ובכלל אלו נמצא כמו 30 עניינים. ומה שהו מהם פועלתו זולתי עצמותו גם כן זולתי פועלתו כמו העין שעניין. אמן מה שיחשב שהוא אין להם פועלם אבן תחיה אבל אם תחיה היא בכלל כמו פשותות כמו הנקורה. ושיהיה המיציאות באלו התקבע עצמותם ופעולותם אל אחר. וכשכל דבר הוא נמצא מגיל פועלתו הוא נמצא מגיל עצמותו ובכלל הצורה הטווחרת לה. אם כן ובאל ית' אחר שהוא פשות התקבע העצם והפעולה אל אחר. אין הוא נמצא בכלל אחר אבל 35 בכלל עצמותו והוא פועלתו נמצא בלתי משולת. אם כן הוא גם כן נמצא בעבור זולתי המשולת. ואתה הייא היוות הנצחית. אם כן בכלל החיים הנצחית הוא אם כן נמצא כמו שניאוות שיאמר עליו היות. אבל אם היה נמצאת חיים נצח[ה] ימצא שם דבר מתחנש על דרך הנצחיות גם כן אשר הוא עבר שיחיה וכאלו הוא היה כלות' יקבל היות. כמו שהוא כישיטתו האורה הנאור נמצא כלות' המקובל לאורה. ומשמעותו השם העליונים לכדר אלו הם העניים. וזה שהוא גשם אלהי יתנווע בטיבוב והיתה החנוועה הטיבובית 40 כמו היות לו. והוא לכדר מבין שאור העניים אלו. מפני שחתנוועה הוא היות מה. והחנוועה הנצחית היא החנוועה הטיבובית לכדר כי היא דבקה והוא נמצאת לו בלבד. ובכיוות

1 כדים[ס] [כדים[ס]] ה[ה] 2 ה[ה] 3 ה[ה] 4 ה[ה] 5 ה[ה] 6 ה[ה] 7 ה[ה] 8 ה[ה] 9 ה[ה] 10 ה[ה] 11 ה[ה] 12 ה[ה] 13 ה[ה] 14 ה[ה] 15 ה[ה] 16 ה[ה] 17 ה[ה] 18 ה[ה] 19 ה[ה] 20 ה[ה] 21 ה[ה] 22 ה[ה] 23 ה[ה] 24 ה[ה] 25 ה[ה] 26 ה[ה] 27 ה[ה]

[כדים[ס]] ה[ה] 2 ה[ה] 3 ה[ה] 4 ה[ה] 5 ה[ה] 6 ה[ה] 7 ה[ה] 8 ה[ה] 9 ה[ה] 10 ה[ה] 11 ה[ה] 12 ה[ה] 13 ה[ה] 14 ה[ה] 15 ה[ה] 16 ה[ה] 17 ה[ה] 18 ה[ה] 19 ה[ה] 20 ה[ה] 21 ה[ה] 22 ה[ה] 23 ה[ה] 24 ה[ה] 25 ה[ה] 26 ה[ה] 27 ה[ה]

השمالיים ימנן. ואט לא יהוה להם בטבע חלקיים אלו עניינים וחינוי אטנים נסרים בוה בקהם אלינו. וכן כנסוב היה סצורינו לפוי זה. ומפני היהות לעניינים המתנפשים התחולות הששה יקרה לאדם ההפלא מכך פיחאגורש לאוי זה עללה קערו על וכורן שניים 5 בלבד מה שסקרו מחקבי העולם מתחולתו אשר לפוי רעתם כמו האחד והרבוני והוכר והנקבה והאור והחושך והיטין והשתאל ומה שהולך על זה הרך ועוני וכורן הארכעה הנשארים על שהם אינם כלתי אלו באמת ושם התחלות. כי אין להם שייארו שתחולות אשר ספרום יותר אמתות יותר ראי שיויה מתחולות טבוארות לקצתם מקצתם מן התחולות אשר הם מעלה ומטה ופניהם ואחרו. וזה כי אלו אטנים אינם מתחלפים בצוריהם כי יוד הימנית בלתי מתחלפת ליר השטאל[ית] בוצרה ואטנים חילופה בנה 10 לכל. וזה כי החלקים היטנים כולם יותר חזקים מן השטאלים. ואטנים אשר הם מעלה ומטה ופניהם ואחרו כי האחוור מהם אינו הוא בכח אבל בעורה כי הרgel והראש על דורך משל יתחלפו בתכליות ובככת. ועל כן נמצוא האחוור בין מוקדם החזה והכתפיים ובין העורקי והעצבי. והיטין והשתאל הם לבני חישם לבן. ואטנים מה הוא מעלה ומטה הנה ימצאו גם כן לצטומם. אם כן אבל גם כן המעללה והמטה פיזידים. ועורם 15 יתקדם האורך והרוחב. ונאמט שהוא ראי שיויה הדבר חילה יగל ואחר כן יהיה לו היליכה ברוחב. ומה שהוא מתקדם לוולתו התחולו גם כן מתקדמת. והתחולת האורך הוא מעלה. והתחולת הרוחב הוא היטין. ומעללה מתקדם ליטמן. ואין הקרימו אי זהו בזמן. והתקדם יאמר על עניינים רבים. ומהם מה שישא ולא ינשא. ומה שיאטר על המתקדם בטרוגה. והמתקדם בכח והעלוי כמו הטולנה. והמתקדם בהוויה כלוט' בזמן. ואטנים 20 האורך הוא יתקדם הרוחב בטבע כי הוא ינשא בהנשאו כי היה קו לא יהוה שטת. ואט לא יהוה שטח לא ימנע מונע מהיות קו. אלא שאריסטוטלים לא יאמר שהאורך מתקדם לרוחב בהוויה ובזמן יחר. אבל יאמר עם זה שהוא מקום הוא מעלה מה מגנו. והיטין אשר הוא מצלו. ולפניהם והוא אשר אלין. ושתמה מטנו הוא התנועה הטבעית. וטה שאליו הוא תנועה החוש. ומה שפאצלו הוא תנועה העתק. ואטר אין כל 25 מתקדם לחוש והחוש והתנועות הרגשיות מתקדרות לתנועות העתק. ואמט אין כל מרגיש נעהק: אם כן ראי שיויה מעללה מתקדם ליטמן. ויאטר ארטסאו כי החטם אם כן ישיג לטיעת פיחאגורש משתי פנים. לעונם וכורן התחולות אשר הם בתכליות האמיתות ולהניהם אויה שהם כל שכן גם כן בזולחי המתנפשים לפני מה ששומות במתנפשים. ואטנים משירע שהם פועלו והלא נמצאו שוכרנו. ואטנים היו על כל פנים שספרו בהם העניינים בלתי 30

המתנפשים ואיך עובום מן הראש:

אם ארטשו אטנים אנחנו הנה ספרנו بما שקדם שאלו התחולות בענייני המתנפשי ושם אטנים יאטרו בוളתי המתנפשים בהקש אלינו לבן. ואטנו גם כן כי השטמים מתנפשים. ובהתוון הנה ראי שנטפרם בכל אלו התחולות. כי אין ראי מפני שהם כדרויים ומפני שחקליהם מתרדים והם יתנוועו חורות חלילה שיhiroו נעדרים לאלו התחולות: 35 אם תאטטיין כי ארטשו אטנים רצחה בוה המתאמר אפסלאטון כי הוא לא היה רואה⁷⁴ לשומים בטבעם למעלה ומטה אחר הווותם כדרויים. ואט אח' שהנחנו אלו התחולות הוא ראי אם כן שנברילם ונגרעם כן אלו הפרקם נמצאים בהם נראים אין בכח לדב אבל

⁷ שיהי התחולות (Μεταίγνη) מתחלפות קצחים. ej. [שייה — לקצח] 11 om. בוצרה — כי
⁸ כבן 15 fort. ante 17 fort. autem et seq.] sic
⁹ מעלוי 20 suppl. 22 codd. 25 autem et seq. sic
¹⁰ אם שידע ej. משירע 29

⁷ שיהי התחולות (Μεταίγνη) מתחלפות קצחים. ej. [שייה — לקצח] 11 om. בוצרה — כי
⁸ כבן 15 fort. ante 17 fort. autem et seq.] sic
⁹ מעלוי 20 suppl. 22 codd. 25 autem et seq. sic
¹⁰ אם שידע ej. משירע 29

אם' האפסטיום ירצה לומר כאמור בוה המוקם התחלה אשר בעבורם ישפעו התנויות הבה המתנווע. אלא שהוא לא נחיר שייהו אלו התחלות לכל הגשים. זה על שכל גשם יתנווע בכל אלו הרחקים השלשה אבל אין לו בטבעו. אבל הוא לעניינים המתנופשים. וזה שלאו החנוועות הם בטבעו. אלא שמהם מה שימצא[1] להם ייחד. ומהם מה שימצא לו החנוועה אל מעלה לבר כמו שימצא לצמחי הנועת הגידול. והוא יכח מכל שני וגוט אחד מהם והוא היוטר מעולה ויעזוב לאחר מכן כי הוא נכלא בו. המשל בוה שהוא יכח ממשי אלו החנוועות המוזוגות בלבד החנוועה אל מעלה והחנוועה אל מטה והוא החנוועה הרכמות החנוועה אל מעלה אחר שתכלא עמה החנוועה אל מטה. וזה שהוא אי אפשר שיריה אשר מעלה כשלא היה אחר מטה. ותליך כמו זה השビル בשאר החנוועות 10 הנשאות. על כן ראוי כשנובא במאמר כי התחלה תנועת הגידול החנוועה אל מעלה יובן מקום אמןנו מעלה שתי החנוועות המוזוגות יחד כלות' החנוועה אל מעלה והחנוועה אל מטה. וכן בזולחם מן החנוועות. ואם לא יסול הבנתה וזה הצר ראוי שיזון ממאמנו מעלה מהחנוועה נוכח עליון וכן בשאר החנוועות. ובכלל כי הוא אמן נקרא למעלה החלק אשר מטנו ייחדש אמתה החנוועה ועל כן נקרא גם כן בסוף אשר מעלה ובצמחים 15 שרשיהם. ואמנם הימין הוא אשר יזכה בו החלק אשר מטנו ייחדש אמתה החנוועה. ויהיה התחלה מקום הבעול חיות בתנועה כמו שנאתי' בספר ב'יה שהוא אמן ייחיל בתנועה מן רגלו הימנית ואחריו כן יעתק אל רגלו השטאלית. וזה שהוא יסמרק על השMAIL ויחיל הימין בחנוועה. אמן אשר נוכח מעלה אשר טנה כי היא עלת הגידולית והצמחיית ונקרו[ת] הטבויות מהם החנוועה אשר מטנו. ונקראת החנוועה המוקטנית אשר מטנה. מפני שבזה[2] 20 לנדר ימיא יציאת הדרב מה שורה נמצאו בו ויעתק מטנו. ונקרא אשר אל פנים וההריגשיות אשר אליה. מפני שהיא תקיים במקומות מה שבוחש. וזה כי ההרגשה חפוגש המוגש: וכאלו היה תנועה נעהך אליו.

אם' ארسطו ואמר ולא באחד מבלדי דמתנופשים ימצא אשר מטנו התחלה החנוועה באלו. וזה שהוא אין מטבחם המיוודרים יתנוועו אלו החנוועות. וזה כי קצתם לא יתנוועו 25 בכלל גם כן וקצתם יתנווע[3] בכלל כמו מה שהיו במקומותיהם המיוודרים. וכמקרים אין כלל כי בזמנים מה לא יתנווע[4] בכלל תנועה מה שמיין והשמאל ומאתה צד על משל אחד. וזה שהם אינם מתנוועים התחנוועות אשר מן הימין והשמאל ומאתה או מפניהם אבל יתנווע[5] או ממעלה לבר או ממטה. ואנו אם נהיה נאמר בהם שהם יתנוועו ימין ושמאל. ואין אמן נאמר והם על שהוא דבר להם בטבעם אבל בהחברו 30 אלינו נגרדים בזה. וזה כי האוטדים בהרבה מן העתים קראו הכוכב הסוחר אל צד הימין כמו בכוכב הימני. וקרוא[6] הכוכב המהוסר על צד שמאל השטאל. ואם יהיה בטבעו בלתי מחוסר אל צד הימין ולא אל צד השטאל. כן יילך העין בשאר האומנות. כי אנו נחבר בלתי המתנופש בהקשרו אליו ימין ושמאל. ונאמר גם כן בחרטים דמיין לנו בשלנו צד ימין וצד שמאל. וזה גם כן באחד אשר לא לדמה בחלוקתנו אשר בצד הימין 35 מטנו ובצד השMAIL אבל הם מקבילים להם שהם ימין ושמאל כמו שאנו כשבעמדו מאחוריו הכוול וערכנו להקלוי המקבילים להקלוי הימין שמאל ולולקלוי המקבילים להקלינו

9 הסכיל codd. 4 שללו. ej. [שהלו 8] המתחפשטים [המתנופשים] הם [חו' 3] ej. 16 התחלת et cet.] 15 מטנו. ej. fort. 12 מטנו. ej. [טבל] (סביל) החיוור להם [המיוחרים] 23 התחלה תנועת היב' ח' במקומות 25. 29. 30. אליו [להם] . . . בטבעם . . . אלינו 30. נזה המשל. 25. 29. 30. ? המהוסר [הסוחר] האומר [האומרים] 33. 34. בשלו [בשלנו] fort. post. ידמה המקבילים [pr.] המקבילים 86. חלקי המקבילים לה codd.; fort. post suppl. 86. חלקי המקבילים לה

יתנוועש תמדר ויהו חים בעילה כשם יתנוועש תמי' כמו שיאמרו המשוררים באותו
שיהה תמי' על המהירות בסכת חיותו נראת טבנו וזה המאמר או שיהה המשורר וכמו
במקומות או אדם מואתמים שאומרים שהוא יתנווען מנפש בכל חים וראו' שלא נאמר
שהוא שללו' כשייה אחר שלא בידיל מאשר יטה:

- 5 אמר ארسطו ואם היה אפשר שיהה הגוף המשוטט בעגולה והוא כמו שאמר:
73v אמר האמאטוס ויאמרו שהוא חמיש' ושהוא יתנווען ואת התנוועה בטבע והוא בלתי
משתנה על דרך הכהנה. יהאמת לנו שהוא נצחי גם כן. ועוד יאות צודקינו
הנאמ' על האלהים ככלומר שהקדמים סברת הדעת הכלול:
אמר האמאטוס אמנים קרא הדעת הכלל אומנות. כי האומנות צודקת כי היא כלא
10 מופת וכן העניין בדברות הכלולות:

אמר ארسطו ומפני שבני אדם אמורים כי לשמים ימן ושמאל!
אמר האמאטוס הנה ראוי שנחקרו אם להם יטען וشمאל על הצד אשר נטה דעתם או
על זולתם. כמו ששмар אדר מעט. אם היה ראוי על כל פנים שנחכר אל שם העולם
אלו ההחלות ירצה לומר ההקלות ההקלים המשתנים המקום. זה כי התחלה התנוועה אל
15 הקלים הוא הימין והشمאל כמו התחלה התנוועה אלו המעללה והמטה. אשר לאלו האומות.
ובכל מין המאמר כי אלו ההחלות אמנים ימצאו בגיטים הכליליים והחתמים. והגיטים
התמים הם הגיטים המתנפשים. והשלישיית אשר יתואר היא למעלה ולפניהם ויטין. וחוכר
בכל אחר מלאו השלשה העניין המקובל עזין אמרנו למטה ואחור וشمאל. וזה כי אלו ישלמו
על רוחם מהගיטים השלש. ונשתכל באלו העניינים לפי התנוועה לטען נרע כל אחד מהם
20 התחלה אי' זו התנוועה היא מן התנוועות. אמנים למעלה היא באורך ונכח המעללה. אבל
לפניהם הוא התחלה התנוועה העומק אל פנים. אבל הימין הוא התחלה התנוועה הרוחב נכח הימין
עד שתהיינה התנוועות מטעה אל מעלה ומאחר אל פנים וشمאל אל הימין. ואלו הם
התחלות אי' מון התנוועות בשלשה הרוחקים. ומפני שהוא אלו התנוועות שלשה והראשונה
וירא אשר למעלה מפני שהוא עלה אשר בגודל כמו שעלה גם כן אשר בחוש התנוועה
25 הלפנים ועלת אשר במרקם התנוועה אל הימין. ואמנים התנוועה אשר תהיה בגודל
היא קוודמת התנוועה אשר תהיה בחוש ולהתנוועה אשר תהיה במרקם. וזה כי הוא כשביצאו
שתי אלו התנוועות ברכיר מן הדברים מצאת אלו עטם בו. ואני שנחכזא אלו בדבר מין
הדברים הוא אותם על כל פנים נמצאים בו כמו העממים. ואם היה ראוי שנחכר אל הכלל
התחלה או התחלה התנווע' ברוחב אשר נכח הימין. הנה ראוי שנחכזא גם כן
30 התחלות התנוועות האחרות שם יותר הקדס מהם ככלומר התנוועה אל מעלה והתנוועה אל
פניהם. והנה וכרכתי העניין בזה הספר בעלי חיים אחר היות וכרכם שם ראשונה וזה המאמר
אשר היינו בו הוא התחלה התנוועה אשר קרמו הוא בהקלים בעצם כמו הימין והشمאל
ומעללה ומטה ופניהם ואחור:

אמר ארسطו וארצה לוט' התחלות העניינים אשר בעברות תחלה ישפטו התנוועות העניינים
35 המתוועים:

1.] codd. sing.; ib. ואלו (60, 34) semper fem. sing. est scrib.
2.] sic Al; cj. ייאמרו 8.] השיא שוקת sic linea corr.; ej. et ubique fem.
3.] הכהנה 7.] זולתה 17.] זולחים ej. 18.] אמר ארسطו transpon. est 12.] אמר האמאט' 13.] הכהנה codd.
4.] חנוועה באורך 20.] ידע om. a; b השעה עללה 19.] ושלשה . . . cj. הרכוקים . . . 24.] מפניהם שהיה 27.] (bis) אלו ej. 29.] זאת
5.] מפנה 1. ממה 30.] או ej. = או (?) הווה (et) בספר fort. 31.] ib. הוה (alt.) fort del.
6.] או'י = ראשונה

חכליות שאר התנוועות ירצו לומר הגשם אשר בסיבוכו. וזה כי התכליות גם כן אמנס יאטר על אשר יכלא הוא חכליות. ושותפות בעגולה והגשם אשר יתר בעגולה הוא חכמיים. וזה כי העגולה לא קבל חוספת. חכלא התנוועה בלתי התמה אשר לה חכליות. וזה כי התנוועה היושרת לה חכליות. אבל ואין התחללה לה ולא חכליות. כי כל נקורה ירשמנה על העגולה היא חכליות והתחלה:

5 אמר ארטיסטו השםיס והמקום העלין:

אמר תאמסטיזום וזה צידוק אחר מן הקדמוניים בענין הגשם והסיבובי. כי הקדמוניים נתנו המקום העלין אשר בו הגשם המתנווע סיבוב לאלהים. ומה שאמרנוונו אנחנו בויה יעד בעיקר דבריהם לנוарנו בו כי הגשם המתנווע סיבוב בלתי יהוה ולא 10 נפסד ושזהא בלתי מתקבל לרישמים ורחוק מן המחלאות הקורות לעניינים המשפט אбел שהוא אינו למורי. כי אול' שיחוה מקבל להם או בעניין קבלם לאורה כמו הגשם הירחי. וכשיאמי הפעליות אחרות כן. ובמקרים שייאמר הגשם אמר המקום היזער עליין גם על דרכ החשאלת. כי מה שווונן מן היזער עליין וולתיה מה שווונן מן המקוה. וזה שהעלין הוא מן האמצע ואל גלגל היהר. והמקיף הוא מגלאל היהר וודר שיכלה אל חכליות ההקסה:

15 אמר ארטיסטו ומפני שהשםיס לא ישיגם העמל והחוורה:
אמר תאמסטיזום ירצה לומר בשיטים מקום והמעלה. כי הוא בלתי צרייך בתנוועתו על ההחדרה אל כה יהוה מוכחה עד שיתנווע וזה המין מן התנוועה אחר שטבשו שיתנווע התנוועה זולחה אלא שהוא מוצק בעבורה נמנע ממנה. כי כל מה דרכו מן המתנוועים הטרוח והעמל משיגים לו. ולפי המשך התנוועה היוצאה מן הטעב שלה
ועורכה לענין הטבעי היה חספת טrhoו ועמלו:

20 אמר ארטיסטו וזה ולא מثال הקדמוניים גם כן כלומ' המשוררי' כמו שאם' אוטיראנס המשורר זולחיו מן המשוררים כי השםיס שם ישאנו. ומה שצרייך השםיס כישימור אל הנוחה כמו זה. והנה ירצה מה שנפל לאלו וזה שאלו יראה מענייהם שהוא היה להם בו המהשכה עצמה אשר היה לוקו לאנשים בעלי טבע. כי הם היו 25 יהשנו כי השםיס ארציים בעלי כבוד וחשבו להבאה סיבה אשר בעבורה לא ייטה ויכירע. ויש מהם מי שאומ' כי הסבה בוה התנוועה הסובויות. ומהם מי שאומר כי נפש מה הסמכנס והשאם כי הנפש יהוקם. עם שייאמרו שהנפש ישמרם לא יאמרו שהואאנטו אוותם על קבלת זה בטבע כמו במחנפשים. אם כן אין ראיו שייאמן גם כן במא שיתקיים תמיד במקומו מפני נפש מה ולא גם כן בסביבת הקפקם יהוה הטיחס המטשכה. ואין 30 בגשם האלוהי גם כן אין בנפש [ש]תנווע על דרך הראו לעולם. וזה שזהא בלתי אייפשר שתיהו חזתו בלתי חוליא אחר היהו מתנווע גשם איפשר שיתנווע על חילוף זה ויתנווע חמיד אבל יהוה טורה ובליך משוחחת למנוחת הנהה גם כן אחר שהנהה מפני שהוא ימצא מנוחה גשמיית מחולשה ועצלה. וכן יקרה לנפש שתיהו יותר פחדחה מנוסחות המתים. כי לאותם ימצא מנוחת מה בשינה ואלו נעדרו לאות המנוחה גם כן. כי הם

2 susp., ej. singul. 11 fort. del.
עד [ויער] 14 שנאמר הפעליות 12 קבלם [קבלו] ej. ?
16 ממנה et בעכוו om. a 17 b 18 ej. 19 ממנה [בתנווע] a, כשיימור b 20 מה [ומה] a, וכדרה 1. b 22 nomen ipsum om. 23 tanquam altera eius sententiae interpretatio
לוקו ib; 24 sententia falsa 25 singul. falso 26 om. a 27 אם [כי הסבה -- שאומר ib; 28 מה [ומה] a, שישטור
vitios. 29 post fort. deest aliquid 30 sensu transit. 31 מהנווע, מנוחה sensu 32 הנהה codd.
عن = מן [מחולשה]

המאמר השני

מספר השמים והעולם עם פירוש האמיסטוס הפילוסוף:

אמר אחר שההbaar במאמר השמיי מספר השם טבוי כי ראוי שיהיה נמצא גשם נצחי יתנווע תנווע סיבוכיות. מפני שהוא ראוי שתהוו תנווע נצחית ומניע 5 נצחי והוא תנווע אטנס אישר שיש להאותו הדבר אשר יתנווע סיבוב לבך. וכאמטו אשר קדם וזה אט' שהוא ראוי שיש לה נמצא גשם הטישי בלחיו נספְר ולא מהותה. וביאר בסופו כי העולם בלחיו נספְר ולא מהותה. ונשׁוב לוכור ולקבץ החהלות שאמרו ונאמר:

אמר ארסטו ואינו הוא מהותה ואי אפשר שיטס ומה שסמוך לה. ריל באמטו שהוא 10 אי אפשר שיפסְד לא שלא יפסְד כלל לבך אבל אין בו כח שיפסְד. והוא אחד נצחי. אין לכל נצחותו התחלה ולא עמידה ויצה לומ' בוה השארות לו גודלווה שהוא בעל תכליות בגדרו:

אמר ארסטו ונמצא בו ונכלא בו ומן בollowתי חכליות:
אמ' האמיסטוס והה נראת מאלו אשר נאמרו ומתן אשר יאמרו הפק וה אבל אלו נאמר. 15 ואט' שהוא נמצא בו ונכלא בו ומן בollowתי חכליות כי הוא יבינו שני עניינים מתחלפים. וזה שהוא אט' נמצא בו. על שהוא נמשך עם כל החוטן. ואט' שהוא נכלא בו. מפני שהוא סבה למאט' הותן וזה שהוא יעדירנו בשיתנווע. ויבוא הצדוק לאלו אשר נאמרו לנו ובחתיה אליו טמאדים שאמרום אחר ישאמר זה:

אמ' ארסטו כי אם היה אפשר שישיה זה כמו שאמרם אחרים וזה גם כן כמו שאמרתי. אין לאדם שייצרך הרבה שזה נמצא כן או כמו שיאמרו:

אמר תמסטיום אם היה כמו שיאמר[ו] אלו אי אפשר. כמו שנאמט' אנחנו אפשר. כי זה ואט' אין מופת אבל יטה אל צידוק זה. ואם היה אין דרגם כן ימצא בין שתי הדעות אבל הוא או אין הווה כמו שנאמט' אנחנו. ואין הוא הווה. אם כן מן ההכרה הוא שישיה נמצא אין הווה. ואחר זה נהיה אחר שיאמר:

25 אמר והנה ראוי לאדם שיטס בצעתו ברמות הקומות אשר לחכמים שערכו בוה וכל שבן הוינט מהם. כי הם יראו הגוף העליון האלוהי. כי האלוהים ראוי שישווע 73

בעולונות שבמקומות. והוא נשאים ידיהם אל השמים בעה תפילהם:
אמר האמיסטוס יראה שאין אל זה הוא נטה אבל הרעת אשר יאמר שהאלוה 30 בעל חיים בollowתי מה והוא אבל יטס בלא ספק גשם בעל תנווע אי אפשר שיישקוו כלל ולא להם תכליות אלא שם התחלה לכל התנוועות וההווויות אחר היהת האל יי' עלת העניות. ואחר היהת אל והויה דעתו בgenes המהנווע סיבוב יאמר על דרך השאלה כי תכליות התנוועה התחלה מתנוועת מן האלה ויאמר שם כשאמטו

[ויבוא ib; ולעמדר post לאמט' transponendum est 17 vitiose, fort. אמר תאמט']
אמר תאמט' 21 [غיגר) הפק זה fort. sensu [אלשו] 18 אחר יהוא ej. אלהם suspect. .. ואין לה .. יהוא ej. [ושישקוו .. ולא להם .. שם] 29 מה 1. מה 30 מה 29 מה ej. [שהיא]

ומה שכבר עבר אין לו כח פעללה תחביב העדרו אם כן ממציאות כתו לפיו מה שבעלה
ומה שכבר עבר:

ועוד אחר אלו המופתים הכלליים הביא למופתים מחוරשים. יאזר וכשניעין גם כן עין
טכני כלומי הענן החלקיים והונפלים תחת חוש הראות לא מצאנו אפשר בעין
5 מן העניינים אשר אין הויה להם שייחו מקבלים להפסד ולא בטה שיקבל ההפסדר שהויה
אין הויה לו. כי כל העניינים אשר להם הויה נראים לעין שהם מקבלים ההפסדר. והפק
זה. ושינויו יהיה בהפסדים. אמן הבריות בחולי ואמנם הטורה עם המנוחה. והעקב מן
ההפסדים אל ההפסדים ושאר מה שנאסר בספר ההויה וההפסדר. והסבה בזה כי הדבר⁷²
הנתזא תמיד אשר לא יכול ההפסדר אין הפק לו. וכן טה שלו הויה וממציאותו תמידי
ומה שאין הויה לו שהוא יכול ההפסדר כמו שאמרו:

נשלט המאמ' הראשון מספר השמים והעולם. שבך לאל עולם:

4 נמצאו codd. או מצ' [וממציאתו 9 ושנויות 1. 7 et Al.

שימצא והוא אמרו אשר אמרו קורם ובאטו גם בן ימצע לו הוויה תמד ואחר בן הביא בעה כוה. ואמר וזה שהוא אפשר שיהיה נמצוא ואפשר גם בן שלא יהיה נמצוא:
ול תמייר:

והנה התבкар וזה גם בן בעצמו על וה התבкар. אמר לא ימצע דבר מן הרברים
בalthי נהוה אפשר חידושו מעצמו ומן ההצלחה. כי הענינים המתחדרים
מעצם ומן ההצלחה חידושים בריכוי וימצא חוגה מטה שייאטר בו תמייר או
ברוב. ואשר אין הוויה לו ולא יוכל להפסד או שימצא חמייר או ברוב העניין
[תמייר]. כשייה המשכחו משת הקיימות בזמנ כלא תכלית. או ברוב הענינים. כי
אם היה מתמשך מאחר משתי הקיימות כמו מה שיש לו הוויה בכל ומן העטיר. ומה
10 שיקבל הפסדר. בכל ומן העטיר. ואם היה מה שלו הוויה על וה התבкар ושה שיקבל
ההפסדר על וזה הצד הם מעצם או מן ההצלחה כי מן המבואר שם בטבע. וזה כי כל
נמצא או שייה בטיב או מעצמו. כי הענינים אשר HIDOSHIM טן המלאכה בalthי אלו
הענינים. וכל הענינים הטבעיים שומרים לכוורתם אשר ייחדם. ואם לא ישמרם ונתקו
אל ענייני אחרים. העתקס או מעצם. וזה שהענינים הטבעיים ואשר מעצם ומן
15 ההצלחה יהיה או עניין אחד בעצם. והעתקס גם בן בטבע. וכבהות בן ההעתק
שמור. כי הם כשיתמושלו גם בן היה העתקתם או מטיב או מעצם. על בן ראי שייה
לכחות הטבעיות גדרים. וכבהות להם גדרים והוא אשר ימצע עתה לו הוויה או מקבל
להפסדר בטבע יהיה או קורם הפסדר. אם בן מן המבואר כי זה הקורה אשר קירה עתה
לטיב ולחות המונח לשני אלו הענינים כלות' הוויה הענינים ומצייאתם והעדרם והענין
20 אשר לא ימצא בהם גדר אלא ירוו נתקים ממן עדרין. אם בן ראי שלא יהה
התחדר בטל ממנה אפשרות השינוי אם בן הפסדר גם בן יבואנו בזמנ מציאותו. וכן
כי אנו לא נמצא אשר יפסר בכל הזמן יצא מטיבו היחיד בו. וכשישמודו אולי על
טיבו עמידה עדר גם בן הענן אשר יהיה בו בalthי מקבל הפסדר. וכשישמודו טבו
ישמור גם בן הכה אשר ישנה בסכתה. על בן ראי שייה לו כהות הרבה בזמנ אין
25 תבלית לו ייחד. וכשנניה כי פועלות וה הכה עמודו היה מה שננחנו כוב. אלא שהוא

בalthי אפשר ושאר מה שאמרנו פעמים רוכות:

זה כי אי אפשר במתהה שישמור בחותם על דרך של ויעמוד נשאר לא
יקבל הפסדר ובו כה ייחיבנו שניינו. וזה שהוא השתנה והחל לו. עד שעולות
הכה אשר ייחיב לו החדר אם נקל במצוותו תהה קלתוינו עד שהוא כבר הלהה
30 ועbara ואיז לא תהוה נמצאתה. על בן ראי של לא ייחיב וזה המאמר שייה דבר אחד בעצמו
נמצא ונודר. כי הוא אין לשום אדם שאמר זה. כי כה אשר יהיה במה שעדרין יאמר
על הדבר והויה לא על מה שכבר עבר. כי בשנאמ' בענין מן הענינים שיש לו כה
יחיב שלא ימצא מהר לא יהיה מאטינו מגונה ומפער. וכשנאמר שיש לו כה ייחיב
שלא ימצע אמש היה זה מגונה ומפער:

35 ועוד אמר ובן עוד תבין הענן במה שלו הוויה אלא שהוא בalthי נפסדר. וזה כי כשייפסدر
ישמור הכה אשר ייחיב לו המצויאות. ואם הכה וזה הכה אטנם יהיה לדבר שUNDER

הם ante ej. וכשייה ימצע supplevi: [תמייר 8 codd. 11 ante]
או העתקהם Al b או בטבע או 14 15 l. suppl. negat. 1. plur. 18 1. plur. 19 1. plur.
16 corr. Al 18 ai ej.ej. [לשטי 20 מן שני. ej.ej. 29 1. plur. 19 1. plur. 20
נקבל כי. ej. [נקל במצויא' . . קלותינו ai 27 supplevi 29 1. plur. 19 1. plur. 20
שאן לו ה'. ej. [בalthי נפסדר . . שלו הוויה 35 27 supplevi 29 1. plur. 19 1. plur. 20
נפסדר 36 נשמור 32 codd. 29 1. plur. 19 1. plur. 20

יקירה לו המיציאות אינו בוה הותן על דרך משל יותר גורל ממנו בוגן אחר. כי אלו הותן בן היה ראיו שיהיה והותן מוגדר כלומי אשר ראיו שלא ימצא בו ואשר ראיו שימצא בו. ואם היה כמו שאמרתי הותן אשר הוא בו בלתי נמצא בללא תכלית. לו בכל וזה הותן כה יהיה בו נמצאו. והכח יותר קרמן מן הפעול. ⁵ שנמדד שהוא חדש בעת מוטני הותן אשר הוא בו בלתי נמצאו. וזה כי יש בו כח יחייב מציאותו. היה מה שנניחנו כוב. אלא שהוא אינו בוגלהי אפשר בЛОט' אחד בעצמו יהיה נמצוא וולתי נמצוא בסופו. והPsiשת על זאת הטענה גם כן נintel של היה ראיו דבר מן הדברים מתחדש לו כה בוגן אלא תכלית לו ראיו בעכשו מציאותו. וכל אלו הטענות תלויות באמרו שהוא אפשר בו קניין עניינים הרבה וכפועלות אלו הכהות ייחד היה אפשר בו שמעצאות.

10 ואחר זה ביבא במאמר אחד יודעך העניינים המתקדמים טבלוי היה שופע בהם. כי אין דעתו במאמרו. לא שהוא אם קיבל ההפסדר אין הוא נמצוא קודם וזה ת弛. ולא שיקבל ההפסדר הוא נמצוא קורם וזה תмир אבל אמר' בכלל. אם היה מקבל להפסדר יפסדר. ואם לא. יתכן בו שימוש ובטבעו קובל ההפסדר. ואם היה מתחדש אי אפשר בו שימוש תмир. ומן המכואר שווה על דרך אחרת. וזה שהוא יבאר מאלו העניינים בעצם על אי וזה צד נפל מציאות מה שאם'. ועם זה גם כן כי אמרו יסתור מי שאם' שהוא ימצא דבר מן הדברים יקבל להפסדר תמיד אלא שהוא לא יפסדר. ואני אוט' איך יודה המופת על וזה המאמר בעצמו. כשייה דבר מן הדברים מקבל להפסדר לא יפסדר. כי מעיאתו מקבל להפסדר וולתי מקבל להפסדר. אמן ממש ממען שיש לו כח העדר. ואטנן בלחוי מקבל להפסדר מפני שההפסדר לא יבואנו. על כן ראיו מוח שיהיה לו כח המיציאות 15 וההעדר ייחד. כי בשנאמר כי לו שתי אלו הכהות ומן בללא תכלית ואחר כן נשים כי הנעדר נמצוא בפועל יהה מה נשmini בו אלא שכן בוגלהי אפשר. וימשך וזה לගמרי אשר נאט' בעניינים המתקדמים בעצם. אם כן ראיו כשהיה דבר מן הדברים מקבל להפסדר שיפסיד. ואין זה המאמר צורך לעשות אמר ואות' אם יהה בכל הותן העבר נמצוא ואם היה נעדר אבל בעניין מוחלט ואם היה מקבל להפסדר יפסדר. ובאות העלה,⁷²

20 יסתור גם כן וזה המאמר מי שחייב שדבר מן הדברים יסתור בו תמיד קובל ההפסדר לא יפסדר. וכן כשייה דבר מן הדברים בטבעו קובל ההוויה היה ראיו על כל פנים שייה מחדש או מתחדש. אם נניה שהוא יעמוד תמיד אחר חורשו ואם לא נניה שהוא יעמוד תמיד אלא יפסק השארות. ולא יעשה גם כן בוהה המאמר כי מאחר התחרשו ישאר נמצוא תמיד או בלתי נמצוא תмир. וזה כי מה שהוא ראיו הוא שהוא מתחדש 25 לכה. כי הוא אם היה נמצוא תמיד לו הויה אלא שהוא לא היה בעתו שעבר ולא היה בעתו מעתים העתדים. כי יש בו כח המיציאות וכח ההעדר ייחד ומן בלתי בעל תכלית. וזה שהוא טרך מציאותו לו הויה בו כח יחייב שימצא. ומרוץ שהוא בלתי נמצוא בתה שקדם ולא ימצא במה שעוזר בו כח יחייב העדרון. כי כשניהם זה היה שוטנו וה כוב אלא שהוא אינו בוגלהי אפשר כי הוא היה בוה העניין נמצוא ונעדר ושאר מה שנאמר 30 בעניינים האחרים. וימשך וזה על המאמר בשוהו היה דבר מן הדברים בטבעו מקבל להפסדר יעמוד כל הדורות בלתי נפסדר. וזה כי הפסדר והשנוי המחויבים הפסדר בעניין אשר היה כב להתי נמצוא אחד היה להוויה לא הויה. אבל מה שהויבסו בסוף אמריו והוא אמריו אם כן הוא ראיו שלא יהיה נמצוא תמיד ותלה באטרו וזה שהוא ראיו בו

⁹ [מקבל אלא] לא fort. codd. 11. 18. [מקבל אלא] לא fort. codd. 27. 28. [אחר — תמיד per homoioteleuton om. a] בלתי McK' יחויב [יחייב omnes] היה (alt) om a 30. 29. om. a — תמיד לא omes 36. b et om. a] בלתי codd.

שלא יהיה נמצוא. והנחנו וזה כוב אל שא הוא בollowי אפשר. והנה יחולק וזה דבר בalthi איפשר יעללה אל השורש המונה אשר מטנו הוחלת מאפרינו. והוא האטור איפשר בדבר אשר היה נמצא בכל הזמן העבר שלא היה נמצא בכל הזמן הבא בסופו. וזה הוא הפרש בין ואת הטענה ובין הטענה אשר בגנד השורש המונה המקובל כשהוא ימצא 5 לדבר מן הדברים נמצא חמד כה איפשר עמו שלא ימצא. וזה כי הטענה הראשונה תשים הזמן אשר מציאתו בו בalthi חכלית ממשי הקצוות כלות' העבר והעתיד. והטענה השנייה תשים אותו הזמן בalthi בעל חכלית ממשי קצויותו. או ל渴ל ההספר הוא כל הזמן שעבר. או להויה כל הזמן העתיד לבא. ואמנם הענינים אשר מציאותם בוטן מוגדר אין ראוי בהם והדבר. כי ככל ימצא לו כי יהיה בalthi נמצא בהם. כי הוא

10

ראי להשים דבר מן הדברים יקבל אותו הכה :

ובן העניין בטה שהוא במצב כל הזמן העבר כמו התחווה אשר איפשר מציאתו בנקורה שתומם. כי הוא ככל לא יהיה מציאתו בכל נקורה. הנקורה אשר ראוי שתהור מציאתו בה מוגדרת. וגדירה יהוה בהקשה אל הזמן העבר והעתיד. כי הומנים אשר יסול בהם השיעור יהוה על זה החודר. ואין אותן הומנים משוערים כי הם בalthi 15 בעלי חכלית. אם כן ראוי שיהו לו בכל נקורה מן הזמן אשר לא ימצא בה כח הטעניות. והוון אשר לא ימצא בו בalthi בעל חכלית הוא [אם כן] בוטן בalthi בעל חכלית לו לו ימצא בו ולא ימצא. ושאר העניינים הנמצאים ראי בהם שייאמר על זה העניינים על זה המשל. ואינו ניאות בו המאטר שנאנט' על הנחויה אשר הוינו בוטן בalthi בעל חכלית. ואע"פ שיהו הזמן אשר יהוה בו נמצא בalthi בעל חכלית. כי הוא ואס יהוה בו שימצא 20 בכל הזמן הוא בו בalthi נמצא בalthi כל הזמן. ואין וזה בעניין איפשר עמו שהייה מציאתו בכל הזמן.

עוד כשותם' אם הכה אשר יהוה בalthi נמצא. יהוה נמצא. והקדים סדר מאטרו בalthi נמצוא. ואחר כן המשיך במאמרו שהייה נמצא :

אמר כי היותר ראוי כלות' שהייה בalthi נמצא לו אם היה מקבל להפסד. וזה שוה העניין ואע"פ שהוא בalthi נמצא בalthi העבר נמצא לו בוטה הזמן ההוה יש בו בסכומו שלא ימצא. ואמנם השנית כלות' שהייה נמצא לו אם היה נהוה. וזה שוה העניין ואע"פ שלא היה בalthi העבר הנה היה לו בכלו כח שיטצא. ועל זה התיאר ימצא כל אחר מהם לו אלו הכהות מכלתי שיחיל מנוקות מה טנקודות הזמן העבר. אבל יהוה לו וזה בalthi הזמן אשר היה בו בalthi נמצא :

ולפי זה יתבادر בכל מה שישתנה מן העניין אשר לא היה עליו ממצא אל העניין אשר ימצא עליו כי הכה והאיפשות יתקרו בו והmateר כלות' המציאות. כי כח חזקה יתרקים קודם הקונה. אם כן הנחויה היה בalthi נמצא לכה המציאות. ואותה הכה אשר היה בו נמצא אשר יהוה בו בalthi נמצא. ואס יהוה הזמן אשר הוא בו בalthi נמצא אין חכלית לו. ובכלו ימצא לו הכה אשר יהוה בה נמצא: יהוה שלא היה ראוי 25 שהייה בסוף בקצת העתים אבל תמיד באו וזה מן הומנים שנרטו לו. וזה כי הכה אשר

1 Al lo in et [לדבר] decernit nisi praefer. נחצוב יתखבע = וחולק; והנחנו ej. [והנחנו] 5 בתם .. בו .. להם [בו .. בה .. לו 15. 17 להם .. היה .. בו 1. לו .. היה .. בם 9 omnes test. 16 supplevi 17 del. 22 del.]

24 נמצוא 25 (אָלִי pro ἀλί) הרשותה 1. היותר ראוי 26 codd. b יתקרב [תקדם 31] היה בכל כתו [pr.] et seq. היה 27 codd. 31 יתקרב [תקדם 83] יושב תשוב codd.

והוֹטָן אשר בין העתים בלתי בעלי הכליה יתקבץ מוה שיהוּה אשר לכל אחד מהם מתחשך אל ומן בלא הכליה אשר ממה שיתהווּה והאחר שלא ימְצָא. אלא שאנו ביארנו בענינים אשר להם כה עניינים הרבה בזאת בלא הכליה שהוא אפשר כו קיבול פועלות אותם הכהות ייחד. אם כן ראיוּ שיהוּה מה שלו הווּיה ומה שקדם ההפסר יקבל עניין 5 המצויאות וענין ההעדר וזה הפך ואינו אפשר. וαι אפשר שיחשב על זה המאמר שהוא ניוֹתָר בענינים הנכלאים בזאת כמו הכלל חיים והפסינה. וזה כי שני אלו קודם שיתחרשו לא יאמר בהם כי להם כה ימְצָא לסתורו לא ימְצָא. ואין לנו קורם הוותם בזאת שנאמר בדבר מין הדברים כי סוקראט לו כה ימְצָא בו. אבל הדבר אשר יפלג הוותם בזאת כליה יחוּיב בו שיהוּה נמצא או בלהי נמצאו איזה מן העניינים היה. והוא עשה 10 וכמו השרוש המונח כלות' אם היה דבר מין הדברים לו כה[ות] הרבה ייחד. כי קבלתו לפועלות אותם הכהות ייחד לא קאמם בזאת וקצתם בזאת אחר. כי כשיאטר פועלות המצויאות וההעדר ייחד ככל לא יהוּה נמצא תמייר. הנחת מקום ומין חמיד ומין בלא הכליה. ואיש יתחייב מה שלו כהות הרבה חמיד כלות' שיקבל פועלות אותם הכהות. עם מה שימצא 15 כו שהוא מחוּיב לאשר בו כהות הרבה ילך ומין בלהי הכליה. כי אחר שביאר כי העניינים המקבילים הווּיה וההפסר [לهم] כהות ילכו ומנים בלא הכליה ושזהוּם שלא היה אום[ר] באסופה והיטול מאמר טי אפשר בדבר אחד בעצמו שיהוּה נמצא ושלא יהוּה אום[ר] בסופה וזה ביטול

שאמ' שהוא יהוּה נזהה לא יקבל ההפסר ובלהי נהזה יפסר:

נאמר שנכין עניין מה שאם' על זה התואר. ואני וזה מה שביון אליו אבל טענה אחרת בתשל' בו שיהוּה אפשר בדבר מין הדברים שלא היה בו הקדם נמצא חמיד נטו 20 מה שיש לו הווּיה וישוב באחריתו נמצא או במה שמצויאו כמה שקדם חמיד וישוב בסופו נעדר חמיד נטו המקבל להפסר. ונשים דרבינו תחה במה שיקבל ההפסר. ונאמר אם היה זה וכל הזמן העבר הוא בלהי בעל הכליה נמצא אלא שמצויאו על דמיין הטකל להפסר. ואשר לו כה קבלת ההפסר הוא מן המבואר שזה הכל בכל ומן ימְצָא בו. כי הוא כשלא היה לו זה הכל בכל נקודה מן הזמן הנחשב כלות' בכל ומין 25 אבל הוותה נקודה אחרת יוצאה מלאו הנחותו נמצא לו בה זה הכל והוותה ואת הנקודה בעלת הכליה נפרדה לוטן אשר ימְצָא בו נפרד: והוֹטָן אשר יהוּה מציאותו בו בזה העניין. ואם לא היה ראיוּ שלא יהוּה מלוא הנקודות או אלו נגדות אל הכליותם. וכשהוּה שייעור לא יהוּה שתהיה בלהי בעלת הכליה. וכשהיה בלהי בעל הכליה והוֹטָן גם כן 30 אשר בינויהם בלהי בעל הכליה. אם כן הזמן גם כה המקובץ בעבורם בלהי בעל הכליה. והוא אשר ואם יהוּה נמצא בכלל יש בו כה הוא בו בלהי נמצא. אבל הנה ביארנו 35 שהענינים אשר להם כה הרבה בזאת בלהי בעל הכליה אפשר בו קיבול פועלות אותם הכהות ייחד. וכשננייה שהוא כשייחיה מתקבל להפסר יש בו גם כן פועלות אותם כלות' ⁷

8 [בוֹן] omnes, 4 [בְּהָם] codd. 7 [לְסִבְתֵּם] codd. 11 fort. post (pr.)
suppl. 10. 15. 16 [בְּזַעֲפָלָה] supplevi 12 fort. leg. הנחת מלה תפיד מקום זמן
15 itemque (pr.) 19 [שְׁהִיא] codd. 20 fort. del. (alt.) ej. (בְּזַעֲפָלָה) כו
בלתי בעל הכליה העבר excidit post (pr.) 21 שְׁנַקְבֵּל codd. 22 fort. post (pr.)
בְּכָה

ונלך אֶתְהָ [זֶה] הַתְּהִיכָּה 34 אשר גם [בְּזַעֲפָלָה] ej.

אין הויה לו ולא יוכל ההפסד. אחר שדבר כזה ואחתו כזאת לסתור המהפים לו והשיב מאמיריהם:

ואמר מאמר האומר שאין מונע שימנע בטה שלו הויה שיזהה בלתי טבל להפסד או מה שאינו הויה לא שיקבל ההפסד כשחפהול הקבלה כי לראשונה הויה ולשנו הפסדר מכואר והנהמו כי הוא אין ראי שיזהה בהפל קצת אותם העניינים אשר ביארנו. וזה המאמר שקר 5 ואית' אפשר. אם כן ראי שיזהה בהפל קצת אותם העניינים והודתו איישר עמו המתאם' בזה הרעה. ואית' אפשר לשום אדם לבטל דבר מאותם העניינים ולא הרותוג. אם כן ראי שלא הויה וזה המאמר אמרת. ומאתרו זה כמו טענה נפרדת בפני עצמה. ועוד כי אחר זה יביא במאמר אחר על זה התואר. וזה שהוא יעשה אחר מה שקדם הנחתו ויאמר. כל 10 אפשר או זולתי אפשר יגרר כזו כלום' האפשרות בזמנ תכלית האחרון במאפשר לו פועלות. וזה שאנו נאמר על זה התואר. אפשר בו על רוך משל שילך במתחו קשת וישראל. כי מפני שהוא אפשר באז ומן העניינים. והוא וזה שהוא האפשרות בו אל מן בלתי מוגדר. ואם היה אל ומן מוגדר. לו כח מוגדר. וזה כי זולתי הבעל תכלית 15 מגנה בקצת הפנים. כי הוא אי אפשר נהנת דבר מן הרוברים יותר טמן. אבל עוטר שיקבל להפסדר הם בלתי מוגדרים. וזה שהוא לא נמצא להזיהה תכללה בזה העת יותר 20 ותתחלתו בעת אחר. וכן עוד ההפסדר אין עמידתו בזה העת יותר מעמידתו בעת אחר אי וזה מן העתים היה. אם כן ראי שלא היה לאלו כח מן הכהות. כי ככל יהיה בה אינה נמצאה ולא בלתי נמצאה. ויצא וזה המאמר בעזרה השניה על זה התואר. כל מה שאפשר 25 בו פעולה מן הפעולות יאמיר שוה אפשר בו עד ומן מה מוגדר. ואין אנו מוצאים אחד מה מה שלו הויה ומה שיקבל ההפסדר בו אפשרות על זה התואר. כי אם היה בכל בלתי אפשר אינו הוא גם כן בעניין מציאות או עניין הדר. והאפשר אשר יאמיר כמו שלו הויה ומה שיקבל ההפסדר אין לו כח אל ומן מוגדר. ויתחייב וזה שלא ניתן לו כח כלום' אפשרות כמו שביאר בסוף וזה המאמר:

25 וסבירת אמרו "גם כן" נחשוב כי מה שביאר בו טענה אחרת. וזה כי העניינים אשר להם הויה ויבאו הפסדר בזה העניין. אם היה אשר מטבחו החידוש וההפסדר כמה שאחר טיבן. בו כח חמץ או שימצא בסביבתו כמו מה שיש לו הויה או שלא ימצא כמו המקביל להפסדר: לא ההווה ייחיל בחידוש בזה העת יותר מזה בעת אחר אחר שלא היה במה שקורם. [נ]לא המקביל להפסדר אפשר שיקבל וזה בסופו אחר שהיה בזמנ שקדם 30 נמצא. כי אם קרה זה בזה הזמן יותר מזמן בזמנ אחר היהתו כוחו מוגדרת. כי אם לא יקרה וזה בזה העת בלתי וזה העת אבל על המוחלט ובכל העתים יש לו כח קורם היזו أنه אפשר שימצא בהם. ואלו העתים بلا תכלית. וכן גם כן המקביל להפסדר לו כח אפשר עמו שלא ניתן בכלל העתים אשר אין תכלית להם: כי אין אלו הכהות בהם אל מידה נגדות. וכשלא יהיו אל ומן נגרר אין להם כח:

35 ואם אמר אפשר שיזהה להם כח ולא יהיו אל ומן מה מוגדר. ואמר כי נקורות העתים אשר קורם הויה ללא תכלית. והומן אשר יהיה בו המקביל להפסדר נמצוא

להפל fort. [בכח] fort. אם = אם כן 6. והנהמו 5. [והנהמו 5. לסתורו codd.

אשר I. אין pro بعد susp. נמינה 14. בו מן 1. [זאת 10]

או] מן 20 a ej. singul. 18 et seq.] l. plur. loco fem. — מוגדרים 16

אשר scripsi: codd. 28 post add. codd. אשר היה [היה 25]

יבוא omnes testes 30 om codd. 34. 35 codd.; ib. לה] לה codd.

תמיד והנדר תמיד יוצר בשר ימצא בקצת העתים ויעדר בקצתם והוא אשר לו
הויה ויקבל הפסד. כי זה הוא אשר אפשר בו שישיה נמצוא והוא נהדר וכל אחד
משני אלו בוטן [טוגדר]. ובשאלה כי כל אחד מהם בוטן מוגדר או ראוי שתעד שאני
רוצה לומר להמן אשר יהוה בו נמצוא והמן אשר לא יהוה בו נמצוא. אם שהמן אפשר
5 הגדר המן אשר יהוה בו בלתי נמצוא. וזה כי המן אשר קודם הווייתו אין חילתה לנו.
וכן המן אשר אחר הווייתו. כי מה שנאמר על אלו הפנים מטה שיאמר שהוא בלתי
נמצא ראי שישיה דבר נמצוא ואחר כן יאמר עליו המזיאות וההער. כי ככלא היה גס
kan שיאמר בעבורו שהוא בלתי נמצא אחר מזיאתו ונשליל הווייתו ונשאנו עליו לא נמצוא
בעניין הווייתו. כי לא ימצא בוטן אשר יהוה בו בלתי נמצוא כמו הבית והגדר. וכל אחד
10 משני אלו מוגדרים בעלי כמות. כי המן אשר היה בו מה שלו הויה ויקבל הפסד
מוגדר. והמן אשר לא ימצא בו או בפועל אחר שיפר או בכח קודם שיזהוו. ואמנם
בכח מדרך שהוא נמצוא או יתרהו או יקבל הפסד. והמן אשר ימצא בו הנמצאת חמיד
בלתי מוגדר מן שני הקצוות ייחד. וכן גם כן המן אשר לא ימצא בו בלתי הנמצאת חמיד.
ואשר לו הויה יקבל הפסד כי הוא משתחף בשני העניינים יחד כלומר שישיה נמצוא
15 ולא יהיה נמצוא יהוה נבדל גם כן ראי מצל והשיה אטען בין הנמצאות

תמיד ובין מה שלא ימצא חמיד:

והנה בAIR זה בעצמו באותיות ושם מה שיש לו הויה ויקבל הפסד ממוצע בין האלו
הנמצאת תמיד. והכ' הנדרתת תמיד. ומפני שהמן אשר לא ימצא בו הא' לא יונת.
ולא המן גם כן אשר ימצא בו הכ'. וזה כי מציאות הא' תמיד והעדר הכ' חמיד. ומפני
20 שהמן אשר ימצא בו מה שלו הויה ויקבל הפסד יונת בפועל או בכח כלומר אשר
יעדר בו ואשר ימצא בו. يولיד מהו כי מה שלו הויה ויקבל הפסד ממוצע בין הנמצאות
תמיד ובין הנדר תמיד עד שישיה בקצת העתים נמצא ובקצתו בלתי נמצוא. ואחר כן

ימשך וזה המאמר:

ויאמר ועל כן ראוי שישיה מה שלו הויה ומה שיקבל הפסד יתחפה כל אחד מהם
25 חור על הבירוי. וזה שאנו בארנו במלאת הגיון כי שישיה שני גדרים יתחפה
חוורים על דבר אחד אם כן כל אחד מהם גם כן יתחפה חור אל בעליין. ואם יהיה מה
שלו הויה ומה שיקבל הפסד יתחפה על הנמצאת בקצת העתים הנדר בקצתם כי כל
אחד מהם גם כן ישוב חור על בעליין. כי מה שלו הויה נמצוא בקצת הומנים בלתי
נמצא בקצתם. וכן גם כן מה שיקבל הפסד. אם כן ראוי שישיה כל אחד מהם יתחפה
30 חור על בעליין. וענינו בוטן שאין הויה לו ולא יקבל הפסד עניין יהוה עמו מה שלו
הויה ומה שאין הויה לו אי אפשר שישיו בשום פנים דבר אחד יתר ואחד מהם לכל
העניינים בהכרת. והמקבל גם כן להפסד וולחי המקבל לו אי אפשר שישיו בשום פנים
לדבר אחד חד ואחד מהם לכל העניינים בהכרת. יהוה מה שלו הויה יתחפה חור על
מה שיקבל הפסד. ונניח שני אלו והם בזה העניין מה שלא יקבל הפסד בלתי מחויב
35 למה שאין הויה לו על כן ראוי שישיה לו הויה יחייב מה שאין הויה לו. והנה קדחנו
וספרנו כי שני אלו יחר לאichiבו דבר אחד. אם כן ראוי שישיה מה שאין הויה לו
ומה שלא יקבל הפסד יתחפה כל אחד מהם חור על הבירוי. אבל אריסטוטליס ביאור
זה באותיות וביאר גם כן מהו המאמר בעצמו כי מה שלו הויה ומה שיקבל הפסד
יתחפה כל אחד מהם חור על בעליין. אם כן התבאר אל וזה המקום כי הרואשון הו אשר

מה עמו post suppl. לא om. a; fort. add. codd. 19 אשר codd. 80] היהת 35 ante deest aliquid שלו הויה ומה שיקבל הפסד כי

ולא הנמצא גם כן תמיד לו הויה או יקבל ההפסד ושאר מה שסבוי לו בכיוור ופיירוש. כי מאמרו שהוא איןו באחד משני ההפכים והਮוצע ביןיהם דבר אחד בעצם כאלו אט' בלבן שהוא איןו שחור ואין השחור לבן. ובזהות הבינוין בין השחור והלבן איןו הוא לבן איןו הוא גם השחור. וישראל שיאמר מה שלו הויה או היה מקבל להפסד 5 ועניןינו ענין המוצע אם כן איןו הוא נצחי. וזה כי הנצחתי התחלה וראש. כי הוא כשייה הנצחתי לו הויה או מקבל להפסד כלות' שתיהיה ההתחלה מוצע התקבץ טהה שיהיה דבר אחד בעצם אפשר מציאותו תמיד כי הוא מקבל להפסד וזה שקר ואי אפשר:

10 ועוד אט' והנה התבادر במה שקדם כי שב אל עין אחד בעצמו. ואחר שאט' בוה המאמר כי ההתחלות לא יתפקידו חווות אל המוצעות וזה כי הנצחתי אי אפשר שיהיה לו הויה אם יתפקיד חור על הנצחתי. וסך אל טטרו הויה ימצא ואל מאמרו להפסד ימצא להיוית העניינים אשר סperm נמצאים ועל הכוונה הראשונה כן. לא אשר יאמר שם אין הויה להם וולטי מתקבלים להפסד על שאר העניינים אשר יורה עליהם שני אל השמות. וזה שמה שאין הויה לו ולא יקבל ההפסד הוא אשר לא ימצא כלל. ואשר לא תהיה ההתחלת מהויה ישאר העניינים אשר וכרכנו אותם במה שקדם. והנה ביאר זה אריסטו במאמרו שהוא ירצה אשר אין הויה לו ולא יקבל ההפסד על הכוונה הראשונה. ואחרי כן שם גדר כל אחד מהם. וזה שהראשון הוא הנמצא בוה הומן ההווה והואינו אמרת כשנאמר בו שהוא לא יהה במה שקדם נמצאו. והואינו אמרת גם כן אם נאמר שהוא יהוה בסופו בלתי נמצאו. ושני אלו המאמרים חלק מה שאין הויה לו 20 ומה שלא יקבל להפסד. ומפני שאנו הנהנו שתי אלו יתפקיד. אחד מהם חור על الآخر. אם כן גדר כל אחד מהם גם כן יעדך על כל אחד מהם. וכשיתרכבו שני אלו הגדרים התחריש מהם הנצחתי. אם כן ראיו שיהיה גדר הנצחתי יעדך על כל אחד מהם. ועוד כי אחר זה יאמר כי מה שלו הויה תתחזק חווות על חברו לא שהם ישבו גם כן על הנצחתי:

25 אמר ולפי זה הצד נמצא חוווב שני אלו אחד מהם לאחר כלות' מה שאין הויה לו ומה שלא יקבל [ההפסד]. וביאר שככל אחד מהם יתפקיד חור על חברו אחר שביאר תחילת כי מה שלו הויה ומה שייקבל ההפסד יתפקיד כל אחד מהם חור על חברו כי הוא לא הבהיר וזה עדין. אבל אמנים הניחו קודם הנהה באטרו כי הוא כשנינו מה שאין הויה לו בלתי מקבל להפסד היה ראיו בהכרה שיהיה גם כן מה שלו הויה מתקבל להפסד. ועוד כי אחד שעשו והמאמר כלות' שני אלו יתפקיד כל אחד מהם חור על חברו. וזה כי כשנשימים בכללי שני גדרים אחד מהם נמצא לכל העניינים ושניהם בלתי נמצאים לדבר מן הרבים אם היה ראיו בשני הגדרים מן הויאוג השני היה אישר גם כן בגדר האחד מן הויאוג הרשאון שתפקיד חור על הגדר האחר מן הויאוג השני. ומפני מה שלו הויה ומה שייקבל ההפסד ומה שלא יקבלו על זה התואר. אחר שביאר במתה 35 שהוואיה לו ומה שייקבל ההפסד. שייהיה אחד מהם יתפקיד חור על בעליו. ביאר בהם מה שאין הויה לו גם כן ומה שלא יקבל ההפסד יתפקיד כל אחד מהם חור על חברו⁷⁰ על זה התואר. ובין הנמצא תמיד והנעדר תמיד מוצע לא יתפקיד חור על אחד מהם. והוא הנמצא בקטעת העתים הנעדר בקטצתם. וזה כי שלילת שני הפסדים כלות' הנמצא

19 חילק ante excidit aliquid 18 ante aliud (alt.) deest aliiquid 11 ante ex codd. ואינו am exspectes 20 יתרחקشت . . . יתפקיד vitiose 29 מתקבל codd. יתפקיד sive יגדרו עליו 82 am hinc textus corrupt. 87 fort.

ויאמר טריך מה ששולל מה שלו כה איפשי' עתה שימצא חמדר ושאר מה שסתור לו:
 אמר האטאטיסוס כי מה שבין אלוב'וה המאמר הגדה בצד אחר יתבאר בו כי הנמצוא
 תමיר אין לו כה שייהי אפשר עמי' שלא ימצא. כי הוא מפני היהות טמה
 שישתקן בו בקבלת מאמר האומר בדבר מן הדברים שהוא אין לו דבר אחר שרופף לאי
 6 וה דבר יקח הוא אותו הדבר אשר יאמר שהוא בלתי נמצא לה הרכבר עשה וזה בזה
 המאמר. וזה כי אחר שהעדיר המציאות גם כן שייהי לו כה אפשר לו עמו שלא ימצא
 מבארך לאי וזה מן העניינים ימצא וזה הכל כולם' שלא ימצא ובאיור לויה על זה התואר.
 אמר שהוא נמצא בכל הכלים. כי תחת ההפקים בזה העת טן המאמת' במתאם' אשר
 הוא יותר כולל טן ההפקים. וזה כי השוללת בשנים יתר הצרך על דבר אחד בעצמן.
 10 מפורסם היה בין ההפקים או בלתי מפורסם. אלא שיש לוطبع אחרית בכלל. המשל בזה
 כי הלבן והשחור מתחפכים. והשוללת בכל אחד מהם מאמת' האות' לא לבן ולא שחורה.
 ושתי אלו השלילות צורכות על המראה שהוא בין השחור והלבן כי הוא מפורסם ועל
 הקול אינו מפורסם. ואם היו גם כן ההפקים אין ביניהם טיעון קרה זה בעצמו. וזה כי
 שליליהם בוליה יצוק על דבר אחד כאשרינו בקול שאין לו גוג ולא נפרדר. כי אחר
 14 שעשה והינה מאמרו נמצא חמדר ומאמרו בלתי נמצא חמדר בדין שני ההפקים. ושם
 70 בכיוור וה שמאמר האומר בלתי נמצא חמדר ניגר מאמרו נמצא חמדר על רוך החוכנות.
 וזה נמצא חמדר על רוך המחלקה. כי מפני שני הפקים ימצא שליליהם. והוא
 מאמרינו אינו נמצא חמדר. יצוק על דבר אחד כלום' אך הנמצא בקצת העתים והגעדר
 בקצתם בלתי הנמצא חמדר. מפורסם היה ביןינו ובין המהפק אליו. או וולtan לגטרו. אלא
 20 שאדרסתו ישימנו מפורסם. ואנמנם מאמרו וזה כי שלילת כל אחד מהם בקצת הזמן דיבר
 לא ימצא חמדר. ואין ראוי שנבנינוו נאלו אמר' שהמפורסם ואם לא ימצא לו שלילה שני
 ההחלחות יתר הנה ימצא לו על כל פנים שלילת אחר מהם. כי הוא ראוי שימצא לו יתר
 חמדר. אבל מאמרו נאלו אמר' כי שלילת כל אחד מהסוגים ימצא על כל פנים לעניין המונח
 25 שלא יהיה בלתי נמצא חמדר ולא נמצא חמדר בקצת העתים בזה העניין ובקצתם
 ובפני שהוא לא ישים במאמרו כי שלילת שני ההפקים יצוק על דבר אחד בעצמו מבעוד
 נמוספת. דבר גם בן בזה ושם הטופת עלי' באלהות. ושם שני ההפקים אישר הם
 אי אפשר מציאותם לעצם יתר א' ב'. ושם שלילה אותן א' ג'. ושוללה אותן ב'
 ד'. והונח ששניהם מקבילים על רוך המחלקות. ושם בטה שבן א' ובין ג' ח'. ואחר בן
 30 אמר' [שה'] או שייהי עליה[] א' או יהה על[] ג'. ואன א' על ה' אם בן ג' על ה'. ובין
 עוד ונניח על זה שה' או שתיהיה עליה ב' או ד' ואין ב' על ה' אם בן ד' על ה'. הנה
 ראוי שייהיה ג' ודר' והם שלילות א' וב' למצאים לדבר אחר בעצמו והוא ה' על שה'
 אינו הוא לא ב' ולא א' אבל מפורסם ביןיהם לغمורי. אבל בשיהיה אשר אינו באחר
 טני ההפקים נכם בסוג אחר בעצמו — וזה כי הקול לא ימצא לא לבן ולא שחור כי
 35 הוא אין מסוגם — לא ימצא מפורסם ביןיהם אבל המראה אשר הוא ביןינו בין הלבן
 והשחור אע"פ שאינו אחר טני ההפקים הוא מפורסם ביןיהם כי הוא מסוגיהם. אבל מאמרו

3 Al טמי [ממה

7 חמדר נמנע [נמצא] codd.

ib. מבעוד [מבעוד] 8

4ej. סלת ההפקים

9 חמדר 15 codd. בקצל et שלילה 14

17 corrupt. corr.

10 מסוגיים codd. 14

20 vitiose

11 post add. codd. 18 אם ej. 19 וההעדיר [והגעדר] ; עם. ej. supplevi [] 30 מאמרו

33 לא ימצא מסוגיים ביןיהם כי הוא מפורסם ut supra

34 ej. נכם. 35 אל כי המפורסם הוא מסוגיהם : מפוגיהם

עם הפנים כמו שאמ' הספר הנקר' ארמייניאס: כי כוה המתר גדרו אותו יסדר החלק השולל והוא אמרנו לא עם מאמרו חביר והוא עד למציאות. ועם זה גם כן ושמאמרינו תמיד בעניינים הנצחיים שהוא בעניין לא אמרינו בעניינים הומניים נצחא. ועם מאמרינו נמצא יסדר החלק השולל חביר בעניינים אשר יגדר על דרך הפליהות ונאליו העניינים יסדר והז' החלק ככלות לא עם מאמרינו חביר. וכך אמר כוה המתר שא' אפשר ברבב אחר עצמו אפשרויות המציאות חביר ואיפשרות העדר חביר ולא היה אפשר בו למציאות חביר. ועוד אחר זה ירורך וזה המתר בטה שפטוך לו וייחיבנו והוא אמרו שהוא אי אפשר ברכר טן הרוברים שהיה נמצאה תמיד ויהיה עם זה נהוגה. אטנס כוון לעודר זה חלח מאמרנו הוא וזה הענן ככלות שהוא אי אפשר ברכר טן הרוברים כשייה נמצאה 10 תמיד שיקבל הפסר ולא ברכר גם כן בשיהיה נהוגה שלא יוכל החפסר במקום שאמר כי יש מן האנשים שהשכו שאפשר ברכר מן הרוברים שייה אין הויה לו יכול הפסר ורכר שיש לו הויה ישאר בלתי טקbel להפסר כמו שמנצאו בספר טימאום: ועוד סiffer על אי זה צד ייחיב וזה כשבאייר.

ואמר בשיהיו שני גדרים אי אפשר מציאות האחר מהם חוצה מן הראשון ושאר מה שפטוך לה. ואשר כיוון להעיר אמר המתר מאטיטים בזה המתר כי בשיהיו שני גדרים מציאותם על צד הדבקות כי כשלא יהיה הראשון מהם נמצוא האחר גם כן בלתי נמצא. וזה כי הכל חיים בשלא יהיה נמצוא לא יהיה האדם גם כן נמצוא. וכן בשינויו שני גדרים אחד מהם אי אפשר שלא יהיה והאחר אמרנו בלתי טקbel להפסר. כי אם היה נמצוא חביר אי אפשר שלא יהיה והוא גם כן בלתי טקbel להפסר. והתקדמתה הראשונה אמרת והשניה גם כן אמת. וכשהתקדור וההרבות שיטצאו רבעות אמת. וזה כי מה שאי אפשר שלא ימצא יתחייב בהכרה שיטצוא הוא וכן שראיוי בהכרה שיטצוא והוא בלחוי טקbel להפסר. וכן המתר בשנה מצוא חביר בו הרכבות במקומות נפדר נהוגה. כי הוא אם היה נמצוא תמיד אטנס לא יתכן בעט טן העתים בשלא ימצא כי הוא כמו כן בלתי נהוגה. והתקדמתה הראשונה אמרת 25 וכן כי אמרו בנטיא חביר שהוא טרואו בלתי נהוגה טאמר ישר. ואין זה על כל העניינים נגזר וזה כי אמרו עליהם משם הנהוגה אבל על העניין בלבד המורה על התחלה ומוניות. וזה שהוא אשר יורה עליה השמייה הסימן המורה עליה מונה השם כלומי מה שאין הויה לו נקל לפיעוניים. השמייה הסימן המורה עליה מונה מה שמייה לו נקל לדוחתו עם שהוא אמר כובב והוא הטקbel אי אפשר ברכר הנמצוא תמיד שייה לו הויה. אבל אמרו שהנמצוא תמיד אי אפשר שייה בו כה העדר אם כן לא אט' 30 אותו כרואי וזה כי וולתו הביא במאמרי כי אם מהם שהוא אפשר. ומאמרינו וזה הרותה למה שאמרונו בעל תכלית על הנחה והנה לו מקום אל היקש והוא הטענה עליה מה שאמינו עללה. ובכלל מצא וזה בכל מאמרינו אם היה נמצוא חביר אפשר בו שלא ימצא תמיד כי אין טן המגונה והמכוער שניהו שהוא בלתי נמצוא בעועל. וכן כי הקורה בעט טן העתים בלתי מוגדר אטנס יהה וזה כי הממציא גם כן תמיד אפשר בו שיטצוא כן 35 ושלא ימצא וזה הפק ואי אפשר. אלא שיש לאומר שיקשה לנוינו ויאמר כי וזה אטנס ייחיבנו שייה הפק לא יתכן מדרך ההנחה האוטר הנמצוא תמיד לו כה האפשר עמו שלא ימצע. אבל מדרך ההנחה טה שא' אפשר כלומי' שלא יהיה נמצוא בעט מה מציאות. לא ינית וזה בעלי הרעת הראשון ולא נמצאו גם כן ייחיב מה שהניחות. והנה דבר בוה העניין בטה שקרם. ועוד כי אחר זה ימושך וזה המתר:

1 fort. שאמרו 10 מן זה pro et איזר (כוון) נגידו codd. 8 ej. cum AI נס', כבאי. 22 post excid. aliquid corrupt. המשמן כשיונח vel ej. [בשוויכו] 28 fort. leg. observa 84 הנמצוא [הטמיא] 38Comment. Arist. V 4. Them. de Caeleo hebr. p. I 4

שימצא. והנה הנה מקום למאמר עד שיווה החלקה האחרה اي אפשר כלות' האוט' כשבדבר מן הדברים נמצוא תמיד ומן בלא חכללה יחויב שהויה לו תמיד בלחוי נמצוא. כי אם היה זה המאמר תמיד בלחוי מתקבל לכך מפני נצול הפסרו והיותו גראה טזה אבל בלחוי מתקבל להפסר למוגרי.

5 כי אם היה המזיאות תמיד בלחוי מתקבל להפסר למוגרי. התחביב בהכרה שהויה גם כן אין הויה לו. כי הוא כשייה להיוות חינכה אותה הרבה בעצמה והולידה עליו. וזה שהוא אפשר מזיאות ומן יהוה בו נעדן. כי כשנאנט' שיש לו כה אפשר עמו שלא ימצא. הנה ראו שיפול לו פעלתה בעתן העתים שהויה באותו העת בלחוי נמצוא. אם היה זה והוון אשר לא ימצא בו בעל חכללה. ואם היה בעל חכללה. אבל כי הוא לא ימצא תמיד ונניה שהוא בזון אבל לא ימצא בו נמצוא בעל חכללה. ויתקבי מזה שהויה נמצוא ובלחוי נמצוא. ואם לא על אי זה עד אם היה הנמצוא אמן לו היהו אפשר מזיאות וממן לא ימצא בו זה. כי הנהו והמקבל להפסר דבר אחד בעצמו. אבל ההפרש ביןיהם לדבר. כי המקובל להפסר הוא הנמצא עתה והונדר בסופו. ואשר אי אפשר מזיאותו באחריו. והמתהווה הוא אשר לא יהיה לו תחלה נמצוא ואשר היהו אפשר בו 10 שלא היה לו נמצוא. נפל לו המזיאות בסופו. כמו שאנו פנוי שטמנו בנטצא תמיד שהוא טקל להפסר. כי יש תמיד כה אפשר עתה שלא ימצא. התחביב והשהיה דבר אחד בעצמו נמצוא וונדר ייחד. בן בשינויו שהוא נוהו. כי יש בו כי אפשר עמו בקצת העתים שלא ימצא. התחביב מזה שהויה דבר אחד בעצמו נמצוא ובלחוי נמצוא. ואין אלו מוצאים וממן יהיה בו הנמצוא תמיד כלות' הנחאיי בלחוי נמצוא. ואילו אפשר שימצא וזה 15 בלחוי. בעל חכללה היה זה והוון נמצוא בלחוי בעל חכללה. וזה כי הכלאת הבעל חכללה בזולתי הבעל חכללה יותר הרבה. ואע"פ שהויה מן המתגונה והטבועו שנאנט' בדבר אחד בעצמו שהוא נמצוא ובלחוי נמצוא הוא מה שחביב. המונה אשר קדמנוהו. אם בן מן המבואר ביאור נגלה שהוא אי אפשר בדבר אחר בעצמו אפשרויות תמיד ועהדר כלות' 20 אפשר בו שימצא תמיד ואפשר בו שלא ימצא תמיד. וזה כי מאמנו אפשר והוא גדרה שהי ! אלו ההפכים. כי המהויבת. אשר יאמר בה אפשר בו שימצא תמיד. יגדרה השללה. אשר יאמור בה אפשר בו שלא ימצא תמיד. וזה שהרבת מה שיופיע יתר כובות אמרך ראונן כי או שמעון נלחם כי אמרנו אפשר בראונן שימצא תמיד כוב ואמרנו בו אפשר תמיד שלא ימצא או מרך שבו כה יחויב שלא ימצא. אבל דרך 25 שבו כה שיחייב שלא ימצא והוא אחת משתי אלו לנמצא תמיד המשיך והשмар: ולא השוללה גם בן כמו אמרנו אלו אטרתי לא ימצא תמיד. אם בן הוא מבחן בוה המאמר שהויה על שני הפנים יחד התחביב שלא היה אפשר. אם הושם הדבר הנמצא אפשר בו שלא ימצא תמיד. ואם יונח אשר יאמור בו אפשר תמיד לא היה אפשר שימצא תמיד. יגדר 30 ההקרמה אשר יאמור בה אי אפשר מזיאותו תמיד גדרות מחלקה. כי השוללה אמן הוא רוממות הלקוח לבך. ומשהו גם בן כמו שהענינים הנגדים על דרך מחלקה. אם יחויב אלו צד מן הצדרים אמרנו מן המונחה או מן האפשר. וכי מתי חילק השולל

והולידו et חייבו [חביבה 6 fort. נמצאים 2 codd. 3 אין ej.] אם מפני a. om. suff. sem. 7 אשר אחד ej. [אבל 10 נמצאת 8 (8) פעלתה at עמו 14 השוו ז' 22 או בלחוי נמצוא 20 del. et leg. 16 (pr.) del. לו 29 post (pr.) excid. 2 lin.; או 1. אבל 30 שיחובי codd. 34 השלישי [חצול אליהם 1. מ כי] codd. 35 ut 1. בו 1. [כח]

אחר חוכם וזה שהוא אמת ונניחנו כוב. או לגמורי כי הכוכב כמו שלא ילק הארץ ויאמר
שאני אלך. והאמת גם כן על זה המשל יא"ט על צד ההנחה כמו הנחת הארץ טה שאינו
אמת כמו שהוא מושׁתת. או בחלטה כמו שיאמר שהוא חי. כי אחר שם
אלו העניינים אשר וורה עליו מallow השמות ונעשה ממנו מה שאמ' בו שהוא בלתי אפשר
5 סחם ומה שיאמ' שהוא כוב. יחוור על הכלל וספר החישוב בינהם והגיד שולחן האפשר
הנתם' בכל אלו הוא הכוכב אשר אמר בכלל וההפרש בהם מן המשל אשר שמו ומין
שולחן האפשר על כל פנים כוב מבלתי שיתהפק זה ערך שהיה הכוכב בלתי אפשר.
 ועוד שאחר זה יחבר אל זה הדבר עניין אחר יועל במה שכיוון אליו. ויאמר וולתי
האפשר יקרה מבלתי האפשר ירצה למטר כי וולתי האפשר ייחיב ולתי האפשר ולא
10 יהיה האפשר. והכוכב ייחיב גם כן הכוכב כמו שביאר במאט' הראשון מספר ההקש.
 ואחר כן יספר על צד שהייה בדבר כח ההפכים וכשהיה זה האמת וכשהיה בלתי
האמת. ויאמר כי אשר לו שני אלו הכוחות יחד באחת כמו שיקום ושישיב. ואמנם בלתי
אמת כמו שיראה בו שני אלו הכוחות פעולות ייחד ככלות' שיקום ושישיב יחד. ואילו אפשר
גם כן שהייה בדבר כח כל אחד משני אלו הפעולות בוטן מוגדר כמו שהייה בו כח
15 הישיבה לכבד כבוי הופן וכח העמידה בוטן אחר. כי כשיירווו שני אלו הכוחות בו על זה
התואר לא יאמיר שהם יחד. אבל נאמר בו שיש בו כח ההפכות כי הוא בכל ווטן יהיה
לו אחת מהכוחות ימצא בו גם כה האחרת. אם כן על זה הצד יורה ראי' וזה בעניינים להם
כח בוטן מוגדר. אבל העניינים אשר להם יותר מכך אחד בוטן בלתי בעל תכליות אם כן

לא יהיה אפשר שיתיכאו בהם פעולות כוחות בוטן אחר:

20 אמר אבל זה ימצא יחד ולא אט' לאי זו סבה ימצא יחד והוא או בחברה בקצת
הומנים שימצא יחד. כי אחת מהשתי כחות אשר הם באלו העניינים אם היה
נמצא חסיד ופעולה הכה האחרת לא ימצא בעות מן העתים אין בהם הכה הפעול לאויה
הפעולה כי הכה יאמיר בערך אל הפעולה:

ושהוא אט' זה מכל ולא יולד בעכוו תולדה ובכיאר עליו במושת על דרך ההפק:

25 ואמר כי כל דבר מן הדברים ימצא תמיד מקובל הփסיד לו בפועול כח ימשך עם ומן⁵⁹ בבלתי בעל תכליות כמו שיאמרו כעולם שוה נמצאו לו תמיד. כי הוא ראוי גם כן
שהייה כה העדרו בפועל תמשך על זה המשל בוטן בלתי בעל תכליות. וזה שלכל זמן לו
בו אחת משתיה הכוחות יש לו בו גם כן הכה האחרת. ואם היה וזה הכה נמצאו לו תמיד.
 אם כן אי אפשר שנשים פעלות הכה הנמצא לו תמיד ימצא בעות מן העתים והיהו זה
30 הפעול נמצא ופעולה הכה האחד נמצוא. והנה וזה ראי' שהיינו שתי הפעולות יחד נמצאים
יחד. ובஹיות זה גם כן מציאותו והעדתו יחד כי שני אלו הם פועלות שתי הכוחות.
 וזה בלתי אפשר וכוב יחד. כי הוא אלו היה מה שחייב זה המאמר כוב בלבד כמו
שאמרטיה והנה הושם כוב והוא גם כן פעלות הכה האחרת במאט' ככלות' בלתי נמצוא.
 ונניה כי זה גם כן הושם כוב. כי אלו היה הענן בין החביב שהיינה דבר אחד בעצמו
35 נמצא ונunders מחויב להנחה כוב כלות' מציאות פעללה אחת משתיה הכוחות. ואמנם עתה
שהוא עם מה שהוא כוב בלתי אפשר מן המבואר שהוא מחויב למה שאינו אפשר.
 אבל המאמר האחד כוב: ככלות' הנחה פעללה העדר המציאות. כי וזה המאט' אלו היה
בלתי אפשר נפל ההנפלה טmeno בשהוא אי אפשר שלא ימצא העולם הנה ראוי בחברה

יקרה 9 Al. הבי' מכלל [הכלל] 5 שוביין, a, שזובן 3 לגמורי 1 fort. add. 20 usque ai del. 13 om. a 21. exspectares fem. 22. om. codd. 27. om. codd. 29. fort. del. 33. שאמרטוי [שאמרטוי] suppl. לכדר 13. om. a 20. om. a 21. om. a 22. om. codd. 27. om. codd. 36. "

קטנה מאותו הרוחק בעצמו.ומי ששמע קול שיעורו בשיעורו כך וכך לא ישמע קול מהנו מאותו הרוח' בעצמו [אבל] נאם' שהענין הפק וה כלות' ט' ששמע מרוחק ידוע [קול שיעורו בשיעור כך וכך] ישמע קול יותר גדול ממנו מאותו הרוחק בעצמו. אם כן ראיי גם כן אם יהיה הכח יגרר בתכליות האחرون או איפשר בעניינים הנמצאים באלו 5 התכליות המחותר בעבורם שייהו סרים מן הגדר שום דבר. וזה כי הוא לא יעיל בו במאמך. כי הוא הושם על הנראה ולא יושם על הדבר אשר יעירין הגדלים בעניינים אשר אפשרה. הכח הרואה פועלתו שראה מתחמי קשת גודל ידוע. אבל יודך ממן מאותו⁶⁸ הרוחק בעצמו לא יהיה איפשר לו שראה. וביאור מה שאמרתיו היה בכלל. ונניח

תכליות האחرون אמנים בראות. [ו]בעניינים אשר איפשר פועליהם מדרך הריבוי: 10 ואחר הייתנו גודרים לוה נספר העניינים הדקיכים לו. ונאט' כי אנו גדרנו הכח בולם' האפשרות ואשר איפשר בכחו פעולה מן הפעולות שם היו בראיי בדבר אשר בתכליות האחرون וכמה שהוא בתכליות הריבוי מן העניינים אשר איפשר בס פועליהם שאנו נספר דבר מן הדברים לו כה שימצא בסבוכו ולא ימצא. בעל חיים מה או כמה או יכולות או בהנחה או בזולת זה בכלל משאר המටמות: החthic בהרהור שיטמצו לו שני 15 אלו הכות אל ומן מוגדר על משל אחד כדי שייהיו ומטען מציאותו מוגדר בכלל והותן אשר לא ימצא בו. או הותן אשר יהוה בו לבן ואשר לא יהיה בו לבן אם יהוה בו כה יהיה בו לבן ולא יהיה לבן כשאר המאמרות על זה המשל. כי ככלא היה בו כה המציגות אי זה מן העניינים שייהו ובאי זה הענייני' יהוה וכח העדר אל ומן מוגדר אבל היה וזה בו אל זמן בלתי מוגדר עד שלא ימצא ומן בתכליות הקוציו מן הריבוי בעניינים 20 אשר אפשר בו בחקשו איפשר שציררו אבל יהוה יתר מלן ומון ורמו אליו מנצה לו יהיה אפשר בו גם כן שיפעל יותר מזה בזמן אחר. אם כן בחותיו אשר בו ימצא ויודר בלא חכלית וזה בלתי אפשר:

ויתברא לנו וזה ביאור מבודר לשאנחנו נדרים תחוללה והבדלנו בין מה שאיפשר ובין הכוכ אחר היוטם שאינם רכבר אחד בעצמו. כי אחר שהקרים ושם אותו המופת 25 אשר כין אליו אחר הווות כל אחד מהם יאמר על שני פנים: אמר קודם שנספר באוהם הסדרקים. כי שני אלו יאמרו והפכם על שני פנים. ואחר כן יורה בדמיון שומו על אחד משני העניינים אשר יורה עליהם מכל אחד מהם וחור אל העניין الآخر והוא אשר יעשהו במאמרו. וחבין עתה מפני על אי זה צד יאמר כל אחד משני אלו על שני צדי. מה שאין אפשר לומר או על צד ההנחה או על צד הכלל בטבעו. אמנים על צד ההנחה 30 נאמרינו שאյ אפשר שיחיו שתי צלעות מצלעות המשולש שווים לצלע השלישי והנחה זו אחת בלתי אפשר בכלל כי הוא בטבעי הכרחי. או יהוה אמנים ישמעו מן העניינים אשר אי אפשר מציאותם כמו הנחה כוותה. או בכלל. ביאורו בדמיונו עדרין יאמ. כי אשר איןנו אפשר לגמרי כמו שייהו ווות המשולש לארכע ווות. והאפשר גם כן או על צד ההנחה או על צד הכלל. אמנים על צד ההנחה כמו שומרנו קו הקוטר שווה בשיעורו 35 לצלעות. או יהוה משים והאפשר על הנחה מה כוותה. אמנים על התרה באפשר כאמרינו בקו הקוטר שהוא לא ישתחוו בשיעורו לצלעות. והכוכ גם כן או שייהו על צד ההנחה או בכלל. אמנים על צד ההנחה כמו האדם כשיילך. יאט' שהוא ילך ואמר לו אדם

2. 3 [] addidi 8 שמע codd. 4 ינגד תהיה 6 הגדרים [הגדרים] codd.
 7 ante fort. addend. 9 נאות בעי. ej. [בפני] 11 codd. sing.
 12 איפשר שציררו 20 corr. אשר [אבל] 19 כי שאר. 1. ואם אנו [שאנו] 25 fort. [שנספר fort del.] אחר היה — פנים 26 fals. 26 שנספר fort. [שנספר fort del.] אחר היה — פנים 26 fals. 35 hic et supra (81) אמר 37 אבל. = אמר codd.

אכל אי אפשר בו שלא יפסד זה העת ההווה. ואמר בו שהוא כלתי מקבל להפסד. והדבר אשר הוא כלתי מקבל להפסד על הכוונה הראשונה והוא המונח כנגד ההפסר אשר לא יתכן הפסדו עד שהייתה בזה העת נמצוא ובסופו עדר. ומן העניינים הנמצאים חלה הנדרים בסופו! או בהפסר שיבואנו! או בזולתו הפסד ינמס לעלוזו והנה נאם' 5 בחוש ההרגשה שאינה מתקבלת להפסר כי היא לא הפסד בעת מן העתים.מנה עמה אשר בטבעו שיפסר בהפסד שנים עליון. מן האדם אשר יפסר כשיוחת אלא שהוא עדין נמצוא. וזה שהוא אט' שהוא כלתי מתקבל שהוא עדין איןנו נפסר. ואט' גם כן באיתו שאינו נקל הפסדו שהוא נקרא כלתי מתקבל כמו אבן התווא כשיוחה הולך במנגה. והנה אנו מוצאים אותו שם החלקה בארכעותם בכלל אל העוני' בעצם אלא שהוא על 10 ניאות וראוי בכלם שיאמר על כל אחד מהם על צורדים מתחלפים. וליהת העלה החמיר העניין עד שלא היה יכול אלסנדרי לעמוד על עניינו. וזה שהוא ראייה בה שייאמר על חוש ההרגשה ועל שאר העניינים הנשאים בלומי' מה שאין הויה לו. ומה שיש לו הויה. ומה שיקבל הפסד ומה שלא יקבלו. ואמנם תהיה ההרגשה אין לה הויה כי 15 חרואה לא חרואה על צד מה שיזהוווה. ומזההו כי היא לא זאת תחולת ונחתודה אחר כן. ומתקבלת להפסד כי היא בתלה אחר שנמצאה. ובלהי מתקבלת הפסד כי ביטולו לא יהיה על צד ההפסר. וכן תבין גם כן העניין בהקפת החומה על אלף מתחוי קשת.

כ' אחר שמספר העניינים אשר יורה עליהם טalgo' השמות שב לחקר על מה שכיוון אליו. והוא וזה העניין אם אפשר מתוך שנתחרש שיפסר. אלא שהוא מפני הוית מרדכו שיעשה בזאת הקרה אם אפשר שלא יפסד. בדר האישר. כי הדבר אשר הוא 20 כלתי מקבל להפסד על הכוונה הראשונה יאמר מרדך שהוא אי אפשר שיפסיד ומפני שהוא לא היה בקצת העתים נמצא ובוואתם כלתי נמצא. וכן מה שאין הויה לו יאמר על הכוונה הראשונה במה שאי אפשר שיתחרש ובמה שאינו אפשר שלא ימצא תחולת ויוצא בסופו כמו קו הקוטר אשר אי אפשר שיזהה שווה לצלעות. אם כן מן המבואר שהוא אפשר ואשר אפשר לו דבר מן הדברים יאמר כי בדבר אשר אפשר בו מה 25 שאפשר לפני הרבי והగודל. והמשל בו שיאמר בזה הדבר על דרך משל שיתנווע טאה גולה או ישא כובד משקלו מה בכורם. כי מן המבואר כי חלקו והאפשר בו שינויים וישאמו יותר מן הכל בעגנו ליטום יותר מן הכל. כי הכל יתפרק מכל החקקים. כי אשר אפשר בו שימעט טאה בכירם אפשר בו גם כן שימעט ב' בכירם והם ננס' במאה. אלא שהוא לא יאמר בו שהוא אפשר בו לשאת שני בכירם לכל סבל 30 מאה בכירם כמו שרatoi' וזה שיאמր. כי כה האישר בדבר יוגדר בסכת הרבי. כי האפשרות והאפשר והטנע האפשרות וממי שאי אפשר בו כמו הכהות. כי מה שאי אפשר שיתנווע טאה גולה או ימעט טאה בכירם אי אפשר בו גם כן שיתנווע יותר מה או ימעט יותר מטנו במו שלש טאה גולה או שלש מאות בכירם. אמן המגע האישר בו כלומי' פי שנים מטנו בטיוט[ש]בעניינים אשר אפשר בו. גדר שלמות הכה 35 ושלמותו כלומי' האפשרות וככללו' כלומי' הדר האפשרות היה במה שבכללות. וזה כי אומר אם יאמר ט' שראה על אלף גלווה ספינה גדולה כך וכך לא יראה ספינה יותר

1 corr.	המקבל להע' fort. [ההפסר 2	או בסופו 3 codd.	עמו 5 codd.
או בזולתם 21	כHAM שיאמרו ej. الصولون القوان sive الظفران הדראן ej. [הטווא'	codd.	codd.
24 כלומר — הכל 27	ante ponend. שכאשר ו' ib. vitiis.	codd.	codd.
28 fort. ubique leg. 34 [] supplevi; ib. fort ante addend.	שיעומם aut שיטען ej.	codd.	codd.
86 יראה [יאמר] codd.	יראה	codd.	codd.

העתים וימצא בקצתם. והשני על הרכר אשר לא יקל חידושו כמו הקיפנו חומה על אלף גלז'ז וועל הרכר אשר לא יהוש הויתו ולא יתכן במתירות כי אלו גם כן בשימושם בקצתם העתים ולא ימצאו בקצתם. וראו שנתינה בשעהן השני אשר יורה עליו טמארינו אין הויה לו. והען השישי הוא המונח כנגד הען השלישי השישי מן הענינים אשר יורה עליו ממארינו אין הויה לו. כי השישי מהענינים אלו יאמר לא הויה לו סדר שהוא בלחי נמצא בוה העת ההויה ואו אפשר מציאתו כטה שעדרין על סדר ודרגה הנהח הען השישי מן הענינים אשר יורה עליהם ממארינו שהוא אין הויה. והען השני כנגד הען השני והשלישי כנגד השישי. והנה ייחשב שהוא תאר הען הראשון מן הענינים 5 אשר יורה עליו טמארינו שהוא אומ' הויה ספרו מצטער במקום שיאמר מהויה היה או ולותי נהוה ימצא בקצת העתים תחלה או לא ימצא. אבל הען השני מעוניין אמרנו לו הויה הנהחו כנגד הען השני. מענין אמרנו שאין הויה לו. והען השישי כנגד הען השישי. ומפני שהוא ימצא מין אחד מימי ההוראה כנגד הבית הספרינה ולא יהוה ראוי בהויה השנית ולא בהויה השלישית. וזה שהוא אין כמו 10 הקיפנו חומה על אלף מטהוי קשת כמו שהיה בלא ספק אבל אין ראוי ביחיד בהויה 68 אשר כמו חוש ההרגש כי הוא או שהיה נמצא כבר או בלחי נמצא כל שני הענינים יחד והאפס אחד מהם אל الآخر. ולא נמצא אלסנדורי ייכיר זה המאמר לפ' שכירנוו: ואמנם המקובל להפסד יאמר גם כן על כמה וה cedar אשר וכרכנו אלא שוה לפ' הרاوي בחפסדר. כי המקובל להפסד אמנם הנמצא תחלה הנדר באהרתו אבל אשר 15 אפשר בו שלא יהוה. אם יהוה ביטולו בעור הפסדר שיבואנו כמו הkorah אשר ההוראה נשרפפת. ואם יהיה ביטולו לא בסיבת הפסדר שיבואנו כמו חוש ההרגש. אבל אשר אפשר כו שלא ימצא בעור הפסדר שיכנס עליו כמו הנדר הגדול על דרך מיוחד אשר יכנס עליו בהכנותתו. כי ביטול האפשר בעתק הנדר הגדול איןנו הוא כמו קיומו במקומו ואחר כן רוחקו ממנו. ואין וה הען מן הענינים אשר יורה עליו ממש המקובל להפסדר 20 מקובץ ועל כן לא וכרכו לגמרי אבל אחר שחבר אל זה מאמרו אפשר. אבל הען השישי מעונייני השם יורה על המקובל להפסדר בקהלות ומהירות כמו להב האש ופורה העשכים וכל מה שודמה לו כי הוא שוה לאשר לא יתכן כו שלא יכול הפסדר כמו אשר אפשר מציאתו ואשר אין אפשר מציאתו וזה שהוא יודמן:

ובן הען כמה שלא יקבל הפסדר כי בו זה המאמר בעצם. כי הוא או שייאמר על 30 הרכר אשר ימצא בקצת העתים ויעדר בקצתם מכלתי שיבואנו הפסדר [כמו חוש ההרגש] כי הוא ימצא ולא ימצא בסופו מבלחי שיפסר. ואמנם הרכר הנמצא אשר אפשר בו החעתק עם הפסדר מעין הנמצא אל עניין ההדר כشيخה בעת מן העתים שלא ימצא. או אשר אין בלבד והוא אבל או אפשר שיזהה כמו הנדר הגדול אשר יאמר בו שהוא אפשר שיזהה נעהק ואע"פ שאינו נעהק. וזה אמן היה דומה בוה 35 לא יוכל הפסדר. ואמנם אמרו וזה שהוא אבל הפסדר ואע"פ שיבטל עם הפסדר ובקש לו על אי זה צד יאמר בדבר שהוא בלחי מכך לפסדר ואע"פ שיבטל עם הפסדר

3. [בשעתן] לא יתכן לא יהוש omnes; ולא ימי [ימצא] et respectu supplevi.
 11. [בשעתה] השלישי [השני] codd. susp.
 12. שלא יהיה 1. [שייה] 15. ממעניינים. et omnes test. 30. 31. [supplevi]
 19. או 1. [אבל] 20. ביטול susp. vitios.
 31. ואחר כן יבטל: בסופו et omnes test. add. post

על אי פנים יהו היב קצטם לקצתם. וזה שאנו נעמור מן המאמר הכללי באלו
ובחקירתו בעבר והחלק תחלה העניינים אשר יורה עליהם משמות ההוויה ומן השמות
הנשארים. המסל בוה אטנט מה שאין ההוויה לו יאמר על שלשה פנס.
5 וחלק הפנים השלישיים בשני חלקים להווית העניינים אשר יורה עליהם מוה השם כלומי'
טה שאין הוויה לו ארבעה. אחד מהם אם היה הרכבר אין לו הוויה אבל בכלל או נמצוא
או גולתי נמצוא חוץ משיהיה עמידתו בסיבת החותם והבition אשר תהייה לבןין. והענין השני
בהוויה כמו החתימות אשר יהייה בסיבת החותם והבition אשר תהייה לבןין. והענין השלישי
אשר יורה עליו מוה השם כלומי' מה שאין הוויה לו. הרכבר אשר איפשר בו שיהיה אלא
10 שהוא לא נזהה עדין. ואמנם יקראו אותו מה שאין הוויה לו מפני שהוא לא נחרש
עדין. וזה כי הוויתו אם היה איפשר על צד ההוויה כמו חוש המשוש כי הוא מוטמן
לגמריו שיתהווה מבalthי שיהיה זה נופל עדין. ונקר אין הוויה לו כמו הקפת חומה על
אל[ף] גלוּה ושמיות הקול מפרקן הנדר ומה שדורטה לו מטה שיאטר לו שלא היה
לו מפני שהוא נמצאים אלא שהוא איפשר מציאותם. וזה שאין ריל במאמר לגמריו
15 העניינים אשר אינם נמצאים אלא שאיפשר מציאותם כמו הספינה והבition והבן. והבינתו.
ואצל אלסנדרי שהענין אלו היה בין היה בכל העניינים אשר בהוויה קודם הוויתם
שהוא הוויה לו. והענין השלישי אשר יורה עליו מטה השם כמו שיהיה שנים על שנים
שלשה ושיהיה קו הקוטר מצווה בשיעורו לצלעות! וזה שאנו נאמר באלו העניינים אין
הוויה להם אחר הוויתם לא תהייה בעת מן העתים ואילאי איפשר שתהייה עד שייאמר בהם
20 שהם יהיו בקצת העתים ולא יהיו בקצתם. אלא שהוא מפני היות כלתי האיפשר יאמיר
על שני עניינים. אחד מהם כמו שניםnas אשר יאפשר שיהיו שלשה. והאחר מה שלא
יקל הוויתו כמו הקפת חומה סביב אל[ף] גלוּה: היה העניין הראשון מהם יפל תחת העניין
השלישי מן העניינים אשר יורה עליו טמאטירנו אין הוויה לו. והענין השני תחת העניין
השני מאותם העניינים כלומי' אשר או איפשר שיהיה. או אשר לא יהיה טוב שיהיה או
25 אשר לא יתכן הוויתו במתהירות. והנה אמרנו איך היה עניין הרכבר אשר לא יקל הוויתן.
אבל אשר לא יטיב הוויתו הוא כמו שימצא אנשי מדינה בפני עצמה שכורים כי זה
בלתי אפשר כי הוא אינו טוב. עם שלא ימנע מונע שישברו כולם או ברצונם או באונם.
כי זה אינו הוא מן העניינים אשר או איפשר מציאותו למגרוי. אבל אשר לא יודמן
חוירשו במתהירות כמו הקפת חומה אל[ף] גלוּה בעשרות יום כי זאת הפעולה גם כן בלתי
30 אפשר אלא שהוא אי אפשר בתכליות. ואלו השלשה עניינים אשר יורה עליו טמאטירנו
בלתי אפשר יפלו תחת העניין השני מענין אמרנו אין הוויה לו. אם כן על אלו השלשה
uneiינם אפשר ררכבר שהוא אין הוויה לו ולא רביעי יורה עליו מטה השם
כמו שייאמר אלסנדרי:

ובכן מה שיש לו הוויה יאמיר על שלשה עניינים כנגד מה שאין לו הוויה. אחד מהם
על הרכבר אשר לא היה ויתחרש בסופו כמו חוש המורוגש אשר לא ימצא בקצת
35

5 מטהו קשת in m. = גלוּה codd. 6 אבל fort. del. 13 גלוּה in خلوة. = מטהו cod. Argent.
והכן הכוינו. 14 במארנו העניין... נמצאים למגרוי 15 Al et filius, fort. leg. 16 מייל
[ה叙事] 16 אין הוויה להם 17 שנים (pr.) supplevi
18 codd. 19 לה [הו] מטהה 20 codd. 21 omnes testes
שאינו הוא 22 omnes testes ut supra 23 omnes testes ut supra 24 omnes testes ut supra
81 omnes testes ut supra 25 omnes testes ut supra

5. ימצאו העורות אשר באותם הקיבוצים לא יתחלפו במפסדר לבר אבל בטעין גם כן עד שהזורה הראשונה תבטל תמיד ותשתנה אל צורה אחרת יהלפנה מכל הצדדים. אולי ישיהו להה המאמר פנים. אבננס אם היהת החורה אטנטן היה אל אותה הצורה עצמה תמיד. אין העולם על וה策ר גם כן בנסיבות וולחים כלום' על דעת אשר ישימו בו שני עניינים מתחלפים. וישימו כל אחד מהם סיבה לדריך שיקבלנה כמו שאם' בנדקליס בשומו סכת ההפרדה הנצחון. וסיבת החיבור הינה. אם כן ראיו אם היה העולם חיבור כמו הגשים והיה זה עומד בשני העניינים יחד שיהיה העולם גם כן עומד תמיד. כי לא יהיה ראיו משינוי העולם אשר כארץ מן הארץ והחוות' ושניהם שני עניינים משתנים שיאמר בהם שהם הוויה לו והופבה:

10 כי לאחר שאמט' והמאמר חור אל בעלי העצה השלישית והם האומרים בעולם כי הוויתו נפל פעם אחת וഫסדו יפול פעם אחת אחר כן לא יהוזר כמו שאר מה שקיבל להוויה וההפסד:

ואמר כי אלו היו הנמצאים עלמות כלל תכלית היהת ואת העזה בחיה אפשרית
וاعיפ' שאין אמת. וудין נברא בסופו אם זאת העזה אפשרית אם לא
15 כאשרנו נחקר אם אפשר בו חידוש שלא יפסר בעולם שיפסר בקצת הומניטים
אלו היה כמו שאמרנו ימצא עלמות הרבה היה אפשר שיפסר אל היפסר. כי
ואחריו כן לא יהוזר. אבל אם לא היה. שלא ימצא עלמות הרבה אבל עולם אחר לבר
אי אפשר שיפסר הפסר לא ישוב אחריו. ואני אומר על אי זה צד היהת. כשנigeria
עלם אחר יקרה לו הפסר היה זה בחורה ממנה אל העניין היה עליון קודם היהת. כי כמו
20 שהתחדש בעבר העניין אשר היה לו קודם התחרשו. בשינוי ממנה אל והעניין אשר
הוא עתה עליון. כן כשיתר וזה העניין אל אותו יחוור היוו אותו העניין מן הראש
בחורומו אותו בעבו אוותו הממשל אל אותו. כי לא יהוזר אפשר שיחזור העולם
מאותו העניין לא היהתו בו יכולת על השינוי אל והעניין. ואלו היה העניין כן לא
היה משנתה. ואם היהת באותו עניין אשר קודם היהות העולם כה אפשר שיתילד ממנה
25 והעולם. והוא אליו נתר והעולם שנית כי כהו קיים. אם כן העולם גם כן
יהוווה בominator ללא תכלית. וזה כי אותו העניין אשר היה קודם היהות העולם לא יכול ולא
ישתנה כי הוא בלתי נהווה. וזה העולם. ואם היה חדש. אותו העניין אשר קודם היהות
כל ומן שהיה נשאר יתחדש ממנה והעולם. ואם נטש וזה بلا תכלית לא אותו העניין
הראשון כשהיה נשאר חמיד. וגם מה שיתהוו ממנה גם כן נשאר. ועל וה cedar יתבאר 67
20 כי העולם כשייה אחד אי אפשר בו שיפסר הפסר שלא יהוזר אחריו. אם יהיה כSHIPFER
לא יהוזר אל וזה העניין אשר היה קודם אבל היה נתקף אל עולם אחר. ומאותו העולם
אל עולם. וכן אל לא תכלית. כי אי אפשר במה שאינו תכלית לו החשונה והחותנה כי
בלתי בעל התכליות אי אפשר הפסקן. ומפני שהוא וכרבנן אדם מה שיחשבו שהוא ימצא
דבר בלחי נסרך יהוווה ושאר מה שסטוף ליה. והוא מאטרו וה טאט' יחקור כי אם
35 אפשר במחווה שלא יפסר ואם בזה הדעת ולא פשע בזה. כי הוא ראוי שנקור לא
בעבור העולם לכדי גמור בעבור המתהווה ומה שאינו היהת לו והנסיך אבל הוא ראוי גם
בן לחקר לגמרי בעבור המתהווה ומה שאינו היהת לו והנסיך וכל הפסר

4. 1.	וּלְתִי כָּלוֹ ; וּלְתִי נַצְחִי	vitios
fort. del.	עַלְמָה [עַלְמֵי] 19	a
	ההמשל אל אותם	codd. 28
	מתחווה יפסד ו	'
	אבל בעבור שהוא	codd. et Al

בזמן אבל מדרך הלימוד או טסיבה אחרת זולתי זה מה שדרומה לנו. לא יהיה נאות להם עם שיאמרו בו והטأمر אבל היותר רע מהפניהם אשר עליהם אטרו. וזה על شأنנו ואם נניח שהפניהם אשר יהיה דעתם בהם לא הטיבו בהם אלא שהוא לא יהיה ראוי שהם יאטרו שהעולם לא יתהווה בזמן שכיריהם ושברכם על שיאמרו שהוא מתחווה. ונעין 5 עתה על אי זה פנים לא הטיבו בכך אשר היה דעתם אלו:

יאמר[ן] כי אטרם בעולם שהוא נoho וاعיפ' שלא יתהווה על דמיון הנחת המדיניות הצעות כבונם הלימוד. וזה שהם בשיתורו הצורה הנΚראת העקבית על דרך משל אל ששה מרובעים וככבותם היה המועקב מתחדש שלהם. ואם היה מעוקב מרכוב 10 להם ככל عليهם. אחר היהם חלקיים. והוא מזיאותם עם מציאותו:

10 אמר ואין הוות העולם כן לפ' אטריהם. כי המרכובים אשר למעוקב אינו צריך להקדים כהן הוות כבר הוות וולתו. ולא יפסדו גם כן בשיחרוש המועקב אבל ימצאו למצוותו. ובכבודו זאת העלה יהוה המاطר בהם שם שם המ[ת] היה על דרך הלימוד ומצד 15 שיצטיר הוותה במחשכה לכד הולכים לפ'. אבל בהווית העולם אישר אטרו עליו מה שאמרתו בו יחיבי ההקרם והאייר בזמן. וזה שהם יאטרו שהענינים אשר בהם הרכבה העולם היה מן לא סידור סידור ולא יקיים שני אלו לאחר מהם עם האחר כמו השתחים במעוקב. אבל העדר הסדר יותר קדמון בזמן. וכשיחרוש הסדר יתבטל רוע הסדר. ולא 20 יתבטלו השתחי' בשיחרוש המועקב. ובין רוע הסדר והסדר ימצוא הנהו. וזה כי מוקדם הנהו יתחדש ההעתק מהעדר הסדר. ולא ימצוא בין המועקב והשתחים דבר מן הדברים. וזה כי השתחים נמצאים במעוקב. אם כן ראוי מפניהם שהם יאטרו בהוויה שהוא ילך על וזה הצער שאין אי אפשר בו על וזה העניין שישיה יחד ובוളוי ומן שלא היה הוותה העולם גם כן נפל בווളוי ומן. ולקצת בני אדם שיטחו עליו ויאטרו שהט أمر בעולם שהוא והחדר טרווע הסדר אין הוא מדרך שרווע הסדר יותר קדמון אבל מדרך שהכל כל ושם. ומהעדר הסדר והסדר הוא ככל עליהם יחד. כמו אום' שיאמר שהאוויר המוחור אמן יתם מטה שליא יזהר מן האור. ואין רוזחה לוט' אטרו בלתי מוחר כי הראיה על 25 האור המוחיר כי הוא בטבעו המיחיד בו אין הוא האורה ואינו הוא גם כן המAIR. אם כן האורה נמצאת עם המAIR יחד ואם יהיה בטבעו בלתי טoir. כי אין גם כן נאמר בגשמיים אמן נחדרשו בחומר בלתי המאיינית. עם שהחותר כליה המאיינית מציאותה יחד ולא נאם' בחומר בלתי המאיינית שהוא יותר קרמן בזמן:

ועוד שאריסטוטלים אחר וזה הט أمر יקבע על בעלי הדעת השני האוטרי בעולם 30 שהוא יתהווה ויקבל הפסדר על הלקלי':

ואמר כי העולם לפ' דעת אל נצחי. וזה כי אטרינו בו שהוא יותר ויגדר בזמנים משניים אין מזולתי מאטרינו שהוא שומר נצחי. אלא שאנו נאם' אילו קיומו מענין מה שייחס עליו לאותו ההפסדר. כמו שאלו אדם אחד בעצמו השנה טוון הנערות אל זמן הוקנה אל העניין התקביל לה יחשוב החושב כי אותם העתקות שינויים 35 מתחלפים הם הפסדר. כי הוא אלו היה כמו שימצא חיבוריו היסודות אשר הם חומר העולם מתחלפים במספר חמיד מבלתי שיעמדו בעות מן העתים בענין אחד בעצם. כי

עם fort. del.; at Al exhib.: uti mox dicemus quamvis 8 ante suppl. לפ' fort. et hoc iudicemus. 18 ante et hoc iudicemus. 19 post suppl. et hoc iudicemus. 20 post suppl. et hoc iudicemus. 21 post suppl. et hoc iudicemus. 22 post suppl. et hoc iudicemus. 23 post suppl. et hoc iudicemus. 24 post suppl. et hoc iudicemus. 25 post suppl. et hoc iudicemus. 26 post suppl. et hoc iudicemus. 27 post suppl. et hoc iudicemus. 28 post suppl. et hoc iudicemus. 29 post suppl. et hoc iudicemus. 30 post suppl. et hoc iudicemus. 31 post suppl. et hoc iudicemus. 32 post suppl. et hoc iudicemus. 33 post suppl. et hoc iudicemus. 34 post suppl. et hoc iudicemus. 35 post suppl. et hoc iudicemus.

אמרו כשהנחיות אומרים בעולם שאמנים נתחדש בעבור עניינים הם כוה העניין הראשונים לא יתחייב לנו אלא כשהותרו שיהיו להם עצמות שיתורו. כי אנו נאמר בעולם שהוא נתחדש מעניין אפשר שיהיו כוה העניין. אלא שהאיפשות בהם אינו נאם' בשני עניינים יחד על זה ה策 נלטם' שהוא אפשר בהם שיהיו להם עצמות ושהם מפני עצמם כה 5 אחד ילטב' בהם מקובצים כלוטם' קיימים או יוכל' צורת מה או ולה וזה מטה שדרומה לו וזה שביהם כשיתקbezו כלוטם' הוועיל' עצמות כה על החיבור כלוטם' העצמות. ואין זה הכה בהם על זמן מוגדר אבל אל כל זמן. וזה שאנו לא נאם' בהם שהוא אין כה בהם יחויב השארות חמיד. אבל נאם' בהם שם ישארו גודרים מואת הכה כדי שיוטן בהם בוה שישבו אל עניינם הראשון והם אשר יהיו להם בהם בגדרם הטוחר שיקבלו הצורה 10 או ולה וזה מן הנפעלים. אלא שכתבעם יודמן לקל' אלו העניינים. אם כן שיהיה להם שני כוחות אחד מהם ההכנה והקיבול והאחר שיהיה מקבל מה שיקבלנו חמיד. כאלו או' כי בכרול שני כחות. אחד מהם לו קודם שיואר בו יקבל האורות. והאחר בעניין אורותנו ישמר בו תמיד אותו האורות. ואין לו כה שלישי ויציאנו מעניין האורות אל הקירות. כי כל מה שהוא בכך אינו הוא אשר יוציא עצמו אל הפועל. ואשר ראי שיהיה המוציא 15 לממה שהוא בכח עצמו הוא אשר יוציא עצמו אל הפועל. ואחר ראיו או הצורה או ולה זה. אי זה מן העניינים היה. אחר שיהיה בוה יחוק מה שיצא תמיד. כי יש בו כה אפשרר בו שעמדו בוה העניין תמיד. כי לא ימצא דבר מן הדברים יעתיקו מן העניין אשר הוא עליון. כי הבורא יתי לא יפעל וה_mrך שהוא בורא. ולא הכה גם כן יעתיק עצמו. וזה כי הנחשות כישלא' יעתקנו עשה המלאכה מאותו הנחשות אל דבר אחר וולתו' יumper 20 הרפים לא נחשות ולא ישוב נעהק אל הנחשות. על כן ראיו שנאט' בחומר שהוא או שיהיה מהונע עזמו והוא אשר יעתיק עצמו מן העניין אשר היה לו אחר קבלת הצורה אל העניין הראשון. ואמנם אם היה אפשר בו העתק מזולתו לבר ולא היה דבר יעתקנו עד שיהיה נעהק וחזר על עניינו הראשון. וכל זה ראי לנו אם אמרנו כי מזמן מוגדר תחלה הוויה העולם. אמן ואנו אומרי' שאין תחלה להוויה. אבל נשגב שהוא 25 נהוה כי חידשו מעניינים הרכה יחלפו במציאות וshallkyo יטצאו יוצאים ייחד. ועל אי זו צד יחויב ט' שאמי' כוה המאמ' כי העולם נפסד. וזה שהוא נאם' כי החומר כלל בכללו הצורה וכן חדרו הגשים אלא שאנו לא נאם' שהוא בזאת הסיבה ישתנה עד שאי אפשר שהצורה נמצאת בו וاعפ' שניהה אומ' שבו כה הקיבול. כי אנו לא נמצא דבר מה שפעול יוכל' חלקו בזמן מתחלף וחלקים לא מתחלפים. כי אנו נאם' בחומר שהוא קיבל הצורה מכל הלקיה ואין אנו אומרי' להו שהוא אפשר בו שלא יכול בעצמו הצורה בכל הלקיה. ובכלל כי הוויה מפני הוויה נאמרה על צדדים הרכה הוא ראי שיאמר על העולם עניינים אחרים הרכה יויה עליהם מטה השם כי הוא שיאמר עליו אחד מן העניינים יויה עליהם השם והוא אשר ייחסו ההרכבה אל המקביל לו:

עוד שאסטו אחר זה יסתור המתארים אשר ספרנו וגינה אותם וזה מביאר. וזה שהוא אחד שהקל' לאומרים בעולם שהוא נהוה על זה התואר כלוטם' שהוא לא הרש 35

2 om. Al 3 cj. 4 [עוצמות] quod sequitur emendare non ausus sum
 8 seq., codd. 9 ib. codd.; 10 post fort. suppl. 12 et 13 codd. 19 ante 1. הנחתת רופים. 21 et
 25 et seq., codd. exhibit femm. 22 codd. 23 am. supplevi
 28 et seq. 32 om. a 27 codd. l. et cet. ut supra
 33 om. a (33) om. a

כִּי מֵה שִׁיחָחֵב הַוָּא כִּי המְשֻׁתָּנה לוֹ הַתְּחִלָּה וְסֶכֶת בְּשִׁיחָה עַל וְהַעֲנִין. וְזה כִּי כִּי
מֵה שִׁיחָחֵב עַל דָּרְךָ הַחֲפָק וְצַדְרוֹתוֹ עַל זֶה הַצֵּד. מֵה שִׁיחָה מְשֻׁתָּנה כִּי הַסֶּכֶת לוֹ
כִּי מֵה שְׁלָא יְהִי לְשִׁינְיוֹן סֶכֶת הַוָּא בְּלָתָי מְשֻׁתָּנה. וְאַז רַאי בְּמַה שִׁיחָה לוֹ סֶכֶת
לְשִׁינְיוֹן שִׁישָׁתָה. לֹא יְחִיב אַס כִּן אֲפָלָא תָּן בְּמַטָּרָו לְעוֹלָם הַתְּחִלָּה וְתִגְעָה לְשִׁינְיוֹן
אֶלָּא שַׁהְוָא לֹא יְשַׁתָּנה שָׁם דָּבָר. וְזה כִּי דְבָקוֹת הַמְּאָטָר אֲשֶׁר לְפָנָיו יְחִיב וְהַכְּלָתִי כִּי
מֵה שְׁלָא יְהִי לַתְּחִלָּה לְשִׁינְיוֹן לֹא יְשַׁתָּנה. וְשֶׁמֶה שִׁישָׁתָה יִשְׁׁלַח לַתְּחִלָּה. אֶלָּא שֶׁמֶה

שכיוון אליו הוא זה העניין:

יאמר כשהיאמרו שאין כשייה לעולם בוה העני התחלת וסיבה החביב להם שייאמרו שהוא בלתי משתנה. ואם לא יהיו אמורים כי אין העניים אשר חדש מהם לא 10 יהיה במה שקדם בכך הוא אצלם חלוף מה שהם עליין או שייה תהיה לנו חמיד על אלו העניים אשר הוא עליהם במה שקדם מבלתי שאפשר בסיס שייה חלוף מה שהוא כמו העני אשר הוא עליין מה שקדם מבלתי שאפשר בסיס שייה חלוף מה שהוא עליין. ואם היה דבר מהם חדש אם כן מן המכואר ביאור נגלה שהוא יכול 15 בו שייה הפק מה שהוא עליין. כי הוא לא יהיה מתחדש מהם דבר מן הדברים אלו לא תהיה כוה העני. אבל אלו היותה על דמיון מה שהותה עליין במה שקדם עד שהוא לא יהיה אפשר שייה חלוף מה שהוא עליין מה שהו עולם יתחרש מהם. כי אם הווה אפשר בהם שייה חלוף מה שהוא עליין ועל זאת העלה חדש בעבורם העולים כי 20 להם שני בחוץ כלוט' שייה בעניין אשר הם עליין עתה ושייה בעניין אשר היה עליין במה שקדם. כשייה חלוף לשני אלו הכותות כולם ונעתק טלית אל יודה והוא נסן מזוטן שייה מאותם נעתק טלית אל אותם. אם כן הוא ראי שייה היוציא אצל היהו נעהק אל אלו. וכשייה נעתק אל אותם יכטלו בן הראש. ויקורה והרבה פעמים שייה שקרה פעמים רבות בלבד תכלית או אפשר שיקרה. ואם היה זה בן אין העולם מקבל להפסד ולא אם היה הבא לו הפסד בהיותו נעתק אל עניין אחד. ואם היה אחר שלא היה נעהק אלא שהוא מונע שייה ונתק אחר היוון יובל על זה:

אלא שהוא מוטן שהיה נעהק אחר היותו יכול על זה:

25 וכשאמ' וזה המאמר היה לקצת בני אדם שטענו על מי שאמר בחירוש העולם כתוב אפלטון. ויאמרו אמנים לפ' אחד משני חלקיו החקיקה לא יאמ' כעולם שהוא חדש כלות' שהוא יתהוו אלא שהוא מעניינים אי אפשר שיש היה הפק מה שהיה עליו במה שקדם קודם שיתהדרש העולם. וזה שהוא המאמר יסתור עצמו כי אי אפשר שיש היה טכמוני אלו העניינים. ואמנים יאמרו לפס' מה שייחיבו החלק الآخر. והוא שהעולם נחרש מעניינים שהיו במה שקדם בענין מן העניינים ואיפשר בהם שיש היה חלף אותו העניין. ויאמרינו בו שהם היו במה שקדם בענין מן העניינים לא רצחה לומ' בו אל-66 הראשון במצטרף כמו המctrף אשר לسود. וזה שהוא לא ימנע מונע מהיות שבני עניינים יחד בזמנ' ייחסב אחד מהם יותר קריטון מן الآخر כטו המושך לנתקש והעללה לעולול והאב לבן. כי אלו ואם לא יהיה מאטרינו בהם ראשון ילך אל הנכון אלא שהוא כשיהיה לענין המכון אליו בוה טבואר. על בן אין ראוי לנו שנרבה בהשנהה בענין השמות. 35

אשר ינוו מתנוועתיהם אטנס ינוו כישיסו אל הענין אשר לא היה להס קודם. והגשים
המתקנען על הסביב אין לו מקום אחר יסור אלו באחריתו:
ועוד שארסטו אחר זה המאמר יעתק החקירה על העולם אם הוא מטהווא או ווותהי
מטהווא. ומכל להפוך או אינו מקבל להפוך:

5. ויאמך שרואו תלהה שנספר דעת וולתו בו. כי הויא יויל בכל בקשה בהקרים הספקה
בעניין המבוקש בשיקריםנו ונורון המאמרים ההפוכים אשר יכוו בהם המשווים.
וחיווקם וקויום ושם ספקות במאטרים החקנילים להם. וזאת אחת מהסבות אשר בגללן
נספר דעת וולתיינו. והסביר השניה שיקירה צידוקינו במאטרים אשר יתבאר מהם דעת מן
הדרישות יותר כשקרמן וספרנו מאמרי כי שחקר כוה הדעת וראה בו חולוף מה שראינו.

10. כי אנו במה שנעפלנו מזה היה יותר רחוק משיחסב לנו שאנו אטנס שעדייננו על
המאטרי המהפרכים למאטריינו חתכנו עליהם ונשפינו בהם לוחק האמורים להם והמחלוקות
בهم בעבורינו. אחר היהות וזה מה שלא היה ראוי בני אם אנו מתחפלספים. כי ט' שכינון
למציאות האמת והדין בו אטנס ראי שיקים עצמו במקום המספר למאטרים המונחים לא
מקום הפלוקות:

15 ואחר שהניה דעתות וולחו. אמר ונל הפליטופים יאמרו בעולם שהוא אלא שזה
אינו על דמיון אחד. אלא שכתוב יאמרו שהוא נחדש חידוש ישאר עמו
נצחיות. וכתוב יאמר שהוא נחדש לפי מה לכל הענינים אשר נתחרשו שיתחרשו עלייו.
זה כי כל מחדשنفس. ומהם מי שאם שהוא נהווה והוא נפסד על זה הצר בולם'
שהוא יתרחש בעת ויפסד בעת אחר. ואחר שספר הדיעות אשר נאמר בהם התחלה מן
ברעם הראשון:

ואמר כי אי אפשר לדבר מן הדברים שיתandard ויתוהם עם זה נצחות. וזה شأنו לא נמצא על זה המאמר מופת ולא במקור מן הענינים יתכן מציאות זה. ואין ראוי שנKelly שום דבר מן הדברים מבטל מופת. האלהים אלא אם נמצא זה ללא ספק בענינים הרבה מציאות נגלה. ואין אנו מוצאים מה שהוא לא יתבע נצחות לכדי אבל

והנה ראוי שנקור בזה על זה התואר. מה שלא יהיה אלה והחלה להיות בזה העניין כמו שהוא בקצת העתים אבל שהוא בזה העניין הוא דבר נמצוא בו כמו השלמות לו. כי אי אפשר שהוא בעניין כלתי העניין אשר הוא עליון. אם כן ראוי שהוא לוי להיזהו אלא מקרה שהוא בסופו מטה שהוא בעניין בעת אשר ישנה בו עד שלא היה בלא מקרה. אם כן העולם אם היה על מציאותו בזה העניין כמו שהוא בעניין אשר הוא עתה עליון ולא יהיה אבל בזה העניין התחלה וסיבת כמו הבודא ית' והחומר והצורה או ולמה ומה שודמה לזה. ואי אפשר שהוא בחלוף מה שהוא עליון. כי הוא אם משתנה הוא ראוי שהוא בזה העניין סבה. מה הוא הסיבה. אם היה מתפרק. והנה היה נמצוא לו לפי הסיבה המחויבת כי היה בזה העניין אשר הוא עליון עתה לא השתנה ולא יפסد. ומהני שהוא המאמר יromo בו לאفالאטון. והנה היו קצת בני אדם יטענו בעבר אפלاطון ואמרו כי אמרו מה שלא היה לו סבה בשירותו בזה העניין הוא כלתי משתנה לנו. ולא יתרחיב מוחה שהיה מה שלם סבה בשירותו בזה העניין הוא אשר.

6 <i>veterum</i> Al. fort.	הקדמונים [המשנים	9 מאמרין codd.
7 <i>codd.</i>		
10 <i>codd.</i>	אתה [אחר loco אמרום 11	15 fort.
	כאשר ד'	
	corr. 19	29. 30 post suppl.
שיהיה [שליה היה 16	יהיה [החלקה	
31 <i>del.</i>	32. 33 om. a	37 ante
	34 om. a	
	34 מהויבת ej. שיהיה — בחולף	
	34 מהויבת ej. שיהיה — בחולף	
	suppl. contra omnes testes	

לפניהם ולא אחרת. ומה שלא יסובבו הומן לא יפסד ומה שלא יפסד לא יקרה לו הוקנה. וזה כי הוקנה הוא דרך אל הפסדר. ואלכסנדרי יחשוב שהוא נאמר או על העצם הראשון והעליה המנעה. וזה שהוא כשלא תחיה צורה ולא שלמות מן השלימות כי אין אלא פעולה נפרדת עצמה. וזאת גם בכך נפערת מן הומן אחר היותה נצחית. אינה

מקבלת השינויו: ואחר כן

5

אמר כי אם היה רוחה בו העלה הראשונה אטמנ רוחה לו באטרו התנוועה האחורונה חגנותה העלייננה המתנוועה על הסביב. אט בן על והתוואר נמציא אלכסנדרי יקבל וזה המאמר על שני עניינים. ואטנס אני רואה הפרוש השני יותר טוב. וזה כי המאמר אטנס יסדר ויתקbez במה שקדמו על זה והוא הדבר. כי דברו היה בשחטים לא ימצא רוחה 10 ממנה מקום ולא מן. עם זה כי מאמרו אלו העניינים אשר שם מוצאותיו מוצא הרובי לא מוצא האחד. ואטנס רצה לוט' באטרו אשר שם העלה או העצם. ואמר גם כן ואוי אפשר בזמנ שיזקינים ולא שיזקינהו. ואמר עוד ואוי אפשר באחד מהם שיקבל השינויו ולא אמר ואוי אפשר בו שיקבל השינויו. ובכלל כי מוצא דברו מוצא הרובי לא מוצא 15 האחד. ואט' אחר כן וחיוו החיים הנכדים. אבל מה שאטרו אחר זה בהחדרה ובנצחות אטנס רצה אותו העניינים בעצםם. ואחר מין ייכר בזה ויאמר והם יתנוועו חנוועה לא נחוה להם:

אמר כי הוא אין מקום לגשם המהנווע על הסביב ומפני שהומן לא יסובב והgasם ולא יכול אט בן לא יזקון. אבל זה חheid נשאר על חורת הלילתו וחיוו הנצחית. וחזרה חלילתו אינה דבר אחד אלא הומן הנמשך עם מציאותו. וזה כי קריית שם 20 הקדרונים ליטמן הנמשך עם כל אחד מן העניינים חייוו הנצחית והחוורת הלילה ומה שלא יסור מהם אטם' אלה. ומה שזורעה על זה מאט' הפיטנים שהוא העדר הנצחיות מקום אמר שעדר החירות. כי לפי מה שזורעה עליו זה העין ולפי שלמות השמים בעצםם. וארצה לוט' במאטרו שלמות לא המות והכטלה אבל החטויות. ולפי המשך הומן עם חייוו ומציאותו והכלאוו בעמידתו החור חיללה אשר אין לו 25 חכילות נקרא נצחיה. ואטנס נגזר לו וזה השם כלוט' הנצחיה החמידי ההשאורים כי הוא אלוהי לא יבאונו מות. והחוות שאר העניינים אשר בהוויה נקשרים קצתם בחותם וקצתם יותר לפי רחוקם וקרובם ממנה. והרבבה פעעים נמציא דברו הומן ועדי הארץ בעניינים הנצחיים הולכים על המשכה(?) כלוט' טאמיריהם שהוא ראוי בהכרה ברואון ואשר בתכליית הראשונות שחיוו אליהם בלתי מתקבלים לשינויו. והנה נראה כי העניין בו לפוי 30 שאמורים. וזה גם כן מעד למה שאמרנו. כי הגשם האלוהי המהנווע בסביב באמתה לא ישתנה ולא יקבל השינויו. כי אלו יהיה משנהה החחיב שחייוו שינויו טולחו או מעצמו. וכשהיהו שינויו מולתו החחיב שהיה המשנה לו יותר מר מעוללה טמן. אט בן ראוי שלא היה זה אלוהי ולא ראשון. וכשהיהו שינויו מעצמו הוא על כל פנים אל יותר נ cedar מה שהוא עליו. כי הוא מן השקר שיטה עצמו אל מה שהוא יותר מגונה. ולא ימצא 35 בו הסרון משנהה בעבורו אל מה שהוא יותר מעוללה ואין בו גם כן דבר מגונה יברה ממנה. אם כן הוא ראוי גם כן היתה חנוועתו אין מנוחה לו ולא עמירה. וזה כי העניינים

4. מאטרו שם נצחיים אינם מקבלים, נפעלים post codd. add. ib; מאטרו מוצאותיו codd. 10. מוניהם נצחיים מוניהם מקבלים, נפעלים suff. fem. exspectes 26. בהיוו נקשרת. ej. נקשרים — אשר suff. 34. שישת fort. 36. שינוי sive שוניה fort.

5. אמרה 22. ממנה 21. מהם 21. חיים 1. 14. השינוי — ולא. וקיים [אמר 13. codd. add. et suff. fort. del. ולפי העדר suff. fem. exspectes 26. נקשרים — אשר suff. 34. שישת fort. 36. שינוי sive שוניה fort.]

וה המיקום בטבע לגשם אחר ויהיה זה בו חוצה מן הטבע. וזה כי המקום הנמצא לאחר חוץ מן הטבע ימצא לאחר הטבע. אם כן ראוי שיהיה גשם אחר ויהי אלו החמשה. והמקום היוצא מן השמים הוא לו בטבע. ואילו אפשר מזיאות גשם אחר פשוט חוצה מלול החמשה. אם כן ראוי שלא יהיה חוצה מן השמים גשם מן הגשמיים. וכשלא יהיה 5 טמנו גשם פשוט מן הטבע הוא שאין גשם מרכיב גם כן. כי הגשם הפשט נכלא על כל פנים בטוררכ:

הנה התבואר ממה שאמרנו כי לא ניתן חוצה מן השמים גשם לא פשוט ולא מרכיב. ומאלו העניינים בעצם יתבואר גם כן שהוא אי אפשר שיתחדר במה שעדרין. כי הוא או יהיה פשוט או מרכיב. כי אם היה פשוט הוא אמן המתנווע על הסיכון או 10 אותו המתנוועים על הושיר. אלא שהמתנווע על הסיכון אי אפשר שיתחדר במקום אחר וזה שהמיקום הטעני לו הוא אשר על העיגול. ואמן אם יתנווע חוצה מן הטבע אין זה מרכיב כלל. ואמן אותו המתנוועים בסיכון וause^ט שיזיאים מן השמיים או בטבע אי אפשר שייהו חוצה טמנו וזה כי המקומות הטבעיים לאלו הגשמיים מוגדרים. או יוצאים מן הטבע והמקומות היוצאים מן השמים טبعי לגשם אחר. ולא ימצא דבר חוצה 15 מאלו החמשה. ואם היה מרכיב במה שרואינו כמו מבואר. כי התבואר טלו המאמרים אשר הקדימן שהוא אין אחד הגלגל גשם מן הגשמיים ואי אפשר שייהו. אם כן ראוי שייהו השמיים כולל לכל החומר הטבעי ושיהו עמידתו מכלם. אם כן אין ראוי גם כן מזיאות עלמות הרבה ולהיותם במה אחר. אבל זה האחד המיחור התם לבך. וכשביאר כי הנמצא אחר כי עצמותו מכל החומר. וזה שהוא לא ישאר חוצה טמנו גשם מן הגשמיים

20 ואילו אפשר שייהה בטה שעדרין. ספר עניינים אחרים:

ואמר ומן המכואר גם כן עם שאין אחר השמיים מקום ולא ריקות ולא ומן. והכיא בעלה בכל אחד מאלו:

ואמר אמן המיקום אי אפשר שייהה חוצה לו. כי המיקום הוא אשר אפשר בו קיבול הגשם ואשר בו הגשם. ואין מאחר השמיים גשם ולא מקום. כי הריקות הוא מה שמיים גשם לו ואי אפשר בו שיקבלנו. ואחר שעירב אמרו חלק שדריקות נמצאה. ומפני 25 היות שאין אפשר שימצא גשם חוצה מן השמיים כמו שביארנו חיב גם כן שאין אפשר שם ריקות. ועל זה דגם ולא מן ימצאו חוצה לשמיים. וזה כי הזמן מסוף תנועת הגשמיים הטבעיים. ושהוא אין חוצה מן השמיים גשם טבעי ואינו חוצה טמנו גם כן ומן. ואלבסנדר יחשוב שהוא ביאור עם ביאור אלו העניינים שהעולם נצחים. כי הוא אם היו 30 העניינים אשר עצמותם כלוא במנין יבואם הפסיד על כל פנים והוא הגלגים לא יטובבם הוטן ולא הם מחוסרים טמנו ולא שום ההחיב מזה שייהו נצחים. כי העניינים אשר הם חסרים מן הוטן יבואם הפסיד במנין אחר היהות שיסוכבים וימצא לפניויהם ואחריהם: 35

ואחר מין יחבר אל זה המאמר אחר טמוך לו על זה התואר: אמר וראו אם כן שלא תהיה אותם העניינים אשר שם במקום. ואי אפשר גם כן שזוקנים הוטן. וכל זה יחייב הגשם המתנווע על הסיכון. ואמן שלא יהיה בטקום מפני שהמיקום לפי דעתו חבלית הסוגר אשר בו יסגר הנסגר. והगשם המתנווע על הסיכון לא יסגרנו דבר מן הרכבים. ואמן אמרו לא יקינחו הוטן. מפני שהוא על מה מציאות הוטן. כי הזמן הוא שיעור תנועתו. ולא יסוכבנו הוטן כי הוא לא ימצא ומן

5 18 shiāhia codd.; 12 1. [בסיכון] או 1. [et infra] אמן. נפלא vel suff. masc. 17 1. [מכלם] כי מה fort. החשיים [הגשמיים] 15 25 post susp., fort susp., fort 31 אמר. post נמצא 25 suppl. עמו. 1. [עם] 35 supplevi 32 וימצאו 8

אומרים שהוא תחלה לא יכולנו ההפסד. ואחר שנניאה תחולת ספקה יוכנס בה מעניינו ונחרורה. והספקה אשר ונכזבת מובוארת נראהות וענינה וזה העניין:
נאמר העניים בכל אשר לא ימצאו בעצמותם בהכרה כלל בגדרו ולא יהיה להם כוה
וזות יחויב להיות היא אחת בלבד נמצאה או מתחווה. אין מן המגונה שייהיו
עניים הרבה דומים נמצאים או מתחווים. אם כן מן המכואר כי אלו העניים הם כל
עניים אשר יערכם החומר. וזה מעני היות טלית העניים מה שהוא צורה ומהם
מה שהוא חומר לא ימנע מהשכלה מונע שיציר להם משללים הרבה. ולואת
העליה לא יציר השכלה על דרך משל העניים הנצחים הרבה או החומר הראשון
או דבר אס היה וולת זה ידמה כמו ההתחלת הראשהה לכל. כי הוא ימצא בגדיר
10 צורות מה יחויב שהייה הוא לבדו כמו ההתחלת. ואתנים צייר מדיניות הרבה כמו
בניינים או עופות הרבה כמו העוף הנושוי או בכלל כל מה שלו חומר לא ימנע מונע
ואם היה כוח העת נפרד אין רומה לה. וזה הוא הספקה. והנה ראוי שנקור עליו ונראה
מה אשר הטיב בו ממן. ומה אשר ייטב בו. ושני אלו מכואר נגלה. וזה כי התרתו יהי
על זה המתואר:

16 העניינים אשר כל החומר נכלל בהיותם, וכן אין מציאותם נפרדים כמו עניין מציאותם מורכבים. אין גם ספק בשלהם לא ימצאו הרבה. שהוא לא ישאר מן החומר שום דבר. וזה כי החומר כשלא היה נמצא לא יהיה אפשר בעה מן העתים מציאות דבר מן הרכבים אשר חערבים! החומר. והעולם יכלא כל החומר. וזה כי בני אדם הרבה כי חטויות הרבה. ואלו קבין שום אדם החטאים המונחים לכל בני האדם ושם אחת 20 היה המתילד בעבר זה אדם אחד. והנה הטיב בהשנותו עם אמו ואלו היה מכלם דבר מן הדברים מקום אמרו העניינים אשר אי אפשר לשנה. כי העניינים אשר החומר שלם אחד אלא שהצורה הרבeka לאוthon החומר אפשר בו החעתק בשיפור טנה לא יתנו מונע שהיה רבי במספר:

ועוד שהוא מופיע שבעה פעמים במקומות שונים. והוא מופיע בכל החותם או נס ולא הפנים אשר יאמר עליהם השם. והענינים אשר קצתם יורה על זה מוכרים נגlim. כי השם אשר יאמר על הענין השלישי מן הענינים אשר יורה עליהם מוה השם ראיי בהכרה שיזהה עצומתם מכל החומר ומכל הגשם הטעני. כי הם כשלא היו כלל וזה הגשם אבל נשאר מטנו דבר חזקה מהם התחייב בהכרה באותו הנשאר שיזהה או פשות או מרכוב. ובאי זה שני הענינים יהיה נמצוא חזקה מן הגלגול או בטבע או חזקה מן הטעני. ואילו 30 אפשר בו שיזהה מן הגשים הבושים. וזה כי הגשים הפושים בסוג שניים כלות' המתנווע בסיכון והמתנווע על היושר. והנה ביארנו על המתנווע על הסיכון כמה שקדם מן המאמר שאפשר בו שיצא ממקומו המתייחד בו כי הוא אין בטבעו בכלל הנעה יוצאת מן הטעני. וזה כי לא יצא דבר מן הדברים מהפך לו ולא חזקה בהקש אלו מין הטעני. אבל הגשם העליון והמושצע הוא כמו השני גשמי אשר הם כתמו התחלה והקצotta כלומי המתנווע על הסיכון והשוקעים כלומי הארץ והם. כי אי אפשר 35 בהם שיהיו חזקה מן העולם. וזה שהוא אי אפשר שיהיו בטבע חזקה ממנה אחר היהום מקומותם בטבע משתנים. ולא יוצאים מן הטעני גם כן. כי הוא כשייהה בן התחייב שייהה

4 l. זיהיב נגידם [ונחרחו] ej. יוחשראו (cf. 1. 12) codd.
 לא חטיב ej. [ויתיב] et c. 12 l. 13 הם אחדים ej. [היא]
 אכמנ הספק בשחיא לא תמציא אין שם ספק בשחם. ימצעו 16 singul!
 22 fort. et sq. mut. genere 24 [אוכס ולא] vitiros., licet Al quoque habeat
 ej. (בגד ראייס) אמר לנו;

ראוי שיהה כל השוים ב민ין יתנוועו אל אמצע אחד. אם כן העולם אחד לא הרבה. והנה נמצוא היסודות יתנוועו אל המקומות אשר וועו בעבורם بلا טורה ולא העמסה מעצם. על כן ראוי מכל מה שאמרנו הצדיק בשעהם אחד:

אחר טין אמר ולא שנבאר בעולם שהוא אחד כנשעשה בו דיבור מן הפליטוסופיה הראשונה כלומר מספר מה שאחר הטעע. ואותו המאמר על זה התואר. הנה נמצוא הגשים המהנווע בסביבה יתנווע חנווע נצחית. והמתנווע חנווע נצחית חנוועה מכח בלתי בעל תכליות. אם כן חנוועת הגשים המהנווע על הסביב גם בן מכח בלתי בעל תכליות. כי אם היה חנוועת הגשם על סיכון מן העילה הראשונה. והעליה הראשונה אמנים חנוועה מפני שלה כח בלתי בעל תכליות. אם כן אין לו דבר בלתי בעל תכליות.

10 אם כן ראוי שיהיה המנייע הראשון בלתי בעל תכליות. וכל גשם בעל תכליות. אם כן המנייע הראשון אינו גשם. ובஹוט זה בן החומר לא יערבני והוא שבל מה וסועל. ואלו היו עולמות הרכה החthicיב שייהיו גשטים הרבה יתנוועו על הסביב. ואלו היו אלו הגשמיים הרכה החthicיב שייהיו מניעים גם בן הרכה. ובஹוט הגשמיים המתנוועים על הסביב לא יתחלפו בזרה. המנייעים גם בן לא יתחלפו בזרה. ואם לא יהיה בזרה חילוף ויהיה 15 הרובי אמנים הוא במספר. ההיוili הוא הסכה בוה. ויתקבי' מוה המאמר שייהיו המנייעים הראשונים בעלי חומר. והנה החברא שמאמירינו כי החומר לא יערכם. אם כן ראוי שלא יהיו הגשמיים המהנוועים על הסביב הרכה. אם כן לא יטצאו עולמות הרכה. וזה המאמר לקוח מן הפליטוסופיה הראשונה:

ואם לעין גם כן על פנים אחדים יתבادر לנו כי העולם אחר. וזה מפני היות היסודות
20 הגשמיות בסוג שלשה. ואmens יתחלפו לפני הטיטיהם. התחביב שיהיה מקום שלשה
גם כן. ואם יהיה שלשה המיקומות בזה העולם. אבל היה העולם באלו השלשה מקומות
והויה להם מקום. התחביב שליא ישאר מקום אחר. וזה כי אחד מן המקומות לגשם הכביר
השוקע. והמקום الآخر לגשם אשר איןנו בכדי ולא שוקע ולא קל ולא אף והוא מקום
הגשם המתנווע על הסיבוב. והמקום השלישי האמצע והוא מקום הגשם הקל. כי הוא
25 ראוי בהכרה שיהיה הגשם אשר יסחה במקום אשר בין שני אלו. וזה כשלא היה בינויהם
הוא יוצא מהם. אלא שאנו כשנעים בימי לא נמצאים אפשרויות להיוות תחת הכביר. כי
אין מטבחם שישקעו אבל שייעלו על הגשם הכביר. ולא נמצאים גם כן אפשרות שיהיה
בעקב הגשם אשר איןנו קל ולא כבד כלות' המתנווע בסיבוב. וזה שמאמרנו בדבר יוצף
30 אמנס יהיה בהקש אל הכביר לא בהקש אל מה שאינו כבד. אם כן ראוי גם כן אם היה
זה הגשם נמצוא ולא חוצה משני אלו שוריה בינויהם. וכשהיו המקומות הם אלו לכבד אשר
בן העולם אחד. וזה שהוא יטלא אלו המיקומות וחיה תנועת השותות בזורה אל מקומות
בעצם. ועם זה גם כן אין הגשם אשר יסחה ובין שני אלו יוצא מן הטבע בזה המקום.
זה כי הוא ראוי כשייה העניין כן שייה במקום והשם אחר מיקומו בינויהם בטבע. כי
הדבר הנמצא לדבר חוצה מן הטבע יוצא לאחר בטבע. ואmens אי וזה פרקים הם פרקי
35 וזה הגשם הוא ידבר בו במאמר הרבבי מוחה הספר:

ואמנם אם זה תכלית מספר היסודות הגשתיות ומקומותם הנה ביארנו וזה ייצאנו ממן
וביארנו עם באורנו שהעולם אחד ואינו אפשר שיתהו עולמות הרבה. ואני עתה

32	וַיָּلֹחֶד בְּלֹתִי — om. a.	9	אֵם כָּנָה [וְלוֹא] וְלֹטָנוּ
31	supplevi	4	vitiouse, fort.
30	codd.	13	וְתַהֲיוּתָה [וְיהִוָּה] שִׁיחָה מִנְיָם
29	codd.	14	כְּנִיעָם [הַמְּנִיעָם] codd.
28	codd.	19	בְּדָבְרֵי צָפָה [לְעֵין] כְּנִיעָן
27	codd.	25	emendavi: יִקְרָא codd. Al.
26	codd.	32	זְהָהָה (alt.) — זה (alt.)

אל דבר מוגדר. וראוי גם כן **שיהיה גם** בין האש והאדמה **יתנוועע[ו]** אל מקומות מוגדרים וממוקמות מוגדרים. ושחו אלו המוקמות גם בין הפהו קצחם אל קצחם כלומר אשר מהם יתנוועע[ו] לאשר אליהם יתנוועו. ואלו המוקמות הם העליון והשפלה. על כן ראיו **שיהיה העליון** והשפלה מוגדרים. אם כן כל העניינים השווים במשן יתנוועו אל מקומות אחד בעצמו. וראוי **שיהיה הארץ** אשר בעולם אחר יתנווע אל וההמצע וזה מגונה ומכוער.

ושהוֹא אמר כי כל חנוכה שתהיה מרכז אל ולוּתוֹ וששני אלה הפוכים והחנוכה על הסיבוב איז ליה הפוכות ולא תוחם מפרקתה:

אמר שהוא ימצא לזאת גם כן על צד מן הצדדים הטעק מן דבר אל וולתו. וזה שהוא ואם לא יהיה לה וזה בכללו אלא שאנו נמצא זה בה בפקודנו חלקה. כי קצת הלקים יהיו נתקאים אל החלקים המקבילים להם כמו מה שעלה קצאות הוקטב. אם כן היה ראוי בכלל שיחיה מכל תנועה דבר מחייב אליו יתנווע. ואם לא. היהת תנוועתו אל דבר בלחתי בעל תכליות ווילוי מוגדר ולא אל מה שאין תכליות לו. והראיה על שהתקומות מוגדרים ובשהענינים המתנוועים אין תנועתם כלל תכליות. והוא מה שהוא עדין קורה אלו לא היו המקומות מוגדרים. כי האדמה כליה הויאלה בתנועה אל המקום השפל והוסיפה תנועה מהירות וחידור. וכן האש כליה הויאלה בתנועה. כי אלו היו מתנוועים בלבד תכליות היה ראוי בתנועותיהם [ס] שיטוסוף ב מהירות ובמהירות אל מה שאין תכליות לו. ואם יקרה וזה בתנועותיהם [ס] החביב בהשיותם כלמי' המכבר והקלות. וזה כי הרבר אשר ימחר תנוועו אל מטה בסכת מהירותה תופעת העתק. כי היגלוג האחד ואע"פ 20 שהיה גדלו נשאר על עניין אחד בעצם היא! כליה הויאלה בירידה אל מטה יוטיסף כבודתת חמיר. והנה החבкар בספר אחר שלא ימצא דבר בעל תכליות לו כי כלתי בעל תכליות. אם כן ראוי שלא יהיה הטית הגשם המתנוועים בלחתי בעלי' חבלית ושלא יהיה גם כן מהירות תנועתם בלחתי תכליות. אם כן ראוי שיהיו המקומות מוגדרות. אלא שארטטו לא סידר מאמטו אל סופו לבאר מה שנשאר ממן:

25 ומפני שכל מה שאמר לך ברוב התקומות מן התנועה חסר בטה שסמן ממארו קוישיא איפשר שיקושה בה:

ואמר ראו בקצת בני אדם שיחשוב בתנוחה היסודות שהם אינסطبיעים להם. להלן
בעבור וה שהוא אין להם מקומות מוגדרים יונדרו אליהם. אבל חנעותם אל מקום
תנוועו אלו באנס לפיה שטוכרכרים אליהם. אטנס האש ישוב אל מעלה עם ההדרות
וההבלאה. וכן אל מטה בשירחנו דוחה ויכלנו אל מעלה.

ויחשבו כי האמור בזה הדרת סטוטר המכבי' ואשיקורום גם כן מי שהוא חושב זה.
ואריסטו יסתור זה ויאמר. אל לו לא היה חנעתו אליו הגשים בטבע אבלם 64
באונם. היה ראי שימצא בו מה שיימצא בכל העניינים אשר יתנוועו שכירה. והוא שהם
כשהיו בקשר מן הרוחה להם ולהלוך יתנוועו יותר בנסיבות. ואם היו ברוחך מן הרוחה
35 והלוך היה תנוועם יותר מאשר אחרים. ושני אלו נמצאים ביסודות על ההפק. על כן ראי
שלא היה תנוועם באונם. ואם היה תנוועם בטבע מוקומות גם כן נמצא בטבע. אם כן

כליה	שין Al recte	15. 16. 20
אל מעלה	שאין Al addendum	13
cum Al suspect.	כל מה Al quoque: fort.	16 post
תנוועה	כל מה Al quoque: fort.	17 1. 18
נונעה	העתק codd. 1. סכת כבידת 1. נעל = נעל	19 1. 20
נונעה	הבר חסר vitiose, fort.	25
כובחרת	תנוועה codd.	28
נונעה	חסר vitios.	31 ej. האומר
כובחרת	כשותה codd.	33. 34 et seq.

במיון. הרבה במאמר. ומפני שהאדמה אשר באותה העולם האחר יתנווע אל אבעזעיזו. כי
כשיתנווע אל אבעזע זה העולם לא יקרה לו מה שיעיתינה מטבחה. וזה שאין הפרש
במיון בין אבעזע זה העולם ובין אבעזע אותו העולם. וכן ראיי גם כן שיאמן בשאר היסודות.
ונדרמן על זה בפוג'ר:

5 אמר מאמרינו בחלקוי היסודות שהם כלתי מתחלפים בצורה אין מזיאתו באחד משני

- ולמות ובאחד אבל נמצאת על והמשל בכל העולמות המשותנות החלקי
- במסגר לבך כלומי' שחלקי הארץ אשר הנה כשיוך קצחים בקצחים ובחלקי האדמה אשר
- באחו העולם ימצא על רמיון אחר עצמו. ואתנו יתחלק במספר לבך. וחלק הלוקה
- מוחאת האדמה אין הרוש ביןו ובין חלק אחר ליקח ממנו. וזה אם הם היו מתחלפים במספר
- 10 תנוועתם אל מקום אחד בעצמו. ואתנו החלקים אשר בזה העולם الآخر הם ולא לא
- ויחלפו לאלו החלקים כי אותם אשר הילוק בין קצחים וקצת במסגר לבך. אין תנוועתם
- אל מקום אחד בעצמו על דמיון תנוועת אלו החלקים. וזה שהעה אשר אמרנו כי סיבתה
- יתנוועו אלו החלקים אל מקומות שונים במסגר הם רבי החלקים במספר ואלו החלקים
- ואם הם הרבה בזה העולם אלא שם יתנוועו אל מקום אחד לבך בעצמו. ולאומר
- 15 שיחסוש על זה ויאמר כי הערך המיותר אשר להם אל מקום אחר הוא אשר ישמן
- מתנוועים אלו. וראוי שנחדר השרשים והחלות אשר בגלים יתחייב זה והם אלו. כי
- התנוועה הפשטוה מוגדרת והגשמי הפשטויים נמשכים אהריה. וזה שהם אטנים יהיו
- פשוטים כי יש בהם תנוועה פשוטה. ושהוא יתחייב שישיה תנוועה כל השיטים בנסיבות אל
- местם אחד בעצמו. כי אנו כשניהם אלו השרשים התחייב בהברחה באדמה אשר בעולם
- 20 אחד שייתנווע אל אמצע והחביב אותו הכיעורים אשר קדם ונרכם. ואם היה
- שאן ראוי לקבל זה המאמר אין העולמות אם כן הרבה. אם כן ראוי שישיה העולם
- אחר. ואתנו באור והבעשותו שהוא ראוי בעניינים אשר בעולם אחר אם היה נמצא
- שיתנוועו אל מקום אחד בעצמו. וכן ראוי בהברחה באדמה אשר באותו העולם שייתנווע
- אל והאם

25 ואמנם כי מקומות אלו הגים מוגדרים הנה ביארתי בעניינים אחרים. וזה במאמטו שהוא ימצא מקום מוגדר מطبع הארץ שיתנווע אליו ומקום מוגדר מطبع האש שיתנווע אליו ושזה שיעשה בו מה שאספֶר. כל העניינים אשר יתנווע בכל תנוועות מה. כי אם נס היה תנוועתם טבר אל זולחן. ובין הדבר אשר היה מטנו העתק והרבן אשר היה אליו העתק חילוף בזורה. ובஹוט התנוועה בעלת הכליה התהיב בלא ספק שהיה מן הדבר אשר געתך מטנו אל הדבר אשר הוא געתך אליו. כמו הקונה לביריות כי תנוועתו תהיה מן החול' 30 אל הביריות. כי אי אפשר בעתם שיקנה הביריות ותנווען מן החול' אליו לאלו הקונה לביריות מוקצה מן ההגעה אליו אבל על כל פנים ישוב אליו. כי הדבר אשר אין מרכבו שורה או יודה כי הוא לא היה מתחלה העניין. וכן עוד העניינים המתנוועים שאור התנוועות. אסן ראיו שתהיה התנוועה במקומות. זה דרכה. כי הוא ראיי בה שיחלה' 35 אשר מטנו תהיה התנוועה לאשר אליו תהיה התנוועה כמו חילוף החול' אשר מטנו יתנוועה החולה. לביריות אשר אליו יתנווע. ולא יהיה ראוי בה שתהיה לבר מתחלה' אבל שתהיה מוגדרת גם כן כמו החול' והbiriyot כי תנוועת אינה היא אל מה שהודמן אבל

1 observa et seq.	6 suppl. neg.	8 1. יתחלפו [ובאחד	9 1. מפנה
13 ej. הִיא	15 codd.	שחיה אמנה תהיה פשותה	codd.
23 שיחנעו	1. sing. 27 וְהוּא	וּמָן (pr.) וּבָנִי	codd.
31 a add. 36 שתהיה	ib. et הקנים אל [מן;	codd. add. 33 שיהיה	יהיה
34 codd.	בָּהֶם [בָּהֶם	37 fort. חנעתה	תגועתם

הgeomטרים הפשוטים בסוג מספר התנויות הפשוטות. אם כן ראוי אם יהיה התנויות אשר בזה העולם האחד שייהיו עוד היסודות אשר בזה העולם הם אשר בזה העולם. אם כן תנויותיהם יהיו אל מוקומות בעצם. כי מקום שימצאו לו כדור אחד מן הארץ שם ימצא הארץ בעצמו. אם כן ראוי בזמנים היברים אשר בזה העולם האחד שייהיו מרכיבים שתיתנו עוזם הארץ והעולם. ובזמנים הקלים אשר בזה העולם סביב אמצע וזה העולם. ובהתאם זה יהיה ראוי בהכרח בארץ שתיתנו עוזם כעולמו המזוהה בו אל מעלה. כי היוותו נתקע בעולם אל עולם יהיה על הגדרים האחרונים משני העולםות. ואמנם האש יתנו עוזם מטה. וזה דבר לא נראה לעין ולא הודע עליו והוא גם כן על דרך ההקשות שני כי ראוי או שלא נשים כיطبعgeomטרים הפשוטים אשר בכלל העולמות הרבותطبع אחד בעצמו.

10 או לא נאמר בעולמות הרכבה. וזה שהוא יתחייב שני אלו המקומות גנות. כי אחר שאמר וזה המאמר זכר הקושיות אשר איפשר להקשות בהם בונה וחשב להחירים והחilih חלה בוגרנו אלו הקושים.

אמר מן הרין הוא לקצת בני אדם שיאמר שאין ראוי בהכרה באדרמה אשר באלה העולם שיתנווע אל אמצע וזה העולם אבל אל אמצע אותו העולם. וזה כי האדרמה אשר שם קרובה מאמצע מה שם וה האש אשר שם קרוב מגדרי עולמה. 15 אמר אבל ראוי שחתאמין בזאת הקושיא שהיא טמה שלא עינה. וזה שהוא אי וה חילוף שימצא באדרמה שיהיה בתכלית הרוחק והקירוב מן האמצע עד שרואיו בסוכה זו שחבירל מבעה הבינוי בת

ואמנם הhilוף בה בלבד מצד כי רוחך חלקי ואחת האדרמה אשר הנה יותר או פחות מרוחך חלקי אותו הארין אשר שם. כי בשתתיה טבעה ותנוועה לא חילופה. מינה עופר נס בן בעצמו. ואם היה המן עופר. כי תנוועת הכל אל מקומות עצם. ועוד שהוא אחר מיכאן יבא אל קושיא אחרת והיא זאת. ראוי בקצת בני אדם שיאמר שאנן ראוי בהכרה באرين אשר שם שיתנווע אלה העולם אבל ינוח וייהו באלו העולם. והתרתו על זה התואר. הנה ראוי בהכרה שיהיו הגשטים תנוועת מה. ואטנס 25 שאל הגשטים יתנוועו וה נראה ומכוואר. וזה שאנו הנה נמצא לעין כי הגשטים אשר בזה העולם יתנוועו. והלא חראהו. ראוי לנו שנאמר כי כל החנוועות יוצאות מן הטבע ולא נאמר בהם ואם היו היסוכות כי קצתם להם טבעי וקצתם חוצה מן הטבע. והנה נמצא המאמר בזה דבר מגונה ומכוואר. כי הוא כשלא יהוה לו בכלל תנוועת מה טבעית אין מטבחו גם בן שיתנווע אבל לא יורדן בו על עד מן העדרים שיתנווע גם בן. כי הקו 30 מהם לא יתנווע באונס כיוון שאין מטבחו כלל שיתנווע. אם בן ראוי שיהיה להם תנוועת מה טבעית. ונשיהו להם תנוועה טבעית בטל מה שאמרנו בהמה שקרם. כי תנוועת הגשטים השווים במן ראוי שתחיה אל מקומות עצם. וכל אחד מהם יתנווע אל מקום אחד במספר. אם בן ראוי שיתנווע הארץ אשר בעולם אחר אל אמצעם והם עולמים הרבה. וזה מגונה ומכוואר ההחיב אם בו שלא יהיו עולמים הרבה.

35 **ונם נחיר קוֹשִׁיא אַחֲרָת שִׁקְשּׁוֹ בָּה וְהִיא זֹאת :**
אמֶר וַקְצֵחַ בְּנֵי אָדָם שִׁיאָמְרוּ רָאוּ הָאָרֶץ בְּמִינֵי הָאָשׁ וְטַמֵּן שֶׁאָרֶץ הַיּוֹסְדוֹת שִׁיהְיוֹ אֶחָד בְּצֻוּרָה. הַרְבָּה בְּמִסְפָּר. אֲמִם בְּן הַמְּקוֹמוֹת גַּם בְּן כְּלֹותֵי הַאֲמָצָעׁ וְהַמְּקָפִים הַם אֶחָד

2 post suppl. a	שְׁבִיעֵי [חַנִּינָה] 8	codd.	שְׁנִי 10 [שְׁנִינָה]
forte לְשִׁנִּי 16	אֲלֹהִים [קְלִיפָה] 20	תְּנוּעָה 21 [כִּי]	תְּנוּעָה 21 [כִּי]
codd. 29	עֲלָה ej. 24	תְּנוּעָה 28 [תְּנוּעָה]	תְּנוּעָה 28 [תְּנוּעָה]
codd. 29	לְגַם ej. 25	fort. 29 [שְׁתִּיחָה]	fort. 29 [שְׁתִּיחָה]
codd. 29	אֶל et 30	codd. 31	codd. 32
codd. 29	בָּה 30	לְהַ 31	שְׁתִּיחָה 32

העליוון, וכן התנוועה. כי התבב לארת היא לסתה ואשר באונס הוא אל טעה. והכלל כי המקום הטבעי הוא אשר ישתחה אליו הגוף ויתנווע מבלתי אונס. והמקום אשר יתנווע אליו הגוף אונס עמידתו נס אין בו אונס. ואמנם השורש והמונה השני הוא כי זאת התנוועה השברית אינה לגברי אי זו חנוועה שתיהיה אבל המהפקת לתנוועה הטבעית.
5 וזה כי התנוועה הרפוכה אשר תזהה שכורה על והתוור היא טבעי. הנה ראוי שיבן ממאמרו פועלות העין הכלול השותף למנוחה וולטה ולא המנוחה בלבד אבל היה ראי שיקימנו במקומם אמרו אלו הקוף על מקומו המוחדר. וזה שהוא ראוי שהיה לאש התנוועה במקומו המיוחד בו. ועל כן אמר אשר ינות ויתנווע בו יישוב אליו והמקום הטבעי הוא טבעי.

10 ומפני שקדם אלו העניינים לך לבאר שלא ניתן דבר מן היסודות הארבעה חזיה מן העולם. וכשלא יהיה זה החוצה מן העולם אם כן לא ייצא גשם מתנווע בסיכון החוצה לי. וזה כי הגוף המתנווע על הסיכון אמן יתנווע סביבות היסודות הארבעה. כי אם ריה כל עולם אמן הוא טלית הגוף אינו החוצה ממנו. אם כן ראוי גם כן שלא יהיה עולם אחר החוצה מוה העולם. ובעת שנקה לעשות מה שקדם ה证实ו הבהיר שהוא ייחיב מי שאמר בעולמות הרבה עניין מגונה ומכובע. וזה שהארדמה אשר כזה העולם כישתווע אל אמצעו והעולם אם היה החוצה מן הטבע ותנוועה תנוועה מהנה אל שם טבעי. ובחוויות העין בין עמידתה באמצע החוצה מן הטבע ותנוועה אל מעלה נוכח וזה העולם טבעי וזה מכובע ומוניה. ואם לא היה חנוועה ממש אל הנה החוצה מוה הטבע. ותנוועה אל מעלה טבעי ביכולת מושלם אל עולם ייה לפי הנדרים 15 אשר לקצתם אצל קצחים. ובכלל יהיו לה שתי תנוועות בטבע האחת ממש אשר אל טעליה והאחרת אשר אל מטהו והם שני היבטים בשיהיה בו אם ממש אל הנה טבעי. וזה שהיא באוטו העולם יתנווע מן האמצע אל העליון. ובזה העולם מן העליון אל האמצע כלומר אשר אל מטהו. עם שהוא כבר אמור בתנוועות הגוף הפטוטיים בטבע שהם פשוטים. אבל אם אלו העניינים ייחיב[ו] בהכרח כי שאמר העולמות הרכה הנה ייכרנו בסוף זה 20 המאמר. והתחלת מופתו על וזה אמרו והנה ראוי גם כן בהכרח אין הוא התחלת מופת אחר כמו לקצתם בני אדם שישחכ בז. אבל הוא שייחיב למי שאמר העולמות הרכה הגנות אשר קדם ונרכנו. כי הוא ייכרנו כשייעשה בעולמות שהם נאמרים על ורק ה证实ות לא על צד המשותפים בהם. ואני הולך בז אל שהוא אינו עולם מושכל כלומר ידע או אין שתרצה לשונות מוה העין. אבל אין עולמות בז העולם. ויאמר שראו בהכרח בכל אחד מן הגוף אמור הוורכנו אל העולמות הרכה מהם שייהלו כה אחד בצד עצמו. המשל בז כי האש אשר כזה העולם ייחיב בהכרח שייהיה כה כה האש אשר באוטו העולם בעצמו. וכן שאר הגוף. כי כירדו הגוף אש מהם הוורכנו אל העולמות הרכה וולטי מוסכמתות אבל משוחפות בשם. אם כן העולמות אש הרכבות מהם משוחפות בשם הוא מן המכואר כי אם היה כה כל השוים בדין כה אחד בעצמו תנוועתם בטבע יהיה אל 25 המקומות בעצם. ואמנם שהוא ראוי בהכרח שייהיו תנוועות השם מוגדרים ככלומר אשר על הווור ואשר על הסיכון. ומפני שהגופים הפטוטיים הטבעיים יוגדרו בתנוועות הפטוטיות.⁷³ וזה שם אמן נקרו טבעיות כי התחלת תנוועותיהם בהם. אם כן ראוי שהיה מסדר

³ codd. add. post ⁴ codd. ⁵ לאשר ej. aimēν ⁶ שאות התנוועה היא חיה אונס: והוא ⁷ post ⁸ 19 ⁹ כו תנוועם et tenuitudo ¹⁰ codd. ¹¹ מהם [מכמן excidit linea ¹² 15] בז ¹³ מהם [בזה excidit linea ¹⁴ 21] del. ¹⁵ Al. ¹⁶ 26 ¹⁷ כהם [בזה excidit linea ¹⁸ 276] b 4) (מג'זע ¹⁹ מהם [בזה excidit linea ²⁰ p. 276] ej. [בזה excidit linea

חנואה יוצאה מן הטבע. והסבה כזו שאין הספק להנועו. וכשחנואה אונס וחוצה מן הטבע הנועתו מכה בלתי בעל תכלית. וזה הכה אמן יהוה לגשם בלתי בעל תכלית. על כן ראיו מוח שיחיו שני גשמיים בלתי בעל תכלית.

ועוד בהיות כל מה שתងועה תגועתו מולתו מי ודבר יתגועם בלתי הבעל תכלית. והוא אמר שמדובר גROL. ואם תאמר שהוא יתגועם מעצמו היה מתהנוּשׁ וכבעל חיים. וכבל ביה הנועתו תהיה עם הפעולות והרגשות בכל ולונצח צורת מה מוגדרת ובוישר מחלקים. ואם אמר שהוא יתגועם מולתו כאלו הם שנים בלתי בעלי תכלית ומתחלים. ואם לא. לא. לא. יהוה באחד שינוי ובאחר שיתגועם.

ומפני שדבר במתדרמה החלקים המחדכנים. מאחר כך אמר שהוא ולא אם אמר או אמר כי וולתי הבעל תכלית מובדיל אפשרות בו שיחיה כטו החלקים אשר איןם מתחלים. וזה כיطبع אלו החלקים עצם אחד ואננס יתחלפו לבר בעורה. ואם טבעם אחר כי הטויהם גם כן ותונעיהם אחת. וזה שהוא במקום שחתמא הסובבים אחד וכן ימצא האדרמה בעצמה כלומר באמצעות. ואל מקום שהחלק הניצוץ כי אל שמה גם כן יהיה כל האש. אם כן ראיו שיחיה לכל החלקים אשר לא ייחלקו הטהה אחר. ואם יהוה זה כובר לא יהיה דבר קל ולא מתגועם אל מעלה. ואם הוא קלות הוא העך זה.

והנה אנו מוצאים לעין קצת הגשמיים קלים וקצתם כבדים וקצתם יהנוּשׁ מלמעלה וקצתם אל פשוטה. אם כן ראיו שלא יהו וולתי הבעל תכלית נמצוא. ולא יתחייב מוחה המאמר ואת החולרת. אבל כיطبع החלקים אשר לא ייחלקו אחד. ועוד כי ימצא לגשמיים קלות ונכבות העליון והמטה והאמצע נמצאים. אם כן לא יהיה בלתי בעל תכלית נמצוא. ובכלל בשיחיה בלתי בעלה הנועה בלתי נמצוא. וזה שהוא לא העליון ולא האמצע ולא וולתי מן המקומות יהוה להם מציאות. וכשהלא יהיו אלו נמצאים החנואה נמצאת או הטבעית או היוצאת מן הטבע. והחנואה אשר בטבע או היוצאות מן הטבע אמן יוגדרו בעליון ובשפלה. על כן ראיו שיחיה העליון והשפלה נמצאים. אם כן לא ימצא בלתי הבעל תכלית. וזה שאינן אפשרות שבעם הגשמיים בטבע ההעתק אל המקומות. כי הם כשם כך לא יהיה קצתם קל וקצתם כבד. כי להם חנואה מהנה טבעית ומהנה יוצאה מן הטבע. אמן הטבעית לגשמיים הטבעיים הוא החנואה אל מעלה. ואמן היוצאת מן הטבע החנואה אל מטה. ובכחך זה עניין האנטם הבדדים. כי המקום אשר יגע אליו הרבר חזקה מטבחו יהיה לולתו טביע. על כן ראיו מוח שיחיה הליכת הגשמיים אל מקומות המיזוחים בהם. וכשיחיה העליון והשפלה נמצאים. אין

ונשם וה הכל בלתי בעל תכלית. ואחר שיבאר שלא ימצא בלתי הבעל תכלית. שב לבאר כי העולמות הרבה. כי הוא לקה החקירה על זה במה שקדם לטען יבארנו בסוף הענן. כי הוא ייכיר שהעולם אינים דרכיה כשייבארן שאין מאחוריו העולמות גשם. וזה העניין ואע"פ שייבאר בטה שקדם. אלא שהוא יידע שייבארנו בעתריך ביאור מיוחד. אחר שלא ייחס חושב שהוא לא ביאר בכלל שאין חזקה מהגלגול גשם. אבל הוא ביאר זה לרבר בעניינים אשר מקומו בלתי מוגדר. וולתי העניינים הנכנים בסדר העולם. והנה קדר מה שרצחה לבארו שרשים מונחים. אחד מהם שנכל גשם טביע החנואה על הוישר לו עמידה וחנואה על שני הפנים יחר כלומר שכיר וכתבע. אמן המנוחה בטבע באמצעות. ובאותם במקומות

2 codd. כי [א] 11 codd. שמרבר 9 codd. (bis) שיתגועם [שינוי] 8 codd. הגונה 22 codd. להנועה a, הכלויות ולא נמצוא 20 codd. vitiosae [חסובי] 12 p. 31, 3) כי אין 81 l. הקלים 1. [הטבעיים] 26 منها [מהנה] 25 כל הגונה או ט' או י' 84 codd. והוא יבאר 85 del.; לא ייחס שיחסוב

בלתי בעל חכלה ילו כה פועל או נפעל. כי יתקבץ מזה בכזורה החשנה שלא ימצא גשם מוגש בלתי בעל חכלה. ומפני היהות כל הגשים אשר יסוכבם המקום מוגשים. ואשר אין חכלה ילו בלתי מוגש. אס בן מה שאין בחכלה לו אין במקום. וכשלא יהה במקום והיה אמר האומר חזאה מן השמים יורה על הטקום. וזה כי הדרך היוצא הוא מקום מה. אס בן ראוו שלא יהה חזאה לגלא גשם בלתי בעל חכלה. ואין אמן לא ימצא חזאה לא גלא גשם בלתי בעל חכלה. והנה הורה על זה אמרו ולא אל רוחק מה. כי אם היה לא ומצאה חזאה מן הגלגלא לא גשם בעל חכלה ולא בלתי בעל חכלה. וכל גשם או בעל חכלה או וולתי בעל חכלה. אס בן אין חזאה לגלא בעל גשם. ואס אמר אומר כי אשר הולדיך ובאר אין חזאה לגלא גשם מוגש לא הולדיך אמר. וזה כי החלקים אשר לא יתחלקו גושים. אלא שם אינם מוגשים. והאומר גם בן על דעת קצה בני אדם גשם אל' שיהיה גשם בלתי מוגש. וכן הגשים הליטורדים.

אמר ולא ימנע משייריה חזאה מן הגלגלא גשם מה יודע. נאמר כי לא ימצא בו המאמר. כי אס היה מציאתו על כל פנים חזאה הוא במקום. ואס יהוה במקום הוא מוגש. כי אין דבר מן הדברים אשר במקום בלתי מוגש. כי על זה התואר החכאר שהוא לא ימצא וולתי בעל חכלה במופתים הלמדוריים. והנה החכאר וזה בעצמו עם המופתים ההיגוניים. וממנהגו שירא בוה השם המופתים הצורקים. אלא שם עם זה יותר כובל ופהות דקות מזולחות. ואמנם יוקחו מן התקרים אשר ראויים לעשות בעניינים אחרים לא מטבח העניינים ולא מן העניינים אשר הם ראשונים וסיבות כמו המופתים האמתניים. ואין המופתים ההיגוניים והמופתים הגדליים מופתים אחח בעצם. כי הגדליים ואעפ' שם כוללים לקוחים מן התקרים כמו אותן. אלא שם אינם על כל פנים צורקים אבל הם מפורטים לבד שופעים. אבל המופתים ההיגוניים הם צורקים על כל פנים ואס לא יהיו מפורטים שופעים.

ואשר יכוון אל ביאורו על דרך ההיגון הוא שאנו אין אנו מוצאים גשם מתודמה החלקים בלתי בעל חכלה. אבל שם טאמרו בדומה החלקים. לחתה דרך מן הביאור למה שידרצו לבארו מן החנעה. ואחר בן יהיה ענתק מן המתודמה החלקים אל הפשות. כי הוא אמן שם הגשם הפשות פשוט. מפני שיוש לו התחלה חנעה פשוטה. אס בן הגשם המתודמה החלקים בלתי בעל חכלה אי אפשר שיתונעuce בסביבה ולא על היושר. אמן על הסיכון. מפני שהחנעה בסביבה תהייה סביב אמצע מה. ומה שאין לו חכלה אין אמצע לו. ואמנם יהיה זה המופת ההיגוני שהוא בלתי דק. ואמנם על היושר. מפני שוחלי השמתה חנעה ישירה. טבעית תהיה או חזאה מן הטבע. מחלוקת מקומן. ומפני שוחלי בעל חכלה יסוכב מקום בלתי בעל חכלה. אס בן המקום אשר הוא בו. ומה שייהי ענתק אליו. בלתי בעל חכלה. יהיה על זה העד בלתי בעל חכלה שנים. או יותר מששנים. ובחוות העין בן שכבה מוגדרת. ובחוותה שכבה מוגדרת היה בלתי בעל חכלה בלתי מתחשך בכל הרוחקים. ועוד כי אם היה אפשר בזולתי בעל חכלה שיתונעuce או בטבעו או חזאה מן הטבע. החביב שישיו שני גשים בלחבי בעל חכלה. כי החכאר בספר השמע הטבעי שהכח בלחבי בעל חכלה אמן הוא לגשם בלתי בעל חכלה. ושהגשים בלתי בעל חכלה ילו כה בלתי בעל חכלה. ושהוא כחוותה בשינויו בטבע חנעה מכח בלתי בעל חכלה אינו על כל פנים גשם. וזה כי כחוותה הגשים הטבעיים אינם גושים. ובחוותה לו בכלל חנעה טבעית. לו גם בן חנעה בלתי טבעית. כי הגשם החמיší לבד לו

1. לדין לו. 15. יתבאר. ej. linea excidit 9. susp. [אמ' Al (materia) והחומר] מה אמר 10. [חכלה] codd. exhib. ante לה 39. om. a. 34. שריצה. 25. ej.

נמצא העניין בטהלו! אשר קرم. כי אחר שאמר שאי איפשר מיציאות מה שהתקבין מוה המאמר. כי שטנו כי הגרלים התנוועו בזמן פחות רך זה ואמר: הותן המנוח פעילה אחת בעצמה. מה הוא אשר אנו רואים יאמר אותו: הפעולה אחת בעצמה. ירצה לומר שהוא יבקש וכן פחת מטנו יפעל בו וולתי הבעל תכלית בבעל חכלית פעלת אחת. 5 וכשיהיה ראיי שנבקש ומין פחת מיל ומן ננית. אי איפשר לעמוד בוטן מה ולא שניה ממן יתנווע בו. אבל לא יימצא ומין כלל יתנווע בו. וכשהלא יימצא ממן יתנווע בו לא יתנווע כלל. וזה כי כל התנוועה אמנים היה בזמנ. ובזמן בעל הכלית לא יפעל הבעל הכלית בזולתו בעל הכלית ולא יתפעל ממנה. וכן עוד לא נמציאנו יפעל בזמן בלתי בעל הכלית נטו שהתקבר. וכל מין או בעל הכלית או זולתי בעל הכלית. אם כן ראיי שלא 10 היה בדבר טן הותן לא יפעל גם כן ולא יתפעל בענין מן העניינים. כי כל פעלת או נפעל הוא בזמנ. ובזמן זולתי הבעל הכלית לא יפעל ולא יתפעל. כי התנוועה אישר היה בזמן כלתי בעל הכלית אין סוף לה ולא קץ. וכל פעלת והפעלות אחידות ותכלית. כי כל אחד מהם נטו השלימות והוצרה.

ולא ירצה לוטר בפועל ובנפעל במקום והוא אשר יהיו בו מנוחה. אבל אשר יהיה בטה 15 שכבר היה. וזה כי הדבר אשר היה בטה שיתהווה תמיד אין לו מיציאות כל שכן מועלתו. כי מה שאי איפשר שיגיע אליו דבר טן הדברים לא יחשוב התנוועה אליו דבר מן הרבים.

ועוד אחר זה כשבייאר שולתי הבעל הכלית לא יתפעל טולתי הבעל הכלית ולא יפעל 20 בזולתי הבעל הכלית. ייחיב מטמורו שיהיה שכבר התקבר בכלל כי זולתי הבעל הכלית בכל לא יפעל ולא יתפעל. וביאורו לזה על והתוור הראשון עבצמו. נשים שני עניינים בלחי בעלי הכליה והם א' וב'. ונניה אחד מהם והוא ב' יתפעל מן الآخر והוא א' יתפעל בעבורו בזמנ ג' ד'. ונשים חלק טן הנפעל כלומר ב' והוא ה' יתפעל טן א'. וטן המבואר כי זה בזמן פחתות מזמן ג' ד'. ונניה שורש מונה והוא אשר שהיורך קטן מ' ד'. כי 25 יתפעל מדבר אחד בעצמו בזמנ. ויהיה זה הותן הוא אשר יתפעל בו ה' ד'. כי יחס ד' אל כל ג' ד' כיחס ה' אל חלק אחר בעל הכלית מכ' בלתי בעל הכלית בטו' ז'. אם כן היחס והערך אשר הקרים וכרכינו יהיה ז' מתחעלן מבളוי הבעל הכלית בזמנ ג' ד'. והנה היה נפעל ב' בכללו טן א' בזה הותן מ' ד'. ומקודם שיוכור מה שיתחיב וזה מן הגנות. וכיר שורש מונה כי ידמה מכוער שאמר בכל ב' ובחלק ממנו שהם מתחעלם מא' בזמנ ג' ד'. והנה אמר נניה כי יותר גדור והוורך קטן יתפעלו בדרכו אחד בעצמו בזמנ ג' ד'. ועוד כshawor והבדיל העניינים אשר יתפעלו בשעה מדבר אחד בעצמו בזמנ יותר ווורך קטן. וזה שהוא איןנו נמצוא בכלל כל העניינים אשר בהקש הותן וחלק ולא יפעל אם כן זולתי הבעל הכלית או יתפעל בזמנ בעל הכלית. הנה נשאר אם כן 30 שיהיה פעול ומתחעל בזמנ בלתי בעל הכלית. וזה גם כן בלתי אפשר. כי התנוועה כלתי בעלה הכלית אין חלק לה ולא סוף. ושיטפעל הדבר או יתפעל יש לו תכלית ואחרית. 35 וירצה לוטר במטמורו יתפעל ויתפעל כלומר שהחפעל או פעול. וזה שהוא אמר ומה שהתנוועה ושר מה שטמוך לה.

ועוד נאלו הוא יקבין מה שיתחיב מאותם העניינים אשר בינויהם ויאמר. כי כל גשם מרגש לו כה פועל או נפעל. וזה דבר שעוטר על אמתחו מן החופש. ואין דבר

[מנוחה 14 לה והפעלות suppl. post suppl. 12 id.; post suppl. 8 היטר גדים. 2 fort. 26 suppl. בין post על הצעת [התנוועה 22 et sq.] literas sequentes emendavi 27 supplevi 31 ej. וחלק 32 codd. 33 Al rectius 34 supplevi (bis) codd. 35 יתפעל [יתפעל ej. 36 codd. : ej. 37 יתפעל]

אם בן היחס אשר לסoulder הוא טורה אל הפועל האחר אשר הוא ב'. הם בעצם היחס אשר למفعול אשר הוא ה' אל הנפעול האחר אשר הוא ז'. וראוי גם בן כשנהוף. הערך אשר לו' אל ה' בעצם [הערך] אשר לב' אל ד'. וד' יפעול בה' בומן ג' יוסעול כי' בוי' בומן ג'. והיוינו משיטים שב' בומן ג' יפעול באחר שהוא בלח' בעל חכלה. וראוי גם בן נן שיהיה ב' בעצמו בומן אחד בעצמו והוא נ' יפעול בשני עניינים בלח' שווים. ככלומר בולותי הבעל חכלה ובו'. וזה מנונה ומכוור. שאנו היינו משיטים קודם שורש מונה והוא שדרבי אחד בעצמו או שהוא לו אפשרר לו הפעולה בדבר שווה בומן אחד בעצמה. ועל כן ראיו **שייהה הבעל חכלה לא יפעול בולותי הבעל חכלה:**

ואין סירושו לה המאמר בכיאור. וזה שהוא מפni שם החוק כמו ב' [זיד]. ואחר כן שם התקבלת לסועל כמו א' אשר היא בעל חילית וו'. ושם ייחס ר' אל ב' ביחס ה' אל דבר בעל חילית.

ואחר שם אחר וזה השרשים המנוחים באמצעות מטהם. כי קודם לשילוט המושת הביא לתולדה והוא אמרו. לא יתנווע אם כן בלחין הבעל תכליה מן הכלל החקלאי בדבריו מן היטן. וודף זה בסנה כמה שאמור והמושת נכלא בו בהערכה וקיצור ואמר כי היותר 15 קטן וישאר מה שסטוק לוה. אלו אמר וזה שאנו אם לקחנו דבר יותר יותר קטן טב' כמו ד' יונוטוobar וורה בהאו מא' גטו ב') הרכזות מיה מה אשנזרבו

כ) אחר שנח[ב]אר בבעל תכליה שהוא לא יסעל דבר אל הבלתי בעל תכלית וביאורו לזה על זה החואן.

אמר נינה בalthי הבעל תכליות א' והבעל חכלה ב' ז'. ונינה כי זולתי הבעל תכליות
והוא א' יטעל בבי ז' פעהלה בזטן ג'. ונשים דבר יותר קיטון מולתי הבעל תכליות
והוא ד' יטעל בז' והוא חלק טן ב' ז' בזטן ג' בעצמו. כי ייחס כל ב' ז' אל ז' כייחס מה
אחרת והיא ה' אל ד'. ז' יתנווע טר' בזטן ג' אם כן ז' ז' נס כנ' יתנווע מה' בזטן ג'.
והנה היה ז' ב' מתנווע מולתי הבעל תכליות בזטן ג'. אם כן ראיו גם כנ' שהייה ב' ז'
יתנווע בזטן ג' מה' הבעל תכליות ומן א' בalthי הבעל תכליות וזה מנונה. כי אנו היינו
25 שטים כמה שקדם הקדמה מקובלח והוא שהגדול ניע חמיד בזטן פוחת מטהלך אחד
בעצמו. אם כן ראיו שלא יתנווע הבעל תכליות מולתי הבעל תכליות. ובמאטרו והעומקתו.
כי פעם ישים ב' לבר ופסעם ישים ב' ז' וישראל ז' חלק טן ז' ב'. והנה נס' בזה המאטר אשר
לפנוי טעות מפני אמרו שהוא שקיבל בלהי הבעל תכליות הפעולה מן הבעל תכליות פעולח
חלק טן הבעל תכליות בחלק מולתי הבעל תכליות. או בשיטעל זולתי הבעל תכליות בעעל
30 תכליות פעהלה גם כנ' חלק מולתי הבעל תכליות בחלק טן הבעל תכליות. וזה שהוא ראיו מזה
המקום שיזור זולתי הבעל תכליות בעעל תכליות. כי כשייעשה זולתי הבעל תכליות כתו א' על דרכ'
משל בב' והוא גודל בעעל תכליות מא' או בחלק אחד מב' או פעול בכללו בדבר טן הרברדים
זולתי ייחס שני הנפעלים קצחים אל קצת הוא כייחס שני הפעולים כלומר בלהי הבעל
תכליות. והగורלים אשר זכרה. ומפני שהחלק בalthי הבעל תכליות גדור לא ימנע מונע
35 שיזה הבלתי בעעל תכליות בכללו גדור. כי הוא ואם הורה שום אדם כזה אלא שיחס ב'
אל ז' אינו כייחס ה' אל ז' אבל כייחס בalthי הבעל תכליות אשר הוא א' אל ז' . וכן עוד

¹ הוא בעצמו. [הס suppl. lit. ג; ib. 1.] מורה

וַיִּפְעֹל אֶל בָּי ; הוּא בָּעֵצָמוֹ 8 l. ib. codd.

10 **וְבָבֵן** codd. 11 Al add. ; post

חכמים 15 כ' **כאלון** 16 י'

7 אמר אבל הבלתי בעל חכליות scrib. תבלית post

בג' ב' ציון בבר בנו הנטו בגאל סטליות
ג' ינואר 1982 נס ציונה

אלא הבעל [א] codd. 22 post ד' excid.

פָּשָׁלֶב 29-30 odd pp.

כִּי יְהָפֵךְ 1; וְלֹא תַּחֲזִקְנָא כִּי יְהָפֵךְ 22 post coda.

אמר זה כי המתרמה החלקים ואם יהו בין מה שהורכב מעניינים הרכה. כי לנו לעשות בו המאמרים אשר עשו בתכנית המתרמת החלקים. ויתברר מהם שאי אפשר יציאות בלתי בעל כליה. כי חלקי גם בן אינס בלתי בעלי כלית לא בצויה ולא בגודל. והנה ראיו בלבד שנאמר בגודל שהוא ואם היה מורכב מן עניינים הרכה. תנוועת אחת לפ' הוגבר בו:

ושהו נושא עליון החנווע על הסיכון:
 אמר וודר אי אפשר בוחני הבעל חכמת שיחנווע על הסיכון. ואמנם כמה שקדם
 מן המאמר לא יתבادر בזולת הבעל חכמת לגטרי שאי איפשר שיתנווע על
 הסיכון. אבל בגשם חמיטשי לבד. כי היה וזה לעין כי סובנכו אמנם יהיה בומן בעל
 חכמת. חבר בלתי בעל חכמת אל הגשם חמיטשי:

אמר ואין הפרש בין זה המאמר ובין מאמרינו שהעולם בלתי בעל תבלית. ואחרי בז' אמר אחר זה:

ואין אפשר שימצא מן המזיאות שיתנווע בלחי הבעל חבלית. כי תנוועתו או שההו
בטבע או באונס חוצה מן הטבע. וכשיתנווע חוצה מן הטבע ואונס הווא מן הראי
15 כי יש לו גם כן על זה הכלל תנוועות מה שבטבעו. וזה שאי אפשר שההיה לו תנוועה
יזצאת מן הטבע. ושלא תהיה תנוועה טבעית. ועל שני הפעמים יחד כשיתנוועה תנוועה
ישרה יצטרך אל מקום אחר בלחי בעל חבלית לrk אליו. וזה המקום الآخر בלחי בעל
חבלית. וזה ראי אם כן שההיה באוטו הולמי בעל חבלית אינו בלחי בעל חבלית.
אבל בעל חבלית. וזה שקר. והנה ראי שההיה לאוי וזה סיבה נאמר שהוא לא יבטל
20 מזיאות הולמי בעל חבלית בכלל. אבל בולמי בעל חבלית בשתייה מתנווע. ועוד שאחר
זה ירדוף וזה המאמר אשר אנו בו למאמר אחר היה סמוך לו :

ואמר על צד גס בן אי אישר בollowתי הבעל תכליות שיקבל הפעולה מבעל תכליות או יפעל שום דבר מן הבעל תכליות ושאר הסtopic לו:

אמר תאמאסטיום אמן אלסנדר ויאמר שהוא המאמר דרב בעניין אשר אנו בו על ה'ן
הצד. מפני שהוא כל גשם מוגש או מטבחו שהיה פועל בולתו או נפעלו או
פועל ונפעלו. אמן הפועל בעין הגדרים השמיימיים. ואננים הפועל והנפעלו כמו הgeshtim
אשר תחת ההוויה. וזה ולחית הבעל תכלית אי אפשר בו שיפעל ולא יתפעל ולא לאיו
גם אין מזיאות. ואם קרה שלא יהיה ולחית נמצא הוא ללא ספק כלתי מוגש. והנה ראוי
בלבד שנאנטר כי מאטרו מפני היוטו בולתי הבעל תכלית. והוא שאי אפשר שיתנווע
אל מעלה ולא מטה ולא על הסביבה. והוא שיפעל ושיתפעל או תנועות או טריביות
מהתנוועה. מבואר שהוא לא יתנווע גם אין אלו התנוועות. או שהוא אי אפשר שיפעל
בבעל תכלית או יקבל החפהעלות טענו הוא מבואר זה על זה הצד. נניח בלחית הבעל
תכלית קו א'. והבעל תכלית קו ב'. ואחר אין נאמר אם היה כ' והוא הבעל תכלית ייפעל
כ' והוא בלחית הבעל תכלית והוא פעולתו כוונן ג'. ונכח דבר יותר קטון מבי' כמו ד'
יפעל גם אין בה' כוונן ג' בעצמו פעולה מתדרת בعروה. ונניח כי השווה אפשר שיפעל
כוונן אחד בעצמו פעולה שהוא כמו שיחטם או יקר ומה שליך זה הדרך מן העולות.
ושהיודה קטון ייפעל בוה הומן בעצמו פעולה חותה. ושהוחדר ייפעל בוה הומן בעצמו
פעולה יותר. ונניח גם אין שענין הפעול בוה הוטו בעצמו בעניין המתפעל אצל הנפעל.

בחליו איפשר בדברן מן הרכבים שיחוש התנועה אליהם. וכן הענינים באיכותם. כי אם אפשר מיציאות קו חס או מתח אי אפשר שיחטטו או ימתק. וכשהאי אפשר בהעתך שיחיה שיעורה שעור עליי הוא מן השקר שיתנווע אל ההוויה. וכן העניין בשאר המאטרות. וייה ראיו גם כן שאיפשר לרוח אל מטה שאין אפשר בו התנועה על זה. וכן באפשר בירורה להנום המנוח באמטי רלהי ושל ברלים:

ואמנם מה שאמרו אחד זה כלומר מאמרו אם יהו מפורדים לא יפרש בכורא. ואשר כיוון בויה להתייר ספק שכננס בו. כי מפני שבטל הקש? שימצא גשם מן הגשמיים בעל תכליות. כי לאומר אומר כי הסכה כוה הוא שהוא כבוד כלתי בעל תכליות ואין קלות כלתי בעל תכליות. כי לאומר אומר כי הסכה כוה הוא שהagationים אשר להם אלו התנוועות הם בעל תכליות נאהדות ולא רבקות אבל הם מתחזרות כלתי בעלות תכליות במספר. ואעילו כל החקיקים הנפרדים יהיו מתחזרות בדרכות אחד היו גם כן תנוועותיהם בעל תכליות תכליות. המשל כוה כי החקיקים אשר אינם מתחלקים בשום פנים אין להם כבוד. אלא שהם מפני היומות מתחזרות. ויהיו תנוועותיהם אשר תייחר לכל אחד מהם מתחזרות גם בן קצחות טקעתם. יהו בעבור זה שלא ימצא כלתי בעל תכליות. ואלו התקבעו אותן החקיקים 15 אשר לא יתחלקו עד שיהיו לכח אחד כמו אותם כשתאחדו. וווחדר בעבור הכל גדול בעל תכליות. והיה גם בן כנدر כולם יהיה כלתי בעל תכליות. וכשבין להתייר וזה הספק אמר. ועל זה הצר גם בן הנה אין בollowה וזה. שלא ימצא גשם בעל תכליות בעל תכליות בוה הענן. ואם נניחה והוא כוכב שלו נברלים ונפרדים. והtabear לנו קורם ביאור הטעים שהוא לא ימצא כבוד כלתי בעל תכליות בוה הענן אלא שהוא מתחזר טפוזר. 20 ובעם זה גם כן. כי כל גשם יתמשך אל כל הרחוקים. ומאמרו כמו בן זאת הקשה שהותה. אך איפשר ולא מתחזר אבל מתחזר נפוץ. ואם תהיה גם בן זאת הקשה שהותה. שהייה החקיקים בעל תכליות אשר אין בהם מתחזרים הרכח כלתי בעלה תכליות בגודל. והנה ראוי לדעת שנשאר עליו שיבאר עם ביאורו של החקיקים בעל תכליות אינם בעל תכליות לא צורה ולא בגודל שהם אינם גם בן כלתי בעל תכליות במספר. ולא 25 נמצאננו על זה. עם שרוב מי שאמר בוה העולם שהוא בעל תכליות הנה יאמר שהחקיקו בעל תכליות במספר. כמו אותו שאמרו בחוקים אשר לא יתחלקו ובודומים החקיקים. כי אחר שחויפש וזה הגדר מן החלוקת אשר חלק מה בעל תכליות המהילך החקיקם. ובטל טבל צドרכו שהיה לו להרי בעל תכליות מציאות. ישוב אל החלק الآخر מטנו והוא האומר בollowה בעל תכליות כי החקיקי מתרמים וכטול וזה גם בן במאמרו

בוחן מודען: 80

ואמר בליך הבעל הכליה המתדרמת החלקים ימצא לו תנוועה פשוטה. אם כן התנוועה הפשוטות היישרת שני תנוועות והם אשר אל מעלה ואשר אל מטה. אם כן ראוי שתהייה תנוועתו אחת משתי אלו התנוועות. ואם תהיה לו תנוועה אל מעלה הוא קל. ואם תהיה לו תנוועה אל מטה הוא נבד. וכברות העניין כן ימצא כוגדר בליך בעל הכליה וקולת בליך בעל הכליה. וזה אפשר מזיאות אחת משתי אלו. וראוי גם כן שלא ימצא 35 גשם בליך בעל הכליה מתרמה החלקים. ובין בהעתקו מן הגשים המתדרמת החלקים אל הגשם הפשוט. עם שהוא שימצא גשטים מתרמים החלקים בליך פשוט כמו הבשר והעצם. כי אלסנברג יאנדר שהוא לא ירוחק הרואין:

1 אָם [suppl.] אֵי 3 1. שִׁיעָרוֹ 9 שַׁוְּכָבָר 10 וְאֶלְיוֹן [וְאֶפְיוֹלָה] 11 הַהִיא
22 et 23 cj. חֲלָקִי 23 om. a. תְּלִיחָה — אִים 24 וְאֶמְלָאָה 31 אֶמְלָאָה
33 התנוועה 1. התנוועה 35 1. אֵי אִפְּשָׂרָת 87 1. פְּשָׂוִתִּים

אמר ארسطו הנה ראו בהכרח בכל גשם ושאר מה שסמן לו : אמר האמאטיווי מארמו והוא יצא ביציאת החלוקת. ואחר שיבידיל כל מני החלוקת ונונה יחשפ' אחד אחד מהם ובאר שהוא אי אפשר באחד מהם שיבאר שיטמא גשם בלתי בעל חכלית. יובטל שיחיה כשלם כל דבר בלתי בעל חכלית. וזה שהוא יאמר 5 כי כל גשם או בעל חכלית או בלתי בעל חכלית. וכמו זה מזה ונרון הבעל חכלית כי אמרינו אינו הוא בו. נשים מגחינו על בלתי הבעל חכלית. וזה או שיחיה בלתי דומה החולקים או שיחיה כולו דומה החולקים. ואחר כך נכח ונרון הדומה החולקים החקירה בהם אחר מעת ונחלה אשר ברומה החולקים ונאמר וזה גם כן או שיחיה עצמהו מעניים מחרדים בלתי בעלה. או מעניים בלתי מחרדים. ונראה הסגולות אשר ישנה בהן אלו 10 העניים צורות. וכשיכא אל זה המקום מן החלוקת האהורה לבמל בו מציאות בלתי הבעל חכלית. ויאמר שאי אפשר שיחיה עצמה בלתי בעלה חכלית מעורות בלתי בעלה חכלית. אם היה מאמרינו בכל גשם פשוט טبع שתוועתו פושטה ושחנויות הפשוטות בעלות חכלית ושחוא כשייה אלו בעלות חכלית הגשים בטנו נן המתנווע בעלי חכלית מאמרי אמרת. וכשהביא על זאת החלוקת ובטל שיחיה ייסר 15 מציאות בלתי הבעל חכלית על והצד החלוקת אהרה טמיין החלוקת ואמר. אם היה כלתי הבעל חכלית מחולקים בעלי חכלית מצורות. ראו בהכרח בכל אחד מן הצורות כלתי הבעלות חכלית שיחיה נמצא בגודל. וכחוות החולקים בלתי בעלה חכלית בעלי חכלית. והוא גם כן בעל חכלית. אלא שהוא אי אפשר בחוקי המינים שיחיה כלתי מחרדים בגודל. וזה שהם או אש או מים או אחד משאר היסודות. והנה התבאר בזמנים 20 כלום ונכדום שם בעלי חכלית אם כן ראוי גם כן שיחיה בעל חכלית. ואם יהו תלקי בעל הבעל חכלית בלתי בעל חכלית בגודל. ימצא בלתי בעל חכלית יותר גדול משלם בעל חכלית. כיennis אין חכלית להם. וזה שקר. כי הוא אפשר בעניין מן העניים שיחיה גדים אבלתי הבעל חכלית :

שיהיה גדלים מבלתי הבעל תכליות:

ובכלל כי אלו החקקים כשיוו בלחי בעלי תכליות גדולות. מקומותיהם גם כן על כל פנים בלחי בעלי תכליות. וכוהיות המקומות בלחי בעלי תכליות. החנוות אשר 25 בהם בלחי בעלי תכליות. וזה שאי אפשר לדבר מן הדברים שיתפרק חלק בלחי בעל תכליות ואחר בן יונת. וראו גם כן שלא היה האש בעת מן העתים ישוב אל הרים ואל האדמה כשיעבור מקום האויר. אבל נמצא היסודות ישובו קצחם אל מקום קצחם ויעבור המקומות אשר בינויהם ויהיה זה בלבד בעניין שניינים. על בן ראיו שלא היה מקומותם 30 בלחי בעלי תכליות ואין אותו אף בן ולחי בעל תכליות. והנה החבארה במאמר השטני מספר המשמע שאפשר מציאות חנווה על הוושר בלחי בעל תכליות. כי ישם המאמרים אישר החבארו באותה הספר שרשימות מונחים כזה הספר. ואם היה שאי אפשר 61 בולתיי הבעל תכליות שיזור אל מוצע יעדתו ואי אפשר שיחסוב החושב הולך אל מקום לא ילך אליו בעת מן העתים. משל שהוא אם היה בלחי אפשר שליך אל האמצע 35 מן ההפך שיחסוב בחנווה אליו. ואם היה בלחי אפשר למציאות עיונה נפלאה הוא

3 Al. et ita | שיבאר

החלקים אטנס הרוotta

וַיָּשֶׁב בְּיַד

sunpl verbum

suppl. verbum

18 תכליות בעל מלתי

deest linea 35

וְזַה זֶה כָּל כָּל 4 [כָּל כָּל]

3. 1. רומא בלתי עצמותו. I.

12 b. יְהִי

האנובות [fortasse] מאובות

82 | [ZEPHYRUS](#) | 28 |

22 אַיִלְלָה 28

שימצא. c) [שם]

הבלתי רומה I. [זכרון 7

כתרמים 1. 9 בלחתי

הצד [15] הפטון]

חלקי ב. ריזנשטיין

pl 33 post זמירות

. pl. so post ~~WER~~

והם פחות מבן שיוישם. ואין מה שהוא עינינו זמן. ואם היהה כל תנועה חרחה בזמן. וαι אפשר הנחת זמן שיתנווע בו בלתי הבעל הכללית. ואינו הוא מתנווע כלל כי הוא. ואם אמר שanon נמצא זמן בחכלית המציאות התנווע בו בלתי הבעל הכללית. כי לא ימנע גם כן מונע שנבאה. כי בשינויו שום אדם בלתי בעל הכללית יתיבנו גנות וכיעור. 5 כי הוא כשיוחה והזמן בתכלית המציאות בעל הכללית כשיונה בהקשו אל הזמן אשר יתנווע בו בלתי הבעל הכללית כובד מה הcovד המונח מתחלה העין. אם כן מן המפואר שהוא יתנווע בו אותו המהlek בעצמו אישר יתנווע בו או המונח מתחלה העין. והנה תנווע כה עצמה בלתי הבעל הכללית. אם היה שהתנווע וזה המהlek. אם כן ראוי שישיה בזמן טשתה חותך בלתי בעל הכללית והבעל הכללית מהlek אחר בעצמו וזה טוננה.

10

אם כן לא יהיה כובר כלתי בעל הכללית נמצאו: 10
 ומה שקדם שרשיו משביל בעל הכללית יחויך בזמן בעל הכללית והוא דבר ראוי כי הוא אמר. וזה שהוא מפני שהניהם הזמן אשר התנווע בו הcovד הבעל הכללית בעל הכללית על זה התואר ולא ימצא הוולתי הבעל הכללית לא יתנווע. ומאמטו על זה ההקש בעצמו אשר ימצא הוולתי הבעל הכללית יורה על שהוא יוצאה וזה הסדר ואותו הביאור בעצמו אשר לוולתי הבעל הכללית. ומאמטו גם כן ראוי בהכרה בזמן כמה היה שייערו אינו הוא הקרבה אחרת אבל אחר שאמר כי הביאורים יתהייכו וזה פשוט דבריו ופירושו. ואמר שהוא ייחייב בזמן כמה היה שייערו ושאר מה שסתוק להן כאלו אמר. כי זה ראוי ויקרת בהכרה. בשינויו האדם בזמן בעל הכללית המציאות או בכלל שנייה האדם כובר כלתי בעל הכללית יתנווע בזמן בעל הכללית כמה היה שייערו. ימצא 20 כובד אחר בעל הכללית יתנווע באותו הזמן מהlek אחר מוגדר. ואם היה מן הטעונה והמכוער שייאמר בעבאל הכללית ובוולתי הבעל הכללית שהם יתנוועו בזמן אחד בעצמו מהlek אחד בעצמו. והנה ראוי שלא נאמר בזולתי הבעל הכללית שהוא יתנווע בזמן 60 בתכלית המציאות או בזמן כמה היה שייערו מוגדר. וכшибטלו וזה המשיך לנו המאמר וההפרש. והתבאר על דרך החפה של לא יצא כובד בלתי בעל הכללית. וגם כן. כי התבאר גם כן אלו העניים. שהקלות אינו בלתי בעל הכללית. והיא אשר היהת הנועות אל צד העליונות. הנה עמדו על מה שכנו באמרו אלו והוא שהוא לא יצא גשם בלתי בעל הכללית אם לא יצא לו קלות וכובר בלתי בעל הכללית. כי אי אפשר תנועה הגשטים בלתי הבעלי הכללית בעלי הכללית. והנה ראוי שתדרע כי אשר יתבאρ בזה המאדר לא שהוא לא יצא בכלל גשם בלתי בעל הכללית. אבל אין אחד מן הגשטים 30 המתנוועים תנועה הטיה בלתי בעלת הכללית. וזה כי ט' שאמר שובר בלתי בעל הכללית נמצאו. וייאמר בלי ספק שהוא בלתי מתנווע. והוא זמן כובד לו גם כן ולא קלות. כמו שנאמר גם כן בשיטים אינו קל ולא כבד ולפי מה שנמצא אריסטו למדונו. הנה החבארא אל ואת התבלית שאין אחד מן החטישה גשטים הפשוטים בלתי בעלי הכללית. ואמנם שהוא לא יצא בכלל מה שאינו הכללית לנו. הנה ביאר אותו בטמאר השלשי 35 מספרו בספר השטע הטבעי כי מאמטו לשם כהתבלית. והוא יחשוב גם כן בסוף זה שיבארא וזה העני בעצמו אחר שיתקרכם ויאמר. והנה ראוי שנחקרו אם ימצאו עלמות הרבה. ואחר כן נחקור טהו עד שנבאה שם שאין בעל הכללית בלתי נמצוא כלל:

באותו 1. [כח בעצמה 8] corruptum videtur [תכלית] 5 quod sequitur Aristoteles del. 8
 ימצא 12 Al add. 13 duce Al. excidit aliquid post בלתי בעצמו הcovd post בלתי בעצמו
 למドנו 26 בכמו ej. 26 inverso ordine fort. del. 32 ej. 26 [והוא]

אם כן ראוי כובד ג' לגשם בלחי בעל חבלית ושם בעל חבלית. ומן ההפק שימצא לגשם בלחי בעל חבלית כובד בעל חבלית. והנה נפל טעות כמה שלקה שישיעור כובד ה' בכובד ג' בשיעור גודל ב' ד' אצל גודל ב' ז'. מבלתי שיטים זה לכל שם בלחי הבעל חבלית. וזה כי כובד ה' החלק מכובד ג' וייחסו אליו ביחס גודל ב' ד' אל גודל ב' א'. 60 אלא שהוא לא ימצא לבעל חבלית יחס אל זולתי הבעל חבלית. ולא ימצא גם כן לכבד חלק הגשם בלחי בעל חבלית יחס אל כובד הגשם בלחי בעל חבלית בעצמו. אבל לוקח כי לו אליו יחס. וכאשר הויאל בהגדלת הגנות והכיעור לך כי כובד עוזם ב' ח' יותר גדול מכובד ג'. וזה כי עוזם ב' ח' יותר גדול מגודל ב' ז'. ובהתוות העין בן כובד החלק 5

יותר מכובד הכל וזה בלתי אפשר:

10 אם כן אי אפשר שהיה כובד גשם בלחי בעל חבלית בעל חבלית. וכן אי אפשר בבלית. וכחוות שלא ימצא לגשם בלחי בעל חבלית כובד בעל חבלית. אבל ראיו על כל פנים שהיה כובד הגשם בלחי הבעל חבלית בלחי בעל חבלית כמו כן. כי כשיחבאר שהוא לא ימצא כובד בלתי בעל חבלית. התברר גם כן שלא ימצא גשם בלחי בעל חבלית. ואמנם שהוא לא ימצא כובד בלתי בעל חבלית. הקדים 15 תחלה ושרש בוה שרשים. כאחד מהם שהוא כשייה כובד שייעור מה שיתנווע ורוחק כך בוטן כך בשערו כך. כי המכבר הותר שעור יתנווע אותו הרוחק בעצמו בפחות טהו הומן. ומאמרו יותר נסفة אמנם הוא תחת ממאמרו אלו אמר יותר גדול. אבל שהוא עשה מלאה יותר בוללה ממאמר האומר והוא נספה בוളוי הבעל חבלית גידלים אינו הוא על האמתות. או יותר נספה יהיה ניאות בו שנ[...] אמר גם כן על וולתי הבעל חבלית. 20 כי אחר שנקדמים כמו שאמרתי הנה שהוא כשייה כובד בשיעור כך יתנווע מהלך כך בוטן כך אם כן המכבר הותר נספה על זה יתנווע בעשרות טהו הומן אותו המהלך בעצמו. כי הוא מן המכבר שמה שהוא יותר גדול הוא יותר כבד. והוא יותר כבד. בירידתו יותר מחר. ייחוץ אותו המהלך בעצמו בוטן יתנווע והוא אמר יותר קדום בסיפורו. והשני כי יחס שני הומנים אל שני המכברים יחס הקיבול אבל הוא אמר יחס 25 היפוך. והשורש השלישי שככל עוזם בעל חבלית ייחוץ בוטן בעל חבלית מהלך גדור. כי אחר שהקרים ושם אלו השרשים אמר. כשהשער נספה כובד בלתי בעל חבלית התחייב אמןנו גנות. כי הוא ראי ממן שיהיה דבר אחד בעצמו יתנווע ולא יתנווע. אמן ננענו טפנישו שולתי הבעל חבלית יותר גדול מכל בעל חבלית. וכשנגייח דבר מבלתי הבעל חבלית בעל חבלית יתנווע בוטן מה מהלך מה. והתחייב בולתי הבעל חבלית 30 שיתנווע אותו המהלך בעצמו בוטן פחות ממאותו הומן. ואחר כן אמר ועל כן יתנווע על שהוא אם נניה שהוא יתנווע על זה הצדר כלטור בוטן פחות החביב בהכרח שיתנווע אותו המהלך בעצמו. ואמנם שיתנווע לגמרי אינו ראי וזה על כל פנים. אלא שהוא ראי בזמנים שהיה ערך קצחים אל קצחים בערכו אלא שווה על ההפק. שאנו הנה שמננו שהוא יתנווע בוטן מה בעל חבלית כובד בעל חבלית מהלך טמה שראי שיהיה ערך 35 הומן המונח אל הומן אשר יתנווע בו בלתי בעל חבלית אותו המהלך בעצמו. בערך המכבר בלתי בעל חבלית אל המכבר הבעל חבלית. והנה והשם היחס אשר וכורו אל הומן יותר פחות מכל הומנים אשר יושמו. כי אם היה ראי שיהיה הומן אשר ישים אליו

1 post גשם כלומי [לגשם 1 codd. Al. 4 addidi 14 post ה 8 ב' ד'

repét. codd. Al. גם כן שלא ימצא כובד בלתי בעל חבלית 15. 1. post גשם 14; כי יתנווע — רוחק; כי אחד 1. a: [שנקדים 20] אמן. ej. [או] אמן. 19. fort. del. 20. om. 26. a. 32 post ej. 17 ej. [או] אמן. 21. אהו pro אחר et השקרים. 34 post פנים addit Al lineam מה בעל חבלית וכמה suppl. מהלך

אי אפשר לו ידיעה זו כלתי היריעה בטבע המחוק. ועל כן בשיבין האדם אחר טשני ההפכים מדרך שם כך הוא גם בן ירע האחר. וכל אשר נפל עלי היריעה הוא מוגדר. אם בן הוא ראי כשייה אחד משני ההפכים מוגדרים שייהה الآخر מוגדר. והנה גדר האמצע כשהוא הפק למחוק. וזה שהאמצע והטמה בכדור אחר עצמו. אם בן המחוק מוגדר. ובכיוון המקבות מוגדרים. הגשים גם בן אשר בהם מוגדרים. והגשים אשר באלו המקבות הם שני גשים מן הארבעה יסודות. אם בן ראיashi שני אלו הגשים מוגדרים. ויבין שהאמצע מוגדר מפני שהכרבר אשר ישקע וחנונו על מטה מכל צדרי הגלגל לא יעבור האמצע. ומה שלא יתכן דבר מן הדברים שיעברנו והוא לו סוף הוא בעל תכלית. והרוחק גם בן אשר בין העליון והשפלה והוא אשר בו היסודות הנשארות 10 בולם הימים והאויר יהוה ראי בהכרה ששייה גדור בעל תכלית. ובכיוון זה המקים בעל תכלית ראי גם בן שייהו הגשים אשר בהם בעלי תכלית:

ושייחיה אותו המופת הראשן. שהחביב בעבוינו כמו זה. וזה שהוואה כהוות העניות אשר כמו הקצוות וההחלות מוגדרות אין אפשר שפה שבנייהם שייהו כלתי מוגדרים. כי בשיהה הרוחק אשר ביניהם כלתי בעל תכלית לא ימצא דבר מן הדברים 15 אשר יתנווע אל העליון ואל השפלה והם המקבות אשר יתנווע אליו. כי הוא אין אפשר בתנווע בעל תכלית שייהו ברוחק כלתי בעל תכלית. והנה נמצאו הגשים ישקעו מן העליון אל השפלה. ויילן מן המקים השפלה אל המקום העליון. כשהיהו יסודות ישחנו קצחים אל קצחים. ועם התנתנות קצחים מקצתם יהיו נעהקים במקום. אם בן הוא ראי שלא יהוה הרוחק אשר בין אלו הגשים כלתי בעל תכלית. וכשהלא היה זה וולתי בעל תכלית. 20 הגשם אשר בו גם בן אינו הוא כלתי בעל תכלית. וכן דרך אשר אינו נמצא עדין. אלא שהוא אפשר בו שמייצא. אם בן ראי שלא תהיה הארבעה יסודות גם בן כלתי בעל תכלית. וזה כי קצת אלו נמצאים בו וקצחים אפשר שישמצעו כו' בשישתנה. הנה התבאר

מהו המאמר כי אין אחד מן היסודות הארבעה כלתי בעל תכלית:

ויתברא וזה גם בן שלא ימצא כובד ולא קלות כלתי בעל תכלית. וזה כי אלו החנונו 25 יהדו הארבעה יסודות. ולא יתכן מציאות כובד או קלות כלתי בעלי תכלית. ומפני שהוא אלו התנוועות אינם כלתי בעלי תכלית. הגשים גם בן. אשר אלו התנוועות תיחסם. אינם כלתי בעלי תכלית. והנה היה לנו לומר כובד כלתי בעל תכלית. אלו היה הגשם השוקע תחת כל הגשים ימצא כלתי בעל תכלית. וشنאמר קלות כלתי בעל תכלית. אלו היה הגשם העליון על כל הגשים ימצא כלתי בעל תכלית. כי לא ימצא מציאות קלות 30 כלתי בעל תכלית ולא כובד כלתי בעל תכלית. כי וזה תיבאר אחר שיתקדם תחלה וקח שהוא אי אפשר שימצא לגשם כלתי בעל תכלית כובד בעל תכלית. יהוה הגשם כלתי בעל תכלית קו א' ב'. ונשים המכובד שלו אם היה אפשר שייהו בעל תכלית נקודת ג'. ונשא מן הגשם כלתי החקוק עליו א' ב' חלק בעל תכלית והוא כ' ד'. יהוה כובד וזה החלק ה'. אם בן מן המכובר כי כובד ה' פחות מכובד ג'. ונניהם כי שיורו 35 הcobdr הפתוח אל כובד יותר גדול. ככלומר כובד ה' אל שיורו כובד ג'. בשישור ב' ג' אל ב' ז'. הנה החיבור אם בן היורר גדול והיורר כבב. והיה המכובר הראשון כלומר כובד ה' לגדול היורר קטן והוא ב' ד'. אם בן ראיashi שייהו המכובר היורר גדול לגדול היורר גודל ככלומר כובד ג' לנורל ב' ז'. אבל כובד ג' היה נמצוא לכל הגשים כלתי בעל תכלית.

codd. זולתי זה 19

כ' ד' 1. [ב'] ז' 35

למעלה 1. [למחוק] המעליה 1. [למחוק]

המכובר 1. [המובחר] 34 כאשר לא sive אם לא 1. [שלא]

87 (alt.) om. a

המכואר הוא כי קו ג' ד' כשקופ' יוחנן קו ה' ז' על נקודת א' ג' אלא שהוא לא יבדילנו ויאחוו אותו. כי הוא לא יחתכו בהיותו בלתי בעל חכלית משתי קצויות נקודת ה'. כי לא יתבן שיעבור ויהתוך מה שאינו בעל חכלית. וכשהוא יעבור לא יפותך אל הצר המוביל לנקודת ה'. וכחות זה כן לא יתנווע על הסיכון בעת מן העתים. אם כן ראוי 5 שהיוה בלתי בעל חכלית אי אפשר שיתנווע בעת מן העתים על הסיכון. והגשם החטישי יתנווע על הסיכון. אם כן איןו בלתי בעל חכלית:

והנה החכאר וזה גם כן בצעמו כי הגשם על הסיכון איןו הוא בלתי בעל חכלית על דרך ההפך על והעד. נחשוב נקודה כמו החכלית המיזוח בגלגול ואשר יהוה גלגול מתריד לו ונניח שהഗלגל בלתי בעל חכלית ושהוא מתנווע על הסיכון בזמנם בעל 10 חכלית. כי מן המכואר כי ההפוך בלתי בעל חכלית. וזה שהוא שזה למתנווע אשר 59

הוא בלתי בעל חכלית והנה התכאר בסוף השם שאפשר שיעבור דבר מן הדברים רוחק בלתי בעל חכלית בזמנם בעל חכלית. אם כן ראוי שלא יהיה בלתי בעל חכלית. והנה נשער גם כן שנחפוך זה האスター ונכאר וזה על היושר לא בדרך ההפך. ונאמר טעני שהומן אשר יסוכב בו בעל חכלית. ובזמן הבעל חכלית יעבור ויחחך רוחק בעל חכלית.

15 והרוחק שזה למתנווע בו. אם כן אותו המתנווע בעל חכלית. וראוי לך לדרך של זה והמקום לא יתבادر לנורי שלא ימצא בלתי בעל חכלית אבל שהגשם המתנווע על הסיכון הוא החלק האחרון והנראה מכל העולם. כי האומר יאמר כי לא יכול שייה והוא הכל בלתי בעל חכלית. ואם יהיה שהחכאר בגשם המתנווע על הסיכון לא ימצא כלתי בעל חכלית אחר שיתנווע. וזה שהוא אפשר בגשם העגול שיתנווע והוא נכלא בזמנו בעל 20 חכלית. אלא שהוא אחר שנבادر בגשם המתנווע בסיכון שלא ימצא בלתי בעל חכלית.

55 יתבادر עס וזה שלא ימצא אחר מן הנשים הארבעה המתנוועים על היושר בלתי בעל 25^a חכלית. וזה שהוא על אי זה שיתכן להיות בלתי בעל חכלית. והוא נכלא בגשם המתנווע בסיכון. וזה הגשם בעל חכלית. אלא שהחכאר גם כן באלו בלבד שם בעלי חכלית ואחריו כן יוליד בסופו שהבל אשר עצמותו מהם בעל חכלית. כי והכוונה אשר :

כיוון אליו מחלת מטרו:

אבל שהיכורות הארבעה אינם כלתי בעל חכלית שהוא יתבادر על והתוואר. התנוועה אשר מן האמצע חקבי חכלית התנוועה אשר אל האמצע. והתנוועה הפטוכה היא הפטוכה. אם כן התנוועה אשר מן האמצע תהיה אל המקום המהפק לטקום אשר תהיה אליו התנוועה אשר מן האמצע. ותחילה ממקום הפוך לטקום אשר תחיל ממנה אותה. והתנוועה 30 מן הפוך היא אשר אל העליין ואשר אל מטה מטה הפכים. ובஹוא אחד משני הפכים טוגדר ההפוך الآخر המוביל לו גדור בפנים הרבה אלא שם אינם מן העניים אשר בעצם. ואם היה ואת הקדמה אמרת לאומר יש לומר שההפוך אמר בו הפוך בערך אל דבר אחר וללו ובהעbara מטבח. ואם לא היה מפהכת. בהסתנות העיניים הנכנים בשער הספיקות. כי העיניים אשר היו הפוך קצחים מתקצתם על דרך ההצדרות עניין 35 מציאותם היה בערך מקטחים אל קצת. ואטמן העיניים ההפכים המציאות להם. מסארם להם מתחפכים. יהיה בקשר קצחים אל קצחים. טבלתי היה מזיאותם בעצם טורך הצעירות. וכן בשינויו על שם מתחפכים תהיה אחד מהם בדרך הקשר אל דבר. כי הטר על דרך מישל ידע האדם שהוא מר ואעים שלא ידע המתחוק. ואטמן שהוא הפוך

1 post supplevi e pag. 16 — למורי 17,11
29 אין הוא בלתי בעל חכלית. כי הגשם המתנווע על הסיכון הוא supplendum
אוטם codd. והוא מהפכים. ej. [תהייה מהפהכת 88]

17 תחיל ויתחיל 29 מהפכים. ej. [תהייה מהפהכת 88]

הוות נאות בלא תכליות. כי הדבר אשר עשו בוה על זאת הצורה. יאמר כמו שחוק וכל
שכן הבעל תכליות אי אפשר מפרק שהוא קו וצורתו צורת קו שיהיה אין צורה לו או
בלתי בעל תכליות אלא שיהיה זה בארכו. וכן גם כן השטח מפרק שהוא שטח. והנה
הורה על זה ברבבי התכליות והקעה כי יהיה שטח מצד שהוא בעל תכליות. אי אפשר
שיהיה בלתי בעל תכליות. האלהים אלא אם היהת תכליות בלתי גדור. אבל אם תהיינה
תכליות והם הקויים מוגדרים הוא בעל תכליות מכל צדריו כלומר בעורה וכגדול. וכן אי
אפשר בצורה המרוכעת והענוליה או וולתם מן הצורות שייהי بلا תכליות. וזה כי הצורה
הוא אשר יקיף בה גדור או גדרים. כי הקו והשטח אלו היו כל אחד מהם בעל תכליות
מפרק שהוא קו או שטח עצמו המתווך בו. לא יתנו לנו בעת טן העתים שיציר קו
10 בלתי בעל תכליות ושטח بلا תכליות. ובஹות שאי אפשר מזויות עוגלה בלתי בעל
תכליות ולא כדורו بلا תכליות. אי אפשר גם כן שתיהה תנוועת בעלה תכליות. מענן אמרנו
בזה המקום תנוועת بلا תכליות. או שהוא המתוועע בעלה תכליות. כי החנוועה אמתן
הרוחה למתחנווע. או מפני שהרחקם אשר יתנוועו עליהם بلا תכליות. ובஹות אלו
15 הרחקים אינם بلا תכליות אותן החנוועות גם כן אינם בלתי בעל תכליות. כמו שאי אפשר
גם כן מזויות תנוועות על הסיכון או על יושר או וולתם מן הצורות בלתי הוו קודם זה
طبع הצורות נמצאות. ואלו היה הגשם המתוועע בסיכון גדור לא أول לאי יהוה
מנוע ימנע משיאמר שהוא בלתי בעל תכליות. ובஹות הגשם בלתי בעל תכליות החנווע
גם כן בלתי בעלה תכליות. ואמתן עתה אחר הוו לו צורה הוא בעל תכליות. אם כן ראוי
שתחיה תנוועו גם כן בעל תכליות:

20 והנה ימצא מאמרו בזה המקום אין המאמר אשר כין אליו. וזה כי כונתו לא הייתה
шибкар בגשם העוגל שהוא בעל תכליות והוא שלא ימצא צורה בלתי בעל תכליות.
אם כן הוא מן המכואר שאי אפשר גם כן מזויות תנוועת בלתי בעלה תכליות כמו
שהוא ככלא חמציא חנווע על הסיכון. והנה עשה גם כן הקש הנחות. יברר מטענו כי
הגשם המתוועע על הסיכון הוא בלתי בעלה תכליות ויתנווע על הסיכון. ונניח שימצא
25 תנוועה על הסיכון בלתי בעלה תכליות. וזה שהוא ההכרה בספר השמע כי חנוועת בלתי
בעל תכליות בלתי בעלה תכליות. ועהה שהוא חמציא עוגלה בלתי בעלה תכליות לה זהה
החנוועה. וזה כי החנוועות בלתי בעלה תכליות אשר על הסיכון אמתן הוו לעוגלה בלתי
בעלה תכליות. ואם היה אם כן ימצא גשם בלתי בעל תכליות יתנווע בסיכון. ונניח שימצא
30 עוגלה בלתי בעלה תכליות. ואי אפשר מזויות עוגלה בלתי בעלה תכליות. אם כן ראוי
שהוא ימצא גשם בלתי בעל תכליות יתנווע בסיכון. והגשם החמייש יתנווע על הסיכון.
אם כן אין הגשם בלתי בעל תכליות. אלא שאם יפרש וזה המאמר בפירוש דומה בפירוש
הראשון. אמתן אמרו כי בלתי בעל תכליות אי אפשר שיתנווע בסיכון. והוא התולדה
הראوية בעבור זה הדבר. כי הוא יאמחוו בשאלת? יביא בה עדין והוא זאת:

35 נניח שהחולתי בעל תכליות [לו] טרכו ויהיה נקודת ג'. וונעיר על טרכו ג' קו ישר
בלתי בעל תכליות שני הדרדים והוא קו א' ב'. וונעיר מנוקודת קו א' ב' והוא
ה'. ואין נקודת המרכז בעצם על קו א' ב'. קו יורד וויתר קמות ווישיטו בלתי בעל
תכליות שני הדרדים ייחד. ויעזא מטרכו ג' קו בלתי בעל תכליות והוא קו ג' ד'. ואחר
שנקאים קו א' ב' וקו ה' על עניינים ונקייף קו ג' ד' ויחתוך קו ה' על נקודת ז'. אם כן מzn

1 נאות excidit aliquid fort. post 2 ali.?: 7. [שיהיו 1.]
2 om. om. a 22. [ובן 26. suspectum]
3 om. a 31. [שאמ 37. codd.]
4 om. a 38. ej. codd.

a. om. 8. om. 7. [שיהיו 1.]
תכלית—לה 26. suspectum
ח' ד' 38. 37. 38. codd. 37. 38. codd.

ונשער מה שיקח אחד שני אל הגשים מן الآخر. ולפי זה יכח האחד ולפי שיעור מה שיסופר בתרועה אחת מתנועת בעליו. ואם יתנוועו שני הגשים יחד ויבדל אחד מהם בעלי בתרירות. ואם יתנווע אחד מהם ונונה الآخر. יהוה הפרדה אחד מהם מן الآخر והפרדו לו יותר מאהרה. עם שהוא אישר שהיה תנועה אחד מהם אל צד יותר טהור 5 מן התנועה המורכבת מתנועותיהם יחד אל שני הצדדים בהפרדה הגדלים קצחים מקטנים. והפרודתם כשתהוו בעל תכלית יתחדש לה יהוד ובוטן בעל תכלית מוגדר. וזה כי הגדול הבעל תכלית יהתקז بلا ספק ויוכור בזמנן בעל תכלית מוגדר. אבל הנולים שהם בלתי בעלי תכלית אם יהו יחד בן. ואם יהוה الآخر מהם לבך בעל תכלית. ואם יהו מתחוועים אל שני צדדים וההפקה. ואם יהוה الآخر יתנווע והאחר נח: יתחביב בהכרה 10 שהיהו הומן אישר מהם בעליו וברילנו בלתי בעל תכלית כלומר שלא יהו למורי. שלא ימצא זמן יהוה נבדל בו. אבל יתנווע התיר יהוד או אחד מהם מכלתי שיבדרל[ן] ויפרד[ן]. כי הבעל תכלית כшибירד מבתי הבעל תכלית ויפרד ממנו. היה ראוי בזולתי הבעל תכלית שהיה השיעור נופל עליו. ואם יפרדר גם בן בלחי הנבדל תכלית מן הבעל תכלית והבדילהו. היהיך וזה בעצמו. כלומר שישעור על בלתי הבעל תכלית 15 מן הבעל תכלית. וזה כי הבדלו והפרדו יהו יחד. אחר היה עניין כולם משותף לבעל תכלית וולתי הבעל תכלית. השווה מטנו והמשתנה. אם יהו יחד בלתי סטוניים וזה לזה. ואם יהו אחד מהם בן. והתקאר בספר השמע כי התנועה בלתי בעלת תכלית כלומר אשר ומנה בלתי בעל תכלית לא יתם בזמנן בעל תכלית. כי אם היה הבעל תכלית אשר יבדילנו בלתי הבעל אכלית בתכלית הקטנות הבדלו לו היה בזמנן בעל תכלית. 20 על בן ראיו בהכרה בגודל אישר בתכלית הקטנות בשיתונווע לעבר גורל בלתי בעל תכלית ויבידיל. שהיה הומן אישר יחתכו בו בלתי מוגדר. ואין הבדל בין שהיו שני הנולים אשר יתנווע כל אחד מהם בעליו ויברילנו בזמנן מועט. אם בן ראיי אם כן הסיבור הtout דרכו ממה שיברינו כמו אורק עליי אחד בשיטה הארין ויפרידנו בזמנן בעל 25 תכלית. והנה נראהו יעבו רוחקים בתכלית הקטנות ויברילנו בזמנן מועט. אם בן ראיי שלא היה בלתי בעל תכלית. והנה האשימים המאמר עד שיוושג לעין. והוא שהגשם המתווע על הסיבור יבדיל העניים אשר יקוף אותם ואעפ' שהם בתכלית הקטנות בזמנן בעל תכלית. וזה המאמר ניאות בגשם אשר יתנווע על הסיבור וזה היה נראה מתחנווע לעין. כי אשר כיוון הוא המאמר בזה הגשם לא בזולתי הבעל תכלית כלל אי אפשר שיתונווע. כמו שייחסב שהוא רומו אליו בחרלה מאמרו בעת שאותה. ועוד הנה נראה מאלו העניים הראות נגלה כי מה שאין תכלית לו אי אפשר שיתונווע. כי מה שכנון לבאר שאyi אפשר בזולתי הבעל תכלית שיתונווע לא יהוה ניאות בו שיעשה בזה תנועה הגשם המתווע בסבוכ בזמנן בעל תכלית. ומפני שזה המקום אמן וילד במקום שעשה תנועה העגול ושהוא אמן זם בזמנן בעל תכלית. כי הגשם המתווע על הסיבור 30 אפשר שיתונווע.

אי אפשר שייחסב בלתי בעל תכלית:

עוד שאחר זה מפני שישם כי צורתו כדורית והולד מטנו כי תנועתו בלתי בעל תכלית. ועוד כי מציאתו התיר אמן הוא כשהוא לא יסובב אל מה שיכר סבב. כי הוא בזה המאמר يولיד בשזהו בעל תכלית. ואין בשזהו לא יתנווע תמיד על הסיבור אחר

[1] יפדר 12. תנועו 1. 11. היה 1. [יהו 10. אחד et נשוי 1. 6.] כאח. ej. [אתה.]
האשים 26. זמנם 18. הבולון והן 15. ej. הבעל 1. [הבדל 13.]
a. om. הסיבור 34. כי ej. [כה 31.] שאי. ej. 29. על ej. עד

37 suspectum

Comment. Arist. V 4. Them. de Caelo hebr. p. I.

ואם היה אפשר מציאותות מטען בעל חכלית לתנועת וה הכל וסיבוכו וכו' תנועוע. וזה הכל גם כן גדור בעל חכלייה. אלא שאריסטו יאמר שהוא יתחייב בדבר. ואחר כן יאמר וימצא זה גם כן על זה המثال בשאר התנועות. והוא חזו אמריו אל המאדר הכללי והוא שתהגוזו ומן בעל חכלית. ולא ידבר בו בתחילת עיון. אבל אחר שירומות חלק טמן. ואננס יפעל זה. למן יהיה מאטרו יותר חקירה. והיה דעתו כזו אל שמציאותות הזמן אין הוא כמנוחה אבל בתנועה כרי שלא ישים לימון הנקנה עתה רוחק. כי אנו בשנטובתו חלה עם המשך. יהיה זה הוא הזמן אשר ישוער אחרים. ואננס אנחנו יודמן לנו שייעשה וזה המאמר על שהוא חם בעצמו. ואננס אריסטוטליס לא יעשה על שהוא חם אבל על

שהוא אמן יעשה בתנועה הסיבובית מומנט אשר יראה שיצאנו בו:

וזה שהוא אמר ואחר שנקודות ונניה זה המאמר. ונשים קו א' בלחי בעל תכליות אחד משני קצוותיו כלומר הקצה אשר עליו א'. והוא אחר בלחי בעל תכליות משני קצוותיו יחר והוא קו ב' ב'. ונאמר כי קו א' ג' היוצא מן המרכז בלתי בעל תכליות. ונניה כ' מרכז בלחי בעל תכליות נקודת ג'. אבל קו ב' ב' נשימו בלתי בעל תכליות ולא נשים המשכה בלחי בעל תכליות מצד מרכזו. ובשניהם וה נניה שאשר איננו בעל תכליות הינו ע' סביב מרכז ג' וחונע עמו גם בן קו א' ג' היוצא מן המרכז. כי בשניהם וזה נמצא א' ג' ה' יתפרק בקצב העתים בקו הנקיק עליו ב' . ואין דרבוקתו באחד מן החלקים אשר באמצעו כלומר הקו אשר עליו ב' . כי בשיתפרק על זה התואר לא' יהיה קו א' ג' ה' בלתי בעל תכליות מצד ה'. ואם היה מחרקן בו בלא ספק ואין באחד מן החלקים אשר באמצעותו הוא מבואר שלא דבר חזה טമנו. הנה נשאר הומן אשר ידבק בו 20 וה הקו עם הקו האחר ויעבירונו חותך לו — ואל שייעבור וזה החלק יהיה חפק וזה הומן — חלק מכלל הומן אשר יקייף בו הקפה תטימה. ואם היה הומן בעל תכליות כמו סיבוב מסביב הגלגלי. וה הומן גם כן. כי הוא חלק ממנו. ועל תכליות. והנה יקירה בוה הומן הכלול תכליות שייעבור קו א' ג' ה' כל הקו החזקן עליו ב' . והוא בלתי בעל תכליות עם שהוא ידבק בו גם בן בקצחו וזה שקר. אם כן אי אפשר במה שיוויה בלחי בעל תכליות 25 שיתנווע על ההקפה. והוא ראוי אם בן שאי אפשר בשיטים אלו היה בלתי בעל תכליות שיתנווע על ההקפה. הנה נמצאנה התנווע אם בן אינה בעל תכליות. והנה קדם ואמר המאמר גם בן ישים ומין הקפה תטימה בעלת תכליות. וופיל ממנה הומן אשר קודם דרבוקות שני הקיום. והנה ראוי שיוויה הומן אשר בין הרבקויות. והגדלים אשר בו התחה התנוועה. 30 בעלת תכליות. והוא ראוי להיות התנוועה בעלת תכליות. כי הומן התחלה להנוועה ולדבר אשר בו תהיה התנוועה. והנה ראוי שתרדע שהוא ירמוו באמרו א' ג' ה' אל הרוחך בלבד לא אל

הקוים בכלל:

והנה הבהיר גם כן שהוא אי אפשר בגלגול שיחיה בלתי בעל תכליות על והחותואר. יאמר בשיתונו עשו שני גישמים אחד מהם מונה אל צד الآخر כמו א' ב' על החפשעה. 35 יהו שעם או יהו מתחלפים. שווים יהיו במחירות ומתחלפים במחירות. נח יהיה אחד מהם והאחד מתנווע: יוכל אחד מהם לבעלו בעה מן העתים נבדלים. יהו בו המתנווע נכחיו כמו שני קווים נჩחים. ויצאו יחד מוגדר של המונח אשר על עמוד הבוכן נכחוי.

שענזה [שענזה fort.]	על שהוא [על fort. del.]	ט ח codd.	ב' ב' [ב' ב' codd.]	12
13 et 15 א [א] Al	codd. ubique	13. 14 om. a	אי 24 חכלית—ולא	
supplevi	בָּהֶם 1. כו 29	או מתחלפתם 35 l.	אתה 36 או	
codd.	או יצאו . . . בן גדר om. a ej.	כשנפלו 1. כשנפלו 27	נכחיה—ויצאו 87	

ולזאת העלה ראיינו שנזכר בו. וההקרורה עליו תהיה על זה הצר. נאמר כי מנגנון
היוות כל גשם או פשוט או מורכב וכשהתבادر שהוא לא ימצא בשם פשטוט בלתי
בועל חכלי. ואם היו העניינים פשוטים מוגדרים במספר פשוטים היה הצלם פשוט או
מורכב. אם כן אין הוא בלתי בעל חכלה בעניין מן העניינים. ונכאר תחלה שהוא לא
5 ימצא בשם מן הגשמיים הפשוטים בלתי בעל חכלה מן הגשמי המתנווע על הסיכון ויעשה
כהה תנועות. והטופחת על זה יהיה על דרך החילוף. וזה כי הגשם המתנווע על הסיכון
אם הוא בלתי בעל חכלי. הקויים גם כן היוצרים מטכון. ככלום' התחשתיים מן הארץ
אשר יתנווע סכיניו. בלתי בעל חכלה. וכזהו אל הקויים בלתי בעל חכלה. נשימים
שני קויים. אם כן הרוחק גם כן אשר בינויהם. והוא המיתר לויות הסמכונה לטרבו כשיוציאו
10 שני הקויים ללא חכלה. יתמשך גם כן ללא חכלה. כי אתה בשתגורור והרוחק. או
הגדרת שני אותם הקויים. ובשגרה רשותי האותם הקוי' הנה גדרת זה גם כן. וכל ומן שלא
יהיו שני הקויים מוגדרים ולא בעלי חכלה. אותו הרוחק כמו כן בלתי מוגדר ובלתי בעל
חכלה. וכשהשניהם שווה זהה. יהיה איטשבר בו תמיד מזיאות שיעור גדלים ולא יהיה בו
meziasot shiurim gedolim v'yoter tamid v'shiyora v'horoak b'la chchela. והוא אשר יכוין
15 אל היהוכו אחר היותו מוכן שיתנווע. והנה נמצאו או הגשם המתנווע על הסיכון יתנווע.
והנה התבادر לנו גם כן על דרך הבדיקה כי ראיishi היה גשם מתנווע על הסיכון. ואם היה
שאי אפשר הגשם המתנווע על הסיכון מתנווע ובלתי מתנווע. הנה ראיishi ישיא זה
השורש המונח. ואמנם הושף במאמריו והנה התבادر גם כן זה הקש. כדי שלא יחשב
עליו בכיתולו ליה השורש המונח אמן סמרק בו על צידוקו לטמה שהיבחרו החושך לכד:
20 אמר אריסטוילים ואמנם הרוחק אשר בין הקויים אשר יחשב הוצאה מן המרכז הנה
אמרנו שלא ימצא דבר חזקה ממנה ושאר מה שמצויך לו:

אמר האפסטיין מאמרו וה שוה למאמרו אלו אמר אשר יטלא מה שכינוים:
אבל מאמרו אשר הכיא בו אחריו הוא על זה הצר. אמר כשיתנווע דבר מן הדברים.
אם היה החומן אשר התנווע בו בעל תכליות. אם כן החונעה גם בן אשר ינעה
בומן בעל תכליות. והוא שיחיה התנוועה וודפת החומן וייהו החומן משוער לתנוועה. וככהו
התנוועה בעלת תכליות המהלהך גם כן כלומר הגודל אשר תיהו בו מוגדרת. כי גודל
התנוועה רופף לגודל המהלהך. כמו שగודל החומן גם כן רופף לגודל התנוועה. לפ' מה
שביאר בספר השמاغ. וכשיזומן לו כשיתנווע הגשם החמיישי שייחשב זטן טוגדר כתו זטן⁵⁸
אחד. אם כן הגשם הסיבובי במקיון המתנווע בוה החומן בעל תכליות. וחושב וזה
זהו. ונפיל מטנוו החלק אשר אל עת החז' היום. יהיה החומן הוא אשר בעת החז' היום
אל זטן עמידת היום. כי החלתו עת החז' היום. כי בעבור שוה החמן התחלה. וזה העת
זהו טחצ'י היום. בן תמצוא התחלה כל התנוועה. אשר בו. זטן העת ההזוועה טחצ'י היום.
וככמו שנמצאננו גם בן יכלה ויתם בכליות החז' זטן היום. בן תמצוא החונעה אשר בו תחם
ותכליה בהשלם תנוועת היום וככלותה. ובכבודו שאנו הנחנו קצוויתיהם בכולם מוגדרים בעלי
25 תכליות. וככהוות ואת החונעה בעלת תכליות. הרוחק גם [בן] אשר שלטה בו בעל תכליות.
וככהוות וה הרוחק בעל תכליות. הגשם גם בן החותך לו בעל תכליות. ואם יהיה טאמרינו
כמו שאמרתי. כשיתנווע הגשם החמיישי שיקח זטן טוגדר. אם כן הגשם הסיבובי המתנווע
בוה החומן בעל תכליות. והקורטה הראשוונה אמת. אם בן ראוי שתיהה החקרטה הסטונכה אמת.

2 post excidit aliquid

פשותים 3 del.

6 post תכליות exciderunt 2 l.

שיתנווע 15 post ואמ לא. לא corruptum: cj. 13 ולא [חנעחו 6 vitiosum: ? תחלתו ?]

deest aliquid
31 שׂוֹה | cij. שלזה

הנחתם במקומם מקבילות אבל יהיו מחרבות. והיה זה גם כן מוטן כשלא יהיו תנועותיהם שווות כמהירות. כי כשהשניים תנועות הגשמיים המניעים לעגולה. ולא השם אותם התנועות מיוודאות לגשמיים. עמדו הגשמיים ונחו תנועותיהם ונעררה העגולה או שתי התנועות יהר. וכשלא תהיינה התנועות שוות. מן המכואר הוא כי חיבור קצחות עם קצת יהו בכל הקרים. וזה כי האחד יסוכב الآخر. ואם היה העניין כן יחרש מהכל תנועה אחת וחכטל התנועה הארהת. ואם יתנוועו שני הגשמיים יחד אשר ניצח תנוועתו מהם לא יהיה חירשו בטלה. ואמנם האחד ההפך התנועה היושו יסול בטלה. אם יהיה שיחזרש בזאת הסנה לבך כלות' שיחנווע. והוא העניין אשר ירמה שיזהו כונה אליו בטעטר בזה המקום. אלא שמלתו בו כי הוא באלו הם נפסדר. ולזאת העלה נעלם ונסתה. וזה כי

10

אלכמבר יסרשו על עניין אחר:

ועוד שארכטו אחר זה המכאר יכוון לחזור בעברו עניין אחר. והוא העניין אם ימצא גשם מן הגשמיים בלחוי בעל חכליות. או וה שקר לא יתכן מציאותו. והעליה כמה שכיוון אליו ממנו שהוא מתחלה העניין אמר שהויה מאטרו בעולם עצמו. והיה ראוי שיזהה החקירה עליו אם הוא בעל חכליות או הוא וולתי בעל חכליות. סוף המכאר בזה 15 לצרכו היו אל עניינים שקדם לפניהם מן המכאר בחקליו הדלולים. מועיל בהם בחקירה על כלום. ואחר שדבר בחקליו הראשונים כלות' הגשמיים. שב אל המכאר במה שכיוון אליו ווחקר עתה בערו אם הוא בעל חכליות או הוא בלתי בעל חכליות. ומפני שהכל בשיעורו לפי שיעורי החלקים כשיתקכו בהרכבה חלק על החלק הראשון מהקל העולם והוא המועלה שבחלקים ובאיו שהוא בעל חכליות. ואמר שהויה ראוי לחזור על זה. כי 20 שיעורו גדול בידעית האמת המכוקש בכל העניינים כלות' אם העולם בעל חכליות או הוא בלתי בעל חכליות. כי כה היודעה בollowי הבעל חכליות כה ההתחלה והעיקר בידעית האמת בכל העניינים. כי העניינים אשר יתחייבו בו יתחייב בהרכבת החלקיו. אחר שיזהה בלתי בעל חכליות. וזה נמצא בכל העניינים אשר כהם כה השורש וההתחלה. ולזאת העלה החזריב שנשמר שלא יסול עליינו הטעות במה שנזהג מן העניינים והמנוגה. כי 25 אנו כשנטהה בהתחלה ואפי' בדרכ טוועט. נתרחק במה שכונו בו מתחלה העניין פי שנים מטה שנפל בו ממן הטעות. ונמצא העניין הולך על זה גם כן וההתחלה שאור הענייני המבוקשים. המثل בזה שהאדם כשאט' בגודל מועט השיעור שהוא לא יתחלק. היה מה שהביא בו עניין מועט אלא שהוא יתנווע מן המכוקשים ענן גדול. כי הוא יבטל בו על דרך משל כל האלנרטה. וזה שהוא לא [ימצא] גדים אין מספר להם ולא מספרי. ולא ימצא גם כן לכל גודל אחר שהוא לנו. ויודה חכמה אקלידס ומה שיקבעו באלו העניינים דוא שקר. ואם תהיה זאת הכמה כוב. שאר העניינים אשר עניינו אצל עניין היסודות כוב. וכשיסתלקו היסודות יסתלק מההbulk העניינים אשר להם יסודות. והסנה בכל זה כי כה ההתחלה והשורש גדול מאד. כי הוא יכול בכה כל העניינים כמו האור. ויאמר ארسطו כי הטעות בזה היא הסנה בחולוף הקרטוניים והוותם סותרים קצחות בקצתם בדין על זה הכל. ואן ראוי גם כן שיתרבה מגודל התוועלה אשר יקנה מן הכתמה בollowי הבעל חכליות. אחר הוות התחלה וסנה לעניינים אחרים. כמו כל העניינים המשותפים בנסיבות כמו המקום והזמן והגעה והגשם והטונה:

בנסיבות כמו המקום והזמן והגעה והגשם והטונה:

2 post 14 ej. [וסוף אחר [אמר 13 13 8 הכוונה. ej. 8 שוות לעגולה suppl.]]
[יתחייב 22 18 חקל 1. כו]. ej. [כלם 16 לפניו זה. ej. [לפניהם 15 אחר ej. plur. 30 (alterum) suppli 31 שיקבעו 1. [שיקבעו 32 32 מהbulk ענן הכתמהej.]
בהתחלת 32 32 מהbulk ענן הכתמהej. ej.]
فְּالֹהֵקְמָה בְּדִין 35 ?

שנוכח קיומם עגולים בכלל ללא חבלית. אבל החזי עגולה اي אפשר על אותן והנקודות בעצם אלא אחת בלבד. כי הוא ואם אמר אומי' בחזיו העגולה שהתנוועה אשר מג' אל ד' הפה לאשר נגרה. אם כן לא ריצה כי אשר על חזיו העגולה היא ההפה אבל אשר על קו הקוטר. כי הוא ואם יהוה ג' בתבלית הרוחק מר' על זה הקוטר שווערנו 5 לוה אטנס יהוה הקו ישר. וזה שאנו אטנס נשר כהקטרים עם הקווים היישרים. ואם יהו עגולה כמו שישור העגול יהוה שkol:

אמ' ארסטו ובן העין גם כן בעגולה:
 אמי' חאטסטי' נאמר שאנו ואם ננייע גם כן שני עניינים בעגולה אחת בעצמה משתי 10 קצוות קו הקוטר. כל אחד מהם מן קצה כל אחת משתי החזאים של העגולה מן ה' אל ז' על חזיו העגולה הכתוב עליה ג'. ומוי' אל ה' על חזיו אחר הנרש ט'. היה ראיי מוה מה שאמרנו במאחר אשר קודם והוא בעצמו בעניינים אשר יונען על חזיו עגולה בלבד. בלוoper שההפה תאפר בהקש אל קו הישר. ואם נורה גם כן באלו התנוועה אשר על חזיו העגולה שם הפהות. אם כן אין ראיי שתהיה התנוועה על העגולה בעצמה. אשר מסטרינו בה. תהיישר אל שתי חילוק הפהים. וזה כי השתי התנוועה אשר 15 יהו על שת החזאים מהעגולה יחרשו התנוועה אחת בכל העגולה. ולא נמצא גם כן התנוועה אשר תהייה בעגולה מא' אל ז' באותה העגולה בעצמה. ויהאטת באלו אין הפק לאיהם מגדרי התנוועות הפהות. הם שייזו טן הפק אל ההפק. כמו התנוועה אשר תהייה מתחה אל פעלת. ואשר היא מפעלה אל מטה. והתנוועות אשר יהו בעגולה מא' אל ב' ואל ג' תחילה מדבר אחד בעצמו אצל חבליתה.

20 ועוד שאристוטליים אחר מכיאן יעשה הדרמה אחרת במופת על אלו העניינים יוציאה על זה התואר. יאמר אם תהייה התנוועה על הסביבה הפהה לתנוועה על הסביבה. הנה פעה הטבע פעהה בטללה אין לה ענן. כמו שאנו נבואר. אבל אין מוצאים הטבע תפעל פעהה בטללה ולא משולחת. אם כן ראיי שלא תהייה התנוועה על הסביבה הפהה לתנוועה על הסביבה. ואטנס היה הטבע תפעל פעהה בטללה כשייה מטבח מה 25 שחדרש שחבטל עצמה. והתנוועות על הסביבה הפהים יבטלו עצם. וזה הักษ על זה התואר. התנוועות הפהות אשר על הסביבה חבטל עצם. והעניינים החבטלים לעצם חרודושם בטל אין עניין לו. אם כן התנוועות הפהות על הסביבה והויתם בטל אין עניין לה. ואטנס על אי זו צד יהו אלו התנוועות מבטלות לעצם. הוא יתפרק על זה התואר. כשחשוב דבר מושם על מסתור שאקול אחת משתי העגולות. ונחשוב השאקול מקו 30 הקוטר. ונחיבנו המרכז. ונחשוב גשמי יהנוועו בעגולה מתחילה בשתי התנוועות מנוקדת א'. ונחשוב אחת מהם ישוב אל ב' והוא קעה השאקול והאחר אל הקעה الآخر טמוני והוא נקורות ג'. אם כן מן המבוואר כי משקל שת'!¹ אלו הגשמיים אם יהו!² שווים ונחשוב הקסת אשר עליו א' ג' חזיו עגולה. اي אפשר שהשאוכב העגולה שעיה יהילו בתנוועה. האלהום אלא שחדירה העגולה התנוועה אותה עצמה. ולא בשתייניה מעת ולא 35 כשייה אל ב' ג' ושניהם שני מחרדי השאקול. וזה כי סכונה תהיה אלו לא תהיה

שhai'a הפהה 13 codd. 6 diameter Al (cf. infra) 11 codd. 14 ej. [לאותם — באלו] 16 post linea 17 שחליק אל 1. [שתי חילוק 14 20 post addit et 19 תבליתם תחילה 1. תחילה 1. 29 post addit a 23 ante repetit b b בעגולה 25. 1. אין לה עניין — שנברא b ולא 26 1. 30 גשםם 1. יתפרק 26. 1. העגולות a Al: מתחלין. ej. 34 אלהים לא לא להענלה מהן?

ההמשה גשים. ולא תמצא הטענה אחרת וולתム. ראיו שלא יהה גשם אחר חוצה מalto
ההמשך. וזה שהוא אם היהת הטענה על הסיכון תJKLMך אל תוצאות הרבה כמו שחתולק
הטענה על הישור אל שתי תוצאות הפוכות. האחת מהם אל מעלה והאחרת אל מטה.
יחיה בנסיבות הטענה הטענה ההפוכה לה יניינה גשם אחר פשוט. ומפני שלא תמצא
[ל]תגיעה על הסיכון חוצה גם כן גשם אחר חוצה מalto החמשה גשים. 5
ויתברא שלא ימצא להטענה על הסיכון חוצה הטענה על וההתואר. יאמר שהוא
אם ההזזה הטענה אשר היא יותר מובה יותר דראונה שבתוצאות שתהיה
ההפוכה לה. לא תמצא הטענה כי הטענה שהיא פחחות דימי בשתיה ההפוכה לה. אינה
ההפוכה. והטענה על הישור יותר ראויה שבתוצאות יותר דומה שתהיה הטענה להטענה
על הסיכון. ואין ההפוכה לה. אם כן שלא תהיה הטענה ההפוכה על וולתי ישיר
הפק הטענה אשר היא סכובית. ויתברא כי זאת הטענה אינה ההפוכה על וההתואר.
החלול והמגן כשנקייש אחד מהם אל الآخر. נחשוב שהם כמו שני עניינים זה העק-
טוזה. וכשננייהם כמו אחד כלומי כמו קו עגול. היה הгалומות והגבנות כמו שני
המצטדרים אלו. ונחשוב העגול הפק לקו הישור. ואלו תמצא הטענה הפק לתוצאות על קו
העגול. היה ראיו שתהיה הטענה אשר על קו הישור. ואין הטענה על הסיכון הטענה
להטענה הישרה. וזה שההפק לתוצאות הישרה בחלוקת ממש כלומי מונה. כי הטענה אל
טעלת העק החוצה אל מטה. וכשניעין במקום לא נמצא בין הטענה על הסיכון והטענה
על הישור ההפוכה. ומפני שההפק גם כן הנמצא בתוצאות הישרה נמצאת בעצם חלקייה.
זה כי הטענה אל מעלה הפק לחוצה אל מטה. אי אפשר שימצא ביןיהם ובין הטענה
אל הסיכון הפק אחד. וזה כי הפק נפל בו מן העליון והשפלה. ואמנם האחד הפק
האחד. אם כן ראיו שייהיה מה שיבאר קודם. שלא ימצא לגשם המטען על הסיכון
דרכ הפק. קשרו תלוי כוה המתאר. כלומי שלא תמצא לחוצה על הסיכון תוצאה
התואר הפק לה. כי כמו שתמציא הטענות. כן לא ימצא המטען בס וצעל זה
דבר אמן:

הדבר אמרו:

25 ואחד שאמור כי אמתה והבריאתו ימצא מעוניינים הרבה. ככלומר כי אין להנעה על הסיכון תנואה יהפכנה. העתק אל מעלה אחר והוא זה:

אם אריסטו אמר שום אדם כי המאמר בישרים מאמר אחד בעצמו ושאר מה שסמן לו:

אם' תאמאסטי'ו ירצה שהוא כישוכן קו עגול על קו ישר והוא קו א' ב'. לא יהו
כמו שתנועה אשר מן א' אל ב' על קו א' ב' הישר הפך לתנועה אשר מב' אל
א'. על זה הכו בעצמו. בן גם בן התנועה אשר מא' אל ב' על קו א' ב' העגול הפך
لتנועה אשר מב' אל יותר עליון מוה הקו. כי האחד הפך לאחד. ומשמעות התנועה
הישרה אשר מן א' ב' אחת. ראוי גם בן שתיה התנועה ההופוכה על קו א' ב' הישר
אחד. ואמנם בקו העגול הוא אפשר לחוק קווים עגולים ללא חכלית מקו א' אל נקודת ב'.
תקורה מתיות התנועה אשר מן א' על קו עגול לה הנועות היפותן ללא חכלית. והם אשר
35

מבי אל אַי עַל קו עגול:

אמ' ארסטו וכן העני בחצי העגולה ושאר מה שסמוד לה:

אם' התאמאש' נאמ' שאנו ואם לא נהוק קו עגול בכלל מה שאין חכלה טן ג' אל ד'. אבל קו אחד עגול. והוא החז' עגולה. כי ייחייב זה בעצמו. והוא שהוא אישר

בכל קיה במש כלמי מונה לאsic omnes
 זולתת זולתת codd. 16sic omnes
 21 שוכבר שוכבר 1. שוכב 26sic omnes
 שוכב שוכב 1. שוכב 23sic omnes
 שוכב שוכב 31sic omnes
 שוכב שוכב 35sic omnes

אמר תאטاطיוס ריצה לו בענינים הנראים לעין החכמות המתוועה והמשמעות לכל בני אדם היוונים מהם והלטויים. והם שהם הקדימו ועמדו על נפשם. שהמקום היותר עליון המקיף בעולם והgeschם שבו. מיוחד באל ית' נפרד לנו. ובכבוד זה נמצאים ישאו ידריהם אל אותו המקום וירמו לו בעת הוות מתפללים לבראה והויתם נושעים בו. כי הם מודים ומצדקים שאותו הגשם לא יבאונו מות ולא יוכל ההוויה. כי יהיה נ משך העבר המות והרכנות והשלומות והחמדת ההשאות. וזה הוא אשר רמו אליו אמרו הענינים אשר יתבאו ויראו לעין. ועוד אמר והמאמר אשר קדם וכיוון כלות' שהgeschם המתוועה על הסביבו אין הויה לו ולא הפסדר ולא היה אפשר בו השינוי עירד לה הדעת. וזה הדעת גם כן המתוועה אצל בני האדם יעד לאמורינו. ואם היה ראוי הצדוק במה שאמרנו מדרך החכמה ההודעות אצל בני האדם. והוא נמצא בעולם גשם אלהי כמו שימצא באמת ובבריא. הליל מזה מה שאמרנו כלומר שהשם המתוועה על הטעוב בלתי מקבל להוויה ולהפסדר. וזה כי המעד עליו ההודעה האמתית המשותעת אצל כל :

בני אדם בכלל :
עוד שהוא אחר מין יאמת מאמרו כמה שנראה לחוש גם כן. ויאמר ויתחיב וזה גם כן מה שנראה לחוש כלות' שהוא אישר שהיה בנפשות בני אדם וויאמתה אצלם. וזה כי החכמה הלקווה מכל בני אדם בכלל יותר משובחת וויאת אמת מה שיפול⁵⁶ 15 חחת החוש להעלמו ועכביו. אלא שהחויסים גם כן יקנה לאדם דרך לעמוד על אמתה הרבר וביריאות. ואשר יאמת בו וזה המאמר ויקיים כמה שישיגו החוש. מה שכין וישמור בכל הומן העבר והעתיק אלינו. והוא שהשמיטים לא ימיצו בענין מתחלף לענין 20 אשר הוא עליו. לא חלקו האחזרות כמו גלגל הכוכבים הקיימים מהם. ולא ולחות משאר חלקו כמו הכוכבים הנכוכים וגליליהם. וזה כי צורתם ותונעתם ושיעורם בגודל בענין אחד

ובצעמו וכן העניין בכל מה שיוכנו הכוכבים :
והשם גם כן אשר יקרא בו השמים והוא הנכבד נשאר על ענינו אל ואת הצללה. וזה סימן על שהקרטוניים היי רואים בזה הגשם כמו טי שראהו מי שהיה אתריהם. 25 וזה כי הם אין קורין אותו הפעול ונשאר העניין כן אל ואת הצללה. וירצו לוט' בשם הזה התמידי התנוועה. כי הדעות האמתיות יסכו בו בין בני האדם חמיר. על כן ראיו שלא יהיה מה שהבחנו בו מזה דבר זר ולא מחוורש. אבל הוא דבר שעבר על דעת מי שקדמו. כי מה שאמרנו עתה איןנו ותלי מה שנarter במה שקדם. ולא עבר על דעתינו בעולם חלף העוכר ברעתה הקדמוניים בו. וזה נמצא הרבה דיעות בעצם יעברו על דעת 30 אנשים מתחלפים בוטנים מתחלפים. כשבינוו כוונת האמת בענינים ועמדו עליו וחובבו. ואחרי כן אמר ולא היטיב אנטאנגורוש בפירושו שם העמל ומאמרו בשמים אמן נקרו :

בשם השורף. ווירה השם אשר ייכנו בו על שם אשוי :

ורדקף זה ואמי' והנה החבкар ממה שאמרנו. שאי אפשר מעיאות גשם אחד פשטוט יוצא חזון מלאה החמשה הגשמי' הפשוטים. ואמתות זה ובריאתו לקוח מן התנוועה. 35 כי תנוועת הגשם הפשוט ראוי שהחיה פשוטה. והתנווע' הפשוטות הם העגולות ואשר הם על הקו ישר לכבר. כי אלו לבר הם שני קרטרים פשוטים כלות' שני הקויים הפשוטים. והתנוועה על קו ישר יניעם הר' יסודות יתחלקו אל אשר טעללה ואל אשר מטה. ואמנם 40 התנוועה על הסיכון יניעם הגשם החמישי. ומפני שהתנוועות הנמצאות יהלום אותן

[בלטוך 15] ויחיב aut ממה. [ויהחיב .. מה] 14 [ויהחיב .. מה] 15
שניעין ונסחים 1. [שכין] ושמור 1. [שחוחיש] 17 [שחוחיש] 18. 19 post suppl.: a ונסחר: et אין הטעול
כי אותם [הדו'] 29 post suppl.: הרבה 29 post suppl.: a ונסחר: et אין הטעול
ווחתך 1. [ויתחלקו] 37, 38 corruptum יניעם 31 post suppl.: aithera corruptum

שיש להם הצלחות תenuous פשטות. ולפי זה כי הטבע אשר בהם נמצא עצמות ועמידה צורחו והמאמר הראשון אמת והאמת השני גם כן אמת:

אמר אריסטוטליס הנה נמצא הטבע לדרכ אשר דרךו שימצא מכך להוויה ושאר ⁵⁶ מה שסמן לו:

⁵ אמר האמאטיאים ועוד לאחר מכן והמאמר ביאר שהגשים החטישי לא יכול הגידול והתוספת. וזה כי הגוף גדול ויוסף כשייה נזון. ומה שייה נזון היה כמו הכלב. כשיקרב ממנו מה שידמה לו. והוא ניחך אל החומר אשר לו. ואין אלו מוצאים להה הגשם חומר כזה העניין. וזה כי הבשר יתפרק ממש ממנה דבר ניאות לו ויתך אל החומר הקרוב ממנו והוא הרם. וזה הרם אם כן דומה לו ויודה בעצמותו דבק בכשר ומזוננו. ואין אלו מוצאים לגשם המקיים חומר כמו הרם ורומה לו. ובכלל אין חומר לו כמו שהוא מבואר וזה בסדר אחר. עם זה שהוא לא מצא לה הגשם הפוך טבל החינוי טמן אליו. אם כן אין לו מזון. וזה כי המזון השתנה אל טבע הנזון. אלא שלא סובנודר יבאר וזה המאמר על עניין אחד עצמו אפשר לנו שננתה כזה הגשם שהוא בלתי טבל השינוי. וזה כי השינוי הנוגה באיכות. והבהיר בסבר המתארות כי מני האיכות ארבעה. ¹⁵ אחד מהם הקניות והענין. והשני הכהנה והニアות הטבעי כמו הכהנה לקיבול מלאתה ההרגלים והשלישי האיכות הפעולה. כמו שיחיביש ווחתמס ווינה והודוטים לאלו. והרביעי אשר בו יהיה מן הצורות כלות העגול והישר. והשני אשר יהיה בזאת הרבעית בלבד לא ימצא הויה עם קיבול הפעולה. וזה שאנו לא נמצא המצויר בעגול והויה שלשה יקרה לו וזה עם התנה או בשית או נאכ או חמום. ואמנם השני אשר יהיה ב민ין הרואין מטני האיכות והוא מן הקניות והענין השני. כמו הפחיחות והכבדה והבריאות והחול. כי חידושם עם קיבול הפעולה טבלוי היה הקנים פעולה. ואמנם המין השלישי הוא האיכות הפעולה. ואשר כונו בו המאמר הוא שאנו נמצא כל הגשים הטעניים אשר ישתנו באיכות קובל[ן] גם כן הגידול והתוספת. כמו הצומח ו眾ות הבעלי חיים וחסודות רצוני למטר האש והטם ושאר היסודות. ואם היה הגשם המתנווע ²⁵ בסיכון לא יכול התוספת והגידול ולא ההפסד כמו שכיראנ. הוא גם כן טבלוי מכבול לשינוי. ויאמר אריסטו כי זה שיביר. כי כל גשם יוסוף ויחרד קובל השינוי והמעשה. יוסוף ויחרד כמו שנראה זה לעין. כי כל גשם יוסוף ויחרד קובל השינוי והמעשה. ואמנם השנה במאמרו כמו שאנו רואים. להוות על שמאמרו במורגים. ולא הפסד זה מה שאמרו בסדר המתארות כלומר מאמרו ואינו ראוי בהכרה בכל משתחנה שיסוף וגדר. ³⁰ וזה שהוא אמר בזה המקום כי מה שיקבל שניין פועל קובל גם כן הגידול והתוספת. ואם לא תהיה התוספת שלו וגידולו מדרך שניין. ראוי שתדע כי לא יתקבץ מלאו המתארים כי הגשם החטישי בלתי מכבול לשינויים פעולים אבל בלתי מכבול לשינויים הפעילים אשר יהיו על דרך השני:

ואחר שאמור והמאמר לכל מאמריו ואמר והעולם בלתי מכבול להוויה ולהפסד ושאר מה שסמן לו. והנה יודה האדם על שהענין כמו שאם. כשייה ניאות לו על אמתה מה שקדם. והנחהו למוסת על אלו העניינים. והוא שכל מתחווה הויתו מן ההפסד ³⁵ ואל הפסד. וכל מה שיגרל וויסוף ווספהו ווילו כשייקר ממנה מה שיזמתו יותק אל החומר שלו ושאר מה שדרמה לה:

אמר אריסטו והנה יודה כי מאמרינו מUID מה שנראה לעין. ומה שבאר ויראה לעין ⁴⁰ וUID למאמרינו:

ענין אחר. ועל ענין 1. fort. זורחו ² זורחים scripsj: ויתר 8 codd. 13. om. b 40. UID למאמרינו: 16. ej. 17. מין [מן] 20. om. b

אין מדרכו שיתנווע אל מעלה ולא אל מטה. כי הוא בירור בו שהוא לא קל ולא כבד כוה העניין. והנה אפשר לומר כי המינוו מן החנוועה אל מטה אמנס הוא שהוא עליוון על שאר הגשמי וنمנוו מהשקב. וכן הנושא טבל צד בשאר הגשמי אשר נראם. לעין. ישיקעו אל מטה ולהם כבד. אלא שם אינם שוקעים. ואין וזה שהוא אין כבד להם. ולא מרכז שהוא אין בטבע שיתנווע אל מטה. אבל מפני שהם נמנעים מטה. כי לאו אמר שיתנווע אל מטה. כי הוא אלו היה כל זה הגשם לא יתנווע אל מטה. כי הוא כמו הנושא טבל הצר והמנע מלך צד טאת החנוועה. היה אפשר בחלקיו. כמו אחד מן הכוכבים או זולתו מן החקלים בטוחלו. כי הוא אין נשוא על זה המשל ולא עליונות על שאר הגשמי. שיתנווע אל מטה. אחר הזות שאין מונו 10 כי הוא או יהוה נמצוא כבד. וידע גם כן בזאת הסבה כי דבל כבד. וזה שהוא ואס לא יתנווע אל מטה. כי הוא נמנע מטה טבל צד. כי בטבעו החנוועה אל מטה ושיהיה כבד כמו חלקיו. כי הוא כמו שימצא בטבע חלקיו החנוועה אל מטה. כן ימצא בו כולה. וזה כי המונה אשר יתנווע עליו חתיכת קתנה מן הטיט יתנווע אליו הארץ בעצמו. אבל עתה מפני שהלאן לא יתנווע אל מטה אין כבד לו. אם כן ראיו שהיה הכל על אותו המשל. כי ייחיב בכל על רוך משל מה שיתחייב בחלק. וזה מה שישבנו ויחיבנו כشنשקור חלקיו בולם שהוא לא קל ולא כבד. ושאן בטבעו שיתנווע על קו ישר. ועוד כי חלקו וזה הגשם לא יתנווע בטבע על קו ישר כמו המשל או זולתו מהליך הגלג. ולא שמרוצחטו פטנו אונס. ועל משל זה שימצא להלך כן ימצא לכל. כי המאמר

בכל והחלקים מאמר אחד עצמוני:

20 ואחר שביר אל זה המקום שימצא בעולם גשם חמישי פשוט. יותר קדמן טן היסודות וזרה חם מבנו. אין קלות לו ולא כברות. ביאר אור זה מכאן שהוא כלתי מכבול להוויה ולהפסר זולתי חם ולא משתנה. וביאר תחלה שהוא כלתי מתחיה ואטר על זה התואר:

25 אמר כל מהדרש חירשו מן ההפק ומן הדבר המונה על כל פנים ולא ההפק. וזה שהוא לא יתבן חידוש דבר מן הדברים ממש שאינו נמצוא. כמו שbarangנו בספר השטעה הטבעי. והגשם המקוף עם סביבו אין הפק לו. כמו שהוא מכואר אחר מעט. ואין לו דבר מונה. וזה התבкар במקום אחר שהוא אין חומר לו. אם כן הגשם המתנייע על הטיוב כלתי מהוויה. והנה התבкар גם כן כאלו הנורות בעצם כוה המאמר שהוא כלתי מכבול להפסר. כי המכבול החפסד יקבל ההפסד גם כן מן ההפק ואל ההפק ומדבר מונה לו. ובכלל כי הפסדר הפסדים הפסדים גם כן. כי ההפק יהיה מן הדבר שיתהי הפסדר ההפק ובהפק זה. ואתגנום הופנו במאמר כי המכבול להפסדר יקבל ההפסדר גם כן מן ההפק. כי הפסדר יהיה מן הדבר אשר השתנה אליו. כי הכריאו יאמר שהוא מכבול הפסדר טן ההול. כי השתנתה תחיה אלין. ובכלל כי הנחתו מן ההפק ואל ההפק. אטגנום ירצה בו ההפכות הסוני. והיא הצורה וההעדר. כי אטגנום וזה תחאת בזה ההפכות. וכשהתבкар שחתנוועה על הסביב. ומה שלא יהיה להנוועתו חנוועה הפוכה אין לו גם כן מן הפק מוה המאמר. אם כן היחסים הטבעיים יאמר שהם טבעיים מרך שלחים התחלה חנוועה. אם כן היחסים גם כן יאטר שהם הפטאות כמו שהגשמיים גם כן הפטושים יאטר שהם פטושים מרך

16 malueris ? ונדע [ידע] 10 לעילן ej. 9 (יראה fort. emendavi: יראם נראם 4

17 יתנווע fort. codd. 18 fort. 19 ? שמרוצחן ? מה [זה] 22 susp. om. b

ואחר בן אמר. וימשך אחר זה שלא היה הגשם החמיší כבד ולא קל. כי הבהיר אשר מדרכו שיתנווע אל האטען. ושאר מה שסטוק לזה לפי מה שפיר. ועוד אמר וראוי בהכרה בכל מה שיתנווע אל מעלה ועל מטה שייה אוקל או כבד או מה שאלן שני הענינים ייחד. ואמנם הוסיף במאמרו שני הענינים ייחד. כי המים והאוויר להם הקלות 5 והכבדות. ומציאות שני אלו להם אין מרדך שכל אחד מהם קל וכבד. כי זה בלתי אפשר. ושזה לא יאמר בכל אחד מהם שהוא כבד ושל קדב אחד דבר אחד בעצמו. אבל שהוא כבד בהקישו אל דבר אחר. כמו המים אשר הוא בהקישו אל האור כבד. ובבקישו אל שני עניינים מחהפה:

כיב אחר שספר בגודר הבהיר וגדר הקל. ואם שhecבר אשר הוא מדרכו שיתנווע למטה. 10 והקל הוא אשר מדרכו שיתנווע אל מעלה. ושהגדיר יתרוף. שב אל המוגדר: ואמר וכל מה שמתנווע אל מטה לבן הוא כבד. וכל מה שמתנווע אל מעלה לבן הוא קל. ועשה זה להתחבא ממנו. כי הגשם המתנווע על הסיכון לא קל ולא כבד. כי לא יתנווע מן האטען או אל האטען ירצה לומר אל מעלה ועל מטה לא בטבע ולא חוזה מן הטבע. אמן חוצה מן הטבע שלא יתנווע אחת משתי התנוועות. כי 15 הוא אלו היה מתנווע אל מטה חוזה מן הטבע. התהייך שייה התנוועה המהפהכת לה והוא אשר למעלה מטבעו. אלא שהויה התנוועה הטבעית לו הייא אשר על הסיכון. אם כן ראיו שייהו לו שתי תנוועות בטבע מתחפכות לתנוועה אחת חוזה מן הטבע. והנה קדרמוני ושמנו שהאהדר הפך האחד. ואלו היה מתנווע אל מעלה התנוועה יוצאה מן הטבע. היה ראיו כמו זה המאמר בעצמו. ואו אפשר גם כן שיתנווע אחת משתי אלו התנוועות 20 בטבע. וזה כי תנוועתו בטבע היא התנוועה על הסיכון. והתנוועה הטבעית לכל אחד מן הגשימים אחת. ואם יהיה מתנוועה אחת משתי התנוועות כלטם אשר למעלה והוא אל מטה הוא אחד מן הגשימים המתנוועים בטבע כל אחת משתי אלו. וזה שהוא אם היה מתנווע אל מעלה הוא אש. ואם היה מתנווע אל מטה הוא ארין. ואני אחת משתי מתנווע 25 אלו. אם כן ראיו שלא יתנווע בתנוועה אחת מהם. כי מפני שהגשים על הסיכון לא יתנווע אל מעלה ולא אל מטה. ומה שייה בחלי מתנווע אל מעלה ולא אל מטה אין הוא לא כבד ולא קל. אם כן הגשם המתנווע בסיכון לא יתנווע אל מעלה ולא אל מטה שוללת. כי הגדיר המושם מאמר האומר לא יתנווע אל מעלה ולא אל מטה אין משאו על דרך השילילה. ואמנם יורה לבן על מאמר בלחית מוגדר. כמו מאמר האומר כי פלוני וזה בריא או הוא לא ישור. כי ההקרמה אשר יאמר בה כי ובין הוא לא ישור 30 אינה הקדמה שלולית. ואמנם השוללה אשר יאמר בה כי ובין אינו הוא ישור. ומאמרו הלו באמרג. כי הבהיר והקל הוא אשר דרכו שיתנווע אל מעלה או אל מטה. ושהgasht

547

המתנווע על הסיכון ימצא כליה מתנווע אל מעלה או אל מטה: ואמנם מה שהביא בו אחר זה ממאמרו. ויחשוב אלסנדר כי היוזא מברון לא יפרש לפי מה שרואו ולא הוא נאות. ופרש בו בפירוש אחר אין סכינע ואנן ראיו 35 בהזאת מלת ארسطו. ויחשוב שיאמת מאמרו בಗשם המתנווע בסיכון שהוא כבד ולא קל ונתנוועתו גם כן אשר ינעה אינה על הסיכון מן חלקו בפנים אחרים. כי הוא אמר. ולאומר שיאמר שהוא לא יספיק לו בסתופה על שזה הגשם אין קלות ואין כבדות. ושהוא

a: אחד משני... היה om. a 14. 15. 18. 9. הכל a: הקל 6. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26 post excidit linea 29. 1. [ובן] [כל] אחד quoque b: (bis) c: ej. d: לכט b: מכבין: a: ככני b: מכבין: a: ככני 34. 35 fort. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 7510. 7511. 7512. 7513. 7514. 7515. 7516. 7517. 7518. 7519. 7520. 7521. 7522. 7523. 7524. 7525. 7526. 7527. 7528. 7529. 7530. 7531. 7532. 7533. 7534. 7535. 7536. 7537. 7538. 7539. 7540. 7541. 7542. 7543. 7544. 7545. 7546. 7547. 7548. 7549. 7550. 7551. 7552. 7553. 7554. 7555. 7556. 7557. 7558. 7559. 7560. 7561. 7562. 7563. 7564. 7565. 7566. 7567. 7568. 7569. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623. 75624. 75625. 75626. 75627. 75628. 75629. 75630. 75631. 75632. 75633. 75634. 75635. 75636. 75637. 75638. 75639. 75640. 75641. 75642. 75643. 75644. 75645. 75646. 75647. 75648. 75649. 75650. 75651. 75652. 75653. 75654. 75655. 75656. 75657. 75658. 75659. 75660. 75661. 75662. 75663. 75664. 75665. 75666. 75667. 75668. 75669. 75670. 75671. 75672. 75673. 75674. 75675. 75676. 75677. 75678. 75679. 75680. 75681. 75682. 75683. 75684. 75685. 75686. 75687. 75688. 75689. 75690. 75691. 75692. 75693. 75694. 75695. 75696. 75697. 75698. 75699. 75610. 75611. 75612. 75613. 75614. 75615. 75616. 75617. 75618. 75619. 75620. 75621. 75622. 75623.

התנועות טבעיות לכל אחד מן היסודות הארכובה. וולחי טבעיות לשאר היסודות. ותהייה התנועה על הסיבוב לכל אחד מן היסודות יוצאה מן הטבע. אם כן טבעית לגשם אחר חמיש. ואם כן ראוי שיש לה גשם חמיש. לו התנועה על הסיבוב טבעי: גם כן. כי זאת התנועה אשר על הסיבוב או שתיהו טבעית או יוצאה מן הטבע. וכשתיהו טבעית מן המבואר שางשם חמיש הוא לו בטבע. כי אי אפשר שהייתה לאחד מן היסודות הארכובה. וזה כי חנועה אלו בטבע ולתי ואת התנועה. וכשנוניה שהגשם דמיוקט מתנווע חנועה בלתי טבעית ושם מתרדפים. ואמנם השנה במתרדפים. למן יורה על התנועה אשר התנווע נוכח האמצע. זה הכל. כי אם תהייה תנועתו בלתי טבעית. וכל מה שהחנועה חנוע' בלתי טבעית אם כן תנועתו תהיה שכירה. ועל כן יקרה לו החפסה. כמו שנמצא וזה ככל איש תינווע ואת התנועה. החוויב שתהייה התנועה בסיבוב גם כן יcomes בה החפסה. ואינה מקבלת החפסה. כי היא אלו היהת כן על קדמתו הייטים. החוויב שיכונאה כוח הוטן האדורך ההולך ללא חכלית. ואינה אם כן יוצאה מן הטבע. הנה נשאר שיהיה! טבעית. וככויות זה כן. התהוויב שיהיה! גם כן בגשם חמיש. וזה שהוא אינה לאחר מן היסודות בטבע. ואחר כן אמר. ומן המבואר מזה המאמר. כי 15 ואת התנועה אלו היהת לאש. כמו שייאמרו אנשים. התהוויב שיהיה לה יוצאה מן הטבע היא מקבלת החפסה. אם כן התנועה בסיבוב. לפי מאמרך אותם אשיד ישימו לאש. מקבלת החפסה הדבה. והענינים גם כן אשיד יכיאו בהם אנשים אחרים לבטל מה שאמר הרבה חוק. ואחריו בן אחר שנעתק מזה המאמר אמר כי הגשם המתנווע בסיבוב בלתי מקבל 56 להוויה ולהפסר:

להוויה ולהפרש:

20 ואחר שנדרים בהנחת המופת על זה שאין הפק לו. והכיה בכלל מאמרים. ואמנם מה שבקצתם על שהוא מונח. ובקצתם על שהוא התבкар: אמר ורדרה וזה שלא יהיה הגשם כל ולא כבד. ובair על איזה צד יתחייב זה. וכן תחולת מה שישפיך בו כזה העט. ומספר בקל ובכבד מה הם. על שהוא מונן שידרכם בהם מאמיר גמור בתמאנר הרביעי טוה הפסדר. וממה שהניחו במה שקדם ממאמר הנחה. שהחנונה 25 המקומית מן העניינים הנמצאים לגשמי הטבעיים בעצם. ושהוא לפ' שיעור הקווים הפשוטים ימצאו חנונות פשוטות. ולפי שיעור אלו ב민ין ימצאו גם כן מספר הגשמיים הפשוטים. ורעה לו במאמרו כמיין. החנונה על הסיבוכו. והחנונה על קו יש. והם הנמצאים ליסודות הארכעה. והחנונות מהם פשוטות ומהם מורכבות. וכן החנונות המורכבות יהוה לפי הגובר בהם. ושהחנונו הנמצאות לגשמי הנטמים בטענו. [ימצא] 30 לגשם אחר יוצא[ות] מן הטבע. ושהאחד הפק الآخر. ושהחנונו אל מעלה ואלמטה. הוא מהחנונו מן האמצע ואל האמצע. והחנונה על הסיבוכו היא החנונה סביב האמצע. ושהחנונה היוצא מן הטבע בשתייה פשוטה תחיה מהperfetta. כי אין ראוי בכל מה שימצא לדרכו יוצא מן הטבע שייהיו הפק לו. ואם היה הדבר היוצא מן הטבע הפק לדרכו הטבעי. זה מה ששמו ממאמרו במה שקדם. ואמנם מה שבair אותו והוא שיש בעולם גשם פשוטות חמישיות. יתנווע בטבע החנונה על הסיבוכו. ושהוא יותר תם מן היס[ון]

הארבעה וייתר קדרמן מהם:

ישרה, והפכי התנועה הישרה כמו שהפוך התנועה אל מעלה התנועה אל מטה והפך זה. אם כן זאת התנועה מופכת לכל אחת מאותם כלומר המיוודות אשר על הסביבות. כי בשינוי אחד מלאו היסודות הארכובעה לו התנועה הטובובית בטבע. לו שחי תנועות זו הפוך זו. וזה מוגנה וטבוע. אם כן לא יתנווע על סיבוב. וייה ראי שתהיה התנועה על⁵⁴ 5 הסביב כשתיה פשוטה. היחיר גשם בן הגשטים ולוחי הארכובעה יסודות. וזה המאטמר רורף המאטמר אשר קדמו. ועל סדור אותו המאטמר הראשון יתבادر מטנו מה שאמרנו. וירודף וזה המאטמר גם כן המאטמר אשר סבור לו כשיישר עמו והזואו יחר במלחה אחת. וזה שהוא יאמיר הנה התבادر כי יש בעולם גשם מה שסמן לו. ומה שבין אלו בוה המאטמר. אם התבדר. שהוא אם היה בעולם גשם אחר. התנווע בסביב הוצה מטבעו. 10 הוא ראוי על כל פנים שתיה לו התנווע בטבע. וזה שטאטרינו. חוצה מן. אמנס היה בערך אל מה שבבע. ואיזיפשר בגשם שייהו לו התנווע חוצה מטבעה. ואן לו התנווע אשר ברבע. ולא חשאר התנווע אחרה טבעית. וזה שהחנונה אל מעלה ואל מטה טבע הארכובעה. אם כן ראוי שתיה התנווע בעבור הסביב אינה יוצא מטבע. והוא על כל פנים לגשם חמישי. הנה ראוי אם כן שתיה גשם אחר פשוט חמיש:

15 וגם ביאר זה גם כן בעצמו במאטמר אחר. כלומר שהעולם בו גשם חמישי על זה התואר. התנווע על הסביב יותר מהמן התנווע על היושר. כי זאת התנווע בכל התנוועה תמייה. והתנווע על היושר בלבד תמייה. כי הגלגול כמם צורה מן הצורות וחתה. כי היא לא תקבל התוספת ולא החיסרון. אבל כמם העניינים ההווים התמיימים. ומן הקו היישר בלבד חם. אם החשבנו בעל הכלויות ואם החשבנו בעל חכלית. כי אם יחשכ בעל הכלויות הוא ולותי תם. כי הוא בעל גדור ולא גור. ואם החשבנו בעל הכלויות. היה אפשר בו לקבל התוספת והחיסרון אם היה חסר. והחט גם כן לו החלה ואנטצע וסוף והוא נמצאו בגלגול בלבד. ואמנם הקו היישר לא ימצוא לו זה כלל. כי אשר אין חכלית לו לא ימצוא לו זה מדרך שהוא בעל הכלויות. ואמנם הבעל חכלית אין לו זה. כי הוא בעל איישר שעמדו על אנטצע. וזה כי כשהיודה מקבל התוספת לא ישמר אנטצע אחד בעצמו. כי מפני שהחנונה על הסביב יותר קרטון מן התנוועה על קו היישר. אם כן המחנונו על הסביב יותר קרטון מן המחנונו על קו יישר. וזה כי יהס שתי התנוועות אחר[!] מהם על האחר אחר[!] אבל הגשטים המחנונוים על קו יישר פשוט[!]. וראוי בטה שהייה יותר קרטון מן פשוטות שהייה גם כן פשוט. אם כן המחנונו על הסביב ראי שהייה פשוט. ואם לא יהיה אחד מן היסודות הארכובעה. וזה כי תנוועות היסודות ישנות. 20 הנה נשאר שהייה גשם. כי הוא לא יהוה ישר שהייה אחד מהגשטים המורכבים. או ראשונים. מפני שהוא גשם פשוט כמו שביארנו. אחר היות יותר קרטון מן הששות. או שניים. כי הוא אם היה המחנונו בסביב מורכב. תנוועתו לפני הגוכר בו. הנה אמרנו שתנוועת הגשטים המורכבים כשיתחרש התנוועה על הסביב. ולא תחיה זאת התנוועה תייחר אחד מלאו היסודות הארכובעה. אם כן ראוי שתיהוஇ ה לשם החמש:

35 והתבדר נס כן וזה בעצמו אחד והmateר במאטמר אחר על זה התואר. מפני שתיה התנוועה או טבעית או חוצה מן הטבע. ואשר היה לגשם מן הגשטים חוצה מן הטבע היה לגשם אחר טבעי. וייה זה כמו התנוועה אל מטה. וזה כי כל אחת מן

1 post שהייה 11 מטבע 1. 6 סדר [סדר] 14 התנוועה ישירה הישרה
2 ab: pl. Al? (Ar. τῶν τελετῶν) 16 ג' נכל [כל] 16 וזה שהייה גם כן
3 corr. 18 אמנס ej. [מן] 21 אמנס ej. (Al) 22 codd.
4 om. a; גשם [היא] 37 חם [הטבע]—ואשר b גשם scripsi: cmo. b codd.

פשותות וקצתם מורכבות מאותם על קצת הגדרים. ראה להורות במאמרו על מה שיתנווע חנואה מעורכת אל מעלה ואל מטה יתך. כי זה בליך ראיי אפשר. אחר היות ראיי בטה שיתנווע על זה התואר שיתרכזין. אבל לפי מה שהחנואה גם כן תנווע אחרת. אלא שהוא כמו המעורכת בחנואה אל שני חלקים. כי הוא יסכים וזה המאמר המאמר אשר אחריו. והוא אמרתו יתנווע מה שוה עניינו לפ' מה שניצחכו. כמו הקורה על דרך של אשר נצחה בו האש. כי וזה הסבה נצחח תנוועה העפרית מתנוועה אל מטה. וכשהתיר לו המאמר שהחנואה שתים ועל כן יהיו הרחקים כלות' הקומים שניים. ואם היותה תנוועה או מן האמצע או סביבה האמצע. כי מן הגשטים גשימים פשוטים ומהם מורכבים. וחנואה הפשוטים מהם פשוטים וחנואה המרכיבים מרכיבים. ושוה יהיה לפ' הגובר בהם. והגשים כי כל הגשטים הטבעיים מתנוועים בעיניהם לא בסביבה. לך שיעשה והכיאו. שהוא ימצא גשם מתנוועה תנוועה על הסביבה. וסידר המאמר בזה על זה התואר:

אמר אם נמצא מה פשוטה. והיותה תנוועה על הסביבה פשוטה. הוא ביכם פשוט. וזה שאם אמר שהגשם המתנווע על הסביבה מרכיב. והוא הגשטים המרכיבים כמו שאמרנו יתנווע לפ' הגובר בהם. אין ספק גשם פשוט כשיונצח נצחח היותה תנוועתו לפ' נצחח אותו הגשם. על כן ראוי בהכרח שיויה גשם פשוט ייחד תנוועה הסביבות. ורק שוחזר המאמר בסדר ונאמר. אם היה נצחא תנוועה פשוטה. והיותה תנוועה הסביבות פשוטה. ולגם פשוט תייחד תנוועה על הסביבה. ומוקדם נמצא והכא אחרי אם כן נמצאו. אלא שארטטו לא עשה זה הדרך מן המופת. כי הוא ישים מה שבמקודם מן העניים אשר אמרם קודם. כלמי' שהוא תמצא תנוועה פשוטה. כי ימצא גשימים פשוטים. וחנואה הגשטים [ה]פשוטים. כי החנואה הסביבות פשוטה. כי תנוועות הפשוטות שתים בלבד והם הסביבות והישרות. כי הרחוקים הפשוטים ככלmor הגדים שנים. והראיה גם כן על שהחנואה הסביבות לגשם פשוט. כי הगשם יתנווע על הסביבה. כי הगשם המתנווע בסביבה אם הוא מרכיב. הנה ספרנו שהחנואה הגשמי המרכיבים לפ' הגובר בהם. הוא ראוי אם כן שייה בועלם גשם מה בליך מרכיב.

לו תנוועה על הסביבה:

ואחר שהולד זאת החולדה כלומר שימצא גשם מה שדרכו שיתנווע על הסביבה. חור אל מאמר אחר יולד ממנה זאת החולדה עצמה. וכך רום היוו עתק אל המאמר השני אחר שהולד במאמר שהוא ראוי בהכרח שימצא בעילם גשם אחר. או בטבע אי אפשר זה. אם היה תנוועה אשר תייחד כל אחד [מן] הגשטים אחר. ומאמרו זה כאמור הוא אמר. כי האש המתנווע על הסביבה או אחת מהוירחות הארץ. נאם' לא יהיה ישר שתיה תנוועה על הסביבה לאחת מallow בטבע. אם היה תנוועה הטבעית לכל אחר מן הגשטים אחר. ונגידו תנוועות אשר בטבע. והתкар על דרך ההיקש שהוא ראוי שימצא גשם מה יתנווע על הסביבה לא טוחלת אבל בטבע.

ואחר שאמר וזה הדבר שב אל דבר אחר והוא זה. תנוועה היזמתה מן הטבע הפך תנוועה הטבעית. ותנוועה המהפהכת לנתנוועה הטבעית אחת. כי האחד הפך الآخر. אם כן תנוועה היזמתה מן הטבע. וכשיתנוועה אחד מן היסודות תנוועה הסביבה. כי היא פשוטה. חנועתו יוצאה מטבחה. כי חנועה אלו הגשמי בטבע תנוועה

1 ante om. המאמר 5 ai אפשר וזכה suppl. negat. 2 ej. post linea 15 והושם 10 ייחדנו. ej. om. מן 20 om. a. אמר 1. ai 29 מטבח 38 1.

ולמען לא יאמר בו שמאמרו כהמ' מן הענינים אשר במרקחה. לא מן הענינים אשר ייחרנו בעצמו:

אמר אנו נאמר בכל הגשמיים הטבעיים שהם מתכוונים למקום בעצם. כי הסבה בשתנויהם אטמן הוא עצמו. לא בדרך המקלה. שנל' אחד מהם אטמן לו

5 שימצא מפני מה שהוא בעל טבע. והטבע תחילה התנוועה:

ועל בן החהיל לדבר מן התנוועה ואמיר. כל התנוועה מקומית או שתוריה ישורה או עגולה או מרכבתה משתוי אלו. והעליה אשר לה תחיה התנוועה הפשטותה שתו' התנוועה לבך. כי הגדלי' הפשויטים כלomo הרחקים הרבקים לתנוועה שנים. והם היישר והעגול. וועל בן כשייעשה במאמריו הקו. אין עשייתו לו מדרך הגויט. אבל מרדך שהקווים בעלי 10 רוחקים. והקוטר כלוט' הרוחק מציאתו בלבד ספק בתנוועה המקומית. ולא יאמיר במספר הקטנים שמציאוון בלבד ספק כמו הסבה והפעילה הריאונה אבל כמו הריאיה בלבד. וזה שאין ראוי בהכרה אם היו הקטרים יותר מאשר. אבל אם היו הקטרים אין יותר מאשר קטרים. יהיה ראוי בהכרה שישו' התנוועות גם בן אינס יותר מאשר. וזה שהוא אי אפשר בתנוועה שימצא מבalthי קוות. ולא ימנע מונע שהיה הקוטר נמציא מבalthי חנוועה. כי 15 התנוועה הפשטותה שתי התנוועות. והתנוועה השלישית מורכבות מהן. ומפני שכיוון אריסטוטלים לשוטם על התנוועות הטבעיות והם אשר סביב האמצע ומן האמצע ואל האמצע:

אמר שהתנוועה אשר סביב האמצע עגולה. והוא באטריו סביב האמצע. ולהי' שנאמר סביב האמצע מה. על אי זה והרחבת הגשם הטבעי. ושהתנוועה אשר אל מעלה ואשר אל מטה שתי התנוועות ישרות. כלומר אשר אל האמצע ואשר מן האמצע. ולא 20 אמר גם בן בוה המוקם אל אמצע ומאמצע מה. אבל אשר אל האמצע ואשר מן האמצע. ובஹוט דרחיקים שניים. והם העגול והישר. והיה הישר או אל מעלה או אל המצע. וייה שתי אליו רבקים לתנוועה הגשמיים הטבעיים הפשויטים. התחיב בהכרה שישו' מטה. גם בן התנוועות הפשטוטי אשר לגשם הטבעי על זה המשל. ותחיה האחת או מן האמצע או אל האמצע והאחר[ת]. סביב האמצע. אם כן הראי הוא שירודף וההמארד והחמייב 25 מה שאמרנו מתחילה מאמרינו על צד מן הצדרים. והוא שהחמים והכל אחר השלשה. ותנוועה הגשם הטבעי גם בן כי היא משולשת תמנה הגשמיים באותו החמתות והשלמות. ואחר שם התנוועה הפשטותה לעניינים אשר מן האמצע ואל האמצע ויחידת בהם. ותיה אלו העניינים הטבעיים. שב בידיעת הגשמיים מתנוועתם. וזה כי תנוועה הגשמיים הטבעיים ישعرو' מספר הגשמיים הטבעיים. כי לבל גשם תנוועה מיוחדת לו. כי התנוועה אטמן

50

תחיה למתחוע:

ומפני שהגשמיים קצחים פשוטים וקורובים מואתמים הפשויטים. ראוי בהכרה שישו' התנוועות קצחים גם בן פשוטות וקורובות מושלות מואתמים הפשוטות וקורובות מושלות מושלות טאות על קצת הפנים. ואリストוטלים יאמר כי הגשמיים הפשויטים הם אשר התחילה התנוועה להם בטבע. ואטמן הוסיף במאמריו בטבע. להבדיל ביןיהם ובין הבעל חיים 25 והאומות. וזה כי לאלו גם בן התחילה התנוועה. אלא שהוא תחילת לפי הנפש לא אשר לפוי הטבע. כי הנפש אשר בצוותה היא כמו הטבע בהם. כמו הטבע אשר באש או באשין ובשאר היסודות הרבה. ומאמרו הימיוחם לה ריצה אשר הם מיניהם ואינם יוצאים מהם כמו העופל והעשן והטל אשר נקראים אידים. אבל אטמן כי קצת התנוועות

11-amצע [pr.] האמצע 20 codd. om. מה 12 codd. om. a 18 codd. om. b 24 post האמצע 26 susp.

24 התנוועה 1. [התקינה

על הוכנה הראשונה אמנים היה על זה לבך. כי הוגדר המהקלק הוא אשר איפשר בו החילוק. ומה שהוויה אפשר שיווה נמצא לא נפל עדין. והענינים אשר נתחלקו. הם כלתי מתחלקים. ואין להם בכח שיתחלקו. כי הם נתחלקו בפועל. ומפני שלשלות הגשם כמו שאמרנו אטנס היה לו טורך לו קטרים. ואע"פ שלא יתבادر מזה המתאר. אם כל 5 מתרבען מתחלקל. אחריו היה שתהתברר זה בספרו השמע הטבעי. ועל כן געתך אל עניין:

אחר יתבادر ממןו שהגשם חם:

ואמר ומן הטעבור. שאי אפשר בכם העתיקון אל סוג אחר. כמו שיווה מן הקי אל השטה. וכונתו כוה המתאר וזה העניין. יאמר שהקו מפני הוות בעל קווטר אחד. יהיה העתקון אל מה שהוא יותר תם מטנו. אל השטה. ומפני היהות השטה בעל שני 10 קטרים. היה העתקו אל מה שהוא יותר תם מטנו. כלומר אל הגשם. והוא שלשה קטרים. ואין אנו מוצאים לגשם העתקה אל דבר אחר. כלומר אל מה שלו ארבעה קטרים. ובஹיות נמצאו לאותם העתק אל דבר אחר. אם כן מן הטעבור. שהוא אטנס היה להם מדורך הפטונות. ואטנס הגשם לא נמצא לו העתקה. על כן ראיו שלא היה בו חסרון. 15 הוא תם. כי הוא אלו היה בלתי תם. היה ראיו שיווה געתך אל דבר אחר זולתו. והוא 53v

אתו הרבר יותר תם מטנו. כי אדר שביאר זה המתאר. כי הגשם מדורך שהוא גשם תם

וכל. ומפני היהות העולם בעצמו גשם. הוא על כן כל תם:

אמר ואין הכל והעולם טוה הצד לכד תם. כלומר משכל אחד משאר הגשמי הילק מתחלקי. אבל מדורך שכל אחד מאלו גם כן בזכרנו מתחשך אל החלשה קטרים. אלא שהוא מדורך שיעתק קצחים אל קצחים. יסגר קצחים בקצתם. כמו הרים באויר 20 והאויר באש. וזה שכל אחד טאלן עומד אצל פגישתו לאחסן הקروب מטנו. ויודה בזאת הסכמה בלתיו תם. כלומר מדורך שילך אל תכלית כל אחד מהם אצל בעליו והבלאותו לו. וכל אחד מהם מקצת הצדרים הרבה. לפי מספר הגשמי הנכליים. ועל כן היה בלתי תם. וזה כי התמיות הוא השלמות בעצמו. לא אשר היה כביר אל דבר אחר. ועל זה התואר התבאר בגשמי אש כבוי ההליקט לעלם שם בלתי תמים. אבל אין הוא תם 25 להמשכו אל הג' הקטרים ואל כל הקטרים בלתי תם מדורך שהוא נכלא. אבל בואה השער גם כן ימשך אל כל הקטרים. כמו שיורה על זה שמו.

והנה ראוי מאחר שהוא בכל שהוא תם. מדורך שאין חזקה לו דבר אחר ייכלanno. ושזהו הוא הסוגר כל העניינים. שישבר על איזה צד לא ימצא חזקה מענו דבר אחר. אם זה כי הוא זולתי בעל תכלית. אחריו היה שלא ימצא אחר מה שאין תכלית 30 לו דבר אחר. אבל שהוא המתאר בזה. לצרכו אל הקרים לפניו. ושם אמרו בגשמי הגלגל. כי כונתו מפני היהות המתאר בזה הנאמר. התחיל בזה במשמעות שבחלקו והוא הגלגל בזה המתאר. שהוא מוגדר ושזהו צורתו כדורית ושזהו בלתי נהיה ולא מקבל להפסה. כי תחלת מה שתתחיל בו מזה שאמור הנה ימצא גשם עניינו וזה העניין. כי הוא ישים אמרו בו החקירה במאמר השני מזה הספה. אבל במאמר השלישי וברביעי ידבר 35 בשאר הגשמי. ומאמרו אם תכלית וזה הכל אטנס הוא בגודל. כי הוא אפשר בו שיזהו בעל תכלית בזמנ. אבל ידבר על חלקי בצוורה. הם הגלגל והאש והעפר ושאר הגשמי. וכשביוון אל המתאר באלו הגשמי. תחלת המתאר בהם מתנוועתיהם.

לאותם 12 a שהגשם : b אל הגשם 10 codd. וגדו et codd. [אמור] 8 scripsi: et codd. בצוותו 1. [בצרכו] 18. ל' לאויה: 19. מארח זה הוא שפה 20. 21 et codd. 27 (bis) מארח זה הוא שפה תמה 21 et codd. 27 (bis) מארח זה הוא שפה 21 et codd. כוה (alt.) fort. 81 del. 86 fort. נדרב (לעג) נדרב [ידבר]

מתחלקים תמיד. וזה כי הם לא יכולו אל מה שלא יתחלק. ואמנם הגשם אמר שהו
מתחלק אל כל הצדרים. ועשה זאת המלה כל הצדרים במקומם שלשה צדרים. וטען מוה
בסנה אשר לו ! היקס כל הצדרים במקום שלשה צדרים. ואמר כי הגדלים מפני היהות⁵³
נמצאים בקבוק ובשתח ובחם. ולא ימצאו חזה מאלו גודל כלל. החחיב שהיהה כל גודל
ונגזר באלו השלשה. ונמצא הגשם כמו כן יחשפט אל כי רחיק לחיות דבריהם. וזה
כי מספר השלשה יאמרו כל דברם דברם. וויעד על זה סעת ביתאגורש. והם האומרים
כי הכל והיחד נכלאים מוגדרים בזה המסתיר. והצד אשר בהם יהיה שני אלו יכלו בזה
המסתר הוא. שהכל לו התחלה ואמצע וסוף. ומספר השלשה הוא אשר השיגו זה תחילת.
ולויאת העילה המשיכתנו הטבע המשיכה בחרחות ונשוכ טספור השלשה בקורבה הסדרים.
10 בכל מה שיתקרב בו אל האל ייח' לצרכנו. והראיה גם כן על שטספור השלשה תמים
ושהוא כל : וזה השם המונח על השלשה והוא אמרנו לנו. שאנו אמנים נאטר זה תחילת
בשלשה. ואין אנו אומרי' בשנים قولנו אבל נאמר לנו. ואמנם השלשה אנו נאמר בהם
כלם מיד. והנה התברר שהחטם והכל והיחד דבר אחד בעצם. מפני שהם במקומם אשר
יחסב בו שם בהם מתחלפים. ולא ישתנו בין אין אבל בחומר. כי הוא כשייה הטונה
15 במות מתפרק נאמר בהם היחד. ובஹוט נמות נדבק נאמר בו הכל. ובஹוט השלם
וחתימות בצורה ובאיות או כאחד מן המאמרות הנשארות נאמר התמים. ובஹוט כמו
שאמרנו אמרנו החטם ואמרנו היחד דבר אחד בעצם. והיה טספור השלשה יאמר עליו
היחד. אם כן טספור השלשה דבר תמים. אבל הגשם יגיד כלומר יילח אצל ושלשה.
ומציאתו אמנים הוא בשילוש. אם כן ראוי שייה גדרותם בדבר החטם ובו יהיה מציאותו.
20 והנה ראוי שייה וזה העניין אשר יכנן אליו קלומר שהגשם הוא החטם כלום' (?) יופול
השעות בו שיעשו תחת אמריו יתחלק אל שלשה רחיקם. וויהת אמרו מתחלק אל כל
הרחקים נמשך אל כי רחיקם. וזה כי החילוק כמו התבה והופסר מה. ואשר יתקן יוסדר
בכל הרחקים ובשלשה הצדרים. ואם היה שאין צרייך יקרה לו וזה אלא מדרך קורבותו
מהה שאינו נמצא. יותר גדול מן הדבר אשר אין הם. הנה התברר כי אמרנו בכל
25 הרחקים ואמרנו בשלשה הצדרים הוא העניין אשר ימצא בו השלומות לגשם. שהוא
יאמר מדרך החילוק אל שלשה הצדרים ואל כל הרחקים. ואמנם שאר הנדבקים יתחלקו
אל שני רחיקם. וזה כי מפני המשכם אל שני צדרים. ולפי מספר הקטנים אם יהוה
קוטר אחד או שני קטנים. היה מספר מדרך החילוק. כי מפני שהגשם המתחלק כמו
שאמרנו היהת לו החתימות מדרך החילוק אל כל הרחקים. ואין אמרינו בכל
30 מתרדק שהוא מתחלק בכל העניינים הנקרים עליהם. כי מבני ארם שייאטר בזמנם שהוא
לא יתחלק אלא במחשכה בלבד. ואנשיט אחרים יאמרו כי בעולם גשמיים שאין מתחלקים.
ואחרים יספרו קו שעוניינו וזה העניין. וכשלא יודמן מכל וכל על הגשם שהוא מתחלק אל
השלשה רחיקם. ובஹוט וזה כן יצא מהווותם :

אמר אריסטוטליס מה שהוא מן הגדלים מתחלק. על כל פנים הוא נדבק. ולא יורע
עדין. אם יתהפק זה המאמר. עד שייהו הגדלים המתדבקים מתחלקים. כי אמרו
במתחלקים שהם נדבקים. אמנים הוא על דרך מה שעוזמן אליו. כי נשאנו מתחלקים

4 fort. leg. 9 כו. 1. [כחם 7 לכל ej. 6 נללאו : a: מאלו ימצא 13 a loco
במוינה et ומפני ej. 12 b לנו : b: אנו ? גושים generis fem. est טبيعא
fem. quia 14 suspect. 19 codd. 14 (מושפע loco עלי מושא) במשלוש
במקום codd. 26 a והוא : b: היה b: ימצא [יהיה b: במשלוש
אלא שהשלשה 22 b הגדלים 22 b: הגדלים מפנוי om. b

בשם יי אל עולם. הנגלה והנעלם. אחל להעתיק ספר השמים והעולם. f. 52v

הנאמר הראשון מספר השמים והעולם לארכسطו עם פירוש

תאמסטיאוס

העתיקת זרחה בן יצחק הספרדי מלשון ערבית לשון הקודש:

5 אמר כי העניים המורה עליהם שם השמים אצל הקטנים שלשה, וזה שהוא יורה אצלם על גלגל הכוכבים הקייטים לבך. והוא על העולם בעצמו. ולפי זה העניין השלייש נמצוא אריסטופטליס יע"ש בוה הספר. ובשכינון להגיד העולם בספריו זה. וידיעה זו ונכנסת בידיעת הטבעים. ואמר שהוא היה תחלה מאמרו. וישפר לנו בעניינים אשר בהם תהיה ידיעת הטבעים. ואמר שהוא היה בגשמיים ובגדלים והמקומות אשר יקרו בהם. 10 וכתחלה אשר לו העם. כלומר המורgesch הטבעי. וכל זה ימצא משלים העולם וניגר בו. ואמנם השנה כמאמרו כי זה ברוב העניין. כי חכמת הטבע הוא לחקר על הריקות. ועל מה שאין לו חבלית. ומה שרומה ליה. ואין אנו מוצאים אותו יסגור אליו העניינים עם מה שהוא. כי הוא הקרים וספר מה שציריך אליו לדעת אותו בספר השמע הטבעי. ועוד שהוא אחר שאמר הגשמיים. רך זה בגודלים. כי הגדל יותר כולל מן הגשם. כי 15 המקומות שם כולל. וכן תכליות הגשם. וחכמת הטבעים חשלם עליהם טבעם. ועל הפעולות גם כן. הקרים בהם. כלומר, בגשמיים והגדלים. והם הקשיים וה רפואיין. והחמיימות והקרירות. והכבד והקלות. והחיבור והפריד. והם הטוחדים בגודל. ואמנם נקראו אליו העניינים רשמיים שם כולל. אחר היהות מן העניינים הנמצאים לדבר עצמו ועצמותיו לו על דרך המקורה. כי הוא אשר מנהגינו בלבד שנפל עליו והשם כלומר הרשמיים. 20 ומידיעת הטבעים גם כן תנועת הגשמיים החיים. והידיעה בהחלהות. לא למורי. אבל התחלהות וזה העם. והם הטבע והזרה. ואע"פ ששניותם דבר אחר. ואם יהיו מתחלפים. והחותם וההדרה. אם כן חכמת הטבעים כמו שאמרנו ישלם על אלו העניינים. והשכח בוה מכוורת. כי אנו נמצוא זאת החכמה בעניינים הטבעיים. ועניינים הטבעיים הם הגשמיים ובועל הגשמיים כמו הכלול חיים. והתחלהות שתיא אל. והם הזרה והטבע. אם כן 25 ידיעת הטבעים נמצאת באלו העניינים. ולא מצאנו שישים התנוועה במספר הרשימים. והסיבה בוה כי התנוועות המקוות לא יהיה עם שינוי התנוועים בהם. והרשימים אומנם היו עם שינוי אבל הוא שנייה מה. ובஹות אוט' כי החכמה הטבעית בגשמיים והגדלים.

עין וחלק אחר זה בגדשים מה הוא:

ואמר כי המתפרק הוא המתפרק אל עניינים יתחלקו תמייד. וזה עניין ישלם על המקיי 30 ועל התנוועה ועל הזמן ועל השטח ועל ה琨. כי כל אלו יתחלקו אל העניינים

ספר. ej. [ויספר.] יאמר. 8. 1. 7. ייינן. [יעיש.] post suppl. לעצם החמיישי בלבד
ומ齊תו. ej. [ע齊תו.] 18. [הפעולות.] 9. [ונמקומות.] ej. [ונמקומות.] 9. שמספר
27. ej. [הה] 1. 1. 27.

פִּידּוֹשׁ תָּאָמָס טִיאוֹס

על-ספר השמים והעולם לארכטו

העתיקו ר' זרחהה בן יצחק הספרדי

מלשון ערבית-שפחת עבר

ועתה הוציאו לאור על-פי שני כחבי יד

שמואל לנדויער

ברלין

ג'יורג רויימער

תר"ט

COMMENTARIA
IN ARISTOTELLEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS V

PARS V THEMISTII IN ARISTOTELIS METAPHYSICORUM A

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCMIII

THEMISTII

IN ARISTOTELIS METAPHYSICORUM

LIBRUM A PARAPHRASIS

HEBRAICE ET LATINE

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

SAMUEL LANDAUER

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI

MCMIII

PRAEFATIO

Themistii in librum A Metaphysicorum paraphrasin ab Abû Bischr Mattâ arabice translatam esse, fortasse etiam (?) a Schamlî, Fihrist¹⁾), qui quidem hoc loco valde interpolatus est, refert. sed cum haec translatio arabica ut ipsum Themistii exemplar graecum periisse videatur; feliciter factum est, ut hebraica certe versio, quam Moses ben Samuel ibn Tibbon ante d. XIII Kal. Mart. MCCLV²⁾ confecit, in compluribus bibliothecis sit servata. atqui huius Tibbonis exemplar docet superscriptio codicis B aliquam notam tulisse, qua Ishâq b. Honein versionis arabicae auctorem et Tâbit b. Qurra emendatorem esse nobis proderetur. huic igitur testimonio quod ex ipso exemplari fluxit non dubium est quin plus sit fidei adscribendum quam bibliographo quamvis vetusto, qui haud raro ex indicibus tantummodo se hausisse ipse confessus sit. praeterea non extra omnem veri similitudinem positum est, sub illo ‘numero librorum Metaphysicorum’, qui etiam in Fihristio (nimirum secundum alium auctorem) Ishâqio attribuuntur, etiam librum A comprehensum fuisse et eum quidem fortasse coniunctum cum hac Themistii paraphrasi.

Titulus accuratior ex eis quae aut superscripta aut subscripta habent codices elici non potest; nam generalius illuc dicitur ‘commentarius’ ut פִּירֹושׁ (cod. B) et בְּאַמָּר (cod. Lips.). similiter etiam apud iudaicos scriptores³⁾. neque diligentius loquuntur Arabes, velut نَخْسِيرٌ Fihrist, شَرْحٌ Alfârâbî⁴⁾ et

¹⁾ Ad verbum expressum a posteriore Ibn al-Qifti p. 42.

²⁾ Ita in extremis cod. B (11. Nisan 5015): cod. A et Finzi annum dumtaxat exhibent.

³⁾ cf. Levi b. Gerson, Milchamot Ha-schem p. 221,3 cum p. 224,19 et 225,2.

⁴⁾ Locus memorabilis nunc arabice legi licet in Fr. Dieterici *Alfârâbî's philos. Abhandl.* p. 34: „Ferner gibt es von den Alten keine erschöpfende Erläuterungschrift zu diesem Buche wie zu den übrigen (aristotelischen) Büchern. Wir haben bloss zu dem Tractat A eine unvollständige von Alexander und eine vollständige von Themistius; die andern sind entweder nicht erläutert worden oder nicht auf uns gekommen. Beachtet man die Schriften der Peripatetiker, sollte man freilich glauben, dass Alexander das ganze Buch commentirt habe.“

Schahrastanī¹⁾; Ibn Sīnā tandem plus sapit, cum Themistii rationem per bene ita describit²⁾ „qui scripta primi magistri modo enarrationis (تلخیص scite illustrat, quamquam in ipsas cogitationes non penetrat“. haud absimiliter post eum Ibn Ruschd loquitur in isagoges suae ad hunc librum exordio.

Ad textum hebraicum constituendum hi mihi praesto fuerunt codices:

- A Codex MONACENSIS 234, fol. 175^v—204^r, litterarum genere germanico (?) exaratus. ante fol. 188 quod incipit p. 17,3 huius editionis unum periit folium.
- B Codex MONACENSIS 108, fol. 80—91, litteris hispanicis scriptus.
- C Codex LIPSIENSIS bibliothecae senatoriae 40 f. 234^v—247^r, litteris hispanicis, totus correctus manu altera et notis marginalibus instructus, quibus discrepancia alterius codicis indicatur; cf. Fr. Delitzschii Catal. p. 305 et 324.
- D Codex PARISINUS 894 fol. 41—47, fragmentum est non ultra p. 12,17 h. ed. pertinens, litteris ille scriptus orientalibus cursivis sed lectu difficultibus. collatus est a M. Ginsburger Sulziensi, viro doctissimo.
- O Codex OXONIENSIS BODLEIANUS 1377 fol. 134sqq. huius specimen tantummodo praesto fuit ex primis et extremis.

Codex TAURINENSIS 40, quem indicat Peyronii Catalogus p. 20, frustra mihi petitus non praesto fuit. praeterea cum liber satis probe sit traditus, plura subsidia velut Parisinum 1054¹⁵ et mancum Lugdunensem 40⁴ poscere supervacaneum esse videbatur.

A et D, qui gemelli sunt, editionis huius fundamentum esse volui. simili necessitudine inter se iuncti C et O; medium ferit inter utrosque B, his tamen propior. pleraque pars discrepanciae grammaticam tangit et propterea ad versionem latinam nihil momenti affert. omnino otiosum erat omnia illa etiam minutissima in notas referre. etenim si quis intellegere studeat, quanta licentia talium scriptorum librarii grassentur, quam saepe synonyma arbitrio mutant, quotiens membra minora atque adeo totos versus omittant, adeat ille primas huius editionis pagellas, ubi ad codicem differentiam significandam a delectu abstinui; sed ne optimi quidem codices a negligentiae crimine liberi sunt. quia flumen orationis hic tardius fluit, plenius interpunctis enuntiatis plus lucis afferre studui.

Hebraica verba hic primum publici iuris fiunt, sed in latinis ante-

¹⁾ *Book of religious and philos. Sects* p. 312,4; 326,12; cf. etiam 343,5.

²⁾ al-Schēfā *Metaphysik* p. 611 et inde al-Nagāt p. 73 inf.; Themistii nomen, etsi in utroque siletur, tamen a prioris glossatore apertum est.

cessorem habui Mosen Finzi¹⁾), cuius opus emendare meum erat. quo in genere quidquid novatum est, ut in Themistio De caelo nostro sic hic quoque *cursivas* litteris impressum est exceptis eis quae intra ipsa vocabula correcta sunt. ac Finzii quidem additamenta signo [], mea ipsius signo ⟨ ⟩ distinxii. inter ea quae male administravit Finzi illud est pessimum, quod nimis saepe Aristotelis verba in Themistii paraphrasin transtulit, id quod funditus a me sublatum est exceptis tamen eis locis, ubi in vulgato Metaphysicorum textu lectionis discrepantia non reperitur. nam haud immemor sui quam longinquis itineribus exemplar graecum per Arabes ac Iudeos ad nos usque traductum sit. et his quidem locis verba Aristotelica diductis litteris, ut soleo, exprimere nolui.

Averroes quidquid e libro nostro citavit, diligenter ubique recensui bis vero hebraicam eius formam, quam publicavit J. Freudenthalius, vir eruditissimus, contuli²⁾. sed etiam latius patent huius paraphrasis in philosophia orientali vestigia. Schahrastani³⁾ quidem, secutus ille Ibn Sînâ ducem „cuius doctrina in Themistio nititur“, in uberrimo suo de Aristotele capitulo ex huius paraphrastae commentariis ac praecipue ex hoc libro sua se hausisse aperte confitetur. ecce haec ex pluribus exempla, Sch. p. 312, 20 sqq. = Th. lat. 29,2 sqq.; 314,7 sqq. = 34,13 etc.; 315,6 = 32,10; 316,20 sqq. = 21,35 sqq.; 317,9 sqq. = 34,35 sqq.; 320,10 sqq. = 14,21 – 15,37 (interiectis aliis). cf. praeterea p. 344,2 sqq. et Th. 9,31 sqq.

Iudeorum hunc librum citant duo commentatores Maimonidis celeberrimi illius libri *Dalalat al-Hairîn*: Schemtob b. Palqera⁴⁾ p. 85 = Th. lat. 25,39–26,9 (hebr. p. 23,4 sqq.) — et is quidem locus in editione, qua utimur, falso ipsi tribuitur Aristoteli — et Iosephus Kaspi⁵⁾ p. 88 = Th. lat. 13,14–23 (= hebr. 11,22–29) et p. 13,37–41 (= hebr. 12, 5–7)⁶⁾. praetereo alia ampliora horum testimonia, quia iam in Averro inveniuntur. quid? quod Isak Abravanel in ‘Elementorum forma’ p. 1^v Themistio falso attribuit, quae ex Averro p. 304 B translata esse patet.

Argentorati m. Iulio MCMIII

S. LANDAUER.

¹⁾ *Themistii Peripatetici lucidissimi paraphrasis in duodecimum librum Aristotelis de prima Philosophia Mose Finzio interprete.* Venetiis, apud Hieronymum Scotum 1558. dedicationem Finzii Mariano Sabello episcopo Eugubino oblatam exprimendam curavi in Supplemento p. VIII.

²⁾ Exstat haec editio (quam signavi Av Fr) in *Actis Ac. litu. Berol.* 1884 p. 57. 58.

³⁾ l. c. p. 312,4 et p. 326,12 et alias.

⁴⁾ *More ha-more* Pressburg 1837. quod sequitur Themistii testimonium spectat hebr. p. 7,27 sqq., at non retinuit ipsa verba.

⁵⁾ Iosephi Kaspi *Commentaria hebr. in R. Mosis Maimonidis tractatum Dalalat al-Hairîn . . .* ed. Salomo Werblumer Francof. a. M. 1848.

⁶⁾ Idem apud Palqera l. c. p.76. memoratu digna videtur lectio יבנְלָה (cf. p. 11 adn. 22).

SUPPLEMENTUM PRAEFATIONIS

ILLUSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO MARIANO SABELLO EPISCOPO EUGUBINO,
MOSE FINZIUS. S. P. D.

Themistii paraphrasis in duodecimum librum Aristotelis de prima philosophia, praesul amplissime, quae iamdiu a Graecis desideratur, cum hebraice nescio quo fato redditia in manus meas pervenisset, non eram nescius operae pretium et rem omnibus eius scientiae studiosis pergratam me facturum esse, si eam in latinum sermonem translatissem, ne libri perdifficilis interpres locupletissimus diutius in tenebris delitesceret. eam rem cum iam saepius inchoassem, nondum tamen variis distentus negotiis perficere potueram, cum forte omnem consilii mei rationem exposui Benedicto Manzolo Mutinensi, viro in omnium scientiarum genere exercitatissimo et mecum summa familiaritate coniuncto. is me percepta re non solum hortari, sed etiam inflammare et impellere coepit, ut susceptum munus absolverem, neque his contentus, ut quasi stimulum et calcar adderet, paucis post diebus tuas ad se litteras ostendit mihi, quibus institutum meum summopere laudabas rogabasque, ut, cum primum opus perfectum esset, eius tibi videndi potestas fieret. tunc ego abiecta omni cunctatione, cunctis reiectis negotiis totum animum ad vertendam paraphrasin appuli. eam enim nactus esse mihi visus sum occasionem, quae iampridem a me vehementer exoptaretur, ut ita tecum agerem, ut me tibi penitus deditum et consecratum esse intellegeres. ea enim de te iampridem audio ab omnibus, praesertim a Benedicto Manzolo, qui te in primis colit atque observat, ut te unum admirer, te unum suspiciam, qui ea, qua es, aetate, nobilissimo genere natus, quod his temporibus rarum admodum est, ne dicam inauditum, in omni litterarum genere adeo profeceris, ut eruditorum nobilissimus, nobilium eruditissimus habearis, nec dictu facile sit, quantum per te antiquissimae ac illustrissimae familiae tuae, in qua viri omni aetate bello paceque insignes floruere, splendoris ac lucis accesserit indiesque magis accedat. tu homo Romanus graece summa cum venustate loqueris et scribis, hebraice et chaldaice optime intellegis; tu in universa philosophia atque theologia ita versatus es, ut nihil tibi in iis difficile sit ad intellegendum, nihil ad explicandum. ea vero es suavitate morum praeditus, ea vitae innocentia atque integritate, ut gloriae tuae nemo invideat, boni omnes te quasi religionis exemplar ad imitandum sibi proponant. hac igitur famae tuae celebritate incredibili in te amore inflammatus Themistii interpretationem a me tandem absolutam tibi dedico et sacro, non solum ut, cuius auspiciis opus ad finem perductum est, eius etiam tectum atque munitum auctoritate in lucem prodeat — quantam enim sibi aquid lectorem gratiam hoc nomine conciliare possit liber, intellego — sed etiam ut meae huius erga te singularis observantiae monumentum vulgo exstet, quod quidem si quis attentius perlegerit, eum minime inficiaturum esse confido, hanc eam esse paraphrasin, quam Themistio adscribit passimque citat Averroes in iis

commentariis, quos in XII. Aristotelis librum de prima philosophia edidit. tu autem una cum aliis, qui acri ingenio praediti sunt, optime etiam hic perspicias Themistianam illam interpretandi rationem miramque in rebus obscuris claritatem. quamquam enim auctor de via fessus ac longa peregrinatione confectus vestitu immutato in sordibus et squalore versatur — a Graecis enim ad Arabas et inde ad Hebraeos migravit, apud quos circiter tercentum et tres annos delituit, nunc vero tandem in Latinum pervenit — non adeo tamen eius deleta sunt lineamenta, ut Themistium agnoscere non possis. quo quidem, qualisunque sit, interea perfruantur studiosi, dum exspectant, ut archetypus a te, ut es omnis antiquitatis solertissimus et liberalissimus indagator, e Graeciae ruinis ac tenebris eruatur, nec laborem meum contemnant. nam quemadmodum nobiles illas et immortales substantias vel leviter attigisse satius est, quam pleniore intellegentia cetera assequi, ita Themistium, qui de iis ex Aristotelis praescripto loquitur, non ignorasse melius fore existimo, quam quosdam alios interpretes summo studio perlegisse. tu igitur, optime antistes, Themistium, quem tibi dedico, amplectaris et foveas meque in fidem et clientelam tuam accipias, ut ad alia tibi offerenda alacrior sim. Vale.

Mutinae Idibus Martii MDLXVIII.

THEMISTII
IN ARISTOTELIS METAPHYSICORUM
LIBRUM A PARAPHRASIS
LATINE EXPRESSA

THEMISTII
PARAPHRASIS IN METAPHYSICORUM
LIBRUM I.

Versio Finzii
f. 1

Ens pluribus modis dicitur; nos autem, dum *entis* principia inquirere volumus, substantiae dumtaxat principia investigare volumus. nam hoc *nomen substantiae* magis debetur quam *omnibus, quae existunt*. sive enim universum *in unum sit redactum*, ut membra in corpore humano et partes in plantae corpore *in unitatem coalescent*, sive ex rebus *sit compositum*, quae se invicem tangant, ut domus et navis, sive *coniunctum sit ex segregatis*, ut exercitus et civitas: princeps omnium ipsius partium substantia est obtinetque eundem in universo locum, quem obtinet cor in animalium corpore. sin autem nullo horum modorum fuerit *eius constitutio*, sed sicut in numero unum prius est, deinde duo, deinde tria, aut sieut in figuris rectarum linearum triangulus prior est, deinde quadrangulus: *sic etiam substantia invenitur prima, deinde qualitas et quantitas et reliqua*. nam substantia *omnibus iis, quae subsequuntur*, antecedit, ut unitas ceteros numeros et triangulus ceteras praecedat figuras. non enim omnia genera una et eadem ratione entia dicuntur; sed inter illa dignior est hoc nomine substantia, cetera autem esse dicimus, propterea quod substantiae insunt; eius namque aut quantitates sunt aut *qualitates* aut *motus* aut similia ac entitatem participant, quia ad substantiam referuntur. porro si alia genera dictionibus, quibus esse significatur, nuncupamus, nemo miretur, cum nos illas *dictiones <re vera> de substantia solum adhibeamus*. e.g. cum dicimus ‘hoc lignum album est’, illud ‘album est’ esse *quidem significat, sed verbum non albedini, sed ligno ipsi adaptatur. et pari modo cognata his adhibemus, cum negamus quaedam*

7 *sive—figuras* (19) laudatur ab Av. p. 291 C sq. et Av. Fr. 57 10 *segregatis*] *separatis et dispersis* FCO 13 *eius constitutio* om. F Av. lat. 16 *etiam incertum*
17 *et] tum* F Aristotelem imitatus; *quantitas* (et) *qualitas* Av. lat. F inverso ordine
20 *cetera]* fort. τὰλλα Arist. 22 27. 28 *et pari modo]* fort. η̄ ζατ Arist. 22
Comment Arist. V 5. Them. in Metaph. A p. II. 1

accidentia, *immo* vero eum affirmamus. *adhibemus enim talia f. 1*
e. g. de eo, quod non est album, dicendo 'hoc est non-album' et de eo,
quod non est rectum, dicendo 'hoc est non-rectum'. sicut autem cum
dicimus 'lignum est non-rectum', illud non-rectum ligno ipsi adscribi-
5 tur, ita cum lignum rectum esse dicimus, hoc esse de ligno tantum
adhibemus. nam impossibile est accidentia ulla vel cogitatione a
substantia separari, eo minus re ipsa, cum tamen substantia ab uni-
versitate ceterorum generum segregari possit; non quod sensibilis
substantia ullo pacto prorsus ab accidentibus sciuncta sit, sed sub-
10 stantia una et eadem numero manet, accidentibus minime iisdem
numero manentibus; quin immo pereunt et adventant alternatim,
oriuntur alia et alia intereunt. huius modi sunt quantitates, qualifi-
*cates, *actiones*, passiones, loca, tempora hisque generibus finitima,*
quorum tamen omnium generum | initium, fundamentum, elementum f. 2
15 substantia est.

Huius dicti veritatem veteres quoque testantur. eorum enim, quae
 sunt, principia et fundamenta et elementa quaerentes substantiae
 principia et initia indagantur, non qualitatum, quantitatum
 aliorumque huiuscmodi. ex quo iam perspicuum fit discrimen inter
 20 has duas quaestiones, i. e. inter quaestionem de generibus entium, quot
 sint, et quaestionem, quot sint initia entium. nam substantia tantum
 initia habet et cuiusque substantiae initia quaeruntur, quatenus est
 una numero; genera vero in mente tantum existunt perceptis
 singularibus *in ea repositis*, quorum unumquodque est sicut aliud.
 25 qui igitur hac aetate sunt, quippe qui sint in disserendi
 facultate exercitati, universalibus *tribuendam* substantiae
 dignitatem magis quam singularibus dicunt, immo universalia
 quasi principia singularium ponunt; nam hominem universalem
 principium dicunt Socratis et Platonis et equum universalem huius
 30 et illius equi. antiquiores vero magis sensum sectabantur
 — philosophia namque tunc temporis proxime orta fuerat — et sin-
 gularia digniora substantiae principia esse putabant. idcirco cum
 terram, ignem, aquam, aerem initium substantiae dicerent, non
 tamen terram universalem aut ignem universalem aut alia uni-
 35 versalia elementa esse aiebant eorum, quae sunt, sed ne corpus
 quidem commune huius terrae, huius ignis, huius aquae, huius
 aeris elementum esse asseverabant. saepius vero utram nam harum
 seatarum reetius sentiat, disputavimus: eane quae universalia
 ponit priora, an quae particularia. sed eorum opiniones quamvis
 40 refutaverimus (?), nihil tamen prohibet nos de hoc edisserere.

1 *adhibemus—rectum* (3) om. F

5 *ita—adhibemus* (6) om. C

6 *nam] fort. et*

11 *pereunt] permuntantur* BF

25 *qui—sunt] isti autem* AB

40 *refutaverimus* CF:

bene consideraverimus ABD; fort. vertendum: (*opiniones*) cum bene consideraverimus, nemo
 prohibet de hoc] scilicet de substantia

nunc vero iam expresse meminiimus inquirentem principia eorum, f.2
quae sunt, necessario principia substantiae inquirere.

Substantiae autem universae sunt tres, quarum duas omnes
homines fatentur — quoniam sensibiles sunt, subiectae sensui
5 visus — harum altera est perpetua, altera mutabilis. perpetua
autem est substantia corporum caelestium, corruptibilis vero
substantia humi degentium, plantarum inquam et animalium.
atque huius tantum substantiae elementa et jundamenta in
praecedentibus sermonibus sumuntur. palam est autem ex multis
10 constare, nempe ex igne, terra et duobus reliquis et ex aliis practerea
cum simplicioribus tum numero paucioribus, aut saltem ex una re
tantum, quae quandoque extenditur et est mollis, quandoque vero con-
crescit et induratur. atque hae quidem sunt duae substantiae ex
illis tribus, praeter quas nulla substantia existit. tertia autem substantia
15 immobilis est, aeterna et sempiterna omnisque mutationis expers.
neque enim mutatur ut ea, quae in terris sunt, plantae inquam et
animalia, quae vel ex universa sui natura exeunt et corrumpuntur,
neque mutationem localem subit, quam solam corpora haec cum
caelestibus communem habent. nam quamvis corpora caelestia
20 variis temporibus nequeant dispositionibus suis mutari, attamen non
dedecet ea diversis temporibus diversos variare locos, et super hoc
aedificata est naturae facultas; at substantia, quae immobilis est et
cui nihil misetur corporei, immutabilis est omnino. quapropter
separata esse dicitur a sensibili substantia. atqui certe non loco;
25 nam falsum est dicere loco separari substantiam locum penitus non
habentem et ab extremitatibus corporum non ambitam, quibus
ambiuntur omnia, quae loco continentur; sed a sensibili separatam
dicentes nihil nisi quandam inter eas diversitatem ostendimus.
inspicientes enim unam earum immobilem atque immutabilem penitus
30 esse nec ab alio nec a se ipsa omnino mutari, postmodum
invenientes haec omnia sensibili substantiae alio et alio modo inesse:
iure et merito a sensibili substantia separatam esse intellegibilem
asserimus, adeo ut nihil ipsis commune sit, neque quod ad naturam
neque quod ad novationem ullam pertineat. de hac igitur prima
35 et immobili substantia hoc sermone tractaturi sumus et, quae de ea
opinati fuerint antiqui, narraturi. nam alii dividebant | hanc primam f.3

1 nunc om. AD 3 quarum et sq.] dictio ἡγι πάντες ὑμολογοῦσιν ut in priore Alexandri interpretatione ad utrumque pertinet rerum sensibilium genus 5 altera (alt.)—est (6) om. F: perpet. (alt.) — est om. C quoque: ambo legunt substantia nimirum corporum caelestium post perpetua (pr.) 6 corruptibilis vero] alia corr. et est F 8 huius et sq.] ἡς ἀνάγκη τὰ στοιχεῖα λαβεῖν ad genus mutabile tantum referri videtur
11 saltem AF: (ex una re) simplicissima BC 13 ex—existit (14) om. F
20 dispositionibus suis] forma et specie sua F 29 atque immutabilem om. AF
30 nec—mutari om. A 36 nam] ad verbum: quae autem illi sunt opinati, haec sunt

substantiam in duas partes, alii unam statuebant naturam. f.3
 dividentes ponebant formas dimensionesque mathematicas priores substantias quam sensibiles, et illas quidem harum initia; dicentes vero intellegibilem substantiam esse unam, mathematicas dimensiones ipsas esse substantias ponebant formamque reiebant. porro sensibilis substantia naturali scientia indiget; *haec enim substantia ex motu omnino non evadit;* altera vero substantia ad aliam scientiam eamque nobiliorem quam sit scientia naturalis spectare videtur, cum nihil sit commune ipsis neque in gene-
 ratione ulla neque in loco *neque* in augmento neque in decremente nec commune principium habeant, a quo producantur. nam prior nullum habet principium, secundae vero principium est ipsa substantia prima. *neque* eadem cognitione apprehenduntur; altera enim sensibilis est, altera intelligibilis. rursus immutabilis im-
 mobilisque substantia natura prior est mutabili substantia, quae perinde atque res labiles fluit. at quia ea, quae insunt nobis, maxima ex parte a sensibili substantia terminantur, ideo prius de ea loqui consuevimus; finitima enim nobis est et quam simillima nostri.

Et de ea in iis, quae de natura sunt, amplissime tradidimus et declaravimus nullam sensibilem substantiam ex mutatione evadere posse mutationemque ex contrariis fieri; *sed nullam mutationem ex omnibus contrariis,* sed ex similibus tantum ac proximis. nam fit album ex non-albo, non tamen ex omni non-albo, non enim ex voce, tametsi vox non-alba sit, sed ex nigro dumtaxat aut rubro aut ex *alio colore, qui ex eorum specie est.* deinde declaravimus his duobus contrariis tertium quoddam necessario subiciendum esse. *duorum enim contrariorum alterum alterum non sustinet,* sed quod utrisque subicitur, natura quaedam est unum contrariorum exuens et alterum suscipiens. ibidem *in descriptione mutationum* 30 *quatuor species iam numeravimus in hac substantia. una* quidem in definitione rei est, qua scitur, quid res sit, ut cum fit homo ex non homine, aqua ex non aqua, *immo ex aere;* et hanc *mutationem modo generationem, modo corruptionem appellamus.* secunda in qualitate *est et immutatio nuncupatur, tertia in quantitate et* 35 *quandoque augmentatio, quandoque imminutio dicitur. quarta est in loco, scilicet translatio de loco ad locum. cuius quartae mutationis ex mutationibus memoratis ne caelestia quidem corpora expertia ponimus;* nam et ipsa de loco ad locum moventur et e contrariis aliquando

4 dicentes codd. F; at *ponebat* (5) codd. 6 *reiebant* F; ABD corrupti 7 *omnino]*
secundum omnes eius partes F 9 *cum nihil . . nec* (10)] cf. Alex. 671, 15 ἐπειδὴν οὐδὲπως
κατ’ οὐδὲν ἡ αἰσθητὴ οὐσία κοινωνεῖ τῇ νοητῇ, οὐδὲ ἔστι τις ὀβταῖς ἀργὴ κοινή 19 *de*
natura] lib. A cap. 5 p. 188a 31 sq. 22 post *contrariis* addunt *in contraria* BD
 36 cf. Alex. 672, 10

ad contraria, inest namque et locis contrarietatis quaedam species f.3
 ad modum oppositionis: *ut translatio, qua pergitur ad ea, quae sunt ante, contraria est illi, qua itur ad ea, quae sunt post; quam contrarietatem nullus motus localis effugit.* neque in hae mutatione duo con-
 traria sufficiunt, sed in ea perinde ac in aliis corpus quoddam
 subiecti duobus contrariis oportet, quod quidem ab altero ad alterum
 moveatur, nisi quod hoc caeleste corpus diversum habetur a corpore
 generationi et corruptioni subiecto. hoc enim *per se* totum
 mutabile est, caeleste vero *corpus* solo situ mutatur, ea autem,
 quibus natura eius et natura cuiuslibet partium ipsius sustinetur,
 immutabilia sunt ac immobilia. particeps tamen exilem quidem in
 modum *et ipsum* est potentiae et aetus, quatenus ipsius partes sunt
 potentia ad aliquem locum, ad quem postea actu pervenient. *etenim*
hoc etiam omnibus sensibilibus substantiis est commune, exire
inquam e potentia ad aetum, ut ex potentia albo ad aetu album et
ex bieubitali potentia ad bieubitale aetu et ex hoc, quod erat
potentia Socrates, ad aetu Socratem; nam semen, ex quo genitus
est Socrates, pridem potentia Socrates fuit. ex quo diluitur trita
illa omnibusque physicis communis dubitatio, quomodo ex non ente
 aliquid fiat. nam id, quod fit, non ex prorsus non ente efficitur,
 sed ex eo, quod partim non est, partim est; id enim, ex quo fit
 id, quod fit, potentia est idem, quod *fit, actu est non ens.* *in*
omnibus vero, quae mutantur, id quod mutationem subit necessario
corpus est quoddam; idecireo substantiae perpetuae, quae
generationem et corruptionem non subeunt, cum loco mutentur f.4
 et ipsae, fieri non potest, quin corpora sint.

Non cns autem tribus modis dicitur, uno modo quod penitus non est, altero ut privatio rei ortae opposita, tertio quod potentia est. duobus igitur prioribus modis quidquam fieri nequit.
 quid enim fieri potest ex eo, quod omnino non est, aut ex privatione,
 dum ipsa manet? sed ex corpore mutationi subiecto aliquid fieri potest; nam potentia est id, quod fit, aetu vero non est. stantibus his non ex quocumque corpore *quilibet* modo cuiuslibet rei generatio erit. navis enim minime ex lapillis fabricatur neque ex quaecumque re
 gignitur homo, sed navis ex lignis construitur, domus vero ex lapidibus et homo ex semine humano oritur, non tamen *quilibet* ex quolibet, sed *unusquisque* ex semine, ex quo ortum habuit. pari modo equus ex semine equi gignitur. at si corpus, ex quo ea, quae fiunt, originem dueunt, secundum omnem sui rationem unum esset nec *primum* esset

3 post] Ar. 229^b 9 οὐκ ἡ εἰς τὸ ἐμπροσθεν τῇ εἰς τὸ ὄπισθεν
 partim est om. A et C; cf. Alex. 672,28 οὐτε ἐξ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὅντος γίνεται τὰ
 γινόμενα . . ἀλλ᾽ ἐξ τοῦ πῆ μὲν ὅντος πῆ δὲ μὴ ὅντος 20 non ex et sq.]
 BCD: quod actu erit AF; cf. infra 22 quod fit, actu est non ens

in eius natura habilitas quaedam varia, quam cernimus multitudinem f. 4
ex eo non emanaret. nam quod vere unum est, non suscepit multitudinem, sed oportet habeat *primum* potestatem adnexam, qua,
tametsi unum sit, multitudinem recipere queat. quodsi recipiens
5 huiusmodi non fuerit, non est quidem rectum dicere illud eo modo
a creatore positum esse, qui deinceps cogat ipsum, ut multitudinem
subeat; hoc enim sapientis non esset. Anaxagoras autem creatorem
unum itemque sapientem concedit; unde nam igitur generabilium
pluralitas creatore uno existente et corpore, ex quo generatio fit,
10 non multiplicabili, interrogatus: mens, inquit, creatoris, ac si aedifi-
eator, faber lignarius aut aurifex esset, accipit quoddam corpus
illudque disiungit opportuna disiunctione et *conectit*, construit
componitque variis formis, prout deceat. nos vero se aliter res
habere cernimus, *atque* dieit Anaxagoras. nam prius mutatum est
15 universum corpus in elementa quatuor et *deinceps* in stirpes et
animalia. at rerum multitudo a duobus provenit: cum a creatore
ob formarum multitudinem, quam corpori praebuit, tum a corpore
ipso, quod quidem ad recipiendum aptum est. perinde ac si quem-
piam ceram accepisse singamus et ex ea multas animalium, plan-
20 tarum, inanimatorum figuram confecisse, tunc harum figurarum
pluralitas a duobus proveniat, ab artifice effingente et *ex* cera ipsa;
ab artifice quidem, quia multas figuram fixit, ex cera vero, quia
potest multas figuram recipere.

Insuper in *Physicis expositum* est neque formam per se solam
25 generari posse, neque recipiens per se solum. rotunditas enim
sola per se arte aurificis non fit, neque fit aurum *per se*; sed
aurum fit aurum vena, rotundum autem ab aurifice redditur. *qui*
vero utrumque tamquam rem separatam poneret, eo induceretur, ut
generationem infinitam statueret; etenim si recipiens corpus generari
30 posset, necessarium esset, ut *ex* alio recipiente generaretur; similiter
si corrumpi posset, in aliud corpus resolveretur.

Post haec iam expositum est unamquamque rem naturalem
tantummodo ex sibi simili ac cognomine oriri, neque hoc in natura-
libus solum, ut *si* homo generet hominem, sed etiam *in iis*, quae
35 arte fiunt. nam non generatur domus nisi domo, domus, inquam,
corporea incorporea domo. *ars* igitur *principium est unius*
in altero, natura vero *principium in eodem ipso est*. fiunt

24 *Physicis*] p. 192a2525 *rotunditas* BC¹F: *rotunditatis forma* AC²27 *qui-*etenim (29)] nam alioqui *in infinitum* progrederemur, quoniam F 30 *ut—generaretur*]
subiectum utique aliquod, *ex quo* manente et antecedente produceretur F 32 *posthaec* F
Aristotelem imitatus *expositum*] supra Z cap. 7 et 9 33 *nec et sq.*] Arist. a.5
35 nam et sq.] cf. Arist. 1032b11 ὅτε συμβαίνει τρόπον τινὰ . . γίνεσθαι καὶ τὴν οἰκίαν
ἔξ οἰκίας, τῆς ἀνεύ οὐλῆς τὴν ἔγουσαν οὐλην

autem conversiones formae naturalis laesionesque in naturalibus corpore, ex quo generatio sit, impedito, quominus ratione sua procedat, idque potius privatio principii appellari debet, quam dignetur nomine principii, ut multa in incommoda navis incurrit ob nautae imbecillitatem, cum ab aliquo vim patitur.

Tres igitur universae substantiae sunt, inter quas una immutabilis penitus et immobilis est, quae non sensu, sed intellectu dumtaxat f.5 apprehenditur; reliquae duae sensui subiectae sunt, quarum una perennis, altera corruptibilis existit. sed tuum est sensibilem substantiam corruptioni obnoxiam in tres substantias dirimere: in elementum, scilicet corpus formam suscipiens, in formam et in id, quod ex his constat. quae tres substantiae in hoc fere convenient, ut sint hoc aliquid. hoc autem magis proprium substantiae est quam reliquae eius proprietates. *quodsi unumquidque aliorum praedicatorum tamquam hoc aliquid significamus, hanc significatio substantiae tantum debetur.* inter substantias autem materia remotissima ab eo est, ut sit hoc aliquid. nam materia ex sui natura est informis, nisi quod est quodpiam optans, hoc aliquid apparere et inter substantias numerari — *veluti si videri renueret, dum forma privatur,* ne paupertatem atque egestatem suam ostendat — nec sensus eam percipit, donec formam induat. attamen intellectus analogia quadam materiam forma carere cognoscit et scit ipsam adulterinam esse, speciem scilicet eius praebere, quod non habet; non enim habet formam, qua fulciatur. at cum ipse ab ea omnes formas abstraxerit, tunc convertet se ad eam et semel ad primum materiam conversus invenit aliquando in materia cuilibet rei propinqua, quae percipi potest, istam materiam esse hoc aliquid. illa enim habet formam, ut aes statuae et tabulae navis, sed haec magis, cum sit ex rebus separatis et non unitis, ut sunt lateres ac lapides domus. hoc 30 igitur modo ex imbecillitate, abstrusione et remotione convertitur materia, ut hoc aliquid appareat. *nihilo minus videri respuit nec permanet ne per momentum quidem temporis, quo percipiatur.*

Forma vero, quae quam informat materiam tegit, dignior est hoc aliquid esse; sed quae inter omnes substantias optimo iure hoc aliquid

¹ conversiones . . laesiones] cf. Alex. 675,26 ἀποτυγχανει τις και ἀποτυγχανει
¹⁰ 11 elementum codd. F hic et in seq. passim: l. materiam 14 quodsi—debetur (16)]
locus difficilis. F exhibet: *accidentibus enim ne per temporaneum quidem spatium significatio super hoc suppeditabitur.* verba ne—spatium om. BCD 18 inter—numerari (19)] textus hebr. vix permittit, ut vertas cum F: *et substantia numerabilis esse, licet similem invenias sententiam apud Arist. 190b25 η̄ οὐλη̄ ἀριθμητή.* 21 analogia] cf. Arist. 191a8 η̄ οὐ ποκειμένη φύσις ἐπιστητή κατ' ἀναλογίαν et Alex. in Metaph. 465,6 seq. 26 quae —potest] ad verbum: *pro propinquitate vis perceptivae.* cave constructionem destruas vertendo cum F: *agiliorem postmodum comprehensionem in cuiuslibet rei materia proxima invenit.* nam materia haec est hoc aliquid. 29 non unitis] Arist. a10 καὶ μὴ συμβάνει

vocatur, est substantia composita singularis, ut hie et ille homo f.5
ceteraque aliarum rerum singularia.

Inde ad seiscitandum venit, utrum detur forma seiuneta a corpore, an omnes formae in corpore sint, adeo ut forma tantum 5 substantiae compositae sit forma, quae cum fortasse separari possit intellectu, nusquam tamen re vera per se sola existat. dicamus artificialium formas hoc modo se habere, *id* quod ex earum ratione innotescit. nam leetuli forma aut in ligno est aut in artificeis mente et sanitatis forma aut in corpore existit aut in mente mediei, neque 10 est *generatio* horum neque *corruptio*, sed alio modo sunt et non sunt, ut saepe dictum est. *sed formarum, quae natura sunt, nonnullas a corpore sciuncetas esse veluti animam et intellectum non nego.* idecireo ponentes formas [abstractas] esse, formas istas *rebus* naturalibus tribuebant, artificialibus vero nequaquam. *plurimas* 15 *vero formas naturales corpori coniunctas videmus, ut formas ignis et formas carnis, et, ut uno verbo dicam, nullius substantiae singularis naturalis formae sine corpore existere possunt.* moventes autem formae et efficientes non est falsum dicere, quod antecedant ea, quae ab ipsis procreantur, tametsi in corpore sint, et hoc paeto 20 Socratis pater Socratem antecedit et statuarius praecedit statuam, quam effecerit. at formae substantiarum compositarum simul *cum ipsis* necessario sunt, non ante eas; Socratis enim sanitas cum Socrate est, non ante ipsum; figura quoque huius pilae et pila simul sunt, *non ante ipsam.* numquid autem post interitum compositi ulla harum 25 formarum maneat, considerare oportet. in quibusdam nihil prohibere videtur, *ne permaneant, veluti si anima talis sit, non tota, sed mens sola.* ut enim *tota permaneat anima, fieri fortasse non potest.*

Si igitur forma praeexistens invenitur, quae agit, quatenus 30 *formam sibi similem inducit, ita ut homo generetur ex homine tantum, et equus ex equo, singularis inquam e singulari, — universale* namque nec gignit nec gignitur, at id, quod generat et generatur, est hoc et illud — quid in generatione | opus habemus eius forma, f.6 *qua* Plato dicebat? eur, inquam, forma, *quae generatur, indiget* 35 *altera forma ut exemplari, cum ad ipsius exemplum effugatur id,* quod ab ea gignitur? nam idem nomen eademque definitio tam generatum quam generans amplectitur formaque utriusque est eadem; eiusmodi enim est natura formae generantis, ut aliam sibi similem formam generare possit. *<similiter>* ars in *omnibus, quae facit, forma* 40 *ulla tamquam exemplari minime indiget, ita ut scannum e.g., quod facere sibi proponat, sine exemplari facere nequeat.* ars enim *ipsa* est scanni exemplar, quoniam forma seamni est in mente artificis

35 *altera forma ut AD:* om. BCF

ipsum facientis, veluti ars medendi est forma sanitatis et aedificatoria forma aedium est.

Et hie sermo de *reicienda forma perfectus* [et *absolutus*] esset, nisi facesseret negotium animalium multitudo, quae a non simili naseuntur. cernimus enim vesparum genus ex equorum, apes ex boum eadaveribus gigui, ranam ex putredine aquae atque genus quoddam muscarum exigui corporis ex vino corrupto neque *invenimus* naturam producere *ista ex similibus* in forma. et nos optime novimus proportionem quandam peculiarem spermati seminibusque *cuiuslibet* plantarum ac animalium esse, qua generantur, quae gigni debent, *certa*, inquam, animalia *certaeque* plantae, non aliae, adeo ut ex humano semine non generetur equus neque ex equino semine homo fieri possit parique ratione neque ex huiusc plantae semine alia planta efficiatur. nec aliter respondent hae proportiones animalis huiusmodi generationi, nisi quia *proportio* prius posita in natura est, *quae* parata atque disposita *sit* ad novandam omnem viventis speciem *possibilem*, dummodo materiam ad procreandam inveniat idoneam, *quae* nondum erupit in actum. nec spernas obseero talium animalium condicionem, sed cogita admirandam magis fore artificis peritiam, si quid ex luto fingat, quam si idem ex auro aut marmore conflasset; quin immo si rationem maioris viventium *bene consideraverimus*, inveniemus eundem in illo naturae processum. *itaque* fieri *non* potest, quin proportiones atque formae in natura *iam* positae *sint*, *secundum* *quas* *facit* *id*, *quod* *facit*. tametsi enim generatur homo ab homine, pater tameu nihil artificii habet in hae sua compositione, *quae* talis existit, ut meliore modo se habere nequeat; sed ita fit, quoniam in cuiusunque substantiae natura *proportio* atque formae insunt; [proinde] non artificio patris, sed proportione fit. [praeterea] corpus in sola corporis superficie operatur, natura vero se in corpus universum iusinuat. neque mirandum naturam nescientem ea, *quae* *facit*, *ad finem*, *qui intenditur*, *adducere*; etenim ipsa nec quid agat intellegit, nec *actu* pereipit. et hoc indicat proportiones illas *numine* honorabilioris nobiliorisque causae, quam ipsa sit, atque sublimiore gradu collationae afflari, nempe anima, *quae* est in terra, *quae* secundum Platonem a diis secundis manat, secundum Aristotelem a sole provenit et a circulo obliquo. et ideo *facit* illud, *quod* *facit*, desiderio intentionis, *qua* agitur, *incensa*, licet ipsa non intellegat intentionem; quomodo afflantur homines, ut verba loquantur, cum futura vaticinantur, haud sane percipientes, quid ipsi dicant. in summa fieri non potest, quin adsint in natura proportiones ac formae; nam in rei generatione ipsius similitudinem adesse oportet. sed non

3 et seq.] Av. 303 F sq. et AvFr 58

6 *genus—corporis*] l. *muscas* ut AvFr

15 *proportio*] fort. *proportiones* ut Av.

invenitur, quo paeto id omne, quod gignitur, a sibi simili gignatur; nobis enim aliqua forma egentibus actio quaedam obvia est, qua sola seimus formam illam fieri non posse. et perinde forma illa fit, ac si in aliquo alio lateret, et re vera in natura generante latet.

Sed cum institutum sit primum principium eorum, quae sunt, quaerere, idecirco huiusmodi *quaestioni* quaedam *praemittere* proficiet. et *primo quaerimus, utrum principium omnium, quae sunt, possit esse* f.7 unum et idem, ut illud *principium sit principium substantiae*, eorum, quae sunt ad aliquid, quantitatis et qualitatis, an *quodlibet praedi-*
cumentorum diversum principium a principio alterius habeat. cum vero principio *variis modis* dicatur, tum quod est initium motus, tum id, propter quod est id quod est, tum *elementum*, deceat nos de *elementis prius* quaerere, sitne *idem elementum* omnium entium, an *quodlibet praedicamentum diversa elementa possideat ab alterius*
elementis. sed absurdum videtur, si eadem omnium sint, ita ut eadem
sint elementa substantiae, relationis, qualitatis et quantitatis. si vero quis hoc affirmare conabitur, quaeremus ab eo, *quid hoc elementum* sit, si unum est, aut quaenam haec *elementa* sint, si plura sunt; *utrum extra decem genera, an in aliquo eorum existant. non esse extra*
decem praedicamenta [in promptu est]; nam esset aliud praedicamen-
tum praeter decem atque illis prius haberetur. nam *elementum prius* est hisce, quorum est *elementum*. at nullum genus substantiam praecedit, ut ex praedictis liquet. sin vero *hoc fugias* contendasque ponere *elementum* in praedicamento substantiae, tunc
elementum substantiae erit elementum relationis, quantitatis, qualitatis, actionis, passionis atque habitus. *practerea sequetur necessario* id, quod est extra captum intellectus, *elementum substantiae esse in* substantia; sed *elementa priora ac simpliciora sunt his, quae ex eis* componuntur, ut literae sunt dictione priores. *supponamus igitur*
elementa non esse in aliquo praedicamento. at in *quaestionem* venit,
num fieri possit, ut sint quicquam universalium omnia comprehen- dentium, ut unum. si dicatur huiusmodi *elementa* omnium esse,
respondebimus haec nomina <non> magis de simplicibus rebus quam de compositis *praedicari*. ex quo sequeretur simpliciora non esse com-
positorum elementa; cum enim composita his nominibus appellarentur,
simpliorum elementa forent. *practerea si unum atque ens sint* principia deceem praedicamentorum et principia diversa ab his *sint*, quorum principia sunt, ut punctum *diversum a linea et unitas a* numero et producens *aliud atque ea, quae ab eo producuntur*: *tum*

4 generante BCF Av.: *generati AD* 16 *quantitatis* om. C si vero et sq.] abbrevia-
 tionem expositionis, quae sequitur, invenies apud Averr. 306 IIJ 23 post *genus*
 add. BD *communius*; cf. Ar. b2 ζαντόν *praedictis*] Ar. p. 1038b27 33 non
 suppli 39 post *producuntur* F exhibet: *sequitur ens, et unum sine praedicamentis* esse posse, sed *ens et unum non sunt sine essentia substantiae, quantitatis, qualitatis et reli-
 quorum. nec unum* (p. 11,2)...: quae omnia commenticia sunt

ens et unum non erunt ipsa substantia nec ipsa quantitas nec ipsa f.7 qualitas. neque vero unum ens possunt non entia esse; non ergo hoc pacto eadem sunt omnium elementa. [immo impossibile est ita esse.]

At proportione quadam nihil prohibet, si id, quod supra statutum 5 erat, pro certo habemus. principia enim omnium tria sint, forma, materia atque privatio — e. g. in sensibilibus substantiis calidum quidem ut forma est, frigidum vero ut privatio, materia autem illud, quod est potentia haec duo; in praedicatione vero qualitatis album habet locum formae, nigrum locum 10 privationis, superficies vero supposita his est ut materia quaedam; sic etiam lumen loco formae, tenebrae loco privationis habentur et corpus recipiens lumen utriusque supponitur. impossibile est igitur clementa dari, quae communia omnino omnibus sint, at reperiuntur proportione et analogia quadam. sed nunc non quaerimus 15 elementum eorum, quae sunt; nam eorum principium quaerere propositum fuit. sane utrumque causa est. sed principium potest esse extraneum ut causa movens, elementa vero nequeunt esse nisi in iis, quae ex ipsis fiunt. quod igitur elementum est, id et iam principium dicи potest, quod vero principium est, elementum procul 20 dubio non est; nam movens potest esse extra rem motam. at proximum movens in naturalibus simile est formae; homo namque hominem generat. in artificialibus vero, quae mente fiunt, forma est aut privatio. exemplo sit medicina aut ipsius ignoratio, aedificatoria ars aut imperitia eius. in multis vero rebus movens causa simul et forma 25 est; medicina namque sanitas quodam modo est, quoniam f.8 movens, et aedificandi facultas quodam modo aedium est forma, homo vero generatur ab homine. at nostrum non est nunc proximum movens investigare, sed quaerimus primum movens, quo omnia moventur.

30 Et est manifestum, quod est substantia. nam est initium substantiae; at nihil initium est substantiae nisi substantia. et ipsum tum substantiae initium sine dubio, tum principium erit omnium eorum, quae sunt; cetera namque entia nisi affectus qualitates motusque substantiae non existunt, ut superius probatum est. at quae- 35 rendum de hac substantia, quae universum hoc corpus movet, quid sit. utrum anima ponenda est an intellectus an quid aliud ab his ambobus diversum? sed cauti esse debemus, ne accidens aliquod de primo principio praedicemus ex his, inquam, quae cetera entia necessario consequuntur; reliquis vero entibus inest potestas et

² non emendavi: duo ABCF

³ immo—esse add. F

⁶ sensibilibus substantiis

F: sensibili substantia ABD: sensibilium substantia C

²⁷ at et sq.] cf. Av. 309 G

³³ sunt BCF: segregantur AD

³⁴ superior] Z 1

³⁶ anima—intellectus] corpus

ponendum est aut anima C²

³⁷ sed F: aut BC: cum AC; ad verbum: cum cauti

providique simus

³⁹ post potestas inserit atque actus F

variis temporibus sunt variis modis neque semper in eodem statu f. 8
 permanent. cuiusmodi sunt generabilia et corruptibilia; in his enim
 interdum idem est actu, interdum potentia, ut vinum est aetu eum
 fervet atque movetur (?), alias vero potentia erat, eum humor, ex
 5 quo generatur, adhuc erat in *vinea ipsa*. caro quoque quandoque
 est actu, quandoque vero potentia erat in *elementis*, ex quibus
 generatur. nec aliud significare volumus, eum actum et potentiam
 dicimus, nisi materiam atque formam. forma intellego formam, si
 separabilis est, aut id, quod ex *forma materiaque* constat. separa-
 10 bilis autem est, ut lumen ac tenebrae, si separari ab aere queunt.
 ex *ambabus* vero compositum, ut corpus sanum et aegrotans. cum
 materiam dico, intellego id, quod utrumque fieri potest, ut corpus,
 quod quandoque sanum, quandoque morbo obnoxium efficitur.

Quae vero *actu* et *potentia* sunt, quandoque non solum per elementa
 15 variantur, quae sunt in rebus, i. e. per *formam* et *materiam*, ex quibus
 constant, sed per res etiam, quae sunt extra, ut carum motrices,
 quarum *materia* fortasse non eadem est ac rerum inde gene-
 ratarum quarumque *forma* non eadem est, sed diversa. quod
 mente servandum puto in quaestione primae causae. nam aliquae
 20 moventes causae in *forma* convenientes sunt rei motae ipsique
 proximae, quas sequuntur remotiores. proxima causa est ut pater,
 sol vero remotior est, sole adhuc remotior est circulus declivis.
 quae quidem causae non sunt ad modum *materiae rei generabilis*
 aut *formae* aut *privationis*, sed motrices sunt; nec con-
 25 veniunt in *forma* neque proximae sunt ut pater, sed remotiores
 et in agendo fortiores. nam principia proximarum quoque causarum
 sunt.

Amplius, dum quaerimus de prima causa, cernere oportet cau-
 sarum alias universales, alias *singulares particulares* [diei posse].
 30 vera principia non sunt universalia, sed singularia *particularia*, ut
 hoc singulare initium est huius singularis et hic homo
 huius hominis, non universalis, quoniam non existit, sed hic
 est pater huius et haec aqua (*sic!*) est causa huiusee aquae. universale
 enim, si causa esse dicatur, est causa universalis, ut *substantia* est
 35 causa substantiae et *quantitas* causa quantitatis; at principia, quae
 vere principia sunt, in singularibus quaeri debent. nam *materia*
 non est absolute *materia* hominis, sed *materia mea* est *mea materia*
 et *materia tua* est *tua materia*, veluti alia *forma* tua est, alia *mea*,

1 *variis temporibus*] ἀλλοτε loco ἀλλα τε Ar. a5 8 *forma*] exspectes *actu intellego*
 —*au*] namque, si separabilis est, *actu* est: sic et F ex emendatione. in sequentibus στέρησις
 omittitur 24 nec—*forma* (25)] οὕτε ὅμοιειδές Ar. 17: verba οὕτε ὅλη ὄντα et seq.
 ad solem et circulum declivem tantum referuntur. 33 *aqua . . aquae*] depravatum
 ex B et BA (λο ex β)

non forma universalis, sed singularis. et hoc idem est dicendum de movente. explanavimus igitur, quomodo principia *omnium rerum* possint esse eadem et quomodo non possint. diximus posse eadem esse *uno* modorum: aut universalis ratione, aut proportione et 5 comparatione quadam, aut propterea quod principia substantiae sunt principia omnium. nam si alia dicantur esse, hoc habent a substantia, et cum ab ipsa substantia sint, patet quoque a principiis substantiae esse. cuncta haec *prius statuenda erant*. mox poterimus indagari principium, de quo coepimus disserere. ceterum commo- 10 dissime ab his initium coepero, quae a nobis superius tradita sunt.

Jam diximus substantias esse tres, duas naturales, tertiam vero f.9 immobilem. duae illae naturales in praecedentibus dilucidatae sunt et iam uberior de iis antea disputavimus. nunc sermonem habemus de substantia immobili et aeterna, et in primis quaerimus, numquid 15 reperiatur substantia, quae tempore non attingatur neque sit obnoxia alteratioi aut mutationi, sed continuo in suo statu permaneat. et saepe diximus hoc principium non posse demonstratione cognosci. demonstratio enim ex principiis et causis constat, prima autem causa, hoc est primum principium, nec causam ante se nec prin- 20 cipium habet. sed quod volumus, hoc pacto fortasse consequemur, considerando duo necessario inesse primo omnium principio: unum quod est aeternum, alterum quod est immobile. separemus igitur haec et de utroque singillatim disputemus. et primo numquid detur substantia aeterna, postea numquid aliqua substantia sit immobilis; 25 tune sic procedendo voti compotes facile erimus. nam quod facere solent iuveniores baiuli, quibus si quod grave suscipiendum est onus, illud partiuntur itaque facilissime perferunt, id nos imitabimur in hac nostra perscrutatione. dico igitur: si omnes substantiae corruptibles sunt, substantiae autem omnes ceteris entibus 30 priores sunt, omnia corruptibilia erunt. cum enim verum sit, ut a principio dictum est, universitatis, sive ad unum redacta sit sive in recta continuatione serieque constet, radicem elementumque nec non principium partium ipsius substantiam esse: substantia corrupta nihil remanebit eorum, quae ab ipsa pendent. quod si quis vel le- 35 viter intueatur, inveniet non posse fieri, ut substantiae et cetera, quae sunt, non habeant perpetuam substantiam, per quam esse suum obtineant. neu mireris inter ea, quae sunt, dari substantiam aeternam. nam inveniuntur quaedam in natura accidentium, quae aeterna et incorruptibilia sunt. motus enim est aliquid inseparabile, 40 per se non existens, cum sine dubio corpori insit aut substantiae; atque multo magis tempus huiusmodi est. nam tempus finitimum habetur

16 sed—permaneat om. F
huius libri

19 hoc—principium om. CD

31 principio] initio

motui; est enim ipsius mensura aut novatum ab ipso. sed ne f. 9
 acutissimus quidem sophistes cogitatione depingere posset motum
 aut tempus subire ortum atque interitum. nam si tempus nativum
 esset, ante sui ipsius ortum fuisset; rursus si eaducum diceretur,
 5 esset post suum interitum, ut iam patuit ex Auditu naturali; sed
 illud iterare libet, quoniam *potissimum opus est nobis quaesituris,*
quibus in rebus scientia primi principii consistat. motus igitur et
 tempus nec oriuntur nec pereunt; neque hoc in ipsis supponi posse
 ratio suppeditat. de tempore sat perspicuum est. nam *si quis dicat*
 10 *fuisse tempus ante se tempus non habens, et futurum tempus, quod*
non sequatur tempus, verba profert suas radices perimentia; nam
similia verba ut quandoque, erat et erit, antea et postea, quibus qui hoc
contendit necessario utitur, partes tantum temporis sunt aut termini
aut rationes ei coniunctae. sin vero ex his *appellationibus* asserere
 15 vellet generationem temporis, minime optatum obtinebit, nisi ponat
 tempus esse, priusquam oriatur; pariterque si quaerit his
 dictionibus uti, ut occasum temporis monstraret, nihil aliud habebit
 nisi tempus *manere* post eius interitum. tempore igitur perenni
 existente et motus itidem procul dubio est. nam, [ut diximus], aut
 20 mensura motus tempus est aut *novatum ab ipso.*

Sed ex motu ipso hoc eruamus. contendimus motum necessario aut
aeternum esse aut genitum. si genitus, iam praecessit motor. at
 quonam modo licet animo comprehendere motorem aeternum esse,
 25 a quo motus non semper manet; nihil enim prohibet, quominus inde
 fluat, neque novatum quippiam est, quod aliquo modo motorem ad
 motum excitaverit. nam quidquid fit, ab eo *tantum* fit, nihil
externum impedit eum, nihil incitat. neque possumus dicere: prius
 non poterat movere et mox potuit; nam sequeretur eum mutationem
 30 subire et *aliquid praeter eum existere, quod mutaret.* quodsi quis con-
 tendat eum impeditum esse, praeterquam quod vilipendit, dum aliud
praeter ipsum inducit, adhuc eum magis vilipendit, | cum necessario f. 10
 hoc impediens sit eo valentius. praeterea qui fieri potest, ut haec causa
 infinito tempore inhibuerit, tandem vero eum absolverit? hoc *certe* esse
 nequit, nisi aut diversa sit, aut ipsa quoque mutetur nec se possit
 35 eodem modo semper habere. motor igitur aliquando se abstineret a
 motu, aliquando moveret. eum vero novatio motus absque motu non
 fiat, motus erit ergo ante motum. nam variare, alternare, sistere sunt
 motus species eumque sectantur. amplius impossibile est hoc, quod
 motu cietur, non esse corpus quodpiam. quod quidem si ingenitum
 40 ponatur, sed post quietem moveri, tunc cogimur causam dare, qua-

5 *Auditū nat.*] VIII 1

14 *appellat.*] *κατηγορίματα* Them. ad Phys. 412, 23

38 *impossible—quodpiam* (39)] ad verbum: *fieri non potest, quin corpus aliquod existat, quod*
moveatur

motum mutatumve sit de quiete ad motum. si vero hoc corpus f. 10
 genitum dicatur, motus eset genitus, antequam corpus fuisset ortum,
quod idem valet, ac si diceres motum praecedere motum: neque igitur
 potest motus a quiete nasci. at si ex omnino non ente hoc
 5 corpus dicatur fieri, simul erit *utrumque et principium generationis*
motus erit et ipsum principium generationis corporis. cum autem
 impossibile sit ex omnino non ente quicquam fieri, ne motus *quidem*
 poterit a quiete novari. cum igitur motum aeternum esse iam
 declaraverimus *atque* quomodo tempus ad motum se habeat, quae
 10 sequuntur faciliora evident. sic enim ratiocinando inferemus: si motus
 aeternus sit, et *iam* eorpus, quod movetur, aeternum erit; nam si
 huiusmodi est accidentis, multo magis est substantia. primus vero
 motus est localis, secundus autem et tertius in aliis sunt praedi-
 camentis. et motuum localium alii recti, alii circulares; solus
 15 autem circularis motus continuus est. nam *omnes reliqui* motus
statu intercipiuntur, si memoria tenes, quae vi demonstrationis in
 Auseultatione naturali ostensa sunt. et continuatio aeternis valde
 necessaria est; nam quod mutatur et consistit, minime aeternum
 dici potest. pari ratione *inde colligi potest tempus continuum esse;*
 20 nullam enim partem ipsius *separabilem cogitare possumus.* ex quo
 rursus licet *concludere* motum *et ipsum continuum esse;* ab eo
 namque tempus *novatur.* siquidem igitur motus ille solus, qui
 circulo fit, *praeter* alios *continuus* est, *circularis* utique *motus*
aeternus ponendus est. proinde necessario etiam motor istius motus
 25 *aeternus* est. nam quod non est aeternum, ne *causa* quidem potest
esse perennis motus, cum in ceteris quoque minime detur vilius
 causam *esse nobilioris.* satis igitur patefactum est motorem primum
 aeternum esse.

Cum vero hoc pacto sit, movebit necessario motu continentis
 30 *actionemque peraget.* nam si motor esset et motus eius non esset
 continuus, ne ipse quidem aeterno tempore moveret. hoc autem
 impossibile *esse iam demonstratum est.* nulla ergo prorsus erit
 utilitas, si substantias semper iternas induixerimus, perinde
 atque illi, qui formas separatas quiescentes *veluti ideas quiescentes*
 35 commenti sunt. at si naturales sint ac aeternae prioresque sensibilibus,
 non deeet naturam hanc *nihil agentem* supponere, sed potius oportet,
 ut mutare aut movere sit potens. cum vero dico potens, haud inferre
 volo, quod a potentia ad actum extrahatur, sed potentiam ab ea
 omnino removendam esse censeo. nec *hanc substantiam* puto numerari
 40 inter substantias, quae quandoque actu, quandoque potentia sunt;
fieri enim non potest, ut aliquando principium primum potentia existat.

17 *Auseultatione]* VIII 8 18 *minime—esse* (19) om. A 20 *separabilem*] (*quae*)
 eicitur CF 26 *vilius—nobilioris* (27) om. B 34 *veluti—quiescentes* om. F
 41 *fieri—existat* om. F

nam *hoc principium egeret altero principio in actu, quod ipsum de potentia ad aetum extraheret, cum fieri nequeat, ut quidpiam potentia existens a se ipso ad aetum trahatur.* nam id quod potentia est, in esse suo imbecillum atque imperfectum est, et ei perfectio contingit, cum ad 5 aetum pervenerit. praeterea quod potentia est, quodammodo potest ad alterutrum contrarietas extremum se flectere. et si ad unum *magis* fleetitur, nihil prohibet eum habere proportionem cum altero. debent igitur ea, quae sunt, habere principium, quod nullam substantiam habeat ante se. cum sic fuerit et aeternum, eum eo non miscebitur 10 materia. nam id, eui admisceetur materia, in natura sua potentiam habet.

At possit aliquis hie *logice* obviam ire inquiens nullum | potentia f. II existens ullo pacto vilius esse eo, quod aetu est, immo ea, quae potentia sunt, ad ea, quae aetu, tanquam *prius ad posterius* se habere; etenim aliquid *natura* ad aetum *progressum procul dubio* habere potest 15 tamen priorem in esse, neque necesse esse, ut omnis potestas ad aetum reducatur. sed hoc tantum in rebus sensibilibus verum est, eae namque et potestatem et aetum possidentes potentiam *semper prius* habent. simpliciter tamen aetum *cum* potentia comparantes aetum natura priorem inveniemus; ipse namque potentiam extrahit 20 atque movet. potentiam autem praecedere aetum *statuerunt* antiqui theologi, qui generabant mundum ex tenebris et aere — ut dicebat Hesiodus — *itemque physici, qui* materiam omnia proeedere asseverabant — *veluti qui ponebant omnia simul esse vel* partieulas illas insectiles atque infinitas dari multaque alia — communis 25 vero error eorum est, quod adseribunt materiam huie honorabili ae universalii principio. sed quomodo materies movebitur, nisi sit *praecedens* aliqua causa, quae moveat eam? nullam enim invenimus materiam ex se ad formam moveri. at sieut lignum non ex se movetur ad formam lecticae, sed artificis 30 opera, sie et menstruus sanguis; terra quoque ex se nec plantam producit nee semen ullum; at sol movet terram ceteraque elementa et semina ad plantam generandam. hinc veritatis vi convincitur ponentes materiam omnia praecedere, velint nolint, causam actu existentem adesse fateri, ut Leucippus commisicuit sempiternum 35 motum suis illis partieulis indivisibilibus, ut Plato posuit inordinatum motum ante opus dei, ut Empedocles statuit litem et amicitiam et Anaxagoras mentem. sed par erat eos potius de causa huius aeterni motus verba facere quidque aeternum intellegant [ex- plieare]. nullum enim perpetuum motum nisi solum *localem*, qui

⁵ *praeterea — flectere (6)]* BC exhibent: *fieri vero potest quodammodo, ut in actu non sit; etenim quod potentia est, ad — se flectit* 7 *nihil — habere FC: necessario tamen habet A*
⁸ *substantiam] conicio potentiam* 21 *aere] luce C i. t.; i. m. laudatur Av., qui iure chao exhibet; cf. initium cap. 7* 22 *Hesiodus]* *Sinodes sive Sudes codd.: Dinodes Av.*
³⁰ *ex se — generandam (32)]* locus vix integer 34 *commisicuit CF: instituit . . . (in suis) AB*

*circulo cietur, dici posse credimus; hic solus namque praeter ceteros f. 11 motus continuus est. nec tamen quemquam dixisse constat, utrum primus motus corporum naturalis sit an praeter naturam. nam nihil, quod temere moveatur, invenimus, sed aut *natura* aut ab intellectu 5 aut vi, cum status eius huic statui sit oppositus. neque dicunt. quisnam *motuum* prior sit, naturalisne an is, qui ab intellectu [manat], an is, qui praeter naturam existit. magni enim id interesse videtur.*

Sed diligentius sententias illorum scrutantes inveniemus ipsos ponere primum motum confusum atque inordinatum; post quem 10 ponunt ordinatum motum cum anima et orbe et cum ordine eorum, quae sunt. at rationem *nullam invenimus, cur inordinatum rem ordinatam praecedat, sed videmus ordinatum rem inordinatam praecedere.* ut qui videmus sphæram omniaque caelestia corpora circulo cieri continua conversionibus partim diurni temporis, partim 15 brevis, et reverti ad punctum, a quo initium sumpsere; et hoc aequissimis revolutionibus atque perfectissimis. quod autem habet continuum ac uniformem motum iure et merito causam habere debet, quae comparata cum corporibus motis sit uniformis. si quid vero variis temporibus varium in modum movetur, causa *motrix pro 20 varietate temporum* eandem rationem, quam id, quod movetur, habebit. at nihil inexistens corporibus generationi corruptionique obnoxiiis unquam codem modo se habere potest. habent igitur haec corpora aliquam causam secundum ipsorum variationem. cum autem generatio atque corruptio semper sint nec unquam deficiant, con- 25 sentaneum est earum quidem causam efficientem variari, continentem tamen perseverare. ex se quidem necessario haec causa varia est, continuationem autem accipit ab alia causa; hoc igitur a prima causa aut ab alia causa. quod autem cogit hoc esse a prima causa, est, quoniam causa est tum istius permansionis, tum 30 permansionis secundae causae. et hac ratione praestantior est maiorisque momenti. nam ceterae causae nec permansionem nec continuationem habent perinde atque causa prima; proprium enim f. 12 secundae causae est variare, primae vero perseverare. necessario igitur hae omnes (?) causae erunt perseverantiae et 35 varietatis.

Neque hoc pro placito habeas, quod ponimus quidem, cui tamen sensus repugnat; nemo namque tam caecutiens et sensu et mente est, qui non videat ac intellegat primum orbem circumeuntem ceteros orbes semper uniformiter ciere, orbes vero errantium stellarum semper 40 motu vario moveri et unum alterum praecedere, ita ut inter se sint

25 continentem] leg. ut vulg. ἀτι a 11 29 istius] nou diudicandum est, utrum vs 15 ἀντῷ an ἀντῷ legerit 31 momenti AC: permanentiae BF 39 cieri AF: cieri BC

diversi, atque omnia, quae generationem et corruptionem subeunt, f. 12
ab ipsis recipere motum continuum et motum varium.

Itaque cum hoc pacto res se habeat, quid nobis alia initia
quaerenda sunt, ut haec deseramus, convertentes nos ad poëtas,
5 qui generant omnia ex nocte et informi chao et, ut uno verbo dicam,
ex eo, quod natura potentia est, non actu? sed haec missa faciamus
et dicamus esse corpus, quod indefesso motu movetur; hic
autem est motus circularis, quod non tantum ratione, sed
10 etiam opere perspicuum est. cum vero motus non deficiat,
[corpus] quod eo movetur. aeternum erit; id autem est primus
orbis. si igitur mobile corpus a motu non vacat, ne quod movet
quidem a motu unquam desistere aut cessare palam est. iam satis ergo
patefecimus [primum motorem] aeternum sempiternaeque esse con-
tinuationis; nunc quod immobilis sit, explicabimus, idque repetendo
15 ea, quae iam praefati sumus. si enim quidpiam ex duabus constet
rebus, quarum altera sit seiuncta et per se stare possit, altera itidem
per se manebit et seiuncta erit. cum igitur detur mobile et idem
movens, et mobile tantummodo non movens, necessario
datur et movens non mobile. hoc autem est, quod natura
20 existit non immixtum materiae, cuius substantia actus est. sed nemo
miretur dari movens immobile. nam omne desiderabile hoc
pacto mouet et omne intellegibile, eum intellegitur et ad
aliquas functiones movet, hoc pacto mouet. at eum desiderabilia
et intellegibilia multa sint in nobis et in aliis animalibus, fieri
25 nequit, ut desiderabile et intellegibile simul moveant; nam desiderabile
desiderium mouet quidem et manet immotum, eius natura
tamen non est in genere intellegibilium. in primis vero principiis
materiae non immixtis idem est desiderabile atque intellegibile.
nam desiderabile est, *quia intellegibile est, non e contrario intellegibile,*
30 *quia desiderabile. et hoc ipsum invenitur in desiderabilibus nobis*
propinquis, quae videmus indeque appetimus et eligimus. appetimus
autem gratu et eligimus vere bona. nam quae eligimus, appetimus,
quoniam videntur bona; neque talia videntur, quia nos ea appetimus,
sed appetimus, quia talia videntur. atqui nobis multa videri contingit
35 *aliter atque sint; sed in primo desiderato atque in primo desiderio*
nulla est diversitas inter id, quod videtur, et id, quod re vera est;
nam idem est, et quod apparet et quod vere est. itaque quod de
eo intellegitur, est in ratione eius, et quod intellegitur esse bonum,
id ipsum re vera est bonum.

2 motum—varium F ex emendatione: a motu inquam continuo et motu vario codd.

7 δεὶ (Arist. 21) deest 11 quod mouet] ὃ in δ κινεῖ a 23 subiectum esse putat (ut Bonitz p. 493) 15 praefati] Phys. VII 256^b20 et Paraphr. Themistii p. 223,1
17 cum et sq.] verbatim: ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν κινούμενον καὶ κινοῦν, τὸ δὲ κινούμενον μόνως μὴ κινοῦν, τολγυν ἔστι τι δὲ οὐ κινούμενον κινεῖ 29 quia addidi nam—desiderabile (30) om. F

Initium autem desiderii est id, quod de prima causa intellegitur, eo modo, quo appetitus *nostri* initium est imaginatio et cogitatio; omnis autem intellectus ab intellegibili movetur, *ut* cogitatio movetur a cogitabili atque imaginatio ab imaginabili. species vero 5 intelligibilium plures sunt, omnium tamen prima est substantia et *huius* substantiae ea, quae simplex est et est actu, *cui* nulla potentia admisetur, *de qua* nihil praedicatur, quae subiectum nullum habet, sed re vera est natura una et simplex. quod autem materiam habet, nec simplex nec unum separatim esse potest; at 10 ubi est potentia, ibi multitudo atque compositio. *quod* cum unum esse dicatur, non est quidem, *si primariam unius vim acceperis,* tametsi *suepius* unum et simplex dicatur. nam hominem unum dicimus, gentem unam, propositionem simplicem atque elementum simplex; sed si quis optime veritatem seruat, inveniet nomina 15 haec in rebus omnibus mentiri praeterquam in prima substantia; nam de hac vere dicitur, quod una sit et simplex. neque | eum f. 13 eam unam esse dicimus, quantitatem significamus, ut eum nationem unam dicimus, digitum unum, hominem unum atque equum unum. in his namque aliud est id, quod est, aliud est esse unum; in 20 natura vero hac ens et unum idem sunt. ita quoque simplex dicitur, non quod ex ea possit quicquam componi nec alterius comparatione sic appellatur, sed *natura* simplex est sine *ulla* compositione et multiplicitate. et haec natura non tantum est primus motor rerum, sed est perfectio et id gratia eius.

25 Nam quod ex se eligibile est et quod in se habet pulchritudinem et summam nobilitatem, id et principium et ex se perfectio existit. et hoc etiam in lege reperitur. nam lex quoque administrationem movet, quae ab ea est. lex enim sua ipsius gratia et per se pulchra est ac eligibilis. nam tunc praestantissimi 30 habentur iustissimeque dicuntur gubernare administrantes, cum legis normam et ordinem speculando perficiunt administrationem eamque custodiunt. [hoc tamen interest, quod] lex non est substantia, sed actio *quaedam* substantiae, quae quidem desinit esse nec manet nisi per terminatum tempus; at primum desiderabile et primum movens 35 est substantia *non* immixta materiae, sempiternae continuationis, simplex, cuius natura actus est. perinde ac si cogitatione fingeremus legem, qua administratio *naturatur*, vivere et se ipsam intellegere, et intellectione illa, *ut* re vera movet, administrationem movere ad modum rei desideratae. ita summus deus est vigor, lex, causa 40 *aequabilitatis* et ordinis huius mundi, estque intellectus perfecte

6. 7 *cui* et sq.] hic excidit una pagina in A 27 *et hoc* et sq.] interpretatio verb.
(p. 1072^b2) ἔστι γάρ τιν τὸ οὗ ἔνεξα 32 *hoc—quod*] sed codd. 40 *perfecte* . .
veritasque codd.: *vere perfecteque F*

primus *veritasque*. omnis autem operatio, quae ab intellectu manat, f. 13
 sapientia est atque mens; cum igitur operatio intellectus sit substantia,
 necessario substantia primae quoque causae sapientia erit atque
 mens, et ab ea ordo et rexitudo entium proveniet, et erit illa, quam
 5 omnia, quae sequuntur, appetunt, quaedam eminus, quaedam eominus
 aeedentia ad ipsam. ut etiam aeedit in civitatum administratione;
 quidam enim cives aeedunt ad perfectionem, quidam vero remotiores
 sunt. et simile est hoc desiderium homini iuris peritiam profitenti
 eamque desideranti, ut secundum ipsam vivat; omnes enin, qui
 10 libero arbitrio voluntateque obsequuntur seseque accommodant, id ob
 amorem agunt ac desiderio eius principii, quod profitentur. qui
 autem dixerit totum desiderium primae causae esse, ut res ad eam
 prope aeedant et qualis ipsa est evadant, is iam metam hae sua
 consideratione transiit; perinde ac si quis id esse diceret *instar*
 15 *appetentiae*, qua animal cibum appetit. at res non ita se habet.
 sed species quidem desiderii multae sunt, et multa sunt ea ipsa,
 quae amantur et desiderantur. etenim appetitus alimenti diversus
 est ab appetitu rei desiderabilis; similiter etiam sanitatis amor
 diversus est certa ratione ab amore viae rectae. nam cibum
 20 appetimus, ut eo impleamur, desiderabile vero, ut id videamus
 et ad ipsum aeedamus; ita sanitas quoque amat, ut acquiratur,
 via autem recta, ut recte agatur; sic exercitus duecum appetit et
 civitas regem, ut eum imitetur eiusque observet mores. manemus
 25 igitur in nostro de prima causa sermone dicimusque eam immobilem
 esse; neque mirandum putamus ipsam, cum prima causa sit,
 substantiam quoque esse et intellectum, quem, dum se intellegit,
 cetera appetunt, ut *profiteantur* hunc intellectum, qui est ordo et
 norma entium, ut homo legi adhaeret atque desiderat ex eius praescripto
 30 vivere, et praefectus administrationi reetam assequi gubernandi rationem exoptat.

Movet igitur prima causa ut res desiderata. primum
 autem, quod ea movetur et quod proprius accedit eamque
 desiderat et ei assimilari studet, est primum caelum et orbis
 inerrantium stellarum. et quia proximus est ei, rexitudinem eius,
 35 quam optat, quam potest perfectissime acquirit; quemadmodum
principis vicarius non nihil regiae dignitatis sibi acquirit, quippe qui
 regi propinquus sit, non loco, sed natura. post motum autem caeli,
qui primus motus est, sequitur motus planetarum, deinde genera- f. 14
 bilia et corruptibilia. et natura ipsa multorum est motuum, non
 40 modo secundum locum, ut motus est divinorum corporum, sed etiam

18 ab—desiderabilis] fort.: a desiderio amati et similiter infra (20) amatum . . ut eum
 19 certa ratione B: (ab amore) dignitatis ac FC; cf. infra 27 profiteantur] cognoscant
 FC. hinc rursus incipit A 38 ante planetarum add. inerrantium stellarum et motus
 AB et C i. m.

*ad omnes motuum species; sequitur ergo maximam varietatem in f. 14
mobilibus esse et aliam alii potentiam. si igitur motus omnia,
quae moventur, comprehendit, potentia vero in motu ipso est,
et motus partim in loco, partim in qualitate et substantia et in
5 huiusmodi, idque varie: propter hoc in omnibus his unam et
eandem potentiam non invenimus. at cum corporibus caelestibus,
quae loco tantum mutantur, varietatem contingere dicimus,
nihil aliud dicere volumus, praeterquam quod ea variis adesse locis
10 contingit, non ita tamen, ut contingat in loco non esse. etenim cum
contingere dicimus, nolumus indicare id, quod hoc vocabulo ostendi
solet, nec modum quendam, qui ad alterutrum extremorum declinare
valeat, sed iudicamus ea in loco non esse, in quo necessario collo-
centur. nam proprie contingere de hac *tantum* natura imbecilli
15 ac confusa dicitur, quam potentia ingreditur per ostium contra-
rietatis. cum igitur potentia de corporibus caelestibus praedicari
non possit — ea namque sola prima mutatione, quae in loco est,
mutantur absque intrinseca naturae mutatione — ergo qui caelestes
globos hoc motu movet, quem saepenumero priorem ceteris mutationibus
20 statuimus, *quippe qui immobilis sit omnino nec mutetur* nec
transferatur, nec substantia variari poterit nec alio pacto. generatio
enim et corruptio valde ab eo distant, pariterque motus incre-
menti et decrementi; is enim iter est ad interitum. sed et motus
localis ab eo remotus est; nam et ipse est una de corporum
mutationibus. at ille movet *quidem*, sed *ipse immobilis existit*;
25 et id quod primo motu non movetur, nec *ullo alio* movetur.
quamobrem valde distat a *potentia*.*

Necessitate igitur est *ens*. illud vero initium, quod hoc
pacto necessarium est, id vere initium est. nam quod non
contingit mutari et non mutari, id necessario est et est *ens*. neces-
30 sarium enim tribus modis dicitur. primo id, quod est coactum,
propterea quod est praeter voluntatem; secundo id, sine
quo res non *optime* se habet; tertio id, quod aliter se habere
omnino non potest. ex tali necessario caelum et natura
universi pendet. in summa autem praestantia degere, quod
35 nobis ad exiguum tempus conceditur, huic substantiae
perpetuo datur. *propter nostram enim constitutionem*, quae variis
potentiis constet, viam sapientiae *civis* reperimus. intellectus enim
noster fere semper anxius est nec otium habet; quamvis vero de
aliis plerumque sollicitus sit et corpos implicatus, quandoque tamen, *etsi*
40 *ad exiguum tempus*, iis abiectis, quae ipsum ab intellectione avertere
possunt, se ipsum sine ullo impedimento intellegit, ex quo gaudium
laetitiamque sempiternam consequitur, eamque adeo intentam, ut

29 *et non mutari* om. C35 *substantiae* om. C¹ (ἐξεῖνο Ar. b15)

exprimi nequeat. ille vero, qui a sapientia ne punctum quidem temporis vacat, non habet delectationem acquisitam, sed ipse delectatio est honorabiliorque est ceteris entibus. quodsi apud nos vigilia est suavior somno, quoniam operari suavius est, quam in 5 otio languere, et *sensus suavior est eius privatione et intellectus ignorantia*, protrahitur excellentia illius intellectus in gloriam et comprehendendi dignitatem infinitam. nam quod actu est, in omnibus suavius est eo, quod potestate, idque naturae est cordi. quapropter spes iucundissima habetur; nam optat, quod potestate est, 10 ad actum reduci; memoria quoque non est potestatis, sed actus. eum igitur id, quod potentiam et actum habet, maiorem in actu oblectationem consequitur, quamnam habebit proportionem laetitia eius, quod actu solummodo est et omni potentia caret, dum operatur seque intellegit? visus quoque cum nobilissimum et pulcherrimum f. 15 omnium colorum *absque molestia* cernit, laetatur summeque gaudet; sic et palatus cum praestantiorem et suaviorem saporem gustaverit, itidem auditus suaviorem et iucundiorem ceteris sonum percipiens: ita intellectus quoque valde laetatur, cum omnium intellegibilium nobilissimum intellegit. nobilissimum vero omnium intellegibilem 20 illud est, quod intellegit se suamque essentiam absque molestia ac *sine ullo impedimento vel intermissione* sensuum, ut in intellegibilibus contingit, quae mente formantur, a sensibilibus sciuneta. quod vero intellegibile *per se* est, id materiae *non immixtum ac immutabile* est, sed existit, quia intellegit atque intellegitur. et initium sua 25 intellectio est ipsem; immo idem est. nam si non esset hoc pacto, non esset ex sua natura intellegibile; sed natura intellegibile est. et haec est ratio intellectus divini, qui praestantissimus est, neque *alterutrum in eo distinguitur*, sed utrumque simul inest naturae eius, quod intellegit, inquam, et quod 30 intellectus. nec nostra gratia intellegibilis dicitur, sed sua ipsius gratia, ut *intellectus noster et ipse sua ipsius gratia intellegibilis dicitur, minime nostra gratia.* et ut ceteros intellectus antecellit, ita inter cetera intellegibilia excellit; et sicut est intellectus perfectissimus, ita est intellegibile verissimum. cum autem intellegit, 35 intellectio eius est actus eius, et cum est in actu intellectio, tune simul est intellectus et intellegibile. *intellectus totus totum amplectitur;* non eo modo, quo corpora se mutuo tangunt, ultima tantum superficie, sed eo modo, quo ea, quae commisceantur, quorum unius totum alterius totum contingit, hoc pacto intellectus

8. 9 quapropter] (εὐτὸ τοῦτο loco ταῦτα b18

9 optat incertum

24 et initium

sq.] fort. vertendum: et initio suaee intellectio eius essentia adhuc aliud quidpium est .. (26) sed natura intellegens 31 ut—nostra (32) om. F 36 intellectus—amplectitur] ab eo manant omnia, vestit omnia F

totus totum amplectitur: et tunc intellectus simul est et intellectus. f. 15
gibile. neque proinde sicut sensus non est idem quod sensibile,
quandoquidem imprimitur forma eius, substantia autem manet extra,
ita intellectus et ipse sese habet ad intelligibilia, quae per se insunt
 5 *ei; immo ipse fert omnes formas, nec ulla substantia foris remanet,*
cui misceatur materia. ibi enim non est materia, sed sola forma
sine materia, quae consequitur intellegentem cogitantemque eam,
cum neque pars a parte separetur, neque rescindatur, ut sensibilia
 10 *apud sensum, sed in intellectu firmatur. in summa ipse intellectus*
est et intelligibilis, ut iam saepe diximus. nec similis est intellectui
nostro, qui labente tempore ab alia re ad aliam translatus modo
intellegit ea, quae non noverat prius, [et hoc ei contingit,] quia multum
potentiae sibi adnexum habet — huiusmodi [inquam] non est
intellectus ille divinus et primus, sed ille intellegit ea, quae penes se
 15 *habet intelligibilia, per eorum assumptionem (?) et, ut summatis*
dicam, ea, quae idem quod ipsem sunt, quoniam ipse est sua
intelligibilia. neque ipse intellegit ea transferens se et concertens
ab alia re ad aliam, ut facit intellectus noster, at omnia in vestigio
temporis intellegit. proinde palam est ipsum intellegere omnia, quae
 20 *sunt, eo modo, quo sunt, et eo modo, quo ipse posuit ea entia esse;*
omnia vero apud eum simul sunt. omnia igitur necessario simul
intellegit. quodsi nihil mirum est intellectum nostrum id esse,
quod ipse intellegit, eo magis hoc suspicandum est de primo
intellectu; nam intellectus noster ideo divinus habetur, quia similis
 25 *est intellectui divino. si igitur perfectam delectationem*
atque summam dignitatem per cognitionem assequimur, id
etiam magis erit in prima causa. nam cernit se in summa dignitate
et se intellegit absque adminiculo externae naturae, immo eam
 30 *naturam, quae requiritur, in se habet. quod autem est in eius*
opere incundissimum, id simile non est ei, quod interdum deficit,
neque ipsa quidpiam molitur, ut finem suum attingat ex re, quam
non habet. nam haec omnia accidentia sunt atque renovationes,
quae intellectui nostro contingunt; sed hic ipse est res iucundissima,
veluti ipse quoque est res praestantissima.

35 Si igitur deus semper sic se habet, ut aliquando nos,
 admirabile quidem est; sin melius, profecto magis | ad- f. 16
 mirabile est, et quo melius, eo magis admirabile. perspicuum igitur
 est, quod separatus ae simplex est, nec ipsum sensus dirimunt aut
 accidentia, et intellegit omnia, quae sunt, non eo, quod remanent
 40 extra eius naturam, vel sunt ipsi operationes extraneae, immo ipse

1 *totus—amplectitur] est omnium vestimentum, et ab eo omnia manant F* 15 *per eorum*
assumptionem] οὐτὸς μετάληψιν b20?: perceptionem codd., si levem acceperis emendationem
 30 *id—ipsa (31)] ipsa addidi: F exhibet: neque id unquam defectum est, neque is ei similis*
est, cui deest aliiquid et (locus non integer) 37 et—admirabile C: om. F: AB corrupti

ea producet et ipsa id sunt, quod ipse. nam deus est lex et ratio f. 16
causaque reetitudinis entium atque eorundam ordo est. nec est
lex ut haec, quae in libris ponitur, sed viva lex. perinde ac si
cogitatione depingere posses legem animatam esse *ac se cognoscere*
5 seque intellegere posse, ut si Lyceurus legislator adhuc viveret et
assisteret legi *eamque administraret*, cognoscens administrationem,
eius ipse auctor est, et in se ipso intellegret reges, duces,
milites, quo adnexa esset talis cognitio funiculo inextricabili. at
Lyceurus ex natura sua decessit et administratio *quoque*, quam
10 produxit, perit. at si lex et legislator perpetuam vitam viverent,
administratio itidem continuae esset permansionis. enimvero vita
huius legislatoris non solum continua est, initio ac fine carens, sed
etiam praestantissima est. praestantissima enim vita mens est, et
honorabilior est omni re vitam habente. nec quandoque vivit, quandoque
15 que non vivit, nec diverso modo, perinde atque nos; sed ipse est
ipsa vita, quoniam est actus, et actus est vita et eius perfectio.
et veluti nobilissimam habet actionem, sic etiam nobilior est omni
vivo, ac velut ipse est actus perpetuus aeternusque, sic vita quoque
perpetua aeternaque. dicamus igitur deum esse vitam aeternam
20 *semipernam ac perfectissimam.* quare deo vita aevumque
continuum perpetuum semipernum inest et, ut saepe prius
memoravimus, loco ἐπάρχειν potius dicendum est deum esse citam
atque esse aevum semipernum.

At iam aliqui sunt opinati *pulcherrimum et optimum non*
25 *esse* in initio rei, ut secta Pythagoreorum et Leucippus
opinati sunt principia animalium et plantarum causas qui-
dem esse, ut sint, *pulcherrimum autem et perfectissimum*
minime esse in semine, sed tempore perfectionis. at non verum est,
quod opinantur. nam utilitatem iam habent a radiebus. in eo
30 vero, *quod* simul habet *utrumque, actum, inquam, et potentiam,*
prior est potentia, simpliciter tamen actus potentiam praecedit, ut
homo prior est semine hominis; *semen enim ex homine oritur.* esse
igitur substantiam quandam aeternam [et] immobilem
35 [atque] a sensibus non solum loco, sed natura separatam,
immutabilem, cum neque ipsa mutationem faciat, neque ulla ratione
patiatur mutationem, satis iam demonstratum est. etiam demonstra-
tum est [hanc substantiam] non esse corpus, nec magnitudinem
ullam habere [posse], neque desinere, neque dividi. infinito
enim tempore movet. non dari autem magnitudinem finitam

16 *perfectio* om. A *perfectio—aeternusque* (18) FC¹ post *perfectio* non distinguunt et
exhibent: *honorabilior est ceteris operationibus et sic est continua perpetuaque vita*
21 *et ut—semipernum* (23) nec nos quicquam aliud habemus, *quod dicamus, nisi quod deus vita*
est et continuum aevum F falso 35 *immutabilem—patiatur* (36) om. F 38 *desinere*]
mori codd. suspectum

potestatem habentem, qua in infinitum moveat, iam expositum est in sermonibus nostris naturalibus. nam omnis magnitudo aut est finita aut infinita. vanum autem est dicere infinitam dari; sed finitum *infinity* habere posse potentias *nemo fatetur neque profitetur*, 5 eo minus, si illud, quatenus corpus est, ab ipsis movetur. nam qui solem dicit et cetera astra finita *quidem esse*, potestates *vero* habere infinitas, insufficiens utique in sermone suo est, quoniam virtus, quae existit in stellis, *et ea quidem, quae infinity habetur*, non insita est eis a natura, *neque* quatenus corpora sunt, sed aut a prima 10 causa manat, aut anima, quae est in eis, provenit ab illa virtute *incorporea*. prima namque causa ea infinito tempore circumfert; quodsi hoc potestate haberent, ut habent corpus et magnitudo, nec perseverassent in actu, et fatigarentur procul dubio et quiete egerent. nam stellarum corpora, ob insitam potestatem, *potentias* habent 15 finitas; diversis enim temporibus in alio et alio loco sunt, *quandoque sunt hic, quandoque illic*. haec autem loca quasi motuum termini sunt. impossibile namque est potentiam, quam sequatur actus, quem ipsa appetat, finem ac terminum non habere; sed causa, quae est potentiae *omnino* expers et actus continuus et *omni tempore* invaria- 20 bilis, quomodo habere potest magnitudinem et corpus, ut habent haec, in quibus potentia continua cernitur, sive sunt corruptioni obnoxia, | sive non? in summa actus separatus ex se ipso potest f. 17 perpetuari in infinitum cum temporis continuacione; actus vero proveniens ab eo, quod est potentia, *ad effectum adducit* potentiam, 25 nec animo comprehendere licet hunc actum infinito tempore durare; iam enim praecessit eum potentia. necessario igitur virtus, quae stellas movet, infinita est. stellae namque non acquirunt hanc virtutem per id, quod potentia est. motus vero earum in tali [et tali] loco finitus est, quoniam hoc modo *tantum* stellis inest potentia.

30 *Inquirendum* autem est, utrum substantiarum huiusmodi, quae magnitudinem non habent expertesque materiae sunt, una sit ponenda, an plures. nam qui ante nos immateriales immobilesque substantias posuerunt, nihil certi de earum multitudine, quin etiam nihil proprie de earum numero dixerent. qui enim formas induxere, inquiunt 35 formas immateriales esse substantias atque immobiles, nihil tamen aiunt de earum numero et reliquere rem dubiam ad modum numerorum, quorum additamentum (?) nescitur. nam et *ii*, qui ideas numeros esse inquiunt, interdum *in infinitum eas extendunt*, interdum earum finem denarium ponunt numerum. nobis autem 40 est dicendum ex hisce, quae *praemissa* sunt atque determinata, *primum principium* unum esse *non permixtum* materiae, incor-

² *naturalibus*] Phys. VIII 10 5 nam qui sq.] cf. Averr. 325 E 15. 16 *quandoque* —*illie* om. F 32 an] et codd. 37 *quorum additamentum corrupta*

poreum, primo motu continuo et perpetuo movens, omnis f. 17 motionis atque mutationis immune. quod autem *plures* sunt substantiae post hoc primum *principium*, quae hoc pacto sunt, id invenitur ex ratiocinatione, et sensus attestatur. [nam] omne, 5 quod movetur, a motore movetur, ac causa prima *necessario una est* et immobilis tum per se, tum per accidens; substantiae vero sequentium corporum motrices necessario multae sunt, pro numero corporum, quae moventur [ab eis], et hae quidem per se immobiles sunt, per accidens tamen moventur, perinde atque anima. 10 nec tantum immobiles *ponendae* sunt, sed et perpetuae. natura namque stellarum substantia *quaedam* perpetua est, ac id, quod eas movet, perpetuum est. prius enim est moto; quod autem prius substantia est, substantia *necessario* est. multitudinem autem virtutum ex illa scientia, quae philosophiae familiaris[sima] est, ex astrologia, considerare oportet. haec enim de numero motuum, quibus unaquaque errantium stellarum movetur, ac de numero orbium eas deferentium contemplationem facit. numerus vero orbium deferentium stellas diversus habetur apud Callippum ab eo, qui est apud Eudoxum, [sed haec 20 breviter et summatis a nobis explicanda sunt]. illud vero tantum volumus, ut virtutes moventes tot sint, quot sunt corpora, quae moventur, et earum alia prima sit, alia secunda, secundum eum ordinem, quem et orbes habent inter se, ita ut non solum ordine, sed et essentia atque substantia differant. ordine 25 namque inferiores minus nobiles sunt et hac ratione primum habent secundumve gradum; diversitas autem in substantia *necessario* subsequitur. familiarissimam autem philosophiae astrologiam esse dixi, quoniam haec sola de substantia sensibili perpetua *quaerit*, reliquae vero mathematicae accidentia contemplantur, 30 quae corporibus contingunt, ut geometria quantitatem continuam, arithmeticam discretam. ex astrologia vero vel mediocreiter eruditio patet unamquamque [vagantium] stellarum pluribus motibus ferri; et quodlibet corpus moveri manifeste cernitur.

At quis numerus *uniuersus*, item quis numerus omnium 35 motuum planetarum sit, nunc quidem nobis ea, quae mathematicorum nonnulli dicunt, intellegendi gratia dicenda sunt, ut possit intellectu formari numerus determinatus. ceterorum vero, quae sequuntur, *quaedam* quidem nos ipsos quaerere decet,

11 *perpetua* F: om. codd.14 *virtutum*] φορῶν Ar. b415 *familiaris(sima)*]

cf. infra

18 *deferentium stellas* F: *qui stellas sustinent numerusunque orbium qui eas*

regunt codd.

19 *sed—sunt* (20) iure om. codd.24 *ordine—sunt* (25) incerta32 *vagantium* F: om. codd.

et—cernitur (33)] locus non sanus.

fort. vertendum:

omnino patet unamquamque stellarum et corporum,

quae moventur,

unumquodque pluribus motibus ferri

37 *ceterorum—sequuntur* (38)] interpretatio inepta verb. τὸ δὲ λοιπόν b13

quaedam autem a quaerentibus sciscitari, ac, si quid prae-
 stantius invenerimus, quam invenerunt qui haec haetenus serutati
 contemplati sunt, omnia in medium afferemus illique fidem adhibe-
 bimus, qui certiorem fecerit inquisitionem. dico igitur Eudoxum
 5 lationem utriusque, solis ac lunae, in tribus esse sphaeris f. 18
 posuisse, quarum primam *eam esse* [dicebat], quae non vagantium
 est stellarum, secundam vero [per eum circulum, qui per media
 signa transit, tertiam per eum, qui est obliquus] in latitudine
 [ipsorum] signorum. in latitudine autem maiore circulum
 10 eum esse obliquum, per quem luna, *quam cum*, per quem sol fertur.
 vagantium vero stellarum uniuscuiusque lationem in
 quatuor sphaeris esse ponebat. atque harum quatuor sphae-
 rarum primam quidem et secundam eandem *esse ac primam et*
 secundam sphaeram solis et lunae; nam et sphaeram quae
 15 non vagantium est stellarum, quae omnes defert sphaeras,
 et *eam*, quae sub hac collocatur sphaera, signorum inquam sphaeram,
 quoad motum communem omnibus esse. tertiae vero sphaerae
 polos alios esse atque reliquarum, in eo quidem *<circulo>*, qui per
 media signa transit. at quartae lationem per obliquum ad
 20 medium circulum huius sphaerae esse. tertiae vero sphaerae
 polos uniuscuiusque ceterarum quidem stellarum Venere et Mercurio
 exceptis *esse proprios*, Veneris autem atque Mercurii eosdem
 esse. atque haec quidem Eudoxus statuit. at Callippus positionem
 quidem sphaerarum eandem quam et Eudoxus ponebat, id
 25 est ordinem distantiae earum, multitudinem quoque sphaera-
 rum quidem Iovis atque Saturni eandem quam ille tribuebat;
 soli autem atque lunae unicuique duas sphaeras addendas
 esse censebat, ut ea, quae apparent, explicare possint, reliquarum
 vero vagarum unicuique unam sphaeram *esse addendam*. neces-
 30 sario vero, si debeant omnes compositae ea, quae apparent,
 reddere, in unaquaque stellarum vagantium alias sphaeras
 una pauciores esse, quae revolvunt [itemque restituunt positione
 primam sphaeram eius stellae semper, quae sub ipsa est collocata].
 hoc enim pacto dumtaxat vagarum lationem stellarum
 35 omnes facere possunt. cum igitur haec sphaerae, in quibus
 ipsae feruntur, aliae sint octo, aliae vigintiquinque,
 earum autem has solas revolvi non oporteat, in quibus

6 *primam—obliquus* (8) ita F imitando Arist.: codd. lectionem exhibent vitiosam: *prima*
sphaera . . est . . secunda sphaera signorum, tertia vero sphaera, quae est obliqua. hic et
 in iis, quae sequuntur, verba *ζύκλος* et *στρῖπτα* interdum permutantur dicebat
 om. codd. 17 codd. add. *sphaeris post esse* (corr.) 18 *circulo addidi*

32 *itemque—collocata* (33) ita F secundum textum: codd. exhibent *et revolritur planeta*
 [*sphaera B*] *quaeque inferior, donec eo semper revertatur, ubi prima sphaera incepit*
 34 *vagarum] fixarum* codd. falso

infima stella defertur, hae quidem *sphaerae*, quae duas f. 18
primas revolvunt, sex erunt; hae vero, quae posteriores
quatnror revolvunt, sedecim erunt. omnium igitur *sphaera-*
rum numerus, tum *earum*, quae deferunt, tum *earum*, quae
5 *revolvunt* eas, quinque erunt et quinquaginta. quodsi lunae
solve quispiam eos non addiderit quos diximus motus,
summa *sphaerarum quadraginta* erunt et septem.

Multitudo igitur *lationum* sit huiusmodi. quare et
substantias et *principia* *moventia immobilia* atque etiam
10 *substantias* *sensibiles* tot esse existimare oportet. *numerus*
enim *motuum secundum numerum sphaerarum motarum* *necessario*
debet esse; sic et *numerus causarum* *moventium secundum numerum*
motuum. et haec nobis sufficient. etenim non est nostrum dijudicare,
15 *num* *is* *sit motuum numerus [an aliis], sed necessarium*
iudicium iis relinquatur, quorum studium hoc est, qui accuratius
de his disserere possunt. quodsi fieri non potest, ut ulla
sit latio, quae non ad lationem stellae cuiusdam con-
duceat, ullaque [præterea] natura aut substantia divina otiosa
et sine actione esse possit — omnis enim huiusmodi substantia, ut est
20 *bona, non cessat in operatione propria et definita, <qui est> summus*
dignitatis gradus, postquam perfectionem ritae continuae consecuta
est — nullum igitur erit aliud corpus immobile praeter haec
corpora, sed substantiarum numerus hic esse debet. nam
25 *si essent alii motus, alia etiam corpora mota essent. at non*
sunt alia corpora præter haec visibilia. nec igitur erunt alii motus
nec aliae moventes causae praeter has. si enim omnis causa,
quae defert, est eius gratia, quod defertur, et omnis latio
cuiuspiam est, quod fert: nulla latio sane sua gratia erit
30 *nec lationis aliis, verum stellarum causa. nulla latio, inquam,*
sua gratia nec lationis aliis causa erit; natura enim abhorret nimis
in cassum vanumque ac in infinitum progredi. dari autem lationem
sua gratia vanum esset; in infinitum vero progressus esset, si alterius
lationis causa esset. cum autem hoc ita sit, quod reliquum est
quaeramus oportet.

35 Dieamus igitur: *si plures essent caeli, plura item oporteret esse*
principia prima, præsertim cum omnes specie iidem sint, ut homines. |

1 *primarum stellarum duarum sphaeras* et (2) *posteriorum quatuor stellarum sphaeras* F duce Arist. 8 *lationum*] φορῶν (cf. Bonitz p. 511): *sphaerarum* F Arist. imitatus
14 *an aliis* F: om. codd. 20 *ut est bona* om. CF *qui est* addidi
28 *fert* codd.: *fertur* F duce Aristoteli 29 *verum—erit* (30) om. FC per homoeoteleuton
36 *principia prima* C i. m.: *caelum primum AB; C i. t. falso.* F exhibit mundum esse unum.
nam si plures sint sub una specie perinde atque homines, unumquodque principium specie
quidem unum erit (omnino commenticie) *homines*] homo C (Ar. a35 ἀνθρώπου)

principia enim et ipsa specie eadem erunt, <numero autem plura>, f. 19
 at iis, quae forma eademi, numero vero multa sunt, *pluralitatis*
ratio materia est atque elementum. una enim est *notio* eadem
 que omnium hominum; *discrimen vero inter Socratem et Platonem*
 5 ex materia manat. at prima forma primusque motor immaterialis
est et incorporeus; motor ergo primus unus erit et notione et numero
itemque id, quod movetur, si continenter movetur, unum
erit. itaque non solus mundus est unus, ut ex his, quae de natura
tradidimus, patet, sed causa etiam movens una est, ut in aliis libris
 10 *exposuimus.* quare extra se neque grave ullum neque leve corpus
<caelum> habebit, ut in Physicis demonstratum est. at cum physicis,
quae antecessere, rationibus omnino comprobatum sit principia motuum
plura esse non posse, verissimum est naturam primam unam esse
stablemque in omnibus sphaeris, quae quidem dilectio est, eo
 15 modo, quo lex una in civitatum gubernatione aut rex unus est,
cum tota societas movetur cupida, ut imitetur legem illam, cum, id quod
saepe diximus, dilectio adest, hoc est, cum propter administrationem,
eui obsequuntur, regem eiusque imperium amant. invenimus enim
et in administratione, quae est apud nos, rem dilectam ab initio
 20 *unam in omnibus esse, quae est rex aut lex. quod igitur*
societas accuratius exsequetur mandatum regis, id non erit opere
uniuersi dumtaxat eorum, sed alii sunt potestatis administrari, alii
servi, alii inter utrosque, alii nautae, alii operarii, alii equites, alii
pedites, alii sagittarii. ita variae sunt operationes et vitae degendae
 25 *rationes diversae, motus quoque diversi et quandoque contraria;* omnes
tamen rem unam perficere conantur omnesque unum appetunt ut
dilectum, id autem est, ut perveniant ad id, quod praeceptum atque
ordinatum est ab ipso rege. et hoc unum est et immobile, magnitu-
dinem non habens; cum aliis vero comparatum, multiplex est. nam
 30 *motus propositi plures sunt operationesque multae et substantiae*
consequentes illas operationes multae itidem sunt. at ipse est
communis omnibus impossibileque esset ipsum ab omnibus desiderari,
nisi formae propriae cuiuslibet eorum ac propriae operationes ab
eo penderent. omnes vero ab eo pendent, propterea quod ipsum
 35 *imitantur.*

Nos autem vera praedieasse, *dicentes dari substantias primas*
moveentes mundum ac caelestia corpora esseque vel ut bonorum con-
cursum, id ostendit, quod accepimus ab antiquis. illi enim attestan-
tur, licet in fabulae tantum formam redactum reliquerint posteris, haec

1 *numero—plura* scripsi: *omnia vero numero eadem* codd. (supple negationem) 7 *si*] s1
 (Ar. a 38 dicit) 8 *de natura] de Caelo I 8. 9* 9 *ut—est* (11) om. codex quidam
 teste C aliis] Phys. VII 259^a 6 sq. 34 *omnes—imitantur* om. F
 39 *posterioris] in prima philosophia* F; *in Metaphysicis* A

corpora deos esse et ipsum divinum corpus totam continere naturam. reliqua vero *jusius* allata sunt ad persuasionem vulgi atque ad [usum] legum eiusque quod confert. nam his diis formas tribunt similes quibusdam animalibus, cuiusmodi sunt aries, pisces 5 leo, quos ita vocant aut secundum virtutes, quas habere putant, aut ob operationem eorum, vel quia similes sint his animalibus. *⟨sin⟩* vero hoc unum [et] primum acceperimus, quod antiqui opinabantur substantias illas primas motrices esse divinas, ut est *nobis ab ipsis traditum itemque confirmatum*: *hunc* quidem sermonem divinum esse 10 *putabi[mus]*.

At quoniam diximus primam causam esse mentem — impossibile enim est meliorem nobilioremque ei vitam attribuere quam praedictum — serutandum et quaerendum est, quoniam modo (se habens) ipsa talis sit. et in primis *de hac causa* quaerimus: 15 cum mens sit, *utrum agat intellegatque, an non agat neque intellegat, ⟨sed⟩* sicuti sapiens. cum dormit, scientia non utitur, ita intellectus quoque primus se habeat neque intellegat neque agat. sed hoc risu dignum est; etenim si intellectus est, qui nihil intellegit nec quiequam operatur, quidnam excellens, quid egregium erit *in primo principio*, 20 *cum* quasi sopore correptum omnia moveat omniaque sibi inclinet eo modo, quo *in corporibus videmus a dilectis moreri amatores dilectis ipsis dormientibus?* dicere autem primam causam omnia moventem, a qua omnia, quae sunt, dependent, otiosam esse, *nihil agere* vacareque ab opere sibi conveniente, est perimere | principium f. 20 25 vitae fontemque eius [*exsiccare*]. manifestum igitur procul dubio est, quod intellegit atque [*intellegendo*] operatur, cum sit intellectus. quaeramus modo et scrutemur, quae sit eius operatio. non evadet enim, quin sit operatio haec aut sese intellegere aut aliud *⟨quodpiam⟩*. *quodsi* *⟨quodpiam⟩* aliud, aut idem semper aut aliud 30 atque aliud intellegit. at si quid aliud extra suam ipsius substantiam *omnino intellegit*, ut visus colores videt, qui sunt extra naturam suam, et auditus sonos audit, neque illud, quod intellegit, est in ipso: id erit causa operationis eius *principalis* *(κύριον)*, ut res visa movet visum ad videndum auditaque auditum; non est ergo, 35 quae intellectus est substantia, ipsa intellectio neque intellectus ipse sui ipsius est causa principalis, ut antea exposuimus, sed potentiam habet ad intellegendum aliud intellegibile: non erit 40 igitur substantia optima. quia enim est intellectus simul et intelligibile, praestantia ipsi competit et *hac tantum de causa excellens quidpiam egregiumque habetur*; sin vero id, quod intellegitur, extra est, non in intellectu ipso, certo id erit eo praestantius atque excellens; id enim principium et causa est, qua sit, ut intellectus intellegat.

7 *sin* supplevi

et addidit F

10 *putabimus*] *putabo* codd.

ut ergo visus est colorum gratia, ut eos cognoscamus, et auditus propter sonos, ita intellectus intelligibilis gratia erit; sed omne, quod est alienius gratia, ignobilius est eo, cuius gratia existit. erit igitur intellectus potentia. continuatio igitur intellectionis eiusque constantia necessario ipsi laboriosa erit, ut visui contingit ob visibilium frequentiam audituque ob frequentiam sonorum eorumque constantiam. in omnibus enim, quae de potentia ad actum extrahuntur, et lassitudo contingit et imbecillitas; idleo necessarius fuit somnus animalibus omnibus. praeterea si intellectus intellegit quidquam aliud, aut illud intellegit ut *magis excellens* — *e. g. quod est pulchrum atque bonum* — aut ut *vile*. sed perspicuum est *hoc de singulis quibusdam cogitare* *vile esse, multo magis de illo intellegente, cuius intellectus formam rei intellectae praeceedit* quique *plerumque unum et idem fit* eum eo, quod intellegitur, quem *ad modum diximus statuimusque.* itaque manifestum est omnia opera vilia ab eo esse abiudicanda. et dicamus eum intellegere res, prout praestantissimo convenit, nec mutari; in deterius enim esset ipsa mutatio, atque id ipsum iam motio quaedam esset. in summa, si praestantia et dignitas eius ex intellectione esset et si eam ab ignobilibus acquireret, intellectio eius esset intellectio quidem, sed vilissimarum rerum, et dignitas, quam ex intellectione accepit, itidem ab ignobilibus esset. quodsi *hoc omne fugiendum est* — *rectius enim est non videre quaedam quam videre — substantia igitur nobilissima et dignissima tamquam intellectus simplex haberi non debet, sed intellectus, qui praestantissimum intellegit.* hoc pacto enim eius intellectio in rebus dignissimis et divinissimis versatur, cum alia, quae sunt extra ipsum et praeter naturam, non intellegat. at turpe absurdumque est ponere substantiam talem et simul statuere, ut ante se honorabilius quidquam digniusque habeat. sed hoc dato utrum ponemus dicemusne id, quod ab excenso intellegitur, continenter unum et idem esse, an multa? quodsi plura, intellegitne omnia simul, an ab uno ad aliud transit, unum relinquens et alterum suscipiens? sed omnia *haec principia subsequuntur absurdia.* nam si unum et idem assidue intellegit, aut ex hoc intellectus eius perficitur aut non; si perficitur, ergo est *mancus*, si non perficitur, procul dubio non intellegit illud. quodsi multa sunt, quae ab eo intelleguntur, eaque ab uno ad aliud tendens intellegit, indigebit memoria et aequirere dicetur rem, quam non habebat prius; quodsi ea *puncto temporis, quod dimetiri non possumus,* intellegit, tunc quaestio revertitur, qua quaerebatur, utrum unum intelligibile perficiat intellectum suum, an non perficiat maneatque imperfectus. praeterea impossibile est in natura omnia simul intellegi; in quibus-

dam fieri sane potest, in omnibus vero minime. idcirco ob haec *inepta* a sermone illo abstinendum est, intellectum primum semper omnia intellegere, ea autem multa esse, sed intellectio eius tantummodo unius rei est, et haec res in summa existit 5 excellentia atque dignitate. *cum autem ipse*met sit illa res, quae in summa est excellentia, proinde sese intellegit. quapropter non contingit ipsum laborare; nam neque aliud intendit nec alium finem habet *praeter* se ipsum. | neque etiam exit e potentia f. 21 ad actum, quem lassitudo atque *de-fatigatio* sequatur; sed ut se ipsum 10 diligere nemo prohibetur, sic intellectione sui ipsius neque defatigatur neque impeditur; et ut quilibet homo se ipsum diligit, ita se habet qui se intellegit, dum intellectus se. et sicut diligens animam suam in ea est et amat *diligitque* eam, sic quoque quod intellectus et se ipsum intellectus idem est atque *id*, quod intellectus. ac primus 15 intellectus principium est omnium eorum, quae sunt, quae quidem ab eo cognoscuntur, et eius intellectio non est in eo, ut *singulas res percurrat*, neque in eo, ut hoc quidem relinquat, illud vero accipiat, sed subito omnia apprehendit. intellectus enim noster ob imbecillitatem nequit simul multa facile intellegere nee potest ad multa simul 20 intendere, quemadmodum debile quoque corpus nequit multa comportare, sed ubi ea separavit, levius fert, neque debilis visus plures simul colores videre patitur — firmior quidem multos simul percipere poterit — at divinus intellectus, propterea quod summe est perfectus, dum intellectus, tempus non requirit, sed simul omnia subito 25 intellectus; etenim ut oculus acute *cernens* multa simul *ridet*, ita primus intellectus, multo tamen melius, omnia intelligibilia simul intellectus, eum se ipsum intellectus. cum vero illae in perfectione progrediantur, scientia huius *universalis* in tempore non est. nam omnia temporis spatia antecellit; tempus enim est mensura motus, ille vero minime 30 fertur, sed immobilis est. et sicut tu cum eitharam pulsas, omnes quidem chordas pulsare nequis; si vero eithara animal esset, acutissimum simul atque gravissimum sonum ederet: ita deus facillime multa simul complectitur, multa simul dividit. praeterea anima currentis nonne potest multa membra simul movere, utramque 35 manum utrumque pedem ac caput? at quodvis horum membrorum simul tota eius anima, non *alia alia* parte movet. quid igitur obstat, ne hic intellectus, a quo nullus locus in universo vacuus est, totum mundum moveat intellegatque omnia simul, cum admirabilius sit plura simul movere? non est igitur neganda multitudine 40 divitiarum virtutis divinae, nec ille comparandus est cum intellectu nostro imbecilli. in cognitione enim non eget transitu per singula

9 se—ut (11) om. CF

13. 14 fort. cum B verba *intellegitur et delenda*14 *idem—id*] in se ipso habet codd.33 *dividit* CF: *intellegit* AB

nec compositione indiget nec ab ignorantia ad scientiam transit f. 21
 nec oportet, ut inferat conclusiones ex praemissis manifestis. quin
 immo sicut acutus visus non requirit tempus in colorum apprehe-
 sione, sed, cum accedit ad eos, omnes sine mora cernit, sic divinus
 5 intellectus, et *multo* magis, *cum intelligibilia petit*, intellegit
 mundum intelligibilem *nullo* tempore et absque labore. quodsi
 immensam aciem intellectus divini attingere cupis, intellectum hominis
 ciusque corpus considerare oportet. et sicut hic intellectus *melius*
 apprehendit atque cognoscit et velocius movet citiusque operatur
 10 quam hoc corpus, ita promptiorem intellectum divinum esse ad
 intelligibilia intellegenda credere debes. quodsi differentiam hanc,
 quae in excellentia facilitateque intellectus existit, ad facilitatem
lationis mundi transtuleris, non procul eris a syllogismo necessario;
 si vero syllogismum in figura constituas, ut mathematici solent, hoc
 15 pacto inquiens ‘sicut hoc corpus splendidius est *illo* corpore, ita
 hic intellectus splendidior est *illo* intellectu’, tunc nemo mirabitur,
quod multa simul percipere et intelligere potest. neque etiam mirum
 est hoc *primum* principium a se ipso intellectu habere. nam
 cum cogitamus intellectum divinum *nequaquam* assimilari materiae
 20 et esse causam motus sphaerae: sicut ipsa nullo modo quiescit
 unquam, sic nec dici potest deum ab operationibus suis unquam
 desistere. cum autem concedamus dari corpus, cui intellectus
 continenter assistat, quid impedimento erit intellectui, *quominus*
 ex se ipso *agat* atque intellegat? ex his igitur perspicuum sit deum
 25 esse primum principium seque intelligere et omnia simul, quo|rum f. 22
 ipse principium est; nam cum se ipsum in sui ditione teneat, itidem
 quaecunque per eum existunt, ad suam ditionem redigit. *quare*
 illud quoque verum est ipsum vigere seque intelligere; hoc enim
 ceteris *rebus* honorabilius est atque excellentius.

30 Atqui scientia semper alterius esse videtur, nempe sci-
 bilis, et sensus sensibilis, sic et opinio atque intellectus, sed
 intelligibilia per suam substantiam apprehenduntur [una cum
 cognitione apprehensionis], quippe homo albedinem apprehendens
 iam animo concepit se albedinem percepsisse, pariterque cum intel-
 35 legit angulos trianguli aequales esse duobus angulis rectis, *iam*
intellexit perceptique hoc intellexisse. dicimus *quoque* scibile ac
 scientiam in aliquibus idem esse sicut etiam intelligibile et
 intellectum. nam scientiae expertes materiae sunt rationes
 et intellectus, ita ut id, quod intelligitur, aliud non sit. nec segregan-
 40 tur ratione *materiae aut* quantitatis aut mensurae, sed forma intelle-
 gibilibus et intellectus sunt simul; estque unus intellectus, qui ad se

13 *lationis* codd.: *causae* F (rectius) *non om.* codd.
apprehensionis a F addita videntur (locus non sanus)

32. 33 vocc. una—

Comment. in Arist. V 5. Them. in Metaph. A p. II.

convertitur, et utrumque simul dieitur intellectum esse atque intelle- f. 22
gibile. nam intellectus, qui unus est, non transit a re intellecta
ad aliud, quod sit a natura sua alienum, sed ad se convertitur. id
vero quod ex ambobus constat, unum *tantum* est sine materia; ut
5 in effectibus artibus, eum materiam ab arte reseindimus, nil aliud
remanet quam artificis forma atque operatio ipsius — ut secundum
nil aliud est quam ars fabri lignarii et sanitas sine corpore nil aliud
est quam medendi ars — eum igitur possit in *rebus corporeis* cognosci
formam artis et artem idem esse, nihil prohibet in iis, quae non per-
10 mixta sunt materiae, quae neque partes habent nec copulantur, [nihil
inquam prohibet,] quin intellectus et quod intellegitur et intellectio
idem sint. ex hoc igitur sermone optime percepto palam est intel-
lectum primum intellegere mundum. eum enim intellegit sese,
intellegit, quid ipse sit, et *iam* intellegit se esse causam et prin-
15 cipium rerum. sed principium de forma dieitur et de eo, eius gratia
quid est, et de eo, quod est principium motus. eius modi est hominis
intellectus; eius enim principium esse tripliciter dieitur. *atqui* saepe-
numero hi tres modi, qui *quorundam* principium dieuntur, in unum
coemunt, ut patet de hominis anima. quodsi deus intellegit se esse
20 formam omnium, ipse quoque est principium rectitudinis entium
atque eorundem ordo et proeul dubio simul comprehendit sese rerum
esse principium earumque rectitudinis et ordinis.

At considerandum etiam *hoc* est, numquid bonum et quod praes-
tantissimum est differant; utrum *definitum* quiddam unumquodque
25 eorum, separatum ab alio sit, *an* differentia inter utrumque in
ordine *tantum* consistat. *manifesto utroque modo fit* perinde atque in
exereitu. nam bonum quoque exerceitus in ordine atque aequalitate
consistit; ita et *in quolibet duce* (?), sed magis in duce. *iste* enim
non est propter ordinem et aequalitatem, immo ordo atque
30 aequalitas ob ipsum sunt. bonum igitur non est propter ordinem
(*nec*) propter intellectum, sed *in utroque singul i. e.* propter ordinem
aequalitatemque et propter causam ordinis, (*scilicet*) praesentiam intel-
lectus. deus enim res movet ut *lex*, quae civitates regit, magistratus
movet et mandatum regis subditos. ordo autem et aequabilitas, quorum
35 deum esse causam asseveramus, talis est: ut mox explicabimus.
deo igitur, quod universa sunt aliquo modo, sed non simi-
liter coordinata, natantia, volantia, plantae, et *cuncta* non
ita se habent, ut alterum ad alterum nullo modo referatur,
sed invicem referuntur; nam ad unum *consulto* universa sunt

23 *numquid* sq. locus corruptus

scripsi: et codd.

24 *utrum* emendavit F: *aut* codd.25 *an*26 *manifesto*] ad verbum: *per deum invisibilem*28 *duce*scripsi: (*eiuslibet*) *regionum* F: codd. corrupti31 *nec* addidi ex l. subsequente38 *nullo modo*] negationem iure supplevit F

ordinata. sed perinde atque in *administratione domus liberis*
 minime licet | quidvis facere, servi autem et beluae non- f. 23
 nullae pauca sane ad totum conferentia faciunt, pleraque
 ex accidente [agunt]. natura namque eiusque [ipsorum]
 5 et principium *tale est in mundo*; nempe circulatio stellarum et
earum perseverantia in certo ordine atque dispositione est et ita cae-
lestia corpora omnia, nec in iis quidquam incerti atque inordi-
nati habetur; animalia vero, quae sunt in terris, et plantae utili-
 10 *tatem universalem peregrinam praebent, sed quodlibet horum ut*
plurimum temere agit atque patitur, quoniam corruptitur et
corruptio quidem unius, ut aliud generetur. ut nutritio eius, quod
alimento eget, et pullulatio rei eiusdemque ad statum deductio et
tandem decrementum et alia, quae huiusmodi sunt, utilitates praebent
 15 *universales; quod autem calee petat asellus, ietu noceat serpens,*
vas aqua plenum a sue dispergatur, plantae quaedam exsiccentur
 (?) *, nullo ordine nullaque contingit norma. et hoc confiteri rectius*
est, quam deum cum materia confundere taliaque cum ipso ponere.
praeterea quaerimus iis, quae nec ordinem nec aequabilitatem habere
 20 *putamus, vilia quaedam alia ignobiliaque, cum natura rerum coacti*
intelligere potuerimus mundum eiusque gubernationem esse similem
gubernationi civitatis, in qua regium mandatum quam optime
procedat. nam quemadmodum, si quando mandatur aliquid homi-
nibus huiusc civitatis, non procedit regium mandatum aequa-
 25 *liter secundum quamque ipsius civitatis partium nec omnes pari-*
modo subeunt mandatum illud — nam alios primarios statuit, alios
primariis praeficit, alios ipsis servire iubet, alios vilioribus operis,
quibus administratio expletur, addicet, alii proprius accedunt ad
regem in ordine regio, alii longius distant — sic quoque mundus
 30 *eiusque procuratio civitati similis est, in qua rex unus regnat;*
eius partes invicem sunt ordinatae atque aequabilitatem habent,
sic animalia sunt, sic plantae. omnium vero generationem esse
ob unam causam hoc ostendit, quod omnia, cum hoc modo esse
appetant, quo nunc existunt, id appetunt et desiderant, quod
vere est, et hoc unum imitantur et peculiariter quaerunt et ad id
 35 *accedunt nec ullum eorum, quae sunt, in plura dividi vult nec*
exire ab eo, quod nunc est, ad contrarium; et id quoque, quod ex
multis generatur, quaerit unum et ad unum accedit. ita civitas
quoque, licet multitudo sit, ad unum intendit, et exercitus ad id
 40 *tantum intendit, quod videtur duci, et conventus ad principem con-*
vertit animum; sic etiam artis opera se habet in his, quae ex
multis componuntur, cuiusmodi sunt domus et navis; nam utraque
harum, dum efficitur, in hoc esse habet, quod omnes partes in unum

² minime F Aristotelem secutus: *non . . . praeter modum (facere) codd.*

caalescunt. similiter ii quoque, qui veluti rex vel tyrannus multitu- f. 23
dinem appetunt, eam ideo tantum appetunt, ut in unum congregent.

Nemo autem antiquorum quicquam opportunum asseverasse
 reperitur de primo principio, quod quidem vere primum est; sed
 5 manent dumtaxat in principio materiae permixto omnesque ex
 contrariis omnia generari consentiunt. at dupli modo peccant. non
 omnium namque est generatio; nam quae *rebus mundanis* excelsiora
 sunt, generationem non habent. nec omnium generatio, *quae procul*
dubio generantur, ex contrariis est; pati namque a se mutuo con-
 10 traria nequeunt, sed, ut saepe diximus, *tertium aliquid* requiritur,
 materia. at *antiqui* alterum contrariorum materiam faciunt,
 ut iī, qui inaequale aequali, aut uni multa supponunt. sed
 id quoque eadem ratione solvitur; materies enim minime
 contraria est his, quae generantur ex ea, sed novatur forma rerum
 15 ex privatione, *quae in illa inest*, et ex eo, quod informe est. alii
 vero principia dividunt in bonum atque malum et malum in materia
 ponunt, bonum autem in forma; materiam vero ponunt subiectam
 omnibus *excepto uno i. e. prima forma*, licet notum sit apud omnes
 bonum esse formam primi principii. alii *recte* bonum f. 24
 20 primum principium dixerunt, at quonam pacto sit principium,
 non explicant; *utrum* ut finis, an ut id, quod movet, an
 ut forma. absurdus et Empedocles censet concordiam bonum
 esse; hoc autem principium est ut movens (congregat enim)
 [et,] ut sonant eius verba, est ut materies; est enim pars eius,
 25 quod congestum est. *neque solvitur hoc placitum*, cum ponamus
 principium, quod ut materia est, esse et ipsum principium
 movens; definitio enim et notio principii, quod est tamquam ma-
 teria, et principii moventis non erunt eadem. quaerendum igitur
 erit, quid sit id, quod est concordia, et utrum horum sit? absurdum
 30 est etiam discordiam omnino [non] subire corruptionem,
 cum eius natura sit violenti natura. Anaxagoras autem bonum
 esse principium ut movens ponebat; mens enim apud ipsum
 movet. sed tum quaerendum nobis est, cuius gratia moveat; nam
 cuius gratia movet, id ipsum erit principium et alterum erit praeter
 35 id, quod movet, nec potest alicuius gratia movere, nisi ea ratione,
 qua nos dicimus. est enim facultas ipsa medendi principium
 quoddam movens, sed sanitatis gratia movet et sanitas quoque quo-
 dam modo est facultas medendi. nihil igitur prohibet primum movere
 et sui ipsius gratia movere, ut ostendunt rationes apposita; causa
 40 enim utriusque horum *{eadem}* est. sed adhuc absurdius Anaxagoras

18 ante licet una linea excidisse videtur 24 et add. F; fort. tota sententia ut-
 est ab interprete adiecta est. 30 post etiam add. CF censere non om. codd.
 40 eadem addidi Anaxagoras et sq.] ita A recte: quam Anaxagoras dicunt ii, qui
 . . . putavere BCF

principium boni et mali *idem esse posuit*, licet intellectum moventem, f. 24
 materiam vero oboedientem et consentientem ipsi intellectui statuerit.
a quonam igitur malum proveniet? an dicet malum provenire ab
 imbecillitate materiae et a privatione ipsi inhaerente, uti nos dixi-
 mus? omnes autem, qui posuerunt principia contraria, ut est
 raritas et densitas, congregatio et separatio, his *contrariis pro*
rectitudine, quam videmus, et ordine moventis *uti nequeunt*. nulla
 enim materia sufficit ad generanda ea, quae nascuntur ex ipsa, sed
 eget causa movente, quae quidem formet et in ordinem redigat res
 illas. omnium autem placitorum, quae ab antiquis in naturalibus
 tradita sunt, turpissimum est illud, quod omnia ex iisdem elementis
 fieri posuerunt, et quae corruptioni obnoxia sunt et quae non sunt,
 cum ea, quae generantur, tum quae non generantur. nos vero iam
 distinximus: cum principiis corporum caelestium non convenient in
 materia corpora, quae circa terram habitant; sed stellae et earum
 motus causae sunt efficientes, motrices materiae, a qua generatio
 provenit, et magis hoc praestant erratiae stellae et sol et luna,
 hasque dicendum est aut materiam prorsus non habere, aut diversam
 materiam habere a materia generabilium et corruptibilium, ut
 intellectus etiam movens corpus non habet eandem materiam quam
 corpus. praeterea inter antiquos nemo dixit, cur generatio et cor-
 ruptio non desinant, perinde atque nos, qui diximus ex accessu et
 recessu caelestium corporum hoc fieri, opinantes causam continu-
 antem variam pendere a causa uno et eodem modo semper se
 habente. adhuc quidam intellegibilia atque omnibus nota trans-
 scendentia aiunt ea, quae sunt, aut ex eo, quod non est, fieri aut
 ex eo, quod actu est. inseparabilia namque Anaxagorae et Empedoclis
 elementa ea, quae sunt, ex eo, quod actu est, fieri cogunt; quod
 quidem absurdum est. absurdius autem putant qui plura principia
 ponunt, sive tria sunt sive quatuor sive duo. potest enim quispiam
 dicere, quo modo omnia coniungi possint? cur principia hoc tantum
 numero sint, non alio? quodsi aliqua agunt et alia patiuntur,
 quid congregavit ea simulque iunxit et consentientia fecit? fateri
 ergo cogitur aliud nobilius principium reperiri, licet duo
 tantum principia sint, ut deus et materia aut densitas et
 raritas. nequeunt enim ex se ipsis congregari et consentire, ut
 alterum mutationem subeat, alterum agat. nos vero quia posuimus
 principium primum cum materia non mixtum et incorporeum, quod
 more amati et desiderati movens caelestia movet corpora, ortum
 autem atque interitum quia ex | horum corporum motu nasci scimus, f. 25
 ex hac dubitatione evadimus. nam materiam non ponimus aequalem

11 turpissimum scripsi: apertissimum codd.
 habente om. A 24 verba variam—causa et semper se
 38 primum F: unum codd.

dignitate *principatuque* esse primo principio nec iungimus *nulla re* f.25
interiecta ultimam naturam primae naturae; at materiam ut obsequen-
tem ponimus, corpora vero caelestia moveri propter primam causam,
ut ei adsimilentur, posuimusque locum, qui circa terram est, neces-
sario esse medium — nam impossibile est id, quod circulo cietur,
non habere quidpiam natura stabile *ut terram* — et quoniam quae
in medio sunt non eodem numero semper manere possunt, *absolvit*
quidem deus et perfecit mundum, sed instituit perpetuam generationem,
ut materia sequatur primam causam. nec solum ex hoc diluitur
10 opinio ponentium plura principia corporea, aut deum et materiam prin-
cipia esse, sed etiam ponentium formas *tamquam rerum principia*;
nam *ad formas quoque aliud praestantius principium adhiberi oportet*,
quo producantur quodque *singulas inter se et cum generabilibus*
ac corruptibilibus componat. omnes *igitur*, qui in his sunt senten-
15 tiis, potissimumque ii, qui ex contrariis res generant, coguntur
ponere principium aliud his oppositum; nam contraria opponuntur,
calidum frigido et rarum denso et unum pluribus. nos soli immu-
nes huius sumus absurdii; nihil enim contrarium prima e cause
ponimus; nam omnia, quae contraria sunt, materiae sunt
20 commixta et potentia eadem, quia invicem transmutantur. qui
vero primum principium illis contrarium esse posuit, non solum in hoc
absurdum incidit, ut ipsum *tamquam primum principium non ponat*,
immo cum eo aliud principium aequo primum atque aequo nobile
ponat, sed etiam concedere oportet hanc scientiam sapienter institu-
25 tam habere aliam scientiam contrariam, quae quidem est scientia
rerum, quae his contrariae sunt. nam ut calidum *est* contrarium
frigido, sic quoque sensus frigidi sensui caloris; species enim
sensibilium imprimuntur sensibus. at ignoratio scientiae con-
traria est, non alia scientia. *ad summam si non ponatur*
30 alia substantia praeter res sensibiles sensu praestantior,
numquam poterit inveniri primum principium — nam omnia
sensibilia sunt composita — neque *intelligi poterit* ordo neque
generatio, neque etiam *ratio*, qua corpora caelestia a principio
necessario pendeant, sed quoecunque principio corporeo dato seque-
35 retur dari aliud. ut theologis contingit, qui generant ea, quae sunt,
ex inani; necessario enim quaerere debent essentiam inanis. *similiter*
physicis accidit, qui ponebant rerum generationem ex aere aut ex
aqua; aer *enim* et aqua corpora composita sunt, non simplicissima.
si quis vero *praeter sensibilia et corpora* principium aliud dari con-
40 tendat materiae expers et intellegibile, *ut formae vel numeri*, tunc

7 *absolvit—generationem* (8)] ita A levi mendo sublato: *alio modo perficiuntur, perpetuando*
scilicet generationem F et similiter BC; post generationem add. et corruptionem F
20 *eadem = ταῦτά AD: om. BF*

hoc placito eo delapsus erit, ut principia otiosa et superflua ponat. f. 25
 nam formae sunt exemplaria; sed non movetur ferrum ad exemplar
 neque lapis, nisi arte movetur. praeterea in aliud absurdum
 incurrit qui numeros ponit; nam sequeretur, ut magnitudo *ex non*
⁵ *habentibus magnitudinem* et continuum ex discreto emerget. *sed*
non solum de movente causa anquirendum est, sed etiam *de causa*
formali nee putandum est numeros formam generare; *etenim* nequit
 disereta natura producere formam continuae naturae [atque speciem
 eius.] et, ut summatim dicam, inconveniens est *ponere* principia
¹⁰ contraria; nam, ubique fuerit contrarietas, ibi erit etiam potentia,
actus autem est posterior eam consequens. *ea ergo*, quae sunt,
aeterna non erunt, ut saepius declaravimus. *tollenda igitur est*
contrarietas e principiis. et iam satis *de refutatione horum* {placi-
 torum} *disseruimus* et *qua ratione ea fieri possit.* universalis *autem*
¹⁵ *dubitatio, quae omnibus opponitur et maxime his, qui plura prin-*
cipia ponunt, talis est. quaerendum nimirum est, quomodo ex uni-
tate pluralitas fiat. hoc quidem in numeris saepe invenitur; nam
trias ex uno fit, *sie et tetras et decas,* et *quaecunque fit numerorum coniunctio, in pluralitate eorum vides formam unitatis.* f. 26
²⁰ sic etiam anima et corpus nisi haberent principium unum, non
 haberent actionem unam, nee quicquam ex iis simul fieret; *in summa*
forma et materia coniungi non possent, ut unum quidquam produceretur,
 sive fuit planta sive animal, nisi unum esset principium singulare,
 quatenus unum est, non quatenus multa. neque quisquam anti-
²⁵ *quorum locutus est de hae re nee mea quidem sententia aliter*
 dicere potest *atque diximus nos, quod prima natura movens*
munda sineera partium expers materiae immunis individua vere una
movet omnia ordine perpetuo sempernoque motu, quae quidem omnia
ad hanc unam intendunt ordinemque ab ipsa habent. et unitas eius
³⁰ posuit mundum unum et quodvis animal in mundo unum *eumque*
incolumi ipsius unitate existentem etiam posuit; finis enim in qua-
 eunque re est, quatenus est una. qui vero numerum mathe-
 maticum primum principium statuere ac demum ex eo *super-*
ficiem et ex superficie corpus confecerunt, adventicia profecto
³⁵ *hoc placito faciunt principia entium; alia enim aliis non mu-*
tantur neque ullam societatem inueniunt. qui vero hoc dicit, universi
 substantiam adventiciam ponit; *sin aliter, quid erit, quod con-*
iungat principia numerorum cum principiis continuorum corporum
vel principia horum corporum cum principiis formarum? sed nihil
⁴⁰ *eorum, quae sunt, male gubernari vult, nec multorum prin-*
cipatus bonus est.

8 *atque—eius* (9) om. A21 *quicquam] animal ABC*

I N D E X N O M I N U M

- Anaxagoras quo modo ab uno creatore et a corpore non multiplicabili rerum varietas proveniat 6,7 sqq. quae statuit indivisibilia rerum universitatem ab eo, quod actu existit, repetere cogunt 37,27 intellectum posuit praeter materiam 16, 37 qua ratione intellectus moveat non ostendit 36,21 sqq. principium boni et mali idem esse 37,1 sqq.
- Antiqui deis 29,38 sqq. rerum principia quaerentes substantiae tantum initia indagabant 2,16 de vero primo principio nihil dixerunt 36,3 nec quo modo forma cum materia in unitatem coeat 39,24 alterum contrariorum materiam faciunt 36,11 omnia ex iisdem elementis fieri 37,12 cur aeterna sit generatio et corruptio nemo perspexit 37,21 v. philosophi
- Callippus de numero orbium 26,19 27, 23 sqq.
- Empedocles litem et amicitiam statuit 16,36 eandem φύλαξ et tamquam principium movens et tamquam materiam posuit 36,22 sqq. universitatem rerum ex eo, quod actu existit, fieri 37,27
- Eudoxus de sphaeris caelestibus 26,19 27,4 sqq.
- Hesiodus de mundi ortu 16,22
- Leucippus sempiternum motum particulis illis indivisibilibus commisicuit 16,34 male pro Spensippo 24,25
- Lycurgus legislator 24,5.9
- Mathematici de numero motuum plane-
- tarum 26,34 sq. syllogismum in figura constituant 33,14
- Philosophi hodierni notiones universales quasi principia singularium ponunt, antiquiores vero singula corpora substantias esse putabant 2,25 sqq. v. antiqui
- Physici quomodo ex non ente aliquid fiat, dubitant 5,19 qui omnia simul esse vel particulas illas insectiles atque infinitas statuerunt, potentiam pro principio posuerunt 16,22 omnia ex aere aut ex aqua generari 38,37
- Plato de numero idearum non definito 25,37 sqq. ideas nonnisi rebus naturilibus tribuit 8,13 idearum doctrina impugnat 8,29 sqq. 15,33 a Themistio defenditur 9,3 sqq. animam, quae sit in terra, a deis secundis manare 9,36 motum inordinatum praecedere opus dei 16,35 exempli gratia adhibetur 2,29 29,4
- Poëtae omnia ex nocte et informi chao generant 18,4 sq. v. theologi
- Pythagorei pulcherrimum et optimum in initio rei non esse, sed tempore perfectionis 24,24
- Socrates exemplum 5,17.18 8,20.22 Platonii iunctus 2,29 29,4
- Speusippus (cuius loco male Leucippus legitur) pulchritudinem et bonitatem summo principio non tribuit 24,25
- Theologi mundum ex tenebris et chao generabant 16,21 18,4 ex inani 38,35 v. poëtae

II L O C I A R I S T O T E L I C I

Physica A 5	p. 188 ^a 31 sqq.	4,19
A 8	p. 192 ^a 28 sqq.	6,24
Θ 1	p. 251 ^b 10 sqq.	14,5
Θ 5	p. 256 ^b 20 sqq.	18,15
Θ 6	p. 259 ^a 6 sqq.	29,9
Θ 8	p. 261 ^b 31 sqq.	15,17
Θ 10	p. 266 ^b 12 sqq.	25,2

De caelo	
A 8. 9 p. 275 ^a 18 sqq.	29,8
Metaphysica	
Z 8. 9 p. 1033 ^a 24 sqq.	6,32
Z 13 p. 1038 ^b 27 sq.	10,23
A 1 p. 1069 ^a 19 sq.	13,31

שם הרבי בתחילה והוא. אומר שהוא ראוי שנחקרו מן האחד מאין בא מטנו הרבי. וזה נמצא הרבה במספרים. כי צורת השלשה אמונה התהדרשה מן האחד. וכן הארכעה והעשרה. והגעת המספרים מה שתהיה אמונה תמצא כריבוי צורת האחד. וכן גם כן הנפש והגוף. שהוא אם לא היה היה להדר מעשה. ולא 5 היה היה לאחד מעשה והוא. היה אפשר שיתחדר מהם יחר חי אחד. וככלל הנה הוא כלתי אפשר בצורה והויל שיתחכרו יחר ויתחדר האחד. צמה היה או חי. מכלתי שיויה האחד התחלה בהתחלה העניין הנפוד ביחסו לא הריבוי. ולא נמצאה אחד מן הקודמים דבר בדבר מהו. ואי אפשר גם כן לפי מהשכתי שאמר כזה אלא כמו שאמרנו. מהות הטבע הראשון 10 המשיע נקי מזוקק אין לו חלקיים לנו. ולא יתעורר בו ההיולי ולא יתחלק אחד באמת ייעש כל הדברים על יושר וסדר ותונועה אין הספק לה ולא כלין החלד כלל. ובונתם אל האחד הוא ויישר ממנה. ואחרותו שם העולם אחד. וכל אחד מבני הים אשר בו אחד. ושא אותו עם אחדותו גם כן נמצא. וזה כי התחלה בכל אחד מן הדברים אמונה הוא לפि מה שעליו האחד לבך. ואולם אשר שמו התחלה הראשונה המספר הלמודי. ואחריו בן חברו מטנו השטה. ומן השטה הגשם. הנה התחילות הדברים הנמצאים במאמרים 15 נוכנות. לא יוכנס בקצתם שני מקצתם. ולא יתחדר קצתם בקצתם. והעושה זה. שם עצם העולם כלו נוכם. ואלא. מה שייכלול התחילות המספרים והתחילות הגשים הדבקם. והתחילות אלו הגשים והתחילות הצורות. ואין מן הדברים הנמצאים דבר יחייב שילך הנגנתו על הטעות. ואין טוב גם כן ריבוי הראיות:

נ ש ל מ

5 chi om. F CO להם [לשניות] CO הנה [שהוא אם] 4 CO יחויק ריבוי [תמצוא כריבוי] 3
[מהיות] C נבנה שאחשוב [לפי מהשכתי] 8 BO שדבר [דבר] 7 CO ויחדשו [ויתחדר] 6
השני מקצת 15 CO² נמוך אליו 12 post add. כן 10 A ובונתם CO כי 16 CO rectius om. B post CO i. t.
הרביקם אלו הגשים הדבקם והתחילות הגשים הצורות.

קצחים ועם הדריכים המקבילים להוויה ולהפכה. יותחיב בהכרה על מי שאמר אלו הרעות, וכל שכן אשר שמו הדריכים מתחפכנים. שיישימו להם תחלה אחרת תנדר אוטם. וזה כי ההפכים מתנדרים. החס לדור והעכ' לספוני והקבוץ לפיורו. ואמנם נמלט מזאת הסתירה מאמרנו בלבד. וזה כי אנחנו לא נשים לעלה הראשונה דבר יתרחק מה לה. כי כל הדריכים המתהפכים יתרverb בהם הוויל. והם בכח דרכיהם אחדים בעינם. כי קצחים ישוב אל קצחים. ואין אמנים ישיג מאמר מי שיש העלה הראשונה הפך אלו לנווי לבך. כי היה בליך משיח אותה תחלה ראשונה. אבל הוא משיח עמה תחלה אחרת שוה לה בטעה והקרימה. אבל הנה יתחביב ממוני נס כן שתהיה היריעה אשר תכונה בחכמה [להן] אחרת מתחפנת. והוא ידיעת הדריכים המתהפכים להם. ובemo שהחומר הפך הקורן כון חוש 5. קצחים הפך להויש הקורן. כי היו צורות המוחשיים יחתמו בחושים. ואמנם יתחביב שנשים הפך היריעה הסכלות. ואולם ידיעה אחרת לא. ובכלל הנה ראוי כי האדם אם לא יניח חווין מן המוחשיים עצם אחר יותר נעללה מן החוש. לא יהוה אפשר לו שימצא התחלת ראשונה. וזה כי כל המוחשיים מרכבים. ואיל אפשר לו נס כן שיופיע על יויש וסדר ולא ראשונה. על היהוה ולא על שיתלו חנויות הנשיים השמיימים בהתחלה מהוביך. אבל אייזו התחלת 10. גשימות שנייה. הנה יתחביב לו שתהיה לה תחלה אחרת. כמו שיתחביב למי שאמר מהמדריכים בדברים האלוהיים כי הדריכים הנמצאים נולדים מן הבוגר. וזה שהוא יתחביב עליהם שיבקשו במצוות הבהיר. וכן נס כן יתחביב על מי שאמר מבצעי הטעמים כי הרושם שיבקרים מן הימים והאוויר. והאויר והמים גשמיים מרכיבים לא פשוטים בחכלית. ואס שם אחד חזין מן המוחשיים והגשמיים התחלת אחרת. לא יתעורר בה הוויל. מושבלת. 15. ושם אותם המספרים והצורות. נתה במאמרנו אל שניות התחלות בטלהן פועל להם. וזה כי הצורות אמנים דמיונים. ולא נמצוא הברול יתנווע על הדמיין ולא האבן מבלי חי שינייהו האומנות. יותחיב מוה שתהיה בכאן נס כן סתירה אחרת למי ששם התחלות מספרים. וזה שהוא מתחביב. שהייתה הגודל מתחדים ממה שאין לו גודל. והרבך מן הנפרד. ולא חספיק לו העמידה על העלה המניעה לבד. אבל גם כן צריך אל העמידה 20. על העלה אשר חתן הצורה. ולא ייחסבו שהוא היא המהדרת לצורה. וזה שלא יוכל הטען הנחלק שיחדר צורת הטען המתבך. ובכלל הנה ציור התחלות הפסים אינו ראוי. כי הטעף באיו מה מוקומות היה הנה מה שהוא בכנה. הנה הפעל מתחדר נמשך אחריו. יותחיב אם כן שלא יהיו הדריכים הנמצאים נצחים נשארים. כמו שבארנו פעמים רבות. יותחיב אם כן שידחה הפך מן התחלות. וכבר אמרנו מאמר מספק כראיותם 25. ומאי זה מן המוקומות ראוי שנקווין אל זה. והספק הכלול המהנדר לכלם וכל שכן למי

כל מה שהתבהר בו מון המאמרים הקודמים בטבעיות מאמר מי שיש כל הדברים המקבלים להפסד ואשר לא יוכלו. והמתהווים מהם ואשר אין היה להם. מן היסודות בעינם. וזה שאנונו בו כבר הבדנו. התחלות הנשים השמיים לא ישתתפו עמהם הגשים אשר סכיב הארץ בחולי אחד. כי הוכבבים ותנוועדים סכוב פועלות מעניות להחול. אשר תחדרשו בו הוויה. ובשל שבין הכוכבים הנוכבים והמשש והירת. כי הנה ראוי. אם שלא יאמר שיש להם החול כל. ואם שיאמר כי החול אשר להם ולו החומר אשר לדברים המקבלים הוויה והחפסה. כמו שהשכל נס נן המנייע לנו אין החול אשר לו החול אשר לנו. ולא נמצא נס בין הקודמים תארו בעלה אשר בnalלה לא יפסקו הוויה והחפסה. כמו שעשינו אנחנו ציירנו הסכה בוה קרובת הנשים השמיים ורוחם. וציירנו בעלה המתהדרת מהתחלת תלויות בעלת המחרת בעין אחד בעין. והנה נמצא הרבה מן הקודמים עברו הדברים המושבלים והנוראים אצל כל האנשים בציירים הוויה אם ממה שאנונו נמצא כל ואם ממה שהוא נמצא בפועל. וזה כי הדברים אשר לא יתחלקו. אשר אמר בהם אננסנורייש. והוסרות אשר אמר בהם אנדרלקים. וחיב היהודים הנמצאים ממה שהוא נמצא בפועל. וזה מגונה נמאם. ומגונה נס נן והנמאם אמר מי שיחשוב כי התחלות רבות אם היו שלשה ואם היו ארבעה ואם היו שנים. וזה כי לאומר שיאמר איך אפשר שישיכמו כולם. ולמה היו התחלות במספר אחד לא בולתו. ואם היה קצטם פעול וקצטם מתפעל. מה הדבר אשר חברם וקביין קצטם עם קצטם והסכים בינויהם. כי הוא ראוי בהכרה שיאמר כי בכאן התחלת אחרית יותר נכברת מהם. ואם היה שנים לבד. כמו האל והחול. והקשי וחספנות. וזה 20 שהוא בלתי אפשר שיאמר כי שני אלו נתבקצו מצד נפשם והסכימו שייעשה אחד מהם בחבריו ותקבל לאחריו. ואולם אנחנו. מפני שכבר הנחנו התחלת אחת. לא יתרעכ בה דבר מן החול ואינה בעל נשים. כאשר הנעה על צד הנעת החשוך והאוב. הייתה העתגה לנרטים השמיים. ולמדנו כי הוויה והחפסה בתנועת אלו הנשים. התחייב שיהיה מאמרנו בטווח הפסק. וזה כי אנחנו לא נשים החול שוה במלعلا והקדימה בסכמה הראשונה. ולא הכרנו הטבע האחרון אל הטבע הראשון פהאום. אבל שמננו החול בדרכו הנמשך. ושמנו הנשים השמיים יתנוועעו בסכת העלה הראשונה והדרמות בה. ושמנו המקום אשר סכיב הארץ האמצע בהברה. וזה שהוא בלתי אפשר במא שיסוכב בסכוב שלא יהיה לו דבר כמו הארץ נח בטבע. ומפני שהיא בלתי אפשר בדברים אשר באמצע העולם שיתקיימו תמיד במספר אחד. כליה האל העולם והשלימו על הצד האחד. ושם הוויה תמיד דרך שהיא החול גמיש לעלה הראשונה. ואמנם לא יסתור זה המאמר מי שיש התחלות רבות בעלות נשים בלבד. ולא מי שיש אותם נס נן האל והחול. אבל מי שיש נס נן התחלות הדברים הצורות. וזה כי הצורות נס נן יצטרכו אל התחלת אחרית יותר נכברת מהם. היא המתו להם. המחברת קצטם עם

3	ב' et loco לא ולו B כבר קכלנו: C כבר זכרנו [הבדלנו—כו]	similiter F	BC
	BC add.		A
10	המתחלפת post ראי om. A	post	A
14	והחטעבתה [זאי] 18 om. A 14 B ייחידי [זאי] 18 om. A 14 C אמפורק] אדרקלים	post	C
23	אשר om. BC מוקם] המקסום 27 C וידענו [ולמדנו 27 om. A post	post	C
29	[שותקינו] 29 om. A דבר אצל הארכן בטבע: B אצלו add. דבר C (sic!) 29 C שוייה] שהיה	post	A
30	A: אחר [האחד 30 B כל העולם על צד] (80) הצד—כללה אחר] אחד להתקיים C BC בדור הנמשך BC כדי [זרק BF בשם: C ובשם: A: ושם: scripsi: ואחר C	post	A
32	הזרות התחלות הרביים 32 B אחד אוטם C יסתור BC0	post	A

בָּלֶא סְפִקָּמָן הַחֲפִיכִים. וְהָכִי הַחֲפִיכִים לֹא יִקְבַּל קַצְתָּם הַשְׁנִי מִקְצָתָם. אֲבָל הוּא צְרִיךְ עַמָּה אֶל דָּבָר שֶׁלְיָשֵׁי כַּמוֹ שָׁאַדְרָנוֹ פֻּעָמִים רַבָּות רַלְהַזּוֹל. וְאַוּלָם הַקוֹרְטִים הַנָּה יִשְׁמְעוּ הַהְיוֹלִי אֶחָד מִשְׁנֵי הַחֲפִיכִים. כַּמוֹ הַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שְׁמָם הַשְׂהָוָה בְּלִתי שְׂהָוָה תְּחִתָּה מִהַשְׂהָוָה שְׂהָוָה. וְאַשְׁר שְׁמָם הַרְבּוּי תְּחִתָּה רַבָּר אֶחָד. וְסִתְרַת הַרְבּוּת הַוָּאת נִסְמָן כִּי תְּהִוָּה 5 עַל הַצָּרָה הַהוּא. וְהָכִי הַהְיוֹלִי לֹא יִמְצָא חֶקְקָה לְרַבְּרָה מִן הַרְבּוּתִים מִמְּנָגָן. וְאַמְנֵס תַּחַדְשֵׁשׁ הַצְּרוֹה מִן הַהְעָדר אֲשֶׁר בָּוּ וְמִאֲשֶׁר הוּא בְּלִי מַצְיָּוָר. וְקַצְתָּם הַקוֹרְטִים חָלְקָן הַתְּחִילָה אֶל הַטּוֹב וְאֶל הַרְעָה. וּשְׁמָמוֹ הַרְעָה הַהְיוֹלִי. וְהַטּוֹב בְּדַרְךְ הַצְּרוֹה. וּשְׁמָמוֹ הַהְיוֹלִי תְּחִתָּה כָּל הַרְבּוּת וְולָת אֶחָד אֶסְמָלָת וְהִיא הַצְּרוֹה הָרָאשׁוֹנה. וְהָכִי עַל שְׂהָוָה מִן 10 הַרְבּוּתִים הַנוּדוּעִים אֶצְלָכֶל הָאֲנָשִׁים שְׁהַטּוֹב צְוָת הַהְתְּחִילָה הָרָאשׁוֹנה. וְקַצְתָּם הָאֲנָשִׁים 15 כִּי־בְּרִיבָה לְמִצְוָה הָרָאשׁוֹנה הַטּוֹב. אֲבָל שְׁמָם עָבוֹן לְאָמֵר עַל אַיזָּה צְדָה הוּא הַתְּחִילָה. אֲםַר עַל צְדָה הַשְּׁלָמָה אוֹ עַל צְדָה הַמִּנְعָא אוֹ עַל צְדָה הַצְּרוֹה. וּמִן הַמִּנְוָה נִסְמָן כֵּן וְהַנְּמָאָס צִוְּר אַכְנְדְּקָלִים הָאֲהָבָה טָוב. וְאַוּלָם הוּא הַתְּחִילָה בְּדַרְךְ הַמִּנְעָא. וְהָכִי שְׁהָוָה מִמְּאַמְרָה שְׁהָוָה בְּדַרְךְ הַהְיוֹלִי. מִסְנִי שְׁהָוָה חָלָק מִן הַעִירָבוֹן. וְלֹא יוֹתֵר לְנוּ הַמְּאַמְרָה בְּשִׁנְחָשׁוֹב כִּי הַתְּחִילָה אֲשֶׁר עָמָה הַהְיוֹלִי הִיא הַהְתְּחִילָה הַמִּנְיעָה בְּעִינָה. אֲבָל הַגְּרָר וְתָה 20 שְׁהָוָה הַדָּבָר אֵינוֹ אֶחָד בְּעַנְיוֹן הַהְתְּחִילָה אֲשֶׁר עָמָה הַהְיוֹלִי וְלַהְתְּחִילָה הַמִּנְיעָה. הַנְּהָה מָה שְׁרָאוּי לְחַקּוּר עַל־יוֹם הַעֲמִידָה עַל הָאֲהָבָה. וְאֵי וְהָמָלָא הַשְׁנִים הָיא. וּמִן הַמִּנְוָה גַּם שְׁיהִיה הַגְּזִחּוֹן יִסְפִּיר חֲכִילָה הַהְפָסְדָה וְהַטְּבָע הַוָּה טְבָע הָאוֹנוֹן. וְאַוּלָם אַנְכְּסָגְדִּישׁ הַתְּהִלָּה חָשָׁב כִּי־הַהְתְּחִילָה הָרָאשׁוֹנה הוּא הַטּוֹב הַמִּנְיעָה. אֲבָל שְׁהָוָה כָּבֵר נִשְׁאָר עַל־יוֹם שְׁנָשָׁאָל. מְהַסְבָּה אֲשֶׁר בְּעִורָה יִנְיָע. וְהָכִי יִדְבָּר אֲשֶׁר יִנְיָע 25 נִשְׁׁוֹן הוּא הַדָּבָר הָרָאשׁוֹן וְהָוָה וְלָתָה הַמִּנְיעָה. כִּי הוּא בְּלִתי אָפָּשָׁר שְׁתְּהִילָה תְּנוּעָתוֹ בְּסַבָּה כִּי אָמַר עַל צְדָה אַמְרָנוּהוּ אֱנָהָנוּ. כִּי הַרְסָוָה נִסְמָן כֵּן הַתְּחִילָה מִנְיָה. אֲבָל כִּי־הַנְּהָה תְּהִלָּה כָּאַשְׁר יָצִירָכוּ הָאָלָוּ הַכְּרִיאוֹת. וְהַכְּרִיאוֹת נִסְמָן כֵּן וְרַסְוָה מָה. הַנְּהָה לֹא יִמְנַע אָמַר כֵּן מִנוּעַ טְשִׁיחָה הָרָאשׁוֹן יִנְיָע וְתְּהִילָה הַגְּנָעָתוֹ בְּסַבָּה בְּעַטְמָתוֹ כָּאַשְׁר יָחִיבוּוּ הַתְּנָאָס אֲשֶׁר אִמְרָנוּ אָוֹתָם. וְהַסְבָּה בְּכָל־אָלוּ הַשְׁנִים. וַיְתוּר מִנוֹנָה מָה אַנְכְּסָגְדִּישׁ חָשָׁבוֹ. 30 כִּי־הַתְּחִילָה הַטּוֹב וְהַרְעָה הַתְּחִילָה אֶחָת בְּעִינָה. עַם הַיּוֹתָוּ חָשָׁב כִּי־הַשְּׁכָל הָוּא הַהְתְּחִילָה הַמִּנְיעָה. וַיְהִי הַהְיוֹלִי שְׁוּמָע וְמַתְרָצָה לְשָׁכֵל. וּמְאַין בְּאַתְּרָע. אֲבָל שִׁיאָמָר כִּי־הַרְעָה בְּאַתְּרָע 35 כִּי־הַלְּבָשָׁת הַהְיוֹלִי וְמִן הַהְעָדר אֲשֶׁר אִמְרָנוּהוּ אֱנָהָנוּ. וְכָל מִי שִׁיאָמָר כִּי־הַהְתְּחִילָות מִתְחַפְּכּוֹת כְּמוֹ הַסְּפּוֹנוֹת וְהַקּוֹשִׁי. וְהַקּוֹשִׁי וְהַעֲרוֹר. לֹא יִהְיֶה אָפָּשָׁר לוֹ שִׁיעָשָׁה הַחֲפִיכִים לִמְהָ שְׂוֹאָה מוֹשָׁר הַמִּנְיעָה וְסָדוֹרָה. וְהָכִי אֶחָת לֹא חִמְצָא דָבָר מִן הַחֲמָרִים יִסְפִּיק לוֹ בְּהָוּת מָה שִׁיחַיְלָד מִמָּה. אֲבָל הַם צְרִיכִים אֶל סְכָה חַנְיָע אָוֹתָם וְחַצִּירִים. וְחוֹתֵר מִבְּאָר

C i. t.: 1. סְמָךְ C i. t. אֲבָל om. A 5 BC 8 מִקְצָה 9 הַחֲוֹשָׁם [הָאֲנָשִׁים] 2. BC בְּצִירָם 3. BC ante add. BC מִצְאָה 4. BC סְמָךְ הָאֲנָשִׁים 5. BC מִצְאָה 6. BC מִצְאָה 7. BC anteponit 8. BC מִצְאָה 9. BC מִצְאָה 10. BC מִצְאָה 11. BC anteponit 12. BC מִצְאָה 13. BC מִצְאָה 14. BC מִצְאָה 15. BC מִצְאָה 16. BC מִצְאָה 17. BC מִצְאָה 18. BC מִצְאָה 19. BC מִצְאָה 20. BC מִצְאָה 21. BC מִצְאָה 22. BC מִצְאָה 23. BC מִצְאָה 24. BC post add. BC; CF 25. BC מִצְאָה 26. BC מִצְאָה 27. BC שְׁאָמָר [שְׁאָמָר] 28. BC מִצְאָה 29. BC מִצְאָה 30. BC מִצְאָה 31. BC מִצְאָה 32. BC מִצְאָה 33. BC מִצְאָה 34. BC מִצְאָה 35. BC מִצְאָה 36. BC מִצְאָה 37. BC מִצְאָה 38. BC מִצְאָה 39. BC מִצְאָה 40. BC מִצְאָה 41. BC מִצְאָה 42. BC מִצְאָה 43. BC מִצְאָה 44. BC מִצְאָה 45. BC מִצְאָה 46. BC מִצְאָה 47. BC מִצְאָה 48. BC מִצְאָה 49. BC מִצְאָה 50. BC מִצְאָה 51. BC מִצְאָה 52. BC מִצְאָה 53. BC מִצְאָה 54. BC מִצְאָה 55. BC מִצְאָה 56. BC מִצְאָה 57. BC מִצְאָה 58. BC מִצְאָה 59. BC מִצְאָה 60. BC מִצְאָה 61. BC מִצְאָה 62. BC מִצְאָה 63. BC מִצְאָה 64. BC מִצְאָה 65. BC מִצְאָה 66. BC מִצְאָה 67. BC מִצְאָה 68. BC מִצְאָה 69. BC מִצְאָה 70. BC מִצְאָה 71. BC מִצְאָה 72. BC מִצְאָה 73. BC מִצְאָה 74. BC מִצְאָה 75. BC מִצְאָה 76. BC מִצְאָה 77. BC מִצְאָה 78. BC מִצְאָה 79. BC מִצְאָה 80. BC מִצְאָה 81. BC מִצְאָה 82. BC מִצְאָה 83. BC מִצְאָה 84. BC מִצְאָה 85. BC מִצְאָה 86. BC מִצְאָה 87. BC מִצְאָה 88. BC מִצְאָה 89. BC מִצְאָה 90. BC מִצְאָה 91. BC מִצְאָה 92. BC מִצְאָה 93. BC מִצְאָה 94. BC מִצְאָה 95. BC מִצְאָה 96. BC מִצְאָה 97. BC מִצְאָה 98. BC מִצְאָה 99. BC מִצְאָה 100. BC מִצְאָה 101. BC מִצְאָה 102. BC מִצְאָה 103. BC מִצְאָה 104. BC מִצְאָה 105. BC מִצְאָה 106. BC מִצְאָה 107. BC מִצְאָה 108. BC מִצְאָה 109. BC מִצְאָה 110. BC מִצְאָה 111. BC מִצְאָה 112. BC מִצְאָה 113. BC מִצְאָה 114. BC מִצְאָה 115. BC מִצְאָה 116. BC מִצְאָה 117. BC מִצְאָה 118. BC מִצְאָה 119. BC מִצְאָה 120. BC מִצְאָה 121. BC מִצְאָה 122. BC מִצְאָה 123. BC מִצְאָה 124. BC מִצְאָה 125. BC מִצְאָה 126. BC מִצְאָה 127. BC מִצְאָה 128. BC מִצְאָה 129. BC מִצְאָה 130. BC מִצְאָה 131. BC מִצְאָה 132. BC מִצְאָה 133. BC מִצְאָה 134. BC מִצְאָה 135. BC מִצְאָה 136. BC מִצְאָה 137. BC מִצְאָה 138. BC מִצְאָה 139. BC מִצְאָה 140. BC מִצְאָה 141. BC מִצְאָה 142. BC מִצְאָה 143. BC מִצְאָה 144. BC מִצְאָה 145. BC מִצְאָה 146. BC מִצְאָה 147. BC מִצְאָה 148. BC מִצְאָה 149. BC מִצְאָה 150. BC מִצְאָה 151. BC מִצְאָה 152. BC מִצְאָה 153. BC מִצְאָה 154. BC מִצְאָה 155. BC מִצְאָה 156. BC מִצְאָה 157. BC מִצְאָה 158. BC מִצְאָה 159. BC מִצְאָה 160. BC מִצְאָה 161. BC מִצְאָה 162. BC מִצְאָה 163. BC מִצְאָה 164. BC מִצְאָה 165. BC מִצְאָה 166. BC מִצְאָה 167. BC מִצְאָה 168. BC מִצְאָה 169. BC מִצְאָה 170. BC מִצְאָה 171. BC מִצְאָה 172. BC מִצְאָה 173. BC מִצְאָה 174. BC מִצְאָה 175. BC מִצְאָה 176. BC מִצְאָה 177. BC מִצְאָה 178. BC מִצְאָה 179. BC מִצְאָה 180. BC מִצְאָה 181. BC מִצְאָה 182. BC מִצְאָה 183. BC מִצְאָה 184. BC מִצְאָה 185. BC מִצְאָה 186. BC מִצְאָה 187. BC מִצְאָה 188. BC מִצְאָה 189. BC מִצְאָה 190. BC מִצְאָה 191. BC מִצְאָה 192. BC מִצְאָה 193. BC מִצְאָה 194. BC מִצְאָה 195. BC מִצְאָה 196. BC מִצְאָה 197. BC מִצְאָה 198. BC מִצְאָה 199. BC מִצְאָה 200. BC מִצְאָה 201. BC מִצְאָה 202. BC מִצְאָה 203. BC מִצְאָה 204. BC מִצְאָה 205. BC מִצְאָה 206. BC מִצְאָה 207. BC מִצְאָה 208. BC מִצְאָה 209. BC מִצְאָה 210. BC מִצְאָה 211. BC מִצְאָה 212. BC מִצְאָה 213. BC מִצְאָה 214. BC מִצְאָה 215. BC מִצְאָה 216. BC מִצְאָה 217. BC מִצְאָה 218. BC מִצְאָה 219. BC מִצְאָה 220. BC מִצְאָה 221. BC מִצְאָה 222. BC מִצְאָה 223. BC מִצְאָה 224. BC מִצְאָה 225. BC מִצְאָה 226. BC מִצְאָה 227. BC מִצְאָה 228. BC מִצְאָה 229. BC מִצְאָה 230. BC מִצְאָה 231. BC מִצְאָה 232. BC מִצְאָה 233. BC מִצְאָה 234. BC מִצְאָה 235. BC מִצְאָה 236. BC מִצְאָה 237. BC מִצְאָה 238. BC מִצְאָה 239. BC מִצְאָה 240. BC מִצְאָה 241. BC מִצְאָה 242. BC מִצְאָה 243. BC מִצְאָה 244. BC מִצְאָה 245. BC מִצְאָה 246. BC מִצְאָה 247. BC מִצְאָה 248. BC מִצְאָה 249. BC מִצְאָה 250. BC מִצְאָה 251. BC מִצְאָה 252. BC מִצְאָה 253. BC מִצְאָה 254. BC מִצְאָה 255. BC מִצְאָה 256. BC מִצְאָה 257. BC מִצְאָה 258. BC מִצְאָה 259. BC מִצְאָה 260. BC מִצְאָה 261. BC מִצְאָה 262. BC מִצְאָה 263. BC מִצְאָה 264. BC מִצְאָה 265. BC מִצְאָה 266. BC מִצְאָה 267. BC מִצְאָה 268. BC מִצְאָה 269. BC מִצְאָה 270. BC מִצְאָה 271. BC מִצְאָה 272. BC מִצְאָה 273. BC מִצְאָה 274. BC מִצְאָה 275. BC מִצְאָה 276. BC מִצְאָה 277. BC מִצְאָה 278. BC מִצְאָה 279. BC מִצְאָה 280. BC מִצְאָה 281. BC מִצְאָה 282. BC מִצְאָה 283. BC מִצְאָה 284. BC מִצְאָה 285. BC מִצְאָה 286. BC מִצְאָה 287. BC מִצְאָה 288. BC מִצְאָה 289. BC מִצְאָה 290. BC מִצְאָה 291. BC מִצְאָה 292. BC מִצְאָה 293. BC מִצְאָה 294. BC מִצְאָה 295. BC מִצְאָה 296. BC מִצְאָה 297. BC מִצְאָה 298. BC מִצְאָה 299. BC מִצְאָה 300. BC מִצְאָה 301. BC מִצְאָה 302. BC מִצְאָה 303. BC מִצְאָה 304. BC מִצְאָה 305. BC מִצְאָה 306. BC מִצְאָה 307. BC מִצְאָה 308. BC מִצְאָה 309. BC מִצְאָה 310. BC מִצְאָה 311. BC מִצְאָה 312. BC מִצְאָה 313. BC מִצְאָה 314. BC מִצְאָה 315. BC מִצְאָה 316. BC מִצְאָה 317. BC מִצְאָה 318. BC מִצְאָה 319. BC מִצְאָה 320. BC מִצְאָה 321. BC מִצְאָה 322. BC מִצְאָה 323. BC מִצְאָה 324. BC מִצְאָה 325. BC מִצְאָה 326. BC מִצְאָה 327. BC מִצְאָה 328. BC מִצְאָה 329. BC מִצְאָה 330. BC מִצְאָה 331. BC מִצְאָה 332. BC מִצְאָה 333. BC מִצְאָה 334. BC מִצְאָה 335. BC מִצְאָה 336. BC מִצְאָה 337. BC מִצְאָה 338. BC מִצְאָה 339. BC מִצְאָה 340. BC מִצְאָה 341. BC מִצְאָה 342. BC מִצְאָה 343. BC מִצְאָה 344. BC מִצְאָה 345. BC מִצְאָה 346. BC מִצְאָה 347. BC מִצְאָה 348. BC מִצְאָה 349. BC מִצְאָה 350. BC מִצְאָה 351. BC מִצְאָה 352. BC מִצְאָה 353. BC מִצְאָה 354. BC מִצְאָה 355. BC מִצְאָה 356. BC מִצְאָה 357. BC מִצְאָה 358. BC מִצְאָה 359. BC מִצְאָה 360. BC מִצְאָה 361. BC מִצְאָה 362. BC מִצְאָה 363. BC מִצְאָה 364. BC מִצְאָה 365. BC מִצְאָה 366. BC מִצְאָה 367. BC מִצְאָה 368. BC מִצְאָה 369. BC מִצְאָה 370. BC מִצְאָה 371. BC מִצְאָה 372. BC מִצְאָה 373. BC מִצְאָה 374. BC מִצְאָה 375. BC מִצְאָה 376. BC מִצְאָה 377. BC מִצְאָה 378. BC מִצְאָה 379. BC מִצְאָה 380. BC מִצְאָה 381. BC מִצְאָה 382. BC מִצְאָה 383. BC מִצְאָה 384. BC מִצְאָה 385. BC מִצְאָה 386. BC מִצְאָה 387. BC מִצְאָה 388. BC מִצְאָה 389. BC מִצְאָה 390. BC מִצְאָה 391. BC מִצְאָה 392. BC מִצְאָה 393. BC מִצְאָה 394. BC מִצְאָה 395. BC מִצְאָה 396. BC מִצְאָה 397. BC מִצְאָה 398. BC מִצְאָה 399. BC מִצְאָה 400. BC מִצְאָה 401. BC מִצְאָה 402. BC מִצְאָה 403. BC מִצְאָה 404. BC מִצְאָה 405. BC מִצְאָה 406. BC מִצְאָה 407. BC מִצְאָה 408. BC מִצְאָה 409. BC מִצְאָה 410. BC מִצְאָה 411. BC מִצְאָה 412. BC מִצְאָה 413. BC מִצְאָה 414. BC מִצְאָה 415. BC מִצְאָה 416. BC מִצְאָה 417. BC מִצְאָה 418. BC מִצְאָה 419. BC מִצְאָה 420. BC מִצְאָה 421. BC מִצְאָה 422. BC מִצְאָה 423. BC מִצְאָה 424. BC מִצְאָה 425. BC מִצְאָה 426. BC מִצְאָה 427. BC מִצְאָה 428. BC מִצְאָה 429. BC מִצְאָה 430. BC מִצְאָה 431. BC מִצְאָה 432. BC מִצְאָה 433. BC מִצְאָה 434. BC מִצְאָה 435. BC מִצְאָה 436. BC מִצְאָה 437. BC מִצְאָה 438. BC מִצְאָה 439. BC מִצְאָה 440. BC מִצְאָה 441. BC מִצְאָה 442. BC מִצְאָה 443. BC מִצְאָה 444. BC מִצְאָה 445. BC מִצְאָה 446. BC מִצְאָה 447. BC מִצְאָה 448. BC מִצְאָה 449. BC מִצְאָה 450. BC מִצְאָה 451. BC מִצְאָה 452. BC מִצְאָה 453. BC מִצְאָה 454. BC מִצְאָה 455. BC מִצְאָה 456. BC מִצְאָה 457. BC מִצְאָה 458. BC מִצְאָה 459. BC מִצְאָה 460. BC מִצְאָה 461. BC מִצְאָה 462. BC מִצְאָה 463. BC מִצְאָה 464. BC מִצְאָה 465. BC מִצְאָה 466. BC מִצְאָה 467. BC מִצְאָה 468. BC מִצְאָה 469. BC מִצְאָה 470. BC מִצְאָה 471. BC מִצְאָה 472. BC מִצְאָה 473. BC מִצְאָה 474. BC מִצְאָה 475. BC מִצְאָה 476. BC מִצְאָה 477. BC מִצְאָה 478. BC מִצְאָה 479. BC מִצְאָה 480. BC מִצְאָה 481. BC מִצְאָה 482. BC מִצְאָה 483. BC מִצְאָה 484. BC מִצְאָה 485. BC מִצְאָה 486. BC מִצְאָה 487. BC מִצְאָה 488. BC מִצְאָה 489. BC מִצְאָה 490. BC מִצְאָה 491. BC מִצְאָה 492. BC מִצְאָה 493. BC מִצְאָה 494. BC מִצְאָה 495. BC מִצְאָה 496. BC מִצְאָה 497. BC מִצְא

וחתלו נס כנ העניין בעולם הות. וזה כי הנגנת הכוכבים והשארות על יושר אחד וסדר אחד. וכן נס כנ כל הנשים השמיימות. ואין בהם דבר בלתי מוגבל ולא בלתי מושר. ואולם החי אישר על סני הארץ והעטחים הנגה חווילתם הכלולחה טטהה. ואולם יעשה כל אחד ויופעל על הרוב במרקחה. וזה כי הפסוד כבר היה והפסד דבר כדי שהיה 5 דבר אחר ותלого. לצורך מה שיוון אל המoon ללא ספק ואכמיהה הדברים והגעות אל הchnילת וחסונם אחר כן ווולה זה ממה שרומה לו בהם חועלות נדולות כוללות. ואולם בעיתם החמור ברגלו ונשיכת הנחש ושיפחת החזיר לחמת המים ובכש קצת הצמח הנה אין ממנו דבר יכנס בסדר והושור. ולאמור זה יותר טוב משמנו האל בחיזויו יושמו הדברים הם משותפים לו. עוד נבקש הדברים אשר נחשוב שאין יושר 10 להם ולא סדר דברים אחרים מגנונים ונכויים. ואנהנו נוכל כאשר היינוطبع הדברים שנעמו על היהת העולם והנганתו כדרך הנגנת המדינה אשר תלך בה מצות המלך על הטוכ שבנענינים. כי כמו שאנשי אתה המדינה אם יצטוו לעשות בקצת העתים דמיון זה. לא תעבור מצות המלך בכל החקיה בעניין אחד. ולא ישתחפו הכל בצוויו הוא. אבל הוא ישים קצת האנשים ראשיהם. וקצתם שוטרים לאוות הראשים. וקצתם עברים להם. 15 וקצתם ישלייטם על הפסחות שבפערות אשר ישלים בה עניין ההדרכה. וקצתם ישתתפו במלך במרוגת המלוכה יותר וקצתם פחות: כנ נס כנ העולם והנганתו הנה ידמה הממלכה אשר ימלך אותה מלך אחד. כל הלקין אשר בו מסדר מיושר קצתם עם קצטם. ר'لحוי והצומת. והראיה על זה כי חדש כלם בסבה אחת. כי כלם מפני שהם יהיו בעניין שהם עליון נמצאים. והזהה החאות וחשקס אל הדרכ 20 הנמצא לפני האמת והמשבס אל זה האחד יבקשו אותו ביהוד וילכו אצלנו. ואין אחד מן הנמצאות ירצה שיתחלק אל מספר רכ ולא שציא מן העניין אשר הוא בו אל הפה. ואשר חרושו נס כן מדברים רכבים אמנם יבקשו וילכו אל דבר אחד. וכן נס כן המדינה מפני שהיא מספר רב בונחה דבר אחד. והחיל האחד אמנם כונתו מה שיראהו השר והקבוץן מן האנשים אמנם שמו כונתם הראש. וכן נס כן פעולות המלאכה בדברים 25 המורכבים מדברים רכבים כמו הספינה והבנית. כי שני אלו נס כן אמנם עמידתם כאשר החזרשו על היהת כל אחד מהם אחד. ואשר יתאהו נס כן אל הרכוי כמו המלך ומה נשא ומחבגר אמנם תאהו אליהם כדי שישים תהה אחד.

ולא מצא אחר מן הקודרים אמר בהחהלה הראשונה אשר הוא ראשון לשי האמת מאמר נמצוא בו וראוי לשים עלייו. אבל עמו אצל ההחלה אשר עמה הרווחי והסכימו כלם על שהדוש 30 הדברים כלם והויתם היה מן החביבים. והנה טעו בשני הדברים ייחד. וזה כי ההוויה אינה לכל הדברים. כי הדברים הנכבדים מאשר הם בעולמים אין היה להם. ואין הויה כל הדברים הם הווים

בסבה היסור או שייעור או מרה. אבל צורתו המושכל והשכל ילכו יחד והשכל אחד יתהף על עצמו ויאמר בשנייהם יחד שהוא שכל ומושכל. כי השכל אחד לא יצא מין הדבר המושכל אל זולתו מהה שאינו לטבעו אבל הוא יתהף על עצמותו. והדבר הנכזע ממה ייחד אמנים הוא אחד ביל' יסוד. כמו האמניות המעשיות כאשר החלק היסוד מן האמנות לא נמצא זולת צורתו הכריאות נם כן בכתבי הגנוף אינה דבר זולת מלאתה אמונה הנגר. וכן שצורתו הכריאות נם כנ' בכתבי הגנוף אינה דבר זולת מלאתה רופואה. וכאשר היה אפשר בדברים אשר להם היoli שחוון הרעיון מהם כי הצורה אשר למלאתה והמלאתה אחת בעינה. הנה הדברים אשר לא יתעורר בהם ההיווי. והם אשר אין להם הלקים לעצמותם ולא קטרים. לא ימנע מונע משייה השכל והמושכל והמושבנה 5 בהם דבר אחד בעינו. הנה כבר מזה דמאמר למי שכיוון ההבנה כי השכל הראשון ישכיל העולם השכל. וזה שהוא אם היה כאשר השכל עצמו השכל שהוא מה שהוא. הנה כבר השכל מעצמו סבב כל הדברים והתחלה. והתהילה אמר על הצורה והתאמיר על הדבר אשר בוגלו ועל אשר הוא התחלה החנונה. כמו שהשכל נם בן מן האדם יאמר שהוא התחלה לו על שלשה דרכם. כי הנה פעמים רבות יהיו 10 בעינו כמה מה שימצא בנפש האדם. ואם היה האל ישכיל עצמו על שהוא צורה לכל הרוברים. הנה גם התחילה לירוש הרוברים הנמצאים וסדרם. והנה השנתו הבל-סקפ לדרבים אשר הוא התחילה להם ולישראלים וסדרם יחד.

והנה ראוי שנעין אם בין הטוב ובין מה שהוא בתכלית המעלת הברל. או 20 כל אחד משנייהם מוקף נפרד מהברל. ואmens הברל בין שנייהם כמדרנה. והאל הנסתור מכלם בדין החול. כי הטוב נם כן בשל הוא הסור והוישר וכל אחר מהבותה נם בין טוב. יותר מזה והאיש. כי האחד הנרמו אין היותו בסבב היישר והסדר אבל היישר והסדר בסבבו. ואין הטוב אי' על מרדנה מן השכל. אבל הוא בשנייהם יחד. ריל סדר והוישר ובסבב הסדר ולא בסבב השכל. 25 והאל יני' הרוברים הנמצאים כמו שינע מה שתוצאה בו הגנה המדרינה לבני' המעלת מן האנשים וציוו המלך לרועיה. ואולם הוישר והסדר אשר נאמר באל שהוא סבבם הוא וכי מה שאספה. אומר כי כל הדברים מיושרים ומסודרים יחד על צד מן הצדים אבל שהוא אי' על דרך אחד בעינו. כשתמן חמי וככמעטף וכ עצמים. ואין כולם עניין 30 ייחסו כל אחר מהם אל חברו. אבל ביניהם יחס. והוא כי סדר כולם יחד יצא במכoon אל בונה אחת. אבל שהוא כמו שהבנה הבית לא יותר בו לנכבדים מן האנשים שעשו דבר מן הפעולות שלא כשרה. ואולם העבדים וקצת בעלי חיים הנה הפעלה אשר תהיה מאותם המעת מה שתכלול על הכל. והרוכב ממנו במקורה. ריל טبع כל אחד

[שכיוון 10 A בכתבי BC הסתכל [בחילק] BC אל 2 BC BC 4 BC (12) השכל—עצמותו 11 homoioteleuton C i. m.: AB; C i. t. C per homoioteleuton 14 BC BC 17 BC post aut ai. I. [א] 19 B הפרש [חבדל] A נפרד addit 20 corrupt. 22 הסדר [לבלים] homaster מכלם ויללה = והאל 21 או (אמנים) I. 1. BC: ante ex I. proxima 24 A BC: ante addendum et i. m. BC 26 om. BF C שיזוה B addit AC: B; delend. 28 BC מון [דרק] 28 post הממצאים 29 B: זאת המלה מסופקת כשתי A: post sec. m. השווה post (alt.) adde cum F negationem BC et add. post male 32 C יתר מראי [שלא כשרה 31 BC rectius]

וישכיל דברים רבים ייחד. ואלא מה זה שנתני מן הנגע אבירים רבים ייחד כמו הזרדים והרגלים וווראש וחניע כל אחד מאותם האבירים בכללה ייחד. ולא תנייע קצת האבירים בחלק ממנה וקצתם בחלק אחר. ואיך יישר שהיה השבל אשר לא ימלט ממנו מקום מן העולם לא יהיה אפשר לו שינוי כל העולם ולא היה 5 אפשר לו לשיכל כל הדברים ייחד עד שהניעו לדברים רבים ייחד הוא תמה יותר גROL. הנה אינו אם בן שנכחיש רבי החרחות והעויר בכח האל ולא שנקשו בשבל שלנו החלוש. וזה שהוא לא יצטך בידיעת הדברים שיבור על אחד ולא יצטרך נס בן אל ההרבבה ולא יצא מסככות אל RIDעה ואין בו צורך שיוליד חולות לא יהו מהקרנות מכוורות. אבל כמו שהראות החדר אין צורך בו כהשנת המראים אל ומן. אבל 10 תקופה יפול עליהם יראה אותם כלם ללא מתון. כמו בן השבל האלקי יותר מזה הרבה באשר הוא בין למושכלות הבן בלבד ומן העולם המושכל בלבד מיה. ואם רצית שתבין חדור הראות מן השבל האלקי ציר במחשבתו השבל אשר באדם וגופו. וכפי מה שהוא השבל יותר מבין יותר יודע מזה הגנה. והוא מטהר התנוחות והפעולות ממן. בן החשוב השבל האלקי שהוא יותר מהר להשיג מושכלות. ואם אתה עתיק זה ההבדל במעלה 15 בכללות השבל האלקי אל קלות סובב העולם ירחק מן ההקש המצובי. ואם שמת הקישך כמו בן חמוניה כמו שיעשו חכמי התחבורה ואמרת לסי מה שהגשים ההוא יותר בהיר מזה הגשם. כמו בן השבל ההוא יותר בהיר פאר מזה השבל. לא יהיה פלא שיהיה אפשר בו שיבין וישכיל דברים רבים ייחד. ואינו ראוי להפליא גם בן מאשר הוא אפשר בזאת ההחלה הראשונה שהיה השבל לה מעוצמתה. כי אתה אם הוריהם 20 בשחשבל האלקי לא יתעורר בו ההוויל לצד מן הצדרים וההוא סכת תנוועת הנגל. כמו שאתה לא תראה שתחיה להנוועתו טנוואה. בן נס לא חוכל שת Amar באל שהוא ינווע מפעולתו. וכאשר ספרנו כי בכאן נס מונה ושהשבל תמיד בו. מה הוא אשר ימנע בשבל שהפועל והחנווע מעצמו. הנה כבר התבادر מכל אלו הדברים כי האל הוא ההחלה הראשונה יודע עצמותו וכל הדברים אשר הוא להם התחלה ייחד. והוא אם 25 היה מולך בעצמו הנה הוא אם בן מולך בכל הדברים אשר עמידתם בו. והמאמר גם בן בשואו חוק וישכיל עצמותיו אמר אמתי. כי היה כזה יותר נכבר מכל הדברים יוויתך נעללה.

והנה נמצוא היריעה אמנים היה לדבר אחר. ר' הרכיר הידוע. והחווש לדבר אחר. והוא המוחש. וכן בן המחשה והשבל. ואולם הדברים המושכלים לעצמותם אמנים 30 יושנו השנה. בעבור כי האדים כאשר הרוני הלבן הנה כבר הרוגש בנפשו שהוא כבר הרנייש הלבן. וכאשר הבן כי היוות מן המשולש שווה לשתי זויות נצבות הנה כבר הבן והשבל נס בן שהוא כבר הבן. והנה נאמר נס בן כי הירוע והמדוע. והמושכל והשבל. בקצת הדברים דבר אחד בעניין. וזה כי החפטות אשר לא יתעורר בהם החומר אמנים הם היקש ושבל מבלתי שהיא המושכל מהם דבר אחר. ולא קצתם נ cedarם

1 CF. ויבדייל [וישכיל] BCF השתי ידים והשתי 2 BC הרץ [המכרכר B ואל: AC: BCF
 2 BC מכה [בכח] A: om. B scripsi: ממנה: 4 BC בכללותה: B: נכללים: 5 BC אינו ראיו 6 BC יוטר 7 BC post C עס כי הניע [עד שהניעו 8 BC עליהם] 14 post C) השגה להשיג 9 BC causes F (= סכוב 10 BC שיתמכו [להפליא 11 BC לא תרחק [וירחק 12 BC כפה 13 BC מפעולתו 14 BC (et) בה של 15 BC: בשחשבל 16 BC add. כפה 17 BC post מיד 18 BC A 19 BC A 20 BC A 21 BC A 22 BC A 23 BC A 24 BC A 25 BC A 26 BC A 27 BC A 28 BC A 29 BC A 30 BC add. post mid (alt.) 31 ante add. שלושות add. A

בעינו. או נאמר שהוא דברים רכבים. ואם הוא השכילו אוטם כלם יחד. או בעברו על אחד אחר ועכו אחיד וככלו אחר. וזה שהוא ימשך אחר כל אלה השרשים דבר. כי הוא אוטם היה משכילי חמדיר דבר אחד אחר כלום. לא ימלט משייחיה שישילים בו שכלו או לא ישלהמו. ואוטם היה משלים אותו כוה. הנה הוא חסר. ואם היה שלא ישלהמו. הנה אין שכל לו ולא ספיק. ואוטם היו הדברים אשר ישכילים רכבים. והוא השכילו אוטם בעברו על אחד אחר. הנה יצטרך אל וכורן וקנית דבר שאין לו. ואם היה השכילו לדברים בגען ללא שיעו. הנה יתחייב כוה השאלה בעינה אשר שאלנו אותה במושכל האחד. ר'ל אם היה משלים שכלו כוה. או לא ישלהמו ויעמוד בלחוי שלם. עם והנה הוא כלתי אפשר בטבע שישכיל הדברים כלם יחד. ואוטם היה אפשר בקצת הדברים 10 שישכיל יחד. או אפשר זה בלבד. הנה מכל אלו הרכבות ייחידי הרחוק מן המאמר שהשכל הראשון יקנה השכל תמיד לכל הדברים והדברים רכבים. אבל השכילו לדבר אחד לבך. וזה הדבר אשר הוא בתכליות המעליה והונוללה. ומפני שהוא הוא הדבר אשר בתכליות המעליה. הנה השכילו אם כן לעצמותו. ולא ישגינו אם היה כן דבר מן העמל. וזה כי בונתו וחלילתו אינם אל דבר אחד ולחוי עצמותו. ולא יצא נסן כן ממה שהוא 15 בכח אל מה שהוא בפועל. והוא אשר ימשך אחריו העמל והינויה. אבל כמו שאהבה האדם לנפשו לא המנע. נסן כן הדבר אשר ישכיל עצמותו. וכמו שאהבה כאשר הוא נמצא חמצא לכל אחד מן האנשים. כן נסן עניין הדבר אשר ישכיל עצמותו כמו שיכילו. וכמו שהחוشك לנפשו כאשר היה. הוא בנפשו יאהב נפשו ויחשוך אותה. כן נסן אשר יושכל וישכיל עצמותו. הנה הוא נפשו מה שישכיל. והשכל 20 הראשון הוא התחלה כל הדברים הנמצאים היודעים אצללו. והשכילו אוטם אין על צד עברו על אחד אחר. ולא נשיעויב אחד ויקבל לאחר. אבל בהשינו אוטם שתאות. וזה כי השכל שלנו בסבה חלשתו לא יהיה אפשר בו בקהלות שישכיל דברים רכבים ולא שישליך בונתו אל דברים רכבים יחד. כמו שהנוף החלוש נסן כן אי אפשר לו לשאת דברים רכבים. וכאשר חלק אוטם הדברים היה נקל עליו לשאת אותם. ולא הראות החלוש 25 אפשר לו נסן שישין מראים רכבים יחד. ואולם הראות החוק הנה אפשר לו לשנת דברים רכבים יחד. ואולם השכל האלמי בעבור שהוא בתכליות התמיינות והשלמות הנה הוא כלתי צרייך בשכל אל ומן. אבל ישכיל כל הדברים יחד שתאות. וכך מהעין חורת הראות תראה דברים רכבים יחד. נסן כן אבל מיותר מזה. ישכיל השכל הראשון כל המושכלות יחדnasר השכל עצמותו. ואלו הדברים הם אשר ילכו דרכ שЛОמות וישרו ויודיעו 30 הכללית לא בזומן. וזה שהוא יותר געליה מכל השערורים. והזמן אמן שעור התנוועה. והוא בלחוי מתנווע ולא יסכל דבר. וכמו שהוא כאשר תכה בכנו לא יהיה אפשר שחכה בגונונים כלם. ואלו היה הכינור בעל נפש היה אפשר שישמע קול ביזור חד שבקהלות וחיזור כבד מהם יחד. כן האל אפשר לו בקהלות שקיוך בדברים רכבים יחד

ושהייה העשה. וראי שנקור על סעלתה גענין מה היא. וזה שהוא לא ימלט מהיות הפעול הוה אם ישיכל עצמו ואמ שיכיל וולחו. והשכilo אם שיהה תמיד לדבר אחד בעינו ואמ לדברים רבים. אבל שהוא אם היה ישיכל בכלל דבר אחר וולתו חוץ ממנה. בדרך מה שיראה הראות הנראים והם חוץ מטבע. וישמע השם ע 5 הקולות. ולא יהיה הדבר הוא אשר ישיכלו בו. הנה אותו הדבר הוא השילט על שיעשה הפעול. כמו שהדבר הנראה הוא המנייע שיראה הראות. והנסמע שישמע השם ע. ואין עצם השכל או בעצמו ולא אותו השכל ממנו שליט כמו שנארנו במא שקדם. אבל יש לו כח ראיו ישיכל מושכל אחר וולתו. ויתחייב אם כן שלא יהיה עצם בתכלית המעלת. וזה כי זה העצם אמן היה בתכלית המעלת מפני 10 שהוא שכל ומושכל. אמן התחייב המעלת והגירה לו מזה המקום. ואם היה הדבר המושכל מהין ואינו בטבע השכל. הנה הוא מן המבואר כי זה הוא הנעלת והנכבר יותר. כי הוא סבה ועלה אל ישיכל השכל. וכן מה שהראות אמן הווש סבה המראים כדי שי��יך בהם. והנסמע שבת הקולות. כן נסכן השכל הווש סבת המושכלות. וכל מה שהוא בסבתו וולתו הנה הוא יותר פחות מן הדבר הוא. אשר הווש סבתו. 15 וכאשר היה זה כן. היה השכל בכח. וייה ממן המחייב שיינעוו וילאזו דבוקות השכל ותירוגו. בדרך מה שמענו וילאה הראות דבוקות הנראים. ויינע השם תמיידות הקולות ודבוקות. וזה שהוא ימצא בכל העניינים אשר יצא מן הכל אל הפעול גיינה וופזין מן הפעול. ולזאת הסבה היה השינה עניין חברתי בבעלי חיים. ואם היה נס כן השכל ישיכל דבר אחר. הנה השכilo אותן. אם למה שהוא בטבעו יותר נכבר בדרך הדברים 20 הנאים והטוב. ואם לדברים פחותים. ומן המבואר כי הענן בפרוטיות פחות. וכל שכן אם היה בעל שכל קורם צורת הדבר המושכל והוא והוא הדבר המושכל דבר אחד בעינו ברוב העניין. כמו שאמרנו וקבענו. הנה מן המבואר שהוא ראיו שיטולק ממנו כל הפעולות הפחותות. ונאמר שהוא ישיכל הדברים על הדרך אשר יאות בו מי שהוא בתכלית הבדולח. ושזה לא ישנהו בו ולא יתחלף. וששנייו והעתקתו יהיה אל מה 25 שהוא יותר פחות ממנה. וייה אז בדרך קצת התנוונות. ובכלל הנה אם היה מעלהו גירהו מאשר ישיכל. והיה קונה השכל בדברים הפחותים. הנה השכilo אם כן שכל. אמן הוא מפחוטי הדברים. ותהייה מעלהו מאשר היה אלו מפעלו מפחוט שדברים. ואם היה ראיו שנברח מכל זה. הנה הוא שלא יקנה הראות בדברים הראשונים יותר נאות מאשר יראה. הנה איןנו ראיו שינוי העצם אשר הוא בתכלית המעלת והנדולה והכבד שכל 30 מוחלט. אבל שכל ישיכל יותר נכבר בדברים. כי אנחנו אם שמננו אותו כן. היה מה ישיכלו הדברים אשר בתכלית המעלת ותכלית האלהות. וייה בלתי משכילד דברים אחרים חוץ ממנה ומטבעו. ומה אמר אשר יתן העצם וויה כי לפניו דבר אחר יותר נכבר ממנה וויה נעלת בתכלית הדושי והגנאי. וכאשר קבלנו נס כן זה. אי וזה שני המאמרים ראיו שנבר. הנאמר כי מה ישיכלהו זה הדבר אשר בתכלית המעלת תמיד דבר אחד

2 et sq.] obserua genus mascul.

cum BC post. והוא יכר שיכל בו [ראיו ישיכל]

10 לדבר וילאה om. C

15 et 16 om. C

20 C² והשכלנו [וקבלנו] 22 C² והטובים 20 C וחולשה [ורפין] יצאו (אשר)

25 post. addit או C

27 C שברבים—תהייה 26 C בהכרה

28 del. (fort. altera interpretatio voc. (awl.)

30 BC והוא [ונכבר]

3 om. A 5 om. A 7 fort.

9 BC [זה] 8 שכל BC post. או supplendum

11 AC בטבעו 15 AC ומצבל [ומושכל]

17 C² C; conicio 20 C וחולשה [ורפין] יצאו (אשר)26 C² השכilo om. C

27 C שנקח—תהייה 26 C בהכרה

28 om. BC הראשוניות

31 BC והוא [ונכבר]

והנה יורה נס נן על שאנחנו כבר אמרנו יותר כאשר אמרנו שהנה ימצא עצמים ראשונים מנייעים לעולם ולגשמי השמיים. והודענו שם בדרך קבוץ מן הטוביים. מה שלחכנו מן הקודמים. כי הם נסן העיר. על שם אמן אמור על דרך הרמו למי שיבא במאה שאחר ר' ל' שאלו הגשים אלהים ישתגש האלקי לכל הטבע. ואולם שאר מה שאחר זה הנה הושם על צד ההרחה. לפיק הכריה ולסכת הנימוסים ומה שישוו תועלות בו. וזה שם יישמו צורות אלו האלהיות על צורות מיינ עלי חיים כמו טלה ודרגים ואריה וקרואם כזה. אם לפי הכהות אשר ידמו שם להם. ואם בסכת פועלותם. ואם כשבת הדמותם לאלו המינים מבעל חיים. ואנחנו קבלנו תקופה זהה ונחן האחד. והוא כי הקורמים היו חוחבים כי העצמים הראשונים המנייעים אלהים.

כפי מה שירשנו אוחנו מכם ואחותו לנו. מצאתי אותו מאמר אלה. וב公报 שאנו אמרנו כי העלה הראשונה שכט. וזה שהוא אי אפשר לומר כי הימים יותר ניכרים יותר יקרים מן הימים אשר בחרנו אותם. הנה ראי שנקורו ונעין על אי זה צד היה כהו הענין. ונשים ראשונות מה שנחחל בו קודם שאור הדברים העניין בזאת הסנה. אם היה השכל. אם העשה או תשכיל או היה כלתי סועלת ולא 25 תשכלי. בדרך החכם אשר הוא יישן מבלתי שיתעסק בחבמות. וכן השכל הראשון יש לו והטבע מבלתי תשכיל ועשה. אבל כי המאמר בו קרוב לשוחק ממנו. וזה שהוא אם היה שבל לא ישכילד ולא יעשה דבר מן הפעולות. מה הוא אשר להתחילה הראשונה מן המעליה והוכבו. בשיחיה כאשר יניע הכל ויתה הדברים אליז. על דרך מה שנראתה בנשים מוגנת החשוקים בעת השינה לחושקים. והמאמר בסבה הראשונה. 30 המנעעה לכל הנמעאים. התחלוים בה כל הדברים. שהוא בטלה לא העשה דבר מן הפעולות ושיהיא רימה מן הפעול אשר יאות לה שתעתש. אותו מאמר מי שמיית החחלח החיים ומבועה. הנה מן המבואר אם כן שהוא תשכיל ללא ספק. אחר שהוא שכט.

בו הנכנת גנרו על חכליה המעלה אחר שהשיג בשלמות החיים החמידים: אם כן אי אפשר שימצא גשם אחר חוץ מללה הנשים כלתי מתנווע. אבל ראוי שיהא מס' העזמים זה המשפר. וזה שהוא אם היו בכאן תנוועות אחרות. יהו בכאן גם כן נשים אחרים מתחנוועים. ואין בכאן נשים יותר מאשר הנשים אשר יראו. הנה לא ימצא א'כ לא תנוועות אחרות ולא עלות אחרות מניעות יותר מאלל. כי כל עלה מניעה אם היהת אמנס תהייה בסכת דבר מתנווע. וכל תנוועה הנה הויהה מן מנעה: הנה אי אפשר שתמצא גנוועה בסכת עצמהה. ולא בסכת עצמהה אחרת. אבל בסכת הוכוכם. ואמנם אמרתי שהוא בלתי אפשר שתהייה תנוועה בסכת עצמהה ולא בסכת עצמהה אחרת. כי הטעב כבר מגע ורחק מה שילך דרך הריק אשר אין לנו ומה שאין 10 חכליות לנו. ואשר יקרה מהויה תנוועה בסכת עצמהה. מה שאין עניין לנו. ומהויה תנוועה בסכת תנוועה. מה שאין חכליות לנו. ואחר שיהיו זה בן הנה נחקר על מה שימושך אחר וזה המאמן.

ונאמר שהוא אם היה העולם יותר מאהר. הנה יתחייב כלל ספק שייהיו העלות הראשונות נס בין יותר מאהר. וכל שכן אם היו כלם תחת>Main אחד כדרך 15 האנשים. וזה כי התחולות נס בין יהיו תחת Main אחד. וכלם יכנסו במספר אחד. אבל כי הדברים אשר צורחות צורה אחת ומספרם רב. אמן הסבה ברובים החמר והיסוד. וזה כי כל האנשים להם גדר אחד בעיננו. ואמנם ההבדל בין סקראט ואעלטן מדרך החמר. והצורה הראשונה והמניע הראשון לא הערב בו החמר ואני בעל גשם. ויתחייב אם בין יהיה המנע הראשון אחד בגדר ומספר. והגשם המתנווע נס בין אם היה מתרחק התנוועה 20 הנה יתחייב שייהי אחד. הנה אין העולם אם בין לכוון לבדר כמו שבארנו בתביעות. אבל העלה המניעה נס בין אותה כמו שבארנו במספרים אחרים. הנה יתחייב מה שבארנו בדברים הטבעיים שלא יהיה חוץ פניו בשם אחר לא קל ולא כבד. ואולם לפ' מה שייחיבוהו האמתי מן הדברים הקודמים הטבעיים ר'ל מאשר הוא בלח' אפשר 25 שיחיו החולות התנוועות רבות. הנה הקודם שייהי הטבע הראשון אחד קיים בכל הגללים והוא החשך. כמו שהנימום בחדרכת המדיניות אחד. וכן העניין במלך אחד. ותיהיה כל הרעה התנוועה כתשוקה ממנה להמשך אחד אותו הנימום. וזה כי העניין כמו שאמרנו פעמים רבות. כמו מה שימצא בין התשוקה כאשר יאהבו מן הדרוכה. אשר תבא אליהם. מצות המלך והנהגתו. וזה כי אנחנו נמציא נס בין בזאת הדרוכה אשר אצלנו והבר החשוך תחל אצל הכל. והוא הנימום או המלך. ונמצא הגעת הרעה אל הקורב מהשלמת העניין אשר צוחנו המלך לא תהיה מפועל אחד

A: *vita* F quoqueaselmothe kims haftmidriat B: אחר שכבר השוג: C: כאשר היה כבר השיג
 אם כן BC: יוחר 4 om. A 5 BC: היה [הו] 3 C² הגשומות [העצומות] מבלתי 2 A
 נמנע 9 om. A BC: לא²: לו²: om. CF per homoioteleuton אהרת—אכל (9) et 7
 שינו העלה 13 A מהירות [ומהירות] .. מהירות .. ממה 10 BC: BC: ממה
 מאחד השווים העולם הראשון B et 14 AB; C i. t. et 14 C i. m. ut ס"א מאתת הראות
 אחד — בדור (pr.) om. B per homoioteleuton 14 B: היה: A: היה: C
 וכלם exspectes התחלת גם כן יהיה: A: היה: C pr. m. 15 האנשים
 negationem 16 A FC: om. AB בראשן 18 om. B ס"א (22) כבד—כמו
 om. C שבידרנו—בספרים 21 om. BC אם 19 המגע [הCONTACT] C מנה כלו וה
 הדבריים 23 om. B אין בו כלו וה
 מהם [ממנה] 24 A post. m. 26 C יתגוען אחד: C¹: אחד והיה
 יהא כעבור ההדרכה אשר באה] [28] מזות—יאחבו 27 om. C אשר ימציא (27) Shimatzia—כמו
 מהם מהשלמות 30 B ULICHIM עניין C הקורה משילימות B על אחד

משלשה גנולים. הראשון מהם גלגל הכוכבים הקיימים. והשני גלגל המоловות. והשלישי גלגל הגויה בrhoחוב המоловות. ונטית הגלגל אשר יסוב בו היורה בrhoחוב יותר מנטית הגלגל אשר יסוב בו המשם. ואולם כל אחד מן הכוכבים הנקבטים הנה שם חנוועתו בארכעה גנולם. והגלגל הראשון והשני מלאו הגלגלים הארכעה הם הגלגל הראשון והשני גלגול המשם והיורה. וזה כי גלגל הכוכבים הקיימים המנייע לכל הגלגלים ואולם הגלגל השלישי מהו הגלגל ריל גלגל המоловות תנוועת משותפת לכל הגלגלים. ואולם הגלגל השלישי הנה קטבייו מיזוחים וולת שאור הגלגלים על אמצע גלגל המоловות. ואולם הגלגל הרביעי הנה תנוועתו על העגולה הונטה באמצעות הגלגל הזה. וקטבי הגלגל השלישי לכל אחד משאר הכוכבים וולת נהגה וכוכב חמלה שני קטבים מיזוחים. ואולם פילקס הנה שם הגלגלים 10 הנה קטביים משותפים. הנה וה מה שהנחיו אודקטים. ואולם פילקס הנה שם הגלגלים הנה החיה בעינה אשר שם אותה אודקטים. ר' ל' מדרגת המרחק במאה שכיניהם. ווסכימים עמו גם כן במספר הגלגלים בערך ושבתאי. אבל כי הוא חשב שהוא ראוי שיטופף לכל אחד מן המשם והיורה שני גנולים. כדי שיהיה וה נאות מה שיהיה נראה לעין מענינים. ואולם שאור הכוכבים הנקבטים הנה רומה שהוא ראוי שיתופף לכל 15 אחד מהם גלגל אחר. ויחחיב בהכרה. אם היה מדרך כולם כאשר הרכבו שייאת מה שיראה לען. שהיה לכל אחד מן הכוכבים הנקבטים גלגולים אחרים יסוכבו אותם. יחסר כל אחד מהם גלגל אחד. ויסוכב הכוכב החחון עד שישוב תמיד אל המקום אשר התייחס טmeno הגלגל הראשון. כי אכן אפשר כולם שישוכבו בסבוכו גלגל הכוכבים הקיטיים על זה הצד בלבד. הנה מסני כי הגלגלים אשר תנוועו בהם אלו. קצטם שמןנה. 20 וקצתם חמשה ועשרים. ואמנם אין ראוי שיסוכבו לכדי הגלגלים אשר בהם תנווע הכוכב התיכון מהם. הנה הגלגלים אשר יסוכבו השנים הראשונים יהיו ששה. ואולם אשר יסוכבו הארכעה האחרים הנה יהיו ששה עשר. והוא מספר הגלגלים כלם. המתנוועים מהם. ואשר יסוכבו אלו הגלגלים. חמשה וחמשים. ואם לא חסיף המשם והיורה אותם התנוועות אשר זכרנו אותם. היה מספר הגלגלים שבעה וארבעים.

25 ויהיו התנוועות כוה המספר. ויתחייב עם זה שנאמר שמספר העצמים וההחלחות אשר ינייעו אותן ואני מתנוועים ומספר העצמים המוחשיים כמו זה ומספר. וזה מפני שהוא מתחייב שיהיה מספר התנוועות כמו ראי שנוור במאמר על כי זה החששות כפי מה שזכרנו. ואולם מפני מספר התנוועות. והנה ראוי שנוור במאמר [שם] הנה אין ראוי לנו שנשפוץ בו. אבל המשפט על היה מספר אלו התנוועות הוא וזה. ואם היה בלתי אפשר נניה המשפט הבהיר בו לא אשר זה מלאותם וזה יותר חזקם על זה. ואם היה בלתי אפשר שתהייה תנעה לא תלך אל תנעה כוכב מן הכוכבים. ואי אפשר שיהיה עצם וטיבו אליה בטל אין פועל לנו. כי כל עצם זה עניינו הנה הוא טוב. לא יתרשל בסעולתו המיזוחה

B: כי אם A: 4 C: 4 C: 3 יסוכבו גלגל היורה (cf. ad. p. 23 l. 31) המоловות יותר BC: העגלו 8 C: תנועות משותעות: A: משתחפים 6 C: מגלי 5 C: קטבי — הגלגל 6 BC: om. B: ita ut post. m. addita sint 10 C: אהם (שם) זהותה 11 BC: המכיה [שם] אהם ארכטים [אודקטים] 12 B: et infra om. B: שמייהם ריל 13 C: בכוכב חמלה [בצדך] 14 B: מפה [דונה] 15 C: [i. m. . .] [חסר ובן יואה בנוינו . . . אחר כן מצאתי הלשון מדויק בוה . . .] 16 C: כסוכנו גלגלי 18 B: הגלגל [הכוכב] 17 C: post. m. 19 B: מאלו [אל] A: אשר [אשר] 23 B: כי הנה: 21 AC: כל הגבאים I. [הקבאים] 20 AB: שנגוז exspectes A: B; expecto: B; om. BC: 28 om. BC: 26 LE: om. BC: CF: 29 om. A: 32 om. C: 30 המה הוא לא יסור [יתרשל] — הוא

שם לא יידן מפסטרם. אבל הינו העניין בהם בספק, וכך המסתורים אשר לא נודע הגעתם. שהם יאמרו גם כן בנסיבות שהם מפסטרם. פעם ויצוואו אותם אל מה שאין חכלית לנו. ופעם ישימו תכליהם העשירה.

ואולם אנחנו הנה ראוי שנוןיה מן הדברים שהקדמונו והגבנו אותם. כי ההתחלה הראשונה אחת. ושחהוויל לא יתעורר בה וושאנה בנסמה. ושהיא תניע התנועה הראשונה החמידית הנצחית חווין מכל תנועה ושינוי. ואולם היהות אחר ההתחלה הראשונה זאת עצמים רכים עננים העניין הזה. הנה ההיקש ימיציא וזה בהכרה. והחווש יעיד עליון. וכל מה שתתנווע הנה הראשונה יתחייב בהכרה שתהיה אחת מתחנוועת לא עצמותה ולא במקורה. ואולם העצמים המניעים לנשימים אשר אהיריה. הנה יתחייב בהכרה שישרו רכבים לפֵי הנשים המתנוועים. ושהיו בעטמותם בלתי מתחנוועים. אבל יתנוועו במקורה. כמו שיוחיב המאמר בעניין הנפש. ואין ראוי שנניחם כלתי מתחנוועים לבר אבל תמייריים גם כן. וזה כי טבע הכוכבים עצם מן העצים [נצח] והמניע להםנצח. כי הוא יותר קורם מן הדבר המתנווע. ומה שהוא יותר קודם מן העצים. הנה بلا ספק עצם. אבל כי העמידה על רבוי הכהות ראוי שנכזין אל ידיעהו מן החכמה המיחודה בפלוסופיא ר'יל חכמה הכוכבים. כי ואת החכמה הוא אשר תשתורל שתבאר מסטר התנוועות אשר יתנווע כל אחד מן הכוכבים הנוכאים ומספר הגללים אשר יניעויה. והנה נמצוא מספר הגללים הנושאים לכוכבים. ומספר הגללים המהנינים להם. אצל פליקם. חלוף מה שאצל אודקסים. אלא שהוא ראוי שננוור על כי מספר הכהות המניעים כפי מספר הנשים המתנוועים. וכי מן הכהות ראשון ושני על סדר הגללים בעינו. ושהחלוף ביןיהם איןנו בדרוגה לבר אבל במצוות ובעצם. בירודתם במדרגות וփרונים. ולאות הסבה הוי מדרוגות ראשונה ושנית. כי ראוי שיתחביב לו וימשך אחריו בו החלווק בעצם. ואמנם אמרתי כי חכמה הכוכבים מיווחדת מادر בפלוסופיא. כי היא לכדי תחקור מעצם המוחש הנצחי. ואולם שאר הלמודיות הנה קירחן מן המקרים המשניים לשניים. ואולם החשובות הנה תחקור על הכמות הנדרבק. ואולם החשובות הנה יחקור על הכמות הנחלקל.ומי שהבין מחכמה הכוכבים מעת הבנה הנה העניין אצלו כי כל אחד מהכוכבים יתנוועת רבוח וכל אחד מן הנשים המתנוועים מכואר נראה. ואולם כמה מסטר כל אחד מהם. וכמה מסטר כל תנוועות הכוכבים הנוכאים. הנה אשר ראוי שנכזיר ממנו כוה המקום. מה שאמרו קצת מחכמי התחשורת. עד שיזובן בו זה. כדי שייהי אפשר שיצורי בשכלנו מסטרו על ההגבלה. ואולם שאר מה שאחריו הנה ראוי שנחקרו אנתנו על קצחו. ונלמד הקצת מס' ישיקור על זה. ואם מצאנו בו דבר יותר טוב. ממה שכבר עד עתה מי שחשף וחקר על זה. הבאונו כלם. ונΚבל ממי שהגדיל מהם לחקרו. ואומר כי אודקסים שם תנוועת כל אחד מן השימוש והירוח

אחת 5 in s^a m. BC אבל C. i. t.: אשר [אבל BC] יספרו כל [גנדו 1 AC בצעמות [בעצמות] C² om. C 9 אהת AC om. B. 7 זהה om. C 8 (כל): וככל 12 (pr.) om. AB: supplevi cum F 11 om. C i. m. 15 אלה om. B falso et תחתום [תשדרל 14 exspectes [אל וידעתו] גשס] עצם 17 C i. m. BC add. 16 אהת C: יתנוועו B: אבל יתנוועו 16 ס"ג תחקור C שנקדר [שנקדר] BC: פליקם: B: פליקם 18 להם A in t.: BC: המהנווגים 25 C כי זהה BC 22 במרוגה [במרוגה] 20 על הגללים בסדרם 19 כי C pi [כי] BC שנכוור 27 post add. אצלי C 28 BC שהיה בכיר היכן A שאמרנו: BC: שאחריו מסטרן 29 conicio BC: מאנשי חכמה [מחכמי] om. C קפת—מה B בה [בו] C ונדע [ונלמד] lac.) קץ נלמוד post אנתנו כלם 32 om. B מצענו דבר 31 AC תנועות [תנוועת מהם] B om. B מצענו 32 om. B מצענו דבר

הרבריים יחד. ריל מה שהוא בכח ומה שהוא בפועל. הנה מה שהוא בכח יותר קודם כזמנן. ואולם כמהלט הנה מה שהוא בפועל יותר קודם ממנו שהוא בכח. והאדם יותר קודם מן הורע. כי הורע מן האדם. הנה כבר התבואר באור מספיק שהנה נמצא עצם נצחי בלחתי מתנווע נברל מן המוחשים. לא מקום לכך. אבל בטבע. ושהוא לא ישנה 5 ולא ישנה עמהם ולא יקבל השינוי בעדר מן העדרים. וה התבואר גם כן שהוא אין גשם. ואין לו שעור מן השערורים. ושהוא אין מות ולא מתקלקק. וזה שהוא יניע מן אין חבלית לנו. ואולם שהוא בלתי נמצא גורל בעל חבלית. יש לו כח ינייע בו בעלי חבלית. הנה כבר בארכונו במאמרנו בטבעיות. וזה כי כל גורל הנה הוא אם בעל חבלית או בעלי חבלית. וכבר בטל המאמר שיויה בעלי חבלית. ואולם בעל חבלית. הנה אין אחד יסכים 10 ולא שיויה שהוא אפשר שיהיו לו כחוט אין חבלית להם. וכל שכן אם היה הנעומם לו על שהוא נשם מתגשם. וזה כי מי שאמר בשמש ושאר הוכנבים שם בעל חבלית. ושיש להם כחוט אין חבלית להם. לא אמר אמת במאמרנו. כי הכח אישר בכוכבים. והוא אשר אין חבלית לנו. איןו טبعי בהם. ולא לפי שם גשמיים. אבל הוא אם נתלה בעלה הראשונה. או הנפש בהם מאותו הכח אשר אין גשמי. וזה כי הסבה הראשונה. 15 היא אשר הסבב אותן אין חבלית לנו. כי הוא אלו היה מה שיש להם בכח. בדרך מה שיש לנשムת ולגורל. ולא יהוה מתמיד בפועל. היה ללא ספק ינייע ויזטרך אל מנוחה. וזה כי נשמי הוכנבים. מפני שהוא בהם מה שהוא בכח. היה בחותם לפיו זה בעלי חבלית. וזה שהם בכל אחר מן העתים במקומות ולוח המקומות הראשון. ופעם יהיו במקום אחד. ופעם יהיו במקום אחר. ואלו המקומות בדרך חבלית התנוועות. ואילו אשר ברמה שהוא בכח. 20 כאשר יהיה שיבא אחריו מה שהוא בפועל. והוא אשר בונתו אליו. שלא היה לו חבלית וקצתה. ואולם העלה אשר אין בה כלל מה שהוא בכח. אבל הוא תמיד בפועל. ואין מדרכה שחתולף בעת אחר עת. איך אפשר שירומה לה גורל ונשומות בדרך אלו הרבריים אשר יראה בהם תמיד מה שהוא בכח. הין שיקבלו החפס או לא יקבלו. ובכלל הנה הפעל הנפרד בעצמו אפשר שיתמיד בלבד תכליות עם מידות הזמן. ואולם 25 הפעול אשר יצא ממה שהוא בכח. הנה הוא נמר אותו הרבר אשר הוא בכח. ואי אפשר כמו הפעול הזה שיתמיד ומין אין חבלית לנו. כי הנה כבר קדמו מה שהוא בכח והוא לפניו. וויתחייב אם כן שיויה הכח המנע אשר בכוכבים אין חבלית לנו. כי קנות הוכנבים הכח הזה איןו על צד מה שהוא בכח. ואולם חנוועם במקומות הזה הנה הוא בעל חבלית.

זה כי מה שהוא בכח אמנים הוא בכוכבים לפי זה העניין.

30 החראה שיויה ראוי שיאמר באלו העצמים שהם אדר ושהם רביים והם אשר אין נודל להם ולא יתעורר בהם ההזוי. והנה ראוי שנחחש על זה. כי אשר הינו לפניו. מאשר אמרו בעצמים לא יתרוב בהם ההזוי בלתי מתנוועים. לא דברו ברוביים דברו מכוון. ולא דברו גם כן יתעורר פרטיו במספר העצמים אשר אמרו בהם. וקצתם אשר אמרו בצדות. וזה שהם ירו כי הצורות עצם לא יתרוב בהם ההזוי ולא יתנווע. אבל

אלא I: לא אבל A: om. A C: שהוא כבר ניתן עצם נכבד [עצם] —שהנה 3 בפועל
C: יאות [יסכים] 4 לא אבל 4: om. A BC: recte 5 אחד om. A BC: אחד
[לעון] להם 6 עצמו: AB: עםם 7 ישנה: A BC: הנטה [הנטה] 8 om. A: BC: היה
ליביסט ברכיסם = איןו בגשם C: מהם [ביהם] 14 מצא במאמרנו ספק [במאמרנו] אמר C: היה
בזה B: הראושונה 17 העלה 20 post add. B: במה 21 post add. B: היה
C: בדמיון [בכמו] 26 BC: תמידות 24 A: תמידות 22 B: אחר ואריך F: היה
nec animo comprehendere licet F: היה [הנה] 30. 1. או שם A: ידו [ירו] 34
יאמרו BCF

וחכלית המעללה אמונה הוא בנו ביריעה. כל שכן שהוא כן בעלה הראשונה. וזה שהויה תראה עצמותה בתכליות העוללה ותשליל עצמותה מבלתי שחצטרך בוה אל טبع מחוץ. אבל אותו התבע אשר תבקש אותו הוא כהה. והדבר אשר הוא בתכליות העולות בסולחה אין בו דורך הבהיר אשר יחסר בקצת העותם. ולא ברוך מי שעשה זה כדי שישית הכללו 5 מרכז שאן לו. כי כל אלו הרכבים אמנים הם מקרים וחדרושים ייחדשו בשלל שלנו. אבל הוא בעצמו הוא הדבר אשר תħכלית העורבות כמו שהוא בעצמו הוא הרכב אשר תħכלית המעללה.

ואם היה מה שהוא לאל תמייר ברוך מה שהוא לנו בקצת העותם. הנה הוא פלא. 10 ואם היה יותר מזה. הנה הוא פלאי פלאים. ולרוב הדבר רוביו. ומובואר כי הוא נפרד בעצמו פשוט לא יהלכו עליו החושים. ולא דבר מן המקרים. ישכיל כל הנמצאות. לא על דרכו שום חווין משבעו או פועלות נכירות לנו. אבל הוא אשר يولדים. ואשר הם הוא. וזה כי האל נטום והיקש וסכת יושר כל הדברים הנמצאים וסדרם. ואינו בדרך הניטום המונח בספרים. אבל הוא ניטום והוא אסחד שנחשוב הניטום בעל נפש. ידע בעצמו וישבל בעצמו. בדרך אפורה שׂוּשׂ המניה הניטום. אלו נדמה 15 עצמו כאלו עומד על הניטום מסודר עליו. נשאר על רידעת ההדרכה אשר הוא אדורן לה. והוא ישביל בעצמו המלכים והשרים והחמושים והמוניינים. ובכינוי יקשור אותה הידיעה בחבל אחר בלחוי מתנווע ולא סר. אבל כי אפורה שׂוּשׂ בטבעו מטה וההדרכה אשר המזיא אותה גם כן מטה. ואולם במקום אשר היה הניטום ומניחו חי חיים תמידים. הנה ההדרכה גם כן תמידה ההשאות. וחוי זה המניה לניטומים אינם חיים תמידים אין 20 התחלה להם ולא תħכלית בלבד. אבל על תħכלית המעללה. וזה כי היותר נעללה מן החיים השכל. והיותר נכבדר מכל מה שיש לו חיים. וחוי אין בעת וולת עת. בענינים מחייבים כמו חינון. אבל הוא החיים בנפשם כי הוא הפועל. וההועל חיים ושלמותו. וכמו שיש לו היותר נכבדר מכל הפעולות. כן הוא גם כן היותר נכבדר מארני החיים. וכמו שהוא פועל נצחיות מתחמד. כמו כן הוא חיים תמידים נצחים. והנה נאמר כי הנה האל ית' 25 חיים נצחים תמידים בתħכלית. המעללה. ויתחייב אם כן שייהו לאל חיים והשאות מדריך נצחי מתמיד החלך כלו. ואין ראוי לנו שנאמר לו כמו שאמרנו פעמים כמה שקדם.

אבל כי האל ית' הוא החיים והוא ההשאות המתמיד. וכבר ידונה כי מה שהוא בתכליות היופי ובתכליות המעללה. לא היה כן מתחלה העניין. כמו שדרמו סיטה פיתאנוויש וסנקוטש כי התחלה בעלי חיים והצמחים אמנים הם 30 סבוכות להיוותם. ואשר הוא בתħכלית היופי והשלמותו אין בנוין. אבל בעת התħכלית. לא מצאו אמת بما שדרמו אותן. כי הנה היה מקבל חועלה בשרשיהם. ואשר ימצא בו שני

obj- [בפעלה] C i. m. בתħכלית העורבות והמעללה בא add. 3 post נבקש B שנטרך 2 בעצמו — A 6 (alt.) כאליו add. 4 ante B שעשה C om: AC: מהה 8 C אס כן B: כמו שהוא כן 9 B ממנה: om: A: 7 (7) C i. m. בתħכלית — העורבות ברבו 10 post add. C i. t.: ס"א והוא מובואר C i. t.; scripsi: ברבי מובואר A; ad sensum cf. Alex. p. 699, 14/15 14 [אפריגוש] Lycurgus F recte BC ליבום BC 16 hominibus om: B: ut F 21 CF: מכל 22 post add. C i. m. גס כן 20 A CF: מנו — 23 (24) om. CF per homoioteleuton; sed C exhib. i. m. ... כן 28 om. CF 26 post (alt.) add. A sq] C i. m. explicat hanc sententiam [ut AB] 25 et pr. m. הטעלה המקבל C 31 מוצא מה שדרמה B 30 וחכליה השלמות C et

ישען הטוב שבעתומים והוior נכבדר. והשמע ישם שבעל הקולות והוior ערבי. הנה מן המבויאר כי השבל בשון ובשמה כאשר השבל מה שהוא יותר נכבדר מכל המשכלהות. והוא יותר נכבדר מכל המשכלהות מה שישבל עצמו עמו ומצייתו ולא עייחדו זולתו או ימנעהו דבר או יספיקו מן החוש. בדרך כי מה שימצא בדברים המשכליים אשר יציריו במחשב ריקום מן המוחשיים. אבל כי מה שיהיה בטבעו מושכל הנה לא יתרב עמו רבר מן ההויל' ולא ישתנה. ואולם עמידתו כישיביל' וושבל. והחלה מה ששביל'ו עצמו עוד דבר אחד. כי הוא אללו לא היה בוה העין. לא יהה בטבעו משכבל'. אבל בטבעו אשר ישכבל'ו. וזה עניין השבל האלמי אשר בתכליות המעליה מבלח' שיזכה נחלה אחד טאל' השנים אליו. אבל שניהם יחד בטבעו ריל' ישיביל' וושובל'. ואין המאמר בו אם כן שהוא מושכל בהקשנו אבל בהקשו בעצמו. כמו שהשבל נס בן מאתנו לא יאמר בו שהוא מושכל בהקשנו אבל בהקשו בעצמו. וכמו שהוא יותר נכבדר מכל מה ישכבל'. בן נס בן המושכל בתכליות האמת. וכואשר השבל ברוך השבל היה מה שישכבל'ו פעולתו. וכואשר היה בעניין אשר ישכבל' בו. או היה שבל' ומושבל' ייה. הכל 15 ממנה לובש הכל'. לא בדרך הנשים אשר ימששו קצחים את קצחים על השטה החיצון מכל אחד מהם בלבד. אבל כמו שיאמר בפרט בדברים המתוגנים. כי הכל מהם ממש ללבל'. נס בן השבל לובש הכל' ממנו הבל. והוא היה או שבל' ומושבל' ייה. וכן מוחש בעניין. כאשר נתהמה צורתו ונשאר עצמו חזן. נס בן עניין השבל אצל אינו מוחש בעניין. אשר הם לו מעצמותו. אבל ישא כל הצורות. מבלח' שישאר חוץ ממנה המשכלהות. אשר הם אלו החושים. אבל צורה מושחתת לא תערב עמה ההויל'. 20 עצם. תערוב בו הויל'. כי אין שם הויל'. אבל צורה מושחתת לא תערב עמה ההויל'. נשחתת למה ישכבל'ו או מה שיחשבהו. מבלח' שתחלק או שתחרק קצחה מקצתה כמו המשכלים אצל החושים. אבל תקוע בשבל. ובכללו הנה הוא השבל והמושבל' יחד כמו שאמרנו פעמים דרכות. ואינו בדרך השבל שלנו אשר יעתק בעת אחר עת מדבר אל דבר וישכבל' עתה מה שלא היה משכלי אותו לפני זה. לרבות מה שיתעורר בו מה שהוא בכח. ואולם השבל האלמי הראשון אינו בן. אבל הוא ישכבל המשכלהות אשר הם נמצאים בו מצויר להם. ובכלל אשר הם הוא. וזה שהוא הול' מושכל'ו. ואין השכליו אותן על צד העתק והלהיכה בהם כמו ישכבל' השבל שלנו. אבל ישכבל' כלם ברגע אחד. הנה הוא מכוואר כי הוא ישכבל' כל הדברים הנמצאים. כפי מה שהם עליו נמצאים. וכמו שם אותם נמצאים. וכל הדברים עצמם נמצאים ייחד. הנה יתחייב אם בן שיכיל כלם יחד. ואם היה שאינו מן הפל' בשבל שלנו שהיה הוא הדבר אשר ישכבל'ו. כל שכן שרואו שנחשות שהוא בן השבל הראשון. ואנמנם היה השבל אשר בנן אלהי מפני שהוא לדמה לשבל ההוא האלמי. ואם היה הדבר אשר בתכליות הערובות

מושכלים	4	מי שהשכיל	3	B post.	2	וירט מאר add.	B	ושםורה	8	BC	BC	ושפטומים
במושכלו	5	וושכלו	6	ordine BC	BC	שיהה	A	במחשבים	5	inverse BC:	BC	במחשב
ריל מעשחו	8	כמו שייאמרו שהשם פעם שם תאך אחד	7	et adidit B	om.	שם עצם פעם	שם תאך	במחשב	8	[בטבע]	BC	במוח
בנ-כן	12	שלאו [מאותנו	11	בחלק A	C et om.	בחלק C ¹ :	יחלך	C בטענו	18)	הכל	BC ¹	ומושכל
ומונין	14	או שבלו	17	מלבש C	om.	ומושכל C ²	והליך	om. B	om. B	om.	BC	ומושכל
שורטוכילה	21	עמו: BC	19	עצמו AB	20	עוצמות	AB	טוהרtha	22	ונדרת	BC	שורטוכילה
ובכח	25	ניתק C	23	שרחיק AB	24	שרחיק AC:	B	שרחיק שתחלק	26	F: per assumptionem	BC:	ומונין
מה	27	C ¹ :	זה [זה?	מייר F:	om. B	מייר	BC	מייר	27	אותם	BC	מייר
להם	28	صار = C	היה	שראו BC	31	המכוואר	A	שהוא	om.	א:	BC	המכוואר

הסתירה. ואם היה המאמר אפשרות הנשים השמיימות אין עניין לו. והם אשר ישתנו
השני הראשון המתחדש במקום לכר. מבלתי שימושו השני ההוא מטבחם מכפניהם.
הנה אשר יני' הנשים השמיימות זאת התנוועה. אשר אמרנו בה פעמים רבות שהוא שhai
הראשון מן השנוויים. בעבור שהוא בלחי מתנווע מכל הצדדים ובלחי משתנה ובלחי
נעתק. اي אפשר שיהיה בו התהפלות לא בעצם ולא בדבר מהרבים. וזה כי הוויה
והഫסר וחוקים ממן מאר. וכן גם כן התנוועה אשר היה בתוספת וחרסן. כי זה אמן
הוא ההליכה אל החסר. וכן גם כן קצת שניי הגשים. כי הוא יתנווע התנוועה הראשונה.
ובו הגעה מבלתי שיתנווע. ומה שלא יתנווע התנוועה הראשונה. הנה כל שבן שלא

יתנווע אחת מן התנוועות הנשאות. הנה האפשרות אם כן רוחק ממן מאר.

10 והוא אם כן נמצא בהכרה. והתחלה אשר היה בהכרה בזה העניין. היא ההתחלה. וזה כי
מה שאי אפשר בו שיהיה. היה משתנה או בלחי משתנה. הנה וזה עניינו בהכרה
והוא נמצא. וזה כי הכרה יאמור על שלשה צדדים. אחר מהם מה שיהיה מוכחה. מפני
שהוא חוץ מן המכון ממנה והשני מה שאי אפשר לרבר שיהיה בעניין יותר טוב רק
ממנה. והשלישי מה שאי אפשר שיהיה כhalbוף מה שהוא בו כמושלט. הנה בדמיון
15 ההכרה זהה אם כן השם ובער הכל תלוין. ואולם ההשאורים על חבלית המעללה.
והוא אשר ישלים לנו מדה מן המן. הנה הוא לאוטו העצם החלר כלו. וזה כי עמידתו
בעבור שהוא מכחות מתחלפים היינו מוצאים מעט דרכ אל החכמה. כי השבל שלנו
ברוכ העתים שרוד אין פנאי לו. עם שהוא ואם היה טרוד ברוכ הרברים. מעורב בגוף.
הנה הוא פעים ישליך מאותו ואפלו מדה קטנה שאר מה שימנענו מן הבנה וישכיל

20 עצמות מבלתי מונע. ויתובן לו בזה דורת ושםחה תמירית לא יסער מושג.
ואולם אשר טבו לא ימלט כהרף עין מן החכמה. הנה אין ההנה לו נקייה. אבל
היא ההנה והוא יותר נגיד מכל הרברים. ואם היה היקיצה יותר ערבה מן
השינה אצלה. כי הפעל יותר עבר מן היבטללה. והחויש יותר מה העורגן. והשלל מן השבלות.
הנה הנעת תוספת השבל ההוא בכבור ומעלת הסברא אין חבלית לו. וזה כי מה שהוא
25 בפועל יותר עבר בכל הדברים כמה שהוא בכח. ואליו ישחרל הטעג. ובאות הסבה
היתה תתקוע עריבה מאד מפני שהוא שיבוכ מה שהוא בכח בפועל. והוכרכו נס
כן איינו למה שהוא בכח. אבל למה שהוא בפועל. וכאשר היה הדבר אשר ימצוא בו מה
שהוא בפועל עם מה שהוא בכח. העrobotות כמה שהוא בפועל יותר. ואשר טבו פועל
לכר יצא לגמרי ממה שהוא בכח. כי זה ימסץ לו אל השמה אשר ישם בה.
30 כאשר עשה פעולותיו והשכיל עצמותו. והנה הראות נס כן כאשר ראה הנגיד שככל
המראים כלם והיוצר יפה. מבלתי מעיק יעיקו מוה. שמה ממן וישש בו. והחיך כאשר

B מטבח בפניהם: C: מטבחו BC 2 BC: השני AC: שיושב: B: שימוש 2 BG: בנטמיים
לא לי C et add. בו שיהיה [בו] 5 BC et infra 3 (4) השנוויים—אשר om. C 4 BC et A pr. m.:
om. B: ולא om. C 8 BC et A pr. m.: התנוועה 10 BC et infra
משתנה—או om. B: והוא מבלתי שיהיה 11 AC: בו שיהיה 12 om. B: כבל
[et] om. C 14 BC corruptum et i. m. exhibet adnotationem ex
C² התחלה [החלד] C לאות ABF: לאוטו העצם om. C Averr. desumptam 16 om. C¹
ככל BC: ברוב A: עד [?] קאן [?] BC: עם 18 BC: ברוב A: יחס הרף [ימלט כהרף] om. C²
17 מעת מה שנמצא [בוגדים] מעת om. B: כוח C: מעת מה שנמצא [בוגדים] מעת
20 BC: ברוב A: יתכן B: יהוקן: A: יהוקן: B: ויתווען om. B: כוח C: מעת מה שנמצא [בוגדים] מעת
22 BC: ברוב A: OM. BC: OM. B:
23 OM. B:
24 OM. B:
25 OM. B:
80 OM. B:
81 OM. B: OM. B:

לפעולתה.ומי שהבין כי כל אהבה הסבה הראשונה שיתקרכו ממנה הדרבים ויהיו כמווה. הנה כבר עבר השער בהבנתו. בדרך מי שאמיר כי הוא כמו תאות החי למון. ואין העניין בכך. אבל מימי החשך רבים ומימי הדרבים החשוקים הנאהבים נ"כ רביים. וזה כי התאהה למון חף התאהה לחשוך. והאהבה לבריאות העק האהבה במלעת מה לדרך 5 היישר. כי התאהה למון אمنה הוא כדי שיחטלא ממו. ואמן החשוך אמן יתאהה אליו כדי שיוראהו ויקרב ממנו. ואולם הבריאות הנה יתאהה אליו כדי שיקנה אותו. ואולם הדבר הרוך הנה נאמר שאחננו הנה נתאהה אליו שאנחנו נרצה שנחיה על היושר. וכן החיל הנה יתאהה אל המושל והמדינה אל המלך כדי שימשכו אחריו ויביטו עניינו. וכדי שנעמדו על מה שבארונו בעל הראשונה מאשר הוא בלתי מתנוועה 10 אינו מן הפלא اي אם היהה עליה ראשונה שתאהה עצם נשבל וב להשכילה עצמה היהו אליה כל הדרבים הנשארים כדי שישימו מונחים פעלה השבל הוא ר' ל' יושר הדרבים הנמצאים וסדרם. בדרך תאות האדם הדרבן לנימום אל החיים בו. והאדם במאיירם בברברה באברה' יעריה יעל ברבר אשער תוגה אליו הדרברה

המתעסק בהדרכה האהבה שיהיה על הורך אשר תורה אליו הדרכה. הנה הסבה הראושונה תניע כמו شيئا' החשוך. והראושון אשר יתנווע מעתה ויקרב ממנה ויחשוך אותה וישתדל להרמותה בה הרקיע הראשון ונלגל הוכנכים הקימיים. עבדו 15 שהיה קרוב ממנה. כבר קנה מן היוזר שלו אשר אליו יחשוך בתכליות מה שאפשר. דרך מה שקנה אותו השוטר מרגרטה המלך. כאשר היה קרוב ממנה לא במקום אבל בטען. עוד יבוא אחד הרקיע ותנוועת ריל התנוועה הראושונה התנוועה אשר אחריה והיא התנוועת [גלאי הוכנכים הקימיים והגעעה] גלאי הוכנכים הנכנים ושאר הדברים אשר 20 קיבל היה והחפסה. והטבע רב התנוועות אשר אין התנוועת במקום לכד כדרך האלהות אבל כל טבעיהם. ויתחייב אם כן שהיה החולף בין הדברים המתנוועים רב מאד. וזה היה האפשרות בכל אחד מהם וולתו באחר. ואם היה היה התנוועה כוללת כל מה שיתנווע. כי האפשרות בנפש התנוועה. ותנוועת קצתה תהיה במקום לכד וקצתה לתנוועע בעניינים ובעצם ובמה שדומה לו התנוועות מתחפות. ולא נמצא האפשרות נס כן בכלם 25 אחד. אבל הנשים השמיימות אשר שנויות היה במקום לכד. כאשר אמרנו שהוא אפשר בהם החולף. הנה לא נרצה בו דבר וולת שהוא אפשר שייהו במקומות מתחלפים. לא שהוא אפשר שייהו בולת מקום. אבל מה שיירה עליו אמרנו שהוא אפשר איינו לפי האמת מה שיירה עליו זה השם. ולא על צד שיטה אל אחד משני הצדדים. אבל על שם אין במקומות אשר ייחיב בהכרח שייהו בו. כי אמתה מה שיירה עליו אמרנו 30 אפשר אמרנו יפול על זה הטבע החולש המובלבל אשר יכנס האפשרות בו בשער

CF ולדרך) B במעלה מה 4 CF ולדרך) B במעלה מה 2 וה הוא C
 C: ממן 6 וחתואה לחשוך וולת התהואה לבריאות כ. מ. repet. et add. i. (3) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30)
 C: ממן 6 וחתואה לחשוך וולת התהואה לבריאות כ. מ. repet. et add. i. (3) (5) (6) (7) (8) (9) (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) (21) (22) (23) (24) (25) (26) (27) (28) (29) (30)

שהמחשכה נס בן חנועה מן הרכר שחושכיס בו והודמיין חנועתו טמה שידומה בון ומני הרכר המושבל רכבים. אבל כי רישון המושבלים כלם העצם. וכן העצם הפשט ממנה אשר הוא בפועל. והוא אשר לא יתעורר בו מה שהוא בכת. ואין דבר ינשא עליו ולא ינוה תחתיו. אבל הוא באמת טבע אחד פשוט. ואין דבר מטה שיתעורר בו ההיווי פשוט ולא אחד נפרד. אבל כי זה מן הדברים נמצוא מה שהוא בכח הנה הרבי בו וההרבה. ואם אמרת בו שהוא אחד הנה איןנו כן לפני אמתה מה שיורה עליו האחד. ואעפ"י שאנו הוכיח פערם הרבה נאמר בו שהוא אחד והוא פשוט. וזה שאנו הוכיח נאמר אדם אחד ואומה אחת. והקרמה פשוטה ויסוד פשוט. אבל כי אתה כאשר הבנת לפני האמת תמצאו אלו הדברים אשר יאמר עליהם כובדים ולוח העצם הראשון. כי זה הוא אשר יאמר בו לפני האמת שהוא אחד פשוט. ואמרך בו שהוא אחד על השער. כמו שאמר אומה אחת ואבעע אחד. ולא כמו שנאמר אדם אחד וסום אחד. כי אלו הדברים הנמצא בהם דבר אחד. והאחד הוא דבר אחד. ואולם הטבע הזה הנמצא ממנה והאחד דבר אחד בעינו. ובן ניב הפשט. ולא יאמר שהוא פשוט מפני שיחרב ממנה דבר אחר ולא בהקש דבר אחר. אבל כי לא בטבעו שהוא פשוט ולא יhabר בו דבר 15 מן הרכבה ולא מן הבעל. ולא נמצוא הטבע הזה בדורן המניין הראשונים לדברים בלבד אבל בדרך השלמות והרכר אשר בעבורו. וזה כי הדבר אשר נבחר בסבב עצמותו ואשר יפיו בעצמו ואשר לו המעלה בתבלית האחרון בעצמו אמן הוא ההלה ושלמות בעצמו. וכמו כן העניין בנימים. וזה כי הנימים ניב ניע הרכבה וממנו תהיה. כי הנימים בסבתו בעצמו היה נבחר ויפה. ויאמר שהוא בתכלית המעליה ווישר ההגהה 20 يولיך עניין בעלי הרכבה מעוניינן כיישר הנימים וסדרו ובזה ישילמו הרכבה וישמרו אותה. אבל כי הנימים איינו עצם אבל הוא פועל מעילות העצם יכט ולא יעד כי אם מדר מה. ואולם החשוך הראשון והמניע הראשון הנה הוא עצם לא יתרוב בו ההיווי רבק ההשאות פשוט טבעו בפועל. כמו אלו נדמה הנימים אשר תמדו בו הרכבה שהוא חי ישכלי עצמותו. ובשלב הוא ניע הרכבה והণיע באמת חנועה בדרך החשוך. הנה 25 האל ית' יכולות וסנה לישר וזה העולם וסדרו ושכל ואמת החהל של שהוא האחרון. וכל פועל יהיה מן השכל הנה הוא חכמה ומהשכ.ומי שיאמי בפועל השכל שהוא עצם הנה יתחייב אב' שהיה עצם הסבה הראשונה חכמה ומהשכ. ומאהה יהה סדר הדברים הנמצאים וישראל והוא אשר יחשקו אליה מה שאחריה. וקצת יקרב ממנה וקצת ירחק ממנה. בדרך מה שימצא בהרכבת המידנות. וזה כי קצת אנשי המדרינה יקרב מן 30 השלמות וקצתם יקצטו מות. והנה ראוי שנשים התשובה הזאת בכאן בדרך מה שימצא לאדם אשר שם מגנתו עניין הנימים מתאותו אליו ולהיותכו. וזה כי כל דרישת ועבדות תהיה ברצון ובחירה הנה היא לאהבה ולהשכה אל ההתחלה הhay אשר שם מגנתו

[ממה] יונח [ינו] 4 בכה om. B [בכה] desideratur in A (p. 18, 10) ובחכילה—והוא
האמת. ואעפ"י שאנו הוכיח אמר מה שיורה עליו האחד. B [בכה] 6 (7) נאמר—אמתה ex
CF: הוּא 12 del. (fort. corruptum ex
ירחך ממנה. בדרך מה שימצא בהרכבת המידנות. וזה כי קצת אנשי המדרינה יקרב מן
שלמות וקצתם יקצטו מות. והנה ראוי שנשים התשובה הזאת בכאן בדרך מה שימצא
לאדם אשר שם מגנתו עניין הנימים מתאותו אליו ולהיותכו. וזה כי כל דרישת ועבדות
יהיה ברצון ובחירה הנה היא לאהבה ולהשכה אל ההתחלה הhay אשר שם מגנתו
20 conicio B [בכה] 19 B [בכה] 20 ממעונים כאשר [מעוניים בירושה] זה [עניין] יוליכו המעליה
21 B [בכה] 21 om. B [בכה] 22 om. C [בכה] 23 om. B [בכה] 24 om. C [בכה] 25 om. B
25 ממנה F? (vere perfecteque primus) 26 B [בכה] 27 om. B [בכה] 29 om. B
30 מדריגתו: C: מגנתו עניין הנה: B [בכה] 31 C [בכה] 32 C [בכה] 33 C [בכה]
33 מגנתו שם ועפניו [בפערת] לשעתה—ש C: ועבדות B [בפערת] 34 C: ועבדות B [בפערת] 35 C

הנוועה תמיד תוגעה מחלוקת. יקדם קצחים קצה ויבדל קצחים מקצתם. ויקבלו מהם כל הדברים המקבילים להוויה ולהפסדר ר' מן התגועה התמידית והתגועה המוחלפת. וכאשר היה זה כן. מה צרכינו לבקש החולות אהרות ולעוזב אלו התחולות והחולותῆם שיאמרוهو המשוררים ובהתחרש הדברים הנמצאים מן החשך והעורוב המונגה ובכל מה שהוא בטבעו בכח לא בפועל. הנה היותר ראוי שנפל ממנה כל זה. ונאמר שהנה ימצא בשם התגועה אין מנוחה לה והוא התגועה על הסבו. ושחוא לא יתרבא במאמר בלבד אבל בפועל נם כן. ואם היה המתגוע אין מנוחה לתגועתו. הנה מן המבוואר כי המנייע בגלגול הראשון. ואם היה המתגוע אין מנוחה לתגועתו. הנה מן המבוואר כי השארות אותו אין מנוחה לתגועתו ולא הפסק. אבל כי הענין בשחוא נצחי מתיידר מהבוואר. ואולם שהוא בלתי מתגועה הנה ראיו שנבאו מה שתקרנו ונרו. ונאמר כי אנחנו כבר בארנו כי מה שהוא מרכיב משני דברים. היה אפשר באחד משנייהם שימצא עומד בעצמו נפרד. הנה אפשר גם כן בדבר الآخر שימצא עומד בעצמו נפרד. ואם היה כבר נמציא דבר מתגוע ומניע יחד. ונמצא דבר מתגוע לעבר מלחי שנייע. הנה יתרח בכרה שימצא מניע בלתי מתגוע. וזה שהוא נמצוא בטבע אשר לא יתרבע בו דבר מן ההיווי והוא אשר עצמו בפועל. ואין ראוי להפליא מאשר היה מניע כלבי מתגוע. כי כל מי שהוא חשוק ייע על הצד הזה. וכל מה שהוא מושבל כאשר השבלנותו ייענו לקצת הפעולות הנה הוא מניע על הצד הזה. אבל כי הדברים החשוקים והדברים המושבלים מעני כי היו רכבים בנו ובשאר בעלי חיים. הנה לא ימצא החשוך והמושבל ייחד דבר אחד. כי הוא מושבל והוא חשוק. לא יתחלף והרצו לו לעבור שהוא חשוק הוא מושבל. והנה נמצוא וזה בעינו בדברים החשוקים הקוראים מאתנו אשר נראות אותם והם אשר נתואו אליהם ונבחרם. אולם אשר נתואו אליהם הם הדברים העירבים. ואולם אשר נבחרם הם הדברים אשר הם באמת טוביים. וזה כי אנחנו נתואו הדברים אשר נבחרם בעבור כי אנחנו נראה אותם טוביים. ואין אנחנו רואים אותם בזה העניין בעבור שאנו נכוון לבקשם. אבל אמנס נכוון לבקשם מעני שאנו נראה אותם כזה העניין. אבל הנה יקרה לנו הרכה באלו הדברים שהיא מה שנראה אותנו בו מתחלה למה שנראה עליו בנסיבות. ואולם בהשך הראשון ובראשון מן החשוקים הנה אין מה שנראה מתחלה למה שהוא בו באמת. אבל מה שנראה ממנו הוא מה שהוא בו באמת. ומה שיזוכל ממנו הוא עניינו. ואשור וישבל מעניינו שהוא טוב הנה הוא אם כן לפה האמת הטובי. והתחלת החשקה הזאת אמנס הוא מה שנשביל מן הסבה הראשונה כמו שהתחאה בנו. אמנס והתחלה המחשכה והדמיון. וכל שבל הנה תנעותו מן הדבר המושבל. כמו

מקנית BC ייבטל AF: B: C inc. compag. לקטם A; ובדל AF: B: C post. m. המתחלה ב-1
 בשכל [בפועל] 7 A התברא om C המגונה 4 B הנחלות C: והלה... וועוד 3
 AB: במאמר est variatio ad pertinens et i. m. C: fort. בשכל estvariatio adpertinens
 9 אס זהה [זהה] C post. m. 11 C post. m.
 10 אוות A i. m. C post. m. 12 BC מישיהה [מארש היה] C post. m. 15 BC [האחר אפשר].
 17 הנעותם: ס"א 19 F; C נישע F legend. וַיְהִי
 חשוק post. (pr.) repet. 21 C post. m. כם ייחד
 טבש [בטבע] 22 BC (24) הדרבים—הערבים om. A והוא: A: 23 והוא מושכל
 27 AC: BC שנשפיל 31 B משני: C מפני [מן] post. m.: כו BC: עליון B עליון
 32 BC: A שן [של] C' החלה BC: A; C'

אנכסאגוריש במאמוֹר בשביל. והנה היה היותר ראוי שמספר בסכנת זאת התנוועה הנצחית ומה עניין אמרם נצחית. וזה כי אנחנו לא נמצאו כלל התנוועות אפשר בה שתחיה נצחית אלא התנוועה המקומית אשר תחיה בסבוכו בלבד. והסבה כוה שהיא לכה וולת' שאר התנוועות מודבקת. ולא נמצוא אחד יספר בתנוועה הראשונה מתנוועות הגשמיים המתנוועים אם היא טבעית או חוץ מן הטבע. וזה לפי שלא נמצוא דבר מן הדברים יתנווע במרקחה אבל אם בטבע ואם מן השכל או בהכרה כאשר היה עניינו הפק העניין ההור. ולא נמצאים גם כן יאמרו אי זו מalgo התנוועות היא התנוועה הראשונה אשר בטבע או אשר מן השכל או

אשר תחיה מוכrhoת כי כל זה יתחלק חלוף חוק.

אבל אתה כמיון מאמרם הנה הם ישיימו התנוועה הראשונה התנוועה המובלבלת אשר אין לה סדר. עוד ישימו אחר וזה התנוועה המוסדרת עם הנפש ועם הגוף ועם סדר הדברים הנמצאים. ולא נמצוא דבר מן ההיקש ייחיב שיקרים מה שאין על יושר מה שיש לו יושר וסדר. וזה כי אנחנו נמצוא גשם יש לו סדר והוא יקרם על מה שאין לו יושר. ונמצא הגוף וכל הגשמיים השימושיים ישבכו סכובים תמידיים קצחות ארכום וקצתם קצבי הומן. וישבו אל הנקרה אשר החילו הסכובים ממנה על הכליה האמתות והדקדוק. ומה שהיתה תנועתו תמידית בעניין אחר. הנה ראוי שיטעם הסבה בה

העללה אשר עניינה בהקשת נשימים המתוועים עניין אחר.

ואולם מה שתנוועתו מתחלפת בעיתים מתחלפים הנה עניין העלה המניעו אותו בהחלפות ומן. עניין המתווע בעניין. ולא נמצוא דבר מן הגשמיים המקבלים להויה ולהפסד יתקיים עת אחת בעניין אחר. הנה י策ריך אם כן באלו הגשמיים אל עלה תחלה נפי התחלפות. ומפני כי הווה והഫסד מתמיד אין הפסק לך. הנה י策ריך העלה הפעולות לו שתחיה עם התחלפה תמידית ההשאות. ויתחייב אם כן בהכרה שהיה ההחלפות בואה העלה מצדה. והתמידות מסבה אחרת. והוא אם כן מן העלה הראשונה או מן עלה אחרת וולת'ה. ואשר ראוי בהכרה שייה מן העלה הראשונה. כי זאת העלה היא הסבה בהשאותה תמיד ושהאות העלה השניה. ולזאת הסבה הזאת יותר לנכחדת יותר נשאת. וזה שאותה לא תמצוא התמידות וההשאות בעניין אחר לדבר מן העלות כמו שנמצא לעלה הראשונה. וסגולת העלה השניה התחלפות. וסגולת העלה הראשונה התמירות. הנה בהכרה היו כלם סכובות התיימות וההחלפות. התורה או תחשוב והמאמר אמן הוא דבר בלבד מונח הנחתה. ומה שיעיד עליו החוש הפק זה. או לא ימצוא אחד יניע מעורון חוש ושבלו שלא יראה ולא יבין. כי הגוף הראשון המקף כל הגוף יתנווע תמיד תנועה אחת בעינה. והגוףנים אשר לבוכבים הנכבים

1 A add. post F ut שיפרו עניין אמרם זה והנה ^{ante} C post. m. מכל מילוטו [ענין אמרם] ut post. m. supplendum: C: B om. בה; התנוועה היה אפשר שתחיה[ה] נצחית אבל et inserit ut C et et BC: B om. A BC: B 6 ואם BC: A או; C post. m.: A B 10 om. A לה 11 om. A שדרם 12 יושר A 13 שדרם 14 הקרה AB: C מקומות: 15 AC: B שתייה: 16 BC: C מהם [מןמה] 17 בזה: AC: B שתייה: 18 A: conicio זמן CF (ipsum diversimode movens): 19 בדין ut pro? כמי? pro? B? בא? 20 אל BC: 21 BC: וזה A: B בהשאותו 22 BC: 23 om. B ולחאה 24 om. B וההחלפות—הנה 25 BF: נשארת A: C [cf. Gen. 49, 8]: שעת 26 BF: נשארת A: C התחשוב: 27 om. B הנחה: 28 AF: BC: BC: הניחו מה: A: BC: BC: מכל מילוטו [ענין אמרם] ut post. m. supplendum: C: B om. בה; התנוועה היה אפשר שתחיה[ה] נצחית אבל et inserit ut C et et BC: B 6 ואם BC: A או; C post. m.: A B 10 om. A לה 11 om. A שדרם 12 יושר A 13 שדרם 14 הקרה AB: C מקומות: 15 AC: B שתייה: 16 BC: C מהם [מןמה] 17 בזה: AC: B שתייה: 18 A: conicio זמן CF (ipsum diversimode movens): 19 בדין ut pro? כמי? pro? B? בא? 20 אל BC: 21 BC: וזה A: B בהשאותו 22 BC: 23 om. B ולחאה 24 om. B וההחלפות—הנה 25 BF: נשארת A: C [cf. Gen. 49, 8]: שעת 26 BF: נשארת A: C התחשוב: 27 om. B הנחה: 28 AF: BC: BC: מכל מילוטו [ענין אמרם] ut post. m. supplendum: C: B om. בה; התנוועה היה אפשר שתחיה[ה] נצחית אבל et inserit ut C et et BC: B 6 ואם BC: A או; C post. m.: A B 10 om. A לה 11 om. A שדרם 12 יושר A 13 שדרם 14 הקרה AB: C מקומות: 15 AC: B שתייה: 16 BC: C מהם [מןמה] 17 בזה: AC: B שתייה: 18 A: conicio זמן CF (ipsum diversimode movens): 19 בדין ut pro? כמי? pro? B? בא? 20 אל BC: 21 BC: וזה A: B בהשאותו 22 BC: 23 om. B ולחאה 24 om. B וההחלפות—הנה 25 BF: נשארת A: C [cf. Gen. 49, 8]: שעת 26 BF: נשארת A: C התחשוב: 27 om. B הנחה: 28 AF: BC: BC:

הנה בטעו מה שהוא בכח. עד שתהיה היא המוציאה לוואן הכה אל הפועל. ואי אפשר שיחיה מה שהוא בכח יוציא מצד עצמו אל הפועל. כי מה שהוא בכח אמנים הוא הטבע חולש בלחי שלם בעצמותיו. ואmens יקרה לו השלמות כאשר יהיה בפועל. והנה אפשר בעניין מן העניינים כי מה שהוא בכח יטה אל אחר משני הצדרים המתנגדים. והוא אם היה אל אחד משני הצדרים יותר נוראה. הנה לא ימלט משיחיה בינו ובין האחר יחש. הנה אם כן ראיו שתהיה התחלת נמצאת ברכירם הנמצאים אין עצם לפניה. וככאשר היה בן נצח. לא יתרעב בו דבר מן העולם. כי כל דבר תערוב בו דבר מן העולם.

על שהוא הנה אפשר מי שיעשה דרך הדברו شيئا. כי מה שהוא טבעי בכך
10 אין יותר יותר לדבר מן העניינים ממה שהוא בפועל. אבל עניין הדברים אשר
הם בכך אצל הדברים אשר הם בפועל. concerning מה שהוא בפועל. concerning מה שהוא
יותר חדש. ובאשר היה דבר מן הדברים הטבעיים בפועל הנה יש לו بلا ספק כי
יותר קודם במציאות ממן. ואין כל מה שאפשר בו מן הדברים שהיה תחביב ולא
ספק שיצא אל הפועל. אבל זה אמנים הוא ראוי לדברים המוחשיים לכה. והם אשר ימצאו
15 בהם שני הדברים יחד ר"ל מה שהוא בכך ומה שהוא בפועל. וזה כי הכח באלו הדברים
המיד יקדם הפועל. ונאשר הקשת הכח והפועל יתקשר מוחלט. מצאת הפעול יותר קודם
בטבע. כי הפעול הוא המוציא מה שהוא בכך והמשמעותו אותו. ואמנים המאמר בהזות מה
שbacks קודם למה שהוא בפועל הוא אמר האנשים אשר יסבירו סברות מי שרבר מן
20 הקודמים בחכמת האלוהית. והם אשר יולדו בעולם מן החשך והאור כמו שעשה סנדים.
ומאמר הסוכרים סברות הקורמים מכעלם הטבעיים. והם אשר שמו ההויל יותר קודם
כל הדברים. וזה כי המאמר להיות כל הדברים נמצאים יחד. כמו מאמר בחלקים אשר
לא תחולקו אין תחולת להם ושאר מה שאמיר בו כל אחד מהם. ואמנים הטועה הכלול
בכל זה. שהם שמו ההויל להחלה הנבראה והקדמת. ואיך אפשר בהויל שיתנווע
מכלתי שתJKLMם לו סבה מן הסבות חנייע אותו. וזה כי אתה לא תמצא אחר מן החמורים
25 הינווע בעצמותו אל הצורה. אבל כמו שהוא לא הינווע מעצמותו אל צורת הרגש
אבל ממלאת הגנוג. בן גם דם הננות. והארץ גם בן לא תהיה אפשר לה שהצמיה
דבר מן הצמחים מעצמותה ולא אחר מכל הזרעים. אבל המשמש חנייע הארץ ושאר
היסודות והורעים להיות האחים. וכפי זה נמצוא ינייע מכח האמת כי כל מי שישם ההויל
יותר קודם מן הנמצאות כלם יצטרכו להורות בסבה אשר היא בפועל ואם לא ירצו זה.
30 אולם לבקש בערכו בחלקים אשר לא תחולקו חניעה תמיירת. ואולם אפלטון בהעמידו
קורם עניין האל יתי חניעה מכובכלת. אולם אנדרקליס בתארו אהבה והנצחו.

C: ומגע A: מלט 5 BC: om. AF 4 post הענינים add. קנה [קירה C
 א: דברים BC: tert.) היה בפועל add. BC: om. B 6 ההתחלה [החלה A
 ס"א מחרוחר [חדש 7 post BC: om. B 12 דרך et על שהוא 9 BC: om. A 13 מה C
 שהיהה post BC: om. BF 15 יתאמכה [הא ראו 16 מציאות [מצאת C
 add. BC 14 BC: om. BF 16 סברת (bis) 17 מאמר 18 קודם ממה [קודם למה A
 BC: om. C et l. 19 כמו C et in m. 20 והאור AB: om. והאור BC: om. B 21 מכל [כל C
 כבאיו' רשר וחותמו 22 סודים 23 סודים [סודים sive: יות A: BC: Av. 317 H *Dinodes* 24 סנדים C
 תניעו בעמימות 25 כבאיו' גבויי' 26 במאמר [כמו מאמר C
 מעצמותה 27 יהיה .. להם שצמיחו: BC: om. A 28 יהיה .. כבאיו' כבאיו' 29 קרוב [קודם AC: om. A 30 מעצמות F
 לשער בסבה בפועל 28 מי om. A 31 ערכו: B: עריכו: A: BC: *commiscens* C i. t.: אס C: commiscens F
 סובלגלה AC: מסתערת B: (infra quoque) 32 אולס A: אנקלליים (ter) AB: om. 33 אמא

לא יהוה כי אם בתנועה. הנה מאמר האומר בזה יחייב שהיה כבר היהת וה坦guna קודם שהתהיה התנועה. כי התחלה והשינוי והמנוחה אmensums ממעני התנועה ונמשכים אחריה. ואילך אפשר מבלתי שהיה נשם מן הנשים והוא מתנועע. ואם אמרנו כי הגשם הוא לא אבל הוא מתנועע ממנוחה. החורייב עליינו שנספר הסבה אשר בעבורו התנועע והשתנה מן המנוחה אל התנועה. ואם אמרנו כי הגשם הוא נתחרש. הנה קדם להרויש הנשם החדש התנועה. ואין זה דבר וולת כי התחלה קרמה לתנועה. ואילך אפשר שנניה חורייב לתנועה ממנוחה. ואם שמננו הנשם שהיה אפשר שיתחרש ממה שאינו נמצא כלל. התקבעו שני הדברים יחד וזה היה התחלה החדש הגשם הוא התרוש התנועה. ובאשר היה זה בלתי אפשר. ואם רבר יתחדר ממה שהוא נמצא כלל. הנה נמצא כלל. התקבעו שני הדברים יחד וזה היה התחלה החדש הגשם הוא התרוש התנועה שיאו 10 הוא בלתי אפשר. שתצא התנועה מן המנוחה. ואילך שהתבادر מעין התנועה שהיא נצחית ומעניין הזמן אצל התנועה. הנה יכול עליינו מהו שימוש אחר וזה והוכרז באלו הדברים בפרט. והנה התנועה אם היה נצחית הנה הנשם המתנועע נצחית. ואם היה המקרה כן. הנה יותר ראוי שהיה העצם כן. והנה היה הראשה ממן התנועות התנועה במקום. וה坦guna השניה והשלישית התנועות בשאר החארים. וכך בארנו כי קצת 15 התנועות המוקומיות תהיינה על השר וקצתם על הסובב. ואופן הרכבות לא יהיה כי אם בה. כי התנועות האחרות כלם יהיו נפסקות בעמידה. אם היה זכר מה שנאמר בעמידה. והרכבות עניין הכרחי לרבים הנצחיים. וזה כי מה שישייתה ויעמד. הנה בלתי אפשר לאומר שיאמור שהוא נצח: ונאמר גם כן מואפן אחר כי הזמן מתרדק. כי הוא בלתי אפשר שנחשוב חתיכת ממן נבדלת. והנה יותר ראוי גם כן מוה שנאמר כי התנועה גם כן מתרדקת. כי היה הזמן יתחדר ממן התנועה. ואם היה התנועה על הסובב היה לכדה וולת שאור התנועות מתרדקת. הנה ראוי שנשים התנועה זו את הסובוכיות נצחית. יותר ראוי מוה שהיה מנייע ואת התנועה נצחית. וזה כי הוא בלתי אפשר שהיה רבר שאינו נצח סבה לתנועה נצחית. כי לא ניתן ממש רבר רבר יותר

פחות היה סבה למה שהוא יותר נכבר.

25 הנה כבר בארנו אוור מספיק כי הנה המנייע הראשו נצח. ואילך שהיה בן הנה ראוי בהכרה שניין תנועה תמידית ועשה הפעל הזה. וזה שהוא היה מנייע אבל לא הראה הנעה תמידית הנה מן המבואר כי הנעה גם לא היה נצחית. וכן בארנו כי זה בלתי אפשר שהיה. כי היה ראוי אם כן שלא היה תועלת עצמים הנצחיים. אם אנחנו שמננו אותם כמו ששמו הם אשר אמרו בצוותם שהם מונחות נפרדות 30 כרמיונות נחות. אבל אם היו טבעיות נצחיות קודם המוחשות. הנה איןנו ראוי שニアח הטעב הזה בלא פעולה. אבל יכול שינייע וישנה. וכאשר אמרתי יכול. הנה איןנו רוצה במאמרי יציאתו מן הכח אל הפעל. אבל נרחיק ממן לנMRI מה שהוא בכח. ולא יmana וזה העצם במספר העצמים אשר בהם מה שהוא בכח ומה שהוא בבלתי אפשר שתורה התחלה הראשה נמצאת בטבע מה שהוא בכח. כי היה מתחייב ממן

1iterat B C (2) om. B 2 C: שה תהיה — קודם (2) (ה)ת התייב [יה]יב C: שה תהיה — קודם (2) om. B 2 om. B C: om. B 3 Ai [אי] BC 4 כה: אהיריה 5 C: והמגנוּה [והמגנוּה] A: שה תהיה 6 B: שה עזם [ה]ת הנוּעַ 7 ABC: (ה)ת הנוּעַ 8 F: scripsi eum: (ה)ת הנוּעַ 9 [והוכרז] 10 om. C 11 (9) iterat A 12 (8) (ה)ת הולת 13 B: כי הנה [והנה] 14 B: בלבך [גברט] 15 C: כל שבן [ראי] — הנה 16 A: בו 17 B: הת הנוּעַ הראשוֹה מהת הנוּעַ במי' 18 BC: מוזלה [וז] C: מושם 19 CF: מושכלת [גבdet] 20 (19) om. A 21 (18) אפשר — לאומרם 22 (24) om. B 23 (33) om. B 24 (alt.) דבר נמנה conicio [ימנה] 25 (33) om. B

זהה או היה שמידתו על המשך היישור וסדר היה שרשיו ועקריו ותחלת החלק הוא העצם. ואם היה שפדר כל עצם. הנה מן הראיו שיתחביב שלא יהיה דבר מכל הדברים שהם תלויים בו נשארים.ומי שהנאה הענין הזה ואפילו מעט מן ההנאה מצא העצמים וולותם מן הנמצאות אי אפשר מבלתי שיהיה להם עצם מטעם המציגות. ומנו מציאות. ואינו 5 מן הפלא שיהיה בנסיבות עצם נצח. כי הנה כבר נמצא דברים מטעם המקרים נצחיים לא פסדר. והנה התנועה אינה טבעית משוללה עומדת בנפשה. אבל הוא ללא ספק לנשס או לעצם. יותר ראיו שיזוהה בן הומן. כי הומן יתיחס לתנועהיהם קרוב. לא ימלט אם שיזהה שיעור לה או חדש מאתה. ואי אפשר שזונה לומן ולא לתנועה היהו ולא הפדר ולא מי שהוא בתכלית המלחמה והנצח. וזה כי אנחנו אם הנחנו 10 הומן הווות. התחייב מוח שיזהה הומן יותר קודם מהוינו. ואם הנחנו שהוא פסר. שיזהה אחר הפדר. וכבר אמרנו זה במאמרים הטבעיים במה שעבר. ונזכרנו עתה מפני שאנחנו ציריים אליו ביחס בהכרה במה שאנחנו עתידים לחזור בדברים אשר מהם חעםוד הידעה בהחלה הראשונה. הנה אין לתנועה ולא לומן היהו ולא הפדר. ולא יינה לנו 15 ההקש הנחתו. וזה כי מאמר האומר כבר היה עת לא היה לפני ואני ומן. ושיזהה עת לא היה אחורי ומן. הם מלוטות סותרות שרשיהם. כי כל מה שזרמה לאלו המלות ריל מתי והיה וקורם ואחר. אשר לא ימצא בעל השורש הזה דמלט מעשיהם. אמנם הם חלקו הומן או נדרים בו או ראיות מוחברות בו. ומי שעשה שם מלאו השמות כדי שיקים בו חדש הומן. אי אפשר מבלתי שישם הומן יותר קודם מחדרשו. ומ夷 שעשה מן המלת מה שיצרה שיחיב בו הפדר הומן. התחייב 20 עליון על הדמיון הראשון שיזהה הומן קיים אחר הפדר. ואם היה הומן נצח. הנה התנועה ללא ספק נצחית. כי הנה הומן אמנם הוא שעור לה או חדש מאתה. ונהר ראיו לנו שנחקור מן התנועה בנפשה.ונאמר כי התנועה לא תמלט אם שתהייה לא סרה או שתהייה מחודשת. ואם היא מחודשת הנה כבר היה לפניה המנייע אותה. ואיך אפשר שידורה המנייע והוא נצח ולא תהיה מאתה החדר כלו. ואין מונע שימנע שתהייה מאתן. 25 ולא יתרחש חדש בעניין מה שהיה עליו וחדש אותה. כי כל מה שיחרדש אמנם יתחרדש מאתה. ואין דבר וולתו יעיקחו או יריצו. ואיך אפשר שהוא כבר היה בלתי יכול להזוזה ואחר בן רוח נעל. כי והיה בו השינוי. וחיבק שיזהה דבר אחר וולתו הוא אשר נשנה אותן.ומי שאמיר כי מונע היה מונע. הנה עם מה שיחיב לו מן הגנאי בקיטם דבר וולתו. יוסף נגאי עליון בסבב שהוא יתרחש לו שתהייה הסבה המונעת אותו יותר חזקה 30 ממנה. ואיך אפשר לסבב שהוא מונחה הדר אין חבלית לו ואחר בן התוירה בסוף. ואי אפשר שיזהה וזה כי אם כשותה התחלף או השתנה. ואי אפשר שיזהה אותן המונע ההוא קיים על עניינו. והמניע פעם ימשך ידו מן התנועה. ופעם יניע. וחרוש התנועה

ההתקלה הנה אפשר שנמצא חוץ מהרב. כמו הסבה המונית, ואולם היסודות הנה אי אפשר שהיו כי אם ברכירים אשר הם מהם. ומה שהייה יסוד אינו נמנע שיקרא התחלה, ומה שהוא התחלה הנה אינו יסוד בלבד ספק. וזה כי התחלה המונית הנה אפשר שתהיה חוץ מן המהונע. אבל המנייע הקרוב ברכירים הטבעיים. הוא דומה בעורה. כי האדים אמנים يولידו ארים. ואולם ברכירים המלאכותיים הממחשבים הנה הוא הצורה או ההדרר. דמיון וה הרפואה. או הסכלות בה. והבנין או הסכלות בו. ובהרבה מן הרכירים תריה הסבה המונית היא הצורה. מזה כי הרפואה היא מפניות מה הריאות. כי היא צורתה הבית היא מפניות מה הבניין. ואדם אמנים يولידו אדם. ואין כוננתנו לבקשת המנייע הקרוב. אבל כוננתנו לבקשת המנייע הראשון. אשר ממנו יתנוועו רל ברורום

זה עוזר. והענין בו מבואר. שהוא עצם. וזה שהוא התחלת העצם. ואילך אפשר שיזיה התחלת העצם כי אם עצם. והוא התחלת העצם והחלה כל הדברים הנמצאים ולא תהיה העצלה מן הבארו כות. במה שקדם ישר. כאשר שאר הדברים. אמן הם הדרושים וענינים לעצם ותנוועות לו. והנה ראוי שנקור מזה העצם אשר ינייע זה הנשימים 15 הוא. ואם ראוי שוניה שהוא נשא או שהוא שכל או שהוא זולח שניהם. אחר שנשמר ונומר שנסופת על ההתחלה הראשונה בדבר מן המקרים. אשר יתחייב לאחרים מן הדברים הנמצאים. אבל הנה ימצא באחרים מן הדברים הנמצאים. מה שהוא בכח. ושיהיה הדבר בעיתים מתחלפים. על עניות המתחלפים. ושלאל היהוה מתמיד על עניין אחד. והדברים אשר יקבלו החזיה וההפסה. הם אשר ימצאו כוח העניין. כי אתה החזיא כהם. הדבר בעינו פעם בכח ופעם בפועל. דמיין זה כי הין הנה ימצא בפועל. אחד 20 שירתייך וינווע. והנה יהיה נמצוא בכחبعث אחרה כאשר תהיה הלחות אשר יתילד ממנה אmens הוא בנפש הכרם. ובבשר פעים יהיה בפועל. ופעמים יהיה בכח ביטודות אשר מהם יתילד. וכאשר ארמניו בכח ובפועל. הנה לא רצחה דבר. זולת הצורה והחותמר. ונרצה בצורה. העורה אשר אפשר שההיה נפרטה או המורכב מן הצורה והחותמר. ואולם הנפרדה 25 הוא כמו האור והחשך אם היה אפשר בהם שיפרוו מן האור. ואולם המורכב מהם. בדמיון הגוף הכריא והגוף החולה. ורצוני בחומר הדבר אשר יוכל בו שייאש שני העניינים. כמו הגוף. כי הוא פעים יהיה בריא ופעמים חולה. וזה הדבר אשר הוא בפועל ואילך בכח פעמים יתחלף. לא ביטודות הנמצאים בדברים המורכבים מהם ר' ל' בצורה והחותמר לכד. אבל בדברים גם כן הינוים מן הדבר. המנייעים אותו. אשר אולי לא יהיה חומרם. 30 חומר הדברים אשר הדיו ממן. ולא צורהם צוריהם אבל זולחים. וראוי שיזיה וה הדבר עומד במחשבתו כאשר תבן החקירה מהסבה הראשונה. כי קצת הסבות המנייעות נאותות בצורה לדבר המתנווע קרובות ממן. ואחריהם יותר ורחוקות ממן. ואולם הסבה הקורובה

3 שָׁהָיָה [שָׁהָיָה] A: ci. 5 הַנְּהָאָה AD: om. BC 12 הַגְּמַצְעִים AD CF:
 יִזְרֵר BD 13 כְּנִסְיוֹן A et om. BD בַּמָּה C: יִשְׁרָאֵל 14 הַעֲזָלָה ABDF:
 גַּשֶּׂשׂ אוֹ CD הַעֲצָם [הַגְּשָׂם] i. t. 15 C sec. m. ante
 נִשְׁמָרוֹ AD: BC 16 נִשְׁמָרוֹ BC 17 שְׁנִשְׁמָרוֹ AD: BC 18 וְנוֹהָר ABD:
 וְנוֹהָר FC: 19 וְנוֹהָר AD B?: 20 כְּבָח C 21 AD: BC 22 בְּמָרוֹם
 אַבְלָל conicio 23 CF 24 בְּמָרוֹם ABD: 25 post hoc add. C 26 הַמְּרֻכָּב
 יְהִיא בְּמָרוֹם סִיא CD 27 הַנְּפָרָת 28 כְּיָה אַתָּה
 אַתָּה אַתָּה 29 הַמְּנַיעַן BD: 30 צְרוֹתָם (pr.) C 31 קְרֻובָּה
 יְסָדוֹת A: BC 32 בְּצָרוֹה C 33 קְרֻובָּה [קְרֻובָּה] 34 כְּיָה
 וְרַחֲמָה AD

וננה ראי אם הייתה התחלה תאמיר על פנים ובים. מה הרבר אשר ממנו התחלה התנועה. ומהן הדברים אשר בעבורו יהיה מה שייה. ומהם היסודות. שהחיה הכוונה בשאלת תחלה. כונת היסודות. אם יסוד כל הדברים הנמצאים אחד. או לכל אחד מהסונים יסודות. וולת היסודות אשר לסוג الآخر. אבל איןנו מן הווער שיאמר. כי היסודות לכלם 5 אחדים. וולת היסודות אשר עדר שיחיה. אולם היסודות אחרים והכמות והaicות יסודות אחרים בעינם. עד שיחיה יסודות העצם והחצטרות והכמות והaicות יסודות אחרים אמרו. ואם חשב וזה חשוב. אמרנו לו מה זה היסוד אם היה אחד. או מה אלו היסודות אם הוא זו דבirs. ואם הוא חוץ מן הסונים העשרה או תוך קצטם. ואם היה חוץ מהם. הנה הוא יצטרך אל שיחיה סוג אחר וולת העשרה. וראי שיחיה קודם העשרה. וזה כי היסוד קדם מן הדברים אשר הוא יסוד להם. ואין סוג כלל יותר קודם מן העצם. וכבר 10 בארכנו זה במה שקדמו ממאמרנו בvolent והמקום. ואם רחק מזה. ושב היורוותחת העצם. התחייב לו שיחיה יסוד העצמה יסוד החצטרות והaicות והכמות והפעול וההעלוות והקניין. ויתחייב לו עם זה מה שלא יכלחו השבל. שיחיה יסוד העצם התח העצם. והיסודות יותר קורמים וייתר פשותם מן הדברים המורכבים מהם. כמו שהאותיות יותר קדומות מן הבודר. וניעץ כי היסודות אינן תחת סוג מן הסונים. ונשאל בעל וזה המאמר אם הם מן הדברים אשר 15 יכולות התאר בהם כל הדברים הנמצאים. כמו אחד. ואם אומר כי דומים לאלה הם יסודות לכל הדברים. אמרנו. כי ה兜ומים לאלו [איין] יותר ראוי כישתוואר בהם הדברים הפחותם. מן הדברים המורכבים. ויתחייב מזה שלא יהיו הפסותם יסודות למורכבים. כי היה המתואר בזה. הם הדברים המורכבים. אבל המורכבים יסודות לפשותם. ועם זה נן כנ' אם היה הנמצא והאחד התחלה לסוגים העשרה. והזיו התחלות וולת הדברים אשר 20 יהוו מהם. כמו שהנקורה וולת הקן. והאחד וולת המספר. והחדש וולת העניות המהוישים. הנה אין הנמצא והאחד. הוא עצמות העצם ולא עצמות הרכמות ולא עצמות האיכות ולא הנמצא אחד. כי הנמצאים. ועל זה הדמיין אי אפשר שיחיו יסודות כל הדברים יסודות אחדים ביזיון:

הירכרים יסודות אחרים בעיגם:

ויאולם על דרך היחס הנה וראי בנו. אם אנחנו המשכינו. מה שסביר הצענו. שנכאר כי התחלות כל הדברים הנמצאים שלשה. הצורה והחומר וההעדר. דמיון והבעצם המוחשיים. כי החום כנגד הצורה. והקור כנגד ההעדר. והחותמר הוא הדריך אשר לו שני אלוי בכח. ובשער האיכות. יהיה הלובן מן המראה כנגד הצורה. והשתירות כנגד ההעדר. והרבב המונח להם. הוא השטה. בהקש החומר. ויהיה האור כנגד הצורה. והחישך כנגד העדר. והגשם המקביל לאור הוא המונח לשנייהם.

30 והנה אי אפשר במוחלט. שנמצא יסודות הם בעינם יסודות לכל הרכבים. ואולם על דרכם היחס והקשר. הנה ראוי בהם שימצאנו. ואין בקשתינו עתה ליסוד הרכבים הנמצאים. אבל כונתנו אמנים הוא לבקש התהילה להם. ושניהם סנה להם. אבל כי

B (semper): AD variant; at cum voc. στοιχεῖον respondeat, omnibus locis scripsi ידו 5 והאיכות והכמויות om C: loco exhibit F et reliquorum 9 post add. AD כולם 10 זה AC: D: om. B 11 וההപלחות BCD: ורואים AD 13 [הברבור] המורכבים מהם A: הדכו 16 supplevi, et AD באליה B: om. C 17 AB: וזהיב שיתארו 21 om B ולא עכמתה הcamotot (غيיר) 22 גולת [ה] הוא A (versio altera voc.); ABCF 24 המשלנו [הצענו] CF שנתבאר B; המשכנו [הצענו] שני (ה)גומצאים: כלתי 25 CF וההומר om. CF —ם: ABD: המוחASH 26 C 28 המונגה להם om. CF וההומר C: וההומר om. CF הנושא אוטם BCF: המונגה AD לא/or 29 הקן [השתה] AD הנושא אוטם [A] AD ut supra 30 BC: שמתמציא: A שמניא [להם] הנושא

קthin הנגה. יתילדו מן הין כאשר יפס. ולא נמצא הטע ממה הרבה מה שהוא דומה לו בצורה. ואנחנו נדע כי בשכבה הזרע ובזרעים מכל אחד מבני הרים והצמחיים יחס יותר. בו היה מתיילד מה שמיילד ממנו. ובפרט מבני הרים והצמחיים. בלתי זולחו. עד שלא יהיה מודע סוס אדם. ולא מודע עצה מן הצמחיים צמח וולtag. ana דמיוני היחסים האלו במה שמיילד ממנו וזה הח. לויל שהוא כבר הושם בטבע. לפניו. יחס מזומן. מוכן לחדר איזה מין שהיה אפשר מימי הח. עם מצאו תומר נאות להתחדש ח' מה ממנה לא היה יוצא אל הפעול. ולא חולל לדמיוני זה מבני הרים. אבל שיש בראותך שהוא פלא מן האמן. ערמות בעשיות מה שייעשו מה שיטות יותר מערטמו במה שייעשו מן הזוח והישיש. על שתהה כאשר הפלג העין 10 בענין הח' אשר הוא יותר גדול מזה. המצא לך הטע בו זה המהלך בעינו. ואפשר מבלתיו שהיה ייחסים וצורות. כבר הושמו בטבע. עליהם עשו מה שייעשה מזה. כי האדם ואם היה מתיילד מאדם. הנה האב אין לו אומנות בהרכבתו ואת. אשר אי אפשר שתהה בענין אחר הוא יותר טוב מענינו. ואמנם היה כוח העין. בעבור שכבר הושם בטבע כל אחד מן העצמים. מן החיים והצורות. לא באומנות מן האב. אבל מן הימם. והגשים אין לו מעשה בנשム אלא בתכליתו לבד. ואולם הטע הנה עשו בגוף הנשים בכללו. ואינו נפלא שהיה הטע. והוא לא יבין. מוליך מה שייעשו אל הconaה המכונה אליו. כי היה בלחוי חושב ומשכיל בפועל מה שייעשה. וזה מטה שירורה יותר. על שם כבר הטעמו החפומות אותן והיחסים מסכת מי שהוא יותר נדייב מהם. יותר נכב. ומרונתו יותר עליונה. והיא הנפש אשר בארכן. אשר ריהה אפלטון שהיא 15 נתחדשה מן האלים השניים. ויראה אריסטוטלס שהיא נתחדשה מהשימוש והגnell הנותה. ולכן היא עשו מה שעשו. והיא משותקק אל הconaה. והיא לא תבין הconaה כמו שיראו האנשים אשר יתפעמן. שידרכו הרבו. יגאו על מה שהיה. והם לא יבינו מה שיאמרו. וכל המאמר שהוא אי אפשר. שלא יהיה בטבע ייחסים וצורות. כי היה צריך בחולות הדר באל דמיונו. ולא ימצא לכל מה שיתילד דמיון יתילד ממנו. אבל אנחנו כאשר הוזכרנו אל צורה מהצורות. היה מאחנו פועל מה. נדע שהוא לא יתרחש בו לבדו הצורה ההייא. והתהדר אסן הצורה ההייא כאלו היא הייתה טמונה בדבר אחר.

ובעבר שוויה כוננו. החקירה על התחלה הראשונה לדברים הנמצאים. היה מה שיאות בזאת החקירה שנקדם לפניה שאלות על והדרך אשר אוכרו. 30: ותחלה מה שראוי שאקדמים אותו מן המටר. אם אפשר שwieה התחלה כל הדברים הנמצאים אחת בעינה. עד שההיה התחלה היה היא התחלה העצומה. והתחלה העצומה והתחלה הנכונות והתחלה האיכות. או התחלה בלבד אחד מהסוגים. זולת התחלה לאחר.

אפשרר בה שתחשב בדמיון ואי אפשר בה שתיה נמצאת ביחיד. ונאמר כי הנסיבות המלכתיות הם כוה העניין. וזה מעنين מכוון. וזה כי צורת המשיח רוך משל. לא חמלת מהיות מציאותה אם בעין או במחשבת הנגר. וצורת הביריות. לא ימנע מהיות מציאותה אם בוגר או במחשבת הרופא. ואלו העניינים אין להם היה והפסר. אבל הם 5 אמרו שישו נמצאים ואם שייהו כלתי נמצאים על פניהם אחרים. כמו שאמרנו פעמים רוכות. ואולם הנסיבות אשר בטבע לא נברח בקצתם שייהו מופשנותן הנשים. כמו הנפש והשלב. ולכן שם הנסיבות. מי שיאמר בהם צורות. לדברים אשר בטבע. ורחקו מהשיטים לדברים המלאכתיים צורות. ורוב הנסיבות אשר בטבע. הנה גראה מסוכנותן הנשים. כמו צורות האש וצורת הבשר. ובכלל הנה צורות כל עצם נפרד נמצא בטבע. כי הוא איי 10 אפשר שתחטמוד בילדינו נשים. ומה שהיה מן הנסיבות מניע פועל. איינו מן השקר שייהו נמצא קורם למה שהחדרש מathon. ואם היה בנשים. ועל זה הדרימון היה אבי סקראט קורם סקראט וחרחה קורם הצלמים אשר עשה. ואולם צורות העצמים המורכבים הנה ראוי בהכרה שיהיו עליהם לא לפניו. ומיון זה כי בריאות סקראט עם סקראט לא לפניו. וחמוןת הבדור הוא עמו לא לפניו. והנה ראיו שניעין אם נשאר בסופו דבר מלוי 15 הנסיבות אחר הפסד ההרכבה אם לא. וכן הרומה בקצתם שלא יהיה מונע ימצע מהשאותה. דמיון והנפש אם היהת כן. ואם לא תהיה כללה. השבל ממנה לבדו. וכן הדומה בכללה שלא יהיה אפשר בה ההשאות. אבל אם היהת הצורה הנמצאת קורם. היא הפועלת למה שציירה הצורה ההייא. עד שייהו האדם אמן יתחריש מודם. והוסט אמן יתחריש מסוס. והנפרד מכל אחד מהם. כי הכללי לא يولיד ולא יולד. אבל אשר 20 يولיד يولיד. אמן הוא פלוני ופלוני. ומה צורך אליו בהיו אם כן. אל הצורה אשר אמר בה אפלאטון. ומה צורך הצורה המתילדת אל הצורה האחרת. תהיה לה משל. והוא נפשה דמיון למה שיתחריש ממנו. כי היה השם והגדר יכללו על שנייהם וצורותם אחת. ומطبع הצורה המיליות טלית לצורה אחרת כמות. והנה נמצא האמנות לא חצרך אל צורה תشيخה דמיון לה. בכל מה שתעשה. עד שתיה נ美妙 כאשר כונה 25 לעשו כסא רוך משל. לא תוכל שתעתשו אלא בדמיון. וזה כי האמנות בנפשה. היא דמיון הכסא. כי היהת צורת הכסא עמודת במחשבת הנגר העושה אותה. כמו שהרפואה היא צורת הבריאות. והבגנו ביא אונת ברים. וזה המאמבר פוקה בחולות האזורה

אבל כי בעליו יקשה עליו רוכ מטה שיתחרש מבעל חיים מولת דמיונו עם רבוי, כי אנחנו הנה נראה סוג מן הצעירה יתילדו מזגיפות הסוטים. ונראה כי הרוברים יתילדו מנויפות השוררים המתמים. ונראה העפרה תחילד מן העפוש. ונראה החותשים. והוא אמינו אחד מן הובכים

ובבר בארנו כי כל הדברים הטבעיים. אמנים יהיה כל אחד מהם מודומה לו. אשר יפול עליו שמו לberman. ואין זה נמצוא בדברים אשר יהו כטבע לנכון שהוא האדם יהיה מן האדם. אבל פעמים ימצא בדברים אשר יהו באומנות. וזה כי הבית אמן יתרחש מן הבית ר' ל' הבית המונחים. מהבית בלתי מונחים. והאומנות הוא התחלה 5 מאחר אחר. והטבע התחלה בדרכו עיגנו. והדרוש מה שיתהדרש בטבעים משני התמונה הטבעית והרעועים אמנים יהיה כאשר ימנע הנשム אשר ממנה היהת מונע. מהיות הולך על דרכו. וזאת הסבה בשתיו חסן אל שהיה העדר להתחלה. יותר ראייה משתקרה התחלה. כמו מה שנראה יקרה בספינה מן הרועעים מחולשת המנהיג אותה מהנהגהה. כאשר יעיקו מעיך מן המעיקים.

ועל זה המשל ימצאו כל העצמים שלשה. והאחד מהם לא ישנה ולא יתנווע כלל. וזה העצם לא יושג בחושים. אבל אמנים יושג בשכל. ושני העצמים האחרים יופלו עליהם החוש. אחד מהם מחמוד ההשאות. והאחר יקבל ההפסה. ולכך שתחלק העצם המוחש המקביל ההפסדר אל שלשה עצמים. אחד כמו היסוד. כלוי הנשים המקביל לצורה. והאחד כמו הצורה. והשלישי המורכב משנייהם. ואלו השלשה עצמים. כאלו הם יתחפכו אל אשר ימצאו דבר רומו אליו בנפשו. וזה יותר מיוחד מכל סגולות העצם בעצם. כי אתה כאשר הורויה על דבר משאר התהדים לא תהיה הרמייה אלא על זה. והיוותר רחוק מהעצמים משיהה רומו אליו בנפשו. הוא היסוד. וזה כי היסוד כלתי מצויר בטבעו אלא שהוא עניין ישחוק נס בן אל שיראה רומו אליו בנפשו. ואל שימנה עצם וכאלו הוא ימאן להראות. כל זמן שהחמיד היותו ערום מן הצורה. בוש מהראות דלותו ועניותו. 20 ולא ישינהו החוש עד שהוא לבש צורה. אבל כי השכל בדרך הקישישן היהת הצורה נעדרת ממנו וידע שהוא מזוייף כל' מתראה כמה שאין בו. בעבור שאין לו צורה יסמן עליה. אלא שהוא כאשר הסתכלו ממנה כל הצורות או יזנגלן אליו. וכאשר התנצלן אל החומר הראשון, פעמים ימצא בחומר והקווים מכל אחד מן הדברים קורבת כה החשגה. כי זה החומר רומו אליו בנפשו. וזה כי לו צורה. כמו הנחתת לצלמים. והלוחות לספינה. וכל שכן מה שישחה מן החומר מדברים מוכרבים. לא מדברים מתחדים. כמו הלבנים והאבנים לביט. ועל זה המשל מן הסתור והחולשה והרוחק יתחפק החומר אל שיראה דבר רומו אליו בנפשו. על שהוא עם זה יברח מן הראות. ולא יתקיים ולא ומן קער עד שיוון לעין.

ואולם הצורה אשר תיכסה החומר ונכח יצירד הוא יותר ראייה שתהייה דבר רומו אליו 30 בנפשו. והיוותר קורם מכל העצמים להוות הדרך הרמו אליו בנפשו הוא העצם המורכב הנפרד. כמו פלוני ופלוני מן האנשים ושאר הנפרדות משאר הדברים. ומהו המקום ראוי שנחילה ונחקר ונבקש אם אפשר שתמצע צורה מהצורות ערומה מן הגשם. או כל הצורות הם בגשם עד שהוא צורה לעצם המורכב. ואלו הנה

3) **(ת'?)** הנה [פעמים] בטיבן AD שהו בדברים אשר add. A; F? ante add. A; F? בטיבן 5 post add. A; F? מהאחד add. A; F? והדוש BC: om. C ut B) et AD (I. יעין [מנג'ן] 6 (6) המבשעת—משניי המוחש ABD (החוות 13) והוא (החותה!) כהוות המתחווה: C: ההוות infra pro מיען pro מיען 15 C שייח' עצם אחד רומו לו [אלוי]—אשר הגשים כהוות [היסוד] 17 AF לאלו ABD 16 post add. AF לאלו C: AF לאלו 18 BD (passim) 19 A falso (ما ئام=) ABD: om. C 21 ABD: om. C et habet tamtummodo (deprav. ex quoed B exhibet 27 C et i. m. 25 C: AF לאלו pro מיען 25 (מתראה C in m. 32 om. C לאלו (alt.) C: AF לאלו)

מינימוס הראשונים אי אפשר ששייה מה שייה. וזה כי אי אפשר ששייה מה שייה. ממה שאנו נמצוא כלול ולא מן העדר והוא עומד. ואולם מן הנשים המכבל לשינוי הננה אפשר שיתהוו המתחוו. כאשר הוא בכח הוא הדרב המתחוו. ובפועל אין הוא אלא שהוא, ואם היה הדרב כן. באיו העין שייה. אין איזה נשם שקרת חתן ממנה היה 5 היה. איזה דבר שייה. וזה כי הספינה לא יתכן שתבנה מבנים. ואי אפשר שיתחיל אדם מכל דבר. אבל הספינה אמונה יתכן שתבנה מן העצים. והביה מהמבנים. ומורע האדם אדם. ואין כל אדם מכל רוע ואיש. אבל כל אחד מן האנשים מן הרוע אשר היה ממנון ובן הפסום מורע הפסום. ואלו היה הנשים. אשר ממן יתהוו הדברים המתחווים. אחד בעינו בכל עניין. ולא היה בו בשרש בטבע יחס מתחלף. לא היה אפשר שיתהריש ממן רובי אשר נראה שכבר נתחרש. כי הדרב איש היה באמת אחר. לא יכול הרכבי אבל יצטרך שייה בו כח בשרש שייה אחד ויקבל הרכבי. ומה שלא היה שם אותו בוה העין. מן המכבל אפשות הרכבי. אינו מן הושר. שיאמר בברוא שהוא שם אותו בוה העין.

ואחר כן אנס אותו שיוציאו אל הרכבי. כי וה אינו מדן החכם.

ואנכטוגורייש הנה יחשוב כי הבורא אחד. וששה הוא חכם. אבל כאשר נשאל מפני אי זה דבר בא הרכבי בדברים המתחווים. כאשר היה הבורא אחד. והגשם אשר היה ממן היה בלתי מכבל הרכבי. אמר מחשבה הבורא כדרך בנאי או נמר או צורת. יקח גשם מן הנשים. ויפר��ו הפרוק אשר יצטרך אליו. ויחברתו יוחקו וירכיבו בזורות מהחלפות. לפי מה שיוצרך אליו. ואנחנו לא נמצא הדרב כאשר אמר אנכטוגורייש. וזה שאנחנו נמצא הנשים בכר נשתנה בכללו. החלה אל היסודות הארכעה. ועוד אל הצחים ובעליהם. ורכבי הדברים המתחווים. בא משני דברים ר' ל'. מן הבורא רובוי מה שנתן לנו מן הצורות. ומן הנשים. כי הנשים הושם מכבל. כמו אלו תדמה אדם לך שעווה. ויעשה ממנה צורות רבות. מצורות בעלי חיים והצחים. ומה שאין נש פל. כי הנה הרכבי יהיה באלו הצורות. מפני שני דברים. אחד מהם האומן אשר יחקה אותם. והאחר השעה אשר תחוקה. ואולם המכבל הוא יחקה צורות רבות. ואולם השעה עבעור שהוא 20 25

אפשר לה לקבל צורות הרבות.

ובבר בארנו בספר החכמה הטבעית. עם אלו הדברים אשר וכרכנו אותם. כי הצורה אי אפשר שתתהוו ר' ל'. שהחדרש על דרך היה לבר. ולא המכבל אותה. כי העניל אי אפשר שייה בוחב מן הצורף לכבר עצמותה. ולא הוחב בעצמותו אפשר שייה מן הצורף. אבל היה הוחב והב מהמחצצ. וויה העגול מן הצורף. ואולם היה כל אחד משלימות ביהו. הנה מי שאמיר בן. והוציאו מאמרו אל מה שאין תכלית לו. וזה כי הנשים המכבל אם התהדרש על דרך היהו. הנה הוא מן המכואר כי היויתו יהיה מגשם אחר מכבל. וויה הפטרו כאשר נספר אל נשם אחר.

המתהווה post pr. om. C: מה שייה—זהה post alt. om AB et fortasse F 3 post alt. המה הווה pr. add. C tamquam alteram interpretationem et post alt. [. הווה ut A, loco CD: וזה הוא AC: בפועל ובעולן חמתהווה BC: שקרה D: שקרה AD: om. C; לא נא = אלא הוא post add. C השה וא 4 AD: om. C; וזה הווה DF 9 AC: om. DF 8 BCF וכן A 7 om. A 9 מהו [היה] A 7 מהו (מ)כל DF 10 יוצרפו: C: וזה קחו (13) om. A 17 BD: AC: om. D; F? 12 CF: מה קחה BD: AC 23 שזרמה BD: מה קחה, תחקרה הצורף אשר יוצרף — האומן BD: AC 24 CF: מה קחה BD: AC 26 om. A: על D male CD male 27 AC²; observa מה קחה BD: שתחדרש בה C: מה קחה BD: om. F. 28 מה קח F delendum 29 מה קורף B: om. F.

מכל הפסcis. אבל מן הפסcis המתרמים הקורסים. וזה כי הלן וזה. ממה שאינו לבן.
ולא מכלי מה שאינו לבן. כי לא יהיה מן הקול והקהל אין לבן. אבל אמן היה מן
השחור או מן האדרום או מזולתם. ממה שהוא ממינים מן המראים. ובארנו כי יתחייב
בחברה שיזיה תחת שני אלו הפסcis. והוא אחד שלישי. וזה כי אחד משני הפסcis
לא ישא الآخر. אבל אשר ישא שנייהם. הוא הטבע. אשר יפשית אחד משני הפסcis
ויקבל الآخر. וכבר מנינו שם עם מה שספרנו מימי השנויים. כמה הם בזה העצם.
וכברנו שם ארבעה. ושהשנו אשר יהוה בוגדר הדבר אשר בו יודע מה הוא. כמו שהיה
אדם מזולת אדם. ומה מזולת מים אבל מאיר. הנה זה השינוי הוא אשר נקראו פעמיים
הוא ופעם הפסדר. ושהשנו השני יהיה בענין ויקרא השתנות. והשלישי היה בשעור.
10 ויקרא רול פעם. וחדרון פעם. והרביעי יהוה במקום והוא העתק מקום למקומות. וזה
השני האחרון הרביעי מן השנויים אשר זכרנו. לא נשים הנרים השמיים נמנעים ממנו.
כי הנה יהיו מתנוועים הם גם כן. מקום אל מקום. ומין הפסcis מפנים מה אל הפסcis.
כי הנה ימצא במקומות גם כן מין מן החפה על צד התהנדות. כמו התנוועה בהם
לפניהם ולאחרו. ולא תמלט משני אלו הדרין התנוועה מן התהנדות אשר יהו במקומות.
15 ולא יספיק בזה השני גם כן בשני הפסcis. אבל יצטרך בו. כמו שייצטרך בשאר השנויים.
אל נשם מונה תחת שני הפסcis. עד שתתנווע מארח מהם אל الآخر. אבל כי זה
הגשם השמיים. זולת הגשם המונח לרבים אשר יתחוו ויפשרו. וזה כי הגשם המונח
לربים אשר יתחוו ויפשרו ישנה בכללו. ואולם הגשם השמיים אמן ישנה במצבי
לבך. ואולם כל הדברים אשר בהם עמידה טבעו וטבע כל אחד מחלקייהם רבודים בלחוי
20 משתנים ובלתי מתנוועים. וכן דמיון. וגם הוא קטן. כמה שהוא בכח ומה שהוא בפועל.
זה כי חלקיו יהיו בכח במקומות תחלה. ואחר ישובו בו בפועל. וזה גם כן רבר
כלול בכל העצמים המוחשיים. ריל הוציא מה שהוא בכח אל מה שהוא בפועל. כמו
יציאת הלן בכח אל הלן בפועל. ויציאת מה שהוא בכח שתי אמות. אל מה שהיה
בפועל שתי אמות. ויציאת מה שהוא סקרה בכח. אל מה שהוא סקרה בפועל. כי
25 הורע אשר היה ממנה סקרה. כבר היה בכח סקרה. והספק המפורסם אשר היה מספקים
כל הטבעיים. אך יהוה הרבר הנמצא מה שאינו נמצוא. מזה המקום יstor. וזה כי הדבר
אשר יהיה. לא יהיה מה שאינו נמצא במוחלט. אבל יהיה מה שאינו נמצא מפנים
ונמצוא פנויים. וזה כי הדבר אשר יהוה ממנה מה שהיה. הוא בכח אותו הרבר אשר יהוה.
ושaanו הוא בפועל. וכל הדברים אשר ישתנו. לא ימלט משיחיה המקביל לאותו השינוי.
30 נשם מן הגשמיים המתדרים. עד שהעצמיים המתדרים. אשר לא יקבלו ההוויה והפסדר. בעבור שהם
משתנים במקומות. לא יהיה להם חמלט מונש.

אבל כי מה שאינו נמצא על שלשה מיניהם. אחד מהם שייהיה בלתי נמצא כלל. ואחד
ההדר המונח מול הדבר המתהווה. והשלישי מה שהוא בכח. והנה על שני

A על [עם] 6 AD דומה להם: C: מינים: BF: ממינים 3 לא יהיה [אינו] 2
ב"א באבות [בגין] 9 וכבר בארנו בספר . . . ע" מה . . . כי מני [ממינים]
C in m. 12 מפכים [ממינים] 13 C? 17 om. A 15 om. C 16 נושא [בגינה] 18 BC; 1. המונח
בתנוועה: AD כמו התנוועה 18 om. B 21 יהו [ישבו] 22 BCD: שהיא 23 AD post add. A
ולאדרם שספר om. A et C¹ 29 AF: BD ואן om. ושהיא 28 ממינים 27 post add. B secunda manu in margine verba Aristotelis:
מארם מן איזה בלתי נמצא היה הוויה יורה שהכלתי נמצוא יאמר על שלשה פנים ואם היה בכח

אחרת ויתקשה. ואלו הנסים ר' ל' שני עזמים מן העצמים השלשה אשר לא ייצא מהם דבר מן העצמים. ואולם העצם השלישי הוא עצם בalthי מתנווע נצחי מתיידר. לא קיבל דבר כלל מן השני. לא ממה שיקבלו הגשים אשר בארון מן הגשים ובعلוי חיים עד שייצאו מטבחם כלל אל שיפסרו. ולא מן השני אשר היה במקומו והוא אשר בו בלבד. ישתחפו אלו הגשים. עם אותם הגשים השמיים. וזה כי עצם הגשים השמיים היה נמנע שיחיה בערים המחליפים בעיניהם מתחליפים. ולא ימנע שיחיה בערים המחליפים במקומות מתחליפים. ועל זה הוא נבנה עניין החבע. ואולם העצם אשר הוא בalthי מתנווע ולא יתרעב בו דבר מן הגשות הוא היוצא מכל שני. ולכן נאמר כוה העצם שהוא נפרד מן העצם המוחש ולא נאמר שהוא נפרד ממנה במקומות. וזה כי הוא מן השק שיפור מן המקום. העצם אשר אין מקום לו כלל. ולא יקفوחו תכליות הגשם. כמו שיקפו כל הרברים אשר במקומות. אבל אנחנו כאשר אמרנו כי זה העצם. נפרד מן העצם המוחש. אמנים נודה. על חלוף מה שבין שני העצמים. וזה כי אנחנו מפני שידרינו אחד משני העצמים בalthי מתנווע. ולא משתנה כלל. ולא יקבל בשום פנים דבר מן השני. לא מollowתו ולא מעצמו. ומצאנו כל אלה הרברים אשר הם 15 מן העצם המוחש. פעם יהיו בעניין אחד. ופעם יהיו בעניין אחר. היה מן היושר שנחשה. כי אותו העצם המושכל. נפרד מן העצם המוחש. עד שלא ימצא בינו ובינו שתוף. לא בטבע. ולא בחודש מן החודשים. וכונתו בזה המאמר. אמנים הוא הדבר בו העצם הראשון. אשר לא יתנווע. ושנספר כל מה שחשבו בו מי שהיה לפניו — ואשר חשבו האנשים הרום. כי קצתם חלק זה העצם הראשון אל שני חלקי. וקצתם שם אותו טבע אחד. ואולם אשר חלקו. הם אשר אמרו כי הזרות והמרחוקים הלמודיות הם עצמים קודם העצמים המוחשיים. ושהם התחלות. ואולם אשרשמו העצם המושכל אחד. הם אשר חשבו כי המרחקים הלמודיות הם העצמים והנחו עניין הזרה. ואולם העצם המורגן. הנה הוא מצטרך בו אל החכמה הטבעית. כי העצם ההוא בכללו לא ימלט מתנוועה. ואולם וזה העצם מן הרומה שהוא יצטרך אל חכמה יותר נכברות. מן החכמה הטבעית. וזה כי אין בין שני העצמים שתופ בדבר מן הדברים כלל ולא בחודש מן החודשים. לא במקומות ולא בגדרול ולא בחסרון. ואין להם נס בן התחלתה אחת ממנה ותחרשו. אבל הראשון אין לו התחלתה כלל. והשני אמנים התחלתו העצם הראשון. ולא יודעו בסכרא אחד כי היה אחד מהם מוחש והאחד מושכל. והעצם אשר לא יכול לשני ולא יתנווע. ראשון בטבע לעצם המשנה הרן. כמו שירון הדבר הנר. ואולם אנחנו 20 בעבור שרוב מה הייתה לנו. מוגבל מן העצם המורגן. הלכנו לדבר בו תחלה להתייחסו אלינו והדמותנו בנו.

וכבר דרבנו בו דבר מופלג בספר החכמת הטבעית. וביארנו כי כל עצם מוחש. לא ימלט מהיותו משתנה. ומשינויו יהיה מן ההפכים. ולא יהיה דבר מן השינויים

הסוגים הנשארים. לא שהעצם המוחש יהוה אפשר בו כשם עניין שהוא מופשט מן המקרים, אבל העצם האחד בעינו. ימצא קיים. ולא יתקיימו מקרים אחדים בעינו. אבל ילכו ויבאו זה בעקב זה. ויתהדרשו קצטם. ויבטלו קצטם. כמו השערורים. והענינים. והפעולות. והתקומות. והמנמים ומה שדורמה להן מן הסוגים. ותחלה כל אלו

5.

וזנה יעדו הקודמים על אמתה אמרינו זה. וזה שהם כאשר כוונו לבקש התחלה הדברים הנמצאים ויסודותיהם ושנותיהם. כוונו בבקשתו להתחלות העצם ודאשווין. ולא יכוו כוונות התחלות הענינים. או התחלות השערורים. או התחלה של זה ומה שדורמה לו. הנה כבר התכאר מזה המקום ההפרש בין שתי החריות ר' ל' החקירה מסוני הדברים הנמצאים כמה הם. והחקירה מהתחלות הדברים הנמצאים כמה הם. כי התחלותו אמן הם לעצם בלבד. וכל אחד מן העצמים אמן תבוקש התחלו על שהוא אחד במספר לבך. ואולם הסוגים אמן עמדו במחשבה. מהגעת מה שתקבץ בה. מדברים נפרדים. כל אחד מהם כמה הם. אלא כי האנשים היום להעתיקם בחכמת הגנין. ישמו הדברים הכלולים. יותר ראו שיחוי עצמים מן הדברים הנפרדים. עד כאלו הם ישמו הדברים הכלולים. התחלה לדברים הנפרדים. וזה שהם ישמו האדם הכללי. התחלה לסקראט ואפלטון. והסום הכלול. התחלה לזה הסום וזה הסום. ואולם מי שהוא לפנים. היה גמיש אחד החושים. כי הפילוסופיא כמניהם היה קרובה הומן במציאות. והוא משימים הדברים הנפרדים. יותר ראוים להתחלות העצם. ובבעור ששמו הארץ והאש והמים והאוויר התחלות העצם. לא היו משימים הארץ הכללה וה אש הכללה ולא הנשארים הכלולים. יסודו הדברים הנמצאים. אבל לא ישמו השם הכלול. הוא היסוד לאש הזה והארץ הזה והמים האלו והאוויר הזה. וכבר הקדמוני העיון פעמים בעניין אלו אי והמשתי הכתות מהם מאמורים יותר ישר. אם אשר ישמו הדברים הכלולים יותר קודמים במציאות. או אשר ישמו הדברים הנפרדים. וככשר ניטיב לעין כמה שכנו אותו הנה לא יمنع מונע מן החקירה על זה. ואולם כבר הוכנו הוכנה מפלגה כי הוא ראוי בהכרה. על מי שיבקש התחלות הדברים הנמצאים. שיבקש התחלות העצם.

והעצמים כלם שלשה. אבל כי שניים מהם יסכוו עליהם כל האנשים. וזה כי הם מרגנשימים נופלים תחת חוש הראות. אחד מהם מתמיד ההשאות על עינינו והאחד ישנה. ואולם המתמיד ההשאות הוא עצם הנשים השמיים. ואולם המקבל הפסד הוא עצם מה שהוא ארץ מן הצחחים ובצל הרים. וזה העצם בלבד. הוא העצם אשר הוא יסורי ושתתו יוכלו במאמרים הקודמים. עניינו מבוואר שהוא מורכב מדברים רבים ר' מן האש ומן הארץ ושאר הארץ. ודברים אחרים יותר פשוטים מאלו. יותר מעט מספר. או מדבר אחד על הפתחות שבunning. יתפרש פעם וויך. ויקין פעם

C הבהיר [ההפרש 9] להם [לו] 4 COF ימורו [ילכו] 8
 AB ההם [היו] 12 conicio עמדן [עמו] 13 שתחבר [שהתקבץ] 18 (אָרְקָה) = הגעת C
 ועוד שם כאלו [הם—עד om. C 15 בעצמיים: עצם [עצמים 16 שיחו om. C]
 C שמים [משיכים 17 AD וממה: B: ומפני [ובבעור 18 C² הפילוסופים: C¹ הפילוסופיא]
 זהה העין 19 post add. A הדר (הגשם 20 post add. om. C¹ וה האש הכללה
 19, 20 om. BC אם ישר 21 om. B C² ממאמריהם: C¹ מאמריהם [מאמרם 22 C אחד [זיהה om. B CF omisso לעין 23 ante add. B: נתיב ל: D: נתיב לעין 24 BCF 28 post legunt CF עניינו עתת
 והוא עצם הנשים השמיים והאחד ישנה ואולם המקביל הפחות 31 om. AD AF BC

המאמר הנרשם באות הלמד מהספר מה שאחר הטע לארסטו. כאור החכם תאמסטוס.

אסר ארטוטוליס נהנה הנמצא יאמר על מינים רבים. אבל אנחנו כאשר בוננו לבקשת החולות הדבר הנמצא. אמנס נון לבקש החולות העם לבך. כי העם יותר 5 ראוי מכל הנמצאות כוחה העניין. וזה כי כל. מתחאה היה כחתאות האבירי בונף האדם והחלקים בונף הczותה. או היה הרכבתו מדברים ימששו קצתם את קצתם כרכבתה הבית והספינה. או היה הכרו מדברים מפוזרים. כחבור החול והמדינה. הנה ראש הלקוי כלם הוא העם. ומקומו מן הכל. מקום הלב מכל גוף הח. ואם לא היה ישרו על מין מאלו המניין, אבל כמו שימצא האחד במספר תחלה. ואחר כן השלה. 10 או כמו שימצא בתמונות ישירות הקויים. המשלש ראשון. ועוד אחריו המרוכב. הנה העם על זה הדמיון. ימצא חלה. עוד אחריו העניין והשעור. ושאר מה שדרומה לה. מפני כי מציאות העם קודם למציאות כל מה שימוש אחריו. כמו שיקרם האחד שאור המספרים. ויקדם המשלש שאור התמונות. וזה כי לא יתוaro כל הסוגים במציאות על דמיון אחד. אבל היותר ראוי כוח העם. ואולם שאור הרכבים. אמנס יתוaro 15 במציאות. להמצאים בעצם. כי הם אם שעורים לו. או עניים. או חנויות. או זולות וזה מה שדרומה לו. וחלקם במציאות. אמנס הוא בסיטיותם אל העם. ואני אם נחאר שאור הסוגים במלות. אשר יורו על המציאות. הנה אין זה פלא. כי אנחנו אמנס נפל המלה הים על העם. דמיון זה אנחנו נאמר. זה העין הוא לבן. הנה אמרנו הוא לבן. מון המלה אשר יורו על המציאות. ולא נפל ואית המלה על הלבן מן העין. אבל על העין 20 בעינו. ועל זה הדמיון הנה נפל דומה לאלו המלה. על מה שנשלול אותו מן המקרים. כל שכן על מה שנקים מהו. וזה כי אנחנו נפלים על מה שאנו לבן דרך משל. ונאמר וזה איינו לבן. ועל מה שאינו ישר. ונאמר וזה איינו ישר. כמו שאנו אמנס כאשר אמרנו וזה העין איינו ישר. אמנס נפל אמרנו איינו על העין בעינו. כמו כן כאשר אמרנו שהוא העין הוא ישר. אמנס נפל ואית המלה כלוי הוא על העין. כי הוא בלתי אפשר שונפידי דבר 25 מן המקרים מהעצם במחשבה. כל שכן בעין. כמו שאפשר לנו שונפידי העם מכל

3 ante CFO נברלים מדברים add. AC קצת [את קצתם 6 C כמו שספרנו אבל add. 7 post add. על שר A ut arab. 12, 13 COB המישל [הדמיון 11 10تقدم على om. A BC more arab.; 15 BC om. A המישל [מה [מה 16 15 BC om. A BC more arab.; BC add. 20 BC om. C. 21 ante add. C in m.: ס"א כי אנו כאשר נאמר בגין או בהוא אמנס הוא על העין או הדבר הרומו אלו אי וזה שייה לא על BC היה [הוא (בלתי) העין- 23 המקרה אשר הוא בו 25 BC בגין 24 om. C 24 BC legendum בגין fort. cum CO

באור תאמפטירוף

על אמר הנרשם באות הלמ"ד

מספר מה שאחר המבע לארסטו

העתיקו שלשון קדר אל שפת עבר

החכם ר' משה אבן תכון

וזעה הוציאו לאור על פי ארבעה ערים

שМОאל לנדויער

ברלין

גיאורג ריימר

1903.

COMMENTARIA
IN ARISTOTELLEM
GRAECA

EDITA CONSLIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS V

PARS VI THEMISTII (SOPHONIAE) IN PARVA NATURALIA

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MCMIII

Sophonias

THEMISTII
(SOPHONIAE)
IN PARVA NATURALIA
COMMENTARIUM

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

PAULUS WENDLAND

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGII REIMERI
MCMIII

PRAEFATIO

I.

Paraphrasis, quam hoc fasciculo edidimus, ideo digna visa est quae repeteretur, quia, cum recte viris doctis aliquid ad textum Aristotelis constituendum valere videretur¹⁾), tamen adhuc neque ea, qua opus est, diligentia edita neque ad suos fontes relata erat. quod munus priusquam expleretur, fieri non poterat quin viri doctissimi in adhibendis paraphrastae testimoniis errarent. erravit igitur Freudenthalius, quod paraphrasta auctore Aristoteli p. 451^b 16 ἐτέρας sibi videbatur restituere posse (v. ad p. 9,9), et vix recte eiusdem testimonio nitebatur, cum p. 450^b 16 η τούτων scrihebat (v. ad p. 6,6). aliis locis vir acutissimus ad constituendum Aristotelis textum paraphrastae eos locos adhibet, quibus Michaelis vestigia eum persequi patet, Aristotelis ipsius verba respicere veri dissimile est²⁾; cf. quae p. 413. 419 de p. 452^b 4 et 452^b 30, etiam quae p. 409 de p. 451^b 27 disputat. haec exempla attuli, non quo detraherem laudi viri de Aristotele optime meriti, sed ut significarem nova Sophoniae et Michaelis editione opus fuisse, ut omnino his testibus uti possemus ad fundamentum firmius textus Aristotelici iaciendum.

Iam tetigimus eam difficultatem, quae, cum maxime obstaret eis qui ad paraphrastam testem provocare vellent, iam sublata esse videtur. discrepant enim viri doctissimi de auctore libelli, cum V. Rose Sophoniam auctorem esse eumque Michaelis scholia suo more cum Aristotelis sententiis contexuisse dicat³⁾), contra Freudenthalius, etiamsi de Themistio auctore dubitat, Michaelem a paraphrasta pendere contendat⁴⁾. haec lis, quae

¹⁾ Hac de re discipulus quidam meus accuratius disseret. cf. Freudenthal, *Rhein. Mus.* XXIV p. 88.

²⁾ Idem recentissimo editori Biehlio saepius accidit.

³⁾ *Hermes* II p. 196. 213.

⁴⁾ *Rhein. Mus.* XXIV p. 89. 90, cf. Biehlii ed. p. XVI. Spengelii opinio paraphrasim libri De memoria genuinam Themistii censentis, ceteras inferioris aetatis scriptori tribuentis nullo modo probari potest.

comparatione paraphrastae (p. 2,33—3,1) concludi posse, Michaelem ab eo pendere. item p. 15,9 ss. Soph. (= Mich. p. 39,10 ss.) suo iure paraphrastae ieunitatem Michaelis loquacitati praefert, contra cur quidquam de aetate et ratione scriptorum concludat, habere non videtur¹⁾.

Sed transeamus ad certiora. apte Michael prooemii loco p. 2,20—6,5 φαντασίας, αισθήσεως, μνήμης notiones fusius explicat, et infra saepius ad hanc introductionem relegat. quam disputationem cum paraphrasta suo loco pulsam p. 4,14—5,13 interserit, et interpretationis conexum interrumpit et ultra paraphrastae muneric fines vagatur, quod ipse transitionis formula (p. 4,17—19) satis significat. — Michaelis mos est immiscendi, ut legentes delectet, quaedam quae ipse in vita expertus erat vel observaverat (v. Rose p. 196). velut p. 46,11 narrat ὅπερ καὶ ἐγὼ ἐπεπόνθειν πυρέας γάρ τρία διετέλεσα νυχθύερα κοιμώμενος. eadem fere habet paraphrasta p. 19,4 πυρέας γάρ τις ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις κοιμώμενος διετέλεσε, sed cum τις ponit pro prima persona, nullam dubitationem relinquit, quin Michaelis verba in suum usum convertens mutare necesse habuerit. neque igitur cum p. 9,1 πολλάκις ἐγὼ βουλγθεῖς εἰπεῖν Λυκάβητον οὐδὲ ἀνεμιμησκόμηγη, ἐξ οὐ εἴδιται ἔμαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι λύκον. ἀφ' οὐ δὴ λύκον ὄρμαψενος ἀνεμιμησκόμηγη τὸν Λυκάβητον, p. 29,21 ὁσπερ καὶ γῶντι δὲν διερον βιβλίον, δ πάλαι ἐπόθουν, ἐνενόουν δὲν ἐν διεριφ τοῦτο ὄρω, καὶ δ ἐμὸς ἑταῖρος δὲν τὸν πάντεπτον ἥμῶν καθηγεμόνα, δὲν ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, δὲν κοιμώμενος ἐνενόει, δὲν ὄντας ὄρῷ τὸν διδάσκαλον ἐγγερμένον verbo tenus concinit cum Michaelē, dubitabimus quin ex Michaelē hauserit²⁾), minus religiose primam personam servans. idem cadit in historias de quorundam insomnia multorum dierum (p. 19,1 Soph.; hic copiosior est Michael), de thesauro a somniente reperto (p. 30,2), de somnio quadam morbum significanti (p. 42,17)³⁾. quas Michaeli vindicamus, quia etiam alibi festivitatis causa talia inserens legentium fastidio occurrit. velut p. 81,7 lepide narrat de amico a muliere melonibus donato, p. 102,19 refert se puerum locustae pedes evulsisse eorumque motus observasse⁴⁾). eodem igitur studio ductum consentaneum est Michaelem p. 24,24 ss. duobus illis carminibus politicis reminiscendi rationem illustrasse. qui ad posteriorem aetatem ducere videntur⁵⁾ et ad

¹⁾ Perspicuitas, quam in Themistii p. 13,13 ss. Freudenthalius laudibus effert, haud scio an inde explicetur, quod Aristotelis vel Michaelis codex figuram ei suppeditabat. idem Freudenthalius, cur in explicandis locis Aristotelicis p. 450^a10 et 451^a18 Themistius Michaeli preferendus videatur, non dixit, equidem me videre nego. exempli p. 2,1, quod laudat Freudenthalius, addendi occasionem Mich. p. 9,18 ei dedit.

²⁾ Is saepius ἑταῖρον vel ἑταῖρον; commemorat: p. 81,7. 85,5. 130,34. 148,9 (v. Rose p. 196²⁾). simili modo p. 142,5 ss. de celeberrimo magistro suo narrat.

³⁾ Quod Rose hic tertiam pro prima persona positam esse dicit, errat; falso enim hunc locum ad Mich. p. 79,18 refert.

⁴⁾ cf. etiam V. Rose p. 197.

⁵⁾ De historia versus politici cf. Krumbacher, *Byz. Litt.*² p. 650.

Psellum Platonicum, quem scimus versus politicos pepigisse, non sine probabilitate propter sententias Platonicas referri possunt¹⁾.

Plurimum valere etiam aliud argumentum iam in schedis suis optime Hoelkius exposuit. interdum Michael difficiliores quasdam Aristotelis voces facilioribus suis illustrat, paraphrasta autem, cum verbo tenuis Aristotelem transscribat, pro difficilioribus illis vocabulis tritiora Michaelis ponit²⁾ vel iuxta ponit Aristotelica et Michaelis interpretamenta tamquam diversa. velut Arist. p. 449^b13 scribit οὗτε τοῦ παρόντος (sc. est memoria), ἀλλ᾽ αἰσθησις, Mich. p. 6,26 interpretatur ἔστι δὲ οὗτε τὸ μέλλον μνημονεύεντὸν οὗτε τὸ ἐνεστῶς· τοῦτο γάρ εἶπε παρόν, Soph. p. 1,14 in textu Aristotelico statim Michaelis paraphrasim substituit: οὗτε τὸ ἐνεστῶς, addit ἀλλ᾽ ἔστιν αἴσθησις τοῦ παρόντος. eandem rationem aliis locis Hoelkius observavit³⁾. Arist. p. 449^b18 ἐπίστασθαι, Mich. p. 7,9 ἐπίστασθαι λέγοι ἀν τὸ εἰς ἐπιστήμην ἄγεσθαι, Soph. p. 1,20 μνημάνειν καὶ εἰς ἐπιστήμην ἄγεσθαι. — Arist. p. 450^a7 οὐκ ἐνδέχεται νοεῖν οὐδὲν ἄνευ συνεχοῦς οὐδὲ ἄνευ χρόνου τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὅντα, Mich. p. 11,21 ss. μὴ ἐν χρόνῳ λέγει πάντα τὰ ἀΐδια, et ἄνευ χρόνου atque ἄνευ συνεχοῦς idem valere putat, Soph. iungens lemma et interpretamentum duo membra quasi diversa efficit p. 3,30.31 καὶ αὕτη ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνδέχεσθαι νοεῖν ἄνευ συνεχοῦς τὰ ἀΐδια μηδὲ ἄνευ χρόνου τὰ μὴ ἐν χρόνῳ ὅντα. — Arist. p. 450^a18 ἵσως δὲ οὐδενὶ τῶν θνητῶν, quod lemma explicat Mich. p. 13,11 ἵσως δὲ οὐδενὶ τῶν ἀλόγων, Soph. p. 4,7 hoc solum ponit. — Mich. p. 13,27 πάθος λέγει τὸν τύπον καὶ τὸ ἐγκατάλειμμα, utrumque iungit et quasi discernit Soph. p. 4,14. 15. — Arist. p. 450^b15 εἴτε ἔστιν ζῷοι, Mich. p. 15,2 εἴτε ἀνόμοιον subaudiri vult, Soph. p. 6,6 hoc interpolat. — Arist. p. 451^a19 ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις, quod Mich. p. 20,16 explicat λέγει τὰ προβλήματα, Soph. p. 7,11 ἐν τοῖς ἐπιχειρηματικοῖς λόγοις καὶ προβληματικοῖς. — Arist. p. 455^b22 ὅστε σωτηρίας ἔνεκα τῶν ζῷων ὑπάρχει, Mich. p. 49,20 εἴη ἀν τὸ ὕστε ἵσον τῷ δῆλον, Soph. p. 21,32 δῆλον ὡς σωτηρίας κτλ. cf. etiam adnot. ad Soph. p. 22,29.30 38,12 40,4. 19 et compara Arist. p. 453^b27 cum Mich. p. 42,17 Soph. p. 17,14.

Sed cui argumentis res nondum profligata esse videtur, ei testimonium persuadeat necesse est. A. Mai olim rettulerat⁴⁾ in B paraphrasim

¹⁾ Alterius earminis ὁ πρῶτος νοῦς non semel a Psello praedicatur. ad prius carmen δύο ψυχαὶ ἐξήρχοντο καὶ μία πρὸς τὴν ἄλλην || Ἐλεγε ποι πορευτέον explicandum fortasse pertinet historiola Cornelii Labeonis ab Augustino (Civ. dei XXII 28) servata: *Labeo etiam duos dicit uno die defunctos et occurrisse in ricem in quodam compito, deinde ad sua corpora iussos fuisse remeare.* Neoplatonicorum autem scriptis fabulisque, Hermete Trismegisto, Oraculis Chaldaicis delectabantur, qui Byzantinorum aetate studia Platonica renovabant. — ignoti poetae versus idem Michael profert Comm. vol. XXII 3 p. 52,16.

²⁾ Quae non omnia in testimoniis notare potui.

³⁾ Item Soph. p. 1,16 παρεληλυθός, qua voce Mich. p. 6,31 Aristotelicum γενόμενον explicat, substituit, addit καὶ ἔστιν ἡ μνήμη τοῦ γενομένου.

⁴⁾ *Spicilegium Vaticanum* IV praef. p. VIII.

Sophronio tribui, et sagacissime V. Rose p. 213 pro Σωφρονίῳ coniecerat Σωφρόνιον. quae conjectura ita comprobata est, ut errorem, quem utrum Mai an librarius commisisset Rose dubitabat, illi tribuendum esse nunc sciamus. atque nomen, quod Freudenthalius ut conjectura natum minoris aestimabat, nunc codicis B') testimonio nisum recto tali stat suamque sibi fidem postulat. quod ita redargui non potest, ut comparatione ceterorum Sophoniae scriptorum confirmetur. Sophonias in prooemio De anima paraphrasis novam suam artem praedicat, qua, medium viam tenens inter commentatores et paraphrastas, Aristotelis sententias et commentatorum explicaciones in unum filum arte cohaerentis et perspicuae orationis coniungere animum induxit, Aristotelis ipse personam induens. explicaciones autem, quibus continuat Aristotelis sententias, ipsas quoque aliunde in libro De anima ascivit (v. Comm. XXIII 1 p. V³), et plerasque Philopono se debere sincere in praefatione testatur. plane eadem ratione usus paraphrastes Parvorum naturalium Aristotelis personam induit²), Michaelis sententias cum Aristotelicis in unum contexit. item in Categoriorum Aristotelica Simplicii sententiis aneta in unum confundit, in Analyticis novum opus ex Aristotele, Alexandro, Philopono conflatum proponit. maxime autem conspirat Paraphrasis in Sophisticos elenchos, quippe in qua ipsa quoque Michaelis textus cum Aristotelico coaluerit³). ut summam faciam, auctor noster eam compilandi artem exercet, quam se invenisse et principem adhibuisse gloriatur Sophonias, quae plane abhorret a Themistii ratione, quam ante Sophoniam nemo novit. et Sophoniae prior codicum classis libellum attribuit. nihil igitur est, cur de fide huins testimonii dubitemus. alterius enim classis titulus Themistii nomen ferens fide indignus et eodem studio libros clariorū et antiquiorū auctorum nominibus ornandi natus est, quod omnino in hoc litterarum genere agnoscamus. sic Analyticorum paraphrasis Themistii, Michaelis in Sophisticos elenchos et ignoti in Metaphysica E—N Commentaria Alexandri nomen sibi vindicaverunt. quae tituli mutatio in compilatore, qui suam personam exuebat, Aristotelis indebat, facillime fieri potuit⁴).

De Sophoniae aetate non habeo, quod addam argumentis Rosii, qui probabiliter eum exeunte saec. XIII et ineunte XIV vixisse concludit. quod

¹⁾ Accedit, quod in A titulus Θεμιστέου παράφρασις a recentiore manu additus est.

²⁾ Illoc more explicatur, quod auctorum nomina facet, etiam primam personam servat, ubi repetit quae illi sui nomine rettulerunt, v. p. VIII. — novisse Sophoniam Michaelis in Parva naturalia commentarium e libro De an. p. S9,17 ss. H. (cf. Mich. p. 128,1 ss. W.) apparere videtur. De an. p. 3,2 cum Michaelis prooemio Περὶ ζῷων κτινήσεως Rose p. 209 comparavit.

³⁾ Similitudine dicendi generis ductus et editorum conjecturam secutus haec opera omnia Sophoniae tribuo. cum libro De anima huius paraphrasis locos quosdam consentire adnotavi ad p. 2,18. 3,1. 11,20. 21,23; cf. etiam apparatus criticum ad p. 18,19.

⁴⁾ Alia exempla suppeditant Comm. XXIII 4 ad p. 1,1; V. Rose, *De Aristotelis librorum ordine* p. 148 et Busse, *Die neuplattonischen Ausleger der Isagoge des Porphyrios*. Berlin 1892 p. 5.

si verum est, a Michaelis aetate — quamquam ne de ea quidem quidquam certi scimus¹⁾ — certe tanto spatio distat, ut exemplar minus integrum Ephesii ei praesto fuisse mirum non sit.

Indicem huic fasciculo addere noluimus, quia perpaucis exceptis ipsa Aristotelis vel Michaelis verba Sophonias transscripsit.

H.

Codicum, quibus Sophoniae paraphrasis librorum De memoria, De somno, De somniis, De divinatione tradita est, duo genera sunt distinguenda fide atque pretio paene parvia, diversitate nominum Sophoniae et Themistii insignita. prioris codicum classis, quae Sophoniam fert auctorem, duo extant testes:

AMBROSIANUS G 14 sup. bombycinus saec. XIII primo loco inde a fol. 1 A usque ad fol. 19^v hanc paraphrasim continet; quam Analyticorum paraphrasis excipit (v. Comm. V 1 p. VIII). paucis locis, praecipue primi solii, nonnullae voces, quia codex maculis conspersus est, legi non possunt; quod, ubicumque litterarum numerus cum B concinit et de lectione nulla dubitatio est, non adnotavi.

VATICANUS graecus 483 bombycinus saec. XIII praeter varia scripta B post Diogeniani proverbia (cf. Schneidewini Praef. *Paroem.* I p. XXX) inde a fol. 158^r paraphrasim exhibit. adrosis foliis nonnullis litterae paucae, praesertim in superiore margine, deletae sunt. Ioannes Dius, quem subscriptio commemorat (v. ad p. 44,25), mibi ignotus est. — codices AB a. 1896 accurate contulit C. Hoelk, vir doctissimus²⁾.

Alterius classis, quae pravum Themistii nomen praebet, antiquissimus et optimus testis est

PARISINUS graecus 1888 membraneus saec. XV, iam in horum Commentariorum vol. V 1. 2. 3 adhibitus, fol. 225^v—245^r nostram paraphrasim continet. accuratissimam codicis collationem a. 1895 C. Kalbfleisch, professor Rostochiensis, confecit.

Hunc quasi signiferum sequuntur eiusdem classis alii libri, recentiores, nisi quod de aetate Parisini 1886 dubitari potest.

PARISINUS graecus 1891 chart. saec. XVI fol. 142^r—172^r paraphrasim A nostram continet (cf. Comm. V 2 p. VI). quam totam contulit C. Kalbfleisch. hic ita gemellus est libri C, ut omnia eius vitia, corruptelas, lacunas, falsos accentus ipse quoque exhibeat, bonae frugis nihil afferat. sua autem nonnulla menda addidit. vix igitur dubitari posse videtur, quin a libro C pendeat.

Ceterorum alterius classis librorum specimina modo collationum praesto

¹⁾ Michaelem autem Psellum eius magistrum fuisse verisimile mihi videtur; cf. quae Michaelis editioni praefabor.

²⁾ Eiusdem apparatu, in quem librorum ABCa lectiones contulerat, uti licebat.

erant¹⁾. unde, quamquam eos a C pendere concludi non potest, tamen apparere videtur eos ita cognatos esse familiae C a, ut in edendo Sophonia recte neglecti sint.

Γ PARISINUS graecus 1886 chart. (cf. Comm. V 1 p. X; V 2 p. VI) inde a fol. 93^r manu saec. XV scriptam praebet paraphrasim nostram.

Θ PARISINUS 1887 chart. saec. XVI (cf. Comm. V 1. 2. 3) fol. 287^r ss.

Ω PARISINUS graecus 1916 chart. saec. XVI post Ioannem Philoponum De generatione et corruptione et Themistium De anima paraphrasim nostram fol. 154^r—179^r exhibit.

K OXONIENSIS COLLEGII NOVI 243 chart. saec. XVI (cf. Comm. V 3 p. VIII; XI p. VI) fol. 1—84.

TAURINENSIS 158 chart. saec. XV exeuntis fol. 65—72 libros De memoria et de somno (des. p. 19,12 *κοινωνοῦντα*), fol. 53—60 libros De somno (inc. p. 19,12 *διπνού*) et De insomniis (des. p. 36,17 *αἰσθητηρίων*) continet (cf. H. Schenkl, Comm. V 2 p. IX). cuius codicis quamquam collationis specimen non adest, tamen in Parvis naturalibus eum eadem ratione, quam in Physicis Henricus Schenkl agnovit, cum Parisino 1888 cohaerere verisimile est et falsum Themistii nomen confirmat.

a Denique ex huius classis codice, qui libro C paulo deterior erat, editio Aldina fluxit.

Utriusque classis idem fere pretium est ad Sophoniae textum constituendum; eclecticā igitur ratione ita utendum erat, ut modo haec modo illa classis adhiberetur. quam rationem veram esse cum sensu et iudicio ad singulos locos adhibito effici videbatur, tum plurimum ad eam comprobandum librorum Aristotelis et Michaelis comparatio valebat. modo enim huius, modo illius ordinis lectionem exemplar, quod Sophonias descripsit, confirmat, cum alterius classis lectio sensu careat. tamen pauci loci restant, quibus, cum momentis paribus classium discrimen certo diiudicari non possit, de lectionibus a me receptis dubitari posse ipse intellegam. res orthographicas, velut *v* paragogicum, vocales servatas vel elisas, *οὐτω* vel *οὗτως* scriptum a B pendere, quocum etiam in his minutis fere concinit A, lectorem monitum velim. restat, ut de editionibus pauca addam.

EDITIO ALDINA Themistii a Victore Trincavello curata a. MDXXXIV prodiit²⁾. in qua fol. 96—105 Parvorum naturalium paraphrasis exstat. codicem a Trincavello adhibitum, quamquam simillimus est libri C, tamen ab eo diversum esse inde apparent, quod interdum discedens a codice C cum AB consentit.

Iam aliquot annis ante Aldinam a. 1480 versio latina HERMOLAI BARBARI Venetiis edita, deinceps saepius repetita est (titulum v. Comm. V 1 p. XIV). equidem usus sum exemplari Venetiis a. 1560 apud Hieronymum Scotum excuso. praesto autem erat Hermolao alterius classis liber. quod Hermolai

¹⁾ v. Additamentum.

²⁾ Titulum v. Comm. V 1 p. XIV.

cum C *a* consensus docet. velut 1,22 προσούσης ἔτι τῆς εἰκόνος 2,8 ἐγχαταλέξειπται 2,14 ἀναγνωρίσας et εἰς τόνδε τὸν βόθρον cum C *a*, 30,17 τόπῳ cum C² *a* legit. 18,8 περὶ τῶν λεγομένων 26,30 πρῶτον μὲν cum AC *a* omittit. cum eisdem in titulis falso Themistium auctorem nominat. ubi C et *a* differunt, modo cum illo, modo cum Aldina facit. ut 6,9 μὴ 20,27 ἐνεργεῖν cum C exhibet, 8,16. 17 εἰ δὲ—κινηθήσεται cum C omittit, contra 20,13 ὅτι ἑρῷ, quod solus C omittit, in suo exemplari invenisse, 23,32 ἔρχονται (ἀρχονται) C) legisse videtur. quod 4,25 αὐτός vertit, coniectura in verum incidisse eum veri simile est.

Spengelius in editione anni 1866 plane editione Aldina nititur¹⁾. nova codicum subsidia non adhibuit²⁾, leviora quaedam menda sustulit; sed saepius, cum emendationi studet, vulnera textui inflixit, cf. adnotata ad p. 3,8 9,12 18,19 36,18 39,7. 9. quamquam pleraque vulgatae vitia inde orta sunt, quod adhuc codex prioris classis nullus innotuerat, tamen etiam ideo Spengelio opera minus feliciter successit, quod auctores, quos paraphrasta adhibuit, perraro comparavit. quo factum est, ut interdum eas lectiones librarii incuriae tribueret, quas nunc, postquam locupletissimum auctorū Indicem confeci, iam in fonte paraphrastae fuisse vel patet vel verisimile est; cf. adnotata ad p. 4,9 5,28 6,19 7,22 20,13 22,23. cavendum autem est omnino, ne huic compilatorum generi, qui librarii potius quam scriptoris vice funguntur, nimum tribuamus, statuentes eos semper intellexisse quae describebant, neve solitam emendandi artem eis adhibentes ipsorum vitia corrigamus.

¹⁾ Itaque ubicumque nomen Spengelii in apparatu omissum est, eum cum *a* consentire scito.

²⁾ Victorii lectiones exemplo Aldinae Monacensis adiectae duobus modo locis a Spengelio referuntur; v. ad p. 6,9. 41,6. codicem horum librorum Victorius non habebat.

A D D I T A M E N T U M

(ad. p. XII)

ΑΓΘΩΚ eundem titulum exhibent atque Ca || p. 1,6 οἱ om. Γ¹ || 10 πρῶτον || 14 ἐνεστός Γ || 15 γεγονός || 17 γινομένου Ω || ἔτι ὅρῃ Ω || 18 τὸ om. ΘΚ || 19 φησι ΑΘΩΚ || 22 προσούσης ἔτι τῆς εἰκόνος || p. 2,4 μὴ καθ' ἐωτοὺς om. Λ || αὐτοὺς Γ, αὐτοὺς ΘΩΚ¹⁾ || 6 ἡκουουσεν Ω || 8 τὸ] τοῦτο τὸ Ω || ἐγχαταλέλειπται || 10 γινομένου Ω || 14 ἀναγνωρίσας ΑΓΩ || πρῶτον] εἰς τόνδε τὸν βρέθρον ΑΓΩ || 18 ἔτι τῶν ἀλόγων τὰ μὲν] καὶ τούτων τὰ μὲν Λ, καὶ τούτων Γ¹, καὶ τὰ μὲν Γ² || 19 primum καὶ om. ΑΓΩ || 20 ἄμνημα Ω.

¹⁾ Infra ΘΚ collati non sunt.

THEMISTII (SOPHONIAE)
IN PARVA NATURALIA

C O M M E N T A R I A

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΜΝΗΜΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ
ΕΙΣ ΤΑ ΤΟΥΤΟΙΣ ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ,
ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΣΟΦΟΝΙΟΥ

Themist.
ed. Spengel

Περὶ δὲ μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν λεκτέον τί ἔστι καὶ διὰ τίνα p. 232
5 αἰτίαν γίνεται καὶ τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μορίων συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος 6
καὶ τὸ ἀναμημόνησκεσθαι· οὐ γάρ οἱ αὐτοὶ εἰσὶ μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί,
ἀλλ᾽ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μνημονικώτεροι μὲν οἱ βραδεῖς, ἀναμνηστικώτεροι δὲ
οἱ ταχεῖς καὶ εὐμαθεῖς. ἐπεὶ δὲ σαφέστερα τῶν ἐνεργειῶν τὰ ἐφ' ἂ δι 10
ἐνέργειαι, ὥσπερ ἐν τοῖς Περὶ αἰσθητῶν καὶ αἰσθήσεως ἐκ τῶν ὑποκει-
10 μένων τὸν λόγον ὡς μᾶλλον ἐναργῶν ἐποιούμεθα πρότερον, οὕτω δὴ
κάνταῦθα πρῶτον μὲν σκεπτέον, ποιά εἰσὶ μνημονευτά· πολλάκις γάρ 15
ἔξαπατῇ τοῦτο. οὔτε γάρ τὸ μέλλον ἐνδέχεται μνημονεύειν (ἀλλ' ἔστι
διδάστετὸν καὶ ἐπιστότων· εἴη δὲ ἀν καὶ ἐπιστήμη τις ἐλπιστική, καθάπερ
τινές φασι τὴν μαντικήν), οὔτε τὸ ἐνεστώς, ἀλλ' ἔστιν αἰσθήσις τοῦ παρόντος·
15 ταύτη γάρ οὔτε τὸ μέλλον | οὔτε τὸ γενόμενον γνωρίζομεν, ἀλλὰ τὸ παρὸν 233
μόνον. λείπεται δὴ τὸ παρελθυμὸς μνημονεύειν, καὶ ἔστιν ἡ μνήμη τοῦ
γενομένου· τὸ δὲ παρὸν δτε πάρεστιν, οἷον τοῦτο τὸ λευκὸν δτε ὄρφη, οὐδεὶς
ἄν φαίνει μνημονεύειν, οὐδὲ τὸ θεωρούμενον καὶ νοητὸν δὲ θεωρῶν ἄρτι 5
πρώτως καὶ νοῶν μέμνηται, ἀλλὰ τὸ μὲν αἰσθάνεσθαι φασι, τὸ δὲ
20 μανθάνειν καὶ εἰς ἐπιστήμην ἀγεσθαι. δταν δὲ ἀνευ τῶν ἔργων ἔχῃ τὴν
ἐπιστήμην καὶ τὴν αἰσθήσιν (ἔργα δὲ λέγω οἷον τοῦτο τὸ ζῷον ἢ τοῦτο τὸ
λευκὸν καὶ τὸ ἐν τῷδε τῷ βιβλίῳ τρίγωνον), προσεννοῦ ἀν καὶ χρόνον, τότ' 10
ἄν ἀπλῶς μεμνῆσθαι λέγοιτο. οὕτω μέμνηται τὰς τοῦ τριγώνου γωνίας

4—8 Arist. p. 449^b4—8 8—10 cf. Mich. p. 6,21—23 We. 11—20 Arist.
p. 449^b9—18 20—p. 2,17 Mich. p. 7,10—8,20

1—3 Παράφρασις—Σοφονίου Β (βιβλία scripsi: βιβλίον Β): Θεμιστίου παράφρασις Α²: Θεμι-
στίου παράφρασις εἰς τὸ περὶ μνήμης καὶ ἀναμήσεως ἀριστοτέλους Σ 5 τοῦτο συμβαίνει
Arist. MSU 6 οἱ cum Arist. C²: om. ceteri 10 ποιούμεθα Β πρότερον
AB: πρῶτον Ca δὴ Ca: δεῖ AB 11 ληπτέον Ar. EMY 14 ἐνεστός α
15 γενόμενον cum Arist. AB: γεγονός Ca 18 τὸ om. a δτε et τυγχάνει cum
Arist. LSU om., ut vid. 19 ἐννοῶν Arist. EY 21 τοῦτο (post ἦ) om. B
22 προσεννοῦ ἀν καὶ χρόνον] προσούσης ἔτι τῆς εἰκόνος Ca
Comment. in Arist. V 6. Themist. (Sophon.) in Parv. Nat.

ὅτι δυσὶν ὅρμαις ἔσαι, καὶ τὸν Σωκράτην ὅτι λευκός, τὸ μὲν ὅτι ἔμαθέ ποτε παρὰ τοῦδε ἐν τῷδε ἡ ἐμεώρησε, τὸ δὲ ὅτι ἤκουσεν ἡ εἰδὲν ἡ τι τοιοῦτον. 15 ὀλεῖ γάρ ὅταν ἐνεργῆ ἡ ψυχὴ κατὰ τὸ μηγμονεύειν (τὸ δέ ἐστι θεωρεῖν τοὺς τύπους τῶν ἐν αὐτῇ πραγμάτων μὴ καθ' ἑαυτοὺς ἀλλ' ὡς εἰκόνας ἐτέρων), 5 συναισθάνεται χρόνου· οὕτω γάρ λέγει, ὅτι πρότερον τοῦτο ἥσθετο ἡ ἐνόήσεν. ἐστι μὲν οὖν ἡ μηγμη οὕτως αἰσθήσις οὔτε φαντασία οὔτε τις ἐτέρα 20 νόησις, ἀλλὰ τούτων τινὸς ἔξις ἡ πάθος, ὅταν προσλαμβάνηται χρόνος, καὶ¹ ὅν τὸ ἐγκαταλειμμα γέγονε καὶ ἀφ' οὐ· τοῦ δὲ νῦν ἐνεργοῦντος ἡ ἐν τῷ νῦν ἐνέργεια οὐκ ἐστι μηγμη, καθάπερ εἰρηται· ἐστι γάρ τοῦ μὲν παρόντος 25 10 αἰσθήσις, τοῦ δὲ μέλλοντος ἐλπίς, τοῦ δὲ γενομένου μηγμη, διὸ μετὰ χρόνου πᾶσα μηγμη· διεν δια χρόνου αἰσθάνεται, ταῦτα μόνα τῶν ζώων καὶ μηγμονεύει καὶ μορίῳ ψυχῆς οὐκ ἀλλω ἡ φῶ αἰσθάνεται. ὁ γάρ πεπτωκὼς πέρουσιν εἰς τόνδε τὸν βόθρον ὄνος, σήμερον | δὲ ίδων καὶ 234 15 ἀναχωρήσας μέμνηται ὅτι πρῶτον πέπτωκε, διαφέρει μέντοι· ὁ μὲν γάρ ἀνθρωπος πρὸς τῷ συναισθάνεσθαι, πότε εἰδεν ἡ ἤκουσεν, οἶδε καὶ τὴν διαφορὰν πρὸς τὸν παρελγυμότα τοῦ μέλλοντος, τὰ δὲ ἀλογα τοῦτο μόνον δ 20 ὅτι νῦν πίπτει ἡ πάλαι πέπτωκε, καὶ ὁ μὲν ἑαυτοῦ συναισθάνεται μηγμονεύοντος, τὰ δὲ οὐ· ἐτι τῶν ἀλόγων τὰ μὲν τὴν φαντασίαν καθαρώτερα καὶ μηγμονικώτερα ὡς μέλισσα καὶ περιστερὰ καὶ τὰ δροια, 25 20 τὰ δὲ συγκεχυμένην ἔχοντα ὡς μυῖαι καὶ σκώληκες ἀμνήμονα.

'Απορήσεις δ' ἄν τις· εἰ δὴ τούτῳ μηγμονεύομεν φῶ καὶ αἰσθανόμεθα, οὐκ ἂν εἴη μηγμη τῶν νοητῶν· εἰ δὲ ἐστι (μηγμονεύομεν γάρ τῶν θεωρημάτων, καὶ τούτων μάλιστα τοῖς καθολικωτέροις ὁ νοῦς ἐνδιατρίζει), 15 25 λείπεται μὴ μόνης τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς τὸ μεμνῆσθαι λέγειν, ἀλλὰ καὶ τῆς λογικῆς. ἡ τῶν μὲν αἰσθητῶν μηγμη καθ' αὐτὸν ὕσπερ καὶ φαντασία, τῶν δὲ νοητῶν κατὰ συμβεβηκός· ὁ γάρ νοῦς συμπλέκεται τῇ φαντασίᾳ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ παρὰ τῆς ἐνεργείᾳ αἰσθήσεως γεγραμμένων τύπων ἀποσυλῆ 20 30 τὰ καθόλου, καὶ ὕσπερ ἀνευ τῆς ἐνεργείᾳ αἰσθήσεως οὐκ ἐστι φαντασία, οὗτως οὐδὲ ταύτης χωρὶς ληψίς τοῦ καθόλου. εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὅτι, 35 καθάπερ ἡ αἰσθήσις καθ' αὐτὸν μὲν ὑρῷ τὸν ἐν Ἀθήναις γεγραμμένον ἐλέφαντα, κατὰ συμβεβηκός δὲ τὸν ἐν Ἰνδίᾳ νερούμενον, ἡ ὕσπερ τόνδε τὸν Σωκράτην ὄρωντες τὸν κοινὸν προσενηνοῦμεν καὶ εἰδικὸν ἀνθρωπον, οὕτω καὶ ἡ μηγμη καθ' αὐτὴν μὲν ἐνεργεῖ περὶ τοὺς ἐν τῇ φαντασίᾳ τύπους καὶ

1 exemplum Socratis ipse addidit
21—p. 3,25 Mich. p. 8,28—11,12

18—20 nova, cf. Soph. De an. p. 55,27 ss. II.

4 ἑαυτοὺς Αα: αὐτοὺς; ΒC 8 γέγονε καὶ ἀφ' οὗ Β, evanidus A (Michael): ἐγκαταλείπεται Κα ante ἡ add. ἡ α 12 ψυχῆς Κα, cf. Mich. p. 8,19: ψυχικῶ ΑΒ
13 βόθρον Β (βόθρον etiam Mich.) 14 ἀναχωρήσας ΑΒ Mich.: ἀναγνωρίσας Κα πρῶτον ΑΒ (πρῶτον πέπτωκεν ἐν αὐτῷ Mich. CRP, πρότερον recte Sa): εἰς τόνδε τὸν βόθρον Κα 17 συναισθεται Β 18 ἐτι τῶν ἀλόγων] καὶ τούτων Ζ: καὶ α 19 primum καὶ om. Κα 20 ἀμνήμονα Spengel cf. p. 5,25. 16,4. 7: ἀμνημα ΑΒα
21 ἀπορήσεις δ' ἄν Κα: ἀπορήσειν ἄν ΑΒ 23 διατρίβει Β

τὰ ἔγκατα ταλείμυματα, κατὰ συμβεβηκός δὲ περὶ τὰ καθόλου· ὥστε ἔστι καθ' αὐτὸ μὲν ἡ | μνήμη τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ, οὐ καὶ ἡ φαντασία, τοῦ δὲ 235 νοούμενου κατὰ συμβεβηκός. συμβαίνει γάρ τὸ αὐτὸ πάθος ἐν τῷ νοεῖν, ὅπερ καὶ ἐν τῷ διαγράφειν· ἐκεῖ τε γάρ οὐδὲν προσχράψειν τῷ τὸ ποσὸν 5 ὃ ὠρισμένον εἶναι τοῦ τριγώνου ὄμως γράφομεν ὠρισμένον κατὰ τὸ ποσόν (ἐν γάρ τῇ ἀπόδειξει, ὅτι τοῦ τριγώνου αἱ τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι, μὴ χρήζοντες πρὸς τὴν ἀπόδειξιν ὠρισμένου ποσοῦ — κανὸν γάρ δακτυλιαία ἑκάστη τῶν πλευρῶν ἡ καὶ σπιθαμαία ὑποτεθείη κανὸν ἦτις οὖν, δειγμήσον— 10 ταὶ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι — διωρᾶς διαγράφομεν ὠρισμένον τρίγωνον· δὲ γάρ ἀν 15 γραφῆ, ἡ ἰσόπλευρον ἀνάγκη εἶναι ἡ τοιοῦτον τι, πᾶν δὲ τὸ γεγραμμένον εὐθύγραμμον δρισται), καὶ ὁ νοῶν ὡσαύτως, κανὸν μὴ ποσὸν νοῆι, ἀλλ' 20 ἄλλην τινὰ κατηγορίαν, μετὰ ποσοῦ μέντοι νοεῖ· κανὸν γάρ θερμὸν κανὸν δυσμῆν ἡ λευκὸν κανὸν ἄλλο τι τῶν ἀμερῶν νοῆι, διωρᾶς τίθεται πρὸ δυμάτων ποσοῦ· 25 ἡ γάρ ἐπιφάνειαν λευκὴν ἡ σῶμα θερμόν. ἀλλὰ κανὸν ποτε πρὸς τὸν πρῶτον καὶ πολυτίμητον ἐπιστρέψῃ νοῦν, εὐθὺς ὅγκους καὶ διαστάσεις τινὰς κάκετ 30 φαντάζεται, καὶ ἀληθές, ὡς φησιν ὁ Πλάτων περὶ τῆς φαντασίας, ὡς ταῖς τοῦ νοῦ συνηγμένη νοήσεσιν οὐκ ἐῷ καθαρὰς ποιεῖσθαι. τάχα μέντοι εἰ καὶ μετὰ ποσότητος νοεῖ τὰ ἀπόσα καὶ ἀσώματα, ἀλλ' οὐχ ἡ ποσά, ἀλλ' 35 ἡ τὸ μὲν λευκὸν διακριτικὸν ὅψεως, τὸ δὲ μέλαν συγκριτικόν (κανὸν τὸ 20 νοούμενον δὲ τῆς φύσεως τῶν ποσῶν ἡ, ὡς τρίγωνον ἡ τετράγωνον, ἀόριστον μέντοι κάκετο καὶ οὐ τοσόνδε κατὰ μέγεθος, λήψεται σπιθαματιὸν τυχὸν ἡ πηγυαῖον), οὐδὲ ὅτι σκαληνὸν ἡ | ἰσόπλευρον, ἀλλ' ἀπλῶς τρίγωνον. 236 καὶ ἀδιάστατον μὲν τὸ εἶδος καὶ ὁ ἐν τῷ καθόλου τοῦ τριγώνου λόγος, διάσταται δὲ ὁ ἐν τῇ φαντασίᾳ τύπος τρόπου τινὸν καὶ κατὰ μέγεθος 25 ὥρισται· ὅσον γάρ ἡν ἔξω κείμενον, τοιοῦτον ἔνδον φαντάζεται. οὐδὲν οὖν δ ὅρα νοοῦμεν ἄνευ φαντάσματος, ἀλλὰ σύνεστιν ἀεὶ τῇ νοήσει ἡ φαντασία ἡ συνεργοῦσα ἡ ἐμποδίζουσα, συνεργοῦσα μὲν ὡς ἐπὶ τῶν μαθημάτων (οἷον γάρ ἀβάκιον ἐπὶ τούτων τῷ νοὶ χρηματίζει), ἐμποδίζει δὲ πρὸς τὴν θεωρίαν τῶν νοητῶν καὶ θείων σχήματα καὶ μεγέθη καὶ χρώματα 10 παρεισάγουσα, καὶ αὕτη ἡ αἰτία τοῦ μὴ ἐνδέχεσθαι νοεῖν ἄνευ συνεχοῦς τὰ δίδια μηδὲ ἄνευ χρόνου τὰ μὴ ἐν χρόνῳ δύντα.

Eἰ δὴ πάντα, ἀφ' ὧν ὁ νοῦς τὸ καθόλου συλῆ, φανταστά, ἡ δὲ 15

16 cf. Soph. De an. p. 120,9 H.
Mich. p. 11,21. 25. 26

25—p. 4,4 Mich. p. 12,15—25

30. 31 cf.

1 τὰ ABA: τοῦ C	1. 2 καθ' αὐτὸ μὲν post μνήμη Ca	3 τὸ om. a
6 τρεῖς om. B	8 ὑποτεθῆ coni. Spengel (κανὸν . . . ἔστιν Mich.)	10 ἡ (ante ἰσόπλευρον) om. B (habet Mich.)
τινὰ AB	9 τι τοιοῦτον B (Mich. Sa)	12 κατηγορίαν
13 πρὸς B	16 φησιν ὁ ABA: φησι C	17 συνηγμένη
Ca: συνειρομένη B (evan. A, qui variam lectionem supra habebat): παρεμπίπτουσα Mich., sed cf. etiam Mich. p. 11,28	νοήσεσιν Ca cf. Soph. De an. (Mich.): κανήσεσιν AB	
18 ποσότητος νοεῖ τὰ] ποσοῦ φαντάζεται τὰ Ca, sed v. Mich.	19 καὶ ante alt. τὸ add., δὲ om. AB, sed v. Mich.	20 ὡς om. Ca (οἶον Mich.)
22 οἵτις Ca	28 τῶν οἱ A	21 δύεται Ca (evan. C)
32 δὴ AB Mich.: δὲ Ca	31 μὴ ἐν χρόνῳ ABA: μηδὲν ὑπὸ χρόνον C	

φαντασία καὶ ἡ μνήμη τῷ ὑποκειμένῳ ταῦτό (πάθη γάρ ἄμφω τῆς κοινῆς αἰσθήσεως), ἀμα δῆλον ως τῶν νοητῶν μνήμη καὶ φαντασία κατὰ συμβεβηκός, καὶ διτι τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ τούτων ἡ γνῶσις καὶ χρόνου δήπουθεν καὶ κινήσεως. Διὸ καὶ ἐτέροις τισὶν ὑπάρχει τῶν ζῴων καὶ 20 οὐ μόνον ἀνθρώποις καὶ τοῖς ἔχουσι δόξαν καὶ φρόνησιν. εἰ δὲ καὶ τῶν νοητικῶν τίνος μορίων ἦν καὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς, οὐκ ἀν ὑπῆρχε πολλοῖς τῶν ζῴων, τίσις δὲ οὐδὲν τῶν ἀλόγων διὰ τὸ μηδὲν νῦν πᾶσι τῷ μὴ πάντα 25 χρόνου αἰσθησιν ἔχειν. οὐδὲ γάρ δταν ἐνεργῇ τῇ μνήμῃ καθάπερ καὶ πρότερον εἶπομεν, προσαισθάνεται διτι πρότερον τοῦτο ἡ εἶδεν ἡ ἤκουσεν ἡ 10 ἔμμαθεν ἡ ἐπαθε, τὸ δὲ πρότερον καὶ διτερον ἐν | χρόνῳ ἔστι. τίνος μὲν 237 οὖν ἔστι τῶν τῆς ψυχῆς μνήμη φανερόν, διτι οὐπερ καὶ ἡ φαντασία, καὶ ἔστι μνημονευτὰ μὲν καὶ αὐτὰ ὧν ἔστι φαντασία, κατὰ συμβεβηκός δὲ δσα μὴ ἄνευ φαντασίας.

Ἄπορήσεις δὲ ἄν τις, πῶς ποτε τοῦ μὲν πάθους μόνου παρόντος ἐν 5 τῇ φαντασίᾳ καὶ τοῦ ἔγκαταλείμματος, τοῦ δὲ πράγματος ἀπόντος μνημονεύει τὸ μὴ παρόν· τοῦ γάρ πράγματος ἡ μνήμη, οὐ τοῦ τύπου. ὡς ἀν δὲ καὶ λύσεως τύχοιμεν εὐπετέστερον καὶ σαφῆ τά τε εἰρημένα καὶ τὰ ἔξῆς 10 γένοιτο, μικρόν τι τῶν κατὰ τὴν φαντασίαν ἀνωθεν διαρθρώσωμεν πρότερον. εἴρηται μὲν γάρ περὶ ταύτης καὶ τοῖς Περὶ ψυχῆς, οὐδὲν δὲ ἡττον 20 καὶ νῦν πρὸς τὴν χρείαν δεῖ νοεῖν ἐγγίνεσθαι ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἐνεργειῶν τῶν περὶ τὰ αἰσθητὰ οἷον τύπον τινὰ καὶ ἀνάζωγράφημα ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητικῷ 15 (τὸ δέ ἔστιν ἡ καρδία), καθάπερ οἱ σφραγίδομενοι τοῖς δακτυλίοις. τὸ γοῦν τοιοῦτον ἔγκαταλείμμα, διπερ ὑπομένει καὶ μὴ τοῦ αἰσθητοῦ παρόντος, φαντασίαν καλοῦσι, διὸ καὶ οὕτως τούτην δρίζονται τύπον ἐν ἡγεμονικῷ. 25 μήποτε δὲ οὐδὲ δ τύποις αὐτός ἔστι φαντασία, ἀλλ’ ἡ περὶ τὸν τύπον τῆς φανταστικῆς δυνάμεως ἐνέργεια. ἦμεν γάρ ἀν ἐν φαντασίᾳ καὶ μὴ ἐνεργοῦντες περὶ αὐτόν, ἔχοντες αὐτόν, καὶ ἀμα ἀν ἐν πλείσι φαντασίαις καὶ τοσαύταις δσων καὶ τὸν τύπον σφέζομεν. ἔτι ἡτοι τὴν ἐγγινομένην νῦν καὶ 30 τυπουμένην εἰκόνα φαντασίαν λέγουσιν ἡ τὴν γεγονοῦταν ἥδη καὶ οὕταν. 35 ἀλλ’ εἰ μὲν τὴν ἐγγινομένην, τὴν αἰσθησιν ἀν λέγοιεν τὴν κατ’ ἐνέργειαν, εἰ δὲ τὴν γεγονοῦταν καὶ σφέζομένην, τὴν μνήμην. ἀλλ’ ὡς ἐπὶ τῆς 238 αἰσθήσεως (τὸ μὲν γάρ τι ἐκεῖ αἰσθητόν, τὸ δὲ δύναμις αἰσθητική, καὶ

4—16 Arist. p. 450 a 15—27

p. 13,27

Mich. p. 2,31—4,12

6 cf. Mich. p. 13,8

16—20 transitum ipse facit (cf. Mich. p. 2,20. 14,7. 8)

22 καθάπερ—δακτυλίοις Arist. p. 450 a 32

15 ἔγκαταλείμμα ex Mich.

20—p. 5,6

δεῖ Arist. EY

praefer LU

EMY

16 δὲ om. a

22 δακτυλίοις AB

29 εἰκόνα]

καὶ (post δόξαν)] ἡ Arist.

9 προσαισθάνεται Spengel, sed προαισθάνεται etiam Arist. libri prave

10 ἡ ἐπαθεν post διτερον a: del. Spengel

11 ἡ μνήμη Arist.

12 ἔστι Ca: ἔστι μὲν ΛΒ

25 αὐτός B Mich.: οὗτος A Ca

29 εἰκόνα]

27 ἄμα ἀν] ἦμεν ἂν C: ἄμα

ἄν ἦμεν Mich.

32 τι Ca Mich.: τοι ΛΒ

8 ἔχει C δεῖ]

10 ἡ om. Arist. LS

12 ἔστι Ca: ἔστι μὲν ΛΒ

15 μνημονεύεται Arist. EMY

17 τύχωμεν A εὐπετέστερον corr. ex εὐτελέστερον Λ

27 ἄμα ἀν] ἦμεν ἂν C: ἄμα

ἄν ἦμεν Mich.

τρίτον αἰσθησις, ἡ περὶ τὸ αἰσθητὸν ἐνέργεια τῆς δυνάμεως· καὶ ἐπὶ τῆς νοήσεως ὃς τὸ μὲν νοητόν, τὸ δὲ νοῦς, τὸ δὲ νόησις), οὕτως ἔχειν καὶ 5 περὶ τὴν φαντασίαν ὑποληπτέον· τὸ μὲν τι εἶναι φανταστικόν, τὸ δὲ φανταστόν, τὸ δὲ φαντασίαν, καὶ ὥσπερ ἡ διὰ τοῦ αἰσθητικοῦ παρόντος τοῦ 5 αἰσθητοῦ γνωμένη ἐνέργεια αἰσθησίς ἐστιν, οὕτως ἡ μὴ παρόντος ἐν τῷ τύπῳ καὶ τῷ ἐγκαταλείμματι φαντασία. χρὴ δὲ κοινότερον τοῦ τύπου ἐπὶ 10 τῆς φαντασίας ἀκούειν· κυρίως γάρ ὁ κατ' εἰσιγήν τε καὶ ἔξοχὴν ἡ τὸ τοῦ τυποῦντος ἐν τῷ τυπουμένῳ σχῆμα γνώμενον, ὡς ὄρωμεν τὰ ἐπὶ τῶν σφραγίδων ἔχοντα. οὐχ οὕτω δὲ τὰ τῶν αἰσθητῶν ἐγκαταλείμματα ἡμῖν 10 ἐγγίνονται· οὐδὲ γάρ τὴν ἀρχὴν κατὰ σχῆμα τι γέγονεν ἡ τῶν αἰσθητῶν 15 ἀντιληψις· ποῖον γάρ σχῆμα τὸ λευκόν ἢ χρῶμα οὐλως ἢ δσμή; καταγρη- στικώτερον οὖν τὸν τύπον ἐνταῦθα φέρομεν τῇ ἀπορίᾳ τοῦ κυριωτέρου. τί 20 μὲν οὖν ἐστι φαντασία εἴρηται, μνήμη δέ ἐστιν ἡ ταύτης μονὴ καὶ σωτηρία. τούτων οὕτως ὑποκειμένων, ἐπειδήπερ ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητήριῷ τούς τύπους 25 τῶν πραγμάτων ἐνσημανόμεθα, ὥσπερ εἴρηται, τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ὑγρότερον, τοῖς δὲ σκληρότερον καὶ τοῖς μὲν ἐν κινήσει, τοῖς δὲ οὖ, ἀνάγκη καὶ τοὺς εἰς τύπους τοῖς μὲν ἐγγράφεσθαι, τοῖς δὲ οὖ, καὶ τοῖς μὲν ἐπὶ πολὺ μένειν, τοῖς δὲ ἐν βραχεῖ· θύεν τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἡττον 30 μνημονεύουσιν, οἱ δὲ ἐλάχιστον. καὶ ἐν κινήσει μὲν τοῖς τε πάμπαν νέοις καὶ τοῖς ἄγαν πρεσβυτέροις (τοῖς μὲν γάρ αὔξεται, τοῖς δὲ φθίνει, κινεῖται 35 δέ τισι καὶ διὰ νόσου), | οὐ κινεῖται δὲ τοῖς μέσως καθ' ἡλικίαν καὶ 239 κρᾶσιν ἔχουσιν. ὥσπερ οὖν ἐν ὅδοις ῥέοντι οὐχ ἀν ἡ ἐν τῷ δακτυλίῳ ἐνσημανθείη σφραγίς, οὕτως οὖθ' οἰς τὸ αἰσθητήριον δι' ἡλικίαν ἢ νόσου [ἢ] ἐν κινήσει, μνήμη γίνεται, οὐτ' αὐτὸις σκληρότεροιν, ὥσπερ οὐδὲ ἐν 5 25 λίθῳ. διόπερ οἱ τε σφρόδρα νέοι καὶ οἱ γέροντες ἀμνήμονές εἰσι· ρέουσι γάρ οἱ μὲν κατὰ τὴν αὔξησιν, οἱ δὲ διὰ τὴν φθίσιν. ἔοικε γάρ ἐν τοῖς γέροντες ἡ καρδία, τὸ πρῶτον αἰσθητικόν, τοῖς παλαιοῖς τῶν οἰκοδομημάτων· 10 ὥσπερ γάρ θρύπτεται ψυχομένη καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ τῶν πραγμάτων ἀπαλεῖφει τύπους, ὡς ἐκεῖνα τὴν ἀληλικαρένην τίτανον καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς 30 γεγραμμένα ζῷα. ὅμοίως δὲ καὶ οἱ λίαν ταχεῖς καὶ βραχεῖς οὐδέτεροι φαίνονται μνήμονες· οἱ μὲν γάρ ὑγρότεροι τοῦ δέοντος, οἱ δὲ σκληρότεροι, 15 καὶ τοῖς μὲν οὐ μένει τὸ φάντασμα ἐν τῇ ψυχῇ, τῶν δὲ οὐχ ἀπτεται. τεσσάυτα ἔξωθεν εἰς σαφῆνειαν προσλαβόμενοι πάλιν τὴν κατ' ἀρχὰς ἀπορίαν

6—13 cf. Mich. p. 4,30—5,6 13—25 cf. Mich. p. 14,9—14. 19. 20 25. 26 Arist.
p. 450 b 5—7 27—30 Mich. p. 14,15—18 30—32 Arist. p. 450 b 7—11
32—p. 6,1 cf. Mich. p. 14,25. 26

3 τι Ca Mich.: τοι AB	6 post δὲ add. νοεῖν A	8 γενόμενον B (γινόμενον etiam Mich.)	
etiam Mich.)	15 δὲ AB (coni. Spengel): δ' ἐν Ca	17 ἐγγράφεσθαι ABA	
ἐγγεγράφθαι C	19 τε om. Ca	21 καὶ ante καθ' add. B	22 δακτυλω AB
23 οὖθ' Spengel: οὐδὲ libri	24 ὃν delevi	26 κατὰ διὰ ex Arist. coni.	
Spengel	διὰ] κατὰ B	ἐν Ca: ἐπὶ AB	28 ψηχομένη Spengel, sed v. Mich.
29 ἀληλικαρένην AB Mich.: ἐκλιθουμένην C: ἐκλιθαρένην α			αὐτοῖς
AB Mich.: κατῆ Ca	30 οἱ λίαν ante βραχεῖς add. Arist. EY		

έκτιθεμεν· έτοιμοτεροι γάρ πρὸς τὴν λύσιν γῦν μᾶλλον ἢ πρότερον. εἰ δὴ ²⁰
τοιοῦτον ἔστι τὸ συμβαῖνον περὶ τὴν μνήμην, πότερον τοῦτο μνημονεύει τὸ
πάθος ἢ ψυχὴ ἢ ἐκεῖνο ἀφ' οὗ ἐγένετο; εἰ μὲν γάρ τοῦτο, τῶν ἀπόντων
οὐδὲν ἂν μνημονεύοιμεν· εἰ δὲ ἐκεῖνο, πῶς αἰσθανόμενοι τοῦτο μνημονεύομεν
οὐπερ μὴ αἰσθανόμεθα; Εἴ τι εἴτ' ἔστιν δρμοῖον ὥσπερ τύπος ἡ γραφὴ ἐν
ἡμῖν ἢ τούτου αὐτοῦ αἰσθησίς εἴτε ἀνόμοιον, διὰ τί ἀν εἴη μνήμη ἑτέρου
ἄλλ' οὐκ αὐτοῦ τούτου; ὁ γάρ ἐνεργῶν τῇ μνήμῃ θεωρεῖ τὸ πάθος τοῦτο καὶ
αἰσθάνεται τούτου. πῶς οὖν τὸ μὴ παρὸν μνημονεύει; εἴη γάρ ἀν καὶ |
ὅραν τὸ μὴ παρὸν καὶ ἀκούειν. ἢ ἔστιν ὡς ἐνδέχεται καὶ συμβαίνει 240
τοῦτο; οἷον γάρ τὸ ἐν πίνακι γεγραμμένον ζῷον καὶ ζῷόν ἔστι καὶ εἰκὼν,
καὶ τῷ ὑποκειμένῳ ἐν, τῷ δὲ λόγῳ διαφορού, οὗτον κάνταῦθα. καὶ ὥσπερ
ἔκει, ὅταν μὲν ὡς καθ' αὐτὸν τὸ ζῷον ὅρᾳ τὸ ἐν πίνακι τὴν τέχνην
θαυμάζων ἢ κακίζων μόνον, μὴ προσενοούμενος ὅτι μίμημα ἔστιν ἄλλου,
ζῷον ἀπλῶς λέγεται, ὅταν δὲ πρὸς τῷ ὅρᾳ ἀναφέρῃ καὶ προσλογίζηται ὅτι
15 μίμημα ἔστι τοῦ ἀλληλοῦζος ζῷου, εἰκὼν λέγεται, οὗτον καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ¹⁰
φάντασμα δεῖ ὑπολαβεῖν καὶ αὐτό τι καθ' αὐτὸν εἶναι καὶ ἄλλου ἐγκατά-
λειμμα. ἢ μὲν οὖν καθ' αὐτό, θεώρημα ἢ φάντασμα ἔστιν, ἢ δὲ ἄλλου
οἷον εἰκὼν, μνημόνευμα. ὅταν μὲν γάρ ἐνεργῇ περὶ τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ
τύπον ἡ κοινὴ αἰσθησίς ἢ αὐτόν, θεώρημα τοῦτο, ὡς εἴρηται, ἢ φάντασμα ¹⁵
20 λέγεται· ὅταν δὲ ἐνεργοῦσα προσαισθάνηται καὶ ὅτι ἄλλου ἔστιν, ἤδη τοῦτο
εἰκὼν καὶ μνημόνευμα, καὶ ἡ τοιαύτη τῆς ψυχῆς ἐνέργεια μνήμη. διὰ
τοῦτο ἐνίστεται διὰ μνήμης ἔχομεν, οὐκ ἵσμεν εἰ κατὰ τὸ αἰσθέσθαι συνέβη· ²⁰
πολλάκις γάρ τῶν ψυχικῶν ἐξαπλουμένων νοημάτων φανταζόμεθά τινα, ὃν
οὐκ ἵσμεν τὸν χρόνον ἢ τὸν τόπον ἢ παρ' οὗ προσελάβομεν, καὶ
25 ἀμφισβητοῦμεν, πότερον αὐτοὶ τοῦ νοήματος εὑρεται ἢ μαθηταί, καὶ πότε-
ρον φαντασία ἀπλῶς τοῦτο ἢ μνήμη. οἷον ἥκουσά ποτε λόγον παρά του, ²⁵
μετὰ δὲ ἐννοοῦμαι τὸν λόγον, οὐκ ἐνθυμοῦμαι δὲ ἀφ' οὐπερ ἥκουσα·
ἀπορῶν οὖν λέγω, ἀρα πατήρ τοῦ λόγου νῦν αὐτός εἰμι, ἢ πόθεν ἔχω
τοῦτον; καὶ ταλαντεύομαι. ὅταν οὖν ἐνθυμηθῶ ἄλλοι θέν με τὸν λόγον ³⁰
30 ἔχειν, μνήμη τότε γίνεται, νόημα δὲ πρότερον. γίνεται δὲ καὶ τούναντίον
ἐνίστεται, οἷον συνέβη Ἀντιφέροντι τῷ Ωρείτῃ καὶ ἄλλοις ἔξισταμένοις· τὰ

2—11 Arist. p. 450^b 11—23 12—16 Mich. p. 15,12—21 17. 18 Arist.
p. 450^b 25—27 18—21 Mich. p. 15,21—24 22—30 Mich. p. 16,25—17,14
30—p. 7,1 Arist. p. 451^a 8—11

1 ἔκτιθεμεν AB (cf. Mich.): διέλωμεν Ca μᾶλλον om. Ca 2. 3 τὸ πάθος
om. C 4 τοῦτο a (Arist. praeter L) 5 οὐπερ] οὐ C (Arist.) μὴ Ca:
s. s. B: om. A εἴτ'] εἰ A 6 ἢ τούτου αὐτοῦ B (Arist. MU, εἰ τούτου αὐτοῦ
LS, τούτου αὐτοῦ ἢ EY): ἢ τούτου A Ca, quod Aristoteli restituit Freudenthal, Rh. M.
XXIV p. 401 8 μνημονεύσει Arist. EY 9 μὴ C (Victorius, Spengel):
om. A Ba 11 λόγῳ δὲ a 13 θαυμάζων ἢ κακίζων A Ba Mich.: κακ. ἢ θαυμ. C
14 ὅτι B Mich.: ὅτι τοῦτο A Ca 15 ὥμην C 18 post εἰκὼν male (cf. p. 451^a 2) καὶ
add. Arist. libri, cf. Freudenthal l. c. p. 402 μὲν om. B 18. 19 τοῦ et τόπου a
19 αὐτὸν] καθ' αὐτόν coni. Spengel, sed v. Mich. 20 ἔστιν εἰκὼν, ἤδη τοῦτο Mich.
29 ὅτε A 31 ἐνίστεται om. Arist. EY

γάρ φαντάσματα ἔλεγον ώς γενόμενα καὶ ὡς μυημονεύοντες· πάλιν οὖν ⁵
ἔτεροι τὰ αἰσθήματα ώς φαντάσματα, καὶ ἄλλοι τὸ ἔμπαλιν. τοῦτο δὲ γί-
νεται, ὅταν τις τὴν μὴ εἰκόνα ώς εἰκόνα θεωρῇ ἢ τὴν εἰκόνα ώς μὴ
εἰκόνα. αἱ δὲ μελέται τὴν μυήμην σφύζουσι τῷ ἐπαναμιμνήσκειν, τοῦτο δέ
δὲ ἔστιν οὐδὲν ἔτερον ἢ τὸ θεωρεῖν πολλάκις ώς εἰκόνα καὶ μὴ καθ' αὐτό. ¹⁰
τί μὲν οὖν ἔστι μυήμη καὶ τὸ μυημονεύειν, εἴρηται, ὅτι φαντάσματος ἔξι,
ὅντος τοῦ τοιούτου φαντάσματος πράγματος τινος χρονισθέντος μετὰ τὴν
γένεσιν, καὶ τίνος μορίου τῶν ἐν ἡμῖν, ὅτι τοῦ πρώτου αἰσθητικοῦ καὶ φί ¹⁵
χρόνου αἰσθανόμεθα.

10 Περὶ δὲ τοῦ ἀναμιμνήσκειναι λοιπὸν εἰπεῖν. πρῶτον μὲν οὖν ὅσα
ἐν τοῖς ἐπιγειρηματικοῖς λόγοις καὶ προβληματικοῖς ἡμῖν ἀποδέδεικται, δεῖ
τιθέναι ώς ἀληθῆ καὶ ὑπάρχοντα, ταῦτα δέ ἔστι τὸ μήτε μυήμης ἀνάληψιν ²⁰
τὴν ἀνάμνησιν μήτε λῆψιν εἶναι· οὔτε γάρ ἀναμιμνήσκειναι λέγομεν τὸν
νῦν πρώτως μανθάνοντα καὶ λαμβάνοντα, δὲ οὐδέποτε ἔλαβεν ἢ μεράμηκεν,
15 ἄλλα μᾶλλον μανθάνειν, οὔτ' αὖ τὸν μαθόντα, σφύζοντα δὲ τὴν μυήμην
λήθης μηδαμῶς μεσολαβησάσης, ἄλλα τὸν πρότερον μὲν ἔχοντα σῶν ἀπαν, ²⁵
ὕστερον δὲ τὸ μὲν ἀποβαλόντα τὸ δὲ σφύζοντα, ἐκ δὲ τοῦ σφύζομένου τὸ
λοιπὸν ἀναλαμβάνοντα. ἔχει γάρ ὁδε· ὅταν ὁ τύπος ὅλος καὶ τὸ ἀναζω-
γράφημα τὸ ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ ἀπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθητικοῦ ³⁰
20 ἐγγινόμενον ὑπομένη καὶ σφύζεται τρανές | τι καὶ φαινόντα καὶ καθαρὸν 242
οὗτως, ὥστε ὅλον αὐτὸν δύνασθαι τὴν ψυχὴν κινεῖν καὶ ὅλον ὑπὲρ αὐτῆς
ὅρασθαι καὶ προβάλλεσθαι ώς εἰκὼν τινος, ἡ μυήμη τοῦτο, περὶ ἣς εἴρηται.
ὅταν δὲ μέρος μέν τι τοῦ ὅλου μένη, μέρος δέ τι ἡφάνισται ἢ χρόνῳ ἢ ³⁵
ἔτερῳ συμπτώματι, ὥστε μήτ' αὐτὸν τὴν ψυχὴν κινεῖν μήτ' ἐκείνην ὑπὲρ
25 αὐτοῦ κινεῖσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ὑπολειπυμένου μέρους τρανοῦς ὄντος καὶ
καθαροῦ κινηθῆναι τὸ συνεχές τῷ καθαρῷ (τοῦτο δὲ ἢ τὸ ἀμυδρὸν
καὶ ὅλως ἐξοφαμένον) καὶ οἷον ἀναλυθῆ καὶ εὑρεθῆ τῇ ψυχῇ, τοῦτο 10
ἀνάμνησις, οἵονεὶ ἀναζωγράφημα τῆς προτέρας μυήμης, οὐ πάσης (τοῦτο
γάρ μαθησις), ἀλλὰ τοῦ μέρους. ὅταν δὲ ὅλον ἀναλάβωμεν δηλονάτι
30 ἀπολέσαντες, μάθησις· διὸ γάρ μαθεῖν καὶ εὑρεῖν τὸ αὐτὸν ἐνδέχεται. οἷον ¹⁵
ἐκ τῆς κατ' ἐνέργειαν ἀκοῆς ἢ ὀράσεως γέγονεν ἐν τῇ ψυχῇ τύπος τοῦ

2 cf. Mich. p. 17,28. 29
ad 11 Mich. p. 20,16
p. 19,2—15

2—13 Arist. p. 451^a 11—21, sed ad 7 cf. Mich. p. 18,20,
13—18 cf. Mich. p. 20,30—21,18
30 Arist. p. 451^b 7. 8

18—30 Mich.
30—p. 8,8 Mich. p. 19,20—31

1 γενόμενα B (Arist. M) πᾶλιν οὖν A Ca: ὕσπερ αὖ B 5 ante καθ' add. ώς Arist.
6 ἔστιν ἡ μυήμη Arist. SU 7 τοῦ τοιούτου B Mich.: καθ' αὐτὸν in ras. A, ut vid.:
καθ' αὐτὸν Ca εἰκόνος πράγματος τινος Mich. 9 αἰσθητικά AB 10 tit. Ηερὶ ἀνα-
μνήσεως add. AB 12 τίθεσθαι Arist. EMY 18 λοιπὸν Ca Mich.: λεπτὸν AB 20 ἐγγενόμενον coni. Spengel
(ἐνυπάρχον Mich.) τε] τε Mich. 22 εἰκών Spengel (Mich. SCA), sed εἰκὼν
etiam Mich. R 23 ἡφάνιστο Ca 25 τρανοῦς AB (sed οὐ evan. in B) Mich.
CRP: τρανοῦ Ca Mich. Sa 26 κινήσεις AB Mich.: om. Ca, ceterum Michaelis verba
corruptit 29 fort. τοῦ

„μῆνιν ἀειδες θεὰ Πηληγιάδεω Αχιλλῆος“. εἰ μὲν οὖν ὁ τύπος οὗτος μένει ἄπας ἰσχυρός τε καὶ καθαρός, ὡς ἀνεμποδίστως ὅλον ἥμας αὐτὸν δύνασθαι ἀπαγγέλλειν καὶ ὅλον προβάλλεσθαι, τοῦτο μνήμη· εἰ δὲ τὸ μὲν „μῆνιν ἀειδες 20 θεά“ ἐμμένει, τὸ δὲ ἔξῆς ὑπὸ χρόνου καὶ λήθης ἐκλείπει, εἴτα ἐκ τοῦ 5 μένοντος ἡ ψυχὴ κινηθεῖσα ὑπὸ τινῶν τύπων ὅμοιών ἦ νόμοιοιν εὑρήσει καὶ τὸ λεῖπον, ἀνάμνησις τοῦτο. καὶ ὅδηλον ἐκ τούτων, ὡς τῶν ἀπλῶν 25 δηνομάτων ἀνάμνησις οὐκ ἔστιν, ἀλλ’ ἡ μνήμη ἡ μάθησις, εἰ μὴ πολλάκις καὶ ἐν ἐκείνοις μενούσῃς τῆς πρώτης συλλαβῆς προσεξευρίσκομεν τὰς λοιπάς. 10 ἐπεταί δὲ τῇ ἀναμνήσει ἐξ ἀνάγκης ἡ μνήμη· ὁ γάρ ἀναμνήσθεις τρόπον τινὰ ἐμνήσθη· μέρους γάρ τινος τῆς προτέρας ἐπανάληψιν ποιεῖται μνήμης, 243 καὶ δεῖ διαφέρειν μαθήσεως καὶ εύρεσεως τὴν ἀνάμνησιν τῷ ἐνεῖναι πλείονα ἀργὴν ἀναμιμησκομένοις ἡ ἐξ ἡς μανθάνουσιν, εἴπερ πᾶσα διδασκαλία καὶ πᾶσα μαθήσις διανοητικὴ ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνῶ- 5 σεως. τί μὲν οὖν ἔστιν ἀνάμνησις, εἰρηται, διτι μνήμης ἀνανέωσις. 15 διθεν 15 δὲ συμβαίνει, δῆλον. ἐπεὶ γάρ πέφυκε κίνησις ἐν ψυχῇ ἦδε μετὰ τήνδε, εἰ μὲν ἐξ ἀνάγκης, δῆλον ὡς ὅταν ἐκείνην κινηθῇ, τήνδε κινηθήσεται· εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης ἀλλ’ ἔθει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κινηθήσεται. δισπερ γάρ ἐπὶ τῆς ἀλύσεως τοῦδε τοῦ κρίκου ἀρθέντος ἐξ ἀνάγκης ὁ ἐφεξῆς κινεῖται, καὶ δι’ ἐκείνον ὁ μετ’ αὐτόν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τύπων τῶν ἐν 20 τῇ ψυχῇ· κινηθεῖσης γάρ καθάπαξ ὑπὸ τινος τούτων, εὐθὺς κινεῖ αὐτὴν 15 καὶ ὁ ἐφεξῆς καὶ ὁ μετ’ ἐκείνον. οἷον ἡν μουσικὸς Κορίσκος ἔχων λύραν καὶ γέγονεν ἐν τῇ ψυχῇ τύπος καὶ τῆς λύρας καὶ τοῦ Κορίσκου· εἰδον μετὰ ταῦτα Σωκράτην φέρε εἰπεῖν κρατοῦντα λύραν, καὶ εὐθὺς ἀνεμνήσθην τῆς τοῦ Κορίσκου λύρας, εἴτα Κορίσκου. πάλιν ἤκουσά του 25 ἄδοντος „δύο ψυχαὶ ἐξήρχοντο, καὶ μία πρὸς ἄλλην ἔλεγε, ποῖ πορευτέον“. μετὰ δέ τινας γρόνους ἤκουσα ἄλλου ἄδοντος τὸ μὲν μέλος κατὰ ρυθμὸν ἐκείνον, λόγον δὲ ἔτερον οἷον „ο νοῦς ὁ πρῶτος ἄγει με καὶ πάλιν κάτω 30 φέρει“, καὶ κινηθεῖς ἀπὸ μόνου τοῦ μέλους ἥλθον εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου λόγου „δύο ψυχαὶ ἐξήρχοντο“ καὶ τοῦ ἄδοντος.

30 Τούτων δύντων εἰσὶ μὲν τύποι τινὲς ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθοῦντες ἀλλή- 244 λοις· ἀνάγκη γάρ τὸν μνήσθειν πυρὸς συνεννοήσαι καὶ θερμότητα, καὶ τὸν τυφέντα ὑπὸ Σωκράτους τῇ τοῦ Σωκράτους ἀναμνήσει καὶ διτι ὅπ’ αὐτοῦ ἐτύφθη ἐν τῷδε τῷ τόπῳ συναναμνησθῆναι. δισοι δὲ μὴ ἐξ ἀνά- 5 γης ἀλλ’ ἔθει, οὐκ ἀεὶ ἐπεται τοῖς προτέροις τὰ δεύτερα, ἀλλ’ ὡς

9. 10 Mich. p. 20,11—13 11. 12 cf. Arist. p. 451 b 8—10 13 Mich. p. 24,7,8
 15—17 Arist. p. 451 b 11—14 17—33 Mich. p. 24,17—25,4 31 ἀνάγκη—
 θερμότητα add. Soph. 33—p. 9,8 Mich. p. 25,11—23

1 Πηλεύδεω C ἀχιλλῆος A: ἀχιλλέως Spengel 4 ἐκλέλοιπε B (οὐ μένει Mich.)
 5 κινηθεῖσα Ca Mich.: κινηθῇ AB εὑρήσει Ca Mich.: καὶ εὑρήσει AB 10 ἐπανά-
 ληψιν AB Mich.: ἀνάληψιν Ca 16. 17 εἰ δὲ—κινηθήσεται ABA: om. C 23 εἰδον
 AB Mich.: εἰδε Ca 24 ἀνεμνήσθην AB Mich.: ἀνεμνήσθη Ca τοῦ om. AB,
 sed v. Mich. 26 καὶ ante ἄλλου add. B 28 post φέρει add. με ABA (om.
 etiam Mich. a et metro refellitur) 32 καὶ om. C

ἐπὶ πολὺ. ἔσται δὲ τὸ λεγόμενον ὡδὲ δῆλον· πολλάκις ἐγὼ βουληθεὶς εἰπεῖν
Λυκάβητον οὐκ ἀνεμιμνησκόμην, ἐξ οὗ εἴθισα ἐμαυτὸν ἐνθυμεῖσθαι λύκον
(ἀρχονται γάρ ἀμφότεροι ἐκ τῆς λυ συλλαβῆς). ἀφ' οὐ δὴ λύκου ὄρμώμενος 10
ἀνεμιμνησκόμην τὸν Λυκάβητον. ἄλλοι δέ τις τοῦ Ταυρομενίτου ἐπιλαν-
δ θανόμενος εἴθισεν εὐθὺς ἔρχεσθαι εἰς ἔννοιαν ταύρου, καὶ ἄλλοι ἀπὸ τῆς
πλευρᾶς τὴν πλευρώνην ἐμίσας ἀνέφερεν. ἐπὶ γοῦν τούτων οὐκ ὁσὶ τῇ 15
πρώτῃ ἡ λοιπὴ ἔπειται, ἀλλὰ πολλάκις τὴν μὲν πλευρὰν ἐνθυμησῦμαι, τὴν
δὲ πλευρώνην οὐκ ἀναμιμνήσομαι. συμβάνει δὲ ἐνίους ἄπαξ ἐθισθῆναι
μᾶλλον ἡ ἑτέρους πολλάκις κινουμένους. διὸ ἔννα λίδοντες ἄπαξ πολλάκις
10 μνημονεύουσιν ἡ ἑτερα πολλάκις. δταν οὖν ἀναμιμνησκώμεθα, κινούμεθα 20
τῶν προτέρων καὶ ἡγουμένων τινὰς κινήσεων, ἔως ἂν κινηθῶμεν, μεθ' ἣν
ἐκείνην εἰώθε. διὸ καὶ τὰ ἐφεξῆς θηρεύομεν νοήσαντες ἀπὸ τοῦ νῦν ἡ
ἄλλου τινός, διὰ τοῦτο καὶ ἀφ' ὄμοιού ἡ ἐναντίου ἡ τοῦ σύνεγγυς ἡ ἀνά- 25
μνησις γίνεται· αἱ γάρ κινήσεις τῶν μὲν αἱ αὐταί, τῶν δὲ ἄμα, τῶν δὲ
15 μέρος ἔχουσιν. οἷον εἰδέ τις τοι γεγραμμένην λύραν καὶ κινηθεὶς ἀπὸ ταύτης 245
ώς προτέρας καὶ ἡγουμένης ἀνεμηνήσθη λύρας, ἐκ ταύτης τοῦ μουσικοῦ,
ἐκ δὲ τούτου ἦν ἥδεν φύδην. πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ τυνος ἄλλου· εἰ γάρ
τύχοι ἐφεξῆς ὥν τῷ τῆς φύδης τύπῳ ὁ τοῦ κίνος, ἀναμνησθήσομαι αὐτὴν 5
ἀπὸ τοῦ κίνος. ἀπὸ δὲ τοῦ ὄμοιού καὶ ἐναντίου, δταν ἀπὸ μὲν τῆς τοῦ
20 Σωκράτους εἰκόνος ἀναμνησθῶ Σωκράτην, ἀπὸ δὲ τοῦ μέλανος λευκὸν καὶ
ἐκ θερμότητος ψυχρότητα. ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς, δταν ἀπὸ τοῦ „ἀντὶ πολλῶν,
ῳ ἄνδρες Ἀθηναῖοι“ ἀναμνησθῶ „γρηγάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω τὸ τῇ 10
πόλει συμφέρον“. μέτιστον μὲν οὖν παντὸς ἡ ἀρχή, καὶ ταύτης εὑρεθείσης
τὰ μετ' αὐτὴν μικρά· διὸ τῆς ἀρχῆς ληφθείσης συνείρεται τὰ ἔξης. εἰ δέ ποτε
25 καὶ εὑρεθείσης καὶ τοῦ πρώτου μέρους κινηθέντος οὐχ ἔψεται τὰ ἐκατέρωθεν, 15
οὐ κρήθη μαυμάζειν· δταν γάρ τέλεον ἀφανισθῆ, οὐκ ἀκολουθήσει. ζητοῦσι
μὲν οὖν οὕτω γίνεται ἡ ἀνάμνησις, ἀφ' ὧνπερ εἴπομεν, ἀπὸ τῶν ὄμοιών

8—15 Arist. p. 451 b 14—22
ψυχρότητα ipse addidit, item 22. 23 τὸ—συμφέρον
24—26 Mich. p. 26,30—27,1

15—23 Mich. p. 26,7—19
τὸ—συμφέρον
26—p. 10,6 Mich. p. 27,9—29

20. 21 καὶ—
23. 24 Mich. p. 27,3—6
26—p. 10,6 Mich. p. 27,9—29

1 ἐπὶ τὸ πολὺ C 2 et 4 λυκάβαντα Ca, sed v. Mich., λυκαβηττὸν recte Mich. S
2 ἐμαυτὸν C Mich.: αὐτὸν ABa (Mich. P, αὐτὸν R) 3 ἀμφότερα rectius Mich.
praefer a 4 Ταυρομενείτου AB 4. 5 ἐπιλανθανόμενος AB (Mich. SRP): ἐπι-
λανθανόμενος Ca (Mich. Ca) 6 et 8 πλευρώνην AB (πλευρόνην Mich. CRP): πλευρῶν C:
πλευρῶνιν a: πλευρώνιαν Mich. Sa, cf. p. 11,24.25.12,5 9 ἦ] καὶ B ἑτέρως C: ἑτέρας a:
(quod nimii aestimat Freudenthal l. c. p. 407): ἄλλους Arist. EMY κινουμένης a
ἄπαξ λίδοντες Arist. praefer L πολλάκις] μᾶλλον ex Arist. coni. Spengel
10 ἑτερα ABa (Arist. ML): ἑτεροι C (Arist. EY) 11 τινὰ Arist, cui τινὰς reddit
Freud. p. 409 12 τὰ] τὸ ex Arist. Spengel, sed cf. p. 10,10 13 διὰ τοῦτο post
σύνεγγυς ex Arist. Spengel 15 μέρος Ca Arist.: μέρη AB 17 ἥδεν Ca (Mich. a):
ἥρεν AB: ἥσεν Mich. SCRP 18 τύχη B ὁ Ca Mich.: τὸ AB 19 τοῦ
ὄμοιού καὶ ἐναντίου Ca (Mich., Arist.): τῶν ὄμοιών καὶ ἐναντίων AB 21 θερμότητος
ABa: θερμοῦ C πολλῶν ABC Mich.: πολλῶν ἢ a (Dem.)

ἢ τῶν ἀντικειμένων ἡ τῶν ἐγγύς· ὅταν δὲ μὴ ζητοῦσιν ἀναμηνησθῆναι τους γένηται, ἔξι οὐδενὸς τούτων. ὅταν γάρ φθῆσι τις μνησθεὶς ἀναμηνησθῇ Σωκράτους, οὔτ' ἀφ' ὄμοιού οὔτ' ἔξι ἀντικειμένων ἡ τῶν ἐγγύς ἐποιήσατο τὴν ἀνάμνησιν. τοῦτο δὲ σπάνιον καὶ διλγάκις· τὰ γάρ πολλὰ ἑτέρων γνωμένων 5 κινήσεων ἔπειται. πραγματευομένους δὲ τὰ περὶ τῆς ἀναμνήσεως οὐδὲν δεῖ σκοπεῖν, πῶς τὰ πόρρω ἀναμιμνησκόμεθα καὶ παλαιά, ἀλλὰ τὰ ἐγγύς καὶ ἂ πρὸ διλγοῦ γένηται οὐδιδάχθημεν· μᾶλλον γάρ ταῦτα πρὸς τὴν διδασκαλίαν διὰ τὴν ἐγγύτητα ἡ ἔκεινα. | εἰς μέντοι καὶ διάτοις ἔστι τρόπος 246 τῆς ἀναμνήσεως ἀμφοτέρων. ὡς γάρ ἐπὶ τῶν σύνεγγυς ἀπὸ τῆς ἐνούσης 10 ἀρχῆς ζητήσας τις συνείρει καὶ ἀναμιμνήσκεται τὰ ἐξῆς (ἀκολουθοῦσι γάρ της ἔθει αἱ κινήσεις, ὡς εἴρηται, καὶ ἦδε μετὰ τήνδε), οὕτω καὶ ὅταν τις 5 ἀναμιμνήσκηται ὃν πάλαι τὴν ἐπιστήμην ἔλαβε. ζητήσει γάρ κακεῖ ἀρχὴν λαβέσθαι κινήσεως, μεθ' ἧν ἔκεινη ἔσται. διὸ τάχιστα καὶ καλλιστα γνονται ἀπὸ ἀρχῆς αἱ ἀναμνήσεις. ὡς γάρ ἔχει τὰ πράγματα πρὸς ἄλληλα τῷ 15 ἐφεξῆς, οὕτω καὶ αἱ κινήσεις, καὶ ἔστιν εὑμνημάνεντα δυσα τάξιν τινὸς ἔχει καὶ πρῶτον καὶ δεύτερον, ὥσπερ τὰ μαθήματα καὶ μάλιστα τὰ γεωμετρικά, τὰ δὲ ἀτακτα φαύλως καὶ γαλεπῶς· ὡς γάρ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν, εἰ ἐφεξῆς κεῖνται καὶ μετὰ τάξεως, καλῶς ή ὄψις ὁρᾶ, εἰ δὲ συγκεχυμένως, οὐ καλῶς, 20 οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐν ψυχῇ τύπων. διαφέρει δὲ τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τοῦ πάλιν μανθάνειν καὶ ὅλως μάθησις ἀναμνήσεως τῇ τὸν μὲν ἐξ αυτοῦ καὶ τῆς 25 ἐνούσης αὐτῷ ἀρχῆς κινεῖσθαι ἐπὶ τὸ συνεχές τῇ ἀρχῇ, τὸν δὲ μὴ διὰ αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ ἄλλου, τοῦ διιδασκαλοῦ. ἔτι πολλάκις μὲν ἦδη ὁ ἀναμιμνησκόμενος δύναται ἀναμηνησθῆναι τι αὐτίκα, ζητῶν δὲ δημας καὶ πολυυπραγμονῶν τέλος δύναται καὶ εὐρίσκει. τοῦτο δὲ γίνεται κινοῦντι 30 πολλά, ἔως ἂν τοιαύτην κινήσην κίνησιν, ἢ ἀκολουθήσει τὸ πρᾶγμα. ὡς γάρ 25 αἱ πολλαὶ ράνιδες ἐπιτήδειον ἐποίησαν τὴν πέτραν, τέλος δὲ ἡ ἐσχάτη ἐκοιλανε, καὶ ἐπὶ τῆς ἐν καρδίᾳ ὑγρότητος οὕτως ἔχει· πολλάκις γάρ κινηθεῖσα τελευταίαν κινεῖται κίνησιν, καθ' ἧν ἀνίσταται τὸ ζητούμενον. 247 35 ἔστιν οὖν τὸ ἀναμιμνήσκεσθαι τὸ ἐνεῖναι δύναμιν τὴν κινοῦσαν, λέγω δὲ δύναμιν τὴν ὑπάρχουσαν ἀρχήν· αὕτη γάρ τὴν διάνοιαν ἐποιεῖναι καὶ ἀνεγέρει πρὸς ἀνάλυσιν τοῦ λοιποῦ, τοῦτο δὲ ὡστ' ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ὃν ἔνδον 40

7. 8 nova	8—12 Mich. p. 28,3—7	12—17 Arist. p. 451 ^a 30—452 ^a 4
16 cf. Mich. p. 28,17	17—22 Mich. p. 28,18—26	22—25 Arist. p. 452 ^a 8—10
25—31 Mich. p. 28,29—29,3	31—p. 11,1 Arist. p. 452 ^a 11. 12	

1 ἐγγύς AB (σύνεγγυς Mich.), cf. v. 3: ἐξῆς Ca	2 γένηται Ca: γένοιτο AB	5 τὰ om. C
6 καὶ τὰ παλαιά Spengel	7 ἡσθήμεθα C	9 prius τῆς B Mich.: ὁμ. ACa
ABA: ἀπὸ C	10 τὸ ἐφεξῆς Arist. Mich.	11 prius καὶ om. Mich. del. Freud.
p. 409 cf. 8,15. 11,31	μετὰ τὴν τήνδε A	13 λαβεῖν Arist. (Spengel)
μεθ' C	14 ἔχουσι Arist. libri praeter L	πρὸς ἄλληλα hic habet B
(Arist.): post ἔχει ACa	18 κεῖνται a Mich. SCa: κεῖται C: κινεῖται AB Mich. RP	
καλῶς hic habet B (cf. Mich.): post ὁρᾶ Ca: om. A	23 ζητεῖν Arist. LSU	25 ἔως
in ras. C	26 ἐσχάτη AB Mich.: τελευταία Ca	27 οὕτως om. a
29 δυνάμει B	31—p. 11,1 ἔχει ἔνδον C	

ἔχει κινήσεων κινηθῆναι, ὥσπερ εἴρηται. οὐδὲ δεῖ λαβέσθαι ἀργῆς. οὗτοι τάχιστα δοκοῦσιν ἀπὸ τόπων ἐνίστε ἀναμιμήσκεσθαι, τόπους δὲ τῇ ἡ ἀργῆς ἐνεῖναι δεῖν τῇ ψυχῇ λέγομεν, τῇ τοὺς κατὰ τὰ σύστοιχα καὶ ὅμοια καὶ ἀντικείμενα, ὡς ἐν τῇ Διαλεκτικῇ εἴρηται, τῇ τοὺς σωματικοὺς καὶ τὰς ἐν 10 5 τῷδε τῷ μέρει θέσεις. τὸ δὲ αἴτιον, οὗτι ταχὺ ἀπὸ ἄλλου ἐπ’ ἄλλο ἔργεται, οἷον ἀπὸ γλακτος ἐπὶ τὸ λευκόν, ἀπὸ λευκοῦ ἐπ’ ἀέρα, ἀπὸ τούτου ἐφ’ ὑγρόν, ἀφ’ οὐδὲ ἐμάμησθη μετοπώρου, ταύτην ἐπιζητῶν τὴν ὥραν. 15

Ἐσκε δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ μέσον πάντων ἀργῆς, καὶ ἡ τούτου εὑρεσίς τὰ μέγιστα ὠφελεῖ ποδηγεῖ γάρ πρὸς τὴν τοῦ ζητουμένου κατά- 10 ληψιν. οἷον ἐκκείσθωσαν ταυταδί τὰ στοιχεῖα ἴσαριθμα ὄντα καὶ ἀνα- λογοῦντα τοῖς νοήμασι τῆς ψυχῆς, ἀ κινεῖται ἀναμιμησκομένη πρὸς εὑρεσιν 20 τοῦ ζητουμένου, Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ· καὶ ἐπὶ μέσον τὸ Ε, ὁ τοῦτο εὑρών, εἰ μὴ ἀμα τῷ εὐρηκέναι αὐτὸν εὑρήσει καὶ ὅπερ ἐξήτει, ἐπὶ τὸ Θ ἐλθὼν μηνησθήσεται. ἀπαξ γάρ τοῦ μέσου λαβόμενον καὶ ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν καὶ 15 ἐπὶ τὸ ὅπισθεν κινηθῆναι ἐνδέχεται. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ὑπερβατῶς τὰς 25 νοήσεις καὶ ἀνεστραμμένως ποιεῖσθαι, καὶ μετὰ τὸ Ε τὸ Θ νοῆσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ Θ τὸ Ζ, εἰτα τὸ Η. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ζητού- μενον εἴη, οὕτως εὑρήσει ἐλθὼν ἐπὶ τὸ Θ, ὥσπερ εἴρηται εἰ δὲ ἐν τοῖς 30 ὅπισθεν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ Α. εἰσὶν οὖν τὰ | κατὰ τὰ στοιχεῖα νοήματα ταῦτα, 248 20 Ἀθῆναι, Λύκιον, οἶκος Πλάτωνος, νεομηνία, συμπόσιον, Σωκράτης, τὸ τυφῆναι ὑπὸ Σωκράτους, λύρα.

Τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐνίστε μὲν μηνησθῆναι, ἐνίστε δὲ μὴ αἴτιον, 5 οὗτοι πλείους ἐνδέχεται κινήσεις κινηθῆναι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀργῆς· οἷον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ὥρμήσεις ἀν τις καὶ εἰς ἔννοιαν πλευρίτιδος καὶ πλευρωνίας· 25 εἰ οὖν εἴη συνηθέστερον ἡ πλευρίτις τῆς πλευρωνίας, ἔλειπε μᾶλλον πρὸς αὐτὸν τὴν διάνοιαν, ὥσπερ τὰ λαμπρὸν τῶν σωμάτων τὴν σψιν. οὐ μόνον 10 δὲ διὰ ταῦτα, μᾶλλον καὶ εἰ ὁ μὲν παλαιὸς εἴη τῶν τύπων, ὁ δὲ νέος, κινήσει μᾶλλον ὁ νέος εἰς τὴν αὐτοῦ ἀνάμνησιν, εἰ μάρτιος που εἰς βάθος καθ’ ἔξιν ἐπιστημονικὴν ὁ παλαιὸς ἐνεστηματικένος εἴη καὶ πρὸς τούτοις συνήθης· 15 30 ὥσπερ γάρ νέος ἐστὶ τῇ καθ’ ἐκάστην μελέτῃ. ὥσπερ δέ εἰσι τινα φύσει τόδε μετά τόδε (φύσει γάρ τῇ τε τοῦ πυρὸς ἀναμνήσει ἡ θερμότης ἐπεται καὶ τῇ τοῦ ἡλίου ὁ φωτισμός), οὕτω καὶ ἔθει. ἐστι γάρ ἐξ ἔθους τινά, ἀπερ ἀναμνησθέντες εὐθὺς ἀναμιμησκόμεθα καὶ τὰ μετ’ αὐτὰ ὄντα. τὸ 20

1—5 Mich. p. 29,4—12

5—7 Arist. p. 452^a 13—16

8—p. 12,8 Mich.

p. 29,23—32,4, sed hic paulo liberius versatur Soph., quam solet
an. p. 128,13 H.

20 cf. Soph. De

2 Freud. p. 410 putat, τάχιστα Themistium in Arist. textu invenisse
καὶ C 3 τὰ ABA: om. C 10 ταυταδί ABA: ταυτὶ C 12 ἐπει] ἔστω
Mich., Spengel τοῦτο ABC: τοῦτο γάρ α 16 ἀντεστραμμένας B
18 Θ] τῇ A 19 alt. τὰ ABA: om. C 23 πλείους Ca: πλείω AB 24 ἄν
om. AB 25 εἴη ABA: om. C 27 ἀλλὰ καὶ εἰ Ca: ἀλλ’ εἰ καὶ AB: ἀλλὰ
καὶ εἴη Mich. 28 καὶ ante καθ’ add. B 30 καθ’ ἐκάστην AB Mich.: καθ’
ἔκαστον Ca 31 τε om. B

δὴ ποιλάκις ἐθισθὲν ὥσπερ φύσις, καὶ ἐπεὶ ἐν τοῖς φύσει ἐγγίνεται ἀμαρτία καὶ παρὸτι φύσιν, ἐνδέχεται τοῦτο συμβαίνειν καὶ ἐν τοῖς δὲ ἔθοις. εἰ δὲ τοῦτο, οὐδὲν κωλύει ἀναμνησθέντα τοῦ προτέρου καὶ ἡγουμένου ἀμαρτάνειν 25 περὶ τὸ ὕστερον καὶ ἐπόμενον καὶ κινηθῆναι ἄλλως ἢ ὡς δεῖ, καὶ πρὸς 5 τούτοις ὅταν ἐφέλκῃ ἀπὸ τῆς πλευρωνίας ἡ πλευρῖτις. διὰ τοῦτο καὶ ὅταν δέη ὄνυμα ἀναμνησθῆναι, | ἄλλου μὲν παροιμίου μνημονεύομεν, εἰς δὲ 249 ἐκεῖνο σολοκίζομεν. ὁ γάρ βουλόμενος ἀναμνησθῆναι Λεωφάνη μνημονεῖς Λεωθύνην ἐσολοκίσειν ὡς πρὸς τὸν Λεωφάνην.

Τὸ μὲν οὖν ἀναμνησθέσθαι τοῦτον συμβαίνει τὸν τρόπον, κοινῶς δὲ 5 10 εἰπεῖν περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως, ὡς τὸ μέγιστον ἐν ἀμφοτέροις δεῖ γνωρίζειν τὸν χρόνον ἢ μέτρῳ καὶ ὡρισμένως (ώς δὲ μνημονεύω ἢ ἀνα- μνησκομαι, γένες εἰδον ἢ πρὸ μηνός) ἢ ἀριστως, ὡς ἀπλῶς πρότερον 15 ἡσθημαι, καὶ πᾶλαι ποτὲ τοῦτ' εἰδον καὶ ἤκουσα. εἰ γάρ μὴ τοῦτο γένοιτο, 10 συμβήσεται ἡμῖν ὑπολαμβάνειν, ὡς οὐκ ἀναμνησκόμεθα ἢ μνημονεύομεν, 15 ἀλλὰ νῦν πρώτως ταῦτα καὶ οὕκωθεν προβαλλόμεθα. ἔστι δὲ τὸ κρίνον τὸν πλείω καὶ ἐλάσσω χρόνον ἐν τοῖς τοιούτοις ἡ πρώτη αἰσθητικὴ ψυχὴ 15 ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ καθημένη. ὡς γάρ ἡ διάνοια κρίνει τὰ μεγέθη οὐ τῷ ἀποτελεσθεῖται ἔξω πρὸς ἐκεῖνα, ὥσπερ λέγουσιν ἡμᾶς ὅραν οἱ δὲ ἐκπομπὴν ἀκτίνων τιθέμενοι τὸ ὅραν, ἀλλὰ κινοῦσσα τοὺς ἀπὸ τῶν μεγεθῶν ἐναποκει- 20 20 μένους ἐν τῇ φαντασίᾳ τύπους (εἰ γάρ ἐκείνως ἔχρινεν, ὅτε οὐ παρῆσαν, οὐκ ἂν ἡδύνατο κρίνειν· νυνὶ δὲ καὶ ἀπόντων κρίνει· οὐδὲν γάρ ἐτερόν ἔστιν ἡ διάνοια ἢ νοῦ μετὰ φαντασίας ἐνέργεια), οὗτως εὐλογον καὶ τὴν αἰσθη- τικὴν ψυχὴν τίθεσθαι κρίνειν τὸν πλείω καὶ ἐλάσσω χρόνον ἔνδον μένου- 25 σαν καὶ κινούμενην ὑπὸ τῶν ἐνόντων τύπων. ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ μνείᾳ τῶν 25 περιεκτιῶν καὶ καθόλου λόγων καὶ οἱ καθ' ἔκαστα καὶ περιεχόμενοι συλλαμβάνονται, καὶ ὅταν δῆλη τινὰ περικοπὴν ἀπὸ βιβλίου καὶ μακρὰν | περίοδον ἀπομνημονεύωμεν, ἐννοοῦμεν καὶ τὰ μέρη (τὸ γάρ δλον ἐκ μερῶν, 250 μέρη δὲ ἐνταῦθα κῶλα καὶ κόμματα), τίνι διοίσει ἡ διὰ πάντων δμοῦ ἀνά- μνησις καὶ κατὰ κοινὸν τῆς ἐν μέρει; ἢ καθόσον συμβαίνει ὡδε μὲν τῇ 5 30 τοῦ δλου μνήμῃ καὶ τὸ μέρος συνεννοεῖν, ἐκεῖ δὲ τῇ τοῦ καθόλου καὶ τὸ καθ' ἔκαστον; πρότερον μέντοι τὰ ἐντὸς καὶ ἐλάσσω νοήσει τῶν ἀκρων καὶ τῆς διλότητος, ἀνάλογα δὲ τὰ ἐντὸς πρός τε αὐτὰ καὶ τὰ ἄκρα τῷ ἔχεσθαι ἀλλήλων καὶ ἔξῆς εἶναι, ὡς ἐκεῖνα τὰ ἐν τῷ Τιμαίῳ. „Θεοὶ θεῶν, 10

9 Arist. p. 452^b 6, 7
24—31 ipse addidit

10—15 Mich. p. 32,11—18

31—p. 13,7 Mich. p. 33,11—25.

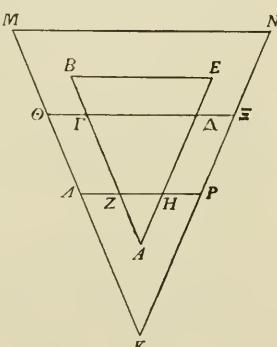
15—24 Mich. p. 32,25—33,8

34,9,10 liberius adhibuit

1 δὴ AB Mich.: δὲ Ca ἐπεὶ ABA: ἐπειδὴ C ἐγγίνεται ἀμαρτία AB Mich. CRP (γίνεται Mich. Sa): γιγνομένοις ἀμαρτία γίνεται Ca 3 post καὶ add. τοῦ Ca
5 ἐφέλκη libri Mich. CRP: ἀφέλκη Mich. Sa, Spengel 7 Λεωφάνην Ca (Mich. SCA):
λεωφάνη A: λεωφάνους B (Mich. RP¹) 9 τοῦτον—τρόπον ABA (Arist.): τοῦτον τὸν
τρόπον συμβαίνει C 10 εἰπεν conicio (λέγει Mich.) 13 γένητο AB
15 πρώτως B Mich.: πρῶτον A (coni. Spengel): πρότερον Ca 20 ὅτε Ca Mich.:
ὅταν AB 21 ἡδύνατο AB Mich.: ἡδύνατο Ca ἀπόντων] ἀπὸ τούτων B
26 βιβλίου a 31 πρότερον B Mich.: πρῶτον A Ca 32 τε ABA: om. C

ῶν ἐγὼ δημιουργὸς πατέρος τε ἔργων, ἀλλὰ ἐμοῦ γενέμενα ἀλυτα ἐμοῦ γε
ἐθέλοντος. τὸ μὲν οὖν δὴ δεθὲν πᾶν λυτόν, τὸ δέ γε μὴν καλῶς ἀρμοσθὲν
καὶ ἔχον εὖ λύσιν ἐθέλειν κακοῦ. δι’ ἀλλὰ καὶ ἐπείπερ γεγένησθε, ὅθινατοι
μὲν οὐκ ἐστε οὐδὲ ἀλυτοί τὸ πάμπαν, οὕτι γε μὴν λυθῆσεσθε οὐδὲ τεύ-
ξ 5 ἐσθε μανάτου μοίρας⁵. τῷ μὲν οὖν δὴ ἀπαντι νοητούνται καὶ τὸ
μέρος, τὸ μέντοι „θεοὶ θεῶν“ πρότερον ἐπῆλθεν ἡ διάνοια τοῦ μετ’ αὐτόν,
κακενὸν τοῦ ἐφεζῆς, καὶ πάντων ὅστερον τὸ κοινόν· τὰ γάρ καθ’ ἔκαστα 20
ὅμοιο τὸ θλον. ὡς δὲ ἐπὶ τῶν πραγμάτων καὶ νοημάτων ἔχει, καὶ ἐπὶ τοῦ
χρόνου ζητεῖν εὐλογον· τοτες γάρ νοήμασι καθάπερ ὁ χρόνος συνείρεται, καὶ
10 ἡ γνῶσις ἀμαρτία· διθεν καὶ ως τὸ ἔλαττον πρᾶγμα πρὸς τὸ μεῖζον ἔχει, καὶ
ὁ ἔλαττων χρόνος πρὸς τὸν μεῖζον ὄμοιώς ἔχει, καὶ ἐναλλάξ, ως τὸ πρᾶγμα 25
ἄπαν πρὸς ἀπαντα τὸν χρόνον ἔχει, καὶ τὰ μέρη πρὸς τὰ μέρη.

Δῆλον δ’ ἂν εἴη μᾶλλον ἐπὶ τῆς διαγραφῆς. | ἐκκείσθωσαν δύο τρί-
γωνα κάτω τὰς κορυφὰς ἔχοντα καὶ ἐμβεβλημένον ἐν ἑτέρῳ τὸ ἔτερον καὶ
15 περιέχον μὲν ἔστω τὸ KMN, τὸ δὲ ABE
περιεχόμενον, καὶ τετμήσθω ἡ AB κατὰ τὰ
ΓΖ σημεῖα, καὶ ἐπεξεύχθωσαν κατὰ τὴν 5
ἀντικειμένην τοῦ αὐτοῦ τριγώνου πλευρὰν καὶ
ἐπ’ εὐθείας ἡ ΓΔ ΖΗ, τετμήσθω δὲ καὶ ἡ
20 KM κατὰ τὰ ΘΛ, καὶ ἐπεξεύχθωσαν πρὸς
τὴν ἐξ ἐναντίας τοῦ αὐτοῦ τριγώνου πλευρὰν
καὶ ἐπ’ εὐθείας ἡ ΘΞ ΛΡ, κείσθωσαν δὲ
καὶ ἀμφοτέρων τῶν τριγώνων αἱ τυγχάσεις 10
τῶν γραμμῶν πρὸς εὐθεῖαν. ἔστω δὲ τὸ
25 ἔλασσον καὶ ἐντὸς ἀπερι τῇ ψυχῇ νοεῖ πρά-
γματα, τὸ δὲ μεῖζον καὶ ἐκτὸς ὁ χρόνος
ὅ συναισθόμενος ταῖς νοήσεσιν. ὥσπερ οὖν ὁ κινηθεὶς τὴν AB BE ἀμα-
ρτία καὶ τὴν AG ΓΔ κεκίνηται (ἐντὸς γάρ καὶ περιέχονται), οὗτως δὲ τὴν AG 15
ΓΔ καὶ τὴν AZ ΖΗ. ὅπερ γάρ ἡ AG πρὸς τὴν AB, τοῦτο δὲ ΓΔ πρὸς
30 τὴν BE· ἀνάλογα γάρ, διθεν καὶ ἐναλλάξ. πάλιν ως ἡ AZ πρὸς τὴν AG,
οὗτως δὲ ΖΗ πρὸς τὴν ΓΔ, καὶ ἐναλλάξ. λοιπὸν ὥσπερ δὲ νοῶν τὰς δλας |
τὴν AB καὶ τὴν BE συννοεῖ καὶ τὰς AG ΓΔ μέρη οὔσας, οὗτως δὲ τὰς 25
AG ΓΔ τὰς AZ ΖΗ. ως δὲ ἐπὶ τούτων ἔχει, καὶ ἐπὶ τοῦ χρόνου. δὲ
γάρ κινηθεὶς τὰς KM MN γρονικὰς γραμμάς, καὶ τὰς ΚΘ ΘΞ κεκίνηται,

10. 11 cf. Mich. p. 35,3—5
Michaelis figuram secutus

7—10. 11—24 ipse exposuit, fort. Aristotelis vel
25—p. 14,5 cf. Mich. p. 34,23—36,13

2 οὖν Ca Mich.: γάρ AB δὴ om. Ca (Mich. a) δέ om. C (Mich. a)
μὴν] μὴ B γε μὴν ABA (Mich.): μὲν δὴ C (Platonis libri) 4 οὐδὲ Ca Mich.:
οὗτε AB 5 μοίρας Ca Mich.: μοίραν AB τῷ τῷ Ca 6 πρότερον coni.
Spengel (cf. ad. p. 12,31): πρῶτον libri 9 καθάπαξ B 12 ἄπαν πρός om. a
20 ἡ (ante KM) om. Spengel 27 συναισθανόμενος conicio, cf. ad p. 14,13
28 καὶ post οὗτως add. C 31 οὗτως—ΓΔ (sim. e coni. Spengel) om. a
ἡ ACa: δὲ B 32 καὶ (post AB) om. B 33 ἔχει om. a

καὶ ἔτι τὰς ΚΑ ΛΡ. ἦγε τοῦ μὲν ΑΒ ΒΕ πράγματος ὁ ΚΜ ΜΝ 5
χρόνος (ἄμα γὰρ τῇ ἐκείνου νοήσει καὶ οὗτος συνήγετο), τοῦ δὲ ΑΓ' ΓΔ
ὁ ΚΘ ΘΞ χρόνος, τοῦ δὲ ΑΖ ΖΗ ὁ ΚΛ ΛΡ. ἄμα γὰρ πάντα καὶ ἀνά-
λογον. φανερὸν οὖν ὡς μνημονεύοντες ἡ ἀναμιμησκόμενοι ἔξι ἀνάγκης καὶ
5 τὸν πληροῦντα χρόνον συνεννοούμεθα.

Διττῶς δὲ συμβαίνει τὴν ἀπάτην κατὰ μνήμην γίνεσθαι, ἐνα μὲν τρό-
πον, δταν ἀνταλλαγὴ γένηται περὶ τὰ μνημονεύματα καὶ τοὺς τύπους, οἷον
εἰπερ ἡ ψυχὴ ὄρωσα τὸ τοῦ Θεαιτήτου φάντασμα ὑπολάβοι Σωκράτους 10
εἶναι τότε γὰρ δόξει μνημονεύειν Σωκράτους Θεαιτήτου μεμνημένη· οὐδὲν
10 γὰρ κωλύει διαφεύσιθηναι τινα καὶ δοκεῖν μνημονεύειν μὴ μνημονεύοντα.
δεύτερον δὲ δταν μνημονεύω μέν του, μὴ συναίσθωραι δὲ δι' ἄλλην τινὰ
κίνησιν, ὥσπερ πολλάκις καὶ διαλογιζόμενός τι καὶ ἐννοῶν τὸν ἔμπροσθεν 20
ίσταμενον οὐχ ὅρω, ὡς ἐπικεναί με τότε τῷ δνειρώττοντι καὶ μὴ συναίσθανο-
μένῳ δτι δνειρώττει. οὐκ ἄρα οὖν ἔστι μνήμη ἡ ἀνάμνησις μὴ τῇ τοῦ
15 πράγματος κινήσει τῆς τοῦ χρόνου ἐφεπομένης, καὶ ἐπὶ τούτοις συναίσθησις. 25
τοῦ δὲ χρόνου, ὡς εἴρηται, ὅτε μὲν ἀορίστως, ὅτε δ' ὠρισμένως μεμνή-
μεθα. ὅτε μὲν γὰρ μέτρῳ οὐ μέμνηται αὐτοῦ, οἷον δτι τρίτην ἡμέραν
ἔχω πράξας ἡ πρὸ μηνός, ἀλλ' ἀπλῶς δτι πάλαι ποτὲ τόδε ἐποίησα· ὅτε
δὲ καὶ μέτρῳ. σημεῖον δὲ τοῦ μεμνῆσθαι καὶ ἀγενούμενος τὸ εἰωθός 30
20 λέγειν, δτι μέμνηται μέν, πότε δὲ οὐκ ἵσασιν, δταν μὴ γνωρίσωσι τῷ 253
ώρισμένῳ μέτρῳ.

"Οτι μὲν οὖν οὐχ οἱ αὐτοὶ μνημονικοὶ καὶ ἀναμνηστικοί, ἐν τοῖς πρότε-
ροιν εἰρηται, διαφέρει δὲ καὶ τὸ μνημονεύειν τοῦ ἀναμιμησκεσθαι οὐ κατὰ 5
τὸν χρόνον μόνον (πρότερον γὰρ ἡ μνήμη τῆς ἀναμνήσεως), ἀλλ' δτι καὶ
25 τοῦ μὲν μνημονεύειν καὶ τῶν ἄλλων ζώων μετέχει πολλά, τῆς δὲ ἀνα-
μνήσεως οὐδὲν ὡς εἰπεῖν τῶν γνωρίσματων ζώων πλὴν ἀνθρωπος· φ' γὰρ
τὸ ἀναμιμησκεσθαι, τούτῳ καὶ τὸ συλλογίζεσθαι. ὡς γὰρ ὁ συλλογιζό- 10
μενος τῇδε τήνδε συνάπτει πρότασιν, καὶ ὁ ἀναμιμησκόμενος τὰ ἐλάττω
τοῖς μείζοισιν. φ' δὲ τὸ συλλογίζεσθαι, τούτῳ καὶ τὸ ζητεῖν, τὸ δέ, οἷς
30 βουλή. φ' ἄρα ἀνάμνησις, τούτῳ καὶ βούλησις· μόνος δὲ ὁ ἀνθρωπος βου-
λεύεται, μόνος ἄρα καὶ ἀναμιμησκεται. τὸ μὲν οὖν ἀναμιμησκεσθαι δτι 15

6—9 Mich. p. 37,6—10

10 Arist. p. 452^b 25. 26

11—17 Mich. p. 37,15—

20. 32—38,²

17—19 cf. Mich. p. 32,13—15

19—26 Arist. p. 453^a 2—9

26—p. 15,25 Mich. p. 38,10—40,3

1 τὰς ΑΒα: om. C 3 ḥ ζ a (eorr. Spengel) δὲ (ante ΑΖ) om. B 5 συνεννοούμεθα Ba,
ε corr. A: συνεννοοειν C, prius A 7 ἀναλλαγὴ a: ἐναλλαγὴ C 8 ὑπολάβη AB
11 μνημονεύωμεν Ca συναίσθιμεθα Spengel: συναίσθισαν a ἄλλην τινὰ B(A) Mich.:
ἐτέραν Ca 12 ὥσπερ AB Mich.: ὡς Ca 13 ὡς ABa: ἀλλ' C τότε
AB Mich.: om. Ca 13. 14 συναίσθιομένω Λ (αἰτιανομένω Mich.): συναίσθιομένω BCa
14 ἔστι ΑΒ Mich.: ἔσται Ca 15 καὶ ante τῆς add. Ca 19 καὶ (ante μέτρῳ)
om. B 20 δὲ eum Arist. L (δὲ μέντοι S, μέντοι ceteri) δτε B 22 ἐν τοῖς
om. Arist. LS 23 διαφέρειν B τοῦ μνημονεύειν τὸ Arist. EMY 26 γνω-
ρήματα Arist. LSU 28 οὕτω ante καὶ add. C 30 ante βουλή, ἀνάμνησις,
βούλησις ter add. ἡ C

διανοίας ἐστί, δέδεικται· τὸ γάρ βουλεύεσθαι νοῦ. ἀλλ' ἐπεὶ χωρὶς φαντασίας τοῦτο ποιῆσαι ἀδύνατον (τὰ γὰρ ἐν τῇ καρδίᾳ εἰδῶλα καὶ τὸ ἐν αὐτῇ πνεῦμα κινοῦσα ἀναμιγνήσκεται), σωματικόν τι τὸ πάθος ἐστί, καὶ ἡ ἀνάγνωσης διανοίας ὄρμὴ ἐν τοιούτῳ φαντασματί· ὡς γάρ ὁ βουλόμενος ἀναγνῶνται τὸ βιβλίον ζητεῖ καὶ ὅρῃ τὸ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, οὗτῳ καὶ ἐν τούτοις τῷ μὲν ἀναγνώσοντι ἔστικεν ἡ διάνοια, ἡ καρδία δὲ τῷ βιβλίῳ, τοῖς δὲ γράμμασι τὰ φαντάσματα, καὶ ἔστι σημεῖον τοῦ σωματικὸν εἶναι τὸ πάθος τὸ τῆς μνήμης καὶ ἀναμιγνήσεως τὸ παρενοχλεῖσθαι ἐνίσις ἀκοντας, ἐπειδὰν πειρώμενοι οὐδὲνωνται ἀναμνησθῆναι. καίτοι ἐπέχοντες πάνυ τὴν διάνοιαν καὶ μὴ περαιτέρῳ ζητεῖν ἐπιτρέποντες δημιούργους οὐδὲν ζητοῦνται, ὡς καθάπαξ κινηθεῖσῃς τῆς καρδίας ἡ τοῦ ἐν αὐτῇ ὑγροῦ ἐν τῷ ἐπιγειερεῖν ἡμᾶς ἀναμιγνήσκεται μηκέτι ῥαδίως ἐθέλειν ζηταζούσαι τοιοῦτόν τι πάσχοντες, ὡσπερ ἂν ἡμῶν μὴ θελόντων θλοκοί τις πρὸς αὐτὸν ἐστράφθαι. μάλιστα 254 δὲ ἐνοχλοῦνται οἱ μελαγχολικοὶ ὑπὸ τῶν τοιούτων φαντασμάτων· εὐκίνητοι 15 γάρ ὄντες ὡς πολλοῦ καὶ παχέος ἐν καρδίᾳ πεπληρωμένοι πνεύματος, ἐπάν τοιούτων φαντάσματος κίνησις γένηται, εὐθὺς σωργόδον ἀνεγέρεται πάμπολλα διὰ τὴν ἐν τῷ ὑγρῷ τῆς καρδίας εὐχινησίαν. ἐπεὶ δὲ πολλάκις ἀναμνησθῆναι βουλόμενοι οὐδὲνόμενα ἡ οὐδὲν δηλως ἡ οὐ τότε, δτε βουλόμενα, αἴτιον τὸ μὴ ἐφ' ἔαυτοῖς εἶναι, ἀλλὰ καθάπερ τοῖς βαλλουσι λίθον οὐδὲ 20 ἔστιν ἐπ' αὐτοῖς στῆσαι τῆς φορᾶς, οὗτω καὶ ὁ ἀναμιγνησκόμενος καὶ ὁ θηρεύων σωματικόν τι κινεῖ, ἐν φ' τὸ πάθος (οὐδὲν γάρ ἀσώματον κινεῖται καθ' αὐτό). διὸ καὶ οὐκ ἐφ' αὐτῷ στῆσαι. καὶ ὡσπερ τῷ ἀναγνῶνται προθεμένῳ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἤρκεσε μόνη ἡ τοῦ βιβλίου ἀνάπτυξις, εἰ 15 μὴ καὶ τὸν τόπον εὑροι, οὗτω καὶ ἐπὶ διανοίας καὶ τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ φαντασμάτων ἔχει· οὐ γάρ μνησθῆσται κινοῦσα τὰ εἰδῶλα, εἰ μὴ ἐντύχοι δὲ ζητεῖ. δθεν καὶ μαλιστα ἐνοχλοῦνται, ὡς εἴρηται, οἷς ἀν ὑγρότης τύχῃ 20 ὑπάρχουσα περὶ τὸν αἰσθητικὸν τόπον· οὐ γάρ ῥαδίως παύονται κινηθέντες, ἔως ἂν ἐπέλθωσι τὸ ζητούμενον καὶ εὐθυπορήσῃ ἡ κίνησις. διὸ καὶ ὅργαι καὶ φόβοι, δταν τι κινήσωσιν, ἀντικινούντων πάλιν ἐκείνων οὐ καθίστανται, ἀλλ' ἐπὶ τὸ αὐτὸν ἀντικινοῦσι μέχρι του· οἷον ἡ καρδία κινηθεῖσα εἰς ἐν ταῖς ὅργαις καὶ τοῖς θυμοῖς κρίναντος τοῦ λογισμοῦ ὑπὸ τοῦ ζέσαντος αἵματος καὶ ὡς στερροτέρα μᾶλλον θερμανθεῖσα ἀντιθερμαίνει τὸ αἷμα. καὶ ἐν τοῖς φόβοις δὲ γινομένων τῶν ἐναντίων, ψύξεως καὶ συστολῆς, οὐ 25

18—20 Arist. p. 453^a 21—23
Mich. p. 40,12—26

26—30 Arist. ib. 23—27

30—p. 16,1 cf.

1 βουλεύεσθαι ABA: βούλεσθαι C
γνώσονται ABA: μὲν οὖν ἀναγνώσκονται C (ἀναγνώσκονται Mich.)
9 ἐπειδὰν—ἀναμνησθῆναι B (Mich.): om. ACa
12 οὐκέτι ῥαδίως ιστάμεθα B
22 αὐτῷ ABA: ἔαυτῷ C
τύχῃ C (Spengel) Arist.: τύχοι ABA
(Arist. E): εὐθυπορήσοις A, ut vid.
(ante φόβοι) om. A

5 et 6 βιβλίον et βιβλίψ a
coniunctio desideratur 6 μὲν ἀνα-
7 ἔστι Ca: ἔτι AB
13 θλη Mich. 18 οὐδὲ B Mich.: om. ACa
23 βιβλίον a 26 ἀν Ca Arist.: om. AB
28 εὐθυπορήσῃ Ca Arist.: εὐθυπορήσει B
29 τι κινήσωσιν Arist. SU 29 καὶ

ρρδίως ἀποκαθίστανται, καὶ ἔσικε τὸ πάθος | τοῖς δινόμασι καὶ μέλεσι καὶ 255 λόγοις· δταν γὰρ διὰ στόματος αὐτῶν γένηται τι σφόδρα, παυσαμένοις καὶ οὐ βουλομένοις πάλιν ἄδειν ἡ λέγειν ἐπέρχεται. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ τὰ ἄνω μείζω ἔχοντες καὶ οἱ νανώδεις ἀμνημονέστεροι τῶν ἐναντίων διὰ τὸ πολὺ βάρος 5 5 ἔχειν ἐπὶ τῷ αἰσθητικῷ καὶ μήτ' ἔξ αρχῆς τὰς κινήσεις δύνασθαι ἐμμένειν, ἀλλὰ διαλύεσθαι, μήτε ἐν τῷ ἀναμιμνήσκεσθαι ρρδίως εὐθυπορεῖν. οἱ δὲ πάμπαν νέοι καὶ οἱ λίαν γέροντες ἀμνήμονες διὰ τὴν κινησιν· οἱ μὲν γὰρ 10 ἐν αὐξήσει, οἱ δὲ ἐν φθίσει πολλῇ εἰσιν. ἔτι δὲ τά γε παιδία καὶ νανώδη εἰσὶ μέγρι πόρρω τῆς ηλικίας. περὶ μὲν οὖν μνήμης καὶ τοῦ μνημονεύειν 10 καὶ τίς ἡ φύσις αὐτῶν καὶ τίνι τῶν τῆς ψυχῆς μνημονεύει τὰ ζῆτα, καὶ περὶ τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι, τί ἔστι καὶ πῶς γίνεται καὶ διὰ τίνα αἰτίαν, 15 εἴρηται.

1—12 Arist. p. 453^a28—453^b11

2 αὐτῶν γένηται τι cum Arist. U (γένηται τι αὐτῶν M, τι αὐτῶν γένηται LS, γένηται τις EY)
 3 οἱ om. Arist. LU 7 καὶ λίαν Arist. 8 εἰσιν om. Arist. LSU post
 ἔτι add. δὲ Ca (Arist. MLSU): om. AB γε AB (Arist.): om. Ca 11 τίνα αἰτίαν
 Ca (Arist. LSU): τίνας αἰτίας AB (Arist. EMY)

1. Περὶ δὲ ὅπνου καὶ ἐγρηγόρσεως σκοπητέον, τίνα τε τυγχάνει καὶ δὲν ποιώ μορίῳ τῆς ψυχῆς, καὶ πότερον ἔδια τῆς ψυχῆς ἡ καὶ τοῦ σώματος, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ὑπάρχει τοῖς ζῷοις, καὶ πότερον ἀπαντα κεκοινώηκεν δ' ἀμφοῖν, ἢ τὰ μὲν ὅπνου τὰ δὲ θατέρου μόνον, πρὸς δὲ τούτοις τί ἐστι τὸ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίνα αἰτίαν οἱ καθεύδοντες δὲν μὲν ὄντες σκοτεινώσουσιν, δὲν δὲ τούτοις τί ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίνα αἰτίαν οἱ καθεύδοντες δὲν μὲν ὄντες σκοτεινώσουσιν, δὲν δὲ τούτοις τί ἐνύπνιον, ἢ τὰ μέλλοντα προορᾶν ἡ οὐκ ἐνδέχεται, καὶ 10 τίνα πρόπον, εἰ ἐνδέχεται, καὶ πότερον τὰ μέλλοντα ὑπὸ ἀνθρώπου πράσσεθαι μόνον, ἢ καὶ ὃν τὸ δαιμόνιον τὴν αἰτίαν ἔχει, καὶ φύσει γίνεται ἡ ἀπὸ ταῦτονάτου. καὶ πρῶτον μέν γε τοῦτο φανερόν, ὅτι τῷ αὐτῷ μορίῳ τοῦ ζῴου ἡ τε ἐγρήγορσις ὑπάρχει καὶ ὁ ὅπνος· ἀντίκεινται γάρ, καὶ φαίνεται στέρησίς τις ὁ ὅπνος τῆς ἐγρηγόρσεως. δεῖ δὲ τὰ ἔσχατα καὶ ἀντικείμενα καὶ ἐπὶ τῶν τεχναστῶν καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἐν τῷ αὐτῷ δεκτικῷ φαίνεται γινόμενα καὶ τοῦ αὐτοῦ παθή εἰσί, λέγω δὲ οἶνον ἀρμονία | καὶ 257 ἀναρμοστία περὶ τὸ αὐτό, καὶ τάξις καὶ ἀταξία, ἔτι δὲ νόσος καὶ ὑγεία περὶ τὸ αὐτό, ἐν σώματι γάρ· αἰσχυρὸς δὲ καὶ κάλλος ἐν τοῖς δργανικοῖς, ἐν νεύροις δὲ ἴσχυς καὶ ἀσθενεία, καὶ περὶ ὅψιν αὖ ὅψις καὶ τυφλότης, καὶ 20 ἐν ἀκοῇ ὄμοιός. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν δηλον· ὡς γάρ τὸν ἐγρηγορότα γνωρίζομεν, τούτῳ καὶ τὸν καθ' ὅπνον. γνωρίζομεν δὲ τὸν ἐγρηγορότα τῷ αἰσθάνεσθαι ἡ τῶν ἐκτός τινος κινήσεως, ὡς ὄραν ἡ ἀκούειν, ἡ τῶν ἐντὸς καὶ ἐν αὐτῷ, ὡς λογίζεσθαι καὶ φαντάζεσθαι· καὶ ὑπνώττοντα δὲν αὖ λέγομεν 10 τὸν μῆτε τῶν ἔξωτερικῶν τινα ἐνεργοῦντα κινήσεων μῆτε τῶν ἐνδοθεν.

2—14 Arist. p. 453^b8—27

14—20 cf. Mich. p. 42,16—20 et Arist. v. 27—31

20. 21 Arist. p. 453^b31—454^a2

21—p. 18,3 Mich. p. 43,5—10 liberius adhibuit

1 θεριστίου παράφρασις εἰς τὸ περὶ ὅπνου καὶ ἐγρηγόρσεως ἀριστοτέλους Ca 2 σκεπτέον B (cf. Arist.) 5 ὅπνου] θατέρου Arist. EMY μόνον B Arist.: μόνου A Ca 6 οἱ om. Arist. LSU 7 ὄντει. om. Arist. LSU τοῖς om. LSU 8 καλὸν] καὶ Arist. LSU 10. 11 πράσσεται a (corr. iam Spengel) 12 ἀπὸ αὐτ. Arist. EMSU 13 ἀντίκεινται Ca (Arist.): ἀντίκειται AB (Arist. M) 14 τις στέρησις a ἀεὶ δὲ] διὸ Ca ἔσχατα] ἐναντία Arist. EMY 18 καὶ αἰσχυρός καὶ Ca 21 καθ' ὅπνον eum Arist. SUL (καθυπνοῦντα EM, ὑπνοῦντα Y)

Comment. in Arist. V 6. Themist. (Sophon.) in Parv. Nat.

αἰσθησις δὲ καὶ ἀναισθησία ὡς ἔξις καὶ στέρησις, αὗται δὲ περὶ τὸ αὐτὸν καὶ ἐν ὑπάρχουσι· καὶ ὅπνος ἄρα καὶ ἐγρήγορσις τὸ αὐτὸν ἔξουσιν ὑποκεί· 15 μενον.

Ἐπεὶ δὲ οὕτε τῆς ψυχῆς ἕδιον τὸ αἰσθητόν εἴη οὕτε τοῦ σώματος (οὐδὲ γάρ ἡ δύναμις, τούτου καὶ ἡ ἐνέργεια, ἡ δὲ λεγομένη ἐνέργεια αἰσθησις κίνησίς τίς ἔστι· οὐλὰ τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς), φανερὸν ὅτι οὕτε τῆς ψυχῆς τὸ πάθος ἔστιν ἕδιον, οὐτέ ἄψυχον σῶμα δύνατὸν αἰσθητόν εἴη, ἀλλὰ τοῦ συναμφοτέρου. 20 Διωρισμένων δὲ περὶ τῶν λεγομένων ὡς μορίων πρότερον καὶ τοῦ μὲν θρεπτικοῦ χωριζομένου τῶν ἄλλων, τῶν δὲ ἄλλων οὐδενὸς ἄνευ τούτου 10 ὄντος, δῆλον ὡς δσα μὲν αἰδήσσεως καὶ φθίσεως μετέχει μόνον τῶν ζώντων, οἷον τὰ φυτά, τούτοις οὐδὲ ὑπάρχει ὅπνος οὐδὲ ἐγρήγορσις· οὐ γάρ 25 ἔχουσι τὸ αἰσθητικὸν μάριον, ἐν τῷ ταῦτα. τὸ δὲ αἰσθητικὸν τοῦ θρεπτικοῦ δητι ἔτερον τῷ εἶναι καὶ τῇ δυνάμει, φανερόν. εἰ δὲ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ, οὐ παντί γε δῆλον. ἔτι τῶν θυγατῶν καὶ ὑπὸ σελήνην καὶ δεκτικῶν ὅπνου 30 15 καὶ ἐγρηγόρσεως | οὐδέν ἔστιν, δὲ αἰδήσσειν γέτει καθεύδει· ἀλλὰ 258 τοῖς αὐτοῖς ὑπάρχει τῶν ζῴων ἀμφότερα τὰ πάθη ταῦτα, καὶ οὐδέν ἔστι ζῷον ἀμφοτέρων στερούμενον· τοῦτο γάρ ἔστι τῶν ἀκύρων. ὑπεξαιρεῖσθω μέντοι καὶ τούτοις τὰ θεῖα ἐνεργοῦντα δεῖ· ἡ γάρ ἐν αὐτοῖς ἐγρήγορσις ἁναντίθετος. ὅπνος δὲ καὶ ἐγρήγορσις, ὡς πολλάκις εἰρηται, πάθη περὶ 20 αἰσθησιν του πρώτου αἰσθητικοῦ, τῆς καρδίας. ἔτι δσων ἔστιν ἔργον τι κατὰ φύσιν, ἔταν ὑπερβάλλῃ τὸν χρόνον, καθ' ὃν πέφυκε τοῦτο ποιεῖν, 10 ἀνάγκη κάμνειν καὶ μὴ δυνάμενον πρόσω βαίνειν παύεσθαι. φέρουσι γάρ τὰ ὑποζύγια φόρτον ἄχρι τινός, ἦν δὲ τις περαιτέρω βιάσατο, πίπτουσι· καὶ ἀναγνώσται τις ζως τινός, εἰτα καμεῖται· καὶ ἀνδριαντοποιὸς καὶ τέκτων 25 καὶ πᾶς ὄντισδην ἐνεργήσει μέχρι του, εἰτα στάσις τὴν κίνησιν διαδέξεται. 15 κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ καὶ δύματα καὶ ὥτα, ἔτι δὲ χεῖρες καὶ πόδες καὶ ἀπαν δργανικόν. εἰ δή τινός ἔστιν ἔργον τὸ αἰσθητόν εἴη, συνεχῶς ἀδυνατήσει καὶ οὐκέτι τοῦτο ποιήσει· ἔκμετρήσαντα γάρ τὰ μόρια τὸν πληροῦντα χρόνον 20 τὴν δύναμιν παύσεται. εἰ τοίνου ἐναντίον τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν, τῶν 30 δὲ ὀμέσων ἐναντίων ἡ τῶν καθ' ἔξιν καὶ στέρησιν ἀνθάτερον τῷ δεκτικῷ μὴ παρῇ, ἀνάγκη παρεῖναι θάτερον, καὶ τῆς ἐγρηγόρσεως μὴ παρούσης παρέσται ὁ ὅπνος· καὶ εἰ δή ὑπερβολὴ τοῦ ἐγρηγορέναι ὄτε μὲν 25

4—12 Arist. p. 454^a7—17

Mich. p. 43,31—44,18

20—27 Mich. p. 44,29—45,7

7 τοῦ συναμφοτέρου ε Mich. p. 43,21

12—17

17—19 ipse addidit 19. 20 cf. Mich. p. 44,18—21

27. 28 cf. Arist. p. 454^a28—32 28. 29 ipse

addidit 29—32 Mich. p. 45,10—12

32—p. 19,11 Mich. p. 46,4—2

7 ἔστιν om. B

posuit ut Arist. EMY

δὲ ABA: om. C

supplet Spengel

(Mich. CRP)

(Mich.): om. A Ca

8 δὲ περὶ τῶν λεγομένων B Arist.: om. A: δ' Ca

10 ὄντος om. Arist. libri praeter U

14 prius καὶ del. Spengel

23 βιάσηται Mich.

30 ἐναντίον Spengel

(Mich.): om. A Ca

πρότερον

13 τῷ] τὸ B

19 ἀναντίθετος coni. Spengel, sed

v. Soph. Comm. XXIII 2 p. 23,21

21 ὑπερβάλλῃ Ca (Mich. Sa): ὑπερβάλῃ AB

LSU,

27 καὶ—αἰσθητόν εἴη om. cum Arist. LSU,

31 καὶ del. Spengel

32 δ' B

νοσώδης (διετέλεσαν γάρ τινες καὶ ἔως ἡμερῶν ἐννέα ἄϋπνοι δι' ἀσθένεια), ὅτε δὲ ἄνευ νόσου, ὥσπερ οἱ δι' ἔσχατον η̄ ἔργανσιν αὐτὸ τοῦτο παθόντες, καὶ η̄ ἀδυναμία ἄρα καὶ ὁ μακρὸς ὑπνος ὅτε μὲν | διὰ νόσου, ὅτε δὲ 259 ἄνευ νόσου γενήσεται πυρέξας γάρ τις ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις κοιμώμενος 5 διετέλεσε, τά τε βρέφη καὶ δσοι τὴν διαιταν η̄ τὴν χρᾶσιν ὑγρότεροι ἐπὶ πλειστον ὅπνοι ὑπνῶττοισιν. εἰ δὲ ταῦτα οὕτω, πᾶν ἄρα τὸ ἐγρηγορὸς ὁ καθεύδει καὶ τὸ καθεύδον ἐγρήγορεν. εἰ γὰρ ὁ ὅπνος πάθος τί ἐστι τοῦ αἰσθητικοῦ μορίου καὶ οἷον δεσμός τις καὶ ἀκινησία, αἰσθητικὸν δὲ τὸ δυνατὸν αἰσθάνεσθαι κατ' ἐνέργειαν, πᾶσα δὲ δύναμις ἄγεται εἰς ἐνέργειαν, 10 ἀνάγκη ἄρα τὸ καθεύδον καὶ δύναμιν γρηγορῆσαι ἔχον ἐγρηγορὸς γενέσθαι, 15 καὶ οὐδεὶς ὅπνος ἀνέγερτο. τὰ μὲν οὖν ἄλλα σχεδὸν πάντα δῆλα κοινωνοῦντα ὅπνου, καὶ πλωτὰ καὶ πτηνὰ καὶ πεζά· καὶ γὰρ τὰ τῶν ἰχθύων γένη πάντα καὶ τὰ τῶν μαλακίων ὅπται καθεύδοντα καὶ τὰλλα πάνθ' ὅσ' 20 ἔχει διφταλικούς· καὶ γὰρ τὰ σκληρόφθαλμα φανερά καὶ τὰ ἔντομα κοιμώμενα, βραχύπνα δὲ τὰ τοιαῦτα πάντα· διὸ καὶ λανθάνοι ἄν τινα πολλάκις, πότερον μετέχουσι τοῦ καθεύδειν η̄ οὗ. τῶν δὲ δστρακοδέρομων κατὰ μὲν τὴν αἰσθησιν οὐδέπω γέγονε φανερόν, εἰ καθεύδουσιν, εἰ δέ τῷ πιθανὸς ὁ 25 λεγθεὶς λόγος, τούτῳ πεισθήσεται. δτι μὲν οὖν ὅπνου κοινωνεῖ τὰ ζῷα πάντα, φανερὸν ἐκ τούτων· τῷ γὰρ αἰσθησιν ἔχειν ὥρισται τὸ ζῷον, τῆς 20 δὲ αἰσθήσεως τρόπον μέν τινα τὴν ἀκινησίαν καὶ οἷον δεσμὸν τὸν ὅπνον 25 φαμέν, τὴν δὲ λόσιν καὶ τὴν ἀνεστὸν ἐγρήγορσιν. τῶν δὲ φυτῶν οὐδὲν οἷόν τε κοινωνεῖν οὐδετέρου τῶν παθημάτων· ἀνευ μὲν γάρ αἰσθήσεως οὐγ̄ ὑπάρχει οὔτ' ὅπνος οὔτ' ἐγρήγορσις· οἵς δὲ αἰσθησις ὑπάρχει, τούτοις καὶ τὸ λυπεῖσθαι καὶ γαίρειν, οἵς δὲ ταῦτα, καὶ ἐπιμυμία. τοῖς δὲ φυτοῖς οὐδὲν 30 30 ὑπάρχει τούτων. οὐδεὶς δὲ προσαναγκάσει λόγος η̄ δεσμοῖς τὰ φυτὰ η̄ θλως ἐπιμυμεῖν η̄ αἰσθάνεσθαι, οὐδὲ ἐπειτα παντὶ θρεπτικῷ τὸ 260 αἰσθητικόν, ὥσπερ τὸ ἔμπατιν, ἄλλα κεχώρισται. σημεῖον δὲ δτι καὶ τὸ ἔργον τὸ αὐτοῦ ποιεῖ τὸ θρεπτικὸν μόριον ἐν τῷ καθεύδειν μᾶλλον η̄ ἐγρηγορέναι· τρέφεται γάρ καὶ αὐξέσται μᾶλλον τότε ὡς οὐδὲν προσθεύμενα πρὸς ταῦτα τῆς αἰσθήσεως.

Διὰ τί δὲ καθεύδει καὶ ἐγρήγορε, καὶ διὰ ποίαν τινὰ αἰσθησιν, η̄ καὶ ποίας, εἰ καὶ διὰ πλείους, σκεπτέον. ἐπεὶ δὲ ἔντα μὲν τῶν ζῷων ἔχει τὰς αἰσθήσεις πάσας, ἔντα δὲ οὐκ ἔχουσιν, οἷον οψιν, τὴν δὲ ἀφὴν καὶ τὴν 10 γεῦσιν πάντ' ἔχει, καὶ μᾶλιστα κοινοτάτη πασῶν η̄ ἀφή, ὡς ἐν τοῖς Περὶ

11—25 Arist. p. 454^b 14—32
Arist. p. 454^b 32—455^a 11

25—27 cf. Mich. p. 47,2—6

27—p. 20,3

1 η̄ ΛΒ 3 νόσου Β Mich.: νόσου ΑCa 8. 9 δυνατὸν om. B 11 τὰ
ante κοινωνοῦντα add. Ca (om. etiam Arist.) 12 πτηνὰ καὶ πεζά ΛBa Arist. EMY (πτηνὰ
LSU): πεζά καὶ πτηνά C 13 τὰλλα πάνθ' ὅσ' B Arist.: πάντα τὰλλα οὐσα ACa οὐσαπερ
Arist. LSU 15 λάθοι Arist. 17 καθεύδει Arist. LSU 20 μέν τινα τὴν AB
(μέν τινα Arist. L, τινὰ τὴν μὲν ceteri): τινὰ τὴν Ca 21 εἶναι φαμεν Arist. LS(M)
22 ante τῶν add. τούτων Arist. EY(L) 24 τὸ χαίρειν Arist. EMYL 25 δὲ ABA:
γάρ C 31 ποίαν om. Arist. EMY 32 τῶν ζῷων om. Arist. EMUY
33 οἷον om. Arist. LMSU

ψυχῆς εἰρηται, ἀδύνατον δὲ ἐστὶν ἀπλῶς ὁποιανοῦν αἰσθητιν αἰσθάνεσθαι τὸ καθεύδον ζῷον, φανερὸν δὲ πᾶσιν ἀναγκαῖον ὑπάρχειν τὸ αὐτὸ πάθος 15 ἐν τῷ καλουμένῳ ὅπνῳ, λέγω δὴ τὴν παντελῇ ἀκινησίαν καὶ ἀναισθησίαν. εἰ γάρ τῇ μὲν τῶν αἰσθήσεων, ὡς εἰπεῖν τῇ ἀκοῇ, ἐνεργοῖη, τῇ δὲ μῇ, τῇ 5 ὄψει, συμβήσεται περὶ ταύτῃ τάνατία ἀμά. καθεῦδον γὰρ αἰσθήσεται. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. πότερον δὲ πάσας ἐπίσης ἐν τοῖς εἰρημένοις αἰτιατέον παθή- 20 μασιν, ἢ τινάς μὲν μᾶλλον, τινάς δὲ οὔ; ἢ καὶ μίαν μόνην (καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀφῆ) ὡς ἀναγκαιοτέραν καὶ προτέραν φύσει τῶν ἄλλων καὶ τῇ κοινῇ αἰσθήσει ταυτιζομένην κατὰ τὸ ὑποκείμενον; ἐπει τῷ γάρ ὑπάρχει καθ’ 25 10 ἕκαστην αἰσθητιν τὸ μέν τι ἴδιον, τὸ δὲ κοινόν, ἴδιον μὲν οἷον τῇ ὄψει τὸ ὄραν, τῇ δὲ ἀκοῇ τὸ ἀκούειν, καὶ ταῖς ἄλλαις ἕκαστη κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἔστι δέ τις καὶ κοινὴ δύναμις ἀκολουθοῦσα ταύταις, ἢ καὶ δὲτι ὄρᾳ καὶ ἀκούει καὶ αἰσθάνεται (οὐδὲ γάρ δὴ τῇ γε ὄψει ὄρᾳ δὲτι ὄρᾳ), καὶ 261 κρίνει δὴ καὶ δύναται κρίνειν, δὲτι ἔτερα τὰ γλυκέα τῶν λευκῶν, οὔτε γεύσει 15 οὕτ’ ὄψει οὕτ’ ἀμφοῖν, ἀλλά τινι κοινῷ μορίῳ τῶν αἰσθητικῶν πάντων (ἥν καὶ κοινὴν ἀπλῶς προσαγορεύομεν αἰσθητιν καὶ κυρίως, ἡς καὶ τὸ αἰσθητήριον ὁ κοινότατον καὶ κυρίως ἔν, καὶ μία μέν, τῷ δέ γε λόγῳ πλείους καὶ τοσαῦται, ὅσα καὶ ὑποκείμενα ταῖς καθ’ ἔκασται. ἔτερον γάρ ψύφου γρῦμα καὶ ἀμ- 20 φοτέρων ὄσμη), ὑπάρχει δὲ αὕτη ἀμά καὶ πρώτως μάλιστα τῷ ἀπτικῷ 20 (τοῦτο μὲν γάρ χωρίζεται τῶν ἄλλων αἰσθητήριών, τὰ δὲ ἄλλα τούτου ἀχώριστα. εἰρηται δὲ περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς θεωρήμασι), φανε- 25 ρόν, δὲτι τούτου ἔστι πάθος ἡ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὅπνος, τῆς κοινῆς δηλαδὴ αἰσθήσεως περὶ τὸ κοινὸν αἰσθητήριον, τὴν καρδίαν. τῇ ἀφῇ δὲ κατὰ τὸ ὑποκείμενον τὴν κοινὴν συνήψαμεν αἰσθητιν, διὸ καὶ πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς 30 25 ζῷοις· καὶ γάρ ἡ ἀφῇ μόνη πᾶσιν. δὲτι δὲ ἀργίᾳ μόνης καὶ πρώτης ἀφῆς ὁ ὅπνος, καὶ οὐχ ἀπλῶς κοινῶς τῶν αἰσθήσεων, ἐντεῦθεν ἀν εἴη δῆλον. εἰ γάρ μὴ ἀνάγκη ἀμά πάσας ἐνεργεῖν, οὐδὲ ἀμά πᾶσαι ἀκινητίσουσιν. ἀλλὰ μὴν τὸ πρῶτον (τίς γάρ ἀνάγκη τὸν ὄρωντα εὐθὺς καὶ ἀκούειν ἢ τὸν γευόμενον ὄραν), καὶ τὸ δεύτερον ἄρα. τούναντίον γάρ εὐλογώτερον 35 αὐταῖς συμβαίνειν ἔμελλε τὸ ἀμά πάσας ἐνεργεῖν ἤπειρ ἀμά ἀκινητίζειν. εἰ 25 δὲ ἀμά ἐνεργεῖν οὐκ ἐνδέχεται, δὲ μᾶλλον εὐλογον, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ἀκινητίζειν. ἔπειται μέντοι τῷ τὴν ἀφῇν ἀργεῖν καὶ πάσας. οὐ μὴν ἐκ

3 λέγω — ἀναισθησίαν addidit	3—5 cf. Arist. p. 455 ^a 11—12	5. 6 cf. Mich.
p. 47,23 6—9 ipse addit	9—17 Arist. p. 455 ^a 12—21	17—19 Mich.
p. 47,26—28 19—23 Arist. p. 455 ^a 22—26	23. 24 Mich. p. 48,4. 7	
25. 26 Arist. p. 455 ^a 26. 27	25—p. 21,2 Mich. p. 48,12—49,1	

2 ἀναγκαῖον ΑΒ Arist.: ἀνάγκη Ca	11 ἔκαστη om. Arist. LSU (ἔκαστη scripsi)
12 ἡ a (Arist. EYLU): ἡ ABC (Arist. MS)	ὅτι B (Spengel): om. A Ca (Arist. EY)
13 καὶ (post ἀκούει) del. Spengel (om. Arist. LU)	ὅτι ὄρᾳ om. C 15 αἰσθητήριον Arist. EMY
16 ἡς ABA: ὃ C	17 μέν ΛΒα: μέν αἰσθητις C (e coni. Spengel) 21 τούτων Arist. SU 25 πρώτως B
26 κοινὸς B	27 ἐνεργεῖν C Mich. (e coni. add. Spengel): ἡρεμεῖν B: om. Αα ἀκινητίσουσιν Λ Mich.: ἀκινητίζουσιν Ca: ἀκινητίζουσιν B (Mich. C) 28 καὶ (ante ἀκούειν) om. C

τῆς πασῶν ἀργύας ὁ ὅπνος ἐστίν, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς πρώτης τῆς ἀπτικῆς. τοῦ 30
γάρ κυρίου τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων καὶ πρὸς ὃ συντείνει τὰ ἄλλα πεπονθότας 262
τι συμπάσχειν ἀνάγκη καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ἐκείνων δέ τινος ἀδυνατοῦντος
οὐκ ἀνάγκη τοῦτο ἀδυνατεῖν.

5 Ἐτι δὲ ἐκ τῶνδε μᾶλλον φανερώτερον ὡς οὐκ ἐν τῷ τὰς αἰσθήσεις
ἀργεῖν καὶ μὴ γρῆσθαι αὐταῖς ὁ ὅπνος, οὐδὲ ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αἰσθά- 5
νεσθαι. ἐν γάρ ταῖς λειποψυχίαις τοιοῦτόν τι συμβαίνει· ἀδυναμία γάρ
αἰσθήσεων πασῶν ἡ λειποψυχία, ὅπνος δὲ οὐ. γίνονται δὲ καὶ ἔκνοιαί τινες
τοιαῦται· οἱ γάρ μαινόμενοι οὐδὲ ὅρσιν οὔτ' ἀλληγενούσιν οὔτ' ἀλληγενούσιν 10
10 νονται αἰσθησιν· πᾶς γάρ, οὐ τὰς σάρκας τὰς ἔαυτῶν κατεσθίοντες οὐδὲμιᾶς
δύνης λαμβάνουσιν αἰσθησιν; καὶ τὰς ἐν τῷ αὐγένι δὲ δύο φλέβας εἴ τις δήσει,
ἀναισθητεῖ τὸ ζῷον. ὅπνος δὲ οὐκ ἐστιν, ἀλλ' ὅταν ἡ ἀδυναμία τοῦ αἰσθά-
νεσθαι μήτε ἐν τινι τῶν αἰσθητηρίων γένηται (τόχοι γάρ ἂν τινος πηρω- 15
15 θῆναι τὰ αἰσθητήρια καὶ ἀδυνατεῖν αἰσθάνεσθαι, καὶ οὐ καθεύδειν τοῦτο
γε) μήτε δὲ ἣν ἔτυχεν αἰτίαν, ἀλλά, καθάπερ εἰρηται νῦν, ἐν τῷ πρώτῳ
αἰσθητηρίῳ, τῇ καρδίᾳ, καὶ τῇ πρώτῃ αἰσθήσει καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν 20
τοῦ ἐγρηγορέναι, τοῦτο ἐστιν ὁ ὅπνος. ὅταν μὲν γάρ τοῦτο ἀδυνατήσῃ,
ἀνάγκη καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν ἀδυνατεῖν αἰσθέσθαι, ὅταν δὲ ἐκείνων
τι, οὐκ ἀνάγκη τούτῳ.

20 Τούτων οὕτω διωρισμένων λεκτέον ἥδη καὶ δὲ ἣν αἰτίαν τὸ καθεύδειν 25
συμβαίνει, καὶ ποιόν τι τὸ πάθος ἐστίν. ἐπει δὲ τρόποι πλείονες τῆς
αἰτίας (τέσσαρας γάρ τοὺς κυριωτέρους ἐν τοῖς φυσικοῖς ἀποδεδώκαμεν·
καὶ γάρ τὸ τίνος ἔνεκα τελικὸν αἰτίον ἔκεισθαι ἐλέγομεν, καὶ ποιητικὸν δῆθεν
ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, καὶ τὸν λόγον καθ' ὃν τὸ πρᾶγμα γίνεται εἰδικόν, 263
25 καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν ὄλην, ἐξ οὗ ἔνυπάρχοντος ἀποτελεῖται τι), εἴη ἀν ὅπνου
μὲν αἰτία ὡς οὐ ἔνεκα ἡ σωτηρία τῶν ζῴων καὶ ἀνάπauσις, ποιητικὴ δὲ
ἡ τοῦ καρδιακοῦ πνεύματος κίνησις, ὄλικὴ δὲ ἡ παλίρροια τῆς ἀναγθείσης ἢ
ἀναθυμιάσεως πρὸς τὰ κάτω, καὶ εἰδικὸν ἡ τοιαύτη τῶν ἔκτης καὶ ἐντὸς
μελῶν καὶ μερῶν σύμπτωσις καὶ διάθεσις. ἔχει γάρ ὕδε. πρῶτον μὲν
30 οὖν ἐπειδὴ λέγομεν τὴν φύσιν ἔνεκά του ποιεῖν, τοῦτο δὲ ἀγαθόν τι, τὴν
δὲ ἀνάπauσιν ἀναγκαίαν εἶναι καὶ ὀφέλιμον τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ 10
δυναμένῳ δὲ ἀεὶ καὶ συνεχῶς κινεῖσθαι μεθ' ὅδοντής, δῆλον ὡς σωτηρίας
τῶν ζῴων ὁ ὅπνος ἔνεκα. δῆθεν καὶ δὲ ἀντίκη τὴν ἀλήθειαν τῷ ὅπνῳ τὴν
μεταφορὰν ταύτην προσάπτουσιν, ἀνάπauσιν μόνον τῶν ἄλλων λέγοντες. 15

1—9 Arist. p. 455^a 33—b 6p. 455^b 11—14Arist. p. 455^b 17—25

9—17 Mich. p. 49,6—15

22 ipse addidit

24 Arist. p. 49,18. 19 cf. Soph. De

17—21 Arist.

an. p. 24,19 H.

29—p. 22,2

32 δῆλον] v. Mich. p. 49,20

2 αἰσθητηρίου Arist. praefer S

8 αἰσθήσεως Arist. EMY

τὰς (ante ἔαυτῶν) om. C

τοιαῦτης B

7 λειποψυχίαις Arist. E

10 αἰσθησιν ABC Mich.: om. a

20 καὶ om. B

22 Φυσι-

30 οὐν om. Arist. EMY

33 καὶ om. Ca

αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ Arist. EY

28 εἰδικὴ conicio

29 τοιαύτη]

ἡ δὲ ἐγρήγορσις τὸ τέλος· τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν πᾶσι τέλος,
 οἷς ὑπάρχει θάτερον αὐτῶν· βέλτιστα γὰρ ταῦτα, τὸ δὲ τέλος βέλτιστον,
 τέλος δὲ ἀλόγις μὲν αἰσθῆσις, ἀνθρώποις δὲ φρόνησις. ἔτι δὲ ἀναγκαῖον
 ἔκαστῳ τῶν ζῷων ὑπάρχειν τὸν ὅπνον διὰ τὴν τοιάνδες ὥλην, ἣν καὶ ἐξ 20
 5 ὑποθέσεως ἀνάγκην λέγειν εἰώθαμεν. εἰ γὰρ ζῷον ἔσται ἔχον τὴν φύσιν
 αὐτοῦ, ἐξ ἀνάγκης τινὰ ὑπάρχειν αὐτῷ δεῖ, καὶ τούτων ὑπαρχόντων ἔτερα
 ὑπάρχειν. οἷον ὑποτεθέντος τοῦ ζῷου εἶναι ἔπειται ἐξ ἀνάγκης τὸ τρέφε- 25
 σθαι, τρεφομένου δὲ ἀναθυμίασιν γίνεσθαι, ταύτης δὲ τελεσθείσης ὅπνον.
 ἔτι δὲ ποίας κινήσεως καὶ πρᾶξεως ἐν τῷ σώματι γινομένης συμβαίνει τὸ
 10 ἐγρηγορέναι καὶ τὸ καθεύδειν τοῖς ζῷοις, καὶ ὥλως περὶ τοῦ ποιητικοῦ
 αἰτίου μετὰ ταῦτα λεκτέον. ἔσται δὲ ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος μακρότερος. 20
 πρότερον δὲ ταῦτα λέγομεν, ώς τοῖς μὲν ἄλλοις καθάπερ τοῖς ἀναίμοις ὑπο-
 ληπτέον εἶναι τὰ | αἴτια τοῦ πάθους ἡ τὰ αὐτὰ ἡ τὰ ἀνάλογον, τοῖς δὲ 264
 15 ἐναίμοις ἀπερ τοῖς ἀνθρώποις, ὥστ' ἐκ τούτων ὡς ἐγγυτέρω καὶ περὶ πάν-
 των τῶν θεωρητέον. διτι μὲν οὖν ἡ τῆς αἰσθήσεως ἀρχὴ γίνεται ἀπὸ τοῦ
 αὐτοῦ μέρους τοῖς ζῷοις, ἀφ' οὗπερ καὶ ἡ τῆς κινήσεως, διώρισται πρότερον 5
 ἐν ἑτέροις. αὕτη δέ ἔστι τριῶν διωρισμένων τόπων ὁ μέσος κεφαλῆς καὶ
 τῆς κάτω κοιλίας. τοῖς μὲν οὖν ἐναίμοις τοῦτ' ἔστι τὸ περὶ τὴν καρδίαν
 μέρος· πάντα γὰρ τὰ ἐναιματικά καρδίαν ἔχει, καὶ ἀρχὴ ἄρα τῆς κινήσεως καὶ 10
 20 τῆς αἰσθήσεως τῆς κυρίας ἐντεῦθεν ἔστι. τῆς μὲν οὖν κινήσεως φανερὸν διτι καὶ
 ἡ τοῦ πνεύματος ἀρχὴ καὶ ὥλως ἡ τῆς ψύξεως ἔστιν ἐνταῦθα, καὶ τὸ ἀνα-
 πνεῖν καὶ τὸ τῷ ὑγρῷ ψύχεσθαι πρός γε τὴν σωτηρίαν τοῦ ἐν τούτῳ μορίῳ
 θερμοῦ ἡ φύσις πεποίηκε. ὥνθησεται δὲ περὶ αὐτῆς ὑστερον καθ' αὐτήν. 15
 τοῖς δὲ ἀναίμοις καὶ τοῖς ἐντήμοις καὶ μὴ δεχομένοις πνεῦμα ἐν τῷ ἀνά-
 25 λογον τὸ σύμφυτον πνεῦμα ἀναφυσώμενον καὶ συνιζάνον φαίνεται. δῆλον
 δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν διοπτέρων, οἷον σφηκῶν καὶ μελισσῶν, καὶ ἐν ταῖς μυίαις 20
 καὶ ὅσα τοιαῦτα. δρῶμεν γὰρ φανερῶς ἐν τούτοις τὸ μέρος τὸ ἐν τῇ
 τομῇ ἐγγίζον εὑρυνόμενον καὶ συστελλόμενον. ἐπει τὸ δὲ κινεῖν μὲν τι ἡ
 ποιεῖν ἀνευ ἰσχύος ἀδύνατον, ἰσχὺν δὲ ποιεῖ ἡ τοῦ πνεύματος ἐποχὴ καὶ
 30 κάθεξεις, ἔσται τοῖς μὲν εἰσφερομένοις καὶ ἀναπνέουσιν ἡ θύραμεν, τοῖς δὲ 25

3 cf. Mich. p. 49,30—50,1

4—7 Arist. p. 455^b25—28

5 cf. Mich. p. 50,8

7. 8 Mich. p. 50,9. 10

9—11 Arist. v. 28—31, Mich. p. 50,17

12—27 Arist.

p. 455^b31—456^a15

27. 28 Mich. p. 51,13—15

28—p. 23,2 Arist.

p. 456^a15—18

29 ἐποκή Mich. p. 51,19

30 ἀναπνέουσιν Mich. p. 51,21

1 τὸ τέλος ΑΒα (Arist. MSU, τέλος ΕΥΛ): τοῦ τέλους Κ 3 ἔτι δὲ cum Arist. LS (ῶστε
 MEUP) 5 τὸ ἔχον Arist. LSU 8 ὅπνος α 9. 10 τό τε ἐγρηγορέναι
 Arist. EMY 11 μετὰ ταῦτα ΑΒα: τούτων Κ 12 ἀναίμοις α
 (Arist. S) 13 ἀνάλογον ΑΒα: ἀνάλογα Κ 14 ὡς ἐγγυτέρω fort. del.
 ώς om. B 20 ἐντεῦθεν ἔστι Κα (Arist.): ἔστιν ἐντεῦθεν ΑΒ 22 τὸ ἐν τῷ Κα,
 sed v. Arist. τῷ cum Arist. EMYL (om. SP) τὴν om. Arist. SUP
 post τούτῳ ex Arist. add. τῷ Spengel 23 πεπόρικεν ex Arist. MSPL Spengel
 24 alt. τοῖς om. Arist. EMUY 27. 28 τῇ ἐντομῇ Mich. 28. 29 τι post ποιεῖν
 Arist. SU

μὴ ἀναπνέουσιν ἡ σύμφυτος. διὸ καὶ βομβιῶντα φαίνεται τὰ πτερωτά,
ὅταν κινήται· τριβομένου γάρ τοῦ συμφύτου πνεύματος ἐν τῇ πτήσει καὶ
προσπίπτοντος ἐν τῇ υπόζωματι τῶν ὄλοπτέρων βομβεῖ. οὐ γάρ ὁ-ἔξω αἱ
ἀἱρέ ἔστιν ὁ ψιφῶν, | ἀλλὰ τὸ σύμφυτον πνεῦμα. γίνεται δὲ βόμβος καὶ 265
5 διὰ τοῦ ἔξω ἐν τοῖς ἐντύμοις τοῖς ἔχουσι σχίσμα ὑπὸ τῇ υπόζωμα. κινεῖ-
ται δὲ ἂπαν αἰσθήσεώς τινος γινομένης οὐκείσις ἡ ἀλλοτρίας ἐν τῷ πρώτῳ
αἰσθήτηρι, οὐκείσις μὲν λέγομεν διὰ τὴν οὐκομένην ὄρμήν (κινούμενα γάρ 5
καὶ ὑπὸ τινῶν ἐν ἡμῖν φαντασμάτων), ἀλλοτρίας δὲ διὰ τὴν ἔξωθεν, ὀγκαδῆ
τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν. φανερὸν οὖν ἐκ τούτων, ἐν ᾧ τόπῳ καὶ ἐν ὦ
10 μορίῳ πρώτῳ ὁ ὕπνος γίνεται καὶ ἡ ἐγρήγορσις. ἐν ἐκείνῳ γάρ οὐ πάθη, 10
τῆς δὲ καρδίας εἰσὶ πάθη, καὶ ἐν ταύτῃ ἄρα. κινοῦνται δὲ ἔνιοι καθεύ-
δοντες καὶ ποιοῦσι πολλὰ ἐγρηγορικά, οὐ μέντοι ἀνευ φαντάσματος καὶ
αἰσθήσεώς τινος· τὸ γάρ ἐνύπνιόν ἔστιν αἰσθήμα τρόπον τινά. λεκτέον δὲ
περὶ αὐτῶν ὅστερον. δύντι δὲ τὰ μὲν ἐνύπνια μνημονεύουσιν ἐγερθέντες, 15
15 τὰς δὲ ἐγρηγορικὰς πράξεις οὐ μνημονεύουσιν, ἐν τοῖς Προβληματικαῖς ἡμῖν
εἴρηται.

Τούτων οὖν προσδιωρισμένων ἐχόμενον τῶν εἰρημένων ἔστιν εἰπεῖν,
τίνων γινομένων καὶ πόθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πάθους γίνεται, τοῦ ἐγρηγορέντος 20
καὶ τοῦ καθεύδειν· ἵστως γάρ τὴν ποιοῦσαν αἰτίαν ἐν τούτοις ἀν μᾶλλον
20 εὑρήσοιμεν καὶ τὴν ὑλικὴν τελεώτερον. φανερὸν οὖν ὡς ἀναγκαῖον τῷ
ζῷῳ, ὅταν αἰσθησιν ἔχῃ, τότε πρῶτον ἡ ζῷον τροφή τε λαμβάνειν καὶ
αὐξῆσιν. τρέφεται γάρ καὶ ἐμβρυον ὃν, ἀλλ’ οὐχ ἡ ζῶον, ἀλλ’ ἡ φυτόν. 25
ἐπειδὸν δὲ αἰσθησιν λάβῃ, τότε πρῶτον τρέφεται ἡ ζῶον. ἐγγίνεται δὲ
αὐτῷ ἡ αἰσθητικὴ ψυχὴ ὑστέρα ἀποτεχθέντι. τροφὴ δὲ ἔστι πᾶσιν ἡ ἐσχάτη
25 τοῖς μὲν ἐνάιμοις ἡ τοῦ αἵματος φύσις, τοῖς δὲ ἀναίμοις τὸ ἀνάλογον. 30
τόποι δὲ αἷματος αἱ φλέβες, τούτων δὲ ἀρχὴ ἡ καρδία. φανερὸν δὲ τὸ 266
λεγθὲν ἐκ τῶν ἀνατομῶν. τῆς μὲν οὖν θύραθεν τροφῆς εἰσιούσης εἰς τοὺς
δεκτικοὺς τόπους, κοιλίαν λέγω καὶ ἔντερα, γίνεται ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὰς
φλέβας, ὡφ' ὧν ἀποκομισθεῖσα ἐν τῷ ἥπατι ἐκεῖσες μεταβάλλουσα ἔξαιρα- 5
30 τοῦται, ἐκεῖνην δὲ πορευθεῖσα ἐπὶ τὴν ἀρχήν, τὴν καρδίαν, κυρίως πέττεται
καὶ αἷμα τέλειον γίνεται· τῶν γάρ φλεβῶν αἱ μὲν ἐπὶ τὴν καρδίαν φέρονται,
αἱ δὲ ἐκεῖνην ἀρχονται· κομίζουσι γάρ αἱ μὲν ὕσπερ τινὲς διάκονοι πρὸς 10
αὐτὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὸ ἥπαρ τόπων τὸ ἀκατέργαστον αἷμα καὶ ἀπεπτον,

2—5 Mich. p. 51,25—30

6 Arist. p. 456 a 20, 21

7—9 Mich. p. 52,3, 4

9—19 Arist. ib. v. 21—32

19, 20 ipse addidit

20—22 Arist. v. 32—34

22—24 Mich. p. 52,7—9

24—29 Arist. ib. 34—456 b 4

28 cf. Mich. p. 52,12

29—p. 24,3 Mich. p. 52,16—26

2 ὅταν κινήται B Arist.: ὅτε κινεῖται A Ca

5 διὰ τὸ B

6 τίνος B Arist.:

om. A Ca

7 ὄρμήν AB Mich.: κίνησις Ca

8 δὲ om. Ba

10 γίνεται

bis habet a

11 δὲ ἔνιοι ABA: οἱ C

15 ἀμνημονεύσιν Arist. EMY

17 προσδιωρισμένων B

20 εὑρήσοιμεν a, e corr. A: εὑρήσαιμεν B, prius A: εὑροιμεν C

26 δὲ τοῦ Arist. LSU

αἱ om. Arist. LSU

32 ἀρχονται C: ἔρχονται ABA

(sed cf. Mich.)

ἥτις δειχομένη πέττει καὶ κατεργάζεται· αἱ δὲ τὴν γρείαν ἀποπληροῦσιν ἐπὶ τὸ ἔμπαλιν μετὰ τὴν πέψιν καὶ κατεργασίαν ἐπὶ τὸ ἄπαν σῶμα παραπομπήν. εἰρήται δὲ περὶ τούτων ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς περὶ τροφῆς, οὐν δὲ 15 ἀναληπτέον ὑπὲρ αὐτῶν τούτου γάριν, διποταί τάς ἀργὰς τῆς κινήσεως οὐ θεωρήσωμεν, καὶ τί πύσχοντος τοῦ μορίου τοῦ αἰσθητικοῦ συμβιθίνει η̄ ἐγρήγορσις καὶ ὁ ὅπνος. οὐ γάρ ἐστιν ὁ ὅπνος ἡτοσοῦν ἀδυναμία τοῦ αἰσθητικοῦ, 20 καθάπερ εἰρήται καὶ γάρ ἔκνοια καὶ πνιγμός τις καὶ λειποψυχία ποιεῖ τὴν τοιαύτην ἀδυναμίαν, ἥδη δὲ γεγένηται τισι καὶ φαντασία λειποψυχήσασιν ἴσχυρῶς καὶ ὀρῶσι. τοῦτο μὲν οὖν ἔχει καὶ τινα ἀπορίαν· εἰ γάρ ἐνδέχεται 10 καταδαρμάνειν τὸν λειποψυχήσαντα, ἐνδέχοιτο δὲ καὶ ἐνύπνιον εἶναι τὸ 25 τούτου φάντασμα. ἀλλ’ οὐ τὸ πρῶτον, οὐδὲ τὸ δεύτερον ἄρα. δῆλον γάρ ὡς τῶν μὲν ἐνύπνιων εἰ καὶ μὴ πάντων ἀλλὰ τῶν πλείστων ἐγερθέντες μνημονεύσομεν, οὐδενὸς δὲ τῶν ἐν ταῖς λειποψυχίαις μνημονεύσουσι φαντα- 30 σμάτων μετὰ τὴν ἀπολλαγήν. πολλὰ δέ ἐστιν ἀλέγουσιν ἐν τῷ καιρῷ οἱ 15 σφόδρα λειποψυχήσαντες καὶ δόξαντες τεθνάναι, | ὃν οὐδενὸς ἐγερθέντες 267 μνημονεύσουσιν. οὐκ ἄρα ἐνύπνια τὰ ἔκεινων φαντάσματα, ὥστε οὐδὲ ὅπνος η̄ ἐπίληψις. τὰ αὐτὰ δὲ δεῖ λέγειν καὶ περὶ πνιγμοῦ καὶ ἔκνοίας καὶ τῶν δρμοίων.

Αλλὰ γάρ, ὥσπερ εἴπομεν, οὐκ ἐστιν ὁ ὅπνος ἀδυναμία πᾶσα τοῦ 5 20 αἰσθητικοῦ, ἀλλ’ ἐκ τῆς περὶ τὴν τροφὴν ἀναθυμιάσεως γίνεται τὸ πάθος τοῦτο· ἀναγκαῖον γάρ τὸ ἀναθυμιάσμενον ώθησύενον μέχρι που ὀλεῖσθαι, εἰτα ἀντιστρέψειν καὶ μεταβάλλειν καθάπερ εὑρίσκοντα τὸ γάρ θεριὸν ἐκάστου 10 τῶν ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέψυκεν αὔρεσθαι, διαν δὲ ἐν τοῖς ἄνω τόποις γένεται καὶ ὅπο τῆς τοῦ ἐγκεφάλου κράσεως ἐμυτοῦ ψυχρότερον ἀποτελεσθῆ, 25 δὲ ἀθρόον παλιν ἀντιστρέψει καὶ κάτω φέρεται ἐπὶ τὴν καρδίαν καὶ καταψύχει τὸ ἐν αὐτῇ θερμόν, καὶ οὕτω καθεύδει τὸ ζῷον. διὸ γίνονται μᾶλιστα οἱ 15 ὅπνοι ἀπὸ ταοφῆς· ἀθρόον γάρ πολὺ τὸ τε ὑγρὸν καὶ τὸ σωματῶδες φέρεται. ἔως μὲν οὖν ίστηται ἐν τῇ κεφαλῇ, βαρεῖ αὐτήν (διὸ καὶ κινοῦμεν αὐτήν τῇδε κάκεισε νυστάζουτες), ἡγίκα δὲ ἡέψει ἀντιστρέψαν τὸ θερμὸν τὸ 20 ἀγαγὸν ἄνω τὰ ὑγρὰ καὶ σωματῶδη, συρρέουσιν ἂμφα αὐτῷ καὶ ταῦτα, καὶ οὕτω γίνεται ὁ ὅπνος, καὶ τότε τὸ ζῷον καθεύδει. σημεῖον δέ, ὡς τὰ ὑγρὰ καὶ σωματῶδη βαρύνουσι τὴν κεφαλήν, καὶ ἀπὸ τῶν ὑπνωτικῶν· πάντα γάρ ἐπιδήλως καργηθαρεῖν ποιοῦσι τῇ παχύτητι τῆς ἀναφορᾶς τῶν παρ’ αὐτοῖς σωματο- 25 ειδῶν ὑγρῶν, καὶ τὰ ποτὰ καὶ τὰ βρωτά, μήκων, μανδραγόρας, οἶνος, αἴραι.

3—11 Arist. p. 456 b 5—15

9 καὶ ὄρῶσι e Mich. p. 53,3

11 ἀλλ—

ἄρα ipse addidit

11—18 Mich. p. 53,16—22

19—24 Arist. ib. v. 17—24

24 cf. Mich. p. 53,26

25. 26 Mich. p. 53,27. 28

26. 27 Arist. ib. v. 24—26

28—34 Mich. p. 53,31—54,6

1. 2 διακονοῦσι πρὸς τὴν τοῦμπαλιν Mich.	2 μετὰ Ba Mich.: κατὰ A: καὶ κατὰ C	
2. 3 παραπομπήν ABA Mich.: παραπέμπουσιν C	16. 17 οὐδὲ ὁ ὅπνος ἐπ. ABA, sed	
v. Mich. 21 ἀνάγκη Arist. LSU	που ABA (Arist. praeter L): του C	
(Arist. L) 24 ἀποτελεσθεῖτε AB	25 ἀθρόον α	27 τότε Arist.
28 οὖν] ἀν Mich.	βαρύνει Ca (βαρεῖ etiam Mich.)	29 ἡέψη a (Mich. RPa)
31 τότε] τότε B	33 ταχύτητι Spengel	αὐτῆς B

γίνεται οὖν μετὰ τὰ σῖτα μάλιστα τοιοῦτος ὁ ὅπνος (πολλὴ γάρ η ἀπὸ τῶν σίτων ἀναθυμίας), γίνεται δὲ καὶ ἐκ κόπων ἐνίσιν· ὁ μὲν γάρ κόπος ²⁰ συντηκτικόν, τὸ δὲ | σύντηγμα γίνεται ὥσπερ τροφὴ ἀπεπτος, ἀν μὴ ψυχρὸν 268 γῆ· τὰ γάρ ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ τοῖς ἐντέροις ἐνόντα περιττώματα η παρὰ τοῦ κόπου ὃ θερμότερς συντήγεσσαν ὡσεν ἐπὶ τὸν ἄνω τάπον καὶ τὸν ὅπνον ἐποίησε. καὶ οὐ νήσοι δέ τινες τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦσιν, οἵσαι ἀπὸ περιττώματος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ, οἷον συμβαίνει τοῖς πυρέττουσι καὶ ἐν τοῖς ληθαργοῖς. ἔτι δὲ ἐν τῇ πρώτῃ ἡλικίᾳ μᾶλλον ὁ ὅπνος η τοῖς ἀλλαις· τὰ γάρ παιδία καθεύδει σφόδρα διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἄνω φέρεσθαι πᾶσαν. σημεῖον δὲ τὸ ὅπερ-¹⁰ 10 βάλλειν τὸ μέγεθος τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν διὰ τὸ ἐπὶ ταῦτα γίνεσθαι τὴν αὔξησιν. ἐν οἷς γάρ πλείων η τροφὴ, μείζω ταῦτα. διὰ ταύτην δὲ τὴν αἰτίαν καὶ ἐπιληπτικὰ γίνεται· ὅμοιον γάρ ὁ ὅπνος ἐπιληψίει· ἔκατερον γάρ ἀργία αἰσθήσεων. διὸ καὶ συμβαίνει τισὶν ¹⁵ η ἀργὴ τούτου τοῦ πάθους καθεύδοντι, καὶ καθεύδοντες μὲν ἀλίσκονται, 15 οἵταν καὶ δέῃ τοῦτο παθεῖν, ἐγρηγορίτες δ' οὐ. πολὺ γάρ, ὡς εἴρηται, φερόμενον τὸ πνεῦμα ἄνω ἐν τοῖς ὅπνοις, καταβαῖνον πάλιν ὥσπερ εὑρίπος ²⁰ ὁγκοῦ τὰς φλέβας· ἀνάγκη γάρ τούτου μὲν κατιόντος ἑτέρου δὲ ἀνιόντος διὰ τὸ ἀμμα γίνεσθαι τὴν ἀπάτμισιν κάτω, τὴν δὲ κατάπτυξιν καὶ σύστασιν ἄνω ἐξογκούσθαι· τὰς φλέβας, ὑφ' ὧν συνθλίβεσθαι καὶ συστέλλεσθαι τὸν τῆς 20 ἀναπνοῆς πόρον· οὖ στενωμέντος ἀνάγκη μὴ γίνεσθαι εἰσπνοήν, καὶ ἐντεῦθεν ²⁵ ἐπιληψίεις. ἐπεὶ δὲ τοῖς παιδίοις τὰ ἄνω πλήρη τροφῆς, ταῦτὸν δὲ εἰπεῖν πνεῦματος ἐκ τροφῆς ἀναδοθείσης, πνευματώδης δὲ καὶ ὁ οἶνος καὶ τούτου μᾶλλον ὁ μέλας, οὐ συμφέρει αὐτοῖς οὐδὲ ταῖς τίτθαις· διαφέρει γάρ οὐδὲν ³⁰ ἵσως αὐτὰ πίνειν η τὰς τίτθας, ἀλλὰ δεῖ πίνειν ὑδρώδη καὶ ὀλίγον. οὕτω 25 δὲ τὰ ἄνω πλήρη | τροφῆς τοῖς παιδίοις, ὥστε πέντε μηγῶν οὐδὲ στρέ-²⁶⁹ φουσι τὸν αὐχένα. ὅμοιον δὲ τὸ πάθος τοῖς σφόδρα μεθύουσιν· ὄγρότης γάρ ἐπ' ἀμφοῖν ἐπὶ τὰ ἄνω ἀνηρέχθη πολλή. εὐλογον δὲ τοῦτο τὸ πάθος αἰτιον εἰναι λέγειν καὶ τοῦ ἡρεμεῖν ἐν τοῖς μῆτραις τὰ ἔμβρυα τὸ πρῶτον. ³⁵

Καὶ τὸ δλον δὲ φίλυπνοι οἱ ἀδηλόφλεβοι καὶ οἱ νανώδεις καὶ οἱ μεγα-³⁰ λοκέφαλοι. τῶν μὲν γάρ αἱ φλέβες στεναὶ καὶ λεπταὶ, θευν κατελθόν τὸ πνεῦμα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ῥαδίων ἐπλήρωσε· τὸ γάρ μικρὸν τάχιον πλη-¹⁰ ροῦσται. διὰ τοῦτο δὲ ψυχρῶν τῶν φλεβῶν γενομένων (καὶ γάρ αἱ κοιλίαι

1—3 Arist. p. 456b32—457a1	4. 5 Mich. p. 54,10—12	5—7 Arist.	
p. 457a1—3	7. 8 Mich. p. 54,22	8—11 Arist. ib. v. 4—7	11. 12 Mich.
ib. v. 24. 25	12. 13 Arist. ibid. v. 7—9	13 Mich. p. 54,25—27	
12—15 Arist. ibid. 9—11	15—23 Mich. p. 55,3—15	22 Arist. ib. v. 17	
23—30 Arist. ib. 14—23	30—p. 25,6 Mich. p. 55,20—31		

1 οὐ om. B	2 σιτίων B	3 συντηκτικός C	ψυχρὸς A	4 περι-
πτώματα B	9 ἄνω φέρεσθαι ABa: φέρεσθαι ἄνω C		ψυχρὸς A	πτώματα B
LSU	18 ἀπάτμισιν B Spengel: ἀπάτμησιν A Ca (Mich. R)		13 τισὶν] πολλοῖς Arist.	
θλίβεσθαι om. B	21 ταῦτὸν δὲ εἰπεῖν AB Mich.: ταῦτὸ δὲ εἰστὶ C		19 ὑφ' ὧν συν-	
(post δὲ) ABa Mich.: om. C	23. 24 ἵσως οὐδὲν Arist. praeter M		θλίβεσθαι om. B	
25 τῆς τροφῆς Arist. LU	26 τοῖς om. B	27 ἐπ' ABa: καὶ C	24 ὑδρώδη B	
om. Arist. LSU	tert. οἱ om. Arist. LSU		29 alt. οἱ	

πληρωθεῖσαι ψυχράνονται). ἀνάγκη γρονίζειν ἐν αὐταῖς τὸ πνεῦμα (δεῖται γάρ θερμότητος εἰς τὸ διαρρέουσα καὶ σκεδασθῆναι), γρονίζοντος δὲ τοῦ πνεύματος ἐξ ἀνάγκης γίνεται καὶ ὁ ὑπνος μακρότερος· ἀλλως τε ὥσπερ τὸ ὄντωρ διὰ στενῶν σωλήνων βραδέως ἔκερχεται, διὰ δὲ τῶν εὐρέων τάχιν, ὃ οὔτω καὶ τὸ πνεῦμα σωματῶνδες δὲν βραδίον ἔξελεύσεται διὰ τῶν στενῶν πόρων. οἱ μὲν οὖν ἀδηλόφεβοι διὰ τοῦτο φίλυπποι, τοῖς δὲ νανώδεσι καὶ μεγαλοκεφάλοις ἡ ἄνω ὄρυκή πολλὴ καὶ ἀναθυμίασις· τὰ γάρ μεγάλα πολλῆς δεῖται τροφῆς, ἵνα πληρωθῇ καὶ γροτασθῇ· πολλῆς οὖν ἄνω γινομένης ἔπειται τὸ καὶ κάτω πολλὴν γίνεσθαι τὴν παλίρροιαν, τὸ δὲ πολὺ ἀπὸ τῆς 10 αὐτῆς ἵσως θερμότητος βραδέως πέτεται καὶ κρατεῖται. οἱ δὲ φλεβώδεις οὐκ ὑπνωτικοὶ δὲν εὑροιαν τῶν πόρων. ἀν μή τι ἄλλο πάθος ἔχωσιν ὑπεναντίον, οὐδὲ οἱ μελαγχολικοί· κατέψυκται γάρ ὁ εἶσω τύπος, ὥστε οὐ γίνεται πλήθος αὐτοῖς ἀναθυμιάσεως. διὰ τοῦτο γάρ βρωτικοὶ ἔηροι οὗτοις. 20 ὥσπερ γάρ οὐδὲ ἀπολελαυκήτα διάκειται τὰ σώματα αὐτοῖς ἐπικήτα ξύλοις 15 ἐν ἀνίκμῳ χώρᾳ οὖσιν. ἡ γάρ μελαινα χολὴ φύσει φυγρὸς οὖσα | καὶ τὰ 270 θρεπτικά, κοιλίαν, ἡπαρ, ψυχρὰ ποιεῖ καὶ τὰ ἄλλα μόρια, ὅπου ἂν ὑπάρχῃ ἡ δύναμις τοῦ τοιούτου περιττώματος. ἐπεὶ δὲ ἀναγινώσκοντες καὶ νοοῦντες πολλάκις νυστάζομεν, ἴστεον ὡς αἴτιον τὸ ἐν κινήσει καὶ φροντὶδ τότε τὴν διάνοιαν εἶναι· ἀπεπτούσης γάρ διὰ τοῦτο τῆς τροφῆς ἀνάγκη παχεῖαν 25 εἶναι τὴν ἀνιούσαν καὶ κατιούσαν ἀτυμία. ὥστε φανερὸν ἐκ τῶν εἰργμένων, ὅτι ὁ ὑπνος σύνοδός τις τοῦ θερμοῦ εἶσω τῆς καρδίας καὶ ἀντιπερίστασις φυσικὴ διὰ τὴν εἰργμένην αἰτίαν. Ἐθεν δὲ ἐκλείπει τὸ θερμόν, καταψύχεται. 30 καὶ διὰ ψύξιν καταπίπτει τὰ βλέφαρα· τὸ γάρ συνέχον πάντα τὰ μέρη καὶ κινοῦν καὶ ὀρθοῦν τὸ θερμόν ἐστι. κατέψυκται οὖν ἐν τῷ ὑπνῳ τὰ ἄνω 25 καὶ τὰ ἔξω καὶ κύκλῳ παντὸς τοῦ σώματος, τὰ δὲ ἐντὸς καὶ τὰ κάτω 15 θερμά, οἷον τὰ περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰ εἶσω.

Καίτοι τοῦτό τις ἀπορήσειν ἄν, διὰ τί μετὰ τὰ σιτία ἰσχυρότερος ὁ ὑπνος καὶ ἐστιν ὑπνωτικὸς οἶνος καὶ ἄλλα τοιαύτην ἔχοντα θερμότητα. ἐστι δὲ οὐκ εὐλογον τὸν μὲν ὑπνον εἶναι κατάψυξιν, τὰ δὲ αἴτια τοῦ 20 30 καθεύδειν θερμά. ἡ τοῦτο συμβαίνει πρῶτον μέν, ὅτι ὥσπερ ἡ κοιλία κενὴ μὲν οὖσα θερμή ἐστιν, ἡ δὲ πλήρωσις αὐτῆς καταψύγει (ἐπιπνήγει γάρ καὶ

6. 7 Arist. p. 457 a 24. 25	7—10 Mich. p. 56,1—4	10—16 Arist. ib.
v. 25—32	14. 15 Mich. p. 56,8	16—20 Mich. p. 56,10. 11. 18—22
20—23 Arist. p. 457 a 33—b 4	23. 24 Mich. p. 56,30	24—31 Arist. ib.
v. 4—12	30 cf. Mich. p. 57,13	31—27,14 Mich. p. 57,17—58,1

6 μὲν ABA: om. C	9 ἀπὸ AB Mich.: ὑπὸ Ca	10 ἵσης B: καὶ ἵσης Mich.
11 πόρων] φλεβῶν Arist. EMY	13 γάρ] γάρ καὶ Arist.	14 οὐδὲν Arist.
17 ἀναγινώσκοντες ABA Mich.: om. C	νοοῦντες Ba Mich.: νοοῦντες A: διανοούμενοι C	
23 σωματίπτει Arist. SU	25 τὰ ante κύκλῳ add. C	27 τοῦτο om. Arist.
praeter EY	διὰ τί ε Mich. p. 57,3] ὅτι Arist.	μετὰ σιτίον Arist. LSU
ἰσχυρότατος Arist.	οὐ om. B (Arist. ESUY)	28 ὑπνωτικά Arist. EMYS,
ὑπνωτικὸν L	οὐ ante οἶνος add. C	θερμότητας Arist. praeter EY
30 πρῶτον μέν B (Mich.): om. ACA	κενὴ] κοινὴ Spengel per errorem	29 μὲν
31 αὐτῆς cum Arist. M (αὐτὴν EY, om. LSU)		

σβέννυσι τὸ θερμὸν ἡ τῶν βρωμάτων πλήρωσις, ὥσπερ καὶ τὸ πῦρ τὸ τῶν
ξύλων πλήθος), οὗτοι καὶ αἱ φλέβες καὶ οἱ ἐν τῇ κεφαλῇ πόροι κατα- 25
ψύχονται τῷ πλήθει τῆς ἀναφερομένης ἀναθυμίασεως, τούτου δὲ γενομένου
συνίσταται ἡ ἀναθυμίασις καὶ κάτω ἦει, καὶ διὰ τοῦτο μετὰ τὰ σιτία ὑπονος.
5 δεῖντερον δὲ ὥσπερ τοῖς προσχεισμένοις τὸ θερμὸν ἔξαιρης φρίκη γίνεται 30
(τοῦ γάρ θερμοῦ προσχεισμένου τὸ ἐκτὸς ψυχρὸν ἀντιπεριστάμενον εἰς ἐν
καὶ ἀθροιζόμενον τῇ φυγῇ εἴσω ποιεῖ φρίκην), οὗτοι καὶ καὶ ἀνίντος τοῦ 271
θερμοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀθροιζόμενον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διαδιδόμενον
εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους ψυχρὸν εἰς ἐν καὶ ἰσχυρότατον γινόμενον διὰ τὴν
10 εἰς ἐν ἀθροισιν καταψύχει καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἔκειται ἀναχθὲν ὑγρὸν καὶ ὁ
θερμὸν ποιεῖ ἔξαδυνατεῖν καὶ συνίστασθαι καὶ ὑποχωρεῖν κάτω. καὶ πρὸς
τούτοις ὥσπερ τὸ πῦρ ἐπιτιθεμένων τῶν ξύλων σβέννυται, οὗτοι πολλῆς
ἐμπιποτούσῃς τροφῆς καταψύχεται καὶ οἰον σβέννυται τὸ ἐν καρδίᾳ θερμόν,
ἔως ἂν καταπεψῆται ἡ τροφή. γίνεται γάρ ὁ ὑπνος, ὥσπερ εἰρηται, ἐν τῇ 10
15 ἀνθυποστροφῇ πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ σωματώδους ὑγροῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ
ἀναφερομένου διὰ τῶν φλεβῶν πρὸς τὴν κεφαλήν. Ήταν γάρ μηκέτι δύνηται
ἄνω εἶναι τὸ ἀναχθέν, ἀλλὰ τῷ πλήθει ὑπερβολῆγε καὶ βαρύνη καὶ πρὸς 15
τούτοις δὲ ψυχῆς, πάλιν ἀνταπωθεῖ καὶ κάτω ἦει. διὸ καὶ καταπίπτουσι
νυστάζοντες οἱ ἀνθρωποι ὑποσπωμένου καὶ κάτω ἕρονται τοῦ θερμοῦ τοῦ
20 ἀνάγοντος καὶ ἴστωνται. ὁ μὲν οὖν ἀνθρωπος κείμενος ὑπνώττει διὰ τὸ 20
μόνον τῶν ζῴων ἡρόδην εἶναι, καὶ ἐπιπεσόν πρῶτα μὲν ἔκνοιαν ποιεῖ καὶ
παντελῇ ἀναισθησίαν, ὅστερον δὲ φαντασίαν. ἡ αἱ μὲν εἰρημέναι λόσεις
ἐνδεχόμεναι εἰσὶ καὶ πρὸς τὸ πιθανὸν ἐκδέδονται μᾶλλον ἡ τὸ ἀληθές,
ἔκεινή δὲ κυρίως ἔσται, καὶ τοῦτο τοῦ ὑπνώττειν μᾶλλον ἀληθέστερον αἰτιον. 25
25 ἡ γάρ περὶ τὸν ἐγκέφαλον τόπος, ὥσπερ ἐν ἀλλοις εἰρηται, πάντων τυγχάνει
ψυχρότατος τῶν ἐν τῷ σώματι, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι τὸ ἀνάλογον τούτου
μόριον. ὥσπερ δὲ τὸ ἀπατητὸν ὑγρὸν ἐκ γῆς καὶ τῶν ὄντων ὑπὸ τῆς 30
τοῦ ἥλιου θερμότητος, ὅστε ἔλθῃ εἰς τὸν ἄνω | τόπον, διὰ τὴν ψυχρότητα 272
αὐτοῦ καταψύχεται καὶ συστὰν καταφέρεται γινόμενον πάλιν ὕδωρ,
30 οὗτοις ἐν τῇ ἀναφορᾷ τοῦ θερμοῦ τῇ πρὸς τὸν ἐγκέφαλον ἡ μὲν πε-
ριττωρατικὴ ἀναθυμίασις εἰς φλέγμα συνίσταται (διὸ καὶ οἱ κατάρροις 5
φαίνονται γινόμενοι ἐκ τῆς κεφαλῆς), ἡ δὲ τρόπιμος καὶ μὴ νοσώδης κατα-
φέρεται καὶ συνισταμένη καταψύχει τὸ θερμόν. πρὸς δὲ τὸ καταψύχεσθαι
καὶ μὴ δέχεσθαι ῥηδίως τὴν ἀναθυμίασιν συμβάλλεται καὶ ἡ στενότης καὶ

14—22 Arist. p. 457^b 20—27 cf. Mich. p. 58,1—9

22—24 ipse addidit

25—p. 28,1 Arist. p. 457^b 29—458^a 8

6 ἀντιπεριστάμενον ΑΒα Mich.: περιστάμενον Σ 9 τοὺς om. a (habet etiam Mich.)
10 ἔκειται ἀναχθὲν ΑΒα (ἔκειται δὲ Mich.): ἀναχθὲν ἔκειται Σ 10. 11 ὑγρὸν καὶ θερμὸν
AB (ὑγρὸν θερμὸν Mich.): θερμὸν καὶ ὑγρὸν Σα 25 δὲ ἐγκέφαλος p. 457^b 30 non legit
eum LSUY, ut vid. 26 ψυχρότατος Σ (Arist. MSU, ψυχρότατον EYL: ψυχρότερος ΑΒα
τούτῳ Arist. 27 δὲ Σα: om. AB 28 θέρμη Arist. EY 30 τῇ (ante πρὸς)
om. C 31 συνέρχεται Arist. EMY 32 φανόμενοι γίγνονται Β 33 συνιστα-
μένη καὶ Arist. δὲ ABC (ex Arist. Spengel): om. a 34 δέχεσθαι a Arist.
γίνεσθαι ABC

λεπτότης τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον φλεβῶν. διὰ γὰρ τὴν λεπτότητα ὀλίγοι· 10
Θερμα, τὸ δὲ ὀλίγον εὐπαθέστερον.

Τῆς μὲν οὖν καταψύξεως τοῦτ' ἔστιν αἴτιον καὶ τοῦ ὅπνου. ἐγείρεται
δ', ὅταν πεφθῇ καὶ κρατήσῃ ἡ συνεωσμένη θερμότης ἐν ὀλίγῳ πολλὴ ἐκ
5 τοῦ περιεστῶτος καὶ διακριθῇ τὸ τε σωματωδέστερον αἷμα καὶ τὸ καθαρόν· 15
τατον. ἔστι δὲ λεπτότατον μὲν αἷμα καὶ καθαρώτατον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ,
παχύτατον δὲ καὶ θολώτατον τὸ ἐν τοῖς κάτω μέρεσι. παντὸς δὲ τοῦ
αἷματος ἀρχή, ὥσπερ εἰργται καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν ἄλλοις, ἡ καρδία, τῶν δ' 20
ἐν τῇ καρδίᾳ ἔχατέρᾳ τῶν θαλαμῶν κοινὴ ἡ μέση, ἐκείνων δὲ ἔχατέρᾳ
10 δέχεται ἐξ ἔχατέρας τῆς φλεβός, τῆς τε μεγάλης καλουμένης καὶ τῆς ἀποτῆς,
ἀγουσῶν ἀπὸ τοῦ ἡπατος τὸ αἷμα ἀπεπτον ἔτι καὶ ἀκατέργαστον, ἐν δὲ τῇ
μέσῃ γίνεται ἡ διάκρισις. ἀλλὰ τὸ μὲν διορίζειν περὶ τούτων ἑτέρων λόγων 25
ἔστιν οἰκειότερον. διὰ δὲ τὸ γίνεσθαι ἀδιακριτώτερον τὸ αἷμα μετὰ τὴν
τῆς τροφῆς προσφορὰν ὅπνος γίνεται, ἔως ἂν διακριθῇ τοῦ αἷματος τὸ μὲν
15 καθαρώτερον ἀνω, τὸ δὲ θολώτερον εἰς τὸ κάτω· ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, 30
ἐγείρονται ἀπολυθέντα τοῦ ἐκ τῆς | τροφῆς βάρους. 273

Τί μὲν οὖν τὸ αἴτιον τοῦ καθεύδειν εἰργται, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ σωματώ-
δους τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ ἀντιπερίστασις ἀθρόως
ἐπὶ τῷ πρῶτον αἰσθητήριον, καὶ τί ἔστιν ὁ ὅπνος, ὅτι ἡ τοῦ πρώτου 5
20 αἰσθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐξ ἀνάγκης μὲν γινό-
μενον (οὐ γὰρ ἐνδέχεται τὸ ζῷον εἶναι μὴ συμβιανόντων τῶν ἀπεργαζομένων
καὶ συντηρούντων αὐτό). ὃν ἐν ἡ τροφή, ἐξ ἣς ἡ ἀναθυμία(τις), ἔνεκα δὲ
σωτηρίας· σφύζει γὰρ ἡ ἀνάπαυσις. 1)

1. 2 Mich. p. 58,19. 20

3—23 Arist. p. 458^a8—32

22 Mich. p. 59,7

2 ὀλίγον οι. ABC ¹	7 θολερώτατον ex Arist. Spengel	9 ἔχατέρας Arist.
θαλάμων libri	10 τε οι. Arist. SUY	καλουμένης B (Arist. MLSU): οι. A Ca
(Arist. EY)	14 ὁ ὅπνος Arist. LSU	15 καθαρώτατον A Ca (Arist. EM)
θωλερώτερον ex Arist. YSL (θολερώτατον EMU) Spengel		τὸ κάτω eum Arist. EMU(Y),
τὰ κάτω Arist. LS	17 ἡ οι. B (Arist. M)	19 ὁ οι. C (Arist. Y)
20. 21 γινόμενον ΛBa (Arist. LU, γινόμενος EMY): γινομένη C		

1. Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ ἐνυπνίων ζητητέον, καὶ πρῶτον τίνι τῶν 5 τῆς ψυχῆς φαίνεται, καὶ πότερον τοῦ νοητικοῦ τὸ πάθος ἔστι τοῦτο ἢ τοῦ αἰσθητικοῦ· τούτοις γάρ μόνις τῶν ἐν ἡμῖν γνωρίζομέν τι. ὅτι δὲ ἀπλῶς 5 αὐδετέρου δῆλον. εἰ γάρ χρῆσις ὄψεως ὀρασίς καὶ ἀκοής τὸ ἀκούειν καὶ δῆλως αἰσθήσεως τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ αἱ δυνάμεις τῶν ἐνεργειῶν ἔνεκα, τῶν 10 δὲ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν αἰσθητῶν τὰ μὲν κοινά τὰ δὲ δῆλα, κοινά μὲν οἷον σχῆμα μέγεθος κίνησις (πλείστι γάρ ὑποπίπτει) καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, δῆλα δὲ οἷον γράμμα φύσις χυμός, τὸ μὲν ὄψει τὸ δὲ ἀκοῇ τὸ δὲ γεύσει, 15 10 αὖτανοτε δὲ τὰ ζῷα πάντα μόνοντα καὶ καθεύδοντα ὄραν, ὁμοίας δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, δῆλον ὡς οὐκ αἰσθανόμεθα οὐδὲν ἐν τοῖς ὅπνοις. οὐκ ἄρα γε τῇ αἰσθήσει τὸ ἐνύπνιον αἰσθανόμεθα. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τῆς διανοίας ἢ τῆς δόξης πάθη εἰσὶ τὰ ἐνύπνια. ἐπεὶ γάρ ἐν τοῖς ὅπνοις οὐ μόνον συγ- 20 κατατιθέμεθα τὸ προσιόν εἶναι ἵππον ἢ ἄνθρωπον ἢ δῆλως οὐδέτεν, ἀλλὰ καὶ 15 ὅτι λευκὸν (ἢ) καλόν, ταῦτα δὲ ἢ δόξα ἀνευ αἰσθήσεως οὐδεὶς | ύπο- 275 λαμβάνει, ἢ δὲ αἰσθήσις ἐν τοῖς ὅπνοις οὐκ ἐνεργεῖ, οὐκ ἄρα οὐδὲ τῆς δόξης ἢ τῆς νοήσεώς εἰσι τὰ ἐνύπνια.

"Ετι παρὰ τὸ ἐνύπνιον πολλάκις ἐννοοῦμεν ἄλλο τι. καθάπερ γάρ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι αἰσθανόμενοί τι διανοούμεθα πολλάκις περὶ αὐτοῦ ἔτερον 5 τι, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὅπνοις παρὰ τὰ φαντάσματα ἐνίστεται ἄλλα ἐννοοῦμεν. 20 ίδων γάρ ἐν ὅπνῳ τις Σωκράτην ἐννοεῖ, ὅτι ἐν ὅπνῳ τοῦτον ὄρα. ὡσπερ κάγὼ ίδων ὅτι εὑρόν βιβλίον, δὲ πάλαι ἐπόθουν, ἐνενόουν ὅτι ἐν διείρῳ 10 τοῦτο ὄρα, καὶ δὲ ἐμὸς ἔταιρος ίδων τὸν πάνεπτον ἥμαν καθηγεμόνα, ὅτι

2—12 Arist. p. 458^a 33—49 13—17 Mich. p. 61,17—25 18—20 Arist.
p. 458^b 15—18 21—p. 30,3 Mich. p. 61,31—62,7

1 θεμιστίου παράφρασις εἰς τὸ περὶ ἐνυπνίων ἀριστοτέλους Ca 2 ἐνυπνίου Arist.
praeter U 3 ἐκ ante τῆς add. B τὸ om. Arist. LU 5 γάρ] δὴ Arist.
LSU, δὲ EMY 6 δῆλως δ' Arist. praeter EY 8 καὶ κίνησις legit cum Arist.
EMY 9 [οἷα δὲ] ἢ τὰ δῆλα Arist. LMSU 12 τῇ αἰσθήσει γε Arist. LM
τοῦ ἐνυπνίου Arist. MS 15 ἢ ex Mich. addidi 18 τι ἄλλο Arist. LSU
20 ἐνίστεται om. C 21 τοῦτον AB Mich. SCA: τοῦτο Ca Mich. P 22 βιβλίον Ca
23 ἥμαν om. C (habet etiam Mich.)

ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔτι κοιμώμενος ἐνενέσι, ὅτι ὄναρ ὄρφ τὸν διδάσκαλον ἐγγερμένον. ἀλλὰ καὶ τις ὥδον ἐν ὅπνῳ, ὅτι εὑρε χρυσόν, ἔτι κατεγήμενος τῷ ὅπνῳ ἐδύκει διηγεῖσθαι τοῖς φίλοις, ὡς ἐν ὅπνῳ εὗρε θησαυρόν. οὐκ 15 ἀεὶ δέ, ἐπὶ μέντοι τῆς δόξης ἀεὶ δὲ διδάζομεν συναισθανόμεθα ὅτι δοξά-
5 ζουμεν. οὐκ ἄρχα οὐδὲ οὕτω δόξης τὰ ἐνύπνια. ἂμφα δὲ δῆλον ὡς οὐ πᾶν τὸ ἐν ὅπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον ἐστιν, ἀλλ’ ὅταν μέν τι ὄρφων τις μὴ ἐννοῇ,
ὅτι ὅπερ ὄρφ ὄναρ ἐστίν, ἐνύπνιον τοῦτο γε· ὅταν δὲ ὄρφων δύνηται ἐννοεῖν 20
ὅτι τὸ δρώμενον ἐνύπνιον ἐστιν, ἔθη τοῦτο φάντασμα, ἐνύπνιον δὲ οὐδαμῶς.
δοκεῖ γάρ εἶναι ἐνύπνια, οὐκ ὄντα, ἀλλὰ φαντάσματα, τὰ δέ εἰσι τῶν κατ’
10 ἐνέργειαν αἰσθημάτων τῶν ὑπὸ τὴν εἰς τὸν ὅπνον καταφορὰν γινομένων 25
ἰσχύσασιν ἡμῖν ἀντιλαβέσθαι, ὅτι ἐγρηγορόσιν ἐφαντέσθη. τρόπον γάρ τινα
ἐγρήγορσίς ἐστι τὸ δύνασθαι ἐννοεῖν, ὅτι τὸ δρώμενον ἐνύπνιον ἐστιν. ὅτι
δὲ πολλάκις ἐννοοῦμεν ἄλλο τι, δῆλόν ἐστι τοῖς πειρωμένοις μνημονεύειν 30
τὰ ἐνύπνια μετὰ τὴν ἀνάστασιν. ὥσπερ γάρ τινες πειρώμενοι τὰ ἀποστο-
15 ματισθέντα λόγια μνημονεύειν μνημονεύουσι μᾶλλον τῶν ἀποστοματιζόντων,
μὴ | πειρωμένων δὲ μνημονεύειν τῷ τοὺς μὲν τιμέναι κατὰ τὸ διαλεκτικὸν 276
παράγγελμα ἐν τῷ μνημονικῷ τόπῳ τὰ προβαλλόμενα, τοὺς δὲ μή, οὕτω
καὶ ἐπὶ τῶν ἐνύπνιων μᾶλλον μνημονεύουσιν ἀναστάντες ἢ εἰδόντες οἱ
ἡσκηκότες μεμνῆσθαι τὰ δνείρατα. γίνεται δὲ τοῦτο, ὅταν τις ἄμφα τῷ
20 ἀναστῆγαι τοῦ ὅπνου εὐθὺς ἀνανεῶται ἢ ἑωράκει καθ’ ὅπνους.

Δῆλον δ’ ἐκ τούτων πάντων γε τοσοῦτον, ὅτι τὸ αὐτὸν φῶν καὶ ἐγρηγο-
ρότες ἐν ταῖς νόσοις ἀπατώμεθα, τοῦτο αὐτὸν καὶ ἐν τῷ ὅπνῳ ποιεῖ τὴν 10
ἀπάτην. ὡς γάρ ἐν ταῖς νόσοις τὸ ἀνιὸν παχὺν πνεῦμα συνταράττει διὰ
τὴν παχύτητα καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πυρετοῦ σφιδρὰν κίνησιν τὸ δπτικὸν πνεῦμα
25 καὶ ποιεῖ ἡμᾶς ἀπατᾶσθαι καὶ δοκεῖν τὸ ἐν δύο τάς τε ἐν τοῖς τούχοις
γραμμὰς ζῷα (τὰ γάρ εἴδη τῶν γραμμῶν γωρίς ὅλης ἐν τῇ ὅψει ἐμπί· 15
πτοντα καὶ συνταραττόμενα ωδί πως καὶ συντιμένενα διὰ τὴν τοῦ δπτικοῦ
πνεύματος κίνησιν ἔμφασιν ποιεῖ ζῷου), οὕτω καὶ ἐν τοῖς ὅπνοις τὸ τοιοῦτον
πνεῦμα αἵτιον ἡμῖν ἀπάτης γίνεται. καὶ ὑγιαίνουσι καὶ εἰδόσιν οὐδὲν 30
30 κωλύει ἀπατᾶσθαι ἢ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἀποστήματος ἢ διὰ τὸ τὴν δύνην
πάσχειν τι· ὅτι γάρ ἡλιος ποδιαῖς δοκεῖ καὶ ἡ γῆ κινεῖσθαι ἐν πλοίῳ
οὖσιν. εἰ δὲ τοῦτο, πολλῷ μᾶλλον νοσοῦσι καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν ὅπνῳ. ἀλλ’
εἴτε δὴ τὸ αὐτὸν εἴδος ἔτερον τὸ φανταστικὸν τῆς ψυχῆς καὶ αἰσθητικόν,
οὐδὲν ὅλως γίνεται ἀπότη ἄνευ τοῦ ὄρφων ἢ ὅλως αἰσθάνεσθαι τι· τὸ γάρ

3—5 Mich. p. 61,28—30 5—20 Mich. p. 62,12—32 21. 22 Arist.
p. 458b 25—28 23—29 Mich. p. 63,20—26 29—32 Mich. p. 64,20—25
33—p. 31,5 Arist. p. 458b 29—459 a 4

1 ἐνενέσι] ἐνεργεῖ ἔτι κοιμώμενος ἐνενέσι C 6 τι] τοι B 7 ὅτι περ C
17 τόπῳ C^{2a} (Mich.): τύπω ABC¹ 20 καὶ ante καθ’ add. B 21 γε] τό γε
Arist. EMY, om. SU 22 αὐτὸν] αὐτῶν C 23 ταῖς om. a 24 πυρετοῦ]
δπτικοῦ C 29 post οὐδὲν add. γάρ B, Hoelkius καὶ ὅγ. καὶ εἰδόσιν v. 31 post δοκεῖ
ponit 33 καὶ τὸ αἰσθητικὸν Arist. 34 τι om. Arist. EMY

παρορᾶν καὶ παρακούειν ὄρῶντος ἀληθές τι καὶ ἀκούοντος, οὐ τοῦτο δὲ δοῖεται. ἐν δὲ τῷ ὅπνῳ ὑπόκειται μηδὲν ὄρᾶν μηδ' ἀκούειν μηδ' ὅλως 30 αἰσθάνεσθαι. ἀρ' οὖν τὸ μὲν ὄρᾶν μηδὲν ἀληθές, τὸ δὲ μηδὲν αἰσθάνεσθαι οὐκ ἀληθές, ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ τὴν ὅψιν πάσχειν τι καὶ | τὰς ὅλας 277 5 αἰσθήσεις; τὰ γάρ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐγκαταλείμματα καὶ ἐν ὅπνῳ φέρουσι, ὡν ἔκαστον ὕσπειρ καὶ ἐγρηγορότων ἡμῶν προσβάλλει τῇ αἰσθητικῇ ἀρχῇ, τῇ καρδίᾳ, καὶ ὅτε μὲν ἡ διάνοια λέγει, θτὶ ψεῦδος, καὶ συνήσθετο ὅναρ 5 εἶναι, ὅταν μὴ πολλὴ ἡ κατιοῦσα ἀναθυμίασις ἡ καὶ ὥμεν ὕσπειρ ἐγρηγορότες, ὅτε δὲ κατέχεται, ὅτε πλῆθος ἔστι τὸ κατεργάμενον, καὶ ἀκολουθεῖ 10 ὡς ἀληθεῖ τῷ φαντάσματι, τοὺς τύπους τῶν πραγμάτων ὡς αὐτὰ θεωροῦσα τὰ πράγματα. θτὶ μὲν οὖν οὐκ ἔστι τοῦ δόξαζοντος οὐδὲ τοῦ διανοουμένου 10 ἡ ὅλως τοῦ νοοῦντος τὸ πάθος ὃ καλοῦμεν ἐνυπνιάζειν, φανερόν, ἀλλ' οὐδὲ τοῦ αἰσθανομένου ἀπλῶς ὄρᾶν γάρ ἀνάγκη καὶ ἀκούειν ἀπλῶς. ἀλλὰ πῶς δὴ καὶ τίνα τρόπον, ἐπισκεπτέον.

15 ‘Ὕποκείσθω δ’ ὕπερ ἔστι φανερόν, θτὶ τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, 15 εἴπερ καὶ ὁ ὅπνος· οὐ γάρ ἀλλωρ μέν τινι μορίῳ τῶν ζῴων ὑπάρχει ὁ ὅπνος, ἀλλωρ δὲ τὸ ἐνυπνιάζειν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ. ἐπεὶ δὲ περὶ φαντασίας ἐν τοῖς Περὶ ψυχῆς εἰρηται, καὶ ἔστι μὲν τὸ αὐτὸν τῷ αἰσθητικῷ τὸ φανταστικόν, τὸ δ’ 20 εἶναι φανταστικὸν καὶ αἰσθητικὸν ἔτερον, ἔστι δὲ φαντασία ἡ ἀπὸ τῆς κατ’ 20 ἐνέργειαν αἰσθήσεως γενομένη κίνησις καὶ μὴ παρόντων τῶν αἰσθητῶν, τὸ δὲ ἐνύπνιον φάντασμά τι φαίνεται εἶναι (τὸ γάρ ἐν ὅπνῳ φάντασμα ἐνύπνιον καὶ λέγομεν εἴδη ἀπλῶς εἴτε τρόπον τινὰ γενόμενον), φανερὸν θτὶ τοῦ αἰσθητικοῦ μέν ἔστι τὸ ἐνυπνιάζειν, τούτου δ’ ἡ φανταστικόν.

Τί δέ ἔστι τὸ ἐνύπνιον καὶ πῶς γίνεται, ἐκ τῶν περὶ τὸν ὅπνον συμ-
25 βαινόντων μάλιστ’ ἂν θεωρήσαιμεν. τὰ γάρ αἰσθητὰ καθ’ ἔκαστον αἰσθη- 30 τήριον | ἡμῖν ἐμπιστοῦσιν αἰσθησιν, καὶ τὰ γινόμενα ὑπ’ αὐτῶν πάθη καὶ 278 ἐγκαταλείμματα οὐ μόνον ὑπάρχει ἐν τοῖς αἰσθητηρίαις ἐνεργουσῶν τῶν αἰ-
σθήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθούσῶν, ὃν δοσα σιγέεται καὶ μὴ τέλεον ἡφάντισται 5 διὰ πλῆθος ἀναθυμιάσεως, τῇ αἰσθητικῇ ἀρχῇ προσπίπτοντα κατὰ τοὺς
30 ὅπνους διὰ τὴν τότε εἰς τὸ κάτω τοῦ πνεύματος παλέρροιαν καὶ κινήσαντα τὴν αἰσθησιν παραπληγίσις τῇ κατ’ ἐνέργειαν αἰσθήσει ποιεῖ τὰ ἐνύπνια.
θταν μὲν οὖν πολλὴ ἡ ἡ ἀναθυμιάσις, ὥστε λανθάνειν ἡμᾶς καὶ μὴ δύνα- 10

5—11 cf. Mich. p. 63,32—64,7
v. 8—25

26—p. 32,8 Mich. p. 63,29—64,14

10 Arist. p. 459^a 7

11—26 Arist. ib.

1 ἀληθῶς α τοῦτο δὲ cum Arist. EY (μέντοι τοῦτο ceteri) δ om. Arist. EY
3. 4 τὸ δὲ—ἀληθές Ca (cf. Arist.): om. AB 4 καὶ τὴν] κατὰ τὴν Arist. EY
5 αἰσθητῶν Ca (cf. Mich.): αἰσθητῶν AB 8 ὥμεν Ca: ἐσμὲν AB 13 ἀνάγκη
male cum EY (ἄν ἦ LS, ἄν ἦ U, ἦν M) 14 δὴ Ca (Arist.): δεῖ AB (Arist. Y)
15 δὲ]¹ μὲν οὖν Arist. LU 16 ὕπερ B 17 prius δὲ]¹ δέ τινι Arist. praeter EY
19 δὲ]¹ δὴ Arist. ELYM 18 ὑπὸ ex Arist. coni. Spengel 20 γενομένη Arist.
21 ἐνύπνιάζειν Arist. EY 22 γενόμενον Arist. praeter U 23 φανταστικόν
Ba (Arist.): φανταστικός AC 26 ποιοῦσιν Arist. EY 27 post ἐγκαταλεί-
ματα add. καὶ B 29 προσπίπτοντα BMich.: προσεμπίπτοντα Ca: ἐμπίπτοντα A, in ing.
add. προς 30 τὸ AB Mich.: τὰ Ca

σημαι ἐπιλαβέσθαι οὐτι ἐγρηγόραμεν, ἀπατώμεθα, καὶ ὄρῶντες τὰ εἰ-
δωλα καὶ ἐγκαταλείμψατα τῶν αἰσθητῶν δοκοῦμεν αὐτὰ ἔκεινα τὰ
ἀληθῆ αἰσθητὰ ὅραν καὶ ἀκούειν· οταν δὲ μὴ οὕτως ἢ πολλὴ ἡ αίμα-
τικὴ ἀναθυμίασις, ἀλλὰ σύμμετρος, ὥστε μὴ λανθάνειν, οὐκ ἀπατώμεθα,
5 ἀλλὰ λέγομεν ὑπνώττοντες, οὐτι φαίνεται μὲν τὸ εἴδωλον τοῦτο οὐτι Σωκράτης
ἐστιν, οὐκ ἔστι δὲ ἀλλ' ὁ τόπος Σωκράτους καὶ τὸ ἐγκαταλείμμα. δῆλον
οὖν οὐτι τὸ κατιὸν πνεῦμα ἔστι τοῦ τε ἀπατᾶσθαι καὶ μὴ αἴτιον, δπερ καὶ 20
ἐν τοῖς νόσοις ἄνω ὃν.

"Οτι δὲ καὶ μὴ παρόντων τῶν αἰσθητῶν μέχρι τινὸς μένει ἐν τοῖς
10 αἰσθητηρίοις τὸ ἐγκαταλείμμα, καὶ ἐκ τούτων δῆλον. παραπλήσιον γάρ τὸ
πάθος ἐπὶ τε τούτων καὶ ἐπὶ τῶν φερομένων ἔοικεν εἶναι· καὶ γάρ ἐπὶ το-
τῶν φερομένων τοῦ κινήσαντος οὐκέτι θηγάνοντος κινεῖται· τὸ γάρ κινήσαν
ἔκινησεν ἀέρα τινά, κακεῖνος πάλιν κινούμενος ἔκινησεν ἔτερον, καὶ τοῦτον
δὴ τὸν τρόπον, ὥστε ἀν στῇ, ποιεῖται τὴν κινήσιν καὶ ἐν ἀέρι καὶ ἐν ὑγροῖς.
15 ὅμοιώς δ' ὑπολαβεῖν τοῦτο δεῖ καὶ ἐπ' ἀλλοιώσεως· τὸ γάρ | θερμανθὲν 279
ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τὸ πλησίον θερμαίνει καὶ τοῦτο διαδίδωσιν ὥστε τῆς ἀρχῆς·
ὤστε καὶ ἐν ὕδατι τὸ αἰσθάνεσθαι, ἐπειδή ἔστιν ἀλλοιώσεις τις ἡ κατ' ἐνέργειαν
αἰσθησις, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν. διὸ τὸ πάθος ἔστιν οὐ μόνον αἰσθαν-
μένοις ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις, ἀλλὰ καὶ πεπαυμένοις τῷ φανταστικῷ καὶ ἐν
20 βάθει καὶ ἐπιπλῆξ. φανερὸν δ' οταν συνεχῆς αἰσθανώμεθά τι· μεταφε-
ρόντων γάρ τὴν αἰσθησιν ἀκολουθεῖ τὸ πάθος, οἷον ἐκ τοῦ ἡλίου εἰς τόπουν
ἀλαμπῆ καὶ ἀνήλιον· συμβαίνει γάρ μηδὲν ὅραν διὰ τὴν ὑπούσσαν κίνησιν 10
ἐν τοῖς ὅμμασιν ὑπὸ τοῦ φωτός. καλὸν πρὸς ἓν χρῶμα πολὺν χρόνον
βλέψωμεν ἡ λευκὸν ἡ γλωρόν, τοιοῦτον φαίνεται ἐν ἦν ἀν τὴν ὅψιν μετα-
25 βάλωμεν. καλὸν πρὸς τὸν ἡλιον βλέψαντες ἡ ἄλλο τι λαμπρὸν μύσωμεν, 15
παραπλήσιας κατέναντι τοῦ λαμπροῦ κεκαλυμμένων τῶν βλεψάρων ὅντων
φαίνεται κατ' εὐθυνωρίαν, ἡ συμβαίνει τὴν ὅψιν ὅραν, πρῶτον μὲν τοιοῦτον
τὴν χρόναν, εἰτα μεταβάλλει εἰς φοινικοῦν κατπειτα πορφυροῦν, ὥστε ἀν εἰς
30 τὴν μέλαιναν ἔλθῃ χρόναν καὶ ἀφανισθῇ. καὶ ἀπὸ τῶν κινούμενων δὲ τὰ 20
ὅμματα μεταβάλλει οἷον ἀπὸ τῶν ποταμῶν, μᾶλιστα δ' ἀπὸ τῶν τάχιστα
ρέόντων· φαίνεται γάρ τὰ θρεμμοῦντα κινούμενα. γίνονται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν

9. 10 Mich. p. 65,27. 28 10 — p. 33,2 Arist. p. 459 a 28—b 23 22 cf. Mich.
p. 65,30 25. 26 Mich. p. 65,32. 33

1 ἀντιλαβέσθαι Mich. SCA 4 post ἀναθυμίασις add. ὥστε λανθάνειν ἡμᾶς CaA, sed
A rursus del. (om. Mich.) 7 τε om. C ὅπερ] ὥσπερ C 11 ἔοικεν
εἰναι om. Arist. LU(S) 14 ὥστε ἀν] μέχρι περ ἀν οὐ Arist. LSU ὑγροῖς AB
(τοῖς ὑγροῖς Arist. praeter L): ὑγρῶν Ca 15 δὲ Ca (Arist.): om. AB (Arist. Y)
17 post τις add. ἔστιν B 18. 19 ἐν αἰσθανομένοις Arist. EMY 19 post prius
καὶ add. ἐν Arist. praeter LU πεπαυμένων Arist. LSU ἐν ante τῷ add. C
20 ἐπὶ πολλῷ AB 21 ἔτι a (corr. Spengel) 22 post τὴν add. ἔτι Arist. praeter EY
23 ἐν om. Arist. LSU 24 ἐν ὕδατι ὕδρῳ Arist. EY, ἐφ' ὅπερ ceteri 24. 25 μετα-
βάλωμεν Ca (Arist. ES) 28 ἔπειτα Arist. LSU εἰς post κατπειτα add.
Ca (om. etiam Arist.) 29 καὶ αἱ ἀπὸ Arist. EMY 31 δὲ om. a
31. p. 33,1 καὶ ὑπὸ τῶν ὅμμων B

ἰσχυρῶν δεσμῶν δύσοσμοι τῶν ὄμοιῶν. φανερῶς δὲ ταῦτα συμβαίνει, ὡς 25 λέγομεν.

"Οτι δὲ ταχὺ τὰ αἰσθητήρια καὶ μικρᾶς διαφορᾶς αἰσθάνεται, σημεῖον τὸ ἐπὶ τῶν ἐνόπτερων γινόμενον, περὶ οὐ κανὸν καὶ' αὐτὸν ἐπιστήσας σκέψαιτε 5 τις ἂν καὶ ἀπορήσειν. Ἄμα δὲ ἐξ αὐτῶν δῆλον, ὅτι ὥσπερ ἡ ὄψις πάσχει, 20 οὕτως καὶ | ποιεῖ τι. ἐν γάρ τοις ἐνόπτεροις τοῖς σφύρῳ καθαροῖς, ὅταν 250 τῶν καταμηνίων ταῖς γυναικὶ γινομένων ἐμβλέψωσιν εἰς τὸ κάτοπτρον, γίνεται τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἐνόπτερου οἷον νεφέλῃ αἴματάδης· κανὸν μὲν κανὸν ἦ τὸ 5 κάτοπτρον, οὐ δέδιον ἔκμαζει τὴν τοιαύτην κηλίδα, εἰ δὲ παλαιόν, ῥᾶσιν. 10 αἵτιον δέ, ὥσπερ εἴπομεν, οὗτοι οὐ μόνον πάσχει ἡ ὄψις ὑπὸ τοῦ αὔρως, ἀλλὰ καὶ ποιεῖ τι καὶ κινεῖ, ὥσπερ καὶ τὰ λαμπρά· καὶ γάρ ὁ ὄψιθαλμὸς τῶν λαμπρὸν ἐχόντων γρῦπα. τὰ μὲν οὖν ὅμματα διάκειται ἐν τῷ καιρῷ τοῦ 10 τοιούτου πάθους ὥσπερ καὶ ἔτερον μέρος εὐλόγως τοῦ ὅλου σώματος· πάντα γάρ μεταβεβληνται τῇ τῶν καταμηνίων ἀγωγῇ, οἱ δὲ καὶ μᾶλλον φλεβώδεις 15 ὄντες. διὸ γινομένων τῶν καταμηνίων διὰ ταραχὴν καὶ φλεγμασίαν αἴμα· 15 τικὴν τοῖς μὲν ἄρρεσιν ἡ ἐν τοῖς σώμασι διαφορὰ δῆλος (ἀτενίζοντες γάρ ἐν τῇ προέσει τοῦ σπέρματος τῷ κατόπτρῳ οὐχὶ συγκινοῦμεν αὐτό), ἔνεστι δέ (ἡ γάρ αὐτὴ φύσις σπέρματος καὶ καταμηνίων), ἀλλὰ διὰ τὸ εἶναι λευκὸν καὶ ὄμοιον τῷ κατόπτρῳ οὐχὶ μεταβάλλει συγκινούμενον αὐτό· ὁ 20 μέντοι ἀλλὰ κινεῖται ὑπὸ τῶν καταμηνίων καὶ τὸν ἐπὶ τῶν κατόπτερων ἀέρα συνεχῇ ὄντα ποιόν τινα ποιεῖ καὶ τοιοῦτον οἷον αὐτὸς πάσχει, ὁ δὲ τοῦ κατόπτερου τὴν ἐπιφάνειαν. ὥσπερ δὲ τῶν ἱματίων τὰ μάλιστα καθαρὰ 25 τάχιστα κηλιδοῦται (τὸ γάρ καθαρὸν ἀκριβῶς δῆλοι ὅτι ἂν δέξηται, καὶ μάλιστα τὰς ἐλαχίστας κινήσεις), οὕτω καὶ ἐπὶ τούτων. ὁ δὲ γαλκὸς διὰ 30 μὲν τὸ λεῖνας εἶναι αἰσθητὰς τὰς ἐν αὐτῷ κηλιδὰς ἥμιν ἐμποιεῖ, διὰ δὲ τὸ καθαρὸν ἐκδήλουσι. δεῖ δὲ νοῆσαι οἷον τρῆψιν οὖσαν τὴν τοῦ ἀέρος ἀφῆν· 30 καὶ ὥσπερ | ἔκμαξιν καὶ ἀνάπλουσιν. ὡς γοῦν ἐν τοῖς λείοις σώμασι μά· 281 λιστα γίνεται ὁ ψόφος διὰ τὸ μὴ θραύσθαι ἐν αὐτοῖς τὸν ἀέρα μηδὲ ὅλως εἰς λεπτὰ κατακερματίζεσθαι, οὕτω καὶ ἐν τοῖς λείοις κατόπτροις αἱ κηλίδες 35 διάδογοι γίνονται διὰ τὸ μένειν οἷονεὶ μία διὰ τὴν τοῦ κατόπτερου λειότητα. 5

3—27 Arist. p. 459^b 23—460^a 18
p. 66,16, 17

18, 19 cf. Mich. p. 66,13

25 cf. Mich.

27—30 Mich. p. 66,17—21

1 ante τῶν add. καὶ ἐπὶ Arist. LU ταῦτά γε δὴ φανερῶς συμβαίνει τοῦτον τὸν τρόπον Arist. LSU συμβ. ταῦθ' Arist. EMY 3 post σημεῖον add. δὲ C
4 οὗ ὕπερ Arist. EMY κανὸν καθ' αὐτὸν Arist. LSU (κανὸν αὐτοῦ U, καὶ αὐτοῦ EM)
5 αὐτοῦ Arist. LSU πάσχει ἡ ὄψις Arist. LS 6 ἐν γάρ τοις ΛΒ Arist.: καὶ γάρ ἐν τοῖς Ca καθαροῖς om. A 8 prius τὸ AB Arist.: om. Ca post νεφέλῃ add. τις Ca (om. etiam Arist.) 10 πάσχει τι Arist. S 12 λαμπρὸν]
λαμπρῶν καὶ a (Arist.) 13 propius accedit ad Arist. EMY 14 καταβέβληνται C
16 ὅμματα ex Arist. conicio 17 προθέσει B ἐν ante τῷ add. C 19 οὐχὶ Ca
(cf. Λ): οὐ B οὐχὶ μεταβάλλει συγκ.] οὐχὶ συγκινοῦμ corr. in οὐ μεταβάλλει Λ συγκινούμενον Ca (cf. Λ): om. B 23 τάχιστα om. C 23, 24 καὶ τὸ (τὰ vel τῶ M) μάλιστα Arist. EMIL 25 λείος] καθαρὸς Arist. EMY κηλιδας] s. s. ἀφάς C 25, 26 καθαρὸν]
s. s. ἥγουν τὸ κάτοπτρον C 30 μία διὰ AB (Mich.): μίαν διὰ Ca (μίαν Mich. a)

Comment. in Arist. V 6. Themist. (Sophon.) in Parv. Nat.

3

τοῦ δὲ μὴ ἀπιέναι τάχιον ἐκ τῶν καινῶν κατόπτρων αἵτιον τὸ καθαρὸν εἶναι καὶ λεῖον· διαδύεται γάρ διὰ τῶν τοιούτων καὶ εἰς βάθος καὶ πάντη, διὰ μὲν τὸ καθαρὸν εἰς βάθος, διὰ δὲ τὸ λεῖον πάντη. ἐν δὲ 10 τοῖς παλαιοῖς οὖν¹ ἐμμένει, ὅτι οὐχ ὄμοιώς εἰσδύεται ἡ κηλίς, ἀλλ᾽ ἐπι-
5 πολαιότερον. θτὶ μὲν οὖν καὶ ὑπὸ τῶν μικρῶν διαφορῶν γίνεται κίνησις,
καὶ θτὶ ταχεῖα ἡ αἰσθησις, ἔτι δὲ καὶ θτὶ οὐ μόνον πάσχει ἀλλὰ καὶ ἀν-
τιποιεῖ τὸ τῶν γραμμάτων αἰσθητήριον, φανερὸν ἐκ τούτων. μαρτυρεῖ δὲ 15
τοῖς εἰργμένοις καὶ τὰ περὶ τοὺς οἴνους καὶ τὴν μυρεψίαν συμβαίνοντα. τὸ
τε γάρ παρασκευασθὲν ἔλαιον ταχέως λαμβάνει τὰς τῶν πλησίον δσμάς,
10 καὶ οἱ οἴνοι τὸ αὐτὸ τοῦτο πάσχουσιν· οὐ γάρ μόνον τῶν ἐμβαλλομένων ἡ
ὑποκιριναμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν πλησίον τοῖς ἀγγείοις τιθεμένων ἡ πεφυκότων 20
ἀναλαμβάνουσι τὰς δσμάς.

Πρὸς δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς σκέψιν ὑποκείσθω ἐν μὲν ὅπερ ἐκ τῶν εἰρη-
μένων φανερόν, ὅτι καὶ ἀπελθόντος τοῦ θύραμεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ
15 αἰσθήματα αἰσθητὰ ὄντα, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ἥρδιάς ἀπατώμεθα περὶ τὰς 25
αἰσθήσεις ἐν τοῖς πάθεσιν ὄντες, ἄλλοι δὲ ἐν ἄλλοις, οἷον ὁ δειλὸς ἐν
φύσιῳ, ὁ δὲ ἐρωτικὸς ἐν ἔρωτι. ὥστε δοκεῖν ἀπὸ μικρᾶς ὄμοιότητος τῶν μὲν
τοὺς πολεμίους ὄραν, τὸν δὲ τὸν ἐρώμενον· καὶ ταῦτα ὅσον ἀν ἐμπαθέστερος 30
ἡ, τοσοῦτον ἀπὸ ἐλάσσονος | ὄμοιότητος. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐν 282
20 ὄργας καὶ πάσαις ἐπιθυμίαις εὐαπάτητοι γίνονται πάντες, καὶ μᾶλλον δσψ
ἄν μᾶλλον ἐν τοῖς πάθεσιν ωσι. διὸ καὶ τοῖς πυρέττουσιν ἐνίστε φαίνεται
ζῆται ἐν τοῖς τοίχοις ἀπὸ μικρᾶς ὄμοιότητος τῶν γραμμῶν συντιθείσιν, 5
καὶ ταῦτ' ἐνίστε συνεπιτείνει τοῖς πάθεσιν οὕτω, ὥστε, ἀν μὴ σφόδρα
κάμψισι, μὴ λανθάνειν ὅτι φεῦδος, ἐὰν δὲ μεῖζον ἡ τὸ πάθος, καὶ κινεῖ-
25 σθαι πρής αὐτά. αἵτιον δὲ τοῦ συμβαίνειν ταῦτα τὸ μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν 10
δύναμιν κρίνειν τό τε κύριον, δ ἐστιν ἡ διάνοια, καὶ τῷ τὰ φαντάσματα
γίνονται, δ δήπου προσαγορεύομεν αἰσθησιν. τούτου δὲ σημεῖον ὅτι φαίνεται
μὲν ὁ ἥλιος τῇ αἰσθήσει ποδιαῖς, δ δὲ νοῦς ἀντιφάσκει ἔνδον μὴ τοσοῦτον
εἶναι δσος φαίνεται. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἔκριναν, τοσοῦτος ἀν 15
30 ἐδοξάζετο δσος καὶ ὄραται. ἔν τισι δὲ νόσοις οὐδὲν κωλεῖ τῆς αἰσθήσεως
παρατραπείσης συννοσεῖν καὶ τὸν νοῦν καὶ ταῦτοδοξεῖν περὶ τὰ φαινόμενα,
ὥσπερ ἔνιοι τῶν ἐκστατικῶν κινητιμένας τὰς γραμμὰς καὶ ζῆται οἰόμενοι· 20
καὶ τί δεῖ ἐπὶ νοῦ καὶ αἰσθήσεως τὴν κατὰ τὴν κρίσιν διαφορὰν ἐπικῆτεῖν,

1—27 Arist. p. 460 a 18—b 19

31—p. 35,2 Mich. p. 67,19—24. 31—p. 68,1

26 Mich. p. 67,12

27—30 Mich. p. 67,27—31

1 ἔξιέναι Arist. LSU

3 μὲν γάρ τὸ Arist. EMYU

EMY (ἔνδυεται LSU) Spengel: εἰσδέχεται ABA

6 ἔτι δὲ καὶ cum Arist. LU (ἔτι δὲ

MS, καὶ EY) 9 formam textus LSU praebet

11 ὑποκιριναμένων C 12 ἀναλαμβάνουσι C, ex Arist. Spengel: ἀναλαμβάνειν ABA

16. 17 οἱ δειλοὶ ἐν φύσιοι, οἱ δὲ ἐρωτικοὶ Ca, sed v. Arist.

17 ἐν ἔρωτι AB 18 ἐμπαθέστερος Ca (Arist. EMY): ἐμπαθέστερον AB (Arist. LSU)

20 καὶ ἐν πάσαις Arist. EMY 23 ἐὰν Arist. MSU

24 ἀν Arist. EL 29 ἔκρινον Mich.

31 συννοσεῖν B: συννοσεῖν ACa

33 alt. τὴν om. C

4 εἰσδύεται

C, ex Arist.

EMY

LU

(ἔτι δὲ

MS,

καὶ EY)

9

formam

textus

LSU

praebet

6

ἔτι

δὲ

καὶ

cum

Arist.

LU

(ἔτι δὲ

MS,

λαμβάνει

ταχέως

C

4

εἰσδύεται

C, ex Arist.

EMY

LU

(ἔτι δὲ

MS,

λαμβάνει

ταχέως

C

ex Arist.

LU

ὅπου γε καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν αἰσθήσεων οὐχ εἰς ὁ λόγος, ἀλλὰ τῶν κυριωτέρων καὶ αἱ δυνάμεις ἀκριβέστεραι οἰον ἐπὶ ἀφῆς καὶ σῆψεως; ἐν γάρ τῇ ἐπαλλάξει τῶν δακτύλων τῇ μὲν ἀφῇ τὸ ἐν δύο φαίνεται, τῇ δὲ σῆψει οὐ· ²⁵ κυριωτέρα γάρ τῆς ἀφῆς η̄ σῆψις. εἰ δὲ η̄ η̄ ἀφὴ μόνη η̄ τὴν κρίσιν ἅμφω εἰχον μίαν, καὶ ἐκρίνομεν τὸ ἐν δύο. τοῦ δὲ διαιψεύδεσθαι αἴτιον, διτὶ οὐ μόνον τοῦ αἰσθητοῦ κινουμένου φαίνεται ἀδήπτος, ἀλλὰ καὶ τῆς ³⁰ αἰσθήσεως κινουμένης αὐτῆς, ἐὰν ὡσαύτως κινηται, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ 283 αἰσθητοῦ; λέγω δὲ οἶον η̄ γῆ δοκεῖ τοις πλέουσι κινεῖσθαι κινουμένης τῆς σῆψεως ὑπ’ ἄλλου.

10 Ἐκ δὴ τούτων φανερόν, διτὶ οὐ μόνον ἐγρηγορότων αἱ κινήσεις εἰσὶν αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γινόμεναι τῶν θύραθεν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ὑπαρχουσῶν, ἀλλὰ καὶ διταν γένηται τὸ πάθος τοῦτο δὲ καλεῖται ὑπνος, καὶ μᾶλλον τότε φαίνονται. μεθ' ἡμέραν γάρ ἐκκρούονται ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας καὶ ἀφανίζονται ὥσπερ παρὰ πολὺ πῦρ ἔλασσον ¹⁵ καὶ λῦπαι καὶ ἡδοναὶ μικραὶ παρὰ μεγάλας, παυσαμένων δὲ ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρά· νύκτωρ δὲ δι’ ἀργίαν τῶν κατὰ μόριον αἰσθήσεων καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἐνεργεῖν διὰ τὸ ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνεσθαι τὴν τοῦ θερμοῦ ²⁰ 15 παλίρροιαν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθήσεως καταφέρονται, τὴν καρδίαν, καὶ γίνονται φανεραὶ καθισταμένης τῆς ταραχῆς. δεῖ δὲ ὑπολαβεῖν ἐπὶ τούτων ²⁵ 20 ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ρευμάτων· ὥσπερ γάρ ἐκεῖ τὰς μικρὰς δίνας τὰς ἐν τοῖς ποταμοῖς φερομένας πολλάκις μὲν δροίας εἶναι, πολλάκις δὲ διαλυμένας εἰς ἄλλα συμβαίνει σχῆματα διὰ τὴν ἀντίκρουσιν, οὗτα κανταῦθα τὴν κίνησιν ἔκαστην γίνεσθαι, λέγω δὲ κίνησιν τὴν εἰδῶλων καὶ ἐπιφορὰν τοῦ ἐγκαταλείμματος, καὶ δι’ η̄ η̄ ἐκείνη αἰσθητικὴ ψυχὴ διεγείρεται. ³⁰ 25 καὶ καθάπερ ἐκεῖ η̄ ἀφ’ ἔτερου εἰς ἕτερον σχῆμα μεταβολὴ οὐκ ἔμεσος, οὗτω καὶ η̄ ἔκαστου εἰδῶλου κίνησις ὅντος ἐν ὑποκειμένῳ τῷ πνεύματι η̄ τῷ αἷματι η̄ τῇ καρδίᾳ, διταν | μὴ αὐτὴ μείνῃ ἀλλ’ ἀντικρουσθῆ, διὰ ³⁵ 284 πολλῶν τῶν μεταξὺ φύσαντες πρὸς τὸ ἔσχατον. ἀναγκαῖον οὖν τὴν πρώτην αἰσθησιν μὴ ὑπὸ μόνων τοῦ τε ἐξ οὐ καὶ εἰς δὲ κινεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ⁴⁰ 30 τῶν μεταξύ. ὡς γάρ τόδε τὸ νέφος εἰ ἐσικός ἐστι λέοντι, εἴτα μεταβαλὸν διά τινων μεταξὺ εἰς ἀνθρώπου ηλθεν δροίωμα, οὐ μόνον τὸ τοῦ λέοντος καὶ ἀνθρώπου εἰδεν η̄ ψυχὴ σχῆμα ἀλλὰ καὶ τὰ μεταξύ, εἰτε ηδέα ησαν αὐτῇ καὶ κεχαρισμένα εἴτε ἄλλως λυπηρὰ καὶ οὐκ εὑθυμα, οὗτα καὶ η̄ ⁴⁵ 35

3—5 Arist. p. 460^b 20—22, Mich. p. 68,2—9
20—p. 36,2 Mich. p. 68,24—69,11

5—20 Arist. p. 460^b 22—461^a 8

3 ἀπαλλάξει Α 4 ἀφῆς] φαντασίας Arist. EM 5 διεψεῦσθαι Arist. praeter LS :
6 αἰσθητικοῦ a (corr. iam Spengel) 7 ὡσαύτως om. Arist. EMY post ὥσπερ add.
καὶ Arist. EMY 8 τοῖς πλέουσι δοκεῖ B, sed v. Arist. 10 δὴ C ex Arist. Spengel:
δὲ ΑΒα 11 αἰσθημάτων Arist. praeter L 13 γάρ] μὲν γάρ Arist. praeter M
συνεργουσῶν Arist. EMY 15 μικραὶ om. B 20 ὥσπερ C 22 οὕτως ἐνταῦθα C
(οὗτα καὶ Mich. a, οὗτα ceteri) 24 ἐν om. a ἐκείνη Spengel ἐκείνοις AB,
sed cf. Mich. 30 εἰ om. C μεταβαλὼν C 31 ηλθεν] ηκεν Ca 32 εἰδεν
AC Mich.: οἶδεν Ba (corr. Spengel) 33 καὶ κεχαρισμένα] εἴτε κεχαρισμένα Λ

πρώτη αἰσθησις οὐ μόνον τῶν ἄκρων ἐν τοῖς ὅπνοις αἰσθάνεται, ἀλλὰ καὶ τῶν μεταξύ. ταῦτα δὲ ἡ τερατώδη πάντως ἡ προσηγή καὶ κατὰ φύσιν. διὸ καὶ μετὰ τὴν τροφὴν καὶ πάνυ νέοις οὖσιν, οἷον τοῖς παιδίοις, οὐ γίνεται ἐνύπνια· πολλὴ γάρ ἡ κίνησις διὰ τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς θερμότητα. 15 5 ὥστε καθάπερ ἐν ὑγρῷ, ἐὰν σφόδρα κινῇ τις, ὅτε μὲν οὐδὲν φαίνεται εἴδωλον, ὅτε δὲ φαίνεται μὲν διεστραμμένον δὲ πάμπαν, ὥστε φαίνεσθαι ἀλλοῖον ἢ οἷον ἦν, [τοῦ] ἡρεμήσαντος δὲ καθαρὰ καὶ φανερά, οὕτω καὶ ἐν 20 τῷ καθεύδειν τὰ φάσματα καὶ αἱ ὑπόλοιποι κινήσεις αἱ συμβαίνουσαι ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων ὅτε μὲν ὑπὸ μείζονος οὕσης τῆς εἰρημένης κινήσεως ἀφανί- 10 ζονται πάμπαν, ὅτε δὲ τεταραγμέναι φαίνονται αἱ ὄψεις καὶ τερατώδεις καὶ χείρονα τὰ ἐνύπνια, οἷον τοῖς μελαγχολικοῖς καὶ πυρέσσουσι καὶ οὐνωμένοις. 25 πάντα γάρ τὰ τοιαῦτα πάθη πνευματώδη ὅντα πολλὴν ποιεῖται τὴν κίνησιν καὶ ταραχήν. καθισταμένου δὲ καὶ διακρινομένου τοῦ αἵματος ἐν τοῖς ἔναι- μοις σωζομένῃ τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀφ' ἕκαστης τῶν αἰσθήσεων 285 15 ἐρρωμένα τε ποιεῖ τὰ ἐνύπνια καὶ φαίνεσθαι τε καὶ δοκεῖν. δοκεῖ μὲν γάρ τὰ ἀπὸ τῆς ὄψεως καταφερόμενα ὅρᾶν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀκούειν, δημοιστρόπως δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων αἰσθητηρίων· τῷ γάρ ἐκεῖνεν ἀφικνεῖ- 5 σθαι τὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐγρηγόρως δοκεῖ ὅρᾶν καὶ ἀκούειν καὶ ὅλως αἰσθάνεσθαι. εἰ γάρ ἡ ὄψις μὴ ἀπατηθείη ἐν τῇ τῶν δακτύλων 20 ἐπαλλάξει ἐπίσης τῇ ἀφῇ, οὐδὲν ἐν τοῖς ὅπνοις ἀπατηθήσεται ἡ αἰσθητικὴ ψυχή, ἀλλ' ἡ μὲν ἀπτικὴ δύναμις τὸ ἐν δύο λέγει, ἡ δὲ δρατικὴ ἐγρηγό- 10 ρως ἀντέχεται καὶ ἀντιφάσκει, ὡς τὰ δοκοῦντα δύο οὔκι εἰσὶ δύο, ἀλλ' ἐν. εἰ δὲ ἡ ὄψις οὐκ ἀπατᾶται ἐν τούτοις ὡς τῆς ἀφῆς λογικωτέρα, πολλῷ μᾶλλον τὸ κυρίως κριτήριον, ἡ διάνοια, εἴπερ μὴ κατέχηται ὑπερβαλλόνσῃ 15 25 τῇ ἐπικαταφορῇ τοῦ πνευματώδους ὑγροῦ. δῆλως γάρ τὸ ἀφ' ἕκαστης αἰσθήσεως ἵκνομενον πρὸς τὴν ἀρχὴν συντίθεται ἡ ἀρχή, ἐὰν μὴ ἔτερα κυριωτέρα ἀντιφῇ· ἀπλῶς γάρ διποῖν ἀν διαπορθμεύσῃ ἡ ἀφῇ ἡ ὄψις ἡ ἄλλη τις τῶν αἰσθήσεων, τοιοῦτον αὐτὸν εἶναι λέγει ἡ πρώτη αἰσθησις. 20 ὥστε καὶ τὸ ἐν ἀν ὡς δύο παρὰ τῆς ἀφῆς εἰσαγγελθῆ ἡ ὁ ἥλιος ποδιαῖς

3—19 Arist. p. 461 a 11—b1 19—24 Mich. p. 70,5—15 24—26 ipse addidit,
cf. p. 31,8. 9. 38,31. 44,16 26. 27 Arist. p. 461 b 3. 4 27—p. 37,2 Mich. p. 70,19—28

2 τὴν ante φύσιν add. C 3. 4 οἷον—ἐνύπνια AB Arist.: οὐ γίνεται οἷον ἐνύπνια τοῖς παιδίοις Ca 4 τῆς Ca Arist.: om. AB 5 οὐδὲν a: evan. B 7 τοῦ ex Arist. del. Spengel 8 φαντάσματα C ex Arist. coni. Spengel, sed cf. p. 41,26 prius aī Ca Arist.: om. AB 6πὸ C 9 αἰσθημάτων Arist. praeter L 10 ὄψεις] κινήσεις C 11 χείρονα cum Arist. LSU (οὐχειρομένα E, οὐχερωμένα Y, οὐκ ἐρρωμένα M) 12 ποιεῖ Arist. praeter LU 14 ἕκαστου Arist. praeter L αἰσθήσεων] αἰσθημάτων Arist. EY, αἰσθητηρίων M. 15 τε om. B φαίνεται τε δοκεῖν AB τε] τι Arist. praeter L 17 ante γάρ add. μὲν Arist. praeter LU 18 ἐγρηγόρως Arist. YLS, Spengel 19 ἀπατηθῆ AB 20 ἐπίσης AB Mich.: ὄροις Ca 21. 22 ἐγρηγόρως male del. Spengel, habet etiam Mich. 24 κατέχοιτο C 26 ἀρχή, ἐὰν] ψυχὴ ἂν C 27 διαπορθμεύσῃ Ca (Mich. Pa): διαπορθμεύσοι AB (Mich. SCR) ἡ ἡ ὄψις Mich. Sa 28 εἰναι om. C (habet etiam Mich.)

παρὰ τῆς ὄράσεως μὴ ὅντος τοῦ ἐπικρίνοντος, ὡς δύο τε τὸ ἐν φαντασμήσεται καὶ ὁ ἥλιος τοσοῦτος ὑποληφθήσεται. νυνὶ δὲ φαίνεται μὲν πάντως, δουκεὶ δ' οὐ πάντως ἀπαν τὸ φαινόμενον, ἀν μὴ τὸ ἐπικρῖνον κατέχηται, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἦ μὴ τὴν οἰκείαν κινήται καὶ προσφεύγει καὶ λέγειν. ὥσπερ δὲ εἴπομεν, διτὶ ἄλλοι διτὶ ἄλλο πάθος εὐεξαπάτητοι, οὗτως δὲ καὶ λέγειν διάτον | ὅπνον καὶ τὸ κινεῖσθαι τὰ αἰσθητήρια καὶ τάλλα τὰ 286 συμβαίνοντα περὶ τὴν αἰσθησιν, ὥστε μικρὰν ἔχον δυσιτήτητα φαίνεται ἐκεῖνο. δταν γάρ καθεύδῃ, κατιόντος τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ αἴσθατος ἐπὶ τὴν ἀρχὴν συγκατέρχονται καὶ αἱ ἐνοῦσαι ὡς ἐν ὑποκειμένῳ κινήσεις καὶ τύποι τῶν αἱσθητῶν, αἱ μὲν δυνάμει αἱ δὲ ἐνεργείᾳ, εἴτουν αἱ μὲν μέλλουσι καὶ οὕπω, αἱ δὲ πάρεισι καὶ κινοῦσι τὴν αἰσθητικὴν ἀρχὴν εἰς ἀντιληφτιν, ὡς συμβαίνειν ἐν τῇ κινήσει τηδὲ τῇ πρώτως εἰσελθούσῃ τήνδ' ἐπιπολάζειν τὴν μετ' αὐτὴν ἐνεργήσουσαν, ταύτης φύσερίσης τὴν ἐφεξῆς εἰσιέναι.

Καὶ πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν, ὥσπερ οἱ πεπλασμένοι βάτραχοι οἱ ἀνιόντες
15 ἐν τῷ ὄδατι τηκομένου τοῦ ἀλός. εἰ γάρ τις βατράχους ἔνιάνους ὑποθεῖτο
πέντε τυχὸν τὸν ἀριθμὸν ἐν πίθῳ ἀλός ἐμβεβλημένους πεπληρωμένῳ καὶ 15
συντεθεμένῳ ἄνωθεν κάτω καὶ κατὰ διαιστήματα, ὡς τοὺς ἄκρους τὸν μὲν
πρὸς τῷ γειτεῖ κεῖσθαι, τὸν δὲ ἐν τῷ πυθμένι, καὶ τοὺς μέσους ἀναλόγως,
κρυπτομένους δὲ πάντας, εἴτα τὸ ἄλας ἄνωθεν ἅρξεται τὴν κεσθαι, πρῶτος 20
20 ἐπιπολάσσει τῷ ὄδατι καὶ ἐνεργείᾳ αἰσθητὸς γενήσεται ὁ πάντων ἀνώτατος
βάτραχος, εἴτα προσθέστης τῆς τήξεως ὁ μετ' αὐτὸν καὶ μετ' ἔκεινον ὁ
ἔτερος, τελευταῖος δὲ πάντων τακέντος τοῦ ἄλατος ὁ ἕσχατος ἀναβήσεται.
οὕτῳ καὶ αἱ κινήσεις ἐν τῷ ὅπνῳ καὶ τὰ τῶν αἰσθητῶν εἰδῶλα αἱ μὲν 25
πρώτως ἀπαντῶσαι πρώτως καὶ ἐνεργήσουσιν, αἱ δὲ δυνάμεις οὖσαι καὶ
25 μέλλουσαι ἀνιεμένου ποτὲ τοῦ κωλύοντος αἰματος καὶ λυομένου, ἔτι δὲ
λεπτυνομένου καὶ καθαρομένου τοῦ ὑπολειψθμέντος ἀκριβέστερον ἐνεργή· 287
σινοις· διηνοὶ οἱ τελευταῖοι τῶν ὅπνων εὐθυνοειρότεροι, καὶ καθαρώτερα τῇ
ἀρχῇ τὰ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις τῶν αἰσθητῶν τότε προσπίπτουσιν ὄμοιώματα,
ώς ηδη τοῦ ταράττοντος ἡρεμήσαντος. ή μὲν οὖν ἐν τοῖς ἐνυπνίοις τῶν 30
φαντασμάτων μεταβολὴ τῇ ἐν τοῖς νέφεσιν ἔσικεν, ὡς καὶ πρήτερον εἶρηται,
ἡ παρεικάζουσιν ἀνθρώποις καὶ κενταύροις ταχέως μεταβάλλοντα. κοινῶς

2—10 Arist. p. 461^b5—13

14, 15 Arist. p. 461 b 15, 16

10. 11 ipsc addidit

15=p. 384 Mich. p. 72. 10-35 liberius adhibuit.

1 ἐπικρέναντος C τε om. C 3 sim. ἐὰν τὸ ἐπικρένον μὴ Arist. SU, ἀλλ᾽ ἐὰν
 (ἀν EL) τὸ ἐπικρένον ceteri 7 ὥστε] ώς a: ὥστε τὸ Arist. 9 καὶ αἱ ἑνοῦσαι]
 αἱ ἑνοῦσαι Arist. EMY, καὶ ἑνοῦσαι I, καὶ κινοῦσαι αἱ ἑνοῦσαι SU 10 ἦγουν conicio
 13 *(καὶ)* ταύτης (Mich.) vel ταύτης *(δὲ)* coni. Spengel 14 ἀλλήλαις C δὲ vel
 δὴ ante ἔχουσιν Arist. praeter L 15 ἔωλνους AB Mich.: om. Ca ὑπόθοιτο
 B, e corr. A 16 τὸν πέντε ἀριθμὸν τυχόν a (sed πέντε φέρε εἰπεῖν τὸν ἀριθμὸν
 Mich.) 17 συντεθειμένῳ] ωι mutavit in οὐς C κατὰ] τὰ B τὸν] τοὺς C
 18 κείσθαι] κινεῖσθαι B τὸν] τοὺς C 19 ἄρρεται B 22 πάντως B, e
 corr. A 26 ὑποληγθέντος B 27. 28 τῆς ἀρχῆς conicio 28 αἰσθητῶν
 B (evan. A) cf. Mich.: ὑπονόητων Ca προσπέσωσιν B: προσπέσασιν A 29 μὲν
 B (evan. A): om. Ca

δὲ τῶν ἐν ὅπνῳ φαινομένων ἔκαστον ὑπόλειμμά ἔστιν, ὡς ἐν ἀρχαῖς¹⁰ ἐλέγθη, τοῦ ἐνεργείᾳ αἰσθήματος, καὶ ἀπελθόντος τοῦ ἀληθοῦς αἰσθήτου, διταν μὴ κατέχηται ὑπὸ τοῦ κατελθόντος αἴματος τὸ ἐπικρίνον, ἀλλῆτες εἰπεῖν ὑπνώττοντα, διτι τοῦτο οὐ Κορίσκος, ἀλλ' οἶνος Κορίσκις καὶ εἰδὼλον,¹⁵ καὶ διὰ τούτου τὸν ἀληθινὸν διακοίται Κορίσκον· διταν δὲ παντελῶς κατέχηται, ὥστε τὸ ὕπνοιν καὶ τὸ εἰδῶλον δοκεῖν αὐτὸν εἶναι τὸ ἀληθές, οὐ κινεῖται ὑπὸ τῶν εἰδώλων ὡς αἰσθανόμενον καὶ τρόπον τινὰ ἐγρηγορός, ἀλλ' ὡς ἀναίσθητον, καὶ τοσαύτη τοῦ ὅπνου ἡ δύναμις, ὥστε ποιεῖν τοῦτο λαν-²⁰ θάνειν. ὥσπερ οὖν εἴ ποτε λανθάνοι ὑποβαλλόμενος ὁ δάκτυλος τῷ ὄφειλ-²⁵ μῷ, οὐ μόνον φανεῖται, ἀλλὰ καὶ δόξει δύο τὸ ἐν, διταν δὲ μὴ λανθάνῃ, φανεῖται μέν, οὐ δόξει δέ, οὕτω καὶ τοῖς ὅπνοις, ἂν μὲν αἰσθάνηται διτι καθεύδει καὶ πρὸς τούτῳ τοῦ ἐνυπνίου, φανεῖται μέν, λέγει δέ τι ἐν αὐτῷ²⁵ διτι φαίνεται μὲν Κορίσκος τόσης τὸ φάντασμα, οὐκ ἔστι δέ (πολλάκις γάρ τις καθεύδων καὶ συναισθήμενος λέγει ἐν τῇ ψυχῇ διτι ἐνύπνιον τὸ φαινόμενον).³⁰

"Οτι δ' | ἀληθῆ λέγομεν καὶ εἰσι κινήσεις φανταστικαὶ καὶ τύποι²⁸⁸ καὶ εἰδῶλα τῶν αἰσθητῶν ἐν τῷ πρώτῳ αἰσθητηρίῳ, τῇ καρδίᾳ, καὶ μὴ παρόντων τῶν πραγμάτων καὶ ἡρεμούσῶν τῶν αἰσθήσεων, περὶ ἣ καὶ ἡ τῶν ἐνυπνίων πᾶσα ὀραματουργία συνίσταται, δῆλον ἐκεῖθεν. ὅ γάρ ἐν τοῖς⁵ 20 δευτέροις, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῷ πρώτῳ, καὶ εἴ εἰσιν ἐν τοῖς ἀλλοις αἰσθητηρίοις εἰδῶλα καὶ ἐγκαταλείμματα καὶ μὴ ἐνεργοῦσι, πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀφ' ἧς καὶ τὸ εἶναι τούτοις καὶ ἐνεργεῖν. διτι δέ εἰσι, φανερόν,¹⁰ ἐάν τις προσέχων πειρῶτο μνημονεύειν ἢ πάσχομεν ἐγειρόμενοι, διταν ἡ ἐγερσις γένηται πληρίως τῆς καταφορᾶς. ἐνίστε γάρ τὰ φαινόμενα εἰδῶλα¹⁵ 25 καθεύδοντι φωράσει ἐγειρόμενος κινήσεις οὐσας ἐν τοῖς αἰσθητηρίαις· ἀν γάρ ὑπνώττων τις ὀράνι ἄρεχται ἐνύπνιον καὶ εὐθὺς ἐγερθῆ, ὅρῃ εἰδῶλα²⁰ πρὸς ὄμμάτων· ἐνίστε γάρ τῶν νεωτέρων καὶ πάμπαν ἀκριβῶς διαβλέπουσιν,²⁵ ἐάν ἦ σκότος, φαίνεται εἰδῶλα πολλὰ κινούμενα, ὥστ' ἐγκαλύπτεσθαι πολλάκις φοβουμένους. ταῦτα δὲ ἦν αἱ ἐν τοῖς ὄφειλοις ἀπὸ τῶν³⁰ αἰσθητῶν κινήσεις. ἐκ δὴ τούτων ἀπάντων συλλογίσασθαι δεῖ, διτι ἔστι τὸ ἐνύπνιον φάντασμα ἐν ὅπνῳ κατεχομένου τοῦ κυρίου καὶ ἐπικρίνοντος.³⁵ ὥστε

5—8 Mich. p. 73,17—19

8—15 Arist. p. 461^b29—462^a8

12 τοῦ ἐνυπνίου

e Mich. p. 73,31

16—24 Mich. p. 74,13—25 liberius adhibuit

24, 25 Arist.

p. 462^a11, 12

26, 27 Mich. p. 74,27, 28

27—29 Arist. p. 462^a12—15

29, 30 Mich. p. 75,3, 4

30 Arist. p. 462^a15, 16

31 κατεχομένου—ἐπικρίνοντος

ipse addidit

31—p. 39,3 Mich. p. 75,5—11

1 ἔστιν om. B (habet Mich.) 2 ἐν τῇ ante ἐνεργείᾳ add. B (Arist., om. Mich.)

3 ἀληθὲς ABC Mich., ἔνεστιν ἀληθὲς a (cf. Arist.) 5 διὰ τοῦτο C ὅτε A

7 αἰσθανόμενος C ἐγρηγορός AB Mich. Spengel: ἐγρηγορώς Ca 8 ἀναίσθητος C

9 λανθάνει B (Arist. SUYI)¹⁾ ὑπολαμβανόμενος B 10 δόξει AB 11 ἐάν Arist. EMS

γάρ post μὲν add. B 12 φαίνεται Arist. praeter L 13 τόδε] τοῦτο C

οὐκέτι A 14 καθεύδων τις Arist. LSUY, καθεύδοντος EM λέγει τι Arist. EM

15 ἀντίφρα Arist. praeter EY 23 πειρᾶται Arist. Mich. SCA 24 ἐγρήγορες C.

sed v. Mich. 27 καὶ ἐν. γε Arist. MS 28 ἀν Arist. LS 29 ἦν AB (ἥσαν

Mich.): ἔστιν Ca 31 κυρίου καὶ] μορίου τοῦ C

οὔτε τὰ εἰρημένα εἰδῶλα καὶ φαντάσματά εἰσιν ἐνύπνια οὕθ' ὅτι ἄλλοι 25
κελυμένων καὶ ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων φαίνεται, οὔτε τὸ ἐν ὅπνῳ
φάντασμα ἄπαν, εἰ μὴ συγκατέχοιτο ἡ διάνοια μὴ ἐπικρίνουσα τὸ ὄρώμενον.
καὶ οὐδὲ συμβαίνει ἐνίοις αἰσθήσεωσι πῃ καὶ ψόφων καὶ χυμῶν καὶ φωτὸς
5 καὶ ἀφῆς, ἀσθενικῶς μέντοι καὶ οἷον πόρρωθεν, οὐκ ἔστιν ἐνύπνιον· οἱ γάρ | 20
ὑπνώττοντες καὶ μεταξὺ ὄντες τοῦ τε ἀπλῶς ἐγρηγορότες καὶ τοῦ καθεύδ- 289
οῦντος, ἐάν τις φοφῇ ἢ φῶς κρατῶν διέρχηται, αἰσθάνονται καὶ τοῦ φωτὸς
καὶ τῶν ψόφων, διοκοῦσι δὲ ἐν ὀνείρῳ τούτων αἰσθάνεσθαι, ὥστε καὶ οἱ
πολλοὶ ἐγερθέντες λέγουσι πρὸς αὐτούς· σὺ φοφεῖς ἢ σὺ τὸ φῶς κατέχεις.
10 μὴ τὸν ἥλιον, ἐδόκουσι ὅντες ταῦτα δρᾶν, τάχα δὲ οὐκ ὅντες ἦν, ἀλλὰ ἀληθῆ.
ώς γάρ ἔχει ὁ ἀπλῶς ἐγρηγορός πρὸς τὸν πῆγα ἐγρηγορότα, οὗτος καὶ ἡ
ἀπλῶς αἰσθήσις πρὸς τὴν πῆγα αἰσθήσιν. οὗτοι γοῦν πολλάκις καθεύδοντες 15
καὶ μὴ ἔχοντες ἐγκεκλεισμένα τὰ βλέψαρα ἀλλ' ἡρέμα καὶ ὀλέγον
ἡνειργμένα καὶ ὄρδντες τὸ τοῦ παρακειμένου λόγχου φῶς καὶ ὅντες
15 οἵτινες διεγερθέντες εὐθὺς ἐγνώρισαν τὸ τοῦ λόγχου ὄν, καὶ ἀλεκτρυόνων
καὶ κύνων φωνὴν ἡρέμα ἀκούοντες καὶ νομίζοντες ἐνύπνια εἶναι ἐγερθέντες 20
σαφῶς ἐγνώρισαν μὴ ταῦτα εἶναι. ἔνιοι δὲ καὶ ἀποκρίνονται ἐρωτώμενοι
πολλάκις, οὐ μνημονεύουσι δὲ ἐγερθέντες ὡς ἀπεκρίθησαν. καὶ δῆλον ὡς
οὔτε ἀπλῶς ἐγρηγορότες ἤσαν (ἥ γάρ ἀν ἐμνημόνευσον) οὔτε καθάπακε 25
20 ἐκάθισυσαν· οὐ γάρ ἀν ἀπεκρίθησαν. τῶν οὖν εἰρημένων οὐδὲν ἐνύπνιον
φατέον, οὐδὲ δέ τις ἐν τῷ ὅπνῳ γίνονται ἀληθεῖς ἔννοιαι παρὰ τὰ
φαντάσματα (λέγω δὴ τὰς κρίσεις, αἰς συναισθόμεθα ὀνειρώττοντες ὅτι
ὄνειρώττομεν), ἀλλὰ τὸ φάντασμα τὸ ἀπὸ τῆς κινήσεως τῶν αἰσθημάτων, 25
ὅταν ἐν τῷ καθεύδειν καὶ ἦτορ καθεύδει, τοῦτο ἔστιν ἐνύπνιον. ἥδη δέ τισι
25 συμβέβηκε μηδὲν ἐνύπνιον ἑωρακέναι κατὰ τὸν βίον, τοῖς δὲ πόρρω προ-
ελθούσης τῆς ἥλικίας ἵδεν πρότερον μὴ ἑωρακόσι. | τὸ δὲ αἴτιον τοῦ μὴ 290
γίνεσθαι πρότερον παραπλήσιον φαίνεται τῷ ἐπὶ τῶν παιῶν καὶ μετὰ τὴν
τροφῆν· ὅσοις γάρ συνέστηκεν ἡ φύσις, ὥστε πολλὴν ἀναθυμίασιν πρὸς τὸν
ἄνω τόπον ἀναφέρεσθαι, ἡ καταφερομένη ποιεῖ πλῆθος κινήσεως, τούτοις 5
30 εὐλόγως οὐδὲν φαίνεται φάντασμα, προϊούσης δὲ τῆς ἥλικίας οὐδὲν ἀτοπὸν
τὸ φανῆναι ἐνύπνιον· μεταβολῆς γάρ τινος γενομένης ἡ καθ' ἥλικιαν ἡ
πάθος ἀναγκαῖον συμβῆναι τὴν ἐναντίωσιν ταῦτην.

4. 5 Arist. p. 462^a 19—21

v. 25

22 Mich. p. 76,4.5

5—17 Mich. p. 75,15—76,2

18—20 Mich. p. 76,1—3

23—32 Arist. p. 462^a 29—b 11

17. 18 Arist. ib.

27—29

- 7—17 Mich. p. 75,15—76,2 17. 18 Arist. ib.
 20—22 Arist. ib. 27—29
 27—28 Arist. p. 462^a 29—b 11
- 1 οὕθ' Spengel: οὐδὲ libri 3 alt. μὴ om. C 7 κρατοῦν male Spengel 8 ὀνείρῳ]
 οἵκα C, ὅπνω in mg. C² 9 αὐτοὺς Spengel 10 ταῦτα om. C τάχα] τὰ C
 12 ἀλλὰ καὶ πολλοὶ καθεύδοντες Mich. 18 ἀπεκρίθησαν AB Mich.: ἀπεκρίνατο Ca
 20 ἀπεκρίθησαν AB (Mich. SPA): ἀπεκρίναντο Ca (ἀπεκρίνοντο Mich. CR) 24 καὶ ἦ] ἦ, ἡ
 Arist. MLSU (ἥ EY) 25 ante μηδὲν addl. ὥστε Arist. praeter EY 25. 26 ad formam
 textus EMY proxime accedit παρελθούσης ΑCa, sed v. Arist. 27 φαίνεται τῷ—τροφῆν
 (28) eum Arist. EMYc i m (sed παιδίων), τι δεῖ νομίζειν, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὴν τροφῆν LSU
 τῷ] τῶν Ca (corr. Spengel) 27. 28 τὰς τροφὰς Ca 28 post γάρ add. τοῦτον τὸν
 τρόπον Arist. LSU 29 ἀναφέρεσθαι om., προσπίπτειν (vel προσεμπ.) ante ἀναθυμίασιν add.
 Arist. LSU 30 οὐδὲ A 31 τὸ om. Ca (Arist. praeter LS) γενομένης Arist. LSU

Περὶ δὲ τῆς μαντικῆς τῆς ἐν τοῖς ὅπναις γινομένης καὶ λεγομένης 5 συμβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐνυπνίων οὕτε καταφρονῆσαι ῥάδιον οὕτε πεισθῆναι. τὸ μὲν γάρ πάντας ἡ πολλούς ὑπολαμβάνειν ἔχειν τι σημειῶδες καὶ τῶν 10 μελλόντων προμάντευμα τὰ ἐνύπνια παρέχεται πίστιν ὡς ἐξ ἐμπειρίας λεγόμενον· πείθει γάρ ἡμᾶς, ὡς σημειώδη τὰ καθ' ἔκαστην γινόμενα. καὶ 15 τὸ περὶ ἐνίων εἶναι τὴν μαντικὴν ἐν τοῖς ἐνυπνίοις οὐκ ἀπιστον· ἔχει γάρ τινα λόγον· μικροῦ δεῖν καὶ περὶ πάντων τῶν ἐνυπνίων οἰημείη ἄν τις ὡς 20 ἔχει τι σημειῶδες. τὸ δὲ μηδεμίαν αἰτίαν εὐλογον ὅραν, καθ' ἣν ἀν 15 γίνοιτο, διαπιστεῖν ποιεῖ. τό τε γάρ θεὸν εἶναι τὸν πέμποντα, πρὸς τῇ ἀλλῃ ἀλλογίᾳ καὶ τὸ μὴ τοῖς βελτίστοις καὶ φρονιμωτάτοις, ἀλλὰ τοῖς τυχοῦσι πέμπειν ἀλογον. ἀφαιρεθείσης δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ θεοῦ αἰτίας οὐδεμία τῶν ἀλλων εὐλογος εἶναι φαίνεται αἰτία· τὸ γάρ περὶ τῶν ἐξ' Ἡρακλείας 25 στήλαις ἡ τῶν ἐν Βορυσθένει προορᾶν τινα ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν εἶναι 15 δόξειν ἀν σύνεσιν εύρειν τούτων τὴν ἀρχήν. ἀνάγκη δ' οὖν τὰ ἐνύπνια ἡ αἰτία εἶναι ἡ σημεῖα | τῶν γινομένων ἡ συμπτώματα, ἡ τάντα ἡ ἔνια 292 τούτων ἡ ἐν μόνον. λέγω δ' αἰτίου μὲν οἰον τὴν σελήνην τοῦ ἐκλείπειν τὸν ἥλιον καὶ τὸν κόπον τοῦ πυρετοῦ, σημεῖον δὲ τῆς ἐκλείψεως τὸ τὸν ἀστέρα εἰσελθεῖν καὶ ὑποδραμεῖν, τὴν δὲ τραχύτητα τῆς γλώττης τοῦ 5 πυρέσσειν, συμπτώματα δὲ τὸ βαδίζοντος ἐκλείπειν τὸν ἥλιον· οὕτε γάρ σημεῖον οὔτ' αἰτιόν ἐστιν ἡ ἐμὴ βάδισις τῆς ἐκλείψεως. διὸ τὰ συμπτώ-

2—6 Arist. p. 462 b 12—16

4. 5 τῶν—προμάντευμα e Mich. p. 77,10 6 Mich.

p. 77,10 7—20 Arist. ib. v. 16—32

19 ὑποδραμεῖν e Mich. p. 78,5

20—47,2 cf. Arist. p. 463 a 1—4

1 θεμιστίου παράφρασις εἰς τὸ περὶ τῆς καθ' ὅπνον μαντικῆς ἀριστοτέλους; Ca 2 prius τῆς
B Arist.: τῆς καθ' ὅπνον A Ca καὶ post μαντικῆς add. C 5 [ἐνύπνια] ἐν ὅπνοις C
παρέχεται AB Arist.: παρέχει Ca 6 καθ' ἔκαστην AB Mich.: καθ' ἔκαστους Ca
7 [ἐνύπνιοις] ὅπνοις Ca (Arist. S) 8 {διὸ} μικροῦ expects, cf. Arist. πάντων
om. Arist. praeter M, sed cf. Mich. p. 77,17 9 ἔχη AB 10 post γίνοιτο add.
τοῦτο Arist. LSU 11 prius τοῖς om. C 13 εἶναι et αἰτία om. Arist. EMY
περὶ γάρ (om. τὸ) C 14 τινὰς Arist. praeter SU 15 δοκεῖ (om. ἄν) Arist.
EMY τούτων om. Arist. EY 17 οἷον om. Arist. EY 20 σύμπτωμα Arist.

ματα οὔτε δεὶ γίνεται οὐδὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. τοιγαροῦν τῶν ἐνυπνίων τὰ 10
μέν εἰσι σημεῖα, τὰ δὲ αἴτια, τὰ δὲ συμπτώματα, καὶ σημεῖα μὲν δὲ ὡν
παρίσταται καὶ προδηλοῦται σωματικὰ ἡ ψυχικὰ πάθη· λέγουσι γάρ καὶ
τῶν ἱατρῶν οἱ χαρίεντες, ὅτι δεὶ προσέχειν σφόδρα τοῖς ἐνυπνίοις, ὡς ἐν
5 τούτοις ἔσται τεκμήρασθαι περὶ τοῦ μέλλοντος ἀρρωστήματος. εὔλογον δὲ 15
οὕτως ὑπολαβεῖν καὶ τοῖς τεχνίταις μέν, σκοπουμένοις δέ τι καὶ φιλοσοφοῦσι
περὶ τινος. αἱ γάρ μεθ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις, ἀν μὴ σφόδρα μεγά-
λαι πᾶσι καὶ ἴσχυραι, λανθάνουσι παρὰ μείζους τὰς ἐγρηγορικάς. ἐν δὲ 20
τῷ καθεύδειν τούναντίν ἀπαν· καὶ γάρ αἱ μικραὶ μεγάλαι δοκοῦσιν εἶναι.
10 δῆλον δὲ ἐπὶ τῶν συμβαινόντων κατὰ τοὺς ὅπνους πολλάκις οὖνται γάρ
κεραυνοῦσθαι καὶ βροντᾶσθαι μικρῶν ἥχων ἐν τοῖς ὧσι γινομένων, καὶ
μέλιτος καὶ γλυκέων χυμῶν ἀπολαύσιν ἀκαριαίου φλέγματος ἀπορρέοντος, 25
καὶ βαδίζειν διὰ πυρὸς καὶ θερμαίνεσθαι σφόδρα μικρᾶς θερμασίας περὶ
τινα μέρη γινομένης. ἐπειγιθούμενοι δὲ ταῦτα γίνεται τοῦτον ἔχοντα τὸν
15 τρόπον. ὅστ' ἐπεὶ μικραὶ πάντων αἱ ἀρχαὶ, δηλούντι καὶ τῶν νόσων καὶ 30
τῶν ἄλλων παθημάτων | τῶν ἐν τοῖς σώμασι μελλόντων γίνεσθαι. 293
φανερὸν οὖν ὅτι ταῦτα ἀναγκαῖον ἐν τοῖς ὅπνοις εἶναι καταφανῆ μᾶλλον ἢ
ἐν τῷ ἐγρηγορέναι.

'Αλλὰ τίνων μὲν καὶ ὅπως σημεῖα τὰ ἐνύπνια, εἴρηται, ὅπως δὲ καὶ
20 αἴτια καὶ τίνα, ἦδη ἥρθησται. ὅτι δὲ τῶν οἰκείων ἑκάστῳ πράξεων καὶ 5
οὐ τῶν ἀλλοτρίων, μᾶλλον ἀν εὔλογον δόξειεν. ὕσπερ γάρ μέλλοντες πράξαι
τι ἡ ἐν ταῖς πράξεις ὅντες ἡ πεπραγότες πολλάκις εὐθυνοειρίᾳ τούτοις
σύνεσμεν καὶ πράσσομεν ἀπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν ἀρχῶν, οὕτω πᾶλιν καὶ 10
τὰς καθ' ὅπνον κινήσεις ἀναγκαῖον πολλάκις ἀρχὴν εἶναι τῶν μεθ' ἡμέραν
25 πράξεων διεὰ τὸ προσδοποιεῖσθαι πᾶλιν καὶ τούτων τὴν διάνοιαν ἐν τοῖς
φάσμασι τοῖς νυκτερινοῖς. οὕτω μὲν οὖν ἐνδέχεται τῶν ἐνυπνίων ἔντα καὶ 15
σημεῖα καὶ αἴτια εἶναι· τὰ δὲ πολλὰ συμπτώμασιν ἔοικε, μάλιστα δὲ τὰ ὑπερβατὰ
πάντα καὶ ὧν μὴ ἐν αὐτοῖς ἡ ἀρχή, οἷον περὶ ναυμαχίας τῆς ἐν Περσῶν
γινομένης καὶ τῶν ἄλλων τῶν πόρρω συμβαινόντων. περὶ γάρ τούτων τὸν
30 αὐτὸν τρόπον ἔχειν εἰκὸς οἷον εἰ μεμνημένου του περὶ τινος τύχοι τοῦτο 20
γενούμενον. τί γάρ κωλύει καὶ ἐν τοῖς ὅπνοις οὕτω; μᾶλλον δὲ εἰκὸς ταῦτα
συμβαίνειν; ὕσπερ οὖν οὐδὲ τὸ μεμνῆσθαι περὶ τοῦδε σημείον οὐδὲ αἴτιον

2. 3 Mich. p. 78,12

ipse addidit

20—p. 42,10 Arist. p. 463^a 22—^b 193. 4 Arist. p. 463^a 4—6

5—18 Arist. ib. v. 6—21

28. 29

4. 5 ὡς—ἀρρωστήματος

19. 20 Mich. p. 80,3

4. 5 post τοῖς add. μὴ Victorius

4 σφόδρα om. Arist. EY

ABC Arist. praeter L

προσδοπεποιῆσθαι EMY

29 γενομένης B, e corr. A

31 γινόμενον Arist. praeter LS

5 τεκμηριώσασθαι C

7 μεθ' ἡμέραν om. A

24 ἀρχάς Arist. EMY

27 alt. οἷον Arist. EMY

30 post οἷον add. ὕσπερ in mg. B

6 post τοῖς add. μὴ Victorius

14 γίνεται]

16 prius τῶν

25 προσδοποιῆσθαι Arist. L,

alt. τὰ τε Arist. EMY

14 γίνεται] 16 prius τῶν

25 προσδοποιῆσθαι Arist. L,

alt. τὰ τε Arist. EMY

32 μηδεθῆναι Arist. praeter L

τοῦ παραγενέσθαι αὐτόν, οὗτως οὐδὲ ἐκεῖ μετὰ τὸ ἀποβῆναι τὸ ἐνύπνιον 23 τῷ δὲ ὅντι οὕτε σημεῖον οὕτε αἴτιον ἀλλὰ σύμπτωμα. διὸ καὶ πολλὰ τῶν ἐνυπνίων οὐκ ἀποβάίνει· τὰ γὰρ συμπτώματα οὕτ' οὐδὲ οὐδὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίνεται.

5 Τὸλως δὲ ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ζῷων ὀνειρώττει | τινά, θεόπεμπτα 294 μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνύπνια οὐδὲ γέγονε τούτου γάριν, δαιμόνια μέντοι· ἡ γὰρ φύσις δαιμονία, οὐ δεία. σημεῖον δέ· πάνυ γὰρ εὐτελεῖς ἀνθρωποι προορατικοί εἰσι καὶ εὐθυνέιροι, ὡς οὐ θεοῦ πέμποντος, ἀλλ' ὅσων 5 ὠσπερανεὶ λάλος ἡ φύσις ἐστὶ καὶ μελαγχολικὴ παντοδαπάς τὰς ὅψεις 10 ὄρωντων· διὰ δὲ τὸ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ κινεῖσθαι ἐπιτυγχάνουσιν, ὥσπερ ἔνιοι ἀπάλλουσιν ἐρίζοντες οὐγῇ ἐν ἀλλὰ πολλά, εἰ πολλὰ τὰ ῥιπτούμενα εἴη· καὶ ὥσπερ λέγεται ‘εἰ πολλὰ βλασοί, ἀλλοτε ἀλλοῖν βαλεῖς’, καὶ ἐπὶ 15 τούτων συμβαίνει τοῦτο. διτὶ δ' οὐκ ἀποβάίνει πολλὰ τῶν ἐνύπνιων, οὐδὲν ἄτοπον· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐν τοῖς σώμασι σημείων καὶ τῶν οὐρανίων, οἷον τὰ 20 τῶν δόάτων καὶ τῶν πνευμάτων· ἂν γὰρ ἄλλη κυριωτέρα ταύτης συμβῇ 15 κίνησις, ἀφ' ἣς μελλούσης ἐγένετο τὸ σημεῖον, οὐ γίνεται. ίδων γάρ τις ἐν ὅπνῳ διέρχεσθαι βόρβορον μεθ' ἡμέρας νενόσηκεν (τῶν γὰρ ἐντὸς σεσημμένων χυμῶν ἀρχομένων κινεῖσθαι κατὰ τὴν νύκτα ἡρεμῶν ἐλάμβανεν αἰσθῆσιν), καὶ ἐπὶ πυρὸς διαβαίνειν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπύρεξεν. ἀλλοτε δὲ 25 25 αὖ ταῦτα ίδων οὐκ ἐνόσησε τῷ τὴν φύσιν διεγερθεῖσαν καὶ τοὺς γυμοὺς πέψασαν ἀπειρῆσαι τῷ πάθει τὴν εἶσοδον. καὶ τὴν περὶ σελήνην ἀλλο καὶ βροχῆς καὶ πνευμάτων πνιούμενα σύμβολον, πολλάκις δὲ συνισταμένης 30 οὐδὲν συνέβη τούτων διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν τοῦ περιέχοντος κρατηθέντος ὑπὸ τῆς ἐναντίας κινήσεως. καὶ πολλὰ βουλευθέντα καλῶς τῶν πραχθῆναι 35 δεόντων διελύθη δι' ἄλλας κυριωτέρας ἀρχάς. δλως γὰρ οὐ πᾶν γίνεται τὸ μελῆσαν, οὐδὲ τὸ αὐτὸν ἐσόμενον καὶ μέλλον, ἀλλ' ὅμως | ἀρχάς τε 295 λεκτέον εἰναι, ἀφ' ὧν οὐκ ἐπετελέσθη, καὶ σημεῖα πέψυκε ταῦτα τινῶν οὐ γενομένων.

Περὶ δὲ τῶν μὴ τοιαύτας ἀρχὰς ἐχόντων ἐνύπνιων μηδὲ τῶν ἐφ' ἀ 30 ἡμεῖς κύριοι, ἀλλ' ὑπερορίας ἡ τοῖς χρόνοις ἡ τοῖς τόποις ἡ τοῖς μεγέθεσιν 5 ἡ καὶ τῶν ἐγγὺς μὲν πρατομένων καὶ παρὰ γείτονος ἵσως, μὴ μέντοι γε ἐν αὐτοῖς ἐχόντων τὰς ἀρχὰς τῶν εἰδότων τὸ ἐνύπνιον, εἰ μὴ γίνεται τὸ

11. 12 Mich. p. 81,26—30 12—16 Arist. p. 463^b 21—26 16—24 cf. Mich.
p. 82,10—22 24—p. 43,1 Arist. p. 463^b 26—464^a 5 31 Mich. p. 83,11.12

I μετὰ τὸ eum Arist. U (μὴ τὸ S, τὸ L, τὸ M, τὸ EY; sed μετὰ post ἀποβῆναι add. EY, post ιδόντι M) 2 δὲ ὅντι eum Arist. S (ιδόντι ceteri) 3 τὸ γὰρ σύμπτωμα Arist. EMY 5 ὅμως Arist. praeter LU 7 δαιμόνιον Arist. EMY ante οὐ add. ἀλλ' Arist. EMY 9 ὥσπερ εἰ Arist. SU τὰς om. Arist.
10 ὄρωντι Arist. (ὄρωσα U) δὲ] γὰρ Arist. praeter LS 13 τοῦτο om. Arist.
EMY 15 καὶ τὰ τῶν Arist. praeter S ἢν γάρ] ἀλλ' ὅμως ἢν Arist. EMY
16 μενούσης Ca 20 τῷ] διὰ τὸ C 22 συνισταμένην a 26 μελῆσαν AB
(Arist. MS) τε] γε Arist. Y, γέ τινας EM 27 ἐτελέσθη Arist. EMY
πέψυκε C Arist.: πέψυκε τῶν ABA 28 γενομένων Arist. praeter LU 29 post
ἐνύπνιων add. οἵας εἴπομεν Arist. EMY 31 γε om. Arist. EMY 32 ιδόντων Arist.

προσφράν ὀπὸ συμπτώματος, ἔτέρως ἂν ἔχοι μᾶλλον ἡ ὡς λέγει Δημόκριτος.
 εἰδῶλα γάρ ἐκεῖνος καὶ ἀπορροίας αἰτιάται, ὃν τὰ μὲν φησιν ἀγαθοποιά, τὰ δὲ
 δὲ κακοποιά. ὑπερμεγέθη τε εἶναι καὶ δύσφιλαρτα, ἐμπελάζειν δὲ τοῖς ἀν-
 θρώποις καὶ προσγημαίνειν τὰ μᾶλλοντα θεωρούμενα ἔστιν οἵς καὶ φωνὰς
 5 ἀφίεντα μόνον αἰσθητὰς ἐν ὑπνῳ τοῖς ἐπαίουσιν, ὅμεν καὶ εὐλόγων τυχεῖν οἱ
 εἰδῶλων ἐπεύχεται. ἀλλ ἡμεῖς τὸ μὲν εἰδῶλα λέγειν φέρεσθαι καὶ πάμ-
 παν ἀπαγορεύομεν, κινήσεις δέ τινας μᾶλλον ἀντὶ τούτων εἰσάγομεν ἀπ'
 ἀρχῶν τῶν μελλόντων γίνεσθαι καὶ λόγων καὶ πράξεων, ὡφ' ὃν σχηματι-
 λουμένου τοῦ ἀέρος καὶ διὰ τῶν ὥτων ἡ τῶν μυκτήρων προσπιπτούσην ἐν 20
 10 τοῖς ὅπνοις τῇ καρδίᾳ προσφράν τὸ μᾶλλον. ὕσπερ γάρ ὅταν τι κινήσῃ τὸ
 ὑδωρ ἡ τὸν ἀέρα, τοῦθ' ἔτερον ἐκίνησε, παυσαμένου δ' ἐκείνου συμβαίνει
 τὴν αὐτὴν κίνησιν προϊέναι μέχρι τινός, τοῦ κινήσαντος οὐ παρόντος, οὕτως 25
 οὐδὲν κινούσι κίνησίν τινα καὶ αἰσθησιν ἀφικνεῖσθαι πρὸς τὰς ψυχὰς τὰς
 ἐνυπνιαζούσας, ἀφ' ὃν ἐκεῖνος ποιεῖ τὰ εἰδῶλα καὶ τὰς ἀπορροίας, καὶ ὅπιοι
 15 δὴ ἔτυγχεν ἀφικνουμένας μᾶλλον αἰσθητὰς εἶναι νύκτωρ διὰ τὸ μεθ' ἡμέραν
 φερομένας διαλύεσθαι μᾶλλον (ἀταραχωδέστερος γάρ ὁ ἀὴρ τῆς νυκτὸς διὰ 30
 τὸ νηγεμωτέρας εἶναι τὰς νύκτας), καὶ ἐν τῷ σώματι ποιεῖν αἰσθησιν διὰ
 τὸν ὅπνον· τῶν γάρ μικρῶν κινήσεων καθεύδοντες μᾶλλον ἡ ἐγρηγορότες 296
 αἰσθανόμεθα. πιοισῶν οὖν τῶν εἰρημένων αἰσθήσεων φαντάσματα ἐν τῷ
 20 ἡγεμονικῷ τὸ προσφράν γίνεται, καὶ διὰ ταῦτα συμβαίνει τὸ πάθος τοῦτο
 τοῖς τυχοῦσι καὶ οὐ τοῖς φρονήμοις. μεθ' ἡμέραν τε γάρ ἐγένετο ἄν καὶ 5
 τοῖς σοφοῖς, εἰ θεὸς ἦν ὁ πέριπων. καὶ ἔτι οὕτω γινομένου τοῦ προσφράν
 εἰκὸς τοὺς τυχόντας μᾶλλον προσφράν· ἡ γάρ διάνοια τῶν τοιωτῶν οὐ
 φροντιστική, ἀλλ ὕσπερ ἔργμας καὶ κενὴ πάντων, ὃν πλήρης ἡ τῶν φι- 10
 25 λοσφούντων ἐστί, καὶ κινηθεῖσα κατὰ τὸ κινοῦν ἀγεται. καὶ τοῦ ἐνίους
 τῶν ἐκστατικῶν προσφράν αἰτιον, ὅτι αἱ οἰκεῖαι κινήσεις οὐκ ἐνοχλοῦσιν
 ἀλλ ἀπορραπτίζονται. τῶν ἔνικῶν οὖν μάλιστα αἰσθάνονται καὶ τῶν προσ-
 πιπτόντων ἔξωθεν. τὸ δέ τινας εὐθυνοείρους εἶναι μάλιστα περὶ τῶν 15
 γνωρίμων καὶ προσφράν συμβαίνει διὰ τὸ τοὺς γνωρίμους μάλιστα ὑπὲρ ἀλλή-
 30 λων φρυντίζειν. ὕσπερ γάρ πόρρω ὄντων τάχιστα τῇ ὅψει γνωρίζουσι καὶ
 αἰσθάνονται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ καρδίᾳ τύπων καὶ κινήσεων. αἱ γάρ 20
 τῶν γνωρίμων γνωριμώτεραι κινήσεις. οἱ δὲ μελαγχολικοὶ διὰ τὸ σφοδρὸν

2—10 Mich. p. 83,18—26
 p. 84,5

10—p. 44,1 Arist. p. 464^a6—33

24. 25 cf. Mich.

27. 28 καὶ—ἔξωθεν ε Mich. p. 84,25

2 ἀπορροάς B (Arist. praeter EM), cf. v. 14
 χ corr. ex γ B 8 γενέσθαι A 10 τι κινήσῃ Λα (Arist. L): τις κινήσῃ Σ (κ.
 τις Arist. EY): κινήσῃ B (Arist. U): κινήσῃ τι Arist. MS 11 καὶ παυσαμένου Arist.
 praeter L 12 κινήσου om. C 14 ἀπορροάς Arist. EY 15 ἡ ante νύκτωρ add. C
 17 ἡρματοτέρας Arist. EMY 19 αἰσθόμεθα AB φαντάσματα B Arist.: φάν-
 τασμα ΑCa 21 ἐγίνετ' Arist. ἡν C Arist.: om. ABA 25 καὶ τοῦ]
 τοῦ δὲ Arist. EMY τοῦ] τὸ B 27 ἀπορριπτίζονται Arist. MSU 29 περὶ
 Arist. LSU 30 ὄντων] ὄντα B μάλιστα Arist. EMY 31 post αἰσθ.
 add. οἱ συνήθεις Arist. EMY 32 σφρόδρα Arist. praeter LU

κατὰ τοὺς πόρρωπτεν βάλλοντας καὶ εὐστοχοῦντάς εἰσιν. ὡς γάρ ἐκεῖνοι τὸ τοξευθέν, ὅσα καὶ γειρί, τῷ βέλει καὶ πόρρωπτεν ὄντες κατέγουσι, καὶ οὗτοι τὸ μέλλον ὥσπερ προσαρπάζουσι τῷ τάχει τῆς κινήσεως· εὐμετάβολον γάρ 25 ὃν τὸ φανταστικὸν αὐτοῖς ταχὺ τὸ ἔχόμενον τῆς ἀργῆς τῶν ἐσορέυνων φανταστικὸν τάξεται. ὥσπερ γάρ τὰ Φιλαιγνῶν παιγνίατα μὴ ἔχοντα μεταβολὰς προσώπων καὶ διηγημάτων μεταπτώσεις ἀεὶ ἔχόμενα τοῦ διμίου λέγουσι 30 καὶ συνείρουσιν (οἷον εἰ περὶ | Ἀφροδίτης ἐν ταῖς ἀργαῖς εἶπε, καὶ μέχρι 297 τέλους ταύτης ἔχεται), οἵτινα καὶ οἱ ἐμπανεῖς ἔχόμενα τοῦ διμίου διανοοῦνται καὶ βλέπουσι. καὶ πρὸς τούτοις διὰ τὴν σφροδότητα οὐκ ἐκεῖνοι 10 κρούνεται αὐτῶν ἡ κίνησις ὑφ' ἔτερας κινήσεως. τεχνικότατος δ' ἐστὶ 5 κριτῆς ἐνυπνίων ὅστις δύναται τὰς διμιούρητας θεωρεῖν· τὰς γάρ εὐθυνοειρίας κρίνειν παντός ἐστι, λέγω δὲ τὰς διμιούρητας, ὅτι παραπλήσια συμβαίνει τὰ φαντάσματα τοῖς ἐν τοῖς ὅδασιν εἰδώλοις, καθάπερ καὶ πρότερον εἴρηται. ἐκεῖ γάρ ἂν μὴ ἡρεμῇ τὸ δῦωρ, ἀλλὰ πολλὴ γένηται κίνησις, 15 20 οὐχ διμοίρια γίνεται ἡ ἔμφασις καὶ τὰ εἰδῶλα τοῖς ἀληθινοῖς, καὶ τοῖς ὅπνοις δέ, ὅταν σφιδρὰ τυγχάνῃ καὶ συγχεκυμένη ἡ πρὸς τὴν καρδίαν καταφερομένη παλίρροια, οὕτως διμοίριος οὔτε καθαρός τοὺς τύπους ἐξ φαντάσμασθαι 15 καὶ τὰ ἐγκαταλείμματα. ἡ γάρ κίνησις ἐκκόπτει τὰς εὐθυνοειρίας. δεινὸς δὲ ἐκάτερος ἔσται κριτής, δι τὰς ἔμφασεις συνορᾶν δυνάμενος καὶ ταχὺ 25 διεισθραμένος ἐν ὀγκολογείῳ δύστιται καὶ τὰ πεφορημένα καὶ διεισθραμένα τῶν εἰδώλων τοῖς ἀληθινοῖς προσβιβάζειν, οἷον δι τόδε ἀνίρωπου ή πέπου 30 καὶ μὴ τοιούτου διφέροντος, καὶ δὲ ἐν τοῖς ὅπνοις αὐτὸς τοῦτο ποιεῖν δυνάμενος. τί μὲν οὖν ἔστιν ὅπνος καὶ ἐνύπνιον, καὶ διὰ τίν' αἰτίαν ἐκάτερον αὐτῶν γίνεται, ἔτι δὲ περὶ τῆς τῶν ἐνυπνίων μαντείας εἴρηται, περὶ δὲ 25 25 κινήσεως τῆς κοινῆς τῶν ζῷων λεκτέον.

1—9 Mich. p. 85,24—86,6
18—24 cf. Arist. ib. v. 12—18

9—15 Arist. p. 464^b 4—12
12—18 ipse addidit
25 ipse addidit

15—18 ipse addidit

1 εὐστοχοῦντες α 5 γάρ Ca: δὲ AB Φιλαιγνῶν AB 6 διηγημάτων
Ca: νοημάτων AB λέγουσι AB: διανοοῦνται Ca, prius A 7 περὶ Ἀφροδίτης
AB Mich. (περὶ Ἀφρ. RP): τις Ἀφροδίτην Ca 14 κίνησις γένηται Ca: γίνηται ἡ κ. Arist.
(γένηται LM) 16 σφόδρα α 16. 17 μεταφερομένη C, prius A 19 δὴ
AB Arist.: δὲ Ca ταχὺ ομ. Arist. EY 20 συνατεθάνεσθαι Arist. EMY
ἐνογκολογείῳ ACa: ἐνογκολογείνας B 23 καὶ τί ἐνύπνιον Arist. EMY 24 μαντικῆς
Arist. EU 25 in fine τέλος τοῦ περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως καὶ ὅπνου καὶ ἐγρηγορεσεως καὶ τῆς καθ' ὅπνον μαντικῆς: Ἰωάννου Δίου ἡ βίβλος ἡδε B, τέλος AC

INDEX NOMINUM

praeter locos asterisco notatos omnia nomina ex Aristotele vel Michaele sumpsit

- Ἄριτχοι 2,30 11,20*
anonymus poeta 8,25. 27
Ἀντιφέρων 6,31
*Aristoteles Ήερὶ φυκῆς 4,19 ἐν τῇ Διαλεξ-
τικῇ 11,4
Ἀφροδίτη 44,7
Βορυσθένης 40,14
Δημόκριτος 43,1
Demosthenes 9,21
Ἡράκλειαι στῆλαι 40,13
Θεατήτος 14,8,9
Ἴνδια 2,31
Κορίσκος 8,21 ss. 38,4 ss.
- Λεωσθένης 12,8
Λεωφάνης 12,7,8
Λυκάβητος 9,2,4
*Ἄρντον 11,20
Homerus 8,1
Ἡρσίς 41,28
Πλάτων 3,16 11,20* ἐν τῷ Τιμαίῳ 12,33
Σωκράτης 2,1* 32 8,23. 32 9,20 10,2 11,
20. 21 14,8,9 29,21 32,6
Ταυρομενίτης 9,4
Φιλαγίδης 44,5
*Ωρείτης 6,31

ADDENDA

cum olim uno siglo *Ca* comprehendisset, factum est, ut in apparatu p. 1,1,6 post C et
C² intercideret *a*
p. 2,20 ἀμνημα etiam C
p. 18,32 in Testimoniorum indice scrib. Mich. p. 46,4—26.

33

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PA Commentaria in Aristotelem
3902 graeca
A25
1882
v.5
pars.4-6

